

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ’NİN SÜLEYMAN-NÂME-İ KEBÎR’İ
(63. CİLT)
İNCELEME-METİN-DİZİN

DOKTORA TEZİ

İLHAMA JAFAROVA

İSTANBUL 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN SÜLEYMAN-NÂME-İ KEBÎR'İ
(63. CİLT)
İNCELEME-METİN-DİZİN

DOKTORA TEZİ

İLHAMA JAFAROVA

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. GÜLDEN SAĞOL YÜKSEKKAYA

İSTANBUL 2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Doktora öğrencisi İlhamı Jafarova'nın "Fırdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme-i Kebîr'i (63.cilt) İnceleme-Metin-Dizin" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı doktora tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekaya
Üniversitesi Marmara

Üye : Prof.Dr. Necdet Öztürk
Üniversitesi Marmara

Üye : Prof.Dr. Gülşen Seyhan Alışık
Üniversitesi Marmara

Üye : Yrd.Doç.Dr. Nesrin Altun
Üniversitesi Kocaeli

Üye : Doç.Dr. Zuhal Kültüral
Üniversitesi Marmara

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 10.01...../ 2011 tarih ve 2011/1-8 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
KISALTMALAR	IX
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	X
GİRİŞ	1
1. FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ	1
1.1. Hayatı	1
1.2. Eserleri	3
1.2.1. <i>Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi 's-selâm</i>	4
1.2.2. <i>Teşhisü 'l-insan</i>	4
1.2.3. <i>Terceme-i Câmeşûy-nâme</i>	4
1.2.4. <i>Hayat u Memât (Hayât-nâme)</i>	4
1.2.5. <i>Münâzara-i Seyf ü Kalem</i>	5
1.2.6. <i>Firâset-nâme</i>	5
1.2.7. <i>Terceme-i Hadîs-i Erbain</i>	5
1.2.8. <i>Kitabü 'l-Mevâiz</i>	5
1.2.9. <i>Muhtar-nâme</i>	5
1.2.10. <i>Tûtî-i Şehiristân-ı Tarikat</i>	5
1.2.11. <i>Kur'ân-ı Kerim 'den Tefe'üle Dair Bir Risale</i>	6
1.2.12. <i>Pend-nâme-i Eflâtun</i>	6
1.2.13. <i>Silâhşör-nâme(Müsellah-nâme)</i>	6
1.2.14. <i>Satranç-nâme-i Kebîr</i>	6
1.2.15. <i>Tuhfetü 'l- Hâdî, Hadîkatü 'l-Hakâyık, Hakâyık-nâme</i>	7
1.2.16. <i>Kutb-nâme veya Kıssa-i Cezire-i Midilli</i>	7
1.2.17. <i>Hakikat-nâme</i>	8
1.2.18. <i>Gülistan Tercümesi</i>	8
1.2.19. <i>Süleymân-nâme vü Belkîs-nâme</i>	8
1.2.20. <i>Tecnîsât-ı Süleymân</i>	8
1.2.21. <i>Tâli '-i Mevlûd-i Kebîr</i>	8
1.2.22. <i>Hadîs-i Ahsen</i>	8

1.2.23. <i>Vilâyet-nâme</i>	9
1.2.24. <i>Da'avât-nâme-i Firdevsî-i Tavil</i>	9
1.2.25. <i>Süleymân-nâme-i Kebîr</i>	9
2. İNCELEME	15
2.1. FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN SANATI	15
2.2. <i>SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBÎR</i> , 63. CİLT	20
2.3. <i>SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBÎR</i> 'İN DİLİ VE ÜSLUBU	21
2.4. DİL İNCELEMESİ	26
2.4.1. Bazı Ses Bilgisi Özellikleri	26
2.4.1.1. Ünlü Değişmeleri	26
2.4.1.1.1. <i>i-e</i> durumu	26
2.4.1.1.2. <i>e-i</i> durumu	27
2.4.1.1.2. Ünlü Uyumu	27
2.4.1.1.2.1. Kalınlık İncelik Uyumu	27
2.4.1.1.2.1.1. <i>-ki</i> aitlik Eki	27
2.4.1.1.2.1.2. <i>-lık</i> eki	27
2.4.1.1.2.1.3. <i>ile</i> edatı	27
2.4.1.1.2.1.4. <i>içün</i> edatı	28
2.4.1.1.2.1.5. <i>i-</i> fiili	28
2.4.1.1.2.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu	28
2.4.1.1.3. Ünlü Türemesi	29
2.4.1.1.4. Ünlü Birleşmesi	30
2.4.1.1.4.1. Kalıcı Tipteki Ünlü Birleşmesi	30
2.4.1.1.4.2. Geçici Tipteki Ünlü Birleşmesi	30
2.4.1.1.5. Ünlü Düşmesi	30
2.4.1.1.5.1. Türkçe Kelimelerde Ünlü Düşmesi	30
2.4.1.1.5.2. <i>ile, içün</i> edatlarının ekleşmesi	31
2.4.1.1.5.3. <i>i-</i> fiilinin ekleşmesi	31
2.4.1.1.5.4. Yabancı Kökenli Kelimelerde Ünlü Düşmesi	31
2.4.1.2. Ünsüz Değişmeleri	31
2.4.1.2.1. <i>t > d</i> değişmesi	31
2.4.1.2.2. <i>d > t</i> değişmesi	32
2.4.1.2.2.1. <i>-d > -t</i> değişmesi	32
2.4.1.2.2.2. <i>d- > t-</i> değişmesi	32

2.4.1.2.3. <i>b-</i> > <i>p-</i> değişmesi	32
2.4.1.2.4. <i>b-</i> > <i>v-</i> değişmesi	32
2.4.1.2.5. <i>k-</i> > <i>h-</i> , <i>-k-</i> > <i>-h-</i> değişmesi	33
2.4.1.2.6. <i>-ğ-</i> > <i>-v-</i> değişikliği	33
2.4.1.2.7. <i>b-</i> > <i>m-</i> değişmesi	33
2.4.1.2.8. Arapça Kelimelerdeki İç Ses Hemzesinin <i>y'</i> ye Dönüşmesi	33
2.4.1.2.9. Sedalılaştırma <i>-k-</i> > <i>-g-</i> , <i>-k-</i> > <i>-ğ-</i>	33
2.4.1.2.10. Ünsüz Düşmesi	34
2.4.1.3. Hece Düşmesi	34
2.4.2. İsim İşletme Ekleri	34
2.4.2.1. Çokluk eki	34
2.4.2.2. İyelik Ekleri	34
2.4.2.3. Hâl Ekleri	36
2.4.2.3.1. İlgi Hâli Eki (Genitif Hâli)	36
2.4.2.3.2. Yönelme Hâli Eki (Datif Hâli)	36
2.4.2.3.3. Yükleme Hâli Eki (Akkuzatif Hâli)	36
2.4.2.3.4. Bulunma Hâli Eki (Lokatif Hâli)	37
2.4.2.3.5. Uzaklaşma Hâli Eki (Ablatif Hâli)	37
2.4.2.3.6. Eşitlik Hâli Eki (Ekvatif Hâli)	37
2.4.2.3.7. Yön Hâli Eki (Direktif Hâli)	37
2.4.2.3.8. Vasıta Hâli Eki (Enstrumental Hâli)	38
2.4.3. Bildirme Ekleri	38
2.4.4. Fiil Çekim Ekleri	39
2.4.4.1. Şahıs Ekleri	39
2.4.4.1.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri	39
2.4.4.1.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri	40
2.4.4.1.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri	41
2.4.4.2. Şekil ve Zaman Ekleri	42
2.4.4.2.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki	42
2.4.4.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki	42
2.4.4.2.3. Geniş Zaman Eki	43

2.4.4.2.4. Şimdiki Zaman Eki	43
2.4.4.2.5. Gelecek Zaman Eki	43
2.4.4.2.6. Emir Eki	44
2.4.4.2.7. Şart Eki	45
2.4.4.2.8. İstek Eki	45
3. METİN	46
4. DİZİN	217
KAYNAKLAR	659
1. <i>Kitaplar</i>	659
2. <i>Sürelî Yayınlar</i>	663
3. <i>Tezler</i>	664
4. <i>Yazma Eserler</i>	665
ÖZGEÇMİŞ	666

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, XV. yüzyılın sonu ile XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşayan Firdevsî-i Rûmî'nin Topkapı Müzesi Saray Kütüphanesi Hazine 1534 numarada kayıtlı olan *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı eseri incelenmiştir.

Süleymân-nâme-i Kebîr sade bir dille yazılmış olup manzum ve mensur parçalardan oluşmuştur. Eser, Hz. Süleyman'ın hayatı ile birlikte başka konular hakkında da geniş bilgi vermektedir. Tarih, felsefe, astroloji, geometri, ahlak, mitoloji gibi konularla zenginleştirilen eseri, devrinin ansiklopedisi olarak nitelendirebiliriz.

Çalışmamızda giriş, inceleme, metin, dizin bölümleri yer almaktadır. Girişte, şairin hayatı, eserleri ve üzerinde çalıştığımız 63. ciltle ilgili bilgiler verilmiştir.

Yazma harekeli nesihle yazılmıştır. Eserde, yazı işaretlerinin konulmasında zaman zaman yanlışlıklar ve eksiklikler görülmüştür. Eserin orijinalliğini bozmamak ve çalışmamızda da hatalı uygulamalardan kaçınmak maksadıyla yazmanın imla ve ifadesine bağlı kalmaya çalıştık. Yazmanın numaralandırılmış yaprakları köşeli ayraç içinde, satır numaraları düz ayraç içinde gösterilmiştir. Cümle düşüklüğünü önlemek için eklenen sözcük ve harfler ise düz ayraç içine alınmıştır.

Eserin transkripsiyonlu metnini hazırlayıp üzerinde dil incelemesi yaparak metnin ve dönemin dil özelliklerini ortaya koymaya çalıştık.

Süleymân-nâme-i Kebîr zengin söz hazinesine sahip bir eserdir. Firdevsî-i Rûmî'nin eserleri üzerinde birçok bilimsel çalışma yapılmış ve sanatçı yönü hep zayıf olarak nitelendirilmiştir. Buna karşılık yazarın dili ve Türkçeciliği hakkında genellikle olumlu sözler yazılmıştır. Yazarın kullandığı sözler ve deyimler dönemin Türkçesi ile ilgili pek çok bilgiyi öğrenmemizi sağlamıştır.

Eserde geçen bütün kelimeler, birleşik şekiller belirlenerek metnin dizini oluşturulmuştur. Mana verilirken tüm kelimeler için o mana ile geçtiği yer gösterilmiştir.

İmla ve ses bilgisi bakımından çok şekillilik gösteren kelimelerin her biri dizinde ele alınarak alfabe sıralaması içinde yazılmıştır. Yabancı kaynaklı kelimelerin madde olarak yazılışından sonra köken bilgisi verilerek aslı yapıları belirtilmiştir.

Metinde geçen ama sözlüklerde rastlayamadığımız kelimelerin anlamı metinde geçtikleri yere göre belirlenerek yazılmıştır. Bu kelimeler düz ayraç içinde soru işareti ile gösterilmiştir.

Çalışmalarım sırasında bilgi ve desteğini esirgemeyen, her konuda yardımcı olan danışman hocam Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya'ya, değerli hocam Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali'ye, Arapça ibarelerin evirisindeki yardımından dolayı Yrd. Doç. Dr. Yılmaz zdemir'e, çeşitli vesilelerle yardımlarını gördüğüm bütün değerli hocalarıma, arkadaşlarıma ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İlhama JAFAROVA

ÖZET

Bu çalışmada, Firdevsî-i Rûmî'nin *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı eseri incelenmiştir. Eserde, Hz. Süleyman'ın hayatı ve menkıbeleri anlatılmaktadır. Ayrıca pek çok dinî hikâye, efsane, felsefe, geometri, astronomi, tıp, ahlak, savaş taktikleri gibi çeşitli bilgileri içeren önemli bir eserdir.

Manzum ve mensur karışık olarak yazılan eser döneminin dil özelliklerini yansıtması açısından önem taşımaktadır.

Hz. Süleyman'la birlikte çeşitli konularda geniş bilgi veren eserin kelime hazinesi de zengindir. Sanatçılığı zayıf olarak nitelendirilen yazarın dili ve Türkçeciliği bilim adamları tarafından hep takdir edilmiştir. Eserde geçen bütün kelimeler Dizin bölümünde gösterilmiştir. Bunlardan yararlanarak o dönemin Türkçesi hakkında önemli bilgiler elde etmek mümkündür.

SUMMARY

In this study we studied on the work of Firdevsi-i Rumi titled *Suleyman-name-i Kebir*. The work tells the life and legends of his grace Suleyman. Furthermore it includes many religious stories, legends, philosophy, geometry, astronomy, medicine, ethics, martial arts.

The work produced in a mixed verse format, as poem or composition, is very important as it reflects the linguistic properties of the time.

The work providing information on his grace Suleyman as well as other issues, has a very rich glossary. The language and Turkish usage of the author was appreciated by scientists, yet his artistic points are low. All words given in the work are shown on the "Glossary of the Text". Making use of them, it is possible to gather considerable information on the Turkish of the time.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Ar. : Arapça.

a : Yazma nüshadaki yaprağın ön yüzü.

b : Yazma nüshadaki yaprağın arka yüzü.

bs. : Basım, baskı.

C. : cilt.

çev. : Çeviren.

Ed. : Editör.

Far. : Farsça.

Fr. : Faransızca.

H. : Hicri.

Hz. Hazret.

hzl. : Hazırlayan.

İt. : İtalyanca.

Krş. : Karşılaştırınız.

M. : Miladi.

Nu. : Numara.

S. : Sayı.

s. : Sayfa.

Soğd. : Soğudca.

T. : Türkçe.

TY : Türkçe Yazmalar.

vd. : ve diğerleri

vb. : ve benzerleri.

yk. : Yaprak.

Yun. : Yunanca.

+ İsim tabanına gelen ek.

- Fiil tabanı, fiil tabanına gelen ek.

~ Denklik işareti.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ش	ş
آ	a, ā	ص	ş
ء	'	ض	ẓ, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	'
ث	t	غ	ġ
ث	s	ف	f
ج	c, ç	ق	q
چ	ç	ك	g, k, ñ
ح	h	ل	l
خ	h	م	m
د	d	ن	n
ذ	ẓ	و	o, ō, ō, u, ū, ū, v
ر	r	ه	a. e, h
ز	z	ی	i, i, ī, y
س	s		

GİRİŞ

1. FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

Firedevsî-i Rûmî, Firdevsî-i Tavîl, Uzun Firdevsî, İlyas Firdevsî Çelebi ve Türk Firdevsî diye tanınan yazar, XV. yüzyılın sonu ve XVI. yüzyılın başlarında yaşamıştır.

Yazarın hayatı ve eserleri hakkında bilgileri önce kendi eserlerinden, sonra ise tezkirelerden öğreniyoruz. Tezkirelerde verilen bilgiler genellikle eser yazarının tutumuna göre değişmektedir. Bazen doğum ve ölüm tarihleri, yerleri, ayrıca eserleri hakkında eksik bilgiler verilmiştir.

Latîfî Tezkiresi’nde yazarın tarihçi yönü öne çıkarılarak adı Uzun Firdevsî olarak gösterilmiştir.¹ Yazarın dedelerinin adı da yanlışlıkla, çoğu kez kaynaklarda Firdevsî-i Rûmî’nin adı gibi kullanılmıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesinde bulunan bir *Gülistan* nüshasının istinsah kaydındaki “İlyās bin Hızır el-Mutaḥallis bi’l-Firdevsî” imzası Bursalı M. Tahir tarafından yazarın adının İlyas bin Hızır olarak gösterilmesine sebep olmuştur.²

Yazarın *Süleymân-nâme-i Kebîr* adlı eserinin 75. cildinin ön sözüne dayanan M. Fuad Köprülü Firdevsî’nin asıl adının Şerefeddin Musa olduğunu belirtmektedir.³ Ayrıca, Firedevsî-i Rûmî’nin *Teşhisü’l-İnsan* adlı eserinin 7b varagında⁴ ve *Süleymân-nâme-i Kebîr*’in 81. cildinde adı Orhan bin Genek olarak geçer.⁵

Süleymân-nâme-i Kebîr adlı eserinin 75. cildinde Firedevsî-i Rûmî’nin hayatı ve eserleri hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Bu esere dayanarak M. Fuad Köprülü yazarın soyunun Anadolu Selçuklu Sultanı III. Alaeddin Keykubad dönemine kadar uzanan köklü bir aileye dayandığını belirtmektedir. Dedesinin babası Gazi Genek Bey, Anadolu Selçuklu sultanı III. Alaeddin Keykubad’ın bendelerindendir. Osman Gazi Bilecik’i zaptettiği zaman burayı ona mansıp vermiştir. Orhan Gazi devrinde ölen bu şahsın oğlu Gelibolu sancak beyi İlyas Bey’dir. İlyas Bey’in oğlu Hızır Bey, I. Murad devrinde Sultan Öyüğü (Eskişehir)’ne sancak beyi olmuştur. Firedevsî-i Rûmî’nin

¹ Latîfî, *Latîfî Tezkiresi*, hzl. Mustafa İsen, Ankara, Akçağ Yayınları 301, Kaynak Eserler 82, 1999, s. 178.

² Bursalı M. Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C II, hzl. Fikri Yavuz, İsmail Özen, İstanbul, Meral Yayınevi, 1972, s. 106.

³ Fuad Köprülü, “Firdevsî”, *İslâm Ansiklopedisi*, C IV, İstanbul, İstanbul Milli Eğitim Basımevi, 1988, s. 649.

⁴ Asuman Ahmed Abdo Shaban, “*Firdevsî Süleyman-nâme (44. Cilt), Metin ve Filler Üzerine Bir İnceleme.*” İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul, 1990, s. X.

⁵ Firdevsî-i Rûmî, *Süleyman-nâme-i kebîr*, Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Nu. 317, C 81 s. 55a/06.

dedesi Bazarlu Bey Ankara savaşında Yıdırım Bayezid'in yanında yer alarak kahramanlıklar göstermiştir. Yazarın babası Hacı Genek Bey de İstanbul'un fethinde bulunmuş ve hizmetine mükâfat olarak Aydıncık (Edincik) kendisine zeamet verilmiştir. Firdevsî-i Rûmî, babası Hacı Genek Beyin Aydıncık tımarını tasarruf ettiği günlerde, 1453 yılında Belkıs Pınarı'nda dünyaya gelmiştir.⁶

Firdevsî-i Rûmî *Kutub-nâme*'de hiç öğrenim görmediğini yazmış olsa da M. Fuad Köprülü, yazarın on yedi yaşında iken devrinin meşhur şairi Bursalı Melihî'den aruz okuyarak şiire heves ettiğini söylediğinden söz etmektedir. Firdevsî-i Rûmî, genç yaşta şiir, tarih, mitoloji, enbiya kıssaları, temsilat, astronomi, felsefe, geometri, tıp, satranç, savaş taktikleri gibi konularla ilgilenerek bilgisini artırmış ve bunları eserlerinde, özellikle *Süleymân-nâme-i Kebîr*'de geniş bir biçimde kullanmıştır.⁷

Çok kitabı gerçi tasnîf eyledim

Çün Süleyman-nâme te'lif eyledim

M. Fuad Köprülü'ye göre yazar Simavlı Nakşî Şeyhi Abdullah-i İlâhî'den el alarak tarikate girmiştir.⁸

Latîfî Tezkiresi'nde Bursalı olarak gösterilen yazarın hayatı Edincik, Bursa, Balıkesir, Manisa ve İstanbul'da geçmiştir.⁹ Firdevsî-i Rûmî, uzun süre Balıkesir'de kalmış ve buradayken *Da'vet-nâme* ve *Firaset-nâme* adlı eserlerini yazmıştır. Yazar kendisini ünlü yapan *Süleymân-nâme-i Kebîr*'i de bu şehirde yazmaya başlamıştır. Fatih Sultan III. Mehmed'in ölümüne dek yedi cildini tamamladığı bu eseri, Fatih'in ölümünden sonra Sultan II. Bayezid'in isteği ile yazmaya devam etmiş ve çalışma konumuz da olan bu eseri bundan sonra Sultan II. Bayezid'e ithaf etmiştir. Kaynaklarda eserin hacmi ve bu eserin padişaha sunulduğu konusunda bir takım olaylardan söz edilmektedir. Bu olaylara neden olarak da eserin hacmi konu edilmektedir. Söylentiye göre en az 330 ve en çok 380 cilt olan eserini Sultan II. Bayezid'e sununca padişah eseri çok uzun bulmuş ve içinden 80 cildini seçerek diğerlerini yaktırmıştır.¹⁰ Firdevsî-i Rûmî bu olaydan duyduğu kırıngılıkla padişahı hicvetmiş, ondan sonra da ya İran'a ya da Horasan'a kaçarak orada ölmüştür.

⁶ Fuad Köprülü, "Firdevsî", *İslâm Ansiklopedisi*, s. 650.

⁷ Fuad Köprülü, "Firdevsî", *İslâm Ansiklopedisi*, s. 650.

⁸ Fuad Köprülü, "Firdevsî", *İslâm Ansiklopedisi*, s. 650.

⁹ Latîfî, *Latîfî Tezkiresi*, hzl. Mustafa İsen, s. 178.

¹⁰ Latîfî, *Latîfî Tezkiresi*, hzl. Mustafa İsen, s. 178.

1453 yılında Edincik'te doğan Firdevsî-i Rûmî'nin ölüm tarihi ve yeri hakkında kesin bir bilgi yoktur. Yukarıda sözünü ettiğimiz efsaneye göre yazarın 1512'den önce İran'da ya da Horasan'da ölmüş olması gerekmektedir. Ancak *Süleymân-nâme-i Kebîr* 81. cildinin Yavuz Sultan Selim'e dua ve sena ile başlaması ve kendisinin İstanbul'da kaleme aldığı *Hayat u Memat* adlı risalesinin önsözünde 82. cildi tamamladığını belirtmesi onun Sultan II Bayezid'in ölümünden sonra İstanbul'da olduğunu göstermektedir.

1.2. Eserleri

Firdevsî-i Rûmî ve eserleriyle ilgili bilgileri hem kendi eserlerinden hem de Latifi'nin *Tezkiretü's-Şuârâ* ve *Tabsıratü'n-Nuzamâ*, Kınalı-zâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-Şuârâ*, Beyânî'nin *Tezkiretü's-Şuârâ*, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*, Kâtib Çelebi'nin *Keşf ez-Zünûn*, Bursalı Mehmet Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*, M. Fuad Köprülü'nün *İslâm Ansiklopedisi* "Firdevsî" maddesi, Franz Babinger'in *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Vasfî Mahir Koca Türk'ün *Türk Edebiyatı Tarihi*'nden öğrenmekteyiz. Ayrıca bu eserleri temel alarak yazar ve eserleriyle ilgili bize bilgi veren edebiyat, dil ve tarih ansiklopedileri, makaleler ve araştırmalar da bulunmaktadır.

Tezkire yazarlarının şiirlerine ve kendisine pek fazla önem vermediği Firdevsî-i Rûmî farklı konulara ait telif ve tercüme, mensur ve manzum olarak birçok eser yazmıştır. Üretken bir yazar olan Firdevsî-i Rûmî'nin aynı zamanda derleyici ve tarihçi kimliği de vardır. Firdevsî-i Rûmî'nin tarihçi yönünü araştıran Bekir Biçer yazarın yararlandığı ve derlediği kitapların bir künyesini vererek onun ansiklopedist kimliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Zaten *Tuhfetü'l-Hâdî* (*Hadîkatü'Hakâyık*, *Hakâyık-nâme*)de Yavuz Sultan Selim'in emriyle tercümeler yaptığını belirterek bunlardan elli bir eserin ismini çeşitli vesilelerle zikretmiştir.¹¹ Kendisinin yazmış olduğu eserlerden bazılarının isimlerini de *Münâzara-i Seyf ü Kalem* ve *Satranç-nâme* adlı eserlerinde belirtmiştir. Bursalı M. Tahir de yazarın on dört eserinin adını vermiştir.¹² Ancak bu eserlerden birçoğu bugün elimize ulaşmamıştır.

¹¹ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, Konya, Tablet Yayınları, 2006, s. 34.

¹² Bursalı M. Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, s. 106.

1.2.1. *Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm*

Müstakil bir eser olarak bilinen bu eser *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 74-76. ciltlerini içermektedir.¹³

1.2.2. *Teşhisü'l-İnsan*

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seminer Kitaplığında bulunan bu eser, harekeli nesihle yazılmış olup 143 yapraktır. Satır sayısı 9 ile 13 arasında değişmektedir. Telif tarihi H. 886 / M. 1481 olarak gösterilmiş olan eserin istinsah kaydı yazılmamıştır. Müellifin adı Orhan bin Genek olarak gösterilmiştir. Yazar, bu eseri Farsçadan Türkçeye tercüme edip Ahmet Paşa'ya takdim etmiştir. İbrahim Kutluk'un eseri tanıtıcı makalesi bulunmaktadır.¹⁴

1.2.3. *Terceme-i Câmeşûy-nâme*

Manisa İl Halk Kütüphanesi 2730 numarada kayıtlı olan eser, nesih hattıyla yazılmış olup 18 yapraktan oluşmaktadır. Nasîreddîn Tûsî (1201-1274) tarafından 9 bab olarak kaleme alınan bu eseri Firdevsî-i Rûmî bir bab ekleyerek Farsçadan tercüme etmiştir. H. 914 / M. 1508 yılında tamamlanan eser, bazı kumaşlardaki lekelerin çıkarılması yöntemlerinden bahseder. S. Özyaşamış Şakar *Terceme-i Câmeşûy-nâme* hakkında tanıtıcı makale yazmıştır.¹⁵

1.2.4. *Hayat u Memât (Hayât-nâme)*

Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 2333 numarada kayıtlıdır. 95 varaktan oluşan eser nesih hattıyla yazılmıştır. Her sayfada 15 satır bulunmaktadır. Farsçadan Türkçeye tercüme edilmiş mensur bir eserdir. Ahlak ve tasavvuf konularından bahseden bu eserin bir nüshası Yahya Efendi Kütüphanesinde bulunmaktadır. Eserin yazılış tarihi silinmiştir. Firdevsî-i Rûmî bu eseri hayatının son yıllarında İstanbul'da yazmıştır. Yazar, eserin başlarında, *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 82. cildini bitirdiğini söylemiştir.

¹³ Mehmet Dursun Erdem, *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerinde Söz Dizimi Çalışması (Süleymân-nâme 74. Cilt)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun, 2005, s. 1.

¹⁴ İbrahim Kutluk, "Kenek Oğlu Orhan ve Teşhisü'l-İnsan", *Türk Dili*, S. 3, Ankara 1950, s. 29-33.

¹⁵ Yrd. Doç. Dr. Sezer Özyaşamış Şakar, *Firdevsî-i Rûmî ve Terceme-i Câmeşûy-nâme*, Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and history of Turkish or Turkic, s. 726.

1.2.5. *Münâzara-i Seyf ü Kalem*

Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi manzum 576 numarada kayıtlı olan eserin yazılış tarihi Bursalı M. Tahir tarafından H. 980, M. F. Köprülü ise H. 890 / M. 1485 olarak kaydedilmiştir. Ancak eserin sonuna H. 909 / M. 1503 tarihi yazılmıştır. Eser, harekeli nesihle yazılmış olup 54 yapraktır. Eserde kılıç ve kalemin karşılaştırılması yapılmaktadır. Firdevsî-i Rûmî'nin Balıkesir'de iken yazmış olduğu bu eser, diğer yapıtları hakkında bilgi vermiş olması bakımından çok önemlidir. Bu eserin mukaddimesinde *Hadîkatu'l-Hakyık*, *Tecnîsât-ı Süleymân*, *Tâli'-i Mevlûd-i Kebîr*, *Hadîs-i Ahsen*, *Firâset-nâme*, *Belkıs-nâme*, *Satranç-nâme-i Kebîr* adlı eserleri hakkında bilgi vermiştir.

1.2.6. *Firâset-nâme*

Sultan II. Bayezid'in tahta çıkmasından önce Balıkesir'de yazıldığı sanılan bu eser hakkında bilgi *Süleymân-nâme-i Kebîr* ve *Münâzara-i Seyf ü Kalem* adlı eserlerinde yazılmıştır. Nüshası bulunamamıştır.

1.2.7. *Terceme-i Hadîs-i Erbain*

Eser Firdevsî-i Rûmî İlyas bin Hızır adına Ali Emîri Kütüphanesi 297.2 numarada kayıtlıdır. 5 varak olan eser Farsça yazılmıştır. Bekir Biçer, eserin kırk hadisten oluşturulduğunu, Hadis metinlerinin Arapça, açıklamalarının ise Farsça yazıldığını söylemiştir.¹⁶

1.2.8. *Kitabü'l-Mevâiz*

İstanbul Büyükşehir Belediye Kütüphanesi Muallim Cevdet Bölümü 297.9 numarada kayıtlı olarak gösterilen eser belirtilen kitaplıkta bulunmamaktadır.¹⁷

1.2.9. *Muhtar-nâme*

Adı *Hakikat-nâme* adlı eserde geçmektedir. Eserin nüshası bulunmamaktadır.

1.2.10. *Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat*

Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat adını Firdevsî-i Rûmî *Hakâyık-nâme* adlı eserinde zikretmiştir. Bu eserin de nüshası bulunamamıştır.

¹⁶ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 77.

¹⁷ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 77.

1.2.11. Kur'an-ı Kerim'den Tefe'üle Dair Bir Risale (Hazâ el-Kitâb- Fâlû Kur'ân-ı Azîm)

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Nu. 11632 Demirbaş Nu. 000816'da Firdevsî-i Tavil adına kayıtlıdır. 28 varaktan oluşan eser harekeli nesihle yazılmıştır. Her sayfada 15 satır bulunmaktadır.

1.2.12. Pend-nâme-i Eflâtun

Küçük bir risale olan eserin konusu sağlık ve temizliktir. M. Fuad Köprülü Farsçadan Türkçeye tercüme olan *Pend-nâme-i Eflâtun*'u Bursalı M. Tahir'in gördüğünü yazmıştır.¹⁸ Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi 164 numarada kayıtlı olan eser 105 varaktır. Araştırmacılar eserin Firdevsî-i Rûmî'ye ait olması konusunda farklı görüştedirler.¹⁹ Bu eser hakkında M. Ata Çatıkkaş *Türk Firdevsî'si ve Süleymannâme-i Kebir* adlı makalesinde bilgi vermiştir.²⁰

1.2.13. Silâhşör-nâme (Müsellah-nâme)

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 625 numarada kayıtlı olan bu eser 77 varaktır. Eser talik yazı ile H. 909 / H. 1503 tarihinde yazılmıştır. Farsçadan Türkçeye tercüme olan bu eserin konusu silahlarla ilgilidir. Schlechta Washard tarafından Almancaya tercüme edilip bastırılan eserin (Zeitschrift der Deutschen Morgenlandischen Gesellschaft, XVIII (1864), s. 509-522) Türkçe metnini 21 sayfa halinde Viyana'da M. Wickerhauser yayınlamıştır. Daha sonra eser R. Bonelli tarafından 1892'de (Roma, Rendconti dell' Academia Sincel, V, I, s. 435-454) ikinci kez 20 sayfa olarak yayınlanmıştır.²¹

1.2.14. Satranç-nâme-i Kebîr

Üç nüshası bulunan *Satranç-nâme-i Kebîr*'in yazmaları Berlin nu. 1631, Münih nu. 250 ve Nuruosmaniye Kütüphanesi 3553 / 4073'te kayıtlıdır. Manzum ve mensur karışık yazılan eser 95 varaktır. Eser 17 satır olarak nesihle yazılmıştır. H. 909 / M. 1503'te Balıkesir'de yazılan eser satranç oyununun tarihçesi ve tekniği üzerine bilgi vermektedir. Ayrıca, eserde sayfalara çizilerek anlatılan satranç oynama şekilleri vardır. Yazar bu eseri Balıkesir'de telif ettiğini ve bundan başka 40 kadar eseri olduğunu

¹⁸ Fuad Köprülü, "Firdevsî", *İslâm Ansiklopedisi*, s. 650.

¹⁹ Gülnaz Genç, *Firdevs-i Rûmî Süleymân-nâme (25 ve 26. ciltler) Giriş-Metin-Sözlük*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 1995, s. 19; Bekir Biçer *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 76.

²⁰ M. Ata Çatıkkaş, "Türk Firdevsî'si ve Süleymannâme-i Kebir", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 25, Ağustos, İstanbul, 1983, s. 176.

²¹ Fuad Köprülü, "Firdevsî", *İslâm Ansiklopedisi*, s. 651.

belirtmiştir. Bu eser hakkında A. V. D. Linde²² ve M. Ata Çatıkkaş tanıtıcı makale yazmışlardır.²³ Eser, 1892 tarihinde basılmıştır.

1.2.15. *Tuhfetü'l- Hâdî, Hadikatü'l-Hakâyık, Hakâyık-nâme*

Hadikatü'l-Hakâyık, Hakâyık-nâme ve *Tuhfetü'l-Hâdî* gibi üç adı olan bu eser Firdevsî Rûmî'nin *Münâzara-i Seyf ü Kalem*'inde *Tuhfetü'l-Hâdî* adıyla zikredilmektedir.

Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa bölümü 1399 / 2 numarada kayıtlı olan bu eser 18 satırlı ve 21 yaprak olup harekeli nesihle yazılmıştır. Eserin bir nüshası da Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi, 2587 / 2 numarada kayıtlıdır. Bu nüsha 37 varak olup 17 satırdır.

Firdevsî-i Rûmî, *Tuhfetü'l- Hâdî*'yi Hazinedarbaşı Ali Ağa'nın oğlu Mehmed Bey'e armağan olarak kaleme almıştır. Bu risalede, Firdevsî devrinde tanınan şeyhlerden Şeyh Abdullah-ı İlâhî'nin hayat hikâyesiyle tasavvuf hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca, eserden anlaşıldığı üzere Firdevsî-i Rûmî, Yavuz Sultan Selim döneminde hala hayatta olmuş ve onun emriyle *Hadikatü'l-Hakâyık, Muhtar-nâme, Kenzü'l-Hakâyık* ve *Keşfü'l-Dekâyık* kitaplarının çevrisini yapmıştır.

1.2.16. *Kutb-nâme veya Kıssa-i Cezire-i Midilli*

Eser, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi 643 numarada kayıtlı olup tek nüshadır. H. 909 / M. 1503 yılında yazılmış olan bu eser, aynı yılda Muhammed bin Resul-i Sarayî tarafından kopya edilmiştir. Ayrıca, başlıkta kitaba verilen *Kıssa-i Midilli* adı yazar tarafından verilmemiştir. Büyük ihtimal, eserin müstensihi olan Muhammed bin Resul-i Sarayî'nin koyduğu addır. Firdevsî-i Rûmî, eserini devrinin kutbu sanını verdiği Sultan II. Bayezid'e ithaf etmiştir. Esere *Kutb-name* adının verilmiş olması da bundan dolayıdır. Talik hatla yazılan eser 146 yapraktan oluşmuş ve her sayfada 13 mısra vardır. *Kutb-nâme*, beyit sayısı 2000 binin üzerinde olan oldukça büyük bir eserdir. Destan biçiminde yazılan eserde Venedikliler ile Fransızların Midilli'ye hücumları anlatılmıştır. 1481 yılında Sultan Cem'in Bursa tahtında kısa süren saltanatı, Şehzade Korkut'un İstanbul'daki naipliği ve Ayas Paşa ile Gedik Nasuh'un Bursa önündeki çarpışmasından başlayarak yazılan kitap Midilli tarihi ve Sultan II. Bayezid

²² A. V. D. Linde, Quellenstudier zur Geschichte der Schachspiel, Berlin, 1881.

²³ M. Ata Çatıkkaş, "Firdevsî-i Rûmî'nin Şatranç-nâme-i Firdevsî'si", *Türk Dünyası Araştırmaları*, İstanbul, 1983, S. 37, s. 186

devri için önemli bir kaynaktır.²⁴ Eser İbrahim Olgun ve İsmet Parmaksızoğlu tarafından neşredilmiştir.²⁵

1.2.17. *Hakikat-nâme*

Eser, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi 2587/2 numarada kayıtlıdır. Nesih talik ile yazılmış olup 22 varaktır. Her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Konusu tasavvuftur.

1.2.18. *Gülîstan Tercümesi*

İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesinde bulunan bir *Gülîstan* nüshasının istinsah kaydındaki “İlyâs bin Hızır el-Mutaḥallis bi'l-Firdevsî” imzası Bursalı M. Tahir'in bu eserin Firdevsî-i Rûmî tarafından yazıldığına ve yazarın adının da İlyas bin Hızır olduğunu ileri sürmesine neden olmuştur. Ayrıca Firdevsî-i Rûmî'nin *Hakâyık-nâme-i Mevlânâ İlâhî* adlı tercüme eserinde *Bülbülü Gülîstan-ı Hakikat* ve *Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat* gibi eser adlarını zikretmesi ve Osmanlı Müzesi Kütüphanesinde nüshası olan *Gülîstan Tercümesi* Bekir Biçer'in de bu eserin yazara ait olduğunu yazmasına neden olmuştur.²⁶

1.2.19. *Süleymân-nâme vü Belkîs-nâme*

Bu eserin adı *Münâzara-i Seyf ü Kalem* ve *Satranç-nâme-i Kebîr*'de geçer ve yedi bin beyitten oluştuğunu söyler. Eserin nüshası bulunamamıştır.

1.2.20. *Tecnîsât-ı Süleymân*

Münazara-i Seyf ü Kalem'de adı geçen eserlerden biridir.

1.2.21. *Tâli'-i Mevlûd-i Kebîr*

Bu eser de *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de adı geçen ancak nüshası tespit edilemeyen eserlerdendir.

1.2.22. *Hadîs-i Ahsen*

Bu eserin de adı *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de geçmiştir. Ancak nüshası bilinmemektedir.

²⁴ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 67.

²⁵ İbrahim Olgun, İsmet Parmaksızoğlu, *Firdevsî-i Rûmî Kutb-nâme*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1980, xxxv+367 s.

²⁶ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 76.

1.2.23. *Vilâyet-nâme*

Hacı Bektâş-ı Velî'nin hayatı hakkında tarihî ve efsanevi bilgiler veren manzum bir eserdir.²⁷ Nevşehir Hacı Bektaş İlçe Kütüphanesi 200 numarada kayıtlıdır. Bekir Biçer hazırlayıp yayımladığı *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği* adlı eserinde *Menâkıb-ı Hünkar Hacı Bektâş-ı Velî* hakkında bilgi vermiştir.²⁸ Abdülbaki Gölpınarlı²⁹ ve Bedri Noyan³⁰ *Vilâyet-nâme*'nin *Firdevs-i Rûmî* tarafından yazıldığı konusunda hemfikirdirler. Çalışmamız sırasında Hacı Bektaş İlçe Kütüphanesinde onarım ve dijital ortama aktarım sebebiyle yazmaya ulaşamadık.

1.2.24. *Da'avât-nâme-i Firdevsî-i Tavîl*

Eser tek nüsha olup İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü TY 208 numarada kayıtlıdır. 90 yapraktan oluşan yazma, 23 satırlı olarak harekeli nesihle yazılmıştır. Eserin bazı sayfalarında çeşitli hayvan ve insan minyatürleri bulunduğu için satır sayısı değişmektedir. "Ulûm-ı garîbe" ile ilgili bilgileri derleyen bu eser sekiz baptan oluşmuştur.

Da'avât-nâme, M. Fuad Köprülü'ye göre H. 886 / M. 1480 tarihinde, Sultan II. Bayezid'in tahta çıkmasından önce Balıkesir'de Farsçadan tercüme edilmiştir. Bursalı M. Tahir ise gördüğü nüshaya dayanarak eserin yazılış tarihini H. 893 / M. 1487 olarak göstermiştir. *Firdevsî Rûmî* eserini *Da'avât-nâme*'de yazdığı gibi Arapça ve Farsça olan *Şemsü'l-Ma'ârifü's-Sagîr*, *Mushafü'l-Kevâkib* ve *Dakâyıku'l-Hakâyık* kitaplarını çevirerek Sultan II. Bayezid'e ithaf etmiştir. Eserin istinsah tarihi H. 1114 / M. 1702'dir.

Fatma Büyükkarcı, bu eser üzerinde araştırma yaparak *Firdevsî-i Tavîl ve Da'vet-nâme'si (İnceleme-Metin-Dizinler)* adlı yüksek lisans tezi hazırlamıştır.³¹

1.2.25. *Süleymân-nâme-i Kebîr*

Yazarın bütün hayatı boyunca uğraştığı ve üç padişahın, Sultan II. Mehmed, Sultan II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim devrinde yazmış olduğu *Süleymân-nâme-i*

²⁷ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 139.

²⁸ Dr. Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 72.

²⁹ Abdülbaki Gölpınarlı, *Manakıb-ı Hacı Bektâş-ı Velî "Vilâyet-nâme"*, İstanbul, 1958, s. xxii, xxiii.

³⁰ Doç. Dr. Bedri Noyan, *Firdevs-i Rûmî Manzûm Hacı Bektâş Velî Vilâyetnâmesi*, Aydın, Doğu Matbacılık, s. 16.

³¹ Fatma Büyükkarcı, *Firdevsî-i Tavîl ve Da'vet-nâme'si (İnceleme-Metin-Dizinler)*, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1993, s. 16.

Kebîr en tanınmış ve değer verilen eseridir. Firdevsî'nin kendisi de eserini elli yıl gibi uzun bir zamanda yazdığını belirtmiştir:

*Anuñ-ıçun işbu Firdevsî haķîr
Elli yıl çekdi emek tā oldı pîr*

*Ol Süleymân-nâme'sini iy kibâr
Kendüsinden şoñra ķodı yādigār*³²

Firdevsî-i Rûmî bu eserini Balıkesir'de iken Sultan II. Mehmed adına yazmaya başlamış ve padişahın ölümüne kadar yedi cildini tamamlamıştır. Sultan II. Bayezid'in tahta çıkışından sonra onun istediği üzerine yazmaya devam ederek bu padişaha ithaf etmiştir.

M. Fuad Köprülü'ye göre Firdevsî-i Rûmî bu eserini çocukluğunu geçirdiği Belkıs harabeleri ve Edincik çevresinin etkileri sonucunda yazmıştır. *Süleymân-nâme-i Kebîr*, Hz. Süleyman ve çevresindeki bütün dinî öyküleri ve rivayetleri bir araya toplayan ansiklopedik bir eserdir. Ayrıca eser tarih, felsefe, hendese, tıp, astronomi, ahlaka ait pek çok bilgi vermektedir. Eser manzum ve mensur olarak yazılmıştır. Eserin yarıdan fazlasını oluşturan nesir bölümü oldukça sade bir dil ile yazılmış olup Dede Korkut Hikâyeleri'ndeki Türkçeyi hatırlatmaktadır.

Firdevsî-i Rûmî, *Tarih-i Taberî*, *Tarih-i İbn-i Kesîr* gibi pek çok tarih kitabından ve *Tevrat*, *İncil*, *Kur'an*'dan yararlanarak yazdığı bu eserinde Hz. Süleyman'la beraber ayrı zamanlarda ve mekânlarda yaşamış, farklı milletlerden olan birçok kahramanları da ele alarak işlemiştir.

Süleymân-nâme-i Kebîr oldukça hacimli bir eserdir. Çeşitli kaynaklarda eserin büyüklüğü ile ilgili farklı bilgiler verilmiştir. Eserin cilt sayısını Latîfî ve Alî 360 olarak göstermiştir. Hasan Çelebi, Beyanî ve Şemseddin Sâmi ise 380 cilt olarak belirtmişlerdir. Kâtip Çelebi 330 cilt, Bursalı M. Tahir ise 366 cilt ve 499 meclis olarak göstermiştir. M. F. Köprülü, kendisinde bulunan *Latîfî Tezkiresi*'ne dayanarak eserin 1836 meclise ayrıldığını, her mecliste bir kıssa anlatıldığını, 720 tevhid ve kasideyi ihtiva ettiğini yazmıştır.³³ Ancak yazar kendisi *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 81. cildinde eserinin 99 cilt, meclisin ise beş yüzden eksik olduğunu yazmıştır.

³² Firdevsî-i Rûmî, *Süleymân-nâme-i Kebîr*, Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Nu. 317, C 81, s. 82a/01, 02.

³³ Fuad Köprülü, "Firdevsî", *İslâm Ansiklopedisi*, s. 649.

Cümlesi toḡsan toḡuz cilldür tamām

*Meclisi biş yüzden eksük iy hümām*³⁴

Çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiye göre *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in tespit edilen nüshaları şunlardır:

Cilt 1, Meclis 1-5, Gotha, Nu. 111 (357 yk.), 208 (253yk.) 242 (48 yk.) (bk. kaynakça Pertsch, W.)

Cilt 2-4, Meclis 6-20, Süleymaniye, Hacı Mahmud Ef. Nu. 4863, 188 yk.

Cilt 3-5, Meclis 11-25, Vaticano-Turco, Nu. 28, 183 yk. XVI. yy.

Cilt 5-13, Meclis 25-65, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1525, 388 yk.

Cilt 7-13, Meclis 31-65, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F.2, 360 yk.

Cilt 8-15, Meclis 36-75, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F.1, 406 yk.

Cilt 14-20, Meclis 71-100, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1526, 321 yk.

Cilt 17-18, Meclis 81-90, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F.3, 100 yk.

Cilt 25-30, Meclis 125-150, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1527,951, 306 yk.

Cilt 25-30, Meclis 125-150, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F.4, 307 yk.

Cilt 30-36, Meclis 151-180, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1528, 378 yk.

Cilt 31-32, Meclis 151-160, İstanbul Belediyesi Kütüphanesi M. Cevdet B. 26

Cilt 33-36, Meclis 161-180, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 9884, 264 yk.

Cilt 37-42, Meclis 181-210, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1529, 384 yk.

³⁴ Firdevsî-i Rûmî, *Süleymân-nâme-i Kebîr*, Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Nu. 317, C 81, s. 73a/10.

- Cilt 43-48, Meclis 211-240, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1530, 382 yk.
- Cilt 43-48, Meclis 211-240, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1531, 367 yk.
- Cilt 49-54, Meclis 241-270, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1532, 459 yk.
- Cilt 49-54, Meclis 241-270, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F.5-10, 460 yk.
- Cilt 55-60, Meclis 271-300, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1533, 488 yk.
- Cilt 57-59, Meclis 281-295, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F. 14, 221 yk.
- Cilt 61-66, Meclis 301-330, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1534, 500 yk.
- Cilt 64-66, Meclis 316-330, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F. 11, 276 yk.
- Cilt 67-71, Meclis 331-355, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 892, 470 yk.
- Cilt 67-72, Meclis 331-360, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1535, 591 yk.
- Cilt 71-73, Meclis 351-365, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü Kütüphanesi Nu. 4008, 125 yk.
- Cilt 73-76, Meclis 361-380, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1536, 469 yk.
- Cilt 74-76, Meclis 366-380, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1231, 357 yk.
- Cilt 75, Meclis 371-375, Bibl. Nationale, II supl. 1293, Uppsala Nu. 196, Berlin Nu. 470, 49 yk.
- Cilt 77, Meclis 381-385, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F. 12, 118 yk.

Cilt 77-80, Meclis 381-400, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1537, 535 yk.

Cilt 78-80, Meclis 386-400, Macaristan İlimler Akademisi Kütüphanesi Török F. 13, 409 yk.

Cilt 81, Meclis 401-405, Fatih, Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Nu. 317, 123 yk.

Firdevsî-i Rûmî'nin, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1231 ve H. Fehmi Karatay Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Katalogu Türkçe Yazmalar Nu. 1019'da kayıtlı olan *Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-Selâm* adlı eseri Mehmet Dursun Erdem'in hazırlamış olduğu *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerinde Söz Dizimi Çalışması (Süleymânnâme 74. Cilt)* adlı akademik araştırmasına kadar müstakil bir eser olarak bilinmekteydi. Oysa bu eser Firdevsî-i Rûmî'nin *Süleymân-nâme-i Kebîr*'inin 74, 75, 76. ciltlerini içermektedir.³⁵ Yazma 21 satırlı olup 357 varaktır. Düz yazı olan eserin başında ve sonunda birer kaside vardır.

XVI. yüzyılın başlarında yazılan ve çeşitli konularda geniş bilgi veren bu eser yazıldığı dönem dil özelliklerini yansıtması açısından değerlidir. Eserin farklı ciltleri üzerinde yapılan bunca dil çalışmaları buna güzel örnektir. XX. yüzyılda Firdevsî-i Rûmî ile ilgili ilk akademik araştırmayı M. Fuad Köprülü ve M. Ata Çatıkkaş yapmıştır. Yazarın eserleri üzerinde yapılan Doktora ve Yüksek Lisans tezleri şunlardır:

M. Ata Çatıkkaş, *Süleymânnâme 72. cilt (Gramer, Sentaks, Lûgat, Metin)* yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1979.

Asuman Ahmed Akay, *Firdevsî: Süleymân-nâme (44. cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme*, yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1990.

Fatma Büyükkarcı, *Firdevsî-i Tavîl ve Da'vet-nâme'si, (İnceleme-Metin-Dizinler)* yayınlanmış yüksek lisan tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1993.

Hamdi Güleç, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme'si - 42. cilt, -Dâsitân-ı Ceng-i Aheng-i Efrâsiyâb-ı Türk- Üzerinde Bir Metin İncelemesi*, yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994.

³⁵ Mehmet Dursun Erdem, *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerinde Söz Dizimi Çalışması (Süleymânnâme 74. Cilt)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 2005, s. 1.

Halil İbrahim Usta, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr İnceleme-Metin-Sözlük*, yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.

Gülnaz Genç, *Fidevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26 ciltler) Giriş-Metin-Sözlük*, yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995.

Mustafa Aksoy, *Uzun Firdevsî'nin Süleyman-nâme'sindeki Destan Unsurları, cilt:I, II (Giriş-İnceleme)*, yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2000.

Sezer Özyaşamış Şakar, *Fidevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

İlhame Jafarova, *Fidevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

Yasemin Abul, *Süleymân-nâme-i kebir (47. cilt) Metin Tenkidi ve İnceleme*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2004.

İbrahim Köz, *Fidevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt 7a-54byk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2004.

Mehmet Dursun Erdem, *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması (Süleymannâme 74. cilt)*, yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2005.

Bekir Biçer, *Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Orta Çağ Tarihi Bilim Dalı, Konya, 2005.

Ahmet Tanyıldız, *Firdevsî-i Tavi'l Münazara-i Seyf ü Kalem (İnceleme-Metin-Sözlük)*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyat Anabilim Dalı, Ankara, 2005.

2. İNCELEME

2.1. FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN SANATI

Yazarın sanatı ve kişiliğiyle ilgili bilgileri çağını tezkirelerinden ya da kendi yapıtlarından elde etmekteyiz. Gördüğü, öğrendiği ve bildiği her şeyi anlatma isteği içinde bulunan Firdevsî-i Rûmî hakkında bilgi veren en eski yazar Latîfî, tezkiresinde onun için

“Bursalıdır. Tarihçiler arasında Uzun Firdevsi lakabıyla tanınır. Tarihle ilgili eserleri her tarafta meşhurdur. O konuda terkip kabiliyeti olan biriydi. Sultan Bayezid’in emriyle Süleyman-nâme adlı eserini onun adına nazım ve nesir hâlinde üç yüz altmış cilt olarak tertip etti. Dört kitaptaki bütün kıssa ve haberleri, dünyadaki bütün hikâye ve masalları, felsefe, matematik ve astronomi ile ilgili bilgileri bu kitapta toplamış, bilgi ve marifetten varını yoğunu münasebet düşürerek orada kullanmıştı. Fakat Sultan Bayezid eserden seksen cildi seçip geri kalanını yaktırınca İranlı Firdevsî gibi yakışık almayan birkaç beyit söyleyip İran’a gitmişti. Mezarı oradadır. Yazdığı kitaplarında insanların yerleşmesi için faydalı bilgiler verir. ...”³⁶

yazmıştır. Çağının ansiklopedisti olan Firdevsî-i Rûmî farklı konularda manzum ve mensur, telif ve tercüme birçok eser yazmıştır. Birçok konuda bilgisi olmasına rağmen Firdevsî-i Rûmî, *Kutb-nâme*’de düzenli bir eğitim görmediğini yazmıştır.

Ne ‘arûz u nahv okıdum ne ho sarf

Cehlile itdüm hebâ ‘ömri telef (Kutb-nâme 2a-3)

Ancak aynı eserin yani *Kutb-nâme*’nin 2a dördüncü beytinde bunca bilgiyi Allah başışı olarak nitelendirmiştir.

Lik keşf oldı ma ‘ânî virdi İlâh

Ma ‘rifetden olmuşum hânım âgâh (Kutb-nâme 2a-4)

Eserlerinden anlaşıldığı üzere Firdevsî-i Rûmî eski Türk mitolojisi, doğu mitolojisi, peygamber kıssaları, tarih, din, astroloji, geometri, satranç, binicilik, tıp gibi benzeri bilgileri öğrenerek kendisini çevresine kabul ettirmek, akranlarından geri kalmamak ve kendisinden sonra “ad koymak” için büyük çaba harcamıştır.

Er gerek şöñinda koya yahşî ad

Şeh gerek ki ‘adl-ıla eyleye dād

Âdemî gider velî adı kalur

Şeh gider ‘adl-ıla anuñ dādı kalur (Süleymân-nâme 63. cilt 227b 05, 06)

³⁶ Latîfî, *Latîfî Tezkiresi*, hzl. Mustafa İsen, s. 178.

*Âdemüñ adı qalur kendü gider fânî durur
Ölmez ol kim adı qalur dilde añılandur diri*

*Ol cihetden bu Süleymân-nâme'sin taşnîf idüp
Yâdigâr qodum cihânda iy cihānuñ serveri (Süleymân-nâme 63. cilt 210b 05, 06)*

Firdevsî-i Rûmî zayıf olan sanatçılığını didaktik nitelikteki eserleri ile affettirmiştir, yani eserlerinin amacı öğretmektir. Bildiği her şeyi yazmak için edebiyatı bir araç olarak kullanmıştır.³⁷

Klasik Türk-İslam yazar ve şairlerinden biri gibi Firdevsî-i Rûmî de kendisinden önce yazılan ve kendisine ulaşan bilgileri eserlerinde kullanmıştır. Çeşitli konularda manzum ve mensur, telif ve tercüme bir çok eser yazan Firdevsî-i Rûmî, kaynak olarak kullandığı eserlerin künyesini tam olarak vermemiştir, ya sadece yazarın adını ya da eserin adını anmıştır. Bekir Biçer, *Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği* adlı kitabında sanatçının çeşitli yollarla elde ettiği ve kitaplığında bulunan elli bir eserin künyesini vermiştir.³⁸

Abdullah el İlâhi: *Vahdet-nâme-i İlâhî, Necâtü'l-Ervâh, Dîvan, Zâdü'-Müstakiym, Risâle-i Tasavvuf, Tarikat-nâme, İlâhî-nâme, Esrar-nâme, Fütuhât-ı İlâhî, Keşfü'l-Vâridat, Kitabü'l-Kâinat*

Abdullah Bin Ömer el-Kâdı Beyzâvi: *Nizamü't-Tevârih*

Abdulkerim Kuşeyrî: *Risale-i Kuşeyrî, Ahd-i Atik* (Tevrat)

Abdürrezzak Kâşânî: *Kitâb-ı Tev'ilât-ı Kâşânî*

Ahmedî: *İskender-nâme, Dâsitân-ı Tevârih-i âl-i Osman, Işk-nâme, Esrar-nâme, Dîvan, Tervihü'l-Ervâh*

Ahmed-i Dâî: *Ferah-nâme, Ukûdu'l-Cevâhir, Miftahü'l-Cenne*

Ali el-Kureşî el-Bûnî: *Şemsü'l-Maârif ve'l Letâifü'l-Avârif*

Aziz b. Mahmud en Neseffî: *Kitâb-ı Şerh-i Ehâdis-i Nebeviyye*

Barak Baba Risalesi Şerhi (*Şerh-i Risâle-i Barak Baba*)

³⁷ İbrahim Olgun, "Firdevs-i Rûmî ve Türkçeçiliği", *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1978, s. 191.

³⁸ Bekir Biçer, *Firdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, s. 34-35.

Bedreddin Mahmud b. Sıbt el-Mâridî: *Ed-Dakaik fî Ma'rifeti Hisabi ed-Derec ve'd-Deka'ik*

Beydebâ: *Kelile ve Dimne*

Davud-ı Kayseri: *Kitab-ı Davud-ı Kayseri*

Enverî: *Düstur-nâme*

Fahreddin er-Râzî: *Kitab-ı Esrarü't-Tenzil, Mefâtihi'l-Gayb*

Ferîdüddin Attar: *Mantık et-Tayr, Esrar-nâme, Muhtar-nâme*

Firdevsî-i Tûsî: *Şeh-nâme*

Gülşehrî: *Kerâmât-ı Âhi Evran, Mantıkü't-Tayr (Tercüme) Felek-nâme*

Hacı Bektâş-ı Velî: *Velâyet-nâme-i Hacı Bektâş-ı Veli*

Hamzavî: *Câmiü'l-Meknûnat, Hamza-nâme*

Hüseyin Kâşîfî: *Kitabu'r-Reşâhat (Reşâhat'ü Aynü'l-hayat)*

İmam-ı Gazâlî: *Kimya-i saâdet, İhyâ-ü Ulûmi'd-Din, el Munkız Min ed'Dalal*

İmâm-ı Şâfiî (Muhammed İbn İdris): *Er-Risale*

İmâm-ı âzam Ebu Hanife: *Fıkhü'l-ekber*

İmâm-ı Ebû Yusuf: *Kitabü'l-Haraç*

İhvan-ı Safâ: *Er Risale*

İbnü'l-Kesir Ebu'l-Fida İsmail: *El Bidâye ven Nihâye*

Kasım Envar: *Enisü'l-Ârifîn, Enisü'l-Âşıkîn*

Kur'an-ı Kerim ve Meâl-i Hakim

Mercimek Ahmed: *Kâbus-nâme, Garâibü'l-Mecûdat*

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî: *Mesnevî*

Mevlana Nureddin Abdurrahman b. Ahmed El-Câmi (Molla Cami): *Silsilet üz zeheb, Kitab-ı Nefâhatü'l-üns Min Hazarâti'l Kuds*

Muhammed İbn-i Cerir et'Taberî: *Tarihü'l-Ümem ve'l Mülûk*

Muhyiddin İbni Ârâbi: *Fütühatü'l Mekkiye, Fususü'l Hikem, el Kudüs (Risalet'ü Ruhu'l Kuds)*

Risâle-i Envâr, Molla Miskin: *Kitabü'l-Maâriç*

Nâsîrü'd-din Ömer El Beydâvi: *Envâr u't-Tenzil Esrâr ü't-Te'vil*

Nasîrü'd-din Âhi Evren: *Kitab-ı Fegiyretü'l-Mübtedi ve Tezkiretü'l Muhtedî, Câmeşuy-nâme, Firâset-nâme*

Nâsîrü'd-Din Tûsî: *Ahlâk-ı Nâairiyye*

Necmeddin-i Dâye: *Zübdetü'l-Hakâyık, İrşâdü'l-Mürîd*

Nizâmî Gencevî: *Hüsrev-nâme*

Sadreddin-i Şîrâzi (Molla Sadra): *Risale-i Mebde ve Meâd, Risale-i Dîniyye*

Sadreddin-i Konevî: *el-Fükuk, en-Nusûs fî-Tahkik et-Tavri'l-Mahsus, Tabsiratü'l-Mübtedi ve Tezkiretü'l-Müntehi, Kitâb-ı Hadikatü'l-Maârif*

Sâdî: *Bostan ve Gülistan*

Selman-ı Sâvecî: *Cemşid u Hurşid, Firak-nâme*

Süleyman Çelebi: *Vesiletün Necât (Mevlid)*

Şeyhî: *Har-nâme, Hüsrev ü Şirin*

Şeyhoğlu Mustafa: *Hurşid-nâme, Marzuban-nâme, Kâbus-nâme*

Serezli Sadî: *Süleyman-nâme*

Şihabeddin Hemedânî: *Kitab-ı Zahiretü'l-Mülûk, Kitâb-ı Kudsiyye fî Esrar-ı Nakdü'l-Hâşiye*

Yakub B. Mehmed: *Hüsrev ü Şirin (Tercüme)*

Yazıcıoğlu Ahmed Bican: *Acaibü'l-Mahlûkat-ı Kebîr, Dürr-i Meknun, Kitabü'l-Münteha el-Müşteha ale'l-Fûsus, Bostan-ül Hakâyık, Envârü'l-Âşıkîn*

Yazıcıoğlu Mehmed Bican: *Muhammediye*

Yunus Emre: *Risâletü'n-Nushiyye*

Dinî, destani, tarihî eserler yazan Firdevsî-i Rûmî'nin kendisinden önce yaşayan Ahmedî, Şeyhî, Ahmed-i Daî, Selman, Nizamî Gencevî gibi şairlerden etkilendiğini görürüz.

*Şeyhimüzdür Şeyhi Firdevsî mürîd
Gerçi olduk şâ'ir-i Han Bâyezîd*

*Ahmedî'ye câkerüm Dâ'î temâm
Hâk-i pâ-y-i şâ'irânım ey hümmâm³⁹ (Kutb-nâme 14a-3, 4)*

Yazarla ilgili bilgi veren tüm kaynaklar, Firdevsî-i Rûmî'nin şairlik yönünün zayıf olduğunu belirtmesine karşın kendisinin değerli bir şair olduğunu söyleyerek övmektedir.

*Kemteri Firdevsi'dür hâr u hakîr
Gör ni nazmı dürdür anun dil-pezîr⁴⁰ (Kutb-nâme 14a-12)*

*Sözi bir hōş perdede dem-sâz idem
Laḥn-ı Dāvudî mişâl âvâz idem*

*Çün seḥun genci ḳapusın açavuz
Söz yerine dürr ü gevher şaçavuz*

*Ne ḥo Selmân ne Nizâmî Enverî
Buncılayın bağlamadı defteri (Süleymân-nâme 63. cilt 162a 11-14)*

Bütün gördüğünü, öğrendiğini eserlerinde yazma çabasında olan Firdevsî-i Rûmî, olayları gereğinden çok sözle anlatır ve yer yer tekrarlar yapar.⁴¹ Tarihçilik yönüyle iddialı olduğunu yazan Gelibolulu Mustafa Âli şairliğini beğenmeyerek ağır ifadeler kullanmıştır. *Künhü'l-Ahbâr*'da Firdevsî-i Rûmî için

“Garâbet bundadır ki okumaya deḡecek bir kıt'ası dahi yoktur. Yazdığı bütün eserleri temâmen basıma hazır hâle getirselers bir rubâisine dest-rest bulmuş kimesne bulunması kabil deḡildir... Firdevsî-i Tûsî'nin rûhı, mezkûr ile aynı mahlası kullanmaktan acı çekmektedir ve bunun eş'ârı okınan vilâyetden esen yıl tokandukça mezârında merhum acı çekmektedir. N'olaydı her şâ'ir liyâkatına göre mahlas ihtiyar ideydi. Bu bâbda Sultânü's-Şuarâ fermânına muhâlefet câiz olmayup ta'yîn-i mahlas-ı ehass anlardan ruhsatla zuhûra geleydi.”⁴²

ifadelerini yazmıştır. Eserlerinin içeriğinden ve taklit özentisinden anlaşılacağı gibi klasik İran edebiyatından, Nizamî Gencevî'den etkilendiğini ve kendisini İran şairi

³⁹ İbrahim Olgun “Firdevs-i Rûmî ve Türkçeçiliği”, *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1978, s. 192.

⁴⁰ İbrahim Olgun, İsmet Parmaksızoglu, *Firdevs-i Rûmî Kutb-nâme*, s. 192.

⁴¹ İbrahim Olgun, İsmet Parmaksızoglu, *Firdevs-i Rûmî Kutb-nâme*, s. xxvi.

⁴² Gelibolulu Mustafa Âli, *Künhü'l-Ahbâr*, hzl. Mustafa İsen, Ankara, 1994, s.154.

Tuslu Firdevsî'nin yerine koyduğunu görüyoruz.⁴³ *Süleymân-nâme-i Kebîr*'i *Şeh-nâme*'ye, kendisini de Firdevsî-i Tûsî'ye benzetmektedir.

Hem-çü men Firdevsî misli kâm-yâb
İderin te'lîf râ'nâ bir kitâb

Çün Nizâmî nazma virür hoş nizâm
Ruk'ile başda götürür hâs u â'm (*Kutb-nâme* 14a-12)

2.2. SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBÎR, 63. CİLT

Bütün dinî, tarihî, destani hikâyeleri, söylentileri bir araya toplayan, ayrıca geometri, astroloji, binicilik, satranç, savaş taktikleri, hekimlik gibi çeşitli alanlarda geniş bilgi veren *Süleymân-nâme-i Kebîr* oldukça hacimli bir eserdir. *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in üzerinde çalıştığımız cildinin tek nüshası bulunmaktadır. Kitap altı ciltten oluşmuştur. Bu yazma nüshalar Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Kitaplığı bölümünde 1534 numarada kayıtlıdır. Toplam 500 yapraktan oluşur. Harekeli nesihle yazılmış olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Biz eserin 63. cildi üzerinde çalıştık. Bu cilt 146b-228b varaklarını kapsamaktadır. Sade bir dille yazılan *Süleymân-nâme-i Kebîr* manzum ve mensur parçalardan oluşturulan ansiklopedik bir eserdir. Diğer ciltlerde olduğu gibi başlıklar, ayetler, Arapça ve Farsça bazı kelime ve deyimler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu kısımlarda genellikle hareke kullanılmamıştır. Bu cilt *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 311, 312, 313, 314 ve 315. meclislerini içermektedir.

Manzum ve mensur karışımı bir eser olan *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in manzum bölümleri mesnevi özelliği taşır. Bunun sebebi yazarın genel olarak kolay ölçü kalıbı olan mesnevi biçiminde kullanılan fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbını kullanmasıdır.⁴⁴ Eserin 63. cildinde beyitler genellikle Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün, Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün ve bir yerde Müstef'ilün Fa'ülün Müstef'ilün Fa'ülün kalıbıyla yazılmıştır.

[182b] (01) *Ger dilerseñ her kızâdan pes olasın sen emîn*
Şükr-i Hakkı pîşe kılup tâ'at eyle pes hemîn

⁴³ İbrahim Olgun, "Firdevs-i Rûmî ve Türkçeciliği", *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1978, s. 192.

⁴⁴ İbrahim Olgun, İsmet Parmaksızoglu *Firdevs-i Rûmî Kutb-nâme*, s. xxx.

Uyma nefs-i emmāreye kendüñ görüp iblīs-veş
(02) *Yoksa uğrarsın kazāya nā-gehān añla mübīn*

[188b] (18) *Er gerek ki hāzır olup varmaya ol ğaflete*
Tā ki nā-gāh uğramaya zahmet-ile miḥnete

[217a] (06) *Her birinüñ şekli ğāyet key kabīh*
Ki ürker andan cān alıcı yā faşīh

[217a] (19) *Her birinüñ şekli korkunç u katı*
Merrīhi hayrān iderdi şavleti

[227a] *Dünyeyi bâķī kala şanmış-ıdum*
(05) *Ġarre olup ‘ömre inanmış-ıdum*

2.3. SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBÎR’İN DİLİ VE ÜSLUBU

Şairlik yönü zayıf olan Firdevsî-i Rûmî’nin eserleri döneminin Türk dilini yansıtmaları açısından son derece önemlidir. Firdevsî-i Rûmî, farklı konulardaki telif ve tercüme, manzum ve mensur birçok eserini döneminin Türkçesi ile yazmıştır. Türkçenin değişik alanlarda kullanılan sözcüklerini dili zenginleştirecek yöntemlerle bilinçli şekilde kullanmıştır.⁴⁵

Öğrendiği, bildiği her şeyi yazmaya çalışan Firdevsî-i Rûmî bunu yaparken sade ve basit bir dil kullanmıştır. *Süleymân-nâme-i Kebîr* bu özellikleri taşıyan didaktik bir eserdir. Farklı mevzularda geniş bilgi veren eser, söz varlığı açısından da çeşitlilik göstermektedir.

uçmak 166a/01, *āfet* 188b/19, *fidān* 153a/17, 153a/18, *filoriyi* 210b/15, *cennet* 162a/07, *limon-gāh* 148a/18, *elmās* 174a/01, *kağan* 193a/10, *bed-gümān* 161b/16, *hikmet-āmīz* 177a/20 gibi.

Manzum ve mensur parçalardan oluşan *Süleymân-nâme-i Kebîr*’in özelliklerinden biri Türkçe, Arapça ve Farsça sözlerin, söz gruplarının, ata sözü ve deyimlerin bir arada kullanılmasıdır.

⁴⁵ İbrahim Olgun, “Firdevs-i Rûmî ve Türkçeciliği”, *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1978, s. 193-200.

aṭyār 165a/04, 168a/17, ~ *kuş* 188a/12, 203b/02, *āb* 173a/04 ~ *mā* 165b/19, 219b/03 ~ *şu* 150b/04, 161a/12, 203b/10, *meh* 196b/16, 199b/07, ~ *kamer* 156b/06, 183a/11, ~ *ay* 178b/02, *ağaç* 153a/16, 159a/16 ~ *şecer* 159a/18, 219a/10 150a/19, *baş* 199b/03, ~ *re's* 194b/09, *ad çıkar-* 186b/08, 189b/04, *furşat gözle-* 220a/13, *and iç-* 206b/14, *amān dile-* 206a/05, 206b/19, *defteri bağla-* 162a/13, *fikir ırgür-* 219a/02, *ḥacīl düş-* 170a/06, *ḥāzır baş ol-* 190b/18, *taaccüb it-* 165b/14, 187b/15, *yaraḥ it-* 159a/01, *temennā eyle-* 169b/11, *yüz sür-* 154b/21, 155a/07, *zıkr it-* 164b/07, 211a/06, *zıllı'l-lāh* 163a/06, *nāḳışātü'l-'aḳl* 178b/21, *ḳalbu'l-aḥmaḳ fī femihi* 178b/20, *'ale'r-re's* ve *'l-'ayın* 180a/20 gibi.

Bu özellik esere anlatım zenginliği katarak üslupta akıcılık yaratmıştır.⁴⁶ Ayrıca yazar anlatımına açıklık kazandırmak için kullandığı birçok Arapça ve Farsça söz, deyim ve ibarelerin akabinde Türkçe karşılıklarını da vermiştir.

“**[178b]** ... (18) *be-taḳdīr sen benümle cem' olmak dilerdin bir ḥalvet yir gerek ḥazret-i Süleymān'dan utanmaz mısın veyā bunca* (19) *ḥalk içinde ve bu ṭuran cevāriden elikmez mısın? İllā ki sen ol aḥmaḳa beñzersin ki gönli ağzındadır her ne kim* (20) *diline gelse anı söyler, nite kim eydür: “Ḳalbu'l-aḥmaḳ fī femihi” deyicek irkegi cevāb virdi ki: “Anuñçun didiler ki* (21) *dişinüñ 'aḳlı olmaz zīrā ki bunlar nāḳışātü'l-'aḳldur. Ya'nī bunu mı fikir idersin ki cihān sarāyında ḥālī ...”*”

“**[179a]** (17) ... *ne ḳadar ki edeble ol ki edeb ḳişinüñ şeref-i faẓlıdur nesli degüldür. Edebüñ şaḳla nite ki 'ulemā eydür: “eş-şerefu* (18) *bil-faẓli ve'l-edeb-i lā bi'l-aşl-i ve'n-nesebi” diyüp naşīḥat idicek erkegi eyitdi: “ḳaderlenmiş de bozulmuş* (19) *bu ḳader kim gelecek nesne gelür.”... (21) daḥı fe-tebesseme ḍāḥiken 'amelince tebesüm itdi, anlaruñ zeyreklügin begendi Mehīn Bānū görüp utanup ḳızardı...”* gibi

Firdevsî-i Rûmî, *Süleymān-nâme-i Kebîr*'de anlatımı kuvvetlendirmek için çok sayıda Arapça ve Farsça tamlamalar kullanmıştır.

pehlevān-ı zamān 173b/06, 174b/05, *müvekkel-i āb* 182b/14, *hüve'l-lāhu aḥad* 178b/16, 196a/04, *āḥirü'l-emir* 179a/06, 179a/07, *cemī'-i server-i selāṭīn* 164a/18, *Zü'l-ḳarneyn-i sed* 220b/01, *nebiyya'l-lāh* 154a/01, 156a/05, 156a/11, 184a/19, 185a/16, *şuḥf-ı furḳān* 196b/15, 207b/05, *bi'llāh* 211a/09, *bi'l-lāhi'l-'azīm* 209b/09 gibi.

Firdevsî-i Rûmî'nin diline ve Türkçeciliğine dikkat çeken İbrahim Olgun, yazarın dil tarihi yönünden gerçek değerini duyurmak için hazırladığı dizinden de görüldüğü gibi Firdevsî-i Rûmî Eski Anadolu Türkçesi dönemini eserlerinde güzel

⁴⁶ Asuman Ahmed Akay “Süleymān-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S 118, Ankara, s. 218.

yansıtmıştır.⁴⁷ Türkçe, Türkçe ve yabancı sözleri bir arada kullanarak sözlere yeni anlamlar kazandırdığı görülmektedir. Yazar bu yöntemi tüm eserlerinde uygulamıştır. Üzerinde çalıştığımız *Süleymân-nâme-i Kebîr*'in 63. cildinde geçen bazı örnekler şunlardır:

demür tonlu, şalık, yalın kılıç, garğa vir-, ayağın dur-, şek getir-, per dök-, uçmak, şaf bağla-, alay bağla-, baş koy-, diş ısıt-, âdem koş-, yavuz, dümen tut-, 'aqlumı yitür-, fikre var-, âheng kıl-, fikr it-, kılıç şal-, kılıç çek-, 'aklı şaş-, hayrete var-, yâdigâr kal-, kanat kanada çat-, ta'cîl gider-, zağar, kanat şal-, kan kaşan-, yağrını, cân al-, ceng eri, gözçi, küpüldü, âhen şalık, 'ahdi bütün ol-, kendümi unut-, kendüme gel-, rakş ur-, 'aklı git-, tekbîr getir-, lâfı ur-, pence ur-, göz kaçış-, demür tonlu, uşağı irisi, dîvân kur-, baş kurtar-, başma kaç-, ebter ol-, ecel ir-, kulak ur-, cân u baş terkin ur-, baş ur-, dîn ulusu, belâ uğra-, dümen tut-, söz tut-, karavaşlan-, tuş gel-, intikâm al-, öykin-, örü tur-, süñü, yüz sür-, çeri, ışıq, çevre al-, ad çıkar-, tîr-keş, çāk it-, bend it-, dem çek-, demren, diraz it-, dilek diles-, kaderlen-, karaltılı, sinleye şal-, yaya var-, yağrını, yalın gibi.

Yazar, bildiklerini, öğrendiklerini her fırsatta sergilemeye çalışmıştır. Eseri sade ve halk söyleşine yakın bir dille yazmasına rağmen döneminin diğer sanatçıları gibi bölüm başlıklarını Farsça yazmıştır.

“Der-beyân-ı Melik-zâde-i mağribî, Der-beyân-ı kışsa-i Süleymân ibni Dâvud 'aleyhi's-selâm, Der-beyân-ı temşîlât-ı dâstân-ı mâzî, Kışsa-i Süleymân 'aleyhi's-selâm âgâh-şoden-i ef'âl-i iblîs-i la'în, Der-beyân-ı meclis-i âhîr, Kışsa-i Sām” gibi.

Metinde Dede Korkut Hikâyelerindeki üslubu hatırlatan bazı anlatım özellikleri ses, söz ve cümle tekrarları görülmektedir.⁴⁸

“... [181b] (12) andan sulţân-ı Mısır havâsıla tahtdan inüp H'oca Sarây dahı karşı gelüp sulţân-ı Mısır bilüp 'izzet (13) kılup kademinde baş koyup, elin öpüp öñine düşüp sarây kapusına getürdi halvet-i hâşa (14) kondurdu... Velî kubbenüñ yapısı yir yir [172a] (01) göçüp delinmiş delüklerinden kerkesler kuzgunlar girüp çıkarlar. Nazm:

(02) *Ol kaşır ma'mûr-iken olmuş velî gâyet harâb
İçine kerkes tolup tutmuş anı bizüm gurâb*

⁴⁷ İbrahim Olgun, “Firdevs-i Rûmî ve Türkçeciliği”, *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1978, s. 193-200.

⁴⁸ Asuman Ahmed Akay, “Süleymân-Nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S 118, s. 218.

Harc iden binâsinuñ her bir taşına bir güher
(03) *Sine şalmış sinlede cânsuz yatur olmış türâb*

Neşr: Hükemâ kavlince ol kubbenüñ için dörd (04) eyvân kılmışlar ki mu'teber pes dört lîvânuñ on altı dîvârın muraşsa' müzehheb lâciverdî naşş kılmışlar. (05) Dürlü dürlü şan'atlar-ıla 'acâyib ğarâyib şüretler taşvîr itmişler insândan hayvândan dîvden (06) perîden vuñuş tuyûrdan mâr u mürdan eşcâr u eşmârdan berr ü bahırdan şöyle şüretler kim cümlesin (07) gören cünbişde şanur pes kaşruñ çaķ ortasında yedi dürlü mülevvin mermerden bir taht yapmışlar. (08) Taht üzerinde daħı on iki dürlü kıymetî taşdan bir ulu sîpa çatmışlar. Sîpa üzre daħı pûlâddan bir ulu levh (09) komışlar bir ulu kapuca ola. Rüstem anı görüp serverlerle gelüp taht üzre çıkup sîpâyıla levhi (10) çevre alup nazar urdılar. levhde bir kaç satır yazı gördiler. Rüstem işâret itdi serverlerden Berziyan cihân- (11) sūz edeble varup levhi alup Ahyâşelûn peygâmbere şundi. Ahyâşelûn peygâmbere daħı alup ne dilce (12) olduĝın bilüp okuyup didi kim: "Yâ Rüstem-i cihân ve iy Zâl-i zamân bu haţtı yazan dimiş kim: "İy cihân sarâyına (13) gelen gelüp bunda bu levhi bulan, fırsatla çünkü bu milke gelesin, bu kaşda işbu levhi bulasın, (14) okuyup yazusın bilesin kim zamânumda ben daħı bir ulu sulţân-ıdum. Kılıç yüzinde hem gûrbûz pehlevân-ıdum. cihâna Merrîh (15) devrinüñ evvelinde gelmiş-idüm yedi iklîmüñ derdin almış-idum. Cümle selâîñüñ göñline erligle korku şalmış-idum. Bu devletle (16) altı yüz kırk yıl cihân sarâyında 'ömür sürmüş-idüm. Delim 'acâyib ğarâyip nesneler görmüş-idüm. Aduma Sirmâl-i (17) şâh dirlerdi... gibi.

Halk hikâyelerinde görülen abartılı anlatım Süleymân-nâme-i Kebîr'de de görülmektedir.

... [222b] (01) yüz yetmiş mermer direk üzre bir 'acâyib tāk kubbe bağlamışlar. Şöyle mu'teber bünyâddur kim kaşr-ı meşîdden nişân (02) virür, andan Sām-ı süvârla serverler ol şeddādî bünyâdı göricek yakın varup durdılar, teferrüc kıldılar, (03) karşı tolaşdılar. Ol yüz yetmiş 'amûd kim üzerine kubbe bağlamış idi her bir diregi bir dürlü mermerden idi. (04) Her birinüñ uzunı yetmiş kulac-ıdı. Her birini kırk kişi kulaca alurdu ve daħı 'amûdlar üstindeki (05) kubbenüñ yapusunda taşlar var-ıdı kim kırkar ellişer adım andan kubbenüñ üstün ağ billûr-ıla pûşîde (06) kılmışlar. Daħı ancılayın mu'teber kaşra hîç derece revzene komamışlar. Andan Sām-ı süvâr ol kaşr-ı mu'allâyı (07) tolaşup güneş matla'ına karşı kaşruñ kapusına geldiler giñ yirden kapuya karşı şaf bağlayup (08) turdılar, kaşruñ dârına nazar urdılar. Evvel gördiler kim ol handaķ üzre bir muhkem köpri düzmişler (09) râst kaşruñ kubbesine geçer andan kubbe kapusı daħı bir 'acâyib yapı kim gözler görmüş degül nite kavs-i (10) kūzah mişâl bir kemer bağlamışlar yeşil yeşimden ve kızıl mercândan andan köpri ortasın çâr rûkûn bir dâr (11) çatmışlar yedi dürlü aħcârdan andan ol çâr rûkûn içine çîñî pûlâddan iki kanat kapu

düzmişler bend ü bendün şehleri (12) sîm ü zerden mîh ü mismâr yerine la'lü ya'kût ornamışlar dürlü dürlü taşdan kapular üzre halkalar dâyre kılmışlar. (13) Taş u kaş şu'lesinden kapuya bakanuñ gözleri kamaşur Sām-ı süvâr-ıla selâtin ü serverler ol münakkaş muşanna' (14) müzehheb kapunuñ yapusın gözleyüp bir zamân teferruh kıldılar.” gibi.

Yazar uzun cümleleri birbirine bağlamak için *ve*, *ki*, *kim* bağlaçlarını sık kullanmıştır.

“... [183a] (01) oturdılar. Yedi biñ yedi yüz yetmiş yedi pehlevân nerre-şîr, tokuz biñ tokuz yüz tokusan tokuz ser-i 'asker (02) şaf-şiken, dilîr pülâd kürsîler üzerine geçüp diz çöküp tûrdılar, ellerin gürz-i girâna urdılar (03) ve andan soñra Benî İsrâ'îl'ün on iki sıbtanuñ her bölüginün on ikişer biñ tabl u 'alem hayl u (04) haşem issi mülûkı sağ u solda dîvân-ı Süleymânî'de zerrîn şandaliler üzerinde geçüp oturdılar. Her birinün zerrîn (05) kemer kulları kafâlarında ayağın dururlar. Andan hazret-i Süleymân'ün 'aleyhi's-selâm on sekiz biñ zerrîn (06) kemer melek-manzar kullar, yüzi gül, saçı sünbüller bu dîvân halkın ortaya alup durdılar ve ellerin (07) tîğ ü tebere ve kemân u tîr ü sipere urdılar ve andan soñra üç biñ üç yüz otuz üç bevvâb u hüccâb (08) altun degenekler götürüp bâb-ı Süleymân'ı bekleyüp tûrurlar ve biñ sekiz yüz altunlu hezâran (09) çibuğın götürür çavuşlar Süleymân nazarına karşı hizmete tûrdılar ve kırk kez yüz biñ sipâhî girdâ-gird (10) dîvân-ı Süleymânî'yi ihâta itdiler ve andan soñra serîr-i Süleymân'ün ikinci tabâkasında perrîler sultânı (11) Hümâyûn şâh kıvîl altun şandallı üzerine geçüp oturdı. Ol güneş şüretlü ve kamer sîretlü ve melek (12) kanatlu perrîler tâvus-veş kanadlarını kemer kemer kılup kafâsında şaf tûtup tûrdılar ve sol kolda (13) cinnîler sultânı Rûh-şâh ruhâmî kürsîler üzerinde karâr idüp oturdı mürebba' ve müseddes ve muhammes (14) eşkâl-i ecnâs cinnîler envâ'ile kafâsında dîvân bağladılar ve andan soñra Kañahâr-ı 'ifrît pülâd (15) kürsî'ye geçüp sedd-i İskender gibi tûrdı...” gibi.

Dede Korkut Destanlarında ve Azeri Türkçesinde görülen *ki* (*kim*) bağlacının Süleymân-nâme-i Kebîr'de de sık kullanıldığını görmekteyiz.

“... [185a] (01) def'î tûtışup ol ejderhâ yanar helâk olur ve yir yüzi anuñ şerrinden pâk olur ve bir dahı uyuz ki (02) gâyet za'îf cânâvardur görmez misin ki Nemrûd-ı 'âşîyi nice helâk itdi ve dahı qarınca ki (03) bir za'îf mahlûkdur arslan anuñ qorhusından balçıklı yirde enükler. Qarınca qorhusından enügin (04) ağzına alup gezdürmegile helâk ider pes ol cihetdendür ki arslandan az ve balıkdan çok mahlûk (05) yokdur pes bu sözden garaş bu ki birgüşü ve kehleyi Allâhu te'âlâ kim yaratdı, anlara dahı bir hâşşiyet verdi. (06) Evvel bu ki kanuñ yaramazın sorup içir anuñcundur ki ilk yaz kan tamlara yürüdügi vakt birgüş dahı (07) çoğalır ve kehle dahı cüzâm teninde

olmaz ve her ne kan ki şorâr insāna nefʿī vâdur ve bundan özge hāşşası (08) bu ki kaçan ki bir hāmîle hātūnuñ karnındağı irkek mi dişi mi bilmek istesek kendü südinden şagup bir kaşuk (09) içine koyup ve kehleyi vaşatında koyalar eger kim şîr gālîz olup kehle çıka oğlan irkekdür. Eger kim (10) ‘aksi ola kız olacağdur...’ gibi.

Süleymân-nâme-i Kebîr’i önemli kılan yönlerinden biri de döneminin Türkçesini, halk söyleyişini ve Eski Anadolu Türkçesini iyi bir şekilde yansıtmasıdır.

2.4. DİL İNCELEMESİ

2.4.1. Bazı Ses Bilgisi Özellikleri

2.4.1.1. Ünlü Değişmeleri

2.4.1.1.1. *i-e* durumu

Kelimelerin ilk hecesinde bulunan ünlü sesin *i* veya *e* tarafında olduğu yazıdaki işaretinden anlaşılmaktadır. Metinde geçen *i-e* durumundaki kelimeler yazmada nasıl harekelenmiş ise öyle alınmıştır. Türkiye Türkçesinde *e*’li kullanılan, metinde *i* tarafında olan örnekler şunlardır:

dinil- 175a/16, *gice* 146b/08, *giç* 186b/01, *giñ* 188b/16, *girçek* 162b/21, *ilçilik* 206b/10, *il* 189a/15, *ir* 186b/01, *irgür-* 164a/05, *iril-* 223b/14, *işik* 193a/16, *itdür-* 157a/03, *iy* 146b/15, *viribi-* 180b/02, *virdür-* 150b/04, *yirlü* 164b/10, *yin-* 220b/17 gibi.

Metinde geçen ve aynı özellikteki kelimenin hem *e*’li hem de *i*’li örneklerinin bulunması ikili şekilliliğin devam ettiğini göstermektedir.

beş 200a/12 ~ *biş* 147b/06, *beşinci* 155b/01 ~ *bişinci* 221b/0, *bel* 195b/10 ~ *bil* 146b/08, *deril-*169a/08 ~ *diril-* 218b/07, *en-* 218b/20 ~ *in-* 173a/04, *edin-*199b/01 ~ *idin-* 157b/08, *endir-* 147b/19 ~ *indür-*148b/09, *er-* 217b/14 ~ *ir-* 148a/01, *eriş-*172a/21 ~ *iriş-* 152b/09, *erkek* 153b/07 ~ *irkek* 154b/17, *eşit-* 198a/12 ~ *işit-* 163a/21, *et-*194b/18 ~ *it-* 152a/08, *geç-*147a/14, ~ *giç-* 187a/16, *gemi* 147b/04 ~ *gimi* 149a/21, 203a/19, *gerü* 223b/09 ~ *gürü* 223b/12, *ver-* 148a/05 ~ *vir-* 147b/08, *veril-* 165b/08, *viril-* 196b/21, *ye-* 150a/17 ~ *yi-*171a/18, *yedi* 147b/19 ~ *yidi* 147a/13, 159b/06, 199a/21, *yedür-*150b/09 ~ *yidür-*153b/07, 171a/04, 171a/06, 174b/15, *yeg* 206b/20, 212a/19, *yig*176b/11, *yel* 147b/05 ~ *yil* 147b/09, *yel-* 189a/09 ~ *yil-* 217b/07, *yelek* 212a/21 ~ *yilek* 183b/02, *yelken* 147b/04 ~ *yilken* 148b/09, *yemek* 151a/17 ~ *yimek* 203a/15, *yen-* 171a/17 ~ *yin-* 205a/08, *yene* 154b/02 ~ *yine*147b/17, *yer* 152b/10 ~ *yir* 147b/07, *yet-* 150b/15, ~ *yit-* 147a/09, *yetmiş*160a/12 ~ *yitmiş* 211a/05, *yetmiş iki* 162a/19 ~ *yitmiş iki* 211a/05, *yetür-* 152b/18 ~ *yitür-*151b/07 gibi.

2.4.1.1.2. *e-i* durumu

Metinde, bazı kelimelerde ön seste bulunan *i* sesi aslî *e* ünlüsünü korumaktadır.

eyü 160a/07, 207a/20, 207a/21, 208a/01 *gey-* 158a/21, 159a/03, 171a/04, 175a/15, 189b/12, 192a/20, 193b/09, 212a/20, 212a/21, *geyür-* 148a/02, 148a/10, 148a/10, 154b/20, 157b/13, 171a/04, 181b/16 gibi.

2.4.1.1.2. Ünlü Uyumu

2.4.1.1.2.1. Kalınlık İncelik Uyumu

2.4.1.1.2.1.1. *-ki* aitlik eki

Temel ses yasalarından biri olan kalınlık-incelik uyumuna bugün aykırı düşen *-ki* aitlik ekinin metnimizde birkaç örnek dışında uyumlu kullanıldığı görülmektedir.

altındağı 187a/19, 191b/21, *aşlındağı* 196b/07, *bāğdağı* 227b/04, *beriyyedeki* 205b/20, *egnindeki* 187a/19, *elindeki* 192a/16, 209b/01, *elüñdeki* 167a/05, 167a/10, *gemideki* 212b/14, *girdābdağı* 152b/20, *içindeki* 168a/20, 174a/19, *kanķı* 155a/14, *kanķısınıñ* 202b/13, *karnumdağı* 182a/14, 182a/17, *karşusundağı* 176a/13, *qayadağı* 173a/09, *mağribdeki* 164b/05, *maşrıqdaķı* 164b/07, *tarafındağı* 218a/12, *üstindeki* 217a/06, 222b/04, *üzerindeki* 149b/21, 171b/08, 187a/18, 225a/18, 225b/07, 225b/15, 226a/17, *yanındağı* 204b/21, *yerindeki* 153a/17, *yer yüzindeki* 221b/06 gibi.

-ki aitlik eki kalın sıradan birkaç kelimeye uyum dışı eklenmiştir:

qapısındaki 223a/11, *qayadaki* 173a/11, *zamānındaki* 215a/12 gibi.

2.4.1.1.2.1.2. *-līķ* eki

İnce ünlü taşıyan birkaç kelime kendisinden sonra gelen ve kalın ünlü taşıyan Türkçe eki alarak uyuma aykırılık göstermiştir.

perrīlīgumca 187b/19, *zindigānīlīķ* 184b/13 gibi.

2.4.1.1.2.1.3. *ile* edatı

Metnimizde *ile* edatının ekleşme süreci içinde olduğu görülmektedir. *İle* edatı kalın sıralı kelimelere bitişik yazıldığı durumlarda kalınlık-incelik uyumuna göre okunmuştur. Ayrıca ünlüyle biten kelimelere bitişik yazıldığında da *y* sesinin türediğini görüyoruz.

‘aql-ıla 198b/01, *‘acizlīķ-ıla* 218b/06, *bal-ıla* 155b/15, *darb-ıla* 214b/03, *düşmān-ıla* 205b/06, *elma-y-ıla* 211b/17, *haķķ-ıla* 202b/16, *inṭizār-ıla* 193b/20, 198a/07, *kāfūr-ıla* 156a/09, *qahqaha-y-ıla* 198a/12 gibi.

2.4.1.1.2.1.4. *içün* edatı

Metinde *içün* edatının bir önceki kelimeye bazen bitleştirildiği görülmektedir. Bu edat bitişik yazıldığı durumda kalınlık-incelik uyumuna göre okunmuştur.

alınmağ-ıçun 181a/17, *anuñ-ıçun* 180a/05, *‘ār-ıçun* 170a/11, *bulmağ-ıçun* 165b/02, *Dāvud-ıçun* 166a/04, *haqq-ıçun* 185a/16, *nāmūs-ıçun* 158b/17 gibi.

2.4.1.1.2.1.5. *i-* fiili

i- fiili kendinden önce gelen kelimeye bitişik yazıldığı durumda kalınlık-incelik uyumuna göre okunmuştur. Ayrıca ünlüyle biten kelimelere bitişik yazıldığında da *y* sesinin türediğini görüyoruz.

ķanda-y-ısa 213a/08, *mıkdār-ısa* 148b/20, *şiddīķ-ısa* 201a/16, *ıtutar-ısa* 211b/17, *var-ısa* 150a/07, *ad-ımiş* 224b/15/15, *is‘ād-ımiş* 224b/15, *ma‘mūr-ımiş* 171b/06, *oğulı-y-ımiş* 208b/16, *üstād-ımiş* 224b/14, *var-ımiş* 150a/03, *almaya-y-ıdı* 194a/15, *anuñla-y-ıdı* 167b/09, *fermān-ıdı* 222a/07, *hūb-ıdı* 208b/11, *olmaya-y-ıdı* 194a/15, *sulţān-ıdı* 226b/21, *tolmış-ıdı* 199b/09 gibi.

i- fiilinin iyelik ekli *-dük* partisipi *ıdıg-i* kelimesi birkaç yerde kalın sıradan yazılmıştır.

“[189b/08] ... *Hācib* (07) *dağı dönüp gelüp Mihrān-ı Ekber’e gördüğün taķrīr eyledi. Kāhir’uñ sözün bī-ķuşūr söyleyüp* (08) *ta’bīr eyledi. Mihrān-ı Ekber Sām-ı süvār oğlu Kāhir ıduğın bilüp kaķķahā-y-ıla gülüp gāyet* (09) *ferah olup dönüp beglerine eyitdi: “Görüñ nār-ı nūrı ki baña nice yardım kıldı ki düşmānumı* (10) *benüm ayağuma getürdi, ölmedin beni haşmuma yetürdi. ...”, “[208a/02] ... Kelām-ı kadīimde taķķīķ ıduğın bildiler. ...”* gibi.

2.4.1.1.2.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinin belirgin özelliklerinden biri de yuvarlaklaşmadır. Dönemin diğer eserlerinde olduğu gibi bu eserde de yuvarlaklık düzlük uyumu bakımından ikili bir kullanım görülmektedir. Anlam ve fonksiyonu aynı olan kelime ve eklerin bu uyuma göre ikili şekillilik gösteren örneklerinden bazıları şunlardır:

altın 176a/07 ~ *altun* 151b/02, *aşır-* 192a/02 ~ *aşur-* 203b/09, *beri* 149b/02 ~ *berü* 149a/04, *cünbiş* 172a/07 ~ *cünbüş* 166b/09, *çürüt-* 155a/19 ~ *çürüt-* 227a/17, *doķın-* 172b/15 ~ *doķun-* 190a/05, *döķil-* 186b/10 ~ *döķül-* 159a/17, *düriş-* 197a/20 ~ *dürüş-* 218a/07, *dürüt-* 165b/19, *dürüt-* 167a/15, 194b/20, *düşir-* 148b/14, *düşür-* 149b/17, *mendir-* 147b/19 ~ *endür-* 200b/01, *göşin-* 147b/08 ~ *göşün-* 149b/21, *gözsiz* 151a/09, *gözsüz* 175b/10, *gözik-* 187a/08 ~ *gözük-* 205b/14, *güliş-* 175a/20 ~ *gülüş-* 175a/20, *ķasık*

201a/21 ~ *kasuḳ* 155a/17, *ḳoyın* 204b/03 ~ *ḳoyun* 154a/17, *ḳurı* 187a/04 ~ *ḳuru* 149b/12, *ḳurı-* 153a/17 ~ *ḳuru-* 159a/17, *mīlk* 146b/06 ~ *mülk* 163b/08, *oḳı-* 149b/16 ~ *oḳu-* 166b/15, *unıt-* 158b/19 ~ *unut-* 167a/08, *yazı* 211b/07 ~ *yazu* 161b/03, 170b/19, 171b/12 gibi.

Eserde yuvarlaklık düzlük uyumu bakımından sadece düz ünlülü yazılan örneklerden bazıları şunlardır:

arı 151b/09, *arın-* 157a/09, *bunı* 176a/14, *egri* 189b/14, *gümiş* 173b/16, *kemik* 203a/12, *ḳurtıl-* 148b/19, *ḳuzı* 174a/05, 174a/05, *oḳın-* 171b/13, 193b/04, *şoyın-* 147b/19, *şorış-* 158b/11, *söyın-* 205b/01, *ṭutın-* 205b/06, *ṭutış-* 185a/01, *urın-* 175a/15, *urış-* 174a/07, *üzil-* 157a/12, *yügrış-* 174a/05, 174a/11, *yüriyiş* 157b/18 gibi.

Metinde geçen ve yuvarlaklık düzlük uyumu bakımından yuvarlak ünlülü yazılan kelimelerden bazıları şunlardır:

aḡu 217a/09, *artuḳ* 170a/08, *artur-* 177b/21, 219a/06, *aru* 206a/18, *ayruḳ* 207a/12, *ayu* 154b/16, *azḡun* 207b/12, *azu* 217a/06, *azuḳ* 164b/09, *belür-* 152a/10, *belürsüz* 218b/07, *boyun* 190b/07, *eksük* 202a/14, *emzür-* 174a/05, 200b/09, *eyü* 160a/07, *gerü* 223b/09, *girü* 223b/12, *içerü* 158b/11, *ḳamu* 156b/15, *ḳapu* 171b/10, *ḳarşu* 148a/14, *kendü* 153b/17, *şaru* 154a/08, *semüz* 154a/18, *yaşduḳ* 203b/16, *yitür-* 151b/07, 158a/09, 164a/03, ..., *yılduz* 147b/07, *yuḳaru* 152a/19 gibi.

Yabancı kaynaklı kelimelerden bazısında Türkçe söyleyişe uydurulurken ünlü türemesi olmuştur. Bunlardan bir kısmında türeyen ünlü uyuma aykırı olarak yuvarlaklıktır.

bezüm 227a/03, *ḥüküm* 194b/03, *ḥüsün* 177b/13, *rızuḳ* 209b/16, *şükür* 207a/18, *tercüme* 162a/20 *tercümān* 162a/19 gibi.

Soru eki sadece düz ünlülüdür.

-mıdur 148b/16, *-mı* 150a/05, *-mı* 151a/06, *-mı* 162b/19, *-mı* 164a/12, *-mı* 180a/05, *-mı* 198b/01, *-mı* 209a/17 gibi.

2.4.1.1.3. Ünlü Türemesi

Ses yapısı bakımından Türkçenin ses yasalarına aykırı düşen bazı yabancı kelimeler söylenişinin zor olması, kulağa hoş gelmemesi ve çeşitli sebeplerden dolayı değişime uğratarak Türkçeleştirilmiştir. Bünyesinde çift ünsüz barındıran yabancı kaynaklı kelimeler bu çift seslerin arasında ünlü türetilerek Türkçe söyleyişe uydurulmuştur. Metnimizde değişim geçiren kelimelerden bazıları ise aslı şekliyle kullanılmıştır.

ābanūs 182b/19, *āfitāb* 147a/03 ~ *āf-tāb* 193a/05, *‘aql* 146b/05 ~ *‘aql* 206a/09, *āsītīn* 147a/04 ~ *āstīn* 228b/03, *āsumān* 158a/07, *āteş-dem* 191b/02 ~ *āteşidem* 215b/05, *bahr* 149a/19 ~ *baḥır* 168a/02, *bārīgāh* 158b/03, *destigīr* 206b/21, *ecil* 152a/18, *emir*, 155b/10 ~ *emr* 162b/18, fikir 178b/21 ~ fıkır 147a/03, ḥayır 227b/11 ~ ḥayr 148b/03, ḥayız 157a/06 ~ ḥayz 154b/17, *hışım* 172a/17 ~ *hışm* 149b/12, ḥükm 147a/02 ~ ḥüküm 147b/04, ḥüsn 151a/21 ~ *ḥüsün* 177b/13, *‘ilm* 150b/15 ~ *‘ilim* 206b/02, *mihir* 203b/21 ~ mihır 151a/01, *mühr* 179b/12 ~ *mühür* 179b/13, *nāmudār* 227b/08, *nāmuver* 174b/17, 180a/13, *nerdübān* 224b/04, *remil* 185a/13, *nesil* 197a/11, *nesl* 165a/08, 168a/14 gibi.

2.4.1.1.4. Ünlü Birleşmesi

Ünlüyle biten bir kelimeden sonra ünlüyle başlayan bir kelime veya unsur geldiğinde ünlülerden birinin düşmesi sonucunda iki kelimenin birleşmesi olayı gerçekleşir. Bu birleşmenin kalıcı ve geçici olmak üzere iki şekli bulunmaktadır.

2.4.1.1.4.1. Kalıcı Tipteki Ünlü Birleşmesi

Kalıcı tipteki ünlü birleşmesinde iki kelime veya unsurun birleşmenin devamlı oluşu hâlinde kalıplaşmış sözler ortaya çıkar. Bu kelimelerden bazıları bugün de kullanılmaktadır.

böyle 148a/15 < *bu + eyle*, *buğur* 160a/11 < *bu + oğur*, *kendüzi* 163a/13 < *kendü + özi*, *kimsene* 149a/01 < *kim + ise + ne*, *kimesne* 165a/02 < *kim + ise + ne*, *kimse* 149a/10 < *kim + ise*, *nesne* 151a/05 < *ne + ise + ne*, *niçün* 149b/10 < *ne + içün*, *şimdi* 149b/14 < *şu + imdi*, *şol* 148a/12 < *şu + ol*, *şöyle* 152a/18 < *şu + eyle* gibi.

2.4.1.1.4.2. Geçici Tipteki Ünlü Birleşmesi

Metinde görülen geçici tipteki ünlü birleşmelerinden bazıları şunlardır:

n’eyle- 191b/01, *n’ideceğin* 174b/01, *n’idem* 153a/12, *n’ider* 211b/19, *n’idiserdür* 222a/11, *n’itdün* 159a/04, *n’ola* 149a/07, *n’olaydı* 211a/20, *n’olisar* 205b/03, *v’eger* 168a/17, *v’eger nī* 158a/06 gibi.

2.4.1.1.5. Ünlü Düşmesi

2.4.1.1.5.1. Türkçe Kelimelerde Ünlü Düşmesi

Türkçede kelimelerdeki vurgusuz orta hece ünlüsü genellikle düşer. Metinde, vurgusuz orta hece ünlüsü düşen kelimeleri şunlardır:

ağzın 149b/03 < *ağızın*, *alnı* 195b/07 < *alını*, *bağrın* 215b/09 < *bağırın*, *beñzinün* 208a/06 < *beñzinün*, *boynına* 190b/07 < *boyunına*, *burnı* 167b/05 < *burunı*, *buyruğı* 179a/02 < *buyuruğı*, *egninde* 187b/02 < *egininde*, *egnine* 182b/10 < *eginine*, *gögsin*

193a/04 < *gögüsün*, gönli 151a/05 < gönüli, *göñlüm* 163a/08 < *göñülüm*, oğlu 152b/06 < *oğulı*, *oğlum* 153a/19 < *oğulum* gibi.

2.4.1.1.5.2. *ile*, *içün* edatlarının ekleşmesi

İle, *içün* edatlarının ekleşmeye başladığı, ama ekleşmenin henüz tam olarak gerçekleşmediği görülmektedir.

anuñla 150a/21 < *anuñ ile*, *anuñçun* 157a/07 < *anuñ içün*, *anuñçundur* 185a/06 < *anuñ içündür*, *atamla* 151a/14 < *atam ile*, *benümle* 163a/01 < *benüm ile*, *çerile* 215b/16 < *çeri ile*, *kişiçün* 168b/09 < *kişi içün*, *ķuvvetile* 164a/15 < *ķuvveti ile* gibi.

2.4.1.1.5.3. *i-* fiilinin ekleşmesi

i- fiili ve ekleştiği örneklerden bazıları şunlardır:

basarsa 170a/02 < *basar ise*, *dilersem* 195b/16 < *diler isem*, *dilerseñ* 165a/03 < *diler iseñ*, *dinledüñse* 228b/09 < *dinledüñ ise*, *dirse* 148a/19 < *dir ise*, *götürürmiş* 198b/16 < *götürür imiş*, *gütürürken* 207a/07 < *gütürür iken*, *ķaldurdısa* 193b/12 < *ķaldurdı ise*, *oldısa* 202a/20 < *oldı ise*, *yedise* 175a/09 < *yedi ise*, *yaturken* 188b/20 < *yatur iken*, *yitürürken* 207a/07 < *yitürür iken*, *yitürürmiş* 198b/17 < *yitürür imiş* gibi.

2.4.1.1.5.4. Yabancı Kökenli Kelimelerde Ünlü Düşmesi

Yabancı kökenli kelimelerden birkaçının ünlü sesi düşürülmüştür. Ayrıca Farsça kökenli üç kelime *vav-ı ma'dulenin* yanında yazılan elifin kaydedilmediği tespit edilmiştir.

aķsent 208b/09 < *aķsente*, *‘aleyk* 166a/15 < *‘aleyke*, *cevlān* 149b/15 < *cevelān*, *cevlān-gehi* 177a/03 < *cevelān-geh*, *devrān* 196a/18 < *deverān*, *ķōcası* 149a/04 < *ķōcası*, *ķōn* 175a/07 < *ķān*, 175a/16, *seyrān* 152b/15 < *seyerān* gibi.

2.4.1.2. Ünsüz Değişmeleri

2.4.1.2.1. *t-* > *d-* değişmesi

Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçildiğinde bazı kelimelerin ön sesinde bulunan *t*'ler yerini *d* sesine bırakmıştır. Metnimizde, genelde ince sıradan kelimeler *d*'li kaydedilmiştir.

degirmen 171a/14, *degme* 151a/07, *degül* 150b/01, *demür* 173b/10, *deñiz* 147b/14, *deve* 154b/17, *diken* 210a/15, *diyü* 148a/02, 148b/02, 149a/07, *dökül-* 159a/17, 205a/03, *dün* 159b/03, *düken-* 148b/21, *dürlü* 147b/20, *dürüt-* 167a/15, *dütün* 154b/09 gibi.

Eski Türkçedeki şeklini koruyan kelimeler şunlardır:

taban 202b/20, *tağ* 149b/21, *tağıdıcı* 204a/18, *tağıl-* 150b/02, *tağıt-* 193a/07, *tal-* 175b/20, *tanış-* 212a/13, *tamar* 154a/08, *tar* 154b/03, *tarlık* 210b/17, *taş* 160a/03, *taşra* 166b/02, *taayan-* 150a/20, *toğ-* 180a/10, *toğan* 174a/13, *toğru* 147b/04, *toğur-* 154b/16, *toksan* 149a/11, *toķu-* 223a/03, *toķuz* 151b/19, *tolaş-* 206a/18, *tolu* 171a/14, *tonlu* 189b/20, *toy-* 212b/14, *toyur-* 150b/09, *tuman* 149b/01, *tuy-* 158b/21 gibi.

İki şekilli kullanılan kelime örnekleri şöyledir:

dur- 187a/20 ~ *tur-* 149a/09, *dudak* 226b/09 ~ *tuṭak* 195b/08, *dut-* 146b/08 ~ *tut-* 190a/12 gibi.

2.4.1.2.2. *d > t* değişmesi

2.4.1.2.2.1. *-d > -t* değişmesi

Metinde geçen, değişime uğramış yabancı kökenli kelime örneği asli şekiyle birlikte kaydedimiştir.

aḥsent 208b/09 ~ *aḥsend* 214a/21 gibi.

2.4.1.2.2.2. *d- > t-* değişmesi

d- > t- değişimi Farsça *dāğ* kelimesinde görülmektedir. Metinde değiştirilerek yazılan bu kelimenin fiil taban hâline getirilmiş şekli bulunmaktadır.

tağlayup 157b/07 < *dāğ*, *tağlaşdılar* < *dāğ* 149a/06 gibi.

2.4.1.2.3. *b- > p-* değişmesi

Bu değişim aşağıdaki örneklerde görülmektedir:

put 175b/15 > *büt* 175b/02 , *put-ḥāne* 176a/03 < *büt-ḥāne*, *put-perest* 175b/02 < *but-perest*, *bīṣ-bīn* 194a/21 < *pīṣ-bīn*, *beççe* 194b/21 ~ *peççe* 218b/01 gibi.

2.4.1.2.4. *b- > v-* değişmesi

Eski Türkçe dönemindeki bazı *b* ile başlayan kelimeler metnin yazıldığı dönemde *v* olmuştur. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

var 149b/12 < *bar*, *var-* 147a/14 < *bar-*, *vir-* 147a/17 < *bir-*, *viribidüğüm* 180b/02 < *biribi-* gibi.

2.4.1.2.5. *k*- > *h*-, *-k*- > *-h*- değişmesi

Eski Türkçedeki *k* sesinin Batı Türkçesi döneminde bazı kelimelerde zaman zaman *h* ile gösterildiği tespit edilmiştir. Metinde *dağı* hep aynı şekilde kaydedilmiştir.

han 193b/03, *āl-i 'Osmān Han Hakan Bāyezīd* 146b/14, *aḥşam* 148a/08, *ahtarılup* 212a/07, *dağı* 147b/10, *korhusından* 185a/03, *uyhuda* 188b/21, *yahşı* 205b/03, *yohsa* 148b/17 gibi.

2.4.1.2.6. *-ğ*- > *-v*- değişikliği

Bu konuyla ilgili metinde geçen örnekler şunlardır:

şovutur 154a/03, 154a/05, *sıvamağ gerek* 154b/09, 166a/01 gibi.

2.4.1.2.7. *b*- > *m*- değişmesi

Metinde, birinci teklik şahıs zamiri için *ben* ve *men* şekilleri birlikte kullanılsa da *ben* şekli daha çok görülmektedir.

men 147a/07 ~ *ben* 150b/14, *meni* 151b/08 ~ *beni* 151a/09 gibi.

2.4.1.2.8. Arapça Kelimelerdeki İç Ses Hemzesinin *y*'ye Dönüşmesi

Arap diline ait bir gırtlak ünsüzü olan hemzenin Türkçeye girmiş bulunan kelimelerde zaman zaman düşürüldüğü görülmüştür. Kelime başında ve sonunda bulunan hemzeler düşürüldüğü hâlde, bazı kelimelerin iç sesindeki hemzenin yerini *y* sesi almıştır.

'acāyib 147b/12 < *'acā'ib*, *dāyimā* 150b/11 < *dā'imā*, *fayide* 148b/09 < *fā'ide*, *ḥamāyil* 190a/06 < *ḥamā'il*, *kāyil* 178a/16 < *kā'il*, *kebāyir* 201b/04 < *kebā'ir*, *ṭāyifesinūñ* 155b/09 < *ṭā'ife*, *zāyil* 205b/09 < *zā'il* gibi.

2.4.1.2.9. Sedalılaştırma *-k*- > *-g*-, *-k*- > *-ğ*-

Metinde sık görülen bir ses olayıdır. Sedalılaştırmanın olup olmadığını asıl olarak *k* > *g* değişikliği gösterir. İnce sıradan kelime okuyuşlarında *-k*- > *-ğ*- değişmesi örnek alınmıştır.

açmağa 205a/04, *bilmeg-idi* 196a/09, *bilmege* 153b/19, *çekmege* 168b/07, *eksügüm* 202a/14, *gezdürmegile* 185a/04, *kucağından* 226b/01, *kulğa* 191b/13,

toynağın 153b/08, *uşağı* 201b/14, *uzunluğu* 184b/09, *virmege* 203a/18, *yarağıla* 187a/05, *yetürmege* 194a/10, *yimege* 203a/20, *yüzügi* 196b/21 gibi.

2.4.1.2.10. Ünsüz Düşmesi

Metinde, Arapça asıllı kelimelerde eliften sonra gelen hemzelerin birkaçı dışında konulmadığı görülmüştür.

cefā 210a/11 < *cefā'*, *du ā* 150b/12 < *du ā'*, *edā* 153a/06 < *edā'*, *eşyā* 164a/10 < *eşyā'*, *evliyā* 163b/16 < *evliyā'*, *ḥaṭā* 191a/12 < *ḥaṭā'*, *ḥükemā* 154b/19 < *ḥükemā'*, *enbiyā'* 182b/16 *bī-nizā'* 179a/16 gibi.

2.4.1.3. Hece Düşmesi

Metinde, hece düşmesi bildirme eki işlevindeki *durur*'da görülmüştür. *durur* şekli benzer hecesinden birini yitirerek ve ses uyumuna girerek ekleşmiştir. Metinde hem *durur* hem de ekleşmiş şekli kullanılmıştır.

altundur 173b/08, *artukdur* 170a/08, *atamdur* 182a/16, *unıtmış durur* 168b/11, yerde *durur* 175b/16 ~ *yereddür* 167b/04, *mihnetdür* 204a/09, *oğuldur* 177b/10, *oldur* 149a/19, *şusuzdur* 203b/10, *şoldur* 206a/10, *şöyledür* 169b/17 ~ *şöyle durur* 170b/18, *ṭardur* 210b/19, *vermişdür* 165a/09 gibi.

Hece düşmesinin görüldüğü diğer örnekler:

ḳardaşlarına 159a/11, ~ *ḳarındaş* 159a/12

şimden şöñra 148a/14 gibi.

2.4.2. İsim İşletme Ekleri

2.4.2.1. Çokluk eki

Metnimizde çokluk ekinin geçtiği örnekler aşağıdadır:

ağaçlar 159a/17, *binālar* 218b/11, *cānavarlar* 183a/19, *cevārīler* 179a/05, *çemenler* 188a/21, *degenekler* 183a/08, *kemerler* 171b/20 *kerkesler* 172a/01, *maḥbūbeler* 182b/05, *mürdeler* 203a/15 gibi.

2.4.2.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri mülkiyet ve sahip bulunmayı bildirir. 3. şahıs teklik ve çokluk şekilleri birkaç örnek dışında hep düz ünlülüdür. 1. ve 2. şahıs teklik ve çokluk şekillerinde ise yardımcı ses birkaç örnek dışında daima yuvarlak ünlülüdür:

Teklik 1. şahıs eki: -(i)m, -(u)m, -(ü)m

adum 226b/21, *‘aqlum* 175b/21, *āteşüm* 215a/18, *ağzum* 215b/04, *begüm* 180a/07, *atamdur* 182a/16, *benüm* 148a/12, *ciger-güşem* 186b/15, *gevdemden* 205a/07, *ẖ‘ōcam* 207b/21, *meligimdür* 151b/01, *murādum* 196a/09, 211b/01, *nutkum* 162a/03, *oğulum* 153a/19, *ögüdüm* 207b/14, *ölümüm* 227a/20, *naẓaruma* 198a/18, 202b/13, *nasīḥatum* 167b/09, *dergāhuma* 177b/06, *dimāğum* 161b/11, *düşmānum* 197a/20, *özüm* 167b/01, *yorğanum* 203b/16 gibi.

Teklik 2. şahıs eki: -(u)ñ, -(ü)ñ

aduñ 188a/09, *‘aqluñ* 206a/08, *alnuña* 205a/10, *atañ* 159a/08, *cānuñ* 212a/01, *cemālūñ* 151a/07, *cezīreñde* 170b/08, *cismūñ* 172b/09, *dergāhuña* 159a/07, *devletūñ* 209b/04, 210b/16 *faḡruñ* 210b/16, *ḡazīneñden* 178a/05, *ẖ‘ōcañ* 212b/17, *ḡapuñ* 147a/06, *murāduñı* 165b/11, *oğluñ* 186a/17, *sözūñ* 208a/06, *şevketūñe* 215b/15, *ṭapuña* 156b/19 gibi.

Teklik 3. şahıs eki: -ı, -i, -sı, -si, -ü

atına 187a/19, *‘azametine* 195a/03, *bāğ-çesine* 189a/05, *bārıgāhına* 159a/10, *çākeri* 219a/09, *çerisi* 158b/01, 159b/15 *cümlesinden* 220a/02, *ẖ‘ōcası* 212a/12, *ḡavline* 226a/03, *ḡuzısın* 174a/05, *oğlına* 227b/03, *omuzından* 191a/18, *ordusından* 152b/12, *tüsın* 156a/17, *sözünü* 157b/12, *yönünü* 201a/09 gibi.

Çokluk 1. şahıs eki: -(ı, u)muz, -(i, ü)müz

‘aqlımız 205a/15, 205a/17, *bağrımız* 147b/18, *cümlemüzden* 148a/20, *çerimüzi* 157b/21, *gemimiz* 151a/16, *ḡacetümüz* 180a/10, *ḡanumuz* 205a/14, *maḡşūdumuz* 155a/13, *mişālımız* 204a/19, *mişālümüz* 204b/02, *naḡaḡamız* 150b/05, *‘ömrümüz* 148a/21, *şehrümüzün* 210b/21, *şubhemüz* 194b/05, *zaḡīremüz* 158a/19 gibi.

Çokluk 2. şahıs eki: -(ı, u)ñuz, -(i, ü)ñüz

‘aqluñuz 151a/13, 176b/21, *başuñuz* 212b/06, *gemiñüzde* 148b/20, *şuyuñuzdan* 150a/18, *şehriñüzde* 209b/08 gibi.

Çokluk 3. şahıs eki: -ları, -leri

ağzlarına 149b/03, *ayaklarında* 174a/03, *ayaları* 184b/04, *bāzūları* 217a/08, *beglerin* 160b/14, *delüklerinden* 172a/01, *dırnaḡları* 202a/01, *gürzlerin* 212a/21, *ḡacetlerin* 203a/01, *ḡalḡālları* 174a/03, *ḡāşları* 204b/09, *ḡāmetleri* 217b/04, *ḡuşlarınuñ* 152b/16, *sözlerini* 162b/11 gibi.

2.4.2.3. Hâl Ekleri

2.4.2.3.1. İlgi Hâli Eki (Genitif Hâli)

Eski Türkçede *-iñ*, *-iñ*, *-uñ*, *-üñ*, *-niñ*, *-niñ*, *-nuñ*, *-nüñ* şeklinde olan ek Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür.⁴⁹ Metinimizde geçen örneklerden bazıları şunlardır:

anuñla 150a/21, *157a/12*, *beñzinüñ* 208a/06, *bunuñ* 175b/08, *180b/20*, *cānumuñ* 170a/18, *cāzūnuñ* 167b/07 *cezīrenüñ* 167b/05, *cinnīlerinüñ* 155b/04, *cümlesinüñ* 157b/12, *dīnümüzüñ* 176a/14, *irisinüñ* 217a/15, *kiminüñ* 199a/19, *kişilerüñ* 171a/20, *köprisinüñ* 223a/01, *oğlunuñ* 182a/11, *rihtelerin* 203a/12, *tahtaların* 203a/12, *pehlevānumuñ* 181a/04, *senüñ* 149a/14, *su‘bānuñ* 184b/10, *sulṭānınuñ* 179a/10 gibi.

İlgi hâli, 1. teklik ve 1. çokluk şahıs zamirlerinin çekiminde aşağıdaki şekildedir:

benüm 148a/12, *bizüm* 147b/01 gibi.

2.4.2.3.2. Yönelme Hâli Eki (Datif Hâli)

Eski Türkçede *-ğa*, *-ge* şeklinde olan yönelme hâli eki Eski Anadolu Türkçesinde *-a*, *-e*’dir.⁵⁰ Metinimizde geçen örneklerden bazıları şunlardır:

adına 150b/10, *artına* 195b/09, *aṭlasa* 200b/10, *azğuna* 207b/12, *bāğ-çeye* 189a/19, *bahra* 166b/08, *barmaqlarına* 190a/11, *beglerine* 189b/09, *belāya* 148a/14, *cānumuza* 192a/07, *cirmine* 173a/11, *cümlesine* 210a/17, *ḥārına* 227b/11, *işe* 190a/08, *menāreye* 183a/17, *sözümüze* 205b/15, *şehvetine* 178b/12, *ṭapuña* 156b/19 gibi.

2.4.2.3.3. Yükleme Hâli Eki (Akkuzatif Hâli)

Eski Türkçede yükleme hâli eki (isimlerden sonra *-g*, *-ğ*, iyelik ekli kelimelerden sonra *-n*, zamirlerden sonra *-ni*, *-ni*) üç çeşittir. Metinde yükleme hâli eki geleneksel imlaya uygun olarak düz ünlülüdür. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra *-n* yükleme ekinin kullanıldığı görülmektedir. Metinimizde geçen örneklerden bazıları şunlardır:

adını 213a/05, *‘askerüñüzi* 198b/19, *bunu* 160b/01, *cemālini* 151b/10, *du‘āsın* 166a/18, *dünyāsın* 209b/01, *göz yaşın* 203b/17, *günāhumuzı* 228a/04, *gürzini* 189b/15, *sözlerini* 157a/03, *şunu* 222b/20, *yuvasin* 199b/13, *ṭurnayı* 174a/13, *tüsün* 156a/17 gibi.

⁴⁹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım-Yayım-Tanıtım, İstanbul, 2000, s. 230.

⁵⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım-Yayım-Tanıtım, İstanbul, 2000, s. 234.

2.4.2.3.4. Bulunma Hâli Eki (Lokatif Hâli)

Bu ek geleneksel imlaya uygun olarak ünsüz uyumuna uğramamış şekliyle yazılmıştır. Metinde bulunma hâli *-da, -de* şeklindedir.

ağzındadır 178b/19, *bâğda* 193b/08, *bedeninde* 202b/21, *deminde* 194a/09, *derünında* 153a/10, *hâbda* 188b/20, *kağālarında* 183a/05, *kitāblarda* 204b/17, *kūhda* 169a/08, *seferde* 187b/11, *şehrlerde* 194a/16, *topuqlarında* 173a/02, *uyhuda* 188b/21 gibi.

2.4.2.3.5. Uzaklaşma Hâli Eki (Ablatif Hâli)

Uzaklaşma hâli metnimizde daima *-dan* ve *-den* şeklindedir. *bendin* ve *öñdin* örneklerinde ise kalıplaşmış şekilde görülmektedir.

ağzından 149b/02, *ağlasdan* 161a/03, *bağarsuğından* 157a/16, *başmadın* 170a/03, *belādan* 209b/12, *bendin* 192a/07, *cinnīlerinden* 149a/17, *dergāhdan* 176b/12, *derisinden* 212a/11, *dertden* 149b/17, *gemiden* 147b/13, *gevdemden* 205a/07, *kūhdan* 169b/20, *öñdin* 205a/21, *şekilden* 195b/06, *taşdan* 173a/14, *toprakdan* 196b/07, *yākutdan* 173b/17, *yañadın* 174a/05, *yemişinden* 188b/02, *yöresinden* 181b/02 gibi.

2.4.2.3.6. Eşitlik Hâli Eki (Ekvatif Hâli)

Eşitlik eki, metnimizde *-ca, -ce, -ça, -çe* şeklinde görülmektedir. Ekin daha çok *-ca, -ce* şekli kullanılmıştır.

ardça 159b/06, *bilemüzçe* 212b/03, *bilesince* 221a/15, *şerī'atınca* 149b/19, 169b/21, *yirince* 184a/10 *kağmetince* 184b/08, *dilince* 187a/17, 187b/03, *dilegince* 186a/20, 219a/07, *kağāsınca* 205b/19, *kapuca* 172a/09, *kolayunça* 175b/14, *kolınca* 223a/03, *kağbesince* 217a/06, *manıku't-ı tayırca* 178b/10, *nice* 150a/05, *niçe* 152a/06, 152b/17, *öñince* 157b/19, 222a/18, *yerince* 184a/10 gibi.

2.4.2.3.7. Yön Hâli Eki (Direktif Hâli)

Yön ekleri metinde *-ra, -re, -aru, -erü, -ri, ru, -rü* şeklindedir. Bir örnekte düzlük yuvarlaklık uyumunun olduğu görülür.

beri 149b/02, *berü* 149a/04, 167a/20, *gerüsine* 223b/09, *girü* 223b/12, *içre* 149a/02, 152b/04, *içerü* 158b/11, 173b/15, *ilerü* 159b/14, 223a/08, *şoñra* 186a/17, 195b/17, *taşra* 166b/02, *üzere* 158b/02, *üzre* 166a/19, *üzerüñe* 163a/16, *yukaru* 152a/19, 167b/21 gibi.

2.4.2.3.8. Vasıta Hâli Eki (Enstrumental Hâli)

Vasıta eki bağlama edatının ekleşmiş şeklidir. Metinde vasıta eki *-ıla, -ile, -la, -le, -n* biçiminde kaydedilmiştir.

anuñla 150a/21, *179a/14*, *bal-ıla* 155b/15, *barmağıla* 193a/05, *bizümle* 159a/08, *cevārīsile* 180b/02, *edible* 172a/11, *178b/11*, *edebüñle* 162b/20, *hādımle* 181a/13, *ihlāş-ıla* 201b/09, *kuşlarla* 204b/11, *misk-ile* 156a/04, *minnet-ile* 208a/11, *sirke-y-ile* 156b/04, *şeyyād-ıla* 162a/15, *tozın* 228b/01 *sulţānıla* 184a/03, *şuyıla* 150a/09, *ol vaqtın* 219b/08, *vaqtıla* 157a/08, *yağın* 154a/16 gibi.

2.4.3. Bildirme Ekleri

Metinde geçen bildirme ekleri şunlardır:

Teklik 1. Şahıs: *-am, -em, -ven*

bendeyem 180a/01, *bendesiyem* 159a/05, *benem* 177a/10, *dīdeyem* 210b/20, *hayvānam* 163a/07, *kimem* 177a/10, *maḥkūmam* 213a/10, *yalıñıyam* 215a/18, *yigem* 176b/11, *zebūnam* 201b/11, *benven* 220b/13, *şeker-şikenven* 206a/14 gibi.

Teklik 2. Şahıs: *-sın, -sin*

‘allāme’l guyūbsın 201a/10, *dīdesin* 201a/02, *keşşāfe’l-kürübsın* 201a/10, *kimsin* 158b/09, *ne kişisin* 190a/08, *pādişāhsın* 201a/16, *pehlevānsın* 207a/20, *şāhen-şāhsın* 181a/05, *şāhsın* 181a/04 gibi.

Teklik 3. Şahıs: *-dur, -dür, durur*

‘acebdür 157a/16, *aḳdur* 156b/17, *anuñladur* 166b/10, *açuk durur* 176a/13, *cānludur* 222b/16, *cinsdür* 216a/17, *ḥaṭādur* 148a/21, *192a/01*, *oğuldur* 177b/10, *taşdur* 173b/04, *taş durur* 170b/17, *ma’lūmdur* 150a/03, *ma’lūm durur* 155a/21, *uçıdur* 228b/03, *vāḥiddür* 161b/21, *vāḥid durur* 213b/12, *sözlerdür* 173b/07, *zerre durur* 147a/03 gibi.

Çokluk 1. Şahıs: *-uz, -üz*

‘acizüz 164b/15, *degülüz* 205b/05, *kişiyüz* 201a/03, *münḳādüz* 194b/04 gibi.

Çokluk 2. Şahıs: *-sız, -siz*

sizsiz 205b/15, *ṭāyifesiz* 194b/13 gibi.

Çokluk 3. Şahıs: *dururlar*

musahḥar dururlar 214b/11 gibi.

2.4.4. Fiil Çekim Ekleri

2.4.4.1. Şahıs Ekleri

Fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri, zamir ve iyelik eki kökenli olarak iki gruba ayrılır. Birinci tip şahıs ekleri zamir kökenlidir. Şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek, gereklik çekimlerinde birinci tip şahıs ekleri kullanılır. Görülen geçmiş zaman ve şart kipi çekimlerinde ikinci tipteki şahıs ekleri kullanılır. İkinci tipteki şahıs ekleri iyelik eki menşelidir. Emir çekiminde kullanılan ekleri ise üçüncü tip şahıs ekleri adlandırabiliriz.⁵¹ Metinde geçen şahıs ekleri şunlardır:

2.4.4.1.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri

Birinci tipte zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Metinde geçen örnekleri şunlardır:

Teklik 1. Şahıs: -ven, -am, -em, -im, men

bilem 189b/01, 202b/17, *bilürem* 175a/19, *bulam* 180a/04, *kılam* 214a/18, *oturam* 181a/02, *şalam* 214a/17, *diyem* 161b/15, 162a/10, *dilerem* 198a/17, *duraram* 167a/20, *dutaram* 167a/20, *eyleyem* 211b/05, *geçerem* 187b/11, *giderven* 151b/03, *iledürem* 188a/08, *iltem* 207a/14, *helāk iderim* 184b/19, *kalmışam* 151b/07, *kılmazam* 175a/19, *komazam* 207b/11, *korğaram* 167b/01, *söylemezem* 206a/14, *usanam* 211a/05 gibi.

Metinde, geniş zaman teklik 1. şahıs için iki örnekte Eski Türkçede görülen çekim şekli kullanılmıştır:

gider men 187b/05, *gözedür men* 220a/14.

Teklik 2. Şahıs: -sın, -sın

aldanmayasın 206b/07, *alursın* 172b/02, *añlayasın* 157a/18, *bilesin* 170b/21, 171b/16, *bilür misin* 206a/15, *bilürsin* 175a/17, *bitüresin* 181a/11, *bozasın* 175b/11, *bulasın* 175a/03, *çekersin* 195b/21, *dilemişsin* 169b/07, *dilersin* 178b/18, *dileyesin* 200b/14, *durarsın* 167a/10, *düşürmeysesin* 148a/12, *görmez misin* 204a/11, *oturasın* 180b/03, *şanursın* 175b/15, *söylersin* 189a/20, *varasın* 197b/14 gibi.

Teklik 3. Şahıs: -

almış 159b/21, *arınmış* 157a/09, *arturur* 177b/21, *atar* 184b/20, *bağlanmış* 155a/21, *başmış* 156b/02, *batar* 224b/21, *bişmişdür* 156b/16, *bozar* 212a/19, *çıkılmış*

⁵¹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi* s. 283-288.

147b/14, *düzmiş* 174b/06, *düzetür* 179b/18, *iledür* 164b/16, *komaya* 220a/19, *toğura* 154b/16, *tolaşmış* 206a/18, *uçar* 217b/21 gibi.

Çokluk1. Şahıs: -vuz, -vüz, -uz, -üz

alavuz 159a/11, *atavuz* 205b/12, *bilevüz* 189b/02, *bilmezüz* 161a/17, *bulamazuz* 164b/15, *bulavuz* 160b/07, *buluruz* 164a/16, *çekvüz* 208a/21, 164b/18, *düşevüz* 206b/10, *eşidürüz* 172b/19, *getürevüz* 194b/06, *giderüz* 187b/10, *görmezüz* 176b/10, *görürüz* 161a/17, *götürevüz* 194b/07, *gözletdürevüz* 198a/02, *iltevüz* 198a/03, *irgürevüz* 194b/14, *isterüz* 180b/06, 194b/14, *işidürüz* 163a/04, *şalavuz* 219b/04 gibi.

Çokluk 2. Şahıs: -sız, -siz

bilür misiz 218a/19, *bilmezsiz* 194b/13, *bilürsiz* 218b/05, *bulasız* 148b/21, *bulışasız* 198b/19, *dırsız* 163a/21, 175b/10, *düşesiz* 208a/17, *eyidürsiz* 176b/09, *gidersiz* 187b/09, *göresiz* 218b/10, *iltesiz* 221b/19, *istersiz* 150a/05, *şanursız* 176b/09, *uçasız* 164b/03 gibi.

Çokluk 3. Şahıs: -lar, -ler

bekleyeler 168a/02, *bezemişler* 173b/18, *bilürler* 214b/07, *bulurlar* 176b/04, *dirler* 150a/10, *dikmişler* 161b/02, *düzmişler* 161a/09, *eyidürler* 177b/03, *götürürler* 181b/05, 187b/15, *içüreler* 154a/19, *kılmışlar* 171b/21, *komışlar* 172a/09, *koysalar* 185a/09, *koparurlar* 216b/07, *otururlar* 187b/14, *uyandılar* 159b/15 gibi.

2.4.4.1.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri

İkinci tipte iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Metinde geçen örnekleri şunlardır:

Teklik 1. Şahıs Eki: -m

bindüm 150b/16, *buluşdum* 151a/18, *bursam* 215b/10, *didüm* 148b/18, *dirsem* 209b/04, *diledüm* 197a/10, *eşitsem* 202a/18, *iletdüm* 197b/08, *indüm* 150b/17, *kodum* 210b/06, *oğumasam* 167a/08, *şalımadum* 219a/04, *unutdum* 172a/18, *ursam* 215b/09, *vardum* 197b/07, *varsam* 219b/07, *virdüm* 209a/17 gibi.

Teklik 2. Şahıs Eki: -ñ

bağsañ 151b/17, *başladuñ* 204a/03, *bilürseñ* 155a/13, *buluşduñ mı* 190b/20, *dirseñ* 158b/15, *dökdüñ* 223a/20, *düşdüñ* 149a/16, *eyledüñ* 147a/06, *geldüñ* 190a/08, 190a/09, *dilerseñ* 165a/03, *dirseñ* 158b/15, *gelürdüñ* 195b/14, *girdüñ* 189a/16, *korğarduñ* 198a/15, *söyledüñ* 206a/12, 215a/02, *şurursañ* 211b/21, *varduñ* 150a/10 gibi.

Teklik 3. Şahıs Eki: -

batardı 224b/11, *bilürdi* 208a/09, *binmese* 186a/13, *turasa* 154b/16, *konarsa* 175b/04, *koydı* 161a/08, *komadı* 188a/19, *içdi* 161a/12, *kığırdı* 150b/10, *uçsa* 187a/15, *uğrasa* 171b/17, *urdu* 152b/09, *verse* 174b/16 gibi.

Çokluk 1. Şahıs: -k, -k

diledük 227b/18, *dirdük* 157b/10, *dirsek* 204a/04, *dirsek* 204a/04, *dutduķ* 197b/09, *düşdük* 188a/03, 204a/19, *istersek* 185a/08, *gelsek* 189a/01, *incinürsek* 197a/02, *indük* 194b/12, *konduk* 194b/12, *uçduķ* 194b/17, *uğraduķ* 149a/18, *varsak* 189a/01, *virdük* 150b/19 gibi.

Çokluk 2. Şahıs: -ñuz, -ñüz

düşdüñüz 150b/14, *eşideydüñüz* 208b/19, *geldüñüz* 208b/18, *gördüñüz* 195a/20, 205a/05, *işitmedüñüz mi* 218b/12, *kırtıldıñuz* 148b/19 gibi.

Çokluk 2. Şahıs: -lar, -ler

başıdılar 152b/07, *çıkdılar* 148a/09, 169b/09, *dikdiler* 161a/04, *eşitdiler* 199a/01, *gördiler* 147b/06, *ilettiler* 184a/10, *girdiler* 157b/15, *kığırdılar* 223a/08, *kırdılar* 159b/17, *kodılar* 150b/12, *kondılar* 181b/11 gibi.

2.4.4.1.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri

Üçüncü tip şahıs ekleri aslında şekil ekleridir. Emir çekiminde her şahıs için kullanılan ayrı şekil eki aynı zamanda şahıs eki olarakta kullanılır.⁵² Bugün teklik 1. şahıs –*ayım*, –*eyim*, teklik 2. şahıs –, teklik 3. şahıs *sın*, –*sin*, –*sun*, –*sün*, çokluk 1. şahıs –*alım*, –*elim*, çokluk 2. şahıs –*ın*, –*in*, –*un*, –*ün*, –*ınız*, –*iniz*, –*unuz*, –*ünüz*, çokluk 3. şahıs –*sınlar*, –*sinler*, –*sunlar*, –*sünler* şeklinde olan emir ekinin metinde geçen örnekleri şunlardır:⁵³

Teklik 1. Şahıs: -ayın, -eyin, -ayım, -eyim

alayım 187a/14, *diyeyin* 159b/02, *kılayın* 158b/20, *göreyim* 225b/11, *varayın* 159a/06, *uğratayım* 151a/06, *diyeyim* 169b/04 gibi.

Teklik 2. Şahıs: -, -gıl, -gil

al 169a/07, *koğıl* 210b/04, *bilgil* 173a/13, *eylegil* 166a/09, *gel* 160b/09, *getürgil* 189a/13, *gir* 189a/11 gibi.

⁵² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi* Bayrak Basım-Yayım-Tanıtım, İstanbul, 2000, s. 288.

⁵³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 305-308.

Teklik 3. Şahıs: -sun, -sün

bilsün 169b/17, *dutsun* 166b/08, *tursun* 174b/19, *gelsün* 224a/12, 224a/17, *irsün* 200a/05 *eylersün* 189b/06 gibi.

Çokluk 1. Şahıs: -alum, -elüm

olalum 198a/05, *diyelüm* 150b/06, *karalum* 200a/03, *uralum* 205b/04, *diyelüm* 150b/06, 162a/09, *getürelüm* 178a/06, *başduralum* 225a/12, *idelüm* 162a/09 gibi.

Çokluk 2. Şahıs: -ñ, -ñüz

eyleñüz 166b/20, *varuñ* 189b/10, *eyleñ* 173a/12, *sürüñ* 227a/11 *taluñ* 148a/02, *getürüñ* 189b/10, 221b/05, *görüñ* 172b/12, *durüñ* 227a/10, *eşideydüñüz* 208b/19, *eyleñüz* 166b/20 gibi.

Çokluk 3. Şahıs: -sunlar, -sünler

dutsunlar 185a/18, *gelsünler* 216a/06, *içsünler* 208b/01, *yazsunlar* 161a/05, *bulsunlar* 216a/07, *gelsünler* 216a/06, *içürsünler* 208b/01, *iletsünler* 180b/02

2.4.4.2. Şekil ve Zaman Ekleri

2.4.4.2.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki

Ekin ünlüsü teklik ve çokluk birinci ve ikinci şahıslarda yuvarlaktır. Üçüncü şahıslarda –*di*, –*di*, diğer şahıslarda –*du*, –*dü* şeklindedir.

aldı 153b/03, *alduḡ* 151a/12, *almış-ıdum* 172a/15, *bilemedüm* 197b/12, *bilmezlerdi* 149b/04, *bilmezdüñ* 204a/03, *bindükleri* 204b/20, *çaldılar* 170b/04, *dilemedi* 178a/02, *dimeye-y-idi* 194a/17, *eyitdük* 194b/13, *eyidürdi* 148b/16, *geldüñüz* 208b/18, *gelmiş-ıdum* 172a/15, *getürdi* 160b/17, *getürdiler* 147b/21, 150b/12, *getürdüm* 185b/03, *geymedüm* 171a/04, *girmiş* 180a/03, *şalmış-ıdum* 172a/15, *sürmiş-ıdum* 172a/15, *bekletdi* 153b/11 *beslerdi* 178a/13, *bırakdılar* 212a/12, *unutduḡ* 195a/21, *varmış-ıdı* 179b/04 gibi.

2.4.4.2.2 Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Ek metinde –*mış*, –*miş* şeklinde kaydedilmiştir. Ekin ünlüsü daima düzdür.

almamış-ıdı 177b/16, *buyurmuşdur* 196a/07, *demişlerdür* 179a/07, 204a/09, *dilemişsin* 169b/07, 151a/06, *itmişler* 172a/05 *etmişdür* 214b/04, *etmişlerdi* 203b/04, *geçmemiş-idi* 203b/03, *geçürmiş* 174b/07, *gelmişdür* 151a/21, *gelmişem* 151b/09, *gezlemiş* 173a/09, *gitmişem* 161b/12, *gitmişdür* 186b/18, *olmuş-ıdum* 197a/07, *tolmuş* *durur* 227a/05 *tolmuşdur* 213a/18, *varmış* 163a/15, *urmuş* *durur* 168b/11 gibi.

Eski Anadolu Türkçesinde öğrenilen geçmiş zaman için *-Up* zarf fiili de kullanılmıştır. Zarf fiili şekli üçüncü şahıslarda kullanılmıştır.⁵⁴

diyüp durur 171a/21, *idüp durur* 174b/01, *edüpdür* 179b/18, *kılıp durur* 170a/17, *öldürüpdür* 152a/08, *şoyupdur* 161b/18 gibi.

2.4.4.2.3. Geniş Zaman Eki

Eski Türkçede görülen üç türlü, *-ur*, *-ür*, *-ar*, *-er*, ve *-r* geniş zaman ekleri metnimizde de kullanılmaktadır.

ağlar 200b/12, *201b/07*, *agrır* 155a/21, *156a/01*, *añlar-ısañ* 150b/08, *194a/21*, *başlar* 152a/10, *belürür* 184b/02, *belürmezdi* 199b/07, *beñzersin* 178b/19, *beñzemez* 181b/02, *beñzersin* 178b/19, *biçerüz* 150a/03, *biner* 211b/14, *bürürdi* 199a/17, *dersin* 196a/08, *dilerem* 198a/17, *durur* 164b/18, *dutar* 166b/12, *dutamazuz* 164b/18, *girür* 157a/07, *isterem* 167b/04, *istemez* 151a/04, *kaçar* 165a/09, *165b/03*, *korğaram* 167b/01, *öter* 193b/10, *šovutur* 154a/03, *154a/05*, *söylenür* 211a/06, *şunar* 228b/05, *sürür* 174a/11, *toğurur* 156b/09, *tuymazlar* 158b/21, *tükürür* 184b/21, *ürker* 217b/06, *yiner* 220b/17, *yiter* 147a/09, *varuram* 213a/11, *varuruz* 150a/03, *virür* 151b/01 gibi.

2.4.4.2.4. Şimdiki Zaman Eki

Metinde şimdiki zaman için ayrı bir ek kullanılmamıştır. Bugün şimdiki zaman için kullandığımız *-yor* eki henüz ekleşmemiştir.

çüri yorur 150a/15, *getüri yorurlar* 183b/15, *iğvā viri yorur* 213a/21, *yeyi yorur* 150a/17, *ceng ide yorurlar* 157b/15 gibi.

2.4.4.2.5. Gelecek Zaman Eki

Bugün *-acak*, *-ecek* şeklinde olan gelecek zaman eki Eski Anadolu Türkçesinde *-ısar*, *-iser*, *-ası*, *-esi*, *-acak*, *-ecek* ve bazen de *-sa gerek*, *-se gerek* şeklindedir.⁵⁵ *-acak*, *-ecek* ekleri dönemin sonlarına doğru gelecek zaman için de kullanılmaya başlanmıştır. Metinde görülen gelecek zaman çekimleri şunlardır:

aşacaklarına 205a/07, *alısardur* 220b/08, *artısardur* 181a/07, *batısardur* 225a/14, *bulısar* 202a/04, *bulışacakdur* 206b/06, *dikilecek* 149b/20, *düşecekdür* 206b/05, *edecek* 207b/03, *gelecekdür* 181a/01, *geliser* 209b/10, *geliserdür* 148b/02, *gizlenecek* 168a/04, *göçecek* 194b/11, *görececek* 161a/16, *irecekdür* 209a/11, *iriser* 209b/19, *kılısar* 203b/21, *öliserüz* 203b/12, *ıtutısar* 199b/14, *186a/14*, *kaçmayacak* 212b/02, *kalacak* 153b/18, *162b/08*, *ölecek* 153a/13, *uğrayısar* 188b/19, *artsa gerekdür* 148a/04, *atsa gerek*

⁵⁴ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi* Bayrak Basım-Yayım-Tanıtım, İstanbul, 2000, s. 301.

⁵⁵ Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s. 127.

148a/04, *ķalsa gerek* 149a/11, *ķılsa gerek* 184b/16, *ķirsiz* 176b/08, *ķstersiz* 150a/05, *ķullansa gerek* 218b/15, *olsavuz gerek* 148a/11 gibi.

2.4.4.2.6. Emir Eki

Emir ekleri Şekil bildiren eklerdir. Emir ekinin metinde geĀen rnekleri Şunlardır:

Teklik 1. Şahıs: -ayın, -eyin, -ayım, -eyim

alayım 187a/14, *diyeyin* 159b/02, *diyeyim* 169b/04, *Āekeyin* 166a/21, *ķılayın* 158b/20, *gideyin* 186b/14, *greyim* 225b/11, *greyin* 161a/07, *ķalayım* 172b/04, *ķoyayın* 200b/01, *ķutayın* 226a/09, *varayın* 159a/06, *Şerh ideyin* 209a/09, *diyeyin* 159b/02, *uĀratayım* 151a/06 gibi.

Teklik 2. Şahıs: -, -Āıl, -gil

al 169a/07, *ķoĀıl* 210b/04, *bilgil* 173a/13, *eylegil* 166a/09, *eylegil* 210b/03, *gel* 160b/09, *getrgil* 189a/13, *gir* 189a/11, *gr* 189a/11, *yri* 224b/06 gibi.

Teklik 3. Şahıs: -sun, -sn

dutsun 166b/08, *tursun* 174b/19, 224a/03, *ķalsun* 174b/10, *varsun* 200a/05, *ursun* 224a/05, *gelsn* 224a/12, 224a/17, *grsn* 200a/06, 189b/09, *gtrsn* 224a/03, *irsn* 200a/05, *sylesn* 185b/05, *bilsn* 169b/17, *eylersn* 189b/06 gibi.

Āokluk 1. Şahıs: -alum, -elm

olalum 198a/05, *diyelm* 150b/06, *ķaralum* 200a/03, *ķıyalum* 226a/05, *ķoyalum* 188a/20, *Şalalum* 147b/16, *girelm* 147b/17, 148a/18, *grelm* 157b/04, *gtrelm* 164b/14, *gidelm* 148a/19, *gnderelm* 200a/05, *gndrelm* 167b/16, *bulalum* 167b/16, *ķılmayalum* 164a/09, *uralum* 205b/04, *diyelm* 150b/06, 162a/09, *getrelm* 178a/06, *başduralum* 225a/12, *ķaķalum* 148a/17, *idelm* 162a/09 gibi.

Āokluk 2. Şahıs: -n, -z

eylez 166b/20, *varun* 189b/10, *ķurun* 158b/20, *secde kıln* 196b/10, *eylen* 173a/12, *srn* 227a/11, *ķalun* 148a/02, *getrn* 189b/10, 221b/05, *grn* 172b/12, *durun* 227a/10, *eŐideydgz* 208b/19, *eylez* 166b/20 gibi.

Āokluk 3. Şahıs: -sunlar, -snler

dutsunlar 185a/18, *gelsnler* 216a/06, *gtrsnler* 218a/05, *iĀsnler* 208b/01, *iletsnler* 180b/02, *olsunlar* 169a/07, *yazsunlar* 161a/05, *bulsunlar* 216a/07, *gelsnler* 216a/06, *iĀrsnler* 208b/01, *iletsnler* 180b/02, *gtrsnler* 218a/05,

2.4.4.2.7. Şart Eki

Şart eki metinde –sa, -se şeklinde görülmektedir.

açsa 195a/16, *añsa* 227a/19, *bağsañ* 151b/17, *bilse* 213b/10, *çekse* 173b/03, *delse* 219a/16, *inse* 220a/19, *istesek* 185a/08, *kağısam* 172a/17, *kosalar* 189a/09, *olsa* 153b/20, *yisevüz* 188b/03, *yüriseñ* 172b/02 gibi.

2.4.4.2.8. İstek Eki

İstek eki metinde –a, -e şeklinde kaydedilmiştir.

ayağlandurasın 202b/17, *bilem* 189b/01, *bulışasız* 198b/19, *bulmayavuz* 203b/11, *çıkalar* 172b/14, *düzesin* 175b/11, *eyleyem* 211b/05, *getüresin* 180a/18, *gidevüz* 225b/01, *girmeyem* 206b/12, *göreler* 179b/09, *kala* 172b/07, *şaçavuz* 162a/12, *seçmeyesin* 193a/18, *süresiz* 148b/20, *yazalar* 155b/14, *yetüresiz* 164b/04 gibi.

3. METİN

El-cilde's-şālīş ve sittīn⁵⁶

[146b] (01) İnnahu min Süleymāne ve innahu bi'smi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ellā ta'lū
a'leyyen ve'tūni müslimīn.⁵⁷

(02) Şükr-i nā-ma'dūd ālih ki ol durur ḥayy u beḳā
Vāhid ü ḥallāḳu 'ālem bī-bedel a'zam Ḥudā

Yāduñ olur rūḥ-perver vaşfuñ olur dil-firīb
(03) Nāmuñ olur def'-i ḡam elfāzuñ olur dil-rübā

Sikke-i maḳbūlüñ olmasa 'amel ḍarb-ı daḡal
Bī-rızā-yı ḥātemüñsüz sa'y emel küll-i hebā

(04) Tīḡ-i ḳahruñ ḳahramānı ser-keşāndan ser döküp
Luṭf-ı mihrüñ sāye şalsa müflis olur pādīşā

Mücrimīne itseñ 'azāb mü'mine ḳılsañ 'atā
(05) Kimsenüñ yokdur mecāli diye çün yā çerā

Fehm ü 'aḳl idrāk irişmez ḳudretüñe yā Ḳadīr
Kim celāl-i vaşf-ı 'izzüñ oldu ḡāyet kibriyā

(06) Geh semūm-ı ḳahruñ ol faşl-ı ḥazān hem-destidür
Geh nesīmi luṭfuñ olur maḥrem-i milk ü şabā

Yüz sürüp ḥō hendḡān (?) dergāhuña ḥācet diler
(07) Taḥt u baḥt ister mülūk umar rızāñ sālīk gedā

O tazarru'la⁵⁸ el götürmiş ḥāke sürer bu yüzün
O tevaḳḳu' çeşmin açmış terk ider bu zerd-nā

(08) Her seḥer rüzī yaḳar ḥammām-ı çarḥuñ külḥenin
Her gice leyli dutar biline müşkīn⁵⁹ futā

⁵⁶ 63. cilt.

⁵⁷ Kur'an, Neml, 27/30-31 "(Mektup) Süleyman'dandır. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (besmeleyle) (başlamakta)dır. -Bana karşı baş kaldırmayın, teslimiyet göstererek bana gelin, diye (yazmaktadır)."

⁵⁸ Yazmada "tazarru'la" şeklinde yazılmıştır.

- Ṭālī‘-i ferhunde anuñ Ḥaḡ yād ider ḡayr-ıla añı
(09) Ṭālī‘ ü dermān-de ol ki ḡahr ide Allāh aña
- Şāfi‘-i rüz-i ḡıyāmet serveri her dü-cihān
Cedd-i İbrāhīm Ḥalīl ü peyk-i ḡudsī Cebrā’ıl
- (10) Na‘tudur levlāke ḡallāḡ⁶⁰ ‘ışḡına oldı mā-sivā
Aḡmed ü maḡmūd u ḡāsımdur Muḡammed Muşṭafā
- Nūh felekden yücedür bildi melekler meskenin
(11) ‘Arş-ı ā‘zamdan ‘alā sidre-i a‘lādan ‘alā
- Yā Rab ol dest-i Ḥaḡḡıḡun ki eyledi şaḡḡa’l-ḡamer
Yā Rab ol dostuñ ḡaḡḡı ki olur şefī‘ reh-nümā
- (12) Çār-yarı Bekr Şıddīḡ ‘Ömer ‘Oşmān-ıla
Ḥaydaru kerrār şehdür ol ‘Alī lā-fetā
- Ḥurretü’l-‘aynı ‘Alīdür şeh Ḥasen sulṡān-ı dīn
(13) Çeşm-i nūrı Aḡmedī’dür meh Ḥüseyn-i Kerbelā
- Şad teḡıyyet āline yüz biñ selām evlādına
Cānib-i Ḥaḡ’dan müdāmı tā ḡıyāmet dā’imā
- (14) Rūḡ-ı Aḡmed ḡaḡḡı yā Rab cürmümi ‘afv eyle kim
Her ḡaṡādan olmuşam çün rü-siyeh misk-i Ḥıṡā
- Zıll-ı sübhān āl-i ‘Oşmān Ḥan Ḥaḡan Bāyezīd
(15) Ildırım Ḥan bin Muḡammed bin Murād ol pādışā
- İy ḡasen-ḡulḡ u Aḡmed ü ‘İsī-nefes Yūsuf-liḡā
Ḥāk-i pāyuñ tozıdur çeşm-i cihāna tütıyā
- [147a] (01) Aḡter-i burcı Muḡammed āfitāb-ı milk ü dīn
Menba‘-ı kān-ı saḡāvet ma‘den-i luṡf u vefā

⁵⁹ Yazmada “müşkin” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁰ Yazmada “ḡalak” şeklinde yazılmıştır.

Fâtihü ebvâb efḍāl aşḥâb-ı ekmele aḥbâb-ı sünen
(02) Nâyib-i Aḥmed devlet-i sermed mü'eyyed ebedâ

‘Avnile şābit mezāhib ḥükmele muḥkem şer‘
Devletine ider du‘âyı şeyḥ pîr-i evliyâ

(03) İtdi re‘yüñ feylesüf-ı pîre ta‘lîm-i ezel
Kıldı fikrünüñ her kazānuñ sırrın i‘lām ibtidâ

Bu zamîr-i rüşenünden zerre durur āfitāb
(04) Bu muḥîṭ-i ‘ilmünüñ içre nem bu ‘ummān serverâ

Āsitān-ı ḥazretündür menba‘-ı luṭf u kerem
Āsitân-i kisvetündür kâlib-ı cûda saḥâ

(05) Çarḥ-ı a‘zam kıble-i dergāhuña kıllur namāz
Ki andan oldı mühre-i sîmîn mihr-i qadd-i dü-tâ

Ḥazretünüñ buldı zînet milk-i ‘âlem ḥalkı hep
(06) Ki eyledünüñ şer‘-i Aḥmed icrâ buldı fer dîn ü Hudâ

Kıble-i âfāk oldı tapuñ Ka‘be-i ‘ulyâ kapuñ
Merve ḥaqqı kim tavâf itse bulur şıḍḍ u şafâ

(07) Na‘re-i lebbeyk urup ḥacı ider Mekke tavâf
Men yüzüm dergāhuña tutmağı gördüm ḥoş-sezâ

Devletünüñ şemsi cihānda görmesünüñ zerre zevâl
(08) Tâli‘ünüñ ola sa‘îd irmeye naḥs u mergavâ

Zırḳ ı sālûsı riyānuñ revnâkıñ kılduñ kesād
Şıḍḍ u iḥlâşı düzetdüñ kalmadı buḥl u riyâ

(09) Dergehünüñ Firdevsi’ye firdevs-i cennet cā yiter
Kim faḳîrünüñ mesnedidür ekmele melce’-i cā

Süleymān-nāmenüñ üç yüz on (10) birinci meclisinüñ zikrindedür.⁶¹

İy ma‘ārif ehli okuyup al sebak
Cāhil aḥmak olma olursın ḥōr-ı ḥalk

- (11) H̱ikmet-ām̱iz olıcağaz şah kelām
Yazup okur başda tutar ḥāş u ‘ām

- H̱ikmeti sen kendüñe p̱rāye kıl
(12) ‘Arş-ı ā‘zam gölgesini sāye kıl

Kürsī-i zātı’l-burūca eyle heves
Çāker ola ‘aql u feẖm nefes nefes

- (13) Kürsī-i ḥandan daḥı āğāz eyle sen
On iki burcı maḥām it yā ḥasen

- H̱iẕmet ide tā saña yidi melek
(14) H̱āk-iken cev̱lān-gehūñ ola felek

Çār-erkāndan geçüp a‘lāye var
Üç veled vechin koyup bālāya var

- (15) Ehl-i terkībūñ yolından kıl kezā
Ki evc-i ‘arş ola saña şāhum maḥar

- Terk iderseñ bu fenānuñ keşretin
(16) Berk idesin cānda H̱aḥḥ’uñ vaḥdetin

Ḳurb-ı H̱aḥḥ’a ehl-i vaḥdet irişür
Vaḥdete şanma ehl-i keşret irişür

- (17) Pendini Firdevsi’nüñ eyle ḳabūl
Vir şalāvat diñle ḳışsa pür-uşul

Ḳışsa-i Edünyā bin Dāvud üftāden-i baḥr-ı (18) girdāb-ı ḳaziyye-i ser-güzeşt-i ust⁶²

⁶¹ Süleyman-nāme’nin üç yüz on birinci bölümünde zikredilenler.

⁶² Edünya bin Davud’un hikāyesi. Onun girdap denizine düşmesi serüveni olayıdır.

(18) Loḳmān-ı Ekber ve ol ḥakīm-i pür-hüner kavlince ve Eflātūn-ı Yūnānī ve ḥükemānuñ (19) ehl-i ‘irfān-ı aḳvālī üzre Seyyid Naşr-ı Bağdādī ol vech-ile şaḥīḥ rivāyet kılup eydür kim bu Süleymān-nāme-i (20) kebīr’uñ ve bu tāriḥ-i eşaḥḥ-i dil-peḫrūñ altmış üçünci cildten evvel söz ol arada ḳalmış-ıdı ki Süleymān ḥazreti (21) ‘aleyhi’s-selām ‘aḳreb burcına tābī’ cinnīleruñ ‘aşısin ḳumḳumaya ḳoyup deryā-yı Aḳyanūs’a atdurup ve tābī’ine ki [147b] (01) ĩmāna geldiler. ‘Ahd-nāme mücebince insāna zarar ırgürmeyüp cinniler ‘ahd itmiş-ıdı. Ammā ki bizüm ḳışşamuz (02) ez-ān cānib Edünyā bin Dāvud’a geldi. Nite ol zamān ki Edünyā bin Dāvud maḡrib cezīrelerinde girdāb (03) cānibinde olan cezīre-i cevheriyyeye ki geldi ve cevher ḳanda olduḡın re’īsden ki eşidüp bildi andan (04) re’ise ḥüküm ḳıldı altı pāre gemi bilesince-y-ıdı. Cezīre-i cevheriyyeyi dutup yelken çevirüp cānib-i cenūbına toḡru (05) yel-ile gitdiler. Tā ki ol gün ol gice yürüyüp güneş ḳubbe-i felege dikilince girdāb mā-beyn-ile cezīre-i cevheriyye- (06) nūñ, cevāhir-i ma’denuñ üzerine geldiler, nite naẓar kılup gördiler ki biş altı ḳulaç miḳdārı deriñ yirde ḳızıl (07) balḳıḳ arasında yir yir la’l-i yāḳūt şu’le virür, velī eyle berrāḳ görünür ki lāḳüverd-i dünyā göginde yılduzlar (08) şu’lesi gibi. Edünyā görüp re’īsden şordı ki: “Bu görinen nedür?” Cevāb viridi ki: “La’l i cevāhirdür.” Edünyā eyitdi: (09) “Gemileri toḡrıltmak gerek.” Re’is eydür: “Bu yir ḡāyet muḥālif yirdür. Nā-gāḥ bir muḥālif yıl ese bizi girdāba bıraḡa (10) helāka yüz dutavuz.” diyüp daḡı eyitdi: “Yā Edünyā, la’l i cevāhiri gördüñ, imdi girdāba daḡı naẓar kııl.” diyüp (11) girdāb cānibine naẓar itdi. Gördi ki bir ‘aceb deryā görünür ki hīç ucu ḳıyı yok. Ammā ki bu deryā üzerinde (12) ḳulimāt düşmiş, ‘ālemi ḳaplamış ve bir ‘acāyib daḡı bu ki deryā gürüldüsi zehreleri çāk ider. Andan ‘aceb daḡı (13) bu ki bu deryā içeri çekinmesinde re’is emir itdi bir şandalı gemiden deryā içine atdılar. Anı gördiler ki bu şandalı (14) deñiz kendüye çeküp alup gitdi, velī ḳatı yaydan çıḳmış ok gibi şandal deryā yüzine eyle gitdi (15) ki göz bir kez naẓar idince görünmez oldu. Andan re’is eyitdi: “Yā Edünyā bin Dāvud, seni saña gerekse cān-ı (16) ‘azīzüñ terkin urmaduñsa bu ara ḡāyet muḥāṭara yirdür, lenger şalalum baḡrīler inüp bu cevherden cem’ (17) itsünler. Gün ikindü yirine varmadın yine girelüm yoksa vaḳt-ı ‘aşırdan soñra bunda muḥālif yıl (18) çıkar gemilerümüzi baḡr-ı girdāba tıḳar, ḥasret odı baḡrımızı yaḳar.” diyüp ḥaber verince Edünyā daḡı rāzī olup (19) her gemiyi yedi yirden lenger şalup, yelken endirüp tırdılar ve baḡrīler daḡı şoyunup yüzlerine balıḳ ḳurşaḡından (20) yüzlik ve gözlerine gözlik tıutup şuya girüp baḡra taldılar. Envā’ dürlü cevāhirden cemi’ idüp dirdiler (21) daḡı Edünyā naẓarına getürdiler. Ol ḳadar yāḳūt u cevher çıkardılar ki nihāyeti yok. Tā kim ‘aşır vaḳtı daḡı [148a] (01) irdi deñiz yili daḡı esmeḡe başladı. Ammā Edünyā bin Dāvud cevherleri görüp ṭama’ idüp baḡrīlere ḥil’at (02) geyürüp: “Bir daḡı ṭaluñ.” diyü iḳdām itdi. Baḡrīler cevher şādılıḡına yine baḡra taldılar. La’l ü

cevāhir dirmege (03) başladılar. Ammā ki Behrām-ı re'īs nevha idüp ağladı, eyitdi ki: “Yā halīfe-i zamān, ‘aşır yili esmege başladı, (04) varduğınca artsa gerekdür ve eger ki ta‘cīl gitmeyüp ki ahşama қalavuz yel gemümüzi girdāba atsa gerek.” (05) deyüp anca ki naşīhat verdi. Ammā ki Edünyā tīz-ṭab‘i, tünd ü ser-keş kişi-y-idi. Dāyim naşīhat tutmamaқ anuñ (06) işi-y-idi. Ol cihetden Süleymān-ıla ‘adāvet iderdi, hūr u hacīl olduğına bakmayup memleketden memlekete giderdi. La‘l ü (07) cevāhire ṭama‘ idüp қаzāya rızā virüp ṭurdi. Re'īs sözün eslemedi ve naşīhatın tutmadı. Hemān anı gördiler ki (08) ‘aşır vaқtı geçince қаzā felek bususın açınca ahşam yeli çıkup қatı қatı esdi. Halk қorkusından tınmayup (09) söz ü savı kesdi, baḥrīler daḥı şudan çıқdılar la‘l i cevāhiri Edünyā’nuñ öñine yığın yığın yıғdılar. Andan Edünyā re'īse (10) hil‘at geyürmek istedi re'īs eyitdi: “Hil‘atı kime geyürürsin? Şimdiden şöñra cümlemüz girdāba düşüp (11) helāk olsavuz gerek.” deyiceк Temlīḥā bin Belқıyā-yı Ḥakīm eyitdi: “Yā re'īs, yā n'itmek gerek ki gemileri girdāba (12) düşürmeysin, қаzā-yı nā-gāḥān-ı ‘aқlımuзı şaşurmayasın.” diyüp tazarru‘ қılıсak Behrām cevāb virdi ki: “Benüm şol (13) vaқt sözüм geçerdi ki henüz yıl çıқmamış idi, deryā sākin idi. Şimdi ḥōd ihtiyār elden gitdi. Bād-ı (14) şarşar esüp baḥrı қaynatdı. Şimden şöñra belāya qarşu varmaқdan ḡayrı çāre yoқ.” Nazm:

- (15) Bād-ı şarşar esdi ‘ummān қaynayup uşda ṭaşar
Süriben cümle gemiyi baḥr-ı girdāba düşer

Böyle diyüp itdi efgān anda Behrām-ı re'īs

- (16) Şāh Edünyā aḡlayuban beglerüñ ‘aқlı şaşar

Neşr: Ḥakīm қavlince re'īs böyle deyiceк begler bir yire (17) cem‘ olup danışık itdiler. Ba‘zı eyitdi: “Gemilere lengerler ṭaқalum, şabr idelüm yarın deryā sākin ola yelken (18) çeküp lenger alup dümen ṭutup adayı çevrinüp limon-gāḥa girelüm.” ve ba‘zı eyitdi: “Yıl daḥı ziyāde olmadın (19) gemilerüñ lengerlerin alalum yelken çeküp gidelüm.” ve bazı eyitdi: “Re'īs ne dirse anı ṭutmaқ gerek. (20) Gemi ‘ilminde cümlemüzden ol üstāddur.” diyüp her birisi bir söz söyleyince ‘aқıbet Behrām-ı re'īs eyitdi: “Bu fikrüñ (21) ser-cümlesi ḥaṭādur. Zīrā kim bād-ı şarşar varduğınca ziyāde esse gerek, gemilerümüzi girdāba sürüp ‘ömrümüzi kesse [148b] (01) gerek.” diyüp gözlerinden қanlı yaş aқıtdı. Edünyā ḡazaba gelüp eyitdi: “Bize bu la‘l ü cevāhiri viren Allāh yol daḥı (02) vire.” diyü taқdīrü’l-lāh ne-y-ise anı daḥı görevüz ve alnumuza yazılan lā-būd geliserdür. Nazm:

- (03) Her ne kim taqdîr idüpdür ol hakîm ü lem-yezel
Evvel âhir iriserdür hayr u şerr ü tûlu ‘amel

- Böyle diyüp pes Edünyâ gitmege niyyet ider
(04) Diñle imdi n’olısardur vir şalâvat mâ-ğaşal

Neşr: Hakîm kavlince re’îsüñ ceza’ına feza’ına bakmayup (05) hüküm eyledi gemilerün lengerlerin aldılar ve dümenlerin şaldılar ve serenlerin çekdiler. Yile yelken verüp (06) gitmek dileyince nâ-gâh kazâ yeli çıkup esdi gemileri birbirine urup başdı. Katı yaydan çıkmış ok (07) gibi alup bu gemileri girdâbdan yaña sürince gemiler dahı baħr-ı girdâba girince hemân-dem girdâb baħr-ı mağrib (08) altı gemiyi şaman çöpince tutmayup çeküp girdâb kendüye alup gitdi, nite nazır kılup (09) gemileri gördiler ki okdan katı gider yilkenlerin indürüp şuya atdılar ve dümenlerin giderdiler fâyide kılmadı alup (10) gemileri girdâbdan yaña gitdi. Şanasın ki bu girdâb çukura akar şu gibi çağlayup akardı velî üzerin (11) zulimât bürümüñ-idi pes âh u feryâd u zârı iderek girdâb ağzına gıtdiler. Nazm:

- (12) Gerçi nâliş itdilerdi fâtihü ebvâba çok
Kim gemiler düşmeyedi ol baħr-ı girdâba çok

- Lîki taqdîrü’l-lâhı gör ki hep kazâyâ uğrayup
(13) Düşdiler girdâb-ı baħra şataşup a’kâbe çok

Neşr: Hakîm kavlince Edünyâ bin Dâvud altı pâre gemiyle ve iki (14) biñden ziyâde âdem-ile gemilerini rûzigâr-ı felek girdâba düşürüp katı yaydan çıkmış ok gibi ki giderlerdi. (15) Tâli’lerine yarınup rûzigârdan şikâyet idüp âh iderlerdi ve gâh gâh Behrâm re’îse şorarlardı ki: (16) “Hîç bu girdâbdan halâş olmağa çäre yok mıdur?” eydürdi ki” Meger Allâhu te’âlâ ferîşteher ve yâhûz Süleymân (17) eşidüp dîvler perrîler göndere kapup havâ yüzinden alup gayrı yire çıkaralar. Yohsa girdâbdan halâş (18) olmağa çäre yokdur. Anca ki didüm la’l ü cevhere muqayyed ölmek uşda dünyâ metâ’ına aldandunuz Süleymân-ıla ceng (19) itmekden kurtıldunuz ve Rüstem’le ve Sâm-süvâr elinden halâş oldunuz şimdiden soñra müddet-i ‘ömriñüz (20) gemilü gemiñüzde olan şuyunuz ve rızkuñuz ne miqdâr-ısa ol miqdâr ‘ömür süresiz gâyet-i nafaķañuz (21) dükendükden soñra kırk gün ve yâhûd elli gün hayât bulasız. Yohsa dahı dirlikden ümiz [149a] (01) kaķ itmek gerek hîç kimsene bu varıadan halâş olmaz.” Nazm:

Böyle diyüp anlara virdi re’îs emlah cevâb

(02) Her birisi diñleyüben ağlaşurdu bî-hisâb

Bildiler ki Hâk te‘alâ anlara kıldı ‘ikâb

Baħr-ı girdâb içre görür cümlesi derd ü ‘azâb

(03) Neşr: Hâkîm kavlince Behrâm-ı re’îs bunlara böyle deyicek Edünyâ bin Dâvud ve begler begisi (04) Evyâşir bin Çalüpâ ve h’ôcası⁶³ Temlîhâ bin Bulkıyâ ve pehlevânlar ve bunca zamândan berü yolına cân u baş viren merdânlar (05) ve ser-cümlesi efgân idüp zârı kılup felekden ve tâlî’lerinden şikâyet idüp rıkkat kılup ağlaşdılar. (06) Vañanlu vañanın añup ‘ömr-i cândan ümîd idüp gurbet odına cân ciger tağlaşdılar. Andan fikrî tedbîr (07) idüp çağlaşdılar, biribiriyle danışdılar: “Bu işüñ âhîri n’ola?” diyü şanışdılar. Temlîhâ bin Bulkıyâ ki ‘ilm-i usturlâbda (08) kâmil-idi. Suñurlâb ele alup Edünyâ bin Dâvud’uñ tâlî’in ihtiyâr idüp kevâkib-i seyyâreyi ve edvâr-ı eflâki (09) ‘ilm-ile tecessüs kılup bir zamân fikre varup dañı dönüp baş şalup hayrete varup tırdı, andan dönüp (10) cevâb virdi. Eyitdi ki: “Yâ Edünyâ bin Dâvud, gaybı kimse bilmez. İllâ kim ma‘bûd nücûmda görinen budur ki mevcûd üç ay (11) miqdârı ki toksan gündür baħr-ı girdâbda bu leşkerümüz kalsa gerek, niçesi açlığından helâka (12) varup ve ancası deñize ğarķ olsa gerek. Ammâ ki bâķî kalancalarumuz bu girdâbdan ħalâş olsa gerek, (13) bir pehlevân kuvvetile baħr-ı girdâbdan kurtılmağa yol bulsa gerek.” diyüp cevâb viricek Edünyâ bin Dâvud ğazaba (14) gelüp eyitdi: “Yâ Temlîhâ bin Bulkıyâ, iy ħakîm ü fâzıl u dâñâ senüñ usturlâbuñ ħükmin eşidüp ‘amel idelden (15) ħiç birisi râstına gelmedi ve dedüğüñden biñde birisi olmadı. Süleymânlık saña naşîb olur (16) diyelden ‘âķıbet girdâba dañı düşdük. Şimdiden şoñra bu girdâbdan ħalâş olmayacağumuz ma‘lûm, (17) illâ meger ki ‘inâyet-i Hâk irişe veyâ ħarındaşum Süleyman cinnîlerinden veyâ perîlerinden bir kimse gele irişe bizi bu (18) vartadan ħalâş ide ve yâĥûd bu girdâbda cân virevüz. Bir ħazâdur ki uğraduķ çâresi budur ki ħazâyâ rızâ virevüz.” (19) Nazm:

Yâ budur ki baħr-ı girdâbdan ħalâş bulavuz

Yâĥûd oldur baħr içinde tâ ölince ħalavuz

(20) Böyle diyüp şâh-ı Edünyâ ah idüben kıldı zâr

Vir şalâvat Aĥmed’e ki ħışşa dile alavuz

Neşr: (21) Hâkîm kavlince bu vech-ile bunlar zârılık itmede, ammâ ki gimiler şu aķındusıla girdâb ağzına toĝru giderdi. Ammâ ki bir ‘aceb [149b] (01) pus deryâ yüzini başmış-ıdı ki şol ulu yüce tağlar üzerine tuman çöker gibi çökmîş-idi ve ĝâĥ ĝâĥ girdâb

⁶³ Yazmada “h’ôcası” şeklinde yazılmıştır

(02) ağzından beri yıl esdükçe bir çirkin koku gelürdi ki burunların tıkayup beceremezlerdi ve nefes alup (03) virdükçe her birisinin ol rāyiḥa ağızlarına girüp ağzın koçudurdi ve birbirinin ağzı koçusından yanına (04) gelüp kelimāt idemezdı, bilmezlerdi ki bu rāyiḥa kandan gelür veyā bu zulimātuñ aşı nedür. Ma‘a’l-kıṣṣa Loḳmān-ı (05) Ḥakīm kavlince Edünyā gemiler-ile üç gün ve üç gice gitdiler. Ammā ki Eflātūn-ı Ḥakīm naklince yedi gün (06) ve yedi gice gitdiler. Velī varduklarınca yokuşdan enişe giderler gibi giderlerdi şanasın ki deryā-yı ‘ummān yedinci (07) kat Kāf kullerinden aşğa zīr-zemīne uçup giderdi. Velī nice gitmek, gemilerinin gidişine göz irmezdi. (08) Meger kim Edünyā gemisinde bir abdāl-ı mücerred var-ıdı. Pāk u şāfī kalb, ehlü’l-lāhı idi. Dāyim naşīḥat idüp eydürdi ki: (09) “Yā Edünyā bin Dāvud, çünki uzun yaşuñ āhiri ölümdür. Mevcūd pes bu azacuk ‘ömr içün qarındaşuñ Süleymān-ıla ceng ü (10) cidāl idersin, varup hizmetinde olsaña. Ne bu, ‘adāvete sebep ne? Niçün varmayup ihmāl idersin?” dirdi. Pes abdāl (11) başın kaldurup gördi ki gemiler yelkensüz ve dümensüz uçup uçup gider, pes abdāl eyitdi: Ḥak te‘ālā’nuñ (12) ‘aceb işleri var ki gāh mukadder itdügi kazāyı kuru yerde ādem oğlanına qarşu gönderür ve gāh hışm itdügi ādemīleri (13) gemiye bindürüp yönlerini baḥr-ı girdābdan yaña dönderür. Gör bu gemileri ki istedüğümüz yire kürekler çeküp ve yelkenler (14) kaldurup ve dümenler başup yürüdimezdük. Şimdi kazā vü kadere qarşu yelkensüz direksüz ve dümensüz ve küreksüz ne (15) hōş giderler.” diyüp abdāl şādīlık eylerdi ve cevlan ururdi. Halk aña kaķır sögerdi, ol hīç ‘aynına almayup (16) kaķardı ve rakş urup dönerdi ve bu ruba‘ī okırdı ki. Nazm:

İy mubaşşır gözüñ açup nüh felek dölāba baķ
(17) Kim düşürdi kadr idüben gadrla girdāba baķ

İşbu dertden yine Allāh idiser āḥir ḥalāş
Düşmişe nuşret virici fātihü ebvāba baķ

(18) Nesr: Ḥakīm kavlince abdāluñ bu şenligine Edünyā-y-ıla begler şād oldılar ve bildiler ki bu varṭa-i (19) girdābdan bunları Allāhu te‘ālā ḥalāş idecekdür. Pes sercümlesi günāhlu günāhına tevbe kılup Dāvud peygāmbere şerī‘atınca (20) ‘ibādet-i Ḥakḳ’a meşgūl oldılar. Bunuñ üzerine ki yedinci gün tamām olıcaķ gün kubbe-i felege dikilecek güneş şa‘şa‘asına⁶⁴ qarşu (21) baḥr-ı mağribüñ üzerindeki kara pus⁶⁵ arasından, şol tuman arasından kara tağ depesi görünür gibi bir qaraltılı tağ göründi. [150a] (01) Velī eyle ‘azīm ki kūh-ı Elburz’a beñzer ve bir ‘aceb daḥı bu ki bu deryādağı görinen qaraltılı kara tağ dölāb degirmeni (02) çarḥı gibi rakşa girüp döner. Edünyā-y-

⁶⁴ Yazmada “şa‘şa‘ına” şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁵ Yazmada “bus” şeklinde yazılmıştır.

ila begler bu qara taęı görüp sevinp eyitdiler: “Ne ęam ki baęr-ı girdbda cezre (03) var-ı mış, řunuń gibi qara taę görinür, varuruz anda zira‘at iderüz, ekerz, bięerz, ot otlaruz. Ma‘lmdur ki buncılayın (04) yüce taęuń řuyı daęı vardur.” deyüp bunlar feraę olıcak Behram re‘is eyitdi: ‘Aceb ‘akılsuzlar, siz ki girdb baęrında (05) ada istersiz, bir yirde ki altmıř bir deńiz birikp yedi kat yirden ařaęa geęe hı anuń gibi yirde taę mı ola vey nice (06) taę grduń ki raķř urup döner? Taę hd topraę üzerinde olur, toprak daęı yir üzerinde. Bu grduęuńuz ęaraltı taę (07) gibi görinen baęr-ı girdp kendsidr. Deńiz yüzinde ne ęadar hr u hřk ve gemiler var-ısa rzigr-ıla ki gelüp (08) bu girdb-ı baęra ki düřer t riyp fn oluncaya daęın biribirine söykenüp kh-istn, dıraęt-istn gibi ęyet (09) büyük ęaraltı olup řuyıla bile dönerler. Bu görinen ęaraltı oldur ki döner, yoęsa kh-istn döner mi?” Nazm:

- (10) Bağr-ı girdb olur amm görinen
Gel gmnuń varsa varduń uřda yaęın gr inan

Buńa girdb baęrı dirler her ki girse çıkmaz ol

- (11) Cn virince ęuřřa-y-ılaliser rencr inen

Neřr: Hkm ęavlince re‘is Behrm böyle deyince (12) bildiler ki bu görinen kh-istn baęr-ı girdb hr u hřkdr. Pes aęlařup feryd ęopardılar, pes gemileri daęı (13) yaęın varup naęar ęılup gördiler ki dyire eni uzunı yüz fersaę var ola ki arę gibi baęr-ı girdb döner ve řu (14) yüzinde bu ęaraltı taę gibi görinen girdba düřen gemilerdr ki biribirine sykenmiř. Kimisi rimř ve kimisi bozulmř (15) taętası ve aęacı řu yüzinde döner ve kimisi ri yorur ve gemi var ki direginden ęayrısı rimř taętaları ruzigr-ıla řuda (16) turmaę-ıla Nh gemisi taętası gibi incelmıř ve gemi var ki daęı henüz tzedemleri ęırılmıř leřlerini deńiz ęuřları (17) yeyi yorur ve gemi var ki hlkınuń henüz niřfı diri, bunları görüp aęrıřdılar ki: “y girdba düřmiř mięnet- (18) zedeler, bize řuyunuńuzdan ve etmeguńuzden řadaęa iduń.” diyü aęrıřdılar. Ba‘zısı ol diri olancalarıuń gemilerinden (19) ıkup ol ęaraltı gibi dönen dıraęt-istn taęuń üzerinden yüriyüp otuz ęırķ mıķdrıdem segirdiřp (20) geldiler bunlarıuń gemilerin ęarřuladılar. Anca ki bunlarıuń daęı gemileri ygrmle varup ol ęaraltı taęa ayandı (21) daęı devre girüp raķř urup anuńla dnmeęe bařladı. Daęı deńiz ęuřları bunlarıuń üzerine [150b] (01) ęalb ęalb olup hmle itdiler. env dürlü ęuřlardan ki gözler görmiř degül andan pehlevn ele oķ (02) yay alup bu ęuřlar(a) atdılar, bir nięesin urup helk idicek ęalanı ęaup taęıldılar. Andan anı gördiler ki (03) ol gemilerden çıkup segriřp gelenler gemiden gemiye ve aęadan aęaca bařarak gelüp bunlarıuń (04) gemisine ęoyuldılar ve “řu.” diyü aęrıřdılar. Re‘is diledi kim bunlara řu virdrmeye Edny hıřm itdi eyitdi: “Bunları (05) daęı gemiye aluń, řuyumuz nafaķamuz dkeninceye dek bile yiyelm, Allh’a řükür idüp hmd řen (06) diyelüm. nkiaęirlm olduędan řońra y biń yıl yařamıř yı bir ęn.” diyüp ni‘met (07) buyurdi. Nazm:

İy muhannes korkma ölümden diyüben nâ-geh ölem
Kim ecelsüz ölmez âdem irmez aña hiç elem

- (08) Çünkü uzun yaşuñ ahir soñı ölümdür bî-gümân
Biñle birüñ farkı yokdur añlar-ısañ pîş ü kem

Der-beyân-ı Melik-zâde-i mağribî⁶⁶

(09) Hâkîm kavlince Edünyâ bin Dâvud bu gelen âdemlere ni‘met buyurup yedürüp, içürüp, toyurup ekâbirin katına (10) kığırdı bunlardan haber ala. Pes bunlaruñ içinde bir ẖõca var-ıdı. Adına ‘İclân-ı tâcir dirlerdir. Be-ğayet hayır- (11) endîş, ‘âkıl u dānā kişi-y-ıdı, dāyimā seyyāhlık anuñ işidi. Edünyâ’yı kimidügin sorup bilüp gelüp (12) kademinde baş koyup, devletine du‘â kıldı. Dahı Edünyâ buyurdu bir zerrîn kürsî getürdiler karşusunda kodılar, (13) buyurdu tâcire “Otur.” diyü andan ‘İclân-ı tâcir geçüp oturdu. Edünyâ anuñ ahvālından şordı eyitdi: “Size (14) ne muşîbet vakıf oldu ki gelüp bu girdâb-ı bahra düşdüñüz?” cevâb virdi ki: “Ben mağrib pâdişâhınuñ (15) ‘ammusı oğlıyam, aduma Pervâne şâh dirlerdi. Çünkü bulûgiyyete yetdim ‘ilm ü kemâl birle ad çıkardum. (16) Bir gün a‘vânlarumla şikâra bindüm, gökde uçarlardan ve yirde yürürlerden şikâr u sayad idüp (17) bir laţîf bînar kenârına indüm, tecemmülâtumla anda kondum. Kebâb çevirüp şarâb içerken ‘alâ rağm-ı rûzigâr (18) ẖoş geçerken nâ-gâh gördük ki bir nemed-püş pâ-bürehne dervîş gam-gîn dîl-rîş meclisümüze geldi. (19) Şarâb teklîf itdük içmedi, kebâb virdük yimedi dil-perişân oturdu. Ekl ü şurb itmedüğine sebep (20) şorduk derûnından inleyüp âh itdi. Felekler yüzün dūd-ı siyâh itdi. Gözleri yaşı semeke (21) ve âhı felege çıkdı. Nazm:

Zâr u feryâd itdügince ihtiyârsuz dahı âh
Çarh-ı ‘ayyûka çıkardı âh idüp çarh-ı siyâh

- [151a] (01) Dökdi yaş ki garkâ virdi hüt u mähî ferş seng
İtdi âh kim ditredürdi gök yüzinde mihr ü mäh

Neşr: (02) Hâkîm kavlince çünküm ol dervîşuñ hâlâtına ve ‘ışkınuñ harâretine muţtalî‘ olup su‘âl itdüm ki: (03) “Bu senüñ zâr u efgân itdüğüñ (buña) beñzer ki bir hüs-n-i Leylâ gönlüñi elden alup ‘akluñı Mecnûn itmişdür. (04) Zîrâ kim ‘ışk derdine düşen göz yaşından gayrı cüllâb istemez ve hier odına ciger kebâb itmekden (05) gayrı gönli nesne istemez. Pes bize tahkîk haber vir ki kime ‘âşık olduñ ve ol şâhib-cemâle kim (06) dirler

⁶⁶ Mağripli Melik-zade hakkında.

bize haber vir.” diyecek eyitdi ki: “Ben belāya uğraduğum yetmez senüñ bigi şeh-zādeyi dağı belāya mı uğradayım (07) ki ‘ışk bir āfetdür derdine degme merdān şabr idemez. Eger ki ben gördüğüm cemālūñ taşvīrine senüñ dağı (08) gözüñ tuş olsa tāt u tahtı vilāyeti ve memleketi terk idüp vişālın taleb itmekde bencileyin aqālīm cānāna yetişmege (09) sefer kıldurduñ. Bu huşūşda beni söyletme ki.” Nazm:

Gel beni söyletme gözsizden budur şāha dilek
(10) Ki ah idersem kararur dūd-ı siyāhumdan felek

Ser-güzeştüm şerh idersem yirde insān ağlaşup
Hūr u gilmān birle gökde āh ide rūh-ı melek

(11) Neşr: Hākīm kavlince Melik-zāde eydür çünki ol ‘āşık(-ı) bī-çāre bu şah cevābı viricek (12) eslemeyüp ilhāh idüp ol kadar ki ibrām kılduğ ki bi’z-zarūrī haber aldug. Dağı koyından bir harīr çıkardı ve harīri (13) nazarumda kodı eyitdi: “Evvel vaşf-ı hālūmi eşidūñ, andan soñra bu naqşa nazar kıluñ ve ammā ki ‘akluñuz (14) tağılup bencileyin ‘āşık u āşüfte olmağdan hāzer kıluñ. Zīrā ki ben dağı adlu sanlu bir ulu tācirūñ oğlu-y-idum. Atamla gemiye (15) girüp deryā seferin kıldurdum. Bir gün şark cānibine sefer kılduğ. Hāver-istān vilāyetine yakın varduğ. Kenār-ı bahra (16) çıkacagumuza yakın tūfān(-ı) Nūh kopup gemimüz garka varup cemī’isi helāk olup ben(i) bir tahta pāresile Allāh (17) şakladı, kenāra çıkıdum. Aç u taqşır üç gün kenārda yatdum. Yemiş yemeg-ile ve nebāt otlamağ-ıla hayāt buldum. Dördünci (18) gün yerümden kalkup aç u ‘uryān zār u hayrān giderek bir ādemī-zade (ile) buluşdum, memleket-i insāna geldüm, (19) diyü şād oldum. Selāmlaşup bundan haber şordum cevāb virdi ki: “Bu yir Hind serhaddidür, şehir-i teşrīk dirler. (20) Bir ‘azīm şehri vardur ve bir pādişāhı var ve pādişāhınuñ bir cemīle kıızı vardur. Adına Şem‘ā-i hüsn-i cemāl dirler. Bākiredür (21) hem maħbūbe-i zamāndur. Bu memleket halkı anuñ hüsnine taparlar ve bir naqķāşı vardur, şehir-i Çīn’den gelmişdür. Şüretin [151b] (01) naqş ider biñ kızıl altuna virür. Anuñ hüsn-i çavı ‘āleme meşhūr olmışdur, tā hattā Hāver-istān meligi ki benüm meligimdür. (02) Ben anuñ peykiyem, ol kızuñ hüsn-i meşhūr olduğından yüz kızıl altun baña harçlık ve biñ kızıl altun naqķāşa (03) gönderdi. Varup buluşup ol kızuñ naqşın yazdurup alup meligüme giderven.” diyüp geçüp gitmek dileyicek (04) elin ayağın öpüp ol kadar tevażzū’ kıldum ki ol peyker-i nāsi baña gösterdi. Nāmeyi açup nazar kılup gördüm ki (05) Nazm:

Çün anuñ naqşına kıldum ben nazar iy yār-ı cān
‘Aql ı uşşum gidüben pes kıldum anda çok fiğān

(06) Eyle taşvīr eylemiş naqķāşu Çīn ol şüreti

Ki öykinimez hüsne gılmān-ıla hūrī canān

Neşr: (07) Yā Melik-zāde, çünkim ol şüreti gördüm ‘aqlumı yitürüp kendümden vardum. Bir niçe gün anda yatup qalmışam. (08) Ol peyk gitmiş meni ol ‘ışkıdan ölür şanup şöhetümi terk itmiş. Līki Allāhu te‘ālā meni hıfz itmiş gözüm (09) açup kendüme gelmişem, pāk şudan arı āb-dest alup iki rek‘at⁶⁷ hācet namāzın kıldum şol ümīze ki (10) şāhib-naqşuñ cemālını ölmedin görem. Pes namāzdan fāriğ oldum bismi’l-lāh diyüp yola girüp ki gitdüm (11) ol peyküñ izin izleyüp gitdüm yedi gün. Sekizinci gün bir ‘azīm şahrāya yetdüm andan nażar itdüm (12) Çīn şehir-gāhıdı. Gördüm ki bir ‘azīm şahrā teşrīk cānibinde bir mu‘azzam şehir var. Tūl u ‘arzına göz yetişmez. (13) Şehr-i mu‘azzam, içi mā-haleka’l-lāh ādem. Ammā ki bu şehriñ cānib-i şarkısında bir yüce qal‘a var. Anuñ bigi yüce qal‘adur ki (14) kullesi felege, bināsı handağ-ı sevr ü semege irmiş.” Nazım:

‘Aşıkuñ ‘ahdi gibi muhkem qatı āhen-ñışār

(15) Burc ı bārūsı mu‘azzam burc-ı esed-veş kāmukār

Handağı qa‘rında yatur sevr i māhı her zamān

Kullesi ucında döner mihrüme her rūzigār

(16) “Yā Melik-zāde-i mağrib, bir ‘aceb dahı bu ki ol qal‘anuñ on iki burcı var. Ammā ki yedi qat ve taşrasında bir handağı (17) var ki her tarafa baksañ kırk arış ini ve kırk arış deriñligi ve bir ‘aceb dahı bu ki çevre handağ pür-āteş yalıñı ‘alevi (18) felege çıkar. Hiç bu āteşüñ eksilmesi artması yok, ammā bu qal‘anuñ güneş maṭla‘ına qarşu bir ‘azīm qapusı var (19) ve bu handağ üzerinden toköz kemer üzerine yapılmış köprüsi var. Ğayrı yirden dahı yol yok. Çünki (20) şehir qapusına gelüp girdüm bir qapucı pīr görüp selām virdüm. Bu şehriñ hālātından ve āteşden ve handağdan (21) haber şordum.” cevāb virüp eyitdi ki: “Cemşīd-i şāh ki cihāna hüküm kıla ve ‘ālemi Qāf’dan Qāf’a tutmuş ‘ākıbet tālī’in [152a] (01) müneccime gönderüp umūr-ı memleketden ve zevāl-i saltanatdan su‘āl itmiş. Müneccim uşurlāb ele alup felek esrārı ne ‘ilm-ile (02) bulup dahı cevāb virmiş ki yā Cemşīd-i şāh, küll-i müneccimin kezzāb “lā-ya‘lemü’l-ğaybe illa’l-lāh”⁶⁸ ammā ‘ilm-ile görinen (03) bu ki yedi yüz yıl cihāna pādīşāhlık idesin andan şoñra saltanatuñ günden güne gül gibi (04) şolmağa yüz duta ve Dahhāk-i tazī devlet varduğınca terakkī bulup saltanatı nerges gibi açılmağa yüz tuta (05) ve senüñ

⁶⁷ Yazmada “reka‘at” şeklindedir.

⁶⁸ “Kaybolanı Allah’tan başkısı bilmez”

neslünden kimsene kalmaya. İllâ ki bir kızuñ kâla andan Firîdûn-nâm bir melik zühûra gele (06) Cemşîd-i şâh intikâmın Dahhâk-i tâzî'den ala bir niçe müddet-i rûzigâr cihânda şâh olup ol dahı gide (07) yerine Menûçihir kâla. Nazm:

Böyle durur 'âdet-i devr-i sipihr iy kāmukār
Geh Firîdûn ola sulţân geh Menûçihir âşikār

(08) Anca Cemşîd anca Dahhâk öldürüpdür bu felek
Çok Sikender tâcın alup anca Kayşer itdi dâr

Neşr: (09) Hakîm kavlince Cemşîd-i şâh müneccimden bu haberi ki alur müddet-i saltanat yedi yüz yıla irer bir kıızı kalur. (10) Dahhâk-i tâzî'nüñ zulmi belürdi dahı felek yüzine az az ağmağa başlar. Bî-güneh mazlûmlaruñ başları tîğ ü sitemden şıçraşup (11) havâyâ çıkup bî-güneh kanları yağmağa başladı. Cemşîd-i şâh bildi ki müneccimüñ sözi bir bir tahkîk olısardur. (12) Devlet tâcı Dahhâk'e intikâl kılısardur ve bu kız ol kızdur ki Firîdûn andan vücûda gelecekdür. Dahhâk-i tâzî'den (13) Cemşîd-i şâh inikâmın alacaqdur. Pes Cemşîd-i şâh kızını ne vech-ile hıfz idecegin bilemedi. Bu derde devâlar (14) isteyüp bulımadı. 'Âkıbet bu yirde neft çeşmesin bulup bu yüce kal'ayı on iki burc vaz'ında yedi kat⁶⁹ (15) kal'a bünyâd idüp âbâd ider ve bu handakını neft çeşmesiyle taldurur dahı âteş urdurur. Neft dahı (16) yalıñlanup yakar, neft çeşmesi dahı dükenmeyüp dâym aqmağıla ve bu nefti od yakmağıla bu kal'anuñ dâym handakı (17) çevresi yalıñ yanar od durur ki 'alevi felege çıkar, yakınında her neyi kim bulursa yakar. Ammâ Cemşîd-i şâh gâyet (18) 'âkıllı olduğı ecilden bu kal'ayı şöyle yüksek yapmışdur ki kırk arış handakınıñ yüksekligidür ve handakdan (19) yukarı kırk arış kal'anuñ yüceligidür ve biñ arış dahı burçlarınıñ yüksekligidür. Tâ kim bunlara âteşden (20) zarar gelmeye kal'a ehlinden kimseyi od yakmaya." Nazm:

İşbu kal'ayı yapup Cemşîd-i şâh
(21) Saklamış kızın içinde ol yüzi mâh

Soñra Cemşîd olıcağaz nâ-bedîd
Kalıcak Dahhâk-i tâzî şeh cedîd

[152b] (01) Cem' idüp 'âlem çerisin ol emîr
Düşüben bu kal'ayı ider dâr ü gîr

Niçeme ki ol cehd-ile eyler ceng

⁶⁹ İki kere yazılmış.

(02) al'ayı feth itmeyüben aldı deng

Atduğınca top u tüfenk birle tır
İtdügince tığ çeküp dār ü gır

(03) Bulmayuban al'aya āhir afer
Şāh-ı Dahhāk olur anda hōr u har

Şoñra o kızzan şeh Firīdūn oldu pes

(04) avı 'ālem içre tıldı anuñ iy kes

Çün 'ināyet itdi aña rabbü'l-enām
Tıtdı Dahhāk'i öcin aldı tamām

(05) Diñle imdi nicedür aħbār işit
Vir şalāvat Muştafā'ya göz işit

Neşr: (06) Hākīm avlince mağrib meliki oğlu Melik-zāde-i Şem'ī sözün bu araya getüricek nā-gāh anı gördiler ki (07) girdāb-ı baħr üzerin arañulık tıtdı. “Niye ki?” diyüp dersü bağışdılar. Nā-gāh gördiler ki mağrib cānibinden yaña (08) ara bulut opup varduğınca yaħın gelüp ol ara bulut yerinden baħr-ı girdāb cūşa gelüp oynadı. (09) Şöyle kim emvācı deryā-yı felege irişdi gemileri birbirine urdı “‘Acebā n'ola?” diyüp vehm-ile naħar (10) ılıp gördiler ki iki ulu uşlar ara bulut gibi yer-ile gök arasında ğıjılayup gelür. Ammā ki her (11) birisinüñ üzerinde bir pehlevān(-ı) cihān sımurg-süvār Sām'a beñzer oturmuşlar. Her birisinüñ ceng āleti (12) üzerlerinde müretteb, meger kim ažiyye bu-y-ıdı ki ārūn-ı pıl-ten'le Zāl-i Destān Sām-ı süvār ordusından (13) uķnūs-ıla rahne uşına süvār olup ki gitmişlerdi yirle gök arasında yedi başlu yıl evrenine buluşup (14) ceng itmişlerdi. Andan yirle gök arasında uşlar uçup giderken felek-i 'ayyūķda pehlevānlar her (15) tarafı seyrān iderken deryā-yı mağribi gördiler kim hadd u kıyāsı yok. Ammā ki deryā vasaatında bir ada (16) gibi nesne görünür. Velī 'aceb bu ki ol ada gibi nesne rakşa girüp döner ve üzerlerinde deñiz uşlarınıñ (17) nihāyeti yok. Pes pehlevānların süvār olduğı uķnūs-ıla rahne uşı bir niçe gün-ıdı ki pehlevānları götürmekden, (18) yer-ile gök arasına yetürmekden anad şalup yumup açmaķdan, yir yüzine onup şikār alımayup uçmaķdan (19) 'āciz olup arınları açmış-ıdı. Ol demürden tağ gibi pehlevānları götürmekden her biri yorukmış-ıdı. (20) Hemān-dem girdābdağı uşları görüp göz yumup uçup aña toğrı gitdiler pehlevānlar daħı açlığınan gözleri (21) ararup tıururken uşlar arķasından baħr-ı girdāba göz şalup naħar ururken gördiler ki. Nazm:

[153a] (01) Gördiler ki gök yüzi oldu kebūd
Çopdı zulmetden gelür iki bulud

Kükreşürler hem-çünān ra'd-i felek
(02) Līki şöyle tīz gelür çün bād-ı Hūd

Der-beyān-ı kıssa-i Süleymān ibni Dāvud 'aleyhi's-selām⁷⁰

Hakīm kavlince (03) Edünyā baħr-ı girdābda ve Zāl-i Destān ve Qārūn-ı pīl-ten'le kuşlar arkasında gök yüzinde uçup giderken baħr-ı girdābı (04) görmekte, ammā ki bizüm kıssamız ez-ān cānib Süleymān hāzretine geldi. Nite ol zamān ki 'aķreb burcına tābī' (05) cinnīlerūñ 'āşisin kumkumaya koyup deryā-yı Aķyānūs'a atdurup ve tābī'ine 'ahd-nāme mücebince amān virüp (06) ol gün daħı geçüp yarındası 'ale's-şabāħ Süleymān hāzreti 'aleyhi's-selām şubħ namāzın edā idüp, evrād (07) okıyup namāzdan niyāzdan fāriğ olup gelüp nübüvvet tahtına geçüp otururken Keykubād-ı şāh'ūñ (08) oğlı Keykāvus atası yerine geçüp sağ tarafda selāṭīn (ü) serverler şaffında Mısır şulṭanı Celāle'd-dīn'ūñ (09) altı yanında ve Tūrān meliki Efrāsiyāb şāh'ūñ üsti yanında zerrīn kürsiye geçüp karar itdi. Daħı Mısır (10) sulṭanı Celāle'd-dīn derūnında ihtiyārsuz bir āh itdi ki dūd-ı āhı felek yüzün siyāh itdi. Hāzret-i Süleymān, (11) 'aleyhi's-selām muṭṭalī' olup su'āl kılup: "Sebeb-i efgān ı zārı ve cihet-i āhı dūd-ı buħārı neden?" diyü teftiṣ itdi. (12) Sulṭān-ı Mısır cevāb virüp eyitdi ki: "Yā nebiyya'l-lāhı, egerçi ki devletūñ ḥaķan-ı 'aşram, nidem ki (13) yirüme kāyim-maķām ölecek oğuldan bī-naşīb ü bī-behrem, gör Keykubād-ı şāh'ı ki egerçi dār-ı fenādan (14) dār-ı beķāya ki riḥlet itdi. Ne ğam ki yerini oğlı Keykāvus tutdı. Pes bizüm daħı āħir vaķtumuzdur kim (15) cihān sarāyına gelen elbetde gitse gerek, fenādan beķāya riḥlet itse gerek. Şol pādişāhuñ ki yerine (16) oğlı kalur atası tahtın tutar, kalmayanuñ yadlar serīrine geçüp āħar kimse ḥüküm idiser zīrā ki āģač (17) ki ķurıya yerindeki fidānı ķala bāğ-bān tīmār ider az zamānda, yine pürlenüp yapraklanup mīve virür. Bāğubān aña (18) tīmār idüp ḥōş görür ve şol diraḥtuñ ki ķurıyup fidānı kalmaz bāğubān kökini kesüp oda yakup (19) yerine āħar fidān diker. Pes benüm ğam-gīn olduğum şoñuma kāyim-maķām oğlum kalmadığıdır." diyüp tekrār (20) āh itdi. Nazm:

Hayf aña kim olmaya 'ālemde anuñ evlādı iy yār
Kalmaya andan şālih oğul 'ālem içre yādigār

(21) Dille cānuñ māyesidür bu veled taḥķīk pes
Hayf aña kim 'ālem içre oğlı yokdur baḥtiyār

⁷⁰ Süleyman ibni Davut 'aleyhi's-selamın kıssası hakkında.

Neşr: Hakîm kavline [153b] (01) Mısır sultânı Celâle'd-dîn oğlu olmaduğın ah idicek hazret-i Süleymân'a 'aleyhi's-selâm bu söz te'sîr (02) itdi, gördi vâkı'â kendünüñ dahı bunca havâtîni ve câriyesi var-iken oğlu kıızı olmadı. Zîrâ ki (03) Süleymân Bağdâd halîfesi Tubba' kızın ki aldı dört yıl bilesince oldı. Ka'tâ Süleymân'ıñ andan oğlu kıızı olmadı. Sebeb (04) bu ki Tabu'ıñ bir kıız qarındaşı var-ıdı. Sâhire-y-idi ammâ ki cemîle-y-idi. Süleymân hazretine kendüsi varmak istedi illâ ki (05) Süleymân hazreti aña gönül virmedi. Yûsuf-ı şiddîk Zelîhâ'dan i'râz itdügi gibi. Ammâ ki ol Süleymân'ıñ ardınca öldürüp (06) soñra Süleymân ki kıız qarındaşın aldı ki aña Gül-çehre dirlerdi pes bu sâhirenüñ adına kim Mefaḥa (?) dirlerdi hased (07) idüp Süleymân aldugı Gül-çehre Bânû'ya dört dürlü nesne yidürdi. Evvel kâfûr yedürdi. İkinci erkek katır (08) sıpasınuñ toynağın durpıdan çıkarup ta'âma katup yedürdi ve üçünci lisân-ı pîr dirler bir giyâh vardur (09) anı yedürdi ki yiyeñüñ oğlu kıızı olmaz. Pes Süleymân gördi ki andan oğlu kıızı olmadı Mısır şultânı Celâle'd-dîn'üñ (10) kızın aldı ki adı Mehîñ Bânû-y-ıdı andan dahı bir yıl miqdârı geçdi halvet-i ḥaşında şaklatdı âhir (11) havâtînden zarar irmesün diyü ḥudemâdan nâzırlar koyup bekletdi. Muḥaşşal-ı kelâm Süleymân hazretinüñ (12) ol ḥînde üç nikâhlu ḥâtûnı var-ıdı. Birisi Tabbu' kıızı ki adı Gül-çehre Bânû'dur ve ikinci ḥâtûnı (13) Efrâsiyâb kıızı-y-ıdı ki adına Mehîñ Bânû dirlerdi. Süleymân'ıñ andan dahı oğlu olmadı ve üçünci ḥâtûnı Mısır (14) sultânı Celâle'd-dîn kıızı-y-ıdı. Adına Mehîñ Bânû dirlerdi andan dahı Süleymân'ıñ oğlu olmaduğına gâyet (15) melûl u ḡam-gîñ idi. Pes bu eşnâda-y-iken Mısır sultânı Celâle'd-dîn dahı soñına tâc u tahtın (16) zabt idecek oğlu olmaduğına âh idüp ḡam-gîñ olıcaḡ Süleymân hazretine anuñ sözi te'sîr kılup (17) fi'l-vâkı' kendü hâlına nâzar kılup gördi ki nefsi emrde kendünüñ dahı yerine kāyim- (18) maḡâm kalacaḡ oğlu olmaduğına gâyet müte'allim düşüp bu ḥâtûnlaruñ oğlu kıızı olmaduğınüñ (19) sebebin bilmege yüz ḥükemâya tutup su'âl kıldı ki: "Ḥaber virüñ baña ki bir ḥâtûn ki (20) cemîle ve maḡbûbe, genç ü nâzenîñ ü merḡûbe olsa ve eri dahı cüvân olsa bir yire dahı gelseler oğlu (21) kıızı olmaduğına ḥikmet mücebince sebeb nedür?" deyiceḡ Loḡmân Hakîm cevâb [154a] (01) virdi ki: "Yâ nebiyya'l-lâhı, 'avretüñ oğlu kıızı olmaduğına bir niçe sebeb var. Evvel bu ki yâ nebiyya'l-lâhı, eger 'illet (02) 'avretten olursa yâ oldur ki raḡmuñ mizâcına ḡarâret ḡâlib olur menîyi göyindürür veyâ bürüdet (03) ḡâlib olur menîyi sovudur ve toñdurur ve yâḡûd yübüset vâkı' olur menîyi kıurıdur ve yâḡûd ruṭûbet ḡâlib (04) olur menîyi ṭayındurur ve dahı yâ Süleymân, eger ki 'illet erden ise ḡâyası mizâcına ḡarâret ḡâlib olur (05) menîyi göyindürür veyâ bürüdet ḡâlib olur menîyi şovudur. Yâ zekeri uzun olur raḡımdan aşırı giderür (06) veyâ zekeri gâyet kışa olur menî raḡm içine yetmez. Geldük imdi yâ nebiyya'l-lâhı, eger 'illet 'avretten ise (07) ki raḡmuñ mizâcına ḡarâret ḡâlib olursa 'alâmetleri budur ki ḡayzuñ kanı hem ıssı

ve hem tīz ola ve hem (08) rengi şaru ve yāhūd kızıl ola. Pes ‘ilācı budur ki fāmın (?) tamarından kan aldura ve arpa şuyın ve it üzümü şuyın (09) ve bezeyir ve қаtrān içürmek gerek ve’l-bezāc (?) berhemın götürmek⁷¹ ve dağı yā Süleymān, eger bürüdetden ise (10) ‘alāmetleri budur ki hayzuñ kanı gür aķar ve aķlıķa meyl ider ve ‘ilācı budur ki kene otınuñ Me’men şuyıla (?)⁷² (11) bile içürmek gerek ve heftede bir kez ḥabb-ı sekīnc (?) virmek gerek ve eger ‘avret kuvvetlü-y-ise dört (12) gün pey-ā-pey ma’cūn-ı zaḥr-şāh (?) virmek gerek ve iki gün ve yāhūd üç gün diñlendürmek gerek (13) ve yine içürmek gerek ve devā’e’l-miskden bir қоz қadarınca virmek gerek ve bir pāre yūñi қara nefte yā belesān (14) yağına bulaşdurmaķ gerek, ḥātūn kişı raḥmında götürmek gerek ve bu ‘ilāc cemī’-i oğlan düşüren (15) ‘avrete dağı ğāyet müfīddür ve dağı yā nebiyya’l-lāhı, eger ‘illet yübüsetden ise ‘alāmeti budur ki raḥım (16) қuru olur. ‘İlāc budur ki ıssı şu içine oturmaķ gerek ve ḥammāma givürmek ve ördek yağıñ dāyimā (17) götürmek gerek ve tavuķ yağıñ ve қаз yağıñ қoyun iligine қarışdurup raḥımда götürmek gerek ve dağı (18) ol ḥātūnuñ ğidāsı şorba ola semüz etile ve keçi südile bişe ve dağı yā nebiyya’l-lāhı, eger ‘illet ruṭūbetden (19) ise ‘alāmeti oldur ki ‘avretüñ raḥmında ruṭūbet қоğ olur ‘ilāc budur ki aña ḥrv’ (?)⁷³ yağıñ içüreler (20) mā-e’l-uşūlla⁷⁴ ve ḥukm idesin bu on dürlü edviyeyi bile götüre menfa’at ziyāde ola, günlük (21) ve sürme ve misk ve māzū.” Nazm:

Böyle diyüp anda Loķmān ol zamān

[154b] (01) Söyledi ḥātūn kişı ḥālin ‘ayān

‘İlet oğlan olmamağa pes sebeb

Ne-y-ise itdi şerḥin ol dem kāmurān

(02) Neşr: Ḥakīm қavlince ḥakīm böyle deyiceк Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām yine (03) su’āl itdi ki: “Yā ḥakīm, ḥaber vir baña ki cimā’ lezzetin ne arturur ve ḥātūnlaruñ ferci ṭar (04) ve ıssı olmağa ‘ilāc nedür?” ḥakīm cevāb virüp eyitdi ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, ḥātūnuñ yüklülige (05) müfīd olan otlaruñ beyānı budur ki hayzuñ şoñında tāze ṭavşan māyesin yağ-ıla götürmek ğāyet (06) müfīddür. Belesān yağıla yā ağacıla veyā toḥmıla götürmek gerek ve tütüzmek gerek ve tütüzmek dağı (07) bu şan’at-ıla gerek ki zikir olan otları dütünsüz oda biraқmaķ gerek ve üstine bir қоmlek döndermek (08) gerek ve қоlmege bir kiçireк delük delmek gerek ve ol delüge bir māsūra şoқmaķ gerek.

⁷¹ Yazmada “götürmük” şeklindedir.

⁷² Yazmada “Me’men mā ve’l-şuyıla” yazılmıştır.

⁷³ Yazmada hı, re, vav ve ayın şeklinde yazılmıştır.

⁷⁴ Yazmada “mā’e’l-uşūlla” yazılmıştır.

Çevre yanın (09) sıvamağ gerek ve ol māsūrayı ferce şokmak gerek tā ki dütün rahmuñ akşāsına irişe. Ammā ki yā nebiyya’l-lāhı, (10) ol otlara yüklü olmağa müfīddür ve cimā‘ lezzetin arturur ve hem ferci ıssı ve tar eyler ve rāyihāsın (11) dahı hōş kıılır budur ki gepest ve besbāse ve merzengūş ve tapalak ve günlük kabuğı ve kızıl gil (12) ve enār kabı ve kire (?) kökinüñ kabı ve tūrmūz gilesinden berāber alup yumuşak döküp yağ-ıla yoğurmağ (13) gerek ve bir pāre yūñe bulaşdurup gündüz kendüde götürüp gice gice gidermek gerek ve eger ki (14) yā nebiyya’l-lāhı, hayzuñ şöñinda kurd ödinden veyā arslan ödinden veyā tavşan ödinden iki (15) dirhem götürse gāyet fa’īdesi vardır. Eger ‘ācdan bir mişkāl içürseler yüklü olur. Eger kim (16) ayu ödinden bakla kadarınca içe yüklü ola ve erkek toğura, eger hātūn kişinüñ hayzı tursa (17) buhūr-ı Meryem getüre hayz yūriye. Eger irkek deve incüğün döküp hātūn kişi götürse (18) yüklü ola ve eger süsen yağıla karışdurup fercinde götürse yüklü ola.” diyü cevāb (19) virdiler. Süleymān hazreti ‘aleyhi’s-selām hükemā sözün görüp istihsān kılıp her birine (20) birer hil’at-ı hāş geyürdi. Nazm:

Şeh gerek ki ‘izzet ide kıanda varsa ‘ālime
(21) Kim niżāmı ‘ilm-ile ‘ālim virür bu ‘āleme

Ehl-i ‘ilmüñ kıadrini bilmek gerekdür şāh olan
Nite kim yüz sürdi ‘ālem pāyına şeh cümçüme⁷⁵

[155a] (01) Der-beyān-ı pürsīden ez-cinniyān berāy-ı ābisten-i şuden-i hātūn⁷⁶

Hükemā kıavlınce kaçan ki re’īsi’l- (02) hükemā, meşhūr-ı etıbbā kıikmet mücebince erüñ ve ‘avretüñ oğı kıızı olmaduğına sebeb-i ‘illet ve müceb-i (03) kıikmet ne-y-idüğü ma’lūmı olıcağ diledi kim cin re’īslerinden dahı bu huşuşı kııla ve anlaruñ dahı ‘ilm-i kıikmetde (04) yedi var mı imtiḥān (ide). Andan yüz cinnīlerden yaña tutup sū’āl idüp eyitdi ki: “Yā cinnīler re’īsi Elhenc-i (05) cinnī, sizde dahı ‘ālimler var mı ki ‘ilm-i kıikmetde māhir ola?” Eyitdi ki: “Ne’am, iy emīre’l-cinni ve’l-ins, bizüm içümüzde (06) Rūḥ-ı şāh-ı cindi ki Cān neslinüñ pādişāhdur ve her sırdan āgāhdur ve İdrīs-i nebīden ‘ilm-i kıikmeti ta’līm (07) almışdur, hıfz itmişdür ve andan ğayrı Cān ibni Cān zamānında niçe hükemāya irmişdür ve her birinüñ kıizmetine yüz (08) sürmişdür.” deyicek hazret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selām Tālīshān-ı perī’yi gönderdi ‘izzet-ile, ikrām-ıla varup (09) Rūḥ-ı şāh-ı cindi’yi maķāmından da’vet idüp dīvān-ı Süleymāni’ye ihzār kııldı. Gelüp Süleymān’uñ devām-ı devletine (10) du’ā kıılıp geçüp

⁷⁵ Yazmada cim, mim, cim, mim ve he ile yazılmıştır.

⁷⁶ Cinnlerden Hatun’un gebe kalması için sormaları üzerine.

mesnedinde karar kılup oturdu. Andan Süleymân peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm su’âl (11) kılup eyitdi ki: “İy melik-i revhâniyyât ve emîr-i cinniyân haber vir bize ki ba’zı hâtûnuñ cemîle ve maḥbûbe, genç ü (12) ḥabîbe, mergûbe-y-iken oğlu kıızı anuñ olmaz. Hâl budur ki eri daḥı nev-cüvân ve ‘ıyş u ‘ışretleri cāvidân (13) ola, eger kim bu derde devâ bilürseñ beyân eyle ki maḥşûdumuz?” diyüp su’âl idicek cevâb (14) virüp eyitdi ki: “Yâ nebiyya’l-lâhı, yedi dürlü ‘illet vardur ki her ḳanḳı hâtûnda yediden birisi olsa anuñ (15) oğlu kıızı olmaz.” Süleymân eyitdi ki nite Rûḥ-ı şâh-ı cindî cevâb virdi ki: “Evvel ‘illeti bu ki raḥımda (16) hâtûnuñ yıl ola ḳaçan kim menî raḥma düşse ol yıl ḳatarât-ı nuṭfeyi taḡıdır. Bâd-ı bî-cân yir yüzinde (17) ḥâr u ḥâşâk taḡıtduḡı gibi. Anuñ ‘alâmeti oldur ki cimâ’ vaḳtında hâtûnuñ yüregi aḡrıklı olur ve ḳasuḡı (18) daḥı zaḥmet virür. İkinci ‘illeti bu ki raḥımda şaru şu olur. ‘Alâmeti budur ki cimâ’ kılıcaḳ iki yaḡrını arası (19) ve süksüni aḡrıklı olur nuṭfeyi raḥımda çüridür. Ol sebebdan mevlûd mütevellid olmaz. Üçüncü ‘illeti budur ki (20) raḥımda et biter. Menî ṭuracaḳ yir bulmaduḡı ecilden zâyi’ olur. ‘Alâmeti budur ki cimâ’ vaḳtında ḍarbdan ferci (21) aḡrır. Dördüncü ‘illet budur ki hâtûnuñ ḥayzı bağlanmış ola. Anuñ ‘alâmeti ma’lûm durur. Ammâ ki ḥayz bağlanıcaḳ [155b] (01) raḥım ḥazînesi pâk olmaz. Beşinci ‘illet bu ki hâtûna siḥir itmişler ola. Anuñ siḥrin def’ etmek gerek. Anuñ (02) (‘alâmeti) bu ki cimâ’dan lezîz olmaz ve bedeni süst olur ve raḥım menîyi ḳabûl itmez. Altıncı ‘illeti bu ki ol hâtûnuñ ki (03) ḥikmet mücebince anuñ ‘illeti daḥı olmaya ve ammâ yüklü daḥı olmaya, oğlu kıızı olmaz. Yedinci ‘illet bu ki (04) ol hâtûnuñ ṭalî’i ḳanḳı yıldız ise ol ṭalî’lüye mensûb yılduzuñ cinnîlerinüñ üzerine ṭuş gelüp (05) gölgesin başmışdur. ‘Alâmeti bu ki uyḡusunda şayıklaya ve ḥâbdan belinleye ve ṭabî’atı ḥalvet seve (06) ḥalḳdan i’râz ide ve cimâ’dan uşanmaya. Pes bu yedi dürlü ‘illeti olan hâtûnuñ oğlu kıızı olmaz.” diyüp (07) cevâb virdi. Nazm:

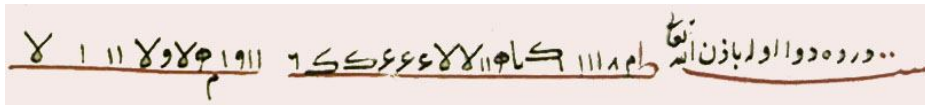
Böyle diyüp anda cinnüñ seyyidi iy kāmuyâb
Şeh Süleymân ḥazretine luṭf-ıla virdi cevâb

(08) Dinleyüben ol nebî taḥsîn ider şeh Cind’e pes
Virdi andan tâc u ḥil’at kendü vâfir bî-ḥisâb

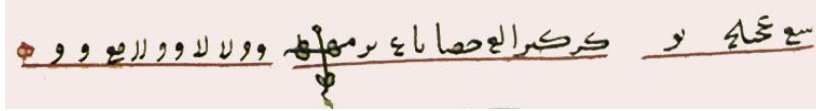
Der-beyân-ı cevâb-dâden-i Rûḥ-ı (09) şâh-ı cindî be-‘illetihâ-yı ḥavâtîn⁷⁷

⁷⁷ Ruh-ı şâh-ı cindî’nin hatunların illetlerine cevap vermesi üzerine.

Hükemā kavlince şāh-ı Rūh-ı cindī bu vech-ile havātīn t̄ayifesinūñ yedi (10) dürlü ‘illetin oğlu kıızı olmaduğundan kim beyān itdise Süleymān peygāmbere ‘aleyhi’s-selām emir itdi kim: “Ol yedi dürlü (11) ‘illetūñ mu‘alecesin dahı beyān kıl.” Andan Rūh-ı şāh-ı cindī cevāb virüp eyitdi ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, kaçan ki (12) rahımda yil olsa cimā’ vaktında maķ’adı ağrıya ‘ilācı oldur ki şaru efyūnı cevz yağıla ve sezāb ve kend-nāb (13) birle mülemma’ kılup kara yūñe şarup rahımda üç gün götüre, dördüncü gün erile bir yire gelüp cimā’ (14) itse hātūn yüklü olup zahmet-i bāddan halāş ola ve dahı bu t̄ılısmātı s̄at-i sa’d içinde yazalar t̄ālī’in (15) ihtiyār kılalar misk ü za’ferān birle yazup kâğıdın hırķ idüp külin od görmemiş bal-ıla yedüreler (16) t̄ılısmāt īnast derde devā ola bi-izni’l-lāhı te‘ālā

ve dahı ikinci (17) ‘illet ki rahımda şaru şu ola. Er-ile ‘avret bir yire gelicek nuṭfeye şu karışduğı ecilden tutmaz zīrā ki (18) şehveti çüridür. Anuñ ‘ilācı budur ki dilkü bağrını cevz yağıla ve fūlfül⁷⁸ ve za’ferān-ıla mülemma’ kıla ve siyāh yūñ (19) içine koyup üç gün hātūn kişi fercinde götüre ve dördüncü gün erile cem’ ola Allāh fazlıla yüklü (20) ola. S̄at-i sa’d içinde t̄ālī’in ihtiyār kılup bu t̄ılısmātı yazup şuyın içüre t̄ılısmāt īnsat: (21)

ve dahı üçüncü ‘illet ki rahımda et [156a] (01) biter h̄īn-i cimā’da hātūnuñ yağrını ağrır ‘ilācı budur ki t̄urna veyā laķlaķ zehri-y-ile zanbaķ yağın mülemma’ kılup (02) siyāh yūñ-ile karışdurup hātūn fercinde üç gün götüre dördüncü gün er-ile cimā’ ide Allāh (03) fazl-ıla yüklü olup veled z̄uhūra getüre ve s̄at-i sa’d içinde t̄ālī’in ihtiyār idüp bu t̄ılısmātı (04) gül-āb-ıla misk-ile varaķu’t-tayrı kâğıda yazup şuyın içe t̄ılısmāt īnast: (05)

ve dahı yā nebiyya’l-lāhı, dördüncü ‘illet ol hātūnuñ kim hayzın bağlanmış ola h̄īn-i (06) cimā’da gönli nefret tutup incinür. ‘İlācı budur ki şalgam tohmin ve turp tohmin hāvende döğüp hırd (07) idüp siyāh koyun yūñile rahımda üç gün götürüp dördüncü gün er-ile cem’ ola Allāh (08) fazlıla hāmile ola ve s̄at-i sa’d içinde t̄ālī’in ihtiyār kılup misk ü za’ferān u gül-āb birle (09) bu t̄ılısmātı kurt derisine yazup şandal u ‘ūd u kâfūr-ıla gusül itdükden soñra kendüye (10) dütüzdüre Allāh fazlıla şifā bula t̄ılısmāt īnast:

⁷⁸ Yazmada “kūlfül” şeklinde yazılmıştır.

(11) ve daḥı yā nebiyya'l-lāhı, beşinci 'illet ki sihir etmiş olalar. 'Alāmeti oldur ki ḥīn-i cimā'da ḥātūnuñ başı ağırlı (12) ola 'ilacı budur ki siyāḥ bañsuz ḥurūsuñ zehrini alup kend-nāb? şu-y-ıla mülemma' kılup kırt tūsile (13) raḥımda üç gün götüre ve sā'at-i sa'd içinde ṭālī'in ihtiyār idüp bu tılsımātı arslan derisine (14) veyā kırt derisine yazup müşk-ile gül-āb-ıla gūsul itdükdən şöñra başında götüre şifā bula (15) bi-izni'l-lāhı te'ālā. Tılsımāt İnost:

ve daḥı yā nebiyya'l-lāhı, altıncı (16) bu ki ḥātūn kişinüñ 'illeti olmaya, oğlu kıızı daḥı olmaya. Anuñ 'alāmeti budur ki cimā'dan ḥaz almaz, 'ilacı budur ki (17) kıuzğun ödin ve kıurt ödin ve at tūsın ve dılkü ödin mülemma' kılup şāf idüp kendüde götüre ve andan (18) şöñra bu du'āyı sā'at-i sa'd ı şerīfde ṭālī' ihtiyār idüp yıldızı günin bilüp ṭālī'-i şerefinde-y-iken yazup (19) götüre, ammā pāklig-ile sağ kolına bağlaya şifā bula bi-izni'l-lāhı te'ālā. Du'a İnost: "Hel etāke ḥadışü ḍafvi (20) İbrāḥīmelmükremīne. İz daḥalū a'leyhi feḳālū selāmā ḳāle selāmun ḳavmun munkerūn. Ferāğa ilā ehlihi fe cāe' bi 'iclin semīn. (21) Fe ḳarrebehū ilehim ḳāle elā te'kulūn. Fe evcese minhum ḥīfeten, ḳālū lā tahaf fe beşşerūhu bi ḡulāmin ḥalīm [156b] (01) fe aḳbeleti-mraetuhū fī şarratin fe şakket vechehā ve ḳālet 'acūzun 'aḳīm." ⁷⁹ ve daḥı yā nebiyya'l-lāhı, yedinci 'illet (02) bu ki ṭālī'ine tābī' cinnī ḡölgesin başmış ola ve cinnīden zarar ırmış ola. 'Alāmeti budur ki cimā' itmegi sevmez, (03) zīrā ki er ḳatına gelicek ḥīn-i cimā'da yanları başı ağırgan olur. 'İlacı budur ki kıuzğun ödin ve siyāḥ bañsuz (04) ḥurūs zehrini ve kıurt ödin şarp sirke-y-ile mülemma' idüp raḥmında yedi gün götüre ve andan şöñra (05) āyete'l-kürsīyi ve bu du'āyı ve tılsımātı siyāḥ kıuzğun ḳanıla ve kıurt zehrile ve arslan derisine yazup başında (06) pāklig-ile götüre. Be-şartı an ki ol ḥātūnuñ ṭālī'in ḡörüp sā'at-i sa'd ihtiyār idüp ḳamer yıldızı (07) şerefinde-y-iken yaza rāst gele bi-izni'l-lāhı te'ālā du'a İnost: "İnnehu min Süleymāne ve innehu (08) bismi'l-lāhı'r-raḥmani'r-raḥīm ellā ta'lū

⁷⁹ Kur'an, Zāriyāt suresi 51/24-28, "İbrahim aleyhisselamın ikram olunan misafirlerinin haberi sana geldi mi? Zira onun yanına girmişler, selam vermişlerdi. İbrahim de selamı almış. "Bunlar tanınmamış bir topluluk" demişti. Hemen ailesinin yanına giderek, semiz bir dana kebabı getirmiş, onların önüne sürüp "Yemez misiniz?" demişti. Derken onlardan endişeye düştü. "Korkma" dediler ve ona bilgin bir oğlan çocuğu müjdelediler (Bu İshak aleyime's-selamdı). Karısı hayretle seslenerek geldi. Yüzünü kapayarak "Ben kısır bir koca karıyım." dedi.

a'leyyen ve'tüni müslimîn."⁸⁰ (09) Ammā ki yā nebiyya'l-lāhı, ba'zı hātūn vardur ki her yıl yüklü olur toğurur ammā ki tırmar. Anuñ dağı (10) iki sebebi var. Bir sebebi tālî'a ta'alluğdur ki ba'zınuñ oğı kıızı tırmar ve bir dağı taqdîr-i rabbāniye bağludur. Anuñ (11) def'ine çäre yok ve ammā ki hikmet mücebince dimişlerdür ki bir oğlanuñ ki müddeti yetmedin (12) zühûra gelse 'ömri az olur ve bir dağı cin fi'linden zarar irse ve yāhûz veled bir maraža (13) mübtelâ olsa ve yāhûd hāmîle hātūn muhālîf ta'am yise yā bir rence mübtelâ olsa oğlanuñ 'ömri (14) az olur ve dağı yā nebiyya'l-lāhı, bilmek gerekdür ki huşye menînuñ ma'deni ve âletidür ve menînuñ maddesi (15) mecmû'-ı endāmlardandır ki huşyede cem' olur ve ol maddede bir kındur kim kamu endāmlar anuñ hāzımından (16) fāriğ olmuşlar ola ve dağı menînuñ maddesi bir kındur kim mizâcda gāyet bişmişdür ve (17) tabî'at ve kuvvet kamu endām içinde mevcûddur ve bu 'użvuñ eti ağıdur emcek eti gibi kan (18) emcekde ağıdur sūd olur vālide marîz olsa emenüñ 'ömri az olur." Nazm:

(19) Hikmet içre görinen budur tamām
Kim tapuña şerh olundu bu kelām

Böyle diyüp şāh-ı Cündî ol zamān
(20) Sākin oldu vir şalāvat iy hümām

Kim şalāvat virse cāndan le'mada
Rağmet ider şeksüzün rabbü'l-enām

(21) Ender şıfat cimā' der-lezzet sebeb üst⁸¹

Hakīm kavlince kaçan ki Rūh-ı şāh-ı cindî havātîn [157a] (01) tayıfesinüñ yedi dürlü sebeb-i illetin vü ma'alecesin beyān kim itdise hāzret-i Süleymān 'aleyhi's-selām (02) eşidüp 'ilmine taḥsîn ve zihn⁸²-i pākine hezār āferîn kılduğdan sonra Loğmān-ı Ekber'e hüküm itdi (03) Rūh-ı şāh-ı cindî'nüñ sözlerini tālî-i mevlūd kitābına raqam itdürdi müsülmanlara sebeb olsun için andan sonra (04) Süleymān hāzreti 'aleyhi's-selām Loğmān-ı Ekber'e su'al kılup eyitdi ki: "Haber vir baña ki lezzet-i cimā'a (05) sebeb nedür ve dağı hāmîle 'avretüñ hayzı bağlanduğına illet nedür?" cevāb virüp eyitdi ki: "Yā nebiyya'l-lāhı, (06) hayz bağlanduğına ol nesne kim hayızda ol(a) nuṭfeyi beslemege yarar, şöyle kim (07) tohum kim yire girür perverde olur. Nuṭfe dağı ol

⁸⁰ Kur'an, Neml, 27/30-31 "(Mektup) Süleyman'dandır. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (besmeleyle) (başlamakta)dır. -Bana karşı baş kaldırmayın, teslimiyet göstererek bana gelin, diye (yazmaktadır)."

⁸¹ Çiftleşme lezzetinin sebep ve özellikleri.

⁸² Yazmada "zihn" şeklinde yazılmıştır.

tarîk-ıla perverde olur anuñçun kim (08) ten-dürüstlik andadur kim anlaruñ hayzı vaqtıla ve endāze-y-ile gire ve yaramaz ahlâtı ol tarîk-ıla (09) uta. Vaqtı kim kim yüklünüñ hayzı arınmış ola kıyas oldur ki oğlan ekşer (10) evkâtta ten-dürüst ve hoş-hüy ola ve çiçek âfetin azırağ göre anuñçun lâzımdur ki rahım (11) yaramaz maddelerden arınmış ola tā kim oğlana meded ola. Ol gıdā kim rahımda olur ol aña (12) tamām olmaz. Gıdā talebi-y-içün deprenür ol peyvendler kim anuñla rahma bağludur üzilür ve çünkim (13) ol peyvendler üzile oğlancuğ karar idemez ana rahmından çıkmāğa yol ister. Vaqtı ki müddet (14) tamām ola çıkar. Nazm:

İy emîr-i ins ü cinn ü pâdişāh-ı nîk-nām
(15) Bildüğümüz bu ki itdük hâzrete i'lām tamām

Özgesin ol bilür kim 'âlimü'l-ğayb ol durur
Lā-şerik ü lā-yemût u lā-yefût u lā-yenām

(16) Neşr: ve dahı yā nebiyya'l-lāhı, ana rahmındağı veledüñ gibi 'acebdür ki gıdāsını göbek bağarsuğundan (17) alur nite kim būsitān içinde kelek kökenden perverde olduğı gibi.” Nazm:

Buñā hem-tā kâdirüñ çok kudreti
(18) Hâkim ol ki key çehāndur hikmeti

İy mubaşşır gözüñ açup kıl nazar
Ki añlayasın halk-ı 'âlem fıtratı

(19) Kışsa-i Sām-süvār ve feth-i Hindū-sitān⁸³

Hakīm kavlince Süleymān hâzreti 'aleyhi's-selām bunda (20) hükemā-y-ıla 'ilm-i hikmetden söz açmağda. Ammā ki bizüm kışsamuz ez-ân cānib Sām-ı süvār'a (21) geldi küh-ı naħcirden güç kılup toğuz gün yürüyüp onuncı gün gelüp Tağargar vilāyetine girdi [157b] (01) andan serverler karşı vardılar. Tanğūr ve Mıqlān şınuğı konağda kalmışlardı. Getürüp Sām-ı süvār'ı kondurdılar ele giren (02) māl u genci 'arz itdiler. Andan eyitdiler: “İy pehlevān-ı cihān, Tanğūr-ı şāh ve Mıqlān çerisinden ele girenleri ben bendeye (03) ısmarlamışdur.” didi Sām eyitdi: “İy server, düşmen şoñın yağma kılmağ gazādur. Velī şehirler haremine kul şundurmak devlete (04) lâyıq degüldür. İy server, ol hātūnlar üzerine mu'temed ol görelüm kim rüzigār ne gösterür.” didi (05) Sām şöyle deyicek ser-kar eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, Mıqlān-ı Hindī oğulları kayd u bendde yatur. Anlara ne (06) buyurursın?” Sām buyurdı getürüp siyāsete turgurdılar.

⁸³ Hindistan'ın fethi ve Sam-suvar'ın hikâyesi.

Sām gördi dörd ādem ejderhālarının ellerin (07) bağlayup ve dillerin tağlayup hōr u haķır turgurdılar. Devlet ferî yüzlerinden gitmiş, Sām-ı süvār ol şeh-zādeleri eli bağı (08) göricek şefkat eyledi, şefkat İmāndandır. Andan Mıķlān oğullarından birin bendden çıkarup kulağuz idindi (09) idi. Aña eyitdi: “İy Bihrüz, al bu qarındaşlarıñı kayd u bend-ile şaķla bir gün gerek olur.” didi andan Bihrüz eyitdi: (10) “İy pehlevān-ı cihān, sencileyin şāhib-kırāna ‘āī olduğumuz iş başaravuz dirdük. Şimdi bildük ne olacağın, imdi (11) biz dağı şeh-zādelerüz ‘aqlumuz vardır senün hizmetünde olalum, qarındaşlarımı halāş eyle.” didi Sām-ı süvār dağı (12) Bihrüz’uñ sözünü beğenüp buyurdi Mıķlān Hindū’nuñ dutılan oğullarını getürdiler cümlesinün (13) kayd u bendin götürüp hil’at-ı hāş geyürüp şeh-zādeler şaffında yir gösterdiler oturdılar. Andan Sām-ı (14) süvār eyitdi: “İy ser-gerān, Tanķūr ve Mıķlān sınıcak (?) kanda gitdiler. Ser-gerān eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, (15) Şā’ūr adlu bir kal’a vardır. Varup aña girdiler. Selātīn ü serverler ol kal’aya süre iltüp ceng ide (16) yorurlar.” didi. Sām-ı süvār dağı ol gice arām kılup ‘ale’ş-şabāh göçüp kal’a-i Şā’ūr’a gitdiler. Ol tarafından (17) dağı Sām çalışı dağı kal’a üzre düşmişlerdi. Bir gün ittifāk kılup selātīn ü serverler āhen-pūş olup (18) yüz biñ er kal’aya yürüyüş kıldılar tā kim güc-ile kal’ayı alalar. Bir gün ve bir gice kal’a üzerinde bir ceng oldu kim (19) top mancılık küpüldüsi ‘ālemi tutdı. Bu tarafından Sām dağı ‘ale’ş-şabāh leşker önince giderken qarşudan (20) kal’a göründi. Pes Sām-ı süvār serverlere eyitdi: “Dek ser-leşkerler çeriye yaşasınlar kal’aya hirāsān⁸⁴ birle (21) varalum. Mıķlān şāh çerimüzi görmüşdür velī Tanķūr dağı görmemişdür.” didi. Andan çavuşlar ve ser-leşkerler [158a] (01) at sürüp on üç kez yüz biñ eri yaşayup altmış altı alay-ı sultānı bağlayup sancak u ‘alem götürüp (02) şukķaların çözüp şūr-nā vü nefīrleri ırladup leşker deñiz gibi mevc urup kal’aya gitdiler. Terahtān birle (03) yetdiler gördiler kim bir ulu ırmaķ üzre bir sa’b kal’a, burc ı bārūlar tonanmış çeng-çūlar ceng yirlerin alup (04) ceng kılurlar. Aşağadan Süleymānīler yüz biñ āhen-pūş er tuş tuşa yürüyüp kal’aya ceng kılurlar. Velī İtişām (05) ve Behrām kal’anuñ kapusın alup ceng iderler. Sām dağı kal’a kapusına qarşu gelüp ceng teferrücine tırdılar. (06) Süleymānīler dağı gelüp irdiler kal’adan Tanķūr ve Mıķlān dağı ceş-i Sām-ı süvār’ı gördiler. Şöyle kim gülüvv (07) birle zemīn ü zamān çarķ u āsumān tölmiş. On dört kez yüz biñ er alay bağlamış sīmurğ serlü ‘anķā perlü sancak u (08) ‘alemler baş şalup terahtān birle kal’aya gelür. Tanķūr-ı Tağarğarī ol ceşü girānı göricek şöyle kōrkdı (09) kim oturduğı yirde kendüyi yitürdi. Engüşt ber-dehān kılup zamāndan soñra kendüyi derüp (10) eyitdi: “İy şāh-ı Hindūsītān, bu deñiz gibi gümlüyü gelen nedür kim hīç buncılayın nesne gördüğümüz (11) yokdur?” didi, andan: “İy şāh-ı Tağarğar. Nazm:

⁸⁴ Yazmada “hirāsān” şeklinde yazılmıştır.

Bu çeri kim gümleyüp ‘ummān-veş eyledi cūş
(12) Sām-süvāruñ leşkeridür kim gelüben irdi uş

Ceng iderse cān alıcı karşı tırmaz heng-ile
Key sakın andan budur pendüm saña eyle vü gūş”

(13) Neşr: Hākīm kavlince Mıklān şāh şöyle deyicek andan Tanķūr-ı Tağargārī eyitdi: “İy mīr-i (14) Hindūsitān, bu ne ‘aceb çeridür ve bunuñ öñine kim tırur.” didi andan Mıklān eyitdi: “İy şāh-ı Tağargār, (15) baña ser-zenīş kılup didüñ ki: “Düşmenden yüz çevirüp kaçmak ne olur?” didüñ gerçi şınup kaçduk ve illā buncılayın (16) çerinüñ içinde varup Sām-ı süvār gibi pehlevānı tıtduk. Yedi gün kayd ı bendümüzde yatdı. Āhır-kār Sām-ı süvār (17) kırtılup baña bir sillī urdı. Henüz ben beni diremezsin.” dir andan Mıklān Hindī şöyle deyicek Tanķūr-ı (18) Tağargār eyitdi: “İy mīr-i Hindūsitān, olan oldı. Bu çerile n’itmek gerek?” andan Mıklān Hindū eyitdi: “İy şāh-ı (19) Tağargār, şimdi geregi budur ki cān u baş ele alup ğayretü cemiyyet kılup tıravuz. Zahīremüz var, şuyumuz (20) bol, kal’amuz muhkem, serverlerümüz toğrı görelüm alnumuza ne yazılmışdur.” diyüp ol iki şāh yirlerinden (21) tırup cebe ve cevşen geyüp yüriyüp cümle ceng erine istimālet verdiler dahı gelüp kal’anuñ [158b] (01) kapısı üzere tırdılar. Sām dahı ol deñiz gibi çerisi irüp kal’ayı altmış kat kuşayup kındılar, tā giceye dek (02) bir ceng-i ‘azīm kıldılar kim hīç kal’alar üzre ancılayın ceng olduğı yoğ-ıdı. Gice olıcağ cengden (03) dönüp kındılar. Sām-ı süvār dahı bārıgāha gelüp dīvān tıtdı andan Mıklān-ı şāh-ı Hindū’nuñ ulu oğlı (04) Bihrüz şāh şeh-zādelər şaffından tırup Sām-ı süvāruñ serīri öñine gelüp eyitdi: “İy pehlevān-ı (05) cihān, ben bendeyi gönder ol bilüsi şaşmış ve devleti düşmüş atam Berserşehīm⁸⁵ ya oldur kim rām idem (06) ya oldur ki müdārā birle kal’ayı alavuz v’eger nī ceng olursa çok ādem helāk olur.” didi. Andan Sām-ı (07) süvār eyitdi: “İy Bihrüz, varma dimezem var, atañla söyleş. Velīkin sakın iş yañılma, (08) yoksa başdan çıkarsın.” didi pes Bihrüz şāh’a izin virüp gönderdi. Bihrüz hışār kapısına (09) geldi kal’adan gördiler şordılar: “Kimsin?” diyü Bihrüz dahı kendüyi bildürdi. Andan Tanķūr (10) birle Mıklān-ı Hindū’ya haber kıldılar. Mıklān oğlı geldügin eşidicek şād u hırem oldı kul gönderdi (11) kal’a kapusın açup Bihrüz’ı alup içerü atasına geldiler. Görüşüp şorışup eyitdi: “İy ciger- (12) gūşem, hūn-rīz Sām-ı süvār’dan nice kırtıldıñ? Kalan karındaşlarıñuñ hālı ne oldı?” diyü şorıcağ (13) Bihrüz eyitdi: “İy ata, Sām-ı süvār cümlemüzi bendden çıkarup şuyurğadı, didi. Bizleri gāyet hōş (14) görüp beni gönderdi tā kim gelüp senüñle söyleşem, Sām-ı süvār’a muṭī’ olup Süleymān’a (15) fermān olasın. Yok dirseñ başdan çıkarsın.” didi. Mıklān eyitdi: “İy bī- haber, Sām sizleri hōş gördüğü (16) oldur ki beni dahı ol sizlere olan hōşluğı görem aldanam anuñ katına varam, varıcağ ne beni ve ne sizi kıor, helāk ider. (17) İy Bihrüz,

⁸⁵ Yazmada “brsrşhīm” şeklinde yazılmıştır.

şāh-ı Tağargār birle bu ƣal'ada ƣurup dūşmene ƣılıç ururam. Ya oldur ki baş ƣurtaravuz ya oldur ki nām u nāmūs-ıçun (18) bu yolda cān u baş oynayavuz.” didi Mıƣlān-ı Hind şöyle deycecek Bihrūz daƣı atasına meyl idüp Sām-ı süvār'ıñ (19) keremini unıdıp eyitdi: “İy şāh ata, ƣünkü dūşmene alūdalık göstermezsin. Diñ imdi siz yaraç ƣılıp (20) ƣal'a ƣapusunda ƣuruñ. Ben varup Sām-ı süvār'ı ġāfil ƣılayın yatduğı vaƣt sekiz ƣarındaşlaruz sürelüm Sām-ı süvār'ıñ (21) üzerine varalum furşat dūşerse başın alalum. Ƣuymazlar gelüp ƣal'aya girelüm, eger ƣuyarlarsa ġulüvv⁸⁶ olur [159a] (01) bizleri ƣarşulayasız.” didi, Bihrūz gitdi. Andan Tanƣūr-ı şāh ve Mıƣlān-ı şāh yaraç idüp dōrt biñ erüñ (02) üç biñin ƣal'ada ƣodılar. Biñ eri Tanƣūr-ı Tağargārī ƣarındaşları birle Mıƣlān-ı Hindū'nuñ oğullarına cebe (03) ve cevşen geyüp ƣulaç urup ƣurdılar. Ol ƣarafdan Bihrūz daƣı Sām-ı süvār'a gelüp baş urdı. (04) Sām eyitdi: “İy Bihrūz, n'itdūñ?” Bihrūz daƣı ģile dilinden eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, atam eyitdi: “Ben (05) Sām-ı süvār'a tābī' oldum. Bu ġünkü ġünden geri Süleymān peygāmberüñ bendesiyem, kefen boynuma (06) şalup varayın gerekse siyāset ƣılsun gerekse 'afv itsün, ölince ģizmetinde olayım.” diyüp (07) 'ālī dergāhuña baş ƣodı.” diyüp ƣurdı. Velī: “İy pehlevān-ı cihān, bu serverler seriçün atamı ģacīl (08) itme, duġulın ƣabūl it.” didi Sām daƣı eyitdi: “İy Bihrūz, atañ bizümle ol işi itmemişdür kim biz andan (09) ģiçevüz. Velī senüñ muġabbetüñçün ģeçdük ve bu selātin ü serverler başıçun.” didi. Pes meclis āhir (10) olup selātinler bārıġāhlu bārıġāhına gitdi Sām daƣı ģalvet-i ģāşında yatdı. Bihrūz daƣı (11) ittifāķı ƣardaşlarına diyüp eyitdi: “Demidür kim varup Sām-ı süvār'ıñ başın alavuz.” Anlar daƣı rāzī (12) olup ƣurdılar tā kim ģicenüñ bir baġşı ƣaldı. Andan ol sekiz ƣarındaş baş ele alup biribirine (13) inanup Sām bārıġāhına geldiler. Līk yirlerinden ƣurup cüst ü cū itdiler ġördiler kim (14) söz ü şav gelmez bildiler kim Sām'ıñ ƣulları uyƣudadur. Pes ol sekiz ƣarındaş el ƣılıç ƣabzasına (15) urup Sām'ıñ ģalvetine yürüdiler. Velī ol ģice Bād-pāy-ı Medenī bir 'acāyib ƣuş ġördi nite (16) ġördi ki bir ģōş şāhrāda seyir iderken bir yire irer kim iki āġaç biribirine ƣarşu bitmiş ġāyet (17) ulu āġaçlar birisi ģōş ser-sebz ü bülend ve birisi ƣurumış budaġları dōkülmege ƣurur ve daƣı (18) iki ulu ƣuşlar ol ƣurumış āġaçda ƣonup oturur ve daƣı Sām-ı süvār ol ser-sebz āġaç dibinde oturur. (19) Ƣarşusına sekiz ƣara 'uġķāb ƣonmuş ƣanat şıġayup dururlar. Andan 'uġķābuñ birisi uçup varup (20) ol ƣuru āġaçda oturan ƣuşlaruñ yanına varur bir zamān anlaruñla oturur, yine uçup yerine gelüp ol sekiz (21) 'uġķāb Sām üzerine varup ģamle iderler. Sām-ı süvār'a ģamle edince anı ġörüp vehm alup Bād-pā uyanup [159b] (01) ol dūşī öñine ġetürür kim Sām-ı süvār'a bir ģücüm vardur, andan kendüye eydür: “Varayın bu dūşī Sām-ı (02) süvār'a diyeyin.” diyü revān yerinden ƣurup Sām-ı süvār'a gitdi. Sām ģalvetine yakın gelüp anı ġördi kim (03) ol dün içre sekiz ƣişi biribiri ardınca yürüyüp Sām'ıñ ģalvetine giderler ƣarşu çevrelerin (04) tefahġuş iderler Bād-pā anları ģidişlerinden bildi kim dūşmendür. Sām'ıñ ģalvetine giderler revān (05) Bād-pā nacaç

⁸⁶ Yazmada şedde konulmamış.

yalıncaḳ kılıp süre ol sekiz kişiye irdi, irdügi dem eyitdi: “ne kişilersiz?” Mıḳlān (06) oğlanları gördiler kim ardlarından yıldırım gibi bir kiři irdi Bihrüz ardça yidi kılıç yalıncaḳ (07) kılıp Bād-pāy’a dönince Bād-pā dağı yaru peleng gibi kendüyi anuñ üzerine atup nacağıla urup (08) başın iki pāre eyledi. Andan bākī ıarındaşları Bād-pāy’ı araya alup ceng itdiler. Bād-pā dağı eyle na’ra (09) urdı kim eşidenler yirlerinden durup bebr ü peleng gibi añařup kılıç yalıncaḳ kılıp Sām-ı (10) süvār bārigāhı ıapusına geldiler. Mıḳlān oğulları gördiler kim tıyuldılar yüz ıal’aaya dutup ıaçdılar. (11) Bād-pā dağı hāyhūy-ıla ardların sürdi. Sām ıulları dağı Bād-pā ardın şordılar ıal’adan Tanḳūr-ı Tađarī (12) ve Mıḳlān-ı Hindī tırup taşrasın gözedürken anı gördiler kim düşmen çerisinden añaızın (13) ğırīv ıopdı şöyle kim řadāsı ıarḫ-ı ıehāruma yetdi. Andan Tanḳūr ve Mıḳlān eyitdiler: “Beñzer ki (14) bir feth oldu, yürüñ ilerü ıarşulayalum.” didiler hemān-dem Mıḳlān-ı Hindū kılıç yalıncaḳ kılıp dün içinde düşmen (15) çerisine yüridi. Sām-ı süvār çerisi dağı ol ğavġādan hep uyandılar atlanup Sām bārigāhına geldiler. (16) Andan Behrām ve İtiřām ol ğavġāyı işidüp biñ āhen-püş er-ile ıal’a ıapusına yürüdiler, revān (17) irüp ıal’a ıapusunda tıranları dersü kırdılar. ıal’a ıapusun alup durdılar. Andan Bād-pā dağı Sām-ı süvār (18) ıullarıla Mıḳlān řāh oğlanlarını süre ıal’a ıapusına getürdiler gördiler kim Mıḳlān-ı Hindū iki biñ (19) er-ile ıarşu gelüp Bād-pā-y-ıla Sām ıulların dönderüp sürdiler andan ıulaḳ tıutup gördiler kim (20) Sām’uñ ol deñiz gibi çerisi sürüp ıal’aaya gelür revān dönüp ıal’aaya gireler gördiler kim düşmen ıal’a (21) ıapusun almış. Hāl ne olacağın bilüp cān u bař ele alup ğayret cengine tıurınca Sām leşkeri [160a] (01) dağı irüp ıal’a ıapusunda cenge tıurdılar. Tanḳūr dağı ıal’adan baıup bir ceng-i ‘aźīm gördi kim (02) gözler görmiş degül nite. Nazm:

Ol ıadar ceng-i ğirān oldu be-ġāyet key ıırān
(03) Ki anca cengi görmedi ‘ālemde bir řāhib-ıırān

ıal’a oklu kirpiye dönmişdi anda ol zamān
Kesme taşı kesmeden dörpiye döndi taş hemān

(04) Neřr: Hākīm ıavlince ıünkü Süleymānīler ol ıal’adan ııkan iki biñ eri şöyle kırdılar (05) āhir-kār Mıḳlān oğulları ve Tanḳūr ıarındaşları ile iki yüz miḳdārı er ıaldı. Andan řabāh olup (06) göz görince Mıḳlān-ı Hindī gördi kim deryāya düşmiş ıatreye dönmiş. Andan Mıḳlān oğullarına (07) ve Tanḳūr ıarındaşlarına eyitdi: “İy serverler, ğayret cengin eyü ııldıñuz. Yürüñ imdi ıal’aaya girmek cehdin (08) ıılalum.” deyüp ğırīv kılıp ıal’a ıapusına yürüdi. Andan ıal’a ıapusunda Behrām biñ āhen-püş er-ile ıal’a ıapusun (09) alup tıurmiş-ıdı. Mıḳlān-ı Hindī oğullarıla muḳābil olup ceng itdiler. Mıḳlān-ı Hindū’nuñ kiři oğlı Macdar-dalīm ceng (10) erin ıırup āhir Behrām birle

buluşup cenge tırdılar. Kalan çeri Mıqlān'ın bākī kalan oğulları üzerine üşdiler. Şöyle (11) kim cebe vü cevşenleri rīşteleyin biçilüp Mıqlān'ı tokuz oğlıla ve Tanķūr'ın dört karındaşı birle bağladılar. Buğur Mıqlān'ın (12) kiçi oğlu Macdar-ı tīg-zen üzere üşdiler. Yetmiş pehlevān Macdar elinden Behrām'ı güc-ile aldılar. Şöyle kim ol yetmiş pehlevāna (13) zahım urdı ve ol yetmiş pehlevān dağı Macdar'a yetmiş yirde zahım urdılar āhir-kār üşüp anı dağı bağladılar. Velī Macdar şah'ın (14) erligine āferīn itdiler andan Mıqlānı on oğlıla ve Tanķūr'ın dört server karındaşıyla kayd u bend idüp alup Sām dīvānına (15) getürdiler. Sām dağı dīvān tıutup selāṭīn ü serverlerle otururken anı gördiler kim Behrām serverleriyle on altı (16) ādem ejderhāsın kayd u bend birle getürüp siyāsete tıururdılar. Andan Sām-ı süvār nazār kılup gördi Mıqlān-ı Hindū (17) on oğlıla karşusunda siyāsete tıurur. Sām-ı süvār düşmeni ol hālde göricek Hāk te'ālā'ya delim şükürler (18) kılup ve Mıqlān'ın kendüyi elile tıutduğın añdı. Hayāhāy kaķıyup şöyle kim ğazab deñizi mevc urdı (19) buyurdı oğullarıla dār ideler. Velī Behrām ilerü gelüp Sām öninde baş koyup eyitdi: "İy pehlevān-ı (20) cihān, hāzretünden dileğüm oldur ki Mıqlān-ı şah'ın kiçi oğlu Macdar-ı tīg-zen'i āzād idesin. Zīrā kim (21) ğāyet dil-āverdür." didi. Sām dağı Behrām sözün kabül kılup Macdar'ı āzād kıldı. Sām eyitdi: "Çünkü [160b] (01) bu düşmen peçeyi āzād itdüdüñ var bunı şaķla." didi. Behrām alup bārigāhına gönderdi. Pes Sām-ı süvār işaret itdi (02) Bād-pā ol amān bilmez cellādlarla Mıqlān'ı tokuz oğlıla kal'a-i Şā'ūr'a karşu boğazlarından dār itdi. Andan münādīler nidā (03) itdi kim Sām-ı süvār'a kaşd idenüñ cezāsı budur. Nazm:

Şanma hāyin 'ālem içre ola ber-hürdār pes
(04) Şem'i-veş başı kesilür yā ölür ber-dār bes

Baht u devlet bulmaya hāyin hasūd añla yakīn
Nā-hör rahmet ider añla ol Hūzā ğaffar pes

(05) Neğr: Hākīm kavlince kaķan kim Sām-ı süvār Mıqlān'ı tokuz oğlıla dār itdi andan Sām-ı süvār İ'tişām'a (06) eyitdi: "İy server, Tanķūr-ı Tağarğar'ın dört karındaşın alup kal'aya karşu var. Tanķūr gelüp istikbāl kılsun yine Tağarğar (07) vilāyeti anuñ olsun. Yok dirse karındaşlarını gözine karşu dār eyle. Tanķūr'ı dağı bulavuz." didi andan İ'tişām dağı (08) dil-āverler-ile Tanķūr'ın dört karındaşın alup kal'a karşusına gelüp çağırup eyitdi: "İy Tanķūr-ı şah ser-keşlik (09) kıлма, gel Sām-ı süvār'a istikbāl eyle ve Süleymān peygāmbere 'aleyhi's-selām tābi' ol. Yine diyāruñda pādīşāh ol, yok dirseñ (10) karındaşlarını karşuñla dār kılsun, soñra sen dağı ele gelürsin." didi Tanķūr dağı karındaşların (11) giriftār göricek Sām-ı süvār'dan şöyle kōrkdı hāzān yaprağı gibi ditredi. Andan kendüyi (12) dirüp eyitdi: "Niçe selāṭīn ü serverler ve niçe cāzūlar Sām-ı süvār birle ne kağar başa vardı kim (13) ben dağı varam. Yegregi budur kim çıkup duhūl kılam, başımı ve karındaşlarımı ve vilāyetümü kırtaram." (14) didi. Kefen ber-

gerdān kılup Tağarğar beglerin alup ƙal'a ƙapusın açup ƙıƙdılar. İ'tişam (15) daƙı at sürüp ƙarşu varup gördi kim ƙoƙlık muhteşim dil-āverler kefen boyunlarına şalup (16) gelürler. Bildi kim Tanƙūr-ı şāhdur duĥūla gelür. Revān ƙarşulayup ol şāhı alup Sām-ı süvār'a (17) getürdi. Tanƙūr daƙı Sām-ı süvār'ı gördi bir pehlevān oturur revān gelüp tahtı öninde (18) baş ƙoyup beglerle ƙarşu tūrdılar Sām daƙı ol şāhuñ duĥūlın ƙabūl eyledi andan 'izzet kılup (19) buyurdi ƙarındaşlarınıñ ƙayd u bendin giderdiler, selāṭīn ü serverler şaffında yir gösterdiler. Tanƙūr-ı (20) şāh oturdi ehlin daƙı kendüye şımarladılar. Tanƙūr daƙı gördi kim ehline kimse ƙul şunmamış. Tanƙūr (21) bu keremi göricek Sām-ı süvār'ı taḥsīnleyüp gönülden du'ā ƙıldı. Sām daƙı ol gün Tanƙūr-ıla [161a] (01) yeyüp içüp 'ıyş u nüş itdiler, 'ale'ş-şabāḥ Sām-ı süvār yerinden tūrup Ḥālīƙ'a 'ibādet kılup bārīgāhına geldi. (02) Selāṭīn ü serverleri cem' olup dīvān tūrdı. Pes Sām-ı süvār Bād-ı pāy'a buyurdi Mıƙlān-ı şāhı oğullarıla dārdan indürdüp (03) cisimlerin pāk kılup ƙara atlasdan kefen şarup ƙal'a-i Şā'ūr öninde bir nişāne yirde defin itdiler. Bir ulu sin düzüp (04) başı ayağı ucında ulu ulu ḥice taşların dikdiler. Gelüp Sām'a didiler. Sām-ı süvār daƙı Cālīnūs-ı Ḥakīm'e eyitdi: (05) "İy ḥakīm, di sen daƙı Mıƙlān-ı Hindī ḥicesi taşına yazsunlar ve hem tārīḥ hem bizlerden nişān olsun hem eşidenler (06) 'ibret alsun." didi. Andan Cālīnūs Ḥakīm eyitdi: "İy pehlevān, sen 'ıyşuñda ol, ben varayın ol maşlahatı (07) göreyin." diyüp yerinden tūrup Mıƙlān-ı Hindī ƙabrine geldi. Bir niçe ebyāt diyüp Mıƙlān'uñ ḥicesi taşına (08) yazup ƙazdurup ƙoydı. Andan Sām daƙı bir niçe serverlerle seyrāna gidüp seyir iderek varup Mıƙlān-ı Hindū'nuñ (09) ƙabri üzerine geldiler, gördi kim bir mu'teber ƙabir düzmişler ve tārīḥ yazup ƙazmışlar. Andan Sām eyitdi: "İy ḥakīm, (10) di yazduĥuñ oƙı bizde işidüp 'ibret alalum." didi. Cālīnūs-ı Ḥakīm, andan ol ḥikmetde māhir ḥakīm (11) oƙıyup didi kim: Nazm:

Pādişahken Hind'e Mıƙlān ol emīr-i şehriyār
Tāc u tahtın aldı elinden pehlevān-ı Sām-ı süvār

(12) Aña daƙı ƙalmadı ƙanı cihān bāƙī ebed
Şu yerine kanın içdi ƙarḥ-ı nūh-ser hem-çü mār

Neşr: Ḥakīm ƙavlince (13) Sām-ı süvār Mıƙlān-ı Hindū türbesinden bu tārīḥi kim diñledi Cālīnūs-ı Ḥakīm'i āferīnleyüp andan bārīgāha (14) gelüp bir zamān yine 'ıyş u nüş itdiler. Andan Sām-ı süvār Tanƙūr'a eyitdi: "İy şāh-ı Tağarğar, memleketüñde (15) 'acāyib ģarāyip ne vardur?" andan Tanƙūr-ı şāh eyitdi: "İy pehlevān ve iy āl-i ƙahramān, cihān (16) sarāyında ne 'acāyib ola ki 'ālī ḥazretüñ anı görmemiş ola. Velī bu diyārda daƙı bir görecek (17) 'acāyip vardur bunca zamāndur kim anı görürüz velī bilmezüz kim nedür." Sām ol ḥaberi (18) işidüp ol gün ve ol gice yiyüp içüp yatdı.

‘Ale’ş-şabāh Sām-ı süvār süvār olup (19) selāṭīn ü serverler-ile yedi biñ güzīde er-ile Tanḳūr qarındaşların ḳulağuz ḳılup gitdiler dört (20) gün yürüyüp giceye qarşu bir şuya irüp ḳondılar. Sām-ı süvār ol pehlevān-ı rūzigār selāṭīn ü (21) serverlerle oturdı Bād-pāy-ı Medenī şu kenārında birez seyir itdi. Bir mu‘teber sin görüp gelüp [161b] (01) Sām’a haber virdi. Sām daḥı bir ḳaç serverlerle ve ḥakīmlerle süvār olup ol sin ḳatına geldiler (02) gördiler kim bir yalıñuz sin ḳuçup yatur. İssin başında ayağında aḳ mermerden hice taşların dikmişler. (03) Başı taşına bir ḳaç satır yazı yazmışlar ḥōş rūşen ḳazmışlar. Sām-ı süvār Cālīnūs-ı Ḥakīm’e eyitdi: “İy (04) ḥakīm, oḳı görelüm bu ḥaṭ ne beyān ider.” didi. Sām-ı süvār şöyle deyicek Cālīnūs daḥı ḥaṭṭa nazar (05) ḳıldı gerçi kim ol ḥaṭ müşkil dilce-y-idi. Velī Cālīnūs der-ḥāl bilüp Sām’a beyān ḳıldı. (06) Nite Cālīnūs-ı Ḥakīm eyitdi: “Bu ḥaṭṭı yazan demiş kim “İy rūzigār-ıla bunda gelen, iy ‘ömrine (07) devletine ğarre olan. Şöyle bil kim ben daḥı devrümde bir serverdüm. Ad u şan issi bir erdüm. Tağarğar diyārını ser-te-ser (08) ḳabzuma almış-ıdum. Delim dil-āverler ḳatuma cem‘ ḳılmışdum. Çok diyārlara daḥı varup delim leşkerlere ḳılıç vurmış-ıdum. (09) Erlik yolında cān u baş-ıla ṭurmuş-ıdum. Aduma Kezaraz Tağarğarī dirlerdi. İy niçeler ni‘metüm yirlerdi. İşbu ḥāl-ile (10) üç yüz toḳsan yıl ‘ömür sürdüm. Bunca yıl ‘ömür içinde çok işler gördüm. Şuña irdüm ki hīç bir (11) ḳişiyi ‘aynuma almaz oldum. Feleklere baş şalmaz oldum. Ğurūr-ıla dimāğum ṭoldı. Cihan sarāyında benden ulu (12) pādīşāh görmedüğüm ecilden Ğurūr-ıla fesāda vardı.” Nazm:

Ol Ğurūr-ıla cihāndan ğitmişem bī-cānu men
(13) Sīnesine şalmışamdur olmuş-iken ḥan men

Yüz kezin yüz biñ ḥazīne ḥarca şaldum mevt için
Bulmadum derdine mevtüñ āh ki hīç dermānı men

(14) Der-beyān-ı temşīlāt-ı dāstān-ı māzī⁸⁷

Müstemi‘señ sözlerüme yār-ı cān
Saña senden diñle remz-i dāsītān
(15) Nuṭḳuma ğūşuñ iy şāḥib-kemāl
Tā diyem senden saña bir ḥōş mişāl
Milk-i Hind’uñ fi’l-mişil Hindū diyār
(16) Rūḥuñ olur fi’l-mişil Sām-ı süvār
Nefsüñ ol Mıḳlān Hindū bed-ğümān

⁸⁷ Geçmiş hikâyelerin temsillerle beyanı.

Zīneti dünyā durur cāzū hemān

- (17) Tevbeyi Kāhīr'le ide gör cümle çāk
Tā şerinden kırtılasın göñli pāk

- Gāfil olma bu Zelīhā pīre-zen
(18) Niçe Yūsuf'dan şoyupdur pīrehen

Çün cihāndur fānī bākī āhīret
'Ömri žāyi' itme furşatı kılma fevt

- (19) Kānī' ol Hāķ virdüğine şükür kıl
Žāyi' itme 'ömri tāt ü zıkr kıl

- Hızmet ol sulţāna kıl hem-tāsı yok
(20) Milkette şirket ü hem-pāsı yok

Milk anuñdur mālīk oldur bī-gümān
Līkin oldur lā-vezīr ü lā-mekān

- (21) Lem-yezel Allāhu vāhiddür o Hāķ
Lā-yenām u lā-yefūt añla vü Hāķ

- Hālīķ u kayyūm u kādirdür Huzā
[162a] (01) Birliğine şahid anuñ mā-sivā

Tāt eyle tā ki rahmet bulasın
Tevbe kıl cürmüne rahmet bulasın

(02) Der-beyān-ı meclis-i āhīr⁸⁸

Hāķķa minnet ki ol durur rabbū'l-enām
Üç yüz on bir meclisüm oldı tamām

- (03) Hāķ te'ālā virdi şıhhat söyledüm
Ki oldı nuţķum nazm u neşr ü emlah kelām

- Ne Süleymān-nāme mişl-i kışşa var
(04) Ne hō nazmı mişl-i ebyāt iy hümām

⁸⁸ Son meclisin beyanı hakkında.

Müstemi‘den bu durur ammā murād
Sözlerümi gūş idincek ol be-nām

- (05) İdeler Firdevsi rūḥına du‘ā
Kim müyesser ide Ḥaḳ darü’s-selām

- İy huzāvend-i cihān Ḥālīḳ-ı ‘azīm
(06) Muştafā çünki enbiyāya oldu imām

Ol Muḥammed nūr-ı ḥaḳḳı yā İlāh
Ḳıl ‘ināyet tā kitābum bula tamām

- (07) Āḥir İmāndan ayırmayup canum
Rūzī eyle cenneti virgil maḳām

- Bu kitābum okıyana yazana
(08) Vir murādın her neyise ḥāş u ‘ām

Süleymān-nāmenüñ üç yüz on ikinci meclisnüñ zikrindedür.⁸⁹

- (09) Çünki tevfiḳ irdi Ḥaḳ’dan gönüle iy cān
Diyelüm taḥḳīḳ pes idüp beyān

- İsm-i Ḥaḳ’la söze bünyād idelüm
(10) Müstemi‘ kāmıl dilin şād idelüm

Bülbül-i gūyā-şıfat diyem yayam
Ki ide taḥşīn tūṭī-i şīrīn-keḷām

- (11) Geh ‘ırāḳı geh ḥüseynī geh nevā
Geh muḥayerden ḳılalum ḥōş nevā

- Sözi bir ḥōş perdede dem-sāz idem
(12) Laḥn-ı Dāvudī mişāl āvāz idem

Çün seḥun genci ḳapusın açavuz
Söz yerine dürr ü gevher şaçavuz

⁸⁹ Süleymān-nāme’nin üç yüz on ikinci bölümünde zikredilenler.

- (13) Ne hō Selmān ne Nizāmī Enverī
Buncılayın bağlamadı defteri
- Ne Süleymān mişli sulţān geldi bil
- (14) Nāmesince ne hō tārīh oldu bil
- Niçe söz kim nazmıdur emlah kelām
Neşridür lū'lū' i mercān nīkūnām
- (15) Hıkmət-āmīz olduğıçun bu haber
Müstemi' şeyyād-ıla olur 'iber
- Diñle imdi bu Süleymān-nāme'sin
- (16) İstimā' it germ idüp hengāmesin
- Çün sözüñe dutdı halk u ictimā'
Di seşun ki eyleyeler istimā'
- (17) Līki bu dem vir şalāvat Aḥmed'e
Tā ki Allāh her günāhuñ 'afv ide

Ḳıssa-i Süleymān 'aleyhi's-selām (18) āgāh-şoden-i ef'āl-i iblīs-i la'īn⁹⁰

Loḳmān-ı Ekber ibni 'Ad ḥakīm-i ḥādık-ı üstād ḳavlince ki bu kitāb-ı (19) Süleymān-nāme'nüñ muḳaddemā mü'elifidür ve ḥakīm-i Eflātūn-ı Yūnānī ol yetmiş iki dilüñ tercümānı naḳlince kim (20) bu kitābuñ Süryānī dilinden Yūnān diline tercüme iden muşannifidür. Pes ol iki ḥükemānuñ aḳvālı (21) mücebince rāviyān-ı aḥbār ve nāḳilān-ı muḥtār ol vech-ile şaḥīḥ ḥikāyet ḳılurlar ki nite Sām-ı süvār [162b] (01) cihān pehlevānı Hindūsitān diyārında Tağarğar-ı şāh'ıñ tārīḥin oḳudup diñlemekde ve çarḥ-ı nā-mihrübānuñ (02) vefāsuzlığın añlamaḳda. Ammā ki bizüm ḳışşamuz ez-ān cānib ḥazret-i Süleymān'a geldi. 'Aleyhi's-selām (03) nite ol zamān ki Loḳmān-ı Ekber cimā'ıñ lezzetinden ki ḥikmet mücebince haber viricek (04) cimā'dan maḥzūz olup göñlinde bu niyyeti bağladı ki ne ḳadar ḥavātīn ve cevārīsi var-ısa cemī'sine (05) ḳudreti yetdükçe yakınlık ide tā kim ol pākīzeden ve ol Ḥālīḳ-ı cihān aña bir ḳaç oḅul (06) naşīb ide şeyātīñ neslinüñ dilleri ḳısa ola. Zīrā ki şeyātīñ zürriyātı ve cinnīler re'īsi ve ehremenler (07) serhengleri ve cemī'-i ümem melikleri birbirine Süleymān'dan

⁹⁰ İblis-i lainin amellerinden Süleyman aleyhi's-selamın haberdar olmasının kıssası.

maḥfī söyleşürlerdi ki: “Bu Süleymān ibni (08) Dāvud’uñ eger kim yerine bir ḳāyim-maḳām bir oğlu ḳalacak olursa ol daḥı Süleymān olacacđur, ins ü cinni emrine (09) fermān ḳılacacđur.” diyüp şol ki şeyāṭīn zürriyatıdır Süleymān-ı nebī’nüñ oğlu olduġın istemezlerdi ve şöyle ki (10) mü’minlerdür anlar Ḥaḳ’dan temennā iderlerdi ki Süleymān bin Dāvud’uñ ol nebiyy-i ma’būduñ oğlu ola kendüden (11) soñra ins ü cinne ḥüküm ḳıla. Pes bunlaruñ maḥfī sözlerini yıl sem’-i Süleymāni’ye ırgürürdi. Ya’nī ki (12) müvekkel-i bād ḥaber virürdi işidüp münfa’ıl olurdi. Meger ki ol gün ‘azametile dīvān ḳurup (13) oturmuş-ıdı, biñ bir ümmet melikleri yir yer ayaġın ṭurmuş-ıdı ve ḳuşlar ḳanad ḳanada çatup baş başa çitüp (14) sīmurġ-ı Ḳāf-ıla havā-yı fenāda durmuşlardı. Meger ki bir çift serçe ḳuşı dişisile mücāma’at itmek (15) dileyüp dişisi rızā virmeyüp ḳaçup ḳuşlar şaffı arasından çıkup irkegi daḥı dişisin ḳovarak (16) dişisi daḥı ḳaçarak taht-ı pāya gelüp düşdi. İrkeginüñ daḥı şehvet ü hırş-ı ḥicābı gözin örtüp (17) ḳanad açup uçup yürtüp taht-ı pāya irdi dişisinüñ muḳābelesine ḳondı eyitdi: “Niçün benden ḳaçarsın (18) kim kişi ḥelālından ḳaçmak olmaz. Allāh’uñ emri mücebince rızā vermek gereksin. Niçün benden i’rāz (19) idersin?” deyicek dişisi eyitdi: “İy rü-yı siyāh bed-baht, hīç cimā’ yerine beñzer mi serīr-i Süleymān-ı pāy-ı (20) tahtdur edebūñle ol ki maḳāmuña varup bir ḥalvet yerde vaşluma vuşul bulasın. Şehvānī ve ḥariş olan (21) kimsenüñ girçek dimişlerdür ki ḥayāsı olmaz nite kim eydür: “Lā-ḥayā’e li-ḥariş”⁹¹ irkegi cevāb virdi ki: “Süleymān [163a] (01) ḥazreti ‘aleyhi’s-selām mürsel peygāmberdür. Ḥāşā ki benümle senüñ bir yire geldüğümüze incine belki göñlinde (02) bir şevḳ ḥāsıl olup kendü daḥı ḥalvet sarāyna varup maḥbūbelerile zevḳe meşġul ola Ḥaḳ te’ālā (03) aña bir veled-i muḳbil rüzī ḳıla yerine kendüden soñra ḳayim-ber-maḳām ola. Zīrā ki ḳuşlar aġzından (04) işidürüz ki sīmurġ-ı Ḳāf’dan naḳil iderler ki ‘ömr-i Süleymānī’dan on yedi yıl geçdi ve dört yıldur ki (05) henüz oġula ḳıza ḳarışmadı. Yerine ḳayim-ber-maḳām olacak kimsenesi yok. İmdi bunuñ bigi ‘azīm (06) pādişāhuñ ve zıllı’l-lāhuñ ve melik-i rüzigāruñ devletine lāyık, sa’ādetine muvāfık budur ki nefsinı ḥavātīn (07) şöḥbetinden yıġmaya ki Ḥaḳ sübhānehu ve te’ālā aña veled rüzī ḳıla. Görmez misin beni ki bir ḥayvānam yavru (08) vaḳtı gelmegin, eyyām-ı faşl-ı nevrüz olmaġın göñlüm şöyle ister ki çiftümden ḥālī olmayam tā ki (09) yavrularum ziyāde olduġına göñlüm dil-güşāde ola. Zīrā ki māye-i cān ve ser-māye-i ten veleddür. Pes (10) Süleymān bizi niçün ta’yīb ide.” Naẓm:

Böyle diyüp ol zaman serçe hemān
(11) İstedı ki cem’ ola ol dem hemān

Çifti ammā olmayup aña muṭī’

⁹¹ Aç gözlü (hırslı)nın utanması yoktur.

Kaçdı mürgân arasına bî-gümân

(12) Neşr: Hâkîm kavlince ol serçe kuşunuñ sözi Süleymân hazretine gâyet te'sîr (13) itdi. Pes kaçd itdi ki re'îsü'l-hükemâya muḳavvî terkîbât itdüre ve kendüzi 'ıyş u nûşa (14) meşgûl ola. Bu eşnâda-y-iken nâ-gâh Sindüs-ı cinnî geldi haber getürdi ki: "İblîs-i la'în'i (15) gördüm ki Sürh-ı bād-ı cinni'ye varmış, aña igvâ virür tâ ki 'âşî cinnîler serhenglerin cemî' idüp (16) üzerüne gele sen Süleymân-ıla ceng ide. Zîrâ ki İblîs-i la'în Berķ-ı cāzû'yı Sam-ı süvâr üzerine eltüp zafer (17) bulamayup 'âkıbet Ḳahır bin Sām-ı süvâr cāzûyı helâk idüp şerrinden yir yüzin pāk idicek Sürh-ı bād-ı (18) cinni'ye varup gitmiş ol mel'ûn bir tedbîr dahı itmiş." Nazm:

Sürh-ı bād'a varduğında ol la'în-i nâ-bekâr
(19) Kaşdı bu ki sen Süleymân birle kıla kâruzâr

Sâhire vü cinniye igvâ virüp
Fitne itdügi budur bes bî-şümâr

(20) Neşr: Hâkîm kavlince Süleymân peygâmbere 'aleyhi's-selâm İblîs-i la'în'ün telbîsini ve Sürh-ı (21) bād'a varduğunu ki işitdi andan yüzün 'ulemâya ve hükemâya tutdı: "Ne dursiz ol mal'ûnuñ haḳḳında ki [163b] (01) Hâḳ sübhânehu ve te'âlâ nûr-ı Muḥammedî'den 'aleyhi's-selâm ve benüm nübüvvetüm hâtemin yaradaldan, Âdem-i Şafî'yi uçmaḳdan (02) çıkaraldan tâ ben dünyâya gelinceye dek Süleymânlık baña şunulıncaya dek ins ü cin arasında ol la'în-i (03) iblîs ü erba'în ü pür-telbîs fitne kılop igvâ virmege meşgûl olmışdur. Şol kaçd üzerine ki nübüvvet hâtemi eline (04) gire zürriyyâtından bir re'îs-i cinnîyi Süleymân kılop 'âlem ḥaḳḳına fermân vire. İmdi benüm devrümde dahı ol la'în'ün (05) fitnesinden hergiz emîn olmadum. Âdemî-zâd pâdişâhlarını yir yüzinde baña musallaḫ itmeyüp 'adû itdi emr-i Rabbânî (06) birle cemî'isine musallaḫ oldum. Andan ol la'în-i iblîs Efrâsiyâb şâh-ıla Ğabbûr-ı cāzû'yı havâle itdi Berķ-ı cāzû-yı (07) güm-râhı getürdi bunca ceng ü cidâl u kıtâl olduḳdan soñra Hâḳ te'âlâ 'inâyet itdi ol la'în'ün (08) ve cāzû-yı bî-dîn'ün haḳḳından gelüp tebâh itdürdüm. Cânın aldurup cihân mülkin Efrâsiyâb'ün gözine siyâh (09) itdürdüm. Andan soñra ol la'în-i raḥîm yine pehlevānum Sām-ı süvâr üzerine yakın zamânda Berķ cāzû'yı getürdi. (10) Anı dahı ḳâhır Allâh faḫlıla ḳahr itdi. Şimdiki ḥâlde ol la'în-i pelîd, İblîs-i pür-telbîs-i 'anîd Sürh-ı bād-ı cinni'ye varup (11) cin serhenglerin cemî' idüp her birine igvâ virüp üzerüme getürmege niyyet itmiş. Pes niçün ben (12) anı dutup

ḥabs itmeyem, şerrini fesādını kevn ü fesād içinden götürüp telbīsini tebs itmeyem.”
Nazm:

- (13) Böyle diyüp şeh Süleymān ol emīr-i nāmudār
Dutmağ istedi recīmi itmeg-içün ḥōr u zār

Bu cihāndan şerrini götürmek isteyüp anuñ

- (14) Zūrriyātın ‘ālem içre itmek ister tārūmār

Der-beyān-ı şikāyet-kerden-i maḥlūkāt be-ḥazret-i Süleymān ez-dest-i iblīs⁹²

(15) Ḥükemā kavlince Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām İblīs ḥaḳḳında böyle deyicek ḥāzır olan Benī İsrā’īl’den on iki biñ (16) mu‘cizātı zāhir olmuş enbiyā ve vilāyete kadem başmış. Evliyā ve ḥükemā ve on dört biñ dünyā pādīşāhları (17) ve perrīler melikleri ve cinnīler serhengleri ve dīv ü ‘afārīt ser-neferleri ve biñ bir ümemüñ dil-āverleri yir yer ayağ (18) üzre kılçup Süleymān’uñ eyyām-ı devletine du‘ā kılup eyitdiler ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, çünki Ḥaḳ sübhānehu ve te‘ālā ‘ālī (19) ḥazretüñe bu kadar salṭanat rüzī kıldı kim yetmiş iki millet ve yüz yigirmi dört dürlü şıfat-ı maḥlūkāt (20) ve biñ bir ümmet musaḥḥar olmuşdur. İns ü cinn ü dīv ü ‘ifrīt ü ğülü yābān u ḥuş⁹³ u ṭuyūr u mūr u mār u çerende vü perende (21) dābbe-i arz tennīn-i baḥr fi’l-cümle cemī’-i maḥlūkāt, cemādāt u nebātāt, ḥubūbāt, şecerāt, şemerāt, ma‘ādīn ü cemī’-i [164a] (01) ḥükmüñde. Pes ne cihetden İblīsü pür-telbīs senüñ emrüne fermān-ber ola melekler saña ḥizmet iderken (02) İblīs ḥōd cin ceddı senüñ eyyām-ı devletüñde niçün İblīsü telbīs kılup ḥalka igvā vire. Eger kim İblīs’i (03) salṭanatıla ve nübüvvet ḥātemi ḥaşşiyetile dutup ki ḥabs idesin ve yitüresin şerrini ‘ālemden götüresin, nübüvvet (04) taḥtı üzerinde fitnesinden emīn olup oturasın.” Nazm:

- İns ü cinnüñ ne ki varsa ‘ākıl-ı ḥalk-ı cihan
(05) İtdiler İblīs elinden pes şikāyet key çehān

Her biri şeyṭān elinden kıldı feryād itdi āh
Kim irgürdi göge yirden āh idüp cümle fiğān

- (06) **Der-beyān-ı ḥükm-kerden-i Süleymān-ı serhengān-ı cinniyā –rā ve tekvinān-rā
beray-ı giriftan-i iblīs-i la‘īn⁹⁴**

⁹² Yaratıkların iblisin elinden Hz. Süleyman’a şikāyet etmesi üzerine.

⁹³ Yazmada “ḥuş” şeklindedir.

⁹⁴ Süleyman’ın cinnilerin ve tekvinlerin komutanlarına lanetli iblisi yakalamak için hüküm vermesi üzerine.

Hakīm kavline (07) ol zamān ki Benī İsrā’īl’ün ‘ulemāsı ve fuḫalāsı ve Yūnān ḥükemāsı ve ins ü cin ‘uḫalāsı ve biñ bir ümemün gūyāsı (08) ve yetmiş iki milletün dānāsı ve yüz yigirmi dört dürlü maḥlūḳātuñ pīr ü bürnāsı mü’mīn ü kümelāsı fi’l-cümle kıṣsayı (09) dīrāz kılmayalum. Süleymān meclisinde ḥāzır olan eger ins v’eger cin ve eger dīv ü ve eger perī ve eger kavm-i Cān (10) ve eger vuḥūṣ ve ṭuyūr Süleymān meclisinde olan cemī’-i eşyā bī-ḳuṣūr Süleymān ḥāzretine İblīs’den ṣikāyet idicek (11) bu kez Süleymān dönüp on iki biñ enbiyānuñ uluları Nās peygāmber ve Kāz peygāmber ve Evyāşir peygāmber ve cemī’-i peygāmberlere (12) eyitdi: “Hīç elüñüzden gelür mi ki mu’cize birle du’ā birle İblīs’i getürüp bende çekesiz?” Cevāb virdiler ki: (13) “Biz anuñ telbīsinden ‘acizüz. Mürsel enbiyālar anı bende çekmedi bizler ḳanda ḳalduḳ.” diyü ‘aciz gösterdiler. Andan Süleymān (14) ḥāzreti ‘aleyhi’s-selām dönüp on iki biñ ‘ulemā uluları, yüzi şuluları Aşaf ibni Berḥayā’ya ve Loḳmān-ı Hakīm’e ve Feysāğuris-i (15) Tevhīdi’ye eyitdi “Hīç elüñüzden gelür mi ki ‘ilmü ḥikmet ve ‘ilm-ü hendese ḳuvvetile İblīs’i ele getüresiz bende (16) çekesiz?” Cevāb virdiler ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, ecelden ḡayrıya ‘ilmü ḥikmetle dermān buluruz. Ammā ki İblīs fitnesine meftūn (17) olup ‘aciz kıılırız ki İdrīs İblīs elinden ‘aciz ḳaldı ‘aḳıbet ḳaçup göge gitdi.” Hükemā daḫı böyle deyicek (18) Süleymān ḥāzreti dönüp on dört biñ dünyā pādşāhlarına ve rüy-ı zemīn pehlevānlarına cemī’-i server-i selāṭīnlerine ve Mışır (19) sultānı Celāle’d-dīn’e ve Tūrān şāhı Efrāsiyāb’a ve Ḥorāsān melikine eyitdi: “Hīç elüñüzden gelür mi ki ‘asker cem’ (20) itmeg-ile ve ceng ü āheng kıılmaḡıla İblīs’i ele getüresiz ki bend idevüz?” Eyitdiler: “Yā nebiyya’l-lāhı, İblīs elinden cümlemüz ‘aciz (21) ve fūrū-māndedür ve telbīsı ucından efgende ve ḥōr u dermān-dedür.” Andan Süleymān ḥāzreti ‘aleyhi’s-selām dönüp cinnīler [164b] (01) sultānı Elhenc-i cinni’ye ve perrīler şāhı Hümāyūn-ı Perīḥān’a ve Cān kavmi meliki Rūḥ şāh’a ve cinnīler pehlevānı Semendūn-ı hezār-yek- (02) dest’e ve dīvler serhengi Ca’ca’a-ı bed-mest’e eyitdi: “Hīç elüñüzden gelür mi ki leşkerüñüz cemī’ idüp dem (03) çeküp uçasız ve ḳanad açasız İblīs milkinge çekesiz? Ceng ü āheng birle dutup ellerin bağlayasız, boḡazına zencīr (04) taḳup baña getüresiz ḥizmetüm şerāyiṭin yerine yetüresiz.” Cevāb virüp eyitdiler ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, himmetün berekātında (05) maḡribdeki Cābalsā şehrini ki ḳal’asınuñ biñ bir ḳapısı vardur emir iderseñ yerinden idelüm ḥalkıla şehrini, ḳal’asını, taşını, (06) ḳaşını, ḥalkını, raḥtını, taḥtını, ḳulını, ḳaravaşını bir gicenün içinde yerinden götürüp maşrıḳa iledüp ol şehr-i mu’azzamı yine müretteb (07) anda yapalum. Ḥalkını ‘ale’t-tertīp ḳoyup şehr-i ābād idelüm ve maşrıḳdaḡı Cābalkā şehrini zıkr itdügümüz Cābalsa (08) şehr-i mānendidür. Ol şehr-i daḫı ḳal’asıyla yıḳup ādemisinle ḡaylı vü ḥaşeminle ṭabl u ‘aleminle yapusın taşınıla, (09) ḳapuların ḳaşınıla, ḥalkını ḳullarıla ve

ķaravařlarıla azuğı nı‘metile,  rt si d şegi ve raķtıla alup mağribdağı (10) C bals  şehri yerine ilt p yapup şehr-i ma‘m r ve ĥalkını yirl  yerinde ķoyup ĥ km ne ma‘m r olavuz. Amm  ki  bl s-i (11) p r-telb s’i ķutmaķ el m zden gelmez.” diy  ‘aciz g sterdiler. Andan S leyman ĥazreti ‘aleyhi’s-sel m d n p s murđ-ı K f’a ve ķukn sa (12) ve raķne ķuřına ve ş vusa eyitdi: “Hiĥ el n zden gel r mi ki  bl s’i dutup baņa get resiz, pence urup get resiz (13) nağaruma yit resiz?” Cev b virdiler ki: “Y  nebiyya’l-l hi, buyurursaņ rub’-ı mesk ndan ve heft-ķiřverden ve k h-ı K f (14) eteginden, Heyh t ş hr sından yedi başlı evrenleri pence urup g t rel m, hir s n-ıĥun⁹⁵ nađaruņa get rel m. Amm  ki (15)  bl s’e zafer bulamazuz, elinden ‘aciz z. Ben anuņ s zine uyup ‘ lem-i s murđdan  ıkđum, rub’-ı mesk n diy rına d şd m. (16) K k n s dağı ķukn slar ‘ leminden  ıkup Hind sit n milkine d şd ğı  bl s  telb s-iled r ve ş vus ĥ d cennetden  ıkđuđı (17) ol rec m fitnesiled r. Y  S leyman, ş yle bil ki cem ’-i ķuřlar  bl s elinden ‘acizd r bes anı nice dutabilev z?” Nağm:

(18)  y em r-i ins   cinn   şehriy r
Ĥ km ne durar ķamumuz ne ki var

L ki  bl s’i dutamazuz bu dem
(19) Kim aņa bulmaz zafer kimse v  hem

 ns   cinn vaĥř u şuy r m r u m r
C mlesi  bl sden ider  h u z r

(20) N h u  dem bulmadı aņa zafer
 braĥ m ağladı andan t c-ver

M s  dilin oda yaķup itdi l l
(21) Ė řřadan Ya‘ķ p ķaddin itdi d l

Ol durur D vud’ı n l n eyleyen
Y sufuņ yirini zind n eyleyen

[165a] (01) Ol la‘ n n fitnesinden enbiy 
‘ ciz olup ağlaşur hep evliy 

 ns   cinden kimse anı dutmış deg l
(02) Ė le oynı iĥre anı utmış deg l

⁹⁵ Yazmada “ ir s n-ıĥun” şeklinde yazılmıştır.

Lîki Hâk' dan dutmağa varsa dilek
İblisi dutmaz kimesne illâ melek

(03) Böyle diyüp 'acze vardı hep tıyūr
Diñle imdi kıışsa nedür bî-kuşūr

Ger dilerseñ gūş kılasın kıışsayı

(04) Vir şalāvat def' idesin gūşsayı

Neşr: Hâkīm kavlince Atyār cinnī dahı böyle deyicek (05) Süleymān hāzreti bildi ki insān melikleri ve cinnīler serhengleri ve Cān kavmi seyyidleri ve dīvler uluları ve 'ifrītler (06) zebānīleri ve Atyār serverleri İblīs'i dutmağa 'aciz gösterürler andan dönüp Loḡmān-ı Hâkīm'e ve Aşaf ibni Berḡayā'ya (07) ve cemī'-i hūkemāya eyitdi: "Ne tedbīr idersiz ki İblīs'i dutavuz?" Loḡmān eyitdi: "Yā nebiyya'l-lāhı, İblīs cinn ü dīv ü perī bigi (08) da'vetle zebūn olmaz. Zīrā ki cin nesli 'azāyimle ve da'vetle ele gelür ammā ki şeyāṭīn re'isi İblīs'i da'vet itdügünce (09) gelmek degül kaçır yedi kat yerūñ içine geçer. Zīrā ki Hâk te'ālā aña üç nesne vermişdür ki cemī'-i yaradılmışa (10) virmemişdür. Evvel bu ki ḡaflete ḡâkim kıldı ve ikinci bu ki tā kıyāmete degin ölmez ādemī-zāde igvā virmeg-içün, (11) üçünci bu ki hīç kimsenūñ emrine me'mūr olmadı, olmaz." deyicek Süleymān hāzreti 'aleyhi's-selām eyitdi: "Yā nice (12) itmek gerek ki İblīs'i dutup bende çekem?" Aşaf cevāb virdi ki: "Yā nebiyya'l-lāhı, anuñ dutılması tedbīrini melekūt-ı müvekkelūn-ıla (13) meşveret kııl ki bu ḡuşūşda anlaruñ 'ilmi bizden ziyādedür." didi. Andan dönüp Süleymān hāzreti cinnīler müvekkeli (14) Ṭam'ahā Kahumā'ā'īl'i da'vet idüp eyitdi ki: "Yā müvekkel-i cin, hīç elūñden gelür mi ki İblīs-i la'īni dutup (15) bende çeküp naẓaruma getüresin?" Cevāb virdi ki: "Yā nebiyya'l-lāhı, İblīs kişi degüldür ki ben anı yaluñuz (16) dutup ele getüri bilem. İllā ki izz-i Rabbānī birle melekūt⁹⁶-ı müvekkilīn cem' olalar bir niçe yüz melek maḡāribde (17) ve bir niçe yüz melek meşāriḡda ve bir niçe yüz melek cenūbda ve bir niçe yüz melek şimāl cānibinde ve bir niçe melek yir yüzinde (18) vasaṭında ve bir niçe yüz melek havā-yı fenāda ve bir niçe yüz melek yir altında ve bir niçe yüz melek dahı yedi kat yir (19) altında ḡalā ve melāda ḡāzır ṭuralar dahı bir niçe biñ melek İblīsī ḡovalar ḡankı cānibe kaçup uğrarsa ol canībūñ (20) melekleri üşüp dutup bende çekeler. Yoksa yaluñuz ben degül bir niçe biñ melek İblīs'i dutmağa ḡādir (21) degüldür. Süleymān hāzreti didi ki: "Neden?" Müvekkel-i cin eydür: "Yā nebiyya'l-lāhı, melegūñ uçuşu bir nefesde bir yıllık [165b] (01) miḡdārı yol gider. Ammā ki bir kişinūñ ḡatına İblīs gelse ol muvaḡḡid

⁹⁶ Yazmada "melūkūt" şeklindedir.

mü'min dağı İblīs'ün şerrinden (02) necāt bulmağ-ıçun eyitse kim: “e'ūzu bi'l-lāhi mine'ş-şeyṭānı'r-recīm”⁹⁷ dise şeyṭānı'r-recīm yedi kat (03) yir altına geçüp kaçar. Ancılayın yedi kat yir ki her ṭabaḳası biş yüz yıllık yoldur ve çünkim ol mü'min (04) bu kelimeyi diyüp tamām itse bir niçe nefes ortada geçmedin yedi kat yir altından çıkup gine ḥāzır (05) olur ki varup gelmesi yedi kat yir altına girüp çıkması yüz kırk biñ yıllık yol olur. Şol (06) şart-ıla kim yedi kat yirdür her yirün kalınlığı biş yüz yıllık yoldur ve yine her yirün aralığı dağı biş yüz (07) yıllık yol durur. Bu taqdırce İblīs'ün yedi kat yir altından girüp çıkması yüz kırk yıllık yol olur. (08) Pes İblīs'e ol kuvvet verilmişdür ki bir günün içinde elinden gelür ki mağārib ü meşāriḳ u cenūb u şimāl (09) ve yedi kat Ḳāf ṭağını ve rub'-ı meskūnı ve heft-kişveri ve deñiz içinde biñ üç yüz kırk (10) dört cezīreyi ferden-ferdā gezüp tamām aşlı birle seyrān kıla. Pes anı dutmak zencīre urup bende çekmek (11) yā nebiyya'l-lāhı, āsān iş degüldür. Meger kim Allāhu te'ālā bu murāduñı müyesser kıla.” Nazm:

- (12) Yā Süleymān şöyle bil kim az degüldür bu dilek
Cem' olursa dutmaya İblīs'i yüz biñ biñ melek

Līki Ḥaḳḳ'a nāliş it kim ḥācetün maḳbūl ola

- (13) Kim murāduñ üzre döne seb'-seyyār-ı felek

Neşr: Ḥakīm ḳavlince müvekkel-i cin böyle deyicek (14) Süleymān ḥazreti ta'accüb idüp cemī'-i melekūt-ı müvekkelün-ıla meşveret kıldı. Ser-cümlesi bu vech-ile (15) naşīḥat itdiler: “Allāh'ün emri olmayınca yā Süleymān, İblīs'i ele getürimezsın.” diyü cevāb virdiler dağı Süleymān-ı (16) nebī ḥazreti 'aleyhi's-selām melekūtdan bu cevābı işitdi dīvān ṭağıdup ḥalvet-i ḥāşına girdi. (17) Üç gün gice ve gündüz Ḥālīḳ'a niyāz ḳılup cān u dilden münācāt ḳılup eyitdi ki: (18) “Nazm:

Yüz sürüben secdeye şāh-ı cihān
Nāliş idüp böyle didi ol zamān

- (19) İy cihānı kün dimekden düriden
Mā' u ṭīnden ādem idüp yürüden

Ādeme 'ilmi virüp rahmet kılan

- (20) Ol recīme ḥışm idüp la'net kılan

'Arş-ı āzam ḥürmetiçün yā İlāh

⁹⁷ Kur'an, Nahl 16/98, “ Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.”

Ādem ü Havvā ḥaḳıçun pādişāh

- (21) Şīş içün kim itdi şıdḳ-ıla ġazā
Kıldı Qābil nesline cevır ü cezā

‘İlm-i İdrīs’ün ḥaḳı çıḳdı göge

- [166a] (01) Girdi uçmaḳ içre lutfuñı öge

Baḫrı Tūfān eyleyen Nūḥ’ün ḥaḳı
Mürdeyi zinde kılan rūḥuñ ḥaḳı

- (02) Ol Ḥalīl’ün ḥaḳḳı odı bostān ider
Ol zebīḥuñ ḥaḳḳı cān ḳurbān ider

Mübtelā Eyyūb’uñuñ şabrı ḥaḳı

- (03) Müttakī Ya’ḳūb’uñuñ ḳahrı ḥaḳı

Çöpi şu’bān eyleyen Mūsā ḥaḳı
Kim seçipdür bātıl işden ol ḥaḳı

- (04) Yūsuf’uñ rü’yāsı çün taḥḳīḳ-idi
Her ne söz ki söyledi taşdıḳ-idi

Kūhı nālān eyleyen Dāvud-ıçun

- (05) Nāle içre bulduḡı maḳşūd-ıçun

Ḳırḳ kez ölüp dirilen Cercīs-içün
Cennet içre don biçen İdrīs-içün

- (06) Baña in‘ām itdüğüñ ḥātem ḥaḳı
Ḥātem-ile dutduḡum ‘ālem ḥaḳı

Ḳaşı üzre yazılan Ḥaḳ ismiçün

- (07) Ol tılısma naḳş olan resm-içün

Ol Muḥammed nūrı ḥaḳḳı yā İlāh
Ḥācetüm maḳbūl eyle pādişāh

- (08) Cümle ḥaḳı baña çāker eyledüñ
Ki ins ü cinnī hep musaḥḫar eyledüñ

Ol re'īs-i cinnī kim İblīs olur
(09) İşi mekr ü hīle vü telbīs olur

Ben kuluña anı fermān eylegil
Bende çekem zār u hayrān eylegil

(10) Enbiyāya ki eyledi ol intikām
Bend idüp İblīs'e kılam intikām

Bir iş idem ol la'īne bu zamān
(11) Kim işidüp kıla tahsīn ins ü cān

Fitne igvā şalmaya bu 'āleme
Virmeye igvā dahı nesl-i Ādem'e

(12) Böyle diyüp ol Süleymān hazreti
İtdi nāliš kıldı Hakk'a tātati

Hak du'āsın kıldı anuñ müstecāb
(13) Diñle imdi kıssa nice kāmuyāb

Vir şalavat Muştafā'ya şerh idem
Rāst eydüp kızbi aradan tarh idem

(14) Neşr: Hakīm kavlince Süleymān hazreti 'aleyhi's-selām şıdk-ıla münacāt kılıcak anı (15) gördi ki Cebrā'ıl 'aleyhi's-selām çıka geldi selām viridi. Süleymān yirinden turup 'aleyk aldı, (16) 'izzet kıldı sağ tarafında seccāde üzerinde Cebrā'ıl hazreti geçüp oturdı. Cevāb virüp eyitdi ki: "Yā Süleymān ibni (17) Dāvud, Hak sübhānehu ve te'ālā 'ālī hazretüne selām kılup eydür ki: "Dāvud oğlu Süleymān egerçi ki baña niyāz itdi (18) du'āsın kabül kıldum ve lākin İblīs'i ben hilkat kılalından hiç birisinüñ hizmetine muṭī' u fermān-ber kılmadum. (19) İllā ki İblīs ğaflet üzre müstevlī olundu Ādem-i Şāfī'ye secde kılmadığüçün dergāhumdan red idüp la'net (20) kıldum tā kıyāmete dek maşşūdı üzerine yürise gerek, şakīlere igvā virüp yolın ursa gerek ve müttakīlere (21) zafer bulmaduğına hased itse gerek. Pes Süleymān anı dergāhına okuduğundan ve bende çekeyin diyüp [166b] (01) habs itmek istedüğünden maşşūdı nedür? Eger dirse ki kimseyi azıtmasun, igvā kılup kimseye (02) ızlāl itmesün dirse anı bilmezem ki benüm takdīrümünden taşra iş yokdur. Şol kişinüñ kim alına ceffe'l- (03) kalem birle şakī

yazılmışdır gerek İblīs kıyāmete dek habs olsun. Ol şakī sa‘īd olacak degüldür ve şol (04) kimsene kim sa‘īd hilkat olmuşdur müttakīdür. İblīs aña iğvā virmeg-ile zafer bulacak degüldür ve yāhūd (05) ol sa‘īd müttakī, şakī olacak degüldür. Ammā çünkü āhir-zamān peygāmberi ol benüm habībüm Muhammed-i Muşafā’nuñ (06) nūrına and virüp baña niyāz itdise ben anuñ niyāzın qabūl itdüm. İblīs’i emrine fermān-ber kıldum. Melekleri (07) hükmine musahhar itdüm. Birinci kat gök ferishtelerin ve dahı yir yüzinde nebātāta ve ma‘ābine ve çār- (08) ‘unşura ve berre ve bahra müvekkel olanları musahhar kıldum. Ser-cümlesin cem‘ idüp recīmi dutsun bend (09) itsün. Ammā ki cihānuñ nizāmı ve halkuñ cünbüşi ve salṭanatuñ revnaķı ve baht u devletüñ umūr-ı şevketi (10) anuñladur. İblīs ki bende çekile Süleymān ol virdügüm salṭanatdan haż almaya, dünyā lezzetlerinden (11) ve cihān ni‘metlerinden lezzet almaya. Belki yine bendden çıkarmağa baña dilek dile.” Nazm:

(12) Böyle diyüp şeh Süleymān hażretine Cebra’il
Oldı sākin söyleyüben ol emri celīl

Diñle imdi şeh Süleymān ki İblīs’i nice dutar
(13) Līki sende vir şalāvat gör ola şeyṭān zelīl

Neşr: Hākīm kavlince Cebra’īl hażreti böyle diyüp (14) Süleymān’dan icāzet alup hizmet-i Haḫḫ’a gitdi ammā ki Süleymān peygāmbere ‘aleyhi’s-selām gāyet şād olup (15) secde-i şükür eyledi dahı nübüvvet hāteminden melekūt da‘vātınuñ ‘azāyimin okudu, yine iki rek‘at (16) hācet namāzın kıldı. Selām ki virdi el yüze ki sürdi nazar kılup gördi ki cemī‘-i yir ü gök (17) ferishteleri şaf-ber-şaf kanad kanada çıkup tururlar. Andan Süleymān nazarına gelüp selām virdiler (18) eyitdiler ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, ne buyurursız ki emr-i Yezdān birle geldük hükümüne muṭī‘ olduk. Süleymān hażreti (19) eyitdi: “Sizden temennām budur ki baña İblīs’i dutup zencīre çekesiz.” deyicecek melekūt eyitdiler: (20) “Yā nebiyya’l-lāhı, evvel müvekkel-i şeyāṭīni da‘vet eyleñüz görelüm ki müvekkel-i recīm dahı ne dir ve hem haber virsün ki (21) şimdi şeyṭān-ı recīm kandanadur?” melekūt böyle deyicecek Süleymān hażreti recīmüñ müvekkel-i ‘azāyimin okuyup [167a] (01) da‘vet itdi be-hükmi emr-i Yezdān ve mu‘cize-i Süleymān ān-ı vaķt içinde müvekkel-i recīm hāzır oldu. Süleymān’a (02) selām virüp nazarına geldi, gördi ki bir melek-i a‘zam ve illā ki siyāh-rüy ve ejderhā-şekil (03) ammā ki melek başında nūrānī tāt ve elinde bir muşhaf dutar ve bir elinde oddan harbe dutar. Eyitdi: “Yā melek (04) men ente? Ya’nī sen kimsin?” Cevāb virdi ki: “Yā Süleymān, ben müvekkel-i recīmem. Süleymān eyitdi: “Ya bu dutduğun (05) elüñdeki muşhaf nedür?” eyitdi: “Yā nebiyya’l-lāhı, bu muşhafuñ içinde ismü’l-lāh vardur.

Dāyim okuram tā ki (06) ol recīmūñ ben dahı emīn olam ki oña yakın olmaqlıgum cihetinden baña iğvāsı sirāyet itmeye. (07) Hārūt u Mārūt bigi Hāḡ tebāreke ve te‘ālā ‘azāba müstaḡıḡḡ kılup çāh-ı Bābil’i cehenneme cānumı atmayam (08) ve bir dahı budur ki bu kitābdakı ‘azāyimleri okumasam dem-be-dem ‘aqlını süst kılup bildüğün unutturmasam (09) şeyṡānuñ mekrinden ins ü cinden, belki melekūtdan bir kimesne mekr-i şeyṡāndan emīn olmaya. (10) Yine Süleymān ḡazreti su‘āl itdi ki “Yā müvekkel-i recīm, bu elūñdeki oddan ḡarbe ki dutarsın (11) neye gerek olur?” Cevāb virdi ki “Yā nebiyya’l-lāhı, dāyimā nesl-i şeyṡāṡını, zūrriyāt-ı recīmi bu ḡarbe-y-ile helāk (12) iderem. Eger kim itmesem her ādemī-zāde başına yüz biñ şeyṡān olaydı şeyṡāṡın zūrriyātı birle yerle gök arası (13) nār içi bigi toṡṡolu olaydı. Andan yine Süleymān su‘āl itdi ki: “Yā Mekāṡā’īl siyāh-būṡ olup gözlerūñ (14) yaṡlu, bağıruñ başlu olduğına sebeb nedür?” Cevāb virdi ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, nicesi siyāh-būṡ olmayam ki Hāḡ te‘ālā recīmi (15) ḡılḡat itdi, dūzāḡ içinde ki dūrūtdı ‘ibādet ḡılmaḡlıḡa yedi ḡat yir altından yir üstine ḡıḡdı ve andan ṡoñra (16) yine ‘ibādet itmeg-ile yir yüzünden havāya, havādan birinci ḡat felege ḡıḡdı. Andan dahı ‘ibādet itmeg-ile ikinci (17) felege tā yedinci felege ḡıḡdı. Melā’ikeler içinde taḡarrüb ḡāṡıl itdi. Ben dahı müvekkeller içinde ḡāyet feraḡ kesb (18) itdüm ki müvekkel olduğum kimsene Hāḡ dergāhında ‘ibādet itmeg-ile ḡāṡ oldı, diyü ḡünkim āḡir ādeme ‘inād (19) itdi secde ḡılmađı. Anca kim secde ḡıl, ṡā‘atuña maḡrūr olma, secde ḡıl. diyü naṡīḡat eyledüm. Naṡīḡatum dutmađı la‘net (20) oldı. Ol vaḡtdan berü ben dahı siyāh-pūṡ olup mātem dutaram. Bağırumı pūr-ḡūn, gözlerüm pūr-nem dutaram.” Naṡm:

(21) Yā Süleymān ṡöyle bil ki bī-gümān
Dīde-i pūr-ḡūn olmuṡamdur her zamān

Hıṡm-ı Hāḡ’dan ḡavf idüben dāyimā

[167b] (01) Ḳorḡaram red ide özüm müste‘ān

Neṡr: Hāḡīm ḡavlince müvekkel-i recīm böyle deyicek (02) Süleymān ḡazreti teraḡḡum idüp el götürüp bir ḡayır-du‘ā ḡıldı ki Hāḡ te‘ālā ol melegi recīm fitnesinden ṡaḡlayup (03) ḡıfz amānında dutdı. Andan yine dönüp ol melege eyitdi ki: “Yā Mekāṡā’īl ḡaber vir baña ki ṡimdi şeyṡān-ı (04) recīm ne yirdedür ki anı dutmaḡ isterem.” Cevāb virdi ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, maḡrib zemīnde ‘ummān kenārında bir cezīre vardır (05) ol cezīrenūñ adına cezāyir-i ‘ayn-ı Bābil dirler. Anuñ bir pādīṡāhı vardır adı Cābir’dür. Arḡası göz, burnı puça ve bir (06) gözi kör seḡḡār mel‘ündür. Günde ḡırḡ biñ cāzū andan siḡir öḡrenüp ders okur. Şeyṡānuñ ḡāyet dostıdır. (07) ṡimdi

ol mel'ûnı ol cāzûnuñ kenârında koyup gitdüm.” deyicek Süleymân hâzreti yine su'âl kılup eyitdi ki: (08) “Sen hōd melek-i a'zamsın, bu recīm-i la'înuñ yanına nice varursın melek-ile şeytân hōz bir yire cem' olmaz.” Eyitdi: (09) “Yā nebiyya'l-lāhı, la'net olmazdan evvel kaṭ'ā sözi kelecisi benümle-y-idi ve benüm dahı kelimātum anuñla-y-ıdı benüm naṣīḥatım birle (10) 'ibādet-i Ḥaḫ'dan ferāḡat itmedi tā taḡarrüb ḥāşıl edinceye dek. Ben dahı ol vaḡta dek andan ihtirāz itmezdüm tā la'net (11) olıncaya dek, çünki merdūd olup dergāh-ı Ḥaḫ'dan sürüldi ben anuñ yaḡınına varmadum. İllā ki zürriyātın helāk (12) itmeg-içün ve kendüyi süst kıлмаğ-ıçun yedi fersaḡ ırakdan ol la'îni görürem yanına varmaḡdan bīzāram.” diyüp (13) cevāb vericek Süleymân hâzreti eyitdi: “Yā Mekāṭā'îl, nice ola ki biz ol recīmi dutup bende çekevüz?” (14) deyicek cevāb virdi ki: “Yā nebiyya'l-lāhı, harīrde ve gökde ḥalāda ve melāda, maḡarib ve meşāriḡda cenüb u şimālda, yir altında (15) ve deñizde ve ḡuruda melekler ḡo ki ḡudret zencirlerin ellere alup ve ḡudret kılıçlarıla ḡarbu ḡarb urmaḡa ḡazır (16) olalar. Dahı benümle bir niçe melek-i müvekkeller göndürelüm recīmi bulalum. Ol hōz bizden kaçsa gerek, pes (17) ḡanḡı cānibe varursa dutup ḡabs ideler.” diyüp cevāb virdi. Süleymân hâzreti melegüñ sözün işidüp (18) istiḡsān kıldı. Andan dönüp birinci ḡat gök feriştehlere (19) emir itdi ki ra'd-ile bulutlar arasında durup vaḡtlarına ḡazır olalar ve andan şoñra āteş üzerinde nāzır olan müvekkellere (20) emir itdi Sancıṭā Hilā'îl'i müvekkel-i āteşle Kefāṭā Hīlūriş'i tekvīn nār-ıla kürre-i nārda havā-yı nesīmden (21) yukaru duralar. Eger recīm kürre-i nāra kaçup çıkarsa dutalar ve andan şoñra müvekkel-i āba Keb'ihisā'îl'e [168a] (01) ve dahı tekvīni ile 'Anṭā Ḳūhīfūriş'e ḡüküm eyledi bir niçe melekūt-ıla yedi ḡat yir götüren (02) deñizi ve baḡr-ı Aḡyānūs'ı bekleyeler. Eger ki recīm baḡır içine kaçarsa dutup bende çekeler ve andan şoñra (03) bir niçe biñ melegüñ müvekkeli dahı müvekkel-i ḡāk Ṭam'ā Nekā'îl tekvīn-i ḡāk Şaḡraṭā 'Ā'ā'îl-ile (04) eger recīm eczā'-i ḡāk arasında ve yedi ḡat yirler aralıḡlarında gizlenecek olursa dutup bend ideler (05) ve andan şoñra müvekkel-i bāda ḡüküm itdi Naḡmāḡā'îl-i melek'dür bir niçe biñ melek tekvīn-i bād (06) Ḳabṭāḡūriş-ile varup baḡr-ı Aḡyānūs'ı götüren, felek gerdişinden ḡopan yil arasında ya'nī ki (07) yedi ḡat yirden ve öküzden ve balıḡdan ve deñizden aşıḡa ḡalā vü melāda yā kürre-i nesīmden (08) yukaru fevḡa'l-'ulāde fi'l-cümle bād-ı havāda eger ki recīmi bulurlarsa bende çeküp ḡabs (09) ideler ve andan şoñra müvekkel-i insān Şerāṭā'îl-ile 'aleyhi's-selām Ġarībānūs-i tekvīn-ile (10) bir niçe melekler gönderdi ki rüy-ı zemīnde ādemī-zād olduḡı yirlerde naḡar kılup gözleyeler (11) eger şöyle ki şeytān-ı recīm ādemī-zad şekline girüp insān cemi'yyeti içinde gizlenecek (12) olursa şeytānı dutup bende çekeler ve andan şoñra cinnīler müvekkeli Ṭam'ahā Kahumā'a'îl (13) bir niçe yüz biñ melekūt-ıla dīv ü cinn ve ḡül u 'ifrīt arasında gözedüp göreler. Cihān (14) sarāyında şeytān-ı

recīm cin kavmi ve cān nesli arasında ve dīv ü ‘afārīt yöresinde ve perrīler (15) dāyiresinde tuş gelürlerse yā recīm gizlenürse dutup habs ideler. Andan soñra (16) havāyı yırtıcı, tırtıcı⁹⁸ kuşlar müvekkeli Tāmāhāb’a’īl melege hüküm itdi bir niçe biñ meleklerle ‘ālem-i (17) etrāfda olan kuşlara nāzır olalar. Recīm eger kuşlar arasına atyār yöresine eger gelürse v’eger mürğ (18) şekline girüp gizlenürse dutup Süleymān nazarına getüreler. Fi’l-cümle kışşayı dırāz kılmayalum (19) cümle Süleymān hazreti yetmiş iki milletüñ yüz yigirmi dört dürlü şıfat maḥlūḳātınuñ ve baḥr u berrüñ (20) içindeki biñ bir dürlü ümmetüñ tā ḥattā ḥacerātuñ ve şecerātuñ ve şemerātuñ ve nebātātuñ müvekkel-i meleklerine ve tekvīnlerine (21) melekler koşup etrāf-ı ‘āleme berr ü baḥra Kāf ber-Kāf ḥalāya ve melāya eczā-yı ḥāk arasına, cemī’-i [168b] (01) eşyānuñ yöresine melekūt-ı müvekkellerle tekvīnler gönderdi ve daḥı şöyle yasaḳ kıldı ki şeytān-ı (02) recīmi bulduḳları yirde dutup habs ideler. Andan soñra müvekkel-i recīm Mekātā’īl birle melek-i (03) Aḥmerī ve melek-i Dehanişī ve melek-i Mīṭataruş ve melek-i Almīmūn A’zam ve melek-i Sipīdī (04) ve melek-i Şemhūriş ve melek-i Aḥnifī bu yedi müvekkeli cinden gayrı üç tekvīn-i cin daḥı bile gönderdi. (05) Kıtuṭlāblaḳ-ūrāsır tekvīn bu zıkr olan melekleri ve tekvīnleri ser-cümlesine hüküm (06) itdi ki şeytānı bulu vireler dutup zencīre çeker. Eger kim ellerinden ḥalāş olursa her nereye kaçarsa (07) bunlar daḥı ardınca uçup berr ü baḥrı geçüp nazar kılup recīmüñ ḳandayduḡın seçüp bileler, dutup bende çekmege (08) yardım kılalar. Nazm:

Gör ne mel’ün ne be-kār olur recīm
Tutmasına ne melekler var delim

(09) Bir kişicün cem’ olup bunca melek
Dutmasına dileşür Ḥaḳ’dan dilek

Her biri şerrinden anuñ incinür
(10) Fitne kıla baña diyü ḳocınur

Sen yaluñuz nice iresin iy beşer
‘Āḳıl-ısañ eyle andan pes ḥazer

(11) Fitnesinden emīn olmaz ins ü cān
Kim eşidür serd ü şūr u her zamān

Niçe biñ bel’am yolın urmuş durur
(12) Fitnesile nāra cān vermiş durur

⁹⁸ Yazmada “turtucu” şeklinde harekelenmiştir.

Ger şerinden ister-iseñ sen necât
Vir salâvat Muştâfâ'ya pâk-zât

(13) Kışsa-i Rüstem-i Tühümten⁹⁹

Hakīm kavlince Süleymân hazreti ‘aleyhi’s-selâm şeytân-ı la’îni tutmağa mela’ike ve tekvîn (14) ve cin serhenglerin gönderdükde ve kendü saltanat tahtında karar kılup: “İblîs’i dutup ne vaktin getüreler.” (15) diyü intizâr çekmekde ammâ bizüm kışşamuz yine Rüstem-i Tehümten’e geldi, nite çünkim ‘Arağanı (16) Ğazbân şâh’ı üç oğlıla Rüstem huzûrına getürdi. Ğazbân-ı kühî Rüstem öfine gelüp (17) baş koyup du‘â kılup karşı turup ‘özrin diledi. Rüstem-i Tühümten dahı Ğazbân şâh’ı merhabâlayup (18) buyurdı dört müzerkeş hil‘at, dört zerrîn kemer, bir cevherî tâc getürdiler. Hil‘atlayup tâcı (19) Ğazbân-ı kühî başına urdılar. Andan hakîmler yir gösterdiler Ğazbân-ı kühî oturdu, oğlanları kafasında (20) turdılar. Ğazbân şâh yine ol mürüvveti göricek Rüstem’e taşsîn kıldı hakīm kavlince Ğazbân-ı şâh (21) Rüstem-i Destân’a nazar urup gördi bir muraşsa’ şandalı üzerinde bir pehlevân oturur. Qahramân görse [169a] (01) kan kaşanur. Sağ u sol dil-âverler pülâd şandalîler üzerinde merâtible karar itmişler ve andan soñra altı yüz (02) çavuşlar şavul yort-ıla kimi turur ve kimi yürür. Bâkî elli sekiz biñ kış kemerlü mîrû sipâhî saf (03) saf olup dîvân tutup turur. Ol ictimâ’i göricek key ‘acebledi. Hakīm kavlince Rüstem’ün gözi (04) Ğazbân’a tuş oldu gördi ki Ğazbân şâh gâyet mütehayyir. Rüstem ol şâhı tesellî itmeg-içün eydür: (05) “Yâ Ğazbân, hâtıruñı perîşân dutma kim kühistân cezîresi yine senüñ olsun.” didi Ğazbân şâh (06) dahı turup baş koyup oturdu. Ğazbân şâh ulu oğlu Helkalûn’a eydür: “Yürî var kavm i kabîleye beşâret (07) kıl, al gel.” didi. “Vazîf ü şerîf Rüstem-i Destân’a bende olsunlar.” didi. Helkalûn dahı iki karındaşların (08) alup gitdi. Ol dün sürüp kûha çıkdılar. Kûhda dahı kühîler toksan biñ er derilüp Ğazbân’uñ (09) oğlanlarıyla yol gözleyüp tururken gördiler kim qarşularından bir kaç süvâr çıka geldi. Karşu (10) varup buluşdılar, karındaşları Helkalûn’ı gördiler şorışup hâl-i keyfiyeti bilüp kühîler cem’ (11) olup Ğazbân kılıç yüzinden yigirmi yedi oğlu kalmış-ıdı. Kız karındaşaları Mihrü Bânû-y-ıla kâricâl (12) oğlanlarıyla at yeñi, er yeñi ‘azim kılup Rüstem-i Tühümten’e gitdiler yarındası ceyş-i Rüstem’e yetdiler. Rüstem (13) çerisin bir yirde ictimâ’ göricek hayrân oldılar yine kendüleri dirdiler. Andan Helkalûn yigirmi (14) yedi karındaşın piyâde kılup kefen gerdânlarına şalup Rüstem-i Destân barıgâhına geldi (15) yakın varıcağ ol taraftan Rüstem’uñ çavuşlarına Helkalûn birle karındaşlarına ‘izzet-içün karşı yürüdiler alup (16) ikrâm-ıla Ğazbân şâh oğlanların kühistân beglerin alup Rüstem dîvânına girdiler. Kühîleri (17) Rüstem’e ‘arz kıldılar.

⁹⁹ Rüstem-i Tühümten’in hikâyesi.

Rüstem-i Destân kühîlere nazar kılp görđi kefen gerdânlarına şalıp (18) siyâsete turlar. Rüstem-i Destân buyurđı kühîleri hil'atladılar. Kühîler dağı Rüstem öñinde (19) baş kıoyup du'â kıldılar. Ğazbân şâh ođlanlarınıñ ardınca Mihri Bânü serv şanevber kıaddile hırâmân şalınu (20) gelüp Rüstem öñinde baş kıoyup edebile yine şaffına gelüp tırdı. Rüstem-i Destân Mihri Bânü'yı (21) göricek vezne vurđı görđi bir sürh-püş zerrîn kulâh şahş ez-pâ vü ser la'l-i yâķûta müstağrak [169b] (01) olmış hey'ât-ı merdâne velî cünbüşinden zen-şîre, buğur Rüstem Berhemin-i Ğakîm'e işâret birle eydür: "Ğazbân'ıñ soñ (02) gelen sürh-püş harîf şor görelüm kimdür?" didi. Berhemin dağı şordı andan Ğazbân şâh eydür: "Yâ Ğakîm, (03) soñ gelen sürh-püş kızum Mihrü Bânü'dur. Velî kılıç yüzinde cümle oğlanlarumdan pehlevândur." didi. Andan Rüstem (04) eydür: "İy Ğazbân-ı şâh-ı küh-istân, saña bir söz diyeyim göñlüñe yaman gelmesün." didi. Ğazbân-ı kühî (05) baş kıoyup eydür: "Yâ pehlevân-ı cihân, sencileyin serverüñ sözi ben bendeye niçün yaman gelsün. Cân u başumuza (06) Ğükmüñ geçer." didi. Andan Rüstem eydür: "İy Ğazbân-ı şâh, kızuñ Mihrü Bânü'yı 'Araķân adlu bir dil-âver senden Ğelâllıĝa (07) dilemiş sen dağı rızâ virmemişsin. Andan şîr-beĝa dilemişsin. 'Araķân dağı mâl talebinde-y-iken benüm elüme girdi (08) şordum kızuñı sevdüĝin bilüp amân virdüm. Velî 'Araķân birle şöyle 'ahđ kıldum ki küh-istân cezîresin feth (09) idersem Süleymân peygamber başıçun saña Ğazbân şâh kıızı Mihrü Bânü'yı alı virem didüm. İmdi lutf-ıla senden dileyüp (10) erkân-ıla ol iki 'aşık u ma'sûķı murâdına irgürem, 'aşıkı ma'sûķa irgürmek ululu kerâmetdür." Nazm:

(11) Key keremdür şâh olana 'âlem içre pür-uşül

Ki ide himmet 'âşıkı ma'sûķaya bulsa vuşül

Böyle diyüp pes Tehemiten çok temennâ eyledi

(12) Ki ide Ğazbân Ğâcetin sâĝib-kırânuñ pes kıbül

Neşr: Ğakîm kıavlince Rüstem-i Tehümiten Ğazbân'dan 'Araķân-ıçun (13) Mihri Bânü'yı diledi. Ğazbân-ı şâh dağı kıol baş üzerine kıoyup eydür: "İy pehlevân-ı cihân, cân u baş senüñ, kıız (14) nedür." didi. Andan Rüstem eydür: "İy Tađtaĝa, di Mihri Bânü'ya dağı şor, gör rızâ virür mi 'Araķânı'ya varmaĝa." didi. (15) Tađtaĝa dağı gelüp Mihri Bânü'ya Rüstem sözün didi. Mihri Bânü ol sözi eşidicek evvel dehşet itdi (16) ve kendüyi dirüp eydür: "İy server Rüstem, bir ad ne kıulına (ne) dirse baş üzre rızâ virürem. Velî Rüstem şöyle (17) bilsün kim beni virdüĝi kışı beni ĝüreşde başmayınca murâd virmezem, kıânünümüz kıadîmden şöyledür." didi. (18) Tađtaĝa dağı Rüstem'e ol Ğaberi didi. Rüstem eydür: "İy Tađtaĝa, Mihri Bânü bizüm sözümüzi tıtsun, 'Araķânı'la (19) bir yire gelsün. Gereķse ĝüreşsün murâd virsün gerekķse ĝüreşmedin." didi. Kıışşayı dırâz kılmayalum (20) bu söz üzre 'akđ kıldılar. Andan Ğazbân-ı şâh oğlanların

gönderdi vardılar kühdan evlerin ulusların (21) getürdiler ceş-i Rüstem'e karşı orduların kurup oturdılar. Andan Dāvud peygāber şerī'atınca Mihri Bānū'yı 'Araḳānı'ya nikāḥ [170a] (01) kıldılar yedi gün toy ı düğün itdiler. 'Araḳānı Mihrü Bānū-y-ıla tā kim gerdege girdiler Mihri Bānū'dan murād (02) diledi. Mihri Bānū eydür: "İy server biz ḳavmūñ 'ādeti budur ki ḥelālumuzla güreşürüz başarsa murād virürüz. (03) Eger şimdi beni başmadın murād virürsem ḳavm ü kabīlem baña ser-zenīş ider ser-zenīş ḥōd baña key (04) 'ārdur didi. Mihri Bānū şöyle deyicek 'Araḳānı ḳaḳıyup yerinden ṭurup Mihri Bānū birle bir dest güreş dutdılar. (05) Mihri Bānū 'Araḳānı'yı başdı, yine ṭutuşdılar yine başdı. Ḳışsa dırāz itmeyelüm yedi kere güreş dutdılar (06) yedisinde daḥı Mihrü Bānū başdı. 'Araḳānı hacīl düşüp ḥalvetinden ḳıḳup dün içinde leşkerden (07) ṭaşra bir ḥalvet yire geldi. Ṭurup bir zamān ḡayretü 'ār odına yandı. Eydür: "Bu ḥālī serverler (08) ṭuyarsa baña ölümden artukdur." Gāḥ kendüye ḳaşd kıldı gāḥ baş ṣalup başın alup gitmek (09) itdi. Gine eydür 'Āşık ma'şūḳını ḳoyup ḳanda gider cān u baş oynayup ma'şūḳaya güc-ile (10) irdüm. Göñüle murādın vermeyüp ḳanda giderem. 'Āşık ma'şūḳ yolına cān u baş terkin urup (11) ben ma'şūḳdan bir 'ar-ıḥun vāz geçmeyem didi. Nazm:

Baş u cāndan ol geçer ki 'ışḳ-ıla yāri sever
(12) 'Ahdi bütün olmaya yārın kim yāri sever

İy göñül olduñsa yāruñ mübtelāsı cān-ıla
Urma terkin müdde'ī yāri diye yāri sever

(13) Neşr: Ḥakīm ḳavlince 'Araḳānı bu şanuları şandı ne geli bildi ve ne gide bildi ḡāyet (14) dil-şikest düşüp melālet baḥrına ḡarḳ olup anda yatdı. Yatduḡı dem seyir gördi kim bir aḳ şaḳallu (15) pīr muḥtişem ḥırāmān şalını kendüye gelür velī Mihri Bānū'yı daḥı ol pīr ḳolında dutmuş bile 'Araḳān daḥı (16) pīre karşı vardı. Andan 'Araḳān'a pīr eydür: "Melül olma kim Mihri Bānū'yı Ḥaḳ sübhānehu ve te'ālā celle celālūhu (17) saña ḳismet ḳılıp durur." diyüp Mihri Bānū'nuñ elin 'Araḳān eline virdi. 'Araḳān daḥı ol beşāretten (18) uyandı. Sürdi bārıḡāhına geldi. Andan eydür: "İy Mihri Bānū ve iy cānumuñ cānı, senüñle bir dest (19) daḥı güreş ṭotalum." didi. İkişi ṭurup güreşdiler. 'Araḳān mecāl vermeyüp Mihri Bānū'yı başdı (20) murādın aldı. Söz çok yine şabāḥ oldu Rüstem dīvān ṭutdı. Selāṭīn ü serverler mübārız ü mih-terler cem' (21) olup dīvān ṭurdı. Andan Rüstem buyurdı beşāret meclisi ḳuruldı. Andan biñ dört yüz ḥüb-rū ser-dihler [170b] (01) gelüp zerrīn bādyalar urdılar, dersü yāḳūt-ı revān birle pūr kıldılar. Dört yüz kırk dört servü ḥırāmān ḳad (02) sīmü sāḳ sāḳīler la'l-īn peymāneleri yāḳūt-ı

seyyāre birle pür kıluṣ seyyāreleyin yūriyūp yemīn ü yesār selāṭīn ü (03) serverlere kıfı menķūr şundılar. Andan sāzende ve gūyendeler daḥı şaff-ıla oturup çeng ü kânūn u ergānūna el (04) urup gūşimāl virūp sāza gelūp āhenglerin çenglerin biribirine düzūp çaldılar. Andan bülbul ü (05) ķumrī nevālu gūyendeler bülbulü gūyā gibi ve ķumrī-nevā gibi ve tūṭī-şeker-ḥā gibi dil açup ötdiler. Ḥakīm ķavlince (06) Rüstem bin Zāl Ġazbān’a eyitdi: “İy şāh-ı kūh-istān, diyāruñ Kūh-istān cezīresi kaç günlük yoldur.” didi. (07) Andan Ġazbān şāh eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, ata seksen günlük yoldur tūl u ‘arzi” didi. Andan (08) Rüstem-i Tühümten, ol pehlevan-ı cihān eyitdi: “İy Ġazbān, diyāruñda ve cezīreñde görecek ‘acāyib ne var?” (09) Ġazbān eyitdi: “Yā Rüstem-i cihān pehlevān, cihān sarāyında ne ‘acāyip ola kim Süleymān devletinde ḥazretūñ (10) görmemiş ola ve lākin bu cezīrede bir kaç görecek nesne vardur. Evvel bir altun ma’deni vardur. İkinci (11) qadīmden qalmış bir mu’teber qaşır vardur. Üçünci mermerden bir ādem kālībı vardur şöyle kim görenler vehm alurlar.” diyūp (12) du’ā itdi. Rüstem ol ḥaberi işidicek yerinden tūrup didi kim: “İy Ġazbān, buyur varalum ol ‘acāyibleri görelüm.” (13) diyūp at çekdiler bindi Ġazbān öñe düşūp bir kaç serverlerle gitdiler. Ġazbān Rüstem’i evvel kendü (14) qaşırına getürdi. Rüstem-i Tühümten gördi kim meydān mişāl bir ḥavlı. Ġazbān Rüstem’i alup ḥavlınuñ bir gūşesine (15) getürūp altun ma’denin gösterdi. Nite evvel bir ulu şaru kıya kıyada bir mu’teber ġār, ol ġār kıapısı öñinde bir ulu (16) ‘amūd dikilü durur. Kıara mermerden pes ‘amūd üzre bir ‘acāyip terāzū aşılı her keffesi bir çadır deñlü ola velī (17) bir keffesi boş bir keffesinde kıara ev tūğünük¹⁰⁰ nice ola bir taş durur, yine maġāraya karşı altun cevherin şızıracaķ (18) kırķ dört küreler var, körükleri urulmuş şöyle durur. Rüstem-i Tühümten serverleriyle ol terāzūyı çevre alup (19) durdılar. Teferrūc kıılırken terāzū aşılı duran direkde bir kaç satır yazu gördiler. Aḥyāşlūn peygāmber ilerü (20) gelūp ol yazuyı okıyup didi kim: “Bu yazuyı yazan dimiş kim iy rūzigār-ıla bunda gelen, ‘ömr-i devletine (21) ġarre olan bu yazuyı okıyup bilesin kim ben daḥı zamānumda bir ulu ḥan-ıdum. Aduma Aķlūn-ı Aşferī dirlerdi. Anca [171a] (01) begler ni’metüm yirlerdi, Müşterī devrinūñ evvelinde geldüm dört yüz toķsan yıl ‘ömür sürdüm. ‘Ömrümüñ iki yüz (02) yigirmi yılında bu ma’deni buldum. Her gün işledūp altunun aldum, her gün bu terāzū keffesindeki taş aġır (03) altun ḥāşıl olurdı. ol maḥşūlātı iki yüz yıl yıġdum ol altun-ıla bu cezīre kūh-istānı yapdum. Baķīsın (04) yimedüm, yidürmedüm, geymedüm, geyirmediüm. Ol ḥasret-ile dünyādan sefer itdüm, ol yıġduġum mālī kıoyup gitdüm.” (05) Nażm:

‘Āķıl-ısañ bencileyin itme ḥanum ḥādişe

Ḥayra ḥarc it mālī kıoma şoñra saķın vārişe

¹⁰⁰ Yazmada “dügnük” şeklinde harekelenmiştir.

- (06) H̄ayr iden dūnyāda mālın bulısdardur āh̄iret
Yimeyen yidürmeyen sinde k̄oparur ‘aṣ‘aṣe

Neṣr: H̄akīm (07) k̄avlince ‘amūd ḥaṭṭından Aḥyāṣelūn peygāmb̄er bu beyānı itdi
Rüst̄em-i Tehimten birle serverler daḥı bildiler kim (08) ol altun ma‘deni Aḳlūn-ı
ṣāh’dan k̄almıṣdur andan Rüst̄em Ġazbān’a eyitdi: “Yā melik, bunca zamāndan berū
(09) bu ma‘den kim işlenür k̄anı bunuñ ḥāslı?” diyüp su‘āl itdi. Andan Ġazbān eyitdi:
“Yā pehlevān-ı cihān, (10) ol zamānda ḥāṣıl olan altunı dedelerümüz taḡıtmıṣlar velī
dedemüz devrinden berū cem‘ olan (11) altun henüz durur.” diyüp Rüst̄em-i Tehimten’i
alup ḥavlınuñ bir gūṣesine gelüp bir miyāne k̄aṣır (12) gösterüp didi kim: “Yā pehlevān-
ı cihān, ma‘den ḥāṣılı bu ḥazīnededür.” diyüp atdan inüp Rüst̄em’le (13) ol ḥazīneye
girdiler gördiler kim dīvārı demürden yapılmıṣ bir nīme k̄ā’a dörd eyvān birbirine k̄arṣu
(14) durur daḥı ferṣine dek saḳfından kıızıl altun-ıla ṭolu. Nite degirmen ṭaṣınlayın
biribiri üzre yığılmış durur. (15) Andan Rüst̄em ol altunı serverlere miḳdārlu
miḳdārınca ulaṣdurdı ve kimin ḥazīnesine virdi (16) ve ol ma‘deni Süleymān-ı nebī için
ḥāṣ idindi. Andan ol gün yiyüp içüp yatdılar ṣabāḥ (17) ṭurup serverler cem‘ olup dīvān
ṭurdı ḥūn-ı Rüst̄em gelüp yendi du‘ā dindi. Zīrā kim (18) ṣükürsüz insān nī‘met yidüḡi
ḥayvān ot otlamıṣa beñzer. Nī‘met yiyüp ṣük̄rin dimek (19) kiṣinūñ rızḳın ziyāde ider.
Zīrā kim H̄aḳ te‘ālā buyurur kelām-ı k̄adīminde kim rızḳa ṣük̄r itmek (20) kiṣinūñ
rızḳın ziyāde kılur, ya’nī virdüḡüm rızḳa ṣük̄r iden kiṣilerūñ rızḳın ziyāde kıluram
nī‘mete (21) küfrān olanlara a‘zāb iderem.” diyüp durur. Pes Rüst̄em Ġazbān’a eyitdi:
“İy melik, ol didüḡüñ üç a‘cāyibūñ [171b] (01) birin gördük. İkinin daḥı göster
görelüm.” Ġazbān daḥı: “fermān-berem.” diyüp Rüst̄em’i alup (02) gitdi cezīre-i kūh-
istān’uñ bir gūṣesinde bir yire irdiler gördiler kim bir mu‘teber buḳ‘a, buḳ‘adan (03) bir
‘ayın çıkup revān olmış ḥōṣ aḳar, revān olup andan ırmaḡuñ iki kenārı ḥōṣ sebzistān
(04) ser-bülend ağaḳlar bitmiş ṣāye ṣalmıṣ. Andan ol ırmaḡuñ çaḳ ‘aynı üzerinde bir
mu‘allā k̄aṣır yapmıṣlar k̄aṣr-ı meṣīdden (05) niṣān virür. Her ṭaṣı bir dürlü mermerden
yapısı daḥı ḡāyet muḥkem velī yir yir yıkılmış ḥarāb olup issinden (06) arta k̄alup vīrān
olmış. Nazm:

- Gerçi ma‘mur-ı mıṣ evvel o ṣehr-i a‘ṣam k̄uṣūr
(07) Rūzigār eskitmiş ammā ki ḳehān naḳṣ u k̄uṣūr

Yir yerin olmış ḥarāb u yıkılup yatur ṭaṣı
Niçe yıllar ḡeçmiş anuñ üstine dolmış ‘aṣūr

(08) Neşr: Hākīm kavlince Rüstem'le serverler ol şu üzerindeki kaşrı yürüyüp teferrüc itdiler. Taş (09) yüzden teferrüc iderken gün batusına karşı kapısına geldiler gördiler kim kavs-i kūzah mişāl bir kemer, (10) kemer içi kapu. Kapuya karşı gelüp şaff-ıla tırdılar. Kapunun ululuğun 'acebleşdiler şöyle kim yüksek- (11) ligine serverler çomak atdılar irmedi. Kapunun ininden yetmiş kişi koşalaşı girdiler biribirine toğunmadılar. (12) Andan ol mu'azzam kapunun yapusın teferrüc kılurken bir taşından bir kaç satır yazı gördiler yazılı (13) hūb rūşen qazılı. Andan Ahyaşelūn peygāmbere geldi ol hatta nazar kıldı gördi kim geñez okınur haṭṭı (14) dükeli revān qalem ü kırtās ele alup ol yazuyı kâğıda nakl itdi. Muṭāla'a kılup ne dilce olduğın bilüp (15) beyān kıldı didi kim: "Yā pehlevān, iy Rüstem-i cihān, bu haṭṭı yazan dimiş kim: "İy bunda gelen şehriyār, (16) bu yazuyı okıyan ihtiyār, bilesin kim bu kaşır issinūñ zamānında bu kaşruñ kapusından korkusından kahramānlar, (17) nerrīmānlar uğrayup geçse kan kaşanurdi, simurğ uğrasa perrin dökerdi." diyüp Ahyaşelūn peygāmbere (18) beyān kim kıldı işidenlerūñ kimi tañladı kimi 'ibret añladı andan Rüstem serverlerle Tağtağa-ı tarrār (19) öñlerince ol kaşra girdiler. Yedi kapu geçüp, yedi dehlīz geçüp kaşır içine girüp 'acāyib kaşır (20) gördiler. Gerçi kim harāb velī dört yüz kırk dört mermer direkler üzerine üstādlar yüz yigirmi kemerler (21) bağlamışlar kemer üzre bir müntehā kubbe kılılmışlar. Şöyle kim tās-ı nigūndan nişān virür velī kubbenūñ yapısı yir yir [172a] (01) göçüp delinmiş delüklerinden kerkesler kuzgunlar girüp çıkarlar. Nazm:

(02) Ol kaşır ma'mūr-iken olmuş velī ğāyet harāb
İçine kerkes toľup tıtmış anı bizüm ğurāb

Harc iden bināsınūñ her bir taşına bir güher

(03) Sine şalmış sinlede cānsuz yatur olmuş türāb

Neşr: Hükemā kavlince ol kubbenūñ için dörd (04) eyvān kılılmışlar ki mu'teber. Pes dört līvānūñ on altı dīvārın muraşsa' müzehheb lāciverdī nakş kılılmışlar (05) dürlü dürlü şan'atlar-ıla 'acāyib ğarāyib şüretler taşvīr itmişler. İnsāndan, hayvāndan, dīvden, (06) perīden, vuḥūş tuyūrdan, mār u mürdan, eşcār u eşmārdan, berr ü baḥırdan şöyle şüretler kim cümlesin (07) gören cünbişde şanur. Pes kaşruñ çak ortasında yedi dürlü mülevven¹⁰¹ mermerden bir taht yapmışlar. (08) Taht üzerinde daḥı on iki dürlü kıymetī taşdan bir ulu sipa çatmışlar. Sipa üzre daḥı pūlāddan bir ulu levḥ (09) komışlar bir ulu kapuca ola. Rüstem anı görüp serverlerle gelüp taht üzre çıkup sıpāyıla levḥi (10) çevre alup nazar urdılar. Levḥde bir kaç satır yazı gördiler. Rüstem işāret itdi serverlerden Berziyan cihān- (11) sūz edeble varup levḥi alup Ahyaşelūn peygāmbere şundi. Ahyaşelūn peygāmbere daḥı alup ne dilce (12) olduğın bilüp okuyup didi kim: "Yā

¹⁰¹ Yazmada "mülevvin" yazılmıştır.

Rüstem-i cihân ve iy Zāl-i zamân, bu haţtı yazan dimiş kim iy cihân sarâyına (13) gelen, gelüp bunda bu levhi bulan, fırsatla çünkü bu milke gelesin bu kaçırda işbu levhi bulasın (14) okuyup yazusun bilesin kim zamânımda ben dağı bir ulu sultân-ıdum. Kılıç yüzinde hem gürbüz pehlevân-ıdum. Cihâna Merrîh (15) devrinüñ evvelinde gelmiş-idüm. Yedi iklimüñ derdin almış-idum, cümle selâtinüñ gönline erligle korku şalmış-idum. Bu devletle (16) altı yüz kırk yıl cihân sarâyında ‘ömür sürmüş-idüm. Delim ‘acâyib garâyip nesneler görmüş-idüm. Aduma Sirmâl-i (17) şah dirlendi. İy niçe begler ni‘metüm yirlerdi. Hışım kılup kaçısam kahramânlara kan kaşandururdum, rahş sürsem (18) düşmânları şaşırup atdan düşürürdüm. Bu şatvete bu şalâbete garre oldum. Hak te‘âlâ korkusun unuttum kendü nefsumçün (19) her ne dilersem itdüm. Dürlü dürlü fışkı u fücür yolına gitdüm. Ölüm kokusu gönümünden gitdi, gaflet perdesi gözümünden (20) gitdi. Anca kim tâc u taht milketüm, kabz u baş u hükümetüm saltanat birle şatvetüm kemâline yetdi ‘ömür (21) uca irdüğü dem yüz yigirmi dört dil-âver oğlum vardı. Oğul kız oğlanları ve torunları biñ yedi yüze erişdi. [172b] (01) Bir gün ben gâfil gafletle halvet otururken bir melek yüzlü kimse ser-vaqtuma girüp didi kim: “İy (02) Sermâl-ı şah, senüñ tâli’ ü devletünde şöyledür kim harb-ile yüriseñ yedi iklimi alursın. Cümle şahları (03) emrüne muşahhar kılursın. Ne güne durursın yürüyüp fetih itse gene ve bir dağı ölmeyeyim cihân sarâyında şöyle (04) didi, kalayım dirseñ ol yir göbegi Mekke’yi var harâb kıl.” diyüp ol şahş gitdi. Ol hüd şeytân-ı recîm (05) imiş. Recîm sözile ben dağı dört kişverüñ çerisin dirdüm, mâlumı çeriye virdüm. Yedi biñ yedi yüz (06) yigirmi yedi biñ âhen-püş er dirdüm tâ kim varup Mekke’yi harâb idem andan rub‘-ı meskûnı dersü (07) dutam. Felekden nakş-ı cihânı utam serîr-nişînleri serîrinden atam milk-i cihânı hemân baña kala diyü bu fikri (08) itdüm. Anı bilmedüm ki dünyâ kimseye bâkî kalup vefâ kılmazmış.” Nazm:

Re’yümi kıldı ‘abeş çarh-ı felek hayfâ n’idem
(09) Ki ummaz-ıdum milki koyup bir kefen alup gidem

İy cihân milkin dutan dünyâyâ mağrûr olma ki
Añ anı kim hîr-i mevt içre olur cismüñ ‘adem

(10) Neşr: Hükemâ kavlince Ahyâşelün peygâmbir bu beyânı kim itdi Rüstem’le serverler eşidüp (11) bildiler kim ol kaşrı Sirmâl şah yapdurmış. Bu fikrile cihân sarâyından murâdına irmedin gitmiş. Andan Rüstem (12) eyitdi: “İy serverler, görüñ kim cihân sarâyına kimler gelüp kimler gitmiş. Kendü kendülere (13) ne hasretler itmiş. Bunların gelüp gitdüğü n’eyleyüp, n’itdüğü soñ gelenlere hâş naşîhatdur. (14) Bilürlerse dağı kaşır kubbesin gereginleyin teferrüc kılup geldiler kim kaşırdan çıkalar. Ol kaşruñ (15) bir penceresinden çıkdılar. Şöyle kim atıla koşâ koşâ birbirine doşınmayup otuz kırk arış kişiler bir (16) pencereden şöyle çıkup gidicek var kıyâs kıl kim ol pencereleri

pencere diyü yapan kişiler nice gürbüz kişilermiş. (17) Rüstem anı görüp ‘ibrete varup dil açup didi kim: “İy hākīmler ve iy serverler, bu kaçrı yapanlar ne ‘aceb gürbüz- (18) ler-imiş ‘aceb bunlardan ulu dahı kıdd u kılebde kimseler geldi mi ola cihāna?” deyicek Ahıyāşelün peygāmbere (19) eyitdi: “Yā pehlevān-ı Süleymān, Hāk te‘ālā işinde kıdirdür. Ne dilerse yaradur. Ahbārlarda şöyle eşidürüz kim (20) Mūsā peygāmbere ‘aleyhi’s-selām Hāk te‘ālā emri birle bir kıvm üzerine gāzāya vardı. Vādī-i hayretde ol (21) kıvüm şöyle ululardur kim ol kıvmün başların güc-ile görürlerdi. Ol kıvm Mūsā-i nebī bile kim ceng [173a] (01) kıldı Mūsā’nuñ kıddi otuz arış-ıdı ve ‘aşāsınuñ uzunı dahı otuz arış-ıdı. Mūsā dahı yirden yukaru şıçrasa (02) otuz arış şıçardı. ‘Aşāsın şalup şıçrayup ol kıvmi topuqlarında ururdı ol kıvüm şöyle ki gürbüz (03) kıvm-ıdı ki topuqlarından aşāgısı tokısan arış-ıdı. Nazm:

Gerçi gāyet gürbüz-ıdı kımet içre kıvm-i ‘Ad
(04) Līki hāke indi yek-sān emr-i Hāk’la işbu bād

İns ü cinn ü dīv ü peri biñ bir ümmet ne ki var
Olısdur āb u bād hāk ü āteş hōş-nihād

(5) Neşr: Hükemā kıvlince Rüstem Ġāzbān’a dönüp eyitdi ki: “Yā Ġāzbān, uş ol iki ‘acāyibi gördük. (06) Başla varalum ol ādem kılebin dahı görelüm.” didi. Ġāzbān dahı Rüstem’i alup gitdi cezāre-i kūh-istānuñ bir gūşesine (07) geldi nite Rüstem-i Tühümten nazar kıldı gördi evvel bir mu‘teber şaru kıya burç mişāl yüksek. Andan ol kıyanuñ kaç (08) ortasında güneş cirmin yazmışlar hūb rūşen kızmışlar. Pes ol cirme kışurak mermerden bir ādem kılebin düzmışler (09) otuz arış ola ve yine kıleb kıolunda mermerden bir yay ok-ıla dirileyin şankim yayın çeküp okın gezlemiş kıyadağı (10) güneş cirmin gözlemiş tır-endāzleyin tırur. Rüstem-i pehlevān ve ol server-i Süleymān anı görüp serverlerle çevre alup (11) tırdılar, bir zamān teferrüc kıldılar, zamāndan soñra Rüstem eyitdi: “Acebā bu kıleb-i insān kıyadaki güneş cirmine kışu ok (12) çeküp tırdıgınuñ remzi ne ola? didi. Her biriñüz ‘akluñuz irdükce ‘ilmü hikmetle ve firāsetle beyān eyleñ (13) görelüm.” didi. Rüstem-i Tühümten eyle deyicek andan Ahıyāşelün peygāmbere eyitdi: “Yā Rüstem-i Tühümten, şöyle kıgil ki (14) bu taşdan ādem kılebi yedi yıldızda Merrīh’e işāretdür. Elinde ok yay tıtdıgınuñ remzi kıavs burcına işāretdür (15) ya’nī Merrīh kıavs burcına geldüğü işāretidür. Andan kıaleb bu kıyadaki güneş cirmine kışu ok çekdüğü bu ola kim (16) Merrīh yıldızlı kıavs tālī’lū kişiler dā’imün güneş yıldızlılara düşmen olur. Nitekim bu kıalep okın güneş cirmine (17) kışu çeküp durur.” Nazm:

Naql-i İdrīs ol ki hanum itmişem takrīr men
Hikmet içre gördüğümü kılmışam ta'bir men

- (18) Bu micesî 'ilmi içinde bulmuşam eyle kemāl
Hem-çü Yūsuf iderem bu rü'yayı ta'bir men

Neşr: Hākīm kavlince (19) Ahyāşalūn peygāamber böyle deyicek andan Zerrīn-tāc Baḥş eyitdi: “Yā Rüstem-i cihān, bu kâleb-i insān bu güneş cirmine (20) karşı ok çekdüğü remzi bu ola kim bir kişi güneşden daḥı bahtulu. Bahtulu olursa ecel aña ölüm oḡın (21) çeküp tırur, vaḡtı iricek amān virmez atup urur.” Nazm:

- Bu tılsımāt aşlı ol ki remzin anuñ söyledüm
[173b] (01) Evvel āḡir ḡazretüñe şerḡın anuñ eyledüm

Her ne kim üstād-ı 'ālem 'ilm-ile itdi beyān
Anı takrīr eyleyüp üstād izīni şöyledim

(02) Neşr: Hākīm kavlince Zerrīn-tāc Baḥş böyle deyicek andan Küstehem eyitdi: “Yā pehlevān, bu ādem şekli (03) bu güneş cirmine karşı ok çekdüğü remzi bu ola kim bir kişi gün yüzlü ḡūblara 'āşī olup ok çekse (04) ḡaḡīḡatde bu kâlebleyin taşdur insān degüldür.” Nazm:

- Hūb u maḡbūb olana 'izzet gerek
(05) Hākū pāsın öpmege ḡızmet gerek

Yāra yār olmaḡ dileyen dost olur
Dost olan dil-dāra hem-raḡbet gerek

(06) Neşr: Hākīm kavlince Küstehem böyle deyicek andan Bezrīn eyitdi: “Yā pehlevān-ı zamān, egerḡi (07) her biri bir dürlü söz şöyledi cemī'isinüñ sözi 'aḡla yaḡın sözlerdür. Velī bu kâleb güneş cirmine karşı ok çekdüğü (08) bu ola kim ya'nī bu kâleb güneşi oḡına nişān kılmışdur. Güneşden murād kızıl altundur zīrā kimyā-gerler altuna şemsī (09) dirler ve ḡümişe kamerī dirler ve incüye necmī dirler bu kâlebi böyle düzen bu kayada güneş cirmine yazan kişinüñ didüğü budur kim (10) bu kâlıp çekdüğü ok peykānleyn demür külüng-ile güneş cirmi yazılı kayayı kaza şemse nisbet kızıl altun vardur (11) alup çıkara.” Nazm:

İşbu remzüñ aşlı bu iy ferḡunde-fāl
Tut sözüm taḡsīn idesin genc ü māl

- (12) Böyle diyüp anda Büzrîn pehlevân
Sâkin oldı vir şalavat mâh u sâl

Neşr: Hâkîm kavline (13) Kestehem böyle deyicek Rüstem-i Tühümten emr itdi neccârlar gelüp pûlâd külünglerle güneş cirmi yazılı kayayı yerinden kazup (14) deldiler velî delince haylî zahmet gördiler kaya delinicek bir ulu mağâra kapısı açıldı. Serverler ve pehlevânlar ve Rüstem-i Tühümten fanûs-ı (15) fenerler yakup Tağtağa-ı tarrâr önlerince mağâra kapusından yaña yürüyüp içerü girdiler bir ‘acâyip mağâra gördiler bir ulu (16) meydân mişâl. Andan mağâranuñ çaķ ortasında aķ gümüşden bir taht tırur. Taht üzre kıızıl altundan bir âdem kâlebin (17) düzmişler. Gözleri yerine gevher-i şeb-çırâķ ornatmışlar, ağızın aķ yâķûtdan kılup leblerin la’l-i rümmânîden, dişlerin dūr-dâne- (18) lerden düzüp daķı kâlibuñ başına bir cevherî tâc urup dürlü dürlü taşlar ve kıymetî kaşlar birle bezemişler. Beline daķı bir muraşsa’ (19) kemer bağlamışlar, eline altundan bir elma virmişler dirileyin oturur. Andan taht çevresinde ol meydân mişâl mağâranuñ bir (20) tarafın altundan gümüşden atlar, fîller, gergedenler düzmişler, hep âletleri muraşsa’, atları bir tavîle, fîlleri bir tavîle, gergedenleri (21) bir tavîle koyup dirileyin şöyle tırur. Kimi altun ve kimi gümüş zencîrler-ile ve yine altundan ve gümüşden öküz boğaların düzmişler. [174a] (01) Elmâs boynuzlu, gevher gözlü, yâķût dişlü, altun gümüş zencîrleriyle birbirine karşı dirileyin dururlar (02) ve bir tarafda daķı beserek develer buğurların dizmişler. Kimi altun, kimi gümüşden havut haţabları başında (03) mehârları, ayaklarında halhâlları ve ceresleri cümle muraşsa’ ü müzeyyen kaţâr birle dizmişler, berkitmişler dirileyin (04) dururlar. Andan aķ kıızıldan koçlar, koyunlar düzmişler burma boynuzlular kara gözlüler koçları koyuna baş ola. (05) Koyunları kıızısın emzürür, kıızıları şanasın dirileyin yüğrişür yürür ve bir yañadın altundan, gümüşden kırtlar (06) düzmişler şankim koyunu görüp yüğürür kimi ağızın kıızılara sîne sürüyü varur ve bir güşede daķı sîm ü (07) zerden şıgın boğaların düzmişler. Şâķ şâķa urup urışur gibi, kimisi dişisine yüğürür gibi ve yine (08) altundan ve gümüşden arşanlar ve kaplanlar düzmişler ol şıgın geyiklerine ağız açup kıuyruk (09) şalup dirileyin hum u hücum kıılışurlar ve bir tarafda daķı âhü, geyik, tavşan, çaķâl u dilküer düzmişler (10) altundan gümüşden dirileyin kimi tırup kimi otlar. Kimi yatur kimi yürür kimi yüğürür ve yine altundan ve gümüşden (11) tâzî atlar ve itler ve zağarlar düzmişler. Kimi yüğrişür geyik tavşan alur ve kimi dilkü çaķâl dutup sürür ve bir tarafda (12) daķı ördek ü kazlar ve tırnalar ve dürlü dürlü kuşlar düzmişler. Altundan, gümüşden yavruların uydurup dirileyin yürürler (13) ve yine altundan ve gümüşden toğanlar düzüp ve şâķînler şeh-bâzlar düzmişler. Ördegi, kazı ve tırnayı inüp urur (14) gibi dirileyin ve bir tarafa daķı yaşıll yeşimden ağaclar düzmişler kimine şaru yâķûtdan ve kimine rümmânîden ve kimine (15) zebercedden ve kimine mercândan yemişler kıılmışlar andan ağaclaruñ budakları üzre yaşıll zümürüdden tûtîler la’lü Bedaķşân’dan (16) bûlbûller, elmâsdan kıumrîler düzmişler dirileyin budaklarda oturup ötüşerler gibi

ve yine altundan ve gümüşden kerpüçler itmşler (17) biribiri üstine yıkın yığın yir yir yığışmışlar. Nazm:

Ol kadar bulundı kim yâkût-ıla cevher tamām
(18) Kim mişâlin görmemişdi ins ü cinden nîk-nām

Genc-i Kārūn aña nisbet zerredi
Eyle vâfir genc-idi ol iy hümām

(19) Neşr: Hükemā kavlince Rüstem-i Tühümtten ol mağāra içindeki düzme nesneleri bir zamān bakup teferrüc eyledi, (20) andan dönüp hakîmlere ve serverlere eyitdi: “Acebā bunları düzen kişinüñ bunları düzmekden murādı ne-y-idi ola?” (21) deyicek Ahyaşelün peygāmbere eyitdi: “Bunları düzdüren kimsene teferrüc için düzdürmişdür ola.” deyicek Küstehem eyitdi: [174b] (01) “Bunları düzen kişi gümrāhlığından n’idecegin bilmeyüp idüp durur ola.” didi andan Zerîr-i tâc-bağş eyitdi: “Bunları (02) düzen üstādlar şan’atların ‘arz itmeg-içün itdi ola”. didi andan Berziyan cihān-süz eyitdi: “Yā pehlevān-ı cihān, evvel (03) zamān gelen şāhlar güm-rāh u ‘āk u ‘āşiler-idi. Hayr u ihsān bilmezlerdi, māl u genci müstaḥakka harc kılmazlar-ıdı. Mālları (04) ḥadden aşıcak buncılayın nesneleri düzüp koyup kendülerden nişān iderler-idi.” didi. Pes Tağtağa-ı tarrār dahı (05) eyitdi: “İy pehlevān-ı zamān, bunları düzenler ölüme çäre bulmayup dirilik ḥasretinden şöyle iderlerdi.” (06) didi. Pes Rüstem-i Tühümtten bu sözleri eşidicek didi kim: “İy serverler, bunları düzen düzmiş, (07) ârzūsın geçürmiş şafāsın sürmüş. Şimdi bunları n’itmek gerekdür tā kim Süleymān devletine (08) lāyık ola.” didi. Andan Ahyaşelün peygāmbere eyitdi: “Yā pehlevān-ı Süleymān ve iy Rüstem-i devrān, bu māl u genci (09) bunda irküp yığan kimsene yıgmış kendüye naşīb olmamış şimdi saña naşīb oldı. (10) Sen dahı şöyle kıl kim bu māl u genc senden dahı gayrı kimseye arta kalmasun. Süleymān-ı nebî’nüñ (11) ḥōd māla gence ne ihtiyācı vardır?” didi. Ahyaşelün peygāmbere māl u genc ḥakḳında Rüstem’e böyle deyicek (12) Rüstem-i Tühümtten dahı ol mağāradan çıkup mağāra kapusunda oturdı, andan buyurdı ol düzme nesneleri (13) cümlesin mağāradan çıkardılar. Rüstem’üñ karşıısına qodılar. Rüstem-i Tühümtten dahı cümlesin serverlere, hükemāya, (14) ‘ulemāya, ḥademe, ḥaşeme, miqdārlu miqdārınca ulaşdurdı. Bir bağşın Süleymān-ı nebî-y-içün aldı ve cümlesin (15) yığup yidürmeyenüñ rağmına ulaşdurdı. Şöyle ki bir ḥabbe kalmadı.” Nazm:

(16) Er gerek ki virmeye dünyāya gönül tācuver
Bağşış ide tā ki verse ele giren sim ü zer

Bu saḥāvetle çıkar ‘ālemde erüñ göge adı
(17) Hem ‘atāla zabṭ olur kişver kamu iy nāmuver

Neşr: Hükemā kavlince ‘ākıbet ol gârdan çıkan gencüñ (18) içinden bir kızıl altundan düzülmüş tabağ çıktı. Velî gâyet ulu şöyle kim bir kişi içinde nice gerekse (19) otursun tursun. Rüstem ol tabağa nazar idüp teferrüclenürken kenârında bir kaç satır yazı gördi. (20) Tabağ kenârında yazmışlar tîğ-ile hûb rüşen kızmışlar. Rüstem-i Tühümten ol tabağı¹⁰² ‘izzetle Ahyaşelün peygâmbere (21) şundı. Ahyaşelün peygâmbere dağı Rüstem’ün elinden tabağı aldı ol yazılan haтта nazar kıldı ne dilce [175a] (01) olduğın muţāla’a kılup bildi. Okıyup didi kim: “Yā pehlevān, bu tabağ kenârında bu yazuyı yazan (02) tîğ-ile hûb rüşen kızan dimiş kim iy cihān sarāyına gelen, zamān-ıla bu mağārayı seyir kılan ve bu (03) mağārada bu maţlabı bulan kaçan ki bu maţlab içre bu altun tabağı kim bulasın bilesin kim ben (4) Sirmāl-ı şāh-ıdum. ‘Ömr-i devlet-ile hüküm iderken yirde gömilü bir hazîne buldum. Māl u gencin (05) çıkarup aldum. Bu altun tabağ dağı ol māl içinde bile çıktı. Bir altun levh dağı bile pes (06) levhde yazup dimişler kim iy cihān milkinge gelen, bu altun tabağı bulan ve levhe nazar kılan (07) bilesin kim bu tabağ düzileli içinden dört yüz kırk ulu sultān hōn yemişdür. Āhir dört (08) yüz kırk dağı ölüp bu tabağ anlardan arta kaldı.” Nazm:

Niçe biñ şehden cihānda arta kalmış ol tabağ
(09) Kendü turur şāhib yine derd-ile ermiş şa’ağ

Her kim andan aş yedise baş kemiş āhir yire
İşidüp tārīhin aldı ‘ākılān andan sebāk

(10) Neşr: Hükemā kavlince Ahyaşelün peygâmbere tabağdağı yazudan levh beyānın kim kıldı (11) andan Rüstem-i Tühümten ol tabağı Tağtağa-ı tarrār’a virdi eyitdi: “Bu altun tabağ(da) niçe selāţin ü serverleri (12) yemiş, al bu tabağı Süleymān-ı nebî devletinde sen dağı yi.” didi. Tağtağa baş urup tabağı alup nacağıla pāre- (13) leyüp kendü peyiklerine bahş kıldı. Mā-ḥaşal kışşa dırāz kılmayalum Ġazbān-ıla Rüstem ol aradan (14) gidüp yine şehre gelüp bārīgāhlarında yiyüp içüp ol gice yatdılar. Çünkü şabāḥ oldu (15) Rüstem-i Tühümten yerinden durup Hālik’a ‘ibādet kılup tāt urunup libāçe¹⁰³ geyüp serīrine oturdu. (16) Serverler dağı gelüp dīvān düzdi andan hōn geldi yenildi içildi Hālik’a şükri dinildi. (17) Andan Rüstem eydür: “Yā Ġazbān, şormak ‘ayb olmasun ne dīne taparsın? Allāh’ı nice bilürsin? Allāh’a tātati (18) ne vech-ile kılırsın ve kankı peygâmbere ümmetsin?” Ġazbān eyitdi: “Yā pehlevān, puta taparam, ma’būd büti (19) bilürem, secde puta kılıram. Ġayrı mezheb ü millet bilmezem ve Ġayra tātāt kılmazam.” Ġazbān böyle deyicek Rüstem-i (20) Tühümten serverleriyle Ġazbān’ün bu sözine gülüşdiler. Bunlaruñ gülüşdüğine Ġazbān saht düşdi. (21) Ol sahtlığı-ıla eyitdi:

¹⁰² Yazmada “tabağı” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁰³ Yazmada “lipāçe” yazılmıştır.

“İy pehlevān-ı cihān, serverler benüm sözüme neye gülüşdiler?” Andan Rüstem eyitdi: “İy [175b] (01) delü, sen puta taparam, putı ma‘būd bilürem, didüğüne gülüşdiler.” didi Andan Ġazbān eyitdi: “yā pehlevān-ı cihān, (02) ya bunlar puta tapmazlar mı kim put-pereste tanz iderler?” didi. Rüstem eyitdi: “İy bī-ḥaber, büt nedür kim aña (03) ma‘būd diyüp secde idesin? Büt ḥōd bir düzme nesnedür. Cānı yok, şöyle kim bir oyuk yüzün düşürse (04) tarvanup duramaz. Üzerine siñek konarsa süremez, düşmen ḥavāle olursa uramaz, iki eli tutmaz, (05) gözi görmez, kulağı eşitmez, dili söylemez şöyle müsevvā mübtelā olan ma‘būd mı olur?”. Nazm:

(06) Cāmid olan nesne ma‘būd olmaya şahib-kemāl
Ḥālīk ol ki ḥalkı Ġcād itdi yok aña zevāl

Lā-şerīk lā-yemūt lem-yezeldür ol Ḥudā
(07) Vāḥidü’l-lāhu ekber lā-yefūt u bī-zevāl

Neşr: Ḥükemā kavlince Rüstem şöyle deyecek Ġazbān (08) eyitdi: “Yā pehlevān, bunun gözi görmez ve kulağı eşitmez ve dili söylemez dirsın, kaçan ki benüm bir maḫşūdum ola (09) katına varduğum dem beni görüp ‘izzet eyler, ne söylersem cevāb virür maḫşūdumı yerine getirür. (10) Bu böyle olıcaḫ benüm ma‘būdum n’içün gözsüz ve dilsüzdür. Ya aña n’içün eşitmez dirsiz?” deyecek, yine Rüstem (11) dönüp eyitdi ki: “Yā Ġazbān-ı güm-rāh, bir nesneyi kim sen elüñle düzesin, eskiyenin yine bozasın (12) anuñ ne gözi ve ne kulağı ola ve bir daḫı baña putum söyler, baña ‘izzet eyler dirsın. Putuñ saña (13) söyledüğü oldur kim şeytān-ı recīm gelüp içine girür sen put katına varduğunu şeytān (14) görür putı içinden ḥarekete getirür. Sen puta karşı söyleyicek saña put içinden kolayuñca (15) cevāb virür. Sen anı put söyler şanursın.” Rüstem böyle deyecek Ġazbān eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, (16) putlarumuñ bekçisi vardur. Şöyle yirde durur kim sivri siñek katına varmağa mecālı yokdur. Şeytān didüğüñ (17) benden ḫorḫmadın put içine gelüp nice girür?” Ġazbān şöyle deyecek Rüstem-i Tehimten eyitdi: “İy bī-ḥaber, (18) şeytān şol kimse degüldür ki kimseden ḫorḫa ya üşene ve daḫı şeytāna ḫapu baca ve dīvār birdür. (19) Her ne yirden dilerse girür çıkar. Kimesne anı göremez, ḥiç aferīde anuñ sırrına iremez.” deyecek Ġazbān (20) el ağzına urup bir zamān durup fikir deryāsına taldı, dönüp yine eyitdi kim: “Yā pehlevān-ı cihān, (21) şeytān şöyle ider bu vech-ile gelür gider didüğüñi benüm ‘aḫlum ḫabül kılmaz. Velī dur senüñle [176a] (01) putlarum katına varalum su‘āl idelüm gör nice cevāb virür.” deyecek Ġazbān’uñ (02) bu sözile Rüstem-i Tehimten serverlerle süvār olup Ġazbān’uñ put-ḥānesine geldiler. Nite gördiler bir (03) ‘acāyib put-ḥāne altun gümüş putlar ile toptolu ve put-ḥānenüñ ḥādimleri daḫı Rüstem’le Ġazbān’ı gördiler (04) def‘ī cümle bütleri bezeyüp altun, gümüş mecmerler ve mecmerlerde ‘ūd u ‘anberler buḫūr itdiler. Dürlü

dürlü şem' ü (05) qandīller yaqdılar. Rüstem put-ḥāneye girdi sağ u şol nazar kıldı bir 'acep put-ḥāne gördi. Biñ altı yüz (06) mermer direkler üzre yedi yüz yigirmi kemer bağlamışlar, her kemer bir dürlü taşdan. Ol kemerler üzre yüz yigirmi (07) mu'teber qubbe bağlamışlar içi taş mülevven müzehheb munaqqaş lajiverdī. Ol qubbeler altın dört līvān qılmışlar. (08) Dīvārların hep muraşsa' taşvīr itmişler. Yazınca üstādlarına sīm ü zerler ḥarc itmişler. Ol līvānlaruñ yerinde biñer (09) kız durmuş şaff-ıla hep başdan ayağa la'l ü cevāhire müstağraq. Bir līvānda daḥı dört yüz kırk dört siyāh- (10) pūş rāhibler dururlar. Kimi yanmış şem'i dutar ve kimi mecmere birle 'ūd u 'anber buḥūr ider ve kimi altundan şalīpler (11) göğüslerine aşup şöyle dururlar ve bir līvānda daḥı biñ bir put durur. Kimi altun ve kimi gümüş ve kimi (12) 'aķīķ ve kimi mercān ve kimi yeşim ve kimi zeberced cümlesi la'l ü yāķūt birle bezenmiş. Kimin atlas birle örtmişler (13) ve kimi açuķ durur. Andan putlar qarşusındaḡı līvānda bir pīr-i rāhib oturmuş 'ōmrin āḡirine yetürmiş. (14) Andan Rüstem-i Tehemten'e Ġazbān eyitdi: "İy şāh, dīnümüzüñ ulusı budur. İşbu oturandur, gel bunı (15) ziyāret kılalum." diyüp Ġazbān süre varup ol dīn ulusı didüginüñ öñinde baş urdı. (16) Rüstem daḥı serverleriyle andan yaña yüridiler yaķın varıcaķ ol pīr-i rāhibe selām virdiler. Rāhib daḥı (17) yerinden durup 'izzet kılup selām aldı. Rüstem'e ve serverlere nazar kılup baķdı kimseler gördi kim (18) her biri bir diyāruñ sultānı, server-i ser-gerānı 'izzetleyüp yir gösterdi. Rüstem daḥı serverleriyle ol (19) līvāna çıkup oturdılar. Bākī serverler ayaḡın durdılar. Andan Aḡyāşelūn peygāMBER ilerü varup putlardın yaña (20) nazar itdi. Aḡyāşelūn peygāMBER nazar idiceķ ol biñ bir put cümle yüzleri üzre düşdi. Ġazbān ve (21) rāhibler anı gördiler tırdılar. Pes rāhibler yir yir düşen putları qaldurdılar. Ġazbān ol pīr-i rāhibe eyitdi: [176b] (01) "İy dīn ulusı, bu ma'būdlarımız tıururken cümle niçün yüzün düşdiler?" rāhib eyitdi: "Beñzer kim bu gelenlerde (02) cāzū vardur. Bizleri vehim itdürmeg-içün siḡr-ile bütlerümüzü yüzün düşürdi." didi. Andan rāhib nazar kılup (03) Rüstem'e ve serverlere eydür: "Yā serverler, ata altı aylıķ yoldan bu bizüm putlarumuza ma'būd diyü tıaparlar. Bu putdan murād (04) maķsūd bulurlar, hep buña secde kılurlar." deyiceķ andan Rüstem eyitdi: "İy bī-ḡaber, bu put didüğüñ ya qalaydur (05) ya baķırdur ya altundur ya gümüşdür. Bir müsevvā düzme nesnedür. Buncılayın nesne ma'būdlığa lāyık mı olur?" (06) Nazm:

Düzme nesne olmaya ma'būd u Ḥālik bī-gümān
Ḥālik ol ki "Kün" dimekden eyledi kevn ü mekān

(07) Ḥālik u eşyā-yı 'ālem vāḡidü'l-lāhu ferd
Ol Ḥuzādur kim aña yoķdur şebīḡ ü hīç mişāl

Neşr: Hākīm (08) kavlince Rüstem eyle deyicek andan Ġazbān eyitdi: “Yā pehlevān, ma‘būdliğa put lāyık degül dirsiz ve bir dahı (09) eydürsiz kim şeytān put içine girür söylersiz, söyleyeni put şanursiz dirsiz. İmdi ol Şeytān didüğüñ (10) ne kişidür kim gelür gider bizler anı görmezüz?” deyicek andan Rüstem eyitdi: “Yā Ġazbān, şeytān (11) didüğüm Hāk te‘ālā hāzretinde muḵarreb ferişte idi. ‘İlmine mağrūr olup ādemden yigem didi. Hāk te‘ālā (12) dahı anı dergāhdan sürdi.” Andan Rüstem böyle diyüp şeytān ne kişidüğün söyleyicek Ġazbān’uñ (13) küfr-i ḳal‘ası yıḳılup putlar sevgüsi göñlinden ḳıḳup put öñinden gidüp Rüstem öñine gelüp (14) eyitdi: “Yā pehlevān, put bātıldur dirsiz imdi baña didüğün ṭoğrı yolu göster.” didi. Andan Rüstem dahı (15) Ġazbān’a Dāvud peygāmbere ‘aleyhi’s-selām şerī‘atınca şehādet telḳīn idüp ĩmān ‘arza ḳıldı. Ol dahı cemī‘-i (16) ruhbānlarla müsülmān oldılar. Putları şıyup ehl-i ĩmān oldılar. Nazm:

Hāḳḳı bir bilüp ḳamusı ehl-i ĩmān oldılar
(17) Būte hıẓmet itdügine dil-perīşān oldılar

Rüstemüñ ḥükmüne maḥkūm oluban pīr ü cüvān
Hıẓmetine yüz süriyüp aña fermān oldılar

(18) **Der-beyān-ı temşīlāt-ı dāstān-ı māzī¹⁰⁴**
Dinle imdi iy emīr-i ber-kemāl

Saña senden naḳl idem bir ḥōş mişāl
(19) Ger bu remzüñ sırrını ki bilesin

Hāḳḳ’a lāyık şālih a‘māl ḳılasın
Fi’l-mişil rūḥuñ durur Rüstem hemān

(20) Baḥr-ı ‘ummān mişli durur bu cihān
Şāh-ı Ġazbān hem-çü nefsi emmāredür

Nefse uyan dāyimā bī-çāredür
(21) ‘Aḳluñuz Aḥyāşilūn peygāmbere ol

Ṭut sözin ki uḥrevī yā reheb ol
‘Aḳl ı rūḥuñ birlik itse iy hümām

¹⁰⁴ Mazideki hikāyelerin temsilleri hakkında.

[177a] (01) Nefs-i Ğazbān ola mü'min nīk-nām

Cehd ide gör nefs-i mü'min idesin

İtmeseñ menzīli siccīn idesin

(02) Nefs-i kāfir olmasa dindār u bes

Meskeni siccīn ola hem nār u bes

Nefsi mü'min eyleyen olur melek

(03) 'Arş olur cevlan-gehi nice felek

Nefs-i mü'min eyleyendür pür-hüner

'Arş-ı 'ālīden 'ulāya iden güzer

(04) Eyle ʔāʔat Hakk'a kim sübhān odur

Hizmet ol Ğaffār'a kıl ğufrān odur

Ol kapuya sür yüzüñ türābı yok

(05) Vāhidü'l-lāh durur ensābı yok

Lā-şerīk ü lā-mekāndur lā-vezīr

Qādir ü qayyūm Hakkdur lā-müşīr

(06) **Der-beyān-ı meclis-i āhīr**¹⁰⁵

Hakk'a minnet ki ol durur Allāh te'āl

Lā-şerīk ü lā-yemūt u lā-zevāl

(07) Hāk-iken Firdevsi'yi gūyā kılup

Virdi fehm ü 'aql u idrāk ü kemāl

Bu Süleymān-nāme'sin te'līf idüp

(08) Söyledi ra'nā seḥun çün dürr-i lāl

Üç yüz on iki mecālis söyleyüp

Āhīr itdi meclisi iy ferḥunde-fāl

(09) Söze qādir olduğumca bī-gümān

¹⁰⁵ Son meclisin beyanı hakkında.

Neşr ü nazmı söylenüp oldı mişāl

- (10) Buña hem-tā dinmedi ahsen seḥun
Buña beñdeş söyleyen kim yā maḳāl

Ney ğalaṭdur sözlerüm ki ben kimem
Ögünüp eydem benem sāhib-kemāl

- (11) Hāk-i pāy-ı kāmīlānem ben ḥaḳīr
Kāmīlem dimek degül ‘aḳla muḥāl

- (12) Yā İlāhī nūr-ı Aḥmed ḥaḳıçun
Ben ḳuluña raḥmet eyle itme infi‘āl

Süleymān-nāme’nün üç yüz on üçünci meclisinün zikrindedür¹⁰⁶

- (13) Her kimün ‘ışkı cemāl-i yārı yok
Dergeh-i yārı içinde yārı yok

- (14) ‘Işk içinde olmaya sābit-ḳadem
Her kim ol ser-geşte vü ber-kārı yok

Dil-berinden kāmīl itmez dil-beri
Var mı dil ki bes anuñ dil-dārı yok

- (15) ‘Işkı yok ādem behāyim şekl olur
Nāṭıḳ-ı ḥayvān durur güftārı yok

- (16) Söz gerek ki rāst ola emlah kelām
Rāstı sözçe bu dilün aḥbārı yok

Müstemi‘ken söz(ü)ñe ḥalk-ı cihān
Nutḳa gel ki bundan özge evṭārı yok

- (17) Kim bilürsin çün fenā durur ‘ömür
Çarḥ-ı ğadruñ kim didi ğaddārı yok

Nice ten besledi kim virmedi mevt

¹⁰⁶ Süleymān-nāme’nin üç yüz on üçüncü bölümünde zikredilenler.

(18) Nice gül bitürdi kim yâ hârı yok

Ne hō ölümden özge vardur di elem
Ne hō ecel fikrinedür efkârı yok

(19) Tende şıhhat var-iken söyle kelâm
Saña hem-tâ hâşşa kim summârı yok

Di Süleymân-nâme'den aḥbar 'iber

(20) Hikmet-âmîz anca sır esrârı yok

Buña hem-tâ olmaya kışşa-güzîñ
Ne seḥun aḥsen ḥadîş iḥbârı yok

(21) Vir şalâvat lîki cāndan Aḥmed'e
Ki aña hem-tâ bir nebî muḥtârı yok

[177b] (01) Der-beyân-ı kıssa-i 'Abdu's-samed bin Süleymân (02) bin Dâvud 'aleyhi's-selâm¹⁰⁷

(01) Loḡmân-ı Ekber ibni 'Âd, ol ḥakîm-i üstâd ve Eflâṭûn-ı Yûnânî, bu (02) kitâbuñ tercümânı naklince nâkilân-ı muḥtâr ve râviyân-ı aḥbâr ol vech-ile (03) şahîḥ rivâyet kılup eydürler ki nite Rüstem-i Tehimten ve Ğazbân-ı Kûhî'yi Dâvud peygâmbere şerî'atınca müsülmân (04) idüp ol cezîreyi seyir itmekde ve yeyüp içmekde. Ammâ ki bizüm kışşamız ez-ân cânib Süleymân ḥazretine (05) geldi. 'Aleyhi's-selâm ol zamân ki Süleymân ḥazreti İblîs-i pür-telbîs'i tutmağa melâ'ike ve tekvîn ve cin (06) re'îslerin gönderüp intizâr çekerdi ki recîmi dutup ne vaḡt getüreler, dergâhuma yitüreler diyüp (07) intizâr-ıla otururken göñline bu geldi ki: "Ḥak te'âlâ baña bir oğul virse şoñumda kâyim ber-maḡâm (08) ola, şeyṭân neslini segire, mü'minlere iğvâ vermeye." diyüp kendü oğlı olmaduğına perîşân oldu. (09) Zirâ ki oğul cân vaşlasıdur kişinüñ şoñında yerin dutucı, cedd-i emlâkin ma'mûr idici, âbâ vü ecdâdın (10) ḡayır-du'adan añıcı oğuldur kim şemere-i dil ü cāndur ve Süleymân ḥazreti 'aleyhi's-selâm kendü saltānatına bakup (11) yerine kâyim-maḡâm kimsesi olmaduğına ḡam-ḡîñ idi. Zirâ ki Tubba'-i ḡalîfe kızından ve Efrâsiyâb şâh kızından (12) ve Mısır sultânı Celâle'd-dîn kızından ve andan ḡayrı ḥazret-i Süleymân-ı nebî'nüñ 'aleyhi's-selâm yedi yüz cevârisi (13) var-ıdı ki her bir cāriyeye yedi cāriye ḡizmet iderdi ve her birisi ḡüsün içinde şîrîn-hey'et ve zeliḡhâ- (14) şûrat u ḡavvâ-ḡüsün, mihr-i ruh u servûḡad mergûbeler ve

¹⁰⁷ Abdu's-samed bin Süleymân bin Davud aleyhi's-selâmın hikâyesinin beyanı.

maḥbûbeler idi ve bir kavilde ol zamân Süleymân'ın üç yüz nikâhlu (15) havâtîni vardı. Ammâ ki nakl-i şaḥîḥ budur ki ol ḥînde Süleymân'ın nikâhlu üç 'avreti var-ıdı ki zikir (16) olundı ki Belķīs'i henüz almamış-ıdı. Velîkin Belķīs'i alup Beyte'l-mukaddes'i tamâm idinceye dek dünyâ (17) padişahlarınuñ maḥbûbe kızların alup nikâh itmegile tamâm üç yüz cemîle menkûhası var-ıdı ki (18) her birisi bir pâdişahuñ duḥteri-y-idi, ḥüsn içinde yir yüzünüñ âfitâb-ı aḥteri-y-idi. Pes Süleymân ḥazreti 'aleyhi's- (19) selâm ğāyet müte'allim olup oğlu kıızı olmaduĝına ğam-ĝîn ve çeşm-i nemĝîn olup şol kaşdı itdi ki (20) cemî'-i havâtînine ve cevâriye vara tâ ki Hâk te'âlâ birinden bir oĝul vire. Andan ol zamânıñ re'îsü'l-ḥükemâsına (21) yüz dutup eyitdi: "İsterem ki baña bâh arturur, menîyi ziyâde kıılır edviyeler terkîb idesiz. İftâr kıılup [178a] (01) imtihân idem." deyicek Loḳmân-ı Ekber bu ḥuşûşa cevâb virmedi. Zîrâ gördi ki Süleymân ḥazretinüñ bu fikrinde (02) bir ḥalel var ki oĝlı kıızı ḥükmine ḥavâle kıılup sebep tutdı müsebbibü'l-esbâbdan dilemedi. Pes Loḳmân-ı (03) Hâkîm cevâb virmeyicek Feysâĝûris-i Tevhîdî ve Batlamyûs-ı Hâkîm ve Bilinyâs-ı Hâkîm ve feylesûf-ı dânâ ve (04) Câmâsb evvel cemî'i ayaĝ üzre kaḳup eyitdiler ki: "Nebîyya'l-lâhı, bu muḳavvî ma'cûn edviyesi saḳankûr-ıla olur. (05) Eyle olsa baḥrî kuşlar re'îsi balıḳçıl armaĝan getürdüĝi saḳankûr-ı Mısrî'yi ḥazîneñden çıkar getür taḳşîm (06) idelüm. Her birimiz 'aḳlumuz irdüĝince bir muḳavvî ma'cûn idelüm nazaruña getürelüm." deyicek ḥazret-i Süleymân 'aleyhi's- (07) selâm emir itdi dört biñ dört yüz ḥükemânıñ yedi nefer re'îslerine Loḳmân-ı ḥakîm'den ğayrısı (08) varup ḥazînedan saḳankûrı çıkardılar, taḳşîm idüp üleşdiler. Birer ḥoḳka ma'cûn terkîb idüp (09) Süleymân ḥazretine 'arz itdiler. Muḥaşşal-ı kelâm söz dırâz itmeyelüm bunda iki ḳavl vardır. Bir ḳavli bu ki ḥazret-i (10) Süleymân'ın taḥtını yıl Sinop¹⁰⁸ şehrinden götürüp gitmedin Efrâsiyâb şâhuñ kıızın alduĝı demde kırk (11) gün içinde yedi yüz cevâriye ve üç yüz menkûhalu ḥâtûna vardı. Ammâ ki ikinci rivâyet budur ki (12) Süleymân peygâmbir Mısır sultânı Celâle'd-dîn kıızı Mehîñ Bânü'nuñ ḥalvet-i ḥâşına vardı. Meger ki Mehîñ (13) Bânü'nuñ 'âdeti bu-y-ıdı ki gügercin beslerdi ve anlarıñ irkeĝile dişisi leb lebe virüp emişdüklerin (14) ve birbirine ḥulḳ itdüklerin görüp ĝoñulden Allâh'a niyâz kıılup eydürdi ki: "Yâ Rabbe'l-âlemîn, dost u düşmen (15) karşıasına bunca ḥavâtîn içinde ve cevârî arasında Süleymân-ı nebî'den bir veledçüĝüm vücûda gelse bir gün daḥı (16) saĝ olduĝına ḳâyil idüm. 'Ömri ṭavîl olmazsa daḥı olaydı dek düşmenlerüm ḥased odına cân u ciger (17) yaḳaydı." diyüp Hâḳḳ'a münâcât iderken ḥazret-i Süleymân ol emîrü'l-insi ve'l-cân ḥalvet-i ḥâşdan içeri (18) girdi. Mehîñ Bânü yerinden durup karşı vardı ḥizmetine yüz sürdi ta'zîm-i tām-ile ve ikrâm-ıla ol meh-i ḥadd-i (19) âsumân ve serv-i ḳadd-i bûsitân güle güle ḥıramân ḥıramân şalınup Süleymân nazarına gelüp ṭapu kıılup ḥizmet (20) gösterüp elin alup şâh-nişîn üzre

¹⁰⁸ Yazmada "şinob" şeklinde yazılmıştır.

çıkardı. Çehār-bāliş zer-baft üzerine bî-tekellûf çıkup oturdu (21) ve karşısına Mehîñ Bānū ayağın durdu andan Süleymān peygāmbere ‘aleyhi’s-selām dönüp Mehîñ Bānū’ya nazar itdi gördi ki [178b] (01) mähî-çehār şebih gibi müştēsñā ve müştēhā ve müntehā hūblıķda tarāvetde hūrî-i cināne beñzer. Ol şüret-i (02) Çîn, ol zülf-i müşķîn-i pür-çîn, ol ay alın ve güneş ruh biñ Süleymān gibi şāhı māt ider hāl-ı ferzîn-ile. (03) Gösterse ruh başında cevherî tāt hāl-ı ‘ālem hūsnine muhtāt. Ğazel:

Alındur teşrîķ anuñ kim āfitāb andan çıkar
(04) Saçındur mağrib anuñ kim mäh-tāb andan çıkar

Ğamze-i āhūsı nazarda ‘āķılı mecnūn ider
Leyl-i zülf-i nāfedür ki misk-nāb andan çıkar

(05) Nutķı ‘İsî nefhidür kim mürdeye virür hayāt
Hoķķa-i mercān dehānı la’l-i nāb andan çıkar

Āh idersem fūrķatından dutısur oda cihān
(06) Giryē kılsam çeşm-i ķan u hūn-āb andan çıkar

Her seher firdevs-i bülbul gül ruhiçun itse zār
Gül-ruh-ı dil-ber ‘araķ döker gül-āb andan çıkar

(07) Neşr: Hükemā kavlince kaçan kim ol ķamer-ruh şeker-pāsuķ, şîrîn-zübān, faşîh-lisān birle Süleymān (08) hāzretine nāz u şîve göstericek hāzret-i Süleymān’uñ iştēhāsı germ olup dururken nā-gehān gördi (09) bir çift gögercin dişisile sarāy hıştı üzerinde turup erkegi dişisine hūķu tevāzzu’ kılıp cem’ olmaķ (10) dileyince pür-şeh-perlerin yire sürüp mantıķu’ı-ıyırca yalvarup hālın ‘arz idicek dişisi cevāb virdi ki: “Niçün (11) edeble olmazsın? Şol oturan hāzret-i Süleymān’dur ins ü cinnūñ meliki, şāh-ı şāhānıdur. Andan utanmaz mısın ki şehvet (12) ārzūsın idersin. Anı bilmez misin ki ‘uķālā eydür: “Her ki şehvetine bende ola her yirde hūr u zār olur, “‘abdü’ş-şehvet (13) ezelli min ‘abdi’r-riķķ.”¹⁰⁹ deyicek irkegi cevāb virüp eyitdi ki: “Kişi helālıla ‘ıyş itmek şenā‘at (14) degüldür. Zîrā ki emr-i şerî‘atdur ve eger ki Süleymān hāzretinüñ dahı hāzzı var-ısa hātūnıla ol dahı cem’ (15) olur. Anuñçun Allāhu te‘ālā cemî‘-i nesneyi çift yaratdı ki anlardan tevālūd tenāsül gele Allāh’uñ vaḥdāniyyetine (16) delîl ola kim yalıñuzlık aña yaraşur ki ķul huve’l-lāhu eḥaddur¹¹⁰ tevālūdi tenāsüli yokdur cemî‘-sinden (17) münezzehdür. Allāhü’ş-şamed, lem-yelid ve lem-yüled ve lem-yekun kufuven

¹⁰⁹ Şehvetin kölesi (gerçek) kökten daha zelildir.

¹¹⁰ Kur’an, İhlas suresi 112/1 “Baki Allah tektir”

ehaddür”¹¹¹ deyicek dişisi yine eyitdi ki: (18) “Be-takdīr, sen benümle cem’ olmak dilersin bir h̄alvet yir gerek, h̄azret-i Süleymān’dan utanmaz mısın veya bunca (19) halk içinde ve bu t̄uran cevārīden elikmez mısın? İllā ki sen ol aḥmaḳa beñzersin ki göñli ağzındadır. Her ne kim (20) diline gelse anı söyler. Nite kim eydür: “Ḳalbu’l-aḥmaḳ fi femihi.”¹¹² deyicek irkegi cevāb virdi ki anuñçun didiler ki: (21) “Dişinüñ ‘aqlı olmaz, zīrā ki bunlar nāḳışātü’l-‘aḳldur ya’nī bunı mı fikir idersin ki cihān sarāyında h̄ālī [179a] (01) yir bulına. Eger insāndan h̄ālī olursa ervāḥdan h̄ālī yir yoḳdur ve bir dahı eydürsin ki Süleymān’dan (02) utanmaz mısın ve bunca cevārīden alıñmaz mısın? Bir nesne kim Allāh’uñ buyruḡı ola aña utanmaḳ mı (03) olur ve bir dahı eger cevārīse her birinüñ t̄oḳuz nefsi var ellerinden gelmez ki murādınca olup nefsi-i murādın (04) vireler kaderünce seni gözedürler ki Süleymān’uñ vişāl-i şoḥbetine ireler. Benüm göñlüme ‘ilme’l-yaḳīn bu re’y (05) aḥsen geldi ki eger ben senünle cima’ olam Süleymān h̄azretine h̄oş gele h̄ātūnıla cevārīler (06) dahı h̄azḡ ideler.” Dişisi eyitdi ki: “Nite beyān eyle ki ma’lūmum ola çok nesne var ki kişi andan aşşı umar, āḥirü’ (07) l-emir andan ziyān gelür kim demişlerdür: “Rubbe riyāḥin yu’eddi ila’l-hüsrānı”¹¹³ vaḳt ola ki bu fikri idüp (08) benümle cima’ olasın Süleymān’a güç gele bize ‘ikāb etümüz kebāb ve baḡrumuz h̄ūn-āb itdüre.” deyicek (09) irkegi eyitdi: H̄āşā ki Süleymān ni güne bizi helāk ide? Ammā faḳīrūñ göñline bu gelür ki Mehīn Bānū ki (10) Mışır sultānınınuñ kıızıdur bizi getürüp bunda h̄izmet idüp dāne döküp ‘izzet itdürdüḡi (11) ve t̄uḡī-i şeker-şiken, şīrīn-zübāndan ziyāde bizlere iḡtibār itdüḡi budur ki h̄azret-i Süleymān birle bir yire (12) gelince cemālin müşāhede kılınca biz dahı senünle bir yire gelüp cem’ olavuz, halka ta’zīm kılmaḡ-ıla h̄azret-i (13) Süleymān görüp germ olup h̄elālıla cimā’ kıla. Belki Allāhu te’ālā aña bir sülāle¹¹⁴ vire ve murādına ire. Zīrā ki (14) Süleymān-ı nebī’nüñ mübārek çehresinden görmez misin ki Mehīn Bānū’ya naḡzar idişi anuñla h̄alvet ister (15) zīrā ki ‘uḳalā eydür: “Bir kişi bir nesneyi gözlese yüzinden ve sözinden ma’lūm olur. “Ma aḡmare aḡadun şeyen illā (16) zahara minhü”¹¹⁵ ve cevārīler h̄ōd murād-ı cimā’ bizüm cemi’yyetümüz göricek h̄az iderler bī-nizā’.” diyüp mā-haşāl-ı kelām dişisi (17) ne ḳadar ki: “Edeble ol ki edeb kişinüñ şeref-i faḡlıdur nesli degüldür. Edebün şaḳla nite ki ‘ulemā eydür: “Eş-şerefu (18) bil-faḡlı ve’l-edeb-i lā bi’l-aşlı ve’n-nesebi.”¹¹⁶ diyüp naşīḡat idicek erkegi eyitdi: “Ḳaderlenmiş de bozulmuş (19) bu ḳader kim gelecek nesne gelür nite kim eydür: “İzā celle’l-ḳadar-u baḡale’l-h̄azere”¹¹⁷ diyüp

¹¹¹ Kur’an, İhlas suresi 112/2-4 “Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğrulmamıştır, Hiçbir şey o’na eş yada denk değildir.”

¹¹² “Ahmak insanın kalbi ağzındadır.”

¹¹³ “Nice rüzgarlar vardır ki hüsrana sebep olur.”

¹¹⁴ Yazmada “zülāle” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁵ “Bie kimse herhangi bir şey gizlememiştirki ondan ortaya çıkan olmasın.”

¹¹⁶ “Şeref fazilet ve edebledir, soy sop ile değildir.”

¹¹⁷ “Kader ortaya çıkınca tedbir batıl olur.”

dışisile cimā' itdi. (20) Süleymān ḥazreti 'aleyhi's-selām bunların sözün “ve ‘ullimnā mentika't-tayr ve ütiynā min külli şey'in”¹¹⁸ mücebine bilüp (21) dahı “fe tebesseme dāḥiken”¹¹⁹ ‘amelince tebessüm itdi. Anların zeyreklüğün begendi. Mehīn Bānū görüp utanup kızardı [179b] (01) ve illā ki ihtiyārsuz bir āh itdi, ḥālinden Süleymān'ı āgāh itdi. Ḥazret-i Süleymān dahı emir itdi odayı ḥalvet (02) itdiler ve gūsul şuyın ḥazır itdiler Mehīn Bānū-y-ıla bir yire gelüp andan Süleymān gūsul idüp çıkup (03) gitdi. Bu kaziyye kal'a-i Sinop'da vāḳi' olmuş-ıdı ki yedi yüz cevārīye ve bir kavülde üç yüz nikāḥlu ḥalvetine (04) kırk gün içinde varmış-ıdı. Pes ol ḥīnde ḥazret-i Süleymān 'aleyhi's-selām nite kim bundan aḳdem rivāyet (05) itdük İblīs-i pūr-telbīs-i bī-dīni tutmağa melā'ike ve tekvīnler ve cin serhenglerini bile koşup (06) ele getürmeğe şerrini cihāndan götürmeğe niyyet kılpup intizār-ıla kürsüsü üzerinde qarār kılmış-ıdı. (07) Fi'l-cümle kışşayı dırāz kılmayalum ol gün dīvān-ı 'azīm kırup otururken ḥatırına Süleymān'ın 'aleyhi's- (08) selām bu geldi ki Sinop kal'asına ḥaber göndüre Ḥ'oca Sarāy'dan teftiş ideler ḥavātīnden ve cevārīden (09) ḥāmle kimse var mı göreler andan Süleymān ḥazreti Aşaf bin Berḥayā'ya emir itdi Süryāni bir nāme yazdı (10) Sindūs-ı cinnī-y-ile Ḥ'oca Sarāy'a gönderdi. Cinnī nāmeyi alup, dem çeküp, uçup Sinop şehrine geçüp (11) ḥalk gözinden nihān, Ḥ'oca Sarāy gözine 'ayān nāme-i Süleymānī'yi şundı. Ḥ'oca Sarāy nāmeyi alup öpüp (12) başında kıoyup mührin alup okudı. Maẓmūnı ma'lūm olup def'ī dest-i ḥaṭṭıla cevāb yazup nāmeye dürüp, (13) üzerine mühür urup Sindūs-ı cinnī eline virüp Süleymān'a gönderdi ṭarfetü'l-'ayn içinde yedi sā'at (14) geçmedin şehir-i Sinop'dan dem çeküp uçup Süleymān'a varup gelüp nāmeyi şundı. Süleymān dahı (15) mührin götürüp Aşaf eline vormeyüp kendü okudı gördi şöyle yazmışlar ki. Naẓm:

(16) Şöyle yazmış nāmede Ḥ'oca Sarāy
Kim be-nām-ı nām-ı evvel ol Ḥuzāy

Ki ol durur Allāh u vāḥid lem-yezel
(17) Kādir ü kıyyūm u sulṭān u bī-bedel

Evvel ol kim evveline yok ezel
Āḥir ol kim āḥiri yok bī-bedel

(18) Kūn dimekden ḥalk edipdür 'ālemi
Rīḥ-i 'İsī ḥāki kıldı ādemi

¹¹⁸ Kur'an, Neml suresi 27/16 “Bize kuş dili öğretildi ve her bir şeyden verildi.”

¹¹⁹ Kur'an, Neml suresi 27/19 “Gülerek tebessüm etti”

(19) Suyı şuda dürr i mercân düzedür
Hem Halîl odın gül-istân düzedür

Nûr-ı Aḥmed'dür cemâlinden de fer
Nâr-ı Mûsî'dür celâlinde şerer

(20) Hâra ak gül nâya şekker ol virür
Kana misk ü kâna gevher ol virür

Şâh odur kim ḥalk onuñ me'mûrıdur
(21) Şeh Süleymân dergehinüñ mûrıdur

Nâme benden yâ Süleymân tapuña
Kim Sarây H̱õca¹²⁰ oluram kapuña

[180a] (01) Ḥazretüñe bir du'acı bendeyem
Ḥizmetüñe yüz sürer efgendeyem

Nâme göndermişsin idüp key kerem
(02) Okıyup maẓmûnını bildüm bu dem

Pes ne ḥâcet kışayı kılam dırâz
Remz-i ma'nî bu ki aña ser-firâz

(03) Aşşı kılmaz cehd-ile itmek taleb
Vay aña kim virmeye aña Çalap

Devlet ele girse cehd ü zûr-ıla
(04) Zûrubâz sulṭân olurdı zûr-ıla

Kula Ḥaḳ'dandur sa'âdet ḥoş 'aṭâ
Cehd-ile bulam diyen kıılır ḥaṭâ

(05) Her ümîze iremez kişi zar u zûr-ıla
Şayd ola mı yâ hümâ zar u zûr-ıla

Anuñ-ıçun çarḥ urur kevn ü fesâd
(06) Ḥayrı koyup toğura şerr ü fesâd

¹²⁰ Vezin gereği “ Sarây H̱õca” yazılmış.

Anuñ-ıçun ‘aksine döner felek
Kim murādca bulmaya kişi dilek

- (07) Cünbiş idelden begüm çarh-ı sipihr
Mihri az ider velī bī-ḥad ḳahır

- Bu ‘amelden remz pesdür ‘āmile
(08) Kim biñinden bir oldu ḥāmīle

Ol daḥı sulṭān ḳızı ‘ālī-neseb
Lāyık aña virse oḡul ol Ḥaḳ Çalap

- (09) Ki ol Mehīn Bānū durur şīrīn-nigār
Emr-i Ḥaḳla tutdı bu dem şāha yār

- Müddet-i ḥamli yaḳındur ḡāyet az
(10) Var ümīz ki toḡa oḡlı ser-firāz

Ḥācetümüz bu durur Allāhu şamed
Ki ulı Mehīn Bānū’ya vire bir veled

- (11) Himmet it kim iy emīr-i şehriyār
Ḳala senden bir sülāle¹²¹ yādigār

- Kim oḡuldur tende cān sermāyesi
(12) Hem oḡuldur nef-s-i rūḥuñ māyesi

Ḥaḳ te‘ālādan dile ki yā resūl
Vire sulṭānuñ ḳızından bir oḡul

- (13) Böyle diyüp ol zamān Ḥōca Sarāy
Āḥir itmiş nāmesini nīk-rāy

- Diñle imdi ḳıssa nedür nāmuver
(14) Vir şalāvat Mustafā’ya yādigār

**Der-beyān-ı Urdın Süleymān-ı be-dergāh-ı ḥūdān Mehīn Bānū ki duḡter-i sulṭān-ı
Mışır-būd¹²²**

¹²¹ Yazmada “zülāle” şeklinde yazılmıştır.

¹²² Mısır sultanının kızı Mehın Banu’yu Süleyman’ın dergahına getirilmesi hakkında.

(15) Hükemā kavlince H̱ōca Sarāy’uñ nāmesin okıyup Mısır sultānı Celāle’d-dīn kızını Mehīn Bānū’nuñ hamli (16) varduğın bilüp gāyet şād olup andan Mısır sultānının da’vet kılup nihānī kulağına eyitdi: “‘Ālī (17) hāzretūñden dilegüm budur ki hīç kimseye inanmayup kendūñ varup Sinop ƙal’asından (18) kızuñ Mehīn Bānū’yı baña getüresin. Eşitdüm ki hamli var-ımuş ümīzdür ki Hāƙ sūbhānehu ve te’ālā andan baña (19) bir sülāle¹²³ vire, benden şöñra yerüme ƙayim-maƙām ola. İns ü cin hükmine fermān-ber ü rām ola.” deyicek sultān-ı (20) Mısır şād olup eyitdi: “Her ne kim Süleymān buyurur ‘ale’r-re’s ve’l-‘ayın ammā ki benüm anda varmam ne ƙarīƙ-ile (21) olur. Eger rahş u rahşān-ıla süvār olup hāşlarumla varur gelürsem bundan Sinop ƙal’ası bir aylık [180b] (01) menzīldür”¹²⁴ deyicek Süleymān hāzreti eyitdi: “Saña cin serhenglerin ƙoşalum ān-ı vaƙt götürüp (02) Sinop ƙal’asına iletsünler. Andan kızuñı cevārīsile ve hüdemāsıla alup viribidüğüm billūr ƙubbeye (03) ƙoyup serīri üzre oturasın cinnīler götüreler nazāruma yitüreler.” diyü Süleymān hüküm idicek (04) sultān-ı Mısır tedbīr-i Süleymānī’yi begenüp hükmine muƙī olup istihsān ƙıldı. Dağı Süleymān (05) hāzreti ‘aleyhi’s-selām dönüp perrīler sultānı Hümāyūn şāh’a eyitdi: “Yā perrīler meliki, billürdan ƙubbeyi ve yā- (06) hūd sırçadan ƙubbe elümüze girse Sinop’dan havātīn ve cevārī getürmek isterüz ki ol (07) billūr ƙubbenüñ içine gireler oturalar cinnīler omuzlarına alup götüreler dem çeküp uçup (08) ƙarfetü’l-‘ayn içinde bunda getüreler.” deyicek perrīler sultānı Hümāyūn şāh eyitdi: “Yā nebiyya’l-lāhı, tahtı- (09) gāhum ƙal’a-i gevher-nigīnde bir tahtum vardur. Ƙızum Gül-i Hümāyūn içün terkip itdürmiş-idüm. (10) Ƙızıl altun ferş üstinde yedi ƙubbedür birisi yek-pāredür aƙ billürdan ve ikinci ƙubbesi pīrüzeden (11) ve üçüncü ƙubbe zebercedden ve dördüncü ƙubbe ‘āc ı ābanūsdan ve beşinci ƙubbe ƙāfūr-ı şandalīden ve altıncı (12) lājiverd taşından ve yedinci ƙubbe la’l i cevāhirden ve bu yedi ƙubbenüñ ƙızıl altun ferşinüñ ruḥāmī gümüşden (13) biñ bir ƙulpı vardur biñ bir perrī götürür.” Nazm:

Ger Süleymān hüküm iderse bu fakīre bu zamān
(14) Emir ideyin kim perrīler anı getüre hemān

Şeh Süleymān hāzretine lāyık olur ol serīr
Bāƙisın sultān bilür fermān anuñdur bī-gümān

(15) Neşr: Hāƙīm kavlince perrīler sultānı böyle deyicek Süleymān hāzretine gāyet hōş gelüp (16) emir itdi ki ta’cīl getüre pes perrīler sultānı Tālīshān perī’ye biñ nefer perrī ƙoşdı, üç güne mühlet (17) diledi. Gevher-nigīn ƙal’ası ki ādemī-zād memleketine yedi

¹²³ Yazmada “zülāle” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁴ Yazmada “menzildür” şeklinde yazılmıştır.

yıllık yol idi. Ol günde varup ol taht-ı (18) ‘azîmi Süleymân nazarına getürdiler ve bir kavülde üç günde ve bir kavülde tarfetü’l-‘ayn içinde getürdiler. Süleymân (19) peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm tahtı görüp tahtsîn kılpup gâyet ferâh kesb idüp dahı eyitdi: “Yâ perrîler sultânı (20) Hümâyün şâh, bunun muqâbelesi saña ne ‘ivâz kılam ki hâtıruñ hōş ola.” didi. Perî hanı ayağ üzre kalkup (21) devâm-ı devletine du‘â ve eyyâm-ı rif‘atına şenâ kılpup eyitdi ki: “Yâ nebiyya’l-lâhı, ‘âlî hazretüñden temennâ budur ki hezâr benüm emsâlüm [181a] (01) perrîler sultânı hazretüñe gelecekdür hizmetüñe yüz sürüp melik-i perrîyân olacaqdur. ‘Âlî hazretüñden (02) dilegüm budur ki cemî‘-i perrîler meliklerinüñ üstün yanında oturam, ṯakatüm yitdükçe hizmet-i Süleymânî’yi yerine yitürem.” diyüp (03) dilek kılcak Süleymân hazreti ‘aleyhi’s-selâm kabûl kılpup eyitdi ki: “Yâ perrîler sultânı Hümâyün şâh, Sâm-ı süvâr gibi (04) pehlevânumuñ kayın atasısın ve Kâhir gibi nev-cüvânıñ dedesisin. ‘Ale’l-huşuş mü’mîn ü muvaḥḥid şâhsın, kendü re’yüñ (05) ve ihtiyârıñla hizmetüme gelen şahen-şâhsın. Bunı mı fikir idersin ki senüñ üstün yanına şimdiden şöña (06) âher gelen melikler otura.” Nazm:

Ben bilürem kim durur pes hazretüñ
(07) Ğam yime ki artısardur ‘izzetüñ

Bu gümânı sen göñülde eyle defî
Şek getürme ola ziyâde ḥürmetüñ

(08) Neşr: Hükemâ kavlince Süleymân hazreti ‘aleyhi’s-selâm böyle deyicek perrîler sultânı gâyet (09) şâd oldu yerinden tırı gelüp taht-ı pâ uyup du‘â kılpup gelüp yerinde oturdı. Andan (10) Süleymân peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm Ṯâlis-i cinnî’ye emir itdi didi ki: “Senden emîn perrîler içinde kimse yokdur. (11) Gerekdür ki bu hizmeti varup bitüresin çünkü hizmeti yerine getüresin. Seni dahı ve tahtı (12) götüren biñ bir nefer perrîler dahı havâşlardan olalar.” diyüp bunlara nevâht kıldı. Ṯâlishân perrî dahı (13) hükmi Süleymânî’ye muṭî‘ olup Mısır sultânı Celâle’d-dîn kırk nefer hâs hâdimle evvel serîre (14) bindürüp omuzlarına alup biñ bir kulpından perrîler götürdiler birinci kat havâyâ yetürdiler. Andan ‘azm-i (15) kal’a-i Sinop kılpup yer-ile gök arasında kanad açup uçup giderlerdi. Sultân-ı Mısır’la ḥudemâ (16) felek yüzünden yir alçağına nazar kılpup şehirleri ve köyleri temâşâ iderlerdi ve yetmiş yerde altın (17) gümüş legencerler içinde ‘ūd u ‘anber şandallı kâfûr misk ü ‘abîr yakup buḥûr itdiler. Perrîler gıdâ alınmağ-ı için rivâyet-i (18) şâḥîḥ budur ki nîm-çâşt vaḳtı Süleymân nazarından gitdiler. Gün kubbe-i felege dikilince gelüp (19) kal’a-i Sinop’a yetdiler ez-ân cânib H’ōca Sarây dahı Süleymân-ı nebî’den nâme geldügin Mehîñ Bânû’ya (20) söylemişdi. Anı bu haberle şâdân eylemiş-idi ve üzerine müvekkel olmuş-ıdı. Bâḳî havâtînden ve cevârîden (21)

Mehî'n Bânû'yı şaķınurdu. Nā-gāh anlardan zarar gelmeye diyü ve dahı Süleymān cānibine çeşm i gūş [181b] (01) olmışlardı: “Ne haber gele.” diyü intizārla qalmışlardı. Nā-gāh anı gördiler ki Beyte'l-muqaddis cānibinden yer-ile (02) gök arasından, qara bulutlar yöresinden yedi yıldız şevķi görindi. Velî seyr-i yıldıza beñzemez yıldırım gibi (03) gelür. “Acebā neyiki?” diyüp nazār kılnca yakın geldi gördiler ki ol yedi yıldırım yedi qubbenüñ (04) ser-i ‘aleminde olan şeb-çırāqlarmış¹²⁵ ki şu‘le virür ve bu qubbelerüñ kıızıl altundan ferş-i var ve ferşinüñ (05) qulpı var. Her bir qulpın bir melek-şüret perri omuzlarına alup götürürler. Allāh’a tesbīh ü tehlīl ve geçmiş gelecek (06) peygāamberler ervāhına tekbīr götürürler ve Süleymān devletine du‘ā kılup gül-bāng çekerler. Andan (07) Sinop qal‘asınun hāķı burc u bārūlar üstine çıkup teferrüc itdiler. Andan H̱ōca Sarāy dahı nazār (08) kılup bilüp görüp Süleymān’dan geldüğün añlayup havāşlarıyla sarāy qapusı öñine çıkup (09) şaf bağlayup durdılar, ez-ān cānib Mışır sultānı Celāle’d-dīn dahı havā-yı fenāda taht üzerinden (10) yir yüzine bakup qal‘a-i Sinop’ı ki gördi Hāķķ’a şükür idüp secdeye yüz sürdi dahı (11) hemān-dem Tālīshān’a emir itdi perri’ler tahtı havādan yir yüzine indürdiler dahı qal‘a qapusı öñine qondılar. (12) Andan sultān-ı Mışır havāsıla tahtdan inüp H̱ōca Sarāy dahı qarşu gelüp sultān-ı Mışır bilüp ‘izzet (13) kılup qademinde baş koyup, elin öpüp öñine düşüp sarāy qapusına getürdi halvet-i hāşa (14) qondurdu andan varup kıızı Mehî'n Bânû’ya haber virdi. Şād olup atasına n’imet ü nüzül gönderdi (15) ve sultān-ı Mışır dahı la’l i cevāhir, sīm ü zer kızına armağan gönderdi ve H̱ōca Sarāy’a ve hudemāya hil‘atlar (16) geyürdi. Dahı andan soñra kızına H̱ōca Sarāy-ıla haber gönderdi ol gün aḥşama dek (17) yarağın gördi. Nışfü’l-leyl olıcaķ cevārīlerle ve havāşlarıyla sarāy qapusına gelüp H̱ōca Sarāy (18) hādīmlerle alup gelüp ol billūr qubbenüñ içine getürdiler. Sultān-ı Mışır dahı kızıla bulışup hāl u (19) hāṭır şorışup andan ḥamline muṭṭalī‘ olup gāyet şād oldu ve Süleymān ḥazreti kendüyi istedüğine (20) sevindi. Andan şubḥ olınca şabır itdi. Nazm:

Çün seher vaķtı yatışup toğdı ufukdan āfītāb
(21) Virdi cāmi‘de mü’ezzīn ol seher pāk kāmuyāb

Qal‘a-i Sinop’uñ üzre kūs u ḥarbī çalınup
Kerre-nāy ötüp cihān ḥāķına düşdi ıztırāb

[182a] (01) Der-beyān-ı āmeden Mehî'n Bânū be-dergāh-ı Süleymān-ı ‘aleyhi’s-selām¹²⁶

Hāķīm qavlince çünkim ‘ale’ş-şabāḥ (02) oldu göz gözi gördi hemān-dem sultān-ı Mışır Tālīshān-ı perri’ye buyurdu cemī‘-i ḥadem ü ḥašemden kim var-ısa (03) serīr

¹²⁵ Yazmada “şep-çırāqlarmış” şeklinde harekelenmiş.

¹²⁶ Mehî'n Banu’nun Süleyman aleyhi’s-selam dergahına gelmesi hakkında.

üzre çıkup Mehîñ Bânû halvet-i hâşinuñ kapısı öninde hâdimler ile sultân-ı Mısır oturdu ve bâķî (04) hudemâ ayağın durdılar. Andan Tâlishân-ı perrî şeh Hümâyûn serveri ol biñ bir nefer perîlere hüküm itdi biñ bir kılplu (05) zerrîn serîri omuzlarına urup kanad açışup uçışup yirden yukaru kaldurup götürüp taretü'l-ayın (06) içinde bir nice kat göge yakın yitürdiler. Andan yer-ile gök arasında 'azm-i Süleymân kılup gitdiler. (07) Mehîñ Bânû'nuñ bu 'azametle kızıl altun bisâta geçüp havâş-ıla oturduklarına ve perîler kanad açup götürdüklerine Süleymân'ın (08) bâķî hâtûnları ve cevârîleri hased kılup âh itdiler. Süleymân'dan kendülerün hamli olmaduğına baht u devlet ü sa'adet (09) yârî kılmaduğına ğâyetde ğam-gîn ve gözleri nemgîn olup cümlesi bir yire gelüp Allâh'a tazarru' kılup (10) eydürler ki: "Îlâhî oğuldan, kızdıñ bizi nice mahrûm itdüñ-ise bu Mehîñ Bânû'yı dañı sen mahrûm eyle. Toğan (11) oğlunuñ 'ömrini az ve kendünüñ şādîsi günin kışa ve ğuşşası dünin dırâz eyle." diyüp nâliş itdiler. (12) İttifākâ bunlaruñ niyâzı Hâķ dergâhında kabûl oldu. Zîrâ ki ol hînde Mehîñ Bânû'nuñ göñline ana niyyet (13) yüretti nite dâyesine eyitdi ki: "Bu mertebe ki baña şunuldı cihânda hîç bir pâdişahuñ havâtînine şunılmadı. (14) Zîrâ ki henüz dañı karnumdağı veled zühûra gelmedin irkek midür dişi midür ma'lûm olmadın Süleymân peygâmbir 'aleyhi's- (15) selâm baña bunca i'tibâr kıla bunuñ gibi zerrîn mücevher yedi kubbelerü kaşru tāk u bisât u âfāk göndüre ve perrîler (16) tahtımı havâ yüzinde götüre ve sultân-ı Mısır ki atamdur halvet-hânem öninde pâsubân olup oturmuşdur. Pes (17) baña olan 'izzet kime şunulmuş ola. Eger karnumdağı oğlan irkek olup zühûra gele şek degüldür ki (18) Süleymân'dan sonra halîfe-i zamân emrine ins ü cân muṭî ü fermân olsa gerek." diyüp kendüzini (19) gördise ol Fir'avn aṣlî hōd-bînlık idüp göge göğüs gerdise Hâķ te'ālâ anı istemedi. Zîrâ ki (20) Allâhu te'ālâ celle celâluhu, şeyṭânı ana niyyeti ucından la'net ve Âdem-i Şâfî'ye şükri ucından rahmet itdi. Zîrâ kim (21) ins ü cinnî Hâķ te'ālâ kendüye 'ibâdet için yaratdı. Ve mâ ḥalakṭü'l-cinne ve'l-'inse illâ liya'budûn.¹²⁷ Nazm:

[182b] (01) Ger dilerseñ her kazâdan pes olasın sen emîn
Şükr-i Hâķķ'ı pîşe kılup tāt eyle pes hemîn

Uyma nefis-i emmâreye kendüñ görüp iblîs-veş
(02) Yoksa uğrarsın kazâyâ nâ-gehân aña mübîn

Neşr: Hükemâ kavlince Mehîñ Bânû kendüyi görmekte (03) ve sarâyda kalan Süleymân havâtîni ve cevârîleri Hâķķ'a niyâz kılup secdeye yüz sürmekte ve Sinop kal'a (04) erenleri ve şehir halkı evli evi üstine ve burc ı bârû üstine çıkup bakışmakta ve perîler tahtı götürdüğün görüp (05) birbirine haber virüp söz çakışmakta ve

¹²⁷ Kur'an, Zâriyât suresi 51/56, "Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım"

maḥbûbeler manzaralardan baş çıkarup ruḥāmī gümüş sînesin açup (06) ‘aşıkına ‘arz idüp göz kaçışmakta, ğamze-i ḥübânî görüp derdinden ‘ışk odına ‘aşıklar cân u ciger (07) yakışmakta. Bizüm kışşamız ez-ân cānib Süleymân ḥazretine geldi nite çünkim Mısır sultānı Celāle’d-dīn’i (08) perrīler koşup kızı Mehīn Bānū’yı getürmege göndericek ol gün geçüp yarındası ‘ale’ş-şabāḥ olıcak (09) ḥazret-i Süleymân ‘aleyhi’s-selām şubḥ¹²⁸ namāzın kılup namāz u niyāzdan fāriğ olup daḥı başına ‘imāme-i Ḥalīl’i şarup, Şīş (10) peygāmber ‘abāsın egnine alup, Ādemü Şafī saçın kemer kuşanup, ‘aşā-yı Mūsī elinde, nām-ı Huzā dilinde ḥalvet-i ḥāşından (11) taşra çıkdı. Nāş peygāmber ve Kāz peygāmber ve Loḳmān-ı Ḥakīm ve Aşaf bin Berḥiyā muḥaşşal-ı kelām on iki biñ (12) mu‘cizātı zāhir olmuş etkīyā ve evliyā Süleymân’ı karşılayup nübüvvet küresi üzerine çıkardılar. “Bismi’l-lāhı.” (13) diyüp geçüp karar itdi. Andan soñra melā’ike-i muḳarrebīn ve tekvīnān-ı müvekkilūn, müvekkel-i taḥt, müvekkel-i bād, (14) müvekkel-i ḥāk, müvekkel-i āb, ins ü cinnūñ müvekkellerile Süleymân ‘aynında ‘ayān ḥalk gözinden nihān Süleymân (15) ḥazretine selām virüp taḥt kafāsında kudret kılıçların ellerine alup tırdılar nazar dīvān-ı Süleymānī’ye urdılar. Andan (16) soñra on iki biñ mu‘cizātı zāhir olmuş enbiyā’ u etkīyā miḥrāblu miḥrābında, seccādelü seccādesi üzerinde kıbleye (17) karşı diz çöküp oturdılar. Tevrāt u Zebūr okıyup Allāh’a tekbīr getürdiler. Andan soñra dört (18) biñ dört yüz kırk dört re’īsü’l-ḥükemā ölümünden ğayrı derde devā kılur. Eṭıbbā nazar-ı Süleymānī’ye karşı şol (19) tarafda ‘ac u ābanūs kürsilerde karar itdiler birbirile ‘ilmü ḥikmetden bahşe başladılar. Andan soñra (20) on dört biñ dünyā pādīşāhlarınuñ uluları ‘Acem sultānı Keykāvus ve Tūrān meligi Efrāsıyāb (21) ve ‘İmālaka sultānı Sührāb şāh, Mişil sultānı Ekber şeh-nişin sīmīn ü zerrīn kürsilere çıkup [183a] (01) oturdılar. Yedi biñ yedi yüz yetmiş yedi pehlevān nerre-şīr, tokuz biñ tokuz yüz tokusan tokuz ser-i ‘asker (02) şaf-şiken, dilīr pūlād kürsiler üzerine geçüp diz çöküp tırdılar, ellerin gürz-i girāna urdılar (03) ve andan soñra Benī İsrā’īl’uñ on iki sıbtānuñ her bölüğüñ on ikişer biñ taḥl u ‘alem ḥayl u (04) ḥaşem issi mülūkı sağ u şolda dīvān-ı Süleymānī’de zerrīn şandaliler üzerinde geçüp oturdılar. Her birinüñ zerrīn (05) kemer kulları kafālarında ayağın dururlar. Andan ḥazret-i Süleymân’uñ ‘aleyhi’s-selām on sekiz biñ zerrīn (06) kemer melek-manzar kullar, yüzi gül, saçı sünbüller bu dīvān ḥalkın ortaya alup durdılar ve ellerin (07) tīg ü tebere ve kemān u tīr ü sipere urdılar ve andan soñra üç biñ üç yüz otuz üç bevvāb u ḥüccāb (08) altun degenekler götürüp bāb-ı Süleymân’ı bekleyüp tırdılar ve biñ sekiz yüz altunlu hezāran (09) çıbuğın götürür çavuşlar Süleymân nazarına karşı ḥizmete tırdılar ve kırk kez yüz biñ sipāhī girdā-gird (10) dīvān-ı Süleymānī’yi ihāta itdiler ve andan soñra serīr-i Süleymân’uñ ikinci tabākasında perrīler sultānı (11) Hümāyūn şāh kızıl altun şandalı üzerine geçüp oturdı. Ol güneş şüretlü ve kamer sīretlü ve melek (12)

¹²⁸ Yazmada “şubuh” şeklindedir.

kanatlu perrîler tāvus-veş kanadlarını kemer kemer kılup kafâsında şaf tutup turdılar ve sol kolda (13) cinnîler sultânı Rûh-şâh ruḥāmî kürsîler üzerinde karar idüp oturdu mürebba‘ ve müseddes ve muḥames (14) eşkâl-i ecnâs cinnîler envâ‘ile kafâsında dīvân bağladılar ve andan sonra Kaṇṭahâr-ı ‘ifrît pülâd (15) kürsîye geçüp sedd-i İskender gibi tırdı. Ol ‘acâyib korkunç şıfatlu ‘ifrîtler ki her birinüñ (16) kâmeti bergûsa, başı kubbe-i Heremâ’a beñzer. Ağızları mağāraya, gözleri yanar külhâna beñzer ve burnı (17) degirmen oluğına, kolları menâreye, ayası hirmene beñzer ve bunların nefesinden gök yüzü kaṭrân (18) gibi karardurdu ve andan sonra yine sağ kolda ehremenler sultânı Ca‘ca‘a-i dīv nuḥâs kürsî üzerinde karar (19) itdi ve ehremen cinsi kafâlarında şaf bağlayup turdılar ve sibâ‘ cinsi yırtıcı cānavarlar serhengleri bebr ü (20) sırtlân pelengler pencelerin yire urup ejderhâ-veş kuyrukların çenber kılup ağız açup kulak kabardup (21) sügsün egüp turlurlar ve andan sonra deñiz maḥlûkâtı ecnâsu elvân eşkâlile, garîb ü ‘acîb şüretile [183b] (01) fi’l-cümle kışşayı dırâz kılmayalum ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mûr u mâr çerende i perende dīvân-ı Süleymânî’ye ḥâzır olup (02) şaf bağlayup turdılar ve gök yüzinde kuşlar kanad kanada çatup, yilek yilege virüp, yan yana, uyluk (03) uyluğa degürüp ḥâzret-i Süleymân üzerine sāye-bân tıtdılar. Nazm:

(04) Var kıyâs it şeh Süleymân nice ulu zât-ıdı
Ki ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u emrine fermân-ıdı

Biñ bir ümmet yetmiş iki millet ile cümle ḥalk
(05) Ḥükmine tâbî‘ oluban cümleye şeh ḥan-ıdı

Merrîḥ ü Keyvân u Tîr anuñ şalardı kılıcın
Kapusında kem kılı İskenderü ḥaḥan-ıdı

(06) Yirde dīvânın tıtarıdı sebu¹²⁹ esed cümle vuḥuş
Gök yüzinde sāye-bânı şeh-per ü mürğân-ıdı

Yil felekde götürür dāyimā taḥtın anuñ
(07) Hem-demi Ḥıẓr-ıla İlyâs ḥâfızı Raḥmân-ıdı

Anca sultân gelmemişdür ‘âleme gelmez daḥı
Ki cemî‘-i ḥalka ol şâh ḥüküm ider sultân-ıdı

(08) Diñle imdi kışsa nedür vir şalâvat Aḥmed’e
Naḳl idem tâ kışşayı ki gör nice destân-ıdı

¹²⁹ Yazmada “seb‘u” şeklinde yazılmıştır.

(9) Hükemā kavlince hāzret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selām bu vech-ile dīvān kurup (10) oturdu. Göñline bu geldi: “Acebā Mehīn Bānū’nuñ hālī neyiki?” deyince müvekkeli-bād melek Nağmağā’īl (11) ‘aleyhi’s-selām sem’-i Süleymāni’ye haber virdi ki: “Mehīn Bānū gelür.” diyü andan Süleymān ‘aleyhi’s-selām Aşaf bin Berhāyā’ya (12) hüküm itdi ki varup serīr üzre çıkup havātīn hücürātın pāk itdüre ve dahı zeyin kıllup hāzırlaya. Aşaf (13) dahı yerinden turup hükmi Süleymāni’ye fermān-ber olup huddāmlar, mihterler iltüp sarāy-ı hāşī tezyīn itdi ve kapusına (14) hādimler koyup ve emīnler naşb idüp cemī’-i kaydın kayurdu dahı gelüp Süleymān’a haber virdi. Bu eşnāda- (15) y-iken nā-gāh Sindūs-ı cinnī gelüp haber virdi ki: “Yā nebīyya’l-lāhı, müjde olsun ki perrīler Mehīn Bānū’yı getüri (16) yorurlar.” deyicek Süleymān emir itdi Mısır sultānı Celāle’d-dīn’e ta’zīm içün perīler sultānı Hümāyūn şāh (17) ve Cān nesli meliki Rūh-şāh-ı cindī Dāsir-i tekvīn-ile ve Şemhūriş-i melek ile ve Sipīd-i melek ile ve Mīṭatarūş-i melek (18) ile ve Ṭamhūriş-i melek ile ve cin serhenglerile ve tekvīnleri ile perrīler kanad açup uçuşup ve cinnīler dem çekişüp (19) uçuşup gitdiler karşı varup sultān-ı Mısır’a ikrām kıllup Mehīn Bānū tahtını havā-yı fenāda bir mīl mīkdārı (20) yirden ihāta kıllup alup gelince kuşlar sultānı sīmurğ’a hüdhüd haber virdi. ‘Ankā dahı atyār ulularıla (21) bir yire gelüp sağ yanında cennetden çıkan tāvus, hubūbāt yiyen dāne tartıcı kuşlar re’īsi Pür-‘akıl Evcin [184a] (01) ve sol yanında bahrī kuşlar re’īsi balıkçıl kanad açuşup küknūs kuşıla ve rahne kuşıla ve ‘uqqāb-ı şeh-bāz-ıla (02) ve şāhīn ü sunkur u bāz-ıla yer-ile gök arasından pervāza kalkup gitdiler, kanad açuşup uçuşup Mısır (03) sultānıla kıızı tahtına yetdiler andan sīmurğ emir itdi bir mīl ırakadan havā yüzinde karşı varup kanadlarııla işaret (04) baş egüp selām virüp beşāret itdiler. Andan Mehīn Bānū tahtınıñ üzerine felek evcinden yaña (05) kanad kanada çıkup sāye-bān kurdılar. Taht gitdügince anlar dahı kanad açup uçuşurlardı. (06) Kanadlarııla güneşdin yaña gölge kıllup birbirin geçişürlerdi. Bu tertīb-ile taht-ı Süleymāni’den yaña (07) perrīler yakın gelicek sultān-ı Mısır emir itdi serīr-i Süleymān’uñ şarkısından yaña indürdiler yir yüzine (08) kondurdılar. Andan Ṭālīshān-ı perrī’yi sultān-ı Mısır Süleymān’a gönderdi: “Mehīn Bānū’yı ne yire iltelüm?” diyü (09) meşveret kıldı. Süleymān Aşaf’ı tekrār gönderdi ki Mehīn Bānū’yı sultān-ı Mısır’la varup (10) cibīnlikler-ile perde altından havātīnler sarāyına iletdiler ve cemī’-i cevārīlerin ve hudemāsın yirlü yirince, (11) maķāmlu maķāmın gösterüp H’oca Sarāy’ı kapuda koyup gelüp gitdiler. Andan sultān-ı Mısır (12) dergāha yakın gelicek Īrān sultānı Keykāvus-ı şāh ve Tūrān meliki Efrāsīyāb ve ‘Amāleķa sultānı (13) Sührāp şāh ve Bağdād halīfesi Tabbu’ bin Aşda’ ‘izzet-i ta’zīm-ile karşı varup Mısır sultānının alup (14) içerü getürdiler. Sultān-ı Mısır dahı dergāhdan

¹³⁰ Mehīn Banu’nun gelmesinden Süleyman’ın haberdar olması.

içerü girdi, taht-ı pā öpüp Süleymān’a du‘ā (15) kılup yire yüz sürdi. Andan gelüp kulağına kıızı Mehīn Bānū hālinden haber virüp (16) hamlinden āgāh itdi. “Yakında ümīz var ki bir sülāle¹³¹ dünyāya getüre.” diyü müjde kıldı. Hāzret-i (17) Süleymān ‘aleyhi’s-selām işidüp şād oldı dāhı dönüp re‘īsü’l-hükemāya su‘āl (18) kıldı eyitdi ki: “Yā Loqmān-ı Hākīm, haber vir baña ki ana қарындағы mevlūduñ irkegi yā dışisi (19) neden ma‘lūm olur deyiceк hākīm cevāb virüp eyitdi ki: “Yā nebiyya’l-lāhı, bu su‘āl (20) gāyetde müşkildür. Allāh’dan gayrı kimse bilmez ve ammā ki hikmet mücebince İdrīs-i nebī aleyhi’s (21) -selām kitābında üç dürlü söz söylemişdür. Anuñla ‘amel iderüz. Evvel [184b] (01) bu ki irkek oğlanuñ hamli ağır ve kızuñ yeynidür. İkinci bu ki irkek ana rahmında kim yatur (02) a‘zālaruñ şüretleri zāhir olur gözleruñ resmi belürür ve ağız açılır burun ve kulaқ delükleri delinür (03) ve yolları ve mafşılları birbirinden mümtāz olur ve lākin cenīn dāhı henüz dizleri gögsine ve қolları (04) hamusına¹³² (?) yetişür bitişük olur ucına¹³³ (?) ve ayaları yañağına yetişmiş olur ve başı aşığa menkūs (05) olur şol gömülmüş küp gibi olur ve dāhı üçünci oldur ki Hāқ sübhānehu ve te‘ālā her za‘īf (06) nesneyi ki hāлқ itdi anda bir ‘azīm hāşşa қodı kemāl-i қudreti zāhir olmağ-ıçun. Nite şöyle ki (07) ef‘īyi görürsin ki elsüz ayaqsuz қары üstine sürinür hey’etde bir yir bağarsuğına beñzer nesnedür (08) ve illā ki kendünüñ biñ bir қāmetince deveyi ki tabanından ki urur amān bulmayup def‘-i cān virür (09) ve ejderhā ki bir niçe nev‘ olur deñiz ejderhāsınuñ vaқt olur ki қāmeti uzunluğı on iki fersah (10) olur ve her fersahuñ uzunluğı on iki biñ ādemdür ammā қurıda ve тағda таşda дүриyen şu‘bānuñ қāmeti (11) қашır olur. Nihāyet ifrāt-ıla boya üç mīl uzunluğı olur. Zīrā ki şu‘bānuñ ve tenīnuñ tavīl olması (12) müddet-i rūzigār-ıla dırāzına göredür ve bulut ejdehānuñ mıқnāñısdür nite kim bundan aқdem zikir (13) itmişdük. Pes қurı yirde olan ejdehānuñ igende tavīl olmaz. Zīrā bulut aña zindigānılık virmez (14) çeküp götürür Ye’cüc iқlīmine iletür. Ammā ki deñiz ejderhāsı bu yidüğine sebep bu ki başını (15) deñizden çıkarmaz ve bulut aña zafer bulmaz. Dāhı taққıқан¹³⁴ in-şā’a’l-lāhu te‘ālā şāh-ı mārān ki nazaruña (16) gelse gerek cemī’inuñ şerhini tafşıl birle beyān kılsa gerek ammā bu sözlerden garaз bu ki (17) Hāқ sübhānehu ve te‘ālā ‘Arab beriyyesinde ve Hind sevāhilinde bir cānavar hāлқ itmişdür ki gāyet kiçirekdür. (18) Miқdārı sultānī eşrefice ola gāyet müdevver et paresi gibidür. Sīstān ve Hindū-sitān vilāyetlerinde (19) çok olur ve қанқı vilāyetde ol olsa ҳayyāt-ı efā‘ī aşlın қomaz helāk iderim. Adı Alışemiş’dür. Vaқtī kim ejdehāyı görse (20) veyā tīgine туş gelse def‘ī kendüyi götürüp anuñ üstine atar dāhı üstine aғzın (21) ачup түкүрүр. Aғzı yarı ejdehā tenine тоқынуğı gibi cehennem kori

¹³¹ Yazmada “zülāle” şeklinde yazılmıştır.

¹³² Yazmada “hamūsına” şeklinde harekelenmiştir.

¹³³ Yazmada elif, vav, cim, nun ve he ile yazılmıştır.

¹³⁴ Yazmada “taққıқın” şeklinde harekelenmiştir.

‘āṣī tenin ne vech-ile yaḳarsa [185a] (01) def‘ī tūtişup ol ejderhā yanar helāk olur ve yir yūzi anuñ şerrinden pāk olur ve bir daḥı uyuz ki (02) ḡāyet za‘īf cānavardur. Görmez misin ki Nemrūd-ı ‘āṣī’yi nice helāk itdi ve daḥı ḳarınca ki (03) bir za‘īf maḥlūḳdur arslan anuñ ḳorḥusından balçıklı yirde enükler ḳarınca ḳorḥusından enügin (04) aḡzına alup gezdürmegile helāk ider. Pes ol cihetdendür ki arslandan az ve balıḳdan çok maḥlūḳ (05) yoḳdur. Pes bu sözden ḡaraż bu ki birḡūşı ve kehleyi Allāhu te‘ālā kim yaratdı anlara daḥı bir ḥāşşiyet verdi (06) evvel bu ki ḳanuñ yaramazın şorup iḳer anuñçundur ki ilkyaz ḳan ṭamarlara yūridüḡi vaḳt birḡūş daḥı (07) çoḡalur ve kehle daḥı cüzām teninde olmaz ve her ne ḳan ki şorar insāna nef‘ī vardur ve bundan özge ḥāşşası (08) bu ki ḳaçan ki bir ḥāmile ḥātūnuñ ḳarnındaḡı irkek mi dişi mi bilmek istesek kendü südinden şaḡup bir ḳaşuḳ (09) iḳine ḳoyup ve kehleyi vaşaṭında ḳoyalar eger kim şīr ḡalīz olup kehle çıḳa oḡlan irkekdür, eger kim (10) ‘aksi ola ḳız olacaḳdur.” Nazm:

Böyle diyüp ol ḥakīm ḥurde-dān-ı pür-hüner
(11) Virdi ḥikmet mücebince şeh Süleymān’a ḥaber

Gūşu hūş iden ḳişiler ḳaldı ḥayrān nuṭḳına
Diñle imdi ḳışşa nedür vir şalāvat mu‘teber

(12) Neşr: Ḥakīm ḳavlince Loḳmān-ı Ḥakīm böyle deyicek Süleymān peygāMBER ‘aleyhi’s-selām eyitdi (13) “Yā ḥakīm, bu sözlerüñi benüm ‘aḳlum ḳabül itmedi. Ḡaybı Allāh bilür ve lākin bir remil çizḡürelüm ne yüz (14) gösterür.” deyicek ḥakīm: “ale’r-re’s ve’l-‘ayın.” diyüp Mehīn Bānū’nuñ ṭālī’in ṭutdı reml çizdi bir zamān (15) nazar ḳılup felek esrārına vuḳūf buldı daḥı ḡam-gīn olup baş şaldı sūkūta varup cevāb (16) virmedi. Andan Süleymān peygāMBER ‘aleyhi’s-selām tekrār su‘āl ḳılınca eyitdi ki: Yā nebiyya’l-lāhı, ol Allāh ḥaḳḳıçun ki (17) saña nübüvvet rüzī ḳılmışdur. Benden ḡayrı daḥı re’īsü’l-ḥükemā altı ḳişi vardur. Cemī’isine buyur uşurlāb ele (18) alup Mehīn Bānū’nuñ ṭālī’in dutsunlar ḡörelüm anlar daḥı ne dirler. Ben daḥı bildüḡüm söyleyem.” diyüp and viricek (19) Süleymān-ı nebī ‘aleyhi’s-selām evvel Feyṣāḡūrus-ı Ḥakīm’e ḥüküm itdi uşurlāp ele alup ṭālī’ iḥtiyār (20) itdi. Felek esrārına vāḳıf olup sūkūta varup ḥāmūş oldu. Andan Baṭlīmūs-ı Ḥakīm ve andan (21) feylesūf-ı Ekber ve andan Yemlūn-ı Ḥakīm ve andan Belīnās-ı Ḥakīm ve Āşaf bin Berḥıyā fi’l-cümle [185b] (01) bu yedi re’īs-i ḥükemā Mehīn Bānū ṭālī’in ki dutdılar her birisi cevāb virmeyüp sūkūt itdiler. Andan ḥazret-i (02) Süleymān’a ḡüç gelüp dönüp Loḳmān’a eyitdi: “Yā ḥakīm-i rüzigār dīde, evvel Ḳaysī peygāMBERE ĩmān ḡösterdüñ (03) ve ḳanḳı mürsele yetişdüñ?” cevāb virdi ki: “İbtidā Hūd peygāMBERE ĩmān ḡetürdüm.” andan Süleymān peygāMBER eyitdi: “Yā Loḳmān, (04) Hūd-ı nebī’nüñ dīn-i ḥaḳıçun her ne ki ḡörinürse beyān eyle

eşidelüm.” deyicek Loḳmān-ı Ḥakīm eyitdi: “Yā nebiyya’l-lāhı, (05) her ne ki hüküm iderseñ ‘ale’r-re’s ve’l-‘ayın ammā evvel Feysāgüris-ı Ḥakīm söylesün andan ben şerḥ (06) idem. Zīrā ki ḳasem yād itdüm.” deyicek Süleymān Feysāgüris-ı Ḥakīm’e ilḥāḥ itdi ki: “Görineni söyle.” diyü (07) ḥakīm cevāb viridi ki: “Yā resūla’l-lāhı, ḡaybı Allāh bilür ki ‘allāme’l-ḡuyūbdur, keşşāfe’l-kürūpdur, settāre’l- (08) ‘uyūpdur ve küll-i müneccimün kezzābdur, lā-ya’lemū’l-ḡaybe illa’l-lāhdur. Ammā ki İdrīs-nāme’de uşṭurlāb hükminde (09) bu görünür ki Mehīn Bānū’dan bir et pāresi zuhūra gele bir niçe günden şoñra yine aşlına (10) rücū’ ide dünyāda ‘ömri anuñ ḡāyet az ola. Naẓm:

Nef‘ine tīmār kılmak bu şabīye ser-firāz

(11) Kim olısar ‘ālem içre ‘ömri ḡāyet az az

İşbu oḡlandan ataya gelmeye ḥizmet tamām

Var ümīz ide ‘ivāzın Ḥālīḳ a‘zam kārūsāz

(12) Der-beyān-ı aḥkām-ı Baṭlīmūs-ı Ḥakīm¹³⁵

Ḥakīm ḳavlince Feysāgüris-ı Ḥakīm böyle deyicek Baṭlīmūs-ı Ḥakīm eyitdi (13) yā nebiyya’l-lāhı Mehīn Bānūdan bir cesed vücūda gele üç günden şoñra şekl-i insān bağlaya andan şoñra (14) ḳuṭbü’l-aḳṭāb gibi ra’d-i felekūñ maḥremi olup bulutlarla bile yūriye niçe müddet-i rūzigār bulutlarla (15) yūriyüp mūnis ola. Naẓm:

Bu suṭurlāb içre şāhā görinen budur tamām

Özgesin Allāh bilür ki öldürür Rabbū’l-enām

(16) ‘Ālim oldur ḥakim oldur yoḳdur aña hiç ḡümān

Söz budur ki söylemişüz ḥazretüñe nīkūnām

Der-beyān-ı aḥkām-ı Belīnās-ı Ḥakīm¹³⁶

(17) Ḥakīm ḳavlince Baṭlīmūs-ı (Ḥakīm) eyle deyicek Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām yüzün Belīnās-ı Ḥakīme dutdı (18) ol daḥı cevāb virüp eyitdi ki yā nebiyya’l-lāhı Mehīn Bānū’dan bir irkek vücūda gele maḥbūb-ı zamān maṭlūb-ı (19) cihān ola ammā ki dizūñe alup oḥşayasın hemān-dem meleke’l-mevt rūḥını ḳabz ider yā Süleymān anı dizūñ (20) üstine alup zinhār nevāḥt itme. Naẓm:

Hīḳ nevāḥt kıлма şāhā bu şabīye bu zamān

¹³⁵ Batlimus-ı Hakim’in hükümleri hakkında.

¹³⁶ Belinas-ı Hakim’in hükümleri hakkında.

(21) Kim ecelden bulmayısar üç yıl içre bu amān

Bir oğuldan görmeyincek nef'ini ata anuñ
Pes nevāht itdüginüñ nef'î yokdur şeh-cihān

[186a] (01) Der-beyān-ı aḥkām-ı Loḳmān-ı Ḥakīm 'm ('aleyhi's-selām)¹³⁷

Ḥakīm kavlince Belīnās-ı Ḥakīm böyle deyicek Süleymān ḥazreti (02) 'aleyhi's-selām gāyet ğam-ġīn-dil olup yüzün Loḳmān-ı Ḥakīm'e dutup eyitdi: "Yā ḥakīm, ḥaber (03) vir baña ki Mehīn Bānū'dan gelen mevlūd ḥaḳḳında sen daḥı ne ḥükm idersin. Egerçi küll-i müneccimün (04) kezzābdur ve lākin bilüp diñlemesi daḥı şevāpdur." deyicek Loḳmān-ı Ekber cevāb virüp eyitdi ki: (05) "Yā nebiyya'l-lāhı bu re'īs-i ḥükemānuñ üçü daḥı her ne kim söyledilerse 'ilm-i usturlābda gördüklerin söylediler. (06) Kendülerden söylemediler. Benüm 'aqlum, 'ilmüm muṭlaḳ aña irdi ki Ḥaḳ sübhānehu ve te'ālā celle celālühü 'ālī (07) ḥazretüñe kemāl-i ḳudretin izhār itmeg-içün ḥelāluñ Mehīn Bānū'dan bir pāre et vücūda gele üç (08) günden soñra şekl-i insān bağlayup ḥüsn-i kemāl-i cemāl içinde bī-mişil ola. Ḥaḳ te'ālā anuñ mekānı (09) İdrīs gibi 'ulvīde kıla. Mā-dām ki mekānı 'ulvī ola aña derd-i elem ve cez' ü ecel naḳş u ḥalel irmeye vaḳtī ki (10) 'ulvīden süflīye gele senüñ dizüñ üzerinde meleke'l-mevt rūḥını ḳabz ide. Zinhār ve zinhār anı dizüñe (11) alup nevāht ḳılma, ğam-ı ğuşşasına giriftār olma." Naẓm:

Yā Süleymān şöyle bil ki bī-gümān
(12) Bu şabīye virmeyiser mevt amān

'Ömri tīzcek dükenüben öliser
'Azra'ıl anuñ canını alısar

(13) Çün büyüyüp binmese oĝlan ata
Nef'in anuñ görmeye ḥanum ata

Bu oğuldan fāyide yokdur saña
(14) Derd-i elem ğuşşa velī çokdur saña

Līki bundan soñra yine Ḥaḳ te'ālā
Saña āḥir viriser erkek a'yāl

¹³⁷ Lokman-ı Hakim aleyhi's-selamın hükümleri hakkında

- (15) Şoñuñla ҡalup olısar pādişāh
Hüküm idiser ‘ālem içre sāl u māh
- Rub‘-ı meskūn içre sulṭān olısar
- (16) Cümle insān añā fermān olısar
- Ba‘zı cinnī dahı çāker olısar
Ehrimene dahı server olısar
- (17) Şoñra oğlun oğlı dahı ola pes
Līki andan alçağ ola hōş-nefes
- Heft-aḳālīmüñ tuta rub‘ın tamām
- (18) Līki cinnī olmaya vü añā rām
- Begliginüñ az ola vü müddeti
Gide andan şoñra dünyā rağbeti
- (19) Her tarafdan eyleye a‘dā hurūc
Yıķalar Ƙuds’i harāb ola burūc
- Olıcaḳ Beyte’l-muḳaddis pes harāb
- (20) Āl-i Ya‘ḳūp içre düşe ıztırāb
- Ƙopa bir zālīm melik bahtu’n-naşır
Dilegince devr ide çarḥ-ı ‘aşır
- (21) ‘Aşır içinde olıban şāhib-ķırān
Ƙavm-i İsrā’īl’e uğrada kıran
- Ƙanların döküp ‘adū şala ķılıç
- [186b] (01) Kimse hīç ķurtılmaya vü ir ü giç
- Şehr-i Ƙuds’i eyleyüp anda harāb
Ƙavmi ķılıçdan geçüp ola turāb
- (02) Āl-i Ya‘ḳūb’uñ gidüben revnāķı

Ġarb u şarka ʔaġıla sa'd u şakī

Dīn-i 'Īsā olur andan āşikār

(03) Kālmaya Ya'kūbi'ye hīç i'tibār

Böyle diyüp anda Loḳmān ol zamān

Sākin oldı vir şalāvat rāyegān

(04) **Kıssa-i Kāhir bin Sām-ı süvār**¹³⁸

Hükemā kavlince Süleymān ḥazreti Mehīn Bānū'nuñ rahmındaki mevlūduñ ṭālī'in (05) dutup bu vech-ile her birisi aḥkām edicek Süleymān ḥazreti 'aleyhi's-selām ġāyet ġam-ġīn oldı. Ammā ki (06) lā-ya'lemū'l-ġaybe illa'l-lāh küll-i müneccimün kezzāb ḥükmile ġamı ġönlinden sürdi. Süleymān (07) ḥazreti hükemā birle bular bunda bizüm kışşamuz ez-ān cānib Sām-ı süvār oġlı Kāhir'e geldi. (08) Ol erligile ad çıkararı ma'rūf, meşhūr māhire geldi. Nite ol zamān ki Ṭaḳṭaḳūş-ı tekvīn-ile (09) Cābir-i cāzū'ya ki yetdi ol mel'ūnı helāk idüp şerrini yir yüzinden pāk eyledi cemī'-i serverü (10) selāṭīnler pehlevān-ı rüy-ı zemīnler Kāhir'ün ayaġına dökilüp baş koyup mübārek elin öpdiler (11) ve arḳasın yapıdılar cemī'isi el arḳasın yirde koyup ġönlün yapıdılar. Andan Hindūsitān (12) leşkerin ki şıyup Mıḳlān-ı Hindū'yı kim ber-dār itdiler Hind vilāyetin tamām ki dutdılar bunuñ üzerine (13) biş on ġün geçince Kāhir atası Sām'a eyitdi: "Yā pehlevān, beni gene Süleymān ḥazretine ġönder. (14) İcāzetünle ġideyin varup ḥizmetin ideyin." diyüp icāzet dileyicek Sām-ı süvār āh idüp (15) rıḳḳat kılup aġladı daḥı eyitdi: "Yā ciger-ġüşem, Kāhir ḳarındaşuñ Zāl-i Destān baña küsüp (16) beni cāzū dutup helāk ide şanup Ḳārūn-ı pīl-ten'le rahne ḳuşıla ḳuḳnūsa süvār olup oġlı (17) Rüstem'i bulmaġa ġitmişler. Rüstem-i Tühümten ise ḥöd Süleymān peygāMBER ḳarındaşı Edinyā bin Dāvud 'aḳabince (18) kīş ü baḥrīnden ġemiye ġirüp ġitmişdür ki Edinyā'yı bulup ele ġetüre ve ḳanḳı memlekete (19) varursa muṭī'in ri'āyet ve serkeşin siyāset kılup ele ġetüre diyü ġöndermiş-idüm. Üç ay (20) miḳdārı oldı ki Rüstem ḥasretinden cigerüm ḥūn ve ġözlerüm yaşı ġül-ġün olmışdur. Umardum (21) ki sen anlaruñ yerin dutayduñ. Velī sen daḥı Süleymān ḥazretine ġitmege varsın¹³⁹." diyüp ḳoyı virmemek [187a] (01) isteyicek Kāhir durmaġa rızā virmeyüp eyitdi: "İy pehlevān-ı rüzigār ve yā Sām-ı süvār, hidāyet-i sübhānī (02) ve mu'cizāt-ı Süleymānī ve icāzet-i ḥaḳanī birle ġeldüm elümden ġeldüġince yardım ḳıldum. Revāsı budur ki (03) yine Süleymān ḥazretine varam anuñ ḥizmetine yüz sürem, ġitmege ilḥāḥ idicek Kāhir bin Sām sözün (04) müvecceḥ ġörüp diledi ki ḳurı yirden Kāhir'i ġöndüre. Ammā ki Kāhir

¹³⁸ Kahir bin Sam-ı süvar'ın hikāyesi.

¹³⁹ Yazmada "avarsın" şeklindedir.

rızā virmeyüp icāzet-i Sām-ı süvār-ıla cinnīler (05) re'īsi Taḫṭākūş-ı tekvīn rahşıla yarağıla otuz altı pāre ceng āletile u'ḳḳāb gibi yerinden götürüldi (06) havāya. On iki mīl miḳdārı havāya ḳaldurup kürre-i nesīme yetürdi. Ḳāhir bin Sām-ı süvār yir yüzine nazar (07) ḳıldı gördi ki rub'-ı meskūn 'ālemi maşrıḳdan ğarba varınca deryā-yı 'Ummān arasında, yir yüzinde hırmān (08) miḳdārı gözigür. Ḳāhir kār-gāh-ı fidrete nazar iderken gördi ki kürre-i nesīm altından, ḳara bulutlar (09) üstinden mağrib tarafından bir ḳaraltı gelüp maşrıḳ cānibine gider velī anuñ bigi geçüp gider ki (10) göz irişmez. Ḳāhir bin Sām Taḫṭākūş-ı tekvīn'e gösterüp eyitdi ki: “Şol ḳara bulut altun kürre-i nesīm (11) arasından geçüp helāk olup giden ḳaraltuyı gördüñ mi?” Taḫṭākūş eyitdi ki: “Ne'am, gördüm. Perī birle (12) yola gider. Perrīye beñzer mağrib cānibinden gider, maşrıḳ cānibine gelür. Bir mühim maşlahatı var ki becid (13) gitdüğinden 'alāmeti oldur.” deyicek Ḳāhir bin Sām eyitdi: “Yā Taḫṭākūş elbetde beni anuñ ardından (14) irişdür bulut ḳaberin alayım, ne maşlahata gelür ta'cīl görelüm ki ben ol pehlevān-ı cihānam ki üzerümden (15) sīmurğ uça der döker ve ejderhā ileyümden geçse per döker. Pes lāyık olmaya ki bir perī üzerümüzden (16) giçe bize iltifāt itmez.” diyüp Taḫṭākūş-ı tekvīn'e ḳabar viricek Ḳāhir'i dem çeküp yedi başlu (17) evrenden ziyāde tīz uçup perrīnūñ ardından irişdi. Cān dilince “Dur.” diyüp çağırdı. Perrī daḳı (18) dönüp Taḫṭākūş-ı tekvīn'i görüp bilüp üzerindeki pehlevānı ta'accüb ḳılıp ḳadd ü ḳāmetine ḥışm u (19) celāletine, heybetine, şecā'atine egnindeki cebesine, cevşenine ve altındağı atına ve atıla pehlevānı götürən (20) Taḫṭākūş pehlevānuñ ḳuvvetine ḫayrān ḳalup daḳı bir zamān pervāza durdı. Bu tarafından Ḳāhir bin Sām-ı süvār (21) daḳı tekvīn-ile perrīye yakın ki vardılar nazar ḳılıp gördiler ki beşer-hey'et, melek-şüret, maḥbūb [187b] (01) şüretlü, tāvus kıyruḳlu, 'uḳḳāb ḳanadlu, la'līn tuṭaḳlu, ḫayva eñeklü, gül yañaḳlu, ādem ellü ayaklu (02) egninde ğilmānī ḫil'at ve başında cevherī tāc var. Bir elinde bir yalın ḳılıç ve şol elinde bir yāḳūt-ı rümmānīden (03) ḫoḳḳa dutar. Ta'accüb ḳılıp selām virdiler perrī dilince şordılar ki: “Ḳandan gelürsin, ḳanda gidersin?” Eyitdi ki: (04) “Baḫr-ı mağribden öte zulimāt baḫrı içinde kūh-ı Şu'a'da perrīler sultānı Ferruḫ-ı Aḫter'den gelüp teşrīḳ (05) cānibinde ḳal'a-i gevher-nigīn sultānı Hurrem-i perrī'ye gider men.” diyüp cevāb viricek bunlara su'āl (06) itdi ki: “Sizler daḳı kimlersiz?” Taḫṭākūş daḳı Süleymān peygāmbere 'aleyhi's-selām dergāhında olduğundan (07) ve Ḳāhir bin Sām-ı süvār'ı Hindū-sitān'a ilet düğünden ve altı kez yüz biñ sāḫir leşkerin ḳılıçdan (08) geçürüp helāk it düğünden ve Hindūsitān diyārın atası Sām-ı süvār-ıla fetḫ idüp ol vilāyeti (09) dutduḳlarından ḫaber virdi. Perrī eyitdi: “Ya şimdi siz ḳanda gidersiz?” Eyitdi ki: “Süleymān dergāhına (10) giderüz.” Perī eyitdi: “Bunca zamāndur ki ḳanad açup uçaram gāh mağribden maşrıḳa ve gāh (11) meşarıḳdan mağāribe geçerem illā ki bu seferde iki 'aceb nesne gördüm.” Ḳāhir şordı ki: “Ne gördüñ?” Perrī (12) eydür: “Mağrip baḫrıla gök arasından uçup gelürken iki ādem pehlevānların gördüm. Birer

kara tağ (13) gibi kuşlara süvâr olmuşlar. Her birisinin otuz altı pâre ceng âleti
 üzerlerinde müheyyâ kuşlar boynın kuçağ- (14) layup sedd-i İskender gibi arkalarında
 muhkem otururlar. Ol tağ gibi kuşlar dahı kara bulut (15) gibi kanadların açup
 uçup ol pehlevânları götürürler. Bunları ta'accüb idüp seyrân iderken anı gördüm (16) ki
 hammâm kubbesi başlu, bukulmuş¹⁴⁰ yâr kaşlu, yıldırım gözlü, hurmâ ağacı dişlü, sekiz
 kanadlu cehennem ejdehâsı (17) şüretlü, başından kuyruğına uzunı toksan arış kâmetlü,
 yedi başını felege kaldurup yedi kapılı cehennem (18) gibi ağızların açmış zehrile âteş
 'alevin havâ-yı fenâya saçmış gelür, çünkü yakın geldi pehlevânlara hamle (19) kıldı.
 Ben ol ejdehâ korkusundan perrîliğümca kendümi unuttum. Şöyle ki az kaldı 'aqlımı
 yitürüp (20) düşem. Ammâ ki yine ben beni dirdüm ve bunlara temâşa itdüm gördüm ki
 bu pehlevânlar dönüp anuñla ceng (21) itdiler 'âkıbet okıla urup yıkup gözlerin çıkarup
 kör itdiler. Henüz dahı anlar ceng iderken [188a] (01) ben uçup gitdüm anlaruñ erligine
 taḥsîn itdüm ve lâkin baḥr-ı mağribüñ girdābı üzerine irdüm (02) anda dahı bir 'acâyib
 nesne gördüm bir bölük 'Arab meliklerinüñ gemileri girdāba düşmüş feryād idüp (03)
 ağlaşırlar: "Âh yâ Süleymân bin Dâvud, senüñ elüñden kaçā kaçā 'âkıbet girdāba
 düşdük." diyüp feryād iderlerdi (04) ve lâkin anlara gâyet acıdum bir kaşd itdüm ki
 varam anları kırtaram, andan hizmetüme dönem gidem." diyüp (05) haber vericek
 Kâhir bin Sām-ı süvâr eşidüp bildi ki girdāba düşen Edinyâ bin Dâvud'dur ve dahı ol
 (06) kuşlar arkasında felek yüzinde yedi başlu evreni okıla helâk idenler qarındaşı Zâl-i
 Destân-ıla pehlevân-ı Kârûn-ı pîl-ten'dür. (07) Pes ta'accüb idüp tekrâr ol perrîden
 haber şordı ki: "Senüñ mühim kayduñ nedür ki maşrıka gidersin?" cevâb (08) virdi ki:
 "Hurrem-ḥan perrî'ye nâme iletürem zîrâ ki Ferruh-ı Aḥter melikinüñ bir oğlu vardır
 aña Hurrem-ḥan'ın kızın diler. (09) Aña ta'cîl giderem." Yine Kâhir şordı ki: "Senüñ
 aduñ nedür?" eyitdi ki: "Baña Şehbâz-ı perrî dirler (10) gâyet perende olduğum
 ecilden." diyüp haber vericek Kâhir bin Sām eyitdi: "Yâ Şehbâz-ı perrî, senden dilek
 (11) iderem ki beni baḥr-ı girdāba iletmege kulağuzlık kılasın varup anları ḥalâş idevüz.
 Şevâb-ı dü- (12) cihânı bulavuz ve dahı ol kuş arkasına binüp ejdehâ depeleyen benüm
 qarındaşum Zâl-i Destân'dur. Birisi (13) Kârûn-ı pîl-ten-i pehlevân'dur. Anlara dahı
 ümîz vardır ki buluşup görevüz. Ammâ ta'acîl budur ki baḥr-ı girdāba (14) varavuz."
 deyicek Şehbâz-ı perî eyitdi: "Yâ pehlevân, egerçi ki maşlahatum çokdur gayrı yire
 varmağa icâzet (15) yokdur ammâ ki pehlevân-ı Süleymân'sın. Vakt ola kim Süleymân
 dergâhında gerek olasın kim bizüm (16) perrîler melikleri dahı dâyim gözedürler ki
 Süleymân ḥazreti 'aleyhi's-selâm ol diyâra gele her biri (17) hizmetine yüz sürüp
 fermân-ber ola dirseñ. Semî'nâ ve eṭa'nâ."¹⁴¹ diyüp rızâ viricek hemân-dem Kâhir (18)
 bin Sām-ı süvâr'ın iznile Şehbâz-ı perrî diledi kim baḥr-ı girdāba vara ammâ kim
 Taḫṭakūş-ı tekvîn (19) komadı eyitdi kim: "Yâ pehlevân, baḥr-ı girdāba varmaḫ saña

¹⁴⁰ Yazmada "bklmş" şeklinde harekelenmiştir.

¹⁴¹ Kur'an, Bakara suresi 2/285; Nisâ 4/46; Mâide 5/7; Nûr 24/51 "Duyduk ve boyun eğdik."

müşkildür. Ammā ki sizleri bir yirde (20) koyalum biz varalum görelüm anlar kimlerdür.” diyüp havā yüzinden uçup giderken yir (21) yüzine nazar kılp bir cezīre gördiler otlu, şulu bāğçeler ve çayır u çemenler var. Andan Qāhir bin Sām-ı (süvār) [188b] (01) tekvīn-i Taḳṭaḳūş’a eyitdi: “Qarnumuz acıkdı, atumuz dahı ‘alef ister oldu açlığından altumda (02) esner oldu. N’ola kim bu cezīrenün bir laṭīf yerinde birez inüp rāhat olsavuz. Bāğ u bāğçe yemişinden (03) yisevüz.” diyüp Taḳṭaḳūş-ı tekvīn’e ilhāh itdi. Şehbāz-ı perrī-y-ile mağrib zemīn üzre bir cezīre-i (04) a‘zam üstine indiler. Bir laṭīf cāyigāhda ḳondılar. Meger ki ol yir ‘Amlāk Ekber neslinden (05) Şedād bin ‘Ād aşlından Mihrān-ı Ekber dirlerdi yüz kırk altı arış ḳadd ü ḳamet Efrāsiyāb şalābet (06) keyvān şecā‘at bir bahādur serverün ḥāş bāğçesi-y-idi. Şöyle ki çayır u çemen ü nesteren ü nesrīn, semen ü (07) ergāvān u zaymurān, ḥayzrān yir yüzine döşemiş-idi ve çevresinde envā‘ eşcār, eşmār u ārāste vü (08) pīrāste ve her ağaç ṭalında ve her reyḥān budağında atyāruñ ecnāsından ṭūṭī ü ḳumrī ü bülbul ü (09) ṭurrāc faşīḥ-lisān birle dillü dilince Ḥālīḳ’ı zikīr iderlerdi ve her serv-i revān kenārında āb-ı (10) ḥayāt mişāl bir biṇār çıkar çayır u çemen arasında yüz süriyüp aḳardı ve ruḥāmī mermerden (11) ve yaşıl yeşimden birer ḥavz bünyād itmişler āb-ı revānlar revān olup içine aḳarlardı. Çün bu laṭīf (12) maḳāmı Qāhir bin Sām göricek müstaḥsen görüp indi vü ḳondı dahı rahşı atınuñ eyerin ve ‘inānın (13) alup otlağa şalı virdi ve kendüzi bir gölgede ārām itdi ve bāğçenün envā‘ mīvesinden (14) ifṭār kılp Rāzık’uñ şūkrin yerine getürüp bir niçe gün idi ki ceng ü ḳitāldan eli (15) degmemişdi rāhat olup ḥāba vardı. Ammā ki Taḳṭaḳūş-ı tekvīn-ile Şehbāz-ı perrī ‘ūd u şandal u (16) günlük ağacın bulup āteşe urup tütüninden buḥūrından gıdā-yı rūḥānī taḥşīl idüp giñ (17) yirden Qāhir bin Sām-ı süvār’ı gözetdiler. Mābādā üstine düşmān gelmeye zarar kılmaya zīrā kī (18) ḡāfil baş terküdedür. Nazm:

Er gerek ki ḥāzır olup varmaya ol ḡaflete
Tā ki nā-gāh uğramaya zahmet-ile miḥnete

(19) Vaktına ḥāzır olanlar görmez āfet bī-gümān
Līki ḡāfil her zamān uğrayısar bir miḥnete

Neşr: Ḥakīm (20) ḳavlince Qāhir bin Sām bunda ḥābda yaturken Taḳṭaḳūş-ı tekvīn’e Şehbāz-ı perrī eyitti: “Yā tekvīn-i ervāḥ, benüm (21) ziyāde meşālīḥüm vardır. N’ola ki luṭf idüp Qāhir bin Sām bunda henüz uyḥuda yaturken baḥr-ı girdāba [189a] (01) varsaḳ yine tīzcek gelsek. Bizüm bekledüğümüzden ne ḥāşıl olur ki gelecek nesne gelür. Nite kim (02) eydür: “İzā ḥalleti’t-taḳādīr ḍalleti’l-tedābīr.”¹⁴² diyüp ol ḳadar söyledi ki Taḳṭaḳūş eydür: “Dī.” Perrī ḳanad (03) açup uçup Taḳṭaḳūş-ı tekvīn dem çeküp biribirin geçüp baḥr-ı girdāba ṭoḡru gitdiler. Ammā ki (04) bizüm ḳışşamuz ez-ān

¹⁴² “Kaderler açığa çıkınca tedbirler başa çıkar.”

cānib Mihrān-ı ‘Ādi’ye geldi ki beglerle ƣal’asından çıkup gelüp (05) bāğçesine girmek talebin itdi. Gördi ki bāğ içinde bir eşƣar hey’et, gergedan-ser, perī-peyker, (06) ƣamış ƣulaklu, deve tuƣaklu, pīl ƣarınlu, ƣatır toynaƣlu, ƣamçı ƣuyruklu, arslan göğislü, şıgın geyik şağırılı, (07) kemer boyunlu bir Bedevī at gezüp otlar. Ƙızıl altun zencīrile örüklenmiş anuñ gibi at ki gözler (08) görmüş degül. Nazm:

At ki mişlin görmedi dünyāda hīç cinn ü beşer
Segrise meydān-ı sābī’ içre şark u ģarba irer

(09) Yelse yiller irmeye ayağı tozına anuñ
Ƙosalar sīmurğ-ı Ƙāf’ı ān-ı vaƣt içre geçer

Neşr: Hāƣīm ƣavlince (10) ƣaçan ki Mihrān-ı Ekber ol atı ki gördi ta’accüb idüp at başın çeküp beglerle durdı (11) emr itdi hācibine ki: “Bāğa gir gör bu yūriyen atuñ şāhibi vardur, aña bulışup şor ki (12) kimüñ icāzetile bu bāğa girdi. Bilmedi mi yāhūz bilüp mi girdi. Aña göre baña cevāb (13) getürgil.” diyüp emir idicek hācib dağı gelüp bāğa girüp Ƙāhir bin Sām-ı sūvār’ı görüp (14) ƣadd ü ƣāmetine, şecā’atine, şalābetine hayrān ƣalup bir zamān ƣatına varmağa vehim idüp dağı ‘āƣıbet nā-çār (15) olup çağırup uyardı ve eyitdi ki: “Yā pehlevān, ne ƣişisin ve bu yad ilde kimüñ bilişisin ve Mihrān-ı (16) Ekber’den ƣorƣmayup bu bāğa niçün girdüñ ve çünkü girdüñ niçün yatup ģaflete varduñ? Bir (17) ƣişi gele ģāfilin başuñı kese, ‘ömrüñ yasını yaşı dimedüñ mi?” diyüp haber verince Ƙāhir bin Sām-ı sūvār, (18) ol pehlevān-ı rūzigār h’ābdan bīzār olup hācibe nağar ƣıluğ gördi ki bir kimesne kendüye naşīħat (19) bābindan haber virür eyitdi ki: “Biz bu bāğçeye girdüğümüzden ne zarar oldı ki bunuñ gibi verhemlü söz (20) söylersin ve bu bāğçe kimüñdür ki ana niyyet-ile haber virürsin?” hācib eyitdi: “Bu hāş bāğçe ü köşƣ ü (21) ƣāƣ Mihrān-ı Ekber’üñdür kim bu cezīrenüñ melikidür. Atına binüp seyrāna ıƣdı kim gelüp [189b] (01) bunda şöħbet ƣıla atuñı görüp beni gönderdi ne ƣişi-y-idüğüñ bilem varup haber virüp şāhı (02) āğāh ƣılam.” didi. “Sen dağı söyle ki kim-idüğüñ bilevüz aña göre şāhumuza haber ƣılavuz.” diyüp cevāba (03) muntağır ƣurıcağ Ƙāhir eyitdi: “Var ol melike eyit ki Süleymān-ı nebī ‘aleyhi’s-selām pehlevān-ı Sām-ı sūvār (04) oğlı Ƙāhir ol erligile ad ıƣaran ma’rūf u meşhūr u māhir hāş bāğuña girüp oturur ve atını (05) ota şalmış senüñ gelmeñe muntağır durur. Yā budur ki ni’met ü nüzül birle gelüp istıƣbāl eylesün yāhūz (06) oldur ki erlikden hūner gösterüp gelüp ceng ü cidāl eylesün.” diyüp haber virdi. Hācib (07) dağı dönüp gelüp Mihrān-ı Ekber’e gördüğün taƣrīr eyledi. Ƙāhir’üñ sözün bī-ƣuşūr söyleyüp (08) ta’bīr eyledi. Mihrān-ı Ekber Sām-ı sūvār oğlı Ƙāhir ıduğın bilüp ƣahƣahā-y-ıla gülüp ģāyet (09) ferağ olup dönüp beglerine eyitdi: “Görüñ nār-ı nūrı ki baña nice yardım ƣıldı ki düşmānumı (10) benüm ayağuma getürdi ölmedin beni haşmuma yetürdi. Tīz varuñ benüm cebemi, cevşenümü getürüñ.” (11) diyüp yarağına ādem gönderdi getürdiler. Andan atından inüp

yedi kat pülād cevşenini (12) geyüp kemer-bendini bağlayup külhān kazanı gibi ışıklığın başına urup yedi āyīne uçını (13) pülād kalkanın yağrımına şalup bezīr-hāne sūtūnı gibi sūñūsın eline alup đarabe tahtası (?) (14) mişāl kılcm kuşanup kavs-i kūzah gibi egri hancerin biline şokup biñ yaşında bir fīl-i Maḥmūd'ı (15) var-ıdı üstine süvār olup dağı dört yüz kırk dört batman pülād gürzini eyer-hānesi (?) (16) tırılına? şokup fīline meḥāmīz kaķup kafāsına çengāl urup sürüp bāğçe kapusınıñ (17) öñinde bir meydān var-ıdı ol meydāna varup sekiz biñ miķdārı 'asker yanına cem' (18) idüp kırk biñ nefer nerre-şīrū tīgūzen kapusu ḥalkı var-ıdı cemī'isin katına cem' idüp (19) şaff u alay düzedüp meymene ü meysere kalup cenāḥ ārāste kılup durdı. Nazm:

(20) Ol demür tonlu sipāhī tıtdı çünki anda maşāf
Sedd-i İskender mişālī ķurdu alay bağladı şāf

Çü ol çeriye 'ākılān itdi nażar didi hemān

(21) Bu çerimi yāḥū oldur kūh-u Elburz-ıla Kāf

Der-beyān-ı muķābil mu'arız-şuden-i Kāhir bin Sām-ı süvār ü Mihrān-ı Ekber¹⁴³

[190a] (01) Ḥakīm kavlince Kāhir bin Sām-ı süvār'la Mihrān-ı Ekber muķābil ü mu'arız olıcaķ evvel diledi ki (02) Mihrān-ı Ekber meydāna gire Kāhir'e muķābil ola hemān-dem Mihrān-ı Ekber alayından bir pehlevān at (03) meydāna sürdi merdāne-vār bir na'ra urdı. Kāhir nażar idüp gördi yigirmi dört arış (04) kadd ü kāmēt, heybet ü şalābet bir ata süvār olmış egninde bir cebesi var bir tahtası altundan (05) ve bir tahtası gümüşden, başında bir ḥūd geymiş 'ādī güneş şu'lesi doķunmış āteşleyin par par (06) yanar ve bir taraba tahtasına beñzer kılıç biline ḥamāyil kuşanmış ve tīr-keş ü ķurban ve tīr ü kemān ve nīze-i (07) sinān ve her ālāt u esbāb u ḥarbü đarb cümle müheyyā egninde. Hemān-dem Kāhir bin Sām anı görüp (08) karşı varup na'ra urdı ki: "Hey hay ne kişisin ve ne işe geldüñ?" didi pehlevān eyitdi (09) kim: "Gerekse ölem benümle ceng itmege mi geldüñ yohsa ḥaber şormağa mı geldüñ?" didi. (10) "Ḥamle kıl görelüm erlikde neñ var" didi. Kāhir eyitdi: "Ben evvel ḥamle kılmazam di sen ḥamle kıl." (11) didi. Bu dağı ğazaba gelüp uyluğı altından bir nīze-i cān-sitān eline alup barmaķlarına birağup (12) çevürdi hemān-dem ata mahmūz urdı at dağı 'uķķāb mānendi götrüldi: "Tıut imdi nā-bekār." (13) diyü Kāhir'üñ sīnesin gözleyü nīzeyi gizleyü yaya varup diledi kim Kāhir'i göğsinde şanca. Hemān-dem (14) Kāhir bin Sām-ı süvār bir lu'b-ile nīzesin şavdı. Hemān pehlevān at başın çevirüp gördi kim Kāhir bin (15) Sām sađ u selāmet bī-melālet yerinde durur. Pehlevān anı görüp ḥışma gelüp tekrār yine (16) ḥamle kıldı. Kāhir anı dağı şavdı. Muḥaşşal Kāhir'e üç ḥamle kıldı Kāhir men' itdi.

¹⁴³ Kahir bin Sam-ı süvar ve Mihran-ı Ekber'in karşılaşmaları hakkında.

Nevbet Kāhir'e (17) degdi. Bu kez Kāhir bin Sām kılıç çeküp yete varup pehlevānı depere tıtdı çaldı siper karşı (18) virdi. Tīg sipere tokınup iki pāre eyledi başına indi başını ışıgıla hırd kıldı. Anı gördi (19) Meftūk adlu bir pehlevān dahı meydāna girdi. Kāhir bin Sām'a yetüp muķābil olup tīgü bürrān havāle (20) kıldı. Kāhir men' itdi. Bir dahı hamle itdi anı dahı men' itdi. Mā-ḥaṣal üç hamle kıldı üçin dahı (21) men' itdi. Nevbet Kāhir'e degdi. Hemān-dem tīg-i 'uryān kılup Meftūk'ı depere çaldı başını şak eyledi. [190b] (01) Atından yire yıkıldı cān virdi. Kāhir bin Sām anı dahı depeleyecek meger bu tarafda Midkāk-ı tīg-zen (02) dirler bir pehlevān var-ıdı bir zinde fīle süvār olup gelüp Kāhir bin Sām-ı süvār'a muķābil durdı. Hemān-dem (03) el urup çekdi bir tīg-i Hind'i 'uryān kıldı ki şu'lesinden meydān yüzi tondı yıldırım- (04) veş başına çevirüp at bıraktı na'ra urup eyitdi ki: "İy nā-bekār, bugün elümden cān kanda (05) kırtarasın?" diyüp yite gelüp Kāhir'i depere tutup çaldı. Kāhir bunuñ kılıcı altından kendüyi (06) uğurladı geldi ki Midkāk-ı tīg-zen geçe Kāhir bin Sām-ı süvār şol şīrū ğurrān mişāl götürüp kendüyi (07) Midkāk üstine pür-tāb idüp bir ğürz urdı. Ammā rāst tutamadı. Hemān-dem at boynına yıkıldı (08) leşkerden yaña aldı yürüyü virdi anı görüp sağ koldan bir pehlevān at sürüp ḥaykırup (09) na'ra urup Kāhir'ün öñin alup eydür: "Nā-bekār-ı tūnī ḥarām-zāde, tut imdi." diyüp elinde yek- (10) tīgü ābdār hıç tevaķuf eylemeyüp depere tutup çaldı. Kāhir dahı siper dutup berāber virdi. Oldur ki (11) kılıç irecek vaktin kendüyi tīg altından uğurlayup pehlevān gelüp geçerken Kāhir bin Sām (12) karvadı yaķasından çeküp atdan aşığa alup mecāl vormeyüp desti gerden-beste muḥkem (13) dutup bağladı dahı dönüp yine mübāriz talep itdi. Anı görüp Şavā'ık adlu bir pehlevān na'ra (14) urup Kāhir'ün meydānına at sürüp kolunda sinān yetişi gelüp Kāhir bin Sām-ı süvār'a nīzesin (15) şındı. Kāhir bin Sām bunuñ nīzesi öñinden kendüyi uğurladı oldur ki Şavā'ık geçüp (16) meydān kenārına çıkup nīzeyi uyluğı altına şalup el şunup fitrākinden elli yedi kulaç (17) kemend çıkarup gireh gireh idüp kolına çīn çīn divşürüp ḥāzır oldı. (18) Kāhir bin Sām dahı anı görüp bildi ki ḥāl nedür. Bu dahı ḥāzır baş olup dururken Şavā'ık (19) ire gelüp müdārā yüzinden Kāhir'e eydür: "İy server, bir pehlevān yigitsin bugün rüy-ı zemīnde (20) saña muķābil bir dahı bulınacağı ma'lūm degüldür. Ammā bir kimesneye buluşduñ mı ki erlikde senden (21) artuğ ola." diyüp ḥandelık idüp gelür ki ya'nī bunu ğāfil ide. Kāhir bin Sām-ı süvār ḥöd bildi kim [191a] (01) ḥāl nedür. Tamām nişān yerine geldüği gibi kemendi götürüp Kāhir'ün üstine pür-tāb itdi. Kāhir (02) dahı hıç yerinden kımıldanmadı şöyle durdı kemendi gözledi tā şol ḥadde kim ḥalka ḥalka çekilüp (03) kendünün üstine inerken dürilüp bükilüp iki ayak yire kaķup hap götürüp kendüyi şol (04) çenberden geçer gibi kemendün içinden pür-tāp itdi Şavā'ık-ı pehlevān eydür ki: "Hay nā-bekār." diyüp kemendi (05) silkti. Kāhir'ün ökçesin çalarak kemend kendünün üstine geldi. Oldur ki Kāhir Şavā'ık'ı mecāl (06) vormeyüp kemend-ile ellerin çevirüp muḥkem bend itdi. Anı görüp Kıtķīf-tīg-zen adlu bir pehlevān (07) at meydāna sürüp Kāhir'e muķābil mu'arız

u muḳārin olup na'ra ḥayḳırup elinde kūh-ı Elburz mānendi (08) bir gürz-i girān yete gelüp Ḳāhir'e bir gürz urdı at ḳuvvetile giçe vardı. Ammā Ḳāhir siper berāber virüp (09) men' itdi. Ḳıṭḳīf-i tīg-zen nazar itdi gördi ki Ḳāhir bin Sām sağ u selāmet durur eyitdi ki: (10) “Hey nā-bekār, yıķılmadıñ mı?” diyü tekrār yine ḥamle kıldı anı daḥı şavdı. Muḥaşşal üç darb urdı (11) men' itdi. Nevbet Ḳāhir'e degdi Ḳıṭḳīf-i tīg-zen Ḳāhir'üñ üç ḥamlesin şavdı. Biribirinüñ arasında (12) anca ḥaṭā geçdi āḥir Ḳāhir bin Sām-ı süvār ḡazaba gelüp el şunup uyluḡı altından bir ef'ī (13) dillü nīze eline alup barmaklarına bıraḡup şöyle çevürdi ki gürildüsinden eşiden kişinüñ (14) ensi antdı dümmün ḳoltuḡında tüfegin¹⁴⁴ at ḳulaḡından geçürüp dört diyüp bād mişāl yite varup Ḳıṭḳīf-i (15) tīg-zen'üñ sīnesin gözleyüp cān başına şıçrayup yedi ḳat çin pūlāddan siper berāber (16) virüp durınca kendüyi dirince nīze uçı degüp siperinden şol derzīnüñ ignesi Firengī (17) atıdan ne resme güzer iderse hay deyince sīnesinden pūştine güzar itdi. Oldur ki atdan aşāḡa yıķıldı. (18) Ḳāhir çeküp omuzından silküp nīzesin alup geçüp meydān kenārına gitdi yine at (19) başın çevürdi gördi Ḳıṭḳīf-i tīg-zen atdan yıķılmış. Hemān-dem üstine geldi gördi kim ḳaçansa (20) cān virmiş def'ī at üstinden egilüp başın kesdi. Ḳıṭḳīf'üñ başı kesilicek leşker (21) ḥalkı görüp çalkındı ḡırīv kıldı. Anı görüp Ḳıṭḳīf'üñ bir oḡlı var-ıdı babasınıñ öldüḡin ki [191b] (01) gördi ḥayḳırup na'ra urup eydür: “İy ḳolları kopacaḳ nā-bekār, babamı neyledüñ?” diyüp elinde (02) yek-tīgü āb-reng āteş-dem yete gelüp ḡazabıla kibr ü ḥışmıla: “Ṭut imdi yā nā-bekār (03) merdek.” diyüp depere dutup çaldı. Ḳāhir bin Sām-ı süvār daḥı siper ḳarşu virüp men' itdi geçe varınca (04) Ḳāhir bunuñ ardından at bıraktı yete varup eydür: “İy nā-bekār, dut imdi. Benden daḥı saña bir (05) yādigār.” diyüp nīze şundi. Ol daḥı cān ḥavlınden at başın çevürdi siper ḳarşu virdi rāst (06) viremedi. Hemān-dem nīze ucu sīnesinden güzer kıldı. Ān-ı vaḳt içinde atından yıķılup cān virdi. (07) Anı görüp kiçi ḳarındaşına Kerenşāş dirlerdi ol meydāna girdi diline her ne gelürse söyledi. (08) Ḳāhir'e ḳoḳ düşnāmlar virüp ḥamle kıldı. Ḳāhir men' itdi. Ḳāhir ḥamle kıldı Kerenşāş men' itdi. (09) Āḥir bunuñ daḥı Ḳāhir helāk itdi. Anı görüp Rūş adlı bir dilr meydāna at sürüp Ḳāhir'e ḳarşu muḳābil muḳārin (10) durdı ammā gelürken kemānın ele alup ḳurbandan üç tır çıkarup siper ardından birin şaştā (11) ḳoyup Ḳāhir'i gözleyüp gelür bu ṭarafdan. Ḳāhir daḥı bunuñ ḥālin görüp bildi ki kendüye bir ḥīle (12) geçer. Ḥāzır vaḳt olup anuñ oḡından ne resme ḥalāş olunur anı fikir itmekde-y-iken Rūş hemān-dem (13) iki bir dimeyüp ol kemāna ḳuvvet itdi ve ḡāz ḳulaḡa demren dırnaḡa idüp ḡüşād virdi pūr-tāb (14) itdi Ḳāhir anı görüp siper birle men' itdi. Bir oḡ daḥı atup anı daḥı men'¹⁴⁵ kıldı. Muḥaşşal kelām Rūş'üñ (15) Ḳāhir üç ḥamlesin men' kıldı nevbet Ḳāhir'e degicek hemān-dem Ḳāhir bin Sām daḥı ḳarıcasından kemānın ele alup (16) miyānından üç oḡ çıkarup birin şaştā ḳoyup ikisin şıḡraḡa alup na'ra urup eydür: “İy bed-fi'āl, ṭut. (17) Hele evvel sen.”

¹⁴⁴ Yazmada “nfgin” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁵ Yazmada men'i şeklinde yazılmıştır.

diyüp kemāna kuvvet itdi. Anı görüp Rūş daḥı siper berāber getürdi çî-siper şöyle güzer (18) itdi siperden ki derzi ignesi Firengī atlasdan ne resme güzer iderse neb-tîz gibi geçdi cebe ü cevşenden (19) geçüp sīnesinden pūştine çıkdı. Ol dem Rūş atdan yıkılup cān virdi. Anı görüp ‘Āş adlu bir pehlevān (20) daḥı at sürüp meydāna girüp Qāhir bin Sām’a mukābil mukārin olup durdı daḥı eyitdi: “Īy bed-fi‘il bī-amān, (21) bunca pehlevānuñ kanın saña kusam mı gerekdür?” diyüp hemān-dem altındaḡı ata uyruk kısup mahmūz çaldı altından [192a] (01) at ‘uqqāb mānendi götrüldi def‘ī eline bir nīze-i cān-sitān alup dümmīn koltuḡında berkidüp ucın at kulaḡından (02) aşırup Qāhir bin Sām’uñ üzerine ḥamle kıldı rāst sīnesin gözleyüp şaṇdı. Qāhir daḥı gözledi (03) tamām nīze kendüye ire cengi vaktın şol şîr-i gurrān gibi götrilüp kendüyi bir tarafa pūr-tāp itdi. ‘Āş giçe (04) varınca Qāhir ‘Āş’uñ ardından ‘uqqāb mānendi kendüyi üstine pūr-tāp itdi hemān-dem ardından bir pūştipā (05) urdı. ‘Āş bī-mecāl olup atdan aşağı yıkılınca Qāhir mecāl vermeyüp ‘Āş’uñ başın kesdi daḥı durup (06) tekrār meydāna gelüp birez silāḥ-şörlük itdi. Er taleb itdi. Mihrān-ı Ekber anı görüp eydür: “Īy vāḥ, (07) bu ḥarīf bugün cānumuza yine neler itse gerekdür. Bir kimse bulunmadı ki bu ḥarīfi dutup benüm katuma getüre bendin (08) ne murādı var-ısa ḥāşıl ola.” deyince Kāşif’e adlu bir pehlevān meydān(a) at sürdi gelüp Qāhir’e eydür: “Īy (09) ḥūn-rīz, bugün ol gündür ki başuñı kesem ve kanuñı dökem, ad u şanuñı cihāndan götürem, ‘ālem ḥalkını (10) senüñ şer ü şūruñdan kırtaram.” diyüp hemān seyf ‘uryān kılup Qāhir bin Sām’uñ üstine at bırakdı. (11) İki bir dimeyüp süre gelüp Qāhir bin Sām-ı süvār’ı depere çaldı, siper karşı virdi kılıç irecegi vaktın bir ḥīle-y-ile (12) men‘ itdi. Kāş geçe vardı, yine döndi gördi ki Qāhir sağ u selāmet durur ḡazaba gelüp bir daḥı (13) çaldı. Anı daḥı men‘ kıldı. Üç ḥamle kıldı Qāhir bin Sām-ı süvār Kāş’uñ üç ḥamlesin men‘ kıldı. Nevbet Qāhir (14) bin Sām’a geldi. Hemān-dem gürz-i girānın eline alup Kāş’uñ üzerine ḥamle kıldı. Kāş daḥı (15) cān ḥavlınden siper döşine çekdi. Qāhir bin Sām Kāş’uñ siperine bir gürz eyle urdı ki (16) Kāş’uñ elindeki siper İsfahānī sürme gibi tozdı ḥurd olup başına ṭoḡundu. Başın daḥı ışıḡıla (17) ḥurd u ḥām itdi. Kāş öldüḡin gördi Temūr adlu bir pehlevān hemān-dem na‘ra urdı meydāna (18) at sürüp nīze ucıla yir yirinden daḥı cevllān kılup ‘inān-keşīde idüp ışıḡın eyer-ḥāne- (19) sine koyup üzengü başup aḡız açup gerden uzadup āvāz çeküp Qāhir bin Sām-ı süvār’a (20) bir niçe düşünām virüp daḥı ışıḡın başına geydi. Tırfılından (?) bir gürz çıkarup Qāhir’e yitüp bir (21) ḍarb urdı. Qāhir siper berāber virüp men‘ itdi. Temūr at başın çevürdi nazar itdi gördi kim Qāhir bin Sām [192b] (01) henüz sağ u selāmetdür. Na‘ra urup eydür: “Īy bī-amān u bed-fi‘il daḥı sağsın ola mı?” diyüp bir ḍarb (02) daḥı urdı. Ma‘a’l-kışşa üç ḍarb urdı üçin daḥı üç ḥīle-y-ile men‘ itdi. Nevbet Qāhir’e degdi. (03) Qāhir daḥı üç ḍarb urdı Temūr men‘ itdi. Mā-ḥaşal orta yirde bir niçe ḥamle geçdi. Āḥir yine (04) nevbet Qāhir’e degicek ḡāyet ḥışma gelüp el şunup uyluḡı altından bir ef‘ī dillü nīze çıkarup (05) eline alup

barmaqlarına birağup şöyle çevürdi ki gürüldüsinden âdemîlerüñ ensi antdı dümmîn (06) koltuğında tüfegin¹⁴⁶ at kulağından geçürüp: “Tut imdi.” diyüp bād-ı şarşar mişāl yetişi varup (07) Temür’üñ sînesin gözleyüp nîzeyi şundı. Temür dahı anı görüp cān havlinden yedi kāt çîñî (08) pülâddan bir siper berāber virüp durınca nîze ucu bunuñ siperinden şol derzi ignesi aţlasdan (09) ne resme geçerse hay deyince güzër idüp sînesinden öte geçdi revān atdan aşāğa yıķıldı. (10) Temür’üñ öldüğün Mihrān-ı Ekber çerisi görincek deryā gibi çalkandı. Hemān-dem bir pehlevān dahı (11) meydāna at sürdi. Adına Mağzūb dirlerdi. Hemān-dem tîğü bürrān ‘uryān kılup sürüp Qāhir bin Sām- (12) süvār’a hāmle kıldı. Qāhir bin Sām siper karşı virdi Mağzūb Qāhir’i depere dutdı çaldı siperle (13) Mağzūb’üñ kılıcın men’ itdi. Bir dahı çaldı. Anı dahı men’ itdi. Üç hāmle kıldı. Mağzūb’üñ üç hāmlesin (14) Qāhir bin Sām men’ kıldı. Nevbet Qāhir’e degdi çekdi yanından bir tîğ-i bürrān rengi şuya beñzer fi’l-i (15) oddan, şimşek mişāl yelebidüp yıldırım-veş başına çevirüp Mağzūb’ı depere çaldı. Siper berāber virince (16) tîğ-i Qāhir Mağzūb’üñ siperin başıla hōdıla iki şak kıldı. Şöyle ki felekde Merrîh kolına āferīn kıldı. (17) Qāhir bin Sām-ı süvār er taleb kıldı. Aşhūb adlu bir pehlevān at meydāna sürdi merdāne-vār bir na’ra (18) urdı. Qāhir nazar kılup gördi ki yigirmi üç arış kadd ü kām̄eti var. Bir pehlevāndur ki Qāhramān-ı (19) kātıl görse qan qaşanur, đarabe tahtası (?) gibi kılıcın çıkarup eline alup kara bulut gibi havāya qaldurup (20) Qāhir’e havāle kıldı. Qāhir dahı yedi ayinelü pülād qalkānın karşı dutup kılıcın men’ itdi. Aşhūb pehlevān (21) qaқыup kılıcın qınına qatup üç yüz otuz üç artāl gürzin eline alup başı üzre şalup Qāhir’e [193a] (01) gürz şalınca Qāhir ayasın karşı virüp çeküp gürz-i girānın elinden aldı. Aşhūb anı görüp (02) ğazaba gelüp tîr ü kemān ele alup elmās peykānlu yedi yeleklü ābenūs oқın eline alup gergeden (03) şāhından işlenmiş tokuz kāt pîl siñiri işlenmiş üç kāt bükülmüş ejderhā pōstı kirişlü, tennīn (04) başlu yasınuñ kabzasına oқını rāst kılup Qāhir’üñ cigerin kese, göğsin gözedüp atdı. Ammā ki Qāhir bin (05) Sām-ı süvār qarşudan gelürken barmağıla urup tîr-i āf-tābı ābenūs-ı qazāyı hadā birle men’ idüp red itdi. Andan (06) Qāhir qaқыup haşmından alduğı gürz-ile depere dutup Aşhūb’a eyle đarb urdı ki qalkān berāber dutınca Aşhūb’üñ (07) đarb qalkānını tağıtdı ve andan kafāsını hürd u haşnhāş kılup rahşınuñ bilin üzüp helāk itdi. Andan soñra (08) meydāna hîç kimse girmedi, qorқusından ilerü varımadı. Şol arslan heybetinden himār ne vechile qadīd (09) olursa yirlü yerinde her bir pehlevān deprenmeyüp qadīd oldılar. Nazm:

Qahr-ıla Qāhir kamu şıdı ‘Adū’nuñ leşkerin
(10) Şol qağan arslan gibi cānın alur birin birin

Cengini Mihrān Ekber göriben eyledi āh
Bildi haşmı öldüriser ne ki varsa erlerin

¹⁴⁶ Yazmada “tefgn” şeklinde yazılmıştır.

(11) Der-beyān-ı temşilāt-ı dāstān-ı mazī¹⁴⁷

Diñle imdi diyem saña taḥkīk-i maḳāl
Kendüzüñden gösterem saña mişāl

- (12) Fi'l-misil 'aḳluñ durur Ḳāhir hümām
Ol cezāre mişlidür cism ü 'izām

- Nefs-i emmāre durur Mihrān-ı bīl
(13) 'Aḳluña rām itmesine çāre kıl

Rūḥuñ olur şeh Süleymān daḥı bes
'Aḳl u rūḥuñ olur-ısa hem-nefes

- (14) Nefsüñi tehdīd idüp mü'min kıla
Meskenin bāğ-ı İrem 'illīn kıla

- İy kirām-ı gevheri 'ālī-neseb
(15) Nefsüñe te'dīb idüp virgil edeb

Ḥaḳḳ'a ṭā'at eyleyüp leyl ü nihār
Şerri terk it ḥayra ide gör kāmuyāb

- (16) Yüz sür atuñ işigine ḥaḳ durur
Kim zevālı yok milkidür sözidür

- Ṭā'at ol Allāh'a kıl vāḥiddür
(17) Mā-sivā varlığına şāhiddür

Çün Huzā'dur ḥālīḳ u ḳayyūm ḥay
Ḥāl dilince tesbīḥ ider cümle şey

- (18) Sen niçün zikir itmeyesin Ḥaḳḳ'ı bes
Bāṭıl işden seçmeyesin ḥaḳḳı bes

Ḥamdü nā-maḥdūd aña kıl her zamān

¹⁴⁷ Mazideki hikâyelerin temsilleri hakkında.

(19) Vāhid ü ma‘būd-ı Hāḡ’dur lā-mekān

Hızmet o sultāna kıl muhtācı yok
Halka zulm ü milki içre bācı yok

(20) Der-beyān-ı meclis-i āḡir¹⁴⁸

Ḥamdü nā-maḡdūd ile şubḡ u şām
Ki üç yüz on üç meclisüm oldu tamām

(21) Bir melik devrinde kim ‘ādil durur
Şāh-ı şāhān kāmīl ü fāzıl durur

Hāḡ te‘ālā devletin itsün ziyād

[193b] (01) Her ḡaḡardan saḡlasun rabbü’l-‘ibād

Ger ecelden cān bulursa vüs‘atı
Bendeye şāhuñ olursa himmeti

(02) Bāḡīsinde meclisüñ idem beyān
Müstemi‘den ḡuş ide pīr ü cüvān

İy ḡuzāvend-i cihān ḡādir İlāh

(03) Gök yaradup döndüren mihr-ile māh

Şāh-ı Sultān Bāyezīd’i ḡan iden
Cem ‘izāmın cümcüme¹⁴⁹ vü fān iden

(04) Kıl ‘ināyet bu Süleymān-nāme’sin
Āḡir idem itmedin menzīli sin

Tā ḡiyāmet okınup nuşam cedīd

(05) Yād ola dillerde Sultān Bāyezīd

Süleymān-nāmenüñ üç yüz on dördüncü meclisinüñ zikrindedür¹⁵⁰

(06) Şubḡıdem ki çün eser bād-ı bahār

¹⁴⁸ Son meclisin beyanı hakkında.

¹⁴⁹ Yazmada “cemceme” şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁰ Süleymān-nāme’nin üç yüz on dördüncü bölümünde zikredilenler.

Ṭīb-i enfāsı ider miskīn diyār

- (07) Faşl-ı güldür vaşl-ı yāra eyle heves
Bāde nūş it tā olasin hem-nefes

Hem-çü nerges ele alup zerrīn cām
Mişl-i sünbül dil-periştān olma iy ḥām

- (08) Kim bilürsin tīz geçer faşl-ı bahār
Gül yerin bāğda tutar ḥāşāk ü ḥār

- (09) Niçe gül bitürdi kim bu tīre-ḥāk
Ki itmedi ḥārı zaḥm-ı bağrını çāk

Bu benefseç anuñ-ıçun geydi gök
Kim bilür ne resme döner işbu gök

- (10) Her seḥer ki itseñ naẓar her mürğızār
Dehr elinden nice ider her mürğızār

- (11) Bülbul-i gūyā öter feryād ider
Gül gülāb ola sini çün yād ider

Gül biter mi olmaya bāğda gül-āb
Ten toğar mı olmaya sinde türāb

- (12) İşbu sırra vākıf oldu çünki nāy
Dil-şikeste zārı kıılup itdi vay

- (13) Göge baş kaldurdısa serv-i revān
Dökdi yaş ḳadd-i dü-tā oldu revān

Çün cihān-dārı fenādur bī-beḳā
‘Āḳıl ādem ol ki aña giçerü baḳa

- (14) Cehd idüp ḳoya cihānda yādigār
Ki ide tāriḥ anı ḥalk-ı rūzigār¹⁵¹

¹⁵¹ Yazmada “dūzigār” şeklindedir.

**Kıssa-i melâ'ike vü tekvînân ü serheng-i (15) cinniyân kaşd-ı giriften berây-ı
recîm¹⁵²**

Hakîm kavlince Loḳmân-ı Ekber, sehun-dân-ı rûzigâr, dîde-i pür-hüner (16) ol vech-ile şahîḥ hikâyet kıılır ki ve Eflâtûn-ı Yûnânî hükemânun ehl-i 'irfânı anuñ gibi (17) emlah rivâyet kıılır. Nite bizüm sözümüz ol arada ḳalmış-ıdı Süleymân pehlevânı Ḳâhir bin Sām-ı süvâr, ol (18) pehlevân-ı rûzigâr, Mihrân-ı Ekber cezîresinde ceng itmekde ve Süleymân ḥazreti 'aleyhi's-selâm (19) recîm-i la'îni dutmağa melâ'ike ve tekvîn ki gönderdi daḥı kendüzi Mehîñ Bânû'dan veled (20) ne vech-ile şürete gele diyü intizâr-ıla durdı ṭâ'at-ı Ḥaḳḳ'a leyl ü nehâr yüz sürdi ve ervâḥ-ıla (21) tekvînler daḥı şeytân-ı recîmi dutmağa bend kıılıp Süleymân naẓarına getürmege cehd idüp eṭrâfa [194a] (01) 'alemi geşt kıılıp yir altını ve yir üstini ve yedi bölük deryâ içlerini arayup İblîs'ün ḳanda-y-ıduḡın (02) bulamadılar. 'Âḳıbet müvekkel-i recîm Mekâṭâ'il birle melek-i Aḥmerî ve melek-i Dehneşî ve melek-i (03) Meyṭaṭarüş ve melek-i Alyemün-a'zam ve melek-i Sipîdî ve melek-i Şehmürüş (04) ve melek Aḥnağî bu yedi bölük müvekkel-i cinnîler bir yire gelüp kūh-ı Semavât ḳullesinde cem' olup (05) meşveret itdiler ki ve vech-ile şeytân-ı la'îni ele getüreler ve ḳandalıḡın bileler bu ḥâl üzerine tedbîr (06) nâ-gâḥ Ḳıṭuṭâ Alâbalak ve Dâsir-i tekvîn çıka gelüp eyitdiler ki: "Müjde olsun ki recîm-i bî-dîn(i) (07) bulduḡ ve ḳanda-y-ıduḡın taḥḳîḳ bildük cin serhengleri eşidüp şâd oldılar. Ammâ ki müvekkel-i recîm (08) Mekâṭâ'il-i melek 'aleyhi's-selâm sükûta varup hîç tınmadı. Melek-i Aḥmer eyitdi: "Yâ müvekkel-i recîm, (09) beşâset deminde melât kelimât vaḳtında sükût neden? Men seni görürem ki recîmi ele getürmege, (10) ḥizmet-i Süleymânî yerine yetürmege rızâñ yok. Sebeb nedür?" diyü su'âl edicek cevâb virdi ki: "Yâ melek-i (11) Aḥmer, râst buyurursın ki bu ḥuşuşda ḡâyetde fûrû-mânde ḥayretdeyem. Zîrâ ki Ḥaḳ sübhânehu ve te'âlâ (12) İblîs'i ḥalk idelden tâ bu zamâna dek kimseye müsahḥar itmedi. Zîrâ ki bu rub'-(ı) meskûn İblîs ketḥuzâsıdır. (13) Zîrâ tedbîr-i memlekete, aḥkâm-ı salṭanata ve cemî'-i a'mâl-ı şan'ata ve havâ-yı nefsanî ḥarekete İblîs'ün (14) daḥli vardır. Eger ki İblîs olmasa dîvân-ı Süleymânî ṭurmaya-y-ıdı ve dünyâ pâdişâḥları ḥizmetine (15) yüz sürmeye-y-ıdı, 'ibâdet-i Ḥaḳ'dan ḥalk ḥâlî olmaya-y-ıdı, kimse dünyâ maşlaḥatıçun Süleymân dîvânına (16) gelmeye-y-ıdı ve daḥı şehirlerde bâzâr ṭurmaya-y-ıdı, ribâ-ḥōrlar aşşıya aḳça virmeye-y-ıdı, bey' ü şirâ hep (17) ḳalaydı. Ḥalk-ı cihân hep 'ubbâd olaydı. Kimse lehv (u) ṭarab diñlemeye-y-ıdı, sehv i ḥaṭâ kılmayup 'ibâdetden (18) ḡayrı nesneden ḥaz almaya-y-ıdı. Biñ bir ümmet Süleymân ḥizmetin terk idüp ḥizmet-i Ḥaḳḳ'ı göñülden berk (19) ide-y-ıdı." Nazm:

¹⁵² Melekler ve tekvinler ve cinnilerin komutanlarının şeytanı yakalamaya kasdetmesi üzerine.

Ger cihānda olmasaydı işbu şeytān-ı la'īn
Evvel āhīr şirretinden hāḫ olurdı hep emīn

- (20) Kimse hergiz itmezidi zerrece ḫaṭ'ā günāh
Bey' için kāzib dahı itmez-idi yalan yemīn

- Ṭā'at-ı Hāḫḫ'ı edā itmedügi hāḫ-ı cihān
(21) Bu recīmūn fitnesidür añlar-ısañ bīş-bīn

Fitne hergiz kılmayadı kimse idüben şerr ü şūr
Zerrece cüzv'ī günāha kimse olmazdı ḫarīn

- [194b] (01) Zānī lūṭī olmayadı müşrik ü kāfir dahı
Ne hō ḫāsīd bulımaydı ne baḫīl u ḫōd-bīn

Neşr: Hāḫīm (02) ḫavlince müvekkel-i recīm Mekāṭā'īl 'aleyhi's-selām böyle deyicek ḫāzır olan cin serhengleri (03) eyitdiler: “Rāst dirsın, ma'ḫūl söylersın. Ammā ki ḫüküm Süleymān'ıdır. Mürsel peygāmberdür. (04) İzn-i Rabbānī birle ḫükmine muṭī' ü münḫādüz. Bizden anuñ ḫizmetin yerine getürmek bāḫısın (05) Süleymān bilür ki emir Ḥuzā'ıdır ve dahı aña şekk ü şübhemüz yokdur ki Hāḫ emrinden ṭaşra (06) Süleymān-ı nebī iş işleye hemān bize lāzım gelen budur ki ḫizmetin yerine getürevüz şeytān (07) şerrin cihāndan götürevüz.” diyüp ittifāḫ idüp Dāsir-i tekvīn'den ve Ḳıṭṭālā'blāḫ'dan (08) şordılar ki: “Şeytān-ı la'īn-i recīm bī-dīni ḫanda gördüñ?” cevāb virüp eyitdi ki: “Kūh-ı billūr-ı (09) a'ḫamuñ cānib-i şimālīsinde Nīl ırmağı re'sinde havā yüzinde yir-ile gök arasında uçup (10) giderken yir yüzine nāzar kılup gördük ki Billūr ṭağı etegini cin çerisi dutmuş şöyle ki (11) yir yüzinde cinden ḫarınca göçecek yir bulamaz. Ammā ki bu cinnīler ser-cümlesi āteşi pes anlarıñ (12) şekline girüp yir yüzine indük çeri içine ḫonduḫ andan bir cinnīden şorduk ki: (13) “Bu leşker ne leşkerdür?” cevāb virdiler ki: “Siz ne ṭāyifesiz bu çeri bilmezsiz?” eyitduk ki: “Baḫr-ı (14) zulumātdan berü geldük. İsterüz ki rub'-ı meskūn 'ālemine varup ādemī-zāde maḫarrat ırgürevüz (15) ve ābā vü ecdādumuz vaṭanlarını görevüz ve dahı şöyle istimā' olundı ki bu eski cihāna bir tāze Süleymān (16) gelmiş nübüvvet ḫātemin eline almış varup anuñ çerisin seyrān kılavuz.” diyüp bu ḫaşd üzerine (17) dem çeküp uçduk baḫr-ı zulumātdan felek-i 'ayyūḫa çıkup geçduk. Andan bu cinnīler cemī'yyetin görüp (18) geldük ki sizden ḫaber alavuz. Yoksa ol Süleymān didükleri bunda mı olur?” diyüp su'āl (19) edicek eyitdiler: “Bu cin 'askeri Sürḫ-ı bād'ıdır. Hāḫ te'ālā anı nār-ı veylden yaratmışdur. Cemī'-i (20) cinnīlerden bu Sürḫ-ı bād 'azametlü, heybetlü, ḫuvvetlü

dürütmüştür. Şol kaşd üzerine leşkerin cem' (21) itmişdür şol āhen-ger beççe Süleymāncügezi o zenbīl örücü şübān oğlu nā-dāncügez üzerine [195a] (01) vara Süleymānlık hātemin elinden ala serīre geçüp Süleymānlık kıla. Ervāhı kendüye musahhar, insān neslini (02) zīrūzeber kıla. Eger şafāñ var-ısa gel seni Sürh-ı bād-ı cin dīvānına iltelüm. Kadd ü kāmetine, heybetine, (03) hey'etine, 'azametini nazar eyle. Ammā saķın zehreñ çāk olmasun, ihtiyāt u hāzer eyle.” diyüp alup ikümüzi (04) Sürh-ı bād dīvānına ilettiler: “Nazarına qarşu bir mīl ırak yirden durup teferrüc kııl.” diyü işāret itdiler. Nazar kıılup (05) gördük ki yüz kezın yüz biñ ola āteş(ī) cinnīler serhengleri sīmīn ü zerrīn ve billūrīn ve 'aķīķī (06) ve zebercedī ve pīrūzī ve envā'-i ma'ādinden terkīp olmış kürsīler üzerinde geçüp oturmuşlar. Ammā ki (07) bu dīvānuñ arasında kıızıl altundan müseddes bir 'azīm taht kurulmuş la'l-i yevāķit-ile muşanna' müzeyyen (08) ve ammā ki bunuñ üzerinde bir 'aceb-şekil 'azametlü, heybetlü, şecā'atlü, şalābetlü şahş oturur ve ammā ki (09) gāyet 'acīb korķunç-şekil. Şöyle ki bir nazarda nār-ı cehennem gibi āteş 'alevi gözigür ve bir nazarda (10) yine kara düttün şeklinden gözigür gāyet ta'accüb kıılup andan diķķat-ile nazar itdük gördük (11) bir heybetlü yil evreni şüretlü şahş taht üzerinde oturmuş. Vaķtī ki nefesin taşra virse ağzından (12) bir āteş yalıñı peydā¹⁵³ olur cemī'-i vücūdını külhān tomruğı gibi āteş 'alevi kaplar. Başından ayağa dek (13) od görünür, yetmiş kadem miķdārı kimse yanına varıamaz ve eger varacak olursa pāre daķ dutışur (14) yanar. Vaķtī ki nefesin içerü çeke şekli zāhir olup görünür. Ammā ki burnından çanaķçı fūrūnı dühenkiden (15) çıkar düttün gibi kara düttünler çıkup kara düttünler kendüyi bürür görünmez olur. Nazm:

(16) Ağzın açsa gevdesin bürür yanar yalıñla od
Yumsa ağzın burnı içinden göklere çıkardı dūd

Dem çeküp şanasın kükreyüp gider bulud

(17) Ağzı odı nār-ı Şemūdı gidişidür bād-ı Hūd

Der-beyān-ı ender-şifat-ı şeytān¹⁵⁴

Hakīm kavlince Dāsir-i tekvīn-ile (18) Kıtuṭālāblaķ bu vech-ile Sürh-ı bād'uñ şekl-i 'azametini ve dīvānu hey'etini tamām beyān kıılacak cin serhengleri (19) eşidüp ta'accüb itdiler ki yine su'āl itdiler ki: “Sürh-ı bād-ı cinnī'yi gördüğünüz ma'lūm oldı. Ammā ki (20) İblīs-i la'īn'i nice gördünüz? Anı daķı beyān idüñ eşidelüm.” deyicek cevāb virdiler: “Çünkü Sürh-ı bād'uñ (21) 'azametini gördük biz bizi anuñ heybetinden

¹⁵³ Yazmada “peyzā” şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁴ Şeytanın özellikleri hakkında.

tekvînligümüzce unuttuk. Bu hâletle oturken [195b] (01) nâ-gâh Hannâs-ıla Vasvâs Sürh-ı bād-ı cin nazarına gelüp yüzlerin yire sürüp eyitdiler: “Yâ server-i cinniyân, (02) mih-ter-i halk-ı cihân İblîs-i recîm nazaruña gelmek diler. İcâzet ister ki hizmetüñe yüz süre (03) ve saña ‘ilminden haber açup naşîhat vire. Sürh-ı bād şeytân geldüğine şâd olup (04) emr eyledi nazarına karşı ruḥāmî gümüştan bir kürsî kodılar ve ‘ud u buḥûr şandal yakdılar ve cemî‘-i (05) gözler ki recîm ne vakt gele anı gördiler ki buḥûr yanan mecmerenüñ içinden zuhûra geldi (06) bir ğarîb şekilden ki gözler görmüş degül. Âdem halkınuñ ‘aksince kâmeti nişfınca nite başı (07) karnından büyük ve ‘arzı tûlından ziyâde ve iki gözleri yeri çukur cehennem kapusına beñzer ve alnı çukur (08) ve burnı yeri degirmen oluğı içine beñzer ve ağzı verevine ve tuṭaqları ikişer çatal ve gögsi arkasından (09) yaña ve iki kolları kıçına ve ayaklarınıñ ökçesi öñine ayakları uzunı kıçına ve dizleri büküğü ardına virüp (10) eñsesinden yaña ve gevdesi keçi kılı gibi pür-mû. Ammâ kim belinden aşağı cinnîler serhengi gibi müşkîn (11) futâ dutmur ve başında bir şâhı var madḥekler bürgü¹⁵⁵ gibi ve bir korkunç âvâzı var ki eşidenüñ âvâzı çâk (12) olur. Andan ol mel‘ûn zuhûra gelüp tahtına geçüp qarâr edince Sürh-ı bād ta‘zîm idüp eyitdi ki: (13) “Yâ server-i la‘în, merdûd-ı rabbi’l-‘âlemîn şafâ geldüñ. Merḥabâ, ehlen ve sehlen.” diyüp ta‘zîm ü ikrâm itdi. (14) Andan İblîs-i la‘în’e şordı ki kanda-y-ıduñ şimdiye dek evvel zamânlarda gelürdüñ bizümle muşâḥabet iderdüñ. (15) Ammâ ki bir niçe yıldur gördüğümüz yok. İblîs cevâb virüp eytdi ki: “Yâ server-i cinniyân, ‘adû-yı sünniyân evvel (16) zamânda ḥuzûrum var-ıdı. Cân bin Cân kavmine ḥalîfe-y-idüm. Dilersem yirde, dilersem gökde olurdum. (17) Şoñra kim Âdem-i Şafî yaradıldı aña rahmet, baña la‘net olaldan kaṭ‘â ḥuzûrum kalmadı. Zürriyâtumdan (18) gayrı kimse baña i‘tibâr kılmadı. Âdem oğlanların azdurmaḡdan igvâ idüp anları tã‘at-i Ḥaḡ‘dan bezdür- (19) mekden elüm degmez oldu. Senüñ bigi cin serhengleri dahı cinnîler gönderüp ḥâtırum (20) sorup beni añmaz oldu.” deyicek Sürh-ı bād-ı cinnî eytdi: “Yâ İblîs-i pür-telbîs, bir ‘aceb olmaz sevdâya (21) düşüp durursın ki hîç vaşfa kâbil degül. Âdem-i Şafî ucından rāḥatuñ kalmadı. ‘Abeş yire zaḥmet [196a] (01) çekersin. Ḥaḡ te‘âlâ dünyâyı Cân neslinden ve cin kavminden alup çünki Âdem nesline (02) virdi yine saña virecek degül. Ḥasedden vâz gelse gene.” diyüp ‘itâb idecek şeytân (03) ğâyet incinüp eyitdi: “Yâ Sürh-ı bād, Allāhu te‘âlâ’nuñ emri ḥöd bu-y-ıdı ki kendüden gayrı kimseye (04) secde itmeyeler. Zîrâ kim secde aña lâyıḡdur ki birdür, ezeldür, ebeddür, şıfât-ı kûl ḥüve’l-lāhu eḡaddür. ‘Âkıbet (05) Âdem’e secde kılmaduğum içün baña ‘itâb kılpup la‘net eyledi. Ben dahı âdemî-zâd’ı azdurmağā cehenneme (06) alup gitmege cehd iderem.” diyüp eyitdi ki: “‘Âkııl odur ki düşmândan intikām ala. Egerçi intikām (07) itmek Allāh’a lâyıḡdur ki buyurmuşdur: “ḡavlühü te‘âlâ

¹⁵⁵ Yazmada “bürgi” şeklindedir.

inna'l-lāhe 'azizun zū intikāmdur."¹⁵⁶ diyüp haber virince (08) Sürh-ı bād-ı (cinnī) eyitdi: "Yā re'īs-i cinniyān ve 'adū-yı haşm-ı sünniyān, hūb dersin. Söz senüñ sözüñdür. (09) Murādum bu sözden zamīrūñ bilmeg-idi. Bildüm, ammā ki Ādem'e secde kılmađuına sebep 'adāvet ne-y-idi baña (10) beyān eyle?" deyicek İblīs cevāb virdi ki: "Yā Sürh-ı bād, kaçan ki rabbū'l-'ibād baña şol mertebeyi ki virdi (11) 'ibādet nūrı kuvvetile dilersem yirde olurdum ve dilersem gökde. 'Ākıbet Allāhu te'ālā'nuñ irādetile levh-i (12) maḥfūza müvekkel olan İsrāfīl'den 'aleyhi's-selām taḥkīk haber aldum ki Hāḫ sübhānehu ve te'ālā bu dünyāyı (13) yaratđuğından maḫşūd şāhib-i levlāk tāt-ı eflāk ol rūh-ı levh ü qalem 'aklu kül issi āhir-zamān zamān (14) peygāmberi, iki cihān serveri maḥbūb-ı Huzā Muhammed-i Muştafā 'aleyhi's-şalāvatu ve's-selām dünyāya (15) gelmek imiş. Anuñ evşāf-ı ḥamīdesine ki muṭṭalī' oldum ise ḥased itdüm. Zīrā ki ol faẓīlet-i 'ibādetile (16) bulam şanurdum bulımadum ve andan soñra yine bir gün İsrāfīl'den su'al itdüm bu cihān sarāyına (17) hīç olur pādīşāh gele mi ki yetmiş iki millet yüz yigirmi dört dürlü şıfat-ı maḥlūkāt ve biñ (18) bir dürlü ümmet anuñ emrine tābī' ü maḥkūm ola meşārık u mağāribi gün gibi devrān ide ve Kāf'dan Kāf'a (19) 'ālemi teferrüc idüp seyrān kıla. İsrāfīl eyitdi: "Ne'am. Bir sultān gelse gerek nübüvvet ḥātemin (20) ele alsa gerek Süleymān-ı zamān olsa gerek cemī'-i yaradılmış ḥüküm kılsa gerek yıl tahtın (21) felekde götürse gerek şarka ğarba yitürse gerek. Yir ola ki melā'ike götüreler bir nefesde biñ [196b] (01) yıllık yol alup 'ālemden 'āleme yetüreler." Nazm:

İzn-i Hāḫ'la biñ bir ümmet emrine fermān ola
(02) İns ü cinn ü vahş u tayra ḥükm ider sultān ola

Ne kadar varsa çerende perende aña dīvān tutup
Gökde aña cümle perende per açup seyrān ola

(03) Neşr: Hāḫım kavlince şeytān eyitdi: "Yā Sürh-ı bād-ı cinnī, çünki melekden ol gelecek (04) meligüñ evşāfın ki eşitdüm ḥasedümden cigerüm hūn olup kendümden gitdüm. Zīrā ki ol (05) 'azamet-i saltanatı ben kendüme lāyık görmiş-idüm bildüm ki baña naşīb olmaz. Andan yine İsrāfīl'den (06) şordum ki ol Muhammed ki ḥabīb-i Huzā olacaḫdur ve bu Süleymān ki melik-i dünyā olacaḫdur bunlar cin neslinden (07) veyā Cān aşılındağı kopa baña haber vir." diyecek eyitdi ki: "Allāhu te'ālā topraḫdan yir yüzinde bir ḥalīfe yarada (08) adı Ādem Şafī ola ikisi daḫı anuñ neslinden zūhūra gele andan yine su'al itdüm ki anlaruñ dünyāya gelmesine (09) Ādem-i Şafī'den soñra

¹⁵⁶ Kur'an, İbrahim suresi 14/47, "Muhakkak Allah azizdir, intikam sahibidir."

‘alāmet ne ola?” cevāp viridi ki: “Muḥammed’uñ ‘aleyhi’s-selām dünyāya gelmesine ‘alāmet (10) bu ola ki Ādem-i Şafī’nüñ Ḥaḳḳ’uñ ḳudreti birle alnında bir nūr zāhir ola melā’ikeye aña secde ḳıluñ diyü ḥükm (11) ide cemī’-i melā’ike secde ḳılup rahmet bula. İllā ki birisi itmeyüp la’net bula ve ol nūr Ādem’den soñra (12) oğlu Şīş alnına naḳil ide ve Şīşden daḥı baṭnıhi ‘an-baṭnıhi ced-be-ced tā İbrāhīmü Ḥalīl’e (13) gelince Ḥalīl-i Raḥmān’dan soñra bir niçe ḳırān döndükden soñra devr-i kamerüñ yüz onuncı yılında (14) ol āḥir-zamān peygāmberi Cīb-ḥuzā dünyāya gele nūr alnında berḳ ura nübüvvet anda āḥir ola.” (15) Nazm:

Şuḥf-ı Furḳān Aḥmed na’t-ı levlāk olısar

Leyl-i esrā içre taḥtı fark-ı eflāk olısar

- (16) Ḥ’oca-i her dü-cihāndur enbiyānuñ serveri
Mu’ciz-i engüşt-ile anuñ gökde meh çāk olısar

Neşr: “Yā Sürḥ-ı bād-ı cinnī. (17) ‘Adū-yı sünnī ḳaçan ki āḥir-zamān peygāmberinüñ ‘aleyhi’s-selām ‘alāmetin bildüm andan Süleymān salṭanat-ı ‘alāmetin su’āl (18) ḳıldum.” cevāb viridi ki: “Yā ‘azāzīl, anuñ ‘alāmeti bu ki çünki Allāhu te’ālā Ādem’i yarada ‘aḳl-ı rūḥ iḥsān (19) ḳılup alnındaḡı nūra secde ḳılmayın la’net bula cennete gire Ādem’e behişt içinde iḡvā vire. Ol (20) sebebden Ḥaḳ te’ālā Ādem’i uçmaḡdan süre yir yüzine indüre. Ammā Ādem uçmaḡda-y-iken Süleymānlık (21) yüzüḡi emānet virile. Çünki yir yüzine Ādem inüp cennetden iḥrāc olıcak üç yüz yıl tamām ağlaya [197a] (01) Ḥaḳ te’ālā nidā ḳıla ki: “Yā Ādem-i Şafī, eger nūr-ı Muḥammed ise alnuñda kim bu cihānı Īcāda getürdügümden (02) murād ol nūruñ şāḥibidür ve bir daḥı şeyṭān-ı la’īn elinden incinürsek ol nübüvvet ḥātemi ki (03) sende emānetdür. Zehre yılduzı devrinde sen Ādem-i Şafī neslinden ve İbrāhīm-i Ḥalīl’uñ aşlından Süleymān-nām (04) bir kimesne gele ol nübüvvet ḥātemin eline ala. Ol senüñ alnuñdaḡı nūruñ sırrına vāḳıf olmayup (05) secde ḳılmayup la’net olan şeyṭān zürriyātınuñ ḥaḳḳından gele envā’i dürlü ta’addīler ḳıla.” diyüp Ādem-i Şafī’ye (06) bunda irüp eşidüp secde ḳıla. Nazm:

İşbu sözi ol melekden çünki eşitdüm ol zamān

- (07) Ādem’e itdüm ḥased andan berü taḥḳīḳ inan

Līki ḡarre olmuş-ıdum tā’atuma şöyle kim

Ki ummaz-ıdum la’net olam ben la’īn ehl-i lisān

(08) Neşr: “Kaçan ki yā Sürh-ı bād, İsrāfīl-i a‘zam’dan bu haberi ki aldum ḥasedümden rāḥat (09) olmadum. ‘Ākıbet ana niyyetüm ucından secde kılmadum. Ādem’e rahmet baña la‘net olıcaḳ ol vaḳtdan (10) berü diledüm ki Süleymān cihāna gelüp saltanat ḥātemin eline almaya ve āḥir-zamān peygāmberi ¹⁵⁷ (11) olmaya. Ammā ki anuñ nūrı ‘alāmetin Ādem-i Şafī alnında ve nesilleri alnında ki görürem zehrem olmadı ki (12) aña zarar irgüri bilem ve ammā ki nübüvvet ḥātemi ki Süleymān’a naşīb olacaḳdur anı Ādem’i elinden (13) almağa ve baḥr-ı muḥīṭ içinde penhān kılmaga çok cehd itdüm ve Süleymān’a naşīb olmasun, zürriyātuma (14) hüküm kılmason diyü ifrāddan taşra çok ḳaşd itdüm. İllā ki ḥātemi ele getüremedüm, ol (15) maḳşūdı yerine yetüremedüm. ‘Ākıbet Süleymān daḥı dünyāya geldi nübüvvet ḥātemin eline aldı (16) Ḥaḳ te‘ālā aña Süleymānlıḳ rüzī kıldı. Şimdiki ḥālde yetmiş iki millet yüz yigirmi dörd (17) dürlü şıfat-ı maḥlūḳāt biñ bir ümmet emrine fermān-ber olmışdur ve ins ü cinn ü vuḥuş u ṭuyūr u (18) mūr u mār çerende, perende ser-cümlesi hükmine muṭī‘ ü münḳāddur. Ol Süleymān dünyāya pādīşāḥ olaldan (19) benüm zürriyātum zār u giryān u üftāde olmışdur. İmdi ben niçesi Süleymān’a irişmeyüp intikāmum almağa andan (20) durişmeyem ki düşmānum oḒlı düşmānumdur. Ben ḥōd la‘net olduḒın bilürem ve baña Ḥaḳ te‘ālā ḥaşmum üzerine nuşret u (21) zafer virmedüḒi budur ki benüm azḒunluḒıḒımdandur ki ‘uḳalā ¹⁵⁸ eydür: “Lā-zafere ma‘e’l-baḒyi.” ¹⁵⁹ ve bir daḥı la‘net olduḒum [197b] (01) dert ve ḥaşma zafer bulamadıḒum ‘ibret cigerüm kebāb ve gözüüm yaşın şarāb eylemişdür. Zīrā ki ‘adāveti (02) olan kimesnenüñ ḳalbi şuguldan ḥālı degüldür gāḥ göñli ḥaste gāḥ dili beste olur nite kim ‘uḳalā (03) eydür: “el-‘adāvetü şugle’l-ḳalbe” ¹⁶⁰ ammā ki Süleymān’dan Ḓayrı Sām-ı süvār oḒlı derdi ḥōd cigerüm ḥün (04) olmışdur ki yedi ḳat yir altında ve yedi ḳat yir üzerinde ve deñizler dibinde ve deryā yüzinde ve sīmurḒa süvār (05) olup yir-ile gök arasında ve ḳara bulutlar yöresinde benüm neslümü ḳırmaḒdan eli degmedi. Ben daḥı ol Sām’uñ (06) ardınca oldum deñizlere atdurdum, yine ḳıḳdı ve ejdeḫālar ile ṭuṭışdurdum yine ḫalāş oldu. Şimdiki ḥālde (07) kūḫ-ı Dimāvendī’ye vardum ḳāḫ-ı Bābil’e girdüm Hārūt-ıla Mārūt’ı gördüm. Sām-ı süvār’a ne-y-ile zafer bulam?” diyü (08) şordum. Berḳ-ı cāzū’yı şalı virdiler. Aña varup bulışdum. Ḳırḳ biñ cāzū çerisile Sām üzerine iletödüm. Mıḳlān (09) şāḫ ki Hindüsītān pādīşāḫıdur anuñla ittifāḳ itdük. Sām’uñ çerisin şıyup kendüsin dutduḳ. (10) Şāḫ-ı Hind’e anca ki naşīḫat itdüm Sām’ı öldür diyü öldürmedi. ‘Ākıbet yel Süleymān ḳulaḒına ḫaber virür (11) Ṭaḳṭaḳuş-ı tekvīn-ile Ḳāḫir’i gönderür gelür Berḳ-ı cāzū’yı öldürür Sām-ı süvār’ı ḫalāş idüp Hind (12) şāḫını dār kıldurur. Ol acuḒ-ıla ben daḥı zār u dil-teng olup nice ideceḒüm bilemedüm zürriyātum serhenglerile (13) danışdum kim zafer bula Sām-ı süvār’a didüm. Ḥāzretüñ Sürḫ-ı bād’dan Ḓayrısın tacvīz itmediler ol

¹⁵⁷ Yazmada cümle anlamına uymayan “ḥāteme” kelimesi yazılmıştır.

¹⁵⁸ Yazmada “‘aḳlā” yazılmıştır.

¹⁵⁹ Azgınlıkla zafer olmaz.

¹⁶⁰ Düşmanlık kalbi meşgul eder.

cıraydan apuna (14) geldüm Şol kaşda ki cin serhenglerin cem‘ idüp evvel Sām üzerine varasın andan Süleymān-ıla bulışup (15) ceng idesin. Bu geŕiŐ ‘ālemi gözlerine teng idesin ve hem İsrāfīl-i a‘zam‘dan eşitdüm ki cinnīlerden bir cinnī (16) Süleymān hātemin elinden alsa gerek cihānda Süleymānlık kılsa gerek. Şimdiki hālde umaram ki ol cinnī sen ola- (17) sın cihān sarāyında Süleymānlık kılasın.” Nazm:

Cehd ide gör tā alasın Şeh Süleymān hātemin
(18) Żabı idesin Rub‘-ı meskūnuŕ tamāmet ‘ālemin

Nesl-i Őeytān devletüŕde rāhat olup bu zamān
Kökini kestün kıruban ‘ālemüŕ hep ādemin

(19) NeŐr: Hākīm kavlince Dāsir-i tekvīn-ile Kıtuŕālāblak Őözin bu araya kim getürdi cin melikleri (20) ve ervāh serhengleri eŐidüp bildiler ki İblīs-i la‘īn pür-telbīs-(i) bī-dīn Sürh-ı bād-ı cin nazarında imiŐ. Pes (21) ittifāk itdiler ki varup Sürh-ı bād meclisinde İblīs-i dutalar. İllā ki melek-i Aħmer ve melek-i MeytaŕarūŐ ve melek-i [198a] (01) Sipīd bu tedbīri aħsen görmeyüp eyitdiler: “Sürh-ı bād-ı cinnī yanında cin serhengleri çokdur, hadd ü nihāyeti (02) yokdur. Vech budur ki giŕ yirde duravuz. Gözçi Őalup Őeytānı gözletdürevüz. Vaķtı ki (03) Sürh-ı bād-ı cinnī nazarından çıķa def‘ī dutavuz alup Süleymān nazarına iltevüz.” diyüp bu tedbīri kılop (04) daħı Őeyātīn müvekkeli Mekātā‘īl feriŐeye eyitdiler bizüm senden murādumuz budur ki billūr-ı a‘zam kıllesine (05) biz varup cem‘ olalum. Sen varup Sürh-ı bād nazarında recīmi gözle. Andan çıķup gidicek (06) gelüp bize haber vir.” deyicek dem çeküp uçup gitdiler. Nücüm sā‘ati geçmedin Billūr ŕaĕmuŕ (07) kıllesine cem‘ oldılar. Müvekkel-i recīm Sürh-ı bād‘ı meclisine gönderdiler ne haber getüre diyü intizār-ıla (08) durdılar. Nazm:

Yirlü yerinde idüp ervāh cinnī pes karar
Ol ferişte gelmesine çekdi anlar intizār

(09) Diŕle imdi kışŞa nedür cān u dilden iy aħī
Līki virgil hōŐ Şalavat MuŐtafa‘ya bī-Őümār

KışŞa-i Sürh-ı bād-ı cinnī ve Recīm-i la‘īn¹⁶¹

(10) Hākīm kavlince cinnīler melekleri billūr-ı a‘zam üzre durmaķda ve müvekkel-i recīm İblīs cānibine gelüp (11) gitmekde. Ammā ki bizüm kıŐŐamuz ez-ān cānib Sürh-ı bād-ı cinnī’ye geldi. Recīm-i la‘īn-ile nite ol (12) zamān ki Sürh-ı bād-ı cinni recīmüŕ

¹⁶¹Sürh-ı bad-ı cinni ve Recim-i lain’in kıssası.

sözlerin kim eşitdi ahaha-y-ıla ulup arslanleyin ogus (13) gerup aplanleyin kendyi gorup eyitdi ki: “Y İbls-i pr-telbs, egerçi sen ğayretü, cemiyet (14) begendm ve szlerne dağı inandum ki bunca bi ıllardur dem Şaf neslinden ve İbrhm Hll (15) aşlından Sleymn gele nbvvat htemin ele ala zrriytua cefalar ide diyü orard. ‘ibet emr-i Rabbn (16) yerine geldi Sleymn’a Sleymnlık şunilup ins  cinne hüküm ıldı. Ben dağı bu leşkeri cem’ (17) idup üzerine varmak dilerem, tc u tatın elinden alup anın ara yire armak dilerem. İmdi aa (18) tevakuf iderem ki eşraf- ‘lemden baa tb’ ne adar cin serhengleri var-ısa cem’isin nazaruma (19) getrem her birisin benden rz v hond ılam dağı ‘azm leşker ekup ol Sleymn zerine (20) varup mubil olam ve ill ki evvel Sm- svr üzerine var diyü nahat itdgnden baa ne maşd (21) gorinr Sm- svr ne kimsedr ki ben an üzerine varam. Ben Sleymn zerine varmağa ‘r [198b] (01) iderem. Sm- svr hd Sleymn’n bir serhengidr bu ‘al-ıla mı şeytnlık idersin.” diyü verhem itdi. (02) Dağı şeytn eyitdi: “Y Sr- bd, sen Sm- svr’ serheng şanursın ve ill Sleymn’n ol anadı (03) Sm- svr’dur. Sm ele girse Sleymn ii tamm olurdı. Benüm zrriytuma ol ii ki Sm (04) itdi Sleymn dağı itmedi. Nazm:

Çok mubet ıldı baa pehlevn- Sm-svr
(05) Niçe bi bi dv  cinn aldı cnn b-şmr

Ne h buldı zrriytm ceng-ile Sm’a zafer
Ne h azıtdum fitne ılop an ben leyl  nehr

(06) Neşr: Hkm avlince şeytn böyle deyicek Sr- bd eyitdi: Muaşal- kelm benüm devletme layık (07) budur ki leşkerüm cem’ idup Mır zerine varam Sleymn eidup gelürse mubil olam. Eger gelmezse (08) uds-i mbrek’ varup harb idem uds’e varıcağ Sleymn dağı elbetde gelür benümle mubil olur.” diyup şeytn (09) dağı bu re’yni Sr- bd’n müstahsen gorup şd oldu andan Sr- bd emr itdi ‘lem-i (10) erafda ne adar cin serhengleri var-ısa ve ‘afrt ser-neferleri var-ısa cem’isine birer cinn- (11) y-ile habr gönderdi. Nite evvel Dimrebt- dv’e ve Ekvn- dv’e dv Syed’e Şall- ‘ifrt’e (12) İstaar- cinni’ye Şaar- cinni’ye amah ‘ifrt’e pes bu yedi nefer cinniye habr gönderdi ki (13) bu eski cihna bir tze Sleymn geldi diyü istim olundu. V dem-i Şaf aşlından ve İbrhm Hll (14) neslinden Mekke urbında Beyte’l- muaddes’de¹⁶² bir Sleymn drimi. Yetmiş iki millet yüz yigirmi dört (15) dürlü şfat- malkt bi bir mmet emrine fermn-ber olmış. İns  cin  dv  l u vah u tyr mr u (16) mr, çerende v perende hkmine

¹⁶² Yazmada “Beyte’l-muadisde” şeklinde yazılmıştır.

maḥkūm musahḥar olmuşdur. Yıl felekde tahtını götürürmüş diledüğü yire (17) yitürürmüş. İmdi kūh-ı Billūr dāmeninde ben Sürḥ-ı bād gelüp qarār itdüm ve sizlerūñ her birisine birer (18) cin serhengin gönderdüm şol kaşd üzerine ki her biriñüz taht-ı yediñüzde olan ‘askerlü (19) ‘askerūñüzü cem’ idüp gelüp benümle Nīl ırmağı başında bulışasız. Ben daḥı siz gelince leşkerüm (20) cem’ idüp varalum elinden ḥātemin, gevdesinden cānın alup cismini serīr üzerinden yire şalup (21) ḳanın yire ḳaralum.” diyüp zıkr olan dīv ü cin serhenglerine cinnilerle ḥaber gönderdi. Anlar daḥı emr [199a] (01) olan dīv ü cin serhenglerine varup Sürḥ-ı bād-ı cinn’ūñ ḥaberin virüp Süleymān ḥaberin ki eşitdiler dīv ü (02) cin leşkerin cem’ itdiler Sürḥ-ı bād-ı cin sözün dutdılar. Leşkerlü leşkerin çeküp ‘azm-i (03) Sürḥ-ı bād ḳılup gitdiler gelüp kūh-ı Billūr’a yetdiler. Anlar gelince Sürḥ-ı bād-ı cinnī daḥı cin leşkerin (04) ki kendüye tābī’-idi cem’ itdi. Süleymān cānibine çeşm i gūş tıtdı. Ma’a’l-ḳışsa sekiz kerre (05) yüz biñ cin leşkerile evvel İstaḥar-ı cinnī geldi kim her birisi sihr-ile peleng-süvār ve neheng- (06) süvār ve ejderhā-süvār ellerinde neft-ile şışeler tutarlar ve ba’zısı demür şışler ve elmās ḥancerler götürürler. (07) Anlarūñ begler begisi ve ser-leşker ya’nī serhengi Ğadrān-ı cin ve ‘Aḳrān-ı cin ve Mifrāk-ı cin ve Mıḡlāk cinn-idi (08) ve andan soñra on iki ikinci İstaḥar-ı cin’den soñra Saḥr-ı nār neslinden Saḥar-ı cinnī geldi. Her birisi (09) timsāḥ-süvār ve peleng-süvār ve arslan-süvār-ıdı. Her birisi ellerinde kırḳar toplu āhen şalıḳlar götürürlerdi (10) ve kimi daḥı tīḡ ü elmās taḳınurlardı ve kimi daḥı ef’ī dillü nīzeler tutarlardı ki anlarūñ serhengleri daḥı Cilcemīş-i (11) cinnī ve Kebkebüş-ı cinnī ve Mā’ūc-ı cinnī ve Dā’ūc-ı cinnī ve Dīfūc-ı (cinnī) ve Ya’rūḥ cinnī cindī ve anlarūñ ‘aḳabince (12) otuz kez yüz biñ ehremen leşkerile Demür-bād-ı dīv geldi ki toḳuz yüz toḳsan toḳuz arıḳ ḳadd ü ḳāmeti (13) var-ıdı. Ejderhā başlu, fīl ḳarınlu, arslan göḡislü, sırtlan boyunlu, yelilü ve ḳaplan tülü ve gergeden ayaklu, (14) şu’bān ḳuyruḳlu, öküz ḳulaḳlu, ādem ellü bir ‘acāyib-şekil, ḳorḳunç heybetlü, şalābetlü, şecā’atlü dīv-idi. Şöyle ki (15) Ḳahramān-ı ḳātil görse ḳorḳusından ḳan ḳaşanur-ıdı ve Nerrīmān görse nerm olup uşanurdı. (16) Nazm:

Bir ‘acāyib-şekil var zışt ü ḳatı
Yir ü göḡi ditredürdi heybeti

(17) Ağzın açsa od bürürdi gevdesin
Yumsa ağzın zāḥir olur şüreti

Neşr: (18) Ḥakīm ḳavlince Dimir-bād-ı dīv daḥı otuz kez yüz biñ ḥūn-ḥ’ōr menāre ḳāmetlü, bebr ü peleng şüretlü şīr ü (19) neheng şıfatlu ehremenlerle gelüp geçdi ki kiminūñ elinde gürz-i gerān ve kiminūñ elinde seng-i (20) āsiyāb ve kiminūñ

elinde köklü şāh-ı çınār ağacı ve kiminüñ elinde pūlāddan ‘amūd ve kiminüñ elinde (21) gergedan ayağı ve pīl ayağı ve kiminüñ elinde yidi başlu evren ayaklarını kurudup heybet-içün ‘amūd [199b] (01) edinmişlerdür ki anlaruñ ser-i askeri Ekvān-ı dīv ve dīv-i Sipīd ve Şalşāl-ı dīv ve Kaḥṭān-ı dīv ve Kaḅkarīş-ı dīv (02) ve Kaṭās-ı dīv-idi. Ma‘a’l-ķışsa ser-cümlesi Sūrḥ-ı bād-ı cin nazarına gelüp kūh-ı Billūr eteginde, Nīl (03) ırmağı başında on iki ‘ayn üzerinde cin ehremeni, leşkeri cem‘ oldılar. Süleymān içün ceng (04) yarağın gördiler. Sūrḥ-ı bād-ı cin emrine imtişāl idüp ḥükmine maḥkūm fermān-ber oldılar. (05) Nazm:

Dīv ü cinnī cem‘ oluban ol zamān
Çökdi ṭağlar üstine hemçü ṭuman

(06) Cin deminden āsumān oldu kebūd
Dīv deminden yir qarardı mişl-i ‘ūd

Ṭutdı yir ü gök arasını ehremen
(07) Gökde belürmezdi cinden meh peren

Dīv öninden çıñladı ṭās-ı felek
Na‘radan beliñledi gāv ü semek

(08) Aḅsa ‘ifrīt ağzını virse nefes
Gün qararurdu felekde çün ‘ades

Kūh-ı billūr etegi pes ol zamān
(09) Dīv ü cinle ṭolmış-ıdı bī-gümān

Ejdere beñzer kamunuñ ḥamlesi
Şeh Süleymān cengin ister cümlesi

(10) Sūrḥ-ı bād ister Süleymān oladı
İns ü cin ḥükmine fermān oladı

Ne ḥō cinnī şeh Süleymān olısar
(11) Ne ḥō gürbe bebr ü arşlan olısar

Nesl-i şeyṭān ḥākim olmaz ḥāteme
Ne ḥō ehremen şāh olur nesl-i Ādem’e

(12) Ne hō olur İblīs'e Hāk' uñ rahmeti
Ne hō ehremen bula hūr u cenneti

Ne hō bayğuş şāh-ı şeh-bāz olısar

(13) Ne hō 'Ankā yuvasın kaz alısar

Umduğın yiyemez konuk ille naşīb
Kişi olur sultān hayāl-ile qarīb

(14) Sürh-ı bād almak dilerdi hātemi
Hātemile tutmak ister 'ālemi

Bilmez anı şeh Süleymān tutısar

(15) Leşkerin kırup özini utısar

Vay aña ki Hāk 'ināyet kılmaya
Cehdi biñ itse murādın bulmaya

(16) Söz budur ki söyledi Firdevsī pes
Vir şalāvat Muştafā'ya sözi kes

Neşr: (17) Hākīm kavlince Sürh-ı bād-ı cin ve İstaḥar-ı cinnī'le ve Saḥar-ı cinnī'le ve Demür-bād-ı dīv-ile ve Ekvān-ı dīv-ile ve Şalşal-ı (18) dīv-ile ma'a'l-kışşa dīv ü 'afārīt serhenglerile Nīl başında on iki 'ayın üzerinde temnīn¹⁶³ neheng pōstlarından (19) sāye-bān kırup bebr ü peleng derilerinden ḥaymeler kırılı 'ūd u şandal u kāfūrlar yakup buḥūrātıla gıdā- (20) landılar. Hınzīr tulumlarıla şarāblar getirüp ādem kafāsından kadehlerle şarāp içüp 'ıyş u nūş (21) kıılmağa başladılar. Çünkü şarāb bunların başına çıkmaya başladı kağan arşlan gibi birbirine bakmaya [200a] (01) başladı. Andan Sürh-ı bād-ı cinnī baş kaldırıp İstaḥr-ı cinni'ye ve Demür-bād-ı dīv'e eyitdi ki: "Ol zenbil örücü (02) dünle toğup dün buyurup kendüzin görücü demürçi Dāvud oğlu Süleymāncügezün 'Arap beççe-i (03) oğlancuğazuñ üzerine ne vech-ile varalum. Kendüyi serīrinden şalup kızıl kanın kara yire qaralum, (04) hātemin elinden alalum 'āleme Süleymānlık kılalum." deyince Demür-bād-ı dīv eyitdi: "Cinnilerden bir niçe revende cinnī ve dīvlerden (05) bir niçe perende dīv gönderelüm rub'-ı meskūn 'ālemine varsun, Quds-i mübārek diyārına irsün ol demürçi (06) oğlu zenbil örücü Süleymānı görsün ne yirdedür ve ne 'amelledür. Tamām bilsün ḥaḳīḳat-i ḥāl ma'lūm

¹⁶³ Yazmada "tmnīn" şeklinde yazılmıştır.

(07) olıcağ gelüp bize haber kılsun aña göre ‘amel idüp ‘āmil olalum. Rūzigār ne iş gösterür kıyıl olalum.” (08) Nazm:

Cüst ü cū kılmak gerekdür düşmeni
Tā ki ġāfil yimeyesin pişmanī

(09) Şoñunı şāhib-kemāl añmak gerek
Her işüñ şoñın öñin vere hoş fehmini

Kıışsa-i Süleymān bin (10) Dāvud ‘aleyhi’s-selām¹⁶⁴

Hakīm kavlince Demür-bād-ı cinnī böyle deyicek Sürh-ı bād-ı cinnī ma’kūl görüp (11) Süleymān cānibine cāsūs göndermege hüküm idüp Kaṭāṭāhūr-i cinnī ve Kaṭā’āğūr-i cinnī, (12) dīvlerden Mıklān-ı cinnī ve Macalcal ve Maḥalḥal bu beş nefer cin serhenglerini Süleymān (13) cānibine cāsūsığa gönderdiler ve Recīm-i la’īn dahı Sürh-ı bād yanında iğvā virmekde ve melek-i (14) Aḥmer’le tekvīnler ve cin melikleri Süleymān ḥazretine mensūb olanlar Billūr tağında muntazır (15) тұрмақда ve müvekkel-i recīm İblīs’den yaña gelüp gitmekde ve andan ġayrı Süleymān’a tābi‘ ne kadar müvekkel-i (16) ervāḥ var-ısa ser-cümlesi mağāribde, meşārıqda, cenūbda ve şimālda yir üstinde ve havāda fi’l-cümle rub’-ı (17) meskūn ‘ālemini dersü kuşadup тұrurlardı ki şeyṭān-ı la’īn her ne cānibe teveccūh idüp kaçarsa mecāl (18) virmeyüp tutup ele getüreler. Bend idüp Süleymān nazarına iletüp şerrin cihāndan götüreler. Bunlar (19) bunda ammā ki bizüm kıışsamuz ez-ān cānib Süleymān ḥazretine geldi ‘aleyhi’s-selām nite ol zamān ki (20) hükemā Mehīn Bānū’nuñ mevlūdı haqqında henüz vücūda gelmedin bunuñ gibi sözler naķil itdüklerine ġāyet (21) incindi dahı gönünden bunu geçürdi ki küll-i müneccimin kezzābdur. Velī bu kader var ki ba’zı sözlerin imtiḥān [200b] (01) ideyin eger didükleri vāķi’ olursa ben ol mevlūdı bulutda amān koyayın yir yüzine endürmeyeyin ve dizüme alup (02) oḥşamayayın tā görem ki taqḍīrū Rabbānī ne yüz gösterür. Ecel ḥōd muḥadderdür iricek bir nefes amān virmez. (03) Nite kim kelām-ı Qadīm ve kitāb-ı Kerīm içre gelür ki: “İzā cā’e ecelehum lā yeste’hirüne sā’aen ve lā yestaḥdimūn.”¹⁶⁵ (04) ma’a’l-kıışsa Süleymān ḥazreti gönülden bu hayāli geçürüp тұrurken nā-gāḥ müvekkel-i bād Nağmā’īl (05) sem’-i Süleymāni’ye haber virdi ki: “Mehīn Bānū’dan bir pāre et vücūda geldi mevlūd yerine.” deyicek ḥazret-i (06) Süleymān eşidüp münfa’il olup sükūta varınca H’ōca Sarāy gelüp tapu kılup taht-ı pā öpüp devletine (07) du’ā kılup ḥalvet-i ḥāşa da’vet itdi. Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām

¹⁶⁴ Süleyman bin Davud aleyhi’s-selamın hikâyesi.

¹⁶⁵ Kur’an, Yunus suresi 10/49, “Ecelleri gelince ne bir saat geri kalırlar, ne de ileri giderler.”

kažiyyeye muṭṭali' olup dīvānı tağıdup (08) yerinden turup Aşaf ibni Berḥayā-y-ıla ve Loḳmān-ı Hākīm-ile ve ḳayın atası Celāle'd-dīn ile ikisin daḫı şağına şolına (09) alup sürüp ḥalvet-i ḥāşuñ ḳapusına geldi. Anı gördi ki Süleymān ḥazretini emzüren ṭayası Emīne Hātūn (10) bir yaşıl atlasa şarılmış et pāresini sarāy-ı ḥalvet ḳapusına ḳarşu çıkarup ḡam-gīnlig-ıla cevāb virdi ki: (11) “Yā nebiyya'l-lāhı, mübārek ḥatıruña ḡubār yörenmesün ki Mehīn Bānū'nuñ ḥamlinden ya'nī rahmından bir 'aceb nesne (12) zūhūra geldi et pāresi gibi. İllā ki oḡlan aḡlar gibi āvāza virür. Hīç bilemedük ki bu vücūda (13) gelen mevlūd mıdır ya degül midür? Anuñçun 'ālī ḥazretüñi ḥalvete ḳıgırduḡ. İns ü cin düşmānları div ü (14) i'frīt ḥuşemānaları hīç birisi muṭṭali' olmadın bu mevlūduñ aḥvālına nāzır olup Hāk te'ālā'dan dileyessin (15) ki buña şekl-i insān rüzī ḳıla.” deyicek Süleymān ḥazreti 'aleyhi's-selām ḥükm itdi Loḳmān-ı Hākīm'i (16) maḥfī varup getürdiler. Kimse tuymadın naẓar-ı Süleymāni'ye yetürdiler daḫı Süleymān peygāMBER 'aleyhi's-selām eyitdi ki: “Yā (17) Loḳmān-ı Ekber, bu cesedi elüñe alup naẓar eyle gör ki ne nesnedür? Loḳmān daḫı Emīne Hātūn elinden alup (18) ḥarīr içinden çeküp ḥikmet yüzinden naẓar idüp gördi ki bir işkenbeye gibi nesne ki içi tolu (19) et ola. Ḳudretü'l-lāh bir 'aceb cesed daḫı Loḳmān-ı Hākīm başın şalup bir zamān sūkūta vardı daḫı baş ḳaldurup (20) eyitdi ki: “Yā nebiyya'l-lāhı, bu bir sırdur ki dillerde tekrār 'ālemde izḥār olsa gerek. Buña 'aḡl-ı Loḳmān irişimez ve mu'ālecesine (21) ḥikmeti hīç girişmez. Yüz pāk-i Yezdān'a tutmaḡ gerek buña çāre Allāh'dan istemek gerek.” diyüp ḥarīr-ile cesedi orta [201a] (01) yire ḳodı daḫı çevresin alup oturdılar. Andan Süleymān ḥazreti eyitdi: “Yā Loḳmān, ne tedbīr idersin di ki (02) rüzigār dīdesin, senüñ sözün tūtalum.” deyicek Loḳmān eyitdi: “Yā nebiyya'l-lāhı, buña çāre budur ki dört nefer (03) ḳişıyüz her birimüz birer Hākḳānī kelecı söyleyevüz kendü ḡöñlümüzden geçeni nefsumüz ḥaḳḳında beyān idevüz. (04) Tā ki Hāk sübhānehu ve te'ālā celle celālehu her birimüzün şıdḳ-ı berekātında buña şifā vire.” diyüp ol cesedi (05) orta yire ḳoyup üzerin ḥarīr-ile pūşide ḳılup ḳıbleden yaña diz çeküp oturdılar bu niyyet üzerine ki (06) Hāk te'ālā şifā vire.” Nazm:

Zīrā şādıḳ ḳulını Allāh sever yokdur ḡümān
Kim muḥaḳḳıḳ¹⁶⁶ şādıḳ-ıçun yāra dildi uçmaḡ inan

(07) Kāzib-ıçun hem cehennem oldı taḥḳīḳ añla bil
'Āḳıl-ısañ şādıḳ ol ki rahmet ide müste'ān

Der-beyān-ı meşel-i evvel ez-naḳl-i (08) Süleymān 'aleyhi's-selām¹⁶⁷

¹⁶⁶ Yazmada “muḥaḳḳıḳ” yazılmıştır.

¹⁶⁷ Süleyman aleyhisselamın anlatımından birinci temsil üzerine.

Hükemā kavlince Lokmān-ı Hakīm böyle deyicek Süleymān-ı nebī ‘aleyhi’s-selām (09) ma’kül görüp āb-destin tāzeleyüp seccāde şalup yönüni Kuds-i mübārek’den yaña dönüp iki (10) rek‘at namāz kılop hācet dileyüp eyitdi ki: “İlāhī sen ‘allāme’l-guyūbsın, keşşāfe’l-kürūbsın (11) bilürsin ki Dāvud oğlu Süleymān kuluñ nefsi-i emmāreye uyup haṭā kıldı. Göñlümden geçürdüm ki üç yüz (12) nikāhlu hātūnuma varam ve andan ğayrı yedi yüz cevāriye nefsi-i murādın virdüm. Ya’nī şol kaşd üzerine ki (13) her birisinden bir veled vücūda gele her biri bir iklīme vālī ve hākim ola kırık gün bu nesne üzerine (14) ‘āmil oldum. ‘Aķıbet cümleden bir cesed hāşıl oldu ki eli, ayağı, başı, endāmı yok. Yā ilāha’l-‘ālemīn, itdigüm (15) günāha şad hezār estağfiru’l-lāh, tevbe virmek saña yaraşur ki baḥşāyende-i baḥşāyiger Allāh’sın ve kullaruñ (16) sırrına muṭtālī ‘allāme’l-guyūb pādīşāhsın. Eger ki Dāvud oğlu Süleymān kuluñ şıddīķ-ısa itdügi günāha (17) mu’terif olup cān u dilden tevbe itdügi taḥķīķ-ise bu cesedüñ şekli-i taşviri insān yüzinde zāhir ola (18) nuṭķa gelüp söylemesi dilinde maḥrec-i kelām taķrīr ola.” diyüp Süleymān-ı emīnu’l-lāh du‘ā kılop gözler (19) yaşın döküp niyāz idüp ba‘de’d-du‘ā Allāh’a tekbīr getürüp evvel Ādem āḥir Muḥammed cemī-i mürsel peygāamberler (20) ervāhınca şalavāt virüp yerinden durup cesed yanına gelüp bismi’l-lāh diyüp ḥarīri üstinden (21) götürüp nazar kılop gördi ki egerçi ki el, ayak, karın, kaşık yok. Ammā ki baş, yüz, göz, alın, kaş, [201b] (01) ağız belürmiş. İki kulaķ, gül-ruḥ yañaķ, ḥayva eñek, miskīn saç, maḥbūb cemāl yer yer yüzinde (02) fūlfül-i ḥāl belürmiş. Bir melek-şūret, ķamer-sīret, cemāl-i ber-kemālī var bāreka’l-lāh. Nazm:

(03) Şādīķ ol ki tā bulasın ol Huzā’dan sen murād
Kim irer şādīķ ķişi maķşūdına ķıl i’tikād

Her günāhuñ başı bil ki ķızb olur taḥķīķ pes
(04) Ki andan özge yok kebāyir cürmi içinde key ziyād

Der-beyān-ı Aşaf bin Berḥayā suḥen-dürüst güften berāy-i cesed¹⁶⁸

(05) Hükemā kavlince kaçan ki Süleyman peygāamber bu vech-ile şıdķ-ıla du‘ā kılop şıdķı ucından du‘ası Hāķ ķatında (06) maķbūl olup ol cesede Hāķ te‘āla baş u göz, dil, ağız viricek şād olup tekrār secde kılop yüz yire (07) sürdi ve şükr-i Hāķķ’ı edā itdi andan yerine geķüp oturdı. Cesedden bir āvāz geldi oğlancuķ ağlar gibi. Andan (08) Aşaf ibni Berḥayā cesedüñ yüzün ḥarīrile örtüp bismi’l-lāh diyüp yerinden ṭurup pāk şudan tāze vuzū kılop daḥı (09) Kuds-i mübārek’e ķarşu seccāde birağup iki rek‘at¹⁶⁹

¹⁶⁸ Aşaf bin Berhaya’nın ceset hakkında doĝru söz söylemesi üzerine.

¹⁶⁹ Yazmada “reka‘at” yazılmıştır.

hâcet namâzın kılup ba'de ez-şalât ihlâş-ıla münâcât kılup (10) eyitdi: “Yâ Rabbe’l-‘âlemîne, ‘âlî hâzretüne ma’lûmdur ki bu Aşaf bin Berhayâ mücrimîn ü güneh-kâr u bî-hayâ. İlâhî ben nefs-i emmâreye (11) zebûnam, ‘âciz ü fûrû-mânde-i maḥzûnam, İlâhî ben kuluña luḥf idüp şol kadar merâtib virdûñ ki Dâvud oğlu Süleymân’a ‘atâ itdügün (12) memleket taht-ı yedumdadur ki vezîriyem biñ bir ümmet yetmiş iki millet yüz yigirmi dört dürlü şıfat-ı maḥlûkât (13) melikleri ins ü cin serverleri dīv ü ‘ifrît serhengleri sibâ u vuḥuş seyyidleri, atyâr uluları, mûr u mâr ser-neferleri (14) cemî’isi Süleymân gibi benüm dahı ḥükmüme fermân-ber-iken her birisi uşağı irisi muṭî u musahḥar-iken cümle (15) ḥalk Süleymân devletinde ḥizmetüm iderken dünyâ pâdişâhları külliye sözüm tutarken henüz ḳanâ’at itmeyüp nefs-i emmâreye (16) uyup göñlüme bu ḡurûr gelür ki Dâvud oğlu Süleymân ben-imişsem nübüvvet ḥâtemi dahı elümdemişse hîç baña çün u (17) çerâdır. Kimse olmasa ve melâ’ike-i tekvînât baña ḥizmet kılsa diyü göñlümünden geçürürem. Ne kadar ki (18) bu vesvese ḥâtıruma düşdükçe istiḡfâr-ı tevbe ki kıluram yine şeyṭân iḡvâsından ḥâlî olmazam görürem. (19) İlâhî ‘âlî hâzretünden isterem ki bu vesveseyi benüm dimâḡumdan götüresin ve dahı eger ki sözümde şâdıḳ-ısam (20) bu cesede iki el viresin.” diyüp şıdḳ-ıla du’â itdi dahı el yüze sürdi itdüğü günâhlara tevbe kıldı. Allâh’a (21) tekbîr getürüp gelmiş ü gelecek peygâmbler ervâhına şalavât virüp yerinden ṭurup cesed yanına gelüp¹⁷⁰ [202a] (01) bismi’l-lâh deyüp ḥarîri ḳaldurup naḳar kılup gördiler ki cesedün iki eli bitmiş, barmakları, dırnakları (02) yirlü yerinde ve bâzûlar ve ḳollar cemî’isi müretteb ḳuşûrı yok. Andan Aşaf bin Berhayâ-y-ıla Süleymân nebî cemî’i (03) oturan ṭuran şükr-i Yezdân itdiler. (04) Nazm:

Şâdıḳ ol maḳbûl ola dergâh-ı Ḥaḳ’da hep dilek
(04) Ḥaḳḳ’a ḳurbiyyet bulısar şâdıḳ olan çün melek

Şıdḳ-ıla ṭâ’at iden maḥrûm ḳalmaz yâ emîn
Şek getüren kâfir olur ḥaḳ söze bilmek gerek

(05) Der-beyân-ı münâcât-ı Loḳmân-ı Ḥakîm berây-ı cesed¹⁷¹

Ḥükemâ ḳavlince Loḳmân-ı Ḥakîm yerinden durup (06) tâze şudan vuzû kılup âb-destin tâzeleyüp Ḳuds-i mübârek’e ḳarşu seccâde şalup iki rek’at (07) hâcet namâzın kılup Tevrât u Zebûr okıyup tesbîḥ ü taḥlîl kılup namâzdan fâriḡ olduğdan soñra (08) el götürüp Allâhu te’âlâ’ya şıdḳ-ıla du’â kılup eyitdi ki: “Yâ rabbe’l-‘âlemîn ve yâ ḥayre’n-

¹⁷⁰ Yazmada iki kere “gelüp” yazılmıştır.

¹⁷¹ Lokman Hakim’in cesed için yakarışı üzerine.

nâşırın, (09) yâ aḥkeme'l-ḥakīmīn, ḥakīmlik saña yaraşur ki cemī'-i derde devā kılırsın 'ālīlık saña (10) yaraşur ki cemī'-i müşkilât 'ilmüñ-ile ḥal olur. İlāhī 'ālī ḥazretüññ 'ilminden maḥfī degüldür ki (11) bu Loḳmān-ı za'if'e, nādān-ı naḥīfe 'ilmü ḥikmet erzānī kılıp üç la-büd 'ömrince 'ömür muḳadder itdüñ. (12) Biñ peygāmbere yüzün görüp ḥayır-du'āsın almağı müyesser kılduñ. İlāhī, iy pādīşāhlar pādīşāhı, bunca yıllar (13) 'ömür sürdüm Süleymān-ı dergāhına bunca mertebe ḥāşıl itdüm. Eger mālda eger 'ömürde ve eger 'ilmü (14) ḥikmetde ve 'ilmü hey'etde, māl u ni'metde ḥiç eksügüm yoğ-iken henüz göñlümde bu ḥased (15) vardur ki Hızır peygāmbere 'aleyhi's-selām gördüğümce bu kadar biñ yıl 'ömür sürdüğümce gözümde gelmez (16) kıyāmete dek ölmesem Hızır gibi zinde olsam diyü ḥased¹⁷² iderem. Cemī'-i 'ömürüm baña bir günce gelmez (17) ve bir daḥı bunca ḥükemā ki ḥizmetümdedir cemī'isi baña fermān-ber-iken henüz bir yerde bir ḥakīm (18) eşitsem nefśüme güç gelüp anuñ helākına ḳaşd iderem ve yāḥūd baña rām olmasına cehd (19) iderem ammā ki ba'd-ezān sen şāhid ol ki bu ḥaṭāları itmeyem.” diyüp tevbe kılıp daḥı eyitdi ki: (20) “Eger bu Loḳmān faḳīrūñ sözi taḥḳīḳ-ise ve cürmine mu'terif olup tevbe itdüğü ḳabül oldısa (21) 'ālī ḥazretüñden temennām budur ki bu cesedüñ ḳarnı, ḳasugı, bağı, cigeri tamām yirlü yerine gele.”

[202b] (01) diyüp du'ā kıldı daḥı gelmiş ü gelecek mürsel peygāmbere ervāḥına şalavāt virüp Allāh'a tekbīr (02) getürdi daḥı yerinden durup gelüp bismi'l-lāhı diyüp ḥarīri cesed üzerinden (03) götürdi gördi ki dergāh-ı Ḥaḳ'da ḥāceti ḳabül olmuş cesedüñ ḳarnı, ḳasugı ve göbegi yirlü yerine (04) gelmiş hemān iki ayağı eksük. Bāḳī endāmı yirlü yerinde Loḳmān-ı Ḥakīm şükür itdi. Naẓm:

(05) İtdi Loḳmān anda şükr ü secdeye sürdi yüzün
Ki olmadı dergāh-ı Ḥaḳ'da ol ḥacīl ü key ḥazīn

Her muşşadık şıdḳ-ıla dergāh-ı Ḥaḳ'da itse niyāz

(06) Şübhe yok maḳbül idiser rahmeten li'l-'ālemīn¹⁷³

Der-beyān-ı münācāt-ı sulṭān-ı Mışır Celāle'd-dīn¹⁷⁴

(07) Ḥükemā ḳavlince Loḳmān-ı Ḥakīm yerine oturup Mışır sulṭānı yerinden ṭurup cesedüñ üzerine (08) ḥarīr örtüp tāze şudan arı āb-dest alup Ḳuds-i mübārek cānibine seccāde şalup iki reka't¹⁷⁵ (09) ḥācet namāzın kılıp daḥı el götürüp du'ā kılıp eyitdi ki:

¹⁷² Yazmada “ḥised” şeklinde yazılmıştır.

¹⁷³ “Alemlere rahmet olarak gönderilen.”

¹⁷⁴ Mışır sultanı Celeleddin'in Allah'a yakarışı üzerine.

¹⁷⁵ Yazmada “reka'at” yazılmıştır.

“İlāhī, ben bir mücrim ü ‘āṣī Fir‘avn (10) neslinden kāfir-iken baña ĩmān rūzī kılduñ müsülmān eyleduñ, Yūsuf-ı şıddīķ tahtına geçürdüñ (11) Mışır u Haleb Şām halkına sultān eyleduñ. Bunca māl u hāzīne virdüñ ki nihāyeti yok māl u memleketümüñ. (12) Kıyāmete dek hısb idersem gāyeti yok. Bunca māl u memleket mülk ü saltanat içinde-y-iken (13) henüz dünyā mālına gözüm doymadı. İki kiři nazaruma elüm öpmege gelse kanķısınıñ pīř-keři (14) ziyāde ise muhabbetüm meylüm aña artuķdur. Şöyle ki bir kimse eli boş gelse ve bir kimse bir elma (15) getürse şefkatüm elma getüredür. İlāhī, sen şahid ol ki tevbe olsun ki bu haṭāyı daḥı (16) itmeyem. Māla meyl kılmayup haķķıla ‘amel idem. İlāhī, pādiřāhlar pādiřāhı, eger sözümde şadık-ısam (17) du‘ām maķbül olduğın andan bilem ki bu cesedi ayaklandurasın kaķup yürıye.” diyüp niyāz idüp (18) daḥı yerinden tırup peygāmbler ervāhına řalavāt virüp Allāh’a tekbīr getürdi daḥı cesedüñ (19) yanına gelüp üzerinden harīr perdeyi götürdi gördi ki cesed ayaklanmış oyluķlar, dizler, sākılar, (20) şabanlar, ökçeler, barmaķlar, şaban altı ve tırnaķlar yirlü yerine gelmiş. Andan dördi bile el götürüp Allāh’a niyāz kılup (21) tazarru‘ itdiler Haķ te‘ālā bedeninde hīç kuşur komayup ayaklanup yürıye ve dillenüp cevāb vire Haķ sübhānehu ve te‘ālā [203a] (01) hācetlerin revā kıldı. Ol cesed oĖlancuķ gibi ağlayup yatduğı yerden tırup oturdı. Andan ayaĖ üzre kaķup (02) örü tırdı. Emīne Hātün gelüp oğlancuğı alup anasına iltüp řād oldu. Andan Süleymān-ı (03) nebī ve Āřaf bin Berḥayā ve sultān-ı Mışır Celāle’d-dīn Haķ dergāhında du‘aları maķbül olduğına řād (04) olup secde-i şükür itdiler andan Süleymān-ı nebī yüz biñ koyun, on biñ deve, on biñ şığır kurban (05) kılup yüz kerre yüz biñ eşrefī tařadduķ kılup fuķarāya virdiler. Şöyle ki fuķarā Ėurebā kaķmadı ol tařadduķ ile (06) Ėanī oldılar. Nazm:

ķıl tařadduķ harc idüben Haķ yolına genc ü māl
Kim murāduñ hāřıl ide ol kerīm ü zū’l-celāl

(07) ‘Āķıl-ısañ mālı ırküp koma saķın vāriře
Ḥayra harc it tā ki sinde çekmeyesin infi‘āl

Der-beyān-ı Edniyā bin Dāvud dīden-i (08) Zāl-i Destān ve Kārūn-ı pīl-ten¹⁷⁶

Hakīm kavlince Süleymān peygāmbler ‘aleyhi’s-selām oğlı ‘Abdu’s-şamed (09) iķün bunda kurban itmekde ve ‘Abdu’s-şamed’i dāyelere virüp besletmekde ammā ki bizüm kışşamuz (10) ez-ān cānib baḥr-ı girdāba düşen Edinyā bin Dāvud’a geldi. Nite ol zamān ki mağrib (11) cānibinden iki kara bulut kanadlu kuşlar kanad aķup aķup gelüp baḥr-ı girdābuñ ḥāk ü hāřāka (12) ve rūzigār müddetile çürıyen kemiklerüñ¹⁷⁷

¹⁷⁶ Edniya bin Davud’un Zal-i Destan ve Karun-ı pil-ten’le Ėörüşmesinin beyanıdır.

¹⁷⁷ Eski Anadolu Türkçesinde kelime “kemük” şeklinde kullanılmıştır.

rîhtelerin tahtaların gerdişile, baħr-ı girdāb çavlayışla,¹⁷⁸ deryā-yı (13) ‘Ummān köpügile bir yire kulle-i Qāf gibi yığılup Sīstān tağına ve mīşeyistān rāğına dönmiş-idi (14) ve yir yer taze girdāba düşen kemiklerüñ dahı zād ü zevādesi dükenen ādemīler leşlerine ol cānı yok (15) mürdeler ayaklarına, başlarına kuşlar ötüp gijılđaşup yimekede-y-iken bu pehlevānları götüren kuķnūs-ıla (16) rahne dahı göge yilkeni gibi kanadların açup baş seren, kuyruk dümen kılup ayakların ol (17) demür pencilü lenger gibi kendüye çeküp uçup gelüp ol ādem leşlerine üşüp yiyeñ kuşları (18) görüp nefsine ğidā virmege cān virüp birer göge üstine kondılar. Ol demürden tağa beñzer (19) pehlevānları dahı kuşlar arkasından gimi içine indiler. Ol ‘azīm mürġān her birisi şanki yedi başlu evren (20) konduklu konduğı gemilerüñ içinde olan leşden kaynaķ, çaynaķ urup, tartup, yırtup yimege başladılar ve pehlevānlar (21) baħr-ı girdāba düşdüklerine dil perīşān olup ğuşşa-i ġam çeküp ciger-hūnıñ yiyüp göz yaşı [203b] (01) şarābın içmege başladılar. Zālū Destān çün pīl-i Hindūsitān, ol ‘azīm kadd ü kāmētile yedi ġün (02) olmış-ıdı ki hīç ağızına zevāde koyup şu içmemiş-idi bir nefes kuş arkasında rāhat (03) geçmemiş-idi. Zīrā ki yir-ile gök arasında zevāde bulacaķ degül. ‘Ale’l-huşūş ki ādemī tīnden (04) halk olupdur. Pes havā arasında nite rāhat bula huşūşā ki yedi başlu evrenle havā yüzinde ceng (05) etmişlerdi. Kārūn-ı pīl-ten-ile ejderhāyı öldürince kan derleyüp cān virmege āheng itmişler-idi. Nite kim (06) bundan aķdem zikir itdük pes Zāl-i Destān dönüp Kārūn-ı pīl-ten’e eyitdi: “Yā Kārūn, iy karnı hūsrevānī (07) küpe beñzer mecnūn gördüñ mi ki çarħ-ı gerdūn bizi nice maġbūn itdi. Geh havā yüzinde yedi başlu (08) ejderhāya tuş getürüp şavaş itdürdi baġrumuz kan gözlerümüz yaş itdürdi. Şimdi getürüp (09) baħr-ı girdāba düşürdi. Kaza vü kadere uğradup ğuşşa baħrın başumuzdan aşurdi. Eger kim bu kuşlar (10) hayvān tabi’dür vaķt ola ki bizi koyup gideler zīrā kim şusuzdur tatlu su içmege heves ideler. (11) Nażm:

Kuş uçup gider olursa göge açup ger kanad
Baħr-ı girdāp içre kalup bulmayavuz biz zevād

(12) Aç u şusuz cān virüben öliserez şek degül
Ger ‘ināyet itmez-ise rāzıķ u rabbū’l-i’bād

Neşr: Hākīm kavlince (13) Zālū Destān böyle deyiceķ Kārūn cevāb virdi ki: “Yā Zāl-i Destān, şol kimse ki saña uya veyā Sām-ı süvār’a refīķ (14) olur hīç bir vaķt rāhat olduġın görmedüm. İki yüz yıl vardır ki tīġ kuşanup Sām-ı süvār hizmetin iderem (15) bir ġün dahı derd ü elemdeñ, ğuşşa vü ġamdan, ceng ü cidāldan, aheng u kıtāldan emīn olmadum. Döşegüm cevşen, (16) yaşıduġum kolçaķ, yorġanum kalkan, kademüm biri üzengü tahtıġāhum. At arkası ü kibr ü kīnden göñül (17) tesellīsın bulmadum. Eger bir nefes gül gibi güldümse āħir gül-āb gibi göz yaşın dökdüm kim (18) cihānuñ bu kadar

¹⁷⁸ Yazmada “çavlışıla” şeklinde harekelenmiştir.

‘ömr içinde murādumca zevk u şafāsın süremedüm haķīkat yüzinden ki nazar itdüm gördüm ki (19) cihānuñ nuşret i hezīmetine ve fırsat ı fevtine ve ‘izzet i zilletine ve vaşl ı hasretine ve hayāt ı memātına ve kahr ı mihrine (20) ve şekker-i zehrine ve devlet ü baht u sa‘ādeti vaķt-ı hengām-ı mevtine degmez.” Nazm: (21)

Çarha girüp döndüğince bu felek mäh u mihr
Zecri bî-ḥad ider āḥir ol kimise kılısar mihr

Devlet ü baht u sa‘ādet rüzī kılup itse şād
[204a] (01) Degmez aña ḥāke yek-sān ide kıla çün kahrır

Der-beyān-ı cevāb dāden Destān be-Ḳārūn-ı pīl-ten¹⁷⁹

Hakīm (02) kavlince Ḳārūnu pīl-ten böyle deyicek Zāl-i Destān eyitdi “Yā Ḳārūn-ı (pīl-ten), ḳarnuñ açduğundan dilūne gelenin söylemege (03) başladıñ. Zīrā ki senūñ ‘ādetūñ çok yimekdı perhīzūñ yoğ-ıdı. Anı bilmezduñ ki tendürüstlik bulmaz çok yiyen kim (04) demişlerdür: “lā şihḥate ma‘a’t-tühem.”¹⁸⁰ Ammā ki eger bu sözleri felekden şikāyet idüp dirsek felek-i sācidūñ (05) melek-i Ḥāmid’uñ elinden gelmez ki Haķ te‘ālā emrinden taşra bir iş işleye taķdīru’l-lahda ne kim muḳadder oldısa lā-büd (06) gelecekdür ki ceffe’l-ḳalem eline ne kim yazdısa bī-ḳuşūr olacaķdur. Ammā ‘āķıl oldur kim (07) “ine’l-lāhe yuḥibbu’ş-şābirīn.”¹⁸¹ mücebince şabır ide ki kim şabırdan gökcek nesne yoķdur. Nite kim (08) dirler: “eş-şabru muftāḥu’l-ferec.”¹⁸² Pes yā Ḳārūn, bize lāzım gelen budur ki Allāh’uñ ḳazāsına rızā virevüz (09) ceza’ü feza’ itmeyevüz kim belā vaķtında ceza’ itmek tamām miḥnetdür kim demişlerdür: “el-ceze’u ‘inde’l-belā’i temāmü’l-miḥnet.”¹⁸³ (10) Yā Ḳārūn ğam yime ki her ‘usruñ ‘aķabince bir yüsür ve her yüsür ‘aķabince bir yüsür vardur. “İnne me‘a’l-‘usri yusrāu.”¹⁸⁴ (11) Nite kim her kemālūñ zevālī ve her zevālūñ kemālī vardur. Görmez misin ki ḳamer bedr-iken hilāl, (12) hilāl-iken bedr olur ve güneş ki ṭulū’uña ḥusūf bulur kim her ceza’da bir şeref ve her yemekde (13) bir ğuşşa vardur kim demişlerdür: “fī külli cür‘atın şerḳatün ve ma‘a külli ekletin ğuşṣatün.”¹⁸⁵ Nazm:

(14) Çün felekden nāzil olsa emr-i Haķ’la bir ḳazā
Hīḳ şabrdan özge çāre yoķdur aña vir rızā

¹⁷⁹ Destan’ın Karun-ı pil-ten’e cevabı üzerine.

¹⁸⁰ “Töhmte doğruluk yoktur.”

¹⁸¹ “Muhakkak ki Allah sabıredenleri sever.”

¹⁸² “Sabır kurtuluşun anahtarıdır.”

¹⁸³ “Korku (sabırsızlık) sıkıntıyı tamamlar.”

¹⁸⁴ Kur’an, İnşirak suresi 94/6 “Muhakkak ki her zorluk beraber bir kolaylık vardır.”

¹⁸⁵ “Her bir yudum eza. Her bir lokmada sıkıntı vardır.”

Çün kaderlenmiş olısar def‘ine yok çäre añuñ
(15) Kıl tevekkül Hakk’a tã kim saklaya andan Huzã

Āgāh-şoden Zāl-i Destān ve Kārūn-ı pīl-ten ez-Edinyā bin Dāvud¹⁸⁶

Hakīm (16) kavlince Zāl-i Destān’uñ sözün Kārūn-ı pīl-ten ki eşitdi eyitdi: “Yā Zāl-i Destān, ‘ākıl oldur ki tehlukeye (17) karşı varmaya kim dimişlerdür ve “Lā tülkü bi eydüküm ile’t-tehluket”¹⁸⁷ ve hükemā-i mütekkaddimīn ata süvār olmadı ki (18) yel yaradıldı. Ben toprağdan bād hāki tağıdıdır.” diyü havf itdüğünden biz anuñ gibi ahlaklardanuz ki (19) kuşlar arkasına süvār olup havāya ağduk. ‘Ākıbet gelüp girdāba düşdük. Bizüm mişālümüz şol (20) bahra beñzer ki gevher çıkarmağa tama‘ idüp deñize gelüp neheng ağzına düşmiş ola ol (21) nice halāş olursa bizüm dahı halāşumuz ancılayındur. Velī ne çäre ki ola cem‘ oldı ümīzi Hakk’a dutmak [204b] (01) gerek egerçi ki cāzū şerrinden kaçduk āhir gelüp girdāba düşdük ki ol belā bu belā (02) katında kaatre degüldi. Bizüm mişālümüz şol koyuna beñzer ki kurd kapdı çüpān tuyup (03) koyunu¹⁸⁸ kurtan koryup halāş itdi. ‘Ākıbet getürüp kaşāba şatdı. ‘Ākıbet menzīli¹⁸⁹ koyunuñ odur (04) çār ü nā-çār Allāh’a tevekkül itmekden hōş nesne görmedüm kim belā vaktında feryād itmek şabrdan (05) zahmetlüdür. Düşmān eşidüp geldüğine degmez. Çāresi budur kim şabr idevüz ki dimişlerdür: (06) “El-ceze‘u eta‘b-u mine’s-şabri.”¹⁹⁰ Nazm:

Çünki düşdün baħr-ı girdāb içre añsuz nā-gehān
(07) Gel tevekkül Hakk’a idelüm çäre oldur bu zamān

Yā budur kim bu baħırdan Hakk vire āhir necāt
Va‘demüz yā yetdise bizde olavuz bunda fān

(08) Neşr: Hakīm kavlince Kārūn-ı pīl-ten bu vech-ile derdleşüp söyleşmekde ve kuşlar (09) leş yemekde. Ammā kim bizüm kışşamız ez-ān cānib Edinyā’ya geldi ki hāşlarla otururken (10) mağrib meliki oğlı Pervāne şāh-ıla göynükleşüp kelimāt iderken gāh girdāba düşdüklerinden (11) yerinüp felekden şikāyet, gāh ser-güzeştlerini dile getürüp hikāyet kılurken nā-gihān kuşlarla (12) ol iki pehlevānuñ geldügin gördiler. Ta‘accüb idüp birbirine gösterüp ‘acebā kim ola diyüp hayrete varup (13) durdılar. ‘Ākıbet Evyāşir bin Çarūpā kim Edinyā’nuñ begler begisi-y-idi kim qarındaşı Yū‘ā bin

¹⁸⁶ Zāl-i Destan ve Karun-ı pīl-ten’in Edinya bin Davud’un gelmesinden haberdar olması.

¹⁸⁷ Kur’an, Bakara suresi 2/195, “Kendinizi tehlikeye atmayın”.

¹⁸⁸ Yazmada “koyunu” yazılmıştır.

¹⁸⁹ Yazmada “menzili” yazılmıştır.

¹⁹⁰ “Sabırsızlık, sabretmekten daha yorucudur.”

Çarūpā kim Dāvud (14) peygāamberūñ ‘aleyhi’s-selām begler begisi-y-idi kim Süleymān peygāamber ‘aleyhi’s-selām tutup anı helāk itmiş-idi. Ol (15) nisbet üzre Edinyā bin Dāvud’ı Süleymān’a ‘āşī kılup bu Evyāşir bin Çarūpā dahı hāyin olmuş-ıdı. Memleket (16) memleket alup kaçduğına hikmet ve gemilere binüp cezāyirden cezāyire geçdüğine sebep-i huşūmet (17) bu-y-ıdı ki bundan aqdem kitāblarda tamām tafşıl birle zıkr olmuş-ıdı tekrār cāyiz degüldür. Pes (18) Evyāşir bin Çarūpā nazār kılup gördi ki bu iki pehlevān kuşlar arkasına binüp ki geldiler ol gemilere ki (19) kanad büküp kondılar bunlar dahı mürgān arkasından ol gemi içine ki indiler başlarında sımurğ yilegi (20) ve bindükleri kuş dahı kuḡnūs-ıla rahne kuşı. Taḡḡik bildi ki birisi Sām-süvār oğlu Zāl-i Destān’dur. (21) ki Rüstem atası, ol cihān pehlevāndur ve yanındağı Ḳārūn-ı pīl-ten ḡal’a-güşā-yı şaf-şikendür. [205a] (01) Cān başına şıçrayup tācını götürüp Edinyā ayağına atup āh idüp zārı kılup yanup yakılup eyitdi ki: “Dirīḡā, (02) ‘ömrüm āhire irdi. ‘İzzetüm zıllete, devletüm miḡnete yüz tıtdı kim melekü’l-mevt çün ḡazā nāzil olup cānumı (03) bedenümden almağa göz tıtdı. ‘Ömrüm gül-istānınuñ gülleri dökülse gerekdür kim ḡazā vü ecel (04) nergesleri açılmağa yüz tıtdı. Ḳazā vü ḡader bususını¹⁹¹ açmağa başladı, ‘ömrüm mürḡi tenümüñ kafāşından pervāz (05) urup uçmağa başladı. Āh ki felek nūşumı nīş, yazumı ḡış eyledüñ kim muḡaḡḡak¹⁹² bu kuşlar arkasına süvār olup gördüñüz (06) bu gelenüñ biri Sām-ı süvār oğlu Zāl-i Destān’dur ve refīḡi Ḳārūn-ı pīl-ten’dür. Āh dirīḡā ki ikisi dahı benüm ḡadīmī dūşmānum, (07) başumı kesüp gimi serenine aşacaklarına ḡümān yok.” Nazm:

Āh ki gevdemden cuzā olur n’idem başum benüm
(08) Dutılup yasum yinür ḡelvā-y-ıla aşum benüm

Dūşmenüm ḡanum döküben şād olısar bu zamān
Anuñçun ḡan aḡıdup ḡür döker yaşum benüm

(09) Neşr: Ḥakīm ḡavlınce Evyāşir bin Çarūpā nāle kılup böyle deyicek eşidüp dil-perişān olup Edinyā (10) eyitdi: “Yā Evyāşir, taḡdīr-i ezelde ne kim alnuña yazıldısa anı görürsin ki emr-i Ḥaḡ’dan ḡaşra iş yokdur. Anı bilürsin, (11) ‘abeş yire ne-y-içün feryād kılursın. Niçe nesne vardur ki ḡişi andan nef’ umar. İllā ki ‘āḡıbet ziyān-kārlıḡa yetişür (12) nite kim bir la’l ü cevhere ḡama’ idüp baḡr-ı girdāba dūşdüḡümüz gibi kim ‘uḡalā eydür: “Rubbe recā’in yū’eddī (13) ile’l-ḡirmān.”¹⁹³ Eger dedigüñ gibi bu iki ‘aḡīm pehlevānlar kuşlar arkasına süvār olan nerrīmānlar eger şāh-ı (14) Sīstān Rüstem atası Zāl-i Destān olacaḡ olursa şübhe yok ki cümlemüzi ḡıracaḡdur ve ḡanumuzu deryā-yı

¹⁹¹ Yazmada “buşusını” şeklinde yazılmıştır.

¹⁹² Yazmada “muḡaḡaḡak” şeklinde yazılmıştır.

¹⁹³ “Nice umutlar yoksulluḡa götürür.”

(15) ‘ummāna karacağdur. Biz bu belā(ya) ki mürtekiḃ olduḡ cehāletden, ‘aqlımız azlığından bu marāz-ı mevte mübtelā olduḡ kim ‘uḡalā (16) eydür: “cehāletden ḡatı dermānsuzluḡ renc yokdur. “Lā dāe’ a’ye mine’l-cehli.”¹⁹⁴ Zīrā ‘āḡıl ḡazāya ḡarṣu varmaz māl-ı Hindustān’ı (17) ‘arṣ idersek deryāya girmez. Pes bize her ne muṣṣibet ki vāḡi’ oldısa nefṣümüz yaramazlığından ve ‘aqlımız (18) azlığından vāḡi’ oldı. “Lā marāḡa adnā min ḡilleti’l-‘aḡli.”¹⁹⁵ Ammā ki: “Yā Evyāṣir bin Ḣarūpā, eger ṣöyle ki taḡdīrū’l-lāhda (19) Zālū Destān’dan ve Ḣārūn-ı pīl-ten baḡr-ı girdāba ‘aḡabümüzce gelüp bizi helāk itmek muḡadderse ne ḡadar ki (20) ḡakīmlerümle tedbīr ḡılup rāy idersek def‘ine ḡāre yokdur kim dimiṣlerdür: “İzā ḡalleti’l-teḡādīr ḡalle’ti’l- (21) – tedābīr.”¹⁹⁶ gelecek lā-būd gelür ve ecelden öñdin kimse ölmez ve ḡazā zār u efḡān-ıla red olmaz. Ḣazā vü [205b] (01) ḡader senüñ muṣṣibetüñden ḡam ḡekmez, pīre-zenüñ ḡırāḡı söyindüğinden bād-ı ṣarṣaruñ ne pervāṣı (02) var Edinyā baḡr-ı girdāba düṣdüğünden dūnyā-yı ḡaddāruñ ne bāḡi var. Bes bize gereḡi bu ki ḡazāya rızā (03) virevüz.” Nazm:

Her ne kim Ḣaḡḡ’dan gelür yaḡṣı yaman ḡöṣ ḡörelüm
Kim bilür yarın n’olıṣar zevḡi bu ḡün sürelüm

(04) Ne elümde genc zer var ne ḡatumda leṣkerüm
Baḡr-ıla ḡök arasında Ḣaḡḡ’a bir yüz uralum

Neṣr: (05) Ḣakīm ḡavlince Edinyā böyle deyiceḡ Evyāṣir bin Ḣarūpā eyitdi: “Egerḡi ki ḡuru yirde degülüz ki ‘asker cem’ (06) idüp bir pādīṣāḡı penāḡ ṡutınavuz, üstümüze gelen düṣmān-ıla ceng idevüz ve yāḡūd atlu atumuza binüp ḡaçup (07) bir memlekete daḡı ḡitmeḡe āheng idevüz ve illā ki bize lāzım gelen budur ki ḡaṣm-ıla mudārā ḡılavuz tā kim (08) aña furṣat bulavuz Zīrā ki eski düṣmen dost ve kelb derisi pōst olmaz bunlar ḡōd bizi ḡöriceḡ bizüm (09) helākumuza cehd itseler gerek. Ümizdür ki anlaruñ ṣavleti bizden intīḡām almaḡa yüz tutıcaḡ zāyıl ola, veletleri (10) daḡı bāṡıl ola Zīrā ki ‘uḡalā¹⁹⁷ eydür: “Ṣavlet-i intīḡām devleti zāyıl ve bāṡıl ḡılur. Lā su’dude maa’ intīḡām.”¹⁹⁸ Ammā bize gereḡi (11) budur ki ol ḡadar tazarru’ ve temelluḡ ḡılavuz ki tamām Zāl-i Destān inana. Andan bunları zıyāfet ḡılup ḡamr-ıla dārū-yı (12) ḡuṣ-ber virüp bend idüp deryāya atavuz ve bu ṣīmurḡ yelkenlerini ṡaḡınup ḡuṣlara ḡarṣu varavuz ve leṣlerle (13) ṡoylayavuz. Andan senüñle süvār olup bu girdābdan kurtılavuz ve ḡarṣu gelüp a’vānlarumuzu (14) mürḡān arḡasıla ṡaṣıyavuz. İllā ki bir ben ve bir ḡōcañ Ḣaṡbā

¹⁹⁴ “Cehaletten daha amansız bir hastalık yoktur.”

¹⁹⁵ “Akıl azlığından daha kötü (bitkin edici) bir hastalık yoktur.”

¹⁹⁶ “Kaderler ortaya çıkınca tedbirler boşa çıkar.”

¹⁹⁷ Yazmada “‘aḡlā” şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸ “İntikamla hakimiyet, saltanat yoktur.”

gözükmeyelüm. Zīrā kim bizleri ‘adāvete sebep (15) sızsiz diyü mecāl virmeyüp bizi helāk ider ve sözüümüze kınamaz ve müdāremüze inanmaz.” Nazm:

(16) Böyle diyüp anda Evyāşir pelīd
İtdi mekr ü kıldı rīv çün yezīd

Bilmez anı ne ki şansa bir kişi

(17) Hāyr u şerden bulısardur çün becid

Neşr: Hākīm kavlince kışşa dırāz kılmayalum. (18) Bu tedbīri kılup Evyāşir’le h’ōcasın gizleyüp Edinyā emir itdi Qaytafün-ı re’īs kendünün (19) iki elin bağlayup kefen boğazına takup bākī havāşı baş açup yalın ayak kafāsınca yürüyüp ol (20) bir yire cem’ olmuş odun yığıldusı gibi nice odun kūh-ı Sīstān gibi ve beriyyedeki mīşeyistān (21) gibi çürümüş vü çürimedük gemi tahtalarından ve gemiler üzerinden yürüyüp: “el-amān el-āmān bi-haqq-ı [206a] (01) hātem-i Süleymān, Zāl-i Destān.” diyüp Zāl tırdığı gemiye toğru gitdiler. Ez-ān cānib (02) Zālū Destān ve Qārūn-ı pīl-ten ol cihān pehlevān birle bu şaf-şiken kulaklarına ādem āvāzı irişdi: “Hay (03) neyiki?” diyüp gördiler ki yüze yakın ādem baş açuk, yalın ayak Süleymān adına and virüp Zālū Destān (04) adın añarlar. Zāl ta’accüb idüp Qārūna eyitdi: “Bu ne hikmetdür? Bunda ādemī-zād neyler? Be-takdīr ki gemileri (05) girdāba düşmüş ola. Bunlar bizi neden bile ve bizden korkup niçün amān dileyer?” diyüp su’āl edicek Qārūn-ı (06) pīl-ten qahqaha-y-ıla gülüp şād u hāndān oldı. Līk anuñ hānde itdüğine Zālū Destān kaçıdı (07) eyitdi: Melālet deminde hānde ve muşībet vaktında güşāyende ve güşādelik vaktında ğam-gīn, (08) dil-efgende olmak cāhil ü nā-ehil pīşesidür ve anı bilmez misin ki edeb ‘akluñ şūretidür ve edebsüzde (09) ‘akıl olmaz dimişler. “El-edebü şūretü’l-‘aklı.”¹⁹⁹ Eyle olsa sen niçün bu halkuñ feza’ü ceza’ itdüğine (10) feraḥ olup göğüs gerersin?” Qārūn-ı pīl-ten cevāb virdi ki: “Yā Zāl-i Destān, aḥmak şoldur ki (11) fikr itmedin diline ne gelürse söyleye. Nite kim sen benüm söyledüğüm sözüñ ğavrına yetişmedin. Baña (12) verhem itdüñ. Dilüñe gelen raḥb u yābis neyise söyledüñ. Aḥmaquñ kalbi dilinüñ ardındadır diyen ‘akılı (13) taşdıķ eyledüñ.” Nite kim eydür: “Qalbü’l-aḥmaķi verā’e lisānihi.”²⁰⁰ Yā Zāl-i Destān, ben şol Qārūn-ı pīl-ten (14) ve ‘akıl u şehun-güy, şeker-şikenven ki dilüm kalbüm ardındadır tefekkürsüz söz söylemezem. (15) Lisānü’l-‘akılı verā’e kalbihi.”²⁰¹ Eyle olsa yā Zāl-i Destān, bilür misin ki bu gelen kimdür ve ben niçün (16) hānde kıldum?” Zāl eyitdi ki: “Yok bilmezem.” Eyitdi: “Bu gelen Edinyā bin Dāvud’dur. Oğluñ Rüstem elinden (17) kaçarak gemilere girüp yelken açarak cezīreden cezīreye geçerek ‘akıbet girdāba düşmüş, (18) belā vü miḥnet arusı başına üşmiş. Süleymān’a

¹⁹⁹ “Edeb aklın görüntüsüdür.”

²⁰⁰ “Aḥmak kişinin kalbi dilinin arkasındadır.”

²⁰¹ “Akıllı kişinin dili kalbinin arkasındadır.”

kaşd itdügi ayağına tolaşmış rüzigār, anı (19) bir derde şalmış ki ecel rīsmānına tolaşmış.” Nazm:

Şeh Süleymān ḥazretine şandüğün bulmuş tamām
(20) İntikāmın alı virmiş Ḥālik-ı rabbü’l-enām

Bizleri şandı ki geldük cānın almağ kaşdına
Anuñ-ıçun yaş döker ağlayıban hemçün ğamām

(21) Ve daḥı yā Zālū Destān, bir gün ḥazret-i Süleymān Loḳmān-ı Ḥakīm’e ‘aleyimü’s-selām hüküm itdi ki [206b] (01) Edinyā-y-ıla Rüstem ṭālī’in tut görelüm Rüstem Edinyā’yı ele getürür mi? Egerçi ğaybı Allāh bilür ki (02) ‘allāme’l-ğuyūpdur. Velī bu daḥı bir ‘ilimdür. Görelüm ṭālī’i ne yüz gösterür.” Çünki Loḳmān emr-i Süleymāni (03) işitdi sā‘at-i sa’d şerīf içinde usturlāb ele alup Edinyā ṭālī’in tutdı. ‘İlm-ile felek esrārına vuḳūf (04) bulup bir zamān naẓar itdükden şoñra eyitdi: “Yā nebiyya’l-lāhı, bu qarındaşuñ Edinyā ucından ins ü cin arasında (05) çok ceng ü ḥarb olacaḳdur. Ammā Edinyā baḥr-ı girdāba düşeceḳdür. Rüstem’dan aḳdem atası Zāl-i Destān ve (06) Ḳārūn-ı pīl-ten bulışacaḳdur.” diyüp dönüp baña eyitdi ki: “Yā Ḳārūn-ı zinhār, girdāb baḥrında Edinyā’ya (07) bulışduğı demde ekl ü şurbdan perhīz idesin ve anlaruñ ziyāfetine ve merḥametine aldanmayasın (08) deyiceḳ eyitdüm ki: “Yā ḥakīm Rüstem, cezīreden cezīreye ‘askerile gemilere binüp Edinyā’yı ele (09) getürmek cehdinde Zāl-i Destān ḥōd Sām-ı süvār iznile qurı yirden Süleymān ḥazretine benümle (10) ilçilige geldi. Pes neden varup girdāba düşevüz? Allāh ki vāḥid ü ḥannān u yezdāndur ve resūl (11) şimdi Dāvud oğlu Süleymān’dur şāhid olsunlar ve cemī’-i Benī İsrā’īl’uñ on iki biñ enbiyāsı (12) ve on dört biñ dünyā pādīşāhıla ümerā ve vüzerāsı kim min-ba’d gemiye girmeyem deñiz (13) seferin itmeyem ve tehlükeye qarşı gitmeyem ve cānumı girdāb-ı baḥra atmayam.” Nazm:

(14) Eyle diyüp anda and içdüm ḳatı
Kim ḳaḳıdı baña Loḳmān ḥazreti

Didi Ḥaḳ taḳdīrini bozmaya rāy
(15) Līki cāhil añlamaz ne ḥikmeti

Neşr: Ḥakīm ḳavlince Ḳārūn-ı pīl-ten bu gelen Edinyā’dur (16) diyüp ḥaber viriceḳ Zāl-i Destān düşmānı ele getürdüğine ğāyet feraḥ olup secde-i şükür²⁰² (17) itdi. Kaşd itdi ki Edinyā’yı helāk ide yitüre, ‘ömürden amān vermeyüp başını bedeninden

²⁰² Yazmada “secide-i şükür” şeklindedir.

götüre, kuş (18) arkasına binüp Süleymân nazarına başın altun legençeye²⁰³ koyup götüre nazarına yitüre. Ammâ ki yine (19) kendü kendüye eyitdi: “Egerçi ben bu işi itmege kâdirem ammâ ki Edinyâ benden amân dileyüp (20) şefâ‘at umarken mürüvvete şıgar ve erlige lâıyık iş degüldür ki kerem sitemden yegdür. (21) Kuvvet-i bâzûya tayanup düşmene destigîr olmayana kimse aña dahı destigîr olmaz .İntikâm [207a] (01) Allâh’a lâıyıkdur ki innallâhe ‘azîzun zü-intikâmdur.”²⁰⁴ Huşûşâ Sâ-m-ı süvâr tarîk pehlevânlar içre budur ki (02) kaçanı kıomaz, amân dileyeni öldürmez kim bir kışı ‘adûsın öldürmege kıadir olsa dahı ‘afv itse Allâhu te‘âlâ (03) anuñ dahı her günâhın ‘afv ider. Nite kim dimişlerdür: “El-afvu anhu şukran li’l-kudreti ‘aleyhi.”²⁰⁵ Bu Edinyâya (04) hûd kendü cehl-i belâsı yiter. Şol Süleymân ki mürsel peygâmberdür Hâk sübhânehü ve te‘âlâ celle celâlühü nübüvvet (05) tâcını aña melek-i müvekkel-ile gökden göndermişdür ve kıudret tahtını feriştelere endirmişdür. (06) Biñ bir ümmet aña fermân olmağ-ıçun nübüvvet hâtemin aña müyesser etmiş-iken cemî‘-i eşyâyı emrine (07) muṭî‘-i çâker itmiş-iken yıl tahtını felekde götürürken mağârib ü meşarıka yitürürken bu Edinyâ-yı (08) bî-devleti gör ki anuñ ‘azîm saltanatına kaçd ider. “Rabb hebli mülken lâ yenbağî lâ aḥadin min ba’dî.”²⁰⁶ (09) âyetin diñlemeyüp kelâm-ı sübhânîyi taḥkîk añlamayup Süleymân mülkini bulmağa cehd ider. Anı (10) bilmez ki zeğân şeh-bâz ve muḥanneş ser-firâz olmaz ne hûd Edinyâ Süleymân memleketin ve ne İblîs Allâh rahmetin ve ne (11) hûz zâlim ‘avn-i Hâkḳ-ıla firdevs cennetin bulur. Zîrâ ki İblîs mişl-i zâlim dahı la‘netidür. Elâ la‘netü’l-lâhi ‘alâ’l- kavmı’z- (12) zâlimîn.”²⁰⁷ İmdi Edinyâ dahı tama‘ı ucından belâ ve miḥnet çekmek ve belâ balçığına çökmekden ayruḳ (13) nesne taḥşîl itmedi. Kem tama‘ idici kimse dâıyima zillet bukağusunda bağıludur kim dimişlerdür: (14) “Eṭ-ṭâmi‘u fi veşâkı’z-züllî.”²⁰⁸ Pes efḍalı budur ki bunu helâk itmeyüp tâbî‘i-y-ile Süleymân nazarına iltem. (15) Her ne kim iderse ol itsün.” diyüp peygâmbere-zâde olduğı ecilden yerinden ṭurup karşı varup ‘izzet kılup (16) emir itdi kefeni gerdeninden ve bendini elinden giderdiler. Hüküm itdi tâcın başına, hil‘atın egnine virdiler. (17) Andan Edinyâ Destân’uñ elin öpüp ayağına yüz sürmek istedi. Destân kıomayup merḥabâlaşup alup gemisine (18) iletüp üsti yanında yir gösterüp geçüp oturdı dahı Edinyâ eyitdi ki: “Yâ pehlevân(-ı) cihân, şükür Huzâ‘ya ki (19) oğluñ Rüstem eline girmedüm ki baña kîni var-ıdı, helâk iderdi ve senüñ elüñe girdüm ki munşif ü (20) kıadir-şinâs pehlevânsın. Egerçi her ne ki itdümse baña bendendür ki Evyâşir bin Çarûpâ sözine uydum. Eyülerle (21) muşâḥabet itmedüm kim dimişlerdür eyülerle muşâḥib ol

²⁰³ Yazmada “legenceye” şeklindedir.

²⁰⁴ “Muhakkak ki Allah aziz ve intikam sahibidir.”

²⁰⁵ “Gücü yettiğine şükür etmek için onu affetmek”

²⁰⁶ “Rabbim (beni bağışla) ve bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlük ver.”

²⁰⁷ “Dikkat edin Allah’ın laneti zalim kavmin üzerindedir.”

²⁰⁸ “Aç gözli (tamahkâr) zillet prangasına bağılıdır.”

ki eṣrārdan emīn “ṣāhibu’l-aḥyārūnā mine’l-eṣrār.”²⁰⁹ [207b] (01) ve benüm ‘aqlum olsa tāt u tahta ṭama‘ kılmaz-ıdum perhīz-kār olurum kim bedenüñ ṣalāhı ve ra‘de perhīz-kār- (02) lıkdadur ve fesādı ṭama‘dadur. Ṣalāhu’d-dīni fi’l-ver‘ai ve fesāduhu fi’ṭ-ṭama‘hi.²¹⁰ Haḳ te‘ālā ḥallāk-ı ‘ālem ve rezzāk-ı (03) Benī Ādem durur. Rızķuma kefīl-idi eksük edecek degül-idi kim her kişinüñ rızķına Haḳ te‘ālā zāmin ü (04) kefīldür. Damana’l-llāhü rızķa külli aḥadin.²¹¹ Naẓm:

Ver tevekkül Haḳḳ’a kıl ki rāzık oldur bī-gümān
(05) Her ne taḳdīr itdise rızķuñ virür her gün ‘ayān

Çün didi naḥnü ḳasemnā²¹² ṣuḥf-ı Furḳān içre Haḳ
Ḳısmet olan iriserdür şek getürme her zamān

(06) **Ḳıṣṣa-i Edinyā bin Dāvud ve serencām-ı Melik-zāde-i mağrib**²¹³

Haḳīm ḳavlince çünkim Edinyā bin Dāvud ol (07) re’-i mefsūd Sām-ı süvār oğlu Zāl-i Destān’a böyle deyüp tevażzu‘ idicek Zāl-i Destān ol pehlevān-ı cihān müdāresin (08) girçek şanup sözlerine inanup raḥim itdi. Eyitdi ki: “Yā Edinyā bin Dāvud, saña raḥim idüp ma‘būd-ı ḥalk-ı (09) Haḳḳ-ıçun ve Süleymān-ı nebī’nüñ ‘aleyhi’s-selām ḥātemi ḥürmeti ḥaḳıçun saña amān virdüm ki peygāmbere-zādesin. (10) Süleymān-ı nebī ḳarındaşı ṣāhib-sa‘ādetsin. Ammā seni başından çıkararı Yū‘ā bin Çarüpā ḳarındaşı Evyāşir bin Çarüpā’dur (11) ve bir daḥı ḥ’ōcañ bed-baḥtdur ki evvelden müfsid ü ḥāsid ü fettāndur. İkinin daḥı ḳatlı itmeyince ḳomazam ki (12) anlaruñ ḥayātı senüñ devletüñi noḳşāna ırgürmege sebebdür. Pes bir kimsene dāyim azğuna yoldaş olsa (13) Haḳ te‘ālā aña nuşret virmez. Zīrā kim azğuna zafer yoḳdur kim dimişlerdür: “Lā zafer ma‘a’l-bağyi.”²¹⁴ (14) Hele şimdi yā Edinyā, vaḳtı degül saña tenhāda naşīḥatım vardır. Eger ki ögüdüm ḳabül iderseñ (15) devlet ü baḥt u sa‘ādet bulup dergāh-ı Süleymānī’de bāḳı ḳarındaşlaruñ gibi ‘ālī mertebeye iresin. Eger (16) sözüm ṭutmayasın ḥālūñ ne olacağı ma‘lūm.” deyicek Edinyā yerinden ḳalḳup pehlevānuñ dizin öpüp eyitdi ki: (17) “Yā Zāl-i Destān, iy melik-i Sīstān, ol naşīḥatuñ nedür? Buyur ki cān üstine ṭutam. Pehlevān eyitdi: “Saña (18) didüm ki ivmegil naşīḥatı saña tenhāda kılam. Zīrā ki cemā‘at içinde bir kişiyi naşīḥat itmek (19) cürmini yüzine urup başına ḳaḳmaḳ gibidür. Nite kim

²⁰⁹ “Hayırlılarımızı şirretlerden koruyan sahibi.”

²¹⁰ “Dinin salāhı (sağlamlığı) veradadır (tok gözlülük) ve fesada uğraması tamahdadır.”

²¹¹ “Allah her kesin rızķına kefildir.”

²¹² Kur’an, Zuhuruf suresi 43/35, “Biz paylaştırdık.”

²¹³ Melik-zade-i mağrib’in macerası ve Edinyā bin Davud’un hikāyesi.

²¹⁴ “Azgınlıkla birlikte zafer yoktur.”

dimişlerdür: “En-nuşhatu beyne’l-melâ’i takrî’un.”²¹⁵ deyicek (20) Edünyâ kabûl kılp
dahı el yüzine urup dil-perîşânlığıla cevâp virüp eyitdi ki: “Qarındaşum Süleymân-ıla
(21) ‘âli hâzretüñ sağ olsun ki begler begile h’ôcam yakın zamânda gemileri ğarqa varup
[208a] (01) helâk oldılar ve eyü yavuz itdüklerini buldılar: “Fe men ya’mel mişkâle
zerretin hayren yarah ve men ya’mel mişkâle (02) zerretin şerren yarah.”²¹⁶ Kelâm-ı
kadîmde tahkîk ıduğın bildiler. Nazm:

Gerçi kim şüret içre muhtişemdi çün beşer
(03) Lîki hayrı koyup anlar olur-ıdı bes be-şer

Ğarqa varup âhîr anlar oldılar eţ’âm-ı hût
İtdüğinden cinleride buldı vâkı’ hayr u şer

(04) Der-beyân-ı mekr-i Edinyâ bin Dâvud²¹⁷

Hakîm kavlince ol sürûr-ı mefsûd Edünyâ bin Dâvud böyle deyicek Zâl-i (05)
Destân sözine inanup te’essûf itdi. Ammâ ki Qârûn-ı pîl-ten inanmayup Edünyâ’nuñ
yüzine bakup nazar itdi (06) gördi ki hîç beñzinüñ levni dilinden çıkan sözüñ ma’nîsine
muţâbık degül. Pes ‘ilme’l-yakîn (07) bildi ki Edünyâ sözinde kâzibdür. Zîrâ ki
dimişlerdür bir kişi bir nesneyi gizlese yüzinden, sözinden ma’lûm (08) olur: “Fî feletâti
lisânihi ve şafaḥâti vechihi.”²¹⁸ Andan Qârûn baş qaldurup diledi ki Edünyâ’yı şerme-
sâr u (09) hacil kıla ve h’ôcasıla lâlasını buldura ve lâkin Zal-i Destân anları helâk
idecegin bilürdi (10) kana şerîk olmayayım diyü sâkin oldı. Ma’a’l-kışşa sözi dırâz
itmeyelüm, Edünyâ bin Dâvud biñ dürlü (11) minnet-ile alup Zâlü Destânı ve Qârûn-ı
pîl-tenle kendünüñ gemisine getürüp îzâz-ıla yerine eltüp (12) altun kürsî üzerine
geçürdi ikisi bile oturdılar ve bir altun kürsî üzerinde dahı Qârûn-ı pîl-ten ve bir gümüş
(13) kürsîde dahı mağrib meliki oğlu Pervâne şâh oturdı. Andan Edünyâ hüküm itdi olan
zevâdeden (14) envâ’ dürlü ni’met getürdiler yediler içdiler h’ôş geçdiler. Andan meclis
âleti ortaya geldi maḥbûb (15) sâķîler kızıl altun qadehlere şarâb-ı gül-gün taldurup
râḥatü’l-ervâḥ diyü evvel Zâl-i Destâna (16) ol melik-i Sîstân’a tulu şundılar alup
içmedi. Zîrâ ki Loḳmân-ı Hakîm Qârûn-ı pîl ten’e dimiş (17) idi ki tâlî’üñ şöyle yüz
gösterür ki Zâl-i Destân-ıla baḥr-ı girdâba düşesiz ve ammâ ki girdâb (18) muşîbetinde
Edünyâ fitnessi ziyâdedür. Hâzer kılasız elinden nesne yiyüp içmeyesiz. Pes Qârûn-ı pîl-
ten (19) ol söz-ile ‘âmil olup içmeyince Zâlü Destân’a dahı içürmeyicek Edünyâ ğâyet

²¹⁵ “Topluluk içinde nasihat etmek azarlamaktır.”

²¹⁶ Kur’an, Zelzele suresi, 99/7-8 “Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür.”

²¹⁷ Edinyâ bin Davud’un hilesinin beyanı.

²¹⁸ “Dilinin sürücmelerinde ve yüzünün ifadelerindedir.”

şaht olup bunlardan (20) nihānī h̄ōcasına ve Evyāşir begler begisine haber gönderdi ki: “Şarāp içmezler ki mest idüp (21) bende çekevüz. Pes ne tedbīr idelüm?” diyüp cevāba muntazırken haber gönderdiler ki: “Şeker şerbetine [208b] (01) dārū katup içürsünler, Vaqtī ki ‘aķılları başlarından gide bize haber itsünler.” Çün Edünyā kulağına bu mekir kim (02) irdi sāķiya işāret itdi dārū katılmış şeker şerbetin fağfūrī çīnī-y-ile Destān’a teklīf itdi (03) Zāl-i Destān dahı acı şu üzerinde tatlu şeker cüllābın bulduğına Hāķķ’a şükür kılup nūş idüp (04) ğuşşa-i girdābı ferāmūş itdi. Andan Edünyā Qārūn-ı pīl-ten’e dahı teklīf itdi. Zehr-nāk (05) şunup evvel kendü içüp Edünyā’ya işāret itdi ki içe Edünyā dahı Qārūn’uñ kōrkduğın bilüp (06) şerbetden birez tadup andan Qārūn’uñ eline şundı. Pīl-ten dahı nūş itdi muṭribler dahı sāzların (07) öñine getürüp kōpuzlaruñ kulağın burup ‘ūd u şeş-tā ve ṭanbūra ğūşimāl virüp kılları (08) dile getürüp ve çenglere maḥbūblar çeng urup, kānūn üzre muğannīler ṭarab-engīzlik idüp (09) bir vech-ile şöḥbet kıldılar ki zühre-i zehrā felekden aḥsent kılup pehlivān-ı Zāl-i Destān ol (10) ‘ālī ziyāfeti ve ‘aẓīm şöḥbeti müstaḥsen gördi. Nazm:

Hōşdur igen mey ola maḥbūb-ıla sāķī dahı
(11) Varsa oldur ‘ālem içre ‘ōmr pes bāķī dahı

Hamruñ olmasa ḥumārı oldı def‘-i melāl
Vaşl-ı dil-ber ḥūb-ıdı olmasa ifrākı dahı

(12) **Der-beyān-ı ser-ġüzeşt-i melik-i mağrib-zāde-i Şem’a şāh ve kaẓiyye-i duḥter-i ḥān-ı teşrīķ²¹⁹**

Hāķīm kavlince (13) Zāl-i Destān ile Qārūn-ı pīl-ten ol dārū katılmış şekker-i şerbeti kim içdiler Edünyā bin Dāvūd-ıla şöḥbet idüp (14) geçmiş kaẓiyyelerden söz açdılar dahı Zāl-i Destān dönüp Edünyā’ya şordı ki: “Gümiş kürsī (15) üzerinde oturan kimdür? Melik-zāde yanında, yā ḥākim midür? Edünyā cevāb virdi ki: “Mağrib şāhınuñ (16) şulb oğlı-y-ıymış. Bunuñ ser-ġüzeştı çok ve ser-encāmınuñ nihāyeti yok. Bunuñ dahı gemisi gelüp girdāba (17) düşmiş. Belā vü miḥnet arusu başına üşmiş. Bunuñ ser-encāmın dükeliyi yüridük ki ‘ālī ḥāzretüñ (18) Qārūn-ı pīl-ten’le deryā-yı ‘ummān-ıla āsumān arasından kuşlar arķasına süvār olup çıķa geldüñüz. Ammā ki (19) yā pehlivān, eger bunuñ ser-ġüzeştin ki eşideydüñüz ġāyet teraḥḥum kılup aña göre bir iş ideyidüñ.” (20) diyüp haber viricek Zāl-i Destān emir itdi Melik-zāde kışsa-i ibtidādan tutup söyledi şol araya (21) dek ki Melik-zāde dervīşe bulısup ve dervīş nemed-pūş ḳal’a-i Cemşīdī mekān-ı Şem‘-i şāh-ıdı. [209a] (01) Beyān itdi ki Daḥḥāk-i mārī kōrkusından bu ḳal’ayı yapup kıızı Ferruḥ Hümāy’ı bu ḳal’ada kōyup ‘ākıbet Daḥḥāk-i (02) tāzī

²¹⁹ Batı doğumlu kralı Şema şahın serüveni ve doğu ülkesi hanının kıızı olayı üzerine.

Cemşîd'i ele götürüp cānını bedeninden götürüp cismini hāke yek-sān idüp ki (03) yitürdi. Andan Dahhāk-i tazī biñ kez biñ leşkerle bu kal'anuñ üzerine geldi her gelişde (04) yedi yıl ceng itdi kal'ayı feth idemedi, Cemşîd kızın ele getüremedi. 'Ākıbet Ferîdün ol (05) kızdān vücūde geldi Dahhāk'i biñ yıldan şoñra tutup atası Cemşîd intikāmın aldı. Allāh'ıñ (06) faẓl u 'ināyeti birle ki kimsenüñ intikāmı kimsede qalmaz. İntikām alı virici Allāh'dur ki: "İnna'l-lāhe (07) 'azîzun zū'ntikāmdur."²²⁰ ve çünki Firîdün 'āleme şāh oldı. Nazm:

(08) Alıcağ Dahhāk-i tazī'den Ferîdün intikām
Rāhat oldı devletinde halk-ı 'ālem hāş u 'ām

Diñle imdi bu 'acāyibden ġarāyib kışşayı

(09) Şerh ideyin ger virürseñ rûh-ı Maḥmūd'a selām

Neşr: Hākīm qavlince Melik-zāde sözün (10) bu araya ki getürdi Zāl-i Destān eşidüp ol kal'anuñ 'azametne ġayrān qaldı dahı dönüp eyitdi ki: (11) "Yā Melik-zāde, ma'sūkaña vaşlat bulacağın içün rāstın söyle ki bu ser-encāmuñ āhiri neye irecekdür. (12) Tā bu araya gelinceye dek tamām şerh eyle tafşılı birle eşidelüm." diyüp temennā kılıcağ Melik-zāde dahı (13) dile gelüp eyitdi ki: "Yā pehlevān-ı cihān çünkim ol nemed-püş kal'a-i Cemşîdden bu vech-ile (14) ġaber viricek eyitdüm ki: "Yā dervîş(-i) ġarîb vaşlat-ı yārdan bî-naşîb ġaber vir bize ki kal'a-i (15) Cemşîd'de ne gördün ve ne vech-ile 'āşık olduñ?" cevāb virdi ki: "Yā Melik-zāde, çünkim (16) ol qapucı pîrden bu ġaberi ki aldum ta'accübe varup başum şaldum. Baña didi ki: "İy ġarîbü dil- (17) ġaste, hîç dünyālige yarı gücün yiter mi?" cevāb virdüm ki: "Ne'am." Biñ kızıl altunum var-ıdı (18) bil kîsesile bilüme bağlamış-ıdum hemān anı kırtardum bākî mālum ġarq oldı. Andan bevvāb-ı pîr (19) naşîhat virüp eyitdi ki: "Dilerseñ ol biñ kızıl altunuñ elüñden çıkmaya ve yoksullıq odı faqr-ıla (20) yüregün yakmaya bu şehriñ içine girme ve muqîm olup bunda tırma elüñde ser-māyeñ (21) yiter. Hindüsitān seferin eyle refîk bulmağa cehd it. Zîrā kim bu şehirde kim ki üç gün tırursa [209b] (01) elbetde 'āşık olacağdur. Elindeki dünyāsın naqqāşa virüp maḥrûm qalacağdur." diyüp bevvāb ġaber (02) viricek eyitdüm ki: "Yā pîr-i fertût, ne 'aceb sözler söylersin. Üç güne dek ben neye 'āşık olam (03) ve mālum naqqāşa niçün virem?" didüm. Bevvāb eyitdi: "Yā ġarîbü dil-ġaste, ben saña naşîhatı virdüm. Eger ki (04) sebebin dirsem şehirden gidemeyüp 'ışka mübtelā olursın. Eger ki başuñda devletün, elde māl u (05) ni'metün bākî qalmaz dilerseñ naşîhatum dut ki dimişlerdür sa'îd oldur ki āḡer kimesnenün va'zın

²²⁰ "Muhakkak ki Allah azia ve intikam sahibidir."

(06) işide naşîhat tutmağı kendüye iş ide. “Es-sa’îdu men va’aza bi-gayrihi.”²²¹ Çünkü pîr bu naşîhatı kim (07) baña itdi dâhî vesvese-i şeyâtîñ dimāğum fesâda virüp ‘ışk tamarları cûşa gelüp yüregüm (08) harâreti arttı, şunup pîrûñ elin öpüp eyitdüm ki: “Şehriñüzde merd-i ğarîb düşdük ve cemî’-i dünyevî (09) maķşûdlardan bî-naşîb düşdük. Bi’l-lâhi’l-‘azîm baña bu şehriñ aĥvâlinı ve naķķâş-ı Çîñ’üñ ef’âlinı (10) taķrîr kııl diñleyem, rumûz-ı sırr-ı ‘ışk nedür añlayam kim gelecek nesne ĥöd lâ-büd geliser (11) ve olacak nesne olısar ve ğarîbe dünyâda râhat yokdur. Zîrâ ki dünyānuñ her güşeleri belâ vü (12) miĥnet-ile töludur kim dimişlerdür: “Zevāya’d-dunyā meşĥûnetun bi’r-rezāyâ.”²²² Pes ben daĥı miĥnet ü belâdan ğayrı (13) cihānda nesne görmedüm. Ammâ şükrüm şunadur ki her kemâlûñ bir zevâli olduğı gibi (14) ve her zevâlûñ bir kemâli vardır, ümîzdür ki benüm faķrum, devlet ü baĥt u zilletüm ‘izzete tebdîl ola. Zîrâ ki (15) kelâm-ı Qadîm içinde gelür ki: “Fe inne me’al ‘usri yusra.”²²³ Pes yâ pîr-i bevvâb eger (16) Ĥaķ te’âlâ baña tırmaķ içün rızķ naşîb muķadder itdise ol naşîbüm belki beni şehirden (17) gitmege koyacak degüldür kim dimişlerdür ki rızķuñ sen nice taleb iderseñ seni daĥı (18) rızķuñ eyle taleb ider nite kim eydür: “Rızķuke yatulubuke fe’sterih.”²²⁴ Nazm:

- (19) Rızķ-ıçun çekme elem ki yâ ğarîb
Ki emr-i Ĥaķ’la irisir saña naşîb
- Sen naşîbüñ bir dilerseñ yâ ĥabîb
- (20) Günde biñ ister naşîbüñ bu ‘acîb

Der-beyân-ı temşîlât-ı dâstân-ı mâzî²²⁵

- Diñle imdi saña senden bir meşel
- (21) ‘Āşık u tâcir durur nefse bedel
- Qal’a-i Cemşîd olur sende beden
- Zînet-i dünyâ durur ol kıız hemen
- [210a] (01) ‘Āķıl-ısañ virme göñül ‘âleme
- Kim fenâdur bâķî qalmaz âdeme

²²¹ “Mutlu kişi başkasından ibret alandır.”

²²² “Dünyanın her köşesi mahrumiyetlerle doludur.”

²²³ Kur’an, İşrak suresi 94/5, “Zorlukla beraber kolaylık vardır.”

²²⁴ “Rızķın seni arar bulur, rahat ol.”

²²⁵ Mazideki hikâyelerin temsilleri hakkında.

Göñlüñ aña vir kim ol hâlik durur
(02) Günde rızkuñ virici Râzık durur

Hakdan artuğ nesne sevmek belki hem
Put a tapmak gibi ola ehl-i şanem

Hakğ'a lāyık ister-iseñ dirligi
(03) Göñlüñi Hakğ'a virüp kıl birligi

Hizmet eyle Hakğ'a oldur lā-nazîr
(04) Lā-şerîk ü lā-mekân u lā-vezîr

Hâceti andan dile muhtâcı yok
Fânî olur milk i māl u tâcı yok

Milk anuñ ki mālîk oldur bî-gümân
(05) Bākî ol Hakğ ğayrısıdur küll-i fesân

Mā-sivâyı terk idüp iste vü Hakğ
(06) Hakğ'ı iste terk idüben 'ām-ı halk

Künc-i halvetde 'ibâdet eylegil
Emr-i Hakğ'a neyse i'tâ'at eylegil

Emr-i Hakğ'dan ğayrısından fâriğ ol
(07) Hakğ ne taqdîr eyledise kâni' ol

Nuşını Firdevsi'nüñ tutup tamām
(08) Hakğ'a tã'at eyle dāyim şubh u şām

Der-beyân-ı meclis-i âhîr²²⁶

Hamd aña kim ol durur Rabbü'l-enām
(09) Üç yüz on dört meclisüm oldı tamām

Çün 'ināyet itdise ol Hakğ te'ālā
Âhîr oldı işbu meclis hoş-mağāl

(10) Nazm-ı emlah neşridür ahsen hadîş

²²⁶ Son meclisin beyanı hakkında.

N'ola kim itse ʔa'n-ı cāhil ḥabīs

- (11) Ğam degüldür ʔa'n iderse cāhil-ān
Ḥaḳḳ'a minnet kıılır aḥsen kāmīlān

Dü-cihān faḥri Muḥammed Muṣṭafā
Bū Cehil'den çekdi bī-ḥad ol cefā

- (12) Ḥāside itmek durur 'ādet ḥased
'Ādetin terk itmez olunca cesed

- (13) Muṣṣif olan ehl-i dilden kāmuyāp
Ol bilür ki nice durur bu kitāb

İtmedüm cāhil kişile ben kelām
Virdüm ammā ki żarūretten selām

- (14) Sözüme aḥsen kıılup şāḥib-kemāl
Yazup oḳur nushayı ol māh u sāl

- (15) Ehl-i dilden bu durur ammā murād
Eyleye Firdevsī'yi ḥayr-ıla yād

İy dikenden gül virüp ḥamrā iden
Bülbüli şūrīde-i gūyā iden

- (16) Ol Muḥammed nūr-ı ḥaḳḳı yā İlāh
'Afv eyle her ne kim itdüm günāh

- (17) Bu kitābum oḳıyup diñleyene
Luṭf idüp ma'nīsini añlayana

Raḥmet eyle cümlesine iy Ḥuzā
Kim özüñden ğāyırı yokdur reh-nümā

- (18) Raḥmet-i Ḥaḳḳ'dan dilerseñ bā-şafā
Vir şalāvāt sen bi-cān-ı Muṣṭafā

Süleymān-nāmenüñ üç yüz on (19) bişinci meclisünüñ zikrindedür²²⁷

²²⁷ Süleymān-nāme'nin üç yüz on beşinci bölümünde zikredilenler.

İy gönül sen cân u dilden sevdüñ-ise dil-beri
‘Aşık-ısañ şādık ol ‘ışkından itme dil-beri

- (20) Da‘vī-i dostı kılursañ ğayra itme iltifāt
Hūru cennet ‘arz olursa kılma aña nazarı

- Ger Hızır-vār ister-iseñ devleti āb-ı hayāt
(21) Terk ide gör tāt u taht u milk ü şāh İskender’i

Var halīli kıble-i vahdet kılup cāna maḳām
Kendü nefsüñ tanıyuban şıya gör put-ı Āzer’i

- [210b] (01) İşbu çār u tahta bendden taşra gel ‘İsī-şıfat
Tā kim ola zīrū pāyuñ fark-u çarḥ u çenberi

- Nefs-i Fir‘avnuñ ger şırısañ u‘cbını
(02) Milk-i Mısrı Mūsī-veş tutup bulasın zaferi

Ḳāf-ı ‘ālem vahdetinde sākin ol ‘Anḳā bigi
Bir şikeste büm-veş olma şaḳın külhen eri

- (03) Künc-i ḥalvetde müdām-ı Haḳḳ’a tāt eylegil
Cennet-i firdevsi içinde tā bulasın sen yeri

- Virme dil fānī cihāna kim beḳası yok anuñ
(04) Āḥiret yarağın eyle ğāfil olma serserī

Ölmedin ‘ālemde ḳoğıl kāmīl-iseñ bir nişān
Nite kim şāḥib-kemāl ider ḳoyup yādigarı

- (05) Ādemüñ adı ḳalır kendü gider fānī durur
Ölmez ol kim adı ḳalır dilde añılandur²²⁸ diri

- Ol cihetden bu Süleymān-nāme’sin taşnīf idüp
(06) Yādigār ḳodum cihānda iy cihānuñ serveri

Diñle imdi ḳışsa nedür vir şalavat Aḥmed’e

²²⁸ Yazmada “ikilendür” şeklinde yazılmıştır.

(07) **Der-beyān-ı kıssa-i Melik-zāde-i maġrib ve ser-güzeşt-i tācir-i seyyāḥ**²²⁹

Lōkmān ibni ‘Ād ki nebī-i şādıkdur ve cemī‘-i (08) ḥükemānuñ re’isi ṭabīb-i şādıkdur. Bu kitābuñ muḳaddemā mü’elifidür ve Eflātūn-ı Yūnānī eṭıbbānuñ zū-finūnı, ehl-i ‘ırfānı ki (09) bu tarīḥūñ şāḥib-tercūmesidür pes anlaruñ aḳvālı üzre rāviyān(-ı) aḥbār ve nākilān-ı muḥtār şöyle rivāyet (10) kırlar ki baḥr-ı girdābda melik-i maġrib oġlı şeh-zāde ser-güzeştin ol araya getiricek Zāl-i Destān eşidüp (11) ḥayrete varup daḥı su’āl itdi ki: “Yā Melik-zāde, ol tāciruñ ser-güzeştin luṭf idüp ḥikāyet eyle.” (12) deyicek cevāb virüp eyitdi ki: “İy Zāl-i Destān ve pehlevān-ı cihān, ol tācir-i ġarīb ser-güzeştinden şöyle (13) ḥaber virdi ki ol ḳocaya mālumi, ḥālūmi ‘arz itdümse yüzüme baḳup daḥı fikre varup bir zamān (14) ṭurdu daḥı eyitdi: “Yā ġarībū dil-ḥaste, seni bu ḳadar dile getirüp söyleden şol bilūndeki kızıl (15) altundur ki ḳalbe feraḥ viricidür pes ol zamān ki naḳḳāşu Çīn biñ filoriyi elūñden ala göñlüñ (16) daḥı elūñ gibi ṭar ola. Ḥuşūşā ki ḳalbūñ ‘ışḳa giriftār ola, ol vaḳtın devletūñ mezellete, faḳruñ (17) fāḳa tebdīl olup ihtiyācuñ ḥalka ola. Zīrā ki cihānda el ṭarlıġından göñül ṭarlıġı ḳatıdur egerçi (18) kim dimişlerdür: “Dıḳu’l-ḳalbi eşeddu min dıḳı’l-yed.”²³⁰ Ammā ki ḥaḳīḳat göñül ṭarlıġından şol kimse ki (19) eli ṭardur nite kim dimişlerdür: “Dāḳa şadru men dāḳa yeduhu.”²³¹ Ve illā ki yā ġarib bī-çāre, çünkim naşīḥatūm (20) ṭutmaduñ saña gelecek vāḳı’ayı bildüğüm ḳadar taḳrīr kılayım ki rüzigār dīdeyem, sen ḥallu ġarībler (21) senden aḳdem ‘ışḳ belāsına ki giriftār olmışlardır. Sen daḥı olacaḳsın yaḳīn bil ki bu bizüm şeh-rümüzüñ [211a] (01) Ferīdūn şāḥ neslinden bir melik-i tācidārumuz vardır. Bu vilāyet anuñ taḥt-ı yedindedür, ‘azīm ulu pādīşāhdur, (02) āteş-perestdür. Bir kıızı vardır adına Şem‘ī Bānū dirler. Ḥüsni içinde bī-bedeldür, serv-ḳadd ü lāle-ḥadd ü güneş-ṭal’at, (03) ḳamer-siret, perī-şüret, Zühre-cebīnet, ‘Uṭārid-fıṭnat, felek-rif’at, ḥūrī-i zamānedür. Şöyle kim (04) āfītāb rüḥsārı ḳatında secde ider ve māḥ-tāb bināġuşın görüp vecde gelür. Naẓm:

(05) Servü ḳadd ü lāle-ḥadd ü şīrīn-zübān nāzük şanem
Yüzini gören kişi dimez anuñ ki uşanam

Yitmiş iki millet içre ḥüsni dilde çav olup
(06) Söylenür ilden ile dillerde zıkr ider ümem

²²⁹ Tacir-i seyyah’ın serüvenleri ve Melik-zade-i maġrib’in hikāyesi üzerine.

²³⁰ “Kalbin darlıġı (sıkıntısı) elin darda olmasından daha zordur.”

²³¹ “Eli darda olanın gönlü darda olur.”

Neşr: Hakîm kavline çünkim Şem'î-i Bânû'nuñ (07) hüsni ki takrîr itdi kalbümüñ küñinda şanki yed-i 'ışk-ıla hüsni cemālin taşvîr itdi. Pîre gönüm (08) dahı yakışup yakınına varup el etegine urup yapışup eyitdüm ki: "İy merd-i dānā, ne 'aceb ki (09) gönül Ya'kūb'ına Yūsuf cemālinden haber virdüñ? Bi'l-lāhı lūtf it ol yār-ı nāzenīnün vaşf-ı (10) hālinden, hüsni cemālinden baña şahīh haber ver ki 'ışkum tamarları cūşa gelüp (11) kaynamağa başladı, ıztırābum artdı, yüregüm içüme şıgmaz oynamağa başladı." (12) Nazm:

Lūtf idüben cānı şād it vir cānāndan haber
Gamdan āzād eyle kılın söyle o sulţāndan haber

(13) Şerh idüp Ya'kūb gönüle Yūsuf kıssasın
'Āşık-ı Ferhāda vir şīrīn-dehen cāndan haber

Der-beyān-ı takrîr kerdn pîr (14) der-hüsni Şem'î-i Bânū²³²

Hakîm kavline kaçan ki pîr-i 'ākıl, merd-i kāmīl sözlerüm ki eşitdi (15) fikre varup bir zamān sükūt itdi dahı cevāb virüp eyitdi ki: "Yā ġarībū dil-ḥaste, egerçi (16) ki ben kendözümü 'ākıl taşavvur iderdüm ve illā ki ben bu 'ışkdan sen cūvāna ki haber virdüm (17) haqīkat ben saña zulüm etmiş gibi oldum. Zīrā ki dimişlerdür saña zulüm güç şol (18) kimesne itdi ki seni kulağuzladı bir şarp yire. Nite kim eydür: "Ġaddereke men kelleke 'ale'l-isā'eti."²³³ (19) Huşūşā ki sende cūvānlık cünūnlık var. Saña 'ışkdan haber virmek haqīkat seni yaramazlığa işaret (20) itmekdür. N'olaydı hīç saña haber virmeyüp epsem olaydum kim dimişlerdür, peşīmān olmadı şol (21) kimesne ki epsem oldı."Mā nedime men sekete."²³⁴ ve illā elümüzden ne gelür ki taqđīrū'lāhda böyle- [211b] (01) y-idi ki bu şehre senden aqdem gelen ġurebānuñ ḥāletini takrîr ide-y-idüm ammā ki benüm murādum budur ki (02) sözlerümden naşīhat alup menfa'at tutasın velī senüñ ḥarekātuñdan ve hey'etüñden (03) şöyle görünür ki 'ışkdan bākūñ yokdur. Nite kim ḥarīş helāk olur ammā helākın (04) bilmez nite kim eydür: "Heleke'l-ḥarīşu ve hüve lā ya'lemu."²³⁵ Nazm:

(05) Diñle imdi vaşf-ı hālī söyleyem
Şem'a'nuñ ḥālını takrîr eyleyem

²³² Yaşlı adamın Şemi-i Banu'nun güzelliğini övmesi beyanında.

²³³ "Seni zor işe yönlendiren sana zulm eder."

²³⁴ "Susan pişman olmaz."

²³⁵ "Aç gözlü farkına varmadan helāk olur."

- Pādişāhuñ kalʿadadur ol kıızı
(06) Alnı aydur hem güneş anuñ yüzi
- Ol kıyāmet kāmetidür serv-kaç
O melek-şūret cemāl-i lāle-ħad
- (07) Kadd-i elfin okıyanlar yazıda
Teşbīh itdi serviye anı yazıda
- Mürdeye ʿİsī lebi virür ħayāt
(08) ʿĀşık aña ħalk-ı ʿālem kāyināt
- İşbu kalʿa içre olur ol perī
Günden özge kimse görmez ol yeri
- (09) Ħalvetine kim girür ammā şabā
Vaşlatına cān virür pīr-i Sebā
- Ħarc idenler niçe biñ yol māl u genc
(10) Bulmayup vaşlın ider taḥşīl renc
- Yılda bir kez çün olur faşl-ı bahār
Bağda gül tağda açılur lāle-zār
- (11) Zemherīrūñ vaqtı geçüp irse yaz
Cemʿ olur bunda ħalāyık çoğ u az
- Her yirūñ şeh-zādesi bunda gelür
(12) Şemʿī yüzün görmedin ʿāşık olur
- ʿAhdi şöyle eylemişdür pādişāh
Her kimi ki sever-ise nīk-ħāh
- (13) Yılda bir gün cemʿ olur ħalk-ı cihān
Az degül dirnek derilür key çehān
- Şemʿi Bānū zīnet olup iy fetā
(14) Hem-çü Şīrīn biner ol şeb-dīz ata

Pehlevān-veş girüben meydāna ol
Çok melik-zāde eyler dīvāne ol

- (15) Seyr idüp beglerini çü Efrāsiyāb
Meh yüzinden götürür miskīn niķāb

- Gün yüzün görenlerüñ ‘aqlı şaşar
(16) Kendözinden varup atından düşer

- Şem‘ yüzün görüben pervāneler
‘İşkına meftūn olur merdāneler

- (17) Başdan ayak eyleyüp halka nazar
Götürür elma elinde aşlı zer

- Ya‘nī kimi tutar-ısa gözi anuñ
(18) Elma-y-ıla ata ola sözi anuñ

Altı yıldur dirnek ider her yılın
‘Arza kılr halkına bıķın bilin

- (19) Çok melik-zāde gelür maḥbūb u ḥūb
Hīç birini ol beğenmez ki ura top

- ‘Āşık olan diñle aña pes n’ider
(20) Yazdurup naķķāşa taşvīr ol gider

Biñ kıızıl altun alup naķķāşu Çīn
Yazdurur Şem‘ī cemālin bes hemīn

- (21) Bir aya kıalmaz irer faşl-ı bahār
Cem‘ olup halk-ı cihān uş bī-ķarār

- Ger tūrursañ bu şehirde göresin
[212a] (01) ‘İşkına anuñ sende cānuñ viresin

Efḍal oldur bu şehirden gidesin
Biñ kıızıl altun-ıla dirlik idesin

- (02) Yoḥsa altun gide bī-zer olasın
Zersüzin cāndan da bīzar olasın

- Böyle diyüp çok naşīḥat virdi pīr
(03) Līkin olmadı ḳatumda dil-pedīr

Diñle imdi bir ‘acāyib ḳışşayı
Vir şalāvat al şevāb u ḥişşeyi

- (04) **Der-beyān-ı ḥabs-şuden-i Zāl-i Destān ve Ḳārūn-ı pīl-ten-i bed-mest-i Edünyā**²³⁶

Hakīm ḳavlince (05) mağrib pādīşāhı oğlu Pervāne şāh bu lezīz ḳışşayı bu araya getürince Zāl-i Destān’a ve Ḳārūn-ı pīl-ten’e dārū-yı (06) hūş-ber yetdi. Her birinüñ ‘aḳlı başından gitdi şol merg-i müfācāt²³⁷ gibi gelüp yetdi. ‘Aḳıl başdan, (07) ḳuvvet ‘amelden ḳalup daḫı her biri bir tağ gibi tırdıḡı yerden aḫtarılup düşdiler. Edünyā emir itdi üzerine (08) üşdiler. Ol pehlevānları, dārū-yı huş-ber tutmuş merdānları Yū‘ā bin Çarūpā ol pelīd ü nā-bekār u re‘īsü (09) a‘dā ḥ‘ōcası-y-ıla üzerlerine tırup ellerine ayaklarına ve boyunlarına Efrencī zencīr urup muḥkem bende (10) çekdiler daḫı ikisini başdan ayağa dek Zāl-i Destān’uñ götürdüḡi toḳsan arış ejderhā (11) derisinden düzülmüş yedi başlu yil evren gevdesinden yüzülmüş kemend-ile birbirine muḥkem (12) şardılar daḫı gemi anbārına bıraḳdılar. Andan Edünyā ve begler begisi Evyāşir ve ḥ‘ōcası bir yire gelüp (13) tanışdılar eyitdiler: “Düşmeni müdārā-y-ıla ele getürdük, bende çekdük. Şimdiden şoñra bize (14) çāresi budur ki bu iki ḳuşlaruñ arḳasına süvār olup girdāb baḫrından baş ḳurtaravuz (15) yoḥsa Süleymān ḥātemi ḥaḳıçun biz bu girdābda helāk oluruz. Ya budur ki acılıḡ-ıla, şusuzlıḡ-ıla (16) cān virürüz ve yāḥūd düşmān elinde ḳılıçdan geçerüz, degme kimse baḫr-ı girdābdan ḥalāş (17) olmaz. Çünki bunuñ gibi furşat ele girdi furşatı geçürmeyüp ḥalāş olalum.” (18) Nazm:

Furşatı fevt itmeyelüm bu durur tedbīr bes
Līki rāzı kimseneye söylemeyüp itme ses

- (19) Rāzını dilden viren tedbīrini bozar begüm
Sırrı izḫār eyleyenden yegdür āḫir ḥār ü ḥas

Neşr: (20) Hakīm ḳavlince bunlaruñ üçü bu ittifāḳı idüp Edünyā bin Dāvud Zāl’uñ cebe ü cevşenin geyüp ve Ḳārūn-ı (21) pīl-ten’uñ Evyāşir cevşenin geyüp simurḡ yeleklerin başlarına şoḳup, ḳılıçların taḳınup, gürzlerin [212b] (01) omuzlarına urup daḫı Ḳayḫafūn-ı re‘īs-ile bu ḥalka eyitdiler: “Siz sākin oluñ biz bu ḳuşlaruñ yanına (02)

²³⁶ Zāl-i Destan ve Karun-ı pil-ten’in Edünyā’nın eliyle hapsedilmesi üzerine.

²³⁷ Yazmada “mefācān” şeklindedir.

varalum eger kim bizi Zālū Destān ile Qārūn-ı pīl-ten şanup i'rāz idüp kaçmayacak
 kanad açup (03) uçmayacak olurlarsa süvār olup her birimüz birer ikişer ādem dahı
 bilemüzçe alup kuşlarla (04) sizi taşıyup hālāş idevüz. Niçe bir girdāb içinde yas u
 mātem dutavuz.” deyicek Qaytafūn-ı re'īs (05) cevāb virdi ki: “Yā Edünyā-i bez-baht,
 ve yā Yū'ā bin Çarūpā-i bed-şıfat, bu fikri ki itdünüz haṭādur. (06) Dek kendü başuñuz
 kırtaruñ kim bunda tırmaḡ size 'ayn-ı belādur. Siz gidicek bize dahı (07) Allāh yol
 viricidür kim her ceza'ü feza'da bir şādīlık ve her derde bir devā iricidür kim cihānda
 (08) şādīlık kim görürse ğamsuz ve rāhata kim irdi elemsüz. Nite kim eydür: “bu 'ālem-i
 kevn i fesāduñ (09) içinde şalāḡ u fesād āmūhtedür. Fī külli cür'atin şerkatün ve ma'a
 külli ekletin ğuşşatün.²³⁸ Ammā elümüzden ne (10) gelür ki ümīzümüz Hāḡḡ'a şöyledür
 ki Hāḡ te'ālā bize dahı bir yol vire. Zīrā her bendüñ hālāşı (11) ve her hālāşuñ bendi
 vardur ve 'usruñ yūsri ve yūsruñ 'usrı vardur nite kim kelām-ı mecīdde ve kitāb-ı (12)
 temcīdde gelür ki: “Fī inne me'a'l-'usri yusra inne me'a'l-'usrı yusrā.”²³⁹ re'īs böyle
 deyicek Evyāşer (13) ve Edünyā bin Dāvud re'īsüñ sözine cevāb bulamayup ḡōcasıla
 Melik-zāde'yi bilesince alup (14) kuşlar katına vardılar. Kuḡnūs-ıla raḡne dahı
 gemideki ölüleri yiyüp qarınlar toymışdı hemān-dem (15) bunlaruñ arḡasında Zāl-i
 Destān-ıla Qārūn-ı pīl-ten çukalların ve başlarındāğı ışıkların ve sīmurġ (16) yeleklerin
 görüp inanup pehlevānları şanup muṭī' olup kaçmadılar. Hemān-dem kuḡnūsa Edünyā
 (17) süvār olup ḡōcasın ardına aldı ve raḡne kuşına Evyāşer bin Çarūpā binüp Melik-
 zāde'yi ol dahı (18) ardına alup boyunların kucaḡlayup şeh-perlerine yapışdılar ve
 uyluḡların kanadları altına şoḡup (19) dahı kuşlar kanadların açdılar gemiler üstinden
 uçdılar birinci kat göġe yaḡın geçdiler. (20) Nazm:

Şeh-perin dutup tıyūruñ oldu bunlar çün süvār
 Bindi şan sīmurġ-ı Qāf'a pehlevān-ı Sām-süvār

(21) Diñle imdi cān u dilden bu Süleymān-nāme'sin
 Vir şalavat cān u dilden Aḡmed'e ammā bī-şümār

Qaşsa-i recīm ve iġvā-kerden Sürḡ-ı bād-rā²⁴⁰

[213a] (01) Hükemā kavlince Edünyā bin Dāvud ve Evyāşir bin Çarūpā kuşlar arḡasına
 süvār olup baḡr-ı girdābdan hālāş (02) bulup yer-ile gök arasında kuşlar uçup gitmekde
 ve anlar kuşlar arḡasında Allāh'a şükür itmekde. (03) Ammā ki bizüm kışşamuz ez-ān
 cānib Süleymān ḡazretine geldi 'aleyhi's-selām. Nite ol zamān ki (04) Süleymān-ı

²³⁸ “Her bir yudum eza. Her bir lokmada sıkıntı vardır.”

²³⁹ Kur'an, İnşirak suresi 94/6, “Muhakkak her zorluk beraber bir kolaylık vardır.”

²⁴⁰ Sürḡ-i bad'ın baştan çıkartılması ve recimin hikāyesi.

nebi'nün 'aleyhi's-selām oğlancuğı tamām şekl-i insān bağlayup a'zāsı yirlü yerince (05) olıcağ adını 'Abdu's-şamed koyup andan tahtına geçüp devletile karār itdi ve Sindūs-ı cinnī'yi katına (06) kığırup eyitdi: “Bir niçe gündür ki İblīs-i la'īn'i tutmağa cin serhenglerin gönderdüm ve müvekkel-i (07) melā'ikeden kafā-dār koşdum ve tekvīnler dağı gönderdüm şol kaşd üzerine ki İblīs-i (08) la'īn'i her kanda-y-ısa tutup getüreler emrümle bende şalup şerrini hayrū'n-nās üzerinden götüreler (09) hiç kimsesi belürmedi. Var cüst ü cū kıl. Recīm kandaşur bili vir.” diyüp hüküm edicek (10) Sündūs-ı cinnī eyitdi: “Yā nebiyya'l-lāhı, egerçi ki hükümüne mahkūmam, her ne yire dirseñ (11) varuram, hizmetüne yüz sürerem ammā bu bir emr-i 'azīmdür. Zīrā ki bir vücuddur ki tārketü'l-ayn (12) içinde “e'uzü bi'l-lāhi min eş-şeytān-ı'r-recīm.”²⁴¹ deyicek yetmiş biñ yıllık yol kaçır. Vakti ki muvaḥḥid (13) bu du'ayı tamām edince yine ol yetmiş biñ yıllık yolu kaṭ' ider. Bes ben anuñ gibi çāpūk şahşı nice cüsteleyem, (14) kandalıgını bilem?” diyüp cevāb viricek Süleymān ḥazreti 'aleyhi's-selām İblīs-i la'īn'ün çāpūklığın (15) ta'accüb itdi dağı dönüp eyitdi ki: “Yā Sündūs-ı cinnī, yā nice ola ki şeytān-ı recīmün kandalıgın (16) bilüp bir tedbīr idevüz?” deyicek Sündūs-ı (cinnī) eyitdi ki: “Yā nebiyya'l-lāhı, ān-ı vaktı bir nesneyi bilmek ve on (17) sekiz biñ 'ālem içinde fark kılmak müvekkel-i bādı melek-i Nağmağā'il'dür?. Zīrā ki 'ālem-i kāyinātuñ (18) içi havā-y-ıla fezā tolmışdur bes her ne cid ki havāya toķına anuñ şavı müvekkel-i bād sem'ine irişür, (19) 'ilmi yetişüp saña ḥaber virür.” deyicek Süleymān ḥazreti 'aleyhi's-selām müvekkel-i bādı Nağmağā'il'i? (20) kığırtı ve teftiş itdi ki recīm kandaşur cevāb virdi ki: “Yā nebiyya'l-lāhı, kūh-ı billūr eteginde (21) Sürḥ-ı bād-ı cin nazarında alan oturup iğvā viri yorur. Süleymān eşidüp hışma gelüp: “Var tīz [213b] (01) gör, gelüp ḥaber vir,” deyicek cin dem çeküp uçup gitdi. Ān-ı vakt içinde gelüp (02) Sürḥ-ı bād nazarına yetdi. Bizüm kışşamız ez-ān cānib recīm-ile Sürḥ-ı bād'a yetdi nite ol (03) zamān ki İblīs-i la'īn ve telbīs-i bī-dīn Sürḥ-ı bād'a iğvā virdi bir rivāyet budur ki Sürḥ-ı bād-ı cinn'ün: (04) “Zükrān.”²⁴² diyü cin serhenglerin katına cem' idüp Süleymān üzerine varmak tedbīrin itmiş idi. (05) Şeytān andan şöıra gelüp iğvā virdi ammā ki Süleymān kendüyi tutaçağından (06) gāfil idi. Zīrā ki şeytān-ı la'īn yā zürriyāt-ı şeyātīn gelecek gāybı bilmezler anuñçundur ki (07) her gice nişfü'l-leylde birbirinün üzerine binüp birinci kat felege çıkup melā'ikeden (08) söz uğurlayup gelüp kāhinlere ḥaber virmek isteyince melā'ike Şehāb-ıla Yaķūp helāk (09) ider. Ammā ki cümle-i cinnīnün üzerinde olup göge yakın olup ḥaber bilinci gelüp kāhinlere (10) ḥaber virür. Eger ki şeytān-ı la'īn gāybı bilse Ādem-i Şafī'nün nūrına secde kılıp la'net olmazdı. (11) Bir kimesne ki la'net olacağı bilmeye gāyba hüküm mi ider? Nazm: (12)

²⁴¹ Kur'an, Nahl 16/98, “Şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.”

²⁴² Yazmadaki imlası zel, kef, re, elif, vav, nun'dur.

İns ü cinden kimse bilmez gaybı ammā Hāk Çalap
‘İlmü gaybı Hāk bilür vāhid durur Allāhu rab

Cinn ü insden kimse gaybı bilse-y-idi her zamān
(13) Genci yirden çıkarurdu harc idüp sīm ü zeheb

İğvā-kerden recīm ü Sürh-ı bād-i cinnī-rā²⁴³

Hakīm kavlince (14) çünkü Sürh-ı bād-ı ‘asker-i cinniyānı ve leşker-i ehremenānı cem’ idüp Süleymān üzerine (15) varmağa kaşd edicek anı gördiler ki İblīs-i la‘īn merdūd-ı rabbi’l-‘ālemīn Dille birle İhdinaş (16) Keyūm birle Kena’ birle Kenes birle Denes birle Vasvās birle Hannās birle Yūsevis birle geldiler. (17) Sürh-ı bād-ıla Ekvān-ı dīv İstaḥar-ı cinnī ve Demür-bāt-ı dīv ve Şahr-ı cinnī ve Şalşāl-ı dīv karşı turup (18) ‘izzet kı lup Sürh-ı bād-ı cin nazarına karşı zerrīn taht kurdılar geçüp oturdı. Sağ tarafına cin (19) serhengleri ve sol tarafına ‘afārīt ser-neferleri ayağın turdılar. Andan Sürh-ı bād-ı cinnī emir (itdi) (20) altun gümüş mecmerele içinde ‘ūd u kâfūr ı müşk şandal yakup, ‘anber dü tüzüp şeyāfīn (21) neslini ziyāfet itdiler. Andan İblīs baş götürüp Sürh-ı bād-ı cinnī’ye eydür: “Yā server-i cinnī ve ‘adū-yı [214a] (01) sünnī ne tedbīr ü re’y itmekdesin? ‘Afārīt çerisin cem’ idüp ne cānibe gitmekdesin?” (02) deyicek Sürh-ı bād eyitdi: “Eşitdüm ki bu köhne cihāna bir taze Süleymān gelmiş ins ü cin emrine (03) fermān olmuş. ‘Acem sultānı Keykubād ve Tūrān meliki Efrāsīyāb ve ‘İmālīka emīri Sührāb şāh (04) ve Endelūs meliki Hüsrev şāh ve Benī Aşfer meligi Bilād-ı Aşferī fi’l-cümle İrān u Tūrān serverleri (05) ve Şeddād-ı ‘Ād pehlevānları ve rüy-ı zemīn şāhib-kırānları, yedi aḳālīm şāhib-kırānları Süleymān (06) dergāhına gelüp musahḥar olmuşlar. ‘Ale’l-ḥuşūş ki nübüvvet ḥātemi eline girmiş Elhenc-i cinnī (07) daḥı hizmetine yüz sürmüş ve taht-ı Süleymān’a daḥı merkeb bād olmuş ve sīmurğ kuşu daḥı gelüp (08) atyār uluları ile üzerine sayvān kurmuş. Da’vet-i Süleymān’ı varduınca teraḳḳī kılmış, tā hattā Semendūn-ı hezār- (09) yek-dest, Sām-ı süvār kuvvet-ile darb-ı desti Süleymān’a çāker olmuş. Şimdiki ḥālde dīvler sultānı Kāndahār-ı (10) dīv Ca’ca’a-i dīv’le ehremen leşkerin çeküp Ḥorāsān pādīşāhıla ittifāḳ idüp Süleymān’uñ (11) kayın atası Tabbu’ bin Aşda’ tahtıgāhı Bağdād üzerine düşmüşler. Sām-ı süvār Süleymān leşkerile (12) gelüp ins ü cin çerisile cem’ olup Ḥorāsān şāhıla ceng iderler-imiş. Kāndahār-ı dīv baña (13) kāşid gönderüp yardım istemiş. Ben anuñ ayağına varmağa

²⁴³ Recimin Sürh-i bad’ı azdırması.

itdüm. Ammā ki ‘afārīt cin (14) leşkerin eṭrāf-ı ‘ālemden cem’ itdüm şol kaçd üzerine ki.” Nazm:

(15) Dīv ü cinni ‘askerin dirdüm tamām
Tutdı ‘asker gök yüzün hem-çün gamām

Kaşdum ol ki şeh Süleymān’a varam
(16) Cānın alup kanını yire karam

Tā Süleymān bile kimdür Sürh-ı bād
Ceng idem anuñla gāyet ziyād

(17) Darb-ı desti hātemin elden alam
Tā serīrinde anı hāke şalam

Ādemī-zād ilini gāret kılam
(18) Nesl-i insānı kılam cümle ‘adem

Şeh Süleymān öluben ‘ālemde bes
Dīv ü cinne hākım olam iy kenés

(19) Hāk-i insān kim durur ki ola şāh
Cümlesin itsem gerek şimdi tebāh

Böyle diyüp urdı lāfı Sürh-ı bād
(20) Vir şalavāt Muştafā’ya hōş-nihād

Neşr: Hākīm kavlince Sürh-ı bād-ı cinnī (21) böyle deyicek İblīs-i la‘īn gāyet şād oldı. Andan dönüp eyitdi: “Yā Sürh-ı bād, hezār aḥsend [214b] (01) saña kim devletüñe lāyık ve şecā‘atüñe muvāfık ve baht u iḳbālüñe muṭābık yahşı tedbīr ü rāy (02) itmişsin ve līkin Süleymān yavuz ġarīmdür. Anuñ yanında Sām-ı süvār gibi pehlevān vardır ki (03) niçe biñ dīv ü ‘afārīt kafāsın bir darb-ıla hırd etmişdür ve niçe yüz biñ cinn ü cān cānların (04) alup tīgü kamkām-ıla mürd etmişdür ve Semendün-ı hezār-yek-dest biñ bir eline biñ bir dürlü (05) yaraḳ alup Sām-ı süvār-ıla ceng idüp başa varımadı. ‘Āḳıbet zebūn oldı ve daḥı Rüstem (06) bigi ve Zāl-i Destān bigi ve Kārūn-ı pīl-ten ve Jūpīn-i cihān-süz ve Ra’d ibni Berḳ ki bunlar (07) her birisi pehlevāndur erligin bilürler kavm-i ġarb ve ḥalk-ı şarḳ ve bunlardan ġayrı Elhenc-i (08) cinnī ki cinnīler sultānidür melek-i Sipīd-ile ve Tamhūriş cinnīle ve cin müvekkeli melek-i Aḥmer’le ve melek-i (09) Dehneş-ile ve melek-i Meyṭatarūşi ve meleki’l-Yemūn A’zam

ve melek-i Ahnaf ve melek-i Şemhūriş ki cemī'si niçe yüz (10) biñ cinne mālīk serverlerdür. Cemī'si Süleymān dergāhında hīzmet kılur emr-i Süleymānī'ye muṭī' (11) ve musahhar dururlar 'ale'l-ḥuṣūş ki Īrān ve Tūrān serverleri Benī Aşfer ve Endelūs dil-āverleri (12) ve 'Arabu 'Arbā pehlevānları ve Benī Īsrā'īl merdānları, Yūnān ve Bağdād ser-firāzları ser-cümlesi (13) Süleymān'ıñ ḥükmine mahkūm olmışlardur ve bundan ğayrı sīmurğ kuşu atyār ulularıla (14) yırtıcı ve tırtıcı kuşlarla kanad kanada çatup, baş başa catup güneş hırrı Süleymān cismine (15) te'şīr itmesün diyü yir-ile gök arasında taht-ı Süleymān'ı yil götürüp gıtdüğü hīnde (16) ve yāhūd devlet-ile bir yirde oturduğı yirde gölge olup gök yüzinde per ü bāl açup (17) uçup sāye-bān tutarlar ve bundan ğayrı yil taht-ı Süleymān'a merkeb olmışdur. Mağārib ü meşāriķa (18) ḥayl ü ḥaşem-ile ve tabl ü 'alem-ile ān-ı vakt içinde iltür, kanda dilerse götürür istedüğü yire yetürür." (19) Nazm:

Şeh Süleymān'dur melik ğāyet ziyād
Ġāfil olma düşmenüñden Sürh-ı bād

(20) Bu kadar leşker aña virmez cevāb
Söz budur ki dimişemdür ḥōş-nihād

Neşr: (21) Hākīm kavlince İblīs-i la'īn böyle deyicek cümle oturan ve tūran cinnīler mih-terleri ve 'afārīt [215a] (01) dil-āverleriyle ve ehremen serverleriyle ve gül mübārizleri Süleymān 'azamet-in eşidüp cemī'si vehme varup (02) ḥazer itdiler. Andan Sürh-ı bād baş kaldıurup eydür: "İy pelīd ü zışt ve server-i 'afārīt, bir söz söyledüñ (03) kim leşkerüme Süleymān heybetin bıraķduñ, dīv ü cin serhenglerini kōrkudduñ. Ol demürce Dāvud (04) oğlu zenbīl örücü üstür ve ba'īr sürücü ḥarāmılık idüp il urucı ve kendüzin görıcı ve göge gögsin (05) gerici ve muğaylān dikenin yakıcı Urmiyā evin yakıcı Dāvud oğlu Süleymāncuğaz ol çüpān becce ve oğlancuğaz (06) ne şey'-i kālīldür? Yā İblīs-i dūlīl, iy zelīl ki benüm katumda anı 'azamet-ile añarsın. Anı bilmez misin ki cihān sarāyına (07) Adem-i Hākī'den evvel Hāfī kavmine Süleymān-ı Hāfī geldi ve andan aķdem Cafī kavmine Süleymān-ı Cafī geldi (08) ve andan aķdem cin kavmine Süleymān-ı Cin geldi ve Cān kavmine Süleymān-ı Cān geldi. Muḥaşşal-ı kelām (09) ibtidā-yi 'ālemden Şahr-ı nār'ı kim Allāhu te'ālā ḥīlkat itdi anuñ nesli kim cihānda üredi (10) toķuz yüz biñ yıl cihānı nesli kim tutdı Süleymān bin Şahr-ı nār kim 'ālemde Süleymānlık (11) itdi ol tarihden tā Ādem-i Şafī devrine gelinceye dek yüz biñ yigirmi üç biñ toķuz yüz (12) toķsan toķuz Süleymān kim cihān mülkine geldiler. Her biri ki kendü zamānındaki kavmine (13) ḥākim olup Süleymānlık ki kıldılar serīrleri merkeb-i bād olup Süleymānlık ḥātemin ki (14) ellerine aldılar tā ol demden bu zamāna dek ben

ve benüm neslüm ve aşlum hîç bir Süleymân'a muṭî' ü (15) münkâd olmamışdur. Hızmet-i Süleymâni'yi Sürh-ı bād kılmamışdur. Zîrâ ki Allâhu te'âlâ qahhâr ve cebbâr ve hâlik u (16) el-nârdur ki beni cehennem odının 'alevinden hilkat etmişdür. Baña hîç nesne kâr itmez, (17) cemî'-i yaradılmış mahlûkdan hîç kimse beni zebûn idüp tutmaz. Zîrâ ki ben bir âteş (18) yalıñıyam ki her ne yire ki ağız açup âteşüm saçsam ân-ı vaḳtda yanup maḥv olur tâ hattâ bir gün (19) İbrâhîm peygâmbere zamânında İskender bin 'Abdu'l-lâh bin Dahhâk ibni Sâmi ibni Nûh peygâmbere ki aña (20) İskender-i kübrâ dirlerdi. Karadeñiz'i kesüp ağıdan, İslâmbol boğazını kesen, (21) mağrib milkini Kaytafâ'nun saltanat-ı yâsını nuşret elile yaşıyan, Hind şahının tâcını ceng [215b] (01) içinde feth elile kapan, Ye'cüc u Me'cüc def'îçün demürden sed yapan, İskender-i kübrâ'nun (02) seddine uğrayı geldüm. Cin serhenglerine su'âl itdüm ki: "Bu nedür?" eyitdi ki: "Bu demürden seddür ki (03) İskender-i kübrâ yapdurdı. Şol kaşd üzerine ki ins ü cinden kimse buña zafer bulmaya, (04) sed bağlayup Ye'cüc ve Me'cüc geçüp halka zarar kılmaya. Bes ben Sürh-ı bād lâf-ı İskender'e kaşkıdum, ağzum (05) açup seddün bir tarafına âteşidem saçup berķ gibi şakıdum. Ân-ı vaḳtda anı gördüm ki ol âhen-sed (06) def'î şu bigi eridi diledüm ki cemî'isini dem-i âteşümle hırķ idüp maḥv idem. İllâ ki yine ol halka teraḥḥum kıldum ki (07) Ye'cüc fitnesine ve Me'cüc belâsına mübtelâ olmayalar." Nazm:

Sen ne dirsın baña iy şeyṭân recîm
(08) Hilkatum aşlı durur nâr-ı caḥîm

Kaşd idersem 'âlemi bir dem yaḳam
Cehd idersem cümle mülki ben yıḳam

(09) Müşt urursam çarḥ-ı eflâkı bozam
Püştipâ ursam semek baḡrın üzem

Biñ Süleymân gözlerümde nemledür
(10) Baḡr-ı 'ummân kaṭre gelmez nemledür

Cân alıcı cengüme gelmez bayıķ
Şaḳalın Merrîḥ yolar bursam bıyıķ

(11) Kaşkıdum oldur şeh Süleymân'ı dutam
Tâc u taḡtını aluban baḡra atam

Hâtemin elden alup 'âlem tutam

(12) ‘Āleme hükmi kılup mādem tutam

Böyle diyüp urdı lāfı Sürh-ı bād
Vir şalavat Muştafā’ya key ziyād

(13) Neşr: Hākīm kavlince Sürh-ı bād böyle deyicek recīm eyitdi: “İy cin (14) serveri, küh-ı Billūr mālīki, rāst buyurursın ki şecā’atüñe ve şalābetüñe ve salţanatuña (15) ve kuvvetüñe ve şevketüñe ve itdügün niyyetün ve gayretüñe ve hamıyyetüñe ve fıţnatuña (16) ve ‘ālī himmetüñe hıç söz yok ve ammā ki bu kadar çerile Süleymān üzerine varmağa ve hem (17) düşmān-ıla cenge el karmağa, gürz-i girāna dest urmağa icāzet virmezem. Ne kadar (18) Sürh-ı bād-ı cinnī-y-iseñ ol dahı Süleymān-ı zamān’dur ne kadar sen ‘adū-yı sūnnī-y-iseñ²⁴⁴ ol dahı (19) halīfe-i Raḥmān’dur. Huşūşā ki yarıcı ḥannāndur. Ḥāfızı, müvekkeli melekūt-ı rūḥāndur. (20) ‘Ale’l-huşuş ki ol Süleymān meligi cin ve’l-insāndur. Pehlevānı Sām ibni Nerīmān, refīķi Rüstem-i (21) Destān’dur. Pes ‘ākıl oldur ki düşmeni ḥör görmeye.” Nazm:

[216a] (01) ‘Ākıl ol ki ḥaşmını görmeye ḥör
Ki ejdehānuñ yir etin üşince mūr

Bursa Edirne şehri mişli ān-ı vaķt
(02) Kül ider yaķar düşünce kümce ķor

Neşr: Hākīm kavlince İblīs böyle deyicek (03) Sürh-ı bād eyitdi: “Yā re’īs-i şeyāṭīn, yā nice itmek gerek dahı leşker mi cem’ ideyim?” didi. İblīs: (04) “Eṭrāf-ı ‘ālemde ne kadar dīv ü ‘afārīt ve ğül cinsi var-ısa her birinün serhenglerine ķaşid gönder (05) da’vet eyle cem’ olsunlar ve ne kadar cin serverleri var-ısa anlara dahı elçiler gönder bir eksüksüz (06) düşmān yarağıla gelsünler ‘ālī ḥazretüñe bir kadem kılsunlar. Süleymān’uñ tāc u taḥtın elinden alıcaķ Süleymānlık (07) saña naşīb olıcaķ devletün sāyesi altında ḥōş geçüp yiyüp içüp murādlu murādın bulsunlar. (08) Yā Sürh-ı bād, şol kadar leşker cem’ it ki tā sen cebe gördüğün vaķt ben dahı bile olam, (09) leşkerüñi görüp taḥsīn kılam. Andan şoñra ben delīli saña delīl idüp bile verem ve hem (10) leşkerüñi cem’ itdüğün vaķtın bir yire cem’ idüp menbere çıķup va’z idüp her birine naşīḥat (11) virsem gerekdür. Bu şerāyiṭi yerine getürmege rāğıb ve ṭalīb ol ki devlet yüz göstere.” (12) Nazm:

Dut naşīḥat tā ki devlet yār ola

²⁴⁴ Yazmada “‘adū-yı sinnī-y-iseñ” şeklinde yazılmıştır.

Baht u ‘izzet h  zet  ne y  r ola

- (13) Kim na    at   t  d  sa devlet anu  n
  t  mayanlar h  ali key d    v  r ola

Ne  r: (14) H  k  m   avlince   bl  s b  yle deyicek k     a d  r  z itmeyel  m S  r  -1 b  d-1 cinn   e  r  f-1 ‘  leme cin k    idlerin (15) g  nderdi ne   adar ki rub  -1 mesk  n ve heft-ki  ver i  inde kend  ye t  bi     te    cinn  ler (16) var-  sa c  mlesin da  vet eyledi. Nite kim bundan evvel z  kir olup durur ki nesl-i   ey  t  n d  rt (17) cinsd  r. ‘Af  r  t    ehremen ve per   ve cinn   ve cin da  ı d  rt cinsd  r. Evveli h  k  d  r, ya  n   ki (18) anlaru  n ma   amları yir altındadır ve v  r  n yirlerded  r.   kinci cinsi   b  d  r. Ba  ırlarda ve   ular i  inde (19) ve ırma  larda m  temekkinlerd  r ve     nci b  d  d  r. Yir-ile g  k arasında hav  -y   fen  da d  yim bunlar (20) gezmekded  r. Biribiri   zerine y  g  lup melek  tdan s  z u  urlama  dad  r ve melek  t da  ı (21) d  yim anları   ah  b-  la atup yak  ma  dad  r ve d  rd  nci cinsi da  ı   te   d  r. K  rre-i n  rda ve k  l  henlerde [216b] (01) ve yanar fur  nlarda ve   ss   yirlerdeki   emse yak  n yirlerde m  temekkinlerd  r ve ba  z  s   da  ı n  r-1 ca    mde (02) h  zmetde durur. Pes S  r  -1 b  d’a ta  allu   ne   adar   te    cinn  ler var-  sa cem   isi anu  n i  inde cem   olup (03) k  h-1 Bill  r d  ameninde S  r  -1 b  d-1 cinn’  n   atına cem   olup geldiler nite evvel F  r  z    h b  l  ginden (04) B  stv  n cin geldi bir ni  e y  z bi   cin-ile ellerinde nu    s   t  sdan   te  -d  nlar   utarlar ki h  n-i cengde (05)   te   ya  dururlar ve pehlev  nları   ah   aham-1 cin ve A  n  m-1 cin   ab  t  b-1 cinn  -y-idi.   kinci S  rba   l   avminden (06)    r   -1 cinni geldi.   oks  n bi   ejder-s  v  r cind   erisile kim ellerinde seng-i siy  hdan d  z  lm    buz-d  nlar (07) g  t  r  rlar ki     p va  tında si  r-ile    f  nlar   oparurlar ve pehlev  nları adı Teley  n-i cinn   ve Tedey  n-i cinn   (08) ve Tena  un-1 cinn    r ve     nci    h-1 M  r  t   avminden M  r  t    h-1 cindi geldi. Seksen sekiz (09) bi   sekiz y  z tims   -s  v  rlarla kim ellerinde   op u t  fenkler g  t  r  rlar ve pehlev  nları Ma  t   n-1 (10) cind   ve Cerr  n-1 cind   ve ‘Acc  n-1 cind   idi ve b   de-z  n d  rd  nci   a  ank   l   avminden D  d-1 yek- (11) yek    h-1 cind   geldi. Yetmi   yedi bi   bebr    ner-   r-s  v  r cind     erisile kim ellerinde elm  s seyfler (12) dutarlardı yedi ba  lu evreni     salar igidleridi²⁴⁵ kim pehlev  nları   arr  n-1 cind   ve   abb  n-1 cind   (13) ve Acf  n-1 cind   idi ve be  inci   em          avminden Af  iv  n-1    h-1 cind   geldi. Altm    altı (14) bi   neheng-s  v  r ve peleng-s  v  r cind   erisile ki ellerinde   ok  zar   ulplu   hen   aplu   alı  lar g  t  r  rlar (15) idi. Pehlev  nları   alt    -1 cind   ve   a   a   -1 cind   ve Cer   s-1 cindi idi ve yedinci   amer    h   avminden (16)   ah    h-1 cindi geldi kır   sekiz bi   sekiz y  z g  rg-s  v  r cind   erisile ki her birisi ellerinde t  r    (17) kem  n g  t  r  rlar pehlev  nları Mehv  h-1 cind   ve ‘A  ana-i cind   ve M  tafta-i cind   idi. Cem   isi gel  p

²⁴⁵ Yazmada “igidilerlerdi” şeklindedir.

(18) Sürh-ı bād-ı cin öñinde şāhları yüz yire koyup çerilü çerisini ‘arz idüp emrine me’mūr ve hükmine (19) maḥkūm oldılar. Nazm:

Bu yedi bölük kavmu cindī tamām
Geldiler Sürh-bād-ı cinn’e iy hümām

(20) Her birisi leşkerin ‘arz eyleyüp
Hükmine münkād olur hem-çün gulām

Neşr: (21) Ḥakīm kavlince bu yedi bölük cind serhengleri İblis-i merdūd pür-telbīs-i matrūd görüp taḥsīn [217a] (01) itdi. Andan Sürh-ı bād-ı cinnī hüküm itdi dīvler sulṭānı Demür-bād-ı dīv daḥı yüz kerre yüz biñ ehremen (02) leşkerile ki her birisinüñ ellerinde seng-i āsiyāblar götürürler ki pehlevānları Ḥarḥūp-ı ehremen ve Mağzūb-ı ehremen (03) ve Aşvāt bin Emvāt-ı ehremen ve Şāmiḥāt-ı ehremen ve Nāşirāt-ı ehremen ve ‘Āşifāt-ı ehremen ve Aṭvād bin Şi’lād-ı ehremen (04) ve ‘Ayhara bin Mużṭar-ı ehremen ve Cābir ibn ‘Ābir-i ehremen ve ‘Uḳḳār bin Ḳahār-ı ehremen ve Aṭvār bin Ezvār-ı ehremen ve Mihrās (05) bin Aḥvās ehremen ve Fasfās bin Ḥirās-ı ehremen idi. Ancılayın cebbār ve ḳahhār ehremenlerdür kim eñ keminüñ (06) ḳāmeti bir ḳavsa²⁴⁶ ve azusı dişleri burc üstindeki bedene beñzer ve başları ḥammām ḳubbesince ola ve gözleri (07) ‘Arab ocağınlayın yanar külḥāna beñzer ve kolları çınār şāḥı mişāl ve barmaḳları diğrene beñzer (08) ve bāzūları bezir-ḥāne sütünü bigi ammā kim gevdesi ḳıllarınıñ her birisi dikene beñzer ve yüzleri (09) aḡu bigi şaru ve yañaḳları tüsi sürgene²⁴⁷ beñzer ve incükleri menāre-hey’et ve ṭabanları altı ḥirmene (10) beñzer ve ṭuruşları Efrāsiyāb bigi Tühümtene beñzer. Nazm:

Her birinüñ ḳāmeti mīl ü menār
(11) Nār-ı veyl aḡzı gözi od yanar

Kimi elde götürür seng-āsiyāb
Ba’zı urmuş omuzına köklü çınār²⁴⁸

(12) Neşr: Ḥakīm kavlince Demür-bād ardınca Ekvān-ı ‘ifrīt geldi otuz altı biñ (13) altı yüz ‘afārīt ‘askerile ki ellerinde kūh-ı Elburz mānend seng-i ḥārālār götürürler ki pehlevānları (14) Leklāk-i ‘ifrīt Şekāk-i ‘ifrīt Dekdāk-i ‘ifrīt ve Żakżāk-i ‘ifrīt ve İstihlāk-i ‘ifrīt (15) idi ki her birisinüñ ve uşaḡınıñ irisinüñ şekli cāmūsa beñzer ve

²⁴⁶ Yazmada “ḳavşa” şeklinde yazılmıştır.

²⁴⁷ Yazmada “sergene” şeklinde yazılmıştır.

²⁴⁸ Yazmada “cınār” şeklinde yazılmıştır.

başları kara evce gözleri (16) yanar fanûsa beñzer ve ağızları ġār-ı kûhî ve şadâları âvâzı kûsa beñzer ve kulaqları kâlkana beñzer (17) ve yüzleri kara âbenûsa beñzer ve şecâ'atde her biri kâhramân-şîfat ve cünbüşleri Behmen-i tûs'a beñzer, (18) yerden tûruşları Nerrîmân-şîfat ve deprenişleri Keyyûs'a beñzer. Nazm:

- (19) Her birinûñ şekli kôrkuñç u kâtı
Merrihi²⁴⁹ hayrân iderdi şavleti

Yiri yirden kôparup göge ata

- (20) Eñ kemi gösterse rûzu kuvveti

Neşr: Hâkîm kavlince Ekvân-ı 'ifrît (21) 'akabince seksen sekiz biñ nerre dîv-ile Şalşâl-ı dîv gelüp geçdi kim her birisi yedi başlu [217b] (01) evrene süvâr olup birer tağ gibi sengü hâreye bezir-hâne sütünü mişâl 'amüdlara geçürüp omuza şalmışlar şöyle ki Kâf (02) kâfâsın ururlarsa hürd ideler, yedi kât yiri götüren öküze darb ırgürüp mürd ideler ki (03) anlaruñ dahı pehlevânları Çalkûk-ı dîv ve Demlûk-ı dîv ve Hârâkîs-i dîv ve Şa'âlîk-i dîv ve Etfâl-i dîv (04) ve İgvâl-i dîv idi. Her birisinûñ başları künbed bigi ve kadd ü kâmetleri menâre-şîfat ve gözleri 'Arab (05) ocağınlayın yanar âteş-i ağızları tağ içinde mağâraca ve karınları hîşâr bîrgûsına beñzer ve barmakları (06) dögerce. Nazm:

Her birinûñ şekli ġâyet key kabîh
Ki ürker andan cân alıcı yâ faşîh

- (07) Bir dem içre 'âlemi bunlar geze
Pâyına düşse yetemez yilse rîh

Neşr: (08) Hâkîm kavlince Şalşâl-ı dîv 'akabince Saħr-ı cin geldi. Toksan tokuz biñ cind çerisile ki her birisi uşağı (09) ve irisi ba'zısı 'ukķâb-süvâr ellerinde tîr ü kemân tutarlar ve ba'zısı şeh-bâza ve sunķûra süvâr ellerinde top u (10) tüfenk götürürler ve ba'zısı deve kuşlarına süvâr olup ellerinde siħr-ile âteş-dânlar tutarlar. Her birinûñ şekli ġarîb (11) ve vaz'ı 'acîb eşkâli elvân elvân ve ba'zısı şütür-ser, fîl-pâ ve ba'zı 'anķâ-ser, şütür-pâ ve ba'zı gürg-ser, (12) ester-pâ anlaruñ dahı pehlevânları Haşnihâş-ı cindi ve Kîbtî'l-esved ve Şatať bin Nişâť idi. Nazm:

- (13) Her birinûñ şekli-y-idi ġâyet 'acîb
Kim ġarâyibden ġarâyib key ġarîb

²⁴⁹ Yazmada vezin gereğı "merrihi" yazılmıştır.

Dürlü dürlü şekle girürdi bular
(14) Sırrına irmez ‘aql dermān erip

Neşr: Hākīm kavlince Şalşāl-ı dīv ‘akabince yüz yigirmi (15) dört biñ cindi çerisi birle İstahr-ı cinnī geldi her birisi envā‘ dürlü yırtıcı cānavarlara süvār olmışlar, ellerine ceng ü (16) harb āletin almışlar. Ba‘zısı neheng-süvār elinde āhen şalık tutar ve ba‘zı peleng-süvār elinde seyf-i bürrān dutar ve ba‘zı (17) pīl-süvār elinde gürz-i girān dutar ve ba‘zısı bebrü beyān-süvār ellerinde sihr-ile āteş-dānlar götürürler anlaruñ (18) dahı pehlevānları Telaşşuş bin Temaşşuş ve Hemmāz bin Tanāz ve Kaykādūs bin ‘Adūs ve Kaşfāş bin Vaşrāş idi ki (19) her birisinüñ şekli muğāyir. Nite ba‘zısı maymūn-ser ve şağāl-hey’et ve ba‘zısı şütür-ser ammā kim insān-şüret (20) ve ba‘zısı bebür-ser ve illā ki ‘anķā-minķār ve ba‘zısı natī-ser ammā ki peleng-pā ve ba‘zısı hūt-ser ve illā ki şeh-bāz-veş (21) per ü bālı var uçar. Nazm:

Her birinüñ key ‘acāyib şüreti
Birbirine beñzemezdi he’yeti

[218a] (01) Cümlesi sāhir katı mekkār bes
Dīni yok bilmez mezāhib sünneti

Neşr: (02) Hākīm kavlince kaçan kim Sürh-ı bād-ı cinnī ol ‘adū-yı sūnnī bu vech-ile ‘afārīt ve cind çerisin düşmān yarağıla külliyeñ cem‘ (03) idüp Süleymān kaşdına cebe görüp İblīs-i la‘īn’e, server-i şeyāṭīne mih-ter-i melā‘īne ‘arz edicek eyitdi ki: “Yā recīm, leşkerüm (04) gördüñ, niyyetüm ğavrına irdüñ. Di imdi Süleymān birle ceng itmek elümden gelür mi ve yāhūd gelmez mi?” Recīm eyitdi: (05) “İşde bu kerre yā cinnīler sultānı ve ehremenler hāķānı, Süleymān-ıla ceng itseñ olur. Ammā ki emr eyle bir menber getürsünler çıkayın (06) dīv ü ‘afārīt ve cin nesline va‘z ideyin ve naşīhat ideyin tā ki leşker-i şeyāṭīn kıvana Süleymān-ıla ceng itmege (07) merdāne dürüşmegi maķşūd edine.” Nazm:

Her birine virüben pendı tamām
(08) Kim kıvanup düşmenine şalaşam

Kim kıvanur hōş sözile ceng eri
Kim şecā‘at birle ider henge hıyām

(09) Neşr: Hakīm kavlince Sürh-ı bād-ı cinnī recīm sözini işidüp rāy-ı tedbiri bī-müvecceh (10) görüp emr itdi kūh-ı Billūr dāmeninde cemī'-i mülük-i şeyātīn bir laṭīf şahrāya²⁵⁰ cem' oldılar. Umarā'-i (11) cind ve serheng-i 'afārīt cemī'isi maḳāmlu maḳāmında ḥāşları oturdılar ve 'āmları ayağın tırdılar ve ḥuccāb-ı (12) şeyātīn ve nevvāb-ı melā'īn yir yir zerrīn kürsiler ḳodılar geḳüp yerinde Sürh-ı bād-ı cin oturdı. Şağ tarafındağı (13) altun kürsilerde Şahr-ı cinnī ve İstaḥar-ı cinnī oturdı ve şol tarafdağı gümüş kürsilerde (14) Demür-bāt-ı ehremen ve Ekvān-ı 'ifrīt ve Şalşāl-ı dīv geḳüp oturdılar ve yine Sürh-ı bād-ı cinn'ün ḳarşusunda 'āc u ābenūs kürsiler (15) üzerinde Şamşām-ı cin ve Şafşaḥa-i cind ve Şargām-ı cind ve Ca'cā'-ı cind ve İnḳitā'-ı cind ve Şa'şā'-ı cind ve Acfāt-ı cind gelüp (16) oturdılar ve İblīs-i la'īn daḫı emir itdi şeyātīn uluları Dūlīl ve İhdinās ve Kīvem ve Ken' ve Kines ve Dins ve Vasvās (17) ve Ḥannās ve Yevs ve Vesves gelüp aḳ billūrdan bir menber getürüp a'yān-ı şeyātīn ve erkān-ı melā'īn vasaṭında (18) ḳurdılar. Andan İblīs geḳüp oturdı daḫı derūnında bir āh itdi şöyle ki āh-ı dūdī semekden simāka rāh itdi daḫı (19) eyitdi: "İy benüm ümmetüm, 'afārīt milleti ve cinnīler ḳavmı ve iy Cān aşlı ve ben İblīs nesli hīḳ bilür misiz ki iy (20) küfr-i ḳalālet bī-dīnlerūn ümmeti, iy nefis-i emmāreye iğvā virüp insān-ı ḥākīden cān ḳavmini a'lā görüp (21) nisbetçileri, iy men recīmūn sözlerine i'tikād idenler. 'Afārīt ḳavminūn ḥürmetin tıranlar ve cin neslinūn [218b] (01) 'izzetin bilenler hīḳ bilür misiz ki bu āhen-ger Dāvud oğlu Süleymāncuğaz çüpān peççe vü oğlancuğaz nübüvvet (02) taḥtına süvār olaldan ve pehlevānı Sām-ı süvār olaldan ve nübüvvet ḥātemin ele alaldan ve bād taḥtına merkeb olaldan (03) mağārib ü meşārīḳa götürelden ve ins ü cin ḥizmet-i şerāyitīn yirine getürelden 'Anḳā-yı Ḳāf emrine fermān (04) olaldan ve gök yüzindenki uḳan ḳuşlar ḳanad açup üstine sayvān olaldan, şeyātīn nesli gördüñüz mi ki (05) ne eksüklik gelür oldu ki nesl-i insāna cinn ü cān aşlı ḥizmet ider oldu ve daḫı anı bilürsüz ki (06) Süleymān 'Arab u 'Acem arasında Feleştīn yöresinde iki bölük ve bir avuç 'ācizlīg-ıla dirilmiş ḳavm-i Ḥıfāt ve 'Arāt başları (07) belürsüz ayakları örtüsüz ḥāk ü ḥāşāk arasında dirilür muğaylān diken i yöresinde dirlik ider. İsrā'īl ḳavmi (08) içinde 'ömri yaşı daḫı on üçinde-y-iken bunculayın merātīb buldı kim taḥtına merkeb²⁵¹ bād-ı Şarşar oldu ve ins ve cin emrine (09) muṭī' ve fermān-ber oldu. Yakın vaḳtda, iy benüm zürriyātum serhengleri, cinn ü 'afārīt ehl-i cengleri, (10) Süleymān'ı göresiz ki her biri gözün boynına bend ü zencīr ursa gerek, bigi gözi bir ādeme (11) virse gerek, gice ve gündüz rāḥat itmeyüp 'azīm binālar 'imāret itdürse gerek, 'aḳ (12) ve 'āşī olanuñuzı ḥasāret idüp yitürse gerek. İştmedüñüz mi ki Semendūn-ı cinnī gibi (13) hezār-yek-dest ejdehā-yı ser ve bed-mesti çār ü nā-çār

²⁵⁰ Yazmada "şahrāya" şeklindedir.

²⁵¹ Yazmada "merkib" şeklindedir.

kendüye musahhar itdi, emrine fermān-ber (14) ve hükmine çāker itdi. Yakın zamānda perrīler maḥbūbelerin qaravaşlansa gerek ve cinnīler şeh-zāde- (15) lerin alup kullansa gerek ve andan ğayrı dünyā pādişāhlarına ve insān meliklerine ve beşer güm-rāhlarına (16) şeyāṭīn neslini ve Cin ibni Cān aşlını hizmetlenmege virse gerek, ‘āk u ‘āṣī olanınuñ gerdenini (17) müvekkel-i cinne hüküm idüp tīg-ü kudret birle ursa gerek, vücūdını kül idüp kudret (18) āteşi yaksa gerek, şeyāṭīn nesli görüp efgānı yirden göge çıksa gerek ve iy merdūd-ı (19) melā’īn serhengleri ve merdūd²⁵²-ı şeyāṭīn dil-tengleri, ibtidā-yi ‘ālemden Hāḳ sübhānehu ve te‘ālā hātem-i (20) Süleymān’ı hilkat idelden, Ādem-i Şafī hātemi uçmaḳdan alup çıkup getürelden, yir yüzine enüp (21) götürelden tā bu zamāna dek hātem ucından efgān u zārı kılup āh idüp Süleymān eline hātem gire [219a] (01) diyü āhumdan felek yüzün siyāh idelden nite ki cehd itdüm hāteme zarar irgürimedüm ‘aḳıl ğavvāşını fikir deryāsına (02) şaldugumca hātemi ele getürmege fikir irgüremedüm. Ol hasedden bir gün dahı rāḫat olmadum Süleymān dünyāya (03) gelelden hōd işüm nevḫa ve zārılıḳdur. Bir nefes gülmedüm.” Nazm:

Āh Süleymān’uñ elinden āh ü vāh
(04) Nesl-i şeyṭānı kılısardur tebāh

Hātemin elden alımadum dirīg
Baḫr-ı ‘ummāna şalımadum dirīg

(05) İns ü cinne ḫākim oldı bu zamān
‘Ālemi Ḳāf’dan Ḳāf’a dutar hemān

Bir melik ki yıl götüre taḫtını
(06) Hāḳ anuñ arturmuş ola baḫtını

On sekiz biñ ‘ālemi seyrān ide
Cümle ḫalḳı kendüye fermān ide

(07) Dilegince devr ide şems ü felek
Yirde cin hizmet kıla gökde melek

Çün nübüvvet taḫtı üzre otura
(08) Yıl felekde taḫtın anuñ götüre

Üstine mürġān tutuban sāye-bān
Hükmine fermān ola insān u cān

²⁵² Yazmada “merṭūd” şeklindedir.

- (09) İns ü cinn ü vahş u tayr u mūr u mār
Baḥr ı berrūñ ḥalkı cümle ne ki var
- Yetmiş iki millet anuñ çākeri
- (10) Biñ bir ümmet oldı hem fermān-beri
- Ger ḥacerdür yā şemerdür yā şecer
Cāmid ü cānlu musaḥḥar ne ki var
- (11) Pes Süleymān böyle şehdür key ziyād
Ḥavfūm ol olmaz musaḥḥar Sūrḥ-ı bād
- Şad hezārān Sūrḥ-ı bād u Ekvānu dīv
- (12) Ceng idemez şeh Süleymān’la ḥidīv
- Şuda Tinnīn-ṭağra ejder çākeri
Ṭaşra evren mīşenüñ şīrū neri
- (13) Cümlesi anuñ emrine me’mūr olur
‘Askeri evren u mār u mūr olur
- Āh dirīgā şad dirīgā şad hezār
- (14) Her kim itse anuñla kārüzār
- Biñ Semendūn olsa yüz biñ Sūrḥ-ı bād
Dünyā ṭolu leşker olsa key ziyād
- (15) Tā ḥaşir itse Süleymān birle ceng
Kūh u şaḥrā ḳandan olsa lāle-reng
- At nālından yir didilse durpı-veş
- (16) Çarḥ-ı tinnīn oḳdan olsa kirpi-veş
- Şevr i māhı delse tīg ḳalbīr-veş
Mihr ü māhı delse tīr kef-gīr-veş
- (17) Yir yüzün baş u leş ṭutarsa göḡi ḳan
Yirde sinle çoḡalursa gökde cān
- Cümle cinnī ceng ider yāḥū cān

(18) Benden artuḡ ceng içinde vire cān

Halk-ı ‘ālem itse cengi tā ḡaṣer

İttifāḡı itse cinle yā beṣer

(19) Şeh Süleymān’a bulunmaya zafer

Ḳırılup düşmen ola zīrūzeber

Böyle diyüp anda İblīs-i la‘īn

(20) İtdi zār u kıldı efḡān erba‘īn

Diñle imdi kıṣṣa nedür yā kerīm

Vir şalavat kör ola dīv ü recīm

(21) Neṣr: Ḥakīm ḡavlince iblīs-i recīm ol merdūd-ı le‘īm böyle diyüp Süleymān elinden efḡān [219b] (01) idicek cemī‘-i nesl-i şeyātīn uluları ve ‘afārīt serhengleri ve cinnī dil-āverleri efḡān kıılup ağlaṣdılar. (02) Cān u ciger ṡaḡlaṣdılar eyitdi: “İy server-i melā‘īn ve mih-ter-i merdūd-ı rabbi’l-‘ālemīn, iy cedd-i şeyātīn ve ‘adū-yı (03) ins ü mā’ ü tīn, iy server-i ervāḡ, yā bize ne naṣīḡat virürsin kim ol zenbīl örücü ‘Arap beççe Süleymān’a ḡālib (04) olavuz, ḡātemin elinden alup kendüyi serīrinden aṣaḡa şalavuz, Sürḡ-ı bād-ı anuñ yirine Süleymān kılavuz, ḡizmetine (05) yüz sürüp kendümüze sulṡān bilevüz. Ādem-i Şafī neslin helāk idüp bī-cān kılavuz tā kim murādumuzca intīḡām (06) idüp dād ü istād kılavuz.” Şeyātīn mih-teri böyle deyicek İblīs eyitdi: “Ben melek-i muḡarreb-iken İsrāfīl ḡazretine ḡizmet (07) iderdüm ve her-ḡāḡ ki ḡizmetine varsam furṣat bulduḡça nihānī levḡ-i maḡfūza naṡar iderdüm. Ammā kim ḡālūme muṡṡalı‘ (08) ola diyü İsrāfīl’den yine ḡazer iderdüm. Ol vaḡtın bu sırra muṡṡalı‘ olup ḡavrına yetdüm ve hem ḡazret-i İsrāfīl (09) ağzından ṣaḡīḡ ve ṣarīḡ eşitdüm ki Ḥaḡ sübhānehu ve te‘ālā üç nesne ki ḡilḡat itdi. Evvel nūr-ı Muḡammed’dür (10) ve ikinci ḡātem-i Süleymān ve üçüncü ‘aṣā-yı Mūsā. Ḳaçan kim Ādem-i Şafī ḡilḡat ki ola nübüvvet ve kerāmet ki (11) verile uçmaḡdan niçe müddet muḡīm olduḡdan ṣoñra ḡünāḡ-ı ecilden kim çıḡa ba‘zı nesne (12) ḡullesi ve tācı bigi alına. Ammā kim bu üç nesne Ādem-i Şafī’de mevcūd ḡala anlaruñ ‘izzetinde yir yüzinde (13) ḡalīfe ola. Biri nūr-ı Muḡammed’dür ki Ādem’uñ alnında ebedīdür ve biri Mūsā ‘aṣāsı kim elinde- (14) y-idi ve biri ḡātem-i Süleymān-ıdı ki ḡamāyil ve heykel idinmiṣ-idi pes ben bu üç nesneye ḡāyet (15) ḡased itdüm. Evvel bu ki benüm ḡilḡatum nār-ı nūrı pākdan ḡilāfetüm alup Ādem’e virdi ki anuñ ḡilḡatı (16) mā’ ü tīn ü ḡākdan. Ḥuṣūṣā ki ol nūr-ı Muḡammedī nesl-i beṣerde, devr-i ḡamerde vaḡt-ı āḡirde gelecekdür, ḡātimānī’n- (17) nebiyyīn olacaḡdur. Ya’nī

Ṭāhā vü Yāsīn ü Levlāk taht-ı pāyı ‘arş-ı eflāk olısar. Ādem-i Şafī’den nūr-ı (18) Muḥammed’i silsīle-y-ile ol Maḥmūd u Aḥmed’e ve Ḥabīb ü Şamed’e kılısar ikinci ġāyet aña (19) ḥased iletdüm ki Ādem-i Şafī neslinden İbrāhīm-ü Ḥalāl aşıldan Ya’qūb ve Yūsuf ehlinden (20) Dāvud-ı nebī belinden bir Süleymān gele bu ḥātemi eline ala ‘āleme Süleymānlık kıla, ins ü cinne ḥüküm ider (21) sulṭān ola, biñ bir ümmet emrine fermān ola. Ammā kim nesl-i şeyāṭīne qahr ide ‘āşī ü cebbār- [220a] (01) ların kumkumaya koyup deñize ata. Pes bu üç nesneye ġāyet ḥased itdüm. Zīrā ki benden ḥilāfeti (02) alup Ādem’e viridi. İkinci ādemi Muḥammed dostlığına yaratdum dimiş. Cümlesinden buña ziyāde (03) incindüm ki cihānuñ salṭanatın, ‘ālemüñ, memleketin ḥuşūşā kim ben İblīs’üñdür. Beni bir ‘Arab peçe (04) Süleymāncuġaza virmiş. Pes ol vaktın melek-i muḥarrebken İsrāfīl ḥazretinden şordum ki ol (05) Süleymān’a bu ‘izzetlerden ola eyitdi ki: “Ġāyet selīm-ḳalb olduġı cihetden. ‘Ale’l-ḥuşūş ki bunca salṭanat (06) içre kendüzin aḥşama dek riyāzetle şāyim ve gicesi şubha dek ṭā’at-ile ḳāyim olduġı sebebden.” yine su’āl (07) itdüm ki: “Ol Süleymān’uñ devletine ḥalel ve memleketine ve salṭanatına zeel irişe mi? İns ü cinden anuñ salṭanat-ı (08) tahtına ḳadem başup girişe mi?” Cevāb viridi ki: “Ne’am. Yā ‘azāzīl, bir vakt ol Süleymān salṭanatına maġrūr (09) olup ḥaṭā vü ‘işyān kılsa gerek, ḥātemin bir cinnī elinden alup Süleymān olsa gerek tā ḥattā kırk (10) güne ḳarīp cinnī Süleymānlık kılsa gerek, ‘āḳıbet ‘ulemā’-i insān cinnī bilse gerek, cinnī ḥātemi iledüp baḥra bıraġup (11) dem çeküp uçsa gerek, Süleymān zuḥūra gelüp yine nübüvvet tahtına geçse gerek, tevbeye gelüp (12) nefsine inşāf virüp devletine ġarre olmamaġa Tevrāt ü Zebūr’a and içse gerek, çün bu sözi kim eşitdüm (13) ġam-ġīn iken feraḥ kesb idüp diş ışıtdum tā ol zamāndan bu devre dek fırsat gözlerem. Ol (14) Zūḥal seyrinden bu Zühre devrine dek her-dem teftiş idüp Süleymān’a her yüzden fetḥ ü nuşret gözedür men (15) ki bir çāre bulam ḥātemin elinden alam yerine bir cinnī ḥākimi kılam.” Nazm:

Ḥaylī müddet geçdi niçe rūzigār
(16) İntizāram gözedüp leyl ü nehār

Şeh Süleymān ḥātemin cinnī ala
‘Ālem içre şeh Süleymānlık kıla

(17) İns ü cinne ḥüküm ider ḥaḳān ola
Cümle maḥlūk emrine fermān ola

Dīv ü cinnī emrine çāker ola
(18) Nesl-i insān ḥālī gibi ebter ola

Ehremen nesli dutuban ‘ālemi
Ġāret ide kıra nesl-i ādemi

- (19) Cinnī inse bulayın dāyim zafer
Ādemīden kımaya kıt‘ā eşer

- Var ümīzüm saña dāyim Sürh-ı bād
(20) Şeh Süleymānlık kılayın key ziyād

Zīra sence cinnī yokdur ‘ādī key
Heybetüñden yacanur Keykāvus²⁵³

- (21) Çarh-ı tinnīn gözleründe bir zübāb
Kıatre gelmez ‘aynuña Efrāsiyāp

- Vaktıdur ġayret kılup eyle hūrūc
[220b] (01) Ger Süleymān tahtı ola keyvān burūc

Taht olursa yirde çün Zū’l-karneyn-i sed
Yāhū dördünci felekde burc esed

- (02) Cehd ide gör alasın tahtın anuñ
Hūr idesin ‘izz-ile bahtın anuñ

- Hātemin elden alasın zūr-ıla
(03) Çākerüñ mār ola tā kim mūr-ıla

İns ü cinnī emrüñe çāker ola
Halk-ı ‘ālem saña fermān-ber ola

- (04) Leşkerüñ çok kuvvetüñ ġāyet ziyād
Şeh Süleymān olsa n’ola Sürh-ı bād

- Böyle diyüp anda şeytān recīm
(05) Çok naşīhat virdi ġāyet key delim

Diñle imdi kışsa nedür yār-ı cān
Vir şalavāt Muştafā’ya her zamān

²⁵³ Yazmada “kāvusı key” şeklinde yazılmıştır.

(06) Neşr: Hākīm kavlince Sürh-ı bād-ı cinnī ve Ekvān-ı dīv ve Şalşal-ı dīv ve Demür-bāṭ-ı (07) cinnī ve Şaḥr-ı cinnī cemī'-i dīv dil-āverlerle ve 'afārīt serverlerle ve cinnīler mübārizlerle şeyṭānū'l-la'īnūñ (08) Süleymān ḥātemin bir cin elinden alısardur ins ü cinne Süleymānlık kılsardur didügin ki gūş edicek (09) her birisi ancılayın şādān oldu ki eyle tūt ki her birisi şeh Süleymān oldılar, nübüvvet (10) ḥātemin ellerine aldılar, 'āleme Qāfd'an Qāf'a ḥüküm kıldılar. İblīs'üñ telbīsine inanmadılar bu eski (11) cihāna tāze Süleymānlık bizi²⁵⁴ kılavuz şandılar. Nazm:

- Aldanup İblīs-i şeyṭān mekrine
(12) Cümle meftūn oldu şeyṭān siḥrine
- Cān u dilden rāgıb olup her nefes
Şeh Süleymān ḥātemin itdi heves
- (13) Fikre varup her birisi ol zamān
Şeh Süleymān oluram dir bī-gümān
- Benven ol cinnī ki alısar ḥātemi
(14) Ḥātem-ile tūtısardur 'ālemi
- İns ü cinne ḥüküm ider cinnī tamām
Var ümīzüm ben olam şāh-ı hümām
- (15) Bu ḥisābıla feraḥ olup kamu
Ḥāteme kaşd eylediler iy 'amū
- Bilmez anı sözüme Allāh ṭanuk
(16) Kısmetin yir umduḡın yimez konuk
- Gerçi girye kuyruk ister yāḥū baş
Līki ev issi başına urur çü taş
- (17) Ne ḥō Hākḫ'dan bula şeyṭān rahmeti
Ne 'aḡıl yiner cinnī görür cenneti
- Ne Süleymān milkini cin tūtısar
(18) Ne ḥō tūtī mişli hem kuzgun öter
- Ne ḥō yaḡşı birle birdür bed yaman

²⁵⁴ Yazmada "biz" şeklindedir.

Ne güherle bir olur yahşı yaman

- (19) Ne dikenle bir durur nerges gülef
Ne hō boncuğ birle bir durur şadef

Söz budur kim söyledi Firdevsi pes

- (20) Vire şalāvat Muştafā'ya sözi kes

Der-beyān-ı āgah-şoden-i şeytān ve giriftārı kerdn-i Süleymān²⁵⁵

(21) Hükemā kavlince şeytān-ı la'īn-i recīm bī-dīn Sürh-ı bād nazarında bu vech-ile lāf ururken müvekkeli [221a] (01) olan Mekātā'īl melek 'aleyhi's-selām cinnīler gözinden nihān recīm gözinde 'ayān Sürh-ı bād (02) meclisine gelüp gördi ki şeytān-ı la'īn dizi üzerine gelüp Sürh-ı bād-ı cinni'ye iğvā virür gelüp (03) kulağına eyitdi: “Yā mel'ūn, Süleymān hāzreti 'aleyhi's-selām seni tutmağa kaşd itdi. Sen bunda oturup ol (04) mürsel peygāamberūñ gaybetinde dāsītānlar düzedüp Sürh-ı bād'a iğvā virürsin. Yā mel'ūn, evvel kendūñi (05) Süleymān bendinden hālāş it. Andan soñra iğvā virmege kendūñi Sürh-ı bād nazarında hāş it.” (06) Nazm:

Böyle diyüp eyledi İblīs'e hışmı ol melek
Korkusından çevre döndi anda şeytān çün felek

- (07) Diñle imdi kışşa nedür vir şalavat Aḥmed'e
Müstemi' ol söze andan bu durur senden dilek

Neşr: (08) Hükemā kavlince kaçan ki recīm bī-dīn müvekkeli-i melek-i a'zam ağzından bu sözi kim işitdi def'ī korusından (09) cān başına şırayup bunlara dahı 'arlandüğinden ve gayretinden nesne dimeyüp şol kadar cevāb (10) virdi ki: “Yā Sürh-ı bād-ı cinnī, eger naşīhat ise tamām oldı ve eger ki hizmet ise yerine geldi (11) ve ammā ki siz leşker yarağında oluñ ben varayın Süleymān meclisine gireyin ne cünbişdedür ne hareketdedür (12) göreyin andan gelüp size haber vireyin.” diyüp Sürh-ı bād'dan icāzet alup gitdi. Ez-ān cānib (13) Sündüs-ı cinnī dahı gelüp Sürh-ı bād meclisine irdi gördi ki recīm-i la'īn Hannās-ıla Vasvās-ıla (14) Yuvas'la Vays'la yirlerinden tırup dem çeküp gitdiler. Hemān-dem müvekkeli-i recīm Sündüs-ı cinnī'yi (15) görüp buluşup selām virüp neye geldüğün bilüp bilesince alup uçdılar. Billūr tağınuñ (16) kullisine geçdiler melek Aḥmer'le cinnīler meleklerine buluşdılar. Recīmūñ Sürh-ı bād-ı cin nazarından gitdüğün haber (17) virdiler: Cin melekleri dahı yedi bölük olup evvel melek-i Aḥmer

²⁵⁵ Süleyman'ın sıkıntıya düşmesinden şeytanın haberdar olması beyanında.

birinci kat gök yüzinde olan (18) tekvînlere haber itdi ki recîm kaçup havâ yüzine ağarsa ihâta kılpıp tütalar ve ikinci melek-i Dehneş (19) şark cānibine gitdi Süleymān gönderdüğü tekvînlere haber itdi eger ki recîm kaçup şark (20) cānibine gelürse ihâta kılpıp tütalar. Üçüncü melek-i Meytatarüş cenûp tarafında Süleymān gönderdüğü (21) tekvînlere varup buluşdı anlara şöyle haber virdi ki eger şeytân-ı la'în cenûp cānibine gelürse [221b] (01) mecāl vormeyüp tütalar ve dördüncü meleki'l-meymûn-ı a'zam mağrib cānibine vardı Süleymān-ı nebî'nün 'aleyhi's- (02) selām gönderdüğü tekvînlere haber virdi eyitdi ki eger recîm(-i) la'în garb tarafına gelürse tutasız (03) diyü bildürdi ve bişinci melek-i Sipîd-i mükerrrem dem çeküp uçup şimāl tarafına geçüp Süleymān-ı nebî (04) gönderdüğü tekvînlere haber itdi ki eger ki recîm-i la'în bu tarafa kaçup gelürse mecāl vormeyüp (05) ele götürüñ, muhkem bend idüp Süleymān nazarına yetürüñ diyü ısmarladı ve altıncı melek-i Şemhüriş küh-ı (06) billür kulesinden kanad açup uçup yir yüzindeki tekvînlere buluşup te'kîd itdi ki eger şeytân-ı (07) recîm 'aleyhi'l-la'ne gelüp yir yüzine inerse mecāl vormeyüp tutasız Süleymān nazarına iletmez (08) diyü ısmarladı ve yedinci melek-i Ahnaf küh-ı billür kulesinden kudret kanadın açup uçup yedi kat (09) yir altına geçüp ısmarladı ki eger şeytân-ı recîm bunda gelürse hâzır baş olup ele getüresiz (10) didi ve sekizinci müvekkel-i recîm Mekâtâ'îl melek deryâ içinde ve deryâlar yüzinde Süleymān-ı (11) nebî gönderdüğü tekvînlere varup buluşdı haber virdi ki eger İblîs-i pür-telbîs ebhâr içine gelüp (12) girürse tutup ele getüresiz ve Süleymān nazarına yitüresiz diyü tenbîh itdi ve andan sonra (13) tokuzuncı Kıtutâlâblak dem çeküp uçup ra'd-i felege geçdi. Anda olan tekvînlere ısmarladı ki (14) eger recîm-i la'în kaçup gelüp bulutlar arasına siñerse mecāl vormeyüp ele götürüp tutasız (15) ve onuncı Dāsir-i tekvîn kürre-i nāra gönderilen Süleymānî tekvînlere dem çeküp uçup varup (16) haber itdi ki eger şeytân-ı la'în kaçup kürre-i nāra gelüp gizlenürse hâzır baş olup tutmağ ardınca (17) oluñ diyü tenbîh itdi ve on birinci Sündüs-ı cinnî dahî dem çeküp uçup kürre-i nesîme (18) geçüp anda olan tekvînlere haber itdi ki eger şeytân-ı la'în kürre-i nesîme gelüp gizlenürse (19) mecāl vormeyüp dutup Süleymān nazarına iltesiz diyü hüküm itdi ve on ikinci Selemyā'îl-i (20) melek ki Süleymān'ın hâşlarındandır ol dahî bunlara gelüp buluşdı kažiyyeye vâkıf oldu kanad açup (21) uçup birinci kat gök altına geçüp baħr-ı küfûfa hâkim olan tekvînlere tenbîh itdi ki [222a] (01) eger recîm-i bî-dîn şeytân-ı la'în bu araya gelüp bu deñize girürse hâzır olup tutup ele getüresiz (02) diyüp ısmarladı. Muhaşşal-ı kelām sözi uzatmayalum eger gökler yüzinde ve eger yirde ve eger yedi kat yir altında (03) ve eger yedi bölük deñizlerde ve eger kürre-i nārda ve eger kürre-i zemherîrde ve eger bulutlar arasında ve eger etrâf-ı (04) 'âlemde yöresinde cemî'-i yolların şeytân-ı la'înün tekvînleri bağladı, melâ'ikeler üzerine müvekkel oldu. (05) Şöyle kim igne yurdusu kadar yir kalmadı ki şeytân-ı recîm halâş olı bile. Cemî'-i etrâf-ı 'âlem şöyle bağlandı. (06) Nazm:

Var kıyās it ki şeh Süleymān hazretin
Hak katında kurbını vü ‘izzetin

- (07) Ki emrine fermān-ıdı cinn ü melek
Dilegince devr iderdi meh felek

- Cümle ervāh aña fermān-ıdı hep
(08) Ki itdi çāker halkı aña Hak Çalap

Hükmine oldı musahhar her ümem
Liki iblīs olmamışdı aña hem

- (09) İstedi ki iblīs çāker eyleye
Zürriyatı mişl-i ebter eyleye

- Dutıban şeytānı şala habse bes
(10) Fitnesinden emīn ola cümle kes

Tā kıyāmet habsile kala la‘īn
Halk-ı ‘ālem ola şerrinden emīn

- (11) Çün Süleymān işbu kaşdı eyledi
Dutmağa şeytānı cehdi eyledi

- Diñle imdi n’idiserdür ol emīr
(12) Aşlı birle şerh ideyin dil-pedīr

Nice dutduğun diyem iblīs bes
Sözüme tut güşı ammā itme ses

- (13) Liki bu dem lutf id ammā bā-şafā
Vir şalavat sen be-cānı Muştafā

Kışsa-i Sām²⁵⁶

Hakīm kavlince (14) melā’ike ve ervāh ve serheng-i cinniyān ser-cümlesi recīmi tutmak kaşdında. Ammā kim bizüm kışsamuz Sām-ı (15) süvār’a geldi. Nite çünkim Cālīnūs-ı Hakīm Kezer Tağargarī tārīhinden bu beyānı kim kıldı Sām-ı süvār selāṭīn ü

²⁵⁶ Sam’ın hikāyesi.

(16) serverler bildiler kim güzer-i cihāndan ne ḥasretle gitmiş rūḥ-ı revānına du‘ā kılup daḥı süvār olup (17) gitdiler. Andan yedi gün yürüyüp sekizinci gün Sām-ı süvār selāṭīn ü serverlerle çeri (18) öñince giderken bir ser-firāz kūh eteginde bir mu‘teber billūrīn ḳubbe göründi. Sām-ı süvār Tanḳūra’ şordı (19) andan Tanḳūr-ı Tağargārī eydür: “İy pehlevān-ı cihān, bu görinen bir elvīn ḳubbedür. Ol didügüm ‘acāyīb daḥı budur.” (20) didi andan Sām-ı süvār raḥş degişüp Denc-cenāb’a bindi becid sürdiler serverlerle ol billūrīn ḳubbeye irdiler. (21) Nite evvel üstādlar dāyire-i Hindū birle bir ulu dāyire idüp ḥandaḳ ḳazmışlar tolu şu andan ḥandaḳ ortasında [222b] (01) yüz yetmiş mermer direk üzre bir ‘acāyīb tāḳ ḳubbe bağlamışlar. Şöyle mu‘teber bünyāddur kim ḳaşr-ı meşīdden nişān (02) virür. Andan Sām-ı süvār’la serverler ol şeddādī bünyādı göricek yakın varup durdılar. Teferrüc kıldılar (03) ḳarşu ṭolaşdılar. Ol yüz yetmiş ‘amūd kim üzerine ḳubbe bağlamış idi her bir direği bir dürlü mermerden idi. (04) Her birinüñ uzunı yetmiş ḳulacıdı, her birini kırk kişi ḳulaca alurdı ve daḥı ‘amūdlar üstindeki (05) ḳubbenüñ yapusunda taşlar var-ıdı kim kırkar ellişer adım andan ḳubbenüñ üstün ağ billūr-ıla pūşīde (06) ḳılmışlar daḥı ancılayın mu‘teber ḳaşra hīç derece revzene ḳomamışlar. Andan Sām-ı süvār ol ḳaşr-ı mu‘allāyı (07) ṭolaşup güneş maṭla‘ına ḳarşu ḳaşruñ ḳapusına geldiler. Giñ yirden ḳapuya ḳarşu şaf bağlayup (08) ṭurdılar ḳaşruñ dārına nazār urdılar. Evvel gördiler kim ol ḥandaḳ üzre bir muḥkem köpri düzmişler (09) rāst ḳaşruñ ḳubbesine geçer andan ḳubbe ḳapusu daḥı bir ‘acāyīb yapu kim gözler görmüş degül. Nite ḳavs-i (10) ḳūzah mişāl bir kemer bağlamışlar yaşıl yeşimden ve kızıl mercāndan. Andan köpri ortasın çār rükün bir dār (11) çatmışlar yedi dürlü aḥcārdan andan ol çār rükün içine çīnī pūlāddan iki kanat ḳapu düzmişler. Bend ü bendüñ şehirleri (12) sīm ü zerden, mīḥ ü mismār yerine la‘lū yaḳūt ornamışlar. Dürlü dürlü taşdan ḳapular üzre ḥalkalar dāyire ḳılmışlar. (13) Taş u ḳaş şu‘lesinden ḳapuya baḳanuñ gözleri ḳamaşur. Sām-ı süvār-ıla selāṭīn ü serverler ol mūnaḳḳaş, muşanna‘, (14) müzehheb ḳapunuñ yapusın gözleyüp bir zamān teferruḥ kıldılar ḳapu öñünde daḥı bir ‘acīb nesne gördiler. Nite (15) ağ gümüşden bir ḳoç düzmişler başı kızıl altundan, boynuzı elmāsdan, gözleri gevher-i şeb-çırāḳdan²⁵⁷ dirileyin (16) ḳaşır ḳapusınuñ öñinde yüzün ḥandaḳdan geçen köpriye ṭutmuş hum-ile ṭurur şanasın cānludur. Sām-ı süvār anı (17) göricek eyitdi: “İy ḥakīmler, zehī ol üstāda kim bu bünyādı bu resme yapmış. Hezār taḥsīn aña. Velī şol (18) ḳaşır ḳapusında ṭuran ḳoç şekli ne ola?” didi andan Dermāyūs-ı Ḥakīm eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, ol ḳapu (19) öñinde ṭuran ḳoç şöyledür kim bu ḳubbenüñ ṭılısmıdur anuñçun yōnin köpriye ḳarşu ṭutup ṭurur. “Yā pehlevān-ı (20) ‘aḳıl, şunı ḳabūl ider kim bu köpriden ḳapuya varan kişiyē ḳarşu gelse gerekdür. Velī yā pehlevān, (21) yürüñ köprinüñ berü başına varalum görelüm ṭılısmāt nişānesinden hīç nesne var mıdur?” didi. [223a] (01) Ḥakīm şöyle deyicek Sām-ı

²⁵⁷ Yazmada “şep-çırāḳdan” şeklinde harekelenmiş.

süvâr'la selâṭīn ü serverler rahşından enüp ḥandaḳ köprisinüñ berü (02) başına vardılar gördiler kim köprinüñ başın bir muḥkem ḳara ṭaşa berkitmişler ve daḥı ol ḳara (03) ṭaşuñ ḳaḳ ortasında âdem ḳolınca ola ḳara demürden bir sikke ṭoḳumışlar yarusı ṭaşdan ṭaşra görünür (04) ve yine ol ṭaş yanında bir ‘acâyip çeküç ṭurur. Velî ḡâyet ulu şol deñlü kim yedi degirmen ṭaşınca (05) ola. Sām-ı süvâr köprü başında ṭaşı ṭaşda sikke-i demür çekücü göricek eydür: “İy ḥakīm-i kār-dān, (06) bunlar nedür?” andan Dermāyūs-ı Ḥakīm eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, bu ṭılısm nişāneleridür bunda ivmemek gerek (07) tā kim bunuñ fethine çāre bulavuz.” didi ve hem: “Tankūr-ı şāha bunı şoralum görelüm ki nedür?” didi (08) andan Tankūr-ı şāhı ilerü ḳıḡırdılar eyitdiler: “İy melik, hıç bu köprüden ḳaşır ḳapusına geçmege ḳaşd (09) ḳılduñuz mı?” didi. Andan şāh-ı Taḡarḡar eyitdi: “İy pehlevān-ı cihān, ḳoḳ kerre gelüp ciger-dār (10) kimesneler bulup bu köpriye ḳoyu virdüm ki geçe ḳubbe ḳapusın açā bu ḥandaḳ köprisinüñ berü (11) başından bir ḳadem başıcaḳ bu köpri oynar, oynayıcaḳ ḳaşır ḳapusındaki ḳoç ḥarekete gelüp deprendi (12) köprüye başan ḳişi daḥı ḳorḳdı döndi ne ḳadar kim cehd eyledük, cehd eyledük çāre (13) olmadı. Bir ḳişi daḥı bulunmadı bu köprüden geçe vara ḳaşır ḳapusın açā bu sebebden bu ḳubbeyi (14) kimse açup girdüḡi yoḳ didi andan Sām-ı süvâr eyitdi: “İy Bād-pā yūri Ḥaḳḳ’a şıḡın (15) bu ḥandaḳ köprüsinüñ berü başına ḳadem baş bu ṭılısmāt ḥareketin görelüm. Velî: “İy Bād-pā-yı Medenî (16) key ihtiyāt birle ḳadem baş.” didi. Sām-ı süvâr Bād-pā’ya böyle deyicek sebük-bār olup Ḥaḳ te‘ālāya tevekkül (17) ḳılıp ṭoḡru köprüye yürüdi gelüp köpri başı berkilen ṭaş üzre geldi ḳıḳup üzerine (18) yedi kez ismü a‘zam okıyup köpri üzre bir ḳadem başdı Bād-pā’nuñ ayaḡı altında şöyle oynadı kim (19) Bād-pā’nuñ ‘aḳlı şaşup vehme düşdi, yine ayaḡın çekdi ḳafāsından Dermāyūs-ı Ḥakīm eyitdi: (20) “İy Bād-pā, köpriye ḳadem başmışken yine niçün döndüñ?” Bād-pā eydür: “İy ḥakīm, bu muḥkem köpriye (21) ḳadem başduḡum dem şöyle deprendi kim köpri üzilüp şuya düşdi şandum.” didi. Cāliyūs eydür: [223b] (01) “İy Bād-pā, ḳorḳma bu üzilür nesne köpri degüldür. Ṭılısm-ıla saña eyle gelür. İy server, (02) üç adım yūri köpri üzre üşenme dördünci ḳademde ṭur görelüm ṭılısm ne ḥareket (03) ḳılır.” didi Cāliyūs Ḥakīm şöyle deyicek Bād-pā daḥı ism-i a‘zam diline alup yine köpri üzre (04) ḳadem başdı velî köpri ṭılısm-ıla yine şöyle oynadı kim Bād-bā vehminden ḥazān yapraḡı gibi (05) ditredi. Ammā kendüyi ṭaḡıtmadı ṭurup ḳarşu ḳaşır ḳapusına naḡar ḳıldı gördi kim ṭılısm ḳoçı (06) ḥarekete gelmiş cānlulayın cünbiş itdi. Öñ ayaḡıla yeri ḳazınup başın şaldı bir ḳaḳ yine Bād- (07) pā ikinci ḳadem başdı buḡur ol ṭılısm ḳoçı başını şaldı ḥamle ḳıldı Bād-pā üçünci ḳadem başduḡı (08) vaḳṭ ḳoç ṭurduḡı yirden götürilüp sürdi Bād pā daḥı ḳoçı kendüye gelür göricek şaḡ u (09) şol ḳolların ‘uḳḳāb ḳanadı gibi şalup köpriden kendüyi ḳafāsına şöyle atdı kim ḳırḳ ḳadem gerüsine (10) düşdi. Andan ṭılısm ḳoçı seḡer yeli gibi köprü üstinden Bād-pā ṭurduḡı yire geldi andan köpri (11) başı berkilü ḳara ṭaşı başıla eyle urdı kim ṭıraḳası peydā oldu ḳoç ṭaşı başıla urıcaḳ (12) ṭılısm-ıla girü dönüp ḳıçın ḳıçın varup yine ḳaşruñ ḳapusına köpriye ḳarşu ṭurdu. Sām-ıla selāṭīnler göricek (13) ṭılısmātı düzen üstāda taḥşīn itdiler. Andan Bād-pā’ya āferīn itdiler kim ancılayın ṭılısm öñinden cüst ü (14)

çāpūk irildi. Andan şoñra Bād-pā yedi kez tecrîbe kıldı қоç dahı yedi kez Bād-pā’ya gelüp Bād-pā dahı (15) öñinden irildi қоç таşa başın urup yerine yine vezn-ile vardı тұrdı. Sām-ı süvār-ıla hākīmler ol (16) tılısım şan’atına hayrān oldılar bildiler kim köprüden geçüp қаşır қаpusına varmağa қоç kimesneyi (17) қомаз andan Sām-ı süvār eyitdi: “İy Dermāyūs-ı Hākīm, bu tılısım fethine çāre olmazsa içümüzde bu (18) қаşır ҳарāret-i ҳасreti қалур.” didi andan Dermāyūs-ı Hākīm eydür: “İy pehlevān-ı cihān, bu köpri başında (19) sancılı demür қазуқ kim vardur. Var-ısa bu tılısmuñ fethi andadur.” didi Sām dahı selāṭīnlerle (20) ol taşuñ ve demür çekücüñ üzerine gelüp yir yir nazar kıldılar gördiler kim ol demür ҳadengde²⁵⁸ (21) bir қаç саtır yazу gördiler. Ammā hōş rüşen қазılmış revān Cāliyūs-ı Hākīm ol haṭṭı müṭāla’a [224a] (01) қılıp ne dilce idügin ‘ilm-ile bilüp Sām-ı süvār’a beyān itdi. Nite eyitdi: “İy pehlevān-ı Süleymān, bu çeküce (02) bu haṭṭı yazan dimiş ki: “İy cihān milkin seyir iden, iy ‘ömrine devletine ğarre olan. Ger dilerseñ (03) bu tılısmı feth idesin evvel bir kişi bu çeküci götürsün sikke üzre tutup тұrsun, yine bir kişi (04) bu köpriye yürisün қоç dahı hareket idüp sürüp köpri ortasına irdügi dem çeküci ol taşda (05) тұran demür sikkeye ursun. Eger çekүч rāst тоқınursa şöyledür kim қоç gelürken ҳандақ (06) içine düşer bir dahı budur ki eger rāst sikkeye тоқунmaya қоç süre irüp köpri başan (07) kişiyi urur şuya бırağur.” Nazm:

Bu ‘acāyib tılısmātuñ aşı bu ki itdüm beyān
(08) Ki işleyen kāmīl kişimiş ‘ālem içre bī-gümān

Şad hezārān bār taḥsīn ol hākīm üstādına
Kim ‘aқıl ‘ilminde hayrān olur anuñ her zamān

(09) Neşr: Hākīm қavlince çünkü Cāliyūs-ı hākīm bu beyānı kim itdi Sām-ı süvār eşidüp (10) şād oldı. Andan Sām-ı süvār eydür: “Yā hākīm, bu beyān hōş beyān eger vāқи’-ise.” didi. Andan hākīm eyitdi: “İy pehlevān, (11) bu beyān olınan sözleri ‘aқıl қабул ider tecrîbe қılmaq gerek.” didi. Andan Sām-ı süvār İ’tişām’a eydür: “İy server, (12) gel bu demürden çeküci götür görelüm. Bād-pā dahı köpri üzerine tılısm қоçı gelsün görelüm (13) tāriḥ sözi rāst gelür mi” didi. andan İ’tişām dahı ilerü gelüp sebük-bār olup şığanup sermenüp (14) ol mu’teber sengin çeküci bismi’l-lāh birle revān yerinden götürdi. Baş üzre şalup omuzı (15) üzerine tutup тұrdı. Sām-ı süvār serverlerle İ’tişām’ı görüp taḥsīnlediler kim İ’tişām çeküci (16) sikkeye urı bilür andan Sām-ı süvār eyitdi: “İy Bād-pā, yürі yine köpri üzre tılısım қоçı (17) gelsün. İ’tişām dahı çeküci sikkeye ursun görelüm tāriḥ haberi rāst gelür mi?” didi andan (18) Bād-pā yine köpriye gelüp қadem başdı tılısım қоçı dahı қаpu öñinden yine ҳarekete gelüp (19) ayağıla қазındı

²⁵⁸ Yazmada “hāsnkde” şeklinde yazılmıştır.

ikinci kadem başıcağ tılsım koçu başın şaldı üçüncü kadem başıcağ yine koç yerinden (20) götrilüp sürdi toğru Bād-pā'ya gitdi rāst köprinuñ ortasına irdügi dem Dermāyūs (21) İ'tişāma işāret eyledi İ'tişām dahı ol sengīn çeküç ki ol sikkeye bir kez eyle [224b] (01) urdı kim taşā ğarğ oldu tılsım koçu sürüp gelürken köpriden handağ içine düşdi (02) andan handağ içinde şu tılsımla şu gövinürdi mahv oldu gitdi. Sām-ı süvār görüp şād u (03) hurrem olup İ'tişām u Bād-pā'yı taḥsīnledi andan Bād-pā dahı köprüden geçüp kaşruñ kapusına (04) geldi tırdı nazar urdı gördi kim kubbe kapusına on iki ayak nerdübān çıkar her (05) ayağı bir dürlü taşdan şöyle kim kimi billür, kimi mercān, kimi yeşim. Andan Sām-ı süvār Bād-pā'ya (06) eyitdi: “İy server, yūri kubbenüñ kapusına çık gör berkilü midür, yoksa şöyle yapılı tırdır mı?” (07) didi. Andan Bād-pā dahı cem' kılup kapuya çıkan nerdübānuñ evvelince ayağına kadem başdı kim çıkā (08) başduğı dem nerdübān ayağı yire batdı andan Bād-pā anı göricek yine vehim alup tırdı çağırdı (09) eydür: “İy ḥakīm, bu nerdübān key 'acāyib nesne. Kadem başduğum dem ayağı yire batdı nerdübānuñ bir ayağına (10) dahı kadem başdı ol ayağı dahı yire batdı. Birine dahı başdı anlar dahı hep batdı. Velī (11) kışsa dırāz kılmayalum Bād-pā ne kadar kim kadem başdı nerdübānuñ ayağı yire batardı. Velī yine nerdübān (12) on iki iki ayak gövinürdi andan aşağıdan bir ayağı nerdübānuñ yire batsa yine yukarı çıkardı (13) ayak on iki olurdu ne kadar kim Bād-pā cehd kıldı ol nerdübāndan kaşır kapusına çıkamadı (14) zīrā nerdübānda üstād şan'at birle işlemişdi. Nazm:

Bildiler kim ol kapuyı işleyen üstād-ımış
(15) 'Aqāl ü 'ilm issi cihānda nīk-baht is'ād-ımış

Anuñ-ıçun zahmeti çekmiş cihānda ol ḥakīm
Kim kişiden soñ kalan 'ālemde 'ilm ü ad-ımış

(16) Neşr: Ḥakīm kavlince çünkim Bād-pā kapusına çıkamayıcak cemī'-i ḥükemā (17) kubbe kapusını ve kaşır yapusını ve handağ dāyiresini nazar urdılar āḥir kubbe kapusunuñ rāst kemerinde (18) demürden zencīr-ile bir 'acāyip müdevver top aşmışlar. Pülāddan kara ev tügünük²⁵⁹ nice ola şöyle mu'allāk (19) durur. Andan ḥakīmler ol topı göricek eyitdiler: “Bu top bunda niçün mu'allāk tırdır mı?” andan (20) Dermāyūs eyitdi: “Ādetdür kim buncılayın mu'teber dergāhlarda ve bu resme kemerlerde zīnet-içün şöyle (21) mücellā toplar ta'līk kıılurlar.” didi. Andan Cāliyūs Ḥakīm eyitdi: “İy ḥakīmler, bu nerdübān kim yire batar [225a] (01) anuñ tılsımı bu topdadur. Tecribe kılalum.” diyüp Cāliyūs-ı Ḥakīm Bād-pā'ya eydür: “İy peyk-i Süleymān, (02) yūri nerdübāna kadem baş görelüm kıyāsumuz rāst gelür mi?” didi. Bād-pā dahı varup (03) nerdübāna kadem başdı, yine bir ayak yire batdı. Ḥakīmler dahı kemerde aşlu pülād topı (04) gözleşüp

²⁵⁹ Yazmada “dügnük” şeklinde harekelenmiştir.

tırurlardı, anı gördiler kim mu'allāk duran  op bir kır t yu aru (05)  ekildi. B d-p  nerd b na ikinci  adem ba ıcak  op bir kır t da ı  alkdı zenc r-ile,  ak mler (06) anı g ricek C liy s-ı  ak m'e ta s n kıldılar. Bu ur bildiler kim nerd b n  ılısmı  opdadur. (07) Andan yine B d-p  becid becid nerd b na  adem ba dı bir bir ayak nerd b n yire batardı. Nerd b n yire (08) batdu ınca  op zenc r-ile  ar u yu aru  ıkardı. Anca kim  op kemer n ortasına irdi (09) C liy s  ak m eyitdi: " y B d-p , nerd b ndan  adem n gider." didi. B d-p  da ı nerd b ndan (10) indi.  op yine kemer  uflinden a a a in p  urdu. Andan S m-ı s v r eyitdi: " y  ak mler, (11) bu  ılısmı B d-p 'dan  ayrı kimesneye tecrube  ılup  op kemer  ufline varınca bir  adem da ı (12) nerd b na ba duralum." didi. Bir  ul m  ı ırdılar iler  geldi andan Derm y s-ı  ak m eyitdi: (13) "Y   ul m, y ri bu nerd b ndan  ık g rel m  ubbe  apusu berkil  mid r? Vel  iy  ul m, sen bu (14) nerd b na ba ıcak nerd b n ayak ayak batısardur. Sen  orkma becid  ı a g r." didi.  ul m da ı (15)  ı anup sermen p y r di nerd b na  adem ba dı bir ayak yere batdı.  op da ı zenc r-ile  ekil p (16) bir kır t yu aru gitdi. Anca kim  ul m  adem ba dı  op da ı kemer  ufline varup durdu. (17) Bu ur  ul m b -haber bir  adem da ı iler  ba dı anı g rdiler kim p l d  op kemerden bo andı (18) indi nerd b n  zerindeki  ul mı   yle urdu ki  urd u  a  a  oldu, yine  op zenc r-ile (19)  ekil p kemerde  ar rına  ı up  urdu. Sel   n   serverler anı g ricek vehm alup (20) S m-ı s v r eyitdi: " y  ak m, ne 'aceb m  kil  ılısımdur. 'Aceb bunu  fethine mift h ola mı?" (21) didi. Andan  ak m eyd r: " y pehlev n, himmeti   yle  ut kim bu  ılısmı a avuz andan [225b] (01) gidev z  ak te'  l  r st get r rse." didi. Derm y s-ı  ak m  op-ıla nerd b nı g z (02) ter z sına urup fikir  fir set ba rına  alup  urdu. Bir nesne g rdi nite  ak m (03) g rdi ki ol  ubbe  apusınu   stinde yine bir  ubbe na   itmi ler ve  apusın da ı ol (04)  ubbe mi  l bir kemer, kemerden a a a bir  op a ılı. Yine  apu  ninde on iki ayak nerd b n (05) nerd b ndan bir ki i  apuya  ı arken kemerden a a a a ılı  op inmi , nerd b ndan  ı an na  u  (06) depesine  o unmi    rd  ılımi . Nite kim ol  a ır  apusu d z lmi   apu  zre da ı   yle yazılımi   ılısım (07)  ekl-ile vel  na ı da yazılı  op in p nerd b n  zerindeki na  a kim  o unmi   op  o ındu ı (08) yirden deprenmedin bir  dem  eklin da ı na    ılımi lar, s re varmi   opı  utmi   urur. Derm y s-ı  ak m (09) anı g ricek S m-ı s v r eyitdi: " y pehlev n-ı cih n, All h 'in yetinde  ılısmu  remzin bild m. Himmet (10) dut kim r st gele." didi. S m-ı s v r eyitdi: " y  ak m-i k r-d n, ne remz g rd n (11) ba a da ı g ster g reyim?" didi. Derm y s eyitdi: " y S m-ı s v r  ubbe  apusınu   stin (12)  a ına na ar  ıl g r ne na    ılımi lar." didi. S m-ı s v r da ı  ubbe  apusu  zerine na ar  ıldı (13) g rdi kim  ubbe  apusu  zerinde yine ol  ubbe gibi na    ılımi lar h    ayrı deg l. S m-ı s v r (14) anı g ricek Derm y s-ı  ak m'e eyd r: " y  ak m, bu na   bu  ubbeye ne     be zetmi ler. 'Aceb (15) ni  n yazdılar ola?" didi.  ak m eyitdi:  y S m, ol kemerden in p nerd b n  zerindeki  dem (16) na  n  o ınup   rd  ılan  opı bir  ekil da ı  utup  urur.  y pehlev n, ol  ekl-i  opı (17)  utup  urdu ınu  i  reti budur kim bu kemerdeki  op da ı  ılısm-ıla in p nerd b n  zre  uran (18)  деми  urd edicek. Cehd  ılup s re

varup ol topı tutıcak yine kemere çıkmaz tılsım turur. (19) Nerdübān dahı yire batmaz kapuya çıkılır kapu dahı açılır. Nite kim kubbe kapusunda yazılı kapunuñ (20) kapısı açuk turur.” didi. Dermāyūs-ı Hākīm şöyle deyicek Sām-ı süvār dahı fikre varup (21) gördi kim Dermāyūs-ı Hākīm yine bir fikr-i firāset birle bir remze muṭṭalī olup durur kim [226a] (01) hezār Cemşīdū zamān ve Loḵmān-ı devrān ol firāsetde ‘acizdür. Nazm:

(02) İtdi taḥsīn ol ḥākīmūñ re’yine vü ‘aqlına
Qaldı ḥayrān vālīh olup fikrine vü naḵline

Bildi oldur hem-çü Loḵmān kāmīl ü üstād bes

(03) Tutdı sözün uydı lā-būd emrine vü ḳavline

Neşr: Hākīm ḳavlince Dermāyūs-ı Hākīm ol (04) kapu naḵşından remz tutıcak döndi eydür: “İy pehlevān, bu tılsımı açmak dilerseñ bir kişiyē dahı (05) kıyalum andan soñra bir merdāne er gerekdür kim nerdübān üzre turup top inicek ḳorḳmaya (06) süre vara ol topı tuta dura tā kim bu tılsım bozıla.” didi, yine Sām-ı süvār buyurdı bir ḡulām (07) geldi kim yine nerdübāna çıka. Andan Sām serverlere eydür: “İy dil-āverler, gerekdür kim kemerden (08) inen topı ḳorḳmadın tutasız. Andan yine İ’tişām baş ḳoyup eydür: “İy pehlevān, ḳuluña i’timād (09) iderseñüz top inicek tutayın Ḥaḳ rāst getirse.” didi. Sām-ı süvār eyitdi: “İy server, (10) bu topı eger tutacak olursañ cümle serverler arasında bir sikke urursın didi kim hīç kimse (11) urmadı.” didi. İ’tişām dahı şıḡandı, sermendi topı gözleyüp turdı. Andan Dermāyūs-ı (12) Hākīm dahı ol ḡulāma eyitdi: “İy ḡulām, yūri bu nerdübāndan kubbe kapusına çık gör kapu (13) açuk mı? Velī ḡulām sen ḳadem başıcak nerdübān aşıḡa ayak ayak batsa gerekdür ki şaḳınasın (14) vehim itme kapuya çıkmak ardınca ol.” didi. Andan ḡulām dahı varup nerdübāna ḳadem başduḡı (15) dem bir ayak yire batdı top dahı bir kırāt yuḡaru çıkdı. ḡulām dahı anca kim çıkdı kapu (16) öñine top dahı kemerūñ ḳufline çıkdı. ḡulām bir ḳadem ilerü başdı top yine yerinden (17) boşandı andan nerdübān üzerindeki ḡulāmuñ depesinde şöyle tokundı kim ḥurd oldı. (18) Top yine zencīr-ile kemere ḳalkınca Sām-ı süvār’uñ başı berāber pehlevān-ı İ’tişām ‘uḳḳāblayın süre (19) irdi ol mu’teber pūlād topı ḳucaḳladı berk tutup turdı ḳomadı kim yine yuḡaru çıka. Top (20) tutulıcak ḳaşruñ kapısı açıldı. İki kanat kapu iki ṯarafa gidüp Sām-ı süvār-ıla selāṯīn ü serverler (21) anı göricek evvel Dermāyūs-ı Hākīm’e ve İ’tişām’a taḥsīn idüp Bād-pā’ya āferīn itdiler. Andan [226b] (01) andan top dutılup kubbe kapısı açılıcak İ’tişām dahı ḳucaḡından topı ḳoyu virdi, Velī top yuḡaru gitmedi (02) şöyle zencīrile yirde turdı bildiler kim tılsım açıldı andan nerdübānı dahı tecrībe ḳıldılar gördiler kim nerdübān dahı (03) durmuş yire batmaz bes buḡur Sām-ı süvār-ıla selāṯīn ü serverler şād u ḥurrem olup yūriyüp kubbe kapusına çıkdılar. Bād-pā (04) öñlerince ḳubbeye girdiler. Ne gördiler, gördiler kim kubbe içi bir ‘acāyip ḳaşr-ı mu’allā ḳılmışlar. ‘Ādī dört eyvān (05) biribirine ḳarşu şeddādī. Andan

dört eyvân arasında bir zerrîn taht kurlu dil-şâdı andan ol kaçruñ dört dīvârı (06) kübbesinüñ sakfı şöyle müzehheb münakkaşdur kim gözler kamaşur bakıcağ ve ferşi dağı ağ gümüşden döşenmiş dürlü (07) dürlü şan'atlarla Sām-ı süvâr ol kaçır-ı mu'allâ-yı Çin bahşını şöyle müzehheb münakkaş ve müzeyyen göricek bir zamân durup (08) teferrüc kıldılar. Andan ol zerrîn tahtuñ kenârında gördiler kim ol tahtuñ üzerinde bir mu'teber şâh şeklin düzmişler (09) gümüşden elleri, barmaqları altundan, dirnaqları ağ ya'kütan ve gözleri gevherden dudakları la'lden, dişleri (10) dür-dânelerden düzilmiş diri âdem vaz'ında oturur. Karşusunda kara mermerden bir 'Arap şeklin düzmişler (11) gâyet korkunç-şûret. Bir elinde bir kara harbe tutup dirileyin tûrur. Andan şâh şeklinüñ boynında bir zerrîn (12) levh gördiler sîm zencîrile aşılır. Revân Bâd-pâ tahta çıkup şâh şekli boynundan levhi aldı. Dermâyûs-ı (13) Hakîm'e şundı. Hakîm dağı alup gördi levhüñ bir yüzinde bir balık nağş kılmışlar balık üzre bir âdem şûretin (14) yazmışlar bir elin sînesine urup bir eline şaru cām alup karşusına dutup tûrur. Bir ayağın yukaru kaldırmış andan (15) levhüñ bir yüzinde dağı yigirmi sekiz satır yazı yazılı andan Dermâyûs-ı Hakîm eydür: "Yâ pehlevân-ı Süleymân, bu levha (16) bu balıgla âdem şûretin nağş kılan didügi budur kim balık burclarda Hût burcına işâretdür. Cām dutan insân Müşterî (17) adlu yılduza işâretdür. Ya'nî demek olur kim bu haţtı bu levha Müşterî devrinde yazdılar. Andan şekil bir ayağın kaldurduğunuñ (18) remzi budur kim Müşterî devrinüñ âhîrinde yazılmışdur. Pes Dermâyûs-ı Hakîm levhüñ bir yüzindeki haţtı okıyup (19) beyân itdi didi kim: "Yâ pehlevân, bu yazuyı yazan dimiş kim. Nazm:

Şöyle yazmış haţtı-ı târîhi yazan
(20) Ki iy cihânı saltanatla hep gezen

Çün seni bunda getüre rûzigâr
Bilesin kim işbu şehr ü bu diyâr

(21) Halk-ı Hind'ün baña hep fermân-ıdı
Cümlesine hazretüm sultân-ıdı

Şâh-ı Hüşenk oğhyâm Pîruz adum
[227a] (01) 'Adl-ıla irmişdi göklere yedüm

Altı yüz pâre şehir yapdum tamâm
Altı yüz pâre hisâr aldum hümâm

(02) Rub'-ı meskûnuñ başın tutdum begüm
Mât idüben haşmı oyında utdum begüm

Üç yüz elli dört yıl sürdüm 'ömür

(03) Meclisümde muṭribān çaldı dumur

Geh vilāyet alup itdüm cengi men
Geh bezümde çaldururdum çengi men

(04) Bunca yıllar içre ḥaste olmadum
Ḥāke yek-sān olacağum bilmedüm

(05) Dünyeyi bākī kala şanmış-ıdum
Ġarre olup ‘ömre inanmış-ıdum

İşbu şehri kim görürsin sen ḥarāb
Ki içine tolmış durur kerkes ġurāb

(06) Cümlesin ben yapdurup itdüm tamām
‘Iyş iderdüm bunda dāyim şubḥ u şām

(07) Elüme aldum mey tutup zerrīn ḳadeh
Cām içüp olmağ-ıçun ya’nī feraḥ

Anı gördüm nā-gehān kim bir ‘Arab
Geldi işbu şekl-ile ṭurur ‘aceb

(08) Ḥarbe çekdi yüzüme ol dem benüm
Yüregüm dıtrēr hemān ḳorḳar canum

(09) Didi niçe nūş idersin sen şarāb
Nūşı nīş idüp ḳılam saña ‘azāb

Vaḳtıdur ki cismüñi bī-cān idem
Cānuñ alup ḥāk-ile yeksān idem

(10) Böyle diyüp ol ‘Arab baña ḳaḳır
Cānumı almaḳlığa ötüp şaḳır

(11) Ḳullaruma ḥüküm ḳıldum tīz duruñ
Bu ‘Arab cānın alup derden sürüñ

Ḳullar eydür şeh delü oldı ‘aceb

Ḳanı kimdür söyleyen yokdur ‘Arab

- (12) Böyle dise ol ‘Arap kaçır katı
Cānumı korkutdı anuñ heybeti

- Boğazuma yapışup şıkdı tenüm
(13) Ağzuma geldi acıyup bu canum

Cümle mālum ‘arza kıldum almadı
Zerrece baña şefā‘at kılmadı

- (14) Begligümi virüp istedüm amān
Ḳaḳıyuban hışma geldi ol zamān

- Yalvarı gördüm sözüm işitmedi
(15) Aldı cānum almayınca gitmedi

Aldı rūḥum kaldı cismüm cānsuz
Taht ı dergāh kaldı hep sulṭānsuz

- (16) Gitdüm āḥir dünyeden men ḥōr u zār
Tāc u taḥtum arta kaldı ne ki var

- Ol ḳamudan arta ḳalan tāc u taḥt
(17) Ḳaldı benden daḥı soñra nīk-baḥt

Sinleye sinem şalup bu rūzigār
Cismümi çürüttdi itdi ḥāki ğubār

- (18) Terk idüben tāc u taḥt u māl u genc
Men çekerem sin ‘azābın oldu Merne

- Bundan özge şāha yokdur ḥādişe
(19) Yimeyüp mālı kıyasın vārişe

Körligüñe ol yiyüp içe senüñ
Ne du‘ā kıлмақ söger aña sinüñ

- (20) Bu ölümüm saña bes ‘ibret yiter
‘Āḳıl-ısañ al sebaḳ ḥikmet yiter

Tut ki Şeddād olasın ya Efrāsiyāb
(21) Aşşı ne cismüñ ola sinde turāb

Tut ki milküñ Bursa oldu yā Mışır
Nef'ī ne 'ömrüñ kaşır ider 'aşır

[227b] (01) 'Ākıl ol ki ġarre olmaz devlete
Çünki bilür irer āhır āfete

Dünye muhkem bir kaşırdur gerçi berk
(02) Līki n'idem içi tolu derd ü merg

Hüb-ıdı dirlik kişi ölmese eger
Sine girüp cismi toz olmasa eger

(03) Çünki uzun yaş āhır olur ölüm
Ġarre olmağ devlete nedür ölüm

Ādem oğlına ecel derdi biter
(04) Bāğdağı büstān gibi yiter biter

Çün kişiye bākī kalmaz bu cihān
Kim geçer tīzcek²⁶⁰ 'ömür az u çehān

(05) Er gerek şöñinda koya yaşşı ad
Şeh gerek ki 'adl-ıla eyleye dād

Ādemī gider velī adı kalur
(06) Şeh gider 'adl-ıla anuñ dādı kalur

Böyle diyüp tārīḡ içre ol emīr
Āhır itmiş sözlerini iy dil-pedīr

(07) Çünki sözün diñledi Sām-ı süvār
İtdi ṭaḥsīn pendine anuñ bī-şümār

Der-beyān-ı temşīlāt-ı dāstān-ı māzī²⁶¹

²⁶⁰ Yazmada “tīzcek” şeklindedir.

²⁶¹ Mazideki hikâyelerin temsilleri hakkında.

(08) Gūşu hūşuñ baña dut iy nāmudār
Saña senden virem aḥbar diñle nedür hūş-yār

Fi'l-mişil 'aḳluñdur añla ol ḥakīm
(09) Ten cihāndur rūḥ olursam iy nedīm

Genc-i Pīrūz ibni Hūşenk iy emīr
Zineti dünyā durur añla vü bīr

(10) Ḥalka baḥş it hem-çü Sām u ḥarca sen
Ḥarcamazsañ yañılursın ḥ'ōca sen

Māl-ı 'ālem degmez iy şeh mārına
(11) Nite kim gül-zārı virdi ḥārına

Yap 'imāret hem-çü Sulṭān Bāyezīd
İt ḥayır ki cennet ide Ḥaḳ mezīd

(12) Çün senüñçün seyr ider encüm burūc
Çün senüñçün bitürür ḥabbe ḥuruc

Çār-erkān Kün senüñçün dāye-dār
(13) Çarḥ-ı mesken²⁶² hem saña sermāye-dār

Nefse niçün virmedüñ inşāf pes
Ḥaḳḳ'a ṭā'at itmeyesin her nefes

(14) Ḥ'āb(-ı) ḡafletden uyan iy pür-hüner
Kendülügüñ koyup it saña nazar

Nefsüñi mü'min ide gör ki iy beşer
(15) Ḥayrı pīşe kıla olmaya be-şer

Vir riyāzet birle nefse gūşimāl
Ḥaḳḳ'a ṭapup itmeye ve meylü māl

(16) Cehd id ü nefsüñ duta ḥüy-ı melek
Tā ola cevlen-gehüñ 'arş-ı felek

²⁶² Yazmada vav, mim, he, kef, nun ile yazılmıştır.

Ender-ḥatm-ı kitāb-ı münācāt-ı Firdevsī²⁶³

(17) İlāhī pādīşāhlık saña yaraşur ki cihān pādīşāhlığın kime dilerseñ virürsin ve kimden dilerseñ alursın. (18) İki cihānuñ ma‘ābīdi²⁶⁴ öñüñde dünyā ve āhiretüñ kilīdi ileyüñde diledük dünyā virürsin, istedük (19) āhiret. Dilerseñ mu‘azzeḥ kılırsın, isterseñ raḥmet. İlāhī, sen baña benden yaqın ve ben dūram eger ben (20) beni bilmezsem ma‘zūram. İlāhī, benden ‘ibādet gerekse senden ‘ināyet gerek. Qıldan tã‘at gerekse (21) Ḥaḳ’dan hidāyet gerek. İlāhī, şuçum bildüm qapuña geldüm red itme. İlāhī, bī-niyāzlığuñ dīvārını sed itme. [228a] (01) İlāhī, ecel deminde perīşān ḥāl itme. İlāhī, elümi alacak vaqtda pāyimāl itme. İlāhī, beni rüz-ı maḥşerde ḥaḳq arasında rüsvā (02) itme. İlāhī, ben rüz-ı berzaḥda tin ḥaşerātına me’vā itme. İlāhī, bizi tã‘atuña dāyim eyle. İlāhī, bizi gicelerde ḳāyim eyle (03) bu mürde dilleri luṭfuñla zinde it ve şeb zulmātında göñül şem‘ini tā bende it. İlāhī, nūr-ı Muḥammed ḥaḳıçun (04) bu Süleymān-nāme-i kebīr’üñ itmāmin müyesser it. ‘İbretu’l-lāhı ḥikmet-āmīz sözler söylemegi muḳadder it. Günāhumuzı (05) ‘afv kılıp raḥmet it. Firdevsī’nüñ maḳāmın cennet it. Naẓm:

İtdüm günāḥ be-ḡāyet yā Rabb-ı zulmet²⁶⁵ nefsi
(06) Qıldum qatı şenā‘at yā Rabb-ı zulmet²⁶⁶ nefsi

Zühdüm ḳamu ḳabāḥat hīç itmedüm ‘ibādet
İtdüm velī ihānet yā Rabb-ı zulmet²⁶⁷ nefsi

(07) Hırş u ḥased ḥıyānet āḥ nefsüme oldı ‘ādet
İtdüm zulm ü bedā‘at yā Rabb-ı zulmet²⁶⁸ nefsi

Yoḳ luṭfuña çü ḡāyet ḥayf itmeseñ ḥimāyet
(08) Ğaffāra ‘afv ‘ādet yā Rabb-ı zulmet²⁶⁹ nefsi

Lā-taḳnaṭū²⁷⁰ işāret ‘afva kılır delālet
Zerresi ider kifāyet yā Rabb-ı zulmet²⁷¹ nefsi

²⁶³ Kitabın sonunda Firdevsī’nin Allah’a yakarışı hakkında.

²⁶⁴ Yazmada “ma‘ālīdi” şeklindedir.

²⁶⁵ Yazmada “zalemut” şeklindedir.

²⁶⁶ Yazmada “zalmut” şeklindedir.

²⁶⁷ Yazmada “zalmut” şeklindedir.

²⁶⁸ Yazmada “zalmet” şeklindedir.

²⁶⁹ Yazmada “zalmut” şeklindedir.

²⁷⁰ Kur’an, Zümer 39/53, “Allâh’ın rahmetinden umudunuzu kesmeyiniz.”

- (09) Firdevsi'ye faşāḥat virdüñ nazm u melāḥat
Senden umar ri'āyet yā Rabb-ı zulmet²⁷² nefsi

- Vir yā İlāh diyānet ki Aḥmed kıla şefā'at
(10) Luṭf eyle vir hidāyet yā Rabb-ı zulmet²⁷³ nefsi

Der-du'a-i pādīşāhü'l-islām ve'l-müslimîn²⁷⁴

Ḥamd nā-ma'dūd ol (11) kerīm ü raḥīm ü ḳādir ü ḥallāḳa ki bu Süleymān-nāme-i kebīr'üñ altmış üçünci cildini ḳaleme getürüp imlā ḳılmağı (12) müyesser itdi ve şenā'-i nā-maḥdūd ol raḥman u raḥīm ü pādīşāha ve rezzāḳ-ı a'zam ḥazretine sezā vardur ki bu tārīḥ-i (13) dil-pezi bir melik-i 'ādilüñ, sultān-ı kāmilüñ devām-ı devletinde ve eyyām-ı rıf'atında taşnīf itmekligi muḳadder itdi. (14) Min-ba'd in-şā'a'l-lāhu te'ālā eger ki ecelden amān 'ömürden zamān bulursavuz ināyet-i Ḥuzā (15) ve himmet-i pādīşā yārī ḳılırsa altmış dördünci cildi daḥı menşūr u manzūm söyleyüp inşā ḳılavuz tā ki zıll-ı (16) sübhānuñ āl-i faḥr-i 'Oşmān'üñ sultān bin sultānuñ Sultān Bāyezīd ibni Muḥammed Ḥan'üñ (17) aṭāle'l-lāhu 'ömrehu²⁷⁵ ve şafa cemīli ve şenā'-i cezīli bu kitāb-ı Süleymān birle 'ālemde yādigār²⁷⁶ ḥalk içinde (18) tārīḥ rūzigār ola. Egerçi ki bu bende-i faḳīrūñ Firdevsī-i ḥaḳīrūñ ne liyāḳati (ne) ṭāḳati ola-y-ıdı (19) ki buncılayın a'zam kitāb şīrīn-cevāb söylemege mecāl bula-y-ıdı. Velī şāhuñ himmetidür ki eyyām-ı (20) devletinde manzūm menşūr söyleyup ḳaleme getürdi. Nazm

- Şeh Süleymān mişli tutdı kişveri
(21) Baḥr u berre urdı kilīdi İskenderi

Vālī-i milk-i cihāndur o velī
Kim muḥaḳḳaḳ ḳuṭb-ı 'ālem reh-beri

- [228b] (01) Kem ḳulı teşrīḳ u ḡarbuñ ḥākimi
Kem begi der-bān-ı Rūm'üñ ḳayşeri

Günde gün opsa ne var izi tozin

²⁷¹ Yazmada "zalemut" şeklindedir.

²⁷² Yazmada "zalemut" şeklindedir.

²⁷³ Yazmada "zalmut" şeklindedir.

²⁷⁴ İslam'ın ve müslümanların padişahının duası hakkında.

²⁷⁵ "Allah ömrünü uzun etsin."

²⁷⁶ Yazmada "yādigāri" şeklinde harekelenmiştir.

(02) Meh ‘ases şehrinde pāsubān aḥteri

Baḥr-ı destidür saḥāda dūr-fişān
Ḥāk-i pāsı tozı iksīr-i cevheri

(03) Himmetinüñ maṭbahında mihr ü māh
Fi’l-mişil ḥākister-ile aḥkeri

Āstīni ucıdur maḳşūd-ı cān
(04) Āsitānı tozı kuḥl-ı başarı

Ḥışm-ı odı ḳaṭ‘ası nār-ı caḥīm
Luṭfı āb-ı cennetüñdür kevşeri

(05) ‘İsiye la’li şunar āb-ı ḥayāt
Müşî’ye zülfi şunar ḥōd ejderi

Beñzedür yāḳūtı la’l-i aḥmere
(06) Ögredür Hārūt’a çeşmi eşarı

Ḳāmeti virür nişān-ı Tūbī’den
Yañağıdur rüşen iden ḥāveri

(07) Niçeme kim faşl-ı gül irer bahar
Anca kim gerdiş ider gök çenberi

Her şebi şāhuñ olup Ḳadr u Berat
(08) Her günü ‘İd-i mübārek ekberi

Bu Süleymān-nāme birle nām-ı şāh
Tā ḥaşır bākī ola yādigarı

(09) Bu kitābı diñledüñse müstemi’
Vir şalavat yād idüp peygamberi

Ḥazret-i şeh çün kılp ḥayr-ı du‘ā
(10) Devletine eyle gülbaşgı kerı

Ḥaḳ te‘ālā devletin itsün ziyād
Tā ḳopınca rüst-e-ḥīzi maḥşeri

Āmīn yā rabbe'l-‘ālemīn²⁷⁷

Temme(tm)²⁷⁸

²⁷⁷ “Bütün alemlerin sahibi ve efendisi olan Allah amin.”

²⁷⁸ “Bitti, tamam oldu.”

4. DİZİN

A, a; Ā, ā

āb Far. Su.

- a. 173a/04
- a. (müvekkel-i āb) 182b/14
- a.+a(müvekkel-i āb) 167b/21
- a.+ı cennet 228b/04
- a.+ı hayāt 188b/09, 188b/10, 210a/20, 228b/05
- a.+ı revān 188b/11

ābā Ar. Babalar.

- a. 177b/09, 194b/15

‘abā Ar. ‘abā’ Hırka, cüppe.

- a.+sın 182b/10

ābād Far. Bayındır, mamur.

- a.+it- 152a/15, 164b/07

ābanūs Far. ābnūs Koyu renkli, sert tahta.

- a. 182b/19, 193a/02, 218a/14
- a.+a 217a/17
- a.+dan 180b/11
- a.+ı kazā 193a/05

abdāl Ar. Derviş, kalender.

- a. 149b/10, 149b/11, 149b/15
- a.+ı mücerred 149b/08
- a.+uñ 149b/18

āb-dār Far. Parlak.

- a.+(tīgü āb-dār) 190b/09, 190b/10

āb-dest Far. Abdest.

- a.+al- 151b/09, 202b/08
- a.+in 201a/09, 202a/06

Abdu’ş-şamed Hz. Süleyman’ın oğlu.

- a. 203a/08, 213a/05
- a.+i 203a/09

‘abeş Ar. Boş, saçma şey.

- a. 172b/08, 195b/21, 205a/11

ābī Far. Ar. Suda yaşayan.

- a.+dür 216a/18

‘abīr Ar. Güzel koku.

- a. 181a/17

āb-reng Far. Su renginde, mavi.

- a. (tīgü āb-reng) 191b/02

‘āc Ar. Fil dışı.

- a. 180b/11, 182b/19, 218a/14
- a.+dan 154b/15

‘acāyib Ar. ‘acā’ib Garip, tuhaf,

anlaşılmaz. Krş. **‘acāyip**

- a. 147b/12, 159a/15, 161a/15, 161a/16, 170b/08, 172a/05, 172a/16, 176a/03, 183a/15, 188a/02, 212a/03, 217b/21, 222a/19, 222b/01, 222b/09, 224a/07, 224b/09

- a.+den 209a/08, 210b/06

- a.+i 173a/05

- a.+leri 170b/12

- a.+uñ 171a/21

‘acāyib-şekil Ar. ‘acā’ib-şekl Garip

biçimli, tuhaf kılıklı.

- a. 199a/14, 199a/16

‘acāyip Ar. ‘acā’ib Garip, tuhaf,

anlaşılmaz. Krş. **‘acāyib**

- a. 161a/17, 170b/09, 170b/16, 171b/19, 173b/15, 223a/04, 224b/18, 226b/04

‘Accān-ı cindī Cin pehlivanlarından biri.

- a.+idi 216b/10

‘aceb Ar. Tuhaf ve garip olan.

- a. 147b/11, 147b/12, 149a/21, 149b/12, 150a/01, 150a/04, 151b/16, 151b/17, 152b/16, 158a/14, 172b/17, 172b/18, 176a/05, 187b/11, 195b/20, 200b/11, 200b/19, 209b/02, 211a/08, 225a/20, 225a/20, 225b/14, 227a/07, 227a/11

a.+dür 157a/16
‘aceb-şekil Ar. ‘aceb-şekl Tuhaf kılıklı, garip biçimli.
 a. 195a/08
‘acebā Ar. Acaba, merak ve şüphe bildiren soru zarfı.
 a. 152b/09, 173a/11, 174a/20, 181b/03, 183b/10, 204b/12
‘aceble- Şaşırmak, hayret etmek.
 a.+di 169a/03
‘acebleş- Şaşırmak, hayret etmek.
 a.-diler 171b/10
‘Acem Ar. İran ülkesi.
 a. 182b/20, 214a/03, 218b/06
Acfān-ı cindī Cin adı.
 a.+idi 216b/13
Acfāt-ı cind Cin adı.
 a. 218a/15
acı Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, tatlının karşıtı.
 a. 208b/03
acı- 1. Üzüntü duymak.
 a.-dum 188a/04
 2. Ağrımak, sızlamak.
 a.-yup 227a/13
acıķ- Açlık duymak.
 a.-dı 188b/01
‘acīb Ar. Tuhaf, garip, şaşırtıcı.
 a. 183a/21, 195a/09, 209b/20, 217b/11, 217b/13, 222b/14
‘aciz Ar. ‘acz Beceriksizlik. Krş. ‘acz
 a. 164b/11
 a. göster- 164a/13, 165a/06
‘āciz Ar. Zayıf, güçsüz.
 a. 164a/20, 201b/11
 a.+dür 164b/17, 226a/01
 a.+kal- 164a/17
 a.+kıl- 164a/17
 a.+ol- 152b/19, 165a/01
 a.+üz 164a/13, 164b/15

‘ācizlık Aciz olma durumu, beceriksizlik.
 a.+ıla 218b/06
 2. Yiyecek şey bulamama, yiyecek yokluğu.
 a.+ıla 212a/15
acuk Acı, keder, ızdırıp.
 a.+ıla 197b/12
‘acz Ar. Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük. Krş. ‘aciz
 a.+e var- 165a/03
aç Yemek yememiş olan, tok karşıtı.
 a. 151a/17, 151a/18, 203b/12
aç- Açlık duymak.
 a.-duğından 204a/02
 a.-mışıdı 152b/19
aç- 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.
 a.-a 223a/10, 223a/13
 a.-avuz 162a/12
 a.-mış 146b/07, 187b/18
 a.-sa 195a/16, 199a/17, 199b/08
 a.-up 151b/09, 158b/11, 160b/14, 174a/08, 183a/20, 184b/21, 192a/19, 215a/18, 215b/05, 223a/14, 149b/16, 157a/1
 2. Aralarına mesafe koyarak birbirinden ayırmak.
 a.-asız 164b/03
 a.-dılar 212b/19
 a.-mağdan 152b/18
 a.-up 162b/17, 181a/15, 182a/07, 183b/18, 184a/05, 187b/10, 187b/15, 189a/02, 189a/03, 196b/02, 203a/11, 203a/16, 203b/11, 212b/02, 214b/16, 218b/04, 221b/06, 221b/08, 221b/20
 3. Bir aygıtı, bir düzeni çalışır duruma getirmek.
 a.-araķ 206a/17
 4. Engeli kaldırmak.
 a.-avuz 225a/21

- a.-mak 226a/04
5. Konuyla ilgili konuşmak.
a.-dılar(söz aç-) 208b/14
a.-makda(söz aç-) 157a/20
a.-up(dil aç-) 170b/05, 172b/17
6. Yapmak, düzenlemek.
a.-ınca 148a/08
a.-mağa 205a/04
7. Sarılmış, katlanmış, örtulmuş veya iliklenmiş olan şeyleri bu durumdan kurtarmak.
a.-up 151b/04, 182b/05, 205b/19,
8. Anlatmak, söylemek, ortaya koymak.
a.-up(haber aç-) 195b/03
- açıl-** 1. Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak.
a.-dı 173b/14, 226a/20,
a.-ıcağ 226b/01
a.-ur 184b/02, 225b/19
2. Ortadan kaybolmak, görünmez olmak.
a.-dı 226b/02
3. Büyüyüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak, çiçeklenmek.
a.-mağa 152a/04, 205a/04
a.-ur 211b/10
- açış-** Birlikte açmak.
a.-up 182a/05, 184a/01, 184a/02
- açlık** Aç olma, acıkma durumu.
a.+ından 149a/11, 152b/20, 188b/01
- açuk** 1. Örtüsüz, çıplak.
a. 206a/03
a.+durur 176a/13
2. Kapalı, bağlı, kilitli durumda olmayan, açılmış.
a.+mı 226a/13
a.+tırur 225b/20

‘Ād Ar. Eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hud Peygamber tarafından imana getirilmediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavim.

a. (kavm-ı ‘ād) 173a/03

ad 1. Şöhret, şan, nam.

a. 161b/07

a. 192a/09

a.+çıkar- 150b/15, 186b/08, 189b/04

a.+ı 174b/16, 210b/05, 210b/05, 227b/05

a.+ımı 224b/15

a. koy- 227b/05

2. Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek, cins cins karşılamaya yarayan kelime, isim.

a.+ı 153b/10, 153b/12, 167b/05, 184b/19, 196b/08, 216b/07

a.+ın 206a/04

a.+ına 150b/10, 151a/20, 153b/06, 153b/14, 167b/05, 192b/11, 206a/03, 211a/02

a.+ını 213a/05

a.+um 226b/21

a.+uma 150b/15, 161b/09, 170b/21, 172a/16

a.+uñ 188a/09

ada Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası, cezire.

a. 150a/05, 152b/15, 152b/16

a.+yı 148a/18

a’dā Ar. En zalim, pek gaddar.

a. 186a/19

a.+(re’īs-ü a’dā) 212a/08, 212a/09

‘adāvet Ar. Düşmanlık, husumet.

a. 196a/09

a.+e 149b/10, 205b/14

a.+i 197b/01
a. it- 148a/06
‘**adem** Ar. Var olmama, bulunmama.
a. 172b/09
a. kıl- 214a/18
ādem Ar. 1. İnsan.
a. 149b/12, 150a/19, 150b/07, 151b/13, 157b/06, 158b/06, 160a/16, 170b/11, 173a/06, 173a/08, 173a/14, 173b/02, 173b/16, 177a/15, 187b/01, 187b/12, 189b/11, 193b/13, 195b/06, 199a/14, 199b/20, 203a/17, 206a/02, 206a/03, 212b/03, 223a/03, 225b/08, 225b/15, 226b/10, 226b/13, 226b/16, 227b/03
a.+den 176b/11
a.+dür 184b/10
a.+e 165b/19, 210a/01, 218b/10, 220a/02
a.+i 179b/18, 220a/02, 225b/18
a.-i (nesl-i ādem) 220a/18
a. it- 165b/19
a.+ile 148b/14
a.+isinle 164b/08
a.+lere 150b/09
a.+ün 210b/05, 219b/13
2. İlk yaratılan insan ve ilk peygamber.
a. 164b/20, 165b/20, 195b/18, 196a/01, 196b/20, 196b/21, 201a/19, a.+den 196b/11
a.+e 167a/18, 196a/05, 196a/09, 196b/19, 197a/07, 197a/09, 219b/15
a.+e(nesl-i ādem) 166a/11, 199b/11
a.+i 196b/18, 196b/20, 197a/12, a.+in 197b/18
a.+ün 210b/05, 219b/13
Ādem-i Ḥākī Adem neslinden biri.
a.+den 215a/07

Ādem-i Ṣafī Adem neslinden biri. Krş.
Ādem Ṣafī, Ādemü Ṣafī
a. 195b/17, 195b/21, 197a/01, 197a/03, 197a/11, 198b/13, 215a/11, 218b/20, 219b/05, 219b/10, 219b/19
a.+de 219b/12
a.+den 196b/09, 219b/17
a.+nün 196b/10, 213b/10
a.+ye 166a/19, 182a/20, 197a/05
a.+yi 163b/01
Ādem Ṣafī Adem neslinden biri. Krş.
Ādem-i Ṣafī, Ādemü Ṣafī
a. 196b/08
Ādemü Ṣafī Adem neslinden biri. Krş.
Ādem-i Ṣafī, Ādem Ṣafī
a. 182b/10, 198a/14
ādemī Ar. İnsan, adam, kişi.
a. 203b/03, 227b/05
a.+den 220a/19
a.+ler 203a/14
a.+leri 149b/12, 150a/16
a.+lerün 192b/05
ādemī-zād Ar. ve Far. İnsan oğlu.
a. 163b/05, 168a/10, 168a/11, 180b/17, 206a/04, 214a/17
a.+ı 196a/05
ādemī-zāde Ar. ve Far. İnsan oğlu.
a. 151a/18, 165a/10, 167a/12, 194b/14
‘**ades** Ar. Mercimek.
a. 199b/08
‘**ādet** Ar. Herkes tarafından uyulan hâl, alışılmış şey, usul, görenek.
a. 228a/08
a.+durur 210a/12
a.+dür 224b/20
a.+i 170a/02, 178a/13
a.-i devr-i sipihr 152a/07
a.+in 210a/12
a.+ol- 228a/07
a.+ün 204a/03

a. 152a/07, 152a/07
adım 1. Bir adım uzunluğundaki mesafe.
a. 222b/05
2. Yürüme hareketi, adım.
a. 223b/02
‘ādī Ar. 1. Sıradan, hiçbir özelliği olmayan.
a. 190a/05, 226b/04
2. Kötü, āşağılık.
a. 220a/20
‘ādīl Ar. Adaletle iş gören, doğruluktan ayrılmayan, adaletli.
a.+durur 193a/21
a.+ün(melik-i ‘ādīl) 228a/13
‘adl Ar. Adalet, doğruluk.
a.+ıla 227a/01, 227b/05, 227b/06
adlu 1. Ünlü.
a. 151a/14
2. Adı olan.
a. 157b/15, 169b/06, 190a/19, 190b/13, 191a/06, 191b/09, 191b/19, 192a/08, 192a/17, 192b/17, 226b/17
‘adū Ar. Düşman.
a. 186a/21
a.+(‘ādū it-) 163b/05
a.+nuñ 193a/09
a.+sın 207a/02
a.+yı ḥaşm-ı sünniyān 196a/08
a.+yı ins 219b/02, 219b/03
a.+yı sinnī 215b/18
a.+yı sünnī 196b/17, 213b/21, 214a/01, 218a/02
a.+yı sünniyān 195b/15
āfāk Ar. Ufuklar.
a.+(kible-i āfāk) 147a/06
‘afārīt Ar. İfritler.
a. 163b/17, 168a/14, 198b/10, 199b/18, 213b/19, 214a/01, 214a/13,

214b/03, 214b/21, 216a/04, 216a/17, 217a/13, 218a/02, 218a/06, 218a/19, 218a/21, 218b/09, 219b/01, 220b/07
a.+(serheng-i ‘afārīt) 218a/11
a.+(server-i ‘afārīt) 215a/02
āferīde Far. Yaratılmış, yaratık, mahluk.
a. 175b/19
āferīn Far. Beğenme, övme, alkış.
a.+it- 160a/14, 223b/13, 226a/21
a.+kıl- 192b/16
a.+kıl- 157a/02
āferīnle- Alkışlamak, takdir etmek.
a.-yüp 161a/13
āfet Ar. Büyük felaket, bela.
a. 188b/19
a.+dür 151a/07
a.+e 227b/01
a.+ı 211a/04
a.+in 157a/10
āfitāb Far. āf-tāb Güneş. Krş. āf-tāb
a. 147a/03, 177b/18, 178b/03, 181b/20, 211a/04
a.-ı milk ü dīn 147a/01
Af’ivān-ı şāh-ı cindī Cin adı.
a. 216b/13
āf-tāb Far. Güneş. Krş. āfitāb
a.+ı(tīr-i āf-tāb) 193a/05
‘afv Ar. Suç, kusur ve hatayı bağışlama.
a. 228a/08
a.+a 228a/08
a. eyle- 146b/14, 210a/16
a. it- 162a/17, 207a/03, 207a/02, 159a/06
a. kıl- 228a/05
ağ Ak, beyaz. Krş. ak
a. 222b/05, 222b/15, 226b/06, 226b/09
ağ- Çıkmak, yükselmek.
a.-duk 204a/19
a.-mağa 152a/10
ağaç Ağaç.

a. 153a/16, 159a/16, 159a/18,
188b/08
a.+a 150b/03
a.+da 159a/18, 159a/20
a.+dan 150b/03
a.+ı 150a/15, 187b/16, 199a/20
a.+ıla 154b/06
a.+ın 188b/16
a.+lar 159a/17, 171b/04, 174a/14
a.+laruñ 174a/15

āgāh Far. Haberi olan, bilgili.

a.+dur 155a/06
a.+it- 179b/01, 184a/16
a.+kıl- 189b/02

ağar- Yükselmek, çıkmak.

a.-sa 221a/18
a.-ur 156b/18

āgāz Far. Başlama.

a. eyle- 147a/13

ağır 1. Güç, zor.

a. 184b/01

2. Tartıda çok gelen.

a.+ı 171a/02

ağız Ağız.

a. 174a/08, 183a/20, 184b/02,
192a/19, 201b/01, 201b/06, 215a/18
a.+ı (ağız) 149b/03, 184b/21,
195a/17, 195b/08, 217a/11
a.+ın (ağzın) 149b/03, 173b/17,
174a/06, 184b/20, 195a/16, 195a/16,
199a/17, 199a/17
a.+ına (ağzına) 148b/11,
149a/21, 175b/20, 185a/04, 203b/02,
204a/20
a.+ındadur (ağzındadur) 178b/19
a.+ından (ağzından) 149b/02,
163a/03, 195a/11, 219b/09, 221a/08
a.+ını (ağzını) 199b/08
a.+ları 183a/16, 217a/16
a.+ları(âteş-i ağız) 217b/05
a.+ların 187b/18
a.+larına 149b/03

a.+um (ağzum) 215b/04
a.+uma (ağzuma) 227a/13

ağla- Üzüntü, acı, sevinç gibi
duyguların etkisiyle göz yaşı dökmek.

a.-dı 148a/03, 164b/20, 186b/15
a.-r 200b/12, 201b/07
a.-ya 196b/21
a.-yıban 206a/20
a.-yuban 148a/16
a.-yup 203a/01

ağlaş- Ağlaşmak, birlikte ağlamak.

a.-dılar 149a/05, 219b/01
a.-up 150a/12, 151a/10
a.-ur 165a/01
a.-urdu 149a/02
a.-urlar 188a/03

ağrı- Ağrılı olmak, insana ızdırıp ve acı
vermek.

a.-ğan (ağrıgan ol-)156b/03
a.-r 155a/21, 156a/01
a.-ya 155b/12

ağrıklı Ağrıyan, ağrısı olan.

a.+ol- 155a/17, 155a/19,
156a/11, 156a/12

ağu Zehir.

a. 217a/09

ah, āh 1. Kullanıldığı yere ve sesin
tonun göre bir acıyı, ağrı, ızdırıp,
pişimanlık, özlem, beğenme, hayranlık
gibi duyguları ifade eder.

a. 150b/21, 161b/13, 188a/03,
205a/05, 205a/06, 205a/07, 219a/03,
219a/13, 228a/07

a. eyle- 193a/10

2. Feryat, inilti.

a.+ı 150b/21
a.+ı(cihet-i āh) 153a/11
a.+ı(dūd-ı āh) 153a/10
a.+ı(āh-ı dūd) 218a/18
a.+irgür-164a/05
a.+it- 148b/15, 148b/11,
149a/20, 150b/20, 150b/21, 151a/01,

151a/10, 153a/10, 153a/20, 153b/01,
153b/16, 164a/05, 164b/19, 178b/05,
179b/01, 182a/08, 186b/14, 205a/01,
218a/18, 218b/21

a.+umdan 219a/01

a.+(āh ü vāh) 219a/03

āḥar Ar. Başka, diğer.

a. 153a/16, 153a/19, 181a/06,
209b/05

aḥbāb Ar. Sevilen kimseler, dostlar

a.-ı sünen 147a/01

aḥbār Ar. 1. Geçmiş olaylar, hikâyeler.

Krş. **aḥbar**

a. 152b/05

a.+(rāviyān-ı aḥbār) 162a/21,
177b/02, 210b/09

a.+larda 172b/19

2. Haberler, sözler.

a. 177a/19

a.+ı 177a/16

aḥbar Ar. aḥbār Haberler, sözler. Krş.

aḥbār

a.+ı 210b/06

a.+vir- 227b/08

aḥcār Taşlar.

a.+dan 222b/11

‘ahd Ar. Yemin, ant.

a.+i 151b/14

a.+i eyle- 211b/12

a.+it- 147b/01

a.+kıl- 169b/08

2. Söz verme, söz.

a.+i bütün ol- 170a/12

‘ahd-nāme Ar. Far. Antlaşma belgesi.

a. 147b/01, 153a/05

āhen Far. Demir.

a. 199a/09, 216b/14, 217b/16

āhen-ger Far. Demirci.

a. 194b/21, 218b/01

āhen-ḥisār Far. Demir kale.

a. 151b/14

āhen-pūş Far. Zırh giymiş olan.

a. 158a/04, 159b/16, 160a/08,
172b/06

a.+ol- 157b/17

āhen-sed Far. Ar. āhen-sedd Demir

duvar, demir perde.

a. 215b/05

āheng Far. Uyum, düzen.

a. 203b/15

a.+çek- 164b/03

a.+it- 203b/05, 205b/07

a.+kıl- 164a/20

a.+lerin 170b/04

aḥī Ar. Arkadaş, dost.

a. 198a/09

āḥir Ar. 1. Son

a. 153a/14, 179b/17, 201a/19,

2. Sonunda, nihayet.

a. 149b/17, 150b/06, 150b/08,
152b/03, 153b/10, 160a/10, 162a/07,
167a/18, 175a/07, 175a/09, 177a/08,
179b/17, 180a/13, 186a/14, 191a/12,
191b/09, 192b/03, 203b/17, 203b/21,
204b/01, 204b/07, 208a/03, 210a/09,
212a/19, 224b/17, 227a/16, 227b/01,
227b/03, 227b/06

a.+(der-beyān-ı meclis-i āḥir)

177a/06

a.+de(vaḳt-ı āḥir) 219b/16

a.+e 205a/02

a.+i 149a/07, 149b/09, 179b/17,
209a/11

a.+it- 193b/04

a.+inde 226b/18

a.+ine 176a/13

a.+ol- 159a/09, 159a/10,

196b/14

āḥir-kār Ar. Far. İşin sonu, sonunda,
netice.

a. 158a/16, 160a/13, 160a/5

āḥir-zamān Ar. Son zaman, son gün.

a. 166b/05, 196a/13, 196b/14, 196b/17, 197a/10

āḥiret Ar. Öbür dünya, beka alemi.

a. 161b/18, 210b/04, 227b/19

a.+bul- 171a/06

a.+ün 227b/18

āḥirü'l-emir Ar. āḥirü'l-emr En nihayet, sonunda.

a. 179a/06, 179a/07

aḥkām Ar. Hükümler, emirler, buyruklar.

a.+et- 186b/05

a.-ı saltanat 194a/13

aḥkem Ar. En iyi ve en doğru şekilde hüküm veren, Allah.

a.+e'l-ḥākimīn 202a/09

aḥker Far. Ateş koru.

a.+i 228b/03

aḥlāt Ar. Eski tıpta, insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği kabul edilen unsurlar: Kan, balgam, sevda, safra.

a.+ı 157a/08

aḥmak Ar. Akıllı kıt, anlayışsız, kalın kafalı.

a. 206a/10

a.+a 178b/19

a.+lardanuz 204a/18

a.+ol-147a/10

a.+uñ 206a/12

Aḥmed Ar. Hz. Muhammed'in isimlerindendir.

a. 146b/10, 146b/15, 196b/15, 228a/09

a. (nāyib-i Aḥmed) 147a/02

a. (nūr-ı Aḥmed) 177a/11

a. (rūḥ-ı Aḥmed) 146b/14

a. (şer-i Aḥmed) 147a/06

a.+dür (nūr-ı Aḥmed) 179b/19

A.+e 149a/20, 162a/17, 177a/21, 183b/08, 210b/06, 212b/21, 219b/18, 221a/07

aḥmedī Ar. Hz. Muhammed'e ait ve onunla ilgili olan.

a.+dür 146b/13

Aḥmer Ar. Melek adı.

a.+(melek-i Aḥmer) 194a/08, 194a/10, 194a/11, 197b/21, 221a/17

a.+le 221a/16

a.+le(melek-i Aḥmer) 200a/13, 200a/14, 214b/08

aḥmer Ar. Kırmızı, kızıl.

a.+e(la'l-i Aḥmer) 228b/05

Aḥmerī Ar. Bir melek adı.

a. (melek-i Aḥmerī) 168b/02, 168b/03, 194a/02

Aḥnaf Bir melek adı.

a. (melek-i Aḥnaf) 221b/08

Aḥnaḡī Bir melek adı.

a. (melek-i Aḥnaḡī) 194a/04

Aḥnaf Bir melek adı.

a. (melek-i Aḥnaf) 214b/09

Aḥnifī Bir melek adı.

a.+(melek-i Aḥnifī) 168b/04

aḥsen Ar. Çok güzel.

a. 177a/09, 177a/20, 179a/05, 198a/01, 210a/10

a.+kıl- 210a/11, 210a/14

aḥsend Ar. aḥsente Güzel yaptın, aferin. Krş. aḥsent.

a. 214a/21

aḥsent Ar. aḥsente Güzel yaptın, aferin, bravo. Krş. aḥsend.

a.+kıl- 208b/09

aḥşam Akşam.

a. 148a/08

a.+a 148a/04, 181b/16, 220a/06

aḥtarıl- Aktarılmak, devrilmek.

a.-up 212a/07

aḥter Far. Yıldız.

a.+i 228b/02

a.+i burc 147a/01

a.+iyidi 177b/18

āhū Far. 1. Ceylan, meral.

a. 174a/09

2. Güzel.

a.+sı(ğamze-i āhū) 178b/04

aḥvāl Ar. Durum, hâl.

a.+ına 200b/14

a.+ından 150b/13

a.+ını 209b/09

Aḥyāşelūn Bir peygamber adı. Krş.

Aḥyāşilūn, Aḥyāşlūn

a. 171a/07, 171b/13, 171b/17,
172a/11, 172b/10, 172b/18, 173a/13,
173a/19, 174a/21, 174b/08, 174b/11,
174b/20, 174b/21, 175a/10, 176a/19,
176a/20

Aḥyāşilūn Bir peygamber adı. Krş.

Aḥyāşelūn, Aḥyāşlūn

a. 176b/21

Aḥyāşlūn Bir peygamber adı. Krş.

Aḥyāşelūn, Aḥyāşilūn

a. 170b/19

aḥ Beyaz. Krş. ağ

a. 161b/02, 170a/14, 173b/16,
173b/17, 174a/04, 179b/20, 180b/10,
218a/17

a.+dur 156b/17

‘āḥ Ar. Dik başlı, asi.

a. 174b/03

a.+ol- 218b/11, 218b/12,
218b/16

aḥ- Sıvı veya ince taneli maddeler için
bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

a.-ar 148b/10, 154a/10, 171b/03

a.-ardı 148b/10, 188b/10

a.-arlardı 188b/11

a.-mağıla 152a/16

‘aḥab Ar. Bir şeyin arkası, ardı.

‘a.+ince 186b/17, 199a/11,
204a/10, 204a/10, 217a/21, 217b/08,
217b/14

‘a.+ümüzce 205a/19

a‘ḥāb Ar. Evlatlar, oğullar.

a. +e 148b/13

aḥālīm Ar. Memleketler, iklimler.

a. 151a/08, 214a/05

Aḥana-i cindī Pehlivanlardan biri.

a. 216b/17

aḥça Para birimi olarak kullanılan
gümüş sikke.

a. 194a/16

‘aḥd Ar. İki taraf arasında kabul edilen
anlaşma, sözleşme.

a.+kıl- 169b/20

aḥdem Ar. Önce, evvel.

a. 179b/04, 184b/12, 203b/06,
204b/17, 206b/05, 210b/21, 211b/01
a. (andan aḥdem) 215a/07,
215a/08

‘āḥibet Ar. Sonunda, nihayet.

a. 148a/20, 149a/16, 151b/21,
152a/14, 163a/17, 164a/17, 174b/17,
187b/21, 188a/03, 189a/14, 194a/02,
196a/04, 196a/11, 197a/09, 197a/15,
197b/10, 198a/15, 201a/14, 204a/19,
204b/03, 204b/03, 204b/13, 205a/11,
206a/17, 209a/01, 209a/04, 214b/05,
220a/10

‘āḥıl Ar. Akıllı.

a. 150b/11, 193b/13, 196a/06,
204a/06, 204a/16, 205a/16, 206a/14,
211a/16, 215b/21, 216a/01, 227b/01

a. (pīr-i ‘āḥıl) 211a/14

a.+ı 178b/04, 206a/12

a.-ı ḥalk-ı cihān 164a/04

a.+ısañ 168b/10, 171a/05,
201a/07, 203a/07, 210a/01, 227a/20
a.+ları 208b/01
a.+ol- 152a/18

‘aḥıl Ar. ‘aḥl Düşünme, anlama,
kavrama gücü, us. Krş. ‘aḥl

a. 206a/09, 212a/06, 219a/01,
220b/17, 224a/08, 224a/11,

a. (pehlevān-ı ‘aql) 222b/19,
222b/20

‘**ākılān** Far. Akıllılar, akıllı kimseler

a. 175a/09, 189b/20

‘**ākılsuz** Aklı yetersiz olan.

a.+lar 150a/04

ākımdı Akıntı, deniz veya nehir suyunun
hızla bir yöne doğru gitmesi, akım.

a.+sıla 149a/21

ākıt- 1. Akmasını sağlamak, akmasına
yol açmak. Krş. ākıt-

a.-an 215a/20

2. Dökmek.

a.-dı 148b/01

a.-up 205a/08

‘**ākīk** Ar. Çok sert, oldukça şeffaf,
içinde çeşitli renk halkaları bulunan
kıymetli süs taşı.

a. 176a/12

‘**ākīkī** Far. Akikle ilgili.

a. 195a/05

‘**ākī** Ar. Düşünme, anlama, kavrama
gücü, us. Krş. ‘**ākīl**

a. 146b/05, 147a/12, 176b/21,
193a/13, 196b/18, 224b/15

a.+a 173b/07, 177a/11

a.+dur(nākışātü’l ‘ākīl) 178b/21

a.+ı 148a/16, 211b/15, 212a/06

a.-ı Loḳmān 200b/20

a.+ı ol- 178b/21

a.+ı şaş- 223a/19

a.+git- 151b/05

a.+ıla mı 198b/01

a.+ımuz 205a/15, 205a/17

a.+ımuzy(ḳazā-yı nā-gāhān-ı

‘ākīl) 148a/12

a.+ına 226a/02

a.+ını 167a/08

a.+ir- 217b/14

a.+u kül 196a/13

a.+um 175b/21, 185a/13,

186a/06

a.+um ol- 207b/01

a.+umı yitür- 151b/07, 187b/19

a.+umuz 157b/11

a.+umuz ir- 178a/06

a.+uñ 206a/08

‘a.+uñ durur 193a/12

a.+uña 193a/13

a.+uñdur 227b/08

a.+uñı 151a/03

a.+uñuz 151a/13, 176b/21

a.+uñuz ir- 173a/12

a.+vir- 177a/07

ākīk Ak olma durumu, beyazlık.

a.+a 154a/10

Āklūn-ı Aşferī Hanlardan biri.

a. 170b/21

Āklūn-ı şāh Padişahlardan biri.

a.+dan 171a/08

‘**Ākrān-ı cin** Cin reislerinden biri.

a. 199a/07

‘**ākreb** Ar. Zodyak üzerinde Terazi ile
Yay arasında yer alan burcun adı.

a. 147a/21, 153a/04

‘**aks** Ar. Bir şeyin zıddı, tersi.

a.+ince 195b/06

a.+ine 180a/06

a. ol- 185a/10

ākṣā Ar. En son, en uzak, en kenar yer.

a.+sına 154b/09

ākṭāb Ar. Kutuplar, veliler, manevi
ulular.

a. (ḳuṭbü’l-ākṭāb) 185b/14

ākṣāl Ar. Sözler, lakırdılar.

a.+ı 162a/20, 210b/09

a.+ı(ehl-i ‘irfān-ı āḳṣāl) 147a/19

Akṣānūs Ar. uḡyanūs Karaları

birbirinden ayıran engin deniz, umman.

a.+a(deryā-yı Akṣānūs) 147a/21,
153a/05

a.+ı(baḥr-ı Akṣānūs) 168a/02,
168a/06

āl Ar. 1. Aile, evlat.

a.+i faḥr 228a/16

a.+i ḡahramān 161a/15

a.+ine 146b/13

a.+i Ya'ḡūb 186a/20

a.+i Ya'ḡūb 186b/02

2. Hanedan, sülale.

a.+i 'Oṣmān Ḥan Ḥaḡan

Bāyezīd 146b/14

a.+i faḥr-i 'Oṣmān 228a/16

al- 1. Beraberinde götürmek veya
getirmek.

a. 157b/09

a. -up160a/14, 212b/03,
212b/13, 212b/18, 221a/15

2. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu
yerden ayırmak, kaldırmak.

a. 169a/07, 175a/12

a.-a 210b/15, 220a/16

a.-alum 148a/19

a.-a(intiḡām al-) 152a/06,
196a/06

a.-acaḡdur(iniḡām al-) 152a/13

a.-dı 174b/14, 174b/21, 212b/17,
226b/12, 193a/01

a.-dı(intiḡām al-) 209a/05

a.-dı(öc al-) 152b/04

a.-dı(rūḡ al-) 227a/15

a.-dılar 148b/05, 160a/12,

a.-duḡı 193a/06

a.-dum 227a/06

a.-ı+vir- 206a/20

a.-ıcaḡ (intiḡām al-) 209a/08

a.-ıvirici(intiḡām alvirici)
209a/06

a.-maḡa(intiḡām al-) 197a/19,
205b/09

a.-mıṣlar 217b/16

a.-uñ 150b/05

a.-up 148b/17, 149a/08,
150b/02, 152a/01, 156a/12, 158b/11,
160b/01, 160b/06, 160b/08, 160b/14,
160b/16, 169a/08, 169a/15, 169a/16,
170b/14, 171a/11, 171b/01, 172b/09,
173a/06, 180b/02, 180b/07, 181a/14,
181b/05, 181b/18, 184a/13, 185b/19,
185b/20, 186a/11, 195a/03, 196a/01,
196a/06, 198a/03, 200b/01, 200b/17,
200b/17, 203a/02, 207a/17, 208a/11,
218b/20,

3. Kabul etmek.

a. 175a/12,

a.-dı 176a/17, 166a/15

a.-up 172a/11, 178a/20, 211b/20
4. Bir şeye hak kazanmak, sahip
olmak.

a. 212a/03

a. (şevāb u ḡiṣṣeyi al-)212a/03

a.-a 195a/01, 197a/04, 198a/15,

a.-aldan 218b/02

a.-acaḡ(el al-) 228a/01

a.-avuz 149a/20

a.-dı 197a/15

a.-dı(murād al-) 170a/20

a. -dılar 215a/14, 220b/10

a.-dum 171a/02, 175a/05,

a.-madı 227a/13

a.-maḡı 202a/12

a.-up(icāzet al-) 166b/14,
221a/12

a.-ursın 227b/17

5. Örnek edinmek, benimseyip
uygulamak.

a.-(sebaḡ al-) 147a/10, 227a/20

a.-alum('ibret al-) 161a/10

a.-dı(sebaḡ al-) 175a/09

a.-dı (‘aynuma al-) 161b/11
a.-mayup(‘aynına al-) 149b/15
a.-maz(‘aynuma al- oldum)
161b/11
a.-mışdur(ta‘līm al-) 155a/06,
155a/07
a.-sun(‘ibret al-) 161a/06
a.-up(nařīḥat al-) 211b/02
6. Fethetmek, elegeçirmek.
a.-alar 157b/18
a.-alum 200a/04
a.-am 214a/17, 220a/15
a.-asın 197b/17, 220b/02,
220b/02
a.-avuz 158b/06
a.-dı 161a/11
a.-dum(ḥiřār al-) 227a/01
a.-ıcaḳ 216a/06
a.-ımadum 219a/04
a.-ısar 199b/13, 220b/13
a.-ıvardur 220b/08
a.-maḡa 197a/13
a.-maḳ 199b/14
a.-maya 197a/10
a.-mış 159b/21, 194b/16
a.-mışıdum 161b/08, 172a/15
a.-sa+gerek 196a/20, 197b/16
a.-uban 215b/11
a.-up 152a/08, 158a/03, 158a/05,
160a/09, 164b/09, 198a/17, 204b/16,
215b/11, 218b/15, 219b/04, 219b/15,
220a/09
a.-up+dur- 159b/17
a.-up(el al-) 151a/03
a.-up(ḥilāfet al-) 220a/01,
220a/02
a.-up(vilāyet al-) 227a/03
a.-ursın 172b/02,
7. Kendine ulaştırılmak, iletilmek.
a.-a(ḡaber al-) 150b/10

a.-avuz(ḡaber al-) 194b/18
a.-duḳ(ḡaber al-) 151a/12
a.-dum(ḡaber al-) 196a/12
a.-ur(ḡaber al-) 152a/09
a.-ayım(ḡaber al-) 187a/14
a.-dum 197a/08, 209a/16,
8. Ölüm yoluyla ayırmak.
a.-alum(baş al-) 158b/21
a.-avuz(baş al-) 159a/11
a.-dı(cān al-) 198b/05, 227a/15
a.-ısar(can al-) 186a/12
a.-maḡa(cān al-) 205a/02
a.-maḳ(cān al-) 206a/20
a.-mayınca 227a/15
a.-up(baş ele al-) 159a/12
a.-up(baş al-) 170a/08
a.-up(cān al-) 193a/10, 198b/20,
214a/16, 214b/03, 214b/04, 227a/09,
227a/11
a.-up(cān u baş ele al-) 158a/19,
159b/21
9. Evlenmek
a.-dı 153b/03, 153b/06, 153b/10
a.-duḡı 153b/07, 178a/10
a.-mamış-ıdı 177b/16
a.-up 177b/16, 177b/17,
10. Yakalamak, elde etmek.
a.-ımayup(řikār al-) 152b/18
a.-ur 157a/17, 174a/11
11. Yerini veya yönünü deḡiřtirmek.
a.-dı 190b/08
12. Evlendirmek.
a.-ı+vır- 169b/09
13. Duymak, hissetmek.
a.-maya(ḡaz al-) 166b/10
a.-maya(lezzet al-) 166b/11
a.-maya-y-ıdı(ḡaz al-) 194a/18
a.-maz(ḡaz al-) 156a/16
14. Sürükleyip götürmek, kapıp
götürmek.
a.-up 147b/14, 148a/18,
148b/07, 148b/08, 148b/09,

15. İçine çekmek.
a.-up149b/02,
16. Satın almak.
a.-up 151b/03
17. İçine almak, katmak.
a.-up 154b/12,
18. Bir şeyi elle veya bir araçla tutarak bulunduğu yerden kaldırmak, ayırmak.
a.-up 167b/15, 171b/14, 172a/11, 173b/11, 179b/10, 179b/11, 179b/12, 183b/20, 185a/04, 185a/18, 185a/19, 188b/13, 189b/13, 190a/11, 190b/12, 191a/13, 191a/18, 191b/10, 191b/15, 191b/16, 192a/01, 192a/14, 192b/05, 192b/19, 192b/21, 193a/02, 193a/02, 193b/07, 206b/03, 208a/16, 214b/05, 219b/20, 226b/13, 226b/14
a.-up+tır- 182b/15
a.-urdu 222b/04
19. Örtmek, koymak.
a.-up 182b/10,
20. Bir mesafeyi katetmek.
a.-up 196b/01,
21. Birini bir yere kabul etmek, buyur etmek.
a.-up 200b/09, 201a/01,
a.-up+dur- 183a/06
22. Temizlemek.
a.-up(âb-dest al-) 151b/09, 202b/08
24. Kaplamak, sarmak, tutmak.
a.-up(çevre al-)170b/18, 172a/10, 173a/10
a.-up(öñ al-) 190b/09
a.-up(vehim al-) 224b/08
a.-up(vehm al-) 159a/21, 225a/19
a.-urlar(vehm al-) 170b/11
25. Başlamak.
a.-up(dil al-) 223b/03

‘alā Ar. ‘alā’ Yükseklik, yücelik, şan ve şeref.

a. 146b/11, 146b/11, 150b/17, 218a/20

a.+dan(sidre-i ‘alā) 146b/11

a.+ye 147a/14

‘alāmet Ar. İşaret, belirti, nişan.

a. 196b/09, 196b/09

a.+i 154a/15, 154a/19, 155a/17, 155a/18, 155a/20, 155a/21, 155b/05, 156a/11, 156a/16, 156b/02, 187a/13, 196b/18

a.+in 196b/17, 197a/11

a.+in(salṭanat-ı ‘alāmet) 196b/17

a.+leri 154a/07, 154a/10

alan Düz ve açık yer.

a. 213a/21

ālāt Ar. Aletler, avadanlıklar.

a. 190a/07

alay Yun. allagion Oruda iki veya daha fazla taburun birleşmesiyle meydana gelen birlik.

a. 189b/19

a.+bağla- 158a/07

a.+ı sulṭān bağla- 158a/01

a.+ından 190a/02

a.+kur- 189b/20

alçaq 1. Yerden mesafesi az, yere yakın.

a.+ına 181a/16

2. Değersiz, kıymetsiz.

a.+ol- 186a/17

aldan- 1. Bir hileye, bir yalana kanmak.

a.-up 220b/11

2. Yanılmak, yanlış hüküm vermek, hataya düşünmek.

a.-am 158b/16

a.-duñuz 148b/18

a.-mayasın 206b/07

aldur- Vücuttan herhangi bir parçayı veya organı çıkarttırmak.

a.-a 154a/08

a.-up(cān aldur-) 163b/08
‘alef Ar. Hayvan yemi.
 a. 188b/01
‘ālem Ar. 1. Yeryüzü, dünya.
 a. 152b/01, 152b/04, 153a/20, 153a/21, 154b/21, 158a/01, 160b/03, 163b/04, 163b/14, 166a/06, 169b/11, 185b/11, 186a/15, 192a/09, 208b/11, 213a/17, 224a/08
 a.+(cemī‘-i eṭrāf-ı ‘ālem) 222a/05
 a.+(eşyā-yı ‘ālem) 176b/07
 a.+(ḥalk-ı ‘ālem) 157a/18, 178b/03, 209a/08, 211b/08, 219a/18, 220b/03, 222a/10
 a.+(ḥallāḳu ‘ālem) 146b/02
 a.+(kāf-ı ‘ālem) 210b/02
 a.+(māl-ı ‘ālem) 227b/10
 a.+(milk-i ‘ālem) 147a/05
 a.+(üstād-ı ‘ālem) 173b/01
 a.+de 153a/20, 160a/03, 174b/16, 200b/20, 210b/04, 214a/18, 215a/10, 224b/15, 228a/17
 a.+de(eṭrāf-ı ‘ālem) 216a/04, 222a/03, 222a/04
 a.+den 164a/03
 a.+den(eṭrāf-ı ‘ālem) 198a/18, 214a/14
 a.+den(ibtidā‘-i ‘ālem) 215a/09, 218b/19
 a.+e 151b/01, 154b/21, 166a/11, 183b/07, 200a/04, 209a/07, 210a/01, 219b/20, 220b/10
 a.+e(eṭrāf-ı ‘ālem) 168a/21, 216a/14
 a.+i 147b/12, 151b/21, 157b/19, 179b/18, 187a/07, 194a/01, 196a/19, 197b/15, 199b/14, 212b/08, 215b/08,

217b/07, 219a/05, 219a/06, 220a/18, 220b/14

a.-i eṭrāf 168a/16, 168a/17, 198b/09, 198b/10

a.-i kāyināt 213a/17

a.-i sîmurğ 164b/15

a.+ile 214b/18

a.+in 197b/18

a.+inde(ser-i ‘ālem) 181b/04

a.+inden 164b/16

a.+ine 194b/14, 200a/05

a.+ini 200a/17

a.+inle 164b/08

a.+ler 158a/08

a.+üñ 197b/18, 220a/03

2. Diyar.

a. 213a/17

a.+den 196b/01

a.+e 196b/01

3. Yerde ve gökte yaratılmışların bütünü, kainat.

a. 220a/16, 215b/11, 215b/12

a.+(ḥallāḳ-ı ‘ālem) 207b/02

a.+(ḳuṭb-ı ‘ālem) 228a/21

‘ālem Ar. Bayrak, sancak.

a. 183a/03

‘ālemīn Ar. Dünyalar.

a.+(ilāha’l-‘ālemīn) 201a/14

a.+(merdūd-ı rabbi’l-‘ālemīn)

195b/13

a.+(mih-ter-i merdūd-ı rabbi’l-

‘ālemīn) 219b/02

a.+(rabbe’l-‘ālemīn) 178a/14,

228b/10

a.+(rabbi’l-‘ālemīn) 213b/15

a.+e(rabbe’l-‘ālemīn) 201b/10,

202a/08

‘ale’l-ḥuşuş Ar. Özellikle, hele, en çok.

a. 181a/04, 203b/03, 214a/06, 214b/11, 215b/20, 220a/05
‘ale’r-res ve’l-‘ayın Ar. ‘ale’r-res ve’l-‘ayn Baş üstüne, hayhay.
a. 180a/20, 185a/14, 185b/05
‘ale’s-şabāḥ Ar. Sabahleyin, sabah erkenden.
a. 153a/06, 157b/16, 157b/19, 161a/01, 161a/18, 182a/01, 182b/08
ālet Ar. Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç.
a.+i 152b/11, 187b/13, 208a/14
a.+it- 156b/14
a.+ile 187a/05
a.+in 217b/16
a.+leri 173b/20
‘ale’t-tertīb Ar. ‘ale’t-tertīb Düzenli bir şekilde, sırası ile.
a. 164b/07
‘alev Yanan maddelerin ışıklı uzantısı, yalım, yalaz.
a.+i 151b/17, 152a/17, 195a/09, 195a/12
a.+in 187b/18
a.+inden 215a/16
‘aleyhi’ş-şalāvatu ve’s-selām Ar. ‘aleyhi’ş-şalāvātı ve’s-selām Hz. Muhammed’e okunan dualardan biri.
a. 196a/14
‘aleyhi’s-selām Ar. Selam onun üzerine olsun.
a. 147a/21, 153a/06, 153a/11, 153b/01, 154b/02, 154b/19, 155a/08, 155a/10, 155b/10, 157a/01, 157a/04, 157a/19, 160b/09, 162b/02, 163a/01, 163a/20, 163b/01, 164a/13, 164a/14, 164a/21, 164b/11, 165a/11, 163b/15, 165b/16, 166a/14, 166a/15, 166b/14, 168a/09, 168b/13, 172b/20, 176b/15, 177b/05, 177b/10, 177b/10, 177b/18,

177b/19, 177b/12, 178a/06, 178a/07, 178a/21, 179a/20, 179b/04, 179b/07, 179b/08, 180b/04, 180b/05, 180b/19, 181a/03, 181a/08, 181a/10, 182a/14, 182a/15, 182b/09, 183a/05, 183b/09, 183b/11, 183b/11, 184a/17, 184a/20, 184a/21, 185a/12, 185a/16, 185b/17, 185a/19, 186a/01, 186a/02, 186b/05, 187b/06, 188a/16, 189b/03, 193b/18, 194a/08, 194b/02, 196a/12, 196b/09, 196b/17 200a/19, 200b/07, 200b/15, 200b/16, 201a/08, 202a/15, 203a/08, 204b/14, 204b/14, 207b/09, 213a/03, 213a/04, 213a/14, 213a/19, 221a/01, 221a/03, 221b/01, 221b/02
‘aleyhi’l-la’ne Ar. Lanet onun üzerine olsun.
a. 221b/07
‘aleyhimü’s-selām Ar. Selam onların üzerine olsun.
a. 206a/21
‘aleyk Ar ‘aleyke Senin üzerine.
a.+al- 166a/15
alın Alın.
a. 178b/02, 201a/21
a.+ı 195b/07, 211b/06
a.+ıdur 178b/03
a.+ına 166b/02, 196b/12
a.+ında 196b/10, 196b/14, 197a/11, 197a/11, 219b/13
a.+ındağı 196b/19
a.+umuza 148b/02, 158a/20
a.+uña 205a/10
a.+uñda 197a/01
a.+uñdağı 197a/04
alın- Alma işi yapılmak.
a.-a 219b/12
a.-mağ-ıçun 181a/17
‘Alī Ar. Hz. Ali.
a. 146b/12
a.+dür 146b/12

‘ālī Ar. Yüksek olan, yüce, ulu.

a. 159a/07, 161a/16, 163b/18, 166a/17, 180a/16, 180b/21, 181a/01, 186a/06, 200b/13, 201b/10, 201b/19, 202a/10, 202a/21, 207b/15, 207b/21, 208b/10, 208b/17, 215b/16, 216a/06

a.+den(‘arş-ı ‘ālī) 177a/03

‘ālī-neseb Ar. Soyu yüce, yüce soylu.

a. 180a/08, 193a/14

ālīh Ar. Kendisine atılan şey, mabut.

a. 146b/02

‘ālīlık Yücelik, ululuk.

a. 202a/09

‘ālim Ar. İlim sahibi olan, bilici.

a. 154b/21, 185b/16

a.+e 154b/20

a.+ler 155a/05

‘ālimü’l-ğayb Ar. Allah.

a. 157a/15

Alışemiş (?) Metine göre Arap çölünde ve Hind sahilinde yaşayan bir canavar adı.

a.+dür 184b/19

Allāh Ar. Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı.

a. 146b/09, 148b/01, 149b/17, 151a/16, 155b/19, 156a/02, 156a/07, 156a/10, 162a/17, 163b/10, 179b/16, 185a/13, 185a/16, 185b/07, 185b/15, 201a/06, 206b/01, 206b/10, 207a/10, 212b/07, 220b/15, 225b/09

a.+a 150b/05, 175a/17, 178a/14, 181b/05, 182a/09, 182b/17, 193a/16, 196a/07, 201a/19, 201b/20, 202b/01, 202b/18, 202b/20, 204b/04, 207a/01, 213a/02

a.+dan 184a/20, 200b/21

a.+dur 209a/06

a.+ı 175a/17

a.+sın 201a/15

a.+u 161b/21

a.+uñ 162b/18, 165b/15,

178b/15, 179a/02, 204a/08, 209a/05

Allāh te‘āl Ar. Allāh te‘ālā Yüce Allah, ulu Allah.

a. 177a/06

Allāhu şamed Ar. Allah ebedidir, ezelidir.

a. 180a/10, 213b/12

Allāhu te‘ālā Ar. Yüce Allah, ulu Allah.

a. 148b/16, 149b/19, 151b/08, 165b/11, 178b/15, 179a/13, 182a/20, 185a/05, 196b/07, 196b/18, 207a/02, 215a/09, 215a/15

a.+nuñ 196a/03, 196a/11

a.+ya 202a/08

‘allām Ar. Her şeyi bilen.

a.+e’l-guyüb 185b/07, 201a/10, 201a/16

a.+e’l-guyüp 206b/02

almaklık Alma durumu.

a.+a 227a/10

Almīmūn A‘zam Meleklerden biri.

a.+(melek-i Almīmūn A‘zam)

168b/03

alt 1. Bulunan yere göre daha geride, seviye bakımından daha alçakta olan veya olduğu kabul edilen taraf, yer.

a.+ı 153a/09

a.+ına 190b/16

2. Bir nesnenin yere temas eden kısmı, taban.

a.+ı 202b/20, 217a/09

a.+ında 223a/18

3. İç, İç taraf.

a.+ına 212b/18, 221b/21

a.+ından 184a/10, 190a/11, 191a/12, 192b/04

4. Korunmuş durumda olma ve himaye ifade eder.

a.+ında 216a/07,
 5. Hizmetinde, emrinde olan.
 a.+ındağı 187a/19, 191b/21
 a.+ından 191b/21
 a.+umda 188b/01
 6. Bir şeyin aşağısında bulunan
 boşluk veya yer.
 a.+ından 187a/08, 190b/05,
 190b/11
altı Beşten sonra gelen sayının adı.
 a. 147b/04, 147b/06, 148b/08,
 148b/13, 176b/03, 185a/17, 211b/18
altı kez yüz biñ Altı yüz bin.
 a. 187b/07
altı yüz Altı yüz.
 a. 169a/01, 227a/01, 227a/01
altı yüz kırk Altı yüz kırk.
 a. 172a/16
altın Altın. Krş. **altun**
 a. 176a/07
altıncı Altı sayısının sıra sıfatı.
 a. 155b/02, 156a/15, 180b/11,
 221b/05
altmış Elli dokuzdan sonra gelen sayının
 adı.
 a. 158b/01
altmış altı Altmış beşten sonra gelen
 sayının adı.
 a. 158a/01
altmış altı biñ Altmış altı bin.
 a. 216b/13, 216b/14
altmış bir Altmıştan sonra gelen sayının
 adı.
 a. 150a/05
altmış dördüncü Altmış dört sayısının
 sıra sıfatı.
 a. 228a/15
altmış üçüncü Altmış üç sayısının sıra
 sıfatı.
 a. 147a/20, 228a/11

altun Sarı kıvılcık renkte olan, parlak ve
 ağır, kolayca işlenebilen kıymetli
 element. Krş. **altın**
 a. 151b/02, 151b/02, 170b/10,
 170b/15, 170b/17, 171a/03, 171a/08,
 171a/11, 173b/10, 173b/21, 174a/01,
 174a/02, 175a/03, 175a/05, 175a/05,
 175a/06, 175a/11, 176a/03, 176a/04,
 176a/11, 180b/10, 180b/12, 181a/16,
 182a/07, 183a/08, 183a/11, 187a/10,
 189a/07, 206b/18, 208a/12, 208a/12,
 208a/15, 211b/20, 212a/02, 213b/20,
 218a/13
 a.+a 151b/01, 173b/08
 a.+dan 173b/16, 173b/19,
 173b/20, 173b/21, 174a/05, 174a/08,
 174a/10, 174a/10, 174a/12, 174a/13,
 174a/16, 174b/18, 176a/10, 181b/04,
 190a/04, 195a/07, 222b/15, 226b/09
 a.+dur 173b/08, 176b/05,
 210b/15
 a.+ı 171a/10, 171a/15
 a.+ıla 171a/03, 171a/14, 212a/01
 a.+ın 171a/02
 a.+um 209a/17
 a.+uñ 209a/19
altunlu Altından yapılan, altınlı.
 a. 183a/08
alūdalık Kirlilik.
 a. 158b/19
Alyemūn a'zam Meleklerden birinin
 ismi.
 a.+(melek-i Alyemūn-a'zam)
 194a/03
'ām Ar. Avam tabakası, halk tabakası.
 a. 147a/11, 162a/08, 209a/08
 a.-ı halk 210a/06
 a.+ları 218a/11
a'māl Ar. Ameller, işler.

a.+(cemī'-i a'māl-ı şan'at)
 194a/13
 a.+kıl- 176b/19
‘Amāleka Ar. Sina yarımadası bölgesinde yaşadığı sanılan bir kavim.
 a. 184a/12
amān Ar. 1. Emin olma, korkusuzluk, emniyet.
 a. 206a/05, 206b/19, 207a/02, 227a/14, 228a/14
 a.+bul- 184b/08, 185b/21
 2. Emin kılma, bağışlayıp korkusuz kılma, emniyet içinde bulundurma.
 a. 200b/01
 a.+vir- 206b/17
 a.+bil- 160b/02
 a.+ında 167b/03
 a.+vir- 153a/05, 169b/08, 173a/21, 200b/02, 207b/09
‘amel Ar. Bir maksatla yapılan iş.
 a. 146b/03
 a.+dedür 200a/06
 a.+den 180a/07, 212a/07
 a.+it- 149a/14, 184a/21, 200a/07, 202b/16
 a.+ince 179a/21
 ‘a.+(tūlu ‘amel) 148b/03
‘āmīl Ar. Amel eden, icra eden kimse.
 a.+e 180a/07
 a.+ol-200a/07, 201a/14, 208a/19
āmīn Ar. “Allah kabul etsin, öyle olsun” anlamında kullanılan söz.
 a. 228b/10
‘Amlāk Ekber Bir soy adı.
 a. 188b/04
ammā Ar. Ama, fakat.
 a. 148a/01, 150a/10, 151b/18, 152a/02, 152a/17, 155b/03, 156a/19, 157a/20, 162a/04, 163a/11, 166b/05, 168b/15, 179a/09, 184b/10, 184b/16,

185b/05, 188a/13, 190b/07, 190b/20, 191a/08, 191b/10, 195a/03, 196b/20, 204a/06, 205b/10, 206b/05, 207b/10, 209b/13, 210a/14, 211b/03, 211b/09, 212b/09, 212b/21, 213a/11, 213b/12, 222a/12, 222a/13, 223b/05, 223b/21
ammā ki Ar. Ama, fakat. Krş. **ammā kim**

a. 147b/01, 147b/11, 148a/03, 148a/05, 149a/12, 149a/21, 149a/21, 149b/05, 151a/13, 151b/13, 151b/16, 152b/10, 152b/15, 153a/04, 153b/04, 153b/05, 154b/09, 155a/21, 156b/09, 156b/09, 156b/11, 162b/02, 164a/16, 164b/10, 164b/14, 165a/08, 165b/01, 166b/09, 166b/14, 167a/03, 171b/07, 177b/04, 177b/15, 178a/11, 180a/20, 184a/20, 184b/14, 185b/08, 185b/19, 186b/05, 187a/04, 187b/20, 188a/15, 188a/19, 188b/15, 189a/03, 193a/04, 194a/07, 194b/03, 194b/11, 195a/06, 195a/08, 195a/08, 195a/14, 195a/19, 195b/15, 196a/09, 197a/11, 197a/12, 197b/03, 198a/11, 200a/19, 201a/21, 202a/19, 203a/09, 204a/04, 205a/18, 206b/18, 206b/19, 208a/05, 208a/17, 208b/18, 210a/13, 210b/18, 211b/01, 213a/03, 213b/05, 213b/09, 214a/13, 215b/16, 217b/20, 218a/05, 221a/11
ammā kim Ar. ammā ki Ama, fakat. Krş. **ammā ki**

a. 188a/18, 195b/10, 204b/09, 217a/08, 217b/19, 219b/07, 219b/12, 219b/21, 222a/14

‘ammu Ar. ‘amū Amca. Krş. ‘amū
 ‘a.+sı 150b/15

‘amū Ar. Amca. Krş. ‘amū
 ‘a. 220b/15

‘amūd Ar. 1. Sütun, direk.

‘a. 170b/16, 170b/16, 171a/07

‘a.+lar 222b/04
‘a.+lara 217b/01
2. Değenek, sopa.
‘a. 199a/20, 222b/03, 199a/21
āmūhte Far. Öğrenmiş, okumuş, bilgili.
a.+dür 212b/09
ān Ar. Lahza, pek az bir zaman, dem.
a.-ı vakt 167a/01, 180b/01,
189a/09, 191b/06, 213b/01, 214b/18,
216a/01
a.-ı vaktde 213a/16, 215a/18,
215b/05
añ- 1. Hatırlamak, akla getirmek, yad etmek.
a. -dı 160a/18
a.-mak gerek 200a/09
a.-maz 195b/20
a.-sa 227a/19
a.-up 149a/06
2. Adını söylemek, zikretmek.
a.-arsın 215a/06
a.-arlar 206a/04
aña Ona. Krş. **ana**
a. 146b/09, 149b/15, 150b/07,
152b/04, 152b/20, 153a/17, 153a/20,
153a/21, 153b/05, 153b/06, 154a/19,
157a/11, 157b/09, 157b/15, 160b/04,
161a/12, 162b/05, 163a/03, 163a/07,
163a/11, 163a/15, 164b/19, 164b/20,
165a/09, 166b/04, 173a/20, 174a/18,
175b/02, 175b/10, 176b/07, 176b/17,
177a/21, 178b/16, 179a/02, 179a/13,
180a/03, 180a/03, 180a/08, 184b/13,
184b/15, 185b/16, 186a/06, 186a/09,
186a/16, 186a/18, 188a/08, 188a/09,
189a/11, 189a/12, 189b/02, 193a/18,
193b/13, 194b/05, 195b/17, 196a/04,
196b/02, 196b/02, 196b/10, 197a/12,
197a/16, 197b/08, 198a/17, 199b/15,
200a/07, 202b/14, 204a/01, 204a/14,
205b/08, 206b/21, 207a/05, 207a/06,

207a/06, 207b/13, 208b/19, 210a/01,
210a/08, 210a/20, 211b/08, 211b/19,
214b/20, 215a/19, 219b/18, 222a/07,
222a/08, 222b/17

ana Anne.

a. 157a/13, 157a/16, 184a/18,
184b/01

a.+sına 203a/02

ana Ona. Krş. **aña**

a. 182a/12, 182a/20, 189a/20,
197a/09

anbār Far. Gemilerin yük konan
bölümü.

a.+ına 212a/12

‘**anber** Ar. Yandığı zaman parlak bir
alev çıkaran, çok güzel kokulu nesne.

a. 176a/10, 181a/17, 213b/20

a.+ler 176a/04

anca O kadar, onun kadar, öylece.

a. 152a/08, 152a/08, 152a/08,
160a/03, 170b/21, 177a/20, 183b/07,
191a/12, 226a/15

a.+sı 149a/12

anca ki O kadar, onun kadar, öylece.

Krş. **anca kim**

a. 148a/05, 148b/18, 150a/20,
197b/10

anca kim O kadar, onun kadar, öylece.

Krş. **anca ki**

a. 167a/19, 172a/20, 225a/08,
225a/16, 228b/07

ancılayın Onun gibi, onculayın.

a. 158b/02, 165b/03, 217a/05,
220b/09, 222b/06, 223b/13

a.+dur 204a/21

and Allah’ı veya mukaddes bir varlığı
şahit tutularak verilen söz, yemin.

a.+iç-206b/14, 220a/12

a.+vir- 166b/06, 185a/18,

206a/03

anda 1. Onda.

a. 196b/14
a.+dur 157a/08, 223b/19
2. Orada.
a. 150a/03, 151b/07, 154a/21,
160a/03, 164b/07, 170a/14,
188a/02, 189b/20, 221b/13
a.+ol- 221b/18
3. Oraya.
a. 150b/17, 180a/20,
4. O zaman.
a. 148a/15, 151b/05, 152b/03,
155b/07, 173b/12, 184b/06, 186b/01,
186b/03, 202b/05, 205b/16, 206b/14,
219a/19, 220b/04, 221a/06

andan 1. Ondan

a. 147a/05, 147b/03, 147b/12,
147b/15, 149a/09, 150b/01, 153a/20,
153b/03, 153b/09, 153b/10, 153b/13,
153b/14, 155a/10, 155b/08, 155b/11,
157b/08, 157b/09, 157b/13, 157b/21,
158a/11, 158a/12, 158b/03, 158b/06,
158b/09, 159a/01, 159a/08, 159b/13,
159b/16, 159b/17, 159b/19, 160a/06,
160a/08, 160b/07, 161a/08, 161a/09,
161a/10, 161a/13, 161a/14, 161a/15,
163b/06, 164a/13, 164a/21, 164b/11,
164b/20, 167b/06, 167b/10, 168b/10,
169b/02, 169b/07, 171b/03, 172b/11,
173a/07, 173a/13, 173a/15, 173a/19,
173b/02, 173b/06, 174b/01, 175a/09,
175a/09, 175a/11, 175a/21, 176a/13,
176a/16, 176b/02, 176b/04, 178a/21,
178b/03, 178b/04, 178b/04, 178b/05,
178b/06, 178b/06, 178b/11, 179a/06,
179a/07, 180a/18, 181b/07, 181b/20,
185a/16, 186a/17, 186b/02, 195a/10,
195b/12, 197a/19, 200a/01, 202b/17,
204a/15, 205a/11, 207a/17, 210a/04,
217a/01, 217b/06, 222a/19, 224a/13,
224b/08, 224b/12, 224b/19, 226a/14,
226b/14

a.+ğayrı 155a/07, 177b/12,
200a/15, 201a/12, 218b/15
a.+özge 201b/04
a.+akdem 215a/07, 215a/08
2. Ondan sonra, sonra.
a. 148a/09, 149a/06, 150b/02, 150b/13,
151b/11, 152a/05, 152a/12, 152b/14,
157b/01, 157b/02, 158a/13, 158a/14,
158a/17, 158a/18, 159a/12, 159a/19,
159b/01, 159b/08, 160a/05, 160a/14,
160a/16, 160b/02, 160b/05, 160b/11,
160b/18, 161a/06, 163a/21, 165a/06,
165a/13, 166b/17, 167a/13, 167a/16,
167b/03, 167b/18, 169a/13, 169b/03,
169b/06, 169b/14, 169b/20, 169b/21,
170a/16, 170a/18, 170a/21, 170a/21,
170b/03, 170b/04, 170b/07, 170b/07,
171a/08, 171a/09, 171a/15, 171a/16,
171b/04, 171b/12, 171b/13, 171b/18,
172b/06, 173b/16, 173b/19, 174a/04,
174a/15, 174a/20, 174b/02, 174b/08,
174b/12, 175a/16, 175a/17, 175b/01,
176a/14, 176a/19, 176b/08, 176b/10,
176b/12, 176b/14, 177b/20, 179b/02,
179b/09, 180a/16, 180b/02, 181a/09,
181a/14, 181b/06, 181b/12, 181b/14,
181b/19, 182a/04, 182a/06, 183a/05,
184a/03, 184a/04, 184a/08, 184a/11,
184a/15, 185a/20, 185a/20, 185a/21,
185a/21, 185b/01, 185b/03, 185b/05,
186b/11, 188a/04, 188a/21, 189b/11,
193a/05, 193a/07, 194b/12, 194b/17,
195b/14, 196b/05, 196b/08, 196b/17,
197a/07, 197b/14, 198b/09, 201a/01,
201b/07, 201b/07, 202a/02, 202b/20,
203a/01, 203a/02, 203a/04, 205b/11,
205b/13, 208a/08, 208a/13, 208a/14,
208b/04, 208b/06, 209a/03, 209a/18,
212a/12, 213a/05, 213b/19, 213b/21,
214a/21, 215a/02, 218a/18, 221a/07,
221a/12, 222a/17, 222a/20, 222a/21,
222b/02, 222b/05, 222b/06, 222b/09,

222b/10, 222b/11, 222b/18, 223a/06, 223a/08, 223a/09, 223a/14, 223b/10, 223b/10, 223b/13, 223b/17, 223b/18, 224a/10, 224a/10, 224a/11, 224a/16, 224a/17, 224b/02, 224b/03, 224b/05, 224b/07, 224b/19, 224b/21, 225a/07, 225a/10, 225a/12, 225a/21, 225a/21, 226a/07, 226a/08, 226a/11, 226a/17, 226a/21, 226b/01, 226b/02, 226b/05, 226b/05, 226b/08, 226b/11, 226b/15, 226b/17

a.+şoñra 151a/13, 152a/03, 156a/17, 156a/18, 156b/04, 157a/03, 163b/09, 167a/15, 167b/19, 167b/21, 168a/02, 168a/05, 168a/09, 168a/12, 168a/15, 168b/02, 168b/19, 169a/01, 181b/16, 182b/13, 182b/15, 182b/17, 182b/19, 183a/03, 183a/07, 183a/10, 183a/14, 183a/18, 183a/21, 185b/13, 186a/18, 193a/07, 196a/16, 199a/08, 213b/05, 216a/09, 221a/05, 221b/12, 223b/14, 226a/05

3. Ondan ötrü.

a. 155a/04, 183b/11

4. Oradan.

a. 198a/05

anı Onu.

a. 147b/13, 148a/07, 148a/19, 148b/02, 150b/02, 152b/06, 153b/09, 159a/21, 159b/02, 159b/12, 160a/13, 160a/15, 161a/16, 161a/17, 163b/10, 163b/12, 164a/13, 164b/17, 165a/01, 165a/02, 165a/15, 165b/10, 166a/09, 166a/14, 166a/21, 166b/02, 167b/04, 172a/02, 172a/09, 172b/08, 172b/09, 172b/17, 173a/10, 173b/01, 175b/15, 175b/19, 176a/21, 176b/10, 176b/12, 178b/12, 178b/20, 180b/14, 181a/20, 181b/01, 182a/19, 185b/19, 186a/10, 187b/15, 190a/07, 190a/15, 190a/16, 190a/18, 190a/20, 190b/01, 190b/08, 190b/13, 190b/18, 191a/06, 191a/10,

191a/21, 191b/07, 191b/09, 191b/12, 191b/14, 191b/14, 191b/17, 191b/19, 192a/06, 192a/13, 192b/07, 192b/13, 193a/01, 193b/14, 194b/19, 195a/20, 195b/05, 197a/12, 198b/05, 199b/14, 200b/09, 204a/03, 204b/14, 205a/10, 205a/10, 205b/16, 206a/08, 206a/18, 207a/09, 209a/18, 211b/07, 213b/15, 214a/17, 215a/06, 215a/06, 215b/05, 218b/05, 220b/15, 222b/16, 224b/08, 225a/04, 225a/06, 225a/17, 225a/19, 225b/09, 225b/14, 226a/21, 227a/07
añı Onu.

a. 146b/08

añıcı Hatırlayan, yad eden.

a. 177b/10

añıl- Hatırlanmak.

i.-andur 210b/05

anıt- Bakakalmak, şaşkın şaşkın durmak.

a.-dı(ensi ant-) 191a/14, 192b/05

‘anīd Ar. Çok inatçı, bildiğinden vaz geçmeyen.

a.+(iblis-i pür-telbīs-i ‘anīd)

163b/10

‘anḳā Ar. ‘anḳā’ Kafdağı’nda

bulunduğuna inanılan efsanevi kuş.

a. 158a/07, 183b/20, 199b/13, 210b/02

a.-yı Ḳāf 218b/03

‘anḳā-minkār Ar. Anka gagalı, gagası anka gibi.

a. 217b/20

‘anḳā-ser Ar., Far. Anka kafalı, kafası anka gibi olan.

a. 217b/11

anlar Onlar.

a. 159a/11, 162b/10, 184a/05, 185a/18, 187b/21, 188a/20, 198a/08,

198b/21, 199a/03, 208a/03, 208a/03,
213a/02, 224b/10

a.+a 149a/01, 149a/02, 157b/05,
185a/05, 188a/04, 188a/13, 216a/05,
221a/21

a.+dan 175a/08, 178b/15,
181a/21

a.+ı 159b/04, 188a/04, 188a/11,
195b/18, 208a/09, 216a/21

a.+uñ 155a/03, 157a/08,
165a/13, 178a/13, 179a/21, 186b/21,
188a/01, 194b/11, 196b/08, 199a/07,
199a/10, 199a/11, 199b/01, 205b/09,
206b/07, 207b/12, 210b/09, 216a/18,
217b/03, 217b/12, 217b/17, 219b/12

a.+uñla 159a/20

‘**Anṭa Kūhīfūriṣ** Meleklerden birinin
ismi.

a.+e 168a/01

anuñ Onun.

a. 146b/08, 148a/05, 150a/05,
150b/11, 150b/13, 151a/21, 151b/01,
151b/02, 151b/05, 151b/13, 152b/04,
153a/20, 153b/16, 155a/12, 155a/14,
155a/17, 155a/21, 155b/01, 155b/01,
155b/03, 155b/18, 156a/16, 156b/09,
156b/10, 156b/15, 158b/16, 159b/07,
160b/07, 162a/01, 163b/13, 164a/13,
164b/15, 165a/12, 166a/12, 166b/06,
167b/05, 167b/11, 168b/09, 171b/07,
173a/21, 173b/01, 175b/12, 175b/19,
177a/14, 178b/03, 178b/04, 183b/05,
183b/06, 184b/20, 185a/01, 185a/03,
185b/10, 185b/21, 186a/08, 186a/12,
186a/13, 187a/03, 187a/09, 187a/13,
189a/07, 189a/09, 191b/12, 193b/16,
194b/04, 194b/16, 195a/21, 196a/15,
196a/18, 196b/08, 196b/16, 196b/18,
197a/11, 198a/21, 202a/18, 204a/18,
206a/06, 207a/03, 207a/08, 210a/05,
210b/03, 211a/01, 211a/05, 211b/06,

211b/17, 211b/18, 212a/01, 213a/13,
213a/18, 214a/13, 214b/02, 215a/09,
216a/13, 216b/02, 219a/06, 219a/08,
219a/09, 219a/13, 219b/04, 219b/15,
220a/07, 220b/02, 220b/02, 224a/08,
225a/01, 227a/12, 227b/06, 227b/07

a.+çun 157a/07, 157a/10,
178b/15, 178b/20, 200b/13, 205a/08,
222b/19

a.+çundur 185a/06, 213b/06
a.+dur 161b/20, 180b/14
a.+ıçun 180a/05, 180a/06,
193b/09, 206a/20, 224b/15

a.+la 150a/21, 157a/12, 179a/14,
184a/21, 187b/20, 197b/09, 214a/16,
219a/14

a.+ladur 166b/10

a.+layıdı 167b/09

añla- Bir şeyin ne demek olduğunu,
neye işaret ettiğini kavramak.

a. 160b/04, 161b/21, 180a/02,
182b/02, 201a/07, 222a/08, 227b/08,
227b/09

a.-mayup 207a/09

a.-maz 206b/15

a.-r-ısañ 150b/08, 194a/21

a.-yam 209b/10

a.-yana 210a/17

a.-yasın 157a/18

2. Birinin duygu ve isteklerini
sezebilmek.

a.-mağda 162b/02

a.-yup 181b/08

3. Doğru ve yerinde bulmak

a.-dı 171b/18

añraş- Birlikte homurtulu ses çıkarmak,
haykırmak.

a.-up 159b/09

añsuz Ansızın, birdenbire.

a. 204b/06

añsuzın Ansızın, birdenbire.

a. 159b/12

añuñ Onun.

a. 204a/14

‘ār Ar. Utanma, utanç, haya.

a.+(ğayretü ‘ār) 170a/07

a.+dur 170a/04

a.+içun 170a/11

a.+it- 198a/21, 198b/01

ara 1. Yer, mahal, mekan.

a. 147b/16

a.+dan 175a/13

a.+sına 163a/11, 168a/17,

168a/21

2. Aralık.

a.+da 147a/20, 193b/17

a.+ya 152b/06, 197b/19,

208b/20, 209a/10, 209a/12, 210b/10,

212a/05, 222a/01

3. Orta.

a.+dan 166a/13

a.+sı 155a/18

a.+sında 163b/02, 195a/07,

206b/04

4. İki şey arasında bulunan, arada olan.

a.+sı 167a/12

a.+sına 152b/18, 221b/14

a.+sında 152b/10, 152b/13,

152b/14, 168a/13, 168a/14, 178a/15,

181a/15, 182a/06, 188b/10, 191a/11,

194b/09, 197b/05, 203b/03, 205b/04,

213a/02, 214b/15, 216a/19, 218b/06,

218b/07, 181b/02, 184a/02, 187b/12,

208b/18

a.+sını 199b/06

4. İç.

a.+sına 221b/14

a.+sında 147b/07, 167b/19,

168a/04, 168a/06, 187a/07, 203b/04,

222a/03, 226a/10, 226b/05, 228a/01

a.+sından 149b/21, 149b/21,

162b/15, 187a/11

a.+ya 159b/08

ara- Bir şeyi bulmaya çalışmak.

a.-yup 194a/01

‘Arab Ar. Arap. Krş. **‘Arap**

a. 184b/17, 188a/02, 217a/07,

217b/04, 218b/06, 220a/03, 227a/07,

227a/10, 227a/11, 227a/11

‘Arabu ‘Arbā Ar. Saf kan Arap.

a. 214b/12

‘arak Ar. Ter.

a. 178b/06

‘Araḳān Kişi adı. Krş. **‘Araḳanı**

a. 169b/06, 169b/07, 169b/08,

170a/15, 170a/17, 170a/17, 170a/19

a.+a 170a/16

a.+içun 169b/12

‘Araḳanı Kişi adı. Krş. **‘Araḳan**

a. 168b/15, 170a/01, 170a/04,

170a/06, 170a/13

a.+la 169b/18

a.+ya 169b/14, 169b/21

a.+yı 170a/05

aralık Ara, mesafe.

a.+ı 165b/06

a.+larında 168a/04

ārām Ar. Bir yerde kalma, karar kılma.

a.+it- 188b/13

a.+kıl- 157b/16

‘Arap Ar. Arap. Krş. **‘Arab**

a. 200a/02, 219b/03, 226b/10,

227a/12

ārāste Far. Süslü, süslenmiş, bezenmiş.

a. 188b/07

a. kılup durdı 189b/19

‘arāt Ar. Bölge, mintaka.

a. 218b/06

ardça Arkadan, geriden.

a. 159b/06

arı Temiz, tertemiz.

a. 151b/09, 202b/08

arın- Yıkayıp kirlerden temizlenmek, temiz ve pak duruma gelmek.

a.-miş 157a/09, 157a/11

arış Elin orta parmak ucundan dirseğe kadar olan mesafe miktarındaki uzunluk ölçüsü.

a. 151b/17, 151b/17, 152a/18, 152a/19, 152a/19, 172b/15, 173a/02, 173a/09, 187b/17, 188b/05, 190a/03, 192b/18, 199a/12, 212a/10

a.+ıdı 173a/01, 173a/01, 173a/03

arğa 1. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi.

a.+larında 187b/14

a.+sı 203b/16

a.+sıla 205b/14

a.+sın 186b/11

a.+sına 188a/12, 204a/19, 204b/18, 205a/05, 205a/13, 206b/18, 208b/18, 212a/14, 213a/01

a.+sında 153a/03, 188a/06, 213a/02, 203b/02

a.+sından 152b/21, 203a/19, 204b/19,

2. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

a.+sı 167b/05

a.+sın 186b/11

a.+sından 195b/08

3. Peş, art.

a.+sında 212b/15

'arlan- Utanmak, sıkılmak.

a.-düğinden 221a/09

armağan Hediye.

a. 178a/05, 181b/15

arpa Arpa.

a. 154a/08

arslan Yırtıcı, çok kuvvetli, kedi cinsinden memeli hayvan.

a. 154b/14, 156a/13, 156b/05, 185a/03, 189a/06, 193a/08, 193a/10, 199a/13, 199b/21

a.+dan 185a/04

a.+lar 174a/08

a. ol- 199b/11

arslan-süvār Far. Aslana binen, aslan binici.

a.+ıdı 199a/09

arslanleyin Aslan gibi, yiğitçe.

a. 198a/12

'arş Ar. İslam inancına göre göğün en yüksek katı.

a. 177a/03

a.+(evc-i 'arş) 147a/15

a.+ı 'ālī 177a/03

a.+ı ā'zam 146b/11, 147a/12, 165b/20

a.+ı eflāk ol- 219b/17

a.+ı felek ol- 227b/16

art 1. Peş.

a.+ın 159b/11

a.+ınca 153b/05, 159b/03, 168b/07, 169a/19, 197b/06, 217a/12, 226a/14

a.+ınca ol- 221b/16, 221b/17

a.+ından 187a/13, 187a/17

a.+ların 159b/11

a.+larından 159b/06

2. Arka taraf, arka, geri.

a.+a 171b/06, 174b/10, 175a/08, 175a/08, 227a/16, 227a/16

a.+ına 195b/09, 212b/17, 212b/18

a.+ındadır 206a/12, 206a/14

a.+ından 191b/04, 191b/10, 192a/04, 192a/04

art- 1. Belli bir ölçünün üstüne çıkmak, yükselmek.

a.-dı 209b/08

2. Şiddetlenmek, fazlalaşmak, daha etkili duruma gelmek.

a.-dı 211a/11

a.-ısdur 181a/07

a.-ması 151b/18

a.-sa gerektür 148a/04

artāl Ar. Pek iri, pek büyük.

a. 192b/21

artuğ Fazla. Krş. artuğ.

a. ol- 190b/21

artuk Fazla Krş. artuğ.

a. 210a/02, 219a/18

a.+dur 170a/08, 202b/14

artur- 1. Fazlalaştırmak, çoğaltmak.

a.-mış ol- 219a/06

a.-ur 177b/21

2. Şiddetlendirmek, daha etkili duruma getirmek.

a.-ur 154b/03, 154b/10

aru Arı.

a.+sı 206a/18, 208b/17

arż Ar. Yeryüzü, dünya.

a.+(dābbe-i arż) 163b/21

‘arż Ar. 1. Bir büyüğe sunma, takdim etme.

a.+a kıl 176b/15, 211b/18, 227a/13

a.+eyle- 216b/20

a.+it- 157b/02, 174b/02,

178a/09, 205a/17, 210b/13, 216b/18

a.+kıl- 169a/17

a.+ol- 210a/20

2. Bildirilmek istenen husus, hâl.

a.+et- 218a/03

a.+it- 178b/10, 182b/06

‘arż Ar. En, genişlik.

a.+ı 170b/07, 195b/07

a.+ına 151b/12

ārzū Far. 1. İstek, dilek.

a.+sın 174b/07

2. Cinsi istek.

a.+sın it- 178b/12

‘Āş Pehlivanlardan birinin adı.

a. 191b/19, 192a/03, 192a/05

a.+uñ 192a/04, 192a/05

aş- 1. Bir şeyi yüksek bir yere iliştirip sarkıtmak.

a.-acağlarına 205a/07

a.-mışlar 224b/18

2. Üzerine takınmak, kuşanmak.

a.-up 176a/11

‘aşā Ar. Manevi ve maddi kudret timsalı olarak elde taşınan değenek.

a.+sı 219b/13

a.+sın 173a/02

a.+sinuñ 173a/01

a.+y-ı Mūsā 219b/10

a.+y-ı Mūsī 182b/10

Aşaf Ar. ‘Āşaf. Hz. Süleyman’ın ünlü veziri. Krş. **Aşaf bin Berḥayā**, **Aşaf bin Berḥiyā**, **Aşaf İbni Berḥayā**

a. 165a/12, 179b/15, 183b/12

a.+ı 184a/09

Aşaf bin Berḥayā Ar. Hz. Süleyman’ın ünlü veziri. Krş. **Aşaf**, **Aşaf bin Berḥiyā**, **Aşaf İbni Berḥayā**

a. 201b/10, 203a/03

a.+ya 179b/09, 183b/11

a.+yıla 202a/02

Aşaf bin Berḥiyā Ar. Hz. Süleyman’ın ünlü veziri. Krş. **Aşaf**, **Aşaf bin Berḥayā**, **Aşaf İbni Berḥayā**

a. 182b/11, 185a/21

Aşaf İbni Berḥayā Ar. Hz. Süleyman’ın ünlü veziri. Krş. **Aşaf**, **Aşaf bin Berḥayā**, **Aşaf bin Berḥiyā**

a. 201b/08

a.+y+ıla 200b/08

a.+ya 164a/14, 165a/06

āsān Far. Kolay.

a. 165b/11

‘aş‘aşe Ar. ‘aş‘āiş. Güçlük, sıkıntı.

a.+kopar- 171a/06
‘ases Ar. Gece devriye gezen, gece bekçisi.
a. 228b/02
aşhāb Ar. Sahipler.
a.+ı ekmele 147a/01
Aşhūb Mihrān-ı Ekber adlı padişahın pehlivanlarından biri.
a. 192b/17, 192b/20
‘Āşifāt-ı ehremen Demür-bād-ı dīv adlı devler sultanının pehlivanlarından biri.
a. 217a/03
aşıl- Yüksek bir yere iliştilirip sarkıtılmak.
a.-ur 226b/12
aşılı Bir yere takılmış veya asılarak sarkıtılmış olan, asılmış. Krş. **aşlu**
a. 170b/16, 170b/19, 225b/04, 225b/05
‘aşır Ar. ‘aşr. 1. İkinci vakti. Krş. ‘aşr.
a. 147b/21, 148a/03, 148a/08
a.+dan(vaqt-ı ‘aşır) 147b/17
2. Zaman, devir.
a. 227a/21
a.+(çarh-ı ‘aşır) 186a/20
‘āşī Ar. Baş kaldıran, isyan eden, serkeş.
a. 163a/15, 184b/21, 202b/09, 219b/21
a.+ol- 218b/16
a.+ol- 218b/11, 218b/12
a.+kıl- 204b/15
a.+ler-idi 174b/03
a.+ol- 157b/10, 173b/03
a.+sin 147a/21, 153a/05
a.+yi(Nemrūd-ı ‘āşī) 185a/02
āsītān Far. Eşik.
a.+ı 228b/04
a.+ı hāzret 147a/04

āsītān Far. āstīn Esvap kolu, yen. Krş.
āstīn
a.-i kisvet 147a/04
āsiyāb Far. Değirmen.
a.+(seng-i āsiyāb) 199a/19, 199a/20
a.+lar(seng-i āsiyāb) 217a/02
‘asker Ar. Erden generale kadar orduda görevli bulunan herkes.
a. 164a/19, 189b/17, 205b/05, 214a/15
a.+(ser-i ‘asker) 183a/01
a.+i 194b/19, 219a/13
a.+i(ser-i ‘asker) 199b/01
a.-i(Sürh-ı bād-ı ‘asker-i cinniyān) 213b/14
a.+ile 206b/08, 217a/13
a.+in 214a/15
a.+üñüzi 198b/19
‘askerlū Askerli, askeri olan.
‘a. 198b/18
aşl Ar. 1. Kaynak, kök, başlangıç noktası, esas.
a.+ı 149b/04, 165b/10, 173a/21, 173b/11, 211b/17, 222a/12, 224a/07
a.+ına 185b/09
2. Soy, nesep.
a. +ı 218a/19, 218b/05
a.+ı durur 215b/08
a.+ın 184b/19
a.+ındağı 196b/07
a.+ından 188b/05, 197a/03, 198a/15, 198b/13, 219b/19
a.+ını 218b/16
a.+um 215a/14
aşlī Ar. En başta gelen, en esaslı.
a. 182a/19
aşlu Bir yere takılmış veya asılarak sarkıtılmış olan, asılmış. Krş. **aşılı**
a. 225a/03

Aşnām-ı cin Fīrūz adlı şahın pehlivanlarından biri.
a. 216b/05

‘aşr Ar. Zaman, devir. Krş. **‘aşır**
a. 186a/21
a.+am(haķan-ı ‘aşr) 153a/12

aşşı Fayda, menfaat.
a. 227a/21
a. kıl- 180a/03
a. um- 179a/06
a.+ya 194a/16

āstīn Far. Esvap kolu, yen. Krş. **āsītīn**
a.+i 228b/03

āsumān Far. āsmān. Gök, gökyüzü.
a. 158a/07, 199b/06, 208b/18
a.+(meh-i hadd-i āsumān)
178a/18, 178a/19

‘aşūr Ar. Yüz yıllar.
a. 171b/07

Aşvāt bin Emvāt-ı ehremen Devler sultanı Demür-bād-ı dīv’in pehlivanlarından biri.
a. 217a/03

aş Yemek.
a. 175a/09
a.+um 205a/08

aş- Belli bir sınırın ve haddin üstüne çıkmak, fazla olmak.
a. -ıcaķ (hadden aş-) 174b/04

aşağa Aşağı.
a. 149b/07, 150a/05, 168a/07, 184b/04, 190b/12, 191a/17, 192a/05, 192b/09, 195b/10, 219b/04, 225a/10, 225b/04, 225b/05, 226a/13
a.+dan 158a/04, 224b/12
a.+sı 173a/03

Aşhūb Sām-ı süvār ile dövüşen pehlevanlardan biri.
a. 193a/01
a.+a 193a/06
a.+uñ 193a/06

‘āşık Ar. Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun.
a. 151a/11, 169b/10, 170a/09, 170a/10, 209b/21, 211b/08
a.+a 169b/11
a.+ı 169b/10
a.+ı Ferhād 211a/13
a.+ına 182b/06
a.+ısañ 210a/19
a.+lar 182b/06
a.+ol- 151a/05, 209a/15, 209b/01, 209b/02, 211b/12, 211b/19
a.+ol- 151a/14
a.+uñ 151b/14

aşır- Bir şeyi yüksek bir yerin üstünden öbür yana geçirmek. Krş. **aşur-**
a.-up 192a/02

aşırı Gereğinden fazla, çok, aşırı.
a. 154a/05

āşikār Far. Belli, açık, meydanda.
a. 152a/07
a.+olur 186b/02

āşūp Far. āşūb Karışıklık, kargaşalık.
a. 216b/07

aşur- Aşırmak. Krş. **aşır-**
a.-dı 203b/09

āşufte Far. āşufte Çılgın gibi seven, meftun.
a.+ol- 151a/14

at At.
a. 156a/17, 160b/15, 169a/12, 170b/13, 189a/07, 189a/07, 189a/08, 189a/10, 190a/02, 190a/12, 190a/14, 190b/04, 190b/07, 190b/08, 190b/14, 191a/07, 191a/08, 191a/14, 191a/18, 191a/20, 191b/04, 191b/05, 191b/09, 191b/20, 192a/01, 192a/01, 192a/08, 192a/10, 192a/18, 192a/21, 192b/06, 192b/11, 192b/17, 203b/16, 219a/15

a.+a 170b/07, 176b/03, 186a/13,
190a/04, 190a/12, 191b/21, 204a/17,
211b/14

a.+dan 171a/12, 172a/18,
190b/12, 191a/17, 191a/19, 191b/19,
192a/05, 192b/09

a.+ı 189a/10

a.+ıla 172b/15, 187a/19

a.+ına 187a/19, 189a/21

a.+ından 189b/11, 190b/01,
191b/06, 211b/16

a.+ını 189b/04

a.+ınuñ 188b/12

a.+lar 173b/20

a.+lar(tāzī at) 174a/11

a.+ları 173b/20

a.+sür- 158a/01

a.+umuz 188b/01

a.+umuza 205b/06

a.+uñ 189a/11, 193a/16

a.+uñı 189b/01

at- 1. Bir cismi bir yöne doğru
fırlatmak.

a.-a 211b/18, 217a/19, 220a/01

a.-am 215b/11

a.-ar 184b/20

a.-avuz 205b/12

a.-dı 193a/04, 223b/09

a.-dılar 150b/02, 171b/11

a.-up 159b/07, 173a/21,
191b/14,

2. Kovmak, uzaklaştırmak, sürmek.

a.-am 172b/07

a.-up 216a/21

3. İndirmek, sürmek, uzatmak.

a.-dılar 147b/13, 148b/09

a.-sa gerek 148a/04

4. Patlatmak.

a.-duğınca 152b/02

5. Düşürmek, uğratmak.

a.-mayam 167a/07, 206b/13

6. Koymak.

a.-up 205a/01

‘aṭā Ar. ‘aṭā’ 1. İhsan, bağış.

‘a. 180a/04

‘a.+it- 201b/11

‘a.+kıl- 146b/04

2. Bağışlama, af.

a.+la 174b/17

ata Baba.

a. 158b/13, 158b/19, 185b/21,
186a/13

a.+m 158b/05, 159a/04

a.+mdur 182a/16

a.+mı 159a/07

a.+mla 151a/14

a.+ñ 159a/08

a.+ñla 158b/07

a.+sı 153a/08, 153a/16, 186b/13,
187b/08, 204b/21, 205a/14, 206b/05,
209a/05

a.+sına 158b/11, 158b/18,
181b/14

a.+ya 185b/11

atdur- Atmak işini yaptırmak.

a.-dum 197b/06

a.-up 147a/21, 153a/05

āteş Far. Od, hararet, kızgınlık.

a. 152a/15, 167b/19, 173a/04,
187b/18, 195a/09, 195a/12, 195a/12,
215a/17, 216b/05

a.+den 151b/20, 152a/19

a.+e 188b/16

a.+i 194b/11, 218b/18

a.-i ağızları 217b/05

a.+le(müvekkel-i āteş) 167b/20

a.+üm 215a/18

a.+ümle(dem-i āteş) 215b/06

a.+uñ 151b/18

āteş-dān Far. Ateşlik, ocak.

a.+lar 216b/04, 217b/10,
217b/17

āteş-dem Far. Ateş nefesli. Krş.
āteşidem
 a. 191b/02
āteşī Far. Cehennem zebanisi.
 a. 195a/05, 216a/15, 216b/02
 a.+dür 216a/21
āteşidem Far. āteş-dem Ateş nefesli.
 Krş. **āteş-dem**
 a. 215b/05
āteşleyin Ateş gibi.
 a. 190a/05
āteş-perest Far. Ateşe tapan.
 a.+dür 211a/02
atlan- Ata binmek.
 a.-up 159b/15
aṭlas Ar. Üstü ipek, altı pamuk makbul
 bir kumaş çeşidi.
 a. 176a/12
 a.+a 200b/10
 a.+dan 161a/03, 191a/17,
 191b/18, 192b/08
atlu Ata binmiş olan, süvari.
 a. 205b/06
Aṭvād bin Šī'lād-ı ehremen Devler
 sultanının pehlivanlarından biri.
 a. 217a/03
Aṭvār bin Ezvār-ı ehremen Dev adı.
 a. 217a/04
aṭyār Ar. Kuşlar.
 a. 165a/04, 165a/06, 168a/17,
 183b/20, 201b/13, 214a/08, 214b/13
 a.+uñ 188b/08
a'vān Ar. Yardımcılar.
 a.+larumla 150b/16
 a.+larumuzu 205b/13
āvāz Far. Ses, seda.
 a. 201b/07
 a.+a+vir- 200b/12
 a.+çek- 192a/19
 a.+ı 195b/11, 195b/11, 206a/02,
 217a/16

a.+it- 162a/12
'avn Ar. Yardım etme, yardım.
 a.+i ḥaqq+ıla 207a/11
 a.+ile 147a/02
'avret Ar. Zevce, karı.
 a. 154a/11, 155b/17
 a.+den 154a/02
 a.+den ise 154a/06
 a.+e 154a/15
 a.+i 177b/15
 a.+uñ 154a/01, 154a/19,
 155a/02, 157a/05
avuṣ Elin hafifçe kapatılması ile
 meydana gelen çukurluğun alabileceği
 miktar.
 a. 218b/06
ay Yılın ayrıldığı on iki bölümden her
 biri.
 a. 149a/10, 186b/19
 a.+a 211b/21
ay Yer yuvarlağının uydusu olan gök
 cismi, kamer, mah.
 a. 178b/02
 a.+dur 211b/06
aya 1. Ayak tabanı.
 a.+ları 184b/04
 2. Elin iç tarafından bilekle
 parmaklar arasında kalan düz kısım,
 avuç içi.
 a.+sı 183a/17
 a.+sın 193a/01
ayağ Bacakların bilekten aşağıda
 bulunan ve yere basan bölümü. Krş.
ayaḳ
 a. 163b/17, 178a/04, 180b/20,
 203a/01
ayaḳ 1. Bacakların bilekten aşağıda
 bulunan ve yere basan bölümü. Krş.
ayağ
 a. 191a/03, 201a/21, 205b/19,
 206a/03, 211b/17

a.+a 176a/09, 195a/12, 212a/10
a.+ı 161a/04, 189a/09, 199a/21,
199a/21, 201a/14, 202b/04, 223a/18,
a.+ıla 223b/06, 224a/19
a.+ın 151b/04, 162b/13, 176a/19,
178a/21, 182a/04, 183a/05, 213b/19,
218a/11, 223a/19, 226b/14, 226b/17
a.+ına 186b/10, 205a/01,
206a/18, 207a/17, 214a/13
a.+ında 161b/02
a.+ları 195b/09, 218b/07
a.+ların 203a/16
a.+larına 203a/15, 212a/09
a.+larında 174a/03
a.+larını 199a/21
a.+larının 195b/09
a.+uma 189b/10

2. Basamak.

a. 224b/04, 224b/12, 224b/13,
225a/03, 225a/07, 225a/14, 225a/14,
225a/15, 225b/04, 226a/13, 226a/13,
226a/15

a.+ı 224b/05, 224b/08, 224b/09,
224b/10, 224b/11, 224b/12
a.+ına 224b/07, 224b/09

ayaklan- Yürümeye başlamak.

a.-miş 202b/19
a.-up 202b/21

ayaklandur- Harekete getirmek.

a.-asın 202b/17

ayaklı Ayağı olan.

a. 187b/01, 199a/13

ayaksuz Ayağı olmayan.

a. 184b/07

a'yāl Ar. Bir kimsenin geçindirmek
zorunda olduğu kimseler, çoluk çocuk.
a. 186a/14

ayān Ar. 1. Açık, aşık, belli.

'a. 154b/01, 179b/11, 182b/14,
207b/05, 221a/01

a'yān Ar. Bir memleketin ileri gelenleri,
eşraf.

a.-ı şeyāt'ın 218a/17

'ayb Far. Uygunsuz, nezaket ve terbiye
dışı.

a.+ol- 175a/17

āyet Ar. Kur'ān-ı Kerim'deki sureleri
meydana getiren kelime ve cümlelerden
her biri.

a.+in 207a/09

āyete'l-kürsī Ar. Kur'ān-ı Kerim'in
ikinci suresi olan Bakara suresinin
255'ci ayeti.

a.+yi 156b/05

'Ayhara bin Muẓtar-ı ehremen Devler
sultanının pehlivanlarından biri.

a. 217a/04

'ayn Ar. 'ayn Göz. Krş. 'ayn

a. 171b/03, 199b/18

a.+(tarfetü'l-'ayn) 182a/05

ayır- Birbirinden uzaklaştırmak.

a.-mayup 162a/07

āyīne Far. Ayna.

a. 189b/12

ayinelü Aynalı, aynası olan.

a. 192b/20

aylık Bir ay süreli, bir ayda olan.

a. 176b/03, 180a/21

'ayn Ar. Göz. Krş. 'ayn

a. 199b/03

a.+(cezāyir-i 'ayn-ı Bābil)

167b/05

'a.+(tarfetü'l 'ayn) 179b/13,
180b/08, 180b/18, 213a/11

a. +ı 171b/04

a.+ı belā 212b/06

a.+ı (kurretü'l 'ayn) 146b/12

a.+ma+al- 149b/15

a.+ında 182b/14

a.+uma+almaz+ol- 161b/11
a.+uñ 220a/21
ayruk Başka, diğer.
a. 207a/12
ayu Memelilerin otobur takımından, uzun tüylü, kaba ve hantal, vahşi hayvan.
a. 154b/16
'ayyūk Göğün en yüksek yeri.
a.+a(çarḥ-ı 'ayyūk) 150b/21
a.+a(felek-i 'ayyūk) 194b/17
a.+da(felek-i 'ayyūk) 152b/14
az 1. Kısa.
a. 153a/17, 180a/09, 182a/11, 185b/11, 227b/04
a.+ol- 156b/12, 156b/14, 156b/18, 185b/10, 185b/11, 186a/18
2. Miktarı, derecesi ve niteliği belli ölçünün altında bulunan, çok olmayan.
a. 165b/12, 185a/04, 187b/19, 211b/11, 211b/13
a.+it- 180a/07
az az Az miktarda.
a. 152a/10
a'zā Ar. Vücudu meydana getiren parçalar, organlar.
a.+laruñ 184b/02
a.+sı 213a/04
'azāb Ar. Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç.
'a. 149a/02
'a.+a 167a/07
'a.+m+çek-227a/18
'a.+it- 146b/04, 171a/21
'a.+kıl- 227a/09
azacuk Azıcık, pek az.
a. 149b/09
āzād Far. Serbest bırakma, serbestlik.
a.+eyle- 211a/12
a.+it- 160a/20

a.+itdür- 160b/01
a.+kıl- 160a/21
a'zam Ar. (Daha, çok, en) büyük.
a. 146b/02, 185b/11, 228a/19
a.+('arş-ı a'zam) 147a/12, 165b/20
a.+(billür-ı a'zam) 198a/04, 198a/10
a.+(cezire-i a'zam) 188b/03, 188b/04
a.+(çarḥ-ı a'zam) 147a/05
a.+(ism-i a'zam) 223b/03
a.+(ismü a'zam) 223a/18
a.+(melek-i a'zam) 167a/02
a.+(müvekkel-i melek-i a'zam) 221a/08
a.+(rezzāk-ı a'zam) 228a/12
a.+(şehir-i a'zam) 171b/06
a.+dan('arş-ı a'zam) 146b/11
a.+dan(İsrāfīl-i a'zam) 197a/08, 197b/15
a.+sın(melek-i a'zam) 167b/08
a.+uñ(kūh-ı billür-ı a'zam) 194b/08, 194b/09
'azamet Ar. Büyüklük, ululuk.
a.-i saltānatı 196b/05
a.+ile 162b/12, 215a/06
a.+in 195a/21, 215a/01
a.+ine 195a/03, 209a/10
a.+ini(şekl-i 'azamet) 195a/18
a.+le 182a/07
'azametlü Büyük, ihtişamlı.
a. 194b/20, 195a/08
'azāyim Ar. 'azā'im Cinlerden, hastalıklardan vb. tehlikelerden korunmak için okunan dualar, tılsımlar.
a.+in 166b/15

a.+in(müvekkel-i ‘azāyim)
 166b/21
 a.+le 165a/08
 a.+leri 167a/08
a‘zāzīl Ar. Şeytan’ın melek bulunduğu sıradaki esas adı.
 a. 196b/18, 220a/08
azdur- Doğru yoldan çıkmasına sebep olmak, baştan çıkarmak.
 a.-mağa 196a/05
 a.-mağdan 195b/18
Azer Far. āzer Hz. İbrahim’in put yapıp satmakla geçinen babasının adı.
 a.+i(put-ı Azer) 210a/21
azğun Doğru yoldan ayrılmış, baştan çıkmış.
 a.+a 207b/12, 207b/13
azğunlık Azgın olma durumu.
 a.+umdandır 197a/21
azırak Daha az.
 a. 157a/10
azıt- Baştan çıkmak, doğru yoldan ayrılmak, yolunu şaşırmak.
 a.-dum 198b/05
 a.-masun 166b/01
‘azīm Ar. Büyük, ulu, iri.
 a. 150a/01, 151a/20, 151b/11, 151b/12, 151b/18, 163a/05, 182a/06, 184b/06, 195a/07, 198a/19, 203a/19, 203b/01, 205a/13, 207a/08, 208b/10, 211a/01, 218b/11
 a.+(bi’llāhi’l-‘azīm) 209b/09
 a.+(ceng-i ‘azīm) 160a/01
 a.+(ceng-i ‘azīm kııl-) 158b/02
 a.+(dīvān-ı ‘azīm) 179b/07
 a.+(Hālīk-ı ‘azīm) 162a/05
 a.+dür(emr-i ‘azīm) 213a/11
 a.+i(taht-ı ‘azīm) 180b/17,
 180b/18

a. kııl- 169a/12
‘azīz Ar. Yüce, değerli, kıymetli.
 a.+ün(cān-ı ‘azīz) 147b/15,
 147b/16
azlık Miktarı, derecesi ve niteliği belli ölçünün altında bulunma, çok olmama, az olma.
 a.+ından 205a/15, 205a/18
‘azm Ar. Bir işi yapmaya kesin karar verme.
 a.+i kıal’a-i Sinop+kııl- 181a/14,
 181a/15
 a.+i Süleymān kııl- 182a/06
 a.+i Sürh-ı bād+kııl- 199a/02,
 199a/03
‘Azra‘īl Ar. Tanrı buyruğu ile insanların canını almakla görevli melek.
 a. 186a/12
azu Azı dışı.
 a.+sı 217a/06
azuk Erzak.
 a.+ı 164b/09

B, b

bā-şafā Ar. bā-şafā’ Safa ile, safa içinde.
 b. 210a/18, 222a/13
bāb Ar. Kapı.
 b.+ı Süleymān 183a/08
 2. Husus, mesele.
 b.+ından 189a/19
baba Baba.
 b.+mı 191b/01
 b.+sınuñ 191a/21
Bābil Ar. Bağdat’ın aşağı taraflarında bulunan ilkçağdan kalma şehir.
 b.+(cezāyir-i ‘ayn-ı Bābil)
 167b/05
 b.+e(çāh-ı Bābil) 197b/07

b.+i(çāh-ı Bābil) 167a/07
bāc Far. Vergi, harç.
 b.+ı 193a/19
baça Far. bāce Bir binanın yukarıdan ışık ve hava almasını sağlayan delik, tepe penceresi.
 b. 175b/18
bād Far. Rüzgâr, yel, hava.
 b. 173a/04, 173a/04, 191a/14, 204a/18, 218b/02
 b.+(215a/13
 b.+(müvekkel-i bād) 162b/12, 182b/13, 183b/10, 200b/04, 213a/18
 b.+(tekvîn-i bād) 168a/05
 b.+a(müvekkel-i bād) 168a/05
 b.+dan(zahmet-i bād) 155b/14
 b.+ı(müvekkel-i bād) 213a/17, 213a/19
 b.+ı bahār 193b/06
 b.+ı bî-cân 155a/16
 b.+ı havāda 168a/08
 b.+ı Hūd 153a/02, 195a/17
 b.+ı şarşar 148a/13, 148a/14, 148a/15, 148a/21, 192b/06, 205b/01
 b.+ı şarşar ol- 218b/08
 b.+ol- 214a/07
ba'd-ezān Far. Bundan sonra, bundan böyle.
 b. 202a/19, 216b/10
Bād-ı pā Far. Kişi adı. Krş. **Bād-pā**
 b.+ 223b/03
 b.+ya 161a/02
Bād-pā Far. Kişi adı. Krş. **Bād-ı pā**
 b. 159a/21, 159b/04, 159b/05, 159b/07, 159b/08, 159b/11, 159b/11, 159b/17, 160b/02, 223a/14, 223a/20, 223a/20, 223b/01, 223b/04, 223b/06, 223b/07, 223b/07, 223b/08, 223b/10, 223b/14, 223b/14, 224a/12, 224a/16, 224a/18, 224b/03, 224b/07, 224b/08, 224b/11, 224b/13, 224b/16, 225a/02,

225a/05, 225a/07, 225a/09, 225a/09, 226b/03, 226b/12
 b.+dan 225a/11
 b.+nuñ 223a/18, 223a/19
 b.+ya 159b/07, 223a/16, 223b/13, 223b/14, 224a/20, 224b/05, 225a/01, 226a/21
 b.+yı 159b/08, 224b/03
 b.+yıla 159b/19
Bād-pāy-ı medenī Kişi adı.
 b. 159a/15, 161a/21, 223a/15
bāde Far. Şarap, içki.
 b. 193b/07
ba'de Ar. Sonra.
 b. 201b/09
 b.+d-du'ā 201a/19
bādī Far. Rüzgâr veya havaya ait.
 b.+dür 216a/19
bādyā Far. bādiye Ağzı geniş yayvan su kabı.
 b.+lar 170b/01
bāg Far. Bahçe, bostan.
 b. 188b/02, 189a/05
 b.+a 189a/11, 189a/12, 189a/13, 189a/16
 b.+da 193b/08, 193b/11, 211b/10
 b.+dağı 227b/04
 b.+ı İrem 193a/14
 b.+uñ 189b/04
bāg-bān Far. Bağ bekçisi, bahçıvan.
 Krş. **bāgubān**
 b. 153a/17
bağarsuk Bağırsak.
 b.+ına 184b/07
 b.+ından 157a/16
bāg-çe Far. Bahçe.
 b. 188b/02, 189a/20, 189a/20, 189b/16
 b.+ler 188a/21
 b.+nüñ 188b/13

b.+sine 189a/05
b.+si+y+idi 188b/06
b.+ye 189a/19
Bağdād Irak'ın başkenti.
b. 153b/03, 184a/13, 214a/11, 214b/12
bağır Bağır.
b.+ı 202a/21
b.+ımuza yak- 147b/18
b.+ın 215b/09
b.+ını 155b/18
b.+ını(zahm-ı bağır) 193b/09
b.+umu 167a/20
b.+umuz 179a/08, 203b/08
b.+uñ başlu ol- 167a/14
bağla- 1. Oluşmak, tutmak, meydana gelmek.
b.-dı 162b/04
b.-madı(defter bağla-) 162a/13
b.-ya 185b/13
b.-yup 186a/08, 213a/04
2. İp, bağ veya başka bir araçla bağlamak, birleştirmek, tutturmak, raptetmek.
b.-dı 190b/13
b.-dılar 160a/11, 160a/13
b.-mış+ıdum 209a/18
b.-mış idi 222b/03
b.-mışlar 171b/21, 173b/19, 176a/06, 176a/07, 222b/01, 222b/10
b.-ya 156a/19
b.-yasız 164b/03
b.-yup 157b/07, 189b/12, 205b/19
3. Önüne engel koymak, kapatmak.
b.-dı 222a/04
b.-yup 215b/04
4. Alay, saf ve benzeri sözlerle meydana getirmek, teşkil etmek.
b.-dı(şaf bağla-) 189b/20
b.-dılar(dīvān bağla-) 183a/14
b.-mış(alay bağla-) 158a/07

b.-(alay-ı sultān bağla-) 158a/01
b.-yup(şaf bağla- dur-) 181b/09
b.-yup(şaf bağla- tur-)183a/19, 183b/02, 222b/07, 222b/08
bağlan- 1. Önüne engel konmak, kapatılmak.
b.-dı 222a/05
2. Sona erdirilmek.
b.-duğına 157a/05, 157a/06
b.-ıca 155a/21
b.-mış 155a/21, 156a/05
bağlu Bağlı.
b. 157b/07
b.+dur 156b/10, 157a/12, 207a/13
bāğubān Far. bāğ-bān Bağ bekçisi, bahçıvan. Krş. **bāğ-bān**
b. 153a/17, 153a/18
bāh Ar. Cinsi arzu, şehvet.
b. 177b/21
bahādur Far. Usta savaşçı, kahraman, cesur.
b. 188b/06
bahār Far. İlkbahar.
b.+(bād-ı bahār) 193b/06
b.+(faşl-ı bahār) 193b/08, 211b/21
b.+(faşl-ı bahār ol-) 211b/10
b.+ır- 228b/07
baḥr Ar. baḥr Deniz. Krş. **baḥr**
b. 168a/02
b.+dan 172a/06, 204b/07
b.+larda 216a/18
baḥīl Ar. Cimri, pinti, hasis.
b. 194b/01
bahr Deniz. Krş. **baḥr**
b. 149a/19, 168a/19, 219a/09, 228a/21
b.+(girdāb-ı baḥr) 152b/07
b.+(tennīn-i baḥr) 163b/21
b.+a 147b/20, 148a/02, 166b/08, 168a/21, 204a/20, 215b/11, 220a/10

b.+a(girdāb-ı baħr) 148b/13,
150a/08, 150b/14, 206b/13
b.+a(kenār-ı baħr) 151a/15
b.+ı 148a/14, 150a/10, 166a/01,
168b/07, 187b/04
b.+ı Akyānūs 168a/02, 168a/06
b.+ı dest 228b/02
b.+ı girdāb 149a/02, 150a/07,
150a/10, 150a/12, 150a/13, 152b/08,
203a/12, 204b/06
b.+ı girdāb 147b/18, 148a/15,
148b/07, 148b/12, 149a/11, 149a/13,
149a/19, 149b/13, 150a/02, 152b/21,
153a/03, 153a/03 188a/11, 188a/13,
188a/18, 188a/19, 188b/21, 189a/03,
203a/10, 203a/11, 203a/21, 203b/09,
205a/12, 205a/19, 205b/02, 206b/05,
208a/17, 210b/10, 212a/16, 213a/01
b.+ı girdāp 203b/11
b.+ı küfūf 221b/21
b.+ı maġrīb 148b/07, 149b/21,
187b/04, 188a/01
b.+ı muḥīṭ 197a/13
b.+ı ʿummān 176b/20, 215b/10
b.+ı ʿummāna 219a/04
b.+ı zulimāt 194b/13, 194b/14,
194b/17
b.+ıla 187b/12, 205b/04
b.+ın 203b/09
b.+ına 170a/14, 225b/02
b.+ında 150a/04, 206b/06
b.+ından 212a/14
baħrī Ar. Bir çeşit deniz ördeği, bir nevi
yalı çapkını.
b. 178a/05, 184a/01
baħrī Ar. Denize ait, denizle ilgili.
b.+ler 147b/16, 147b/19,
148a/02, 148a/09
b.+lere 148a/01
b.+nden 186b/18
baḥş Ar. Karşılıklı konuşma, sohbet.

b.+e 182b/19
baḥş Far. 1. Bölüm.
b.+ı 159a/12
2. Kısım, parça.
b.+ın 174b/14
baḥş Far. Bağış, ihsan.
b.+ı 159a/12
b.+ını 226b/07
b.+it- 227b/10
b.+kıl- 175a/13
baḥşāyende Far. Bağışlayan, veren,
ihsan eden.
b.+ı baḥşāyiger 201a/15
baḥşāyiger Far. baḥşāyiş-ger
Merhametli, şefkatli.
b.+(baḥşāyende-i baḥşāyiger)
201a/15
baḥşīş Far. Bağış olarak verilen şey.
b. it- 174b/16
baḥt Far. Talih, kısmet, nasip, ikbal.
b. 146b/07, 166b/09, 182a/08,
203b/20, 203b/21, 207b/15, 209b/14,
216a/12
b.+bul- 160b/04
b.+ın 220b/02
b.+ını 219a/06
b.+u iḳbāl 214b/01
b.+u'n-naşır 186a/20
baḥtiyār Far. baḥt-yār Talihli, mesut,
mutlu.
b. 153a/21
baḥtulu Bahtı açık olan, talihli, mesut.
b. 173a/20, 173a/20
baʿīr Ar. Erkek deve.
b. 215a/04
bāk Far. Korku, kaygı, çekinme.
b.+ı 205b/02
b.+üñ 211b/03
baḳ- 1. Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
b. 149b/16, 149b/17, 149b/17
b.-anuñ 222b/13

b.-ıcağ 226b/06
b.-dı 176a/17
b.-mağa 199b/21
b.-up 208a/05, 210b/13
2. Üzerinde durmak, önem vermek,
göz önünde bulundurmamak.
b.-a(geçerü bağ-) 193b/13
b.-mayup 148a/06, 148b/04
b.-up 177b/10
3. Seyretmek.
b.-sañ 151b/17
b.-up 174a/19,
b.-up 160a/01,181b/10
bağır Bakır.
b.+dur 176b/05
bağış- Karşılıklı birbirine bakmak.
b.-dılar 152b/07
b.-mağda 182b/04
bāğī Ar. Daimi, kalıcı.
b. 159b/08, 161a/12, 161b/18,
169a/02, 172b/08, 176a/19, 181a/20,
182a/03, 182a/08, 202b/04, 205b/19,
207b/15, 208b/11, 209a/18, 210a/05
b.+kal- 149a/12, 160a/10,
209b/05, 210a/01, 227a/04, 227b/04
b.+ol- 228b/08
b.+sin 171a/03, 180b/14,
194b/04
b.+sinde 193b/02
bākire Ar. Kız oğlan kız.
b.+dür 151a/20
bağla Baklagillerden, yeşil kabuklu ve
taneli bir bitki.
b. 154b/16
bal Bal, asel.
b. 214b/16
b.+ı 217b/21
b.+ıla 155b/15
bālā Far. Yüksek, yukarı, üst.
b.+ya 147a/14
balçık Koyu kıvamda, özlü ve yapışkan
çamur.

b. 147b/07
b.+ına 207a/12
balçıklı Balçığı olan.
b. 185a/03
balıg Balık Krş. balık
b.+la 226b/16
balık Balık Krş. balıg
b. 147b/19, 226b/13, 226b/13,
226b/16
b.+dan 168a/07, 185a/04
balıkcıl Turna cinsinden uzun gagalı,
uzun bacaklı bir kuş.
b. 178a/05, 184a/01
baña Ben zamirinin yönelme hâli.
b. 151b/02, 151b/04, 153b/19,
154b/03, 157a/04, 158a/15, 158a/17,
163b/02, 163b/05, 164b/04, 164b/12,
166a/06, 166a/08, 166a/17, 166b/06,
166b/11, 166b/19, 167a/06, 167b/03,
168b/10, 170a/03, 170a/03, 170a/08,
172b/07, 175b/12, 175b/12, 176b/14,
177b/07, 177b/21, 180a/18, 180a/18,
182a/13, 182a/15, 182a/17, 184a/18,
186a/03, 186b/15, 188a/09, 189a/12,
189b/09, 195b/17, 195b/18, 196a/05,
196a/09, 196a/10, 196b/05, 196b/07,
197a/09, 197a/20, 198a/18, 198a/20,
198b/04, 201b/16, 201b/17, 202a/16,
202a/17, 202a/18, 202b/10, 206a/11,
206b/06, 206b/14, 207a/19, 207a/20,
209a/16, 209b/07, 209b/09, 209b/16,
211a/10, 214a/12, 215a/16, 215b/07,
225b/11, 226b/21, 227a/10, 227a/13,
227b/08, 227b/19
bañsuz Ötmemiş horoz.
b. 156a/12, 156b/03
bār Far. Defa, kere.
b. 224a/08
bāreka'l-lāh Ar. Allah mübarek etsin,
hayırlı uğurlu olsun.
b. 201b/02

bārīgāh Far. bār-gāh Sultan çadırı veya sarayı, yüksek divan.

b.+a 158b/03, 161a/13

b.+ı 159b/10

b.+ına 159a/10, 159a/13,
159b/15, 160b/01, 161a/01, 169a/14,
170a/18

b.+larında 175a/14

bārīgāhlu Divanı olan, çadırı olan.

b. 159a/10

barmak Parmak.

b.+ıla 193a/05

b.+lar 202b/20

b.+ları 202a/01, 217a/07,
217b/05, 226b/09

b.+larına 190a/11, 191a/13,
192b/05

bārū Far. Kale duvarı, hisar burcu, sur.

b. 158a/03, 181b/07, 182b/04

b.+sı 151b/15

baş- 1. Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak.

b.-(kadem baş-) 223a/15,
223a/16, 225a/02

b.-an 223a/12, 224a/06

b.-arak 150b/03

b.-dı 224b/10, 225a/17, 226a/16

b.-dı(kadem baş-) 223a/18,
223b/04, 223b/07, 224a/18, 224b/07,
224b/10, 224b/11, 225a/03, 225a/07,
225a/15, 225a/16

b.-duğı 224b/08

b.-duğı(kadem baş-) 223b/07,
226a/14

b.-duğum(kadem baş-) 223a/21,
224b/09

b.-ıcağ 225a/14

b.-ıcağ(kadem baş-) 223a/11,
224a/19, 224a/19, 225a/05, 226a/13

b.-mış 156b/02

b.-mış(kadem baş-) 163b/16

b.-mışdur 155b/05

b.-mışken(kadem baş-) 223a/20

b.-up(kadem baş-) 220a/08

2. Yenmek, üstün gelmek.

b.-arsa 170a/02

b.-dı 170a/05, 170a/05, 170a/06,
170a/19

b.-madın 170a/03

b.-mayınca 169b/17

3. Bir şeyi kuvvetle sıkıştırmak,
bastırmak.

b.-dı 148b/06

b.-up 192a/19

b.-up(dümen baş-) 149b/14

4. Etkisini kuvvetle hissettirmek,
kaplamak, bürümek, çökmek.

b.-mış+ıdı 149b/01

başar Ar. Göz.

b.+ı(kuğl-ı başar) 228b/04

başdur- Ayağını zemine veya her hangi bir yere koydurmak, basmasını sağlamak.

b.-alum 225a/12

baş Ar Yayma, serme, döşeme.

b. 172a/20

baş 1. Baş, kafa.

b. 158b/17, 158b/18, 162b/13,
169b/13, 169b/16, 170a/09, 170a/10,
182b/05, 184a/04, 188b/18, 201a/21,
201b/06, 203a/16, 205b/19, 206a/03,
212a/14, 213b/21, 214b/14, 219a/17,
220b/16, 224a/14

b.+vir- 149a/04

b. 169b/13

b.+ele+al- 158a/19, 159b/21

b.+(hāřır baş ol-) 190b/18,
221b/09

b.+a 162b/13, 214b/14

b.+a+var- 160b/12, 214b/05

b.+başa+çat- 214b/14

b.+başa+çit- 162b/13

b.+dan 158b/08, 158b/15,
176a/09, 211b/17, 212a/06, 212a/10
b.+ eg- 184a/04
b.+ele+al- 159a/12
b.+ı 156a/11, 156b/03, 160b/04,
161a/04, 161b/03, 183a/16, 184b/04,
191a/20, 192b/21, 195b/06, 201a/14,
201b/03, 222b/15, 226a/18
b.+ıçun 159a/09, 169b/09
b.+ıla 192b/16, 223b/11,
223b/11
b.+ıla 161b/09
b.+ın 149b/11, 159b/08,
189a/10, 191a/19, 191a/20, 191b/05,
192a/05, 192a/16, 192a/21, 206b/18,
224a/19, 227a/02
b.+ın+al- 159a/11, 158b/21,
170a/08
b.+ın+çevir- 190a/14
b.+ın+şal- 200b/19, 223b/06
b.+ın+ur- 223b/15
b.+ına 167a/12, 173b/18,
182b/09, 189b/12, 190a/18, 191a/15,
192a/16, 192a/20, 199b/21, 205a/01,
206a/18, 207a/16, 208b/17, 220b/16,
221a/09
b.+ına+çevir- 190b/04, 192b/15
b.+ına+kaç- 207b/19
b.+ına+ur- 168b/19
b.+ında 156a/14, 156b/05,
161b/02, 167a/03, 174a/02, 178b/03,
187b/02, 190a/05, 195b/1
b.+ında+koy- 179b/12
b.+ından 187b/17, 195a/12,
207b/10, 212a/06
b.+ını 184b/14, 187b/17,
190a/18, 190a/21, 206b/17
b.+ını+şal- 223b/07
b.+kaldur- 193b/12, 200a/01,
200b/19, 208a/08, 215a/02
b.+ko- 150b/12, 159a/07,
160a/19, 160b/18, 168b/17, 169a/06,

169a/19, 169a/20, 169b/05, 175a/09,
181b/13, 186b/10, 226a/08
b.+ları 152a/10, 217a/06,
217a/15, 217b/04, 218b/06
b.+ların 172b/21
b.+larına 203a/15, 212a/21
b.+larında 204b/19
b.+larındağı 212b/15
b.+larından 208b/01
b.+şal- 149a/09, 158a/08,
170a/08, 185a/15
b.+şalmaz+ol- 161b/11
b.+tut- 221b/16
b.+u+cāndan+geç- 170a/11
b.+um 205a/07
b.+um+şal- 209a/16
b.+umı 160b/13, 205a/07
b.+umuza 169b/05
b.+umuzdan 203b/09
b.+uñda 209b/04
b.+uñı 192a/09
b.+uñı 189a/17
b.+uñuz 212b/06
b.+ur- 159a/03, 175a/12,
176a/15

2. Önde gelen husus, önemli taraf,
temel.

b.+da 147a/11

3. İki uçtan her biri, taraf.

b.+ı 223a/17, 223b/11

b.+ın 223a/02

b.+ına 222b/21, 223a/02,

223a/15

b.+ında 223a/05, 223b/18

b.+ından 223a/11

4. Bir şeyin başladığı yer, baş tarafı.

b.+ında 198b/19, 199b/03,

199b/18

5. Bir topluluğu yöneten, başkan.

b.+ol- 174a/04

başar- Bir işi istenilen şekilde
sonuçlandırmak.

b.-avuz 157b/10
başla- Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
 b.- 173a/06
 b.-dı 148a/01, 148a/03, 150a/21, 152a/11, 199b/21, 200a/01, 205a/04, 205a/05, 211a/11, 211a/11
 b.-dılar 148a/03, 182b/19, 199b/21, 203a/20, 203b/01
 b.-duñ 204a/03
 b.-r 152a/10
başlu Başlı olan, başlı.
 b. 152b/13, 164b/14, 187a/16, 187b/16, 188a/06, 193a/04, 199a/13, 199a/21, 203a/19, 203b/04, 203b/07, 212a/11, 216b/12, 217a/21
 b.+(bağıruñ başlu ol-) 167a/14
bat- Bir sıvının veya yumuşak bir maddenin içine gömülmek, çökmek.
 b.-ar 224b/21
 b.-ardı 224b/11, 225a/07
 b.-dı 224b/08, 224b/09, 224b/10, 224b/10, 225a/03, 225a/15, 226a/15
 b.-duğınca 225a/08
 b.-ısdur 225a/14
 b.-maz 225b/19, 226b/03
 b.-sa 224b/12
 b.-sa+gerek 226a/13
bāṭıl Ar. Doğru ve sahih olmayan.
 b. 166a/03, 193a/18
 b.+kıl- 205b/10
 b.+dur 176b/14
b. ol- 205b/10
Baṭlamyūs-ı Hākīm Hz. Süleyman'a hizmet eden filozoflardan biri. Krş. Baṭlīmūs-ı Hākīm
 b. 178a/03
Baṭlīmūs-ı Hākīm Hz. Süleyman'a hizmet eden filozoflardan biri. Krş. Baṭlamyūs-ı Hākīm
 b. 185a/20, 185b/12
 b.+ı 185b/17

batman İki ile sekiz okka arasında eski bir ağırlık ölçüsü.
 b. 189b/15
baṭnihi 'an baṭnihi ced-be-ced Batından batına, atadan ataya.
 b. 196b/12
batu Dört ana yönden güneşin battığı taraf.
 b.+na(gün batısı) 171b/09
bayğuş Baykuş.
 b. 199b/12
bayık Kuşkusuz, kesin, belli.
 b. 215b/10
bāz Far. Doğan denen yırtıcı kuş.
 b.+ıla 184a/02
bāzār Far. Çarşı, alış veriş yeri.
 b. 194a/16
ba'zı Ar. Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı, kimi.
 b. 148a/17, 148a/18, 148a/19, 155a/11, 156b/09, 186a/16, 200a/21, 217a/11, 217b/11, 217b/11, 217b/16, 217b/16, 219b/11
 b.+nuñ 156b/10
 b.+sı 150a/18, 199a/06, 216b/01, 217b/09, 217b/09, 217b/10, 217b/11, 217b/16, 217b/17, 217b/19, 217b/19, 217b/20, 217b/20, 217b/20
bāzū Far. Kolun omuzla dirsek arasındaki kısmı, pazu.
 b.+lar 202a/02
 b.+ları 217a/08
 b.+ya(kuvvet-i bāzū) 206b/21
bebr Far. Kaplana benzer, üstü benekli, çok yırtıcı memeli hayvan.
 b. 159b/09, 183a/19, 199a/18, 199b/19, 216b/11
 b.+ol- 199b/11
bebrü beyān-süvār Far. Be bire binen, be bire binici.
bebür-ser Far. bebr-ser Bebr başlı.

b. 217b/20
be-cān Far. Can için.
 b.+ı 222a/13
becer- Bir şeyi yapmayı başarabilmek, üstesinden gelmek.
 b.-emezlerdi 149b/02
becid Far., Ar. be-cidd Ciddi, önemli.
 b. 187a/12, 205b/17, 222a/20, 225a/07, 225a/07, 225a/14
beççe Far. İnsan ve hayvan yavrusu.
 Krş. peççe, peçe
 b. 194b/21, 215a/05, 219b/03
 b.+i oğlancuğaz 200a/02, 200a/03
bed Far. Kötü, fena.
 b. 220b/18
bedā'at Ar. Güzellik.
 b.+it- 228a/07
Bedahşān Far. Efganistandaki Bedahşan eyaletinin adı.
 b.+dan(la'l-ü bedahşān) 174a/15
bed-baht Far. Talihi kötü olan, bahtsız.
 b. 162b/19
 b.+(Edünyā-i bed-baht) 212b/05
 b.+dur 207b/11
bedel Ar. Bir şeyin yerini tutan şey.
 b. 209b/21
beden Ar. Vücut, gövde.
 b. 209b/21
 b.+e 217a/06
 b.+i 155b/02
 b.+inde 202b/21
 b.+inden 206b/17, 209a/02
 b.+ümden 205a/03
 b.+ün 207b/01
bedevī Ar. Arap göçebesi, çölde konup göçerek yaşayan kimse.
 b. 189a/07
bed-fi'āl Far., Ar. Yaptığı işler kötü olan.
 b. 191b/16

bed-fi'il Far., Ar. bed-fi'l Kötü iş yapan kimse, ameli kötü olan.
 b. 191b/20, 192b/01
bed-gümān Far. Kötü zan sahibi, vesveseli.
 b. 161b/16
bed-mest Far. Ar. Kendini bilmeyecek derecede sarhoş.
 b.+i 218b/13
bed-şifat Far., Ar. Görünüşü çirkin olan, çirkin gibi.
 b. 212b/05
bedr Ar. Dolunay.
 b.+iken 204a/11
 b.+ol- 204a/12
beg Bey.
 b.+i 228b/01
 b.+ler 148a/16, 149b/18, 150a/02, 171a/01, 172a/17
 b.+lerle 160b/18, 189a/04, 189a/10
 b.+lerin 160b/14, 169a/16
 b.+lerine 189b/09
 b.+lerini 211b/15
 b.+lerün 148a/16
 b.+üm 180a/07, 212a/19, 227a/02, 227a/02
be-gāyet Far., Ar. Son derece, pek çok.
 b. 150b/10, 160a/02, 228a/05
begen- İyi ve güzel bulmak, takdir etmek.
 b.-di 179a/21
 b.-düm 198a/14
 b.-mez 211b/19
 b.-üp 157b/12, 180b/04
be-hüküm Far., Ar. Hükümünce, hükümüyle.
 b.-i emr-i yezdān 167a/01

beglerbegi Osmanlı Devleti'nde eyaletlerin başında bulunan mülki ve askeri en büyük amir.

- b.+le 207b/21
- b.+si 149a/03, 199a/07, 212a/12
- b.+si+y+idi 204b/13
- b.+sine 208a/20
- b.+si+y+idi 204b/14

beglik 1. Bir bey yönetiminde bulunan ülke.

- b.+inüñ 186a/18
- b.+ümi+vir- 227a/14

behāyim Ar. behā'im Dört ayaklı hayvan.

- b. 177a/15

behişt Far. Cennet, uçmak.

- b. 196b/19

be-hüküm Far., Ar. Hükmünce, hükmüyle.

- b.-i emr-i yezdān 167a/01

Behmen-i Tūs Far. İran mitolojisine göre İsfendiyar'ın oğlu olan Erdşir'in lakabı.

- b.+a 217a/17

Behrām Far. Edünya bin Dāvud'un gemi kaptanı. Krş. **Behrām-ı re'īs**,

Behrām re'īs

- b. 148a/12, 150a/11, 158a/05, 159b/16, 160a/08, 160a/10, 160a/15, 160a/19, 160a/21, 160b/01
- b.+ı 160a/12

Behrām-ı re'īs Far., Ar. Edünya bin Dāvud'un gemi kaptanı. Krş. **Behrām**,

Behrām re'īs

- b. 148a/03, 148a/15, 148a/20, 149a/03

Behrām re'īs Far., Ar. Edünya bin Dāvud'un gemi kaptanı. Krş. **Behrām**,

Behrām-ı re'īs

- b. 150a/04

- b.+e 148b/15

beḳā Ar. beḳa' Ölmezlik, ebedilik.

- b. 146b/02
- b.+sı 210b/03
- b.+ya 153a/15
- b.+ya(dār-ı beḳa) 153a/14

be-kār Far. İşsiz.

- b.+ol- 168b/08

bekçi Bir şeyi veya yeri bekleyip korumakla görevli kimse.

- b.+si 175b/16

bekle- Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

- b.-düğümüzden 189a/01
- b.-yeler 168a/02
- b.-yüp тұrurlar 183a/08

beklet- Bekleme işini birine yaptırmak.

- b.-di 153b/11

Bekr Ar. Dört halifeden ilki, Ebu Bekr.

- b. 146b/12

bel Bel. Krş. **bil**

- b.+inden 195b/10, 219b/20
- b.+ine 173b/18

belā Ar. belā' 1. Gam, keder, felaket.

- b. 204a/09, 204b/01, 204b/01, 204b/04, 205a/15, 206a/18, 207a/12, 208b/17, 209b/11

- b.+dan 209b/12
- b.+dur('ayn-ı belā) 212b/06
- b.+sı(cehl-i belā) 207a/04
- b.+sına 210b/21, 215b/07
- b.+çek- 207a/12
- b.+ya 148a/14
- b.+uğra- 151a/06
- b.+ya mı uğrat- 151a/06

bel'am Ar. Terbiyesiz, aç gözlü.

- b. 168b/11

belesān Far. Pelesenk ağacı, balsama ve bu ağacın yağı.

- b. 154b/06
- b. 154a/13, 154a/14

Belînās-ı Hākīm Ar. Hz. Süleyman’a hizmet eden filozoflardan biri.

b. 185a/21, 186a/01

b.+e 185b/17

beliñle- Şaşırmak, irkilmek.

b.-di 199b/07

b.-ye 155b/05

belki Ar., Far. bel-ki Olabilir, olabilir ki, bir ihtimale göre.

b. 163a/01, 166b/11, 167a/09, 179a/13, 209b/16, 210a/02

Belkīs Seba melikesi, Hz. Süleyman’ın zevcesi.

b.+i 177b/16, 177b/16

belür- Meydana çıkmak, görünmek, zuhur etmek.

b.-di 152a/10

b.-medi 213a/09

b.-mezdi 199b/07

b.-miş 201b/01, 201b/02

b.-ür 184b/02

belürsüz Açıkça görünmeyen, belli ve bariz olmayan.

b. 218b/07

ben Teklik birinci kişiyi gösteren söz.

b. 150b/14, 151a/06, 151a/07, 151a/14, 151a/16, 151b/02, 151b/05, 157b/02, 158a/17, 158b/05, 158b/20, 159a/04, 160b/13, 161a/06, 161b/07, 163b/02, 163b/11, 164b/15, 165a/15, 165a/20, 166a/09, 166a/18, 166b/06, 167a/04, 167a/06, 167a/17, 167a/20, 167b/10, 167b/11, 169b/05, 170a/11, 170b/21, 172a/14, 172b/01, 172b/05, 175a/03, 177a/10, 177a/11, 177a/12, 179a/05, 181a/06, 185a/18, 185b/05, 187a/14, 187b/19, 188a/01, 190a/10, 196a/05, 196b/05, 197a/07, 197a/19, 197a/20, 197b/05, 197b/12, 198a/16, 198a/21, 198a/21, 198b/05, 198b/17, 198b/19, 200b/01, 201b/10, 201b/11, 202b/09, 204a/18, 205b/14, 206a/13,

206a/15, 206b/19, 209b/02, 209b/03, 209b/12, 210a/13, 211a/16, 211a/16, 211a/17, 213a/13, 214a/13, 215a/14, 215a/17, 215b/04, 215b/08, 216a/08, 216a/09, 218a/19, 219b/06, 219b/14, 220a/03, 220b/14, 221a/11, 227a/06, 227b/19, 227b/19

b.+beni dir- 187b/20

b.+den 161b/11, 162b/17, 162b/18, 175b/17, 179b/21, 180a/19, 185a/17, 191b/04, 198a/19, 206b/19, 219a/18, 220a/01, 227a/17, 227b/19, 227b/20

b.+dendür 207a/20

b.+din 192a/07

b.+em 177a/10

b.+i 151a/09, 151a/09, 158b/14, 158b/16, 158b/16, 163a/07, 169b/17, 169b/17, 170a/03, 175b/09, 186b/13, 186b/16, 187a/13, 188a/11, 189b/01, 189b/10, 195b/20, 209b/16, 215a/16, 215a/17, 220a/03, 227b/20, 228a/01, 228a/02

b.+i(ben ben dir-) 158a/17, 187b/20

b.+imişsem 201b/16

b.+üm 148a/12, 151b/01, 153a/19, 163b/01, 163b/04, 166b/02, 166b/05, 167b/09, 167b/09, 169b/07, 175a/21, 175b/08, 175b/10, 175b/21, 179a/04, 180a/20, 180b/21, 185a/13, 186a/06, 188a/12, 188b/20, 189b/10, 189b/10, 192a/07, 197a/19, 197a/21, 197b/05, 198b/03, 198b/06, 201b/14, 201b/19, 205a/06, 205a/07, 205a/08, 205a/08, 206a/11, 207b/01, 209b/14, 211b/01, 215a/06, 215a/14, 218a/19, 218b/09, 219b/15, 227a/08

b.+ümle 163a/01, 167b/16, 178b/18, 179a/08, 190a/09, 198b/08, 198b/19, 206b/09

b.+ümle+y+idi 167b/09

b.+ven 220b/13
bencileyin Benim gibi.
 b. 151a/08, 151a/14, 171a/05
bend Far. Bağ, rabıt.
 b. 160a/16, 218b/10, 222b/11
 b.+de 157b/05
 b.+den 157b/08, 158b/13,
 166b/11, 210b/01
 b.+e 213a/08
 b.+e çek- 164a/13, 164a/12,
 164a/15, 164a/16, 165a/12, 165a/15,
 165a/20, 165b/10, 166a/09, 166a/21,
 166a/09, 166b/10, 167b/13, 168a/02,
 168a/08, 168a/12, 168b/07, 208a/21,
 212a/09, 212a/13
 b.+it- 228a/03
 b.+i 212b/11
 b.+it- 160a/14, 164a/20,
 166a/10, 166b/08, 168a/04, 191a/06,
 200a/18, 205b/12, 221b/05
 b.+ile 157b/09
 b.+in 157b/13, 160b/19
 b.+inden 221a/05
 b.+ini 207a/16
 b.+kıl- 193b/21
 b.+ümüzde 158a/16
 b.+ün 212b/10, 222b/11
be-nām Far. Ünlü, meşhur.
 b. 162a/04
 b.+ı nām-ı evvel 179b/16
bende Far. Esir, tutsak, bağı kimse.
 b.-i faķirün 228a/18
 b.+ol- 169a/07, 178b/12
 b.+siyem 159a/05
 b.+ye 157b/02, 169b/05,
 193b/01
 b.+yem 180a/01
 b.+yi 158b/05
benefseç Far. Menekşe.
 b. 193b/09
Benī Ādem Ar. Ademoğulları, insanlar.

b.+durur(rezzāk-ı Benī Ādem)
 207b/02, 207b/03
Benī Aşfer Ar. Asferoğulları, Arapların
 frenklere ve hristyanlara renklerinin
 soluk ve beyaz, saçlarının sarı olması
 dolayısıyla verdikleri ad.
 b. 214a/04, 214b/11
Benī İsrā'īl Ar. İsrail oğulları,
 Yahudiler.
 b. 214b/12
 b.+den 163b/15
 b.+ün 164a/07, 183a/03
 b.+ün(cemī'-i Benī İsrā'īl)
 206b/11
beñdeş Eş, benzer.
 b. 177a/10
beñiz Yüz.
 b.+inün 208a/06
beñze- İki kişi veya nesne rasında
 birbirini andıracak kadar ortak nitelikler
 bulunmak, andırmak.
 b.-mez 181b/02
 b.-mezdi 217b/21
 b.-r 150a/01, 151a/03, 152b/11,
 159b/13, 171a/18, 176b/01, 178b/01,
 183a/16, 183a/16, 183a/17, 184b/07,
 187a/12, 190a/06, 192b/14, 195b/07,
 195b/08, 199b/09, 203a/18, 203b/07,
 204a/20, 204b/02, 217a/06, 217a/07,
 217a/07, 217a/08, 217a/09, 217a/10,
 217a/10, 217a/15, 217a/16, 217a/16,
 217a/16, 217a/17, 217a/17, 217a/18,
 217b/05
 b.-r mi 162b/19
 b.-rsin 178b/19
beñzet- Benzer duruma getirmek.
 b.-mişler 225b/14
 b.-ür 228b/05
berāber Far. Bir arada, birlikte.

b. 154b/12, 190b/10, 191a/08,
191a/15, 191b/17, 192a/21, 192b/08,
192b/15, 193a/06, 226a/18

Berāt Ar. berā'et Hz. Muhammed'e
peygamberliğin Cebrail aracılığıyla
bildirildiği şaban ayının on beşinci
gecesi.

b.+(Kādr u Berāt ol-) 228b/07

ber-dār Far. Darağacına çekilmiş,
asılmış.

b. 160b/04

b.+it- 186b/12

berekāt Ar. Bereketler.

b.+ında 164b/04

b.+ında(şiddetli berekāt) 201a/04

ber-gerdān Far. Gerdanda, boyunda.

b. kıl- 160b/14

bergūs Far. Pire.

b.+a 183a/16

berhem Far. Karışık.

b.+in 154a/09

Berhemīn Hz. Süleyman'a hizmet eden
filozoflardan biri. Krş. **Berhemīn-i**

Ḥakīm

b. 169b/02

Berhemīn-i Ḥakīm Hz. Süleyman'a
hizmet eden filozoflardan biri. Krş.

Berhemīn

b.+e 169b/01

ber-ḥürdār Far. Mutlu, mesut.

b. 160b/03

beri Bu yana, buraya. Krş. **berü**

b. 149b/02

beriyye Ar. berriyye Çöl, sahra.

b.+deki 205b/20

b.+sinde 184b/17

berk Sağlam, kuvvetli.

b. 226a/19, 227b/01

b.+it- 147a/16, 194a/18

berķ Far. Şimşek.

b. 215b/05

b.+ur- 196b/14

ber-kār Far. Kazançlı.

b.+ı 177a/14

Berķ cāzū Far. Büyücülerden biri. Krş.

Berķ-ı cāzū, Berķ-ı cāzū-yı güm-rāh

b.+y1 163b/09

ber-kemāl Far., Ar. Mükemmel, pek iyi.

b.+(emir-i ber-kemāl) 176b/18

b.+i(cemāl-i ber-kemāl) 201b/02

Berķ-ı cāzū Far. Büyücülerden biri. Krş.

Berķ cāzū, Berķ-ı cāzū-yı güm-rāh

b.+y1 163a/16, 197b/08, 197b/11

Berķ-ı cāzū-yı güm-rāh Far. Büyücü adı.

Krş. **Berķ cāzū, Berķ-ı cāzū**

b.+ı 163b/06, 163b/07

berkil- Pekitilmek, tespit edilmek.

b.-en 223a/17

berkilü Pekitilmiş, kapalı.

b. 223b/11

b.+midür 224b/06, 225a/13

berkit- Sağlamlaştırmak,

kuvvetlendirmek.

b.-mişler 174a/03, 223a/02

b.-üp 192a/01

berr Ar. Kara, toprak.

b. 168a/21, 168b/07, 172a/06

b.+e 166b/08, 228a/21

b.+ün 168a/19, 219a/09

berrāk Ar. Duru, pek parlak, nurlu.

b. 147b/07

Berserşehim Bihruz Şah'ın babasının
adı.

b. 158b/05

berü 1. Ayrılma halinden sonra

geldiğinde "belli bir yerden ve
zamandan bu yana" anlamını verir. Krş.

beri

b. 149a/04, 167a/20, 171a/08,
171a/10, 194b/14, 197a/07, 197a/10

2. Yakında bulunan.

b. 222b/21, 223a/01, 223a/10,
223a/15

berzah Ar. Dünya ile ahiret arasında ruhların kıyameti bekledikleri yer.

b.+da(rüz-ı berzah) 228a/02

Berziyan cihān-sūz Far. İran'ın ünlü pehlivanı Rüstem'in askerlerinden biri.

b. 172a/10, 172a/11, 174b/02

bes Far. pes. Şu halde, öyleyse, imdi, ne zaman ki, sonra. Krş pes.

b. 160b/04, 163a/19, 164b/17, 177a/02, 177a/02, 177a/14, 193a/13, 193a/18, 193a/18, 205b/02, 208a/03, 211b/20, 212a/18, 213a/13, 213a/18, 214a/18, 215b/04, 218a/01, 222a/09, 222a/12, 226a/02, 226b/03, 227a/20

besbāse Far. besbāsā Üzerlik.

b. 154b/11

beserek Far. bīserek İki hörgüçlü erkek deve ile bir hörgüçlü dişi devenin yavrusu.

b. 174a/02

besle- 1. Yedirip içirmek, karnını doyurmak.

b.-di 177a/17

2. Yetiştirmek.

b.-mege 157a/06

b.-rdi 178a/13

beslet- Besletmek işini başkasına yaptırmak.

b.-mekde 203a/09

beste Far. Bağlanmış, bağlı.

b.+ol- 197b/02

beş Dörtten sonra gelen sayının adı. Krş. biş

b. 200a/12

beşāret Ar. Müjde, iyi haber.

b. 170a/21

b.+den 170a/17

b.+it- 184a/04

b.+kıl- 169a/06, 169a/07

be-şartı an Far. O şartla ki.

b. 156b/06

beşāset Ar. Güler yüzlülük, güleçlik.

b. 194a/09

be-şer Far., Ar. be-şerr Kötülük ile, fenalıkla.

b.+ol- 208a/03, 227b/15

beşer Ar. İnsan.

b. 168b/10, 189a/08, 208a/02, 218b/15, 219a/18, 227b/14

b.+de(nesl-i beşer) 219b/16

beşer-hey'et İnsan görünüşlü.

b. 187a/21

beşinci Beş sayısının sıra sıfatı, sırada yeri dördüncüden sonra olan. Krş. bişinci

b. 155b/01, 156a/11, 180b/11, 216b/13

be-takdīr Far., Ar. Takdir ile, kadere göre.

b. 178b/18, 206a/04

bevvāb Ar. Kapıcı.

b. 183a/07, 209b/01, 209b/03

b.+ı-ı pīr 209a/18

b.+(pīr-i bevvāb) 209b/15

bey' Ar. Satma, satış.

b. 194a/16

b.+içün 194a/20

beyān Ar. Açıklama, anlatma, söyleme.

b. 154b/05, 224a/10, 224a/10

b.+(der-beyān-ı meclis-i āḫir) 177a/06

b.+(der-beyān-ı temşīlāt-ı dāstān-ı māzī) 176b/18

b.+eyle- 155a/13, 173a/12, 179a/06, 185b/04, 196a/10

b.+ı+it- 155b/10, 157a/01, 161b/04, 162a/09, 171a/07, 172b/10, 173b/01, 193b/02, 195a/20, 201a/03, 209a/01, 224a/01, 224a/07, 224a/09, 226b/19

b.+ı+kıl- 222a/15

b.+ın+kıl- 175a/10

b.+kıl- 155b/11, 161b/05,
171b/15, 171b/18, 195a/18

b.+kıl- gerek 184b/16

b.+ol- 224a/11

Beyte'l- mukaddes Ar. Kudüs.

b. 181b/01, 186a/19

b.+de 198b/14

b.+i 177b/16

bezdür- Bezgin duruma getirmek,
bıktırmak, usandırmak.

b.-mekden 195b/18, 195b/19

beze- Süslemek, donatmak.

b.-mişler 173b/18

b.-yüp 176a/04

bezen- Süslenmek.

b.-miş 176a/12

bezeyir Ar. bezir Ketten tohumu.

b. 154a/09

bezîr-hâne Ar., Far. bezîr-hâne Bezir
yağı üretilen yer.

b. 189b/13, 217a/08, 217b/01

Bezrîn Bir pehlivan adı. Krş. Bûzrîn.

b. 173b/06

bezüm Far. bezm İçkili, eğlenceli
meclis, dernek.

b.+de 227a/03

bıkın Böğür, bel.

b. 211b/18

bînar Pınar, çeşme.

b. 150b/17, 188b/10

bırak- 1. Atmak, bırakmak.

b.-a 147b/09

b.-dılar 212a/12

b.-up 220a/10

b.-ur 224a/07

2. Koyuvermek, salıvermek.

b.-dı 190b/04, 191b/04, 192a/10

3. Bulunduğu veya dokunduğu yerde
bir şey oluşturmak, meydana getirmek.

b.-duñ 215a/03

4. Koymak.

b.-mağ+gerek 154b/07

b.-up 190a/11, 191a/13,
192b/05, 201b/09

bıyık Bıyık.

b. 215b/10

bî-amân Far. Amansız, acımaz,
merhametsiz.

b. 191b/20, 192b/01

bî-bedel Far. Benzersiz, eşsiz.

b. 146b/02, 179b/17, 179b/17

b.+dür 211a/02

bî-behre Far. Behresiz, nasipsiz,
mahrum.

b.+m 153a/13

bî-beķā Far, Ar. bî-beķā' Bekasız.

b. 193b/13

bî-cân Far. Cansız.

b.+(bād-ı bî-cân) 155a/16

b.+ı Muştafā 210a/18

b.+it- 227a/09

b.+kıl- 219b/05

b.+u men 161b/12

biç- 1. Dikilecek şeyin ölçülerine göre
kesmek.

b.-en 166a/05

2. Kesmek.

b.-erüz 150a/03

bî-çāre Far. Zavallı, çaresiz.

b. 151a/11, 210b/19

b.+dür 176b/20

biçil- Dikilecek şeyin ölçüsüne göre
kesilmek.

b.-üp 160a/11

bî-devlet Far., Ar. Devleti olmayan,
devletsiz.

b.+i(Edinyā-yı bî-devlet)

207a/07, 207a/08

bî-dîn Far., Ar. Dinsiz.

b. 220b/21, 221a/08

b.+(pür-telbīs-i bî-dîn) 197b/20

b.+(recīm-i bî-dîn) 194a/06,

222a/01

b.+(telbīs-i bī-dīn) 213b/03
b.+i 194b/08
b.+i(īblīs-i pūr-telbīs-i bī-dīn) 179b/05
b.+lerüñ 218a/20
b.+üñ(cāzū-yı bī-dīn) 163b/08
bigi Gibi.
b. 151a/06, 151b/13, 163a/05, 165a/07, 167a/07, 167a/13, 187a/09, 195b/19, 210b/02, 214b/06, 214b/06, 215b/06, 217a/08, 217a/09, 217a/10, 217b/04, 218b/10, 219b/12
bī-gümān Far. Şüphesiz, muhakkak.
b. 150b/08, 161b/20, 163a/11, 167a/21, 176b/06, 177a/09, 180b/14, 186a/11, 188b/19, 199b/09, 207b/04, 210a/05, 220b/13, 224a/08
bī-güneḥ Far. Günahsız, suçsuz.
b. 152a/10, 152a/11
bī-ḥaber Far., Ar. Habersiz, bilgisiz.
b. 158b/15, 175b/02, 175b/17, 176b/04, 225a/17
bī-ḥad Far., Ar. bī-ḥadd Sınırsız, pek çok.
b. 180a/07, 210a/11
b. it- 203b/21
bī-ḥakk Far., Ar. Haksız.
b.+ı ḥātem-i Süleymān 205b/21, 206a/01
bī-ḥayā Far., Ar. bī-ḥayā' Arsız, utanmaz.
b. 201b/10
bī-ḥisāb Far., Ar. Hesapsız, sayısız, çok.
b. 149a/02, 155b/08
Bīhrūz Far. Mıklan Şah'ın oğullarından biri. Krş. **Bīhrūz şāh**
b. 157b/09, 157b/09, 158b/07, 158b/08, 158b/09, 158b/13, 158b/17, 158b/18, 159a/01, 159a/03, 159a/04, 159a/04, 159a/08, 159a/10, 159b/06
b.+ı 158b/11

b.+uñ 157b/12
Bīhrūz şāh Far. Mıklan Şah'ın oğullarından biri. Krş. **Bīhrūz**
b. 158b/04
b.+a 158b/08
bi-izni'l-lahı te'ālā Far., Ar. Allahın izniyle.
b. 155b/16, 156a/15, 156a/19, 156b/07
bī-ḥarār Far., Ar. Kararsız.
b. 211b/21
bī-ḥuşūr Ar., Far. Kusursuz, eksiksiz.
b. 164a/10, 165a/03, 189b/07
b. ol- 204a/06
bil Bel. Krş. bel
b. 209a/18
b.+in 193a/07, 211b/18
b.+ine 146b/08, 189b/14, 190a/06
b.+üme 209a/18
b.+üñdeki 210b/14
bil- 1. Bir şey hakkında bilgisi olmak, o şeyi öğrenmiş olmak, bilmek.
b. 161b/07, 162a/13, 162a/14, 164b/17, 165b/12, 167a/21, 186a/11, 201b/03, 210b/21
b.-di 146b/10, 147b/03, 175a/01, 188a/05, 204b/20
b.-diler 149a/02, 149b/18, 150a/12, 159a/14, 171a/07, 172b/11, 197b/20, 222a/16, 223b/16, 224b/14, 226b/02
b.-dügin 167a/08
b.-dügüm 185a/18
b.-dügümüz 157a/15
b.-dük 157b/10
b.-dük(taḥḳīk bil-) 194a/07
b.-düm 180a/02, 196a/09, 196b/17
b.-eler 168b/07, 194a/05

b.-em 189b/01, 202b/17,
213a/14
b.-emedi 152a/13
b.-emedük 200b/12
b.-emedüm 197b/12
b.-esin 170b/21, 171b/16,
172a/14, 175a/03, 175a/07, 176b/19,
226b/20
b.-evüz 189b/02
b.-gil 173a/13
b.-mege 153b/19
b.-mek 185a/08, 213a/16
b.-mek+gerek 156b/14
b.-meye 213b/11
b.-meyüp 174b/01
b.-mez 184a/20, 199b/14,
220b/15
b.-mez(amān bil-) 160b/02
b.-mezdün 204a/03
b.-mezem 166b/02, 206a/16
b.-mezler 213b/06
b.-mezlerdi 149b/04
b.-mezlerdi(hayr bil-) 174b/03
b.-mezlerdi(ihsān bil-) 174b/03
b.-mez misin 178b/12, 206a/08,
215a/06
b.-mezüz 161a/17
b.-sün 169b/17, 200a/06
b.-üp 150b/11, 156a/18,
159b/21, 161b/05, 169a/10, 169b/08,
171b/14, 172a/12
b.-üp 176b/16, 180a/16,
181b/08, 186a/04, 189b/08, 213a/16,
221a/15, 224a/01
b.-üp(mucebince bil-) 179a/20
b.-üp+mi 189a/12
b.-ür 157a/15, 180b/14, 185b/15,
194b/05
b.-ürdi 208a/09
b.-ürem 181a/06, 197a/20
b.-ürler 214b/07
b.-ürlerse 172b/14

b.-ür misiz 218a/19, 218b/01
b.-ürseñ 155a/13
b.-ürsin 177a/17, 193b/08,
201a/11, 205a/10
b.-ürsüz 218b/05
2. Anlamak, gerçeğine erişmek, idrak etmek.
b. 201a/07
b.-di 152a/11, 159b/04, 160b/16,
165a/05, 190b/18, 190b/21, 191b/11,
193a/10, 208a/07, 226a/02
b.-diler 208a/02, 225a/06
b.-dügüm 210b/20
b.-düm 196b/05, 225b/09,
227b/21
b.-medüm 172b/08
b.-meg+idi 196a/09
b.-medüm 227a/04
b.-mez 149a/10, 205b/16,
207a/10, 211b/04, 213b/12
b.-mezsem 227b/20
b.-se 213b/10
b.-sey+idi 213b/12
b.-ür 185a/13, 185b/07, 206b/01,
213b/12, 227b/01
b.-üp 208b/05
b.-ür 193b/09, 205b/03, 210a/13
b.-ürsin 175a/17
3. Tanımak, hatırlamak.
b.-e 206a/05
b.-medi+mi 189a/12
b.-mezsiz 194b/13
b.-se+gerek 220a/10
b.-üp 181b/12, 187a/18
b.-ür+misin 206a/15
4. Zarf-fiil eki almış bir fiilin sonuna geldiği zaman bu fiilde belirtilen işi yapma gücünde olmayı ifade eder.
b.-em(zarar ırgürü bil-) 197a/12
b.-i+vir 213a/09
b.-ür(urı bil-) 224a/16
5. Kabul etmek, saymak, addetmek.

b.-evüz 219b/05
b.-mek(ḳadrini bil- gerek)
154b/21
b.-mek+gerek 202a/04
b.-enler 218b/01
b.-mez 218a/01
b.-mezem 175a/19
b.-ürem 175a/19, 175b/01
Bilād-ı Aşferī Beni Asfer'in meliki.
b. 214a/04
bildür- 1. Tanıtmak.
b.-di 158b/09
2. Haber vermek.
b.-di 221b/03
bile 1. Birlikte, bir arada.
b. 150a/09, 154a/11, 154a/20, 168b/04, 172b/21
b.+müzçe 212b/03
b.+ol- 216a/08
b.+since 212b/13, 221a/15
b.+since+ol- 153b/03
b.+since+y+idi 147b/04
2. Dahi, de.
b. 150b/05, 170a/15, 175a/05, 175a/05, 179b/05, 185b/14, 202b/20, 208a/12, 214a/16, 216a/09
bilince Çok şeyi bilen, anlayan.
b.+si 213b/09
Bilinyās-ı Hākīm Hz. Süleyman'a hizmet eden filozoflardan biri.
b. 178a/03
bilış Bildik, tanıdık kimse, dost.
b.+isin 189a/15
bi'llāh Ar. Allah için.
b.+ı 211a/09
b.+i'l-'aẓīm 209b/09
billūr Far. 1. Gayet parlak ve şeffaf taş veya kristal.
b. 180b/02, 180b/07, 181b/18
b.+ıla 222b/05
b.-i a'ẓam 198a/04, 198a/10

2. Çok berrak ve pürüzsüz, parıltılı.
b. 224b/05
Billūr Bir dağ adı.
b. 194b/10, 198a/06, 200a/14, 221a/15
b.+(kūh-ı billūr) 213a/20
b.+(kūh-ı billūr) 198b/17, 199b/02, 199b/08, 215b/14, 216b/03, 218a/10, 221b/05, 221b/06, 221b/08
b.+(kūh-ı billūr-ı a'ẓam)
194b/08, 194b/09
b.+a(kūh-ı billūr) 199a/03
b.+dan 180b/05, 180b/10, 218a/17
billūrīn Far. Billur gibi, billurdan.
b. 195a/05, 222a/18, 222a/20
bilū Bilgi, ilim, idrak.
b.+si şaş- 158b/05
bī-mecāl Far., Ar. Halsiz, zayıf, bitkin.
b.+ol- 192a/05
bī-melālet Far., Ar. Bıkmaz, usanmaz.
b. 190a/15
bī-mişil Far., Ar. bī-mişl Eşsiz, eşi bulunmayan.
b.+ol- 186a/08
bī-müvecceh Far., Ar. Uygun olmayan, makbul olmayan.
b. 218a/09
bin Ar. Oğul.
b. 228a/16
bin- Çıkmak, oturmak.
b.-di 170b/13, 212b/20, 222a/20
b.-dükleri 204b/20
b.-düm 150b/16
b.-er 211b/14
b.-mese 186a/13
b.-üp 188a/12, 189a/21, 204b/16, 204b/18, 205b/06, 206b/08, 206b/18, 212b/17, 213b/07
binā Ar. binā' Yapı.
b.+lar 218b/11

b.+sı 151b/14
b.+sınuñ 172a/02
bināgūş Far. Kulak memesi.
b.+ın 211a/04
bindür- Binmesini sağlamak.
b.-üp 149b/13, 181a/14
biñ Bin birden önce gelen sayının adı.
b. 150b/06, 151b/01, 151b/02, 152a/19, 159a/02, 159b/16, 160a/08, 165a/19, 165a/20, 165b/12, 168a/03, 168a/05, 168a/16, 168b/11, 175a/08, 178b/02, 180b/16, 183a/03, 189b/14, 196a/21, 198a/14, 198b/05, 198b/05, 199b/15, 202a/12, 202a/15, 208a/10, 209a/05, 209a/17, 209a/19, 209b/20, 210b/15, 211b/09, 211b/20, 212a/01, 214b/03, 215b/09, 217b/15, 219a/14
b.+inden 180a/08
b.+le 150b/08
biñ altı yüz Bin beş yüz elli dokuzdan önce gelen sayının adı.
b. 176a/05
bi-naşīb Far., Ar. Talihsiz, talihi kapalı.
b. 153a/13, 209a/14, 209b/09
biñ bir Binden sonra gelen sayının adı.
b. 162b/13, 163b/17, 163b/20, 164a/07, 164b/05, 168a/20, 173a/04, 176a/11, 176a/20, 180b/13, 180b/13, 181a/12, 181a/14, 182a/04, 182a/04, 183b/04, 184b/08, 194a/18, 196a/17, 196a/18, 196b/01, 197a/17, 198b/15, 201b/12, 207a/06, 214b/04, 214b/04, 219a/10, 219b/21
biñde bir Binde bir.
b.+isi ol- 149a/15
biñ dört yüz Bin dört yüz birden önce gelen sayının adı.
b. 170a/21
bi-niyāzlık Yalvarmasızlık, yakarmasızlık, ihtiyaçsızlık.
b.+uñ 227b/21

bi-nizā' Far., Ar. Kavgasız, çekişmesiz.
b. 179a/16
biñ kez biñ Milyon.
b. 209a/03
biñ sekiz yüz Bin sekiz yüz birden önce gelen sayının adı.
b. 183a/08
biñ üç yüz kırk dört Bin üç yüz kırk üçten sonra gelen sayının adı.
b. 165b/09, 165b/10
biñ yedi yüz Bin altı yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
b.+e 172a/21
biñer Bin sayısının üleştirme şekli.
b. 176a/08
bir 1. Bir.
b. 150b/02, 150b/06, 151b/07, 152a/05, 152a/06, 152a/09, 152b/17, 153b/04, 153b/10, 154a/01, 154a/11, 154a/13, 154a/13, 154b/13, 154b/15, 156b/12, 158a/17, 159a/12, 159a/15, 159b/14, 161a/07, 161a/08, 162b/08, 162b/08, 162b/14, 163a/03, 163a/18, 164b/06, 165a/16, 165a/17, 165a/17, 165a/17, 165a/17, 165a/18, 165a/18, 165a/18, 165a/20, 165a/19, 165b/04, 165b/08, 182a/06, 167a/03, 167a/03, 167a/08, 167b/05, 167b/16, 168a/01, 168a/03, 168a/05, 168a/10, 168a/13, 168a/16, 168b/09, 168b/18, 169b/04, 169b/16, 170a/04, 170a/18, 170b/10, 170b/15, 170b/17, 170b/17, 170b/17, 171b/02, 171b/03, 171b/04, 171b/09, 171b/12, 171b/21, 172a/02, 172a/07, 172a/08, 172a/08, 172b/03, 172b/09, 172b/15, 172b/15, 173a/07, 173a/09, 173b/07, 173b/16, 173b/18, 173b/18, 173b/19, 173b/20, 173b/20, 173b/21, 174b/18, 174b/18, 175a/05, 175b/08, 175b/12, 176a/06, 176a/09, 176a/11, 176b/05, 176b/16, 176b/18, 177b/07,

177b/20, 178a/02, 178a/06, 178a/09, 178a/15, 178a/15, 178b/09, 179a/01, 179a/13, 179b/09, 180a/08, 180a/10, 180a/11, 180a/12, 180a/19, 180a/21, 180b/09, 182a/06, 183b/19, 184a/03, 184b/09, 185a/01, 185b/09, 186a/07, 187b/02, 187b/02, 188a/02, 188a/08, 188b/14, 189a/07, 189b/14, 189b/17, 190a/04, 190a/04, 190a/04, 190a/05, 190a/05, 190a/14, 190b/07, 190b/20, 191a/21, 191b/14, 192a/01, 192a/04, 192a/12, 192a/20, 192a/20, 192a/20, 192b/01, 192b/03, 192b/04, 192b/08, 195a/04, 195a/07, 195a/08, 195a/09, 195a/09, 195a/11, 195a/12, 195b/04, 197a/02, 197a/21, 200a/04, 200a/05, 200b/05, 202a/16, 202a/17, 202b/14, 203b/15, 204a/10, 204a/10, 207b/12, 208a/12, 208a/12, 211a/02, 211b/10, 211b/21, 213a/06, 216b/04, 217b/07, 218a/05, 218a/17, 222b/03, 222b/08, 222b/10, 222b/10, 223a/03, 224a/06, 224b/05, 224b/09, 224b/12, 225a/03, 225a/04, 225a/05, 225a/11, 225a/15, 225a/16, 225a/17, 225b/04, 226a/15, 226a/15, 226a/16, 226b/11, 226b/11, 226b/13, 226b/14, 226b/14, 226b/14, 226b/15, 226b/17, 226b/18

b.+(iki bir di-) 191b/13, 192a/11

b.+ün 150b/08

2. Belirsiz sıfat olarak herhangi bir şeyi, yeri veya kimseyi gösterir.

b. 147b/09, 147b/11, 147b/12, 147b/13, 148a/16, 148a/20, 149a/09, 149a/13, 149a/17, 149a/18, 149a/21, 149b/02, 149b/08, 149b/21, 150a/01, 150a/05, 150b/10, 150b/12, 150b/16, 150b/17, 150b/18, 151a/03, 151a/07, 151a/12, 151a/14, 151a/15, 151a/16, 151a/18, 151a/20, 151a/20, 151a/20, 151a/21, 151b/11, 151b/12, 151b/12, 151b/13, 151b/16, 151b/16, 151b/17,

151b/18, 151b/20, 152a/05, 152b/11, 152b/15, 153b/08, 153b/19, 153b/20, 154b/07, 154b/08, 154b/08, 155b/13, 155b/17, 156b/10, 156b/10, 156b/11, 156b/12, 156b/13, 157b/09, 157b/15, 157b/17, 157b/18, 157b/18, 158a/03, 158a/03, 159a/16, 159a/16, 159b/06, 160a/03, 160b/17, 161a/03, 161a/03, 161a/09, 161a/16, 161a/20, 161a/21, 161b/02, 161b/07, 161b/07, 161b/15, 162a/11, 162b/20, 163a/01, 163a/07, 163b/04, 165b/01, 167a/02, 167a/09, 167b/04, 167b/05, 167b/08, 168b/21, 168b/21, 169a/13, 169a/21, 169b/06, 169b/19, 170a/07, 170a/11, 170a/14, 170b/11, 170b/11, 170b/14, 170b/14, 170b/15, 170b/15, 170b/16, 170b/16, 170b/21, 171a/11, 171a/11, 171a/13, 171b/02, 171b/02, 171b/05, 172a/14, 172b/01, 172b/01, 172b/20, 173a/06, 173a/08, 173a/20, 173b/03, 173b/14, 173b/15, 173b/15, 173b/16, 174a/06, 173b/19, 174a/02, 174a/05, 174a/09, 174a/11, 174a/14, 174b/14, 174b/15, 175a/04, 175b/03, 175b/03, 175b/11, 176a/02, 176a/05, 176a/13, 176a/18, 176b/08, 177a/21, 177b/14, 177b/18, 178b/18, 179a/11, 179a/02, 179a/03, 179a/12, 179a/15, 179a/15, 179b/01, 179b/02, 179b/03, 180a/01, 180b/18, 180b/18, 181b/05, 182a/09, 183b/21, 184a/16, 184b/06, 184b/07, 184b/17, 185a/03, 185a/05, 185a/08, 185a/08, 185a/13, 185b/09, 185b/13, 185b/18, 185b/21, 186a/20, 187a/09, 187a/12, 187a/15, 187b/02, 188a/02, 188a/19, 188a/21, 188b/02, 188b/03, 188b/04, 188b/06, 188b/10, 188b/13, 188b/19, 189a/05, 189a/16, 189a/18, 190a/02, 190a/03, 190a/06, 190a/11, 190a/19, 190a/20, 190b/02, 190b/02, 190b/03, 190b/08, 190b/13, 190b/19, 190b/20,

191a/06, 191a/08, 191a/12, 191b/04, 191b/09, 191b/11, 191b/19, 192a/03, 192a/07, 192a/08, 192a/11, 192a/15, 192a/17, 192b/10, 192b/13, 192b/14, 192b/17, 192b/17, 192b/18, 193a/21, 194a/04, 194b/12, 194b/15, 195b/06, 195b/11, 195b/11, 195b/15, 196a/16, 196a/19, 196b/07, 196b/10, 196b/13, 197a/04, 197b/15, 198b/01, 198b/13, 198b/14, 199a/14, 199a/16, 200b/10, 200b/11, 200b/18, 200b/19, 201a/13, 201a/13, 201a/14, 201b/02, 201b/07, 202a/17, 202a/17, 202b/09, 202b/14, 202b/14, 203a/13, 204a/05, 204a/12, 204a/13, 204a/14, 205a/12, 205b/04, 205b/06, 205b/07, 205b/16, 205b/20, 206a/19, 206a/21, 206b/02, 207a/02, 207b/11, 207b/18, 208a/07, 208a/07, 208b/09, 208b/19, 209b/13, 209b/14, 209b/19, 209b/20, 210b/02, 210b/04, 211a/01, 211a/18, 211b/13, 212a/03, 212a/07, 212a/12, 212b/04, 212b/07, 212b/07, 212b/10, 213a/11, 213a/11, 213a/16, 213a/16, 213b/03, 213b/11, 214a/02, 214b/03, 214b/16, 215a/02, 215a/17, 215a/18, 215b/05, 215b/08, 216a/05, 216a/06, 216a/10, 217a/06, 218a/10, 218b/06, 218b/10, 219a/02, 219a/05, 219b/20, 220a/03, 220a/08, 220a/09, 220a/15, 220a/15, 220a/21, 220b/08, 222a/18, 222a/18, 222a/19, 222a/21, 222b/01, 222b/14, 223a/04, 223a/11, 223a/13, 223a/18, 224a/03, 224a/03, 224b/18, 225a/12, 225b/02, 225b/03, 225b/04, 225b/05, 225b/08, 225b/16, 225b/21, 225b/21, 226a/04, 226a/05, 226a/06, 226a/10, 226b/04, 226b/05, 226b/08, 226b/10, 226b/11, 226b/13, 226b/13, 227a/07, 227b/01, 228a/13

3. Bir kere, bir defa.

b. 147b/15, 148a/02, 153a/10, 224a/21

4. Sıfat veya zarf olarak başına geldiği kelimenin anlamına göre söyleyişe kuvvet katar.

b. 153a/10, 156b/15, 156b/16, 157b/18, 158b/02, 159b/01, 160a/01, 163a/02, 166a/10, 167b/02, 172a/09, 188a/04, 191a/08, 195b/20, 200b/20, 218a/18, 222b/09, 222b/15, 223a/02

5. Ancak, sadece, yalnız.

b. 205b/14, 205b/14

6. Değer, önem bakımlarından birbirinden farksız, birbirine eşit, birbirine benzer.

b.+dür 175b/18, 220b/18

b.+durur 220b/19, 220b/19

b.+ol- 220b/18

7. Eşi bulunmayan, tek.

b.+dür 196a/04

bîr Far. Yatak, döşek, kilim, halı, örütü gibi şeyler.

b. 227b/09

bir bir Birer birer.

b. 152a/11, 152a/11, 225a/07, 225a/07

birbiri İki veya daha fazla şey yahut kimsenin yerini tutar biri öteki, öteki de onu. Krş **biribiri**

b.+nden 184b/03

b.+n 184a/06

b.+ne 152b/09, 204b/12,

217b/21

birer Bir sayısının üleştirme sayı sıfatı, her birine bir.

b. 154b/20, 178a/08, 187b/12, 188b/11, 198b/10, 198b/17, 201a/03, 203a/18, 212b/03, 217b/01

birez Bir parça, azıcık.

b. 161a/21, 188b/02, 192a/06, 208b/06

birgus Yun. purgos Kule.

b.+sına 217b/05
birgüş Far. bürgüş Pire.
 b. 185a/06
 b.+ı 185a/05
bī-rızā Far., Ar. bī-rizā' Rızasız, onaysız.
 b.-yı hātem 146b/03
biri Bir tanesi.
 b. 203b/16, 205a/06, 219b/13, 219b/13, 219b/14
 b.+ne 224b/10
 b.+in 157b/08, 171b/01, 191b/10, 191b/16
 b.+inden 177b/20
biribiri İki veya daha fazla şey yahut kimsenin yerini tutar biri öteki, öteki de onu. Krş **birbiri**
 b. 159b/03, 171a/14, 174a/17, 216a/20
 b.+le 182b/19
 b.+n 189a/03
 b.+ne 148b/06, 150a/08, 150a/14, 159a/12, 159a/16, 162b/07, 170b/04, 171a/13, 171b/11, 172b/15, 174a/01, 178a/14, 182b/05, 199b/21, 212a/11, 226b/05
 b.+nüñ 149b/03, 191a/11, 213b/07
 b.+yle 149a/07
birik- Bir araya gelmek, yığılmak.
 b.-üp 150a/05
birin birin Birer birer.
 b. 184a/06, 193a/10
birinci Bir sayısının sıra sıfatı, ikincide önce olan.
 b. 166b/07, 167a/16, 167b/18, 181a/14, 212b/19, 213b/07, 221a/17, 221b/21
birisi Bir kimse, herhangi bir şahıs.

b. 153b/12, 155a/14, 159a/17, 159a/17, 159a/19, 180b/10, 188a/12, 196b/11, 204b/20
birkaç Çok olmayan, az sayıda, az.
 b. 161b/01, 161b/03, 162b/05, 169a/09, 170b/10, 170b/13, 170b/19, 171b/12, 172a/10, 174b/19, 223b/06, 223b/21
birle İle, birlikte, beraber.
 b. 150b/15, 151a/10, 152b/02, 155b/13, 155b/15, 156a/08, 157b/20, 158a/02, 158a/07, 158a/08, 158b/06, 158b/10, 158b/17, 159a/02, 160a/10, 160a/11, 160a/16, 160b/12, 163a/19, 163b/06, 164a/12, 164a/12, 164b/03, 165a/16, 165b/10, 166b/03, 166b/18, 167a/12, 167b/09, 168b/02, 169a/15, 169b/01, 169b/08, 170a/04, 170b/01, 170b/02, 171a/07, 172a/20, 172b/20, 173b/18, 174a/03, 176a/10, 176a/12, 176a/12, 178b/07, 179a/11, 184b/16, 186b/07, 187a/02, 187a/11, 188b/09, 189b/05, 191b/14, 193a/05, 194a/02, 194b/04, 196b/10, 204b/17, 206a/02, 209a/06, 209a/12, 213b/15, 213b/16, 213b/16, 213b/16, 213b/16, 213b/16, 217b/15, 218a/04, 218a/08, 218b/17, 219a/15, 220b/18, 220b/19, 222a/12, 222a/21, 223a/16, 224a/14, 224b/14, 225b/21, 227b/15, 228a/17, 228b/08
birlik 1. Tek, bir olma durumu, vahdaniyet.
 b.+i kııl- 210a/03
 b.+ine 162a/01
 2. Bütünlük, vahdet.
 b.+it- 176b/21
bir nefes Bir an, kısa bir süre.
 b. 200b/02, 203b/02, 203b/17, 219a/03,
 b.+de 165a/21, 196a/21
bir zamān Belirli bir süre, biraz.

b. 159a/20, 161a/14, 170a/07,
173a/11, 174a/19, 175b/20, 185a/14,
187a/20, 189a/14, 200b/19, 206b/04,
210b/13, 211a/15, 222b/14, 226b/07

bisāṭ Halı, kilim, minder.

b. 182a/15

b.+a 182a/07

bismi'l-lāh Ar. Besmele.

b. 151b/10, 201a/20, 201b/08,
202a/01, 224a/14

b.+ı 182b/12, 202b/02

biş Dörtten sonra gelen sayının adı, beş.
Krş. beş

b. 147b/06, 165b/06, 186b/13

biş- Pişmek.

b.-e 154a/18

b.-mişdür 156b/16

bīş-bīn Far. pīş-bīn İlerisini gören,
ihtiyatlı, basiretli.

b. 194a/21

bişinci Beş sayısının sıra sıfatı, sırada
dördüncüden sonra olan.

b. 221b/03

bī-şümār Far. Hadsiz, sayısız, pek çok.

b. 163a/19, 198a/09, 198b/05,
212b/21, 227b/07

biş yüz Dört yüz doksan dokuzdan sonra
gelen sayının adı.

b. 165b/03, 165b/06, 165b/06

bit- 1. Meydana gelmek, çıkmak.

b.-er 155a/20, 156a/01, 227b/04

b.-er(derd bit-) 227b/03

b.-miş 202a/01

2. Yeşermek, yetişmek, büyümek.

b.-er 227b/04

b.-er mi 193b/11

b.-miş 159a/16, 171b/04

bī-tekellūf Far., Ar. Gösterişsiz,
sıkıntısız.

b. 178a/20

bitişük Birbirine dokunacak kadar
yaklaşmış veya yapışmış olan

b.+ol- 184b/04

bitür- 1. Tohumun filizlenip topraktan
çıkmasına sebep olmak, yeşertmek.

b.-di 177a/18, 193b/08

b.-ür 227b/12

2. Sona erdirmek, tamamlamak.

b.-esin 181a/11

biz Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.

b. 157b/11, 159a/08, 164a/13,
167b/13, 170a/02, 179a/12, 188a/20,
189a/19, 195a/21, 198a/05, 203b/11,
204a/18, 205a/15, 212a/15, 212b/01,
220b/11

b.+de 161a/10, 204b/07

b.+den 165a/13, 167b/16,
194b/04, 205b/09, 206a/05

b.+e 148b/01, 150a/18, 151a/05,
151a/06, 155a/11, 179a/08, 187a/16,
194b/06, 198a/06, 200a/07, 204a/08,
205a/17, 205b/02, 205b/07, 205b/10,
208b/01, 209a/14, 212a/13, 212b/06,
212b/10, 219b/03

b.+i 147b/09, 149a/17, 163a/10,
179a/09, 179a/10, 182a/10, 195a/21,
203b/07, 203b/10, 205a/19, 205b/08,
205b/15, 206a/05, 212b/02, 228a/02,
228a/02

b.+ler 164a/13, 176b/10

b.+lerden 161a/05

b.+lere 179a/11

b.+leri 158b/13, 159a/01,
176b/02, 205b/14, 206a/20

b.+üm 147b/01, 153a/04,
153a/14, 155a/05, 157a/20, 162b/02,
168b/15, 169b/18, 172a/02, 176b/03,
177b/04, 179a/16, 182b/07, 186b/07,
188a/15, 189a/01, 189a/04, 193b/17,
198a/04, 198a/11, 200a/19, 203a/09,
204a/19, 204a/21, 204b/02, 204b/09,
205b/08, 210b/21, 213a/03, 213b/02,
222a/14

b.+ümle 159a/08, 195b/14

bîzar Far. bîzār Bıkmış, usanmış, bezmiş. Krş. **bîzār**
b.+ol- 212a/02
bîzār Far. Bıkmış, usanmış, bezmiş.
Krş. **bîzār**
b.+am 167b/12
b.+ol- 189a/18
bî-zer Far. Altınsız.
b.+ol- 212a/02
bî-zevāl Far., Ar. Sonu olmayan, fani olmayan.
bi'z-zarūrī Ar. Zaruri olarak, ister istemez.
b. 151a/12
boğa İğdiş edilmemiş damızlık erkek sığır.
b.+ların 173b/21, 174a/07
boğaz Boyunun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar.
b.+ına 164b/03, 205b/19
b.+larından 160b/02
b.+uma 227a/12
bol Miktar bakımından çok, kıt karşıtı.
b. 158a/20
boncuğ Cam, taş, sedef, tahta vb. maddelerden yapılan, ortası delik, renkli süs tanesi.
b. 220b/19
boş İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan.
b. 170b/17, 202b/14
boşan- Ayrılmak, fırlayıp çıkmak.
b.-dı 225a/17, 226a/17
boy Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.
b.+a 184b/11
boyınlı Boynu olan.
b. 189a/07
boynuz Boynuz.
b.+ı 222b/15
boynuzlu Boynuzu olan.
b. 174a/01

b.+lar 174a/04
boyun Boyun.
b.+ın 187b/13
b.+ına 190b/07, 218b/10
b.+ında 226b/11
b.+ların 212b/18
b.+larına 160b/15, 212a/09
b.+undan 226b/12
b.+uma 159a/05
boyunlu Boynu olan
b. 199a/13
boz- 1. Bir şeyi işlemez, işe yaramaz duruma getirmek.
b.-am 215b/09
2. Geçersiz duruma getirmek, hükmünü ortadan kaldırmak.
b.-ar 212a/19
b.-maya 206b/14
3. Düzgün bir şeyi düzensiz duruma sokmak.
b.-asın 175b/11
bozıl- Geçersiz duruma gelmek, hükmü ortadan kalkmak. Krş. bozul-
b.-a 226a/06
bozul- 1. İşlemez, işe yaramaz duruma gelemek. Krş. **bozıl-**
b.-mış 150a/14
2. Canı sıkılmak, küçük düşmek.
b.-mış 179a/18
bölük Bölük.
b. 188a/02, 194a/01, 194a/04, 216b/19, 216b/21, 218b/06, 222a/03
b.+inden 216b/03
b.+inüñ 183a/03
b.+ol- 221a/17
böyle Bunun gibi, bu türlü, du tarzda.
b. 148a/15, 148a/16, 148b/03, 149a/01, 149a/03, 149a/20, 150a/11, 154a/21, 154b/02, 155b/07, 156b/19, 163a/10, 163b/13, 163b/15, 164a/17, 165a/03, 165a/04, 165b/13, 165b/18, 166a/12, 166b/12, 166b/13, 166b/21,

167b/01, 169b/11, 173a/19, 173b/02, 173b/06, 173b/09, 173b/12, 173b/13, 174b/11, 175a/19, 175b/10, 175b/15, 176b/12, 180a/13, 180b/15, 181a/08, 185a/10, 185a/12, 185b/12, 186a/01, 186b/03, 194b/02, 198b/06, 200a/10, 201a/08, 203b/13, 204a/02, 205a/09, 205b/05, 205b/16, 207b/07, 208a/04, 212a/02, 212b/12, 214a/19, 214a/21, 214b/21, 215b/12, 215b/13, 216a/02, 216a/14, 219a/11, 219a/19, 219a/21, 219b/06, 220b/04, 221a/06, 223a/16, 227a/10, 227a/12, 227b/06

b.+durur 152a/07

b.+yidi 211a/21

bu En yakında bulunan varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yoluyla belirtmek için kullanılır.

b. 146b/07, 146b/07, 147a/03, 147a/04, 147a/04, 147a/15, 147a/19, 147a/20, 147b/08, 147b/09, 147b/11, 147b/12, 147b/13, 147b/13, 147b/13, 147b/16, 147b/16, 148a/20, 148b/01, 148b/07, 148b/10, 148b/16, 149a/01, 149a/07, 149a/11, 149a/12, 149a/16, 149a/17, 149a/18, 149a/21, 149b/04, 149b/04, 149b/09, 149b/10, 149b/13, 149b/16, 149b/18, 149b/18, 150a/01, 150a/01, 150a/02, 150a/06, 150a/08, 150a/09, 150a/12, 150a/14, 150b/02, 150b/09, 150b/14, 151a/03, 151a/09, 151a/11, 151a/13, 151a/19, 151a/21, 151b/13, 151b/16, 151b/17, 151b/18, 151b/18, 151b/19, 151b/20, 152a/03, 152a/08, 152a/09, 152a/12, 152a/13, 152a/14, 152a/14, 152a/15, 152a/16, 152a/16, 152a/18, 152b/01, 152b/06, 152b/16, 153a/21, 153b/01, 153b/04, 153b/06, 153b/15, 153b/18, 154a/01, 154a/14, 154a/20, 154b/07, 154b/21, 155a/03, 155a/13, 155a/15, 155a/18, 155b/01, 155b/02, 155b/02, 155b/03,

155b/05, 155b/06, 155b/09, 155b/14, 155b/20, 156a/03, 156a/09, 156a/13, 156a/16, 156a/18, 156b/02, 156b/05, 156b/17, 156b/19, 157a/15, 157b/09, 157b/19, 158a/10, 158a/11, 158a/14, 158a/18, 158b/17, 158b/18, 159a/05, 159a/07, 159a/09, 159b/01, 160b/01, 160b/21, 161a/13, 161a/16, 161b/04, 161b/06, 161b/17, 162a/07, 162a/15, 162a/15, 162a/17, 162a/18, 162a/20, 162b/04, 162b/07, 163a/14, 163a/19, 163b/13, 163b/19, 164a/11, 164b/18, 165a/10, 165a/10, 165a/11, 165a/13, 165b/04, 165b/07, 165b/11, 165b/12, 165b/14, 165b/16, 166a/10, 166a/11, 167a/04, 167a/05, 167a/08, 167a/10, 167a/11, 167b/08, 168b/04, 168b/05, 169b/20, 170a/07, 170a/13, 170b/10, 170b/20, 170b/21, 171a/02, 171a/02, 171a/03, 171a/07, 171a/09, 171a/12, 171b/15, 171b/16, 171b/16, 171b/16, 172a/12, 172a/13, 172a/13, 172a/13, 172a/15, 172a/18, 172a/18, 172b/07, 172b/10, 172b/11, 172b/17, 173a/11, 173a/14, 173a/15, 173a/15, 173a/16, 173a/18, 173a/18, 173a/19, 173a/19, 173a/20, 173a/21, 173b/02, 173b/03, 173b/03, 173b/04, 173b/07, 173b/08, 173b/08, 173b/09, 173b/09, 173b/10, 173b/11, 174b/06, 174b/08, 174b/10, 174b/16, 175a/01, 175a/01, 175a/02, 175a/02, 175a/03, 175a/03, 175a/03, 175a/05, 175a/06, 175a/07, 175a/08, 175a/11, 175a/12, 175a/20, 175b/10, 175b/21, 176a/02, 176b/01, 176b/01, 176b/03, 176b/03, 176b/04, 176b/19, 176b/20, 177a/07, 177a/16, 177b/01, 177b/07, 178a/01, 178a/01, 178a/04, 178a/09, 178b/19, 179a/04, 179a/07, 179a/09, 179a/19, 179b/03, 179b/08, 180a/02, 180a/02, 180a/07, 180a/09, 180b/12, 180b/13, 180b/13, 181a/07,

181a/11, 181a/20, 181b/04, 182a/07,
 182a/10, 182a/13, 183a/06, 183b/09,
 183b/10, 183b/14, 184a/06, 184a/19,
 184b/01, 184b/01, 184b/14, 184b/14,
 184b/16, 184b/16, 185a/05, 185a/05,
 185a/06, 185a/08, 185a/13, 185b/01,
 185b/09, 185b/10, 185b/15, 185b/20,
 185b/20, 185b/21, 186a/05, 186a/12,
 186a/13, 186b/05, 187a/20, 187b/11,
 187b/20, 188b/02, 188b/11, 189a/11,
 189a/12, 189a/15, 189a/16, 189a/19,
 189a/20, 189a/20, 189a/21, 189b/21,
 190a/11, 190a/17, 190b/01, 190b/18,
 191b/11, 192a/07, 192a/07, 193b/04,
 193b/08, 193b/09, 194a/04, 194a/05,
 194a/11, 194a/12, 194a/12, 194a/21,
 194b/11, 194b/13, 194b/13, 194b/15,
 194b/16, 194b/17, 194b/19, 194b/20,
 195a/07, 195a/18, 195a/21, 196a/09,
 196a/12, 196a/16, 196b/06, 196b/10,
 196b/18, 197a/01, 197a/08, 197b/15,
 197b/18, 197b/19, 198a/01, 198a/03,
 198a/16, 198b/01, 198b/09, 198b/12,
 198b/13, 200a/12, 200a/21, 200b/04,
 200b/12, 200b/14, 200b/17, 200b/20,
 201a/05, 201a/13, 201a/17, 201b/05,
 201b/10, 201b/16, 201b/18, 201b/19,
 201b/20, 202a/11, 202a/14, 202a/15,
 202a/19, 202a/20, 202a/21, 202b/15,
 202b/17, 203a/15, 203b/09, 203b/18,
 203b/21, 204a/04, 204b/01, 204b/07,
 204b/07, 204b/08, 204b/15, 204b/18,
 205a/05, 205a/06, 205a/08, 205a/13,
 205a/15, 205a/15, 205b/02, 205b/03,
 205b/12, 205b/13, 205b/18, 206a/02,
 206a/04, 206a/09, 206a/15, 206a/16,
 206b/02, 206b/04, 206b/15, 206b/19,
 207a/03, 207a/07, 208b/01, 209a/01,
 209a/01, 209a/03, 209a/08, 209a/10,
 209a/11, 209a/12, 209a/13, 209a/16,
 209a/20, 209a/21, 209b/06, 209b/09,
 209b/20, 210a/13, 210a/16, 210b/05,

210b/08, 210b/09, 210b/14, 210b/21,
 211a/01, 211a/16, 211b/01, 211b/21,
 212a/01, 212a/05, 212a/05, 212a/14,
 212a/15, 212a/20, 212b/01, 212b/01,
 212b/05, 212b/08, 212b/21, 213a/11,
 213a/13, 214a/02, 214b/20, 215a/14,
 215b/02, 215b/02, 215b/16, 216a/11,
 216b/19, 216b/21, 218a/02, 218a/05,
 218b/01, 218b/21, 219a/05, 219b/08,
 219b/12, 219b/14, 219b/15, 219b/20,
 220a/01, 220a/05, 220a/12, 220a/13,
 220a/14, 220b/10, 220b/15, 220b/21,
 221a/08, 221b/04, 222a/01, 222a/01,
 222a/13, 222a/15, 222a/19, 222b/17,
 222b/17, 222b/19, 222b/20, 223a/06,
 223a/08, 223a/10, 223a/10, 223a/11,
 223a/13, 223a/13, 223a/13, 223a/15,
 223a/15, 223a/20, 223b/01, 223b/17,
 223b/17, 223b/18, 223b/19, 224a/01,
 224a/02, 224a/03, 224a/03, 224a/04,
 224a/07, 224a/07, 224a/09, 224a/10,
 224a/11, 224a/12, 224b/09, 224b/19,
 224b/20, 224b/21, 225a/01, 225a/11,
 225a/13, 225a/13, 225a/21, 225b/14,
 225b/14, 225b/17, 226a/04, 226a/06,
 226a/10, 226a/12, 226b/15, 226b/16,
 226b/17, 226b/17, 226b/19, 226b/20,
 227a/11, 227a/13, 227a/17, 227a/20,
 227b/04, 228a/03, 228a/04, 228a/11,
 228a/12, 228a/17, 228a/18, 228b/08,
 228b/09

b.+dur 149a/10, 149a/18,
 149a/19, 151a/09, 154a/07, 154a/08,
 154a/10, 154a/10, 154a/15, 154a/16,
 154a/19, 154b/05, 154b/11, 155a/12,
 155a/18, 155a/19, 155a/20, 155a/21,
 155b/18, 156a/01, 156a/06, 156a/12,
 156a/16, 156a/16, 156b/02, 156b/03,
 156b/19, 158a/12, 158a/19, 160b/03,
 160b/13, 163a/06, 163a/19, 166b/19,
 167a/08, 170a/02, 173b/09, 176a/14,
 177b/15, 178a/11, 179a/11, 180a/17,

180b/21, 181a/02, 181a/18, 185b/15,
185b/16, 187a/02, 188a/13, 189b/05,
194b/06, 197a/21, 198a/02, 198a/04,
198b/07, 199b/16, 201a/02, 202a/21,
204a/08, 204b/05, 204b/07, 205b/07,
205b/11, 207a/01, 207a/14, 211b/01,
212a/14, 212a/15, 213b/03, 214b/20,
220b/19, 222a/19, 224a/06, 225b/17,
226b/16, 226b/18

b.+durur 162a/04, 180a/10,
210a/14, 212a/18, 221a/07

b.+lar 186b/07, 217b/13

b.+ña 150a/10, 176b/04,

177a/09, 177a/10, 215b/03

b.+nda 147b/17, 157a/19, 161b/06,
170b/20, 171b/15, 172a/13, 174b/09,
178a/09, 180b/08, 186b/07, 188b/20,
188b/21, 189b/01, 197a/06, 200a/19,
203a/09, 206a/04, 209a/20, 211b/11,
211b/11, 212b/06, 221a/03, 221b/09,
223a/06, 224b/19, 226b/20, 227a/06

b.+nda+mı 194b/18

b.+ndan 151a/19, 177a/16,
179b/04, 180a/21, 184b/12, 185a/07,
186a/14, 203b/06, 214b/13, 214b/17,
216a/16, 227a/18

b.+nı 160b/01, 176a/14,
176a/14, 190b/21, 191b/09, 200a/21,
207a/14, 223a/07

b.+nı+mı 178b/21, 181a/05

b.+nlar 175b/02, 178b/21,
196b/06, 200a/18, 204b/19, 205b/08,
206a/05, 212b/20, 216a/19, 217b/07,
223a/06

b.+nlara 181a/12, 187b/05

b.+nlardan 172b/18, 208a/19

b.+nları 174a/20, 174a/20,
174a/21, 174b/01, 174b/01, 174b/05,
174b/06, 174b/07, 187b/15, 187b/20

b.+nlarıñ 172b/13, 175a/20,
179a/20, 182a/12, 183a/17, 199b/21,
212b/15

b.+nuñ 149b/20, 158a/14,
163a/05, 171a/09, 175b/08, 180b/20,
182a/15, 186b/12, 189a/19, 190b/05,
190b/15, 191b/04, 191b/11, 192b/08,
195a/08, 200a/20, 208b/16, 208b/16,
208b/17, 208b/19, 212a/17, 223a/07,
225a/20

b.+ña 157a/17, 177a/20,
200b/15, 200b/20, 200b/21, 201a/02,
201a/04, 220a/02

b.+y+ıdı 196a/03

b.+y+ıdı 152b/12, 178a/13,
204b/17

Bū Cehil Ar. Ebū Cehl Peygambere
karşı düşmalığıyla ünlü Arap beyi.

b.+den 210a/11

budaḳ Budak.

b.+ında 188b/08

b.+larda 174a/16

b.+ları 159a/17, 174a/15

buḡur Bu defa, bu kez, şimdi, bundan
sonra.

b. 160a/11, 169b/01, 223b/07,
225a/06, 225a/17, 226b/03

buḡur Erkek deve, iki hörgüçlü deve.

b.+ların 174a/02

bugün İçinde bulunulan zaman.

b. 190b/04, 190b/19, 192a/07,
192a/09

buḥār Ar. Buḡu.

b.+ı(dūd-ı buḥār) 153a/11

buḥl Ar. Cirilik, pintilik.

b. 147a/08

buḥūr Far. Tütsü.

b. 195b/04, 195b/05

b.+ı Meryem 154b/17

b.+ından 188b/16

b.+it- 176a/04, 176a/10, 181a/17

buḥūrāt Far. Tütsüler.

b.+ıla 199b/19

buḳ'a Ar. Büyük yer.

b. 171b/02
b.+dan 171b/02
bukāgu Eskiden mahkûmların ayaklarına takılan ve ucuna pranga bağlanan demir halka.
b.+sında 207a/13
bukul- Bükülmek.
b.-miş 187b/16
bul- 1. Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya durumla karşılaşmak.
b.-alum 167b/16
b.-amadılar 194a/02
b.-an 172a/13, 175a/03, 175a/06
b.-asın 172a/13, 175a/03,
210b/03
b.-avuz 160b/07
b.-duğına 208b/03
b.-duķ 194a/07
b.-duķları 168b/02
b.-dum 171a/02, 175a/04
b.-ımadum 196a/16
b.-ıwardur 205b/17
b.-mağa 186b/17, 207a/09
b.-up 186b/18, 188b/16, 223a/10
b.-urlarsa 168a/08
b.-ursa 152a/17
b.-u vir- 168b/06
2. Sağlamak, temin etmek, tedarik etmek.
b.-acaķ(zevāde bul) 203b/03
b.-maduğı(yir bul-) 155a/20
b.-mayavuz(zevād bul-) 203b/11
3. Elde etmek, kazanmak, ermek.
b.-a(şifā bul-) 156a/10, 156a/14,
156a/19
b.-a(tamām bul-) 162a/06
b.-a(zafer bul-) 197b/13
b.-acağun(vaşlat bul-) 209a/11
b.-acaķ(zafer bul-) 166b/04
b.-am 180a/04, 196a/16
b.-am(çāre bul-) 220a/15
b.-am(zafer bul-) 197b/07

b.-a 196b/11, 196b/11, 196b/19,
199b/12, 203b/04, 220b/17
b.-amaduğum(zafer bul-)
197b/01
b.-amayup(cevāb bul-) 212b/13
b.-amayup(zafer bul-) 163a/16,
163a/17
b.-amaz 194b/11
b.-amazuz(zafer bul-) 164b/15
b.-asın(murād bul-) 201b/03
b.-asın(raḥmet bul-) 162a/01,
162a/01
b.-asın(vuşul bul-) 162b/20
b.-asın(zafer bul-) 210b/02
b.-asız(ḥayāt bul-) 148b/21
b.-avuz 188a/12
b.-avuz(çāre bul-) 223a/07
b.-avuz(furşat bul-) 205b/08
b.-avuz(ḥalāş bul-) 149a/19
b.-aydı(mecāl bul-) 228a/19
b.-ayın(zafer bul-) 220a/19
b.-dı(icrā bul-) 147a/06
b.-dı(merātib bul-) 218b/08
b.-dı(vāķi' bul-) 208a/03
b.-dı(vuķūf bul-) 185a/15
b.-dı(zafer bul-) 198b/05
b.-dı(zīnet bul-) 147a/05
b.-duğı(maķşūd bul-) 166a/05
b.-duķça(furşat bul-) 219b/07
b.-dum(ḥayāt bul-) 151a/17
b.-ımadı(devā bul-) 152a/13,
152a/14
b.-ısar(ķurbiyyet bul-) 202a/04
b.-ıwardur(āḥiret bul-) 171a/06
b.-madı(zafer bul-) 164b/20
b.-maduğına(zafer bul-) 166a/21
b.-madum(dermān bul-) 161b/13
b.-madum(tesellī bul-) 203b/17
b.-mağa(refīķ bul-) 209a/21
b.-mağ+ıçun(necāt bul-) 165b/02
b.-maya(baḥt bul-) 160b/04

b.-maya(devlet bul-)160b/04
 b.-maya(dilek bul-) 180a/06
 b.-maya(murād bul-) 199b/15
 b.-maya(zafer bul-) 215b/03
 b.-mayısar(amān bul-) 185b/21
 b.-mayuban(zafer bul-) 152b/03
 b.-mayup(amān bul-) 184b/08
 b.-mayup(çāre bul-) 174b/05
 b.-mayup(vaşl bul-) 211b/10
 b.-maz(tendürüstlik bul-)
 204a/03
 b.-maz(zafer bul-) 164b/19,
 184b/15
 b.-mış(tamām bul-) 206a/19
 b.-mışam(kemāl bul-) 173a/18
 b.-sa(vuşul bul-) 169b/11
 b.-sa(yol bul- gerek) 149a/13
 b.-sunlar(murād bul-) 216a/07
 b.-up(devā bul-) 152a/13,
 152a/14
 b.-up(esrār bul-) 152a/01,
 152a/02
 b.-up(halāş bul-) 213a/01,
 213a/02
 b.-up(sa'ādet bul-)207b/15
 b.-up(terakķī bul-) 152a/04
 b.-up(vuķūf bul-) 206b/03,
 206b/04
 b.-ur(cennet bul-) 207a/11
 b.-ur(husūf bul-) 204a/12
 b.-ur(icrā bul-) 147a/06
 b.-urlar(maķşūd bul-) 176b/04
 b.-ursa(cān bul-) 193b/01
 b.-uruz(dermān bul-) 164a/16
 b.-ursavuz(zamān bul-) 228a/14
 4. Kötü davranışları yüzünden hak
 ettiği şeyle karşılaşmak.
 b.-dılar 208a/01
bulaşdur- Sürmek, sıvaştırmak.
 b.-mak+gerek 154a/14
 b.-up 154b/13

buldur- Bulmak işini başkasına yaptırmak.

b.-a 208a/09

bulın- Bulma işine konu olmak. Krş.

bulun-

b.-a 179a/01

b.-acağı 190b/20

b.-aydı 194b/01

b.-madı 192a/07, 223a/13

b.-maya 219a/19

bulış- Karşılaşmak, rast gelmek. Krş.

buluş-

b.-acaķdur 206b/06

b.-dum 197b/08

b.-up 151b/03, 160a/10,

188a/13, 189a/11,

2. Belli bir yerde bir araya

gelmek,birbirini bulmak.

b.-asız 198b/19

b.-duguñ 206b/07

b.-up 152b/13, 181b/18,

197b/14, 208b/21, 221a/15, 221b/06

bulud Bulut. Krş. **bulut**

b. 153a/01, 195a/16

bulūgiyyet Ar. Ergenlik, erkeklik yaşına girme.

b.+a 150b/15

bulun- Elde edilmek. Krş. **bulın-**

b.-dı 174a/17

buluş- Belli bir yerde bir araya gelmek, birbirini bulmak. Krş. **bulış-**

b.-dı 221a/21, 221b/11, 221b/20

b.-dılar 169a/10, 221a/16

b.-duñ+mı 190b/20

2. Karşılaşmak, rast gelmek.

b.-dum 151a/18

bulut Bulut. Krş. **bulud**

b. 152b/08, 152b/08, 152b/10,

184b/12, 184b/13, 184b/15, 187a/10,

187a/14, 187b/14, 192b/19, 203a/11

b.+da 200b/01

b.+lar 167b/19, 181b/02,
187a/08, 197b/05, 221b/14, 222a/03
b.+larla 185b/14, 185b/14
büm-veş Ar. Far. Baykuş gibi.
b.+ol- 210b/02
bunca Bu kadar, çok.
b. 149a/04, 153b/02, 161a/17,
161b/10, 163b/07, 168b/09, 171a/08,
178a/15, 178b/18, 179a/02, 182a/15,
187b/10, 191b/21, 198a/14, 202a/12,
202a/13, 202a/17, 202b/11, 202b/12,
220a/05, 227a/04
buncılayın Bunun gibi, böyle. Krş.
bunculayın
b. 150a/03, 158a/10, 158a/15,
162a/13, 174b/04, 176b/05, 224b/20,
228a/19
bunculayın Bunun gibi, böyle. Krş.
buncılayın
b. 218b/08
bunda Burada.
b. 179a/10, 204b/07
bundan Buradan.
b. 204b/17
bunlar Bunlar.
b. 149a/21, 150a/04, 168b/07,
214b/06
b.+a 149a/03, 150b/04, 152a/19,
221a/09, 221b/20
b.+dan 150b/10, 214b/07
b.+ı 149b/19, 150a/17, 150b/04,
205b/11
b.+uñ 150a/20, 150a/20,
150a/21, 150b/03, 150b/10, 162b/11,
212a/20
bur- Bir şeyi kendi etrafında
döndürmek, çevirmek, bükmek.
b.-sam 215b/10
b.-up 208b/07
burc Ar. Kale, hisar çıkıntısı, kule. Krş.
burç

b. 151b/15, 152a/14, 158a/03,
181b/07, 182b/04, 217a/06
b.+ı 151b/16
burc Ar. Zodyak üzerinde yer alan 12
takım yıldızdan her biri.
b. 220b/01
b.+ı 147a/13
b.+ı(ahter-i burc) 147a/01
b.+ı esed-veş 151b/15
b.+ına 147a/21, 153a/04,
173a/14, 173a/15, 226b/16
b.+larda 226b/16
burç Ar. Kale, hisar çıkıntısı, kule. Krş.
burc
b. 173a/07
b.+larınıñ 152a/19
burma İğdiş edilmiş hayvan.
b. 174a/04
Bursa Bursa.
b. 216a/01, 227a/21
burūc Ar. Burçlar.
b. 186a/19, 227b/12
b.+a(kürsī-i zātı'l-burūc)
147a/12
b.+ol- 220b/01
burun Burun.
b. 184b/02
b.+ı 167b/05, 183a/16, 195a/16,
195b/08
b.+ından 195a/14
b.+ların 149b/02
būsītān Far. Gül veya çiçek bahçesi.
Krş. **būstān**
b. 157a/17
b.+(serv-i kıdd-i būsītān)
178a/19
būstān Far. Gül veya çiçek bahçesi. Krş.
būsītān
b. 166a/02, 227b/04
busu Pusu.
b.+sın 148a/08
b.+sını 205a/04

buyruk Buyrulan, emredilen şey, emir.
b.+ı+ol- 179a/02

buyur- Buyurmak.
b. 170b/12, 185a/17, 207b/17
b.-dı 150b/07, 150b/12, 150b/13,
157b/06, 157b/12, 160a/19, 160b/19,
161a/02, 168b/18, 169a/18, 170a/21,
174b/12, 182a/02, 226a/06
b.-mışdur 196a/07
b.-up 150b/09, 200a/02
b.-ur 171a/19, 180a/20
b.-ursañ 164b/13
b.-ursın 157b/06, 194a/11,
215b/14
b.-ursız 166b/18

buz-dān T., Far. Buzluk.
b.+lar 216b/06

bük- Kıvrırmak.
b.-üp 204b/19

bükil- Kıvrılmak. Krş. **bükül-**
b.-üp 191a/03

bükük Bükülmüş.
b.+i 195b/09

bükül- Katlanmak dürülmük. Krş. **bükil-**
b.-miş 193a/03

bülbül Far. Sesinin güzelliği ile tanınmış
olan ötücü kuş.
b. 170b/04, 188b/08
b.+i 210a/15
b. (firdevs-i bülbül) 178b/06
b.+i gūyā 193b/10
b.+i gūyā şıfat 162a/10
b.+ler 174a/16
b.+ü gūyā 170b/05

bülend Far. Yüksek, ulu, yüce.
b. 159a/17

bünyād Far. Yapı, bina.
b.+dur 222b/01
b.+ı 222b/02, 222b/17
b.+it- 152a/15, 162a/09, 188b/11

bürgü Baş örtüsü.
b. 195b/11

bürna Far. Genç, delikanlı.
b.+sı 164a/08

bürrān Far. Keskin, kesici.
b.+(seyf-i bürrān) 217b/16
b.+(tiğ-i bürrān) 192b/14
b.+(tiğü bürrān) 190a/19,
192b/11

bürüdet Far. Soğukluk.
b. 154a/02, 154a/05
b.+den ise 154a/09

bürü- Sarmak.
b.-müş-idi 148b/11
b.-r 195a/15, 195a/16
b.-rdi 199a/17

Büstvān cin Cin adı.

b. 216b/04

büt Far. but Put. Krş. **put**

b. 175b/02, 175b/03

b.+e 176b/17

b.+i 175a/18

b.+leri 176a/04

b.+lerümüzi 176b/02

bütün Eksiksiz, tam.

b.+(ahdi bütün ol-) 170a/12

büyü- Yaşı artmak, yaşlanmak.

b.-yüp 186a/13

büyük Boyutları benzerlerinden daha
fazla olan, küçük karşıtı.

b. 150a/09, 195b/07

Büzzrīn pehlevān Bir pehlivan adı. Krş.

Bezrīn

b. 173b/12

C, c

cā Far. Mekan, yer, mevki.

c. 147a/09

c.+(melce²-i cā) 147a/09

Cābalkā Far. Cābülkā En uzak Doğu'da
bin kapısı olan efsanevi bir şehir.

c. 164b/07

Cābalsā Far. Cābülsā En uzak Batı'da bulunan, bin kapısı olan efsanevi bir şehir.

c. 164b/05, 164b/07, 164b/10

Cābir Ar. Babil padişahlarından biri.

c.+dür 167b/05

Cābir-i cāzū Far. Bir büyücü adı.

c.+ya 186b/09

Cābir ibn 'Ābir-i ehremen Bir pehlivan adı.

c. 217a/04

Ca'cā'-ı cind Bir cin adı.

c. 218a/15

Ca'ca'a-ı bed-mest Bir dev adı.

c.+e 164b/02

Ca'ca'a-ı dīv Bir dev adı.

c. 183a/18

c.+le 214a/10

Cafī Bir kavim adı.

c. 215a/07

cāhil Ar. Bilgisiz, bilimsiz.

c. 147a/10, 206a/08, 206b/15, 210a/10, 210a/13

cāhil-ān Far. Cahiller.

a. 210a/10

caḥīm Ar. Cehennem, tamu.

c.+(nār-ı caḥīm) 228b/04, 215b/08

c.+de(nār-ı caḥīm) 216b/01

Cālīnūs Ar. İlk çağların İpokrat ile beraber en büyük Yunan hekimi. Krş.

Cālīnūs Ḥakīm, Cālīnūs-ı Ḥakīm

c. 161b/04, 161b/05

Cālīnūs Ḥakīm Ar. İlk çağların İpokrat ile beraber en büyük Yunan hekimi.

Krş. **Cālīnūs, Cālīnūs-ı Ḥakīm**

c. 161a/06

Cālīnūs-ı Ḥakīm Ar. İlk çağların İpokrat ile beraber en büyük Yunan hekimi.

Krş. **Cālīnūs, Cālīnūs Ḥakīm**

c. 161a/10, 161b/06, 222a/15

c.+e 161a/04, 161b/03

c.+i 161a/13

Cāliyūs Bir filozof adı. Krş. **Cāliyūs Ḥakīm, Cāliyūs-ı Ḥakīm**

c. 223a/21

Cāliyūs Ḥakīm Bir filozof adı. Krş.

Cāliyūs, Cāliyūs-ı Ḥakīm

c. 223b/03, 224b/21, 225a/09

Cāliyūs-ı Ḥakīm Bir filozof adı. Krş.

Cāliyūs Ḥakīm, Cāliyūs-ı Ḥakīm

c. 223b/21, 224a/09, 225a/01

c.+e 225a/06

cām Far. Kadeh, bardak.

c. 193b/07, 226b/14, 226b/16, 227a/07

Cāmasb Far. Cāmāsb Keyanilerden Keykuştasb'ın veziri.

c. 178a/04

cāmi' Ar. Mescit, cami.

c.+e 181b/21

cāmid Ar. Cansız.

c. 219a/10

c.+ol- 175b/06

cāmūs Ar. Su sığırı, manda.

c.+a 217a/15

cān Far. 1. Can, ruh. Krş. **can**

c. 161b/09, 177b/09, 180a/11, 190b/04, 191a/15, 205a/01, 221a/09

c.+(def'-i cān vir-) 184b/08

c.+(maḫşūd-ı cān) 228b/03

c.+(māye-i cān) 163a/09

c.+da 147a/16

c.+ele+al- 158a/19, 159b/21

c.+ı 170a/18, 175b/03, 203a/14

c.+ı 'azīz 147b/15, 147b/16

c.+m+al- 193a/10, 198b/05,

198b/20, 206a/20, 214a/16, 227a/11

c.+m+aldur- 163b/08

c.+mı 209a/02

c.+mı+al- 186a/12

c.+ların+al- 214b/03, 214b/04

c.+um+al- 227a/15
c.+umı 167a/07, 206b/13,
227a/10, 227a/12
c.+umı+al- 205a/02
c.+uñ 153a/21
c.+uñ+al- 227a/09
c.+uñ+vir- 168b/12, 190b/01,
191b/06, 191b/19, 212a/01
c.+vir-149a/04, 149a/18,
150a/11, 191a/20, 203a/18, 203b/05,
203b/12, 211b/09, 212a/16, 219a/18
2. Yaşama, hayat, yaşayış.
c. 166a/02, 169b/05, 169b/13,
170a/10, 178a/16, 191b/05, 192a/15,
192b/07, 207b/17, 219b/02
c.+a 210a/21
c.+bul- 193b/01
c.+dan 212a/02
c.+dan geç- 170a/11
c.+dan(‘ömr-i cān) 149a/06
c.+ıla 170a/12
c.+umuza 192a/07
3. Sevgili, dost, kardeş.
c. 162a/09
c.+(yār-ı cān) 151b/05, 161b/14,
220b/05
c.+dan 211a/13
4. Gönül, iç, yürek.
c. 158b/18, 165b/17, 169b/13,
170a/09, 182b/06, 198a/09, 201a/17,
210a/19, 212b/21, 212b/21, 220b/12,
c.+dan 156b/20, 177a/21,
c.+dur 177b/10
c.+ı 203a/14, 211a/12
c.+umuñ 170a/18
can Far. cān Ruh, can. Krş. **cān**
c.+um 162a/07, 227a/08,
227a/13
cān Ar. cānn Cin tayfası.
c. 219a/08, 219a/17, 219a/08
Cān Kavim, nesil adı.

c. 155a/06, 164b/01, 165a/05,
166a/11, 168a/14, 168b/11, 182a/18,
183b/17, 187a/17, 196a/01, 196b/07,
214b/03, 215a/08, 218a/19, 218a/20,
218b/05
c.+(kavm-ı cān) 164a/09
cān alıcı Azrail.
c. 158a/12, 215b/10, 217b/06
Cān bin Cān Kişi adı. Krş. **Cān ibni Cān**
c. 195b/16
Cān ibni Cān Kişi adı. Krş. **Cān ibni Cān**
c. 155a/07
cān-sitān Far. Ruh alıcı, can çıkarıcı,
insana bela olan.
c.+(nize-i cān-sitān) 190a/11,
192a/01
cānān Far. Sevgili.
c. 151b/06
c.+a 151a/08
c.+dan 211a/12
cānavar Far. cān-āver Yırtıcı hayvan.
c. 184b/17
c.+dur 185a/02
c.+lar 183a/19
c.+lara 217b/15
cān ciger Çok samimi, içli dışlı, sıkı
fıkı.
c. 149a/06
cānīb Ar. Yan, taraf.
c.+e 165a/19, 167b/17, 200a/17,
214a/01
c.+i cenūb 147b/04
c.+i Hāk 146b/13
c.+i şark 151b/13
c.+i şimāl 194b/09
c.+inde 147b/03, 151b/12,
165a/17, 187b/05
c.+inden 152b/07, 181b/01,
187a/12, 203a/11
c.+ine 147b/11, 151a/15,
181a/21, 187a/09, 187a/12, 198a/10,

199a/04, 200a/11, 200a/13, 202b/08,
221a/19, 221a/20, 221a/21, 221b/01

c.+ũñ 165a/19

cānlu Canı olan, diri, yaşayan.

c. 219a/10

c.+dur 222b/16

cānlulayın Canlı gibi, canlıca.

c. 223b/06

cānsuz Canını yitirmiş, ölmüş.

c. 172a/03

c.+kal- 227a/15

cāriye Ar. Harpte esir düşmüş veya
odalık olarak alınmış kız, halayık.

c. 177b/13

c.+si 153b/02

c.+ye 177b/13

cāsūs Ar. Hafiye, gizli haberler
öğrenerek veya çözerek haber veren.

c. 200a/11

cāsūslik Casusun yaptığı iş, gizlice
haber alma işi.

c.+a 200a/13

cāvidān Far. Ebedi, kalıcı, daimi.

c.+ol- 155a/12, 155a/13

cāyigāh Far. cāy-gāh Mevki, makam,
yer.

c.+da 188b/04

cāyız Ar. cā'iz Yerinde, uygun, doğru
olan.

c. 204b/17

cāzū Far. Büyücü, cadı

c. 161b/16, 167b/06, 176b/02,
186b/16, 197b/08, 204b/01

c.+lar 160b/12

c.+nuñ 167b/07

c.+yı 163a/17

c.+y-ı bī-dīnūñ 163b/08

cebbār Ar. Kudret ve kuvvet sahibi,
Allah.

c. 215a/15

2. Cebreden, zoa kullanan, zorba.

c. 217a/05

c.+ların 219b/21

cebe Moğ. Zincir veya halkadan
örülerek yapılmış zırh.

c. 158a/21, 159a/02, 160a/11,
191b/18, 212a/20, 216a/08, 218a/03

c.+mi 189b/10

c.+si 190a/04

c.+sine 187a/19

Cebra'ıl Ar. Dört Büyük melekten biri,
Cibril.

c. 146b/09, 166a/15, 166a/16,
166b/12, 166b/13

cedd Ar. Dede, büyük baba, annenin
veya babanın babası.

c.+i 164a/02

c.+i emlak 177b/09

c.+i İbrāhīm Ḥalāl 146b/09

c.+i+şeyā'ın 219b/02

cedid Ar. Yeni ortaya çıkmış, yeni
peyda olmuş.

c. 152a/21, 193b/04

cefā Ar. cefā' Eziyet, sıkıntı, cevr.

c.+çek- 210a/11

c.+lar+it- 198a/15

ceffe'l-kalem Ar. Allah'ın takdir ettiği
şey olacaktır, ben ne olacağımı, ne
yapacağımı bilemem.

c. 166b/02, 166b/03, 204a/06

cehālet Ar. Bilgisizlik, bilmezlik,
haberizlik.

c.+den 205a/15, 205a/16

cehd Ar. Çalışıp çabalama, uğraşma.

c. 180a/03

c.+eyle- 223a/12

c.+i+eyle- 222a/11

c.+i+it- 199b/15

c.+it- 193b/14, 193b/21,
196a/06, 197a/13, 202a/18, 202a/19,
207a/09, 219a/01, 209a/21, 215b/08,
227b/16

c.+ide+gör-177a/01, 197b/17, 220b/02
 c.+ile 152b/01, 180a/03, 180a/04
 c.+in+kı- 160a/07, 160a/08
 c.+inde 206b/09
 c.+itseler+gerek 205b/09
 c.+kı- 224b/13, 225b/18
cehennem Ar. Günahkârların öldükten sonra ahirette azap görecekleri, cezalarını çekecekleri yer, tamu.
 c. 184b/21, 187b/16, 187b/17, 195b/07, 215a/16
 c.+(nâr-ı cehennem) 195a/09
 c.+e 167a/07, 196a/05
 c.+ol- 201a/07
cehl Ar. Bigisizlik, bilmezlik, cahillik.
 c.+i belâsı 207a/04
celâl Ar. 1. Büyüklük, ululuk.
 c.+i vaşf-ı 'izzüñ 146b/05
 2. Öfke, kızgınlık, hışım.
 c.+inden 179b/19
Celale'd-dîn Ar. Mısır sultanlarından biri.
 c. 153a/10, 153b/01, 153b/14, 153b/15, 177b/12, 178a/12, 180a/15, 181a/13, 181b/09, 203a/03
 c.+e 164a/19, 183b/16
 c.+i 182b/07
 c.+ile 200b/08
 c.+üñ 153a/08, 153b/09
celâlet Ar. Yücelik, büyüklük, ululuk, azamet.
 c.+ine 187a/19
celîl Ar. Büyük, ulu.
 c. 166b/12
cellâd Ar. İnsanı kesen, asan kimse.
 c.+larla 160b/02
celle celâluhu Ar. Allah'ın yüceliği, şanı artsın.
 c. 170a/16, 182a/20, 186a/06, 201a/04, 207a/04

cem Ar. cemm Hükümdar, şah.
 c. 193b/03
cem' Ar. Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.
 c.+it- 147b/16, 147b/17, 152b/01, 163a/15, 163b/11, 164a/19, 164a/20, 164b/02, 166b/08, 167b/08, 178b/09, 178b/18, 189b/17, 189b/18, 189b/18, 194b/20, 194b/21, 197b/14, 198a/16, 198a/17, 198b/07, 198b/19, 198b/20, 199a/02, 199a/04, 205b/05, 205b/06, 205b/20, 213b/04, 213b/14, 214a/01, 214a/14, 216a/03, 216a/05, 216a/08, 216a/10, 216a/10, 218a/02, 218a/03
 c.+kı- 161b/08, 224b/07
 c.+ol- 148a/17, 155b/19, 156a/07, 156b/15, 161a/02, 163a/11, 165a/16, 165b/12, 168b/09, 169a/10, 169a/11, 170a/20, 170a/21, 171a/10, 171a/17, 178b/14, 178b/15, 179a/12, 194a/04, 198a/05, 198a/07, 199b/03, 199b/05, 204a/21, 211b/11, 211b/13, 211b/21, 214a/12, 216b/02, 216b/03, 218a/10
cemâ'at Ar. İnsan topluluğu.
 c. 207b/18
cemâdât Ar. Cansızlar.
 c. 163b/21
cemâl Ar. Yüz güzelliği.
 c. 186a/08, 201b/01
 c.+ı(cemâl-i yâr) 177a/13
 c.+i ber-kemâl 201b/02
 c.+i lāle-ḥad 211b/06
 c.+in 179a/12, 211b/20
 c.+in(ḥüsn-i cemâl) 211a/07
 c.+inden 179b/19, 211a/09
 c.+inden(ḥüsn-i cemâl) 211a/10
 c.+ini 151b/10
 c.+(Şem'â-i ḥüsn-i cemâl) 151a/20

c.+üñ 151a/07
cemî Ar. Cümle, hep, bütün.
 c.+i a'māl-ı şan'at 194a/13
 c.+i 178a/04
 c.+i Benī İsrā'īl 206b/11
 c.+i cevārī 184a/10
 c.+i cinnī 194b/19, 194b/20
 c.+i derde 202a/09
 c.+i dīv 220b/07
 c.+i dünyevī 209b/08
 c.+i eşyā 164a/10, 168a/21,
 168b/01, 207a/06
 c.+i eṭrāf-ı 'ālem 222a/05
 c.+i göz 195b/04, 195b/05
 c.+i ḥadem ü ḥaṣem 182a/02
 c.+i ḥalk 183b/07
 c.+i ḥavātīn 177b/20
 c.+i ḥükemā 165a/07, 210b/07,
 210b/08, 224b/16
 c.+i ḥukm 163b/21, 164a/01
 c.+i kayd 183b/14
 c.+i kuş 164b/17
 c.+i maḥlūkāt 163b/21
 c.+i+melā'ike 196b/11
 c.+i melekūt-ı
 müvekkelün 165b/14
 c.+i mülük-i şeyātīn 218a/10
 c.+i mürsel 201a/19
 c.+i müşkilāt 202a/10
 c.+i+nesl-i şeyātīn 219b/01
 c.+i+nesne 178b/15
 c.+i+oğlan 154a/14
 c.+i oturan 202a/02
 c.+i 'ömür 202a/16
 c.+i perri 181a/02
 c.+i peygāmbir 164a/11
 c.+i ruhban 176b/15, 176b/16
 c.+i server-i selātīn 164a/18
 c.+i serverü selātīn 186b/09,
 186b/10

c.+i ümem 162b/07
 c.+i+vücūd 195a/12
 c.+i yaradılmış 165a/09,
 196a/20, 215a/17
 c.+i yir ü gök 166b/16
 c.+i yol 222a/04
 c.+it- 147b/20
 c.+inüñ 184b/16
 c.+isi 151a/16, 186b/11,
 201b/14, 202a/02, 202a/17, 214b/10,
 215a/01, 216b/02, 216b/17, 218a/11
 c.+isin 189b/18, 198a/18
 c.+isine 163b/06, 185a/17,
 198b/10
 c.+isini 215b/06
 c.+isinüñ 173b/07
 c.+si 214b/09
 c.+sinden 178b/16
 c.+sine 162b/04

cemīl Ar. Güzel.

c.+i 228a/17

cemīle Ar. Bir kimsenin hatırlarını hoş etmek, gönlünü almak için yapılan hareket.

c. 151a/20, 153b/20, 155a/11,
 177b/17

c.+y+idi 153b/04

cemiyyet Ar. 1. Topluluk.

c.+(ğayretü cemiyyet kıl-)

158a/19

2. İçinde yaşanan insan topluluğu, toplum.

c.+i 168a/11

c.+in 194b/17

c.+ümüz 179a/16

c.+üñ 198a/13

Cemşīd Far. İran'ın mitolojik tarihinde Pişdadiyan sülalesinden dördüncü padişah, Tahmurs'un oğludur. Krş.

Cemşīd-i şāh

c. 152a/08, 152a/21, 209a/04,
 209a/05

c.+(ka'la-i Cemşid ol-) 209b/21
c.+de(ka'la-i Cemşid) 209a/14,
209a/15

c.+den(ka'la-i Cemşid) 209a/13

c.+i 209a/02

c.+ü zamān 226a/01

Cemşidī Ar. Cemşit ile ilgili, Cemşit'e
ait.

c.+(ka'la-i Cemşidī 208b/21

Cemşid-i şah Far. İran'ın mitolojik
tarihinde Pişdadiyan sülalesinden
dördüncü padişah, Tahmurs'un oğludur.
Krş. **Cemşid**

c. 151b/21, 152a/02, 152a/06,
152a/09, 152a/11, 152a/13, 152a/13,
152a/17, 152a/20

cenāh Ar. Kanat.

c. 189b/19

ceng Far. Savaş, harp, çarpışma,
kahramanca mücadele.

c. 152b/11, 158a/03, 158a/05,
158a/21, 160a/09, 187a/05, 187b/13,
188b/14, 199b/03, 203b/15, 215a/21,
217b/15, 219a/18

c.+çek- 164b/03

c.+de(hīn-i ceng) 216b/04

c.+den 158b/02

c.+e 215b/17

c.+e+tur- 160a/01, 160a/10

c.+et-203b/04, 203b/05

c.+eyle- 152b/01

c.+i 160a/03, 192a/03

c.+i 'azīm 160a/01

c.+i 'azīm kıl- 158b/02

c.+i girān 160a/02

c.+i+it- 219a/18, 227a/03

c.+it- 148b/18, 148b/19,

152b/14, 157b/15, 157b/16, 158a/05,
158a/12, 159b/08, 160a/09, 163a/16,
187b/20, 187b/21, 187b/21, 193b/18,

197b/15, 205b/06, 209a/04, 190a/09,
214a/12, 214a/16, 214b/05, 218a/04,
218a/05, 218a/06, 219a/15, 219a/12,
219a/17

c.+ile 198b/05

c.+in 160a/07, 199b/09

c.+ine+tur- 159b/21

c.+ini 193a/10

c.+kıl- 158a/04, 158a/04,
164a/20, 172b/21, 173a/01

c.+leri(ehl-i ceng) 218b/09

c.+ol- 157b/18, 158b/02,
158b/06, 163b/07

c. ü cidāl+eyle- 189b/06

c. ü cidāl+it- 149b/09, 149b/10

c. ü harb+ol- 206b/05

c.+üme 215b/10

ceng eri Kahraman.

c. 218a/08

cenīn Ar. Ana rahmindeki çocuk.

c. 184b/03

cennet Ar. Uçmak, cennet.

c. 166a/05

c.+(firdevs-i cennet) 147a/09

c.+(hūru cennet) 210a/20

c.+den 164b/16, 183b/21,
196b/21

c.+e 196b/19

c.+i 162a/07, 199b/12, 220b/17

c.+i firdevsi 210b/03

c.+ide 227b/11

c.+in+bul- 207a/11

c.+it 228a/05

c.+üñdür(āb-ı cennet) 228b/04

cenūb Ar. Dört ana yönden biri, güney.

c. 165b/08, 167b/14, 221a/20,
221a/21

c.+da 165a/17, 200a/16

c.+ina(cānib-i cenūb) 147b/04

Cercīs Defalarca öldürüldüğü hâlde
tekrar dirilen, göstermiş olduğu
olağanüstülükler sebebiyle hakkında

peygamber olduğu rivayet edilen Circis, bir rivayete göre de Hz. İsa'dan yaklaşık 300 yüzyıl sonra yaşamış, ticaretle uğraşan, hak dinde sebat eden bir kişidir.

c.+içün 166a/05

ceres Ar. Hayvanların boynuna takılan çingirak.

c.+leri 174a/03

Cerrān-ı cindī Pehlivan adı.

c. 216b/10

Cer'ūs-ı cindi Pehlivan adı.

c.+idi 216b/15

cesed Ar. Cansız, ölü vücut.

c. 185b/13, 200b/19, 201a/14, 201a/20, 201b/21, 202b/02, 202b/19, 203a/01, 210a/12

c.+den 201b/07

c.+e 201b/06, 201b/20

c.+i 200b/17, 200b/21, 201a/04, 202b/17

c.+ün 201a/17, 201b/08, 202a/01, 202a/21, 202b/03, 202b/07, 202b/18

cevāb Ar. Sorulan şeye verilen karşılık, yanıt.

c. 179b/12, 189a/12

c.+a 189b/02, 208a/21

c.+bul- 212b/13

c.+ı 165b/16

c.+ı+vir- 151a/11

c.+vir- 147b/08, 148a/12, 149a/01, 149a/10, 149a/13, 150b/14, 151a/19, 151b/21, 152a/02, 153a/12, 153b/21, 154a/01, 154b/04, 154b/18, 154b/19, 155a/13, 155a/14, 155a/15, 155b/07, 155b/07, 155b/11, 157a/05, 162b/21, 164a/12, 164a/16, 164b/04, 164b/13, 165a/12, 165a/15, 165b/15, 166a/16, 167a/04, 167a/11, 167a/14, 167b/04, 167b/13, 167b/14, 167b/17,

175b/09, 175b/15, 176a/01, 178a/01, 178a/03, 178b/10, 178b/13, 178b/20, 184a/19, 185b/01, 185b/03, 185b/07, 185b/18, 186a/04, 187b/05, 188a/07, 188a/08, 194a/10, 194b/08, 194b/13, 195a/20, 195b/15, 196a/10, 196b/09, 196b/18, 200b/10, 202b/21, 203b/13, 206a/10, 208b/15, 209a/15, 209a/17, 210b/12, 211a/15, 212b/05, 213a/14, 213a/20, 214b/20, 220a/08, 221a/09, 221a/10

cevāhir Ar. Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli taşlar.

c. 148a/02, 181b/15

c.+den 147b/20, 180b/12

c.+dür 147b/08

c.+e 148a/06, 148a/07, 176a/09

c.+i 147b/10, 148a/09, 148b/01

c.+i ma'denüñ 147b/06

cevāhirī Ar. Cevahirci.

c.+ 147b/06

cevārī Ar. Cariyeler, halayıklar.

c. 178a/15, 180b/06

c.+den 178b/19, 179a/02, 179b/08, 181a/20

c.+ler 179a/05, 179a/16

c.+leri 182a/08, 182b/03

c.+lerile 181b/17

c.+lerin(cemī'-i cevārī) 184a/10

c.+se 179a/03

c.+si 162b/04, 177b/12

c.+sile 180b/02

c.+ye 177b/20, 178a/11, 179b/03, 201a/12

cevher Ar. 1. Elmas, zümrüt gibi değerli süs taşı, mücevher.

c. 147b/03, 147b/21, 148a/02, 174a/17

c.+den 147b/16

c.+e 148b/18, 205a/12

c.+in 170b/17

c.+leri 148a/01

2. Bir şeyin özü, maya, gevher.
c.+i(İksîr-i cevher) 228b/02

cevherî Ar. Değerli taşlarla yapılmış, onlarla işlenmiş olan.
c. 168b/18, 173b/18, 178b/03, 187b/02

cevheriyye Ar. Cevhercilik.
c.+nün(cezîre-i cevheriyye) 147b/05
c.+ye(cezîre-i cevheriyye) 147b/03
c.+yi(cezîre-i cevheriyye) 147b/04

cevlân Ar. cevelân Dolaşma, gezinme.
c.+kıl- 192a/18
c.+ur- 149b/15

cevlân-geh Ar., Far. cevelân-geh Dolaşma yeri.
c.+i 177a/03
c.+ün 147a/14, 227b/16

cevr Ar. Haksızlık edip incitme, eziyet, cefa.
c.(cevr ü cezâ kıl-) 165b/21

cevşen Far. Zincir ve puldan yapılan örme zırh.
c. 158a/21, 159a/03, 203b/15
c.+den 191b/18
c.+in 212a/20, 212a/21
c.+ine 187a/19
c.+ini 189b/11
c.+leri 160a/11
c.+ümi 189b/10

cevz Ar. Ceviz.
c. 155b/12, 155b/18

ceyş Ar. Asker, ordu.
c.+i Rüsteme 169a/12, 169b/21
c.+i(Sâm-ı süvâr) 158a/06
c.+ü girânı 158a/08

cez' Ar. Acı, kırıcı, incitici söz.
c.+ir- 186a/09

cezâ Ar. cezâ' Ceza, azap.
c. 212b/07
c.+(cevr ü cezâ kıl-) 165b/21
c.+(feza' ü cezâ it-) 206a/09
c.+da 204a/12
c.+ına 148b/04
c.+it- 204a/09
c.+sı 160b/03

ceza'ü feza' Ar. Telaş içinde ağlayıp sızlanma. Krş. **feza'ü ceza'**
c.+it- 204a/09

cezâyir Ar. cezâ'ir Adalar.
c.+den 204b/16
c.+e 204b/16
c.+i 'ayn-ı Bâbil 167b/05

cezîl Ar. Düzgün, tutuk olmayan, rahat söylenmiş söz.
c.+i(şenâ'-i cezîl) 228a/17

cezîre Ar. Ada.
c. 150a/02, 167b/04, 171a/03, 188a/21, 193a/12
c.+de 170b/10
c.+den 206a/17, 206b/08
c.+i a'zam 188b/03, 188b/04
c.+i+cevheriyye 147b/03, 147b/04, 147b/05
c.+i küh-istân 171b/02, 173a/06
c.+lerinde 147b/02
c.+nün 167b/05, 188b/02, 189a/21
c.+nde 170b/08
c.+si 169a/05, 170b/06
c.+sin 169b/08
c.+sinde 193b/18
c.+ye 206a/17, 206b/08
c.+yi 165b/10, 177b/04

cıray Sebep, ondan dolayı.
c.+dan 197b/13

Cîb-~~huzâ~~ Peygamberlerden birinin adı.
c. 196b/14

cibinlik Sinek ve böceklerin girmesine engel olacak şekilde çadır biçiminde yatağın üzerine gerilen tül.

c.+lerle 184a/10

cid Ar. cidd Bir işi çalışıp çabalayarak yapma, gayret, ceht.

c. 213a/18

cidāl Ar. Savaş, cenk, kavga.

c.+(ceng ü cidāl eyle-) 189b/06

c.+(ceng ü cidāl it-) 149b/09,

149b/10

c.+dan 203b/15

c.+ol- 163b/07

ciger Far. Ciğer, bağır.

c. 151a/04, 178a/16, 182b/06,

219b/02

c.+i 202a/21

c.+in 193a/04

c.+üm 186b/20, 196b/04,

197b/01

c.+ümi 197b/03

ciger-dār Far. Yürekli, cesur.

c. 223a/09

ciger-güşe Far. Evlat.

c.+m 158b/11, 158b/12, 186b/15

ciger-hūn Far. Ciğeri kanlı, çok acıklı.

c.+ın 203a/21

cihān Far. Dünya, yeryüzü.

c. 153a/15, 161a/12, 161a/15,

161b/11, 162b/01, 163b/08, 166b/11,

168a/13, 170b/09, 172a/12, 172a/16,

172b/03, 172b/09, 172b/11, 172b/12,

175a/02, 175a/06, 176b/20, 178b/05,

178b/21, 181b/21, 196a/14, 196a/16,

197b/17, 204b/21, 206a/02, 207a/18,

215a/06, 215a/12, 224a/02, 227b/04,

227b/17

c.+(‘ākıl-ı hāḳ-ı cihān) 164a/04

c.+(hālīḳ-ı cihān) 162b/05

c.+(hāḳ-ı cihān) 177a/16,

194a/17, 194a/20, 211b/13, 211b/21

c.+(huzāvend-i cihān) 162a/05, 193b/02

c.+(maṭlūb-ı cihān) 185b/18, 185b/19

c.+(mih-ter-i hāḳ-ı cihān) 195b/02

c.+(pehlevān-ı cihān) 152b/11,

157b/02, 157b/05, 157b/10, 157b/14,

158b/04, 158b/05, 159a/04, 159a/07,

160a/19, 160a/20, 169b/05, 169b/13,

170b/07, 170b/08, 171a/09, 171a/12,

174b/02, 175a/21, 175b/01, 175b/15,

175b/20, 207b/07, 209a/13, 210b/12,

222a/19, 222b/18, 223a/06, 223a/09,

223b/18, 225b/09

c.+(Rüstem-i cihān) 170b/09, 171b/15, 172a/12, 173a/19

c.+(şāh-ı cihān) 165b/18

c.+a 151b/21, 152a/03, 172a/14,

172b/18, 194b/15, 197a/10, 198b/13,

210b/03, 214a/02, 220b/11

c.+a(çeşm-i cihān) 146b/15

c.+am(pehlevān-ı cihān) 187a/14

c.+da 147a/07, 152a/06,

175a/08, 182a/13, 193b/14, 194a/19,

197b/16, 209b/13, 210b/06, 210b/17,

212b/07, 215a/09, 224b/15, 224b/15

c.+dan 161b/12, 163b/13,

179b/06, 192a/09, 194b/07, 200a/18

c.+dan(güzer-i cihān) 222a/16

c.+dur 161b/18, 227b/09

c.+dur(vālī-i milk-i cihān)

228a/21

c.+ı 165b/19, 197a/01, 215a/10, 226b/20

c.+ı(milk-i cihān) 172b/07

c.+ı(naḳş-ı cihān) 172b/07

c.+uñ 166b/09, 203b/18,

203b/19, 210b/06, 220a/03, 227b/18

cihān-dār Far. Dünyaya sahip olan, padişah.

c.+ı 193b/13

cihet Ar. 1. Sebeb, vesile, bahane.

c.+den 148a/06, 164a/01,
210b/05, 220a/05

c.+dendür 185a/04

c.+i āhı 153a/11

c.+inden 167a/06

Cilcemîş-i cinnî Cin neslinin
askerlerinden biri.

c. 199a/10, 199a/11

cild Ar. Bir eserin, birbirinin devamı
olarak birkaç kitap hâlinde basılan
kısımlarından her biri.

c.+den 147a/20

c.+i 228a/15

c.+ini 228a/11

cimāʿ Ar. Çiftleşme, cinsel ilişkide
bulunma.

c. 154b/03, 154b/10, 155a/17,
155a/20, 155b/12, 162b/19

c.+(murād-ı cimāʿ) 179a/16

c.+a(lezzet-i cimāʿ) 157a/04

c.+da(hîm-i cimāʿ) 156b/03,
156a/01, 156a/05, 156a/06, 156a/11

c.+dan 155b/02, 155b/06,
156a/16, 162b/04

c.+it- 155b/13, 155b/14,
156a/02, 156b/02, 179a/19

c.+kıl- 155a/18, 179a/13,
179a/08

c.+ol- 179a/05

c.+uñ 162b/03

cinn Ar. cinn İnsanlar tarafından
görülme ve olağanüstü sayılan bazı
işleri yapacak güce sahip
bulunduklarına inanılan gizli yaratık,
mahluk. Krş. **cinn**

c. 155a/03, 156b/12, 163b/02,
163b/11, 164a/02, 164a/07, 164a/09,
165a/08, 168a/14, 168b/14, 177b/05,
179b/05, 180a/19, 180b/01, 183b/18,
194a/07, 194b/02, 194b/10, 194b/19,

195a/18, 195b/19, 196a/01, 196b/06,
197b/14, 197b/19, 198a/01, 198a/18,
198b/10, 198b/15, 198b/18, 198b/21,
199a/01, 199a/02, 199a/03, 199a/05,
199b/03, 199b/06, 199b/10, 200a/12,
200a/14, 200b/13, 201b/13, 206b/04,
213a/06, 213b/01, 213b/04, 213b/18,
214a/02, 214a/12, 214a/13, 214b/08,
215a/03, 215a/08, 215b/02, 215b/13,
215b/20, 216a/05, 216a/14, 216a/17,
218a/06, 218a/21, 218b/03, 218b/08,
219a/07, 220b/08, 220b/17, 221a/17
c.+(müvekkel-i cin) 165a/14,
165a/21, 165b/13

c.+(tekvîn-i cin) 168b/04

c.+den 165a/01, 167a/09,
168b/04, 174a/18, 194b/11, 199b/07,
213b/12, 215b/03, 220a/07

c.+den(İstahar-ı cin) 199a/08

c.+le 199b/09, 219a/18

c.+leride 208a/03

c.+(Sahr-ı cin) 217b/08

c.+(Şahşaham-ı cin) 216b/05

c.+(Şamşām-ı cin) 218a/15

Cin ibni Cān Can neslinden bir padişah.

c. 218b/16

cinān Ar. Cennetler.

c.+e(hūrī-i cinān) 178b/01

cind Ar. cünd Asker.

c. 216b/06, 216b/14, 216b/16,
216b/21, 217b/08, 218a/02

c.+(Şargām-ı cind) 218a/15

c.+(Şaʿşaʿ-ı cind) 218a/15

c.+(Umarāʾ-i cind) 218a/10,
218a/11

c.+e 155b/08

c.+ile 216b/04

Cind Bir hükümdar adı.

c.+e 155b/08

cindī Ar. cündī Askeri süvari, binici,
sipahi. Krş. **cindi**

- b. 199a/11, 216b/11, 216b/19
- c.+(Şa'şā'āk-ı cindī) 216b/15
- c.+(Taltāş-ı cindī) 216b/15

cindi Ar. cündī Askeri süvari, binici, sipahi. Krş. cindī

- c. 217b/15
- c.+(şāh-ı cindi) 216b/08
- c.+(Şaḥşāh-ı cindi) 216b/16

cinn Ar. İnsanlar tarafından görülmeyen ve olağanüstü sayılan bazı işleri yapacak güce sahip bulunduklarına inanılan gizli yaratık, mahluk. Krş. **cın**

- c. 157a/14, 163b/20, 164b/18, 164b/19, 165a/07, 168a/13, 173a/04, 183b/01, 183b/04, 189a/08, 196b/02, 197a/17, 213b/12, 214b/03, 218b/05, 218b/09, 219a/09, 222a/07
- c.+(emīr-i ins ü cinn) 157a/14
- c.+e 162b/11, 198a/16, 214a/18, 214b/10, 219a/05, 219b/20, 220a/17, 220b/08, 220b/14
- c.+e(müvekkel-i cinn) 218b/17
- c.+ün 155b/07, 164a/04, 178b/11, 182b/14, 198b/05
- cinnī** Ar. Cine mensup. Krş. **cinni**
- c. 156b/02, 162b/08, 165a/04, 166a/08, 179b/10, 182a/21, 186a/16, 186a/18, 197b/15, 197b/16, 198a/08, 199b/05, 199b/10, 200a/04, 214a/15, 216a/17, 219a/17, 219b/01, 220a/09, 220a/10, 220a/10, 220a/10, 220a/15, 220a/16, 220a/17, 220a/19, 220a/20, 220b/03, 220b/13, 220b/14, 220b/17
- c.+(İstaḥar-ı cinnī) 199a/05, 213b/17, 218a/13
- c.+(İstaḥr-ı cinnī) 217b/15
- c.+(re'īs-i cinnī) 166a/08
- c.+(Saḥar-ı cinnī) 199a/08
- c.+(Şaḥr-ı cinnī) 213b/17, 218a/13, 220b/07
- c.+(server-i cinnī) 213b/21

- c.+(Semendun-ı cinnī) 218b/12
- c.+(Sindūs-ı cinnī) 179b/13
- c.+(Sindūs-ı cinnī) 163a/14,

183b/15

- c.+(Tedeyün-i cinnī) 216b/07
- c.+(Teleyün-i cinnī) 216b/07
- c.+(Ya'rūḥ-ı cinnī) 199a/11
- c.+dür(Tenatun-ı cinnī) 216b/08
- c.+ye(Tālis-i cinnī) 181a/10
- c.+yi(Sindūs-ı cinnī) 213a/05
- c.+yle(Sindūs-ı cinnī) 179b/10
- c.+den 156b/02, 194b/12
- c.+di 199a/07
- c.+le(İstaḥar-ı cinnī) 199b/17
- c.+le(Saḥar-ı cinnī) 199b/17
- c.+ler 147b/01, 155a/04,

162b/06, 163a/15, 163b/17, 164a/21, 164b/01, 165a/05, 165a/13, 168a/12, 180b/03, 180b/07, 183a/13, 183a/14, 183b/18, 187a/04, 194b/11, 194b/17, 195a/05, 195b/10, 195b/19, 198a/10, 214b/08, 214b/21, 216a/15, 216b/02, 218a/05, 218a/19, 218b/14, 220b/07, 221a/01, 221a/16

- c.+ler(āteş-i cinnī) 216a/15
- c.+ler(müvekkel-i cinnī)

194a/04

- c.+lerden 155a/04, 197b/15,

200a/04

- c.+lerden(cemī'-i cinnī)

194b/19, 194b/20

- c.+lerinden 149a/17
- c.+lerinün 155b/04
- c.+lerle 198b/21
- c.+lerün 147a/21, 153a/05
- c.+nün(cümle-i+cinnī) 213b/09
- c.+yile 198b/10
- c.+yi(re'īs-i cinnī) 163b/04
- c.+yidi(Tabṭāb-ı cinnī) 216b/05

cinni Ar. cinnī Cine mensup. Krş. **cinni**

- c.+(Tārāk-ı cinni) 216b/06

c.+ye 163a/19, 198b/12
c.+ye(İstahar-ı cinnî) 198b/12
c.+ye(Sağar-ı cinnî) 198b/12
cinniyân Ar. Cinler.
c.+(emîr-i cinniyân) 155a/11
c.+(re'îs-i cinniyân) 196a/08
c.+(serheng-i cinniyân) 222a/14
c.+(server-i cinniyân) 195b/01, 195b/15
c.+ı(Sürh-ı bād-ı 'asker-i cinniyân) 213b/14
cins Ar. Çeşit, nevi, türlü.
c.+dür 216a/17
c.+i 183a/19, 183a/19, 216a/04, 216a/18, 216a/21
cirm Ar. Cisim.
c.+e 173a/08
c.+i 173b/10, 173b/13
c.+in 173a/08, 173a/10, 173b/09
c.+ine 173a/11, 173a/15, 173a/16, 173a/19, 173b/03, 173b/07
cisim Ar. cism Beden, vücut. Krş. **cism**
c.+lerin 161a/03
cism Ar. Beden, vücut. Krş. **cisim**
c.+i 227b/02
c.+ine 214b/14
c.+ini 198b/20, 209a/02
c.+ü+izam 193a/12
c.+üm 227a/15
c.+ümi 227a/17
c.+üñ 172b/09, 227a/21
c.+üñi 227a/09
cūd Ar. Cömertlik, elâçıklığı.
c.+a(ķalıb-ı cūd) 147a/04
cūş Far. Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk.
c.+a+gel- 152b/08, 209b/07, 211a/10
c.+eyle- 158a/11
cuzā Far. cudā Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı.

c.+ol- 205a/07
cüllāb Ar. cullāb Gül suyu.
c. 151a/04
c.+ın 208b/03
cümcüme Ar. Kafatası.
c. 154b/21
c.+it- 193b/03
cümle Ar. Bütün, hep, herkes.
c. 148a/15, 158a/21, 161b/17, 164a/05, 166a/08, 168a/19, 169b/03, 172a/15, 172b/02, 174a/03, 176a/04, 176a/20, 176b/01, 183b/04, 183b/06, 186a/16, 190a/07, 193a/17, 196b/02, 201b/14, 214a/18, 214b/21, 215b/08, 219a/06, 219a/09, 219a/17, 220a/17, 220b/12, 222a/07, 222a/10, 226a/10, 227a/13
c.+den 201a/14
c.+i cinnî 213b/09
c.+müz 148a/10, 164a/20
c.+müzden 148a/20
c.+müzi 158b/13, 205a/14
c.+si 149a/02, 164b/19, 176a/12, 182a/09, 199b/09, 218a/01, 219a/13
c.+sin 172a/06, 174b/13, 174b/13, 174b/14, 214a/19, 216a/16, 227a/06
c.+sinden 220a/02
c.+sine 210a/17, 226b/21
c.+sinüñ 157b/12
c.+ye 183b/05
cünbiş Far. 1. Eğlence, oyun, cümbüş.
Krş. **cünbüş**
c.+de 172a/07
c.+dedür 221a/11
c.+it- 180a/07
2. Hareket, kımıldanma, oynama.
c.+it- 223b/06
cünbüş Far. Eğlence, oyun, cümbüş.
Krş. **cünbiş**
c.+i 166b/09
2. Hareket, kımıldanma, oynama.

c.+inden 169b/01
c.+leri 217a/17
cündî Far. Askerî süvari, sipahi.
c.+(şâh-ı cündî) 156b/19
cünûnlık Delilik, çıldırma durumu.
c. 211a/19
cürm Ar. Suç, kabahat.
c.+i 201b/04
c.+ine 202a/20
c.+ini 207b/19
c.+ümi 146b/14
c.+üñe 162a/01
cüst ü çâpük Far. cüst ü çâbük Çabuk, hareketli, çevik, tetik.
c. 223b/13
cüst ü cû Far. Arayıp sorma, araştırma.
c.+it- 159a/13
c.+kıl- 200a/08, 213a/09
cüstele- Aramak, araştırmak.
c.-yem 213a/13
cüvân Far. Civan, genç.
c. 153b/20, 176b/17, 193b/02
c.+a 211a/16
cüvanlık Gençlik, delikanlılık.
c. 211a/19
cüzâm Ar. İyileşmesi güç bir deri hastalığı, miskin hastalığı.
c. 185a/07
cüzv'î Far. cüzv Küçük.
c. 194a/21

Ç, ç

çadır Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ.
ç. 170b/16
çağır- Bir kimseye gelmesi için seslenmek.
ç.-dı 187a/17, 224b/08

ç.-up 160b/08, 189a/15
çağla- Akarken coşkun sesler çıkararak taşıp dökülmek, köpürmek, çağıldamak.
ç.-yup 148b/10
çağlaş- Birlikte çağlamak.
ç.-dılar 149a/07
çağırış- Karşılıklı birbirine seslenerek çağırmak
ç.-dılar 150a/17, 150a/18, 150b/04
2. Birlikte bağırarak suretiyle gürültü çıkarmak.
ç.-dılar 150b/04
çâh Far. Kuyu.
ç.+ı Bâbil 197b/07
ç.+ı Bâbil 167a/07
çâk Far. Yırtık, yarık.
ç. 161b/17, 171b/04, 172a/07, 173a/07, 173b/16, 223a/03
ç.+it- 147b/12, 193b/09
ç.+ol- 195a/03, 195b/11, 195b/12, 196b/16
çakâl Far. şegâl Et oburlardan, kuyruğu tilkiye, rengi kurta benzer, memeli yabani hayvan.
ç. 174a/09, 174a/11
çâker Far. Kul, köle, bende.
ç.+(mutî-i çâker it-) 207a/07
ç.+eyle- 166a/08, 222a/09
ç.+i 219a/09, 219a/12
ç.+it- 218b/14, 222a/08
ç.+ol- 147a/12, 186a/16, 214a/09, 220a/17, 220b/03
ç.+ün 220b/03
çakış- Karşılıklı söz yarışması yapmak.
ç.-mağda 182b/05
çal- Vurmak, darbe endirmek.
ç.-araç 191a/05
ç.-dı 190a/17, 190a/21, 190b/05, 190b/10, 191b/03, 191b/21192a/11, 192a/13, 192b/12, 192b/13, 192b/15
2. Bir çalgı ile icra etmek.

ç.-dı 227a/03
ç.-dılar 170b/04
Çalab Tanrı, Allah.
ç. 180a/03
çaldur- Çalma işini yaptırmak.
ç.-urdum 227a/03
çalın- Çalma işine konu olmak.
ç.-up 181b/21
çāliš Far. Savaşta düşmana karşı kibir ve naz ile yürüme.
ç.+i 157b/17
çalkan- Deniz, göl dalgalanmak.
ç.-dı 192b/10
çalkın- Çalkanmak, sarsıla sarsıla yürümek.
ç.-dı 191a/21
Çalkūk-ı dīv Pehlivan devlerden biri.
ç. 217b/03
Çalsalar Cin adı.
ç. 216/12
çanaqçı Çanak üreten veya satan kimse.
ç. 195a/14
çāpūklik çābūklik Çeviklik.
ç.+in 213a/14
çāpūk Far. çābūk Hızlı.
ç. 213a/13
çār Far. Dört.
ç. 210b/01, 218b/13, 222b/10, 222b/11
ç.+ı sipihr 180a/07
çāre Far. 1. İlaç, deva, tedbir.
ç. 148a/14, 156b/11, 200b/21, 201a/02, 204a/14, 204a/14, 204a/21, 204b/07, 205a/20
ç. 148b/16, 148b/18
ç.+bul- 174b/05, 220a/15, 223a/07
ç.+kıl- 193a/13
ç.+ol- 223a/12, 223a/13, 223b/17
2. Kurtuluş yolu.
ç.+si 149a/18, 204b/05, 212a/14

çār-erkān Far. Dört eleman.
ç. 227b/12
ç.+dan 147a/14
çarḥ Far. Gökyüzü, kainat, felek, alem, dünya.
ç. 150a/13, 158a/07, 180a/05, 210b/01
ç.+(farḳu çarḥ) 210b/01
ç.+a 203b/21
ç.+ı 150a/02
ç.+ı 'aşır 186a/20
ç.+ı 'ayyūḳ 150b/21
ç.+ı a'zam 147a/05
ç.+ı çehār 159b/13
ç.+ı eflāk 215b/09
ç.+ı felek 172b/08
ç.+ı ġadr 177a/17
ç.+ı gerdūn 203b/07
ç.+ı nā-mihrübān 162b/01
ç.+ı nūh-ser 161a/12
ç.+ı siyāh 150b/21
ç.+ı tinnīn 219a/16, 220a/21
ç.+uñ(ḥammām-ı çarḥ) 146b/08
ç.+ı mesken 227b/13
çār ü nā-çār Far. Çaresiz, ister istemez.
ç. 204b/04
çār-'unşur Far., Ar. Dört eleman, dört öge.
ç.+a 166b/07, 166b/08
çār-yār Far. Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekr, Ömer, Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife.
ç.+ı 146b/12
çat- Birbirine bağlamak, tutturmak.
ç.-mıslar 172a/08, 222b/11
ç.-up 162b/13, 183b/02, 214b/14, 214b/14
çatal Çatal.
ç. 195b/08
çav Ses, ün, haber.
ç.+ı 152b/04

ç.+ı(hüsn-i çav) 151b/01
ç.+ol- 211a/05
çavlayış Çağlayış, çağlamak eylemi ve biçimi.

ç.+ıla 203a/12
çavuş Orduda onbaşından sonra gelen erbaş.

ç.+lar 157b/21, 169a/02,
183a/09

ç.+larına 169a/15
çayır Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.

ç. 188a/21, 188b/06, 188b/10
çaynak Yırtıcı kuş ve hayvan tırnağı.
ç. 203a/20

çehān Far. Damlayan, damlayıcı.
ç. 164a/05, 171b/07, 227b/04
ç.+dur 157a/18

çehār Far. Dört.
ç. 178b/01
ç.+uma(çarḥ-ı çehār) 159b/13

çehār-bāliş Far. Padişahların ve büyüklerin üzerinde oturdukları dört katlı şilte.
ç. 178a/20

çehre Far. Yüz, surat.
ç.+sinden 179a/14

çek- 1. Üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak.
ç.-di 190b/03, 192b/14 223a/19
ç.-üp(kılıç çek-) 190a/17
ç.-di(harbe çek-) 227a/08
ç.-üp(tîğ çek-) 152b/02

2. Bir şeyi tutup kendine doğru veya başka bir yöne doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.

ç.-di 223a/19
ç.-diler 170b/13
ç.-üp 147b/14, 148b/08,
184b/14, 189a/10, 190b/12, 191a/18,
193a/01, 203a/17

3. Bir duyguyu içinde yaşatmak.

ç.-di(cefā çek) 210a/11
ç.-di(intizār çek-) 198a/08
ç.-erdi(intizār çek-) 177b/06
ç.-erem(‘azāb çek-) 227a/18
ç.-ersin(zahmet çek-) 195b/21,
196a/01
ç.-me(elem çek-) 209b/19
ç.-mek(belā ve mihnet çek-) 207a/12
ç.-mekde(intizār çek-) 168b/15
ç.-meyesin(infi‘āl çek-) 203a/07
ç.-mez(ğam çek-) 205b/01
ç.-miş(zahmet çek-) 224b/15
ç.-üp(ğuşsa-i ğam çek-) 203a/21

4. Söylemek, demek.

ç.-erler(gül-bang çek-) 181b/06
ç.-esiz(aheng çek-) 164b/03
ç.-üp(āvāz çek-) 192a/19
ç.-üp(dem çek-) 164b/02,
164b/03, 179b/10, 179b/14, 180b/07,
187a/16, 189a/03, 194b/17, 195a/16,
198a/06, 213b/01, 220a/11, 221a/14,
221b/03, 221b/13, 221b/15, 221b/17

5. Herhangi bir engel kurmak.

ç.-di(siper çek-) 192a/15
ç.-esiz(ceng çek-) 164b/03
6. Asmak, ceza olarak bağlamak, vurmak.

ç.-diler (bende çek-) 212a/09,
212a/10
ç.-dük(bende çek-) 212a/13
ç.-eler(bende çek-) 165a/20,
168a/02, 168a/12
ç.-em(bende çek-) 165a/12,
166a/09
ç.-er(zencīre çek-) 168b/06
ç.-esiz(bende çek-) 164a/12,
164a/15, 164a/16
ç.-esiz(zencīre çek-) 166b/19
ç.-evüz(bende çek-) 167b/13,
208a/21

ç.-eyin(bende çek-) 166a/21
 ç.-ile(bende çek-) 166b/10
 ç.-medi(bende çek-) 164a/13
 ç.-mege(bende çek-) 168b/07
 ç.-mek(bende çek-) 165b/10
 ç.-üp(bende çek-) 165a/15,
 168a/08
 7. Germek.
 ç.-diler 148b/05
 ç.-dügi 173a/15, 173a/20,
 173b/03, 173b/07, 173b/10
 ç.-se 173b/03
 ç.-üp 173a/09, 173a/12
 ç.-üp+dur- 173a/17
 ç.-üp+tır- 173a/21
 8. Solukla içine almak.
 ç.-e 195a/14
 8. Yürütmek, sürmek
 ç.-üp ç.-üp 148a/18, 148a/19,
 149b/13,
 9. Göndermek, sevk etmek.
 ç.-üp 198a/19, 199a/02, 214a/10
çekil- Bulunduğu yerden yukarıya
 çıkarılmak.
 ç.-di 225a/05
 ç.-üp 225a/15, 225a/19
çekin- Geri durmak.
 ç.-mesinde 147b/13
çekiş- Birlikte söylemek, birlikte
 demek.
 ç.-üp(dem çekiş-) 183b/18
çeküç Çekiç.
 ç. 223a/04, 224a/05, 224a/21
 ç.+e 224a/01
 ç.+i 223a/05, 224a/03, 224a/04,
 224a/12, 224a/14, 224a/15, 224a/17
 ç.+ün 223b/20
çemen Far. Çimen, yeşillik yer.
 ç. 188b/06, 188b/10
 ç.+ler 188a/21

çenber Far. Bir düzlemde, sabit bir
 noktaya aynı uzaklıkta olan noktaların
 meydana getirdiği kapalı eğri, daire.
 ç.+den 191a/04
 ç.+kıl- 183a/20
 2. Felek.
 ç.+i 210b/01, 228b/07
çeng Far. Harba benzeyen bir çeşit telli
 çalgı.
 ç. 170b/03, 208b/08
 ç.+i 227a/03
 ç.+lere 208b/08
 ç.+lerin 170b/04
çengāl Far. Çengel, kanca.
 ç. 189b/16
çeng-çū Far. ceng-cū Savaş için vesile
 arayan, kavgaya hazır.
 ç.+lar 158a/03
çerā Far. çirā Nasıl.
 ç. 146b/05
çerende Far. Otlayıcı, otlayan.
 ç. 163b/20, 183b/01, 196b/02,
 197a/18, 198b/16
çeri Asker.
 ç. 158a/11, 160a/10, 194b/12,
 194b/13, 222a/17
 ç.+dür 158a/14
 ç.+le 215b/16
 ç.+mi 189b/21
 ç.+müzi 157b/21
 ç.+nüñ 158a/16
 ç.+si 158b/01, 159b/15, 159b/20,
 192b/10, 194b/10, 217b/15
 ç.+sile 197b/08, 214a/12,
 216b/06, 216b/11, 216b/14, 216b/16,
 217b/08
 ç.+sin 152b/01, 169a/13,
 172b/05, 194b/16, 197b/09, 214a/01,
 218a/02
 ç.+sinden 157b/02, 159b/12
 ç.+sine 159b/15
 ç.+sini 216b/18

ç.+ye 172b/05, 189b/20
ç.+yi 157b/20
ç.+yle 158a/18
çerilü Askerli.
ç. 216b/18
çeşm Far. Göz.
ç.+i 228b/06
ç.+i cihân 146b/15
ç.+i güş 199a/04
ç.+i güş ol- 181a/21, 181b/01
ç.+i kan 178b/06
ç.+i nemgîn ol- 177b/19
ç.+i nûr 146b/13
ç.+in 146b/07
çeşme Far. Pınar, kaynak.
ç.+si 152a/16
ç.+sin 152a/14
ç.+siyle 152a/15
çevir- Yönetmek, idare etmek. Krş.
çevür-
ç.-üp 147b/04
2. Ateşe karşı döndüre döndüre kebab etmek, pişirip kızartmak.
ç.-üp 150b/17
3. Daire şeklinde hareket ettirmek, döndürmek.
ç.-üp 191a/06
4. Bir şeyi bir yere doğru döndürmek.
ç.-üp(baş çevir-) 190a/14, 190b/04, 192b/15
ç.-üp(yüz çevir-) 158a/15
çevre Yakın olan yerler, etraf, civar.
ç. 151b/17, 154b/08, 221a/06
ç.+al- 170b/18, 172a/10, 173a/10
ç.+lerin 159b/03
ç.+si 152a/17
ç.+sin 201a/01
ç.+sinde 173b/19, 188b/07
çevrin- Çevresini dolaşmak.
ç.-üp 148a/18

çevür- Daire şeklinde hareket ettirmek, döndürmek. Krş. **çevir-**
ç.-di 190a/12, 191a/13, 191a/19, 192b/05
2. Bir şeyi bir yere doğru döndürmek.
ç.-di 191b/05, 192a/21
çez- Açmak, çözmek.
ç.-üp 200b/18
çezil- Çözölmek.
ç.-üp 191a/02
çibuk Küçük ve ince ağaç dalı, ağaç olmak üzere toprağa dikilen körpe dal.
ç.+ın 183a/09
çık- 1. Bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.
ç. 224b/06
ç.-a 185a/09, 198a/03, 219b/11, 224b/07
ç.-alar 172b/14
ç.-amadı 224b/13
ç.-amayacak 224b/16
ç.-an 160a/04, 174b/17, 183b/21
ç.-ar 157a/14
ç.-dı 182b/11, 197b/06,
ç.-dılar 148a/09, 160b/14, 172b/15, 226b/03
ç.-mağa 157a/13
ç.-mak 226a/14
ç.-ması 165b/05, 165b/07
ç.-maz 150a/10, 225b/18
ç.-up 150a/19, 150b/03, 160b/13, 162b/15, 165b/04, 170a/06, 171b/03, 172b/16, 174b/12, 179b/02, 181b/08, 189a/04, 190b/16, 198a/05, 218b/20
2. Yüksek bir yere çıkmak, birşeyin yukarısına doğru yürümek, tırmanmak.
ç. 225a/13, 226a/07, 226a/12, 226a/19
ç.-a+gör- 225a/14
ç.-ayın 218a/05
ç.-dı 226a/15, 226a/15, 226a/16

- ç.-dılar 169a/08
ç.-up 172a/09, 176a/19,
178a/20, 181b/07, 182a/03, 182b/04,
182b/21, 183b/12, 216a/10, 223a/17,
226b/12
ç.-up+tır- 225a/19
3. Birden görünmek, ortaya çıkmak.
ç.-a+gel- 166a/15, 169a/09,
194a/06, 208b/18
4. Karaya ayak basmak.
ç.-acağumuza 151a/16
ç.-dum 151a/17
5. Dışarıya doğru çıkıntı teşkil etmek.
ç.-an 225b/05
6. Ses için duyulur hâle gelmek.
ç.-an 208a/06
7. Meydana gelmek, oluşmak, olmak.
ç.-ar 147b/18, 178b/05, 178b/06,
178b/06, 188b/10,
ç.-mamış idi 148a/13
ç.-mış 148b/06
ç.-up 148a/08, 148b/06
8. Yükselmek.
ç.-ar 151b/18, 152a/17, 174b/16,
178b/03, 178b/04, 178b/04, 195a/15,
224b/04, 224b/07
ç.-dı 150b/21, 165b/21, 167a/15,
ç.-dı(felege çık-) 167a/16,
167a/17
ç.-mağa 199b/21
ç.-sa+gerek 218b/18
ç.-up 152a/11, 195a/15
ç.-up (felege çık-) 213b/07
9. Üstüne binmek.
ç.-dı 191b/19
ç.-up 184a/05
ç.-up+tır- 166b/17
10. Bulunmak, bulunduğu tespit
edilmek.
ç.-dı 174b/18, 175a/05
11. Gezmeye gitmek.
ç.-dı(seyrâna çık-) 189a/21

12. Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak,
bir yeri terketmek.
ç.-duğı 164b/16
ç.-up 165b/04,
ç.-dum 164b/15
ç.-up 164b/16
13. Yok olmak, kalmamak.
ç.-maya 209a/19
ç.-up 176b/13
14. Bulunduğu yerden fırlamak,
kopmak.
ç.-mış 147b/14, 148b/14
çıkār- 1. Birinin veya bir şeyin
çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep
olmak.
ç. 178a/05
ç.-a 173b/11
ç.-alar 148b/17
ç.-aldan 163b/02
ç.-an 207b/10
ç.-sın 158b/08, 158b/15
ç.-dı 151a/12
ç.-dılar 147b/21, 174b/13,
178a/08
ç.-ken 225b/05
ç.-lar 172a/01
ç.-mağa 166b/11, 204a/20
ç.-maz 184b/15
ç.-up 153b/08, 157b/08,
158b/13, 175a/05, 187b/21, 190b/17,
191b/10, 191b/16, 192a/20, 192b/04,
192b/19, 200b/10
2. Yüksek bir yere çıkarmak, yukarı
iletmek.
ç.-dı 150b/21, 178a/20, 195a/16,
224b/12, 225a/08
ç.-dılar 182b/12
ç.-sa 167b/21
3. Dışarıya doğru çıkarmak.
ç.-up 182b/05
4. Meydana getirmek, oluşturmak.
ç.-urdi 213b/13

ç.-an 186b/08, 189b/04
ç.-dum 150b/15
çıkıl- Çıkma işi yapılmak.
ç.-ur 225b/19
çınār Far. çenār Gövdesi kalın, yaprakları parçalı, uzun ömürlü, bahçe ve parklarda süs ağacı olarak dikilen büyük ağaç.
ç. 217a/07, 217a/11
ç.+(şāh-ı çınār) 199a/20
çınla- Çın çın ötmek.
ç.-dı 199b/07
çırāğ Far. چراغ Fitol, mum.
ç.+ı 205b/01
çi Far. Ne.
ç. 191b/17
çiçek Çiçek.
ç. 157a/10
çift Far. cuft . Karı kocadan veya bir takım meydana getiren şeylerden her biri.
ç. 162b/14, 178b/09, 178b/15
ç.+i 163a/11
ç.+ümden 163a/08
çihān Far. Çok, birçok.
ç. 211b/13
çile Far. Eziyet, sıkıntı, meşakkat.
ç. 165a/02
çīn Far. Kıvrım, büküm.
ç. 190b/17, 190b/17, 191a/15
Çīn Çin, yer adı.
ç. 151b/12
ç.+(kaşr-ı mu'allā-yı Çīn)
226b/07
ç.+(naqqāşu Çīn) 151b/06,
210b/15, 211b/20
ç.+(şüret-i Çīn) 178b/01,
178b/02
ç.+den(şehir-i Çīn) 151a/21
ç.+üñ(naqqāş-ı Çīn) 209b/09
çīn Far. Kıvrım, büküm.

ç. 190b/17, 190b/17
çin Öz, katıksız.
ç. 191a/15
çīnī Far. Sırlı ve süslü, pişmiş balçıktan yapılmış olan.
ç. 192b/07, 222b/11
ç.+y+ile 208b/02
çirkin Far. çirkīn Güzel olmayan.
ç. 149b/02
çit- Bir araya getirip tutturmak, birleştirmek.
ç.-üp 162b/13
çiz- Çizgilerle belirtmek, resmetmek.
ç.-di 185a/14
çizgür- Çizgilerle belirtmek, resmetmek.
ç.-elüm 185a/13
çoğ Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan. Krş. **çok**
ç. 211b/11
ç.+ol- 154a/19
çoğal- Fazlalaşmak, artmak, az iken çok olmak.
ç.-ur 185a/07
ç.-ursa 219a/17
çok 1. Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan. Krş. **çoğ**
ç. 148b/12, 148b/12, 148b/13, 152a/08, 158b/06, 161b/08, 170a/20, 179a/06, 185a/04, 191b/08, 206b/05, 208b/16, 211b/14, 211b/19, 212a/02, 220b/04, 220b/05, 223a/09
ç.+dur 186a/14, 188a/14, 198a/01
ç.+ol- 184b/19
2. Belli bir ölçünün üstünde.
151b/05, 157a/17, 161b/10, 169b/11, 197a/13, 197a/14, 198b/04, 204a/03, 204a/03,
çokluk Çok olma durumu, fazlalık, bolluk.

ç. 160b/15
çomak Değnek.
 ç. 171b/11
çök- 1. İnerek kaplamak, inmek, bastırmak
 ç.-di 199b/05
 ç.-er 149b/01
 ç.-miş idi 149b/01
 2. Yıkılıp dağılmak, son bulmak.
 ç.-mekden 207a/12
 3. Ayakları üstüne oturmak.
 ç.-üp(diz çök-) 182b/17, 183a/02, 201a/05
çömlek Süzölmüş çamura istenen şekil verildikten sonra pişirilmek suretiyle elde edilen tencere, küçük küp ve benzeri kaplara verilen isim.
 ç. 154b/07
 ç.+e 154b/08
çöp Far. çüb Çöp.
 ç.+i 166a/03
 ç.+ince 148b/08
çöz- Bir şeyi bağlı, düğümlü, sarılı veya ilikli durumdan çıkarmak, açmak.
 ç.-üp 158a/02
çuğkal Eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırh.
 ç.+ların 212b/15
çuğkur 1. Vücutta pek derin olmayan girintili yer.
 ç. 195b/07, 195b/07
 2. Çevresine göre daha aşağı seviyede bulunan yer.
 ç.+a 148b/10
çün Far. Niçin.
 ç. 146b/05
çün u çerā Far. Nasıl, niçin.
 ç.+dır 201b/16, 201b/17
çüpān Far. çübān Çoban, sığırtaç.
 ç. 204b/02, 215a/05, 218b/01
çü Far. Çünkü, mademki.

ç. 189b/20, 211b/15, 220b/16, 228a/07
çün Far. Çünkü.
 ç. 146b/14, 151b/05, 152b/04, 153a/02, 161b/18, 162a/12, 162a/16, 166a/04, 177a/08, 177a/17, 181b/20, 186a/13, 188b/11, 193a/17, 193b/06, 193b/11, 193b/13, 199b/08, 202a/04, 203b/01, 204a/01, 204a/14, 204a/14, 205a/02, 205b/16, 205b/17, 207b/05, 208a/02, 208b/01, 210a/09, 211b/10, 212b/20, 216b/20, 219a/07, 220a/12, 220b/01, 221a/06, 222a/11, 226b/20, 227b/04, 227b/12, 227b/12, 228b/09
çünkü Far. Çünkü, mademki. Krş.
çünkim, çünküm
 ç. 149b/09, 150b/06, 150b/08, 150b/15, 151a/11, 151b/19, 158b/19, 160a/04, 160a/21, 162a/06, 162a/09, 163b/18, 166b/05, 167b/11, 172a/13, 181a/11, 187b/18, 189a/16, 189b/20, 193b/12, 195a/20, 196a/01, 196b/03, 196b/18, 196b/21, 197a/06, 199b/21, 204b/06, 206b/02, 209a/07, 209b/06, 212a/17, 213b/14, 224a/09, 227b/01, 227b/03, 227b/07
çünkim Far., T. Çünkü. Krş. çünkü, çünküm
 ç. 151b/07, 157a/12, 165b/03, 167a/18, 168b/15, 175a/14, 182a/01, 182b/07, 207b/06, 209a/13, 209a/15, 210b/19, 211a/06, 222a/15, 224b/16
çünküm Far., T. Çünkü. Krş. çünkü, çünkim
 ç. 151a/02
çüri- Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevi değişikliğe uğrayıp bozulmak, dağılmak.
 ç.-medük 205b/21
 ç.-miş 150a/14, 150a/15, 205b/21

ç.-yen 203a/12
ç.-yorur 150a/15
ç.-yüp 150a/08
çürüt- Çürümesine, bozulup dağılmasına
sebeup olmak. Krş. **çürüt-**
ç.-ür 155a/19, 155b/18
çürüt- Çürümesine, bozulup dağılmasına
sebeup olmak. Krş. **çürüt-**
ç.-di 227a/17

D, d; Ð, ð

da Dahi, bile, esasen, fakat, artık,
aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta ve
benzeri manalara gelen, kelimedenden ayrı
yazılan takı. Krş. **de**
d. 212a/02
dābbe Ar. Binek ve yük hayvanı.
d.+i arz 163b/21
dād Far. 1. Yardım, himmet.
d.+eyle- 227b/05
2. Verme, veriş.
d.+kıl- 219b/06
dād Far. Adalet, doğruluk.
d.+ı 227b/06
dağal Far. Sahte para.
d.+(ðarb-ı dağal ol-) 146b/03
Ðahḥāk Ar. Cemşid'i öldürerek saltanat
tahtına oturan efsanevi İran hükümdarı.
Krş. **Ðahḥāk-i mārī**
ð. 152a/08
ð.+e 152a/12
ð.+i 152b/04, 209a/05
ð.+i tāzī 152a/04, 152a/06,
152a/10, 152a/12, 152a/21, 209a/01,
209a/02, 209a/03, 209a/08
ð.+(şāh-ı Ðahḥāk) 152b/03
Ðahḥāk-i mārī Cemşid'i öldürerek
saltanat tahtına oturan efsanevi İran
hükümdarı. Krş. **Ðahḥāk**
ð. 209a/01

dahı Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de
manalarına gelen kuvvetlendirme sözü.

d. 147a/13, 147b/10, 147b/10,
147b/12, 147b/12, 147b/18, 147b/19,
147b/21, 147b/21, 148a/01, 148a/02,
148a/09, 148a/18, 148b/01, 148b/02,
148b/07, 148b/21, 149a/09, 149a/16,
150a/01, 150a/04, 150a/06, 150a/12,
150a/16, 150a/20, 150a/21, 150a/21,
150b/05, 150b/12, 150b/21, 151a/06,
151a/07, 151a/12, 151a/14, 151b/16,
151b/17, 151b/19, 152a/02, 152a/06,
152a/10, 152a/15, 152a/15, 152a/16,
152a/19, 152b/20, 153a/06, 153a/09,
153a/14, 153b/02, 153b/10, 153b/13,
153b/14, 153b/15, 153b/17, 153b/20,
153b/20, 154a/04, 154a/09, 154a/15,
154a/15, 154a/17, 154a/18, 154b/06,
154b/11, 155a/03, 155a/03, 155a/05,
155a/12, 155a/18, 155b/03, 155b/03,
155b/11, 155b/14, 155b/16, 155b/21,
156a/05, 156a/11, 156a/15, 156a/16,
156b/01, 156b/09, 156b/10, 156b/12,
156b/14, 156b/16, 157a/05, 157a/07,
157a/16, 157b/11, 157b/11, 157b/16,
157b/17, 157b/17, 157b/19, 157b/21,
158a/05, 158a/06, 158a/06, 158a/21,
158b/01, 158b/03, 158b/09, 158b/16,
158b/18, 159a/03, 159a/04, 159a/08,
159a/10, 159a/10, 159a/11, 159a/17,
159a/18, 159b/07, 159b/08, 159b/11,
159b/11, 159b/15, 159b/17, 160a/01,
160a/01, 160a/13, 160a/13, 160a/15,
160a/21, 160b/07, 160b/07, 160b/10,
160b/10, 160b/13, 160b/15, 160b/17,
160b/18, 160b/20, 160b/20, 160b/21,
161a/04, 161a/05, 161a/08, 161a/12,
161a/16, 161b/01, 161b/04, 161b/07,
161b/08, 162b/08, 162b/15, 162b/16,
162b/16, 163a/02, 163a/18, 163b/04,
163b/10, 164a/17, 164b/08, 164b/16,
165a/04, 165a/18, 165a/19, 165b/01,

165b/06, 165b/15, 166a/11, 166b/07,
166b/15, 166b/20, 167a/06, 167a/08,
167a/16, 167a/17, 167a/20, 167b/09,
167b/10, 167b/16, 168a/01, 168a/03,
168b/01, 168b/04, 168b/07, 168b/17,
169a/06, 169a/07, 169a/08, 169a/18,
169b/02, 169b/07, 169b/07, 169b/13,
169b/14, 169b/15, 169b/18, 170a/06,
170a/15, 170a/15, 170a/17, 170a/19,
170b/03, 170b/21, 171a/07, 171a/14,
171b/01, 171b/01, 171b/05, 172a/08,
172a/08, 172a/11, 172a/14, 172b/03,
172b/05, 172b/14, 172b/18, 173a/01,
173a/01, 173a/06, 173a/06, 173a/20,
173b/18, 173b/18, 174a/02, 174a/06,
174a/09, 174a/12, 174a/14, 174b/04,
174b/10, 174b/10, 174b/12, 174b/13,
174b/21, 175a/05, 175a/05, 175a/08,
175a/12, 175a/16, 175b/12, 175b/18,
176a/03, 176a/09, 176a/11, 176a/16,
176a/16, 176a/18, 176b/08, 176b/12,
176b/14, 176b/15, 178a/15, 178a/16,
178b/14, 178b/14, 179a/01, 179a/03,
179a/06, 179a/12, 179a/21, 179b/01,
179b/14, 180a/08, 180b/04, 180b/19,
181a/11, 181a/12, 181a/12, 181a/19,
181a/21, 181b/07, 181b/09, 181b/10,
181b/11, 181b/12, 181b/15, 181b/16,
181b/18, 182a/10, 182a/14, 182b/09,
183b/07, 183b/12, 183b/13, 183b/14,
183b/20, 184a/05, 184a/14, 184a/17,
184b/03, 184b/05, 184b/15, 184b/20,
185a/01, 185a/02, 185a/05, 185a/06,
185a/07, 185a/15, 185a/17, 185a/18,
185a/18, 185b/18, 186a/03, 186a/04,
186a/05, 186a/16, 186a/16, 186a/17,
186b/15, 186b/21, 187a/17, 187a/20,
187a/21, 187b/06, 187b/06, 187b/14,
187b/21, 188a/02, 188a/05, 188a/12,
188a/13, 188a/16, 188b/01, 188b/12,
189a/13, 189a/14, 189b/02, 189b/07,
189b/15, 190a/11, 190a/12, 190a/16,

190a/19, 190a/20, 190a/20, 190a/20,
190b/01, 190b/10, 190b/13, 190b/18,
190b/18, 190b/20, 191a/02, 191a/10,
191b/03, 191b/04, 191b/05, 191b/09,
191b/11, 191b/14, 191b/14, 191b/15,
191b/17, 191b/20, 191b/20, 192a/02,
192a/05, 192a/12, 192a/13, 192a/14,
192a/16, 192a/18, 192a/20, 192b/01,
192b/02, 192b/02, 192b/03, 192b/07,
192b/10, 192b/13, 192b/13, 192b/20,
193a/13, 193b/19, 193b/21, 194a/16,
194a/20, 194b/01, 194b/05, 194b/15,
195a/20, 195b/19, 196a/05, 196b/08,
196b/12, 197a/02, 197a/15, 197a/21,
197b/05, 197b/12, 198a/04, 198a/14,
198a/16, 198a/19, 198b/02, 198b/04,
198b/08, 198b/09, 198b/19, 198b/21,
199a/03, 199a/10, 199a/10, 199a/10,
199a/18, 200a/13, 200a/21, 200b/08,
200b/16, 200b/17, 200b/19, 200b/19,
201a/01, 201b/08, 201b/14, 201b/16,
201b/19, 201b/20, 202a/17, 202a/19,
202b/01, 202b/02, 202b/09, 202b/15,
202b/18, 202b/18, 203a/14, 203a/16,
203a/19, 203b/15, 204a/21, 204b/15,
204b/19, 204b/20, 205a/06, 205b/07,
205b/10, 206a/21, 206b/02, 206b/21,
207a/02, 207a/03, 207a/11, 207a/12,
207a/18, 207b/11, 207b/11, 207b/20,
208a/12, 208a/13, 208a/19, 208b/03,
208b/04, 208b/05, 208b/06, 208b/06,
208b/10, 208b/11, 208b/11, 208b/14,
208b/16, 209a/10, 209a/12, 209b/07,
209b/12, 209b/17, 210b/11, 210b/13,
210b/14, 210b/16, 210b/21, 211a/08,
211a/15, 212a/07, 212a/10, 212a/12,
212b/01, 212b/03, 212b/06, 212b/10,
212b/14, 212b/17, 212b/19, 213a/07,
213a/15, 214a/07, 214a/07, 214a/07,
214b/05, 215b/18, 215b/18, 216a/03,
216a/05, 216a/08, 216a/17, 216a/20,
216a/21, 216b/01, 217a/01, 217b/03,

217b/12, 217b/18, 218a/16, 218a/18,
218a/18, 218b/05, 218b/08, 219a/02,
221a/09, 221a/13, 221a/17, 221b/17,
221b/20, 222a/16, 222a/19, 222b/04,
222b/06, 222b/09, 222b/14, 223a/02,
223a/12, 223a/13, 223b/03, 223b/08,
223b/14, 223b/14, 223b/19, 224a/04,
224a/06, 224a/12, 224a/13, 224a/17,
224a/18, 224a/21, 224b/03, 224b/07,
224b/10, 224b/10, 224b/10, 224b/10,
225a/02, 225a/03, 225a/05, 225a/09,
225a/11, 225a/14, 225a/15, 225a/16,
225a/17, 225b/03, 225b/06, 225b/08,
225b/11, 225b/12, 225b/16, 225b/17,
225b/19, 225b/19, 225b/20, 226a/04,
226a/11, 226a/12, 226a/14, 226a/15,
226a/15, 226a/16, 226b/01, 226b/02,
226b/02, 226b/06, 226b/13, 226b/15,
227a/17, 228a/15

dahl Ar. Tesir, etki.

d.+i 194a/14

dā'im Ar. Her zaman, sürekli olarak,
daima.

d.+ün 173a/16

dā'imā Ar. Her vakit, her zaman,
devamlı olarak.

d. 146b/13

daḡ Kadar, deġin.

d.+ın 150a/08

daḡ dek Gibi.

d. 195a/13

dāl Ar. İki büküm olmuş.

d.+it- 164b/21

ḡalālet Ar. Doğru yoldan ayrılma,
yoldan çıkma, sapıtma, sapıklık

d.+(küfr-i ḡalālet) 218a/20

dāmen Far. Etek, uç, kenar.

d.+inde 198b/17, 216b/03,

218a/10

dānā Far. Alim, bilgin, bilgili, bilen
kimse.

d. 149a/14, 150b/11

d.+(feylesof-ı dānā) 178a/03

d.+(merd-i dānā) 211a/08

d.+sı 164a/08

dāne Far. Tane, tohum.

d. 179a/10, 183b/21

danış- Bir konu hakkında birine fikir
sormak, baş vurup görüşünü almak,
tavsiyesini öğrenmek.

d.-dılar 149a/07

d.-dum 197b/13

danışık Bir husus üzerinde karşılıklı
konuşup fikir alış verişinde
bulunma, istişare, meşveret.

d.+it- 148a/17

ḡar Ar. ḡarr Sıkıntı, bela.

d. 146b/03

dār Far. Birkaç bölümden ibaret
mesken, ev, konak.

d. 222b/10

d.-ı beḡā 153a/14

d.-ı fenā 153a/13

d.+ma 222b/08

dār Far. İdama mahkûm olanların
asıldığı daraġacı.

d.+dan 161a/02

d.+eyle- 160b/07

d.+it- 152a/08, 160a/19,

160b/02, 160b/05

d.+ḡıl- 160b/10, 197b/12

dār Far. Savaş, kavga, mücadele.

d.+it- 152b/01, 152b/02

ḡarabe taḡtası (?) Kalkan.

ḡ. 189b/13, 192b/19

ḡarb Ar. 1. Vurma, vurulma, vuruş.

ḡ. 193a/07

ḡ.+(ḡarbü ḡarb) 190a/07

ḡ.+dan 155a/20

ḡ.+ı dest 214a/09, 214a/17

ḡ.+ıla 214b/03

ḡ.+irgür- 217b/02

ḡ.+u ḡarb ur- 167b/15

d.+ur- 191a/10, 192a/21,
192b/01, 192b/02, 192b/02, 192b/03,
193a/06

2. Para basma.

d.-ı dağal ol- 146b/03

dārū Far. İlaç.

d. 208b/01, 208b/02, 208b/13

d.+y-ı hūş-ber 205b/11, 205b/12,
212a/05, 212a/06, 212a/08

dārū's-selām Ar. Cennet.

d. 162a/05

Dāsir-i tekvīn Süleyman Peygamber'e
hizmet eden bir yaratık adı.

d. 194a/06, 221b/15

d.+den 194b/07

d.+ile 183b/17, 195a/17,
197b/19

dāsītān Far. Hikâye, masal, destan. Krş.

dāstān, destān

d.+(remz-i dāsītān) 161b/14

d.+lar 221a/04

dāstān Far. Hikâye, masal, destan. Krş.

dāsītān, destān

d.+(der-beyān-ı temşilāt-ı
dāstān-ı māzī) 176b/18

Dā'ūc-ı cinnī Bir cin kavası.

d. 199a/11

da'vāt Ar. da'avāt Davetler, çağırımlar.

d.+ınuñ 166b/15

da'vet Ar. Çağırma, gelmesini isteme,

d.+eyle- 166b/20, 216a/05,
216a/16

d.+i Süleymān 214a/08

d.+it- 155a/09, 165a/08,
165a/14, 167a/01, 200b/07

d.+kıl- 180a/16

d.+le 165a/08, 165a/08

da'vī Ar. Dava.

d.+i dostı kıl- 210a/20

Dāvud Ar. Hz. Süleyman'ın babası,
İsrailoğullarının hükümdarı ve
peygamberi.

d. 149b/19, 166a/17, 169b/21,
176b/15, 177b/03, 200a/02, 201a/11,
201a/16, 201b/11, 201b/16, 204b/13,
204b/14, 206b/11, 215a/03, 215a/05,
218b/01

d.+ı 164b/21

d.+ı nebī 219b/20

d.+ıçun 166a/04

Dāvudī Ar. Davut Peygamber'in sesine
benzer kalın, gür ve etkili ses.

d.+(laḥn-ı Dāvudī) 162a/12

dāye Far. Sütüne, dadı, taya.

d.+lere 203a/09

d.+sine 182a/13

dāye-dār Far. Bakıcı.

d. 227b/12

dāyim Ar. dā'im Devam eden, devamlı,
sürekli, fasılasız.

d. 148a/05, 149b/08, 152a/16,
152a/16, 167a/05, 188a/16, 207b/12,
210a/08, 216a/19, 216a/21, 220a/19,
220a/19, 227a/06

d.+eyle- 228a/02

dāyimā Ar. dā'imā Her vakit, her
zaman, devamlı olarak.

d. 150b/11, 154a/16, 167a/11,
167a/21, 176b/20, 183b/06, 207a/13

dāyire Ar. dā'ire Çember.

d. 150a/13

d.+ı Hindū 222a/21

d.+it- 222a/21

d.+kıl- 222b/12

d.+sinde 168a/15

d.+sini 224b/17

de Dahi, bile, esasen, fakat, artık,
aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta ve
benzeri manalara gelen, kelimedden ayrı
yazılan takı. Krş. **da**

d. 179a/18, 179b/19
de- Demek, söylemek. Krş. **di-**
 d.-digün 205a/13
 d.-dügünden 149a/15
 d.-miş 161b/06
 d.-mişlerdür 179a/07, 204a/09
 d.-rsin 196a/08
 d.-yicek 148a/11, 148a/16,
 149a/03, 153b/21, 154b/02, 155a/08,
 157b/05, 158a/13, 158a/17, 158b/18,
 161b/04, 162b/19, 163b/15, 164a/17,
 165a/04, 165a/11, 165b/13, 166b/19,
 166b/21, 167b/01, 167b/07, 167b/14,
 170a/04, 172b/18, 173a/13, 173a/19,
 173b/02, 173b/06, 173b/13, 174a/21,
 174a/21, 174b/11, 175a/19, 175b/07,
 175b/10, 175b/15, 175b/17, 175b/19,
 176a/01, 176b/04, 176b/08, 176b/10,
 178a/01, 178a/06, 178b/13, 178b/17,
 178b/20, 179a/08, 180a/19, 180b/01,
 180b/08, 180b/15, 181a/08, 183b/16,
 184a/19, 185a/12, 185a/14, 185b/04,
 185b/06, 185b/12, 185b/17, 186a/01,
 186a/04, 187a/13, 188a/14, 194b/02,
 195a/20, 195b/20, 196a/10, 198a/06,
 198b/06, 200a/10, 200b/05, 200b/15,
 201a/02, 201a/08, 203b/13, 204a/02,
 205a/09, 205b/05, 206b/08, 207b/16,
 207b/19, 208a/04, 210b/12, 212b/04,
 212b/12, 213a/12, 213a/16, 213a/19,
 213b/01, 214a/02, 214a/21, 214b/21,
 215b/13, 216a/02, 216a/14, 219b/06,
 223a/01, 223a/16, 223b/03, 225b/20
 d.-yince 150a/11, 183b/10,
 191a/17, 192a/08, 192b/09
 d.-yincek 200a/04
 d.-yüp 148a/05, 150a/04,
 160a/08, 202a/01, 207b/07
dede 1. Büyük babadan önceki ataların
 her biri, cet.
 d.+lerümüz 171a/10

2. Bir kimsenin babasının veya
 annesinin babası, büyük baba.
 d.+müz 171a/10
 d.+sisin 181a/04
def Ar. 1. Ortadan kaldırma, ortadan
 kaldırılma.
 d.+i cân vir- 184b/08
 d.+i+eyle- 181a/07
 d.+i gam ol- 146b/03
 2. Savma, savuşturma, kovma.
 d.+ine 156b/11, 204a/14,
 205a/20
 d.+i melâl ol- 208b/11
 d.+it- 165a/04
 d.+it- gerek 155b/01
def'i Ar. Derhâl, hemen.
 d. 176a/04, 179b/12, 184b/20,
 185a/01, 191a/20, 192a/01, 198a/03,
 215b/06, 221a/08
 d.+çün 215b/01
defin Ar. Gömme, gömülme.
 d.+it- 161a/03
defter Ar. Yapıştırılarak veya dikilerek
 kitap biçimine sokulmuş kağıt destesi.
 d.+i bağla- 162a/13
deg- İsabet etmek, erişmek.
 d.-di 190a/17, 190a/21
 2. Varmak, ulaşmak, erişmek.
 d.-di 191a/11, 192b/02, 192b/14
 d.-icek 191b/15, 192b/04
 d.-medi 197b/05
 d.+memişdi 188b/15
 d.-mez 195b/19, 204a/01,
 227b/10
 d.-üp 191a/16
deg- Karşılığında yapılan, katlanılan
 veya göze alınan şeye layık olmak,
 değerinde bulunmak.
 d.-mez 203b/20, 204b/05
degenek Değenek.
 d.+ler 183a/08

degin Bir işin sona erdiği zamanı ve yeri gösterir, -e kadar, -e dek.

d. 165a/10

degirmen Değirmen.

d. 171a/14, 183a/17, 195b/08, 223a/04

d.+i 150a/01

degiş- Yerine başka bir şey veya kimse gelmek

d.-üp 222a/20

degme Olur olmaz, rastgele, sıradan, herhangi bir.

d. 151a/07, 212a/16

degül Değil.

d. 165a/01, 165a/20, 195b/21, 196a/02, 203b/03, 203b/12, 207b/14, 208a/06, 211b/13, 225b/13

d.+(görmüş degül) 150b/01, 160a/02, 189a/08, 195b/06, 222b/09

d.+di 204b/02

d.+dür 157b/04, 165a/15, 165a/21, 165b/12, 166b/03, 166b/04, 166b/05, 197b/02, 202a/10, 204b/17, 206b/20, 209b/17, 210a/10, 223b/01

d.+idi 207b/03

d.+ midür 200b/13

d.+üz 205b/05

degür- Değdirmek, dokundurmak.

d.-üp 183b/03

dehān Far. Ağız.

d.+ı 178b/05

dehlīz Ar. Üstü kapalı, uzun ve dar geçit, bina içindeki uzun koridor.

d. 171b/19

Dehanişī Meleklerden biri.

d.+(melek-i Dehanişī) 168b/03

Dehneş Bir melek adı. Krş. **Dehneşī**

d.+(melek-i Dehneş) 221a/18

d.+ile(melek-i Dehneş) 214b/08, 214b/09

Dehneşī Bir melek adı. Krş. **Dehneş**

d.+(melek-i Dehneşī) 194a/02

dehr Ar. Zaman, kesintisiz zaman, devir.

d. 193b/10

dehşet Ar. Korkunç bir şey veya bir tehlike karşısında insanın içini kaplayan büyük korku, telaş ve ürküntü.

d.+it- 169b/15

dek Sessiz, rahat, sakin.

d. 157b/20

dek Bir işin sona erdiği yeri veya zamanı gözterir, -e kadar, -e değin.

d. 150b/05, 158b/01, 163b/02, 163b/02, 166a/20, 166b/03, 167b/10, 167b/10, 167b/11, 171a/14, 177b/16, 181b/16, 194a/12, 195a/12, 202a/16, 202b/12, 208b/21, 209a/12, 209b/02, 212a/10, 215a/11, 215a/14, 218b/21, 220a/06, 220a/06, 220a/13, 220a/14

d.+(şimdiye dek) 195b/14

dek Ancak, yetişir ki, yalnız.

d. 178a/16, 212b/06

Dekdāk İfrit pehlivanlarından biri.

d.+i 'ifrīt 217a/14

del- Üzerinde delik açmak, delik duruma getirmek.

d.-diler 173b/14

d.-ince 173b/14

d.-mek+gerek 154b/08

d.-se 219a/16, 219a/16

delālet Ar. Delil, işaret, nişan.

d.+kıl- 228a/08

delīl Ar. 1. Yol gösteren, rehber, kılavuz.

d.+i 216a/09

d.+it- 216a/09

2. İpucu, iz, işaret, nişan, alamet.

d.+ol- 178b/16

delim Çok, birçok, fazla

d. 160a/17, 161b/08, 161b/08, 168b/08, 172a/16, 220b/05

delin- Üzerinde delik peyda olmak,
delik açmak.

d.-icek 173b/14

d.-miş 172a/01

d.-ür 184b/02

delü Aklını kaçırmış, çıldırmış kimse.

d. 175b/01

d.+ol- 227a/11

delük Bir cismin bir yanından öbür
yanna kadar geçen oyuk şeklindeki
açıklık.

d. 154b/08

d.+e 154b/08

d.+leri 184b/02

d.+lerinden 172a/01

dem Far. Nefes, soluk.

d.+çek- 164b/02, 164b/03,

179b/10, 179b/14, 180b/07, 187a/16,

189a/03, 194b/17, 195a/16, 198a/06,

213b/01, 220a/11, 221a/14, 221b/03,

221b/13, 221b/15, 221b/17

d.+çekiş- 183b/18

d.+i âteş 215b/06

d.+inden 199b/06, 199b/06

2. Zaman, an, çağ.

d. 154b/01, 159b/05, 162a/17,

163a/11, 164b/18, 170a/14, 172a/21,

175b/09, 180a/02, 180a/09, 191b/19,

215b/08, 217b/07, 222a/13, 223a/21,

224a/04, 224a/20, 224b/08, 224b/09,

226a/15, 227a/08

d.+de 178a/10, 206b/07

d.+den 215a/14

d.+idür 159a/11

d.+inde 194a/09, 206a/07,

228a/01

dem-be-dem Far. Daima, demadem.

d. 167a/08

dem-sâz Far. Dost, sırdaş, arkadaş.

d.+idem 162a/11

Demlük-1 dīv Pehlivan devlerden birinin
adı.

d. 217b/03

demren Temren, ok, mızrak gibi
şeylerin ucundaki sivri demir, peykan.

d.+it- 191b/13

demür Demir.

d. 173b/10, 189b/20, 199a/06,

203a/17, 223b/19, 223b/20, 223b/20,

224a/05

d.+(sikke-i demür) 223a/05

d.+den 152b/19, 171a/13,

203a/18, 215b/01, 215b/02, 223a/03,

224a/12, 224b/18

Demür-bād Pehlivan cinlerden biri. Krş.

Demür-bād-1 cinnī, **Demür-bād-1 dīv**,

Demür-bāt-1 cinnī, **Demür-bāt-1 dīv**,

Demür-bāt-1 ehremen

d. 217a/12

Demür-bād-1 cinnī Pehlivan cinlerden

biri. Krş. **Demür-bād**, **Demür-bād-1**

cinnī, **Demür-bād-1 dīv**, **Demür-bāt-1**

cinnī, **Demür-bāt-1 dīv**, **Demür-bāt-1**

ehremen

d. 200a/10

Demür-bād-1 dīv Pehlivan devlerden

biri. Krş. **Demür-bād**, **Demür-bād-1**

cinnī, **Demür-bāt-1 cinnī**, **Demür-bāt-1**

dīv, **Demür-bāt-1 ehremen**

d. 199a/12, 200a/04, 217a/01

d.+e 200a/01

d.+ile 199b/17

Demür-bāt-1 cinnī Pehlivan cinlerden

biri. Krş. **Demür-bād**, **Demür-bād-1**

cinnī, **Demür-bād-1 dīv**, **Demür-bāt-1**

dīv, **Demür-bāt-1 ehremen**

d. 220b/06, 220b/07

Demür-bāt-1 dīv Pehlivan devlerden

biri. Krş. **Demür-bād**, **Demür-bād-1**

cinnī, **Demür-bād-1 dīv**, **Demür-bāt-1**

cinnī, **Demür-bāt-1 ehremen**

d. 213b/17

Demür-bāt-1 ehremen Pehlivan

devlerden biri. Krş. **Demür-bād**, **Demür-**

bād-1 cinnī, Demür-bād-1 dīv, Demür-bāt-1 cinnī, Demür-bāt-1 dīv

d. 218a/14

demür-ci Demirci.

d. 200a/02, 200a/05, 215a/03

Denc-cenāb Sām-ı süvār'ın atının adı.

d.+a 222a/20

Denes Bir cin adı.

d. 213b/16

deng Far. Şaşkın, sersem.

d.+kal- 152b/02

deñiz Deniz.

d. 147b/14, 148a/01, 150a/05, 150a/07, 150a/16, 150a/21, 152b/16, 158a/02, 158a/10, 158b/01, 159b/20, 165b/09, 183a/21, 184b/09, 184b/14, 206b/12

d.+de 167b/15

d.+den 168a/07, 184b/15

d.+e 149a/12, 204a/20, 220a/01, 222a/01

d.+i 160a/18, 168a/02

d.+ler 197b/04

d.+lerde 222a/03

d.+lere 197b/06

deñlü Kadar.

d. 170b/16, 223a/04

depe Bir şeyin en üst kısmı, en üsteki bölümü, uç kısmı.

d.+si 149b/21

2. İnsan veya hayvan başının üst kısmı, iki kulak arasındaki bölümü.

d.+sinde 226a/17

d.+sine 225b/06

depele- Seğirtmek, koşturmak.

d.-yen 188a/12

d.-yicek 190b/01

depere Tepesine, tepesi üzerine.

d. 190a/21, 192a/11, 192b/15

d.+dut- 191b/03, 192b/12, 193a/06

d.+tut- 190a/17, 190b/05,

190b/10

depren- Harekete gelmek, kımıldamak.

d.-di 223a/11, 223a/21

d.-medin 225b/08

d.-meyüp 193a/09

d.-ür 157a/12

depreniş Hareket, kımıldanış.

d.+leri 217a/18

der Far. -de, içinde.

d.+beyān-ı meclis-i āhir 177a/06

d.+beyān-ı temsilāt-ı+dāstān-ı

māzī 176b/18

der Far. Kapı.

d.+den 227a/11

der Ter.

d. 187a/15

der-bān Far. Kapıcı.

d.+ı Rūm 228b/01

der-hāl Far., Ar. O anda, hemen, hiç vakit geçirmeksizin.

d. 161b/05

der- Toplamak. Krş. dir-

d.-üp 158a/09

derd Far. İnsana ızdırıp veren her türlü hâl, sıkıntı, üzüntü. Krş. dert

d. 149a/02, 203b/15, 227b/02

d.+e 152a/13, 155a/13, 155b/16, 182b/18, 212b/07

d.+e(cemī'-i derd) 202a/09

d.+e+şal- 206a/19

d.+i 197b/03

d.+i+bit- 227b/03

d.+i+elem 186a/09, 186a/14

d.+ile 175a/09

d.+in 172a/15

d.+inden 182b/06

d.+ine 151a/04, 151a/07, 161b/13

derdleş- Karşılıklı dertlerini anlatıp konuşmak.

d.-üp 204b/08
derece Ar. Basamak.
 d. 222b/06
dergāh Far. Bir büyüğün, büyük bir yerin her kes için başvurma yeri olan kapısı, huzuru, eşığı. Krş. **dergeh**
 d. 227a/15
 d.+a 184a/12
 d.+dan 176b/12, 184a/14
 d.+ı Hāḳ167b/11, 202a/03, 202b/03, 202b/05, 202b/05
 d.-ına 187b/09
 d.+ı Süleymanī 207b/15
 d.+ına 166a/21, 202a/13, 214a/06
 d.+ında 167a/18, 182a/12, 187b/06, 188a/15, 203a/03, 214b/10
 d.+ında+ol- 187b/06
 d.+larda 224b/20
 d.+uma 177b/06
 d.+umdan 166a/19
 d.+uñ 147a/09
 d.+uña 146b/06, 147a/07, 159a/07
 d.+uña(kıble-i dergāh) 147a/05
dergeh Far. Bir büyüğün, büyük bir yerin her kes için başvurma yeri olan kapısı, huzuru, eşığı. Krş. **dergāh**
 d.+ı yār 177a/13
 d.+inüñ 179b/21
deri Deri.
 d.+lerinden 199b/19
 d.+si 205b/08
 d.+sinden 212a/11
 d.+sine 156a/09, 156a/13, 156a/14, 156b/05
deril- Toplanmak. Krş. **diril-**
 d.-üp 169a/08
 d.-ür 211b/13
deriñ Yüzeye veya bulunduğu yere göre aşağıda ve uzakta olan yer, dip.
 d. 147b/06

derifilik Derinlik.
 d.+i 151b/17
derle- Seçip toplamak, bir araya getirmek.
 d.-yüp 203b/05
dermān Far. Çare, çıkış yolu, hâl yolu.
 d. 217b/14
 d.+bul- 164a/16
 d.+ı+bul- 161b/13
dermān-de Far. Aciz, çaresiz, güçsüz.
 d. 146b/09
 d.+dür 164a/21
dermānsuzlık Dermansız olma durumu, güçsüzlük, bitkinlik.
 d. 205a/16
Dermāyūs Bir filozof adı. Krş.
Dermāyūs-ı ḥakīm
 d. 224a/20, 224b/20, 225b/11
Dermāyūs-ı ḥakīm Bir filozof adı. Krş.
Dermāyūs
 d. 222b/18, 223a/06, 223a/19, 223b/17, 223b/18, 225a/12, 225b/01, 225b/08, 225b/20, 225b/21, 226a/03, 226a/11, 226a/12, 226b/15, 226b/18
 d.+e 225b/14, 226a/21, 226b/12, 226b/13
ders Ar. Bir öğrencinin kendisine verilen ve öğrenmek zorunda olduğu bilgi, öğrenilmesi gereken şey.
 d.+oḳ- 167b/06
dersü Hep, hepsi, baştan başa, tümü.
 d. 152b/07, 159b/17, 170b/01, 172b/06, 200a/17
dert Far. İnsana ızdırıp veren her türlü hâl, sıkıntı, üzüntü. Krş. **derd**
 d. 197b/01
 d.+den 149b/17
derūn Fars. Kalp, yürek, iç.
 d.+ında 153a/10, 218a/18
 d.+ından 150b/20
derviş Far. Fakir.
 d. 150b/18, 208b/21, 209a/14

d.+e 208b/21
d.+i ġarīb 209a/14
d.+ũñ 151a/02
deryā Far. Deniz.
d. 147b/11, 147b/11, 147b/12,
147b/13, 147b/13, 147b/14, 148a/13,
148a/17, 149b/01, 151a/15, 152b/15,
192b/10, 194a/01, 197b/04, 221b/10
d.+dağı 150a/01
d.+lar 221b/10
d.+sına 175b/20, 219a/01
d.+ya 160a/06, 205a/17, 205b/12
d.+yī felek 152b/09
d.+yī Aqyanūs 147a/21,
153a/05
d.+yī mağrib 152b/15
d.+yī ‘ummān 149b/06, 187a/07,
203a/12, 203a/13, 205a/14, 205a/15,
208b/18,
derzi Terzi.
d. 191b/18, 192b/08
d.+nũñ 191a/16
dest Far. El.
d. 170a/04, 170a/18
d.+i 179b/12, 190b/12
d.+i(ġarb-ı dest) 214a/09,
214a/17
d.+i Hakk 146b/11
d.+idür(baħr-ı dest) 228b/02
d.+ur- 215b/17
destān Far. Hikāye, masal, destan. Krş.
dāstān, dāsītān
d.+ıdı 183b/08
Destān Far. İran mitolojisinde
Rüstem’in babası, Sam’ın oğlu,
Neriman’ın torunu Zal’ın lakabı.
d. 207a/17
d.+a 208b/02
d.+uñ 207a/17
destigīr Far. dest-ġīr elinden tutan,
yardımcı.

d.+ol- 206b/21, 206b/21
devā Ar. devā’ Çare, tedbir.
d. 155a/13, 212b/07
d.+ķıl- 182b/18, 202a/09
d.+lar+bul- 152a/13, 152a/14
d.+ol- 155b/16
devā’e’l-misk Ar. Misk karıştırlmış bir
çeşit şekerleme.
d.+den 154a/13
devām Ar. Daim olma, bir hâlde
bulunma, sürme.
d.+ı devlet 155a/09, 180b/21,
228a/13
deve Deve.
d. 154b/17, 189a/06, 203a/04
d.+ler 174a/02
d.+yī 184b/08
deve kuşları Deve kuşları.
d.+na 217b/10
devlet Ar. 1. Ululuk, büyüklük, büyük
rütbe, saltanat, büyük mevki ve makam.
d. 152a/04, 152a/12, 157b/07,
180a/03, 182a/08, 203b/20, 203b/21,
207b/15, 209b/14
d.+bul- 160b/04
d.+e 157b/03, 227b/01, 227b/03
d.+i 158b/05, 205b/10, 210a/20
d.+i sermed 147a/02
d.+ile 213a/05, 214b/16
d.+in 193a/21, 228b/10
d.+inde 170b/09, 175a/12,
201b/15, 209a/08
d.+inde(devām-ı devlet) 228a/13
d.+inde(eyyām-ı devlet)
228a/19, 228a/20
d.+ine 147a/02, 150b/12,
161b/07, 163a/06, 174b/07, 181b/06,
200b/06, 220a/07, 220a/12, 224a/02,
228b/10
d.+ine(devām-ı devlet) 155a/09,
180b/21

d.+ine(eyyām-ı devlet) 163b/18
d.+ile(‘ömr-i devlet) 175a/04
d.+ine(‘ömr-i devlet) 170b/20
d.+le 172a/15
d.+ün 147a/07, 153a/12,
166b/09, 216a/07
d.+üñde(eyyām-ı devlet)
164a/02
d.+üne 214b/01
d.+üñi 207b/12
2. Mutluluk, saadet, talih, baht.
d. 216a/11, 216a/12, 216a/13
d.+üm 205a/02
d.+üme 198b/06
d.+ün 209b/04, 210b/16
d.+üñde 172b/02, 197b/18
devr Ar. Zaman, çağ.
d.+(152a/07
d.+e 150a/21, 220a/13
d.+i kamer 196b/13, 219b/16
d.+it- 186a/20, 219a/07, 222a/07
d.+inde 193a/21, 197a/03,
226b/17
d.+inden 171a/10
d.+ine 215a/11, 220a/14
d.+inün 171a/01, 172a/15,
226b/18
d.+i(adet-i devr-i sipihr)152a/07
d.+ümde 161b/07, 163b/04
devrān Ar. deverān Dönme, dönüp
dolaşma, dolaşım.
d.+it- 196a/18
devrān Ar. Zaman, çağ.
d.+(Loḳmān-ı devrān) 226a/01
d.+(Rüstem-i devrān) 174b/08
dıraht-istān Far. Ağaçlık yer.
d. 150a/08, 150a/19
dıraz Far. derāz Uzun.
d.+eyle- 182a/11
d.+ına 184b/12

d.+it- 170a/05, 178a/09,
208a/10, 216a/14
d.+kıl- 164a/09, 168a/18,
169b/19, 175a/13, 179b/07, 180a/02,
183b/01, 205b/17, 224b/11
dırnak Tırnak.
d.+a 191b/13
d.+ları 202a/01, 226b/09
di Haydi, haydin bakalım.
d. 161a/05, 161a/10, 169b/14,
177a/18, 190a/10, 218a/04
di- Anlatmak, söylemek. Krş. **de-**
d. 162a/16, 177a/19, 201a/01
d.-di 157b/03, 157b/04, 157b/09,
157b/11, 157b/16, 157b/21, 158a/11,
158a/14, 158b/06, 158b/08, 158b/13,
158b/15, 158b/18, 159a/01, 159a/08,
159a/09, 160a/21, 160b/01, 160b/07,
160b/10, 160b/14, 161a/06, 161a/10,
161a/11, 161b/04, 165a/13, 165a/21,
165b/18, 169a/05, 169a/07, 169a/07,
169b/02, 169b/03, 169b/04, 169b/06,
169b/14, 169b/14, 169b/15, 169b/17,
169b/18, 169b/19, 170a/04, 170a/11,
170a/19, 170b/06, 170b/07, 170b/12,
170b/20, 171a/12, 171b/15, 172a/12,
172b/01, 172b/04, 172b/17, 173a/06,
173a/12, 173a/13, 174b/01, 174b/02,
174b/04, 174b/06, 174b/06, 174b/08,
174b/11, 175a/01, 175a/12, 175b/01,
175b/02, 176b/02, 176b/11, 176b/14,
177a/17, 180b/20, 181a/10, 189b/02,
189b/20, 190a/08, 190a/09, 190a/10,
190a/11, 206b/14, 207b/05, 209a/16,
216a/03, 221b/10, 222a/20, 222b/18,
222b/21, 223a/07, 223a/07, 223a/09,
223a/14, 223a/16, 223a/21, 223b/03,
223b/18, 223b/19, 224a/10, 224a/11,
224a/13, 224a/17, 224b/07, 224b/21,
225a/02, 225a/09, 225a/12, 225a/14,
225a/21, 225b/01, 225b/10, 225b/11,
225b/12, 225b/15, 225b/20, 226a/06,

226a/09, 226a/10, 226a/11, 226a/14,
 226b/10, 226b/19, 227a/08
 d.-diler 159b/14, 161a/04,
 178b/20
 d.-dügi 173b/09, 226b/16
 d.-dügin 220b/08
 d.-düginüñ 176a/15
 d.-dügüm 176b/11, 222a/19
 d.-dügün 171a/21, 175b/16,
 176b/04, 176b/09, 176b/14
 d.-dügüne 175b/01
 d.-dügüni 175b/21
 d.-dükleri 194b/18, 200b/01
 d.-düm 148b/18, 169b/09,
 197b/13, 207b/18, 209b/03
 d.-dün 158a/15, 158a/15
 d.-medün mi 189a/17
 d.-mek(şükr di-) 171a/18
 d.-mek+ol- 226b/17
 d.-mek degül 177a/11
 d.-mekden 165b/19, 176b/06,
 179b/18
 d.-meyüp 221a/09
 d.-meyüp(iki bir di-) 191b/13,
 192a/11
 d.-mez 211a/05
 d.-mezem 158b/07
 d.-miş 170b/20, 171b/15,
 172a/12, 175a/02, 220a/02, 224a/02,
 226b/19
 d.-mişemdür 214b/20
 d.-mişidi 208a/16
 d.-mişler 175a/06, 206a/09
 d.-mişlerdür 156b/11, 162b/21,
 204a/04, 204a/13, 204a/17, 204b/05,
 205a/20, 207a/03, 207a/13, 207a/21,
 207b/13, 207b/19, 208a/07, 209b/05,
 209b/12, 209b/17, 210b/18, 210b/19,
 211a/17, 211a/20
 d.-r 158a/17, 166b/20, 220b/13
 d.-rdi 149b/10
 d.-rdük 157b/10

d.-rler 150a/10, 151a/06,
 151a/19, 151a/20, 153b/08, 167b/05,
 173b/09, 173b/09, 173b/09, 185a/18,
 188a/09, 204a/08, 211a/02
 d.-rlerdi 150b/15, 153b/06,
 153b/06, 153b/13, 153b/14, 161b/09,
 170b/21, 172a/17, 188b/05, 190b/02,
 191b/07, 192b/11, 215a/20
 d.-rlerdir 150b/10
 d.-rse 148a/19, 160b/07,
 166b/01, 166b/02
 d.-rsek 204a/04
 d.-rsem 209b/04
 d.-rseñ 158b/15, 160b/09,
 172b/04, 188a/17, 213a/10
 d.-rsin 175b/08, 175b/12,
 194b/03
 d.-rsiz 163a/21, 175b/10,
 176b/08, 176b/09, 176b/14, 215b/07
 d.-se 165b/02, 227a/12
 d.-ye 146b/05
 d.-yecek 151a/06, 196b/07
 d.-yelden 149a/16
 d.-yelüm 150b/06, 162a/09
 d.-yem 161b/15, 162a/10,
 193a/11, 222a/12
 d.-yen 180a/04, 206a/12
 d.-yeyim 169b/04
 d.-yeyin 159b/02
 d.-yü 148a/02, 148b/02,
 149a/07, 150a/18, 150b/04, 150b/13,
 151a/19, 153a/11, 153b/11, 154b/18,
 158b/09, 158b/12, 159b/02, 164a/13,
 164b/11, 165b/15, 176b/03
 d.-yüben 150b/07
 d.-yüp 147b/10, 147b/10,
 147b/18, 148a/12, 148a/15, 148a/20,
 148b/01, 148b/03, 149a/01, 149a/13,
 149a/20, 149b/15, 150b/06, 151b/03,
 151b/10, 152b/07, 152b/09, 153a/19,
 154a/21, 155a/13, 155b/06, 155b/07,
 156b/19, 158a/20, 159a/06, 159a/07,

159a/11, 161a/07, 161a/07, 162b/09,
163a/10, 163b/13, 165a/03, 165b/04,
166a/12, 166a/21, 166b/12, 166b/13,
167b/12, 167b/17, 169b/11, 170a/17,
170b/11, 170b/13, 171a/09, 171a/11,
171a/12, 171a/21, 171b/01, 171b/17,
172b/04, 173b/12, 175b/03, 176a/15,
176b/12, 177b/06, 177b/08, 178a/17,
179a/16, 179a/18, 179a/19, 180a/13,
181a/02, 181a/12, 181b/03, 182a/11,
182a/18, 182b/13, 185a/10, 185a/14,
185a/18, 186b/03, 186b/14, 186b/21,
187a/16, 187a/17, 187b/05, 188a/03,
188a/04, 188a/10, 188a/17, 188a/20,
188b/03, 189a/02, 189a/13, 189a/17,
189b/02, 189b/06, 189b/11, 190b/05,
190b/09, 190b/21, 191a/04, 191a/14,
191b/01, 191b/03, 191b/05, 191b/17,
191b/21, 192a/10, 192b/01, 192b/06,
194b/07, 194b/16, 194b/18, 195a/03,
195b/13, 196a/02, 196a/06, 196a/07,
197a/05, 198a/03, 198b/08, 198b/21,
200b/21, 201a/04, 201a/18, 201a/20,
201b/08, 201b/20, 202a/19, 202b/01,
202b/02, 202b/17, 204b/12, 205b/16,
206a/01, 206a/03, 206a/05, 206b/06,
206b/14, 206b/16, 207a/15, 208a/21,
208b/20, 209a/12, 209b/01, 212a/02,
213a/09, 213a/14, 214a/19, 215b/12,
219a/19, 219a/21, 220b/04, 221a/06,
221a/12, 222a/02, 225a/01, 227a/10,
227b/06

dīde Far. Göz.

d. 185b/02
d.+i pür-hūn ol- 167a/21
d.+i pür-hüner 193b/15
d.+sin 201a/02
d.+yem 210b/20

didil- Lif lif ayrılmak, didik didik,
parça parça edilmek.

d.-se 219a/15

Dīfūc-ı cinnī Cin pehlivanlarından biri.

d. 199a/11

digren Diren, çatal.

d.+e 217a/07

dik- Kurmak, inşa etmek.

d.-diler 161a/04

d.-er 153a/19

d.-mişler 161b/02

diken Diken.

d.+den 210a/15

d.+e 217a/08

d.+i 218b/07

d.+in 215a/05

d.+le 220b/19

dikil- Kurulmak, yapılmak, inşa
edilmek.

d.-ecek 149b/20

d.-ince 147b/05, 181a/18

d.-ü+durur 170b/16

dikkat Ar. Dakiklik, ehemmiyet verme,
ince eleme.

d.+ile 195a/10

dil Dil.

d. 177a/14, 201b/06, 212a/19

d.+e 149a/20

d.+e+al- 149a/20

d.+aç- 170b/05, 172b/17

d.+de 210b/05, 211a/05

d.+e+gel- 209a/13

d.+e+getür- 204b/11, 208b/08,

210b/14

d.+i 175b/05, 175b/08, 197b/02

d.+in 164b/20

d.+ine 162a/20, 178b/20,

191b/07, 206a/11, 223b/03

d.+ince 187a/17, 187b/03,

188b/09, 193a/17

dil Far. Gönül, yürek, kalp.

d. 177a/14

d.+(semere-i dil ü cān) 177b/10

d.+den 165b/17, 198a/09,

201a/17, 210a/19, 212b/21, 212b/21,

220b/12

d.+den(ehl-i dil) 210a/12,
210a/14

d.+di 201a/06

d.+inde 182b/10, 201a/18

d.+inden 159a/04, 162a/20,
208a/06

d.+ine

d.+inüñ 206a/12

d.+le 153a/21

d.+lerde 193b/05, 200b/20,

211a/06

d.+leri 162b/06, 228a/03

d.+lerin 157b/07

d.+üm 206a/14

d.+ün 162a/19, 177a/16

d.+üne 204a/02, 206a/12

d.+vir- 210b/03

dil-äver Far. Yiğit, yürekli.

d. 169b/06, 172a/21

d.+dür 160a/21

d.+ler 160b/15, 161b/08,

169a/01, 226a/07

d.+leri 163b/17, 214b/11,

219b/01

d.+lerile 160b/08, 215a/01,

220b/07

dil-ber Far. Gönlü kendine çeken, güzel.

d.+(göl-ruh-ı dil-ber) 178b/06

d.+(vaşl-ı dil-ber) 208b/11

d.+i 177a/14, 210a/19, 210a/19

d.+inden 177a/14

dilce Dilde, dil ile.

d.(ne dilce it-) 224a/01

d.+(ne dilce ol-)171b/14,

172a/11, 174b/21

d.+y+idi 161b/05

dil-dār Far. Sevgili.

d. 173b/05

d.+ı 177a/14

dile- İstemek, arzu etmek.

d. 166b/11, 180a/12, 210a/04

d.-di 150b/04, 155a/03, 169b/13,
180b/17, 187a/04, 188a/18, 190a/01,
190a/13, 208a/08

d.-di(murād dile-) 170a/01,
170a/02

d.-di(‘özr dile-) 168b/17

d.-dügi 198b/16

d.-dük 227b/18

d.-düm 197a/10, 215b/06

d.-medi 178a/02

d.-miş 169b/07

d.-mişsin 169b/07

d.-r 188a/08, 195b/02

d.-r(hācet dile-) 146b/06

d.-rdi 199b/14

d.-rem 198a/17, 198a/17

d.-rse 172b/19, 175b/19,

214b/18

d.-rsem 195b/16, 195b/16,

196a/11, 196a/11

d.-rsem (her ne dile- it-) 172a/19

d.-rseñ 165a/03, 182b/01,

209a/19, 209b/05, 209b/19, 210a/18,

224a/02, 226a/04, 227b/17, 227b/17,

227b/19

d.-rsin 178b/18

d.-ye 206a/05

d.-yen 173b/05

d.-yeni 207a/02

d.-yesin 200b/14

d.-yicek 151b/03, 186b/14

d.-yince 148b/06, 178b/10

d.-yüp 162b/15, 169b/09,

201a/10

d. -yüp 206b/19

dil-efgen Far. Gönül yıkıcı.

d.+de+ol- 206a/08

dilek İstek, arzu.

d. 151a/09, 165a/02, 165b/12,

166b/11, 202a/03, 221a/07

d.+bul- 180a/06

d.+dileş- 168b/09
d.+ince 186a/20, 219a/07,
222a/07
d.+it- 188a/10, 188a/11
d.+kıl- 181a/03
d.+üm 160a/20, 180a/17,
181a/02
dileş- Birlikte dilemek.
d.-ür(dilek dileş-) 168b/09
dil-firīb Far. Gönül aldatan, gönül
yikan, cazibeli.
d.+ol- 146b/02
dil-güşā Far. Gönüle ferahlık veren, iç
açıcı, ferahlatıcı.
d.+de+ol- 163a/09
dil-ḥaste Far. Gönlü yaralı, gönül
hastası, aşık.
d. (ğaribü dil-ḥaste) 209a/16,
209a/17, 209b/03, 210b/14, 211a/15
dilīr Far. Yürekli, cesur, yiğit.
d. 183a/02, 191b/09
dilkü Tilki.
d. 155b/18, 156a/17, 174a/11
d.+ler 174a/09
Dille Cin askerlerinden biri.
d. 213b/15
dillen- Konuşmak, dile gelmek, dil
açmak.
d.-üp 202b/21
dillü Dili olan.
d. 188b/09, 191a/13, 192b/04,
199a/10
dil-pedīr Far. dil-peḏīr Beğenilen,
makbul. Krş. dil-peḏīr
d. 222a/12
d.+it- 227b/06
d.+ol- 212a/03
dil-peḏīr Far. Beğenilen, makbul. Krş.
dil-pedīr.
d.+i(tārīḥ-i dil-peḏīr) 228a/13
d.+ün(tārīḥ-i esahḥ-i dil-peḏīr)
147a/20

dil-perīṣān Far. Gönlü perişan, perişan
gönüllü.
d. 150b/19
d.+lḳıla 207b/20
d.+ol- 176b/17, 193b/07,
203a/21, 205a/09
dil-rīṣ Far. Gönlü yaralı, kederli.
d. 150b/18
dil-rübā Far. Gönül kapan, gönül alan.
d.+olur 146b/03
dilsüz Dilsiz.
d.+dür 175b/10
dil-ṣād Far. Gönlü hoş, sevinmiş.
d.+ı 226b/05
dil-ṣikest Far. Gönlü kırık, hüznü,
üzgün.
d. 170a/14
dil-ṣikeste Far. Hüznü, üzgün, gönü
kırık.
d. 193b/12
dil-teng Far. Gönlü daralmış, kederli,
sıkıntılı.
d.+leri 218b/19
d.+ol- 197b/12
dimāḡ Far. Akıl, şuur.
d.+um 161b/11, 209b/07
d.+umdan 201b/19
Dimāvendī Bir dağ adı.
d.+ye(kūh-ı Dimāvendī)
197b/07
Dimir-bād-ı dīv Bir dev adı.
d. 199a/18
Dimrebāt-ı dīv Bir dev adı.
d.+e 198b/11
dīn Ar. Din, iman, inanç.
d. 147a/01, 147a/06, 176a/15,
176b/01
d.+(sulṭān-ı dīn) 146b/12
d.+e 175a/17
d.+i 218a/01
d.+i ḥaḳ 185b/04

d.+i 'İsā 186b/02
d.+ümüzüñ 176a/14
din- Sona ermek, kesilmek, durmak, devam etmemek.
d.-di 171a/17
d.-medi 177a/09
diñ Haydi, haydin bakalım.
d. 158b/19
dindār Ar., Far. Dinin emir ve yasaklarına hakkıyla uyan.
d. 177a/02
dinil- Denilmek, söylenilmek.
d.-di 175a/16
Dins Bir şeytan adı.
d. 218a/16
diñle- 1. İşitmek için kulak vermek, dinlemek.
d. 147a/17, 148b/04, 152b/05, 161b/14, 162a/15, 165a/03, 166a/13, 166b/12, 176b/18,
180a/13, 183b/08, 185a/11, 193a/11, 198a/09, 209a/08, 209b/20, 210b/06, 211b/05, 211b/19, 212a/03, 212b/21, 219a/20, 220b/05, 221a/07, 222a/11, 227b/08
d.-di 161a/13
d.-dünse 228b/09
d.-mekde 162b/01
d.-mesi 186a/04
d.-meyüp 207a/09
d.-yem 209b/10
d.-yene 210a/16
d.-yüben 149a/02, 155b/08
2. Söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmak, kabul etmek, uymak
d.-di 227b/07
d.-meyeyidi 194a/17
diñlendür- Kıvamına gelmesi için bekletmek.
d.-mek+gerek 154a/12

dip 1. Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun yanı başı.
d.+inde 159a/18
2. Çukur bir yerin en aşağı kısmı, en alt bölümü.
d.+inde 197b/04
dir- Toplamak, biriktirmek. Krş. **der-**
d.-diler 147b/20, 169a/13
d.-düm 172b/05, 172b/06, 214a/15
d.-düm(ben beni dir-) 187b/20
d.-emez 158a/17
d.-ince 191a/16
d.-mege 148a/02
d.-se 169b/16
d.-üp 160b/12, 169b/16
diraht Far. Ağaç.
d.+uñ 153a/18
direk Direk.
d. 222b/01
d.+de 170b/19
d.+i 222b/03
d.+inden 150a/15
d.+ler 171b/20, 176a/06
direksüz Direği bulunmayan.
d. 149b/14
dirhem Ar. Okkanın dört yüzde biri miktarındaki ağırlık ölçüsü, 3.148 gram.
d. 154b/15
diri Canlı, yaşamakta olan, sağ.
d. 150a/17, 150a/18, 210b/05
dirīg Far. Eyvah, yazık.
d. 219a/04, 219a/04
dirīgā Far. Çok yazık, eyvahlar olsun.
d. 205a/01, 205a/06, 219a/13, 219a/13
diril- Canlanmak, hayat kazanmak, yaşar duruma gelmek.
d.-en 166a/05
d.-miş 218b/06
deril- Toplanmak, bir araya gelmek. Krş.

d.-ür 218b/07
dirileyin Canlı gibi.
 d. 173a/09, 173b/19, 173b/21,
 174a/01, 174a/03, 174a/05, 174a/09,
 174a/10, 174a/12, 174a/14, 174a/16,
 222b/15, 226b/11
dirlik Hayat.
 d. 174b/05, 227b/02
 d.+i 210a/03
 d.+it- 212a/01, 218b/07
dirnek Toplantı, toplantı yeri.
 d. 211b/13
 d.+it- 211b/18
diş Diş.
 d.+ışit- 220a/13
 d.+leri 217a/06, 226b/09
 d.+lerin 173b/17
dişi Dişi.
 d.+mi 185a/08
 d.+midür 182a/14
 d.+nün 178b/21
 d.+si 162b/15, 162b/16,
 162b/19, 178a/13, 178b/10, 178b/17,
 179a/06, 179a/16, 184a/18
 d.+sile 162b/14, 178b/09,
 179a/19
 d.+sin 162b/15
 d.+sine 174a/07, 178b/09
 d.+sinün 162b/17
dişlü Dişi olan
 d. 174a/01, 187b/16
ditre- Titremek.
 d.-di 160b/11, 223b/05
 d.-r 227a/08
 d.-ürdi 151a/01, 199a/16
dīv Far. Dev.
 d. 163b/17, 163b/20, 164a/09,
 165a/07, 168a/13, 168a/14, 173a/04,
 198b/05, 198b/11, 198b/15, 198b/21,
 199a/01, 199a/01, 199b/05, 199b/06,
 199b/07, 199b/09, 199b/18, 200a/05,
 200b/13, 201b/13, 214a/15, 214a/18,

214b/03, 215a/03, 216a/04, 218a/06,
 219a/20, 220a/17
 d.+(cemī'-i dīv) 220b/07
 d.+(Şalşāl-ı dīv) 199b/01,
 213b/17, 217a/21, 217b/08, 217b/14,
 218a/14, 220b/06
 d.+den 172a/05
 d.+e 198b/11
 d.+i Sipīd 199b/01
 d.+idi 199a/14
 d.+ile 217a/21
 d.+ile(Şalşāl-ı dīv) 199b/17,
 199b/18
 d.+ler 148b/17, 164b/02,
 165a/05, 214a/09, 217a/01
 d.+lerden 200a/04, 200a/12
dīvān Far. Büyük meclis, yüksek
 meclis.
 d. 165b/16, 183a/06
 d.+bağla- 183a/14
 d.+düz- 175a/16
 d.+ı 200b/07
 d.+ı 'azīm 179b/07
 d.+ı Süleymānī 155a/09,
 182b/15, 183a/04, 183a/10, 183b/01,
 194a/14
 d.+ın+ıtut- 183b/06
 d.+ına 160a/14, 169a/16,
 194a/15, 195a/02, 195a/04
 d.+kur- 162b/12, 183b/09
 d.+tur- 161a/02, 170a/21,
 171a/17
 d.+ıtut- 158b/03, 160a/15,
 169a/03, 170a/20, 196b/02
 d.+u hey'et 195a/18
 d.+uñ 195a/07
dīvāne Far. Çılgın, deli.
 d.+eyle- 211b/14
dīvār Far. Duvar.
 d. 175b/18
 d.+ı 171a/13, 226b/05

d.+ın 172a/04
d.+ını 227b/21
d.+ların 176a/08
divşür- Devşirmek, düzeltip katlamak.
d.-üp 190b/17
diyānet Ar. Din.
d.+vir- 228a/09
diyār Far. Memleket, ülke, el.
d. 161b/15, 193b/06, 226b/20
d.+a 188a/16
d.+da 161a/16
d.+ın 187b/08
d.+ına 164b/15, 200a/05
d.+ında 162b/01
d.+ını 161b/07
d.+lara 161b/08
d.+uñ 170b/06, 176a/18
d.+uñda 160b/09, 170b/08
diye Diye. Krş. **diyü**
d. 170a/12
diyü Diye. Krş. **diye**
d. 148a/02, 148b/02, 149a/07,
150a/18, 150b/04, 150b/13, 151a/19,
153a/11, 153b/11, 154b/18, 158b/09,
158b/12, 159b/02, 164a/13, 164b/11,
165b/15, 167a/18, 167a/19, 168b/10,
168b/15, 172b/07, 172b/16, 176b/03,
180b/03, 181a/21, 181b/01, 183b/11,
184a/08, 184a/16, 185b/06, 186b/19,
190a/13, 191a/10, 193b/20, 194a/10,
195a/04, 196b/10, 197a/14, 197b/07,
197b/10, 198a/07, 198a/15, 198a/20,
198b/01, 198b/13, 201b/17, 202a/16,
204a/18, 205b/15, 208a/10, 208a/15,
213b/04, 214b/15, 219a/01, 219b/08,
221b/03, 221b/05, 221b/08, 221b/12,
221b/17, 221b/19
diz Diz.
d.+çök- 182b/17, 183a/02,
201a/05
d.+i 221a/02
d.+in 207b/16

d.+ler 202b/19
d.+leri 184b/03, 195b/09
d.+üme 200b/01
d.+uñ 185b/19, 186a/10
d.+üñe 185b/19, 186a/10
diz- Belirli bir düzene göre sıraya
koymak, sıralamak.
d.-mişler 174a/02, 174a/03
dokın- Dokunmak, temas etmek. Krş.
dokun-
d.-mayup 172b/15
dokun- Dokunmak, temas etmek. Krş.
dokın-
d.-mış 190a/05
dol- Bir yere girip orada toplanmak, bir
şey bir yeri kaplamak.
d.-mış 171b/07
dölāb Far. Dönerek iş gören çark, çıkırık.
d. 150a/01
d.+a 149b/16
don Elbise.
d. 166a/05
dost Far. düst Birini riyasız ve samimi
duygularla seven, her bakımdan
kendisine güvenilir kimse.
d. 178a/14, 205b/08
d.+ı(da'vī-i dost kıl-) 210a/20
d.+ıdur 167b/06
d.+ol- 173b/05, 173b/05
d.+uñ 146b/11
dostlık Birine veya bir şeye karşı
duyulan riyasız, samimi ve güvenilir
sevgi, böyle bir sevgi duyma.
d.+ına 220a/02
doy- İhtiyacı yeterince karşılanmış
olmak, kanmak, tatmin olmak.
d.-madı 202b/13
dög- Bir şeyi toz durumuna getirmek
için ezmek.
d.-üp 156a/06

döger Yun. dokari Direkten daha kalın
ve uzun ağaç kırıış.

d.+ce 217b/06

dök- Akıtmak, düşürmek.

d.-er 178b/06

d.-di 151a/01

d.-di 193b/13

d.-düm 203b/17

d.-em 192a/09

d.-er 187a/15, 187a/15, 205a/08,

206a/20

d.-erdi 171b/17

d.-üben 205a/08

d.-üp 146b/04, 154b/12,

154b/17, 179a/10, 186a/21, 201a/19

dökil- Bir çok kimse bir yere gitmek,
orada yığılıp toplanmak. Krş. **dökül-**

d.-üp 186b/10

dökül- Bulunduğu yerden kendini
atmak, üzerinden düşmek. Krş. **dökil-**

d.-mege+tırur 159a/17

d.-se+gerekdür 205a/03

dön- 1. Başka bir şey hâlini almak,
dönüşmek, değişmek.

d.-di 160a/03

d.-miş 160a/06

d.-miş+idi 203a/13

d.-mişdi 160a/03

2. Bir yere geri gitmek veya geri
gelmek, avadet etmek.

d.-di 192a/12, 223a/12

d.-dün 223a/20

d.-em 188a/04

d.-üp 158b/03, 159b/20,

167b/18, 187b/20, 189b/07, 190b/13,
223b/12

3. Kendi mihveri veya başka bir şey
etrafında hareket etmek.

d.-di 221a/06

d.-dügince 203b/21

d.-dükden 196b/13

d.-e 165b/13

d.-em 188a/04

d.-en 150a/19

d.-er 149b/16, 150a/02, 150a/06,
150a/09, 150a/13, 150a/15, 152b/16,
180a/06, 193b/09

d.-erler 150a/09

d.-er mi 150a/09

d.-mege 150a/21

4. Yönünü değiştirmek, yönünü geri
çevirmek.

d.-di 226a/04

d.-er 151b/15

d.-ince 159b/07

d.-üp 149a/09, 149a/09, d.-üp
164a/11, 164a/14, 164a/18, 164a/21,
164b/11, 165a/06, 165a/13, 167b/03,
173a/05, 174a/20, 175b/11, 175b/20,
178a/21, 180b/05, 184a/17, 185b/02,
187a/18, 189b/09, 201a/09, 203b/06,
206b/06, 208b/14, 209a/10, 213a/15,
214a/21

dönder- Döndürmek, çevirmek.

d.-mek+gerek 154b/07, 154b/08

d.-üp 159b/19

d.-ür 149b/13

döndür- Bir şeyi kendi mihveri veya
başka bir şey etrafında hareket ettirmek.

d.-en 193b/03

dörd Üçten sonra, beşten önce gelen
sayının adı. Krş. **dört**

d. 157b/06, 171a/13, 172a/03

d.+i 202b/20

dördüncü Dört sayısının sıra sıfatı,
sırada yeri üçüncüden sonra olan.

d. 151a/17, 155a/21, 155b/13,
155b/19, 156a/02, 156a/05, 156a/07,
180b/11, 216a/21, 216b/10, 220b/01,
221b/01, 223b/02

dörpi Törpü.

d.+ye 160a/03

dört Üçten sonra, beşten önce gelen
sayının adı. Krş. **dörd**

d. 153b/03, 153b/07, 154a/11, 160a/11, 160a/14, 160b/06, 160b/08, 161a/19, 163a/04, 168b/18, 168b/18, 172a/04, 172b/05, 176a/07, 191a/14, 201a/02, 216a/16, 216a/17, 226b/04, 226b/05, 226b/05
dört biñ Dört bin.
d. 159a/01
dört biñ dört yüz Dört bin dört yüz.
d. 178a/07
dört biñ dört yüz kırk dört Dört bin dört yüz kırk dört.
d. 182b/17, 182b/18
dört yüz Dört yüz.
d. 175a/07
dört yüz kırk Dört yüz kırk.
d. 175a/07
d.+ı 175a/08
dört yüz kırk dört Dört yüz kırk dört.
d. 170b/01, 171b/20, 176a/09, 189b/15
dört yüz toksan Dört yüz toksan.
d. 171a/01
döş Göğüs, sine.
d.+ine 192a/15
döşe- Bir şeyi bir yere yaymak, sermek.
d.-miş+idi 188b/07
döşek Yatak.
d.+i 164b/09
d.+üm 203b/15
döşen- Kaplanmak.
d.-miş 226b/06
du‘ā Ar. du‘ā’ Dua.
d. 150b/12, 156a/19, 156b/07, 164a/12, 171a/17, 180b/21
d.+(ba‘de’d-du‘ā) 201a/19
d.+(ḥayr-ı du‘ā kııl-) 228b/09
d.+it- 162a/05, 170b/12, 201b/20
d.+kııl- 150b/12, 155a/10, 160b/21, 163b/18, 168b/17, 169a/19, 181a/09, 181b/06, 184a/14, 184a/15,

200b/07, 201a/18, 201b/05, 202a/08, 202b/01, 202b/09, 222a/16, 227a/19
d.+ları 203a/03
d.+m 202b/17
d.+sı 201b/05
d.+sın 166a/18
d.+sın+kıl- 166a/12
d.+yı 147a/02, 156a/18, 156b/05, 213a/13
du‘acı Biri için Allah’a dua eden kimse.
d. 180a/01
dūd Far. Duman.
d. 195a/16
d.+ı(āh-ı dūd) 218a/18
d.+ı-ı āh 153a/10
d.+ı-ı buḥār 153a/11
d.+ı-ı siyāh 151a/10
d.+ı-ı siyāh it- 150b/20
Dūd-ı yek-yek şāh-ı cindī Ateş cinlerinden biri.
d. 216b/10, 216b/11
dudaḳ Dudak.
d.+ları 226b/09
dühenk Ar. duḥnek Duman yeri, baca.
d.+iden 195a/14
duḥter Far. Kız çocuk, kız.
d.+iyidi 177b/18
duḥūl Ar. Girme, giriş, dahil olma.
d.+a 160b/16
d.+ın 159a/08, 160b/18
d.+kııl- 160b/13
Dūlīl Şeytan neslinden biri.
d. 218a/16
d.+(İblīs-i Dūlīl) 215a/06
dumur dumru Tef.
d. 227a/03
dūr Far. Uzak.
d.+am 227b/19
dur- 1. Kalkmak, ayağa kalmak. Krş.
ṭur-
d. 175b/21

- d.-amaz 175b/04
d.-mağa 187a/01
d.-up 159b/09, 175a/15,
176a/17, 178a/18, 192a/05, 195a/04,
201a/20, 202a/05, 202b/02,
d.-uñ 227a/10
d.-urlar 183a/05
2. Yapmakta olduğu hareketi kesmek,
hareketsiz kalmak.
d. 187a/17
d.-an 170b/19
d.-dı 189a/10, 190b/02, 191a/02,
191b/10, 191b/20, 225a/16
d.-dılar(alup dur-) 222b/02
d.-ınca 191a/16, 192b/08
d.-mış 226b/03
d.-up 175b/20, 226b/07
3. Belli bir durumda, bir görevde
bulunmak.
d.-an 225a/04
d.-ar 164b/18
d.-dı 187a/20
d.-ur 171a/14, 224b/19
4. Beklemek, sabretmek.
d.-dı 193b/20,
d.-dılar 198a/08, 204b/13
d.-mağda 198a/10
d.-mişlardı 162b/14
d.-ur(muntazır dur-) 189b/05
d.-urken(germ olup dur-)
178b/08
d.-ursın(ne güne dur-) 172b/03
5. Varlığını sürdürmek, var olmakta
devam etmek.
d.-ur 171a/11, 171a/14
6. Birlikte kullanıldığı fiile devamlılık
ifadesi verir.
d.-ur(çeküp dur-) 173a/17
d.-ur(muṭṭali' olup dur-) 225b/21
d.-urlar(sığayup dur-) 159a/19
d.-ursın(düşüp dur-) 195b/21

7. Ayakta beklemek, hazır beklemek.
d.-a 226a/06
d.-alar 167b/21
d.-avuz 198a/02
d.-dı 178a/21
d.-dı(ārāste kılup dur-) 189b/19
d.-dılar 170b/19, 176a/19,
182a/04
d.-dılar(alup dur-)159b/17,
183a/06
d.-dılar (şaf bağlayup dur-)
181b/09
d.-mış 176a/09
d.-up 167b/19
d.-urken 190b/18
d.-ur 171a/21, 176a/11, 190a/15
d.-urlar 174a/01, 174a/04,
176a/10, 176a/11
- durpı** Raspa, kaba törpü.
d.+ıdan 153b/08
- durpı-veş** Törpü gibi.
d. 219a/15
- dut-** 1. Elle kavramak, eline almak,
tutmak. Krş. **tut-**
d. 191b/04
d.-an 226b/16
d.-ar 167a/03, 167a/03, 176a/10,
187b/03, 217b/16, 217b/17
d.-arlardı 216b/12
d.-arsın 167a/10
d.-dı(depere dut-) 192b/12
d.-duğuñ 167a/04
d.-ınca(depere dut-) 193a/06
d.-mış 170a/15
d.-up 174a/11, 190b/10,
190b/13, 212b/20
d.-up(depere dut-) 191b/03,
193a/06
d.-up+ṭur- 226b/14
2. Yapmak, yerine getirmek, amel
etmek.
d.-aram 167a/20, 167a/20

d.-a(nefs dut-) 227b/16
d.-avuz(yas dut-) 212b/04
d.-avuz(mātem dut-) 212b/04
d.-dı 162a/16,
d.-dılar 170a/04, 170a/05
d.-dılar(söz dut-) 199a/02
d.-(himmet dut-) 225b/09,
225b/10
d.-(naşīḥat dut-) 209b/05,
216a/12
d.-ma(perīṣān dut-) 169a/05
d.-madı(naşīḥat dut-) 167a/19
3. Yakalamak, ele geçirmek.
d.-abilevüz 164b/17
d.-alar 167b/21, 197b/21
d.-am 215b/11
d.-amazuz 164b/18
d.-ar 166b/12,
d.-duğın 222a/12
d.-duḡ 197b/09
d.-ıban 222a/09
d.-mağ 163b/13
d.-mağa 165a/02, 165a/06,
165a/20, 193b/19, 193b/21, 222a/11
d.-maḡ 165b/10, 167b/04
d.-masına 168b/09
d.-maya 165b/12
d.-maz 165a/02
d.-mıṣ 165a/01
d.-sun 166b/08
d.-up 163b/12, 164a/03,
164b/03, 164b/12, 165a/12, 165a/14,
165a/16, 165a/20, 166b/19, 167b/13,
167b/17, 168a/02, 168a/04, 168a/12,
168a/15, 168a/18, 168b/02, 168b/06,
168b/07, 168b/14, 177b/06, 186b/16,
192a/07, 221b/19
4. İstila etmek, zaptetmek, kaplamak.
d.-am 172b/07
d.-an 172b/09
d.-ar 219a/05
d.-avuz 165a/07, 198a/03

d.-dılar 186b/12
d.-duğum 166a/06
d.-duḡlarından 187b/09
d.-mıṣ 194b/10
d.-uban 220a/18
d.-up 147b/04
5. Bir kimsenin yerini almak.
d.-ayduñ 186b/21
6. Saklamak, muhafaza etmek,
gizlemek.
d.-dı 167b/03
7. Düzenlemek, tanzim etmek.
d.-dılar 185b/01
d.-sunlar 185a/18
d.-up 186b/04, 186b/05
8. Görünmesine engel olmak,
saklamak.
d.-ar 146b/08
9. Çevirmek.
d.- 227b/08
d.-a(yüz dut-) 152a/04
d.-avuz(yüz dut-) 147b/10
d.-dı(yüz dut-) 185b/17
d.-maḡ+gerek 204a/21, 204b/01
d.-up 159b/10, 192b/20
d.-up(yüz dut-) 177b/21,
186a/02
dutıl- 1. Yakalanmak, ele geçirilmek.
d.-an 157b/12
d.-ması 165a/12
2. Düzenlenmek.
d.-up (yas dutıl-) 205a/08
3. Tutmak işi yapılmak.
d.-up 226b/01
dutın- Kendi üzerine tutup kullanmak.
d.-ur 195b/11
dutış- Alevlenmeye, yanmaya başlamak,
alev almak.
d.-ur 178b/05, 195a/13
dutucı Tutan.
d. 177b/09
düzāḡ Far. Cehennem.

- d. 167a/15
- dü-cihān** Far. Dünya ve ahiret.
- d. 146b/09, 210a/11
- d.+dur 196b/16
- d.+ı(şevāb-ı dü-cihān) 188a/11, 188a/12
- dü-tā** Far. İki kat, bükülmüş.
- d.+(ḳadd-i dü-tā) 193b/13
- dügün** Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan şenlik, sur.
- d.+(ṭoy ı dügün it-) 170a/01
- dükeli** Hep, hepsi, bütün, cümle.
- d. 171b/14
- d.+yi 208b/17
- düken-** Tükenmek, bitmek.
- d.-dükden 148b/21
- d.-en 203a/14
- d.-ince 150b/05
- d.-meyüp 152a/16
- d.-üben 186a/12
- dümen** İt. timone Deniz ve hava taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça.
- d. 148a/18
- d.+ḳıl- 203a/16
- d.+ler+baş- 149b/14
- d.+lerin 148b/09
- d.+lerin+şal- 148b/05
- dümensüz** Dümeni olmayan.
- d. 149b/11, 149b/14
- dümm** Far. düm Kuyruk.
- d.+in 191a/14, 192a/01, 192b/05
- dün** Gece.
- d. 159b/03, 159b/14, 169a/08, 170a/06, 200a/02
- d.+in 182a/11
- d.+le 200a/02
- dünyā** Ar. Dünya. Krş. **dünye**
- d. 148b/18, 163b/16, 164a/18, 166b/10, 172b/08, 177b/16, 182b/20, 186a/18, 194a/14, 194a/15, 201b/15, 202b/13, 206b/12, 218b/15, 219a/14, 227b/18, 227b/18
- d.+(lāḳüverd-i dünyā) 147b/07
- d.+(melik-i dünyā) 196b/06
- d.+da 171a/06, 185b/10, 189a/08, 209b/11
- d.+dan 171a/04
- d.+durur 161b/16, 227b/09
- d.+durur(zīnet-i dünyā) 209b/21
- d.+nuñ 209b/11
- d.+sın 209b/01
- d.+ya 163b/02, 172b/09, 174b/16, 184a/16, 196a/14, 196a/15, 196b/08, 196b/09, 196b/14, 197a/15, 197a/18, 219a/02, 219a/03
- d.+yı 196a/01, 196a/12
- d.+yı ḡaddār 205b/02
- dünyālik** Dünyada geçimi sağlayan para, mal mülk gibi şeyler.
- d.+e 209a/17
- dünye** Ar. Dünya. Krş. **dünyā**
- d. 227b/01
- d.+den+git- 227a/16
- d.+yi 227a/04
- dünyevī** Ar. Dünya ile ilgili, dünyaya ait.
- d.+(cemī'-i dünyevī) 209b/08
- dür-dāne** Ar., Far. İnci tanesi.
- d.+lerden 173b/17, 173b/18, 226b/10
- dür-fişān** Ar., Far. İnci saçan.
- d. 228b/02
- dür-** Bir şeyi kendi üzerine katlayıp yuvarlayarak boru gibi sarmak, tomar hâline getirmek.
- d.-üp 179b/12
- düri-** Türemek, peyda olmak, zuhura gelmek.
- d.-miş 198b/14
- d.-yen 184b/10
- düril-** Toplanmak, toplanıp kaldırılmak.

d.-üp 191a/03
dürüş- Karşı karşıya gelmek, mücadele etmek, çarpışmak. Krş. **dürüş-**
d.-meyem 197a/20
dürüt- Peyda etmek, türetmek. Krş.
dürüt-
d.-en 165b/19
dürlü Türlü.
d. 147b/20, 150b/01, 153b/07, 154a/20, 155a/14, 155b/06, 155b/10, 155b/10, 157a/01, 163b/19, 164a/08, 168a/19, 168a/20, 171b/05, 172a/05, 172a/05, 172a/07, 172a/08, 172a/19, 172a/19, 173b/07, 173b/18, 173b/18, 174a/12, 174a/12, 176a/04, 176a/04, 176a/06, 184a/21, 196a/17, 196a/18, 197a/05, 197a/17, 198b/15, 201b/12, 208a/10, 208a/14, 214b/04, 217b/13, 217b/13, 217b/15, 222b/03, 222b/11, 222b/12, 222b/12, 224b/05, 226b/06, 226b/07
dürr Ar. İnci
d. 162a/12, 177a/08, 179b/18
dürüş- Karşı karşıya gelmek, mücadele etmek, çarpışmak. Krş. **dürüş-**
d.-megi 218a/07
dürüt- Türetmek, ortaya çıkarmak, meydana getirmek. Krş. **dürüt-**
d.-di 167a/15
d.-mişdür 194b/20
düş Rüya.
d.+i 159b/01, 159b/01
düş- 1. Konmak, inmek, nüzul etmek.
d.-di 162b/16, 223b/10, 224b/01
d.-mişler 214a/11
d.-mişlerdi 157b/17
d.-üben 152b/01
2. Yere devrilmek, yere serilmek, dengesini kaybederek yıkılmak, düşmek.
d.-di 176a/20, 223a/21
d.-diler 176b/01, 212a/07

d.-em 187b/20
d.-en 176a/21
d.-er 211b/16, 224a/06
d.-se 217b/07
3. Uğramak, kapılmak, duçar olmak.
d.-di 181b/21, 223a/19
d.-dük 209b/09
d.-dükçe 201b/18
d.-e 186a/20
d.-en 151a/04
d.-üp 153b/18, 170a/14
d.-üp+dur- 195b/21
4. Olmak, olumsuz bir duruma girmek.
d.-di 175a/20
d.-üp 153b/18, 170a/06
5. Sığınmak, girmek.
d.-dügi 164b/16
d.-düm 164b/15
6. Aciz, çaresiz kalmak.
d.-dük 209b/08
7. Denk gelip ele geçmek.
d.-erse(furşat düş-) 158b/21
8. Yağmak.
d.-ince 216a/02
d.-miş 147b/12
9. Girmek, düşmek.
d.-diler 148b/13
d.-düginden 205b/02
d.-dügümüz 205a/12
d.-dük 188a/03, 204a/19, 204b/01
d.-düklerinden 204b/10
d.-düklerine 203a/21
d.-dün 149a/16, 204b/06
d.-dünüz 150b/14
d.-eceedür 206b/05
d.-en 150a/14, 188a/05, 203a/10, 203a/14
d.-er 148a/15, 150a/08
d.-esiz 208a/17
d.-evüz 206b/10

d.-meyedi 148b/12
d.-miş 150a/17, 160a/06,
188a/02, 204a/20, 204a/20, 206a/17,
208b/17
d.-miş+ol- 206a/05
d.-se 155a/16
d.-üp 148a/10
10. Bazı deyimlerde “yürümek,
birlikte gelmek” anlamlarında
kullanılan bir fiil.
d.-üp 170b/13, 181b/13
11. Düşman eline geçmek, bozguna
uğramak, mağlup olmak.
d.-miş 158b/05
düşir- Düşmesine yol açmak,
devrilmesine sebep olmak. Krş. **düşür-**
d.-üp 148b/14
düşmān Far. Düşman, yağı, hasım. Krş.
düşmen
d. 188b/17, 204b/05, 212a/16,
216a/06, 218a/02
d.+dan 196a/06
d.+ı 206b/16
d.+ıla 205b/06, 215b/17
d.+ları 172a/18, 200b/13
d.+um 197a/20, 205a/06
d.+umdur 197a/20
d.+umı 189b/09
düşmen Far. Düşman, yağı, hasım. Krş.
düşmen
d. 157b/03, 159b/12, 159b/14,
159b/20, 160b/01, 175b/04, 178a/14,
205b/08, 219a/19
d.+den 158a/15
d.+dür 159b/04
d.+e 158b/17, 158b/19, 206b/21
d.+i 160a/17, 200a/08, 212a/13,
215b/21
d.+ine 218a/08
d.+lerüm 178a/16
d.+ol- 173a/16
d.+üm 205a/08

d.+ünden 214b/19
düşmiş Aciz, zavallı.
d.+e 149b/17
düşnām Far. Sövme, sövüp sayma.
d.+lar+vir- 191b/08
d.+vir- 192a/20
düşür- Düşmesine yol açmak,
devrilmesine sebep olmak. Krş. **düşir-**
d.-di 149b/17, 176b/02, 203b/09
d.-en 154a/14
d.-meyesin 148a/12
d.-se 175b/03
d.-ürdüm 172a/18
düşvār Far. Zor, güç.
d.+ol- 216a/13
dü-tā Far. İki kat, bükülmüş.
d.+(mihr-i kıdd-i dü-tā) 147a/05
dütün Duman.
d. 154b/09, 195a/10, 195a/15
d.+ler 195a/15, 195a/15
dütünsüz Dumansız.
d. 154b/07
dütüz- Koku vermek için bir şey yakıp
tüttürmek, tütsülemek.
d.-üp 213b/20
dütüzdür- Koku vermek için bir şey
yakıp tüttürmek, tütsülemek.
d.-e 156a/10
düz- Düzmek, tertip etmek.
d.-di(dīvān düz-) 175a/16
d.-en 173b/09, 174a/20,
174b/01, 174b/02, 174b/06, 223b/13
d.-enler 174b/05
d.-esin 175b/11
d.-mekden 174a/20
d.-miş 174b/06
d.-mişler 161a/09, 173a/08,
173b/17, 173b/20, 173b/21, 174a/04,
174a/06, 174a/07, 174a/08, 174a/09,
174a/11, 174a/12, 174a/13, 174a/14,
174a/16, 222b/08, 222b/11, 222b/15,
226b/08, 226b/10

d.-üp 161a/03, 170b/04,
173b/18, 174a/13, 174b/04
düzdür- Tertip ettirmek.
d.-en 174a/21
d.-mişdür 174a/21
düzet- Yoluna koymak, tanzim etmek,
tertip etmek.
d.-dün 147a/08
d.-üp 189b/19, 221a/04
d.-ür 179b/18, 179b/19
düzil- Düzmek işi yapılmak, hazırlanıp
meydana getirmek. Krş.düzül-
d.-eli 175a/07
d.-miş 226b/10
düzme Uydurma, sahte, yapma.
d. 174a/19, 174b/12, 175b/03,
176b/05, 176b/06
düzül- Düzmek işi yapılmak, hazırlanıp
meydana getirmek. Krş.düzil-
d.-miş 174b/18, 212a/11,
216b/06, 225b/06

E, e

ebed Ar. Sonu olmayan gelecek zaman.
e. 161a/12
e.+dür 196a/04
ebeda Far. Hiçbir vakit, katiyen, asla.
e. 147a/02
ebedī Ar. Sürekli, devamlı.
e.+dür 219b/13
ebhār Ar. Denizler.
e. 221b/11
ebter Ar. Faydasız şey.
e.+(miş-i ebter eyle-) 222a/09
e.+ol- 220a/18
ebvāb Ar. Kapılar.
e.+(fātiḥü ebvāb) 147a/01
e.+a(fātiḥü ebvāb) 148b/12,
149b/17
ebyāt Ar. İki mısradan ibaret manzum
sözler, beyitler.

e. 161a/07
e.+(miş-i ebyāt) 162a/04
ecdād Ar. Atalar, dedeler, cedler.
e.+ın 177b/09
e.+umuz 194b/15
ecel Ar. Ölüm zamanı, ömrün son demi.
e. 173a/20, 177a/18, 200b/02,
205a/03, 206a/19, 227b/03, 228a/01
e.+den 164a/16, 185b/21,
193b/01, 205a/21, 228a/14
e.+ir. 186a/09
ecelsüz Ecelsiz.
e. 150b/07
ecil Ar. ecl Sebep, illet.
e.+den 152a/18, 155a/20,
155b/17, 161b/12, 188a/10, 207a/15,
219b/11
ecnās Ar. Cinsler, çeşitler, türler, soylar.
e.+(eşkāl-i ecnās) 183a/14
e.+ından 188b/08
e.+u elvān 183a/21
eczā Ar. eczā' Parçalar, kısımlar.
e.+-i ḥāk 168a/04
e.+-yı ḥāk 168a/21
edā Ar. edā' Üzerine borç olan veya
borç hükmünde bulunan şeyi yerine
getirme, yapma, icra etme.
e.+it- 153a/06, 194a/20, 201b/07
edeb Ar. İyi terbiye, nezaket, zarafet,
usluluk.
e. 179a/17, 206a/08
e.+ile 169a/20
e.+le 172a/11, 178b/11, 179a/17
e.+ün 179a/17
e.+ünle 162b/20
e.+vir- 193a/15
edebisüz Edeb ve terbiyesi olmayan,
utanmaz, hayasız kimse.
e.+de 206a/08

edin- Elde edip hazırda bulundurmak, araştırıp ele geçirmek, sağlamak, temin etmek. Krş. idin-

e.-e(mağşūd edin-) 218a/07

e.-mişlerdür 199b/01

Edinyā Süleyman Şah'ın kardeşi. Krş.

Edinyā bin Dāvud, Edünyā, Edünyā bin Dāvud

e. 205a/01, 205a/09, 205b/02, 205b/05, 205b/18, 206b/03, 206b/04, 206b/05, 206b/19, 207a/10, 207a/12, 207a/17, 207a/18, 207b/14, 207b/16, 212a/12

e.+dur 206b/15

e.+nuñ 204b/13

e.+y+ıla 206b/01

e.+ya 204b/09, 206b/06, 207a/03

e.+yı 186b/18, 206b/01,

206b/08, 206b/17

e.+yı bī-devlet 207a/07,

207a/08

Edinyā bin Dāvud Süleyman Şah'ın kardeşi. Krş. **Edinyā, Edünyā, Edünyā bin Dāvud**

e. 186b/17, 207b/06, 207b/08

e.+a 203a/10

e.+dur 188a/05, 206a/16

e.+ı 204b/15

Edirne Edirne.

e. 216a/01

ednā Ar. Pek aşığı, çok alçak.

Edünyā Süleyman Şah'ın kardeşi. Krş.

Edinyā, Edinyā bin Dāvud, Edünyā bin Dāvud

e. 147b/08, 147b/08, 147b/10, 147b/18, 147b/21, 148a/05, 148a/09, 148a/16, 148b/01, 148b/03, 149b/05, 149b/08, 150b/04, 150b/12, 150b/13, 153a/03, 207b/20, 208a/07, 208a/13, 208a/18, 208a/19, 208b/01, 208b/04, 208b/05, 208b/15, 212a/07, 212b/16

e.+i bed-baht 212b/05

e.+nuñ 148a/09, 208a/05

e.+(şāh-ı Edünyā) 149a/20

e.+ya 208b/05, 208b/14

e.+yı 150b/11, 208a/08

e.+yıla 149b/18, 150a/02

Edünyā bin Dāvud Süleyman Şah'ın kardeşi. Krş. **Edinyā, Edinyā bin Dāvud, Edünyā**

e. 147b/02, 147b/15, 148a/01, 148b/13, 149a/03, 149a/10, 149a/13, 149b/09, 150b/09, 208a/04, 208a/10, 212a/20, 212b/13, 213a/01

e.+a 147b/02

e.+ıla 208b/13

e.+uñ 149a/08

edvār Ar. Devirler, çağlar, zamanlar.

e.+ı eflāk 149a/08

edviye Ar. Devalar, ilaçlar, çareler.

e.+ler 177b/21

e.+si 178a/04

e.+yi 154a/20

efā'ī Ar. Engerek yılanları.

e.+(ḥayyāt-ı efā'ī) 184b/19

ef'āl Ar. Fiiller, yapılan işler, eylemler.

e.+ını 209b/09

efḍāl Ar. İhsanlar, lutuflar.

e. 147a/01, 212a/01

e.+ı 207a/14

efgān Far. İztırapla bağırma, haykırma, feryat.

e.+(sebeb-i efgān) 153a/11

e.+it- 151a/03

e.+ı 218b/18

e.+ıla 205a/21

e.+it- 148a/15, 149a/05, 219a/21, 219b/01

e.+kıl- 219a/20, 219b/01

e.+kıl- 218b/21

efgende Far. Düşkün, çaresiz, biçare.

e. 164a/21

e.+yem 180a/01

ef'î Ar. Engerek yılanı.

e. 191a/12, 192b/04, 199a/10

e.+yi 184b/07

efkār Ar. Endişe, tasa.

e.+ı 177a/18

eflāk Ar. Felekler, gökler.

e.+(‘arş-ı eflāk ol-) 219b/17

e.+(farq-ı eflāk ol-) 196b/15

e.+(tāc-ı eflāk) 196a/13

e.+ı(çarh-ı eflāk) 215b/09

e.+i(edvār-ı eflāk) 149a/08

Eflātūn-ı Hākīm Ar. Sokrat’ın öğrencisi olan ünlü Yunan filozofu. Krş. **Eflātūn-ı Yūnānī**

e. 149b/05

Eflātūn-ı Yūnānī Ar. Sokrat’ın öğrencisi olan ünlü Yunan filozofu. Krş. **Eflātūn-ı Hākīm**

e. 147a/18, 177b/01, 193b/16, 210b/08

Efrāsiyāb Far. Şehnâme’de geçen olağanüstü kahramanlardan biri. Büyük İskender’den evvel yaşamış ve Keyhusrev tarafından öldürülmüş olan efsavevi Turan hakanı, Alp Er Tunga.

Krş. **Efrāsiyāb şāh**, **Efrāsiyāp**

e. 153b/13, 182b/20, 184a/12, 188b/05, 211b/15, 214a/03, 217a/10, 227a/20

e.+a 164a/19

e.+uñ 163b/08

Efrāsiyāb şāh Far. Şehnâme’de geçen olağanüstü kahramanlardan biri. Büyük İskender’den evvel yaşamış ve Keyhusrev tarafından öldürülmüş olan efsavevi Turan hakanı, Alp Er Tunga.

Krş. **Efrāsiyāb**, **Efrāsiyāp**.

e. 177b/11

e.+ıla 163b/06

e.+uñ 153a/09, 178a/10

Efrāsiyāp Far. Şehnâme’de geçen olağanüstü kahramanlardan biri. Büyük İskender’den evvel yaşamış ve Keyhusrev tarafından öldürülmüş olan efsavevi Turan hakanı, Alp Er Tunga.

Krş. **Efrāsiyāb**, **Efrāsiyāb şāh**

e. 220a/21

Efrecī Ar. Frenklere, Avrupalılara mahsus, onlarla ilgili.

e. 212a/09

efyūn Ar. Afyon.

e.+ı 155b/12

eg- Çevirmek, eğik duruma getirmek.

e.-üp (baş eg-) 184a/04

e.-üp tur- 183a/21

eger Far. Eğer, şayet.

e. 154a/01, 154a/06, 154a/09, 154a/11, 154a/15, 154a/18, 154b/15, 154b/16, 154b/17, 154b/18, 158b/21, 164a/09, 166b/01, 167b/21, 168a/04, 168a/11, 168a/17, 168a/17, 170a/03, 179a/01, 179a/03, 179a/05, 180a/21, 182a/17, 194a/14, 195a/02, 195a/13, 197a/01, 198b/07, 200b/01, 202a/13, 202a/13, 202a/13, 202a/20, 202b/16, 203b/17, 204a/04, 205a/13, 205a/13, 205a/18, 207b/14, 207b/15, 208b/19, 209b/15, 221a/10, 221a/21, 221b/02, 221b/06, 221b/09, 221b/11, 221b/14, 221b/16, 221b/18, 222a/01, 222a/02, 222a/02, 222a/02, 222a/03, 222a/03, 222a/03, 222a/03, 222a/03, 222a/03, 222a/03, 222a/05, 224a/06, 224a/10, 226a/10, 227b/02, 227b/02, 227b/19

eger ki Far. Eğer, şayet. Krş. **eger kim**

e. 148a/04, 151a/07, 154a/04, 154b/13, 168a/02, 168a/08, 178b/14, 201a/16, 201b/19, 209b/03, 209b/04, 213b/10, 221a/10, 221a/19, 221b/04, 228a/14

eger kim Eğer, şayet. Krş. **eger ki**

e. 154b/15, 155a/13, 162b/08,
164a/02, 167a/12, 168b/06, 185a/09,
185a/09, 203b/09, 212b/02

egerçi Far. Her ne kadar, gerçi.

e. 153a/13, 173b/06, 186a/03,
196a/06, 198a/13, 206b/01, 206b/19,
207a/20, 210b/17, 211a/15

egerçi ki Far. Her ne kadar, ise de, gerçi.

e. 153a/12, 166a/17, 188a/14,
201a/21, 204b/01, 205b/05, 213a/10,
228a/18

egil- İnsan, bir işi yapmak için belini
eğmek.

e.-üp 191a/20

egin Eğin, arka, sırt.

e.+inde 187b/02, 190a/04,
190a/07

e.+indeki 187a/19

e.+ine 182b/10, 207a/16

egri Yay gibi, kavis biçiminde olan.

c. 189b/14

eḥad Ar. Bir, tek.

e.+dur(hüve'l-lāhu aḥad)
178b/16, 196a/04

ehl Ar. 1. Sahip, malik.

e.+i 147a/10

e.+i dil 210a/12, 210a/14

e.+i 'ilm 154b/21

e.+i İmān ol- 176b/16, 176b/16

e.+i 'irfān 193b/16, 210b/08

e.+i 'irfān-ı aḳvāl 147a/19

e.+i lisān 197a/07

e.+i şanem ol- 210a/02

e.+i terkīb 147a/15

2. Topluluk, cemaat.

e.+i ceng 218b/09

e.+i+keşret 147a/16

e.+i vaḥdet 147a/16

e.+in 160b/20

e.+inden 152a/20, 219b/19

e.+ine 160b/20

ehlen ve sehlen Ar. Hoş geldin,
merhaba, nasılsın.

e. 195b/13

ehlü'l-lāh Ar. Tanrı adamı, veli, evliya.

e.+ı idi 149b/08

ehremen Far. Dev, şeytan. Krş. **ehrimen**

e. 183a/19, 199a/12, 199b/06,
199b/11, 199b/12, 214a/10, 215a/01,
216a/17, 217a/01, 220a/18

e.+i 199b/03

e.+ler 162b/06, 183a/18,
218a/05

e.+lerdür 217a/05

e.+lerle 199a/19

e.+(‘Uḳḳār bin Ḳahār-ı ehremen)
217a/04

e.+(Şāmiḥāt-ı ehremen) 217a/03

ehremenān Far. Şeytanlar, devler.

e.+ı(leşker-i ehremenān)
213b/14

ehrimen Far. Dev, şeytan. Krş. **ehremen**
e.+e 186a/16

ejdehā Far. Korkunç ve hayali bir
hayvan. Krş. **ejder**, **ejderhā**

e. 184b/21, 187b/19, 188a/12
e.+lar ile 197b/06
e.+nuñ 184b/12, 184b/13,
216a/01

e.+sı 187b/16

e.+yı 184b/19

e.+yı+ser 218b/13

ejder Far. Korkunç ve hayalî bir hayvan.
Krş. ejdehā, ejderhā

e. 219a/12

e.+e 199b/09

e.+i 228b/05

ejder-süvār Far. Ejderha binici.

e. 216b/06

ejderha Far. Korkunç ve hayalî bir
hayvan. Krş. **ejdehā**, **ejder**

e. 184b/09, 185a/01, 187a/15,
193a/03, 199a/13, 212a/10
e.+larınuñ 157b/06
e.+sı 184b/14
e.+sın 160a/16
e.+sınuñ 184b/09
e.+ya 203b/08
e.+yı 203b/05
ejderhā-süvār Far. Ejderha binici.
e. 199a/06
ejderhā-şekil Far., Ar. Ejderha suretli.
e. 167a/02
ejderhā-veş Far. Ejderha gibi.
e. 183a/20
ekābir Ar. Büyük olanlar, ileri gelenler,
yüksek mevkilerde bulunanlar.
e.+in 150b/09
ekber Ar. Çok büyük.
e. 175b/07, 182b/21, 185a/21
e.+i 228b/08
ek- Toprağa tohum atmak.
e.-erüz 150a/03
ekl Ar. Yeme.
e. 206b/07
e.+it- 150b/19
ekmel Ar. Çok kamil, mükemmel,
kusursuz.
e.+(aşhāb-ı ekmel) 147a/01
e.+e 147a/09
ekşer Ar. Çok fazla, en çok, bir çok.
e. 157a/09
eksil- Eskisinden az duruma gelmek,
azalmak.
e.-mesi 151b/18
eksük 1. Eksik, tam olmayan, kusurlu,
sakat.
e. 202b/04
2. İhtiyaç duyulan şey.
e.+et- 207b/03
e.+üm 202a/14
eksüklük Eksik olma durumu, eksik olan
miktar, noksan.

e. 218b/05
eksüksüz Eksiği olmayan, tam, tamam.
e. 216a/05
Ekvān-ı dīv Pehlevan devlerden biri.
e. 199b/01, 213b/17, 220b/06
e.+e 198b/11
e.+ile 199b/17
Ekvān-ı ifrīt Bir ifrit adı.
e. 217a/12, 217a/20, 218a/14
Ekvānu dīv Pehlivan devlerden biri.
e. 219a/11
el 1. Kolun bilekten parmak uçlarına
kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya
yarayan bölümü.
e. 146b/07, 159a/14, 166b/16,
167b/02, 175b/20, 186b/11, 190b/03,
190b/16, 191a/12, 192b/04, 201a/21,
201b/20, 201b/20, 202a/08, 202b/09,
202b/20, 207b/20, 210b/17, 211a/08
e.+de 209b/04, 217a/11
e.+e 149a/08, 150b/01, 152a/01,
171b/14, 174b/16, 185a/17, 185a/19,
191b/10, 191b/15, 193a/02, 193b/07,
196a/20, 198a/15, 200a/18, 206b/03,
218b/02
e.+i 157b/07, 175b/04, 188b/14,
197b/05, 201a/14, 202a/01, 202b/14,
210b/19
e.+ile 160a/18, 215a/21, 215b/01
e.+in 151b/04, 170a/17, 178a/20,
181b/13, 186b/10, 205b/19, 207a/17,
209b/08, 226b/14
e.+inde 167a/03, 167a/03,
173a/14, 182b/10, 187b/02, 187b/02,
190b/09, 191a/07, 191b/01, 199a/19,
199a/19, 199a/20, 199a/20, 199a/20,
199a/21, 211b/17, 212a/16, 217b/16,
217b/16, 217b/17, 226b/11
e.+indeki 192a/16, 209b/01

e.+inden 174b/21, 193a/01,
200b/17, 207a/16, 208a/18, 220a/09,
220b/08

e.+ine 170a/17, 173b/19,
179b/13, 179b/15, 189b/13, 190a/11,
191a/13, 192a/01, 192a/14, 192b/05,
192b/19, 192b/21, 193a/02, 194b/16,
197a/04, 197a/10, 197a/15, 204a/06,
207a/19, 208b/06, 214b/04, 218b/21,
219b/20, 226b/14

e.+kar- 215b/17

e.+lere 167b/15

e.+leri 226b/09

e.+lerin 157b/06, 164b/03,
183a/02, 183a/06, 191a/06
e.+lerinde 199a/06, 199a/09, 216b/04,
216b/06, 216b/09, 216b/11, 216b/14,
216b/16, 217a/02, 217a/13, 217b/09,
217b/09, 217b/10, 217b/17

e.+lerine 182b/15, 212a/09,
217b/15

e.+ur- 170b/03

e.+üm 195b/19, 202b/13

e.+üme 227a/06

e.+ümi+al- 228a/01

e.+üñ 210b/16

e.+üñdeki 167a/05, 167a/10

e.+üñe 200b/17

e.+üñle 175b/11

e.+ümden 190b/04

2. Sahiplik, mülkiyet.

e.+den 214a/17, 215b/11,
219a/04, 220b/02

e.+den+al- 151a/03, 161a/11

e.+inden 165b/08, 195a/01,
197a/12, 197b/16, 198a/17, 198b/20,
200a/04, 216a/06, 219b/04,

e.+inde+y+idi 219b/13

e.+ine+gir- 163b/03, 163b/04,
214a/06

e.+lerinden 168b/06, 179a/03

e.+ümde 205b/04

e.+ümdemişse 201b/16

e.+ümüzden 164b/11, 211a/21,
212b/09

e.+üñden 209a/19, 210b/15

3. Yönetim, baskı, etki.

e.+den+git- 148a/13

e.+e 160b/10, 165a/08

e.+e(baş el al-) 159a/12

e.+e(cān u baş el al-) 158a/19,
159b/21

e.+e+getür- 164a/15, 164a/20,
165a/16, 165b/15, 179b/06, 186b/18,
186b/19, 194a/05, 194a/09, 197a/14,
206b/01, 206b/08, 206b/16, 209a/02,
209a/04, 212a/13, 219a/02, 221b/05,
221b/09, 221b/12, 221b/14, 222a/01

e.+e+gir- 157b/01, 157b/02,
180a/03, 198b/03, 212a/17

e.+inden 148b/19, 160a/12,
161a/11, 164a/05, 164a/05, 164a/17,
164a/20, 164b/15, 164b/17, 193b/10,
197a/02, 204a/05, 206a/16, 219a/03,
219a/21, 220a/15

e.+lerine 215a/14, 220b/10

e.+ümden 187a/02, 218a/04

e.+üme+gir- 169b/07

e.+ümüze+gir- 180b/06

e.+üñde 209a/20

e.+üñden 188a/03

e.+üñden 165a/14

e.+üñe 207a/19

e.+üñüzden 164a/12, 164a/15,
164a/19, 164b/02, 164b/12

el-amān Ar. İmdat, aman, medet.

e. 205b/21, 205b/21

elbet Ar. Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

e.+de 153a/15, 187a/13,
198b/08, 209b/01

Elburz Far. Kafdağı.

e.+(kūh-ı Elburz) 191a/07,
217a/13

e.+a(kūh-ı Elburz) 150a/01

e.+ıla 189b/21
 elçi Elçi.
 e.+ler 216a/05
elem Ar. İztrab, keder, gam, hüzün.
 e. 150b/07, 177a/18
 e.+(derd-i elem) 186a/09,
 186a/14
 e.+çek- 209b/19
 e.+den 203b/15
elemsüz Derdi olmayan, rahat ve
 huzurlu olan.
 e. 212b/08
elfāz Ar. Sözler, lafızlar.
 e.+uñ 146b/03
Elhenc-i cinnī Cin reislerinden biri.
 e. 155a/04, 155a/05, 214a/06,
 214b/07, 214b/08
 e.+ye 164b/01
elif Ar. Arap alfabesinin ilk harfinin
 adı.
 e.+in(ḳadd-i elf) 211b/07
elik- Utanmak, sıkılmak, mahzun
 olmak.
 e.-mez misin 178b/19, 179a/02
elli Kırk dokuzdan sonra gelen sayının
 adı.
 e. 148b/21
elli sekiz biñ Elli sekiz bin.
 e. 169a/02
elli yedi Elli altıdan sonra gelen sayının
 adı.
 e. 190b/16
ellişer Elli sayısının üleştirme şekli.
 e. 222b/05
ellü Eli olan.
 e. 187b/01, 199a/14
elma Elma.
 e. 173b/19, 202b/14, 202b/15,
 211b/17
 e.+y+ıla 211b/18
elmās Yun. adamas Bilinen kıymetli taş.

e. 174a/01, 193a/02, 199a/06,
 199a/10, 216b/11
 e.+dan 174a/16, 222b/15
el-nār Ar. Cehennem.
 e.+dur 215a/16
elsüz Elsiz, eli olmayan.
 e. 184b/07
elt- İletmek. Krş. ilt-
 e.-üp 208a/11
 e.-üp(üzerine elt-) 163a/16
elvān Ar. Birkaç renkli, alacalı,
 rengârenk.
 e. 217b/11, 217b/11
 e.+(ecnāsu elvān) 183a/21
elvīn Ar. elvān Rengârenk.
 e. 222a/19
em- Emmek.
 e.-enüñ 156b/18
emānet Ar. Güvenilir bir kimseye
 bırakılan şey, eşya veya kimse.
 e. 196b/21
 e.+dür 197a/03
emcek Meme.
 e. 156b/17
 e.+de 156b/18
emel Ar. İstek, arzu.
 e. 146b/03
emīn Ar. Güvenilir, inanılır, itimat edilir
 kimse.
 e. 181a/10, 194a/19, 202a/04,
 207a/21
 e.+ler 183b/14
 2. Her hangi bir konuda tereddüt ve
 şüphesi olmayan.
 e.+ol- 163b/05, 164a/04,
 167a/06, 167a/09, 168b/11, 182b/01,
 203b/15, 222a/10, 222a/10
Emine Hatun Hz. Süleyman'ı emziren
 daye.
 e. 200b/09, 200b/17, 203a/02

emīnu'l-lāh Ar. Allah'ın güvendiği kimse.
 e.+(süleymān-ı emīnu'l-lāh) 201a/18
emīr Ar. Bir kavimin veya memleketin başı, başkan, reis.
 e. 152b/01, 222a/11, 227b/06, 227b/09
 e.+i 214a/03
 e.+-i ber-kemāl 176b/18
 e.+-i cinniyān 155a/11
 e.+-i ins ü cinn 157a/14
 e.+-i ins 164b/18
 e.+-i+nāmudār 163b/13
 e.+-i şehriyār 161a/11, 180a/11
emir Ar. emr Buyruk, emir. Krş. **emr**
 e. 194b/05
 e.+it- 147b/13, 155b/10, 164b/05, 167b/19, 167b/20, 178a/07, 179b/01, 179b/09, 180b/14, 180b/16, 181a/10, 181b/11, 183b/16, 184a/03, 189a/13, 205b/18, 207a/16, 208b/20, 212a/07, 213b/19, 218a/16
emīre'l-cinni ve'l-ins Ar. İnsan ve cinlerin başı.
 e. 155a/05
emīrū'l-ins ve'l-cān Ar. emīrū'l-ins ve'l-cānn İnsan ve cinlerin başı.
 e.+i 178a/17
emiş- Karşılıklı olarak emmek.
 e.-düklerin 178a/13
emlah Ar. Çok güzel.
 e. 149a/01, 162a/03, 162a/14, 177a/15, 193b/17
 e.+(nazm-ı emlah) 210a/10
emlāk Ar. Mülkler.
 e.+in(cedd-i emlāk) 177b/09
emmāre Ar. Emreden, emredici.
 a.+durur(nefs-i emmāre) 193a/12
 a.+dür(nefs-i emmāre) 176b/20

a.+ye(nefs-i emmāre) 182b/01, 201a/11, 201b/10, 201b/15, 218a/20
emr Ar. Buyruk, emir. Krş. emir
 e.+(be-ḥük-m-i emr-i yezdān) 167a/01
 e.+de(nefs-i emr) 153b/17
 e.+eyle- 195b/04, 218a/05
 e.+i 162b/18, 166b/12, 172b/20, 196a/03
 e.+i 'azīm 213a/11
 e.+-i Ḥaḳḳ 173a/04, 180a/09, 204a/14, 205a/10, 209b/19, 210a/06, 210a/07
 e.+i+ol- 165b/15
 e.+-i Rabbānī 163b/05, 198a/15
 e.+-i Süleymān 206b/02
 e.+-i Süleymānī 214b/10
 e.+-i şerī'at 178b/14
 e.+-i Yezdān 166b/18
 e.+inden 194b/05, 204a/05
 e.+ine 162b/08, 165a/11, 166b/06, 182a/18, 183b/04, 196a/18, 196b/01, 197a/17, 198b/15, 199b/04, 207a/06, 214a/02, 216b/18, 218b/03, 218b/08, 218b/13, 219a/13, 219b/21, 220a/17, 220a/17, 222a/07, 226a/03
 e.+it- 173b/13, 184a/07, 189a/11, 198b/09, 218a/10
 e.+ol- 198b/21, 199a/01
 e.+ümle 213a/08
 e.+üñe 164a/01, 172b/03, 220b/03
emşāl Ar. Geçmişte olan şeyleri nakleden hikâyeler, kıssalar.
 e.+üm 180b/21
emvāc Ar. Dalgalar.
 e.+ı 152b/09
emzür- Emzirmek.
 e.-en 200b/09
 e.-ür 174a/05

en Bir şeyin iki boyutundan daha küçük olanı. Krş. in

e.+i 150a/13

en- Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak. Krş. in-

e.-üp 218b/20, 223a/01

eñ Başına geldiği sıfatın ifade ettiği anlamının en üstün derecesinde olduğunu belirtir.

e. 217a/05, 217a/20

enām Ar. Bütün mahluklar, yaratılmış olan canlılar.

e.+(Hālik-ı rabbü'l enām)

206a/20

e.+(rabbü'l enām) 152b/04,
156b/20, 162a/02, 185b/15, 210a/08

enār Far. Nar.

e. 154b/12

enbiyā Ar enbiyā' Peygamberler. Krş.

enbiyā'

e. 163b/16, 165a/01, 182b/16

e.+lar 164a/13

e.+nuñ 164a/11, 196b/16

e.+sı 206b/11

e.+ya 162a/06, 166a/10

enbiyā' Ar Peygamberler. Krş. **enbiyā**

e. 182b/16

encüm Ar. Yıldızlar.

e. 227b/12

endām Far. Vücut, beden.

e. 156b/17

e.+ı 201a/14, 202b/04

e.+lar 156b/15

e.+lardandır(mecmū'-ı endām)

156b/15

endāze Far. Ölçü, derece

e.+yile 157a/08

Endelüs Yer adı.

e. 214a/04, 214b/11

endir- 1. Yukarıdan aşağıya doğru gelmesini, inmesini sağlamak. Krş.

endür-, indür-

e.-mişdür 207a/05

2. Aşağıya doğru sarkıtmak, salmak, bırakmak.

e.-üp 147b/19

endür- Yukarıdan aşağıya doğru gelmesini, inmesini sağlamak. Krş.

endir-, indür-

e.-meyeyin 200b/01

eñek Yanağın çeneyi örten alt kısmı.

e. 201b/01

eñeklü Enekli, eneği olan.

e. 187b/01

enfās Ar. Nefesler.

e.+(tīb-i enfās) 193b/06

engüş Far. Parmak.

e.+ile(mu'ciz-i engüş) 196b/16

engüş ber-dehān Far. Parmağı ağzında olan, şaşırıp kalmış, hayret etmiş olan

e. ber-dehān kıl- 158a/09

eniş İniş.

e.+e 149b/06

ens Üzüntü, elem.

e.+i ant- 191a/14, 192b/05

ensāb Ar. Nesepler, soylar.

e.+ı 177a/05

eñse Boynun arka kısmı.

e.+sinden 195b/10

enük Enik, encik.

e.+in 185a/03

e.+ler 185a/03

envā' Ar. Nevler, çeşitler, türler.

e. 147b/20, 150b/01, 188b/07,

188b/13, 208a/14, 217b/15

e.+i 197a/05

e.+le 183a/14

e.+i ma'adin 195a/06

Enverī Ar. XV. yüzyıl şairlerinden biri.

e. 162a/13

epsem Sessiz, susmuş.

e.+ol- 211a/20, 211a/21

er Koca.

e. 156b/03

e.+den ise 154a/04

e.+i 153b/20, 155a/12,

e.+ile 155b/13, 155b/17,

155b/19, 156a/02, 156a/07

e.+ün 155a/02,

er Asker, nefer.

e. 157b/18, 158a/04, 158a/07,

160a/5, 169a/08, 169a/12, 172b/06

2. Yiğit, kahraman kimse.

e. 174b/16, 188b/18, 192a/06,

192b/17, 226a/05, 227b/05

e.+düm 161b/07

e.+i 158a/01, 159a/02, 160a/04,

210b/02

e.+ile 159b/16, 159b/19,

160a/08, 161a/19

e.+in 160a/10

e.+ine 158a/21

e.+lerin 193a/10

e.+ün 159a/01, 174b/16

er- Erişmek, vasıl olmak. Krş. ir-

e.-ip 217b/14

e.-miş (şa'ağ+er-) 175a/09

erba'ın Ar. Kırk.

e. 163b/03, 219a/20

eren Ermiş veli, evliya.

e.+leri 182b/04

erganün Far. Org.

e.+a 170b/03

ergavān Far. Kırmızımtırak çiçekler
açan bir süs ağacı.

e. 188b/07

eri- Katı bir cisim ısı etkisiyle sıvı
duruma gelmek.

e.-di 215b/06

eriş- Belli bir merhaleye erişmek,
ulaşmak. Krş. **iriş-**

e.-di 172a/21

erkān Ar. 1. Bir topluluğun ileri
gelenleri, üstler, reisler.

e.+ı melā'ın 218a/17

2. Adet, yol yöntem, adap.

e.+ıla 169b/10

erkek Erkek. Krş. irkek

e. 153b/07, 154b/16, 186a/14

e.+i 178b/09, 179a/18

erlik Mertlik, yiğitlik.

e. 161b/09

e.+de 190a/10, 190b/20

e.+den 189b/06

e.+e 206b/20

e.+ile 186b/08, 189b/04

e.+in 214b/07

e.+ine 160a/14, 188a/01

e.+le 172a/15

ervāḥ Ar. Ruhlar.

e. 197b/20, 198a/08, 222a/07,

222a/14

e.+(müvekkel-i ervāḥ) 200a/15,

200a/16

e.+(rāḥatū'l-ervāḥ) 208a/15

e.+(server-i ervāḥ) 219b/03

e.+(tekvīn-i ervāḥ) 188b/20

e.+dan 179a/01

e.+ı 195a/01

e.+ıla 193b/20

e.+ına 181b/06, 201b/21,

202b/01, 202b/18

e.+ınca 201a/20

erzānī Far. Layık, değer, uygun.

e.+kıl- 202a/11

es- Esmek.

e.-di 148a/08, 148a/15, 148b/06

e.-dükçe 149b/02

e.-e 147b/09

e.-er 193b/06

e.-mege 148a/01, 148a/03

e.-se+gerek 148a/21

e.-üp 148a/14
eşahh Ar. Çok doğru, pek sahih.
 e.+(tārīḥ-i eşahh-i dil-peẓīr)147a/20
esbāb Ar. Vasıtalar, lazımlar.
 e. 190a/07
 e.+dan(müsebbibü'l esbāb) 178a/02
esed Ar. Arslan.
 e. 183b/06, 220b/01
esed-veş Ar., Far. Arslan gibi.
 e.+(burc-ı esed-veş) 151b/15
eşer Ar. Bir şeyin varlığını gösteren belirti, alamet, iz.
 e. 220a/19
eshar Ar. En sihirli, daha sihirli.
 e.+ı 228b/06
eski 1. Çok zamandan beri var olan, üzerinden zaman geçmiş olan.
 e. 194b/15, 198b/13, 205b/08, 220b/10
 2. Yıpranmış, bozulmuş, yeniliğini kaybetmiş.
 e.+yenin 175b/11
eskit- Yıpranmış, yeniliğini kaybetmiş duruma getirmek.
 e.-miş 171b/07
esle- Dinlemek, itibar etmek, sayıp itaat etmek.
 e.-medi 148a/07
 e.-meyüp 151a/12
eşmār Ar. Meyveler, semerler.
 e. 188b/07
 e.+dan 172a/06
eşnā Ar. eşnā' Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.
 e.+dayiken 153b/15, 163a/14, 183b/14, 183b/15
esne- Ağzı iyice açarak uzun ve derin bir nefes almak.
 e.-r+ol- 188b/02

esrā Ar. Miraç.
 e.+(lejl-i esrā) 196b/15
esrār Ar. Herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar.
 e.+ı 152a/01, 177a/20
 e.+ı+bul- 152a/01, 152a/02
 e.+ına 185a/15, 185a/20, 206b/03
estağfiru'l-lāh Ar. Allah'tan af ve mağrifet dilerim.
 e. 201a/15
ester-pā Far. Katır ayaklı.
 e. 217b/12
eşcār Ar. Ağaçlar.
 e. 172a/06, 188b/07
eşit- 1. Duymak. Krş. işit-
 e.-di 198a/12, 204a/16, 211a/14
 e.-diler 199a/01
 e.-düm 197b/15, 219b/09, 220a/12
 e.-elüm 185b/04, 195a/20, 209a/12
 e.-en 191a/13
 e.-enler 159b/09, 161a/05
 e.-enüñ 195b/11
 e.-eydüñüz 208b/19
 e.-icek 158b/10, 169b/15, 174b/06
 e.-mez 175b/05, 175b/08, 175b/10
 e.+sem 202a/18
 e.-üp 147b/03, 148b/17, 149a/14, 157a/02, 172b/10, 194a/07, 195a/19, 197a/06, 198b/07, 200b/06, 204b/05, 205a/09, 209a/10, 210b/10, 213a/21, 215a/01, 224a/09
 e.-ür 168b/11
 e.-ürüz 172b/19
 2. Haber almak.
 e.-düm 180a/18, 196b/04, 197a/06, 214a/02
 e.-üñ 151a/13

e.-üp 188a/05, 197b/20
eşkal Ar. Biçimler, suretler, tarzlar.
 e.+i 217b/11
 e.+i ecnās 183a/14
 e.+ile 183a/21
eşkar Ar. Al renkli.
 e. 189a/05
eşrar Ar. Şerirler, fesatçılar, çok kötü kimseler.
 e.+dan 207a/21
eşrefî Ar. Yavuz Sultan Selim'in Mısır'da adına altın sikke kestirilmesinden sonra Osmanlı altınlarına verilen isim.
 e. 203a/05
 e.+ce 184b/18
eşyā Ar. eşyā' Yaratılmış olan her şey, şeyler, nesneler.
 e.+(cemî'-i eşyā) 164a/10
 e.+nuñ(cemî'-i eşyā) 168a/21, 168b/01
 e.+yı(cemî'-i eşyā) 207a/06
 e.+yı 'ālem 176b/07
et Et.
 e. 155a/20, 155b/21, 184b/18, 185b/09, 186a/07, 200b/05, 200b/10, 200b/12, 200b/19
 e.+i 156b/17, 156b/17
 e.+ile 154a/18
 e.+in 216a/01
 e.+ümüz 179a/08
et- Yapmak, işlemek. Krş. **it-**
 e.-ecek(eksük et-) 207b/03
 e.-icek(aḥkām et-) 186b/05
 e.-icek(gūş et-) 220b/08
 e.-icek(ḥurd et-) 225b/18
 e.-ecek(ḥüküm et-) 213a/09
 e.-icek(kaşd et-) 213b/15
 e.-icek(su'āl et-) 194b/18, 194b/19, 206a/05

e.-ince(ḥamle et-) 159a/21
 e.-ince(ḥarār et-) 195b/12
 e.-ince(tamām et-) 213a/13
 e.-inceye(ḥāşıl et-) 167b/10
 e.-miş(sihir et-) 156a/11
 e.-miş(zulüm et-) 211a/17
 e.-mişdür(ḥilkat et-) 215a/16
 e.-mişdür(ḥurd et-) 214b/03
 e.-mişdür(mürd et-) 214b/04
 e.-mişiken(müyesser et-) 207a/06
 e.-mişlerdi(ceng et-) 203b/04, 203b/05
 e.-üpdür(ḥalk et-) 179b/18
eṭ'ām Ar. iṭ'ām Yemek yedirme, yemek verme, verilme.
 e.+ı ḥūt ol- 208a/03
etek Dağ, tepe, yığın gibi yüksekliği olan şeylerin aşağı kısmı, kenar.
 e.+i 199b/08
 e.+inde 199b/02, 213a/20, 222a/18
 e.+inden 164b/14
 e.+ine 211a/08
 e.+ini 194b/10
Eṭfāl-i dīv Pehlivan devlerden birinin adı.
 e. 217b/03
eṭıbbā Ar. eṭıbbā' Hekimler, doktorlar.
 e. 182b/18
 e.+(meşhūr-ı eṭıbbā) 155a/02
 e.+nuñ 210b/08
etḳıyā Ar. etḳıyā' Allah korkusuyla günah işlemekten çekinenler.
 e. 182b/12, 182b/16
etmek Ekmek.
 e.+ünüzden 150a/18
eṭrāf Ar. Çevre.
 e.+(cemî'-i eṭrāf-ı 'ālem) 222a/05
 e.+a 193b/21

e.+da(‘ālem-i eṭrāf) 168a/16,
168a/17, 198b/09, 198b/10

e.+ı ‘ālem 168a/21, 198a/18,
214a/14, 216a/04, 216a/14, 222a/03,
222a/04

ev Ev.

e. 170b/17, 220b/16, 224b/18
e.+i 182b/04
e.+in 215a/05
e.+lerin 169b/20

evc Ar. Yüce, yüksek, bir şeyin en
yüksek noktası, tepe, doruk.

e.+e 217a/15
e.-i ‘arş 147a/15
e.+inden 184a/04

evkāt Ar. Zamanlar, vakitler.

e.+da 157a/10

evlād Ar. Çocuk.

e.+ına 146b/13
e.+ı+ol- 153a/20

evliyā Ar. evliyā’ Veliler.

e. 163b/16, 165a/01, 182b/12
e.+(pīr-i evliyā) 147a/02

evlū Evi olan.

e. 182b/04

evrād Ar. Okunması adet edilmiş olan
belli ayet, sure ve dualar.

e. 153a/06

evren Yılan, ejderha.

e. 199a/21, 203a/19, 212a/11,
219a/12, 219a/13
e.+den 187a/17
e.+e 217b/01
e.+i 188a/06, 195a/11, 216b/12
e.+ine 152b/13
e.+le 203b/04
e.+leri 164b/14

evşāf Ar. Nitelikler, vasıflar.

e.+ı ḥamīd 196a/15
e.+ın 196b/04

evṭār Ar. İhtiyaçlar, lüzumlu olan
şeyler.

e.+ı 177a/16

evvel Ar. İlk, önce, ilk gelen, ilk olan,
birinci, başlangıç.

e. 147a/20, 151a/13, 153b/07,
154a/01, 155a/15, 165a/10, 166b/20,
167b/09, 169b/15, 170b/10, 170b/13,
170b/15, 171b/06, 173a/07, 178a/04,
179b/17, 181a/13, 184a/21, 185a/06,
185a/19, 185b/02, 185b/05, 190a/01,
190a/10, 191b/17, 197b/14, 198a/20,
198b/11, 199a/05, 201a/19, 208a/15,
208b/05, 215a/07, 216a/16, 216b/03,
219b/09, 219b/15, 221a/04, 221a/17,
222a/21, 222b/08, 224a/03, 226a/21

e.+(be-nām-ı nām-ı evvel)

179b/16

e.+den 207b/11

e.+i 216a/17

e.+ince 224b/07

e.+inde 171a/01, 172a/15

e.+ine 179b/17

evvel zamān Ar. Eski zaman.

e. 174b/02, 174b/03

e.+da 195b/15, 195b/16

e.+larda 195b/14

evvel āḥir Ar. Önünde sonunda, ergeç.

e. 148b/03, 173b/01, 194a/19

Evyāşer Edünyā bin Dāvud’un
beylerbeyi. Krş. **Evyāşer bin Çarūpā**,
Evyāşir, **Evyāşir bin Çalūpā**, **Evyāşir**
bin Çarūpā

e. 212b/12

Evyāşer bin Çarūpā Edünyā bin
Dāvud’un beylerbeyi. Krş. **Evyāşer**,
Evyāşir, **Evyāşir bin Çalūpā**, **Evyāşir**
bin Çarūpā

e. 212b/17

Evyāşir Edünyā bin Dāvud’un
beylerbeyi. Krş. **Evyāşer**, **Evyāşer bin**

Çarūpā, Evyāṣir bin Çalūpā, Evyaāṣir bin Çarūpā

e. 164a/11, 205a/10, 205b/16, 208a/20, 212a/12, 212a/21

e.+le 205b/18

Evyāṣir bin Çalūpā Edünyā bin

Dāvud'un beylerbeyi. Krş. **Evyāṣer,**

Evyāṣer bin Çarūpā, Evyāṣir, Evyaāṣir bin Çarūpā

e. 149a/04

Evyaāṣir bin Çarūpā Edünyā bin

Dāvud'un beylerbeyi. Krş. **Evyāṣer,**

Evyāṣer bin Çarūpā, Evyāṣir, Evyāṣir bin Çalūpā

e. 204b/13, 204b/15, 204b/18, 205a/09, 205a/18, 205b/05, 207a/20, 213a/01

e.+dur 207b/10

eyer Binek hayvanlarının sırtına konulan nesne.

e.+in 188b/12

eyer-ḥāne (?) Eyer takımı.

e.+si 189b/15

e.+sine 192a/18

eyit- Söylemek, anlatmak, demek.

e. 189b/03

e.-di 147b/08, 147b/10, 147b/15, 148a/03, 148a/10, 148a/11, 148a/17, 148a/18, 148a/19, 148a/20, 148b/01, 149a/10, 149a/14, 149b/11, 150a/04, 150b/04, 150b/13, 151a/06, 151a/13, 151b/21, 153a/12, 154b/04, 155a/04, 155a/05, 155a/11, 155a/14, 155a/15, 155b/11, 157a/04, 157a/05, 157b/03, 157b/05, 157b/09, 157b/09, 157b/14, 157b/14, 157b/20, 158a/10, 158a/13, 158a/14, 158a/18, 158a/18, 158b/04, 158b/07, 158b/11, 158b/13, 158b/15, 158b/19, 159a/04, 159a/04, 159a/04, 159a/08, 159a/11, 159b/05, 160a/07, 160a/19, 160a/21, 160b/06, 160b/08, 160b/12, 161a/04, 161a/06, 161a/09,

161a/14, 161a/15, 161b/03, 161b/06, 162b/17, 162b/19, 164a/12, 164a/15, 164a/19, 164b/02, 164b/12, 165a/07, 165a/07, 165a/11, 165a/14, 165b/17, 166a/16, 166b/19, 167a/03, 167a/04, 167a/05, 167b/03, 167b/07, 167b/08, 167b/13, 170b/06, 170b/07, 170b/08, 170b/09, 171a/08, 171a/09, 171a/21, 172b/12, 172b/19, 173a/05, 173a/11, 173a/13, 173a/19, 173b/02, 173b/06, 174a/20, 174a/21, 174a/21, 174b/01, 174b/02, 174b/05, 174b/08, 175a/11, 175a/18, 175a/21, 175a/21, 175b/01, 175b/02, 175b/08, 175b/11, 175b/15, 175b/17, 175b/20, 176a/14, 176a/21, 176b/01, 176b/04, 176b/08, 176b/10, 176b/14, 177b/21, 178b/13, 178b/17, 179a/06, 179a/09, 179a/18, 180a/16, 180a/20, 180b/01, 180b/05, 180b/08, 180b/19, 180b/21, 181a/03, 182a/13, 184a/18, 184a/19, 185a/12, 185a/16, 185b/02, 185b/03, 185b/04, 185b/12, 185b/18, 186a/02, 186a/04, 186b/13, 186b/15, 187a/01, 187a/10, 187a/11, 187a/13, 187b/03, 187b/09, 187b/09, 187b/10, 188a/09, 188a/10, 188a/14, 188a/19, 188b/01, 188b/20, 189a/15, 189a/19, 189a/20, 189b/03, 189b/09, 190a/08, 190a/10, 190b/04, 191a/09, 191b/20, 194a/08, 194b/08, 195b/12, 195b/15, 195b/20, 196a/03, 196a/06, 196a/08, 196a/19, 196b/03, 196b/07, 198a/13, 198b/02, 198b/06, 200a/01, 200a/04, 200b/16, 200b/20, 201a/01, 201a/02, 201a/10, 201b/10, 202a/08, 202a/19, 202b/09, 203b/06, 204a/02, 204a/16, 205a/01, 205a/10, 205b/05, 206a/04, 206a/07, 206a/16, 206a/16, 206b/04, 206b/06, 206b/19, 207a/18, 207b/08, 207b/16, 207b/17, 207b/20, 209a/10, 209a/13, 209a/19, 209b/03, 210b/12, 210b/14, 211a/15, 213a/06,

213a/10, 213a/15, 213a/16, 214a/02,
 214a/21, 215b/02, 215b/13, 216a/03,
 218a/03, 218a/04, 218a/19, 219b/02,
 219b/06, 220a/05, 221a/03, 221b/02,
 222b/17, 222b/18, 223a/06, 223a/09,
 223a/14, 223a/19, 223b/17, 224a/01,
 224a/10, 224a/16, 224b/06, 224b/20,
 224b/21, 225a/09, 225a/10, 225a/12,
 225a/20, 225b/09, 225b/10, 225b/11,
 225b/15, 226a/09, 226a/12
 e.-diler 150a/02, 157b/02,
 159b/13, 163b/18, 164a/20, 164b/04,
 166b/18, 166b/19, 178a/04, 194a/06,
 194b/03, 194b/19, 195b/01, 198a/01,
 198a/04, 212a/13, 212b/01, 223a/08,
 224b/19
 e.-dük 194b/13
 e.-düm 206b/08, 209a/14,
 209b/02, 209b/08, 211a/08
 e.-em 177a/10
 e.-se 165b/02
 e.-üp 166a/13
 e.-ür 147b/09, 147a/19, 151a/11,
 159b/01, 162b/21, 165a/21, 166a/17,
 169a/04, 169a/06, 169b/01, 169b/02,
 169b/04, 169b/05, 169b/06, 169b/13,
 169b/14, 169b/16, 169b/18, 170a/02,
 170a/07, 170a/09, 170a/16, 170a/18,
 175a/17, 176b/03, 178b/12, 178b/20,
 179a/15, 179a/17, 179a/19, 187b/12,
 189a/02, 190b/09, 190b/19, 191a/04,
 191b/01, 191b/04, 191b/16, 192a/06,
 192a/08, 192b/01, 197a/21, 197b/03,
 205a/12, 205a/16, 205b/10, 206a/13,
 209b/18, 211a/18, 211b/04, 212b/08,
 213b/21, 215a/02, 222a/19, 223a/05,
 223a/20, 223a/21, 223b/18, 224a/10,
 224a/11, 224b/09, 225a/01, 225a/21,
 225b/14, 226a/04, 226a/07, 226a/08,
 226b/15, 227a/11
 e.-ürdi 148b/16, 149b/08,
 178a/14, 189a/02

e.-ürler 177b/03, 182a/10
 e.-ürsin 179a/01
 e.-ürsüz 176b/09

eyle Öyle.

e. 147b/07, 147b/14, 150a/01,
 151b/06, 158a/12, 159b/08, 173a/13,
 173a/18, 176b/08, 178a/05, 185b/17,
 192a/15, 193a/06, 206b/14, 209b/18,
 220b/09, 223b/01, 223b/11, 224a/21
 e.+ol- 206a/09, 206a/15

eyle- Etmek, yapmak.

e.-(‘afv eyle-) 146b/14, 210a/16
 e.-(āğāz eyle-) 147a/13
 e.-(āzād eyle-) 211a/12
 e.-(beyān eyle-) 155a/13,
 179a/06, 185b/04, 196a/10
 e.-(dār eyle-) 160b/07
 e.-(da‘vet eyle-) 216a/05
 e.-(dāyim eyle-) 228a/02
 e.-(defi‘ eyle-) 181a/07
 e.-(dīrāz eyle-) 182a/11
 e.-(emr eyle-) 218a/05
 e.-(ḥalāṣ eyle-) 157b/11
 e.-(ḥaz̄er eyle-) 168b/10,
 195a/03
 e.-(heves eyle-) 147a/12,
 193b/06
 e.-(ḥikāyet eyle-) 210b/11
 e.-(ḥiz̄met eyle-) 210a/03
 e.-(ḥurūc eyle-) 186a/19,
 220a/21
 e.-(iḥtiyāt eyle-) 195a/03
 e.-(istikbāl eyle-) 160b/09
 e.-(ḳabūl eyle-) 147a/17
 e.-(ḳāyim eyle-) 228a/02
 e.-(keri eyle-) 228b/10
 e.-(luṭf eyle-) 228a/10
 e.-(maḥrūm eyle-) 182a/10
 e.-(maḳbūl eyle-) 166a/07
 e.-(naḳar eyle-) 195a/03,
 200b/17

e.-(rahmet eyle-) 177a/12,
210a/17
e.-(rūzī eyle-) 162a/07
e.-(seferin eyle-) 209a/21
e.-(şerh eyle-) 209a/12
e.-(tā'at eyle-) 162a/01, 177a/04,
182b/01, 210a/08
e.-(vāfir eyle-) 174a/18
e.-(yarağın eyle-) 210b/04
e.-di(āh eyledi) 193a/10
e.-di(cehd eyle-) 222a/11
e.-di(cūş eyle-) 158a/11
e.-di(da'vet eyle-) 216a/16
e.-di(emr eyle-) 195b/04
e.-di(hışm eyle-) 221a/06
e.-di(hüküm eyle-) 148b/05,
168a/01
e.-di(intikām eyle-) 166a/10
e.-di(işāret eyle-) 224a/21
e.-di(kabūl eyle-) 160b/18
e.-di(kasd eyle-) 222a/11
e.-di(kevn ü mekân eyle-)
176b/06
e.-di(la'net eyle-) 196a/05
e.-di(pāk eyle-) 186b/09
e.-di(pāre eyle-) 159b/08,
190a/18
e.-di(secde-i şükür eyle-)
166b/15
e.-di(şak eyle-) 190a/21
e.-di(şakka'l-kamer eyle-)
146b/11
e.-di(şefkat eyle-) 157b/08
e.-di(ta'bīr eyle-) 189b/08
e.-di(takrīr eyle-) 189b/07
e.-di(teferrüc eyle-) 174a/19
e.-di(temennā eyle-) 169b/11
e.-diler(kaşd eyle-) 220b/15
e.-dise(takdīr eyle-) 210a/07
e.-dük(cehd eyle-) 223a/12
e.-düm(naşıhat eyle-) 167a/19

e.-düm(şerh eyle-) 173b/01
e.-dün 147a/06
e.-dün(çāker eyle-) 166a/08
e.-dün(kış eyle-) 205a/05
e.-dün(musahhar eyle-) 166a/08
e.-dün(müsülmān eyle-) 202b/10
e.-dün(sultān eyle-) 202b/11
e.-dün(taşdīk eyle-) 206a/13
e.-gil(fermān eyle-) 166a/09
e.-gil(hayrān eyle-) 166a/09
e.-gil('ibādet eyle-) 210a/06
e.-gil(i'tā'at eyle-) 210a/06
e.-gil(tā'at eyle-) 210b/03
e.-gil(zār eyle-) 166a/09
e.-meyüp(tevaḵḵuf eyle-)
190b/10
e.-miş(taşvīr eyle-) 151b/06
e.-mişdür('ahd eyle-) 211b/12
e.-mişdür(şarāb eyle-) 197b/01
e.-mişidi(şādān eyle-) 181a/20
e.-ñ(beyān eyle-) 173a/12
e.-ñüz(da'vet eyle-) 166b/20
e.-r(ceng eyle-) 152b/01
e.-r(dīvāne eyle-) 211b/14
e.-r(ıssı eyle-) 154b/10
e.-r('izzet eyle-) 175b/09,
175b/12
e.-r(ne eyle-) 206a/04
e.-r(tar eyle-) 154b/10
e.-rdi(şādīlık eyle-) 149b/15
e.-sün(ceng ü cidāl eyle-)
189b/06
e.-sün(istikbāl eyle-) 189b/05
e.-ye(a'dā eyle-) 186a/19
e.-ye(çāker eyle-) 222a/09
e.-ye(dād eyle-) 227b/05
e.-ye(mişl-i ebter eyle-) 222a/09
e.-ye(yād eyle-) 210a/15
e.-yeler(istimā' eyle-) 162a/16
e.-yem(takrīr eyle-) 211b/05

e.-yen(baħr-ı tūfān eyle-) 166a/01
e.-yen(mü'min eyle-) 177a/02
e.-yen(nālān eyle-) 164b/21, 166a/04
e.-yen(şu'bān eyle-) 166a/03
e.-yen(zindān eyle-) 164b/21
e.-yenden(izhār eyle-) 212a/19
e.-yendür(nefs-i mü'min eyle-) 177a/03
e.-yüp('arz eyle-) 216b/20
e.-yüp(ħarāb eyle-) 186b/01
e.-yüp(nazar eyle-) 211b/17
e.-yüp(ne eyle-) 172b/13
e.-yüp(tā'at eyle-) 193a/15
e.-yüp(taķrīr eyle-) 173b/01
eyü İyi.
e. 208a/01
e.+ķıl- 160a/07
e.+lerle 207a/20, 207a/21
eyvān Far. Büyük sofa, divanhane, salon. Krş. līvān
e. 171a/13, 172a/04, 226b/04, 226b/05
eyyām Ar. Zaman.
e.+ı devleti 163b/18, 164a/02, 228a/19, 228a/20
e.+ı faşl-ı nevrüz+ol- 163a/08
e.+ı rıf'at 180b/21, 228a/13
Eyyūb Ar. Kur'an'da adı geçen ve sabırlı insan örneği olarak gösterilen İsrailoğullarının peygamberlerinden biri.
e.+uñuñ 166a/02
ez- Far. Türkçe –den ekinin karşılığı olan Farsça veya Arapça kelime ve terkiplerin başına gelerek birleşik zarflar teşkil eden ön ek.
e.+şalāt 201b/09
e.+pā vü ser 169a/21

ez-ān cānib Far., Ar. Öte yandan, bu taraftan.

e. 147b/02, 153a/04, 157a/20, 162b/02, 177b/04, 181a/19, 181b/09, 182b/07, 186b/07, 189a/04, 198a/11, 200a/19, 203a/10, 204b/09, 206a/01, 213a/03, 213b/02, 221a/12

ezel Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik.

e. 179b/17

e.+(ta'līm-i ezel) 147a/03

e.+de(taķdīr-i ezel) 205a/10

e.+dür 196a/04

F, f

fağfūrī Far. Porselen.

f. 208b/02

faħr Ar. Övünme, kıvanç, iftihar.

f.+i 210a/11

f.+i(āl-i faħr-i 'Oşmān) 228a/16

fa'īde Ar. İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar. Krş. **fayide**

f.+si 154b/15

fāķa Ar. Yoksulluk, ihtiyaç, fakirlik

f. 210b/17

faķīr Ar. 1. Zavallı, açız, biçare.

f.+e 180b/13

f.+uñ(bende-i faķīr) 228a/18

f.+uñ 202a/20

2. Yoksul, zengin olmayan.

f.+uñ 147a/09, 179a/09

faķr Ar. Yoksulluk, ihtiyaç, fakirlik.

f.+ıla 209a/19

f.+um 209b/14

f.+uñ 210b/16

fām (?)

f.+ın 154a/08

fān Ar. fānī Ölümlü. Krş. **fānī**

f.+it- 193b/03

f.+ol- 204b/07
fānī Ar. Ölümlü, baki olmayan. Krş.
fān
 f. 161b/18, 210b/03
 f.+durur 210b/05
 f.+ol- 210a/04
 f.+olun- 150a/08
fanūs Ar. fānūs 1. Süslü ve ayaklı fener.
 f.+a 217a/16
 2. Bir ışık kaynağının etrafına geçirilen cam mahfaza.
 f.+ı fener 173b/14
fāriğ Ar. Vazgeçmiş, terketmiş, el çekmiş, bırakmış.
 f.+ol- 151b/10, 153a/07, 156b/16, 182b/09, 210a/07, 202a/07
farḳ Ar. Başın tepe kısmı.
 f.+u çarḥ 210b/01
 f.+ı eflāk+ol- 196b/15
farḳ Ar. İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık.
 f.+ı 150b/08
 f.+kıl- 213a/17
faṣāḥat Ar. Güzel ve açık konuşma, iyi söz söyleme kabiliyeti.
 f.+vir- 228a/09
Fasfās bin Ḥirās-ı ehremen Şeytan pehlivanlarından biri.
 F.+idi 217a/05
faṣīḥ Ar. Güzel, düzgün ve açık konuşan, iyi söz söyleme kabiliyeti olan.
 f. 217b/06
faṣīḥ-lisān Ar. Düzgün söz söyleyen.
 f. 178b/07, 188b/09
faṣl Ar. Mevsim.
 f.+(eyyām-ı faṣl-ı nevrüz ol-) 163a/08
 f.+ı bahār 193b/08, 211b/21
 f.+ı bahār ol- 211b/10

f.+ı gül 193b/06, 228b/07
 f.+ı ḥazān 146b/06
fātiḥ Ar. Fetheden, açan.
 f.+ü ebvāb 147a/01, 148b/12, 149b/17
fayide Ar. fa'ide İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar. Krş. **fa'ide**
 f. 186a/13
 f.+kıl- 148b/09
fāzıl Ar. Ahlakı, ilmi ve sahip olduğu meziyetler bakımından üstün kimse, faziletli.
 f. 149a/14
 f.+durur 193a/21
faẓīlet Ar. Dürüstlük, iffet, merhamet, alçak gönüllülük, adalet gibi ahlaki meziyetlerin hepsine verilen isim, erdem.
 f.+ı 'ibādet 196a/15
faẓl Ar. Comertlik, iyilik, lutuf, kerem.
 f. 209a/06
 f.+ıla 163b/10
 f.+ıla 155b/19, 156a/03, 156a/08, 156a/10
 2. Bir kimsede bulunan şahsi kıymet ve meziyet, değer.
 f.+ıdur(şeref-i faẓl) 179a/17
fehḥm Ar. Anlama, anlayış, idrak.
 f. 146b/05, 147a/12
 f.+ini+vir- 200a/09
 f.+vir- 177a/07
felek Ar. Gökyüzü, sema.
 f. 148a/08, 149b/16, 151a/10, 153a/10, 168a/06, 177a/03, 181a/16, 184a/04, 188a/06, 203b/21, 219a/01, 219a/07, 221a/06, 222a/07
 f.+(arṣ-ı felek ol-) 227b/16
 f.+(ra'd-i felek) 153a/01
 f.+(seb'-seyyār-ı felek) 165b/13

f.+(tās-ı felek) 199b/07
 f.+de 183b/06, 192b/16,
 196a/21, 198b/16, 199b/08, 207a/07,
 219a/08, 220b/01
 f.+den 146b/10, 172b/07,
 204a/14, 208b/09
 f.+e 150b/21, 151b/14, 151b/18,
 152a/17, 167a/17, 187b/17, 213b/07
 f.+e(kubbe-i felek) 147b/05,
 149b/20, 181a/18
 f.+e(ra'd-i felek) 221b/13
 f.+e çık 167a/16, 167a/17
 f.+i 'ayyūk 152b/14, 194b/17
 f.+ler 150b/20
 f.+lere 161b/11
 f.+ol- 147a/14
 f.+üñ(rad'-i felek) 185b/14
 2. Talih, baht, kader.
 f. 152a/01, 152a/10, 152a/08,
 180a/06, 185a/15, 185a/20, 205a/05,
 206b/03,
 f.+(rūzigār-ı felek)148b/14
 f.+(çarh-ı felek) 172b/08
 f.+den 149a/05, 204a/04,
 204b/11,
 f.+e(deryā-yı felek) 152b/09
 f.+i sâcid 204a/04
felek-rif'at Ar. Rütbesi felekler gibi
 yüce olan.
 f. 211a/03
Feleştîn Filistin.
 f. 218b/06
fenā Ar. fenā' Yokluk.
 f.+da(havā-yı fenā) 162b/14,
 165a/18, 181b/09, 183b/19, 216a/19
 f.+dan 153a/15
 f.+dan(dār-ı fenā) 153a/13
 f.+dur 193b/13, 210a/01
 f.+durur 177a/17
 f.+nuñ 147a/15

f.+ya(havā-yı fenā) 187b/18
fener Ar. Saydam bir madde ile
 kapatılmış ve içinde ışık kaynağı
 bulunan aydınlatma aracı.
 f.+ler(fanūs-ı fener) 173b/14
fer Far. 1. Parlaklık, aydınlık, nur.
 f. 179b/19
 2. Kuvvet, iktidar, nüfuz.
 f. 147a/06
 f.+i 157b/07
ferāgat Ar. Vazgeçme, el çekme.
 f.+it- 167b/10
ferah Ar. Gönül açıklığı, sevinç,
 sevinme.
 f. 167a/17, 180b/19, 220a/13
 f.+ol- 150a/04, 189b/09,
 206a/10, 206b/16, 220b/15, 227a/07
 f.+vir- 210b/15
ferāmūş Far. Unutma, hatırdan çıkma.
 f.+it- 208b/04
ferc Ar. Dişilerde üreme organının dışı
 kısmı.
 f.+e 154b/09
 f.+i 154b/03, 154b/10, 155a/20
 f.+inde 154b/18, 155b/19,
 156a/02
ferd Ar. Eşi olmayan, tek, eşsiz.
 f. 176b/07
ferden ferdā Ar., Far. Tek tek, fert fert.
 f. 165b/10
Ferhād Far. Ferhad ve Şirin adıyla ünlü
 olan eski bir hikâyenin erkek
 kahramanı.
 f.+a('āşık-ı Ferhād) 211a/13
ferhunde Far. Uğurlu, kutlu, mesut,
 mübarek.
 f. 146b/08
ferhunde-fāl Far., Ar. Talihli, kutlu ve
 uğurlu olan.
 f. 173b/11
 f.+it- 177a/08

Ferīdūn Far. Pişdadiyan sülalesinin altıncı hükümdarı olup lakabı Ferruh'dur. Dahhak'ı öldürerek İran tahtına geçerek 500 yıl hükümdarlık yapmıştır. Krş. **Firīdūn**

f. 209a/04, 209a/08, 211a/01

ferište Far. Melek. Krş. ferišteh

f. 198a/08

f.+idi 176b/11

f.+lerin 166b/07

f.+lerle 207a/05

f.+ye 198a/04

ferišteh Far. Melek. Krş. **ferište**

f.+ler 148b/16

f.+lere 167b/18

f.+leri 166b/17

f.+lerini 167b/18

fermān Far. Emir, buyruk.

f. 180b/14, 182a/18

f.+eyle- 166a/09

f.+ıdı 183b/04, 219a/06, 222a/07, 222a/07, 226b/21

f.+it- 219a/06

f.+kıl- 162b/09

f.+ol- 158b/15, 176b/17,

186a/16, 196b/01, 199b/10, 207a/06, 214a/03, 218b/03, 218b/04, 219a/08, 219b/21, 220a/17

f.+vir- 163b/04

fermān-ber Far. Aldığı emiri yerine getiren, muti.

f. 218b/13

f.+ol- 218b/09

f.+em 171b/01

f.+i+ol- 219a/10

f.+iken 201b/14, 202a/17

f.+kıl- 166a/18, 166b/06

f.+ol- 164a/01, 180a/19,

183b/13, 188a/17, 197a/17, 198b/15, 199b/04, 220b/03

Ferruh Hümā İran mitolojisinde, Pişdadiyan sülalesinin dördüncü padişahı Cemşid'in kızı.

f.+yı 209a/01

Ferruh-ı Ahter Eski İran

hükümdarlarından biri.

f. 188a/08

f.+den 187b/04

fersah Ar. Üç millik uzaklık ölçüsü.

f. 150a/13, 167b/12

f.+ol- 184b/09, 184b/10

f.+uñ 184b/10

ferş Ar. 1. Yeryüzü.

f. 151a/01, 180b/10

2. Zemin, döşeme.

f.+i 181b/04, 226b/06

f.+ine 171a/14

f.+inüñ 180b/12, 181b/04

fertüt Far. Pek ihtiyar, kocamış.

f.+(pīr-i fertüt) 209b/02

feryād Far. Yüksek sesle bağırma, haykırış, çığlık.

f.+it- 148b/11, 150b/21,

188a/02, 188a/03, 193b/10, 204b/04

f.+kıl- 164a/05, 205a/11

f.+kopar- 150a/12

ferzīn Far. Satranç oyununda vezir, ferz.

f.+ile(hāl-ı ferzīn) 178b/02

fesād Ar. Kötülük, fenalık, kargaşalık, karışıklık.

f. 163b/12, 180a/05, 180a/06,

212b/09

f.+a+var- 161b/12

f.+a+vir- 209b/07

f.+ı 207b/02

f.+ımı 163b/12

f.+uñ 212b/08

fesān Ar. Hikāye, masal.

f. 210a/05

fetā Ar. Genç, yiğit, delikanlı.

f. 211b/13

feth Ar. Kuşatma, ele geçirme, zaptetme.

f. 215b/01, 220a/14

f.+it- 152b/02, 169b/08, 169b/09, 172b/03, 187b/08, 209a/04
f.+ol- 159b/14

2. Açma, açılma.

f.+ine 223a/07, 223b/17, 225a/20

f.+i 223b/19

f.+it- 224a/03

fettān Ar. Fitne ve fesada teşvik eden, karıştırıcı, fenalık yapan.

f.+dur 207b/11

fevka'l-‘ulā Ar. Göğün en yüksek kısmı.

f.+de 168a/08

fevt Ar. Bir şeyi bir daha ele geçmeyecek şekilde kaybetme, elden kaçırma.

f.+ine 203b/19

f.+it- 212a/18

f.+kıl- 161b/18

feylesūf Fr. philosophe Filozof, felsefeyle uğraşan.

f. 185a/21

f.+ı dānā 178a/03

f.+ı pīr 147a/03

Feysāgūris-ı Hākīm Büyük İskender zamanında yaşadığı bildirilen Yunanlı matematikçi Pisagor. Krş. **Feysāgūris-i**

Tevhīdī

f. 185b/05, 185b/12

f.+e 185b/06, 185a/19

Feysāgūris-i Tevhīdī Büyük İskender zamanında yaşadığı bildirilen Yunanlı matematikçi Pisagor. Krş. **Feysāgūris-ı Hākīm**

f. 178a/03

f.+ye 164a/14, 164a/15

feza' Ar. Korkudan dolayı inleyip sızlama.

f. 213a/18

f.+da 212b/07

f.+ına 148b/04

feza'ü ceza' Ar. ceza'ü feza' Telaş içinde ağlayıp sızlanma. Krş. **ceza'ü feza'**

f.+(feza' ü cezā it-) 206a/09

fısk Ar. Hak yolundan veya hak yoldan çıkma, Allah'a karşı isyan etme.

f. 172a/19

fıtnat Ar. Her şeyi çabuk anlayıp kavrama durumu, zihin açıklığı, uyanıklığı, fetanet.

f.+uñā 215b/15

fıtrat Ar. İnsanın yaratılışında var olan hususlar, huy, mizaç, maya.

f.+ı 157a/18

fidān Yun. phytane Ağaç veya ağaççıkların yeni yetişmekte olan taze hali.

f. 153a/19

f.+ı 153a/17, 153a/18

fidret Ar. fetret İki olay arasındaki zaman.

f.+e(kār-gāh-ı fidret) 187a/08

figān İztirapla bağırma, haykırma, feryat.

f.+ it- 164a/05

f.+kıl- 151b/05

fikir Ar. fikr 1. Düşünce, tefekkür. Krş. **fikr**

f. 175b/20, 219a/01

f.+irgür- 219a/02

f.+it- 178b/21, 181a/05, 191b/12

2. Akıl, zihin.

f.+ü firāset 225b/02

fikr Ar. Düşünce, tefekkür. Krş. **fikir**

f.+e+var- 149a/09, 210b/13,

211a/15, 220b/13, 225b/20

f.+i+it- 172b/07, 172b/08,

179a/07, 206a/11, 212b/05

f.+ile 172b/11
f.+incedür 177a/18
f.+inde 178a/01
f.+ine 226a/02
f.+ü tadbîr it-149a/06, 149a/07
f.+ün 148a/20
f.+ün+ıl- 147a/03
2. Akıl, zihin.
f.+i firâset 225b/21
fîl Ar. Kara hayvanlarının en irisi,
hortumlu, kalın derili, memeli hayvan.
f. 199a/13
f.+e 190b/02
f.+ine 189b/16
f.+ler 173b/20
f.+leri 173b/20
fîl Ar. İş, amel.
f.+i od 192b/14, 192b/15
f.+inden 156b/12
fi'l-cümle Ar. Nihayette, sonunda.
f. 163b/21, 164a/08, 168a/08,
168a/18, 179b/07, 183b/01, 185a/21,
200a/16, 214a/04
fîl-i Maḥmūd Ebrehe'nin Kabe'yi
yıkma için getirdiği fil.
f.+ı 189b/14
fi'l-mişil Ar. fi'l-mişl Misaldeki gibi,
benzer dibi.
f. 161b/15, 161b/16, 176b/19,
193a/12, 227b/08, 228b/03
fîl-pā Far. Fil ayaklı.
f. 217b/11
filori İt. fiore İlk olarak Floransa'da
basılan, sonradan Avrupa'da ve
Osmanlı ülkesinde kullanılan, üzeri
zambak çiçekli altın para.
f.+yi 210b/15
fi'l-vāḳi Ar. Gerçekten, gerçekte,
hakikaten.
f. 153b/17

firâset Ar. Hemen anlama, çabuk
kavrama, zihin uyanıklığı.

f.+de 226a/01
f.+(fikirü firâset) 225b/02
f.+(fikir-i firâset) 225b/21
f.+le 173a/12

Fir'avn Ar. Firavun, eskiden Mısır
hükümdarlarına verilen ad.

f. 182a/19, 202b/09
f.+uñ(nefs-i Fir'avn) 210b/01

firdevs Ar. Cennet, uçmak.

f. 207a/11
f.+i(cennet-i firdevs) 210b/03
f.+i cennet 147a/09

2. Bahçe.

f.+i bülbül 178b/06

Firdevsî Far. *Süleymân-nâme-i kebîr*'in
yazarı, Firdevsî-i Rûmî. Krş. **Firdevsi**

f. 199b/16
f.+i ḥaḳîr 228a/18
f.+nün 210a/07
f.+yi 210a/15

Firdevsi Far. Firdevsî *Süleymân-nâme-i
Kebîr*'in yazarı, Firdevsî-i Rûmî. Krş.

Firdevsî

f. 162a/05, 220b/19
f.+nün 147a/17, 228a/05
f.+ye 147a/09, 228a/09
f.+yi 177a/07

Firengî Fr. Franc Frenklere ait.

f. 191a/16, 191b/18

Firîdûn Far. ferîdûn Pişdadiyan
sülalesinin altıncı hükümdarı olup
lakabı Ferruh'dur. Dahhak'ı öldürerek
İran tahtına geçerek 500 yıl
hükümdarlık yapmıştır. Krş. **Ferîdûn**

f. 152a/07, 152a/12, 152b/03,
209a/07

Firîdûn-nām Far. Ferudun adlı.

f. 152a/05

Fîrûz Ar. Ateşe mensup cinlerin padişahlarından biri.

f. 216b/03

fitne Ar. Fesat, karışıklık, kargaşalık.

f.+it- 163a/19

f.+kıl- 163b/03, 168b/10,

194a/21, 198b/05

f.+şal- 166a/11

f.+si 208a/18

f.+sidür 194a/21

f.+sile 168b/12

f.+sinden 163b/05, 164a/04,

165a/01, 167b/02, 168b/11, 222a/10

f.+sine 164a/16, 215b/07

f.+siyledür 164b/17

fitrāk Far. At eyerinin arka kısmındaki eşya bağlamaya yrayan kayış, terki bağ.

f.+inden 190b/16

fukarā Ar. Yoksullar, fakirler.

f. 203a/05

f.+ya 203a/05

Furkân Ar. Kuran-ı Kerim.

f.+(şuhf-ı furkân) 196b/15,

207b/05

furşat Ar. Uygun zaman, elverişli durum, faydalanma sırası, elden kaçırılmayacak faydalı vakit.

f. 212a/17

f.+bul- 205b/08, 219b/07

f.+düş- 158b/21

f.+gözle- 220a/13

f.+ı 161b/18, 212a/17, 212a/18

f.+ı 203b/19

f.+la 172a/13

fürûn Yun. phournos Fırın.

f.+ı 195a/14

f.+larda 216b/01

futā Ar. fūta Peştamal.

f. 146b/08, 195b/11

fuḫalā Ar. fuḫalā' Fazıllar, ahlak, ilim ve meziyetçe üstün, faziletli kimseler.

f.+sı 164a/07

fücür Ar. Ahlak kurallarına aykırı yaşama, günahkarlık, sefillik.

f. 172a/19

fülfül Ar. Karabiber.

f. 155b/18

f.+i hāl 201b/02

fürkāt Ar. Ayrılık, ayrılık, firak.

f.+ından 178b/05

fürü-mānde Far. Aşağıda, geride kalmış olan, aciz, beceriksiz.

f. 194a/11

f.+dür 164a/21

f.+i maḫzûn 201b/11

Ğ, ğ; G, g

Ğabbūr-ı cāzū Bir cadu ismi.

ğ.+yı 163b/06

ğaddār Ar. Gadreden, zalim, merhametsiz, insafsız.

ğ.+ı 177a/17

ğ.+uñ(dünyā-yı ğaddār) 205b/02

ğadr Ar. Zulüm, haksızlık, hainlik.

ğ.+la 149b/17

ğ.+uñ(çarḫ-ı ğadr) 177a/17

Ğadrān-ı cin Cin tayfasının

kumandanlarından biri.

ğ. 199a/07

ğaffar Ar. Kulların günahlarını affeden, Allah.

ğ. 160b/04

ğ.+a 177a/04, 228a/08

ğāfil Ar. Gaflette bulunan, ihmal eden, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz.

ğ. 172b/01, 188b/18, 188b/19,

200a/08

ğ.+idi 213b/06

ğ.+in 189a/17

ğ.+kıl- 158b/20

ğ.+ol- 161b/17, 210b/04,
214b/19
ğ.+it- 190b/21
ğaflet Ar. Gafillik, boş bulunma,
dalgınlık, dikkatsizlik, ihtiyatsızlık.
ğ. 166a/19, 172a/19
ğ.+den(hāb-ı ğaflet) 227b/14
ğ.+e 165a/10, 188b/18
ğ.+e+var- 189a/16
ğ.+le 172b/01
gāh Ar. Bazan, bazı zaman, kah.
g. 149b/12, 149b/12,
170a/08, 170a/08, 187b/10, 187b/10,
197b/02, 197b/02, 204b/10, 204b/11
gāh gāh Far. Zaman zaman, vakit vakit.
g. 148b/15, 148b/15, 149b/01,
149b/01,
ğalaṭ Ar. Yanlış, hata, sehv.
ğ.+dur 177a/10
ğālib Ar. Üstün gelen, yenen, galebe
çalan.
ğ.+ol- 154a/02, 154a/03,
154a/03, 154a/04, 154a/04, 154a/05,
154a/07, 219b/03, 219b/04
ğālīṣ Ar. Şeffaf olmayan, kalın, sık.
ğ.+ol- 185a/09
ğam Ar. ğamm Kaygı, tasa, keder, iç
darlığı.
ğ. 150a/02, 153a/14, 210a/10
ğ.+(def^c-i ğam ol-) 146b/03
ğ.+(ğuşşa-i ğam çek-) 203a/21
ğ.+çek- 205b/01
ğ.+dan 203b/15, 211a/12
ğ.+ı 186b/06
ğ.+ı ğuşşa 186a/11
ğ.+yi- 181a/07, 204a/10
ğamām Ar. Bulut.
ğ. 206a/20, 214a/15
ğam-ğīn Far. Gamlı, kederli.
ğ. 150b/18, 177b/19, 182a/09,
206a/07

ğ.+idi 153b/15, 177b/11
ğ.+iken 220a/13
ğ.+ol- 153a/19, 153b/16,
185a/15, 186b/05
ğam-ğīn-dil Far. Kederli, dertli.
ğ.+ol- 186a/02
ğam-ğīnlık Hüzün, keder.
ğ.+ıla 200b/10
ğamsuz Gamı tasası olmayan.
ğ. 212b/08
ğamze Ar. Göz süzerek göz ucu ile
bakma, göz kuyruğunda görülen gönül
çekici hareket.
ğ.+i āhū 178b/04
ğ.+i hūbān 182b/06
ğanī Ar. zengin.
ğ.+ol- 203a/06
ğār Ar. Mağara, in.
ğ. 170b/15, 170b/15
ğ.+dan 174b/17
ğ.+ı kūh 217a/16
ğarāyib Ar. ğarā'ib Garibeler, şaşılacak
tuhaf şeyler, işitilmemiş, duyulmamış
olaylar. Krş. **ğarāyib**
ğ. 172a/05, 209a/08, 210b/06,
217b/13
ğ.+den 217b/13
ğarāyib Ar. ğarā'ib Garibeler, şaşılacak
tuhaf şeyler, işitilmemiş, duyulmamış
olaylar. Krş. **ğarāyib**
ğ. 161a/15, 172a/16
ğaraṣ Ar. Gaye, maksat, istek, arzu.
ğ. 184b/16, 185a/05
ğarb Ar. Batı.
ğ. 186b/02, 221b/02
ğ.+(kavm-ı ğarb) 214b/07
ğ.+a 187a/07, 189a/08, 196a/21
ğ.+uñ 228b/01
ğāret Ar. Yağma, çalıp alma, talan.
ğ.+it- 220a/18
ğ.+kıl- 214a/17

ġarīb Ar. 1. Kolay anlaşılamayan, gizli tarafları bulunan, anlaşılmaz şey, sırlı.

ğ. 183a/21, 195b/06, 217b/10, 217b/13

2. Zavallı, kimsesiz, biçare kimsesiz.

ğ. 209b/19, 210b/19,

ğ.+(dervīş-i g-ġarīb) 209a/14

ğ.+(merd-i ġarīb) 209b/08

ğ.+(tācir-i ġarīb) 210b/12

ğ.+e 209b/11

ğ.+ler 210b/20

ğ.+ü dil-ḥaste 209a/16, 209a/17, 209b/03, 210b/14, 211a/15

Ġarībānūs-i tekvīn İnsana vekil olan meleklerden biri.

Ġ.+ile 168a/09

ġarīm Ar. Alacaklı kimse.

ğ.+dür 214b/02

ġarḳ Ar. Suyu batma, suya batırma, boğulma.

ğ.+a vir- 151a/01

ğ.+a+var- 151a/16, 207b/21, 208a/03

ğ.+ol- 149a/12, 170a/14,

209a/18, 224b/01

Ġarrān-ı cindī Cin pehlivanlarından biri.

Ġ. 216b/12

ġarre Ar. ġırra Gururlu, kibirli, mağrur.

ğ.+ol- 161b/07, 170b/21,

172a/18, 197a/07, 220a/12, 224a/02, 227a/05, 227b/01, 227b/03

ġāv Far. Öküz, sığır.

g. 199b/07

ġavġā Far. Kavga.

ğ.+dan 159b/15

ğ.+yı 159b/16

ġavr Ar. Bir şeyin esası, aslı.

ğ.+ına 206a/11, 219b/08

ğ.+ına+ir- 218a/04

ġavvāş Ar. Dalgıç.

ğ.+ını 219a/01

ġayb Ar. Gözle görülmeyen, gizli olan, bilinmeyen.

ğ.+a 213b/11

ğ.+ı 149a/10, 185a/13, 185b/07, 185b/07, 206b/01, 213b/06, 213b/10, 213b/12, 213b/12

ğ.+ı(ilmü ġayb) 213b/12

ġaybet Ar. Aleyhinde bulunma, arkasından söyleme, çekiştirme, yerme.

ğ.+inde 221a/04

ġayet Ar. Çok, pek, pek çok, son derece.

ğ. 146b/05, 147b/09, 147b/16, 150a/08, 152a/17, 153b/14, 153b/18, 154a/06, 154a/15, 154b/05, 154b/15, 156b/16, 158b/13, 159a/16, 160a/21, 163a/12, 166b/14, 167a/17, 167b/06, 169a/04, 170a/13, 171b/05, 172a/02, 173a/03, 174b/18, 177b/19, 180a/09, 180a/16, 180b/15, 180b/19, 181a/08, 181b/19, 184b/17, 184b/18, 185a/02, 185b/10, 185b/11, 186a/02, 186b/05, 188a/04, 188a/10, 189b/08, 192b/04, 195a/09, 195a/10, 196a/03, 200a/20, 206b/16, 208a/19, 208b/19, 214a/16, 214a/21, 214b/19, 217b/06, 217b/13, 219b/14, 219b/18, 220a/01, 220a/05, 220b/04, 220b/05, 223a/04, 226b/11, 228a/07

ğ.+de 182a/09, 184a/20, 194a/11

ğ.+i 202b/12

ğ.+i nafaḳa 148b/20

ġayr Ar. Başka bir kimse, başkası.

ğ.+a 175a/19, 210a/20

ġayret Ar. Çalışma, çabalama, didinme, çaba.

ğ. 159b/21, 160a/07

ğ.+inden 221a/09

ğ.+kıl- 220a/21

ğ.+ü 'ār 170a/07

ğ.+ü cemiyet kıl- 158a/19

ğ.+üñ 198a/13

ğ.+üñe 215b/15
ğayrı Ar. Başka.
 ğ. 148a/14, 148b/17, 151a/04, 151a/05, 151b/19, 168b/04, 174b/10, 175a/19, 182b/18, 184a/20, 185a/17, 188a/14, 194a/18, 195b/18, 196a/03, 197b/03, 209b/12, 210a/17, 214b/07, 214b/13, 214b/17, 225a/11, 225b/13
 ğ. (andan ğayrı) 155a/07, 177b/12, 200a/15, 201a/12, 218b/15
 ğ.+sı 150a/15, 178a/07
 ğ.+sıdur 210a/05
 ğ.+sın 197b/13
 ğ.+sından 210a/07
 ğ.+ya 164a/16
gāz Far. Dış.
 g. 191b/13
ğazā Ar. ğazā' Din uğruna yapılan savaş, cihat.
 ğ.+it- 165b/21
 ğ.+ya var- 172b/20
ğazā Ar. қаза' Tehlike.
 g.+dur 157b/03
ğazab Ar. Aşırı hiddet, kızgınlık.
 ğ. 160a/18
 ğ.+a+gel- 148b/01, 149a/13, 149a/14, 190a/11, 191a/12, 192a/12, 193a/02
 ğ.+ıla 191b/02
Ğazbān Rüstem tarafından İslam dinine sokulan bir hükümdar. Krş. **Ğazbān-ı Kūhī, Ğazbān-ı şāh, Ğazbān şāh**
 ğ. 169a/11, 169b/12, 170b/09, 170b/12, 170b/13, 170b/13, 170b/14, 171a/09, 171b/01, 173a/05, 173a/06, 175a/17, 175a/18, 175a/19, 175a/20, 175b/01, 175b/07, 175b/15, 175b/17, 175b/19, 176a/14, 176a/15, 176a/20, 176a/21, 176b/08, 176b/10
 ğ.+(nefs-i Ğazbān) 177a/01
 ğ.+(şāh-ı Ğazbān) 176b/20

ğ.+a 169a/04, 170b/06, 171a/08, 171a/21, 173a/05, 176b/15
 ğ.+dan 169b/12
 ğ.+ı 176a/03
 ğ.+ıla 175a/13
 ğ.+uñ 169a/08, 169b/01, 175a/20, 176a/01, 176a/02, 176b/12
 ğ.+ı güm-rāh 175b/11
Ğazbān-ı Kūhī Rüstem tarafından İslam dinine sokulan bir hükümdar. Krş.
Ğazbān, Ğazbān-ı şāh, Ğazbān şāh
 ğ. 168b/16, 168b/19, 168b/19, 169b/04
 ğ.+yi 177b/03
Ğazbān-ı şāh Rüstem tarafından İslam dinine sokulan bir hükümdar. Krş.
Ğazbān, Ğazbān-ı Kūhī, Ğazbān şāh
 ğ. 168b/20, 169b/06, 169b/13, 169b/20
 ğ.+ı küh-istān 169b/04
Ğazbān şāh Rüstem tarafından İslam dinine sokulan bir hükümdar. Krş.
Ğazbān, Ğazbān-ı Kūhī, Ğazbān-ı şāh
 ğ. 168b/20, 169a/04, 169a/05, 169a/06, 169a/16, 169a/19, 169b/02, 169b/09, 170b/07, 170b/08,
 ğ.+ı 168b/16, 168b/17
gazel Ar. Divan edebiyatının, konusu genellikle aşk ve duygusal söyleyişler olan nazım şekli.
 g. 178b/03
geç- 1. (Zaman) aşmak, geride bırakmak. Krş. **giç-**
 g.-di 153b/10, 220a/15, 163a/04
 g.-er 193b/08, 227b/04
 g.-ince 148a/08, 186b/13
 g.-medin 165b/04, 179b/14, 198a/06
 g.-memiş idi 203b/03
 g.-miş 171b/07
 g.-üp 153a/06, 182b/08, 211b/11

2. Bir yandan girip diğ er yandan  ıkmak, iki Şeyin arasından ge mek.

g.-di 191a/12, 191b/18, 192b/03, 192b/09

g.-er 191a/04

g.- p 187a/11,

3. Bir yere gidip oturmak.

g.-di 199a/19, 217a/21

g.- p 150b/13, 153a/07, 153a/08, 153a/09, 153a/16, 155a/10, 166a/16, 182a/07, 182b/13, 183a/02, 183a/04, 183a/11, 183a/15, 195a/01, 195a/06, 195b/12, 201b/07, 207a/18, 213a/05, 213b/18, 218a/12, 218a/14, 218a/18, 221b/09, 221b/18, 221b/21,

4. Bir yerden başka bir yere gitmek, ge ip gitmek.

g.-di 221b/13

g.-diler 212b/19, 221a/16

g.-d gine 204b/16

g.-d k 194b/17

g.-e 150a/05

g.-er 165a/09, 189a/09

g.-erem 187b/11

g.-erken 190b/11

g.-se 171b/17,

g.- p 147a/14, 151b/03, 165b/03, 168b/07, 179b/10, 187a/09, 187a/11, 190b/15, 191a/18, 191b/19,

5. Vazge mek, bırakmak.

g.-d k 159a/09

g.-er 170a/11

g.-meyem(v z ge -) 170a/11

6. Yaşamak,  m r s rmek, ge inmek.

g.-diler 208a/14

g.- p 216a/07

g.-erken 150b/18

7.  ne ge mek, ileri ge mek.

g.-e 190b/06

g.-e+var- 191b/03, 192a/12

g.- p 189a/03,

8. Bir yeri aşmak,  b r yana ulaşmak, ge mek.

g.-e 223a/10

g.-e+var- 223a/13

g.-mege 223a/08

g.-se+gerek 220a/11

g.- p 171b/19, 171b/19, 215b/04, 221b/03, 223b/16, 224b/03

9. Yol, ara  veya akarsu bir yerin yakınından veya i inden ge mek.

g.-en 222b/16, 222b/09

10. Etki yapmak, işlemek, ge erli olmak.

g.-er 169b/06, 191b/12

g.-erdi 148a/13

g.-erse 192b/09

11. Bir duruma uğramak, konu olmak.

g.-er z 212a/16

g.-se 187a/15

g.- p 186b/01

12. Olmak, meydana gelmek, vuku bulmak, cereyan etmek.

g.-eni 201a/03

ge iŐ- YarıŐmak.

g.- rlerdi 184a/06

ge miŐ Ge mek işini yapmış veya ge mek işine konu olmuş.

g. 181b/05, 208b/14

ge  r- 1. Etmek, yapmak.

g.-di 200a/21

g.-d m 201a/11

g.- p 200b/04

g.- rem 201b/17

2. Bir yerden bir yere ge mesini sağlamak, ge me işini yapt rmak.

g.-di 208a/12

3. Bir makama gelmesine sebep olmak, bir işi  st ne vermek,  st ne almasını sağlamak.

g.-d  n 202b/10

4. Zamanında gerekeni yapmamak,
kaçırmak.

g.-meyüp 212a/17

5. Yaşamak, yaşayıp tüketmek.

g.-miş 174b/07

6. Bir nesnenin bir tarafından sokup
öbür tarafından çıkarmak.

g.-üp 191a/14, 192b/06, 217b/01

7. Bir işi birden çok kişi üzerinde
uygulamak.

g.-üp 187b/08

gedā Far. Dilenci, yoksul, fakir.

g. 146b/07

geh Far. Bazan, bazı zaman, kah.

g. 146b/06, 146b/06, 152a/07,
152a/07, 162a/11, 162a/11, 162a/11,
162a/11, 203b/07, 227a/03, 227a/03

gel- 1. Gelmek.

g.- 150a/10, 151a/09, 160b/09,
169a/07, 176a/14, 177a/16, 195a/02,
204b/07, 210b/01, 224a/12

g.-di 147b/03, 150b/18, 158b/09,
161a/01, 161a/07, 163a/14, 167a/02,
169a/14, 170a/07, 170a/18, 171b/13,
173a/07, 175a/16, 181b/03, 187b/18,
191a/19, 199a/05, 199a/08, 199a/12,
206b/10, 208a/14, 209a/03, 216b/04,
216b/06, 216b/08, 216b/11, 216b/13,
216b/16, 217a/12, 217b/08, 217b/15,
223a/17, 224b/04, 225a/12, 226a/07,
227a/07, 227a/13

g.-di(çıkı gel-) 166a/15, 169a/09

g.-diler 147b/06, 150a/20,
158b/11, 159a/13, 159b/10, 159b/15,
161a/09, 161b/01, 171b/09, 172b/14,
176a/02, 204b/18, 213b/16, 216b/03,
216b/19, 222b/07

g.-dügi 173a/15, 191a/01

g.-dugin 158b/10, 204b/12,
221a/15

g.-dügine 195b/03, 204b/05

g.-dügümüze 163a/01

g.-dük 166b/18, 194b/14,
194b/18, 206a/20

g.-düm 151a/18, 187a/02,
197b/14, 215b/02, 227b/21

g.-dün 190a/08, 190a/09, 190a/09

g.-dün 195b/13

g.-dünüz 208b/18

g.-e 149a/17, 163a/16, 186a/10,
188a/16, 189a/17, 195b/05, 197a/04,

g.-ecek 179a/19, 189a/01,
196b/03, 201b/21, 205a/21, 209b/10,
210b/20, 213b/06

g.-eceedür 181a/01, 204a/06

g.-en 150b/09, 161b/06, 169b/01,
169b/02, 169b/03, 170b/20, 171b/15,
181a/05, 181a/06, 205b/06, 206a/15,
206a/16, 206b/15, 211b/01

g.-en(gümleyü gel-) 158a/10

g.-enler 150b/03

g.-enlerde 176b/01

g.-enün 205a/06

g.-esin 172a/13

g.-i+bildi 170a/13

g.-icek 155b/17, 156b/03,
184a/07, 184a/12

g.-ince 179a/12, 183b/20,
198b/19, 199a/03

g.-mek 195b/02

g.-mek+degül 165a/09

g.-mege 189b/05

g.-mesine 198a/08

g.-meye 188b/17

g.-meye+y+idi 194a/16

g.-mez 202a/15, 215b/10

g.-mezse 198b/07

g.-mişdür 151a/21

g.-mişem 151b/09

g.-se 165b/01, 202b/13, 202b/14

g.-se+gerek 184b/16, 196a/19

g.-se+gerekdür 222b/20

g.-seler 153b/20

g.-sün 169b/19, 224a/12,
224a/17
g.-sünler 216a/06
g.-üben 158a/12
g.-üp 149b/04, 150a/07,
150b/03, 150b/11, 150b/14, 151b/20,
152b/08, 153a/07, 155a/09, 155b/13,
157a/21, 158a/05, 158a/06, 158a/21,
158b/03, 158b/04, 158b/14, 158b/21,
159a/03, 159b/02, 159b/19, 160a/19,
160b/06, 160b/08, 160b/17, 161a/04,
161a/21, 162b/16, 166b/17, 168b/16,
169b/15, 170b/01, 170b/20, 171a/11,
171a/17, 171b/10, 172a/09, 172a/13,
173b/13, 175a/16, 176b/13, 179a/12,
178a/19, 179b/02, 179b/14, 181a/09,
181a/18, 181b/12, 181b/17, 182a/09,
183b/15, 183b/21, 184a/11, 187a/09,
187b/04, 189a/04, 189a/13, 189a/21,
189b/05, 189b/06, 190b/02, 190b/11,
192a/08, 194a/04, 195b/01, 198b/17,
198b/19, 199a/03, 199b/02, 201a/20,
201b/21, 202a/01, 202b/19, 203a/02,
203a/11, 203a/17, 204a/19, 204a/20,
204b/01, 205b/13, 208b/16, 212a/06,
212a/12, 213b/05, 213b/09, 214a/06,
214a/07, 214a/12, 216b/17, 217a/21,
218a/15, 218a/17, 221a/02, 221a/02,
221a/02, 221a/13, 221b/07, 221b/14,
221b/16, 221b/18, 221b/20, 222a/01,
223a/09, 223a/17, 223b/14, 223b/20,
224a/13, 224a/18
g.-üp(çıka gel-) 194a/06
g.-üp(ire gel-) 190b/19
g.-üp(şalın gel-) 169a/19,
169a/20
g.-üp(ıurı gel-) 181a/09
g.-üp(yete gel-) 191a/08,
191b/02
g.-üp(yetişı gel-) 190b/14
g.-üp(yite gel-) 190b/05
g.-üp+ıur- 169a/20

g.-ür 149b/04, 152b/10, 153a/01,
153a/02, 158a/08, 159b/20, 160b/16,
165a/08, 170a/15, 175b/21, 176b/10,
179a/19, 181b/03, 183b/11, 187a/12,
187a/14, 187b/18, 189a/01,
190b/21, 191b/11, 197b/11, 198b/08,
200b/03, 205a/21, 205b/03, 209b/15,
211a/21, 211b/11, 211b/19, 212b/12,
223b/01, 223b/08
g.-ürdüñ 195b/14
g.-ürken 187b/12, 191b/10,
193a/05, 224a/05, 224b/01
g.-ürler 160b/16
g.-ürse 168a/17, 198b/07,
221a/20, 221a/21, 221b/02, 221b/04,
221b/09
g.-ürsin 160b/10, 187b/03
2. Duyulmak.
g.- 159a/14
g.-di 201b/07
g.-ürdi 149b/02
3. Ulaşmak, erişmek, varmak.
g.-di 147b/02, 153a/04, 157a/21,
162b/02, 168b/15, 177b/05, 182b/07,
186b/07, 186b/08, 189a/04, 192a/14,
198a/11, 200a/19, 203a/10, 204b/09,
213a/03, 222a/15, 223b/10
g.-dügince 187a/02
g.-dük 154a/06
g.-ince 196b/13
g.-inceye 209a/12, 215a/11
g.-iser 209b/10
g.-meye 185b/11
4. Doğmak, yaşamak, dünyaya
gelmek, ortaya çıkmak.
g.-di 162a/13, 197a/15, 198b/13,
215a/07, 215a/07, 215a/08, 215a/08
g.-di(vücūda gel-) 200b/05,
209a/05
g.-di(zuhūra gel-) 200b/12
g.-diler 215a/12
g.-di+mi 172b/18

g.-düm 171a/01
g.-üp 172b/12, 172b/13,
g.-e 196b/14, 198a/15, 202a/21,
219b/20
g.-e(şürete gel-) 193b/20
g.-e(tenāsül gel-) 178b/15
g.-e(vücūda gel-)185b/13,
185b/18, 186a/07, 201a/13
g.-e(zuhūra gel-) 152a/05,
182a/17, 185b/09, 196b/08
g.-e+mi 196a/17
g.-eceedür 219b/16
g.-eceedür(vücūda gel-) 152a/12
g.-elden(dünyāya gel-) 219a/02,
219a/03
g.-en 153a/15, 172a/13, 174b/03,
175a/02, 175a/06, 186a/03
g.-en(vücūda gel-) 200b/12,
200b/13
g.-enlere 172b/13
g.-medin(vücūda gel-) 200a/20
g.-medin(zuhūra gel-) 182a/14
g.-mek+imiş(dünyāya gel-)
196a/14, 196a/15
g.-memişdür 183b/07
g.-mesine(dünyāya gel-)
196b/08, 196b/09
g.-mez 183b/07
g.-miş 194b/16, 201b/21,
202b/01, 202b/04, 202b/20, 214a/02
g.-se(vücūdā gel-) 178a/15
g.-se(zuhūra gel-) 156b/12
g.-üp 197a/10
g.-üp(zuhūra gel-)195b/12,
220a/11
5. Girmek.
g.-üp 175b/13, 175b/17,
199a/19, 200b/06, 221b/11
6. İsabet etmek, rastlamak.
g.-di 191a/05
g.-e(rāst gel-) 156b/07, 225b/10
g.-medi(rāst gel-) 149a/15

g.-se(tuş gel-) 184b/20
g.-üp(tuş gel-) 155b/04
g.-ürlerse(tuş gel-) 168a/15
g.-ür+mi(rāst gel-) 224a/13,
224a/17, 225a/02
7. İçine doğmak, hasil olmak.
g.-di 177b/07, 179b/08, 183b/10
g.-en 206a/12
g.-enin 204a/02
g.-mesün(yaman gel-) 169b/04
g.-se 178b/20
g.-ür 179a/09
g.-ürse 191b/07, 206a/11,
8. Etmek yardımcı fiili yerine
kullanılır.
g.-di(hışma gel-) 227a/14
g.-di(zuhūra gel-) 195b/05
g.-diler(imāna gel-) 147b/01
g.-miş(harekete gel-) 223b/06
g.-se(vāz gel-) 196a/02
g.-üp(dile gel-) 209a/13
g.-üp(ğazaba gel-) 148b/01,
149a/13, 149a/13, 149a/14, 149a/14,
190a/11, 191a/12, 192a/12, 193a/02
g.-üp(harekete gel-) 223a/11,
224a/18
g.-üp(hışma gel-) 190a/15,
192b/04, 213a/21
g.-üp(nuṭka gel-) 201a/18
g.-üp(tevbeye gel-) 220a/11
g.-ür(gurūr gel-) 201b/16
9. Getirilmek, gönderilmek.
g.-di 208a/14
g.-dügin 181a/19, 181b/08,
g.-e 181b/01
g.-inceye 163b/02
10. Etkisini herhangi bir biçimde
göstermek.
g.-di(aḥsen gel-) 179a/05
g.-e(güç gel-) 179a/08
g.-e(hōş gel-) 179a/05
g.-mez 215b/10, 220a/21

- g.-üp(güç gel-) 185b/02, 202a/18
g.-üp(sāza gel-) 170b/04
g.-üp(hōş gel-) 180b/15
11. Ortaya çıkmak.
g.-en(lāzım gel-) 194b/06,
204a/08, 205b/07
g.-iserdür 148b/02
12. (Zaman bildiren kelimeler veya zamana bağlı şeylerle) Çatmak, girmek, erişmek.
g.-megin 163a/08
g.-mez 202a/16
g.-mişdüm 172a/15
13. Geriye dönmek.
g.-di 190b/06, 200b/09
g.-mesi 165b/05
g.-sek 189a/01
g.-üp 159a/20, 161a/14, 175a/14,
181b/18, 183b/14, 184a/15, 189b/07,
192a/06, 198a/06, 198a/10, 200a/07,
200a/15, 213b/01, 213b/01, 213b/08,
221a/12
g.-ürsem 180a/21
14. Olmak, -e uğramak.
g.-meye(zarar gel-) 152a/20,
181a/21
g.-sün(yaman gel-) 169b/05
g.-ür(ziyān gel-) 179a/07
g.-ür(eksüklik gel-+ol-) 218b/05
15. Yapabilmek, gücü dahilinde olmak, becermek.
g.-e(haqqından gel-) 197a/05
g.-mez 164b/11, 179a/03,
204a/05
g.-mez+mi 218a/04
g.-üp(haqqından gel-) 163b/08
g.-ür 165b/08, 212b/10
g.-ür+mi 164a/12, 164a/12,
164a/15, 164a/19, 164b/02, 164b/12,
165a/14, 218a/04
16. İzlemek, takip etmek.
g.-üp 205a/19
17. Hâline erişmek, varmak, vasıl olmak.
g.-üp(cūşa gel-) 152b/08,
209b/07, 211a/10
g.-ür(vecde gel-) 211a/04
18. -a(-e) eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren fiiller birleşik fiiller oluşturur.
g.-üp(süre gel-) 192a/11
gelecek Gelmesi beklenen, gelişinin gerçekleşeceği düşünülen.
g. 181b/05, 202b/01
geliş Gelme işi ve biçimi.
g.+de 209a/03
gemi Gemi. Krş. **gemü, gimi**
g. 147b/04, 148a/20, 150a/15,
150a/16, 150a/17, 204b/19, 205b/21,
212a/12
g.+deki 212b/14
g.+den 147b/13, 150b/03
g.+ler 148b/07, 148b/12,
149b/11, 150a/07, 205b/21, 212b/19
g.+lerden 150b/03
g.+lerdür 150a/14
g.+lere 148a/17, 204b/16,
204b/18, 206a/17, 206b/08
g.+leri 147b/09, 148a/11,
148b/06, 148b/07, 148b/09, 148b/10,
149b/13, 150a/12, 150a/20, 152b/09,
188a/02, 206a/04, 207b/21
g.+lerile 149b/05
g.+lerin 150a/20
g.+lerinden 150a/18
g.+lerini 148b/14
g.+lerinüñ 149b/07
g.+lerümüzi 147b/18, 148a/21
g.+lerüñ 148a/19, 148b/05,
203a/20
g.+müz 151a/16
g.+ñüzde 148b/20
g.+si 150a/16, 208b/16
g.+sinde 149b/08

g.+sine 150b/04, 207a/17,
208a/11
g.+ye 149b/13, 150b/03,
150b/05, 151a/14, 186b/18, 206a/01,
206b/12
g.+yi 147b/19, 148a/15, 148b/08
g.+yle 148b/13
gemilü Gemili.
g. 148b/20
gemü Gemi. Krş. **gemi, gimi**
g.+müzi 148a/04
genc Far. Hazine.
g. 173b/11, 174b/10, 174b/11,
203a/06, 205b/04, 211b/09, 227a/18
g.+e 174b/11
g.+i 157b/02, 162a/12, 174b/03,
174b/08, 213b/13
g.+i Kārūn 174a/18
g.-i Pīrūz ibni Hūsenk 227b/09
g.+idi 174a/18
g.+in 175a/04
g.+ün 174b/17
genç Genç.
g. 153b/20, 155a/11
gene Yine. Krş. **gine**
g. 172b/03, 186b/13, 196a/02
geñez Kolay.
g. 171b/13
geñiş Geniş.
g. 197b/15
gepest Far. gebest İt hıyarı.
g. 154b/11
ger Far. Eğer, şayet.
g. 165a/03, 168b/12, 176b/19,
180b/13, 182b/01, 193b/01, 194a/19,
203b/11, 203b/12, 209a/09, 210a/20,
210b/01, 211b/21, 219a/10, 220b/01,
224a/02
ger- Germek.
g.-dise(gögüs ger-) 182a/19
g.-ersin(gögüs ger-) 206a/10
g.-ici(gögüsün ger-) 215a/04

g.-üp(gögüs ger-) 198a/12,
198a/13
gerān Far. girān Ağır, sakil. Krş. **girān**
g.+(gürz-i gerān) 199a/19
gerçi Far. Her ne kadar, ise de.
g. 148b/12, 158a/15, 161b/05,
171b/06, 173a/03, 220b/16, 227b/01
gerçi kim Her ne kadar, ise de.
g. 171b/20, 208a/02
gerdān Far. Vücudun omuzlarla baş
arasında kalan bölümü. Krş. **gerden**
g.+larına 169a/14, 169a/17
gerden Far. Vücudun omuzlarla baş
arasında kalan bölümü. Krş. **gerdān**
g. 192a/19
g.+inden 207a/16
g.+ini 218b/16
gerden-beste Far. Boynuna bağlı
g. 190b/12
gerdek Far. Gerdek.
g.+e gir- 170a/01
gerdiş Far. Dönüş, dönme, devretme.
g.+ile 203a/12
g.+inden 168a/06
g. it- 228b/07
gerdūn Far. Dönen, devreden.
g.+(çarḥ-ı gerdūn) 203b/07
geregınleyin Gereği kadar, gereği gibi.
g. 172b/14
gerek 1. Lazım, gerekli.
g. 166b/03, 167a/11, 178b/18,
188a/15, 227b/05
g.+i 158a/19, 205b/02, 205b/10
g.+ki 154b/07, 154b/20,
174b/16, 177a/15, 188b/18, 227b/05
g.+ol- 157b/09
g.+se 147b/15, 174b/18,
227b/20, 227b/20
g.+dür 174b/07, 181a/11,
200a/08, 226a/05, 226a/07
g.+(alsa gerek) 196a/20, 197b/16
g.+(and içse gerek) 220a/12

g.+(añmak gerek) 200a/09
 g.+(atsa gerek) 148a/04
 g.+(beyān kılsa gerek) 184b/16
 g.+(bırakmak gerek) 154b/07
 g.+(bilmek gerek) 202a/04
 g.+(bilse gerek) 220a/10
 g.+(bulaşdurmak gerek) 154a/14
 g.+(cehd itseler gerek) 205b/09
 g.+(çıkışa gerek) 218b/18
 g.+(def‘ itmek gerek) 155b/01
 g.+(delmek gerek) 154b/08
 g.+(diñlendürmek gerek)
 154a/12
 g.+(döndermek gerek) 154b/07,
 154b/08
 g.+(dutmak gerek) 204a/21,
 204b/01
 g.+(esse gerek) 148a/21
 g.+(ğarķ olsa gerek) 149a/12
 g.+(geçse gerek) 220a/11
 g.+(gelse gerek) 184b/16,
 196a/19
 g.+(gidermek gerek) 154b/13
 g.+(gitse gerek) 153a/15
 g.+(götürmek gerek) 154a/14,
 154a/17, 154a/17, 154b/06
 g.+(götürse gerek) 196a/21
 g.+(ḥalāş olsa gerek) 149a/12
 g.+(ḥaṭā vü ‘iṣyān kılsa gerek)
 220a/09
 g.+(helāk olsavuz gerek)
 148a/11
 g.+(hem rağbet gerek) 173b/05
 g.+(ḥizmet gerek) 173b/05
 g.+(ḥizmetlenmege virse gerek)
 218b/16
 g.+(ḥüküm kılsa gerek) 196a/20
 g.+(içürmek gerek) 154a/09,
 154a/11, 154a/13
 g.+(‘imāret itdürse gerek)
 218b/11

g.+(istemek gerek) 200b/21
 g.+(itmek gerek) 216a/03
 g.+(ivmemek gerek) 223a/06
 g.+(izhār olsa gerek) 200b/20
 g.+(‘izzet gerek) 173b/04
 g.+(kaçsa gerek) 167b/16
 g.+(kalsa gerek) 149a/11
 g.+(karavaşlansa gerek) 218b/14
 g.+(kaṭ‘ itmek gerek) 149a/01
 g.+(kesse gerek) 148a/21,
 148b/01
 g.+(kullansa gerek) 218b/15
 g.+(ne itmek gerek) 158a/18
 g.+(nice itmek gerek) 165a/11,
 165a/12
 g.+(olsa gerek) 182a/18, 196a/20
 g.+(oturmak gerek) 154a/16
 g.+(rıżā virmek gerek) 162b/18
 g.+(riḥlet itse gerek) 153a/15
 g.+(şıvamak gerek) 154b/09
 g.+(şokmak gerek) 154b/08,
 154b/09
 g.+(süleymān olsa gerek)
 220a/09
 g.+(süleymānlık kılsa gerek)
 197b/16, 220a/10
 g.+(tebāh itsem gerek) 214a/19
 g.+(tecride kılmak gerek)
 224a/11
 g.+(tutmak gerek) 148a/19,
 200b/21
 g.+(tütüzmek gerek) 154b/06
 g.+(uçsa gerek) 220a/11
 g.+(ursa gerek) 218b/10,
 218b/17
 g.+(virmek gerek) 154a/11,
 154a/12, 154a/13
 g.+(virse gerek) 218b/11
 g.+(yaksa gerek) 218b/18
 g.+(yitürse gerek) 196a/21,
 218b/12

g.+(yoğurmak gerek) 154b/12,
154b/13

g.+(yol bulsa gerek) 149a/13

g.+dür(artsa gerek) 148a/04

g.+dür(batsa gerek) 226a/13

g.+dür(bilmek gerek) 156b/14

g.+dür(dökülse gerek) 205a/03

g.+dür(gelse gerek) 222b/20

g.+dür(itse gerek) 192a/07

g.+dür(şadrını bilmek gerek)

154b/21

g.+dür(kusam mı gerek) 191b/21

g.+dür(şahat virse gerek)

216a/11

g.+se(ölem gerek) 190a/09

2. Kelimeleri, kelime öbeklerini,
görevdeş öğeleri birleştirme, eşitlik,
istenileni seçme ve benzer anlamlar
katarak bağlayan kelime.

g.+se 159a/06, 159a/06,

169b/19, 169b/19,

gerek- Gerekli olmak, icap etmek.

g. 147b/09, 227b/20, 227b/21

gergeden Far. Gergedan.

g. 193a/02, 199a/13, 199a/21

g.+ler 173b/20

g.+leri 173b/20

gergeden-ser Far. Gergedan başlı.

g. 189a/05

geri –den sonra.

g. 159a/05

germ Far. Sıcak.

g.+it- 162a/16

g.+ol- 179a/13

g.+olup+dururken 178b/08

gerü Arkada bulunan taraf, arka taraf.

Krş. girü

g.+sine 223b/09

geşt Far. Gezme, geçme, seyretme.

g.+kıl- 194a/01

getür- 1. Gelmesini sağlamak,
gelmesine sebep olmak, iletmek,
nakletmek.

g. 178a/05

g.-di 160b/17, 163b/07, 163b/09,
168b/16, 170b/14, 181b/13, 189b/10,
191b/17

g.-diler 147b/21, 150b/12,
157b/12, 159b/18, 160a/15, 168b/18,
169b/21, 180b/18, 180b/18, 181b/18,
184a/14, 189b/11, 200b/16, 208a/14

g.-dügi 178a/05

g.-e 154b/17, 180b/14, 180b/16,
192a/07, 226b/20

g.-elden 218b/20

g.-eler 168a/18, 168b/14,
177b/06, 180b/08, 213a/08

g.-elüm 164b/14, 178a/06

g.-em 198a/19

g.-enedür 202b/15

g.-esin 165a/15, 180a/18

g.-esiz 164b/04, 164b/12,
164b/12

g.-i+yorurlar 183b/15, 183b/16

g.-mege 163b/11, 182b/08

g.-mege 193b/21

g.-mek 180b/06

g.-se 202b/15

g.-sünler 218a/05

g.-ün 189b/10

g.-üp 157b/01, 157b/06,
160a/16, 164a/12, 170b/15, 179a/10,
199b/20, 203b/08, 204b/03, 208a/11,
208b/07, 218a/17

g.-ür 159b/01

2. Bir şeyi belli bir zamana veya
duruma rastlatmak, denk getirmek.

g.-di 197b/19, 209a/10

g.-icek 152b/06, 210b/10

g.-ince 212a/05

g.-se(râst getür-) 226a/09

g.-üp(üş getür) 203b/08,

g.-ürse(rāst getir-) 225b/01

3. İletmek, bildirmek.

g.-di(haber getir-) 163a/14

g.-e(haber getir-)198a/07

g.-gil(cevāb getir-) 189a/13

4. Ortaya çıkmasına sebep olmak, doğurmak.

g.-e (dünyāya getir-) 184a/16

g.-e(zuhūra getir-) 156a/03

5. Yardımcı fiil olarak ... etmesini sağlamak, ... durumuna gelmesine sebep olmak.

g.-e(ele getir-) 186b/18, 186b/19

g.-elden(yirine getir-) 218b/03

g.-di(yerine getir-) 175b/09

g.-di(ḳaleme getir-) 228a/20

g.-di(tekbīr getir-) 202b/01, 202b/02, 202b/18

g.-diler(tekbīr getir-) 182b/17

g.-düğine(ele getir-) 206b/16

g.-dügümden(īcāda getir-) 197a/01

g.-dük(ele getir-) 212a/13

g.-düm(īmān getir-) 185b/03

g.-eler(ele getir-) 194a/05, 200a/18

g.-emedi(ele getir-) 209a/04

g.-emedüm(ele getir-) 197a/14

g.-en(şek getir-) 202a/04

g.-esin(yerine getir-) 181a/11

g.-esiz(ele getir-) 164a/15, 164a/20, 221b/09, 221b/12, 222a/01

g.-evüz(yerine getir-) 194b/06

g.-ibilem(ele getir-) 165a/16

g.-imezsın(ele getir-) 165b/15

g.-me(şek getir-) 181a/07, 207b/05

g.-mege(ele getir-) 179b/06, 194a/09, 219a/02

g.-mege(yerine getir-) 216a/11

g.-mek(ele getir-) 206b/08

g.-mek(yerine getir-) 194b/04

g.-üñ(ele getir-) 221b/05

g.-üp(dile getir-) 204b/11, 208b/08, 210b/14

g.-üp(ele getir-) 209a/02, 221b/14

g.-üp(ḳaleme getir-) 228a/11

g.-üp(tekbīr getir-) 201a/19, 201b/21

g.-üp(yerine getir-) 188b/14

g.-ürler(tekbīr getir-) 181b/06

g.-ür mi(ele getir-) 206b/01

gevde Gövde.

g.+mden 205a/07

g.+si 195b/10, 217a/08

g.+sin 195a/16, 199a/17

g.+sinden 198b/20, 212a/11

gevher Far. 1. Mücevher, elmas, inci.

g. 162a/12, 174a/01, 179b/20, 204a/20

g.+den 226b/09

g.+i şeb-çırāk 173b/17, 222b/15

2. Bir şeyin özü, esası.

g.+i (kirām-ı gever) 193a/14

gevher-nigīn Yer adı.

g. 180b/17

g.+(ḳal'a-i gevher-nigīn) 187b/05

g.+de(ḳal'a-i gevher-nigīn) 180b/09

gey- Giymek.

g.-di 192a/20, 193b/09

g.-medüm 171a/04

g.-miş 190a/05

g.-üp 158a/21, 159a/03, 175a/15, 189b/12, 212a/20, 212a/21

geyik Geyik.

g. 174a/09, 174a/11, 189a/06

g.+lerine 174a/08

geyür- Giydirmek.

g.-di 154b/20, 181b/16

g.-medüm 171a/04
g.-mek 148a/10
g.-üp 148a/02, 157b/13
g.-ürsin 148a/10
gez- 1. Dolaşmak.
g.-e 217b/07
g.-en 226b/20
g.-mekdedür 216a/20
g.-üp 165b/10
2. Hareket etmek, yürümek,
dolaşmak.
g.-üp 189a/07
gezdür- Taşımak.
g.-megile 185a/04
gezle- Oku yayın kırışına takarak
kurmak.
g.-miş 173a/09
ğidā Ar. ġidā' Canlıların yaşaması,
beslenip gelişmesi için gerekli her türlü
yiyecek ve içecek, besin.
g. 157a/11, 157a/12, 181a/17,
203a/18
g.+sı 154a/18
g.+sını 157a/16
g.-yı rūḥānī 188b/16
ğidālan- Beslenmek.
ğ.-dılar 199b/19
ğijila- Keskin, sert sesler çıkararak
saldırmak.
ğ.-yup 152b/10
ğijılđaş- Gıcırdaşmak.
ğ.-up 203a/15
ğilmān Ar. Cennette hizmet eden
delikanlılar.
ğ. 151a/10
ğ.+ıla 151b/06
ğilmānī Ar. Cennette hizmet eden
delikanlılar mensup.
ğ. 187b/02
ğırīv Far. Bağırışma, bağırma, feryat,
figan.

ğ. kıl- 160a/08, 191a/21
ğ. kop- 159b/13
gibi Gibi.
g. 147b/08, 147b/14, 148b/07,
148b/10, 148b/14, 149b/01, 149b/06,
149b/21, 150a/02, 150a/03, 150a/05,
150a/07, 150a/08, 150a/13, 150a/14,
150a/16, 150a/19, 151b/14, 152a/03,
152a/04, 152b/10, 152b/16, 152b/16,
152b/19, 153b/05, 155a/17, 156b/17,
157a/16, 157a/17, 158a/02, 158a/10,
158a/16, 158b/01, 159b/06, 159b/07,
159b/09, 159b/20, 160b/11, 170b/05,
170b/05, 170b/05, 174a/07, 174a/07,
174a/14, 174a/16, 178b/01, 178b/02,
181a/03, 181a/04, 181b/02, 182a/15,
183a/15, 183a/18, 184b/05, 184b/21,
185b/14, 186a/09, 187a/05, 187b/13,
187b/14, 187b/14, 187b/15, 187b/18,
189a/07, 189a/19, 189b/12, 189b/13,
189b/14, 191a/01, 191a/04, 191b/18,
192a/03, 192a/16, 192b/10, 192b/19,
192b/19, 193a/10, 193b/16, 195a/09,
195a/12, 195a/15, 195b/10, 195b/10,
195b/11, 196a/18, 199b/21, 200a/20,
200b/12, 200b/12, 200b/18, 201b/07,
201b/14, 202a/16, 203a/01, 203a/13,
203a/16, 203a/17, 203b/17, 203b/17,
204a/18, 205a/12, 205a/13, 205b/20,
205b/20, 205b/21, 207b/15, 209b/13,
210a/02, 210b/16, 211a/17, 212a/06,
212a/07, 212a/17, 213a/13, 214b/02,
215b/05, 217b/01, 218b/12, 220a/18,
223b/04, 223b/09, 223b/10, 225b/13,
227b/04
g.+dür 184b/18, 207b/19
gice Gece.
g. 146b/08, 147b/05, 149b/05,
149b/06, 154b/13, 154b/13, 157b/16,
157b/18, 158b/02, 159a/15, 161a/18,
165b/17, 175a/14, 213b/07, 218b/11
g.+lerde 228a/02

g.+nüñ 159a/12, 164b/06
g.+si 220a/06
g.+ye 158b/01, 161a/20
giç Geç.
g. 186b/01
giç- 1. Bir yeri aşmak, geçmek, Krş.
geç-
g.-e 187a/16
2. Bir yandan girip diğer yandan çıkmak.
g.-e+var- 191a/08, 192a/03, 192a/04
3. Üstünde durmayıp atlamak.
g.-erü+bak- 193b/13
4. Vazgeçmek.
g.-evüz 159a/09
gider- Ortadan kaldırmak, yok etmek.
g. 225a/09
g.-diler 148b/09, 160b/19, 207a/16
g.-mek+gerek 154b/13
g.-ür 154a/05
gidiş Gitme tarzı.
g.+idür 195a/17
g.+ine 149b/07
g.+lerinden 159b/04
gil Far. Kil, ıslandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak.
g. 154b/11
gile Far. Üzüm tanesi, tane.
g.+sinden 154b/12
gimi Gemi. Krş. gemi, gemü
g. 203a/19, 205a/07
g.+ler 149a/21
gine Yine. Krş. gene
g. 165b/04, 170a/09
giñ Geniş.
g. 188b/16, 198a/02, 222b/07
gır Far. Harp, kavga, savaş.
g.+it- 152b/01, 152b/02

gir- 1. Dışarıdan içeriye geçmek, varmak, dahil olmak.
g. 189a/11
g.-di 157a/21, 165b/16, 166a/01, 176a/05, 178a/18, 184a/14, 189a/12, 189a/12, 190a/19, 191b/07
g.-diler 157b/15, 159b/20, 169a/16, 171a/13, 171b/11, 171b/19, 173b/15, 226b/04
g.-dügi 223a/14
g.-düğümüzden 189a/19
g.-düm 151b/20, 197b/07,
g.-düñ 189a/16, 189a/16
g.-e 157a/08, 190a/02, 196b/19
g.-eler 159b/20, 180b/07
g.-elüm 148a/18, 158b/21
g.-eyin 221a/11
g.-me 209a/20
g.-medi 193a/08
g.-mek 160a/07, 189a/05
g.-meyem 206b/12
g.-üben 211b/14
g.-üp 149b/03, 150a/02, 150a/21, 151a/15, 151b/10, 151b/10, 152b/16, 165b/05, 165b/07, 171b/19, 172a/01, 172b/01, 186b/18, 189a/13, 189b/04, 191b/20, 203b/21, 206a/17, 227b/02
g.-ür 157a/07, 175b/13, 175b/17, 175b/19, 176b/09, 211b/09
g.-ürse 221b/12
2. Almak, fethetmek, işkâl etmek, ele geçirmek.
g.-di(elüme gir-) 169b/07
g.-di(ele gir-) 212a/17
g.-düm(elüñe gir-)207a/19
g.-e(eline gir-)163b/03, 163b/04, 218b/21
g.-en(ele gir-)157b/01, 174b/16
g.-enleri(ele gir-) 157b/02
g.-medüm(eline gir-) 207a/19
g.-miş(eline gir-) 214a/06

g.-se(ele gir-) 180a/03, 198b/03
g.-se(elümüze gir-) 180b/06
3. Belli bir işi yapmak için o işle ilgili yerde bulunmak.
g.-diler(gerdege gir-) 170a/01
4. Sulu bir şeyin içine batmak, dalmak.
g.-elüm 147b/17
g.-ince 148b/07
g.-mez 205a/17
g.-se 150a/10
g.-üp 147b/20,
g.-ürse 222a/01
5. Dönüşmek, yeni bir duruma geçmek.
g.-üp 168a/11, 168a/18, 194b/12
g.-ürdi 217b/13
girān Far. Ağır, sakil. Krş. **gerān**
g.+(ceng-i girān) 160a/02
g.+(gürz-i girān) 191a/08, 217b/17
g.+a(gürz-i+ girān) 183a/02, 215b/17
g.+ı(ceyşü girān) 158a/08
g.+ın(gürz-i girān) 192a/14, 193a/01
girçek Gerçek, doğru.
g. 162b/21, 207b/08
girdā-gird Far. Çepeçevre.
g. 183a/09
girdāb Far. Suyun kendi etrafında fırdolayı burgu gibi dönmesi ve döndüğü yer, su çevrintisi. Krş. **girdāp**
g. 147b/02, 147b/05, 147b/11, 148b/07, 148b/08, 148b/10, 148b/11, 149a/21, 149b/01, 150a/04, 150a/10, 206b/06, 208a/17, 212a/14, 212b/04
g. 149a/02, 150a/07, 150a/12, 150a/13
g.+(baħr-ı girdāb) 149a/02, 150a/10, 150a/12, 150a/13, 152b/08, 203a/12, 204b/06

g.+a 147b/09, 147b/10, 148a/04, 148a/10, 148a/11, 148a/21, 148b/14, 149a/16, 149b/17, 150a/14, 150a/17, 188a/02, 188a/03, 188a/05, 203a/14, 204a/19, 204b/01, 204b/10, 206a/05, 206a/17, 206b/10, 208b/16
g.+a(baħr-ı girdāb) 147b/18, 148a/15, 148b/07, 148b/12, 152b/21, 188a/11, 188a/13, 188a/18, 188a/19, 188b/21, 189a/03, 203a/10, 203a/21, 203b/09, 205a/12, 205a/19, 205b/02, 206b/05, 208a/17
g.+da 149a/18, 212a/15
g.+da(baħr-ı girdāb) 149a/11, 150a/02, 153a/03, 210b/10
g.+dağı 152b/20
g.+dan 148b/07, 148b/10, 148b/16, 148b/17, 149a/12, 149a/16, 205b/13
g.+dan(baħr-ı girdāb) 149a/13, 149a/19, 149b/13, 212a/16, 213a/01
g.+dan(varṭa-i girdāb) 149b/18, 149b/19
g.+ı 188a/01
g.+ı(baħr-ı girdāb) 153a/03
g.+ı(ğuşsa-i girdāb) 208b/04
g.+ı baħr 148b/13, 150a/08, 150b/14, 152b/07, 206b/13
g.+uñ(baħr-ı girdāb) 203a/11
girdāp Far. girdāb Suyun kendi etrafında fırdolayı burgu gibi dönmesi ve döndüğü yer, su çevrintisi. Krş. **girdāb**
g.+(baħr-ı girdāp) 203b/11, 150a/07
giriṭār Far. Tutulmuş, yakalanmış, tutkun.
g. 160b/11
g.+ol- 186a/11, 210b/16, 210b/21
giriḥ Far. Dügüm.
g. 190b/17

g.+it- 190b/17
giriş- 1. Bir şeyi yapmaya başlamak, koyulmak.
 g.-e mi 220a/08
 2. Müdahale etmek.
 g.-mez 200b/21
girü Geri, arka taraf. Krş. **gerü**
 g. 223b/12
giryān Far. Ağlayan, ağlayıcı.
 g. 197a/19
giryē Far. Gözyaşı.
 g. 220b/16
 g.+kıl- 178b/06
git- 1. Bir yere doğru yönelmek, gitmek.
 g.-di 147b/14, 148b/10, 159a/01, 159a/10, 159b/02, 164a/17, 166b/14, 172b/04, 191a/18, 221a/19, 224a/20, 225a/16
 g.-diler 147b/05, 148b/11, 149b/05, 149b/06, 152b/20, 157b/14, 157b/16, 158a/02, 161a/19, 169a/12, 170b/13, 181a/18, 182a/06, 184a/02, 184a/11, 189a/03, 199a/03, 206a/01, 221a/14, 222a/17
 g.-dügi 172b/13, 214b/15
 g.-dügin 221a/16
 g.-dügince 184a/05
 g.-düm 151b/10, 151b/11
 g.-e 152a/06
 g.-e+bil- 170a/13
 g.-eler 203b/10
 g.-elüm 148a/19
 g.-em 172b/09, 188a/04
 g.-emeyüp 209b/04
 g.-er 149b/11, 170a/09, 175b/21, 176b/10, 187a/09, 187a/12, 187a/12, 195a/16, 211b/20
 g.-erdi 148a/06, 149a/21, 149b/07
 g.-erek 151a/18
 g.-erem 170a/10

g.-erken 152b/14, 153a/03, 157b/19, 188a/20, 194b/10, 222a/18
 g.-erler 149b/06, 149b/15, 159b/03, 159b/04
 g.-erlerdi 181a/15
 g.-er+men 187b/05
 g.-ersin 187b/03, 188a/07
 g.-ersiz 187b/09
 g.-erüz 187b/10
 g.-erven 151b/03
 g.-esin 212a/01
 g.-evüz 225b/01
 g.-eyin 186b/14
 g.-icek 212b/06
 g.-medi 226b/01, 227a/15
 g.-medin 178a/10
 g.-mege 148b/03, 186b/21, 187a/03, 205b/07, 209b/17
 g.-mek 148b/06, 149b/07
 g.-mekde 198a/10, 200a/15
 g.-mekdesin 214a/01
 g.-meyem 206b/13
 g.-miş 151b/08
 g.-mişler 186b/17
 g.-mişlerdi 152b/13
 g.-üp 161a/08, 175a/14, 176b/13, 226a/20
 2. Zarf-fiil eki veya belirli geçmiş zaman eki almış fiillerden sonra geldiğinde bir işin olup bittiğini ifade eder.
 g.-di(alup git-) 147b/14, 148b/08, 169a/08, 171b/02, 173a/06, 221a/12
 g.-di(çıkup git-) 179b/03
 g.-di(uçup git-) 213b/01
 g.-di(oldı git-) 224b/02
 g.-diler(uçuşup git-) 183b/19
 g.-diler(uçup git-) 198a/06
 g.-düm(koyup git-) 167b/07, 171a/04
 g.-düm(uçup git-) 188a/01

g.-en(olup git-) 187a/11
 g.-er(geçüp git-) 187a/09
 g.-er(uçup git-) 203b/11
 g.-icek(çıkup git-) 172b/16,
 198a/05
 g.-mek(alup git-) 170a/08
 g.-mek(geçüp git-) 151b/03
 g.-mege(alup git-) 196a/06
 g.-mekde(uçup git-) 213a/02
 g.-miş(varup git-) 163a/18
 g.-mişdür(girup git-) 186b/18
 3. Yok olmak, kaybolmak, eser
 kalmamak.
 g.-di 172a/19, 172a/20, 212a/06,
 g.-di(elden git-) 148a/13
 g.-düm(kendümden git-)
 196b/04
 g.-e 186a/18, 208b/01, 212a/02
 g.-er 210b/05, 227b/06, 227b/05
 g.-miş 157b/07
 g.-üben(revnâkı git-) 186b/02
 g.-üben(‘aql git-) 151b/05
 g.-üben(uşşum git-) 151b/05
 4. Şöyle veya böyle yol almak,
 ilerlemek.
 g.-düginden 187a/13
 g.-er 148b/09, 165b/01
 g.-erem 188a/09
 g.-erlerdi 148b/14, 149b/06
 g.-meyüp 148a/04
 5. Ölmek.
 g.-düm(dünyeden git-) 227a/16
 g.-miş 172b/11, 172b/12,
 222a/16
 g.-mişem 161b/12
 g.-se+gerek 153a/15
 6. Yönelmek, meyletmek, rağbet
 etmek.
 g.-düm(yolına git-) 172a/19
givür- Koymak, sokmak, yerleştirmek.
 g.-mek 154a/16

giyâh Far. Ot.
 g. 153b/08
gizle- Saklamak.
 g.-se 208a/07
 g.-yü 190a/13
 g.-yüp 205b/18
gizlen- Saklanmak.
 g.-ecek 168a/04, 168a/11
 g.-ürse 168a/15, 168a/18,
 221b/16, 221b/18
göbek Göbek.
 g. 157a/16
 g.+i 172b/04, 202b/03
göç- 1. Bulunduğu yerden ayrılıp başka
 yere gitmek, göç etmek.
 g.-ecek 194b/11
 g.-erek 206a/17
 g.-üp 157b/16
 2. Çökmek.
 g.-üp 172a/01
göge İt. cocca Yirmi altı çift kürekle
 çekilen, iki katlı, baştardanda daha
 büyük bir çeşit eski savaş gemisi.
 g. 203a/16, 203a/18
gögercin Güvercin.
 g. 178a/13, 178b/09
gögislü Göğüslü.
 g. 189a/06, 199a/13
gögüs Göğüs.
 g.+ger- 182a/19198a/12,
 198a/13, 206a/10
 g.+i 195b/08
 g.+in 193a/04
 g.+in+gerici 215a/04
 g.+inde 190a/13
 g.+ine 184b/03
 g.+lerine 176a/11
gök Gök.
 g. 152b/10, 152b/13, 152b/14,
 152b/18, 166b/07, 167a/12, 167b/18,
 181a/15, 181b/02, 182a/06, 184a/02,
 187b/12, 193b/03, 193b/09, 193b/09,

194b/09, 197b/05, 199b/06, 203b/03,
205b/04, 213a/02, 214b/15, 216a/19,
221b/21, 228b/07

g.+(cemī^c-i yir ü gök) 166b/16

g.+de 150b/16, 151a/10,
167b/14, 195b/16, 196a/11, 196b/02,
196b/16, 199b/07, 219a/07, 219a/17

g.+den 207a/05

g.+e 164a/05, 164a/17, 165b/21,
167b/18, 174b/16, 182a/06, 182a/19,
193b/12, 203b/11, 212b/19, 213b/09,
215a/04, 217a/19, 218b/18

g.+i 199a/16, 219a/17

g.+inde 147b/07

g.+ler 222a/02

g.+lere 195a/16, 227a/01

gök yüzi Gök yüzü.

g. 153a/01, 183a/17

g.+n 214a/15

g.+nde 151a/01, 153a/03,
183b/02, 183b/06, 214b/16

g.+nde+olan 221a/17

g.+ndenki 218b/04

gökcek Güzel, şirin, hoş.

g. 204a/07

gölge Gölge.

g.+de 188b/13

g.+kıl- 184a/06

g.+ol- 214b/16

g.+sin 155b/05, 156b/02

g.+sini 147a/12

gömülü Saklanmış, gömülmüş.

g. 175a/04

gömül- Bir yere veya diğer bir şeyin
içine sokulup örtülmek.

g.-miş 184b/05

gönder- Göndermek, uğurlamak,
yollamak, ulaşmasını sağlamak.

g. 158b/05, 186b/13, 216a/04,
216a/05

g.-di 151b/03, 155a/08, 158b/08,
158b/10, 158b/14, 160b/01, 168a/10,
168b/01, 168b/04, 169b/20, 179b/10,
179b/13, 181b/14, 181b/15, 184a/08,
184a/09, 189b/01, 189b/11, 193b/19,
208a/20, 216a/15

g.-di(haber gönder-) 181b/16,
198b/11, 198b/12, 198b/21

g.-diler 198a/07, 200a/13,
208a/21

g.-dügi 221a/19, 221b/02,
221b/04, 221b/11

g.-dügin 221a/20

g.-dükde 168b/14

g.-düm 198b/18, 213a/06,
213a/07

g.-e 148b/17

g.-elüm 200a/05

g.-icek 182b/08

g.-mege 200a/11

g.-mişdür 207a/05

g.-mişidüm 186b/19

g.-mişsin 180a/01

g.-üp 152a/01, 177b/06,
195b/19, 214a/13

g.-ür 149b/12, 197b/11

gönderil- Gitmesi sağlanmak,
yollanmak.

g.-en 221b/15

göndür- Göndermek, uğurlamak.

g.-e 182a/15, 187a/04

g.-e(haber göndür-) 179b/08

g.-elüm 167b/16

gönül Gönül.

g. 170a/12, 174b/16, 203b/16,
210a/19, 210b/17, 210b/18, 211a/09,
228a/03

g.+den 160b/21, 178a/14,
181a/07, 194a/18, 200b/04

g.+e 162a/09, 170a/10, 211a/13

g.+i 151a/05, 156a/06, 161b/17,
178b/19, 197b/02

g.+in+yap- 186b/11
g.+inde 162b/04, 163a/01
g.+inden 176b/13, 186b/06,
200a/21
g.+ine 172a/15, 177b/07,
179a/09, 182a/12, 183b/10
g.+üm 163a/08, 163a/09,
211a/07
g.+ümde 202a/14
g.+ümden 172a/19, 201a/11,
201b/17
g.+üme 179a/04, 201b/16
g.+ümüzden 201a/03
g.+üñ 210a/01, 210b/15
g.+üñe 169b/04
g.+üñi 151a/03, 210a/03
g.+vir- 153b/05, 210a/01

gör- 1. Göz yardımıyla bir şeyin
varlığını algılamak, seçmek, görmek.

g. 148b/12, 150a/10, 153a/13,
176a/01, 189a/11, 200b/17, 210a/21,
213b/01, 224b/06, 225b/12, 226a/12
g.-di 147b/11, 149b/11, 157b/06,
159b/02, 160a/01, 160a/06, 160a/16,
160b/15, 160b/17, 160b/20, 161a/09,
166a/15, 166b/16, 167a/02, 168b/21,
169a/04, 169a/17, 169a/21, 170a/14,
170b/14, 171b/13, 173a/07, 174b/19,
176a/05, 176a/17, 178a/21, 178b/08,
179b/15, 181b/10, 182a/02, 187a/07,
187a/08, 189a/05, 189a/10, 189a/18,
190a/03, 190a/14, 190a/18, 191a/09,
191a/19, 191a/19, 192a/12, 192a/17,
192a/21, 192b/18, 200b/09, 200b/18,
201a/21, 202b/03, 202b/19, 204b/18,
208a/06, 221a/02, 221a/13, 223b/05,
224b/04, 225b/02, 225b/03, 225b/13,
225b/21, 226b/13
g.-diler 147b/06, 147b/13,
148a/07, 148b/09, 150a/13, 150b/02,
152b/06, 152b/07, 152b/10, 152b/15,
152b/21, 153a/01, 158a/03, 158a/06,

158b/09, 159a/13, 159b/06, 159b/10,
159b/12, 159b/18, 159b/19, 160a/15,
161b/02, 169a/09, 169a/10, 170b/19,
171a/13, 171b/02, 171b/09, 171b/12,
171b/20, 172a/10, 173b/15, 176a/02,
176a/03, 176a/21, 181b/01, 181b/03,
187a/21, 188a/21, 195b/05, 202a/01,
204b/12, 206a/03, 213b/15, 222b/08,
222b/14, 223a/02, 223b/20, 223b/21,
225a/04, 225a/17, 226b/02, 226b/04,
226b/04, 226b/08, 226b/12
g.-dügün 189b/07
g.-dügüm 151a/07
g.-dügümce 202a/15
g.-dügümü 173a/17
g.-dügümüz 158a/10, 195b/15
g.-dügünüz 150a/06, 195a/19
g.-dük 150b/18, 171b/01,
173a/05, 194b/10, 195a/05, 195a/10,
195a/21
g.-düm 151b/04, 151b/07,
151b/12, 163a/15, 187a/11, 187b/11,
187b/12, 187b/15, 187b/20, 188a/02,
197b/07, 203b/18, 215b/05, 227a/07
g.-dün 147b/10, 150a/06,
187b/11, 194b/08, 209a/15, 218a/04,
225b/10
g.-dün mi 187a/11, 203b/07
g.-dünüz 195a/20, 205a/05
g.-e 157a/10
g.-eler 168a/13, 179b/09
g.-elüm 170b/12, 171b/01, 173a/06,
188a/20, 190a/10, 206b/01, 206b/02,
222b/21, 223a/07, 223a/15, 224a/12,
224a/12, 224a/17, 225a/02, 225a/13
g.-em 151b/10, 158b/16,
200b/02
g.-emez 175b/19
g.-en 172a/07, 211a/05
g.-enler 170b/11
g.-enlerün 211b/15
g.-esin 211b/21

g.-esiz 218b/10
g.-evüz 148b/02, 194b/15
g.-eyim 225b/11
g.-eyin 161a/07
g.-iben 193a/10
g.-icek 157b/08, 158a/08,
160a/17, 160b/11, 160b/21, 168b/20,
169a/03, 169a/13, 169a/21, 179a/16,
188b/12, 205b/08, 222b/02, 222b/17,
223a/05, 223b/08, 223b/12, 224b/08,
224b/19, 225a/06, 225a/19, 225b/09,
225b/14, 226a/21, 226b/07
g.-ince 160a/06
g.-incek 192b/10
g.-medi 160a/03, 189a/08
g.-medin 211b/12
g.-medügüm 161b/12
g.-medüm 203b/14, 204b/04,
209b/13
g.-mekde 153a/04, 182b/02
g.-memiş 161a/16, 170b/10
g.-memişdi 174a/18
g.-memişdür 157b/21
g.-mez 175b/05, 175b/08,
188b/19, 211b/08
g.-mez misin 163a/07, 185a/02,
204a/11
g.-mezüz 176b/10
g.-miş degül 150b/01, 160a/02,
189a/08, 195b/06, 222b/09
g.-mişdür 157b/21
g.-mişidüm 172a/16
g.-se 168b/21, 184b/19, 192b/19,
199a/15, 199a/15
g.-üben 211b/16
g.-üñ 172b/12, 189b/09
g.-üp 147b/08, 148a/01,
150a/02, 150a/17, 151b/20, 152b/20,
156b/06, 159a/21, 161a/21, 172a/09,
172b/17, 173a/10, 174a/06, 175b/09,
178a/14, 179a/13, 179a/21, 180b/19,
181b/08, 182b/04, 182b/06, 187a/18,

189a/13, 189b/01, 190a/07, 190a/15,
190b/08, 190b/13, 190b/18, 191a/06,
191a/21, 191a/21, 191b/07, 191b/09,
191b/11, 191b/14, 191b/17, 191b/19,
192a/06, 192b/07, 193a/01, 194b/17,
202a/12, 203a/18, 211a/04, 212b/16,
216a/09, 216b/21, 218a/10, 218b/18,
224a/15, 224b/02
g.-ür 149a/02, 175b/14, 220b/17
g.-ürem 167b/12, 197a/11,
201b/18
g.-ürlerdi 172b/21
g.-ürsin 184b/07, 205a/10,
227a/05
g.-ürüz 161a/17
2. Anlamak, kavramak, sezmek.
g. 149b/13, 153b/09, 169b/14,
183b/08
g.-di 153b/02, 178a/01
g.-dise 182a/19
g.-elüm 157b/04, 158a/20,
161b/04, 166b/20, 169b/02, 173a/13,
185a/18, 187a/14, 223b/02
g.-mez misin 179a/14
g.-sün 200a/06
g.-üp 182b/01, 198a/13
g.-ürem 194a/09
3. Bir şey hakkında bir yargıya
varmak, değerlendirmek.
g.-di(müstahsen gör-) 208b/10
g.-dügi(hōş gör-) 158b/15
g.-düm(hōş-seza gör-) 147a/07
g.-elüm(hōş gör-) 205b/03
g.-mesün(zevāl gör-) 147a/07
g.-meye(nef^c gör-) 186a/13
g.-meye(hör gör-) 215b/21,
216a/01
g.-meyincek(nef^c gör-) 185b/21
g.-meyüp(aḥsen gör-) 198a/01
g.-miş+idüm(lāyık gör-) 196b/05
g.-üp(a^clā gör-) 218a/20

g.-üp(hōş gör-) 153a/18,
158b/13, 158b/14
g.-üp(ma'kūl gör-) 200a/10,
201a/09
g.-üp(müstahsen gör-) 188b/12,
198b/09
g.-üp(müvecceh gör-) 187a/04
g.-ürse(şādīlīk gör-) 212b/08
4. Zarf-fiillerin olumlu şekilinden
sonra geldiğinde hareket anlamı taşıyan
süreklilik fiilleri yapar.
g.-(cehd ide gör-) 177a/01,
197b/17, 220b/02
g.-(çıka gör-) 225a/14
g.-(ide gör-) 161b/17, 193a/15,
210a/21
g.-(mü'min ide gör-) 227b/14
5. Müşahede etmek, gözlemlemek,
tanık olmak.
g. 166b/13, 168b/08, 207a/08
g.-di 153b/17, 159a/15,
159a/16, 191b/01
g.-düklerin 186a/05
g.-dünüz mi 218b/04
g.-eyin 221a/12
6. Yapmak, etmek.
g.-di 181b/17
g.-diler 199b/04
g.-diler(zahmet gör-) 173b/14
g.-dügün 216a/08
g.-düm(işler gör-) 161b/10
g.-düm(yalvarı gör-) 227a/14
g.-üp(cebe gör-) 218a/03
7. Seyretmek.
g.-ecek 161a/16, 170b/08,
170b/10
g.-üp(sözin gör-) 154b/19
8. Yanına gidip görüşmek,
konuşmak.
g.-evüz 188a/13
g.-üp 221a/15

9. Bir hâle, bir işe konu olmak.
g.-memiş 155b/15
göre Uygun şekilde, uygun olarak.
g. 189a/12, 189b/02, 200a/07,
208b/19
g.+dür 184b/12
görici Görücü, görme, bakma işini
yapan. Krş. görücü
g. 215a/04
görin- Görülür olmak, gözükmek, ortaya
çıkma, görünmek. Krş. **görün-**
g.-di 181b/02
g.-en 147b/08, 149a/10, 150a/01,
150a/07, 150a/09, 150a/12, 150a/14,
152a/02, 156b/19, 185b/15, 222a/19
g.-eni 185b/06
g.-mez 150a/10
g.-mez+ol- 147b/15, 195a/15
g.-ür 147b/07, 147b/11, 149b/21,
150a/03, 152b/16, 185b/09, 195a/13,
195a/14, 198a/21, 211b/03, 223a/03
g.-ürse 185b/04
görü- Görüşmek, sohbet etmek, birlikte
oturup konuşmak.
g.-üp 158b/11
görücü Görücü, görme, bakma işini
yapan. Krş. görücü
g. 200a/02
görün- Görülür hâlde olmak,
görülecek durum veya nitelikte
olmak. Krş. **görin-**
g.-di 149b/21, 157b/20, 222a/18
göster- 1. Görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.
g. 171b/01, 225b/11
g.-di 151b/04, 170b/15, 176a/18
g.-diler 157b/13, 160b/19,
168b/19
g.-se 178b/03, 217a/20
g.-üp 171a/12, 184a/11, 187a/10,
204b/12, 207a/18
g.-ür 157b/04, 200a/07

2. Öğretmek, açıklamak.
g. 176b/14
3. Kanıtla inandırmak.
g.-em 193a/11
4. Etmek, yapmak.
g.-diler(‘aciz göster-) 164a/13,
164b/11
g.-dün(‘īmān göster-) 185b/02
g.-icek(nāz göster-) 178b/08
g.-icek(şīve göster-) 178b/08
g.-üp(hizmet göster-) 178a/19,
178a/20
g.-ürler(‘aciz göster-) 165a/06
5. Bir hâlini, bir niteliğini ortaya
koyacak şekilde davranmak.
g.-e(yüz göster-) 216a/11
g.-mez(alüdalık göster-) 158b/19
g.-ür(yüz göster-) 185a/13,
185a/14, 200b/02, 206b/02, 208a/17
g.-üp(hüner göster-) 189b/06
- götril-** Götürülmek. Krş. **götrül-, götüiril-**
, götürül-
g.-üp 192a/03, 224a/20
- götrül-** Götürülmek. Krş. **götril-, götüiril-**
, götürül-
g.-di 190a/12, 192a/01
- götür-** 1. Ayırmak, uzaklaştırmak,
kaldırmak.
g.-di 202b/03, 202b/19
g.-üp 179b/15, 191a/03,
201a/21, 205a/01
g.-ür 211b/15
2. Yukarı kaldırmak.
g.-di 224a/14
g.-diler 181a/14
g.-dügin 182b/04
g.-düklerine 182a/07
g.-e 182a/16
g.-elden 218b/21
g.-miş 146b/07
g.-sün 224a/03

- g.-üp 158a/01, 167b/02,
183a/08, 184b/20, 190b/06, 191a/01,
202a/08, 202b/09, 202b/20, 213b/21
3. Bir nesneyi bir yerden alıp başka
yere koymak.
g. 224a/12
4. Üzerinde taşımak, yanında
bulundurmak.
g.-dügi 212a/10
g.-e 154a/20, 155b/13, 155b/19,
156a/02, 156a/13, 156a/14, 156a/17,
156a/19, 156b/04, 156b/06
g.-mek 154a/09, 154b/05
g.-mek+gerek 154a/14, 154a/17,
154a/17, 154b/06
g.-se 154b/15, 154b/17, 154b/18
g.-üp 154b/13, 156a/07
5. Öldürmek.
g.-e 206b/17
g.-üp 209a/02
6. Taşımak, ulaştırmak, iletmek,
götürmek.
g.-e 206b/18, 219a/05, 219a/08
g.-elden 218b/03
g.-eler 180b/03, 180b/07,
196a/21
g.-elüm 164b/14
g.-en 168a/01, 168a/06, 181a/12,
187a/19, 203a/15, 217b/02
g.-mekden 152b/17, 152b/19
g.-se+gerek 196a/21
g.-üp 164b/06, 178a/10,
180b/01, 182a/05, 214b/15
g.-ür 180b/13, 183a/09, 183b/06,
184b/14, 211b/17, 214b/18, 217a/11
g.-ürken 207a/07
g.-ürler 181b/05, 187b/15,
199a/06, 216b/07, 216b/09, 216b/17,
217a/02, 217a/13, 217b/10, 217b/17
g.-ürlerdi 199a/09
g.-ürleridi 216b/14
g.-ürmiş 198b/16

7. Gidermek, ortadan kaldırmak.
 g.-eler 200a/18, 213a/08
 g.-em 192a/09
 g.-esin 164a/03, 201b/19
 g.-evüz 194b/07
 g.-mege 179b/06
 g.-mek 163b/13
 g.-üp 157b/13, 163b/12
götürül- Götürülmek. Krş. **götril-, götrül-**
, götürül-
 g.-üp 223b/08
götürül- Götürülmek. Krş. **götril-,**
götrül-, götürül-
 g.-di 187a/05
gövin- Yanmak.
 g.-ürdi 224b/02, 224b/12
göyindür- Yakmak.
 g.-ür 154a/02, 154a/05
göynükleş- Dertleşmek.
 g.-üp 204b/10
göz Göz.
 g. 147b/15, 149b/07, 151b/12,
 152b/21, 152b/05, 152b/20, 152b/21,
 160a/06, 167b/05, 182a/02, 182b/06,
 187a/10, 201a/21, 201b/06, 205a/03,
 205a/03, 225b/01
 g.+i 167b/06, 169a/03, 175b/05,
 175b/08, 175b/12, 182a/02, 211b/17,
 217a/11, 218b/10
 g.+in 162b/16
 g.+inde 221a/01
 g.+inden 179b/11, 182b/14,
 221a/01
 g.+ine 160b/07, 163b/08,
 179b/11
 g.+ler 150b/01, 160a/02,
 189a/07, 195b/06, 201a/18, 222b/09,
 226b/06
 g.+ler(cemi'-i göz) 195b/04,
 195b/05
 g.+leri 150b/20, 152b/20,
 173b/17, 182a/09, 183a/16, 195b/07,
 217a/06, 217a/15, 217b/04, 222b/13,
 222b/15, 226b/09
 g.+lerin 187b/21
 g.+lerinden 148b/01
 g.+lerine 147b/20, 197b/15
 g.+lerüm 167a/20, 186b/20
 g.+lerümde 215b/09
 g.+lerümüz 203b/08
 g.+lerüñ 167a/13, 184b/02
 g.+lerüñde 220a/21
 g.+üm 151b/08, 197b/01,
 202b/13
 g.+ümden 172a/19
 g.+üme 202a/15
 g.+üñ 151a/08, 218b/10
 g.+üñ+aç- 149b/16, 157a/18
 g.+yetiş- 151b/12
gözçi Gözcü.
 g. 198a/02
gözet- 1. Korumak, himaye etmek.
 g.-diler 188b/17
 2. Dikkatle bakmak, gözlemek,
 gözetlemek, kontrol etmek.
 g.-üp 168a/13, 193a/04
 g.-ürken 159b/12
 g.-ürler 179a/04, 188a/16
 3. Kollamak, aramak.
 g.-üp 220a/16
 g.-ür men 220a/14
gözük- Görünmek. Krş. **gözük-**
 g.+ür 187a/08, 195a/09, 195a/10
gözle- 1. Dikkatle bakmak, gözle takip
 etmek.
 g.-di 191a/02, 192a/02
 g.-yü 190a/13
 g.-yüp 191a/15, 192a/02,
 192b/07, 222b/14
 g.-yüp+tır- 226a/11
 2. Gözetmek, önem vermek, riayet
 etmek.

g.-miş 173a/10

3. Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini beklemek, intizar etmek.

g. 198a/05

g.-rem(furşat gözle-) 220a/13

g.-se 179a/15

g.-yeler 168a/10

g.-yüp 191b/11

g.-yüp+tır- 169a/09

gözleş- Karşılıklı gözlemek.

g.-üp+tır- 225a/04

gözletdür- Gözleme işini birine yaptırmak.

g.-evüz 198a/02

gözlük Gözlük.

g. 147b/20

gözlü Gözlü.

g. 174a/01, 187b/16

g.+ler 174a/04

gözsiz Gözleri görmeyen, kör. Krş.

gözsüz

g.+den 151a/09

gözsüz Gözleri görmeyen, kör. Krş.

gözsiz

g. 175b/10

gözük- Görünmek. Krş. **gözük-**

g.-meyelüm 205b/14

göz yaşı Göz yaşı.

g. 203a/21

g.+n 203b/17

g.+ndan 151a/04

gubār Ar. Toz.

ğ. 200b/11

ğ.+it- 227a/17

gufrān Ar. Affetme, merhamet etme.

ğ. 177a/04

gül Ar. Şeytan, kötü cin.

ğ. 168a/13, 198b/15, 215a/01, 216a/04

ğ.+u yābān 163b/20

gulām Köle, kul, esir, bende

ğ. 216b/20, 225a/12, 225a/13, 225a/13, 225a/14, 225a/16, 225a/17, 226a/06, 226a/12, 226a/13, 226a/14, 226a/15, 226a/16

ğ.+a 226a/12

ğ.+ı 225a/18

ğ.+uñ 226a/17

ğūlu yābān Ar. ğul-i beyābānī Gulyabani.

ğ. 163b/20

ğulūvv Ar. Saldırma, hücum.

ğ. 158a/06

ğ.+ol- 158b/21

ğurāb Ar. Karga.

ğ. 172a/02, 227a/05

ğurbet Ar. Memleketinden uzak olma, vatanından ayrı yaşama hâlinin verdiği duygu, gariplik.

ğ. 149a/06

ğurebā Ar. ğurebā‘ Kimsesizler, garipler.

ğ. 203a/05

ğ.+nuñ 211b/01

ğurrān Far. Hiddet ve şiddetle haykıran, homurdanan, gürleyen.

ğ.+(şīr-i ğurrān) 192a/03

ğ.+(şīrū ğurrān) 190b/06

ğurūr Ar. Kendini beğenme, büyüklük taslama.

ğ. 201b/16

ğ.+ıla 161b/11, 161b/12, 161b/12

ğuşsa Ar. Gam, keder, hüzn, tasa.

ğ. 186a/14, 203b/09, 203b/15, 204a/13

ğ.+dan 164b/21

ğ.+i ğam+çek- 203a/21

ğ.+i girdāb 208b/04

ğ.+sı 182a/11

ğ.+sına(ğam-ı ğuşsa) 186a/11

ğ.+yı 165a/04, 204a/13

ğ.+yıla 150a/11
ğusül Ar. ğusl Yıkanma.
 ğ. 179b/02
 ğ.+it- 156a/09, 156a/14, 179b/02
güş Far. Kulak.
 g. 158a/12
 g.+(çeşm-i güş) 199a/04
 g.+(çeşm-i güş ol-) 181a/21,
 181b/01
 g.+et- 220b/08
 g.+ı 222a/12
 g.+it- 162a/04, 193b/02
 g.+kıl- 165a/03
 g.+u hüş 227b/08
 g.+uñ 161b/15
 g.+u hüş it- 185a/11
güşe Far. Köşe.
 g.+de 174a/06
 g.+leri 209b/11
 g.+sinde 171b/02
 g.+sine 170b/14, 171a/11,
 173a/06
güşimāl Far. güş-māl Kulak bükme,
 ikaz ve tembih etme.
 g.+vir- 170b/04, 208b/07,
 227b/15
güyā Far. Söyleyen, söyleyici.
 g.+(bülbül-i güyā) 193b/10
 g.+(bülbülü güyā) 170b/05
 g.+(şürīde-i güyā it-) 210a/15
 g.+kıl- 177a/07
 g.+sı 164a/07
güyā-şifat Far., Ar. Konuşma özelliğine
 sahip olan.
 g.+(bülbül-i güyā-şifat) 162a/10
güyende Far. Şarkı söyleyen, hanende.
 g.+ler 170b/03, 170b/05
ğuyüb Ar. Gayplar. Krş. **ğuyüb**
 g.+(‘allāme’l ğuyüb) 201a/16
 g.+dur(‘allāme’l ğuyüb) 185b/07
 g.+sın(‘allāme’l ğuyüb) 201a/10

ğuyüb Ar. Gayplar. Krş. **ğuyüb**
 ğ.+dur(‘allāme’l ğuyüb) 206b/02
güç 1. Yapılması, başa çıkılması zor
 olan, yorucu, zor, çetin.
 g. 211a/17
 2. Gayret ve kuvvet sarfederek,
 güçlülükle, zorla.
 g.+ile 157b/18, 160a/12,
 170a/09, 172b/21
güç Bir iş veya hareketi sağlayan maddi
 ve fiziki kuvvet.
 g.+gel- 179a/08, 185b/02,
 202a/18
 g.+kıl- 157a/21
 g.+üñ 209a/17
güftār Far. Söz, kelim.
 g.+ı 177a/15
güher Gevher, cevher.
 g. 172a/02
 g.+le 220b/18
gül- Gülmek.
 g.-dümse 203b/17
 g.-medüm 219a/03
 g.-üp 189b/08, 198a/12, 206a/06
gül Far. Gül.
 g. 152a/03, 177a/18, 178b/06,
 179b/20, 183a/06, 187b/01, 193b/08,
 193b/08, 193b/11, 193b/11, 193b/11,
 203b/17, 210a/15, 211b/10
 g.+(faşl-ı gül) 228b/07
 g.+dür(faşl-ı gül) 193b/06
 g.+e 178a/19, 178a/19
 g.+leri 205a/03
gül-āb Far. Gül suyu.
 g. 156a/08, 178b/06, 203b/17
 g.+ıla 156a/04, 156a/14
 g.+ol- 193b/11
gül-bang Eskiden muhtelif tarikatların
 ayinlerde, saray, lonca, yeniçeri ocağı,
 mehter gibi merasimlerde belli bir

tertime göre yüksek esle okunan dua ve ilahi dizisi

g.+çek- 181b/06

Gül-çehre Süleyman Şah'ın eşlerinden biri. Krş. **Gül-çehre Bānū**

g. 153b/06

Gül-çehre Bānū Süleyman Şah'ın eşlerinden biri. Krş. **Gül-çehre**

g.+dur 153b/12

g.+ya 153b/07

gül-gün Far. Gül renkli, pembe.

g.+(şarāb-ı gül-gün) 208a/15

g.+ol- 186b/20

Gül-i Hümāyūn Periler sultanı Hümayın Şah'ın kızı.

g. 180b/09

gül-istān Far. Gül bahçesi.

g. 179b/19

g.+ınuñ 205a/03

gül-ruḥ Far. Gül yanaklı.

g. 201b/01

g.+ı dil-ber 178b/06

gül-zār Far. Gül bahçesi.

g.+ı 227b/11

gül-bāng Far. Gülbak, koro halinde söylenen ilahî veya dua.

g.+ı 228b/10

gülef Far. Bir çeşit kırmızı gül.

g. 220b/19

güliş- Gülmek. Krş. güliş-

g.-diler 175b/01

g.-düğine 175a/20

gülüş- Gülmek. Krş. güliş-

g.-diler 175a/20, 175a/21

güm-rāh Far. Doğru yoldan sapmış, azgın.

g. 174b/03

g.+ı(Berķ-ı cāzū-yı güm-rāh)

163b/06, 163b/07

g. (Ġazbān-ı güm-rāh) 175b/11

g.+larına 218b/15

gümān Far. Zan, şüphe.

g. 185b/16, 201a/06, 205a/07

g.+ı 181a/07

g.+uñ 150a/10

gümiş Gümüş.

g. 173b/21, 174a/01, 176a/03,

176a/04, 176a/11, 181a/17, 182b/05,

208a/12, 208b/14, 213b/20, 218a/13

g.+den 173b/16, 173b/20,

173b/21, 174a/02, 174a/05, 174a/08,

174a/10, 174a/10, 174a/12, 174a/13,

174a/16, 180b/12, 190a/05, 195b/04,

222b/15, 226b/06, 226b/09

g.+dür 176b/05

g.+e 173b/09

gümle- Güm diye ses çıkarmak.

g.-yü+gel- 158a/10

g.-yüp 158a/11

gümrahlık Gümrah olma durumu.

g.+ından 174b/01

gün 1. Gündüz.

g. 147b/05, 148b/21, 148b/21,

149b/05, 149b/05, 149b/20, 150b/06,

150b/16, 151a/15, 151a/18, 151b/07,

151b/11, 151b/11, 153a/06, 154a/12,

154a/12, 154a/12, 155b/13, 155b/13,

155b/19, 155b/19, 156a/02, 156a/02,

156a/07, 156a/07, 156a/13, 156b/04,

157a/21, 157a/21, 157b/09, 157b/17,

157b/18, 158a/16, 160b/21, 161a/18,

161a/20, 162b/12, 165b/17, 170a/01,

171a/02, 171a/02, 171a/16, 172b/01,

178a/11, 178a/15, 179b/04, 179b/07,

181b/16, 182b/08, 186b/13, 196a/16,

199b/08, 201a/13, 203b/01, 203b/15,

205b/03, 206a/21, 207b/05, 209a/21,

211b/13, 215a/18, 219a/02, 222a/17,

222a/17

g.+de 167b/06, 180b/17,

180b/18, 209b/20, 210a/02, 228b/01

g.+den 152a/03, 159a/05,

185b/09, 185b/13, 186a/08, 211b/08

g.+dür 149a/11, 192a/09,
213a/06
g.+e 152a/03, 180b/16, 209b/02,
220a/10
g.+e(ne gün) 179a/09
g.+e(ne gün dur-) 172b/03
g.+i 228b/08
g.+idi 152b/17, 188b/14
g.+in 156a/18, 182a/11
g.+ki 159a/05
g.+ün 165b/08
2. Güneş.
g. 147b/17, 149b/20, 173b/03,
181a/18, 196a/18, 211b/15, 228b/01
g.+batısı 171b/09
günāh Far. Günah, suç, yazık.
g.+a 194a/21
g.+a+it- 201a/14, 201a/15,
201a/16
g.+ı 219b/11
g.+ın 207a/03
g.+ına 149b/19
g.+it- 194a/20, 210a/16, 228a/05
g.+lara+it- 201b/20
g.+umuzu 228a/04
g.+uñ 162a/17, 201b/03
günāhlu Günahlı, günahlı olan.
g. 149b/19
günce Gün kadar.
g. 202a/16
gündüz Gündüz.
g. 154b/13, 165b/17, 218b/11
güneh-kār Far. Günah işleyen, günah
işlemiş.
g. 201b/10
güneş Güneş.
g. 147b/05, 149b/20, 151b/18,
173a/08, 173a/10, 173a/11, 173a/15,
173a/16, 173a/16, 173a/19, 173b/03,
173b/07, 173b/09, 173b/10, 173b/13,
178b/02, 183a/11, 190a/05, 204a/12,
211b/06, 214b/14, 222b/07

g.+den 173a/20, 173b/08
g.+din 184a/06
g.+i 173b/08
güneş-tal'at T., Ar. Güneş çehrelî, yüzü
güneş gibi parlayan.
g. 211a/02
günlük Günlük ağacı.
g. 154a/20, 188b/16, 154b/11
günlük Üzerinden belirli sayıda gün
geçmiş bulunan ve geçecek olan.
170b/06, 170b/07
gür Fıskırırcasına çıkmış olan, çok bol
olan.
g. 154a/10, 205a/08
gürbe Far. Kedi.
g. 199b/11
gürbüz Kuvvetli, mühim.
g. 172a/14, 172b/16, 173a/02
g.+idi 173a/03
g.+lerimiş 172b/17, 172b/18
güreş Güreş.
g.+de 169b/17
g.+dut- 170a/04, 170a/05
g.+tut- 170a/19
güreş- Güreşmek.
g.-diler 170a/19
g.-medin 169b/19
g.-sün 169b/19
g.-ürüz 170a/02
gürg-ser Far. Kurt başlı.
g. 217b/11
gürg-süvār Far. Kurt binicisi.
g. 216b/16
gürildü Gürültü. Krş. **gürüldü**
g.+sinden 191a/13
gürüldü Gürültü. Krş. **gürüldü**
g.+si 147b/12
g.+sinden 192b/05
gürz Far. Eskiden silah olarak kullanılan
uzun saplı, büyük demir topuz.
g. 192a/15, 192a/20

g.+i gerān 199a/19
g.+i girān 183a/02, 191a/08,
192a/14, 193a/01, 215b/17, 217b/17
g.+ile 193a/06
g.+in 192b/21
g.+ini 189b/15
g.+lerin 212a/21
g.+şal- 193a/01
g.+ur- 190b/07, 191a/08
güşād Far. Bir çeşit ok atışı şekli.
g.+vir- 191b/13
güşādelik Ferahlık, şenlik.
g. 206a/07
güşāyende Far. Açıcı, açan.
g. 206a/07
güzer Far. Geçme, geçiş.
g.+i cihān 222a/16
g.+it- 177a/03, 191a/17,
191a/17, 191b/17, 191b/18, 191b/18,
192b/09
g.+kıl- 191b/06
güzīde Far. Seçkin, seçilmiş,
beğenilmiş.
g. 161a/19

H, h; Ĥ, ĥ; Ħ, ħ

ĥāb Far. Uyku. Krş. **ḥāb**
ĥ.+dan 155b/05, 189a/18
ĥ.+ı gaflet 227b/14
ḥāb Far. ĥāb Uyku. Krş. **ḥāb**
ḥ.+a 188b/15
ḥ.+da 188b/20
ḥabb Ar. Hap, tablet, yutulacak ilaç.
ḥ.+ı sekīnc 154a/11
ḥabbe Ar. En ufak şey, zerre.
ḥ. 174b/15, 227b/12
ḥaber Ar. Bilgi, havadis.
ḥ. 151a/19, 162a/15, 181b/01,
185a/11, 188a/07, 198a/07, 208a/20,
208a/21, 211a/12, 213b/09

ḥ.+aç- 195b/03
ḥ.+al- 150b/10, 151a/12,
194b/18, 196a/12
ḥ.+getür- 163a/14
ḥ.+gönder- 181b/16, 198b/11,
198b/12, 198b/21
ḥ.+göndür- 179b/08
ḥ.+i 161a/17, 169b/18, 170b/12,
197a/08, 209a/16, 224a/17
ḥ.+i+al- 152a/09
ḥ.+in 199a/01
ḥ.+in+al- 187a/14
ḥ.+in+vir- 199a/01
ḥ.+it- 208b/01, 221a/18,
221a/19, 221b/04, 221b/16, 221b/18
ḥ.+kıl- 158b/10, 189b/02,
200a/07
ḥ.+le 181a/20
ḥ.+şor- 151b/21, 190a/09
ḥ.+ver- 147b/18, 188a/05,
188a/10, 189a/17, 211a/10
ḥ.+vir- 151a/05, 151a/06,
153b/19, 154b/03, 155a/11, 157a/04,
161b/01, 162b/03, 162b/12, 166b/20,
167b/03, 181b/14, 182b/05, 183b/11,
183b/14, 183b/15, 183b/20, 184a/15,
184a/18, 186a/02, 186a/03, 187a/16,
187b/09, 189a/20, 189b/01, 189b/06,
189a/19, 196a/07, 196b/07, 197b/10,
198a/06, 200b/05, 206b/16, 208b/20,
209a/14, 209a/14, 209b/01, 209b/02,
210b/13, 211a/09, 211a/19, 211a/12,
211a/13, 211a/16, 211a/20, 213a/19,
213b/01, 213b/08, 213b/10, 221a/12,
221a/16, 221a/17, 221a/21, 221b/02,
221b/11
ḥabīb Ar. 1. Sevgili, dost.
ḥ. 209b/19
2. Hz. Muhammed.
ḥ. 219b/18
ḥ.+i ḥuzā 196b/06
ḥ.+üm 166b/05

ḥabībe Ar. Kadın için sevgili.
ḥ. 155a/12

ḥabīs Ar. Kötü, alçak, fesat.
ḥ. 210a/10

ḥabs Ar. Hapis, hapishane.
ḥ.+e+şal- 222a/09
ḥ.+it- 163b/12, 164a/03,
166b/01, 167b/17, 168a/08, 168a/09,
168a/15, 168b/0
ḥ.+ile 222a/10
ḥ.+ol- 166b/03

ḥacer Ar. Taş.
ḥ.+dür 219a/10

ḥacerāt Ar. Taşlar.
ḥ.+uñ 168a/20

ḥācet Ar. Gerek duyulan, muhtaç olunan
şey, istek, ihtiyaç.
ḥ. 146b/06, 151b/09, 166b/16,
180a/02, 201a/10, 201b/09, 202a/07,
202b/09
ḥ.+i 202b/03, 210a/04
ḥ.+in 169b/12
ḥ.+lerin 203a/01
ḥ.+üm 166a/07
ḥ.+ümüz 180a/10
ḥ.+üñ 165b/12

ḥācī Ar. Hac farızasını yerine getiren,
hacca giden kimse.
ḥ. 147a/07

ḥācīb Ar. Kapıcı, kapıcı başı.
ḥ. 189a/13, 189a/20, 189b/06
ḥ.+e 189a/18
ḥ.+ine 189a/11

ḥacīl Ar. Küçük düşüp utanmış, mahcup
olmuş.
ḥ. 170a/06
ḥ.+it- 159a/07, 159a/08
ḥ.+kıl- 208a/09
ḥ.+ol- 148a/06, 202b/05

ḥad Ar. ḥadd Derece, ölçü. Krş. **ḥadd**
ḥ.+den+aş- 174b/04

ḥadā Ar. ḥidā‘ Hile.
ḥ. 193a/05

ḥadd Ar. Sınır. Krş. **ḥadd**
ḥ. 152b/15, 198a/01
ḥ.+e 191a/02
ḥ.+(meh-i ḥadd-i āsumān)
178a/18, 178a/19

ḥadem Ar. Hizmet edenler.
ḥ.+(cemī‘-i ḥadem ü ḥaşem)
182a/02
ḥ.+e 174b/14

ḥadeng Far. Ok.
ḥ.+de 223b/20

ḥādīk Ar. ḥāzīk Usta, meharetli.
ḥ.+(ḥakīm-i ḥādīk-ı üstād)
162a/18

ḥādīm Ar. Hizmet eden, yardımcı olan
kimse.
ḥ.+le 181a/13
ḥ.+ler 183b/14
ḥ.+leri 176a/03
ḥ.+lerile 182a/03
ḥ.+lerle 181b/18

ḥadīş Ar. Haber, söz, kıssa.
ḥ. 177a/20, 210a/10

ḥādīşe Ar. Vaka, olan, ortaya çıkan,
olay.
ḥ. 227a/18
ḥ.+it- 171a/05

ḥāfız Ar. Koruyan, muhafaza eden.
ḥ.+ı 183b/07, 215b/19

Ḥafī Bir kavim adı.
ḥ. 215a/07

ḥāk Far. Toprak.
ḥ. 173a/04, 203a/11, 218b/07
ḥ.+(eczā‘-i ḥāk) 168a/04
ḥ.+(eczā-yı ḥāk) 168a/21
ḥ.+(müvekkel-i ḥāk) 168a/03,
182b/14
ḥ.+(tekvīn-i ḥāk) 168a/03
ḥ.+dan 219b/16

h.+e 146b/07, 173a/04, 204a/01,
209a/02, 214a/17, 227a/04
h.+i 204a/18, 227a/17
h.+i insān 214a/19
h.+i kıl- 179b/18
h.+i pā 228b/02
h.+i pāy-ı kāmīlāne 177a/11
h.+i pāy 146b/15
h.+iken 147a/14, 177a/07
h.+ile 227a/09
h.+ü pā 173b/05
Hak Ar. hakḳ 1. Allah, Tanrı. Krş. **hakḳ**
h. 146b/08, 161b/19, 161b/21,
162a/05, 166a/06, 166a/12, 167a/18,
182a/12, 194b/05, 199b/15, 201b/05,
203a/03, 203a/06, 204b/07, 206b/14,
207b/05, 210a/05, 210a/05, 210a/07,
213b/12, 219a/06, 222a/06, 226a/09,
227b/11
h.+(‘ināyet-i hak) 149a/17
h.+da(dergāh-ı hak) 202a/03,
202b/03, 202b/05, 202b/05
h.+dan 162a/09, 162b/10,
165a/02, 168b/09, 205b/03, 210a/02,
227b/21
h.+dan(cānib-i hak) 146b/13
h.+dan(dergāh-ı hak) 167b/11
h.+dan(emr-i hak) 205a/10
h.+dan(hısm-ı hak) 167a/21
h.+dan(‘ibādet-i hak) 167b/10,
194a/15
h.+dan(tā‘at-i hak) 195b/18
h.+dandur 180a/04
h.+dur 177a/05
h.+dur(vāhīdū ma‘būd-ı hak)
193a/19
h.+ıçun(dīn-i hak) 185b/04
h.+ıçun(hürmet-i hak) 207b/09
h.+la(emr-i hak) 173a/04,
180a/09, 204a/14, 209b/19
h.+la(ism-i hak) 162a/09

h.+la(izn-i hak) 196b/01
h.+uñ 196b/10, 199b/12
2. Doğru, gerçek.
h. 161b/21, 202a/04
h.+durur 193a/16
h.+ı 166a/03
3. Bir kimseye sarfedilen ve ancak
ona layık olmakla ödenebilecek büyük
emek ve gayret.
h.+ı 165b/21, 166a/01, 166a/01,
166a/02, 166a/03, 166a/03, 166a/06,
166a/06
h.+ıçun 165b/20, 177a/11,
212a/15, 228a/03
Hak Çalap Allahutaala.
h. 180a/08, 213b/12, 222a/08
Hak sübhānehu ve te‘ālā Ar. Her türlü
noksan ve sıfatlardan münezzeḥ yüce
Allah.
h. 163a/07, 163b/01, 163b/18,
166a/17, 170a/16, 180a/18, 184b/05,
184b/17, 186a/06, 194a/11, 196a/12,
201a/04, 202b/21, 207a/04, 218b/19,
219b/09
Hak tebāreke ve te‘ālā Ar. Her türlü
noksan ve sıfatlardan münezzeḥ yüce
Allah.
t. 167a/07
Hak te‘ālā Ar. hakḳ te‘ālā Yüce olan
Allah, ulu Allah.
h. 149a/02, 162a/03, 163a/02,
163b/07, 165a/09, 167a/14, 167b/02,
171a/19, 172a/18, 172b/19, 172b/20,
176b/11, 176b/11, 177b/07, 177b/20,
182a/19, 182a/21, 186a/08, 186a/14,
193a/21, 194b/19, 196a/01, 196b/20,
197a/01, 197a/16, 197a/20, 201a/06,
201b/06, 202b/21, 204a/05, 207b/02,
207b/03, 207b/13, 209b/16, 210a/09,
212b/10, 225b/01, 228b/10
h.+dan 180a/12, 200b/14

h.+nuñ 149b/11
h.+ya 160a/17, 223a/16
hakan Türklerde ve Moğollarda hükümdarlara verilen unvan.
h.+ı 218a/05
h.+ı 'aşr 153a/12
h.+ıdı(İskenderü hakan) 183b/05
h.+ol- 220a/17
hakanî Far. Hakana ait, hakanla ilgili.
h.+(icâzet-i hakanî) 187a/02
hâkî Far. 1. Topraktan yaratılmış olan adem oğlu.
h.+den(insân-ı hâkî) 218a/20
2. Toprağa mensup.
h.+dür 216a/17
hakikat Ar. Asıl olan durum ve şekil, gerçek, doğru.
h. 203b/18, 210b/18, 211a/17, 211a/19
h.+de 173b/04
h.+i hâl 200a/06
hakîm Ar. Varlıktaki şeylerin mahiyetini ve hakikatlerini akıl ile bilen kimse, bilge, filozof.
h. 148a/16, 148b/03, 148b/04, 148b/13, 149a/03, 149a/14, 149a/21, 149b/18, 150a/11, 150b/09, 151a/02, 151a/11, 152a/09, 152b/06, 153a/02, 153a/21, 154b/02, 154b/02, 154b/03, 154b/04, 156b/21, 157a/19, 158a/13, 160a/04, 160b/05, 161a/05, 161a/09, 161a/10, 161a/12, 161b/04, 163a/12, 163a/20, 164a/06, 165a/04, 165b/13, 166a/14, 166b/13, 167b/01, 168b/13, 168b/20, 169a/03, 169b/02, 169b/12, 170a/13, 170b/05, 171a/06, 171b/08, 173a/18, 173b/02, 173b/06, 173b/12, 176b/07, 180b/15, 182a/01, 184a/19, 185a/10, 185a/12, 185a/13, 185a/14, 185b/07, 185b/12, 185b/17, 186a/01, 186a/02, 188b/19, 189a/09, 190a/01,

193b/15, 194b/01, 195a/17, 196b/03, 197b/19, 198a/10, 198b/06, 199a/18, 199b/17, 200a/10, 202a/17, 203a/08, 203b/12, 204a/01, 204a/15, 204b/08, 205a/09, 205b/05, 205b/17, 206b/08, 206b/15, 207b/06, 208a/04, 208b/12, 209a/09, 211a/06, 211a/14, 212a/04, 212a/20, 213b/13, 214a/20, 214b/21, 215b/13, 216a/02, 216a/14, 216b/21, 217a/12, 217a/20, 217b/08, 217b/14, 218a/02, 218a/09, 219a/21, 220b/06, 222a/13, 223a/01, 223a/20, 224a/08, 224a/09, 224a/10, 224a/10, 224b/09, 224b/15, 224b/16, 225a/20, 225a/21, 225b/02, 225b/14, 225b/15, 226a/03, 226b/13, 227b/08
h.+(Temlîhâ bin Belkıyâ-yı hakîm) 148a/11
h.+(Yemlûn-ı hakîm) 185a/21
h.+i Eflâtûn-ı Yûnânî 162a/19
h.+i hâdîk-ı üstâd 162a/18
h.+i kâr-dân 223a/05, 225b/10
h.+i pür-hüner 147a/18
h.+i rûzigâr 185b/02
h.+i üstâd 177b/01
h.+ler 168b/19, 172b/17, 222b/17, 223b/15, 224b/19, 224b/21, 225a/03, 225a/05, 225a/10
h.+lere 174a/20
h.+lerle 161b/01
h.+lerümle 205a/20
h.+üñ 226a/02
hakim Ar. Hükmeden, hükümdar, buyruğunu yürüten, amir.
h. 157a/18, 185b/16
h.+i 228b/01
h.+kıl- 165a/10
h.+i kıl- 220a/15
h.+midür 208b/15
h.+ol- 199b/11, 201a/13, 214a/18, 215a/13, 219a/05, 221b/21
hakimîn Ar. Hükümeden, yarlıgayan.

h.+e(aḥkeme'l-ḥākimīn) 202a/09
ḥakīmlik Hakimlik.

h. 202a/09

ḥakīr Ar. 1. Değersiz, itibarsız.

h. 157b/07

2. Eskiden bir kimsenin kendisi için kullandığı tevazu sözü, bendeniz, kulunuz.

h. 177a/11

h.+üñ(Firdevsī-i ḥakīr) 228a/18

ḥākister Far. Kül.

h.+ile 228b/03

ḥakḳ Ar. Allah, Tanrı. Krş. **ḥak**

h.+a 162a/02, 165b/12, 166a/12, 176b/19, 177a/04, 177a/06, 178a/17, 181b/10, 182b/03, 193a/15, 202a/04, 204a/15, 204a/21, 204b/07, 205b/04, 207b/04, 208b/03, 210a/03, 210a/03, 210a/03, 210a/08, 210a/11, 212b/10, 223a/14, 227b/13

h.+a(emr-i ḥakḳ) 210a/06

h.+a(hizmet-i ḥakḳ) 166b/14

h.+a('ibādet-i ḥakḳ) 149b/20

h.+a(kurb-ı ḥakḳ) 147a/16

h.+a(müdām-ı ḥakḳ) 210b/03

h.+a(tā'at-ı ḥakḳ) 193b/20

h.+a tap- 227b/15

h.+dan 220b/17

h.+dan(emr-i ḥakḳ) 210a/07

h.+dan(rahmet-i ḥakḳ) 210a/18

h.+ı 176b/16, 193a/18, 210a/06

h.+ı(hizmet-i ḥakḳ) 194a/18

h.+ı(şükr-i ḥakḳ) 182b/01,

201b/07

h.+ı(tā'at-ı ḥakḳ) 194a/20

h.+ıçun(ma'būd-ı ḥakḳ-ı ḥakḳ)

207b/08, 207b/09

h.+uñ 147a/16

2. Bir kimseye sarfedilen ve ancak ona layık olmakla ödenebilecek büyük emek ve gayret.

h.+ı 146b/11, 146b/14, 147a/06, 166a/02, 166a/02, 166a/07

h.+ı(nūr-ı ḥakḳ) 162a/06, 210a/16

h.+ıçun 185a/16

h.+ıla 202b/16

h.+ıla('avn-ı ḥakḳ) 207a/11

3. Doğru, gerçek.

h.+ı 193a/18

h.+ıçun(dest-i ḥakḳ) 146b/11

4. Bir insana ait olan şey.

h.+ından+gel- 163b/08, 197a/05

ḥakḳında İlgili olarak, üzerine, için, hususunda.

h.+ında 163a/21, 163b/15,

174b/11, 186a/03, 200a/20, 201a/03

ḥakḳānī Ar. Hakka, adalete uygun, adil.

h. 201a/03

ḥāl Far. Ben, benek.

h.+(fūlfül-i ḥāl) 201b/02

h.+ı 197b/02

h.+ı ferzīn 178b/02

ḥāl Ar. Bir şeyin içinde bulunduğu

şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

h. 155a/12, 159b/21, 181b/18, 190b/18, 191a/01, 193a/17, 194a/05, 228a/01

h.+(ḥakīkat-i ḥāl) 200a/06

h.+de 160a/17, 163b/10,

197a/16, 197b/06, 197b/16, 214a/09

h.+ı 170a/07, 183b/10, ,

216a/13, 220a/18

h.+ı(vaşf-ı ḥāl) 211b/05

h.+ı keyfiyet 169a/10

h.+ile 161b/09

h.+in 154b/01, 178b/10, 191b/11

h.+ine 153b/17

h.+inden 179b/01, 184a/15

h.+inden(vaşf-ı ḥāl) 211a/09,

211a/10

h.+ini 211b/05

h.+üme 219b/07
h.+ümi 210b/13
h.+ümi(vaşf-ı hāl) 151a/13
h.+uñ 207b/16
2. Davranış, tutum, tavır.
h.+i 158b/12
hal Ar. Bir işin zor ve karanlık taraflarını çözme, çözümleme.
h.+ol- 202a/10
halā Ar. hālā' Alemim dışındaki, içinde hiçbir şey olmadığı kabul edilen boşluk.
h. 165a/19, 168a/07
h.+da 167b/14
h.+ya 168a/21
halāş Ar. Kurtulma, kurtuluş.
h.+bul- 149a/19, 213a/01, 213a/02
h.+eyle- 157b/11
h.+ı 212b/10
h.+it- 149a/18, 149b/17, 149b/19, 188a/11, 197b/11, 204b/03, 212b/04, 221a/05
h.+ol- 148b/16, 148b/17, 148b/18, 148b/19, 149a/01, 149a/16, 155b/14, 168b/06, 191b/12, 197b/06, 204a/21, 212a/16, 212a/17, 212a/17
h.+olı+bile 222a/05
h.+olsa+gerek 149a/12
h.+umuz 204a/21
h.+uñ 212b/11
hālāt Ar. Haller.
h.+ına 151a/02
h.+ından 151b/20
halāyık Ar. hālā'ık Yaratılmış olanlar, insanlar, mahlukat.
h. 211b/11
Haleb Ar. Suriye'deki bir şehrin adı.
h. 202b/11
halel Ar. Bozukluk, eksiklik, fesat, noksan.
h. 178a/02, 220a/07

h.+ir- 186a/09
hālet Ar. Hāl, nitelik.
h.+ini 211b/01
h.+le 195a/21
halhāl Ar. Kadınların ayaklarına taktıkları gümüş veya altın halka, ayak bileziği.
h.+ları 174a/03
hālī Ar. Tenha, ıssız.
h. 178b/21, 179a/01
h.+ol- 163a/08, 179a/01, 194a/15, 201b/18
halīfe Ar. Halife, padişah, hükümdar.
h. 196b/07
h.+(Tubba'-i hālīfe) 177b/11
h.+i rahmān 215b/19
h.+i zamān 148a/03, 182a/18
h.+ol- 219b/13
h.+si 153b/03, 184a/13
h.+y+idüm 195b/16
hālīk Ar. Yaratıcı, yaratan.
h. 161b/21, 176b/06, 176b/06, 176b/07, 185b/11, 193a/17, 215a/15
h.+a 161a/01, 165b/17, 175a/15, 175a/16
h.+durur 210a/01
h.+ı 188b/09
h.+ı 'aẓīm 162a/05
h.+ı cihān 162b/05
h.+ı rabbü'l-enām 206a/20
Halīl Ar. 1. Hz. İbrahim'in lakabı.
h. 179b/19
h.+(cedd-i İbrāhīm Halīl) 146b/09
h.+(İbrāhīm-i Halīl) 197a/03
h.+e(İbrāhīmü Halīl) 196b/12
h.+(İbrāhīmü Halīl) 198a/14, 198b/13, 219b/19
h.+i('imāme-i halīl) 182b/09
h.+i rahmān 196b/13
h.+uñ 166a/02

h.+ün(İbrāhīm-i Ḥalīl) 197a/03

2. Sadık ve gerçek dost.

h.+i 210a/21

halk Ar. Yaratma, yok iken varetme.

h.+et- 179b/18

h.+it- 184b/06, 184b/17, 194a/12

h.+ol- 194a/19, 203b/04

halk Ar. İnsanlar, mahluk, yaratılmış olanlar.

h. 148a/08, 149b/15, 162a/16, 178b/19, 179b/11, 179b/20, 182b/14, 183b/04, 194a/15, 201b/15, 228a/01, 228a/17

h.+(‘ākıl-ı halk-ı cihān) 164a/04

h.+(‘ām-ı halk) 210a/06

h.+(hor-ı halk ol-) 147a/10

h.+(mih-ter-i halk-ı cihān)

195b/02

h.+a 164a/02, 179a/12, 193a/19, 210b/17, 211b/17

h.+a(cemī‘-i halk) 183b/07

h.+ı 147a/05, 166a/08, 219a/06

h.+ı(mabūd-ı halk-ı haqq)

207b/08, 207b/09

h.+ı ‘ālem 157a/18, 178b/03, 209a/08, 211b/08, 219a/18, 220b/03, 222a/10

h.+ı cihān 177a/16, 194a/17, 194a/20, 211b/13, 211b/21

h.+ı rūzigār 193b/14

h.+ına 163b/04, 181b/21

h.+ını 192a/09

2. İnsanlardan bir bölük, ahali.

h.+ 212b/01, 215b/04, 215b/06, 227b/10

h.+dan 155b/06

h.+ı 151a/21, 181b/07, 182b/04, 189b/18, 191a/21, 219a/09, 222a/08

h.+ı Hind 226b/21

h.+ı şark 214b/07

h.+ıla 164b/05

h.+ın 183a/06

h.+ına 202b/11, 211b/18

h.+ını 164b/06, 164b/07, 164b/09, 164b/10, 192a/09

h.+ınuñ 150a/17, 195b/06

h.+uñ 166b/09, 206a/09

halka Ar. Halka.

h. 191a/02, 191a/02

h.+lar 222b/12

hallāk Ar. Yaratma gücü sınırsız olan, devamlı olarak yaratan, halik, Allah.

h. 146b/10

h.+a 228a/11

h.+ı ‘ālem 207b/02

h.+u ‘ālem 146b/02

hālū Halli, durumu iyi.

h. 210b/20

halvet 1. Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birleriyle baş başa kalma.

h. 155b/05, 178b/18, 179a/14

h.+ine 179b/03, 211b/09

h.+it- 179b/01, 179b/02

2. İçinde hiç kimsenin bulunmadığı تنها ve kapalı yer.

h. 162b/20, 170a/07

h.+inden 170a/06

h.+(sarāy-ı halvet) 200b/10

h.+de(künc-i halvet) 210a/06, 210b/03

h.+e 200b/13

h.+ı hāş 153b/10, 159a/10, 165b/16, 178a/12, 178a/17, 181b/13, 182a/03, 182b/10, 200b/07, 200b/09

3. Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma, tenhaya çekilme.

h. 172b/01

h.+ine 159a/15, 159b/02, 159b/03, 159b/04, 211b/09

halvet-hāne Ar., Far. Başka kimsenin giremediği baş başa kalınan yer.

h.+m 182a/16, 163a/02,

ḥām Far. Terbiye, tecrübe, görmemiş, acemi.

ḥ. 193b/07

ḥām Far. ḥam Eğri, bükülmüş.

ḥ.+(ḥurd u ḥām it-) 192a/17

ḥamāyil Ar. ḥamā'il 1. Kılıç bağı, kılıç kayışı.

ḥ. 190a/06

2. Tılsım, muska.

ḥ.+idin- 219b/14

ḥamd Ar. Allah'a olan şükran duygularını bildirme.

ḥ. 150b/05, 210a/08, 228a/10

ḥ.+ü nā-maḥdūd+ile 193a/20

ḥ.+ü nā-maḥdūd kııl- 193a/18

Hāmid Ar. Melek adı.

ḥ.+üñ(melek-i ḥāmid) 204a/05

ḥamīde Ar. Bükülmüş, eğrilmiş.

ḥ.+sine(evşāf-ı ḥamīde) 196a/15

ḥāmīle Ar. Gebe, iki canlı, yüklü.

ḥ. 156b/13, 157a/05, 179b/09, 185a/08

ḥ.+ol- 156a/08, 180a/08

ḥamiyyet Ar. Milletin, yurdunun, yakınlarının şerefini koruma gayreti, yardım,

ḥ.+üñe 215b/15

ḥaml Ar. Gebelik.

ḥ.+i 180a/18, 184b/01

ḥ.+i(müddet-i ḥaml) 180a/09

ḥ.+i+ol- 182a/08

ḥ.+i+var- 180a/15, 180a/16

ḥ.+inden 184a/16, 200b/11

ḥ.+ine 181b/19

ḥamle Ar. Atılış, atılma, saldırı, saldırma.

ḥ. 192b/03

ḥ.+et- 159a/21

ḥ.+it- 150b/01, 159a/21, 190a/20

ḥ.+kııl- 187b/18, 187b/19,

190a/10, 190a/10, 190a/10, 190a/16,

190a/16, 190a/20, 191a/10, 191b/08, 191b/08, 192a/02, 192a/13, 192a/14, 192b/12, 192b/13, 223b/07

ḥ.+si 199b/09

ḥ.+sin 191a/11, 191b/15,

192a/13, 192b/13

ḥammām Ar. Yıkanılacak yer.

ḥ. 187b/16, 217a/06

ḥ.+a 154a/16

ḥ.+ı çarḥ 146b/08

ḥamr Ar. Şarap.

ḥ.+ıla 205b/11

ḥ.+uñ ol- 208b/11

ḥamrā Ar. Kırmızı, kızıl.

ḥ.+it- 210a/15

ḥamu (?) Kamu, bütün, her.

ḥ.+sına 184b/04

ḥāmūş Far. Sessiz, susmuş.

ḥ.+ol- 185a/20

ḥan Hükümdar, hakan.

ḥ. 161b/13

ḥ.+dan(kürsī-i ḥan)147a/13

ḥ.+ı 180b/20

ḥ.+ıdı 183b/05

ḥ.+ıdum 170b/21

ḥ.+it- 193b/03

ḥ.+um 171a/05, 173a/17,

186a/13

ḥancer Ar. Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.

ḥ.+in 189b/14

ḥ.+ler 199a/06

ḥandaḳ Ar Handek.

ḥ. 151b/17, 151b/19, 222a/21,

222a/21, 222b/08, 223a/01, 223a/10,

223a/15, 224a/05, 224b/01, 224b/02,

224b/17

ḥ.+dan 151b/20, 152a/18,

222b/16

ḥ.+ı 151b/16, 152a/16

ḥ.+ı ḳa'r 151b/15

h.+ı sevr ü semek 151b/14
h.+ını 152a/15
h.+ınuñ 152a/18
ḥandalık Handelik.
h.+it- 190b/21
ḥandān Far. Gülen, şen
h.+ol- 206a/06
ḥande Far. Gülme, gülüş.
h. 206a/07
h.+it- 206a/06
h.+kıl- 206a/16
ḥannān Ar. Çok acıyan, çok acıyıcı,
Allah.
h. 206b/10
h.+dur 215b/19
Ḥannās Bir cin ismi.
h. 213b/16, 218a/17
h.+ıla 195b/01, 221a/13
ḥap Sıçramayı, zıplamayı, titremeyi,
sağa sola koşmayı anlatan kök.
h. 191a/03
ḥār Far. Diken
h. 150a/07, 150a/12, 155a/17,
193b/08, 212a/19
h.+a 179b/20
h.+ı 177a/18, 193b/09
h.+ına 227b/11
ḥar Far. Eşek.
h. 152b/03
ḥārā Far. Sert taş, mermer. Krş. **ḥāre**
h.+lar(seng-i ḥārā) 217a/13
ḥarāb Ar. Yıkık, viran.
h. 171b/07, 171b/20, 186a/19,
227a/05
h.+eyle- 186b/01
h.+it- 172b/06, 198b/08
h.+kıl- 172b/04
h.+ol- 171b/05, 172a/02,
186a/19
Ḥarākīs-i dīv Pehlivan devlerden birinin
adı.
h. 217b/03

ḥarām-zāde Ar., Far. Soysuz, ahlaksız,
haram yiyici.
h. 190b/09
ḥarāmılık Haydutluk, eşkiyalık.
h.+it- 215a/04
ḥarāret Ar. Sıcaklık.
h. 154a/02, 154a/04, 154a/07
2. Coşkunluk, şevk, ateşlilik.
h.+i 209b/08
h.+i ḥasret 223b/18
h.+ine 151a/02
ḥarb Ar. Savaş, cenk.
h. 217b/16
h.+(ceng ü ḥarb ol-) 206b/05
h.+(ḍarbu ḥarb ur-) 167b/15
h.+ile 172b/02
h.+ü ḍarb 190a/07
ḥarbe Ar. Kısa mızrak, süngü.
h. 167a/03, 167a/10, 226b/11
h.+çek- 227a/08
h.+yile 167a/11
ḥarbī Ar. Tüfek ve tabanca doldurmaya,
temizlemeye yarayan demir çubuk.
h. 181b/21
ḥarc Ar. Bir iş için harcanan para,
masraf.
h.+a şal- 161b/13
h.+it- 171a/05, 172a/02,
176a/08, 203a/06, 203a/07, 211b/09,
213b/13
h.+kıl-174b/03
ḥarca- Elden çıkarmak, sarfetmek.
h. 227b/10
h.-mazsañ 227b/10
ḥarçlık Masraflar ve özel ihtiyaçlar için
harcanacak para.
h. 151b/02
ḥāre Far. Sert taş, mermer. Krş. **ḥārā**
h.+ye(sengü ḥāre) 217b/01
ḥarekāt Ar. Hareketler, davranışlar.
h.+uñdan 211b/02
ḥareket Ar. 1. Davranış, davranma.

h.+dedür 221a/11
h.+e 194a/13
2. Kımıldama, yer değiştirme,
oynama.
h.+e 175b/14, 223a/11
h.+e+gel- 223b/06, 224a/18
h.+it- 224a/04
h.+in 223a/15
h.+kıl- 223b/02, 223b/03
harem Ar. Eş, zevce.
h.+ine 157b/03
Harhūp-ı ehremen Metinde geçen
pehlevan devlerden biri.
h. 217a/02
harif Ar. 1. Teklifsiz arkadaş, dost.
h. 169b/02
2. Herif, adi, bayağı adam.
h. 192a/07
h.+i 192a/07
harir Ar. İpek.
h. 151a/12, 200b/18, 202b/08,
202b/19
h.+de 167b/14
h.+i 151a/12, 201a/20, 202a/01,
202b/02
h.+ile 200b/21, 201a/05,
201b/08
harif Ar. Hırslı, tamahkâr.
h. 211b/03
h.+ol- 162b/20
Hārūt Ar. Kur'an'da adı geçen bir
meleğin adı olup büyü ve sihr ile
uğraştıklarından kıyamete kadar kalmak
üzere Babil'de bir kuyuya
hapsedilmiştir.
h. 167a/07
h.+a 228b/06
h.+ıla 197b/07
hāř Ar. hāřř Seçkin kimse, seçkin sınıf
ve topluluk.
h. 147a/11, 162a/08, 209a/08

h.+it- 221a/05
h.+ları 218a/11
h.+larıla 204b/09
h.+larındandır 221b/20
h.+larumla 180a/21
h.+ol- 167a/18
2. Bir şeye veya kimseye ayrılmış
olan, herkese ait olmayan, özel.
h. 181a/13, 188b/06, 189a/20,
189b/04
h.+(hil'at-ı hāř) 154b/20,
157b/13
h.+a(halvet-i hāř) 181b/13,
200b/07
h.+dan(halvet-i hāř) 178a/17
h.+ı(sarāy-ı hāř) 183b/13
h.+ma(halvet-i hāř) 165b/16,
178a/12
h.+ında(halvet-i hāř) 153b/10,
159a/10
h.+ından(halvet-i hāř) 182b/10
h.+muñ(halvet-i hāř) 182a/03
h.+idin- 171a/16
h.+uñ(halvet-i hāř) 200b/09
has Far. Dal veya ot kırıntısı, eröp.
h. 212a/19
hasaret Ar. Zarar, ziyan.
h.+it- 218b/12
hased Ar. Kıskançlık, ekememezlik.
h. 178a/16, 202a/14, 219b/19,
228a/07
h.+den 196a/02, 219a/02
h.+it- 153b/06, 153b/07,
196a/15, 197a/07, 202a/16, 210a/12,
219b/15, 220a/01
h.+itse+gerek 166a/21
h.+kıl- 182a/08
h.+ümden 196b/04, 197a/08
Hasen Ar. 1. Hz. Muhammed'in torunu.
h. 146b/12
2. Güzel.

h. 147a/13
ḥasen-ḥulk Ar. Ahlakı güzel, huyu güzel.
 h. 146b/15
ḥāşıl Ar. Husule gelen, olan, meydana çıkan, biten.
 h.+et- 167b/10
 h.+ı 171a/09, 171a/12
 h.+it- 167a/17, 202a/13, 203a/06
 h.+ol- 163a/02, 171a/03,
 171a/10, 189a/01, 192a/08, 201a/14
ḥāsīd Ar. Haset eden, kıskanan, kıskanç.
 h. 194b/01, 207b/11
 h.+e 210a/12
ḥaşşiyet Ar. ḥaşşiyet Kuvvet, tesir, hasa.
 h. 185a/05
 h.+ile 164a/03
ḥaşm Ar. Düşman.
 h.+(‘adū-yı ḥaşm-ı sünniyān)
 196a/08
 h.+a 197b/01
 h.+ı 193a/10, 227a/02
 h.+ıla 205b/07
 h.+ından 193a/06
 h.+ını 216a/01
 h.+um 197a/20
 h.+uma 189b/10
Haşnihāş-ı cindi Cin askerlerinden biri.
 h. 217b/12
ḥasret Ar. Özleyiş, özlem, kavuşma arzusu.
 h. 147b/18
 h.+i(ḥarāret-i ḥasret) 223b/18
 h.+ile 171a/04
 h.+inden 174b/05, 186b/20
 h.+ine(vaşl-ı ḥasret) 203b/19
 h.+le 222a/16
 h.+ler+itmiş 172b/13
ḥāşşa Ar. Bir kimseye, ya da bir şeye ait olan keyfiyet, kuvvet, güç.

h. 177a/19, 184b/06
 h.+sı 185a/07
ḥaste Far. Hasta, rahatsız.
 h. 197b/02
 h.+ol- 227a/04
ḥasūd Ar. Hasetçi, kıskanç, çekemeyen.
 h. 160b/04
ḥāşā Ar. Asla, katiyen, hiçbir vakit, uzak olsun.
 h.+ki 163a/01, 179a/09
ḥāşāk Far. Çöp, süprüntü.
 h. 150a/07, 155a/17, 193b/08,
 218b/07
 h.+a 203a/11
ḥāşākī Far. Çöple, süprüntüyle ilgili.
 h.+dür 150a/12
ḥaşem Ar. Bir kimsenin yanında bulunan adamları, maiyet.
 h. 183a/04
 h.+den(cemī‘-i ḥadem ü ḥaşem)
 182a/02
 h.+e 174b/14
 h.+ile 214b/18
 h.+inle 164b/08
ḥaşer Ar. ḥaşere Böcek, yılan, çıyan, akrep gibi küçük hayvan.
 h. 219a/18
ḥaşerāt Ar. Küçük hayvanlar, böcekler.
 h.+ına 228a/02
ḥaşḥāş Ar. Haşhaş.
 h.+(ḥurd u ḥaşḥāş ol-) 225a/18
 h.+(ḥurd u ḥaşḥāş kııl-) 193a/07
ḥaşir Ar. Yeniden dirilme, kıyamet.
 h. 228b/08
 2. Toplama, bir araya getirme.
 h. 219a/15
ḥaṭ Ar. Yazı.
 h. 161b/04, 161b/05
 h.+ṭa 161b/04
ḥaṭā Ar. ḥaṭā’ 1. Yanlış, yanılma
 h. 191a/12

h.+dur 148a/21, 212b/05
h.+kıl- 180a/04
h.+yı+it- 202b/15, 202b/16
2. Kabahat, makbul olmayan iş,
kusurlu davranış
h. 194a/17
h.+dan 146b/14
h.+kıl- 201a/11
h.+ları it- 202a/19
h.+vü+‘işyān kıl- gerek 220a/09

ḥaṭab Ar. Odun.

h.+ları 174a/02

ḥaṭar Ar. Tehlike, güvensizlik.

h.+dan 193b/01

ḥātem Ar. Yüzük, mühür, üzerinde
mühür bulunan yüzük.

h. 166a/06, 218b/21, 218b/21

h.+e 197a/10, 199b/11, 219a/01,
220b/15

h.+i 163b/03, 164a/03, 197a/02,
197a/12, 197a/14, 199b/14, 201b/16,
207b/09, 212a/15, 214a/06, 218b/20,
219a/02, 219b/20, 220a/10, 220b/13

h.+i(bi-ḥaḫḫ-ı ḥātem-i
Süleymān) 205b/21, 206a/01

h.+i Süleymān 219b/10,
218b/19, 218b/20, 219b/14

h.+ile 166a/06, 199b/14,
220b/14

h.+in 163b/01, 194b/16,
195a/01, 196a/19, 197a/04, 197a/10,
197a/15, 197b/16, 197b/17, 198a/15,
198b/20, 200a/04, 207a/06, 214a/17,
215a/13, 215b/11, 218b/02, 219a/04,
219b/04, 220a/09, 220a/15, 220a/16,
220b/02, 220b/08, 220b/10, 220b/12

h.+inden 166b/15

h.+üñsüz(bī-rızā-yı ḥātem)
146b/03

ḥāṭır Ar. 1. Keyif, hâl.

h. 181b/19

h.+um 195b/19

2. Zihin, fikir.

h.+ına 179b/07

h.+uma 201b/18

h.+uñ 180b/20

3. Gönül.

h.+uña 200b/11

h.+uñı 169a/05

ḥātimān Ar. Sonlar.

h.+i’n-nebiyyīn+ol- 219b/16,
219b/17

ḥaṭṭ Ar. Yazı.

h.+a 171b/13, 174b/21

h.+ı 161b/06, 171b/13, 171b/15,
172a/12, 223b/21, 224a/02, 226b/17,
226b/18

h.+ı tāriḥ 226b/19

h.+ıla(dest-i ḥaṭṭ) 179b/12

h.+ından 171a/07

ḥattā Ar. Bile, dahi, üstelik, bundan
başka, hem de.

h. 151b/01, 168a/20, 214a/08,
215a/18, 220a/09

ḥātūn Far. 1. Eş, zevce.

h. 153b/19, 155b/14, 156a/02

h.+a 178a/11

h.+ı 153b/12, 153b/12, 153b/13

h.+ıla 178b/14, 179a/05

h.+ları 182a/08

h.+laruñ 153b/18

h.+uma 201a/12

2. Kadın.

h. 154a/14, 154b/01, 154b/16,
154b/17, 155b/19, 156a/16, 156b/09,
156b/13

h.+a 155b/01

h.+da 155a/14

h.+lar 157b/04

h.+laruñ 154b/03

h.+uñ 154a/18, 154b/04,
155a/11, 155a/16, 155a/17, 155a/21,

155b/02, 155b/04, 155b/06, 156a/01,
156a/05, 156a/11, 156b/06, 185a/08

havā Ar. Hava.

h. 148b/17, 182a/16, 184a/03,
188a/20, 194b/09, 203b/04, 203b/04,
203b/07, 221a/18

h.+da 200a/16

h.+da(bād-ı havā) 168a/08

h.+dağı 167b/18

h.+dan 167a/16, 181b/11

h.+ya 152a/11, 167a/16,
181a/14, 187a/06, 187a/06, 192b/19,
204a/19, 213a/18

h.+yı 168a/16

h.+yı fenā 162b/14, 165a/18,
181b/09, 183b/19, 187b/18, 216a/19

h.+yı nefsanī 194a/13

h.+yı nesīm 167b/20

h.+y+ıla 213a/18

havāle Ar. Bir işi veya bir şeyi başka
birine bırakma, üstüne bırakma,
ismarlama.

h.+it- 163b/06

h.+kıl- 178a/02, 190a/19,
190a/20, 192b/20

h.+ol- 175b/04

hāven Far. Taş, tahta veya madenden
çukur kap, havan.

h.+de 156a/06

havāş Ar. hāvaşş Muhterem, saygın
olanlar, seçkin sınıf.

h.+ı 205b/19

h.+ıla 181b/12, 182a/07

h.+lardan+ol- 181a/12

h.+larıla 181b/08, 181b/17

havātīn Far. Kadınlar, hatunlar.

h. 155b/09, 156b/21, 162b/04,
163a/06, 178a/15, 180b/06, 183b/12

h.+den 153b/11, 179b/08,
181a/20

h.+i 153b/02, 177b/15, 182b/03

h.+ine 182a/13

h.+ine(cemī'-i havātīn) 177b/20

h.+ler 184a/10

hāver Far. Güneşin doğduğu taraf, gün
doğusu.

h.+i 228b/06

hāver-istān Far. Doğu tarafı.

h. 151a/15, 151b/01

havf Ar. Korku.

h.+it- 167a/21, 204a/18

h.+üm 219a/11

havl Ar. hevl Korku.

h.+inden 191b/05, 192a/15,
192b/07

havlı Avlu.

h. 170b/14

h.+nuñ 170b/14, 171a/11

havut Deve semeri.

h. 174a/02

Havvā Ar. havvā' Hz. Adem'in eşi.

h. 165b/20

havvā-hūsün Ar. Havva gibi güzel.

h. 177b/14

havz Ar. Havuz.

h. 188b/11

hay Hey, ey.

h. 190a/08, 191a/04, 191a/17,
192b/09, 206a/02

hay Ar. hayy Allah'ın adlarındandır.

h. 193a/17

hāya Far. Erkeklik bezi, er bezi, testis.

h.+sı 154a/04

hayā Ar. hayā' Utanma, sıkılma, utanç.

h.+sı ol- 162b/21

hayāhāy Far. Feryad, vaveyla. Krş.

hāyihūy

h.+kağı- 160a/18

hayāl Ar. Hayal, kuruntu.

h.+i 200b/04

h.+ile 199b/13

hayāt Ar. Dirilik, canlılık, yaşam.

h.+(āb-ı hayāt) 188b/09,
188b/10, 210a/20, 228b/05
h.+bul- 148b/21, 151a/17
h.+ı 207b/12
h. ı memāt 203b/19
h.+vir- 178b/05, 211b/07
Haydar Ar. Hz. Ali'nin lakabı.
h.+u kerrār 146b/12
hayf Ar. 1. Eyvah, yazık.
h. 153a/20, 153a/21
2. Zulüm, haksızlık.
h. 228a/07
hayfā Ar., Far. Yazık.
h. 172b/08
hāyihūy Far. hāyāhūy Feryad, vaveyla.
Krş. **hāyāhūy**
h.+ıla 159b/11
hayr Ar. hayr İyilik, yardım, ihsan. Krş.
hayr
h.+it 227b/11
hayır-du'ā Ar. hayr-ı du'ā' Bir kimseye
iyilik dilemek için yapılan dua.
h.+dan 177b/10
h.+kıl- 167b/02
h.+sın 202a/12
hayır-endiş Ar., Far. İyilik düşünen.
h. 150b/10, 150b/11
hayız Ar. hayz Aybaşı, adet hâli. Krş.
hayz
h.+da 157a/06
hāyin Ar. hā'in Hıyanet eden, sadakat
göstermeyen.
h. 160b/03, 160b/04
h.+ol- 204b/15
haykır- Yüksek sesle bağlamak,
bağışmak.
h.-up 190b/08, 191a/07, 191b/01
hayl Ar. Takım, zümre, güruh.
h. 183a/03, 214b/18
h.+ı 164b/08
haylī Far. Oldukça fazla, çokça.

h. 173b/14, 220a/15
hayme Ar. Çadır.
h.+ler 199b/19
hayr Ar. İyilik, yardım, ihsan. Krş. **hayr**
h. 148b/03, 203a/07, 205b/17
h.+a 171a/05, 193a/15
h.+bil- 174b/03
h.+e'n-nāsırīne 202a/08
h.+ı 180a/06, 208a/03, 227b/15
h.+ıla 146b/08, 210a/15
h.+ı du'ā kıl- 228b/09
h.+it- 171a/06
h. u şer it- 208a/03
h.+ü'n-nās 213a/08
hayrān Ar. Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse.
h. 151a/18
h.+eyle- 166a/09
h.+it- 217a/19
h.+kal- 187a/20, 189a/14,
209a/10
2. Bir kimse veya şey karşısında
hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok
tutkun.
h.+kal- 185a/11, 226a/02
h.+ol- 169a/13, 223b/16,
224a/08
hayret Ar. Şaşma, şaşırma, ne
yapacağını bilmeme, şaşkınlık.
h.+de(vādī-i hayret) 172b/20
h.+de- 194a/11
h.+e+var- 149a/09, 204b/12,
210b/11
hayva Ayva.
h. 187b/01, 201b/01
hayvān Ar. Hayvan, canlı şey.
h. 171a/18, 203b/10
h.+am 163a/07
h.+dan 172a/05
h.+durur(nāṭıq-ı hayvān)
177a/15

ḥayy Ar. Diri, canlı, Allah'ın adlarından.

ḥ. 146b/02

ḥayyāt Ar. Yılanlar.

ḥ.+ı efā'ī 184b/19

ḥayẓ Ar. Aybaşı, adet hâli. Krş. **ḥayız**

ḥ. 154b/17, 155a/21, 157a/06

ḥ.+ı 154b/16, 155a/21, 157a/05, 157a/08, 157a/09

ḥ.+ın 156a/05

ḥ.+uñ 154a/07, 154a/10, 154b/05, 154b/14

ḥayzrân Ar. ḥayzerân Hezaren, bambu ve Hint kamışı denen bitki.

ḥ. 188b/07

ḥaz Ar. ḥazẓ Hoşa giden tatlı duygu, zevk, hoşlanma. Krş. ḥazẓ

ḥ.+al- 156a/16, 166b/10, 194a/18

ḥ.+it- 179a/16

ḥazān Far. Güz, sonbahar.

ḥ. 160b/11, 223b/04

ḥ.+(faşl-ı ḥazān) 146b/06

ḥazer Ar. Sakınma, kaçınma, korunma.

ḥ.+eyle- 168b/10, 195a/03

ḥ.+it- 215a/02, 219b/08

ḥ.+kıl- 151a/14, 208a/18

ḥāzır Ar. Huzurda, meydanda, göz önünde olan, bizzat bulunan.

ḥ.+baş ol- 190b/18, 221b/09

ḥ.+it- 179b/02

ḥ.+ol- 163b/15, 164a/09, 165b/04, 165b/05, 167a/01, 167b/15, 167b/16, 167b/19, 183b/01, 188b/18, 188b/19, 190b/17, 194b/02, 221b/09, 221b/16, 222a/01

ḥ.+tūr- 165a/19

ḥazır vakt Ar. Hazır durumda olmak, hazır bulunmak.

ḥ.+ol- 191b/12

ḥāzır-la- Birini herhangi bir şeyi yapabilecek veya bir şeyi yüklenebilecek duruma getirmek

ḥ.-ya 183b/12

ḥazīn Ar. Hüzünlü, kederli, mahzun.

ḥ. 202b/05

ḥazīne Ar. Hazine, maddi değeri yüksek şeylerin bütünü.

ḥ. 161b/13, 175a/04, 202b/11

ḥ.+dedür 171a/12

ḥ.+den 178a/08

ḥ.+ñden 178a/05

ḥ.+si 155b/01

ḥ.+sine 171a/15

ḥ.+ye 171a/13

ḥazm A ḥazm Sinirim.

ḥ.+ından 156b/15

ḥazret Ar. Saygı saymak üzere büyüklere verilen ünvan

ḥ.+e 157a/15

ḥ.+i 147a/20, 153a/06, 153b/05, 154b/02, 154b/19, 157a/04, 157a/19, 162b/21, 163b/15, 164a/13, 164a/14, 164a/18, 164a/21, 164b/11, 165a/05, 165a/11, 165a/13, 165a/21, 165b/14, 165b/16, 166a/12, 166a/14, 166a/16, 166b/13, 166b/18, 166b/21, 167a/10, 167b/02, 167b/07, 167b/13, 167b/17, 168a/19, 168b/13, 177b/05, 177b/10, 177b/18, 177b/19, 179a/20, 179b/09, 180b/01, 180b/04, 180b/05, 181a/03, 181a/08, 181b/19, 185b/17, 186a/01, 186a/02, 186b/04, 186b/05, 186b/06, 186b/07, 188a/16, 193b/18, 200a/14, 200b/04, 200b/07, 200b/15, 201a/01, 206b/14, 213a/14, 213a/19, 221a/03

ḥ.+inüñ 153b/11, 178a/01,

178b/14

ḥ.+ı İsrāfīl 219b/08

ḥ.+ı Süleymān 153a/10, 153b/01, 155a/08, 157a/01, 162b/02, 178a/06, 178a/09, 178a/10, 178a/17,

178b/08, 178b/11, 178b/18, 179a/11, 179a/12, 179a/13, 179b/01, 179b/04, 182b/09, 183a/05, 183b/03, 183b/09, 184a/16, 184a/17, 185b/01, 185b/02, 200b/05, 200b/06, 206a/21

h.+i Süleymān-ı nebī 177b/12

h.+i+şeh 228b/09

h.+in 222a/06

h.+inde 176b/11

h.+inden 220a/04

h.+ine 153a/04, 153b/16, 164a/10, 166b/12, 200a/14, 200a/19, 206a/19, 206b/09, 213a/03, 219b/06, 228a/12

h.+ini 200b/09

h.+üm 226b/21

h.+üñ 161a/16, 170b/09, 181a/06, 197b/13, 207b/21, 208b/17

h.+üñden 160a/20, 180a/17, 180b/21, 181a/01, 201b/19, 202a/21

h.+üñdür(āsītān-ı hāzret) 147a/04

h.+üñe 163b/19, 166a/17, 173b/01, 180a/01, 181a/01, 185b/16, 186a/07, 201b/10, 216a/06, 216a/12

h.+üñi 200b/13

h.+üñle 147a/05

h.+üñüñ 202a/10

hazz Ar. Hoşa giden tatlı duygu, zevk, hoşlanma. Krş. **haz**

h.+ı 178b/14

h.+it- 179a/06

hebā Ar. Boşa gitme, ziyan olma.

h.+(küll-i hebā) 146b/03

heft-aḳālīm Far., Ar. heft-ıḳlīm

Dünyanın yedi bölgesi, yedi iklim.

h.+üñ 186a/17

heft-kışver Far. Batlamyus’a göre dünyanın yedi ülkesi.

h. 216a/15

h.+den 164b/13

h.+i 165b/09

hefte Far. Hafta, yedi gün.

h.+de 154a/11

helāk Ar. Mahvolma, ölme, yok olma.

h.+a 147b/10

h.+a+var-149a/11, 149a/12

h.+ın 211b/03

h.+ına 202a/18

h.+it- 150b/02, 158b/16, 163a/17, 167a/11, 167a/12, 167b/11, 167b/12, 179a/09, 184b/19, 185a/04, 185a/02, 186b/09, 186b/16, 187b/08, 188a/06, 191b/09, 193a/07, 204b/14, 205a/19, 205b/15, 206b/17, 207a/14, 207a/19, 208a/09, 213b/08, 213b/09, 219b/05

h.+ol- 151a/16, 158b/06, 185a/01, 187a/11, 208a/01, 211b/03, 212a/15

h.+olsavuz+gerek 148a/11

h.+umuza 205b/09

helāl Ar. Nikâhlı eş.

h.+ıla 178b/13, 179a/13

h.+ından 162b/18

h.+umuzla 170a/02

h.+uñ 186a/07

helālīk Helal olma durumu.

h.+a 169b/06

hele Far. Bir kimse veya şey belirtilmek istendiğinde kelimein başına ve sonuna getirilir.

h. 191b/17, 207b/14

Helḳalūn Ğāzbān Şah’ın büyük oğlu.

h. 169a/07, 169a/13, 169a/15

h.+a 169a/06

h.+ı 169a/10

helvā Ar. Helva.

h.+yıla 205a/08

hem Far. Hem, hem de, bir de, zaten.

h. 151a/21, 154a/07, 154a/07, 154a/07, 154b/10, 161a/05, 161a/05, 161a/05, 164b/19, 166b/20, 172a/14, 174b/17, 177a/02, 179b/19, 180a/12,

197b/15, 201a/07, 210a/02, 211b/06,
215b/16, 216a/09, 216b/20, 219a/10,
219b/08, 220b/18, 222a/08, 223a/07,
227b/13

hemān Far. Hemen, derhâl, o anda,
çarçabuk. Krş. **hemen**

h. 148a/07, 160a/03, 161b/16,
163a/10, 163a/11, 172b/07, 176b/19,
180b/14, 189b/20, 190a/14, 192a/10,
194b/06, 202b/04, 209a/18, 219a/05,
227a/08

heman-dem Far. Hemen, o anda,
çarçabuk.

h. 148b/07, 152b/20, 159b/14,
181b/11, 182a/02, 185b/19, 188a/17,
190a/02, 190a/07, 190a/12, 190a/13,
190a/21, 190b/02, 190b/07, 191a/19,
191b/06, 191b/12, 191b/15, 191b/21,
192a/04, 192a/14, 192a/17, 192b/10,
192b/11, 212b/14, 212b/16, 221a/14

hem-çü Far. Gibi.

h. 161a/12, 173a/18, 176b/20,
193b/07, 199b/05, 211b/14, 226a/02,
227b/10, 227b/11

hem-çün Far. Gibi.

h. 206a/20, 214a/15

hem-çünān Far. Böylece.

h. 153a/01

hem-dem far. Birlikte bulunan, samimi,
dost.

h.+i 183b/07

hem-nefes Far., Ar. Arkadaş.

h.+ol-193a/13, 193b/07

hem-pā Far. Arkadaş, ayaktaş.

h.+sı 161b/20

hem-rağbet Far., Ar. Aynı istekte, aynı
arzuda olan, istekleri bir olan.

h.+gerek 173b/05

hem-tā Far. Benzer, eş, denk.

h. 157a/17, 177a/09, 177a/19,
177a/21

h.+ol- 177a/20

h.+sı 161b/19

hem-dest Far. Birlikte çalışan, ortak, el
ele veren.

h.+it- 146b/06

hemen Far. Hemen, derhâl, o anda. Krş.

hemān

h. 209b/21

hemīn Far. Yerine göre, ancak, hemen,
her zaman.

h. 182b/01, 211b/20

Hemmāz bin Tanāz Metinde geçen
pehlevanlardan biri.

h. 217b/18

hendese Ar. Geometri.

h. 164a/15

hendgān (?)

h. 146b/06

heng Far. Güç, kuvvet.

h.+ile 158a/12

hengām Far. Zaman.

h.+(vaqt-ı hengām-ı mevt)

203b/20

hengāme Far. Kavga, gürültü.

h.+sin 162a/16

henge Far. Kavga, gürültü.

h. it- 218a/08

henüz Far. Daha, hâlâ, henüz.

h. 148a/13, 150a/16, 150a/17,

158a/17, 163a/05, 171a/11, 177b/16,

182a/14, 184b/03, 187b/21, 188b/21,

192b/01, 200a/20, 201b/15, 202a/14,

202a/17, 202b/13

hep Far. 1. Bütün.

h. 147a/05, 159b/15, 173b/20,

176a/08, 176a/09, 197b/18, 224b/10

2. Her zaman, daima.

h. 148b/12, 165a/01, 165a/03,

166a/08, 176b/04, 194a/16, 194a/17,

194a/19, 202a/03, 222a/07, 226b/20,

226b/21, 227a/15

her Far. Hep, bütün.

h. 146b/08, 146b/08, 146b/09, 146b/14, 147a/03, 147b/19, 151b/15, 151b/15, 151b/17, 152b/14, 155a/06, 155a/14, 156b/09, 162a/17, 165b/03, 165b/06, 165b/06, 167a/12, 167a/21, 168b/06, 168b/11, 170b/16, 171a/02, 171a/02, 171b/05, 176a/06, 178b/06, 178b/12, 180a/05, 182b/01, 183a/03, 184b/05, 184b/10, 186a/19, 188b/08, 188b/08, 188b/09, 188b/19, 190a/07, 193a/18, 193b/01, 193b/10, 193b/10, 193b/10, 200a/09, 201b/03, 202b/05, 204a/10, 204a/10, 204a/11, 204a/11, 204a/12, 204a/12, 207a/03, 207b/03, 207b/05, 207b/05, 209a/03, 209b/11, 209b/13, 209b/14, 211b/11, 211b/18, 212b/07, 212b/07, 212b/10, 212b/11, 213a/08, 213b/07, 213b/12, 220a/14, 220b/05, 220b/12, 222a/08, 224a/08, 224b/04, 227b/13, 228b/07, 228b/08

h.+(ḥōca-i her) 196b/16

her bir Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

h. 172a/02, 177b/13, 181b/05, 193a/09, 222b/03

her biri Ayrı ayrı hepsi.

h. 152b/19, 164a/05, 168b/09, 173b/07, 176a/18, 188a/16, 201a/13, 212a/07, 215a/12, 217a/17, 218b/10

h.+müz 178a/06, 201a/03, 212b/03

h.+müzüñ 201a/04

h.+ne 154b/19, 163b/11, 216a/10, 218a/07

h.+ni 222b/04

h.+nüñ 155a/07, 179a/03, 183a/04, 183a/15, 212a/06, 216a/04, 217a/10, 217a/19, 217b/06, 217b/10, 217b/13, 217b/21, 222b/04

h.+ñüz 173a/12, 198b/18

h.+si 148a/20, 149a/02, 177b/13, 177b/18, 185b/01, 186b/05, 199a/05,

199a/08, 199a/09, 201b/14, 203a/19, 214b/07, 216b/16, 216b/20, 217a/08, 217a/21, 217b/08, 217b/15, 220b/09, 220b/09, 220b/13

h.+sin 198a/19

h.+sinden 201a/13

h.+sine 198b/17

h.+sinün 152b/11

h.+sinüñ 149b/03, 152b/10, 152b/11, 187b/13, 217a/02, 217a/15, 217b/04, 217b/19

her dem Far. Her zaman, her an.

h. 220a/14

her gāh Far. Her vakit, daima.

h. 219b/07

her ki Her kim, her kimse ki, hangi kimse ki.

h. 150a/10, 178b/12

her kim Hangi kimse ki.

h. 175a/09, 177a/14, 219a/14

h.+i ki 211b/12

h.+üñ 177a/13

her ne Hangi, hangi şey ki.

h. 166a/04, 175b/19, 185a/07, 191b/07, 200a/17, 205a/17, 207b/05, 213a/10, 213a/18, 215a/18

h.+ki 185b/04, 185b/05, 207a/20

h.+kim 148b/03, 173b/01, 178b/19, 180a/20, 186a/05, 205b/03, 210a/16

h.+it-207a/15

h.+yi kim 152a/17

h.+dilersem+it-172a/19

h.+yise 162a/08

Heremān Ar. Mısır'da taştan yapılmış Ehramlardan ikisi.

h.+a(ḳubbe-i Heremān) 183a/16

hergiz Far. Asla, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

h. 163b/05, 194a/20, 194a/21

heves Ar. Arzu, istek.

h.+eyle- 147a/12, 193b/06

h.+it- 203b/10, 220b/12
hey Seslenmek ve bir kimsenin dikkatini çekmek için kullanılır, ey.
h. 190a/08, 191a/10
hey'ât Ar. Heyetler, şekiller, suretler.
h.+ı merdâne 169b/01
heybet Ar. Korku ve saygı duygularını birden uyandıran hâl veya gösteriş.
h. 190a/04
h.+ından 195a/21
h.+i 199a/16, 227a/12
h.+içün 199a/21
h.+in 215a/03
h.+inden 193a/08
h.+ine 187a/19, 195a/02
h.+üñden 220a/20
heybetlü Gösterişli, iri yarı.
h. 194b/20, 195a/08, 195a/11, 199a/14
hey'et Ar. 1. Şekil, suret, görünüş.
h. 189a/05
h.+de 184b/07
h.+i 217b/21
h.+ine 195a/03
h.+üñden 211b/02
2. Kurul, topluluk.
h.+de(‘ilmü hey’et) 202a/14
h.+ini(dīvānu hey’et) 195a/18
Heyhāt Kaf dağındaki bir sahranın adı.
h. 164b/14
heykel Ar. Tunç, taş, mermer ve benzeri şeylerden yapılan insan ve hayvan şekli.
h.+(ḥamāyil idin-) 219b/14
hezār Far. Bin.
h. 157a/02, 180b/21, 214a/21, 222b/17, 226a/01
hezār-yek-dest Far. Bin bir eli olan.
h. 218b/13
hezāran Far. Bülbüller.
h. 183a/08

hezīmet Ar. Bozgun, bozgunluk, yenilgi.
h.+ine 203b/19
Hıfāt Kavim adı.
h.+(kavm-ı hıfāt) 218b/06
hıfz Ar. Koruma, saklama.
h. 167b/03
h.+it- 151b/08, 152a/13, 155a/07
hınzır Ar. Domuz.
h. 199b/20
hıramān Far. Salına salına, naz ile, eda ile yürüme.
h. 169a/19, 170a/15, 178a/19, 178a/19
h.+(servü hıramān) 170b/01
hırk Ar. hark Yakma.
h.+it- 155b/15, 215b/06
hırmān Far. hırmen Harman.
h. 187a/07
hırr Ar. harr Sıcaklık, sıcak, hararet.
h.+ı 214b/14
hırs Ar. Sonu gelmeyen istek, arzu.
h. 228a/07
h.+ı 162b/16
hışım Far. hışım Öfke, kızgınlık, gazap.
Krş. **hışım**
h.+kıl- 172a/17
hışım Far. Öfke, kızgınlık, gazap. Krş.
hışım
h. 187a/18
h.+a 192b/04
h.+a+gel- 190a/15, 213a/21, 227a/14
h.+ı 228b/04
h.+ı+eyle- 221a/06
h.+ı Haka 167a/21
h.+ıla 191b/02
h.+it- 149b/12, 150b/04, 165b/20
hışt Far. Kerpiç, tuğla.
h.+ı 178b/09
Hıta Ar. Çin’in kuzey bölgesi.

h.+(misk-i hıṭā) 146b/14
ḥıyānet Ar. Güveni kötüye kullanma,
ihanet etme.

h. 228a/07

Ḥızır Ar. Ḥızır, Ḥızır Abıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil
ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına
yetiştigiğine inanılan peygamber ya da
veli. Krş. **Ḥızır**

h. 202a/15, 202a/16

Ḥızır-vār Ar., Far. Hızır gibi.

h. 210a/20

Ḥızır Ar. Ḥızır, Ḥızır Abıhayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil
ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına
yetiştigiğine inanılan peygamber ya da
veli. Krş. **Ḥızır**

h.+ıla 183b/07

ḥicāb Ar. Perde, engel, örtü.

h.+ı 162b/16

ḥice Mezar taşı

h. 161a/04, 161b/02

h.+si 161a/05, 161a/07

hicr Ar. Ayrılık.

h. 151a/04

ḥiç Far. Hiç.

h. 147b/11, 148b/16, 149a/01,
149b/15, 150a/05, 150b/07, 151b/18,
158a/10, 158b/02, 161b/13, 162b/19,
164a/12, 164a/15, 164a/19, 164b/02,
164b/12, 165a/11, 165a/14, 175b/19,
176b/07, 180a/17, 185b/16, 185b/20,
186b/01, 186b/03, 189a/08, 190b/10,
191a/02, 193a/08, 194a/08, 195b/21,
200b/12, 200b/21, 201b/16, 202a/14,
202b/21, 203b/02, 204a/14, 208a/06,
209a/17, 211a/20, 213a/09, 215a/16,
215b/16, 218a/19, 218b/01, 222b/06,
222b/21, 223a/08, 225b/13, 228a/06

h.+ol- 196a/17

ḥiç bir Far., T. Hiçbir.

h. 161b/10, 182a/13, 203b/14,
215a/14

ḥiç biri Far., T. Bir teki, biri bile.

b.+ni 211b/19

h.+si 149a/15, 200b/14

b.+sinüñ 166a/18

ḥiç kimse Far., T. Hiçbiri, bir kişi bile.

h. 215a/17, 226a/10

hidāyet Ar. Doğru yolu gösterme, hakka
sevketme.

h. 227b/21

h.+i sübhānī 187a/01

h.+vir- 228a/10

ḥidīv Far. Vezir.

h. 219a/12

ḥikāyet Ar. Hikāye.

h.+eyle- 210b/11

h.+kıl- 162a/21, 193b/16,

204b/11

ḥikmet Ar. Hakimlik, bilgelik.

h. 153b/21, 155a/02, 155b/03,

156b/11, 156b/19, 162b/03, 173a/17,
184a/20, 185a/11, 200b/18, 204b/16,
227a/20

h.+(‘ilmü ḥikmet) 164a/15,

202a/11

h.+(mūceb-i ḥikmet) 155a/02,

155a/03

h.+de 161a/10

h.+de(‘ilm-i ḥikmet) 155a/03,

155a/05

h.+de(‘ilmü ḥikmet) 202a/13,

202a/14

h.+den(ilm-i ḥikmet) 157a/20

h.+den(‘ilmü ḥikmet) 182b/19

h.+dür 206a/04

h.+i 147a/11, 157a/18, 200b/21,

206b/15

h.+i(‘ilm-i ḥikmet) 155a/06

h.+le 164a/16

h.+le(‘ilmü hikmet) 173a/12

hikmet-âmîz Ar., Far. Hikmetli, hakimane.

h. 177a/20, 228a/04

h.+ol- 147a/11, 162a/15

hilâfet Ar. Birinin yerini tutma.

h.+i al- 220a/01, 220a/02

h.+üm 219b/15

hilâl Ar. Yeni ay.

h. 204a/11

h.+iken 204a/12

hil’at Ar. Eskiden padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen süslü elbise, kaftan.

h. 148a/01, 168b/18, 187b/02

h.+geyür- 148a/10

h.+ı 148a/10

h.+ı hâş 154b/20, 157b/13

h.+ın 207a/16

h.+lar 181b/15

h.+vir- 155b/08

hil’atla- Hilat giydirmek.

h.-dılar 169a/18

h.-yup 168b/18

hîle Ar. Oyun, düzen, aldatma.

h. 159a/04, 191b/11

h.+ol- 166a/09

h.+yile 192a/11, 192b/02

hil’at Ar. Yaradılış, yaratılma.

h.+et- 215a/16

h.+ı 219b/15

h.+it- 167a/15, 215a/09, 218b/20, 219b/09

h.+kıl 166a/18

h.+ol- 166b/04, 219b/10

h.+um 215b/08, 219b/15

himâr Ar. Eşek.

h. 193a/08

himâyet Ar. Koruma, korunma.

h.+it- 228a/07

himmet Ar. Yardım, ihsan.

h.+dut- 225b/09, 225b/10

h.+i 225a/21

h.+i olursa 193b/01

h.+i pâdişā 228a/15

h.+idür 228a/19

h.+inüñ 228b/03

h.+it- 169b/11, 180a/11

h.+üñ 164b/04

h.+üñe 215b/16

hîn Ar. Zaman, vakit.

h.+de 153b/12, 177b/15,

179b/04, 182a/12, 214b/15

h.+i ceng 216b/04

h.+i+cimā’ 156a/01, 156a/05,

156a/06, 156a/11, 156b/03

h.+i mevt 172b/09

Hind Ar. Hindistan.

h. 151a/19, 184b/17, 186b/12,

197b/11, 215a/21

h.+e 161a/11

h.+e(şāh-ı Hind) 197b/10

h.+i(tîğ-i Hind) 190b/03

h.+uñ(milk-i Hind) 161b/15

h.+üñ(halk-ı Hind) 226b/21

Hindü Far. Hintli.

h. 161b/15

h.+(dāyire-i Hindü) 222a/21

Hindūsitān Hindistan. Krş. **Hindustān**

h. 162b/01, 164b/16, 184b/18,

186b/11, 187b/08, 197b/09, 209a/21

h.+(mîr-i Hindūsitān) 158a/13,

158a/14, 158a/18

h.+(pîl-i Hindūsitān) 203b/01

h.+(şāh-ı Hindūsitān) 158a/10

h.+a 187b/07

Hindustān Hindūsitān Hindistan. Krş.

Hindūsitān

h.+ı(māl-ı Hindustān) 205a/16

hirāsān Far. Korkan, korkak.

h. 157b/20

h.+ıçun 164b/14

hirmen Far. Harman.

h.+e 183a/17, 217a/09

hisāb Ar. Hesap, sayma.

h.+ıla 220b/15

h.+it- 202b/12

hişār Ar. Kale, bent.

h. 158b/08, 217b/05

h.+al- 227a/01

hişşe Ar. Pay, nasip.

h.+yi 212a/03

hiyām Ar. hiyām Susamış kişiler.

h. 218a/08

hizmet Ar. iş, iş görme, vazife.

h. 185b/11

h.+de durur 216b/02

h.+e 183a/09

h.+eyle- 210a/03

h.+gerek 173b/05

h.+göster- 178a/19, 178a/20

h.+i 181a/11, 181a/11

h.+i Hāk 166b/14, 194a/18

h.+i Süleymānī 181a/02,

194a/10

h.+i Süleymāni+kıl-215a/15

h.+i şerāyiğin 218b/03

h.+it-147a/13, 164a/01, 176b/17,

177b/13, 179a/10, 219b/06, 219b/07,

h.+ider+ol- 218b/05

h.+in 194a/18, 194b/04, 194b/06

h.+in+it- 186b/14, 203b/14

h.+inde 149b/10

h.+inde ol- 159a/06

h.+ine 155a/07, 166a/18,

176b/17, 178a/18, 187a/03, 188a/17,

194a/14, 214a/07, 219b/04, 219b/07

h.+ise 221a/10

h.+kıl- 161b/19, 177a/04,

193a/19, 201b/17, 214b/10, 219a/07

h.+üm 164b/04

h.+üm it- 201b/15

h.+ümdedür 202a/17

h.+üme 181a/05, 188a/04

h.+ünde 157b/11

h.+üne 180a/01, 181a/01,

195b/02, 213a/11

hizmetlen- İşinde kullanmak.

h.-mege+vir- gerek 218b/16

hō Far. Kendi. Krş. **hōd, hōz**

h. 146b/06

hōca Far. hōāce Hoca.

h. 150b/10, 179b/16, 227b/10

h.+i her 196b/16

h.+m 207b/21

h.+ñ 205b/14, 207b/11

h.+sı 149a/04, 212a/12

h.+sıla 212b/13

h.+sın 205b/18, 212b/17

h.+sına 208a/20

h.+sınla 208a/09

h.+sıyıla 212a/09

Hōca Sarāy Süleyman'ın Sinop

kalesindeki harem ağası. Krş. **Sarāy**

Hōca

h. 179b/11, 179b/11, 179b/16,

180a/13, 181a/19, 181b/07, 181b/12,

181b/17, 200b/06

h.+a 179b/10, 181b/15

h.+dan 179b/08

h.+ı 184a/11

h.+ıla 181b/16

h.+uñ 180a/15

hōd Far. Kendi, bizzat, -de, dahi. Krş.

hō, hōz

h. 148a/13, 150a/06, 164a/02,

164b/16, 167b/08, 170a/03, 172b/04,

174b/11, 175b/03, 179a/16, 186b/17,

190b/21, 196a/03, 197a/20, 197b/03,

198b/01, 200b/02, 205b/08, 206b/09,

207a/04, 207a/10, 209b/10, 219a/03,

228b/05

h.+ıla 192b/16

hōd-bīn Far. Kendini beğenmiş, bencil.

h. 194b/01

ḥōd-bīnlik Hodbin olma durumu,
bencillik.

ḥ.+it- 182a/19

ḥokḳa Ar. Cam, maden veya topraktan
yapılmış genellikle kapaklı kap.

ḥ. 178a/08, 187b/03

ḥ.+i mercān 178b/05

ḥōn Far. ḥān Sofra, yemek tepsisi.

ḥ. 175a/07, 175a/16

ḥōr Far. Değersiz, bayağı, hakir.

ḥ. 148a/06, 152b/03, 157b/07,

164a/21, 227a/16

ḥ.+gör- 215b/21, 216a/01

ḥ.+ı halk ol- 147a/10

ḥ.+it- 163b/13, 220b/02

ḥ.+ol- 178b/12

Ḥorāsān Far. İran'ın doğusunda bulunan
bir şehir.

ḥ. 164a/19, 214a/10, 214a/12

ḥōṣ Far. Zevk veren, beğenilen, güzel,
iyi, latif.

ḥ. 147a/07, 149b/15, 150b/18,

159a/16, 159a/17, 161b/03, 161b/15,

162a/11, 162a/11, 171b/03, 171b/03,

172b/13, 176b/18, 180a/04, 198a/09,

200a/09, 204b/04, 205b/03, 208a/14,

216a/07, 218a/08, 223b/21, 224a/10,

225b/14

ḥ.+dur 208b/10

ḥ.+gel- 179a/05, 180b/15

ḥ.+gör-153a/18, 158b/13,

158b/14, 158b/15

ḥ.+kıl- 154b/11

ḥ.+ol- 180b/20

ḥōṣ-ḥūy Far. İyi huy.

ḥ.+ol- 157a/10

ḥōṣ-makāl Far., Ar. Güzel söz.

ḥ.+ol- 210a/09

ḥōṣ-nefes Far., Ar. Güzel kokulu.

ḥ. 186a/17

ḥōṣ-nihād Far. İyi huylu, iyi yaradılışlı.

ḥ. 214a/20, 214b/20

ḥ.+ol- 173a/04

ḥōṣnūd Far. Memnun, razı.

ḥ.+kıl- 198a/19

ḥōṣluk Hoş olma durumu.

ḥ.+ı 158b/16

ḥōz Far. ḥōd Kendi, dahi, ...de. Krş. **ḥō**,

ḥōd

ḥ. 167b/08, 167b/16, 207a/11

ḥrū' (?)

ḥ.154a/19

ḥūb Far. Güzel, hoş, iyi.

ḥ. 171b/13, 173a/08, 173b/04,

174b/20, 175a/02, 196a/08, 211b/19

ḥ.+ıdı 208b/11, 227b/02

ḥ.+lara 173b/03

ḥūb-rū Far. Güzel yüzlü, yüzü güzel.

ḥ. 170a/21

ḥūbān Far. Güzeller, iyiler.

ḥ.+ı(ḡamze-i ḥūbān) 182b/06

ḥūblık Güzellik.

h.+da 178b/01

ḥubūbāt Ar. Buğday, arpa, mısır gibi
taneli bitkiler, tahıl.

ḥ. 163b/21, 183b/21

Hūd Ad kavmine gönderilen

peygamber.

h.+(bād-ı Hūd) 153a/02, 195a/17

h.+e 185b/03

h.+ı nebī 185b/04

ḥūd Far. Zırh başlık, miğfer.

ḥ. 190a/05

Ḥudā Far. Allah.

ḥ. 146b/02, 147a/06

ḥuddām Ar. Hizmetçiler.

ḥ.+lar 183b/13

ḥudemā Ar. ḥudemā' Hizmetçiler,
odacılar.

ḥ. 181a/15, 182a/04

ḥ.+dan 153b/11

ḥ.+sıla 180b/02

ḥ.+sın 184a/10

h. 163b/20
hūş Far. Akıl, şuur.
 h.+(guşu hūş it-) 185a/11
 h.+uñ(gūşu hūş) 227b/08
hūş-ber Far. Akıllı mahveden, bozan ilaç.
 h.+(dārū-yı hūş-ber) 205b/11, 205b/12, 212a/05, 212a/06, 212a/08
hūş-yār Far. Akıllı, uyanık, akıl
 h. 227b/08
Hūşenk Piruz Şah'ın babası, Hind halkının hükümdarı.
 h.+(şāh-ı Hūşenk) 226b/21
hūt Ar. Balık.
 h. 151a/01, 226b/16
 h.+(eṭ'ām-ı hūt ol-) 208a/03
 2. Balık burcu.
 h. 226b/16
hūt-ser Ar., Far. Balık başlı.
 h. 217b/20
hūy Far. Tabiat, mizaç.
 h.+-ı melek 227b/16
Huzā Far. Hudā Allah.
 h. 160b/04, 161b/21, 204a/15, 210a/17
 h.+(ḥabīb-i Huzā) 196b/06
 h.+(ināyet-i Huzā) 228a/14
 h.+(maḥbūb-ı Huzā) 196a/14
 h.+(nām-ı Huzā) 182b/10
 h.+dan 201b/03
 h.+dur 176b/07, 193a/17
 h.+nuñdur 194b/05
 h.+ya 207a/18
huzāvend Far. Sahip, efendi.
 h.+-i cihān 162a/05, 193b/02
Huzāy Far. Allah.
 h. 179b/16
huzūr Ar. Rahat.
 h.+um 195b/16, 195b/17
 2. Önemli bir kişinin veya makamın önü, yanı, katı.
 h.+ına 168b/16

huccāb Ar. Kapıcılar.
 h. 183a/07
 h.+-ı şeyāṭīn 218a/11, 218a/12
hücūm Ar. Saldırı, saldırma.
 h. 159b/01
 h.+kılış- 174a/09
hücūrāt Ar. Odacıklar.
 h.+ın 183b/12
Hüdhüd Ar. Çavuşkuşu, Süleyman Peygamber ve Belkıs arasında haber getirip götüren kuş.
 h. 183b/20
hükemā Ar. hükemā' Alimler, ilim adamları, hakimler.
 h. 154b/19, 155a/01, 155b/09, 163b/15, 163b/16, 164a/17, 172a/03, 172b/10, 173a/05, 174a/19, 174b/17, 175a/10, 175b/07, 178b/07, 180a/15, 181a/08, 182b/02, 183b/09, 186b/04, 186b/07, 200a/20, 201a/08, 201b/05, 202a/05, 202a/17, 202b/07, 213a/01, 220b/21, 221a/08
 h.+(cemī'-i hükemā) 224b/16
 h.+(re'īs-i hükemā) 185b/01
 h.+(re'īs-i'l-hükemā) 155a/01
 h.+(re'īsü'l-hükemā) 182b/18, 185a/17
 h.+-i müteḥaddimīn 204a/17
 h.+nuñ 147a/18, 162a/20, 178a/07, 193b/16
 h.+nuñ(cemī'-i hükemā) 210b/07, 210b/08
 h.+nuñ(re'īs-i hükemā) 186a/05
 h.+sı 164a/07
 h.+sına(re'īsü'l-hükemā) 177b/20
 h.+ya 153b/19, 155a/07, 163a/21, 174b/13
 h.+ya(cemī'-i hükemā) 165a/07

h.+ya(re'īsü'l-hükemā) 163a/13,
184a/17

h.+yıla 157a/20

hüküm Ar. Emir, buyruk, hüküm. Krş.

hüküm

h.+i+kıl- 215b/12

h.+i Süleymāni 181a/13,
183b/13

h.+it- 154a/20, 186a/03,
186a/15, 196b/02, 196b/10, 196b/11,
200b/15, 207a/16, 220a/17, 220b/14

h.+ile 147a/02, 186b/06

h.+in 149a/14

h.+inde 185b/08

h.+ine 166b/07, 176b/17,
178a/02, 180a/19, 180b/04, 183b/05,
194b/04, 197a/18, 198b/16, 199b/04,
199b/10, 214b/13, 216b/18, 216b/20,
218b/14, 219a/08, 222a/08

h.+üme 201b/14

h.+ün 169b/06

h.+ünde(cemī'-i hüküm) 163b/21,
164a/01

h.+üne 164b/10, 164b/18,
166b/18, 213a/10

hükümet Ar. Devlet.

h.+üm 172a/20

hüküm Ar. hüküm Emir, buyruk, hüküm.
Krş. **hüküm**

h. 194b/03

h.+et- 213a/09

h.+eyle- 148b/05, 168a/01

h.+it- 153a/16, 157a/02,
168a/05, 168a/16, 168b/05, 168b/06,
175a/04, 180b/03, 180b/13, 182a/04,
183b/07, 183b/12, 185a/19, 185b/05,
200a/11, 206a/21, 208a/13, 217a/01,
218b/17, 219b/20, 221b/19

h.+it- mi 213b/11

h.+kıl- 147b/04, 151b/21,
162b/11, 197a/14, 198a/16, 220b/10,
227a/10

h.+kıl- gerek 196a/20

hümā Far. Kafdağı'nda yaşadığına
inanılan çok büyük, yırtıcı, efsanevi
kuş.

h. 180a/05

hümām Ar. Himmetli, azimli, gayretli
kimse.

h. 156b/20, 162a/04, 174a/18,
176b/21, 193a/12, 216b/19, 227a/01

h.+(şah-ı hümām ol-) 220b/14

Hümāyūn Periler şahı. Krş. **Hümāyūn-ı
Perīhān, Hümāyūn şāh**

h. 182a/04

Hümāyūn-ı Perīhān Periler şahı. Krş.

Hümāyūn, Hümāyūn şāh

h.+a 164b/01

Hümāyūn şāh Periler sultanı. Krş.

Hümāyūn, Hümāyūn-ı Perīhān

h. 180b/08, 180b/20, 181a/03,
183a/11, 183b/16

h.+a 180b/05

hüner Far. Ustalık, marifet, beceriklilik.

h.+göster- 189b/06

hürmet Ar. Saygı.

h.+i Hāk 207b/09

h.+içün 165b/20

h.+in 218a/21

h.+ün 181a/07

Hüseyn Ar. Hz. Muhammed'in torunu,
Hz. Ali'nin küçük oğlu.

h.+i Kerbelā 146b/13

hüseynī Ar. Türk müziğinin altı
numaralı makamı.

h. 162a/11

hüsn Ar. Güzellik, iyilik. Krş. **hüsün**

h. 177b/18

h.+i 151b/02, 211a/02, 211a/05

h.+i cemāl 211a/07, 211a/10

h.+i çav 151b/01

h.+i kemāl 186a/08
h.+i leylā 151a/03
h.+in 211a/07
h.+ine 151a/21, 151b/06,
178b/03
h.+(Şem‘ā-i hüsni-i cemāl)
151a/20
Hüsrev Metinde geçen Endelûs meliki.
h. 214a/04
hüsrevānī Far. Bir çeşit şarap.
h. 203b/06
hüsün Ar. hüsni Güzellik, iyilik. Krş.
hüsni
h. 177b/13
hüve Ar. Arapça’da üçüncü tekil şahıs
zamiri olup, Arapça klişeleşmiş bazı
sözlerde “Allah” anlamında geçer.
h.+’l-lāhu ehad 178b/16,
196a/04

I, 1

1 Ve Krş. i, u, ü, ve, vü
1. 147a/08, 151b/05, 151b/15,
153a/11, 158a/03, 158a/16, 176b/21,
177b/18, 179b/16, 179b/16, 180b/11,
181a/17, 182b/04, 187a/08, 196b/18,
203b/19, 203b/19, 203b/19, 203b/19,
213b/20, 218a/09, 219a/09, 227a/15
‘İclān-ı təcir Mağrip padişahının oğlu.
1. 150b/10, 150b/13
ıduğı Olduğu. Krş. **idügi**
1.+n 189b/08, 208a/02
ırak Uzak.
1. 195a/04
1.+dan 167b/12, 184a/03
‘ırak Ar. Türk müziğinin en eski
mürekkep makamı.
1.+1 162a/11

ırlat- Terennüm ettirmek, şarkı
söyletmek

1.-up 158a/02

ırmak Irmak.

1. 158a/03

1.+1 194b/09, 198b/19, 199b/03

1.+larda 216a/19

1.+uñ 171b/03, 171b/04

İşfahānī İsfahan şehriyle ilgili.

1. 192a/16

ışmarla- Bir şeyin hazırlanmasını,
alınmasını veya getirilmesini bir
kimseden istemek, sipariş etmek.

1.-dı 221b/05, 221b/08, 221b/09,
221b/13, 222a/02

1.-mışdur 157b/03

ışşı Sıcak.

1. 154a/07, 154a/16, 216b/01

1.+eyle- 154b/10

1.+ol- 154b/04

ışık Demir başlık, miğfer.

1.+ıla 190a/18, 192a/16

1.+ın 192a/18, 192a/20

1.+ların 212b/15

ışıklık Demir başlık, miğfer.

1.+ın 189b/12

ışıt- Parlatmak.

1. 152b/05

1.-dum(diş ışıt-) 220a/13

‘ışk Ar. Sevgi.

1. 151a/04, 151a/07, 177a/13,
182b/06, 209b/07, 210b/21

1.+(rumüz-ı sırr-ı ‘ışk) 209b/10

1.+a 209b/04, 210b/16

1.+dan 151b/08, 211a/16,

211a/19, 211b/03

1.+1 177a/13, 177a/15

1.+ıla 170a/11

1.+ıla(yed-i ‘ışk) 211a/07

1.+ına 146b/10, 211b/16,

212a/01

1.+ından+it- 210a/19
 1.+muñ 151a/02
 1.+um 211a/10
‘ıyş Ar. Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme.
 1. 155a/12, 163a/13
 1.+it- 178b/13, 227a/06
 1. u nüş it- 161a/01, 161a/14
 1. u nüş kıl- 199b/20
 1.+uñda 161a/06
ızlāl Ar. Doğru yoldan çıkarma, saptırma, azdırma.
 1.+it- 166b/02
ıztırāb Ar. Acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.
 1. 181b/21, 186a/20
 1.+um 211a/11

İ, i, í, ĩ

i Ve Krş. **ı, u, ü, ve, vü**
 1. 146b/08, 151b/15, 162a/14, 169a/06, 177a/08, 179b/18, 183b/01, 194a/17, 203b/19, 203b/19, 210a/04, 212b/08, 219a/16
‘ibād Ar. Kullar.
 1.+(rabbü’l-‘ibād) 193b/01, 196a/10, 203b/12
‘ibādet Ar. Allah’ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma.
 1. 196a/11, 227b/20
 1.+den kıl- 194a/17
 1.+eyle- 210a/06
 1.+i Hāk 167b/10, 194a/15
 1.+i Hāk 149b/20
 1.+içün 182a/21
 1.+ile(faẓīlet-i ‘ibādet) 196a/15
 1.+it- 167a/16, 167a/16, 167a/18, 228a/06

1.+kıl- 161a/01, 167a/15, 175a/15
‘iber Ar. İbretler.
 1. 177a/19
 1.+ol- 162a/15
iblīs Ar. Şeytan.
 1. 163b/15, 164a/02, 164a/05, 164a/16, 164a/17, 164a/20, 164b/03, 164b/17, 165a/07, 165a/15, 165b/01, 166a/08, 166a/19, 166b/03, 166b/04, 166b/10, 194a/12, 194a/14, 195b/15, 196a/10, 198a/10, 207a/10, 207a/11, 213b/21, 216a/02, 216a/03, 216a/14, 218a/18, 218a/19, 219b/06, 222a/08
 1.+den 164a/10, 164b/19, 200a/15
 1.+e 164b/15, 165b/08, 166a/10, 199b/12, 221a/06
 1.+i 164a/02, 164a/12, 164a/15, 164a/20, 164b/12, 164b/18, 165a/02, 165a/06, 165a/07, 165a/08, 165a/12, 165a/19, 165a/20, 165b/12, 165b/15, 166a/18, 166b/06, 166b/12, 166b/19, 168b/14, 194a/12, 197b/21, 222a/09, 222a/12
 1.+i dūlīl 215a/06
 1.+i la‘īn 163a/14, 163a/16, 163a/20, 165a/14, 195a/20, 195b/14, 197b/20, 213a/06, 213a/07, 213a/08, 213a/14, 213b/03, 213b/15, 214a/21, 214b/21, 218a/03, 218a/16, 219a/19
 1.+i merdūd 216b/21
 1.+i pūr-telbīs 164b/10, 164b/11, 177b/05, 195b/20, 198a/13, 221b/11
 1.+i pūr-telbīs-i ‘anīd 163b/10
 1.+i pūr-telbīs-i bī-dīn 179b/05
 1.+i recīm 195b/02, 219a/21
 1.+i şeytān 220b/11
 1.+(la‘īn-i iblīs) 163b/02, 163b/03, 163b/06

i.+ü pür-telbīs 164a/01
i.+ü telbīs 164a/02, 164b/16
i.+ün 165b/01, 165b/07,
194a/01, 194a/13, 220b/10
i.+ündür 220a/03
iblis-veş Ar., Far. İblis gibi.
i. 182b/01
İbrāhīm Ar. Hz. İbrahim.
i. 164b/20, 215a/19
i.+(cedd-i İbrāhīm Ḥalīl)
146b/09
i.+e(İbrāhīmü Ḥalīl)196b/12
i.+i ḥalīl 197a/03, 198a/14,
198b/13, 219b/19
i.+ü ḥalīl 196b/12, 198a/14,
198b/13, 219b/19
ibrām Ar. Can sıkacak derecede ısrar
etme, üstüne düşme.
i.+kıl- 151a/12
‘ibret Ar. Bir olaydan çıkarılan göz
aşı, uyarıcı ders.
i. 171b/18, 197b/01, 227a/20
i.+al- 161a/06, 161a/10
i.+e var- 172b/17
‘ibretu’l-lāh Ar. Allah’ın ibreti.
i.+ı 228a/04
ibtidā Ar. ibtidā’ Başlangıç.
i. 147a/03, 185b/03
i.+dan(kıṣṣa-i ibtidā) 208b/20
i.+yi ‘ālem 215a/09, 218b/19
İcād Ar. Vücuda getirme, getirilme.
İ.+a getir- 197a/01
İ.+it- 175b/06
icāzet Ar. İzin, müsaade.
i. 186b/14, 188a/14, 195b/02
i.+al- 166b/14, 221a/12
i.+i ḥākānī 187a/02
i.+i Sām-ı süvār 187a/04
i.+ile 189a/12
i.+ünle 186b/14
i.+vir- 215b/17

icrā Ar. icrā’ Yapma, yerine getirme.

i.+bul- 147a/06

ictimā Ar. Bir araya gelme, toplanma.

i. 162a/16, 169a/13

i.+i 169a/03

iç 1. Herhangi bir durumun, cismin veya
alanın arasında bulunan yer, dahil.

i.+i 151b/13, 171b/10, 176a/07,

213a/18, 226b/04, 227b/02

i.+in 172a/03

i.+inde 149a/19, 152a/21,

155b/14, 155b/20, 156a/03, 156a/08,

156a/13, 156b/17, 157a/17, 159b/14,

161b/10, 164b/06, 165b/08, 165b/09,

167a/01, 167a/05, 167a/15, 170a/06,

173a/18, 174b/18, 175a/05, 177a/13,

177a/13, 177b/13, 177b/18, 178a/11,

179b/04, 179b/13, 180b/08, 180b/18,

182a/06, 186a/08, 186a/21, 187b/04,

189a/05, 191b/06, 196b/19, 197a/13,

201b/04, 203a/20, 203b/18, 206b/03,

207b/18, 210b/03, 211a/02, 212b/04,

212b/09, 213a/12, 213a/17, 213b/01,

214b/18, 215b/01, 216a/15, 216a/18,

216b/02, 217b/05, 219a/18, 221b/10,

224b/02

i.+indeki 168a/20, 174a/19

i.+inden 163b/12, 174b/18,

175a/07, 175b/14, 175b/14, 191a/04,

195a/16,

i.+indeyiken 202b/12

i.+ine 147b/13, 154a/06,

154a/16, 155b/19, 165a/09, 168a/02,

171b/19, 172a/02, 175b/13, 175b/17,

176b/09, 180b/07, 181b/18, 188b/11,

203a/19, 204b/19, 209a/20, 222b/11,

227a/05

i.+lerini 194a/01

2. Kabuğu veya bir dış kısmı bulunan
yiyeceklerin bunların arasında kalan
yenir kısmı.

i.+i 167a/13

3. Nesnelerin arasında bulunan kimse veya nesne.

i.+i 200b/18

i.+inden 200b/18

4. İnsan veya nesnelerin meydana getirdiği topluluklarda ara.

i.+inde 150b/10, 158a/16, 167a/17, 167a/17, 168a/11, 178a/15, 178b/19, 181a/10, 209b/15, 218b/08, 228a/17

i.+ine 194b/12, 221b/11,

5. Oyuk cisimlerin boşluğu.

i.+inde 181a/17, 213b/20,

i.+inden 195b/05

i.+ine 185a/09, 195b/08, 224a/06, 224b/01

6. Gönül, kalp, yürek, vicdan.

i.+üme 211a/11

i.+ümüzde 155a/05, 223b/17

iç- İçmek.

i.-di 161a/12

i.-diler 208a/14, 208b/13

i.-düm(and iç-) 206b/14

i.-e 154b/16, 156a/04, 208b/05, 227a/19

i.-er 185a/06

i.-erken 150b/17

i.-medi 150b/19, 208a/16

i.-mege 203b/01, 203b/10

i.-mekde 177b/04

i.-memiş+idi 203b/02

i.-meyesiz 208a/18

i.-meyince 208a/19

i.-mezler 208a/20

i.-se(and iç- gerek) 220a/12

i.-üp 161a/01, 161a/18, 171a/16, 175a/14, 199b/20, 208b/05, 216a/07, 227a/07

içerü İçeri.

i. 147b/13, 158b/11, 173b/15, 178a/17, 184a/14, 184a/14, 195a/14

içil- İçmek işi yapılmak.

i.-di 175a/16

içre İçinde, arasında, -de.

i. 147a/04, 149a/02, 152b/04, 153a/20, 153a/21, 156b/19, 159b/03, 160b/03, 163b/14, 165a/02, 166a/01, 166a/05, 166a/05, 169b/11, 172b/09, 173a/03, 173a/17, 175a/03, 185b/11, 185b/15, 185b/21, 186a/15, 186a/15, 186a/20, 189a/08, 189a/09, 193a/19, 196b/15, 200b/03, 203b/11, 204b/06, 207a/01, 207b/05, 208a/02, 208b/11, 211a/05, 211b/08, 217b/07, 220a/06, 220a/16, 224a/08, 227a/04, 227b/06

içün İçin, sebep bildirir; sebebiyle, -den ötrü, -den dolayı.

i. 149b/09, 157a/03, 180b/09, 196a/05, 199b/03, 203a/09, 209a/11, 209b/16

içür- İçme işini yaptırmak, içmesini sağlamak.

i.-e 155b/20

i.-eler 154a/19

i.-mek+gerek 154a/09, 154a/11, 154a/13

i.-meyicek 208a/19

i.-seler 154b/15

i.-sünler 208b/01

i.-üp 150b/09

İd Ar. Bayram.

i.+ -i mübârek 228b/08

idin- Edinmek, sahip olmak. Krş. **edin-**

i.-di(haş idin-) 171a/16

i.-di idi(kulağuz idin-) 157b/08

i.-miş-idi(hamâyil idin-) 219b/14

i.-miş-idi(heykel idin-) 219b/14

idrāk Ar. Anlayış, akıl erdirmek.

i. 146b/05

i.+vir- 177a/07

İdrīs Ar. Şit Peygamber'den sonra gelen, ilk defa elbise diken, rakam ve yazı yazan peygamber.

- i. 164a/17, 186a/09
- i.+(nakl-i İdrīs) 173a/17
- i.+i Nebī 155a/06, 184a/20
- i.+içün 166a/05
- i.+ün('ilm-i İdrīs) 165b/21

İdrīs-nāme Kitap adı.

- i.+de 185b/08

idügi İdüğü, olduğu. Krş. ıduğı

- i.+n 224a/01

ifrād Ar. Ayırma.

- i.+dan 197a/14

ifrāk Ar. ifrāğ Kalıba dökme.

- i.+ı ol- 208b/11

ifrāt Aşırı gitme, ölçüyü aşma.

- i.+ıla 184b/11

'ifrīt Ar. Doğu masal ve efsanelerinde, çok kötü ve çok korkunç cin.

- i. 163b/20, 168a/13, 199b/08, 200b/14, 201b/13
- i.+ (Dekdāk-i 'ifrīt) 217a/14
- i.+(Şekāk-i 'ifrīt) 217a/14
- i.+(Żakżāk-i 'ifrīt) 217a/14
- i.+e(Şalşāl-ı 'ifrīt)198b/11
- i.+idi (İstihlāk-i 'ifrīt) 217a/14
- i.+ler 165a/05, 183a/15

ifṭār Ar. Oruç açma.

- i.+kıl- 177b/21, 188b/14

igen Çok, pek fazla.

- i.+de 184b/13
- i.+ol- 208b/10

igīt Güçlü ve yürekli, kahraman.

- i.+ leridi 216b/12

igne İğne.

- i. 222a/05
- i.+si 191a/16, 191b/18, 192b/08

iğvā Ar. iğvā' Azdırma, azdırılma, baştan çıkarma, yolunu şaşırtma, ayartma.

- i.+it- 195b/18
- i.+kıl- 166b/01
- i.+şal- 166a/11
- i.+sı 167a/06
- i.+sından 201b/18
- i.+vir- 163a/15, 163a/19,

163b/03, 163b/11, 164a/02, 165a/10, 166a/11, 166a/20, 166b/04, 177b/08, 196b/19, 200a/13, 213a/21, 213b/03, 213b/05, 218a/20, 221a/02, 221a/05, 221a/04

İğvāl-i dīv Pehlivan devlerden biri.

- i. idi 217b/04

ihānet Ar. Hıyanet, hayinlik.

- i.+it- 228a/06

ihāta Ar. Kuşatma, sarma.

- i.+it- 183a/10
- i.+kıl- 183b/20, 221a/18, 221a/20

ihbār Ar. Haber verme, bildirme.

- i.+ı 177a/20

İhdinās Metinde geçen şeyatin kavminin ulularından biri.

- i. 213b/15, 218a/16

ihlāş Ar. Temiz sevgi ve yürekten bağlılık.

- i.+ı 147a/08
- i.+ıla 201b/09

ihmāl Ar. Gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, önemsememe.

- i.+it- 149b/10

ihrāc Ar. Çıkarma, dışarıya atma.

- i.+ol- 196b/21

ihşān Ar. 1. İyilik etme, iyi davranma.

- i.+bil- 174b/03

2. Bağışlama, bağışta bulunma.

- i.+kıl- 196b/18, 196b/19

ihṭirāz Ar. Çekinme, sakınma.

- i.+it- 167b/10
iẖtiyāc Ar. Gereksinim.
 i.+ı 174b/11
 i.+uñ ol- 210b/17
iẖtiyār Ar. Yaşlı, pir.
 i. 171b/16
iẖtiyār Ar. Seçme, seçilme.
 i. 148a/13
 i.+it- 149a/08, 156a/03, 156a/13, 156a/18, 156b/06, 185a/19, 185a/20
 i.+kıl- 155b/15, 155b/20, 156a/08
 i.+uñla 181a/05
iẖtiyārsuz Elinde olmadan, gayriiẖtiyarî.
 i. 150b/21, 153a/10, 179b/01
iẖtiyāt Ar. Tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.
 i. 223a/16
 i.+eyle- 195a/03
iẖzār Ar. Hazırlama, hazır etme.
 i.+kıl- 155a/09
‘ikāb Ar. Azap, eziyet.
 i. 179a/08
 i.+kıl- 149a/02
iḵbāl Ar. Talih ve baht açıklığı, saadet.
 i.+üñe(baht u iḵbāl) 214b/01
iḵdām Ar. Gayretle çalışma, sürekli uğraşma.
 i.+it- 148a/02
iki Birden sonra gelen sayı. Krş. **ikü**
 i. 151b/09, 152b/10, 153a/01, 154a/12, 154b/14, 155a/18, 156b/10, 158a/20, 159a/16, 159a/18, 159b/08, 162a/20, 166b/15, 169a/07, 169b/10, 171b/03, 173a/05, 175b/04, 178a/09, 187b/11, 187b/12, 190a/18, 191a/03, 192b/16, 195b/07, 195b/09, 196a/14, 201a/09, 201b/01, 201b/09, 201b/20, 202a/01, 202a/06, 202b/04, 202b/08, 202b/13, 203a/11, 204b/12, 204b/18, 205a/13, 205b/19, 212a/14, 218b/06, 222b/11, 224b/12, 226a/20, 226a/20, 227b/18
 i.+bir+di- 191b/13, 192a/11
 i.+si 170a/19, 196b/08, 205a/06, 208a/12
 i.+sin 171b/01, 191b/16, 200b/08, 207b/11
 i.+sini 212a/10
iki biñ İki bin.
 i. 159b/18, 160a/04
 i.+den 148b/13, 148b/14
iki yüz İki yüz.
 i. 160a/5, 171a/03, 203b/14
iki yüz yigirmi İki yüz yirmi.
 i. 171a/01, 171a/02
ikinci İkinci.
 i. 153b/07, 153b/12, 155a/18, 155b/16, 165a/10, 167a/16, 170b/10, 178a/11, 180b/10, 183a/10, 184b/01, 199a/08, 216a/18, 216b/05, 219b/10, 219b/18, 220a/02, 221a/18, 223b/07, 224a/19, 225a/05
ikindü İkinci, öğle ile akşam arasındaki zaman dilimi.
 i. 147b/17
ikişer İki sayısının üleştirme sıfatı, her birine iki.
 i. 195b/08, 212b/03
iklīm Ar. Ülke, diyar.
 i.+e 201a/13
 i.+i 172b/02
 i.+ine 184b/14
 i.+üñ 172a/15
ikrām Ar. 1. Ağır lama, kıymet vererek hürmet etme, saygı gösterme.
 i.+itdi 195b/13
 i.+ıla 169a/16, 178a/18
 i.+kıl- 183b/19
 2. Bağış, ihsan, kerem.
 i.+ıla 155a/08
iksīr Ar. Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme ve benzeri

olağanüstü etkileri olduğuna inanılan
sıvı.

i.+i cevheri 228b/02

ikü İki. Krş. **iki**

i.+müzi 195a/03

il Ülke, yurt, diyar.

i. 215a/04

i.+de 189a/15

i.+den 211a/06

i.+e 211a/06

i.+ini 214a/17

‘ilāc Ar. Bir hastalığı iyi etmek için
kullanılan madde, em, deva.

i. 154a/14, 154a/16, 154a/19,
154b/04

i.+ı 154a/08, 154a/10, 155b/12,
155b/18, 156a/01, 156a/06, 156a/12,
156a/16, 156b/03

İlāh Ar. Allah.

i. 162a/06, 165b/20, 166a/07,
193b/02, 210a/16, 228a/09

i.+a’l-‘ālemīn 201a/14

İlāhī Ey benim Allah’ım, Allah’ım.

i. 177a/11, 182a/10, 201a/10,
201b/10, 201b/11, 201b/19, 202a/10,
202a/12, 202b/09, 202b/15, 202b/16,
227b/17, 227b/19, 227b/20, 227b/21,
227b/21, 228a/01, 228a/01, 228a/01,
228a/02, 228a/02, 228a/02, 228a/03

i’lām Ar. Bildirme, anlatma.

i. 147a/03

i.+it- 157a/15

ilçilik Elçilik.

i.+e 206b/10

Ildırım Han bin Muḥammed bin Murād
Yıldırım Beyazid.

i. 146b/15

ilerü İleri, öne doğru, ileri doğru.

i. 159b/14, 160a/19, 170b/19,
176a/19, 193a/08, 223a/08, 224a/13,
225a/12, 225a/17, 226a/16

ilet- Götmek veya getirmek,
ulaştırmak, eriştirmek. Krş. **ilt-**

i.-diler 184a/10, 195a/04

i.-düginden 187b/07

i.-düm 197b/08, 219b/19

i.-esiz 221b/07

i.-mege 188a/11

i.-sünler 180b/02

i.-üp 164b/06, 200a/18, 207a/18,
220a/10

i.-ür 164b/16, 184b/14

i.-ürem 188a/08

iley Huzur, ön, kat, yan.

i.+ümden 187a/15

i.+ünde 227b/18

ilhāḥ Ar. Üstüne düşme, can sıkacak
şekilde ısrar etme.

i.+it- 151a/12, 185b/06, 187a/03,
188b/03

ilik Kemiklerin iç boşluklarını dolduran
yağlı madde.

i.+ine 154a/17

‘ilm Ar. ‘ilm Bilim. Krş. **‘ilm**

i.+dür 206b/02

ilk yaz İlkbahar, bahar.

i. 185a/06

illā Ar. 1. Ne olursa olsun, hangi şartta
olursa olsun, her hâlde. Krş. **ille**

i. 149a/17, 198b/02, 211a/21

2. Hele, özellikle.

i. 158a/15, 165a/02

illā ki Ar., Far. İlle. Krş. **illā kim**

i. 152a/05, 153b/04, 165a/16,
166a/19, 167a/02, 167b/11, 178b/19,
179b/01, 184b/08, 187b/11, 196b/11,
197a/14, 197b/21, 198a/20, 200b/12,
205a/11, 205b/07, 205b/14, 210b/19,
211a/16, 215b/06, 217b/20, 217b/20

illā kim İlle. Krş. **illā ki**

i. 149a/10

ille Ar. illā İlla. Krş. **illā**

i. 199b/13
illet Ar. Kusur, hastlık.
 i. 154a/01, 154a/04, 154a/06, 154a/15, 154a/18, 154b/01, 155a/14, 155a/21, 155b/01, 155b/03, 155b/17, 155b/21, 156a/05, 156a/11, 156b/01, 157a/05
 i.+(sebeb-i 'illet) 155a/02
 i.+i 155a/15, 155a/18, 155a/19, 155b/02, 155b/03, 155b/06
 i.+i+ol- 156a/16
 i.+in 155b/10
 i.+in(sebeb-i 'illet) 157a/01
 i.+ün 155b/11
'illîn Ar. 'illiyyîn Cennetin ve gökyüzünün en kutsal, en yüksek tabakası.
 'i.+kıl- 193a/14
'ilm Ar. Bilim. Krş. **'ilim**
 i. 150b/15, 164a/15, 164a/16, 224b/15, 224b/15
 i.+e'l-yakî'n 179a/04, 208a/06
 i.+i 165a/13, 173a/18, 213a/19
 i.+i hikmet 155a/03, 155a/05, 155a/06, 157a/20
 i.+i İdrîs 165b/21
 i.+i uşurlâb 149a/07, 186a/05
 i.+i vir- 165b/19
 i.+ile 149a/09, 152a/01, 152a/02, 154b/21, 173b/01, 206b/03, 224a/01
 i.+inde 148a/20, 224a/08
 i.+inden 195b/03, 202a/10
 i.+ine 157a/02, 176b/11
 i.+ü gayb 213b/12
 i.+ü hey'et 202a/14
 i.+ü hikmet 164a/15, 173a/12, 182b/19, 202a/11, 202a/13, 202a/14
 i.+üm 186a/06
 i.+ün(ehl-i 'ilm) 154b/21
 i.+ün(muḥîṭ-i 'ilm) 147a/04

i.+ünile 202a/10
ilt- İletmek, Götürmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek. Krş. **ilet-**
 i.-elüm 184a/08, 195a/02
 i.-em 207a/14
 i.-esiz 221b/19
 i.-evüz 198a/03
 i.-üp 164b/10, 183b/13, 203a/02
 i.-üp 157b/15
 i.-ür 214b/18
iltifât Ar. İlgi gösterme, rağbet etme.
 i.+it- 187a/16, 210a/20
İlyās Ar. İsrailoğullarına gönderilen peygamber.
 i. 183b/07
'İmālaka Ar. Amālīka Sina yarımadasında yaşadığı sanılan bir kavim. Krş. **'İmālīka**
 i. 182b/21
'İmālīka Ar. Amālīka Sina yarımadasında yaşadığı sanılan bir kavim. Krş. **'İmālaka**
 i. 214a/03
imam Ar. Önde bulunan kimse, önder.
 i. 162a/06
'imāme Ar. Sarık.
 'i.+-i Ḥalîl 182b/09
İmān Ar. Allah'a inanma, dini inanç.
 i. 176b/15, 202b/10
 i.+(ehl-i İmān ol-) 176b/16, 176b/16
 i.+a gel- 147b/01
 i.+dan 162a/07
 i.+dandur 157b/08
 i.+getür- 185b/03
 i.+göster- 185b/02
'imāret Ar. Bir yeri bayındır ve mamur etme, bayındırlık.
 i. 227b/11
 i.+itdür- gerek 218b/11

imdi Şimdi, artık, o halde, öyleyse.
 i. 147b/10, 148b/04, 152b/05, 154a/06, 157b/10, 158b/19, 160a/07, 162a/15, 163a/05, 163b/04, 165a/03, 166a/13, 166b/12, 169b/09, 176b/09, 176b/14, 176b/18, 180a/13, 183b/08, 185a/11, 190a/12, 190b/09, 191b/02, 191b/04, 192b/06, 193a/11, 197a/19, 198a/09, 198a/17, 198b/17, 207a/12, 209a/08, 209b/20, 210b/06, 211b/05, 212a/03, 212b/21, 218a/04, 219a/20, 220b/05, 221a/07, 222a/11

imlā Ar. imlā' Yazım.
 i.+kıl- 228a/11

imtiḥān Ar. Tecrübe etme, sınama, deneme.
 i. 155a/04
 i.+it- 178a/01, 200a/21, 200b/01

imtişāl Ar. Boyun eğip itaat etme, emre uyma.
 i.+it- 199b/04

in En, genişlik. Krş. en
 i.+i 151b/17
 i.+inden 171b/11

in- 1. Kaplamak, basmak, çökmek. Krş. **en-**
 i.-di 173a/04
 i.-erse 221b/07
 i.-se 220a/19

2. Aşağıya doğru gelmek.
 i.-di 188b/12, 225a/10, 225a/18
 i.-üp 181b/12, 196b/21, 225b/17

3. Vurmak.
 i.-di 190a/18
 i.-erken 191a/03

4. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.
 i.-diler 188b/04, 203a/19, 204b/19
 i.-üp 188b/02
 i.-dük 194b/12

i.-düm 150b/17
 i.-en 150a/11, 226a/08
 i.-üp 147b/16, 171a/12, 174a/13, 189b/11

5. Aşağıya doğru sarkmak.
 i.-en 226a/08
 i.-icek 226a/05, 226a/09
 i.-miş 225b/05
 i.-üp 225b/07, 225b/15
 i.-üp+çur- 225a/10

‘inād Ar. Direnme, ayak direme.
 i.+it- 167a/18, 167a/19

in’ām Ar. Lutuf, ihsan.
 i.+it- 166a/06

‘inān Ar. Dizgin.
 i.+ın 188b/12

‘inān-keşīde Fr. Dizgin çekmek.
 i.+it- 192a/18

inan- Güvenmek, inanmak.
 i. 150a/10, 197a/07, 201a/06
 i.-a 205b/11
 i.-dum 198a/14
 i.-madılar 220b/10
 i.-mayup 180a/17, 208a/05
 i.-maz 205b/15
 i.-mışıdum 227a/05
 i.-up 159a/13, 207b/08, 208a/05, 212b/16

īnast Far. Bu.
 ī.+155b/16, 155b/20, 156a/04, 156a/10, 156a/15, 156a/19, 156b/07

‘ināyet Ar. Lutuf, ihsan, iyilik.
 i. 227b/20
 i.+i 209a/06
 i.+i Hāḫ 149a/17
 i.+i Huzā 228a/14
 i.+inde 225b/09
 i.+it- 152b/04, 163b/07, 203b/12, 210a/09
 i.+kıl 162a/06, 193b/04, 199b/15

incel- İnce duruma gelmek.

i.-miş 150a/16

incin- Gönü kırılmak, üzülmek, gücenmek.

i.-di 200a/21

i.-düm 220a/03

i.-e 163a/01

i.-üp 196a/03

i.-ür 156a/06, 168b/09

i.-ürsek 197a/02

incü Bazı kabuklu deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, sert, küçük, sedef renginde süs tanesi, inci.

i.+ye 173b/09

incük Baldır.

i.+in 154b/17

i.+leri 217a/09

indür- 1. Yukarıdan aşağıya doğru gelmesini, inmesini sağlamak, indirmek.

Krş. **endir-, endür-**

i.-diler 181b/11, 184a/07

i.-düp 161a/02

i.-e 196b/20

2. Aşağıya doğru sarkıtmak, salmak

i.-üp 148b/09

infî'āl Ar. Gücenme, darılma.

i.+çek- 203a/07

i.+it 177a/12

İnkıṭā'-ı cind Şeytan'ın askerlerinden biri.

i. 218a/15

ins Ar. İnsan.

i. 162b/08, 162b/11, 163b/02, 163b/20, 164a/04, 164a/07, 164a/09, 164b/19, 165a/01, 166a/08, 166a/11, 167a/09, 168b/11, 173a/04, 174a/18, 178b/11, 180a/19, 182a/18, 182a/21, 182b/14, 183b/01, 183b/04, 196b/02, 197a/17, 198a/16, 198b/15, 199b/10, 200b/13, 201b/13, 206b/04, 213b/12, 214a/02, 214a/12, 215b/03, 218b/03,

218b/08, 219a/05, 219a/09, 219b/20, 220a/07, 220a/17, 220b/03, 220b/08, 220b/14

i.+(‘adū-yı ins) 219b/02, 219b/03

i.+(emīr-i ins) 157a/14, 164b/18

i.+den 213b/12

inşāf Ar. Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet

i.+vir- 220a/12, 227b/13

insān Ar. İnsan, adam.

i. 151a/10, 165a/05, 168a/11, 171a/18, 186a/16, 195a/01, 201a/17, 218b/15, 219a/08, 226b/16

i.+(ḥāk-i insān) 214a/19

i.+(kāleb-i insān) 173a/11,

173a/19

i.+(müvekkel-i insān) 168a/09

i.+(nesl-i insān) 220a/18

i.+(şekl-i insān) 185b/13,

186a/08, 200b/15, 213a/04

i.+(‘ulemā'-i insān) 220a/10

i.+a 147b/01, 185a/07

i.+a(memleket-i insān) 151a/18

i.+a(nesl-i insān) 218b/05

i.+dan 172a/05, 179a/01

i.+degüldür 173b/04

i.+dur(ve'l-insān) 215b/20

i.+ı(nesl-i insān) 214a/18

i.+ı ḥākī 218a/20

insān-şūret Ar. İnsan görünüşü, insan şeklinde olan.

i. 217b/19

inşā Ar. İnşā Yazıya dökme.

i.+kıl- 228a/15

in-şā'a'l-lāhu te'ālā Ar. Yüce Allah isterse.

i. 184b/15, 228a/14

intikāl Ar. Miras olarak kalma, irsiyet yoluyla geçme.

i.+kıl- 152a/12

intikām Ar. Öç.

i. 206b/21, 209a/08
i.+(şavlet-i intikām) 205b/10
i.+al- 196a/06, 205b/09, 209a/06
i.+eyle- 166a/10
i.+ı 209a/06
i.+ın 206a/20
i.+ın+al- 152a/06, 152a/13,
209a/05
i.+it- 196a/06, 196a/07, 219b/05,
219b/06
i.+kıl- 166a/10
i.+um+al- 197a/19
intizār Ar. Birinin gelmesini, bir şeyin
olmasını bekleme, gözleme.
i.+am 220a/16
i.+çek- 168b/15, 177b/06,
198a/08
i.+ıla 177b/07, 179b/06,
193b/20, 198a/07
i.+la 181b/01
îñle- Acı, üzüntü belirten kesik sesler
çıkarmak.
i.-yüp 150b/20
ir Erken, erken zaman.
i. 186b/01
ir- Erişmek, yetişmek, ulaşmak. Krş. **er-**
i.-di 148a/01, 158a/12, 159b/05,
159b/06, 162b/17, 186a/06, 205a/02,
208b/02, 212b/08, 221a/13, 225a/08
i.-di(süre ir-) 226a/18, 226a/19
i.-di(tevfīk ir-) 162a/09
i.-diler 158a/06, 171b/02,
222a/20
i.-dügi 159b/05, 224a/04,
224a/20
i.-dügi(uca ir-) 172a/21
i.-dügince(‘aql ir-) 178a/06
i.-dükce(‘aql ir-) 173a/12
i.-düm 161b/10, 170a/10,
188a/01
i.-düh(ğavr ir-) 218a/04

i.-e 192a/03
i.-e+gel- 190b/19
i.-ecegi 192a/11
i.-ecek 190b/11
i.-ecekdür 209a/11
i.-eler 179a/04
i.-emez 175b/19
i.-emez(ümīz ir-) 180a/05
i.-e(murād ir-) 179a/13
i.-er 152a/09, 159a/16, 189a/08,
201b/03, 211b/21, 227b/01
i.-er(bahar ir-) 228b/07
i.-esin 168b/10, 207b/15
i.-icek 173a/21, 200b/02
i.-icidür 212b/07
i.-iser 209b/19
i.-iserdür 148b/03, 207b/05
i.-medi 171b/11
i.-medin 172b/11
i.-mesün(żarar ir-) 153b/11
i.-meye 147a/08, 189a/09
i.-meye(cez’ ir-) 186a/09
i.-meye(ecel ir-) 186a/09
i.-meye(halel ir-) 186a/09
i.-meye(nakş ir-) 186a/09
i.-mez 150b/07
i.-mez(‘aql ir-) 217b/14
i.-mezdi 149b/07
i.-miş(żarar ir-) 151b/14,
156b/02
i.-mişdi 227a/01
i.-mişdür 155a/07
i.-se(żarar ir-) 156b/12
i.-se 211b/11
i.-sün 200a/05
i.-üp 158b/01, 159b/17, 160a/01,
161a/20, 197a/06
i.-üp(süre ir-) 224a/06
irādet Ar. İrade.
i.+ile 196a/11
İrān Far. İran, Pers ülkesi.

i. 184a/12, 214a/04, 214b/11
îrāz Ar. Yüz çevirme, kaçınma, başka tarafa dönme.

i.+it- 153b/05, 155b/06,
162b/18, 162b/19, 212b/02
İrem Ar. Efsaneye göre Ad kavmi zamanında, Şeddad tarafından, cennete benzetilerek yapılan bir bahçe olup Şam'da veya Yemen'de bulunduğu söylenir.

i.+(bāğ-ı İrem) 193a/14
‘irfān Ar. Bilme, anlama, biliş.
‘i.+(ehl-i ‘irfān-ı akvāl) 147a/19
‘i.+ı(ehl-i ‘irfān) 193b/16,

210b/08

irk- Toplamak, biriktirmek, yığmak.
i.-üp 174b/09

irgür- Ulaştırmak, eriştirmek.
i.-di 164a/05
i.-em(murādına irgür-) 169b/10
i.-emedüm(fikir irgür-) 219a/02
i.-evüz(mazarrat irgür) 194b/14
i.-i(zarar irgür- bil-) 197a/12
i.-imedüm(zarar irgür-) 219a/01
i.-mege(noğşān irgür-) 207b/12
i.-mek 169b/10
i.-meyüp(zarar irgür-) 147b/01
i.-üp(ḍarb irgür-) 217b/02
i.-ürdi 162b/11

iri Olağandan daha hacimli, büyük.
i.+si 201b/14, 217b/09
i.+sinūñ 217a/15

iril- Erişilmek.
i.-di 223b/14, 223b/15

iriş- Erişmek, ulaşmak . Krş. **eriş-**
i.-di 152b/09, 187a/17, 206a/02
i.-dür 187a/14
i.-e 149a/17, 149a/17, 154b/09
i.-e mi(zelel iriş-) 220a/07
i.-imez 200b/20
i.-meyüp 197a/19

i.-mez 146b/05, 187a/10
i.-ür 147a/16, 147a/16, 213a/18
irk- Toplamak, yığmak, biriktirmek.
i.-üp 203a/07

irkek Erkek. Krş. **erkek**
i. 154b/17, 184b/01, 184b/01,
185b/18
i.+dür 185a/09
i.+i 162b/15, 162b/21, 178b/13,
178b/20, 179a/09, 184a/18
i.+ile 178a/13
i.+inūñ 162b/16
i.+mi 185a/08
i.+midür 182a/14
i.+ol- 182a/17

‘İsā Ar. Dört büyük peygamberden biri.
Kendisine vahiy yoluyla İncil indirilmiştir. Krş. **‘İsī**

i.+(dīn-i ‘İsā) 186b/02
is‘ād Ar. Mesut etme, mutlu ve kutlu kılma.

i.+ımış 224b/15
‘İsī Ar. Dört büyük peygamberden biri.
Kendisine vahiy yoluyla İncil indirilmiştir. Krş. **‘İsā**
i. 211b/07
i.+(nutḡ-ı ‘İsī) 178b/05
i.+(rīḥ-i ‘İsī) 179b/18
i.+ye 228b/05

‘İsī-nefes Ar. İsa nefesli, nefesi İsa gibi.
i. 146b/15

‘İsī-şifat Ar. İsa gibi.
i. 210b/01

İskender Ar. İskender-i Zülkarneyn.
Krş. **İskender bin ‘Abdu’l-lāh bin Dahḡāk ibni Sām ibni Nūḡ, Sikender**
i.+(sedd-i İskender) 183a/15,
187b/14, 189b/20
i.+e(lāf-ı İskender) 215b/04

i.+i 210a/21, 228a/21
i.+i Kübrā 215a/20, 215b/01,
215b/03

i.+ü hākān 183b/05

İskender bin ‘Abdu’l-lāh bin Dahhāk ibni

Sām ibni Nūh Ar. İskender-i
Zülkarneyn. Krş. **İskender, Sikender**
i. 215a/19

İslāmbol boğazı İstanbul boğazı.

i.+nı 215a/20

ism Ar. İsim, ad.

i.+i a‘zam 223b/03

i.+i Hāk 162a/09

i.+içün 166a/06

i.+ü a‘zam 223a/18

ismü’l-lāh Ar. Allah’ın adı.

i. 167a/05

İsrāfīl Ar. Dört büyük melekten
kıyamet kopacağını öttüreceği boru ile
bildirecek olan biri.

i. 196a/19, 219b/06, 220a/04

i.+(hazret-i İsrāfīl) 219b/08

i.+den 196a/12, 196a/16,
196b/05, 219b/08

i.+i a‘zam 197a/08, 197b/15

İsrā’īl Ar. Hz. Yakub’un lakabı.

i. 218b/07

i.+e(kavm-ı İsrā’īl) 186a/21

issi Sahip.

i. 161b/07, 183a/04, 196a/13,
220b/16, 224b/15

i.+nden 171b/05

i.+n 161b/02

i.+nün 171b/16

istād Far. sitād Alma, alış.

i.+kıl- 219b/06

İstahr Cin çavuşlarından biri. Krş.

İstahr

i.+i cin 199a/08

i.+i cinnī 199a/05, 199b/17,
213b/17, 218a/13

i.+i cinni 198b/12

İstahr Cin çavuşlarından biri. Krş.

İstahr

i.+i cinnī 200a/01, 217b/15

iste- 1. Bir şeyin kendisine verilmesini
veya yapılmasını söylemek, dilemek.

i. 210a/05, 210a/06

i.-di 148a/10, 163a/11, 163b/13,
207a/17, 222a/09

i.-dugi 214b/18

i.-duginden 166b/01

i.-dugümüz 149b/13

i.-duk 227b/18

i.-düm

i.-mek+gerek 200b/21

i.-miş 214a/13

i.-r 146b/07, 157a/13, 188b/01,
195b/02, 199b/09

i.-rem 167b/04, 201b/19

i.-riseñ 168b/12, 210a/03,

i.-rseñ 227b/19

i.-rsiz 150a/05

i.-yince 213b/08

i.-yüp 152a/14, 163b/13

2. Evlenmek dileğinde bulunmak.

i.-di 153b/04

3. İstek duymak, arzulamak.

i.-dugine 181b/19

i.-medi 182a/19

i.-mez 151a/04, 151a/05

i.-mezlerdi 162b/09

i.-r 163a/08, 163b/14, 179a/14,
199b/10, 199b/14, 209b/20, 220b/16

i.-rem 177b/21

i.-riseñ 210a/20

i.-rüz 180b/06, 194b/14

i.-sek 185a/08

i.-yicek 187a/01

istiğfār Ar. Tanrı’dan suçlarının
bağışlanmasını dileme.

i.+ı tevbe kı1- 201b/18
İstihlāk İfrit pehlevanlarından biri.
i. +ı ʿifrīt 217a/14
istihsān Ar. Beğenme, güzel bulma, güzel sayma.
i.+kı1- 154b/19, 167b/18, 180b/04
istikbāl Ar. Karşılama.
i.+eyle 160b/09, 189b/05
i.+kı1- 160b/06
istimāʿ Ar. Kulamk verme, dinleme.
i.+eyle- 162a/16
i.+it- 162a/16
2. İşitme.
i.+olun- 194b/15, 198b/13
istimālet Ar. Teselli etme.
i.+ver- 158a/21
ʿișyān Ar. İtaatsizlik etme, baş kaldırma.
i.+(ḥaṭā vü ʿișyān kı1- gerek)
220a/09
iş 1. Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için harcıyarak yapılan etkinlik, amel, çalışma.
i. 157b/10, 158b/07
i.+degül 165b/11
i.+e 190a/08
i.+i 166a/09
i.+i+it- 206b/19
i.+it- 208b/19,
i.+inde 172b/19
i.+işle- 194b/06
i.+ler+gör- 161b/10
i.+ün 200a/09
2. Sorun, konu, mesele, maslahat.
i. 158b/07,
i.+i+it- 198b/03
3. Yarar, çıkar.
i. 166b/02
4. Ortaya çıkan durum, olan veya yapılan şey, hadise, vak'a.
i. 200a/07, 205a/10

i.+den 166a/03, 193a/18
i.+it- 166a/10
i.+üm 219a/03
i.+ün 149a/07
5. Davranış, hareket, fiil
i. 206b/20
i.+i 198b/03
i.+i+it- 159a/08, 198b/03, 198b/04
i.+it- 209b/06
i.+işle- 204a/05
i.+leri 149b/12
6. Meslek.
i.+iydi 150b/11
işāret Ar. 1. Bir şeyi kaş, göz, el, parmak, baş ile gösterme.
i. 169b/01, 184a/03
i.+eyle- 224a/21
i.+it- 160b/01, 172a/10, 195a/04, 208b/02, 208b/05, 211a/19, 211a/20
2. İz, alamet, nişan.
i. 228a/08
i.+dür 173a/14, 173a/14, 226b/16, 226b/17
i.+i 225b/17
i.+it- 173a/15
işbu Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski şekli, işte bu.
i. 149b/17, 152a/20, 161b/09, 172a/13, 173a/04, 173b/11, 176a/14, 185b/11, 193b/09, 193b/12, 194a/19, 197a/06, 210a/09, 210b/01, 211b/08, 222a/11, 226b/20, 227a/05, 227a/07
işde İşte.
i. 218a/05
işit- Duymak. Krş. eşit-
i. 152b/05
i.-di 163a/21, 165b/16 206b/03, 221a/08
i.-e 209b/06
i.-enlerün 171b/18
i.-icek 170b/12

i.-medi(söz işit-) 227a/14
i.-medüñüz mi 218b/12
i.-üp 159b/16, 161a/10, 161a/18,
162b/12, 166a/11, 167b/17, 175a/09,
184a/17, 218a/09

i.-ürüz 163a/04

işik Eşik.

i.+ine 193a/16

işkenbe İşkenbe.

i.+ye 200b/18

işle- Yapmak.

i.-mişdi 224b/14

i.-ye(iş işle-) 194b/06, 204a/05

i.-yen 224a/08, 224b/14

işlet- Bir şeyi, bir kimseyi bir yeri kullanarak veya çalıştırarak yarar sağlamak.

i.-üp 171a/02

işlen- İşlemek eylemi yapılmak.

i.-miş 193a/03, 193a/03

i.-ür 171a/09

‘işret Ar. İçki içme.

‘i.+leri 155a/12

iştehā Ar. iştiḥā’ İstek, meyil.

i.+sı 178b/08

it İt.

i.+ler 174a/11

it üzümü Patlıcangillerden, bazı ilaçların yapımında kullanılan bir yıllık otsu bir bitki.

i. 154a/08

it- Yapmak, işlemek. Krş. **et-**

i.-('ādū it-) 163b/05

i.-(baḥş it-) 227b/10

i.-(bend it-) 228a/03

i.-(cehd it-) 209a/21

i.-(cem' it-) 216a/08

i.-(cennet it-) 228a/05

i.-(çāk it-) 147b/12

i.-(ḥalāş it-) 221a/05

i.-(ḥarc it-) 171a/05, 203a/07

i.-(ḥaş it-) 221a/05

i.-(ḥayır it-) 227b/11

i.-(himmet+it-) 180a/11

i.-(istimā' it-) 162a/16

i.-(ḳabūl it-) 159a/08

i.-(ḳıyās it-) 183b/04, 222a/06

i.-(luṭf it-) 211a/09, 222a/13

i.-(maḳām it-) 147a/13

i.-(muḳadder it-) 228a/04

i.-(müyesser it-) 228a/04

i.-(nāliş it-) 165b/12

i.-(naẓar it-) 227b/14

i.-(nūş it-) 193b/07

i.-(raḥmet it-) 228a/05

i.-(şād it-) 211a/12

i.-(şūr it-) 194a/21

i.-(terk it-) 193a/15

i.-(zinde it-) 228a/03

i.-di(āgāh it-) 179b/01, 184a/16

i.-di(āh it-) 150b/20, 151a/01,

153a/10, 153a/20, 164a/05, 179b/01, 218a/18

i.-di(ārām it-) 188b/13

i.-di('arz it-) 174b/02

i.-di(başın alup git- it-)170a/09

i.-di(bend it-) 191a/06

i.-di(beyān it-) 171a/07,

172b/10, 173b/01, 209a/01, 224a/01, 224a/09, 226b/19

i.-di(cem' it-) 199a/04

i.-di(ceng it-) 209a/04

i.-di(cimā' it-) 179a/19

i.-di(cünbiş it-) 223b/06

i.-di(çāker it-) 218b/14, 222a/08

i.-di(dal it-) 164b/21

i.-di(dār it-) 152a/08, 160b/02, 160b/05

i.-di(da'vet it-) 167a/01, 200b/07

i.-di(dehşet it-) 169b/15

- i.-di(du‘ā it-) 170b/12, 201b/20
i.-di(dūd-ı siyāh it-) 150b/20
i.-di(edā it-) 201b/07
i.-di(efğān it-) 148a/15
i.-di(emir it-) 147b/13, 155b/10, 167b/19, 167b/20, 178a/07, 179b/01, 179b/09, 180b/16, 181a/10, 181b/11, 183b/16, 184a/03, 205b/18, 207a/16, 208b/20, 212a/07, 218a/16
i.-di(emr-i rabbānī it-) 163b/05
i.-di(emr it-) 173b/13, 184a/07, 189a/11, 198b/09, 218a/10
i.-di(ferāmūş it-) 208b/04
i.-di(ferhunde-fāl it-) 177a/08
i.-di(ğazā it-) 165b/21
i.-di(girih girih it-) 190b/17
i.-di(ğubār it-) 227a/17
i.-di(güzer it-) 191a/17, 191b/17, 191b/18
i.-di(haber it-) 221a/18, 221a/19, 221b/04, 221b/16, 221b/18
i.-di(halāş it-) 204b/03
i.-di(halk it-) 184b/06
i.-di(hamle it-) 190a/20
i.-di(hāşıl it-) 167a/17
i.-di(havāle it-) 163b/06
i.-di(helāk it-) 185a/02, 191b/09, 193a/07
i.-di(heves it-) 220b/12
i.-di(hışm it-) 150b/04
i.-di(hilķat+it-) 167a/15, 215a/09, 219b/09
i.-di(hurd u hām it-) 192a/17
i.-di(hük m it-) 200b/15, 207a/16
i.-di(hüküm it-) 157a/02, 168a/05, 168a/16, 168b/05, 168b/06, 182a/04, 183b/12, 185a/19, 206a/21, 208a/13, 217a/01, 221b/19
i.-di(īcād it-) 175b/06
i.-di(ihtiyār it-) 185a/19, 185a/20
i.-di(iķdām it-) 148a/02
i.-di(ikrām it-) 195b/13
i.-di(ilhāh it-) 185b/06, 188b/03
i.-di(‘inād it-) 167a/18, 167a/19
i.-di(‘ināyet it-) 152b/04, 163b/07
i.-di(işāret it-) 160b/01, 172a/10, 208b/02, 208b/05
i.-di(iş it-) 198b/03, 198b/04
i.-di(ķahr it-) 163b/10
i.-di(ķarār it-) 153a/09, 182b/13, 183a/18, 183a/19, 213a/05
i.-di(ķaşd it-) 163a/13, 177b/19, 206b/17, 221a/03
i.-di(ķuvvet it-) 191b/13, 191b/17
i.-di(lāl it-) 164b/20
i.-di(mağbūn it-) 203b/07
i.-di(mekr it-) 205b/16
i.-di(men‘ it-) 190a/16, 190a/20, 190a/20, 190a/21, 191a/09, 191a/11, 191b/03, 191b/08, 191b/08, 191b/14, 192a/12, 192a/21, 192b/02, 192b/03, 192b/13, 192b/13, 192b/20
i.-di(muķadder it-) 228a/13
i.-di(musahħar it-) 218b/13
i.-di(müyesser it-) 228a/12
i.-di(naķl it-) 171b/14
i.-di(nāliş it-) 166a/12
i.-di(naşīħat it-) 209b/06, 209b/07
i.-di(nazar it-) 147b/11, 176a/20, 178a/21, 189b/20, 191a/09, 192a/21, 208a/05
i.-di(nidā it-) 160b/02, 160b/03
i.-di(niyāz it-) 166a/17
i.-di(nūş it-) 208b/06
i.-di(pūr-tāb it-) 191a/01, 191a/04, 191b/13, 191b/14, 192a/03, 192a/04
i.-di(rāh it-) 218a/18

i.-di(rahim it-) 207b/08
 i.-di(rahmet it-) 182a/20
 i.-di(red it-) 193a/05
 i.-di(re'y it-) 147a/03
 i.-di(rihlet it-) 153a/14
 i.-di(şabır it-) 181b/20
 i.-di(secde-i şükür it-) 206b/16,
 206b/17
 i.-di(seyir it-) 161a/21
 i.-di(silāh-şörlük it-) 192a/06
 i.-di(siyāh it-) 153a/10
 i.-di(su'āl it-) 154b/03, 167a/10,
 167a/13, 171a/09, 187b/05, 187b/06,
 210b/11
 i.-di(sükūt it-) 211a/15
 i.-di(süleymānlık it-) 215a/10,
 215a/11
 i.-di(şerh it-) 154b/01
 i.-di(şükr it-) 202b/05
 i.-di(şükür it-) 202b/04
 i.-di(ta'accüb it-) 213a/15
 i.-di(tahsīn it-) 216b/21,
 217a/01, 226a/02, 227b/07
 i.-di(takrīr it-) 211a/07
 i.-di(ṭaleb it-) 189a/05, 190b/13,
 192a/06
 i.-di(taşvīr it-) 211a/07
 i.-di(ta'zīm it-) 195b/13
 i.-di(tebessüm it-) 179a/21
 i.-di(te'essüf it-) 208a/05
 i.-di(teftīş it-) 153a/11, 213a/20
 i.-di(te'kīd it-) 221b/06
 i.-di(tekli'f it-) 208b/02, 208b/04
 i.-di(tenbīh it-) 221b/12,
 221b/17, 221b/21
 i.-di(te'shīr it-) 153b/01, 153b/02,
 163a/12, 163a/13
 i.-di(teşbīh it-) 211b/07
 i.-di(tezyīn it-) 183b/13
 i.-di(vay it-) 193b/12

i.-di(verhem it-) 198b/01
 i.-di(zār it-) 219a/20
 i.-di(zulüm it-) 211a/17
 i.-digüm(günāh it-) 201a/14,
 201a/15
 i.-diler(āferīn it-) 160a/14,
 223b/13, 226a/21
 i.-diler(āh it-) 182a/08
 i.-diler('arz it-) 157b/02, 178a/09
 i.-diler(ber-dār it-) 186b/12
 i.-diler(beşāret it-) 184a/04
 i.-diler(buhūr it-) 176a/04,
 181a/17
 i.-diler(cem' it-) 199a/02
 i.-diler(ceng it-) 159b/08,
 160a/09, 187b/20, 187b/21
 i.-diler(cū it-) 159a/13
 i.-diler(cüst it-) 159a/13
 i.-diler(danışık it-) 148a/17
 i.-diler(defin it-) 161a/03
 i.-diler(halvet it-) 179b/01,
 179b/02
 i.-diler(hamle it-) 150b/01
 i.-diler(hāzer it-) 215a/02
 i.-diler(hāzır it-) 179b/02
 i.-diler('ıyş u nūş it-) 161a/01,
 161a/14
 i.-diler(ihāṭa it-) 183a/10
 i.-diler(işāret it-) 195a/04
 i.-diler(ittifāk it-) 197b/21
 i.-diler(karār it-) 182b/19
 i.-diler(kör it-) 187b/21
 i.-diler(meşveret it-) 194a/05
 i.-diler(nāliş it-) 182a/11
 i.-diler(naşıhat it-) 165b/15
 i.-diler(secde-i şükür it-) 203a/04
 i.-diler(su'āl it-) 195a/19
 i.-diler(sükūt it-) 185b/01
 i.-diler(şikāyet it-) 164a/05
 i.-diler(şükr-i Yezdān it-) 202a/03

- i.-diler(ta'accüb it-) 195a/19
i.-diler(tahsîn it-) 223b/13
i.-diler(tazarru' it-) 202b/21
i.-diler(teferrüc it-) 171b/08,
181b/07
i.-diler(ţoy ı düğün it-) 170a/01
i.-diler(ziyâfet it-) 213b/21
i.-dilerdi(nâliş it-) 148b/12
i.-dise(beyân it-) 155b/10
i.-dise('inâyet it-) 210a/09
i.-dise(muḳadder it-) 209b/16
i.-dise(taḳdîr it-) 207b/05
i.-diyse(beyân it-) 157a/01
i.-diyse(niyâz it-) 166b/06
i.-dügi(fitne it-) 163a/19
i.-dügi(günâh it-) 201a/16,
201b/20
i.-dügi(hışm it-) 149b/12
i.-dügi(i'râz it-) 153b/05
i.-dügi(i'tibâr it-) 179a/11
i.-dügi(ḳaşd it-) 206a/18
i.-dügi(muḳadder it-) 149b/12
i.-dügi(ne it-) 172b/13
i.-dügi(tevbe it-) 201a/17,
202a/20
i.-dügince(dâr it-) 152b/02
i.-dügince(gîr it-) 152b/02
i.-dügince(zâr u feryâd it-)
150b/21
i.-düginden(havf it-) 204a/18
i.-düginden(hayr u şer it-)
208a/03
i.-düginden(helâk it-) 187b/08
i.-dügine(feza' ü ceza' it-)
206a/09
i.-dügine(hande it-) 206a/06
i.-dügine(hizmet it-) 176b/17
i.-dügünüñ(nevâht it-) 185b/21
i.-dügümüz(zıkr it-) 164b/07
i.-dügüñ('aṭâ it-) 201b/11
i.-dügüñ(cem' it-) 216a/10
i.-dügüñ(in'âm it-) 166a/06
i.-dügüñ(niyyet it-) 215b/15
i.-dügüñ(zâr u efġân it-) 151a/03
i.-dügüñce(da'vet it-) 165a/08
i.-dügüñden(naşıhat it-) 198a/20
i.-dük(i'lâm it-) 157a/15
i.-dük(ittifâḳ it-) 197b/09
i.-dük(naḳar it-) 195a/10
i.-dük(rivâyet it-) 179b/04,
179b/05
i.-dük(teklîf it-) 150b/19
i.-dük(zıkr it-) 203b/06
i.-dükden(gusul it-) 156a/09,
156a/14
i.-dükden(nazar it-) 206b/04
i.-düklerin(hulḳ it-) 178a/14
i.-düklerine(naḳil it-) 200a/20
i.-düklerini(yavuz it-) 208a/01
i.-düm(her ne dilerse it-)
172a/19
i.-düm (varmaġa it-) 214a/13
i.-düm(bedâ'at it-) 228a/07
i.-düm(beyân it-) 224a/07
i.-düm(cehd it-) 197a/13,
219a/01
i.-düm(cem' it-) 214a/14
i.-düm(ceng it-) 227a/03
i.-düm(fıkr it-) 172b/07,
172b/08
i.-düm(günâh it-) 210a/16,
228a/05
i.-düm(hased it-) 196a/15,
197a/07, 219b/15, 220a/01
i.-düm(hâşıl it-) 202a/13
i.-düm (her ne dilersem it-)
)172a/19
i.-düm(ihânet it-) 228a/06
i.-düm(ḳabûl it-) 166b/06
i.-düm(ḳarâr it-) 198b/17

i.-düm(kaşd it-) 188a/04,
197a/14
i.-düm(kaşıl it-) 178a/16
i.-düm(kesb it-) 167a/17,
167a/18
i.-düm(musahhar it-) 166b/07
i.-düm(naşıhat it-) 197b/10
i.-düm(nazar it-) 151b/11,
203b/18
i.-düm(sefer it-) 171a/04
i.-düm(su'āl it-) 151a/02,
196a/16, 196b/08, 215b/02, 220a/06,
220a/07
i.-düm(tahsīn it-) 188a/01
i.-düm(tamām it-) 227a/06
i.-düm(temāşa it-) 187b/20
i.-düm(yād it-) 185b/06
i.-düm(zulm it-) 228a/07
i.-dümse(her ne ki it-) 207a/20
i.-dümse('arz it-) 210b/13
i.-dühn(muḳadder it-) 202a/11
i.-dühn(ne it-) 159a/04
i.-dühn(verhem it-) 206a/12
i.-dühnise(maḥrūm it-) 182a/10
i.-dühüz(fikr it-) 212b/05
i.-dürdüh(āzād it-) 160b/01
i.-düre(terkībāt it-) 163a/13
i.-dürmeg-içün(vehim it-)
176b/02
i.-e(tevbe it-) 161b/17
i.-e('afv it-) 162a/17
i.-e(āh it-) 151a/10
i.-e(baḥşış it-) 174b/16
i.-e(cefā it-) 198a/15
i.-e(cehd it-) 177a/01, 220b/02
i.-e(cehd it- gör-) 197b/17
i.-e(ceng it-) 163a/16
i.-e(cennet it-) 227b/11
i.-e(cimā' it-) 156a/02
i.-e(deverān+it-) 196a/18
i.-e(devr it-) 186a/20, 219a/07

i.-e(fermān it-) 219a/06
i.-e(gāfil it-) 190b/21
i.-e(gāret it-) 220a/18
i.-e(gūş it-) 193b/02
i.-e(halāş it-) 149a/18
i.-e(hāşıl it-) 203a/06
i.-e(helāk it-) 179a/09, 186b/16,
206b/17
i.-e(himmet it-) 169b/11
i.-e(hizmet it-) 147a/13
i.-e(hük m it-) 196b/10, 196b/11
i.-e(i'rāz it-) 155b/06
i.-e(iş it-) 209b/06
i.-e('izzet it-) 154b/20
i.-e(ḳabūl it-) 169b/12
i.-e(ḳabz it-) 186a/10
i.-e(ḳahr it-) 146b/09, 219b/21
i.-e(mü'min it- gör-) 227b/14
i.-e(müyesser it-) 162a/05
i.-e(naḳil it-) 196b/12
i.-e(naşıb it-) 162b/06
i.-e(rahmet it-) 201a/07
i.-e(red it-) 167b/01
i.-e(rücū' it-) 185b/10
i.-e(şabır it-) 204a/07
i.-e(seyrān it-) 219a/06
i.-e(tahsīn it-) 162a/10
i.-e(tārīḥ it-) 193b/14
i.-e(ta'yīb it-) 163a/10
i.-e(terk it-) 210a/21
i.-e(ümīz it-) 185b/11
i.-e(yaḳınlık it-) 162b/05
i.-e(yek-sān it-) 204a/01
i.-e+gör- 193a/15
i.-ecegin(helāk it-) 208a/09
i.-ecegin(hıfz it-) 152a/13
i.-ecegin(ne it-) 174b/01
i.-ecegüm(nice it-) 197b/12
i.-ecek(helāk it-) 150b/02
i.-ecek('itāb it-) 196a/02

i.-ecek(su'āl it-) 194a/10
 i.-eekdür(halāş it-) 149b/19
 i.-elden('amel it-) 149a/14
 i.-elden(cünbiş it-) 180a/07
 i.-elden(halk it-) 194a/12
 i.-elden(hilkat it-) 218b/20
 i.-elden(siyāh it-) 219a/01
 i.-eler(bend it-) 168a/04
 i.-eler(dār it-) 160a/19
 i.-eler(du'ā it-) 162a/05
 i.-eler(habs it-) 167b/17,
 168a/08, 168a/09, 168a/15, 168b/02
 i.-eler(haz̤z it-) 179a/06
 i.-eler(heves it-) 203b/10
 i.-eler(mürd it-) 217b/02
 i.-eler(teftīş it-) 179b/08
 i.-elüm(ābād it-) 164b/07
 i.-elüm(bünyād it-) 162a/09
 i.-elüm(ma'cün it-) 178a/06
 i.-elüm(şabr it-) 148a/17
 i.-elüm(su'āl it-) 176a/01
 i.-elüm(şād it-) 162a/10
 i.-elüm(takşīm it-) 178a/05,
 178a/06
 i.-elüm(tedbīr it-) 208a/21
 i.-elüm(tevekkül it-) 204b/07
 i.-elüm (yerinden it-) 164b/05
 i.-em(aḥir it-) 193b/04
 i.-em('amel it-) 202b/16
 i.-em(āvāz it-) 162a/12
 i.-em(beyān it-) 193b/02
 i.-em(bī-cān it-) 227a/09
 i.-em(ceng it-) 214a/16
 i.-em(dem-sāz it-) 162a/11
 i.-em(harāb it-) 172b/06,
 198b/08
 i.-em (iş it-) 166a/10
 i.-em(itihān it-) 178a/01
 i.-em(maḥv it-) 215b/06
 i.-em(nakl it-) 176b/18, 183b/08

i.-em(ne it-) 153a/12, 172b/08,
 205a/07, 227b/02
 i.-em(rām it-) 158b/05
 i.-em(şerh it-) 166a/13, 185b/05,
 185b/06
 i.-em(ṭarḥ it-) 166a/13
 i.-em(yeksān it-) 227a/09
 i.-emedi(fetḥ it-) 209a/04
 i.-emez(ceng it-) 219a/12
 i.-emez (ḡarār it-) 157a/13
 i.-emez(şabr it-) 151a/07
 i.-emezdi(kelimāt it-) 149b/04
 i.-en(cemceme it-) 193b/03
 i.-en(fān it-) 193b/03
 i.-en(ḡurāb it-) 172a/02
 i.-en(gūşu ḥūş it-) 185a/11
 i.-en(güzer it-) 177a/03
 i.-en(hamrā it-) 210a/15
 i.-en(han it-) 193b/03
 i.-en(hayr it-) 171a/06
 i.-en (rūşen it-) 228b/06
 i.-en(seyr it-) 224a/02
 i.-en(şuride-i gūyā it-) 210a/15
 i.-en(şükür it-) 171a/20
 i.-en(ṭā'at it-) 202a/04
 i.-en(tercüme it-) 162a/20
 i.-enler(harc it-) 211b/09
 i.-enler(helāk it-) 188a/06
 i.-enler(itikād it-) 218a/21
 i.-enüñ(kaşd it-) 160b/03
 i.-er 147a/02, 166a/02
 i.-er(ābād it-) 152a/15
 i.-er('afv it-) 207a/03
 i.-er(āh it-) 164b/19
 i.-er(az it-) 180a/07
 i.-er(beyān it-) 161b/04
 i.-er(bī-ḥad it-) 203b/21
 i.-er(buḥūr it-) 176a/10
 i.-er(cehd it-) 207a/09
 i.-er(ceng it-) 219a/17
 i.-er (dār it-) 152b/01

i.-er(dirilik it-) 218b/07
 i.-er(dirnek it-) 211b/18
 i.-er(feryād it-) 193b/10
 i.-er(gerdiş it-) 228b/07
 i.-er(gīr it-) 152b/01
 i.-er(helāk it-) 158b/16, 185a/04,
 205b/15, 213b/08, 213b/09
 i.-er(hiyām it-) 218a/08
 i.-er(hizmet it- oldu) 218b/05
 i.-er(hüküm it-) 196b/02, 220a/17,
 220b/14
 i.-er(hüküm it-) 183b/07,
 219b/20
 i.-er(kabūl it-) 222b/20, 224a/11
 i.-er(kabz it-) 185b/19
 i.-er(kaşd it-) 207a/08
 i.-er(kaşīr it-) 227a/21
 i.-er(kaṭṭ it-) 213a/13
 i.-er(kifāyet it-) 228a/08
 i.-er(kurbān it-) 166a/02
 i.-er(kül it-) 216a/02
 i.-er(māt it-) 178b/02
 i.-er(mecnūn it-) 178b/04
 i.-er(meyl it-) 154a/10
 i.-er(miskīn it-) 193b/06
 i.-er(nakş it-) 151b/01
 i.-er(ne it-) 211b/19
 i.-er(nice it-) 193b/10
 i.-er(niyyet it-) 148b/03
 i.-er(rahmet it-) 156b/20,
 160b/04
 i.-er(şahib-kemāl it-) 210b/04
 i.-er(secde it-) 211a/04
 i.-er(ser-zenīş it-) 170a/03
 i.-er(seyr it-) 227b/12
 i.-er(şöyle it-) 175b/21
 i.-er(taḥşīl it-) 211b/10
 i.-er(taḥsīn it-) 155b/08
 i.-er(ṭaleb it-) 209b/18
 i.-er(ṭavāf it-) 147a/07
 i.-er(terk it-) 146b/07

i.-er(tesbīḥ it-) 193a/17
 i.-er(tīmār it-) 153a/17
 i.-er(yād+it-) 146b/08, 193b/11
 i.-er(āh u zār it-) 164b/19
 i.-er(zīkr it-) 211a/06
 i.-er(ziyāde it-) 171a/19
 i.-er+mi(hüküm it-) 213b/11
 i.-erdi(‘adāvet it-) 148a/06
 i.-erdi(devr it-) 222a/07
 i.-erdi(hayrān it-) 217a/19
 i.-erdi(helāk it-) 207a/19
 i.-erdi(hizmet it-) 177b/13
 i.-erdüm(hāzer it-) 219b/08
 i.-erdüm(hizmet it-) 219b/06,
 219b/07
 i.-erdüm(‘ıyş it-) 227a/06
 i.-erdüm(nazar it-) 219b/07
 i.-erdüm(taşavvur it-) 211a/16
 i.-erdüñ(muşāḥabet it-) 195b/14
 i.-erek (āh u feryād u zārı it-)
 148b/11
 i.-erek(seyir it-) 161a/08
 i.-erem(‘ār it-) 198a/21, 198b/01
 i.-erem(a‘zāb it-) 171a/21
 i.-erem(cehd it-) 196a/06,
 202a/18, 202a/19
 i.-erem(dilek it-) 188a/10,
 188a/11
 i.-erem(hised it-) 202a/16
 i.-erem(helāk it-) 167a/11,
 167a/12
 i.-erem(hizmet it-) 203b/14
 i.-erem(kaşd it-) 202a/18
 i.-erem(ta‘bīr it-) 173a/18
 i.-erem(tevaḥuf it-) 198a/18
 i.-erim(helāk it-) 184b/19
 i.-erken(ceng it-) 187b/21
 i.-erken(hizmet it-) 164a/01,
 201b/15
 i.-erken(hüküm it-) 175a/04

i.-erken(kelimāt it-) 204b/10
i.-erken(münācāt it-) 178a/17
i.-erken(nazar it-) 187a/08
i.-erken(seyir it-) 159a/16
i.-erken(seyrān it-) 152b/15,
187b/15
i.-erken(teferrūc it-) 171b/09
i.-erler(ceng it-) 158a/05
i.-erler(ḥamle it-) 159a/21
i.-erler(ḥaz it-) 179a/16
i.-erler(ḥurd it-) 217b/02
i.-erler(nakīl it-) 163a/04
i.-erler(ṭanz it-) 175b/02
i.-erler(tefahḥuṣ it-) 159b/04
i.-erlerdi(āh it-) 148b/15
i.-erlerdi(feryād it-) 188a/03
i.-erlerdi(şöyle it-) 174b/05
i.-erlerdi(temāṣā it-) 181a/16
i.-erlerdi(temennā it-) 162b/10
i.-erlerdi(zikir it-) 188b/09
i.-erleridi(nişān it-) 174b/04
i.-erlerimiş(ceng it-) 214a/12
i.-erse(her ne kim it-) 207a/15
i.-erse(ceng it-) 158a/12
i.-erse(güzer it-) 191a/17,
191b/18
i.-erse(hüküm it-) 153a/16,
180b/13
i.-erse(ṭa'n it-) 210a/10
i.-ersek('arz it-) 205a/17
i.-ersek(rāy it-) 205a/20
i.-ersem(ah it-) 151a/10
i.-ersem(āh it-) 178b/05
i.-ersem(cehd it-) 215b/08
i.-ersem(feth it-) 169b/08,
169b/09
i.-ersem(ḥisāb it-) 202b/12
i.-ersem(kaşd it-) 215b/08
i.-ersem(şerḥ it-) 151a/10
i.-erseñ(emir it-) 164b/05
i.-erseñ(hüküm it-) 185b/05

i.-erseñ(ḳabūl it-) 207b/14
i.-erseñ(ṭaleb it-) 209b/17
i.-erseñ(terk it-) 147a/15
i.-erseñüz(i'timād it-) 226a/08,
226a/09
i.-ersin(ārzū it-) 178b/12
i.-ersin(ceng ü cidāl it-) 149b/09,
149b/10
i.-ersin(fikir it-) 178b/21,
181a/05
i.-ersin(ḥüküm it-) 186a/03
i.-ersin(ihmāl it-) 149b/10
i.-ersin(i'rāz it-) 162b/18,
162b/19
i.-ersin(nūṣ it-) 227a/08
i.-ersin(şeyṭānlık it-) 198b/01
i.-ersin(tedbīr it-) 201a/01
i.-ersiz(tedbīr it-) 165a/07
i.-erüz('amel it-) 184a/21
i.-erüz(zirā'at it-) 150a/03
i.-esin(āzād it-) 160a/20
i.-esin(berk it-) 147a/16
i.-esin(ceng it-) 197b/15
i.-esin(def' it-) 165a/04
i.-esin(dirlik it-) 212a/01
i.-esin(feth it-) 224a/03
i.-esin(ḥabs it-) 164a/03
i.-esin(ḥör it-) 220b/02
i.-esin(ḥüküm it-) 154a/20
i.-esin(nefs-i mü'min it-)
177a/01
i.-esin(padişāhlık it-) 152a/03
i.-esin(perhīz it-) 206b/07
i.-esin(secde it-) 175b/03
i.-esin(siccīn it-) 177a/01
i.-esin(taḥsīn it-) 173b/11
i.-esin(teng it-) 197b/15
i.-esin(zabṭ it-) 197b/18
i.-esiz(terkīb it-) 177b/21
i.-evüz(aheng it-) 205b/07

- i.-evüz(bend it-) 164a/20
i.-evüz(beyān it-) 201a/03
i.-evüz(ceng it-) 205b/06
i.-evüz(ḥalāṣ it-) 188a/11,
212b/04
i.-evüz(ṣabr it-) 204b/05
i.-evüz(ṣerh it-) 210b/06
i.-evüz(tedbīr it-) 213a/16
i.-eyidi(berk it-) 194a/18
i.-eyidüm(takrīr it-) 211b/01
i.-eyidūñ(iş it-) 208b/19
i.-eyim(cem' it-) 216a/03
i.-eyin(emir it-) 180b/14
i.-eyin(hizmet it-) 186b/14
i.-eyin(imtiḥān it-) 200a/21,
200b/01
i.-eyin(naṣīḥat it-) 218a/06
i.-eyin(ṣerḥ it-) 209a/09, 222a/12
i.-eyin(va'z it-) 218a/06
i.-e+yorurlar(ceng it-) 157b/15,
157b/16
i.-icek(ah it-) 153b/01
i.-icek('arz it-) 178b/10, 218a/03
i.-icek(efḡān it-) 219a/21,
219b/01
i.-icek(emir it-) 189a/13
i.-icek(hüküm it-) 180b/03
i.-icek(ilḥaḥ it-) 187a/03
i.-icek(naṣīḥat+it-) 179a/18
i.-icek(nazar it-) 176a/20
i.-icek(pāk it-) 163a/17
i.-icek(su'āl it-) 155a/13
i.-icek(şikāyet it-) 164a/10
i.-icek(tevażzu' it-) 207b/07
i.-icek(żabt it-) 153b/16
i.-ici(ma'murū it-) 177b/09
i.-ici(ṭama' it-) 207a/13
i.-ince(nazar it-) 147b/15
i.-incek(gūş it-) 162a/04
i.-inceye(tamām it-) 177b/16
i.-iser(ḥalāṣ it-) 149b/17
i.-iser(hüküm it-) 186a/15
i.-iser(maḡbūl it-) 202b/06
i.-iserdür(ne it-) 222a/11
i.-işī(nazar it-) 179a/14
i.-me(ḥacīl it-) 159a/07, 159a/08
i.-me(ḥādīse it-) 171a/05
i.-me('işk it-) 210a/19
i.-me(iltifāt it-) 210a/20
i.-me(infi'āl it-) 177a/12
i.-me(mevā it-) 228a/02
i.-me(nevāht it-) 185b/20
i.-me(pāyimāl it-) 228a/01
i.-me(perīṣān it-) 228a/01
i.-me(red it-) 227b/21
i.-me(rüsvā it-) 228a/01, 228a/02
i.-me(sed it-) 227b/21
i.-me(ses it-) 212a/18, 222a/12
i.-me(veḥim it-) 226a/14
i.-me(żāyi' it-) 161b/18, 161b/19
i.-mede(zārılık it-) 149a/21
i.-medi 198b/04
i.-medi(çāk it-) 193b/09
i.-medi(ferāḡat it-) 167b/10
i.-medi(ḡabūl it-) 185a/13
i.-medi(müsaḡḡar it-) 194a/12
i.-medi(taḡṣīl it-) 207a/13
i.-mediler(tacvīz it-) 197b/13
i.-medin(sin it-) 193b/04
i.-medin(fikr it-) 206a/11
i.-medügi(edā it-) 194a/20
i.-medübine(ekl it-) 150b/19
i.-medübine(şurb it-) 150b/19
i.-medüm('ibādet it-) 228a/06
i.-medüm(kelām it-) 210a/13
i.-medüm(muṣāḡabet it-)
207a/21
i.-mege(ceng it-) 218a/06
i.-mege(iş it-) 206b/19
i.-megemi(ceng it-) 190a/09

- i.-megi(cima' it-) 156b/02
i.-megiçün('arz it-) 174b/02
i.-megiçün(helāk it-) 167b/11, 167b/12
i.-megiçün(hōr u zār it-) 163b/13
i.-megiçün(iẓhār it-) 186a/07
i.-megiçün(tesellī it-) 169a/04
i.-megile(cem' it-) 164a/19, 164a/20
i.-megile('ibādet it-) 167a/16, 167a/16, 167a/18
i.-megile(nikāḥ it-) 177b/17
i.-mek(ceng it-) 218a/04
i.-mek(ceza' it-) 204a/09
i.-mek(def' it- gerek) 155b/01
i.-mek(feryād it-) 204b/04
i.-mek(ḥabs it-) 166b/01
i.-mek(ḥased it-) 210a/12
i.-mek(helāk it-) 205a/19
i.-mek('ıyş it-) 178b/13
i.-mek(intikām it-) 196a/06, 196a/07
i.-mek(kaṭ' it- gerek) 149a/01
i.-mek(mücāma'at it-) 162b/14
i.-mek(nasīḥat it-) 207b/18
i.-mek(ne it-) 148a/11, 174b/07
i.-mek(ne it- gerek) 158a/18
i.-mek(nice it- gerek) 165a/11, 165a/12
i.-mek(şükür it-) 171a/19
i.-mek(ṭaleb it-) 180a/03
i.-mek(tārumār it-) 163b/14
i.-mek(nice it- gerek) 216a/03
i.-mekde(ceng it-) 193b/18
i.-mekde(ḥurbān it-) 203a/09
i.-mekde(seyir it-) 177b/04
i.-mekde(şükür it-) 213a/02
i.-mekde(ṭaleb it-) 151a/08
i.-mekden(ceng it-) 148b/18, 148b/19
i.-mekden(kebāb it-) 151a/04
i.-mekden(tevekkül it-) 204b/04
i.-mekdesin(tedbīr ü re'y it-) 214a/01
i.-mekdeyiken(fikir it-) 191b/12
i.-mekdür(işāret it-) 211a/19, 211a/20
i.-memişdür(iş it-) 159a/08
i.-mesem(helāk it-) 167a/12
i.-meseñ(mü'min it-) 177a/01
i.-meseñ(ḥimāyet it-) 228a/07
i.-mesine(rām it-) 193a/13
i.-mesün(iẓlāl it-) 166b/02
i.-mesün(te'şīr it-) 214b/15
i.-meye(meylū māl it-) 227b/15
i.-meye(sirāyet it-) 167a/06
i.-meyeler(secde it-) 196a/04
i.-meyelüm(dırāz it-) 170a/05, 178a/09, 208a/10, 216a/14
i.-meyelüm(fevt it-) 212a/18
i.-meyem(ḥabs it-) 163b/12
i.-meyem(ḥaṭā it-) 202a/19, 202b/15, 202b/16
i.-meyem(sefer it-) 206b/13
i.-meyem(tebs it-) 163b/12
i.-meyesin(tā'at it-) 227b/13
i.-meyesin(zikir it-) 193a/18
i.-meyevüz(ceza'ü feza' it-) 204a/09
i.-meyince(kaṭl it-) 207b/11
i.-meyüben(feth it-) 152b/02
i.-meyüp(helāk it-) 207a/14
i.-meyüp(ḥanā'at it-) 201b/15
i.-meyüp(la'net it-) 196b/11
i.-meyüp(musallaṭ it-) 163b/05
i.-meyüp(rāḥat it-) 218b/11
i.-mez(iltifāt it-) 187a/16
i.-mez(ḥabūl it-) 155b/02

- i.-mez(kāmil it-) 177a/14
i.-mez(kār it-) 215a/16
i.-mez(terk it-) 210a/12
i.-mez+ise(‘ināyet it-) 203b/12
i.-mezdüm(ihtirāz it-) 167b/10
i.-mez+idi(günāh it-) 194a/20
i.-mez+idi(yemīn it-) 194a/20
i.-miş(dil-pedīr it-) 227b/06
i.-miş(hasretler+it-) 172b/13
i.-miş(hıfz+it-) 151b/08
i.-miş(nīk-rāy it-) 180a/13
i.-miş(niyyet it-) 163b/11
i.-miş(su’āl it-) 152a/01
i.-miş(tedbīr it-) 163a/18
i.-miş(terk it-) 151b/08
i.-mişdük(zikir it-) 184b/12,
184b/13
i.-mişdür(cem’ it-) 194b/20,
194b/21
i.-mişdür(halk it-) 184b/17
i.-mişdür(hıfz it-) 155a/07
i.-mişdür(mecnūn it-) 151a/03
i.-mişem(takrīr it-) 173a/17
i.-mişidi(‘ahd it-) 147b/01
i.-miş+idi(helāk it-) 204b/14
i.-mişidi(tedbīr it-) 213b/04
i.-mişiken(muṭī’-i çāker it-)
207a/07
i.-mişler(kerpüç it-) 174a/16
i.-mişler(bünyād it-) 188b/11
i.-mişler(harc it-) 176a/08
i.-mişler(ķarār it-) 169a/01
i.-mişler(naķş it-) 225b/03
i.-mişler(sihir it-) 155b/01
i.-mişler(taşvīr it-) 172a/05,
176a/08
i.-mişlerdi(ceng it-) 152b/14
i.-mişleridi(aheng it-) 203b/05
i.-mişsin(tedbīr ü rāy it-)
214b/01
i.-se(‘afv it-) 207a/02
i.-se(birlik it-) 176b/21
i.-se(cehd it-) 199b/15
i.-se(ceng it-) 219a/15, 219a/18
i.-se(cimā’ it-) 155b/13, 155b/14
i.-se(feth it-) 172b/03
i.-se(hased it- gerek) 166a/21
i.-se(ittifāk it-) 219a/18
i.-se(kāruzār it-) 219a/14
i.-se(niyāz it-) 202b/05
i.-se(rihlet it- gerek) 153a/15
i.-se(şād it-) 203b/21
i.-se(tamām it-) 165b/04
i.-se(ṭa’n-ı cāhil it-) 210a/10
i.-se(ṭavāf it-) 147a/06
i.-se(zār it-) 178b/06
i.-se(neler it- gerekdür 192a/07
i.-seler(cehd it- gerek) 205b/09
i.-sem(tebāh it- gerek) 214a/19
i.-señ(‘azāb it-) 146b/04
i.-señ(ceng it-) 218a/05
i.-señ(nazar it-) 193b/10
i.-sün(her ne kim it-) 207a/15
i.-sün(‘afv it-) 159a/06
i.-sün(bend it-) 166b/08
i.-sün(ziyād it-) 193a/21,
228b/10
i.-sünler(cem’ it-) 147b/16,
147b/17
i.-sünler(haber it-) 208b/01
i.-üben(ah it-) 149a/20
i.-üben(harc it-) 203a/06
i.-üben(havf it-) 167a/21
i.-üben(ķadr it-) 149b/17
i.-üben(luṭf it-) 211a/12
i.-üben(māt it-) 227a/02
i.-üben(şerr it-) 194a/21
i.-üben(terk it-) 210a/06,
227a/18
i.-üñ(beyān it-) 195a/20

- i.-üñ(şadağa it-) 150a/18
i.-üp(âdem it-) 165b/19
i.-üp(âh it-) 150b/21, 153b/16,
186b/14, 205a/01, 218b/21
i.-üp(‘amel it-) 200a/07
i.-üp(‘arz it-) 182b/06, 216b/18
i.-üp(bend it-) 160a/14, 166a/10,
200a/18, 205b/12, 221b/05
i.-üp(beyân it-) 162a/09
i.-üp(bünyâd it-) 152a/15
i.-üp(cehd it-) 193b/14, 193b/21,
227b/16
i.-üp(cem‘ it-) 152b/01, 163a/15,
163b/11, 164b/02, 166b/08, 189b/17,
189b/18, 189b/18, 197b/14, 198a/16,
198a/17, 198b/07, 198b/19, 198b/20,
205b/05, 205b/06, 213b/04, 213b/14,
214a/01, 216a/10, 218a/02, 218a/03
i.-üp(cem‘ it-) 147b/20
i.-üp(ceng it-) 214b/05
i.-üp(da‘vet it-) 155a/09, 165a/14
i.-üp(dāyire it-) 222a/21
i.-üp(delīl it-) 216a/09
i.-üp (demren it-) 191b/13
i.-üp+durur(bilmeyüp it-)
174b/01
i.-üp(edā it-) 153a/06
i.-üp(efgān it-) 149a/05
i.-üp(feryād it-) 188a/02
i.-üp(feth it-) 187b/08
i.-üp(figān it-)164a/05
i.-üp(fikir it-) 179a/07
i.-üp (fikrū tedbīr it-) 149a/06,
149a/07
i.-üp(germ it-) 162a/16
i.-üp(gusūl it-) 179b/02
i.-üp(gūzer it-) 192b/09
i.-üp(halāş it-) 197b/11
i.-üp(handelik it-) 190b/21
i.-üp(harāmılık it-) 215a/04
i.-üp(harc it-) 213b/13
i.-üp(hareket it-) 224a/04
i.-üp(hasāret it-) 218b/12
i.-üp(hased it-) 153b/06, 153b/07
i.-üp(helāk it-) 163a/17,
186b/09, 219b/05
i.-üp(hırķ it-) 155b/15, 215b/06
i.-üp(hışm it-) 165b/20
i.-üp(hizmet it-) 179a/10
i.-üp(hōd-bīnlik it-) 182a/19
i.-üp(hurd it-) 156a/06, 156a/07
i.-üp(hüküm it-) 200a/11,
218b/17
i.-üp(iğvā it-) 195b/18
i.-üp(ihtiyār it) 156a/13
i.-üp(ihtiyār it-) 149a/08,
156a/03, 156a/13, 156a/18, 156b/06
i.-üp(ilhāh it-) 151a/12
i.-üp(imtişāl it-) 199b/04
i.-üp(‘inān-keşīde it-) 192a/18
i.-üp(intikām it-) 219b/05,
219b/06
i.-üp(‘iraz it-) 212b/02
i.-üp(ittifāk it-)194b/07,
212a/20, 214a/10
i.-üp(karār it-) 183a/13, 198a/08
i.-üp(kayd it-) 160a/14
i.-üp(kerem it-) 180a/01
i.-üp(kesb it-) 180b/19, 220a/13
i.-üp(kül it-) 218b/17
i.-üp(luţf it-) 188b/21, 201b/11,
210a/17, 210b/11
i.-üp(men‘ it-) 193a/05
i.-üp(mest it-) 208a/20
i.-üp(meyl it-) 158b/18
i.-üp(mülemma‘ it-) 156b/04
i.-üp(müsülmān it-) 177b/03,
177b/04
i.-üp(nāliš it-) 165b/18
i.-üp(naşb it-) 183b/14
i.-üp(naşīhat it-) 149b/08

i.-üp(nazar it-) 174b/19,
190a/03, 200b/18
i.-üp(nevha it-) 148a/03
i.-üp(niṣ it-) 227a/09
i.-üp(niyāz it-) 201a/19, 202b/17
i.-üp(nūṣ it-) 208b/03
i.-üp(pūr-tāb it-) 190b/07
i.-üp(rahim it-) 207b/08
i.-üp(red it-) 166a/19
i.-üp(ṣayad it-) 150b/16
i.-üp(seyr it-) 211b/15
i.-üp(ṣoḥbet it-) 208b/13
i.-üp(su'āl it-) 155a/04
i.-üp(ṣerh it-) 211a/13
i.-üp(ṣāf it-) 156a/17
i.-üp(ṣikār it-) 150b/16
i.-üp(ṣikāyet it-) 148b/15,
149a/05, 204a/04
i.-üp(ṣükür it-) 150b/05, 181b/10
i.-üp(ta'accüb it-) 165b/14,
187b/15, 188a/07, 189a/10, 204b/12,
206a/04
i.-üp(taḥṣīl it-) 188b/16
i.-üp(taḥṣīn it-) 226a/21
i.-üp(takṣīm it-) 178a/08
i.-üp(ṭama' it-) 148a/01,
148a/07, 204a/20, 205a/12
i.-üp(tarab-engizlik it-) 208b/08
i.-üp(taṣnīf it-) 210b/05
i.-üp(ta'zīm it-) 195b/12
i.-üp(tedīb it-) 193a/15
i.-üp(teferrüc it-) 196a/19
i.-üp(teftīṣ it-) 220a/14
i.-üp(tehdīd it-) 193a/14
i.-üp(te'līf it-) 177a/07
i.-üp(telkīn it-) 176b/15
i.-üp(terahḥum it-) 167b/02
i.-üp(terk it-) 151a/08, 194a/18,
210a/05
i.-üp(terkīb it-) 178a/08

i.-üp(teveccüh it-) 200a/17
i.-üp(tīmār it-) 153a/18
i.-üp(ümīd it-) 149a/06
i.-üp(va'z it-) 216a/10
i.-üp(vehim it-) 189a/14
i.-üp(yād it-) 228b/09
i.-üp(yaraḥ it-) 159a/01
i.-üp(yek-sān it-) 209a/02
i.-üp(zebūn it-) 215a/17
i.-üpdür(takḍīr it-) 148b/03

i'tā'at Ar. Boyun eğme, dinleme.
i.+eyle- 210a/06

'itāb Ar. Azarlama, tersleme.
i.+it- 196a/02
i.+kıl- 196a/05

itdür- Ettirmek.
i.-di(raḥam itdür-) 157a/03
i.-di(ṣavaṣ itdür-) 203b/08
i.-di(yaṣ itdür-) 203b/08
i.-dügi('izzet itdür-) 179a/10
i.-düm(siyāh itdür-) 163b/08,
163b/09
i.-düm(tebāh itdür-) 163b/08
i.-e(hūn-āb itdür-) 179a/08
i.-e(pāk itdür-) 183b/12
i.-mişidüm(terkib itdür-)
180b/09

i.-se('imāret itdür- gerek)
218b/11

i'tibār Ar. 1. Saygı gösterme, değer
verme.

i. 186b/03
i.+kıl- 195b/18

2. Önem verme, dikkate alma,
dikkate alınma.

i.+it- 179a/11
i.+kıl- 182a/15

i'tikād Ar. İnanma, gönülden tasdik
ederek inanma.
i.+it- 218a/21

i.+kıl- 201b/03
i'timād Ar. Güvenme, emniyet etme, güven.
 i.+it- 226a/08, 226a/09
İ'tişām Sām-ı süvār'ın kumandanı.
 i. 158a/04, 159b/16, 160b/07, 160b/14, 224a/13, 224a/15, 224a/17, 224a/21, 224b/03, 226a/08, 226a/11, 226b/01
 i.+(pehlevān-ı İ'tişām) 226a/18
 i.+a 160b/05, 224a/11, 224a/21, 226a/21
 i.+ı 224a/15
itmām Ar. Tamamlama, bitirme, tamam etme.
 i.+ın 228a/04
itmeklik Etmeklik.
 i.+i(taşnīf itmeklik) 228a/13
ittifāk Ar. Fikir birliğine varma, uyuşma, anlaşmaya varma.
 i.+a 182a/12
 i.+ı 159a/11
 i.+ı it- 212a/20, 219a/18
 i.+it- 194b/07, 197b/09, 197b/21, 214a/10
 i.+kıl- 157b/17
iv- acele etmek, koşturmak, çabuk davranmak. Krş. ev-
 i.-megil 207b/18
 i.-memek gerek 223a/06
ivāz Ar. Bedel, karşılık.
 i.+ın 185b/11
 i.+kıl- 180b/20
iy Ey, hey.
 i. 146b/15, 147a/10, 149a/14, 149b/16, 150a/17, 150b/07, 151b/05, 152a/07, 152b/04, 153a/20, 155a/05, 155a/11, 155b/07, 156b/20, 157a/14, 157a/18, 157b/02, 157b/03, 157b/04, 157b/05, 157b/09, 157b/10, 157b/14, 157b/14, 158a/10, 158a/11, 158a/13,

158a/14, 158a/18, 158a/18, 158b/04, 158b/07, 158b/11, 158b/13, 158b/15, 158b/17, 158b/19, 159a/04, 159a/04, 159a/07, 159a/08, 160a/07, 160a/19, 160b/06, 160b/08, 161a/05, 161a/06, 161a/09, 161a/14, 161a/15, 161a/15, 161b/03, 161b/06, 161b/06, 161b/09, 161b/15, 162a/04, 162a/05, 162a/09, 162b/19, 164b/18, 165b/19, 168b/10, 169b/04, 169b/06, 169b/13, 169b/14, 169b/16, 169b/18, 170a/02, 170a/12, 170a/18, 170a/18, 170b/06, 170b/07, 170b/08, 170b/12, 170b/20, 171a/21, 171b/15, 171b/15, 172a/12, 172a/12, 172a/17, 172b/01, 172b/09, 172b/12, 172b/17, 172b/17, 173b/11, 174a/18, 174b/05, 174b/06, 174b/08, 174b/17, 175a/02, 175a/06, 175a/21, 175a/21, 175b/02, 175b/15, 175b/17, 176a/14, 176b/01, 176b/04, 176b/18, 176b/21, 177a/08, 180a/11, 187a/01, 190b/04, 190b/19, 191b/01, 191b/04, 191b/16, 191b/20, 192a/08, 192b/01, 193a/14, 193b/02, 193b/07, 198a/09, 202a/12, 203b/06, 207b/17, 209a/16, 210a/15, 210a/17, 210a/19, 210b/06, 210b/12, 211a/08, 211b/13, 214a/18, 215a/02, 215a/06, 215b/07, 215b/13, 216b/19, 218a/19, 218a/19, 218a/19, 218a/20, 218a/21, 218b/09, 218b/18, 219b/02, 219b/02, 219b/03, 220b/15, 222a/19, 222b/17, 222b/18, 223a/05, 223a/06, 223a/08, 223a/09, 223a/14, 223a/15, 223a/20, 223a/20, 223b/01, 223b/01, 223b/17, 223b/18, 224a/01, 224a/02, 224a/02, 224a/10, 224a/11, 224a/16, 224b/06, 224b/09, 224b/21, 225a/01, 225a/09, 225a/10, 225a/13, 225a/20, 225a/21, 225b/09, 225b/10, 225b/11, 225b/14, 225b/15, 225b/16, 226a/04, 226a/07, 226a/08, 226a/09, 226a/12,

226b/20, 227b/06, 227b/08, 227b/09,
227b/09, 227b/10, 227b/14, 227b/14
iyvāh Far. Eyvah, Kötü bir haber veya
olay karşısında duyulan acınma, üzülmeye
sözü.

i. 192a/06

iz 1. Bir olay, bir durum veya yaşayıştan
geriye kalan belirti, eser.

i.+i 228b/01

2. Bir şeyin geçtiği veya önce
bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan,
alamet.

i.+in 151b/11

‘izām Ar. Kemikler.

‘i. 193a/12

‘izām Ar. Büyükler, ulular, seçkin
kimseler.

‘i.+ın 193b/03

i‘zāz Ar. Saygı gösterme, ağırlama,
ikram etme.

i.+ıla 208a/11

izhār Ar. Açığa vurma, meydana
çıkarma, gösterme, aşikâr etme.

i.+eyle- 212a/19

i.+it- 186a/07

i.+ol- gerek 200b/20

izin Ar. Bir şeyi yapmak için verilen
serbestlik, müsaade. Krş. **izn**

i.+i 173b/01

i.+vir- 158b/08

izle- Bir şeyin izi üzerinde yürümek,
izini sürmek.

i.-yüp 151b/11

izn Ar. Bir şeyi yapmak için verilen
serbestlik, müsaade. Krş. **izn**

i.+i Hâk 196b/01

i.+i Rabbānī 165a/16, 194b/04

i.+ile 188a/18, 206b/09

‘izz Ar. Yücelik, ululuk, şeref, değer,
itibar.

i.+ile 220b/02

i.+ün(celāl-i vaşf-ı ‘izz) 146b/05

izzet 1. Kıymet, itibar, büyüklük,
yücelik.

i. 216a/12

i. 203b/19

i.+in 218b/01, 222a/06

i.+inde 219b/12

i.+kıl- 160b/18,

i.+ol- 182a/17

i.+üm 205a/02

2. Hürmet, saygı, ikram.

i.+e 209b/14

i.+eyle- 175b/09, 175b/12

i.+gerek 173b/04

i.+i ta‘zīm 184a/13

i.+içün 169a/15

i.+it- 154b/20

i.+ile 155a/08

i.+itdür- 179a/10

i.+kıl- 166a/16, 176a/17,

181b/12, 181b/13, 207a/15, 213b/18

i.+le 174b/20

i.+lerden ol- 220a/05

i.+ün 181a/07

izzetle- Saygı göstermek, değer vermek.

i.-yüp 176a/18

J, j

Jūpīn-i cihān-sūz Pehlivanlardan biri.

j. 214b/06

K, k, K, k

kā’a Ar. Eski evlerde yazlık sofa,
divanhane.

k. 171a/13

kāp Kabuk.

k.+ı 154b/12, 154b/12
ḳabāḥat Ar. Uygunsuz hareket, suç, kusur.
 k. 228a/06
ḳabart- Kabartmak, kabarmasını sağlamak.
 k.-up(ḳulaḳ ḳabart-) 183a/20
Ḳabbān-ı cindī Cin pehlevanlarından biri.
 k. 216b/12
Ka'be Ar. Kabe, Müslümanlarca ziyaret ve tavaf edilen kutsal yer.
 k.+i 'ulyā 147a/06
ḳabīḥ Ar. Çirkin.
 k. 217b/06
Ḳābil Ar. ḳābīl Hz. Adem'in büyük oğlu olup kardeşi Habil'i öldürmüştür.
 k. 165b/21
ḳābil Ar. Olabilir, mümkün.
 k. 195b/21
ḳabīle Ar. Aynı soydan gelen ve bir başkanın yönetiminde yaşayan göçebe topluluk, soy.
 k.+m 170a/03
 k.+ye 169a/06
ḳabir Ar. ḳabr Mezar. Krş. **ḳabr**
 k. 161a/09
ḳabr Ar. Mezar. Krş. **ḳabir**
 k.+i 161a/09
 k.+ine 161a/07
Ḳabṭāgūriş Metinde geçen meleklerden biri.
 k.+ile 168a/06
ḳabuk Kabuk.
 k.+ı 154b/11
ḳabūl Ar. 1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, razı olma, muvafakat etme.
 k.+eyle- 147a/17

k.+it- 155b/02, 159a/08,
 166b/06, 185a/13, 207b/14, 222b/20,
 224a/11
 k.+ḳıl- 160a/21, 166a/18,
 175b/21, 181a/03, 207b/20
 k.+ol- 182a/12, 202a/20,
 202b/03
 2. Konukları veya işi olanları yanına, katına alma.
 k.+eyle- 160b/18
 k.+it- 169b/12
ḳabẓ Ar. 1. Allah'ın kuluna siteminden, lutfunu esirgemesinden ileri gelen gönül daralması hâli, manevi sıkıntı ve darlık.
 k. 172a/20
 2. Azrail tarafından ruh teslim alınma, ölme.
 k.+it- 185b/19, 186a/10
 3. Avuç içine alma, kavrama.
 k.+uma 161b/08
ḳabẓa Ar. Tutacak, tutak, sap.
 k.+sma 159a/14, 193a/04
ḳaç Bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı, ne kadar, nice.
 k. 170b/06
ḳaç- Birinden veya bir şeyden kurtulmak için süratle uzaklaşmak, kaçmak.
 k.-a 188a/03, 188a/03
 k.-anı 207a/02
 k.-ar 165a/09, 165b/03, 213a/12
 k.-araḳ 162b/16, 206a/17
 k.-arsa 168a/02, 168b/06,
 200a/17
 k.-arsın 162b/17
 k.-dı 163a/11
 k.-dılar 159b/10
 k.-duḡna 204b/16
 k.-duḳ 158a/15, 204b/01
 k.-madılar 212b/16
 k.-maḳ 158a/15, 162b/18

1. **ķ.**-mayacak 212b/02
 1. **ķ.**-sa+gerek 167b/16
 1. **ķ.**-up 150b/02, 162b/15,
 164a/17, 165a/19, 167b/21, 205b/06,
 221a/18, 221a/19, 221b/04, 221b/14,
 221b/16
ķačan Ne vakit ki, ne zaman ki.
 1. **ķ.**+sa 191a/19
ķačan ki Ne vakit ki, ne zaman ki. Krş.
ķačan kim
 1. **ķ.** 155a/01, 155b/11, 156b/21,
 175a/03, 175b/08, 185a/08, 189a/10,
 196a/10, 196b/17, 197a/08, 201b/05,
 211a/14, 221a/08
 ķačan kim Ne vakit ki, ne zaman ki.
 Krş. **ķačan ki**
 1. **ķ.** 155a/16, 160b/05, 178b/07,
 218a/02, 219b/10
ķad Ar. ķadd Boy. Krş. **ķadd**
 1. **ķ.** 170b/01
 1. **ķ.** (servü ķad) 177b/14
ķadar Ar. 1. Miktarda, ölçüde, derecede.
 1. **ķ.** 147b/21, 150a/07, 151a/12,
 151b/04, 160a/02, 160b/12, 162b/04,
 163b/19, 174a/17, 179a/17, 189a/02,
 196b/02, 198a/18, 198b/10, 200a/15,
 201b/11, 201b/17, 202a/15, 203b/18,
 205a/19, 210b/20, 214b/20, 216a/04,
 216a/05, 216a/08, 216a/15, 216b/02,
 221a/09
 2. Denli.
 1. **ķ.** 205b/11, 210b/14, 215b/16,
 215b/17, 215b/18, 223a/12, 224b/11,
 224b/13
 3. Büyüklüğünde, genişliğinde.
 1. **ķ.** 222a/05
 1. **ķ.**+ınca 154a/13, 154b/16
ķadd Ar. Boy. Krş. **ķadd**
 1. **ķ.** 172b/18, 187a/18, 188b/05,
 189a/14, 190a/04, 192b/18, 199a/12,
 203b/01, 217b/04
 1. **ķ.**+(mihr-i ķadd-i dü-tā) 147a/05

1. **ķ.**+(serv-i ķadd-i bōsitān)
 178a/19
 1. **ķ.**+(servü ķadd) 211a/05
 1. **ķ.**+i 173a/01
 1. **ķ.**+i dü-tā 193b/13
 1. **ķ.**+i elf 211b/07
 1. **ķ.**+ile 169a/19
 1. **ķ.**+in 164b/21
 1. **ķ.**+ü+ķāmet 195a/02
ķadeh Ar. İçki bardağı.
 1. **ķ.** 227a/06
 1. **ķ.**+lere 208a/15
 1. **ķ.**+lerle 199b/20
ķadem Ar. 1. Adım.
 1. **ķ.** 195a/13, 223b/09, 225a/11,
 225a/17, 226a/16
 1. **ķ.**+de 223b/02
 2. Ayak.
 1. **ķ.**+baş- 163b/16, 220a/08,
 223a/11, 223a/15, 223a/16, 223a/18,
 223a/20, 223a/21, 223b/04, 223b/07,
 223b/07, 224a/18, 224a/19, 224a/19,
 224b/07, 224b/09, 224b/10, 224b/11,
 225a/02, 225a/03, 225a/05, 225a/07,
 225a/15, 225a/16, 226a/13, 226a/14
 1. **ķ.**+üm 203b/16
 1. **ķ.**+ün 225a/09
 1. **ķ.**+inde 150b/12, 181b/13
 3. Uğur.
 1. **ķ.**+kıl- 216a/06
ķader Ar. Allah tarafından ezelde tayin
 ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü,
 alın yazısı, yazgı.
 1. **ķ.** 179a/19, 200a/21, 205a/04,
 205b/01
 1. **ķ.**+e 149b/14
 1. **ķ.**+e+uğrat- 203b/09
 1. **ķ.**+ünce 179a/04
ķaderlen- Takdir etmek, mukadder
 kımlak.
 1. **ķ.**-miş 179a/18
 1. **ķ.**-miş+ol- 204a/14

ḳadīd Ar. Çok zayıf, iskelet gibi kalmış.

ḳ.+ol- 193a/08, 193a/09

Ḳadīm Ar. Kur'an-ı Kerim.

ḳ.+(kelām-ı ḳadīm) 200b/03,
209b/15

ḳ.+de(kelām-ı ḳadīm) 208a/02

ḳ.+inde(kelām-ı ḳadīm) 171a/19

2. Eski zaman.

ḳ.+den 169b/17, 170b/11

ḳadīmī Ar. Eskiden beri var olan, eski.

ḳ. 205a/06

ḳadīr Ar. Tükenmez kudret sahibi olan Allah.

ḳ. 146b/05

ḳādir Ar. 1. Kudret ve kuvvet sahibi, güçlü, gücü yeter.

ḳ. 165a/20

ḳ.+ol- 177a/09

ḳ.+em 206b/19

ḳ.+ol- 207a/02

2. "Her şeye gücü yeter" anlamında Allah'ın sıfatlarından biri.

ḳ. 177a/05, 179b/17, 193b/02,
228a/11

ḳ.+dür 161b/21, 172b/19

ḳ.+üñ 157a/17

ḳadīr-şinās Ar., Far. Değerbilir, iyilikbilir.

ḳ. 207a/20

ḳadr Ar. 1. Değer, kıymet, itibar.

ḳ.+it- 149b/17

ḳ.+ini bil- gerek 154b/21

2. Kadir Gecesi.

ḳ.+u Berat ol- 228b/07

Ḳāf Ar. Masallarda zümrüd-i ankanın yaşadığı rivayet olunan dağ.

ḳ. 149b/07, 165b/09, 189b/21,
217b/01

ḳ.+(‘anḳā-yı Ḳāf) 218b/03

ḳ.+(kūh-ı Ḳāf) 164b/13

ḳ.+(ḳulle-i Ḳāf) 203a/13

ḳ.+a(ḳāf-dan Ḳāf)

151b/21, 196a/18, 219a/05, 220b/10

ḳ.+a(sīmurğ-ı Ḳāf) 164b/11,
212b/20

ḳ.+dan(sīmurğ-ı Ḳāf) 163a/04

ḳ.+ı(sīmurğ-ı Ḳāf) 189a/09

ḳ.+ı ‘ālem 210b/02

ḳ.+ıla(sīmurğ-ı Ḳāf) 162b/14

Ḳāf-ber-ḳāf Ar., Far. Kaf'tan Kaf'a.

ḳ. 168a/21

ḳafā Ar. ḳafā' 1. Ense, arka, arka taraf.

ḳ.+larında 183a/05, 183a/19

ḳ.+sınca 205b/19

ḳ.+sında 168b/19, 182b/15,
183a/12, 183a/14

ḳ.+sından 223a/19

2. Kafa, baş.

ḳ.+sın 214b/03, 217b/02

ḳ.+sına 189b/16, 223b/09

ḳ.+sından 199b/20, 205a/04

ḳ.+sını 193a/07

ḳafā-dār Ar., Far. Kafaca birbirine denk olan arkadaş.

ḳ. 213a/07

ḳāfir Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, kafir.

k. 194b/01

k.+(nefs-i ḳāfir ol-) 177a/02

k.+iken 202b/10

k.+ol- 202a/04

ḳāfūr Ar. Uzak Doğu'da yetişen ḳāfur ağacının zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırılı madde.

k. 153b/07, 181a/17, 213b/20

k.+ı şandalī 180b/11

k.+ıla 156a/09

k.+lar 199b/19

ḳağan 1. Hakan, han.

ḳ. 193a/10, 199b/21

2. Kükremiş, kızgın aslan
 1. 199b/21
kāğid Far. Kāğit.
 1. k.+a 156a/04, 171b/14
 2. k.+ın 155b/15
kaḥhār Ar. 1. Kahredici, yok edici, Allah.
 1. 215a/15
 2. Çok kahreden, ezen, mahveden.
 1. 217a/05
kaḥır Ar. kaḥr Keder, üzüntü, sıkıntı.
 Krş. **kaḥr**
 1. 180a/07
 2. k.+kıl- 204a/01
kāhin Ar. Gelecekte olacıklardan, gizli şeylerden ve gaipten haber veren kimse.
 1. k.+lere 213b/08, 213b/09
kaḥir Ar. Kahreden, yok eden, mahveden, Allah.
 1. 163b/10
Ḳāhir Ar. Sam'ın oğlu, İran'ın mitolojik kahramanlarından biri. Krş. **Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-ı süvār, Ḳāhir bin Sām-süvār**
 1. 181a/04, 186b/13, 186b/15, 187a/01, 187a/04, 187a/08, 187a/16, 187b/11, 188a/09, 189b/03, 189b/04, 189b/08, 190a/03, 190a/10, 190a/16, 190a/16, 190a/20, 190b/05, 190b/10, 191a/01, 191a/05, 191a/08, 191a/18, 191b/04, 191b/08, 191b/08, 191b/09, 191b/11, 191b/14, 191b/15, 192a/02, 192a/04, 192a/05, 192a/12, 192a/21, 192b/03, 192b/18, 192b/20, 193a/01, 193a/06, 193a/09, 193a/12
 2. k.+(tiğ-i Ḳāhir) 192b/16
 3. k.+e 186b/07, 190a/02, 190a/16, 190a/16, 190a/21, 190b/19, 191a/07, 191a/08, 191a/11, 191b/08, 191b/09, 191b/15, 192a/08, 192a/20, 192b/02, 192b/04, 192b/14, 192b/20, 192b/21

1. k.+i 187a/04, 190a/13, 190b/05, 191b/11, 192b/12, 197b/11
 2. k.+le 161b/17
 3. k.+uñ 186b/10, 189b/07, 190a/13, 190b/09, 190b/14, 191a/01, 191a/05, 191a/11, 193a/04
Ḳāhir bin Sām Sam'ın oğlu, İran'ın mitolojik kahramanlarından biri. Krş. **Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām-ı süvār, Ḳāhir bin Sām-süvār**
 1. 187a/03, 187a/10, 187a/13, 188a/10, 188b/12, 188b/20, 188b/21, 190a/07, 190a/14, 190a/15, 190a/17, 190b/01, 190b/11, 190b/15, 190b/18, 191a/09, 191b/15, 192a/15, 192a/21, 192b/12, 192b/14
 2. k.+a 190a/19, 191b/20, 192a/13, 192a/14
 3. k.+uñ 192a/02, 192a/10
Ḳāhir bin Sām-ı süvār Sam'ın oğlu, İran'ın mitolojik kahramanlarından biri. Krş. **Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-süvār**
 1. 163a/17, 187a/06, 187a/20, 188a/05, 188a/21, 189a/17, 190a/14, 190b/06, 190b/21, 191a/12, 191b/03, 192a/13, 192b/17, 193a/04, 193a/05, 193b/17
 2. k.+a 190b/02, 190b/14, 192a/19
 3. k.+ı 187b/07, 188b/17, 189a/13, 192a/11
 4. k.+la 190a/01
 5. k.+uñ 188a/17, 188a/18
Ḳāhir bin Sām-süvār Sam'ın oğlu, İran'ın mitolojik kahramanlarından biri. Krş. **Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-ı süvār**
 1. k.+a 192b/11, 192b/12
kaḥkaḥa Ar. Yüksek sesle ve şiddetle gülerken çıkarılan ses.
 1. k.+yıla 189b/08, 198a/12, 206a/06

ḳahr Ar. 1. Üstün gelerek mahvetme, helāk etme, batırma, ezme. Krş. **ḳahr**

ḳ.+ıla 193a/09

ḳ.+it- 146b/09, 163b/10,

219b/21

ḳ.+uñ(semūm-ı ḳahr) 146b/06

ḳ.+uñ(tīg-i ḳahr) 146b/04

2. Keder, üzüntü, sıkıntı.

ḳ. 203b/19

ḳ.+ı 166a/03

ḳahramān Far. Yiğit, cesur.

ḳ.+(āl-i ḳahramān) 161a/15

ḳ.+ı 146b/04

ḳ.+lar 171b/16

ḳ.+lara 172a/17

Ḳahramān Far. Pişdadiyan sülalesinden

Tahmurs'un oğlu olarak bilidirlen

mitolojik bir şahsiyet, Rüstem'in

yendiği kimse. Krş. **Ḳahramān-ı ḳātil**

ḳ. 168b/21

Ḳahramān-ı ḳātil Pişdadiyan

sülalesinden Tahmurs'un oğlu olarak

bilidirlen mitolojik bir şahsiyet,

Rüstem'in yendiği kimse. Krş.

Ḳahramān

ḳ. 192b/18, 192b/19, 199a/15

Ḳahramān-şifat Far., Ar. Kahraman

gibi.

ḳ. 217a/17

Ḳaḥṭān-ı dīv Metinde geçen devlerin

kumandanlarından biri.

ḳ. 199b/01

ḳaḳ- Vurmak, itmek, çalmak, tepmek.

ḳ.-mak(başına ḳaḳ-) 207b/19

ḳ.-up 189b/16, 191a/03

ḳaḳı- Öfkelenmek, kızmak.

ḳ.-dı 206a/06, 206b/14

ḳ.-dum 215b/04

ḳ.-r 149b/15, 227a/10, 227a/12

ḳ.-sam 172a/17

ḳ.-yuban 227a/14

ḳ.-yup 170a/04, 192b/21,

193a/06

ḳ.-yup(hayāhāy ḳaḳı-) 160a/18

ḳaḳış- Birbirini itip dürtmek, itişmek.

ḳ.-maḳda 182b/06

ḳal- 1. Hayatını sürdürmek, yaşamak.

ḳ.-a 152a/05, 152a/07, 153a/17,

222a/10

ḳ.-an 158b/12, 160a/10

ḳ.-aydı 194a/17

ḳ.-mış-ıdı 169a/11

ḳ.-ur 152a/09

ḳ.-maduğıdur 153a/19

ḳ.-maya 152a/05

2. Miras olarak kalmak, birinden
diğerine geçmek.

ḳ.-a 172b/07

ḳ.-dı(nīk-baḥt ḳal-) 227a/17

ḳ.-mayanuñ 153a/16

ḳ.-mışdur 171a/08

ḳ.-up(şoñ ḳal-) 186a/15

ḳ.-ur 153a/16

3. Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.

ḳ.-up 189b/19, 203b/11

4. Var olmaya devam etmek,
bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

ḳ.-a(bākī ḳal-) 227a/04

ḳ.-a(mevcūd ḳal-) 219b/12

ḳ.-a(yādigār ḳal-) 180a/11

ḳ.-acaḳ 153b/18, 162b/08

ḳ.-acaḳdur 209b/01

ḳ.-an(bākī ḳal-) 160a/10

ḳ.-an 224b/15

ḳ.-an(arta ḳal-) 227a/16

ḳ.-ancalarumuz(bākī ḳal-)

149a/12

ḳ.-madı 161a/12

ḳ.-maya 153a/20

ḳ.-maz(bākī ḳal-) 209b/05,

210a/01, 227b/04

ḳ.-up 172b/08, 212a/07

ķ.-ur 210b/05, 210b/05, 227b/05,
227b/06

5. Yaşamak, oturmak, ikâmet etmek.

ķ.-an 182b/03

ķ.-ayım 172b/04

ķ.-ıcaķ 152a/21

ķ.-mışlardı 157b/01

ķ.-sa gerek 149a/11

ķ.-up 164a/02

6. Her hangi bir durumu sürdürmek.

ķ.-madı 147a/08

7. Artmak, geriye kalmak.

ķ.-anı 150b/02

ķ.-dı 160a/5, 227a/15

ķ.-dı(arta ķal-) 175a/08, 227a/16

ķ.-madı 174b/15, 222a/05

ķ.-masun(arta ķal-) 174b/10

ķ.-mış 170b/11

ķ.-mış(arta ķal-) 175a/08

ķ.-up(arta ķal-) 171b/06

8. Olmak, herhangi bir durumda
bulunmak.

ķ.-avuz 148a/04, 149a/19

ķ.-dı 159a/12, 187b/19, 195b/17,
195b/21

ķ.-dı(‘âciz ķal-) 164a/17

ķ.-dı(deng ķal-) 152b/02

ķ.-dı(hayrân ķal-) 185a/11,
209a/10, 226a/02

ķ.-duķ 164a/13

ķ.-maya 186b/03

k.-maz 209a/06

ķ.-maz(maħrûm ķal-) 202a/04

ķ.-mışlardı 181b/01

ķ.-up(hayrân ķal-) 187a/20,
189a/14

ķ.-ur 223b/18

9. Ölmek.

ķ.-dı(cânsuz ķal-) 227a/15

ķ.-maz 153a/18

10. Zaman, uzaklık veya nicelik
belirtilen miktarda bulunmak.

ķ.-maz 211b/21

ķ.-madı 203a/05

11. Zarf-fiil eki almış bir fiilden
sonra gelerek süreklilik fiili yapar.

ķ.-mışam 151b/07

12. Bir işi belli bir noktada bırakmak,
ara vermek.

ķ.-mış-ıdı 147a/20, 193b/17

ķal’a Ar. Kale.

ķ 151b/13, 152a/15, 152a/20,
157b/15, 157b/17, 157b/18, 157b/20,
158a/03, 158a/05, 158b/11, 158b/20,
159b/16, 159b/17, 159b/17, 159b/18,
159b/20, 160a/01, 160a/03, 160a/08,
160a/08, 160a/08, 160b/08, 160b/14,
181b/11, 182b/03, 211b/08

ķ.+(‘azm-i ķal’a-i Sinop ķıl-)

181a/14, 181a/15

ķ.+da 158b/17, 159a/02, 209a/01

ķ.+dadur 211b/05

ķ.+dan 158a/06, 158b/09,

159b/11, 160a/01, 160a/04

ķ.+dur 151b/13

ķ.+i Cemşîd ol- 209b/21

ķ.+i Cemşîd 209a/13, 209a/14,

209a/15

ķ.+i Cemşîdî 208b/21

ķ.+i gevher-nigîn 180b/09,

187b/05

ķ.+i şâ’ür 157b/16, 160b/02,

161a/03

ķ.+i Sinop 179b/03, 181a/19,

181b/10, 181b/21

ķ.+lar 158b/02

ķ.+muz 158a/20

ķ.+nuñ 151b/16, 151b/18,

152a/16, 152a/19, 158a/05, 158a/21,

209a/03, 209a/10

ķ.+sı 180a/21, 180b/17

ķ.+sı(küfr-i ķal'a) 176b/13
ķ.+sına 179b/08, 180b/02
ķ.+sından 180a/17, 189a/04
ķ.+sını 164b/05
ķ.+sınıñ 164b/05, 181b/07
ķ.+sıyla 164b/08
ķ.+ya 152b/03, 157b/15,
157b/18, 157b/20, 158a/02, 158a/04,
158a/08, 158b/21, 159b/10, 159b/20,
159b/20, 160a/07, 160b/06
ķ.+yı 152a/14, 152a/18, 152a/20,
152b/01, 152b/02, 157b/18, 158b/01,
158b/06, 209a/01, 209a/04

ķal'a-güşā Ar., Far. Kale zapteden, kale açan.

ķ.+yı şaf-şiken 204b/21
ķ.+i Cemşīd 208b/21

ķalay Kalay, gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element.

ķ.+dur 176b/04

ķalb Ar. Kalp, yürek.

ķ. 149b/08
ķ.+e 210b/15
ķ.+i 197b/02, 206a/12
ķ.+üm 206a/14
ķ.+ümün 211a/07
ķ.+ün 210b/16

ķalb Ar. Bir durumdan başka bir duruma çevirme, dönüştürme.

ķ.+ķalb ol- 150b/01
ķ.+(ķalb ķalb ol-) 150b/0

ķalbīr-veş Ar., Far. ğirbāl-veş Kalbur gibi.

ķ. 219a/16

ķaldur- 1. Oturur ve yatır durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrultmak.

ķ.-dılar 176a/21

2. Yukarı doğru hareket ettirmek.

ķ.-dışa(baş ķaldur-) 193b/12
ķ.-up 149b/11, 187b/17, 192b/19

ķ.-up(baş ķaldur-) 200a/01,
200b/19, 208a/08, 215a/02

3. Yükseltmek.

ķ.-duğunuñ 226b/17

ķ.-mış 226b/14

ķ.-up 149b/14, 182a/05,
187a/06, 202a/01

4. Açmak.

ķ.-up 202a/01

ķāleb Ar. Kalıp.

ķ. 173a/09, 173a/15, 173a/16,
173b/07, 173b/08

ķ.+de 172b/18

ķ.+i 173a/14, 173b/09

ķ.+i insān 173a/11, 173a/19

ķ.+in 173a/06, 173a/08, 173b/16

ķālebleyin Kalıp gibi.

ķ. 173b/04

ķalem Ar. Kalem.

ķ. 171b/14, 196a/13

ķ.+e getürdi 228a/11, 228a/20

ķālīb Ar. ķāleb Kalıp.

ķ. 173b/10

ķ.+ı 170b/11

ķ.+ı cūda 147a/04

ķ.+uñ 173b/18

ķalīlīk Kalınlık, bir cismin iki yüzü arasındaki mesafe.

ķ.+ı 165b/06

ķālīl Ar. Az.

ķ.+dür(şey'-i ķālīl) 215a/06

ķalk- 1. Oturma durumundan dik duruma gelme, doğrultmak.

ķ.-ardı 149b/16

ķ.-up 163b/18, 178a/04,
180b/20, 202b/17, 207b/16

2. Yukarı doğru yükseltmek.

ķ.-dı 225a/05

ķ.-ınca 226a/18

3. Gitmek üzere yerinden ayrılmak.

ķ.-up 151a/18, 203a/01

4. Uçmak, havalanmak.
 k.-up 184a/02
- kalқан** Ok, kılıç, mızrak ve benzerlerinden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık.
 k. 193a/06, 203b/16
 k.+a 217a/16
 k.+ın 189b/13, 192b/20
 k.+ını 193a/07
- kamaş-** Güçlü bir ışık sebebiyle göz bakamaz olmak.
 k.-ur 222b/13, 226b/06
- kamçı** Kamçı.
 k. 189a/06
- kamer** Ar. Ay, mah.
 k. 156b/06, 183a/11, 204a/11, 216b/15
 k.+(şakka'l-kamer eyle-)
 146b/11
 k.+de(devr-i kamer) 219b/16
 k.+üñ(devr-i kamer) 196b/13
- kamer-ruh** Ar., Far. Ay yanaklı.
 k. 178b/07
- kamer-sîret** Ar., Far. Ay tavrılı.
 k. 201b/02, 211a/03
- kamerî** Ar. Ayla ilgili.
 k. 173b/09
- kâmet** Ar. Boy, endam.
 k. 173a/03, 188b/05, 190a/04
 k.+i 183a/16, 184b/09, 184b/10, 192b/18, 195b/06, 199a/12, 217a/06, 217a/10, 228b/06
 k.+idür 211b/06
 k.+ile 203b/01
 k.+ince 184b/08
 k.+ine 187a/18, 189a/14
 k.+ine(kadd ü kâmet) 195a/02
 k.+leri 217b/04
- kâmetlü** Kametli.
 k. 187b/17, 199a/18
- kamış** Kamış.
 k. 189a/06
- kâmil** Ar. Yetkin, erişkin, eksiksiz, ağırbaşlı, mükemmel.
 k. 162a/10, 224a/08, 226a/02
 k.+(merd-i kâmil) 211a/14
 k.+durur 193a/21
 k.+em 177a/11
 k.+idi 149a/08
 k.+iseñ 210b/04
 k.+it- 177a/14
 k.+üñ(sultân-ı kâmil) 228a/13
- kâmilân** Ar., Far. Kamiller.
 k. 210a/11
- kâmilâne** Ar., Far. Kamile yakışacak şekilde.
 k.+m(hâk-ı pây-ı kâmilâne)
 177a/11
- Qamqahaâ'-i 'ifrît** Metinde geçen Süleyman'a karşı savaşan ifritlerden biri.
 k.+e 198b/12
- qamqâm** Ar. Prens.
 k.+ıla(tîgü qamqâm) 214b/04
- qamu** Bütün, hep.
 k. 156b/15, 156b/17, 174b/17, 193a/09, 220b/15, 228a/06
 k.+dan 227a/16
 k.+muz 164b/18
 k.+nuñ 199b/09
 k.+sı 176b/16
- kâmurân** Far. kâm-kâr İsteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sahibi.
 k. 151b/15, 152a/07
- kâmurân** Far. kâm-rân Far. Arzusuna ermiş, mutlu.
 k. 154b/01
- kâmuayâb** Far. kâm-yâb İsteğine ulaşmış, talihli, mutlu. Krş. **kâmuayâp**
 k. 155b/07, 166a/13, 181b/21, 193a/15
- kâmuayâp** Far. kâm-yâb İsteğine ulaşmış, talihli, mutlu. Krş. **kâmuayâb**

k. 210a/12
kān Far. Bir şeyin çok bulunduğu yer veya kimse, kaynak.
 k.+(menba^ʿ-ı kân-ı saḥāvet)
 147a/01
 k.+a 179b/20,
kan Kan.
 k. 154a/08, 156b/17, 185a/06, 185a/07, 203b/05, 203b/08, 205a/08, 219a/17
 k.+(çeşm-i kan) 178b/06
 k.+a 179b/20, 208a/10
 k.+dan+ol- 219a/15
 k.+dur 156b/15, 156b/16
 k.+ı 154a/07, 154a/10
 k.+ıla 156b/05
 k.+ın 161a/12, 191b/21,
 198a/17, 198b/21, 200a/03
 k.+ını 214a/16
 k.+kaşan- 169a/01, 171b/17,
 172a/17, 192b/19, 199a/15
 k.+ları 152a/11
 k.+ların 186a/21
 k.+um 205a/08
 k.+umuzu 205a/14
 k.+uñ 185a/06
 k.+uñı 192a/09
kan- Söylenen sözün, anlatılan konunun doğruluğuna inanmak.
 k.-maz 205b/15
 kanā^ʿat Ar. Kısmete razı olma, elindekilerden hoşnut olup fazlasını istememe.
 k.+it- 201b/15
kanad Kanat. Krş. **kanat**
 k. 162b/13, 162b/17, 164b/03, 166b/17, 181a/15, 182a/05, 182a/07, 183b/18, 183b/02, 184a/01, 184a/02, 184a/05, 184a/05, 187b/10, 189a/02, 189a/03, 203a/11, 203b/11, 204b/19,

212b/02, 214b/14, 218b/04, 221b/06, 221b/20
 k.+şal- 152b/18
kanadlu Kanatı olan. Krş kanatlu
 k. 187b/01, 187b/16, 203a/11
kanat Kanat. Krş. **kanad**
 k. 159a/19, 222b/11, 226a/20
 k.+a 162b/13, 166b/17, 183b/02, 184a/05, 214b/14
 k.+ı 198b/02, 223b/09
 k.+ın 221b/08
 k.+ları 212b/18
 k.+larıla 184a/03, 184a/06
 k.+ların 187b/15, 203a/16,
 212b/19
 k.+larını 183a/12
kanatlu Kanatı olan. Krş kanadlu
 k. 183a/12
kanda Nerede, nereye.
 k. 154b/20, 157b/14, 164a/13, 170a/09, 170a/10, 187b/03, 187b/09, 190b/04, 194b/08, 214b/18
 k.+dur 166b/21, 213a/09,
 213a/20
 k.+ol- 147b/03
 k.+y+ıduñ 195b/14
 k.+yduğın 168b/07
 k.+yıduğın 194a/01, 194a/07
 k.+yısı 213a/08
Ḳandahār-ı dīv Devler sultanını adı.
 k. 214a/09, 214a/10, 214a/12
kandalığı Nerede olduğu.
 k.+n 194a/05, 213a/15
 k.+nı 213a/14
kandan Nereden.
 k. 149b/04, 187b/03
kandīl Ar. Kandil.
 k.+ler 176a/05
kanı Hani, nerede.
 k. 161a/12, 171a/09, 227a/11

kānī Ar. Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen.

ķ.+ol- 161b/19, 210a/07

Ķanķarīš-ı dīv Devlerin kumandanlarından biri.

ķ. 199b/01

ķanķı Hangi.

ķ. 155a/14, 155b/04, 165a/19, 167b/17, 175a/18, 184b/19, 185b/03, 186b/18

ķ.+sınuñ 202b/13

ķanlu Kana bulaşmış.

ķ. 148b/01

Ķanţahār-ı 'ifrīt Korkunç görünüşlü devlerden biri.

ķ. 183a/14

ķānūn Ar. Bir müzik aleti.

ķ. 170b/03, 208b/08

ķānūn Ar. Kural, usul, nizam.

ķ.+umuz 169b/17

ķap Kabuk.

ķ.+ı 154b/12, 154b/12

ķap- 1. Yakalayıp tutmak, birdenbire çekip almak.

ķ.-an 215b/01

ķ.-up 148b/17

2. Avını hızla yakalamak, yakalayıp öldürmek.

ķ.-dı 204b/02

ķapılı Kapısı olan.

ķ. 187b/17

ķapla- Her yanını örtmek, istila etmek.

ķ.-mış 147b/12

ķ.-r 195a/12

ķaplan Kedigillerden, çevik ve yırtıcı hayvan.

ķ. 199a/13

ķ.+lar 174a/08

ķaplanleyin Kaplan gibi.

k. 198a/13

ķapu Kapı.

ķ. 171b/10, 171b/19, 175b/18, 222b/11, 222b/14, 222b/18, 224a/18, 225b/04, 225b/06, 225b/19, 226a/04, 226a/12, 226a/15, 226a/20

ķ.+ca 172a/09

ķ.+da 184a/11

ķ.+lar 222b/12

ķ.+ların 164b/09

ķ.+nuñ 171b/10, 171b/11, 171b/12, 222b/14, 225b/19

ķ.+ñ 147a/06

ķ.+ña 179b/21, 227b/21

ķ.+sı 151b/18, 158b/01, 164b/05, 170b/15, 173b/14, 181b/08, 181b/11, 182a/03, 189b/18, 222b/09, 225a/13, 225b/06, 225b/12, 225b/13, 225b/20, 226a/20, 226b/01

ķ.+sın 158a/05, 158b/11, 159b/17, 159b/21, 160a/08, 160b/14, 162a/12, 223a/10, 223a/13, 225b/03

ķ.+sına 151b/20, 158a/05, 158b/08, 159b/10, 159b/16, 159b/18, 160a/08, 171b/09, 181b/13, 181b/17, 183b/13, 195b/07, 200b/09, 200b/10, 222b/07, 223a/08, 223b/05, 223b/12, 223b/16, 224b/03, 224b/04, 224b/06, 224b/13, 224b/16, 226a/12, 226b/03

ķ.+sında 158b/20, 159b/17, 160a/01, 160a/08, 174b/12, 183b/05, 222b/18, 225b/19

ķ.+sındaki 223a/11

ķ.+sından 171b/16, 173b/15

ķ.+sını 224b/17

ķ.+sınuñ 189b/16, 222b/16, 224b/17, 225b/03, 225b/11

ķ.+ya 171b/10, 177a/04, 222b/07, 222b/13, 222b/20, 224b/07, 225b/05, 225b/19, 226a/14

ķ.+yı 224b/14

ķapucı Kapıcı.

ķ. 151b/20, 209a/16

ka'r Ar. Deniz, kuyu gibi şeylerin dibi, dip.

ķ.+ında(ħandaķ-ı ķa'r) 151b/15

kār Far. Fayda, çıkar.

k.+it- 215a/16

kār-dān Far. İş bilen, işten anlar.

ķ.+(ħakīm-i kār-dān) 223a/05, 225b/10

kār-gāh Far. Dünya.

ķ.+ı fidret 187a/08

ķar- Batırmak, sokmak.

ķ.-acaķdur 205a/15

ķ.-alum 200a/03

ķ.-alum(yire ķar-) 198b/21

ķ.-am(yire ķar-) 214a/16

ķ.-maģa(el ķar-) 215b/17

ķ.-maķ 198a/17

ķara Kara, siyah.

ķ. 149b/21, 149b/21, 150a/01, 150a/02, 150a/03, 152b/08, 152b/08, 152b/10, 154a/13, 155b/13, 159a/19, 161a/03, 170b/16, 170b/17, 174a/04, 181b/02, 187a/08, 187a/10, 187b/12, 187b/14, 192b/19, 195a/10, 195a/15, 195a/15, 197b/05, 198a/17, 200a/03, 203a/11, 217a/15, 217a/17, 223a/02, 223a/02, 223a/03, 223b/11, 224b/18, 226b/10, 226b/11

ķaradeñiz Karadeniz.

ķ.+i 215a/20

ķaraltı Kim veya ne olduğu tam olarak seçilmeyen koyu renkli şekil. Kr.

ķaraltu

ķ. 150a/06, 150a/09, 150a/09, 150a/14, 150a/19, 150a/20, 187a/09

ķaraltılı Karaltılı, gölgeli.

ķ. 149b/21, 150a/01

ķaraltu Kim veya ne olduğu tam olarak seçilmeyen koyu renkli şekil. Kr. **ķaraltı**

ķ.+yı 187a/11

ķarañulık Karanlık.

ķ. 152b/07

ķarār Ar. 1. Bir yerde veya bir hâlde durma, sakin olma.

ķ.+et- 195b/12

ķ.+it- 153a/09, 155a/10, 168b/14, 169a/01, 179b/06, 182b/13, 182b/19, 183a/13, 183a/18, 183a/19, 198a/08

2. Ölçü, derece, miktar, tarz.

ķ.+ına 225a/19

3. Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

ķ.+it- 157a/13, 198b/17

4. Devamlı, değışmez ve sürekli olma, istikrar.

ķ.+it- 213a/05

ķarar- Kararmak.

ķ.-dı 199b/06

ķ.-up+tur- 152b/21

ķ.-ur 151a/10

ķ.-urđı 183a/18, 199b/08

ķaravaş Cariye, halayık.

ķ.+ını 164b/06

ķ.+larıla 164b/09

ķaravaşlan- Cariye, halayık sahibi olmak.

ķ.-sa+gerek 218b/14

ķardaş Kardeş. Krş. ķarındaş

ķ.+larına 159a/11

ķarıca Karaca, üst kol, dirsek omuz arası.

ķ.+sından 191b/15

ķāricāl Far. kār-cāl Tuzak yapan, tuzakçı.

k. 169a/11

ķarın Karın.

ķ. 201a/21

ķ.+ı 184b/07, 202a/21, 202b/03, 203b/06

ķ.+ındağı 184a/18, 185a/08

ķ.+ından 195b/07

ķ.+lar 212b/14

ķ.+ları 152b/19, 217b/05
ķ.+umdağı 182a/14, 182a/17
ķ.+umuz 188b/01
ķ.+uñ 204a/02
ķarınca Karınca.
ķ. 185a/02, 185a/03, 194b/11
ķarındaş Kardeş. Krş. **ķardaş**
ķ. 159a/12, 159a/14
ķ.+ı 160a/11, 186b/17, 188a/06,
204b/13, 207b/10, 207b/10
ķ.+ıla 160a/14
ķ.+ın 160b/06, 160b/08, 169a/14
ķ.+ına 191b/07
ķ.+ları 159a/02, 159b/08,
169a/10
ķ.+ları ile 160a/5
ķ.+ların 160b/10, 161a/19,
169a/07
ķ.+larına 160a/07, 169a/15
ķ.+larını 160b/07
ķ.+larınuñ 160b/19
ķ.+larımı 157b/11, 160b/13
ķ.+laruñ 207b/15
ķ.+laruñı 157b/09, 160b/10
ķ.+laruñuñ 158b/12
ķ.+laruz 158b/20
ķ.+um 149a/17, 188a/12,
207b/20
ķ.+uñ 149b/09, 186b/15,
206b/04
ķarınlu Karnı olan.
ķ. 189a/06, 199a/13
ķarış- 1. İki veya daha fazla şey bir
araya gelip birbirinin içinde dağılmak,
birleşmek.
ķ.-duğı 155b/17
2. Bir araya gelmek, katılmak.
ķ.-madı 163a/05
ķarışdur- Karışmasını, bir maddenin
başka madde içinde dağılmasını
sağlamak.
ķ.-up 154a/17, 154b/18, 156a/02

ķarīb Ar. Yakın, uzak olmayan. Krş.
ķarīp
ķ. 199b/13
ķarīn Ar. Yakın.
ķ.+ol- 194a/21
ķarīp Ar. Yakın. Krş. **ķarīb**
ķ. 220a/10
ķarşu Karşı.
ķ. 148a/14, 149b/12, 149b/14,
149b/20, 151b/18, 157b/01, 158a/05,
159a/16, 159b/03, 159b/19, 160b/02,
160b/06, 160b/07, 160b/15, 160b/18,
161a/20, 169a/09, 169a/15, 169b/21,
170a/16, 170b/17, 171a/13, 171b/09,
171b/10, 173a/11, 173a/15, 173a/17,
173a/20, 173b/03, 173b/07, 174a/01,
175b/14, 178a/18, 181b/12, 182b/17,
182b/18, 183a/09, 183b/19, 184a/03,
184a/13, 190a/08, 190a/17, 191b/03,
191b/05, 191b/09, 192a/11, 192b/12,
192b/20, 193a/01, 195a/04, 195b/04,
200b/10, 201b/09, 202a/06, 204a/17,
205a/16, 205b/12, 205b/13, 206b/13,
207a/15, 213b/17, 213b/18, 222b/03,
222b/07, 222b/07, 222b/19, 222b/20,
223b/05, 223b/12, 225a/08, 226b/05
ķ.+dan 157b/19, 193a/05
ķ.+larından 169a/09
ķ.+ña 160b/10
ķ.+sına 159a/19, 160b/08,
174b/13, 178a/15, 178a/21, 226b/14
ķ.+sında 150b/12, 160a/17,
218a/14, 226b/10
ķ.+sındağı 176a/13
ķ.+tur- 158a/12, 168b/17
ķarşula- Karşılamak.
ķ.-dılar 150a/20
ķ.-yalum 159b/14
ķ.-yasız 159a/01
ķ.-yup 160b/16, 182b/12
ķarşurak Karşırak.
ķ. 173a/08

Ḳārūn Ar. Kur'an'da adı Firavn ve Haman'la anılan, Musa Peygamber zamanında yaşamış, zenginliği, cimriliği, Allah'a olan isyanıyla meşhur olmuş ve bunun akabinde de malı ve mülkiyle birlikte yere geçmiş bir kişi.

ḳ.+(genc-i Ḳārūn) 174a/18

Ḳārūn Zal-i Destān'ın pehlivanlarından biri. Krş. **Ḳārūn-ı pīl-ten**, **Ḳārūn-u pīl-ten**

ḳ. 203b/06, 203b/13, 204a/02, 204a/08, 204a/10, 208a/08

ḳ.+a 206a/04

ḳ.+ı zinhār 206b/06

ḳ.+uñ 208b/05, 208b/06

Ḳārūn-ı pīl-ten Zal-i Destān'ın pehlivanlarından biri. Krş. **Ḳārūnu pīl-ten**

ḳ. 204a/16, 204b/08, 204b/21, 205a/19, 206a/02, 206a/05, 206a/06, 206a/10, 206a/13, 206b/06, 206b/15, 208a/05, 208a/12, 208a/18, 208b/13, 212b/02, 212b/15, 214b/06

ḳ.+dür 205a/06

ḳ.+dür(pehlevān-ı ḳārūn-ı pīl-ten) 188a/06

ḳ.+e 203b/06, 208a/16, 208b/04, 212a/05

ḳ.+ı pehlevān 188a/13

ḳ.+ile 203b/05

ḳ.+le 152b/12, 153a/03, 186b/16, 208a/11, 208b/18

ḳ.+uñ 212a/20, 212a/21

Ḳārūnu pīl-ten Zal-i Destān'ın pehlivanlarından biri. Krş. **Ḳārūn-ı pīl-ten**

ḳ. 204a/02

kārusāz Ar. kār-sāz İş yapan, becerikli. k. 185b/11

kāruzār Far. kār-zār Kavga, savaş, ceng.

k+it- 219a/14

k.+kıl- 163a/19

ḳarva- Kavramak, yakalamak.

ḳ.-dı 190b/12

ḳaşāb Ar. ḳaşāb Kasap.

ḳ.+a 204b/03

ḳasem Ar. Yemin, ant.

ḳ. 185b/06

ḳaşd Ar. 1. Amaç, istek, maksat, niyet.

ḳ. 163b/03, 194b/16, 194b/20, 198b/18, 201a/12, 213a/07, 214a/14, 215b/03

ḳ.+a 197b/14

ḳ.+ı 163a/19

ḳ.+ı+it- 177b/19

ḳ.+ında 222a/14

ḳ.+it- 188a/04, 197a/14, 221a/03

ḳ.+kıl- 223a/08, 223a/09

ḳ.+um 214a/15

2. Öldürme, yaralama veya zarar vermek isteme, kötü niyet.

ḳ.+et- 213b/15

ḳ.+eyle- 220b/15

ḳ.+ı+eyle- 222a/11

ḳ.+ına 206a/20, 218a/03

ḳ.+it- 160b/03, 163a/13, 202a/18, 206a/18, 206b/17, 207a/08, 215b/08

ḳ.+kıl- 170a/08

ḳ.+um 215b/11

Ḳaşfāş bin Vaşrāş Metinde geçen cin pehlivanlarından biri.

ḳ.+idi 217b/18

ḳasık Kasık. Krş. **ḳasuk**

ḳ. 201a/21

ḳāsım Ar. Taksim eden, bölen, ayıran.

ḳ.+dur 146b/10

ḳaşır Ar. ḳaşr Köşk, saray. Krş. **ḳaşr**

k. 170b/11, 171a/11, 171b/04, 171b/16, 171b/19, 171b/19, 172a/02, 172b/14, 222b/16, 222b/18, 223a/08, 223a/11, 223a/13, 223b/05, 223b/16, 223b/18, 224b/13, 224b/17, 225b/06

ḳ.+dan 172b/14

2. Koymak.
 k.-up 192b/21
kaṭ'ā Ar. Hiçbir vakit, asla, hiç.
 k. 153b/03, 167b/09, 194a/20, 195b/17, 220a/19
kaṭ'a Ar. kıt'a Parça, kısım, cüz.
 k.+sı 228b/04
Ḳaṭā'āgūr-i cinnī Hz. Süleyman'ın ülkesine casusluğa giden cinlerden biri.
 k. 200a/11
kaṭār Ar. Biribir ardınca sıralanmış hayvan sürüsü, dizisi.
 k. 174a/03
kaṭarāt Ar. Katreler, damlalar.
 k.+ı nuṭfe 155a/16
Ḳaṭās-ı dīv Sürh-ı bād-cinn'in kumandanlarından biri.
 k.+idi 199b/02
Ḳaṭā'āhūr-i cinnī Hz. Süleyman'ın ülkesine casusluğa giden cinlerden biri.
 k. 200a/11
Ḳaṭ'bā Edinyā bin Dāvud'un hocası.
 k. 205b/14
kaṭı 1. Sert, şiddetli, kırıcı, haşin.
 k. 147b/14, 148a/08, 148a/08, 148b/06, 148b/09, 148b/14, 151b/14, 199a/16, 205a/16, 217a/19
 k.+dur 210b/17
 2. Çok, pek, pek çok.
 k. 206b/14, 218a/01, 227a/12, 228a/06
kaṭıl- Eklenmek, karıştırılmsk.
 k.-miş 208b/02, 208b/13
kaṭır Katır.
 k. 153b/07, 189a/06
kaṭl Ar. Öldürme.
 k.+it- 207b/11
kaṭrān Ar. Katran.
 k. 154a/09, 183a/17
kaṭre Ar. Damla.
 k. 204b/02, 215b/10, 220a/21

k.+ye 160a/06
ḳavı Ar. Söz, kelam. Krş. **ḳavül**
 k. 178a/09
 k.+de 177b/14
 k.+i 178a/09
 k.+ine 226a/03
 k.+ince 147a/18, 148a/16, 148b/04, 148b/13, 149a/03, 149a/21, 149b/05, 149b/18, 150a/11, 150b/09, 151a/02, 151a/11, 152a/09, 152b/06, 153a/02, 153a/21, 154b/02, 155a/01, 155b/09, 156b/21, 157a/19, 158a/13, 160a/04, 160b/05, 161a/12, 162a/18, 163a/12, 163a/20, 163b/15, 164a/06, 165a/04, 165b/13, 166a/14, 166b/13, 167b/01, 168b/13, 168b/20, 169a/03, 169b/12, 170a/13, 170b/05, 171a/07, 171b/08, 172a/03, 172b/10, 173a/05, 173a/18, 173b/02, 173b/06, 173b/12, 174a/19, 174b/17, 175a/10, 175b/07, 176b/08, 178b/07, 180a/15, 180b/15, 181a/08, 182a/01, 182b/02, 183b/09, 185a/12, 185b/12, 185b/17, 186a/01, 186b/04, 188b/20, 189a/09, 190a/01, 193b/15, 194b/02, 195a/17, 196b/03, 197b/19, 198a/10, 198b/06, 199a/18, 199b/17, 200a/10, 201a/08, 201b/05, 202a/05, 202b/07, 203a/08, 203b/12, 204a/02, 204a/16, 204b/08, 205a/09, 205b/05, 205b/17, 206b/15, 207b/06, 208a/04, 208b/12, 209a/09, 211a/06, 211a/14, 212a/04, 212a/20, 213a/01, 213b/13, 214a/20, 214b/21, 215b/13, 216a/02, 216a/14, 216b/21, 217a/12, 217a/20, 217b/08, 217b/14, 218a/02, 218a/09, 219a/21, 220b/06, 220b/21, 221a/08, 222a/13, 224a/09, 224b/16, 226a/03
ḳavm Ar. Kavim, budun. Krş. **ḳavüm**
 k. 169a/06, 170a/03, 172b/20, 172b/21, 216b/19

444

Ḳayṭafā Batıda bulunan memleketlerden birinin hükümdarı.
ḳ.+nuñ 215a/21
Ḳayṭafūn-ı re'īs Edinyā bin Dāvud'un kaptanlarından biri.
ḳ. 205b/18, 212b/04
ḳ.+ile 212b/01
ḳayur- İlgilenip korumak, gözetmek.
ḳ.-dı 183b/14
ḳayyūm Ar. Baki ve kaim olan, ezeli, Allah.
ḳ. 161b/21, 177a/05, 179b/17, 193a/17
ḳaz Kaz.
ḳ. 154a/17, 199b/13
ḳ.+ı 174a/13
ḳ.+lar 174a/12
Kāz Peygamber adı.
k. 164a/11, 182b/11
ḳaz- Kazmak.
ḳ.-a 173b/10
ḳ.-an 175a/02
ḳ.-mışlar 161a/09, 161b/03, 173a/08, 174b/20, 222a/21
ḳ.-up 173b/13
ḳazā Ar. ḳazā' Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, can ve mal kaybına, zararına sebep olan kötü olay.
ḳ. 148a/08, 148b/06, 149b/14, 204a/14, 205a/02, 205a/03, 205a/04, 205a/21, 205a/21
ḳ.+dan 182b/01
ḳ.+dur 149a/18
ḳ.+nuñ 147a/03
ḳ.+sına 204a/08
ḳ.+uğrat- 203b/09
ḳ.+ya 148a/07, 149a/18, 182b/02, 205a/16, 205b/02
ḳ.+ya+uğra- 148b/12
ḳ.+yı 149b/12
ḳ.+yı(ābenūs-ı ḳazā) 193a/05

ḳ.+yı nā-gāhān-ı 'aql 148a/12
ḳazan Buhar makinelerinde suyun kaynatıldığı basınca dayanıklı kap.
ḳ.+ı 189b/12
ḳazdur- Kazmak işini başkasına yaptırmak.
ḳ.-up 161a/08
ḳazıl- Oyulmak, hakkedilmek.
ḳ.-mış 223b/21
ḳazılı Kazılmış, oyulmuş, hakkedilmiş.
ḳ. 171b/13
ḳazım- Hayvan için eşinmek
ḳ.-dı 224a/19
ḳ.-up 223b/06
kāzib Ar. Yalan söyleyen, yalancı.
k. 194a/20
k.+dür 208a/07
k.+içün 201a/07
ḳažiyye Ar. İş, husus, madde, mesele, dava.
ḳ. 152b/12, 179b/03
ḳ.+lerden 208b/14
ḳ.+ye 200b/07, 221b/20
ḳazuk Direk, sopa.
ḳ. 223b/19
kebāb Ar. Kebap.
k. 150b/17, 150b/19
2. Yanık, yanmış.
k. 179a/08, 197b/01
k.+it- 151a/04
kebāyir Ar. kebā'ir Büyük günahlar.
k. 201b/04
Keb'ihī'sā'īl Suya vekil tayin edilen meleklerden biri.
k.+e 167b/21
Kebkebüş-ı cinnī Saḥar-ı cinnī'nin çavuşlarından biri.
k. 199a/11
kebūd Far. Mavi, gök rengi.
k.+ol- 153a/01, 199b/06
keçi Keçi.

k. 154a/18, 195b/10
kef-gîr-veş Far. Kevgir gibi.
 k. 219a/16
Kefāṭā Hīlūrişi Ateşe vekil olan
 meleklerden biri.
 k. 167b/20
kefen Ar. Kefen.
 k. 159a/05, 160b/14, 160b/15,
 161a/03, 169a/14, 169a/17, 172b/09,
 205b/19
 k.+i 207a/16
keffe Ar. Kefe, tarazi gözü.
 k.+si 170b/16, 170b/17
 k.+sinde 170b/17
 k.+sindeki 171a/02
kefîl Ar. Borcunu ödemeyenin veya
 verdiği sözü yerine getirmeyenin bütün
 sorumluluğunu üzerine alan kimse.
 k.+dür 207b/04
 k.+idi 207b/03
kehle Far. Bit.
 k. 185a/07, 185a/09
 k.+yi 185a/05, 185a/09
kelām Ar. Söz.
 k. 147a/11, 156b/19, 162a/03,
 162a/14, 177a/15, 177a/19, 191b/14
 k.+it- 210a/13
 k.+(mā-ḥaşal-ı kelām) 179a/16
 k.+(maḥrec-i kelām) 201a/18
 k.+(muḥaşşal-ı kelām) 153b/11,
 178a/09, 182b/11, 198b/06, 215a/08,
 222a/02
 2. Kur'an.
 k.+ı kadīm 171a/19, 200b/03,
 208a/02, 209b/15
 k.+ı mecîd 212b/11
 k.+ı sübhānî 207a/09
kelb Ar. Köpek.
 k. 205b/08
keleci Söz, laf.
 k. 201a/03
 k.+si 167b/09

kelek Olgunlaşmamış, ham kavun.
 k. 157a/17
kelimāt Ar. Kelimeler, lakırdılar, sözler.
 k. 194a/09
 k.+it- 149b/04, 204b/10
 k.+um 167b/09
kelime Ar. Söz, lakırdı.
 k.+yi 165b/04
kem Far. 1. Az, eksik, noksan.
 k. 150b/08
 2. Kötü, değersiz, adi.
 k. 183b/05, 207a/13, 228b/01,
 228b/01
 k.+i 217a/20
 k.+inüñ 217a/05
kemāl Ar. 1. Bilgi, fazilet.
 k. 150b/15
 k.+bul- 173a/18
 k.+vir- 177a/07
 2. Mükemmellik, en yüksek değer.
 k.+i 204a/11, 209b/14
 k.+i(ḥüsn-i kemāl) 186a/08
 k.+i kudret 184b/06, 186a/07
 k.+ün 204a/11, 209b/13
 3. En olgun, olgunluk, yetkinlik.
 k.+ine 172a/20
kemān Far. Yay.
 k. 183a/07, 190a/06, 193a/02,
 216b/17, 217b/09
 k.+a 191b/13, 191b/17
 k.+ın 191b/10, 191b/15
kemend Far. Uzaktaki kimseyi veya şeyi
 çekip yakına getirmek için atılan ucu
 ilmikli ip.
 k. 190b/17, 191a/05
 k.+i 191a/01, 191a/02, 191a/04
 k.+ile 191a/06, 212a/11
 k.+ün 191a/04
kemer Far. 1. Kapı, pencere, köprü gibi
 şeylerin oyuğu aşağı bakan kavisli
 kubbesi, tavanı.

k. 151b/19, 171b/09, 171b/10, 171b/21, 176a/06, 176a/06, 183a/12, 189a/07, 222b/10, 225a/10, 225a/11, 225a/16, 225b/04

k.+de 225a/03, 225a/19

k.+deki 225b/17

k.+den 225a/17, 225b/04, 225b/05, 225b/15, 226a/07

k.+e 225b/18, 226a/18

k.+inde 224b/17

k.+kıl-183a/12

k.+ler 171b/20, 176a/06

k.+lerde 224b/20

k.+üñ 225a/08, 226a/16

2. Bele takılan kuşak, kayış.

k. 168b/18, 173b/19, 182b/10, 183a/05, 183a/06,

kemer-bend Far. Kemer bağı.

k.+ini 189b/12

kemerlü Kemerli olan.

k. 169a/02

kemik Kemik.

k.+lerüñ 203a/12, 203a/14

Ken' Şeytan neslinin ulularından biri.

k. 218a/16

Kena' Cin neslinin kumandanlarından biri.

k. 213b/16

kenār Ar. Kıyı, sahil.

k.+a 151a/17

k.+da 151a/17

k.+ı 171b/03

k.+ı baħr 151a/15

k.+ına 150b/17

k.+ında 161a/21, 167b/04, 174b/20, 188b/09

2. Bahsedilen şeyin bitiş yeri veya yakını.

k.+ına 190b/16, 191a/18, 167b/07

k.+ında 188b/09, 226b/08

3. Bir şeyin bitişini tamamlayan koruyucu veya süsleyici kısım.

k.+ında 174b/19, 175a/01,

kend-nāb Far. Saf şeker.

k. 155b/12, 156a/12

kendü Kendi, kendisi.

k. 153b/17, 155b/08, 163a/02, 168b/14, 170b/13, 172a/18, 172b/12, 175a/09, 175a/13, 177b/08, 177b/10, 179b/15, 181a/04, 185a/08, 201a/03, 206b/19, 207a/04, 208b/05, 210a/21, 210b/05, 212b/06, 215a/12

k.+de 154b/13, 156a/17

k.+den 162b/10, 163a/03, 196a/03

k.+lerden 174b/04, 186a/06

k.+lere 172b/12

k.+leri 169a/13

k.+lerüñ 182a/08

k.+mden+git- 196b/04

k.+mden+var- 151b/07

k.+me 151b/09, 196b/05

k.+mi+unut- 187b/19

k.+müze 219b/05

k.+nüñ 153b/02, 153b/17, 182a/11, 184b/08, 191a/03, 191a/05, 205b/18, 208a/11

k.+ñ 180a/17, 182b/01

k.+ñe 147a/11

k.+ñi 221a/04, 221a/05

k.+si 153b/04

k.+sidür 150a/07

k.+sin 197b/09

k.+ye 147b/14, 148b/08, 156a/09, 159b/01, 160b/20, 170a/08, 170a/15, 174b/09, 182a/21, 189a/18, 191b/11, 192a/03, 195a/01, 199a/04, 203a/17, 206b/19, 209b/06, 216a/15, 218b/13, 219a/06, 223b/08

k.+yi 158a/09, 158a/09, 158b/09, 159b/07, 160a/18, 160b/11, 160b/12, 167b/12, 169b/16, 181b/19,

182b/02, 184b/20, 190b/05, 190b/06,
190b/11, 190b/15, 191a/03, 191a/16,
192a/03, 192a/04, 195a/15, 198a/13,
200a/03, 213b/05, 219b/04, 223b/05,
223b/09

kendülük Varlık, mevcudiyet.

k.+ün 227b/14

kendüzi Kendisi. Krş. **kendüzü**

k. 163a/13, 188b/13, 193b/19

k.+nden var- 211b/16

k.+ni 182a/18

kendüzin Kendin.

k. 200a/02, 215a/04, 220a/06

kendüzü Kendisi. Krş. **kendüzi**

k.+mi 211a/16

k.+ñden 193a/11

kene otı Sütlegengillerden, kokusuz,
tatsız, çok yapışkan ve çok ağır bir yağ
çıkarılan bitki.

k.+nuñ 154a/10

Kenes Cin neslinin kumandanlarından
biri.

k. 213b/16, 214a/18

ker Far. Kuvvet, kudret.

k.+i+eyle- 228b/10

kerāmet Ar. 1. Allah'ın kendisine yakın
kullarına lutfettiği olağanüstü şeyleri
yapma yeteneği.

k. 219b/10

2. Çok isabetli söz ve davranış,
ermişcesine yapılan şey.

k.+dür 169b/10

Kerbelā Ar. Irak'ta, Bağdat civarında
Hz. Hüseyin'in şehit edildiği ve
türbesinin bulunduğu yer.

k.+(Hüseyn-i Kerbelā) 146b/13

kere Ar. kerre Defa, kez, sefer. Krş.

kerre

k. 170a/05

kerem Ar. Cömertlik, lutuf, iyilik,
merhamet, ihsan.

k. 206b/20

k.+(menba'-ı lutf u kerem)

147a/04

k.+dür 169b/11

k.+i 160b/21

k.+it- 180a/01

k.+ini 158b/19

Kerenşāş Kāhir bin Sām-ı süvār'la güreş
tutan pehlevanlardan biri.

k. 191b/07, 191b/08

kerīm Ar. Kerem sahibi, cömert.

k. 203a/06, 219a/20, 228a/11

2. Ulu, büyük, aziz.

k.+(kitāb-ı kerīm) 200b/03

kerkes Ar. Akbaba.

k. 172a/02, 227a/05

k.+ler 172a/01

kerpüç Kerpiç.

k.+ler+it- 174a/16

kerrār Ar. Savaşta döne döne saldıran,
Hz. Ali'nin lakabı.

k.+(Haydaru kerrār) 146b/12

kerre Ar. Defa, kez, sefer. Krş. **kere**

k. 199a/04, 203a/05, 217a/01,

218a/05, 223a/09

kerre-nāy Far. Eski bir nefesli saz
çeşidi.

k. 181b/21

kes Far. Kimse, kişi.

k. 152b/04, 222a/10

kes- 1. Öldürmek, katletmek.

k. 199b/16, 220b/20

k.-di 191a/20, 192a/05

k.-e 189a/17

k.-em 192a/09

k.-se+gerek 148a/21, 148b/01

k.-tün 197b/18

k.-üp 205a/07

2. Susmak.

k.-di 148a/09

3. Bulunduğu yerden ayırmak,
çıkarmak.

k.-e 193a/04
k.-üp 153a/18
4. Geçiş veya akışını durdurmak, geçişi önlemek.
k.-en 215a/20
k.-üp 215a/20
5. Parçalara ayırmak, bölmek.
k.-meden 160a/03
kesād Ar. Durgunluk.
k.+kıl- 147a/08
kesb Ar. Kazanma.
k.+it- 167a/17, 167a/18, 180b/19, 220a/13
kesil- İkiye ayrılmak, katedilmek.
k.-icek 191a/20
k.-ür 160b/04
kesme Kerpiç.
k. 160a/03
keşret Ar. Çokluk, bolluk, fazlalık.
k.+(ehl-i keşret) 147a/16
k.+in 147a/15
Kestehem Kişi adı. Krş. **Küstehem**
k. 173b/13
keşşāf Ar. Gizli anlamları meydana çıkaran, sırları açıklayan.
k.+e'l-kürüb 185b/07, 201a/10
kethuzā Far. ket-ḥudā Kâhya.
k.+sıdur 194a/12
kevākib Ar. Yıldızlar.
k.+i seyyāre 149a/08
kevn Ar. Var olma, varlık, vücut.
k. 163b/12, 180a/05, 212b/08
k.+ü+mekān+eyle- 176b/06
kevsēr Ar. Cennette bir nehir veya havuzun adı.
k.+i 228b/04
key Çok, pek, gayet, pek çok.
k. 157a/18, 158a/12, 160a/02, 164a/05, 169a/03, 169b/11, 170a/03, 180a/01, 201b/04, 202b/05, 211b/13, 215b/12, 216a/13, 217b/06, 217b/13, 217b/21, 219a/11, 219a/14, 220a/20,

220a/20, 220a/20, 220b/05, 223a/16, 224b/09
keyfiyet Ar. İş, mesele, husus, vaziyet.
k.+i(hāl ı keyfiyet) 169a/10
Keykāvus Far. Şehname'de bahsi geçen on ikinci İran padişahı, Keykubad'ın oğlu, Siyavuş'un babası, Keyhüsrev'in dedesi. Krş. **Keykāvus-ı şāh**
k. 153a/08, 153a/14, 182b/20, 220a/20
Keykāvus-ı şāh Far. Şehname'de bahsi geçen on ikinci İran padişahı, Keykubad'ın oğlu, Siyavuş'un babası, Keyhüsrev'in dedesi. Krş. **Keykāvus**
k. 184a/12
Keykubād Far. Keyaniyan tahtında yüz yıl oturan meşhur İran hükümdarı. Krş. **Keykubād-ı şāh**
k. 214a/03
Keykubād-ı şāh Far. Keyaniyan tahtında yüz yıl oturan meşhur İran hükümdarı. Krş. **Keykubād**
k.+ı 153a/13
k.+uñ 153a/07
Keyūm Cin nesli kumandanlarından biri.
k. 213b/16
keyvān Far. Zuhāl gezegeni, Satrūn.
k. 183b/05, 188b/06, 220b/01
Keyyūs Kişi adı.
k.+a 217a/18
kez Defa, kere, sefer.
k. 147b/15, 154a/11, 158a/01, 164a/11, 166a/05, 190a/17, 211b/10, 223a/18, 223b/14, 223b/14, 224a/21
k.+in 195a/05
kezā Ar. Bunun gibi, böyle, böylece.
k.+kıl- 147a/15
Kezaraz Tağargarī Kişi adı.
k. 161b/09
Kezer Tağargarī Kitap adı.
k. 222a/15

kezin Defa, kere.

k. 161b/13

kezzāb Ar. Çok yalan söyleyen, çok yalancı.

k. 152a/02, 186b/06

k.+dur 185b/08, 186a/04,

200a/21

kible Ar. Kâbe'nin bulunduğu taraf, kible.

k.+den 201a/05

k.+i āfāk 147a/06

k.+i dergāh 147a/05

k.+i vahdet kıl- 210a/21

k.+ye 182b/16

Kıbtı'l-esved Pehlivan cinlerden biri.

k. 217b/12

kıç 1. Arka, geri, arka taraf.

k.+ın 223b/12, 223b/12

2. Vücudun gerisi, kuyruk sokumu, geri.

k.+ına 195b/09, 195b/09

kıf Kadeh.

k.+u mekūr 170b/03

kığır- Çağırarak, davet etmek, seslenmek.

k.-dı 150b/10

k.-dılar 223a/08, 225a/12

k.-duḡ 200b/13

k.-up 213a/06

kığırt- Çağırtmak, davet ettirmek.

k.-dı 213a/20

kıl Kıl.

k.+ı 195b/10

k.+ları 208b/07

k.+larınuñ 217a/08

kıl- Etmek, eylemek, yapmak.

k.- (beşāret kıl-) 169a/06,

169a/07

k.- (beyān kıl-) 155b/11

k.- (birlik kıl-) 210a/03

k.- (cüst ü cū kıl-) 213a/09

k.- (çāre kıl-) 193a/13

k.- (ḡamdu nā-maḡdūd kıl-)

193a/18

k.- (ḡamle kıl-) 190a/10, 190a/10

k.- (ḡarāb kıl-) 172b/04

k.- (ḡizmet kıl-) 161b/19,

177a/04, 193a/19

k.- (ʿināyet kıl-) 162a/06,

193b/04

k.- (i'tikād kıl-) 201b/03

k.- (kezā kıl-) 147a/15

k.- (kıyās kıl-) 172b/16

k.- (meşveret kıl-) 165a/13

k.- (nazār kıl-) 147b/10, 157a/18,

225b/12

k.- (pīrāye kıl-) 147a/11

k.- (sāye kıl-) 147a/12

k.- (secde kıl-) 167a/19, 167a/19

k.- (şöyle kıl-) 174b/10

k.- (şükür kıl-) 161b/19

k.- (tā'at kıl-) 161b/19, 193a/16

k.- (taqrīr kıl-) 209b/10

k.- (taşadduḡ kıl-) 203a/06

k.- (teferrüc kıl-) 195a/04

k.- (tevbe kıl-) 162a/01

k.- (tevekkül kıl-) 204a/15,

207b/04

k.- (zıkr kıl-) 161b/19

k.-a (cimā' kıl-) 179a/13

k.-a (fitne kıl-) 168b/10

k.-a (ḡacil kıl-) 208a/09

k.-a (ḡizmet kıl-) 219a/07

k.-a (ḡuşūşı kıl-) 155a/03

k.-a (ḡüküm kıl-) 151b/21,

162b/11

k.-a (ʿillīn kıl-) 193a/14

k.-a (i'tibār kıl-) 182a/15

k.-a (ḡahır kıl-) 204a/01

k.-a (kārüzār kıl-) 163a/19

k.-a (mülemma' kıl-) 155b/18

k.-a (mü'min kıl-) 193a/14

- k.-a(müeyesser kıl-) 165b/11
 k.-a(nidā kıl-) 197a/01
 k.-a(pīşe kıl-) 227b/15
 k.-a(rūzī kıl-) 163a/03, 163a/07,
 200b/15
 k.-a(secde kıl-) 197a/06
 k.-a(seyrān kıl-) 165b/10,
 196a/19
 k.-a(şoḥbet kıl-) 189b/01
 k.-a(Süleymānlık kıl-) 195a/01,
 219b/20, 220a/16
 k.-a(şefā'at kıl-) 228a/09
 k.-a(taḥsīn kıl-) 166a/11
 k.-a(te'addī kıl-) 197a/05
 k.-a('ulvī kıl-) 186a/09
 k.-a(zīrūzeber kıl-) 195a/02
 k.-acaḳdur(fermān kıl-) 162b/09
 k.-alar(iḥtiyār kıl-) 155b/15
 k.-alar(yardım kıl-) 168b/08
 k.-aldan(hılḳat kıl-) 166a/18
 k.-alum(cehd kıl-) 160a/07,
 160a/08
 k.-alum(nevā kıl-) 162a/11
 k.-alum(süleymānlık kıl-)
 200a/04
 k.-alum(tecrībe kıl-) 225a/01
 k.-alum(ziyāret kıl-) 176a/15
 k.-am(ādem kıl-) 214a/18
 k.-am(āgāh kıl-) 189b/02
 k.-am('azāb kıl-) 227a/09
 k.-am(dırāz kıl-) 180a/02
 k.-am(duḥūl kıl-) 160b/13
 k.-am(gāret kıl-) 214a/17
 k.-am(hākim kıl-) 220a/15
 k.-am(ḥoşnūd kıl-) 198a/19
 k.-am(itikām kıl-) 166a/10
 k.-am('ivāz kıl-) 180b/20
 k.-am(naṣīḥat kıl-) 207b/18
 k.-am(taḥsīn kıl-) 216a/09
 k.-an(ḥurd kıl-) 225b/16
 k.-an(la'net kıl-) 165b/20
 k.-an(naḳş kıl-) 226b/16
 k.-an(nazar kıl-) 175a/06
 k.-an(raḥmet kıl-) 165b/19
 k.-an(seyir kıl-) 175a/02
 k.-an(zinde kıl-) 166a/01
 k.-asın(a'māl kıl-) 176b/19
 k.-asın(gūş kıl-) 165a/03
 k.-asın(kulaḳuzlık kıl-) 188a/11
 k.-asın(süleymānlık kıl-)
 197b/17
 k.-asız(ḥazer kıl-) 208a/18
 k.-avuz(bī-cān kıl-) 219b/05
 k.-avuz(dād ü istād kıl-) 219b/06
 k.-avuz(ḥaber kıl-) 189b/02
 k.-avuz(inşā kıl-) 228a/15
 k.-avuz(mudārā kıl-) 205b/07
 k.-avuz(seyrān kıl-) 194b/16
 k.-avuz(Süleymān kıl-) 219b/04
 k.-avuz(Süleymānlık+kıl-)
 220b/11
 k.-avuz(tažarru' kıl-) 205b/11
 k.-avuz(temelluḳ kıl-) 205b/11
 k.-ayım(taḳrīr kıl-) 210b/20
 k.-ayın(gāfil kıl-) 158b/20
 k.-ayın(Süleymānlık kıl-)
 220a/20
 k.-dı(āferīn kıl-) 192b/16
 k.-dı('arza kıl-) 176b/15
 k.-dı(āzād kıl-) 160a/21
 k.-dı(baḥş kıl-) 175a/13
 k.-dı(beyān kıl-) 161b/05,
 171b/15, 171b/18, 175a/10, 222a/15
 k.-dı(cehd kıl-) 224b/13
 k.-dı(ceng kıl-) 172b/21,
 173a/01
 k.-dı(du'ā kıl-) 150b/12,
 160b/21, 166a/12, 202b/01
 k.-dı(efḡān kıl-) 219a/20
 k.-dı(cevr ü cezā kıl-) 165b/21

ı.-dı(feryād ıl-) 164a/05
 ı.-dı(fıkr ıl-) 147a/03
 ı.-dı(ġazā ıl-) 165b/21
 ı.-dı(ġırīv ıl-) 191a/21
 ı.-dı(ġüzer ıl-) 191b/06
 ı.-dı(hāk ıl-) 179b/18
 ı.-dı(hākım ıl-) 165a/10
 ı.-dı(hamle ıl-) 187b/18,
 187b/19, 190a/16, 190a/16, 190a/20,
 191a/10, 191b/08, 191b/08, 192a/02,
 192a/13, 192a/14, 192b/12, 192b/13,
 223b/07
 ı.-dı(haṭā ıl-) 201a/11
 ı.-dı(havāle ıl-) 190a/19,
 190a/20, 192b/20
 ı.-dı(hayır-du‘ā ıl-) 167b/02
 ı.-dı(hurd ıl-) 190a/18
 ı.-dı(hüküm ıl-) 147b/04,
 198a/16
 ı.-dı(iḥzār ıl-) 155a/09
 ı.-dı(‘ikāb ıl-) 149a/02
 ı.-dı(istiḥsān ıl-) 167b/18,
 180b/04
 ı.-dı(‘izzet ıl-) 166a/16
 ı.-dı(kaşđ ıl-) 170a/08
 ı.-dı(men‘ ıl-) 191b/14,
 191b/15, 192a/13, 192a/13, 192b/14
 ı.-dı(meşveret ıl-) 165b/14,
 184a/09
 ı.-dı(muşībet ıl-) 198b/04
 ı.-dı(müjde ıl-) 184a/16
 ı.-dı(namāz ıl-) 166b/16
 ı.-dı(nazar ıl-) 161b/04,
 161b/05, 171b/13, 173a/07, 174b/21,
 176a/05, 187a/06, 187a/07, 223b/05,
 225b/12
 ı.-dı(nevāht ıl-) 181a/12
 ı.-dı(revā ıl-) 203a/01
 ı.-dı(re’y ıl-) 172b/08
 ı.-dı(rīv ıl-) 205b/16

ı.-dı(rūzī ıl-) 163b/19, 197a/16
 ı.-dı(su‘āl ıl-) 153b/19,
 184a/17, 184a/18
 ı.-dı(şak ıl-) 192b/16
 ı.-dı(ṭā‘at ıl-) 166a/12
 ı.-dı(taḥsīn ıl-) 168b/20
 ı.-dı(ṭaleb ıl-) 192b/17
 ı.-dı(tecrube ıl-) 223b/14
 ı.-dı(tevbe ıl-) 201b/20
 ı.-dı(‘uryān ıl-) 190b/03
 ı.-dı(yardım ıl-) 189b/09
 ı.-dı(yasağ ıl-) 168b/01
 ı.-dı(zār ıl-) 149a/20
 ı.-dılar(‘akđ ıl-) 169b/20
 ı.-dılar(‘arz ıl-) 169a/17
 ı.-dılar(ceng-i ‘azīm ıl-) 158b/02
 ı.-dılar(du‘ā ıl-) 169a/19
 ı.-dılar(haber ıl-) 158b/10
 ı.-dılar(hüküm ıl-) 220b/10
 ı.-dılar(nazar ıl-) 223b/20
 ı.-dılar(nikāh ıl-) 169b/21,
 170a/01
 ı.-dılar(pür ıl-) 170b/01
 ı.-dılar(şoḥbet ıl-) 208b/09
 ı.-dılar(süleymānlık ıl-) 215a/13
 ı.-dılar(taḥsīn ıl-) 225a/06
 ı.-dılar(tecrube ıl-) 226b/02
 ı.-dılar(teferruh ıl-) 222b/14
 ı.-dılar(teferrüc ıl-) 173a/11,
 222b/02, 226b/08
 ı.-dılar(yüriyiş ıl-) 157b/18
 ı.-duğ(ibrām ıl-) 151a/12
 ı.-duğ(sefer+ıl-) 151a/15
 ı.-duğdan(āferīn ıl-) 157a/02
 ı.-dum(‘ahđ ıl-) 169b/08
 ı.-dum(‘arz ıl-) 227a/13
 ı.-dum(fermān-ber ıl-) 166b/06

163b/05
 163b/06
 163b/07
 163b/08
 163b/09
 163b/10
 163b/11
 163b/12
 163b/13
 163b/14
 163b/15
 163b/16
 163b/17
 163b/18
 163b/19
 163b/20
 163b/21
 163b/22
 163b/23
 163b/24
 163b/25
 163b/26
 163b/27
 163b/28
 163b/29
 163b/30
 163b/31
 163b/32
 163b/33
 163b/34
 163b/35
 163b/36
 163b/37
 163b/38
 163b/39
 163b/40
 163b/41
 163b/42
 163b/43
 163b/44
 163b/45
 163b/46
 163b/47
 163b/48
 163b/49
 163b/50
 163b/51
 163b/52
 163b/53
 163b/54
 163b/55
 163b/56
 163b/57
 163b/58
 163b/59
 163b/60
 163b/61
 163b/62
 163b/63
 163b/64
 163b/65
 163b/66
 163b/67
 163b/68
 163b/69
 163b/70
 163b/71
 163b/72
 163b/73
 163b/74
 163b/75
 163b/76
 163b/77
 163b/78
 163b/79
 163b/80
 163b/81
 163b/82
 163b/83
 163b/84
 163b/85
 163b/86
 163b/87
 163b/88
 163b/89
 163b/90
 163b/91
 163b/92
 163b/93
 163b/94
 163b/95
 163b/96
 163b/97
 163b/98
 163b/99
 163b/100

163b/05
 163b/06
 163b/07
 163b/08
 163b/09
 163b/10
 163b/11
 163b/12
 163b/13
 163b/14
 163b/15
 163b/16
 163b/17
 163b/18
 163b/19
 163b/20
 163b/21
 163b/22
 163b/23
 163b/24
 163b/25
 163b/26
 163b/27
 163b/28
 163b/29
 163b/30
 163b/31
 163b/32
 163b/33
 163b/34
 163b/35
 163b/36
 163b/37
 163b/38
 163b/39
 163b/40
 163b/41
 163b/42
 163b/43
 163b/44
 163b/45
 163b/46
 163b/47
 163b/48
 163b/49
 163b/50
 163b/51
 163b/52
 163b/53
 163b/54
 163b/55
 163b/56
 163b/57
 163b/58
 163b/59
 163b/60
 163b/61
 163b/62
 163b/63
 163b/64
 163b/65
 163b/66
 163b/67
 163b/68
 163b/69
 163b/70
 163b/71
 163b/72
 163b/73
 163b/74
 163b/75
 163b/76
 163b/77
 163b/78
 163b/79
 163b/80
 163b/81
 163b/82
 163b/83
 163b/84
 163b/85
 163b/86
 163b/87
 163b/88
 163b/89
 163b/90
 163b/91
 163b/92
 163b/93
 163b/94
 163b/95
 163b/96
 163b/97
 163b/98
 163b/99
 163b/100

ķ.-mayalum(dırāz ķıl-) 164a/09,
168a/18, 169b/19, 175a/13, 179b/07,
183b/01, 205b/17, 224b/11

ķ.-mayın(secde ķıl-) 196b/19

ķ.-mayup(‘ibādet ķıl-) 194a/17

ķ.-mayup(meyl ķıl-) 202b/16

ķ.-mayup(secde ķıl-) 197a/05

ķ.-maz(aşşı ķıl-) 180a/03

ķ.-maz(ķabūl ķıl-) 175b/21

ķ.-mazam(hamle ķıl-) 190a/10

ķ.-mazam(tā‘at ķıl-) 175a/19

ķ.-mazıdum(ţama‘ ķıl-) 207b/01

ķ.-mazlarıdı(harc ķıl-) 174b/03

ķ.-mazmış(vefā ķıl-) 172b/08

ķ.-mış(hūrd ķıl-) 225b/06

ķ.-mış(terakķī ķıl-) 214a/08

ķ.-mışam(ta‘bīr ķıl-) 173a/17

ķ.-mışdum(cem‘ ķıl-) 161b/08

ķ.-mışdur(nişān ķıl-) 173b/08

ķ.-mışdur(rūzī ķıl-) 185a/17

ķ.-mışıdı(ķarār ķıl-) 179b/06

ķ.-mışlar(ķubbe ķıl-) 171b/21

ķ.-mışlar(eyvān ķıl-) 172a/04

ķ.-mışlar(eyvān ķıl-) 172a/04

ķ.-mışlar(yemiş ķıl-) 174a/15

ķ.-mışlar(līvān ķıl-) 176a/07

ķ.-mışlar(dayire ķıl-) 222b/12

ķ.-mışlar(ķaşr-ı mu‘allā ķıl-)

226b/04

ķ.-mışlar(nakş ķıl-) 172a/04,

225b/08, 225b/12, 225b/13, 226b/13

ķ.-mışlar(pūşīde ķıl-) 222b/05,

222b/06

ķ.-sa(beyān ķıl- gerek) 184b/16

ķ.-sa(haţā vū ‘isyān ķıl- gerek)

220a/09

ķ.-sa(hızmet ķıl-) 201b/17

ķ.-sa(hüküm ķıl- gerek) 196a/20

ķ.-sa(Süleymānlık ķıl- gerek)

197b/16, 220a/10

ķ.-sam(girye ķıl-) 178b/06

ķ.-sañ(‘aţā ķıl-) 146b/04

ķ.-sun(haber ķıl-) 200a/07

ķ.-sun(istikbāl ķıl-) 160b/06

ķ.-sun(siyāset ķıl-) 159a/06

ķ.-sunlar(ķadem ķıl-) 216a/06

ķ.-uñ(hāzer ķıl-) 151a/14

ķ.-uñ(nazar ķıl-) 151a/13

ķ.-uñ(secde ķıl-) 196b/10

ķ.-up(‘azm-i ķal‘a-i Sinop ķıl-)

181a/15

ķ.-up(‘azm-i Süleymān ķıl-)

182a/06

ķ.-up(kemer ķıl-) 183a/12

ķ.-up(‘afv ķıl-) 228a/05

ķ.-up(aḥsen ķıl-) 210a/14

ķ.-up(aḥsent ķıl-) 208b/09

ķ.-up(arām ķıl-) 157b/16

ķ.-up(ārāste ķıl- durdı) 189b/19

ķ.-up(‘aşı ķıl-) 204b/15

ķ.-up(‘azim ķıl-) 169a/12

ķ.-up(‘azm-i Sürh-ı bād ķıl-)

199a/02, 199a/03

ķ.-up(bend ķıl-) 193b/21

ķ.-up(ber-dehān ķıl-) 158a/09

ķ.-up(ber-gerdān ķıl-) 160b/14

ķ.-up(cehd ķıl-) 225b/18

ķ.-up(cem‘ ķıl-) 224b/07

ķ.-up(cevlān ķıl-) 192a/18

ķ.-up(çenber ķıl-) 183a/20

ķ.-up(da‘vet ķıl-) 180a/16

ķ.-up(du‘ā ķıl-) 155a/10,

163b/18, 168b/17, 181a/09, 181b/06,

184a/14, 184a/15, 200b/07, 201a/18,

201b/05, 202a/08, 202b/09, 222a/16

ķ.-up(dümen ķıl-) 203a/16

ķ.-up(efġān ķıl-) 219b/01

ķ.-up(efġān u zār ķıl-) 218b/21

ķ.-up(erzānī ķıl-) 202a/11

198b/05
 158a/19
 193a/07
 178b/09
 175a/15
 188b/14
 221a/18, 221a/20
 196b/19
 156a/08
 176a/17, 181b/12, 181b/13, 207a/15, 213b/18
 181a/03, 207b/20

168b/14
 210a/21
 203a/05
 175a/01
 156a/01, 156a/12, 156a/17
 201b/09
 224a/01
 201a/10, 201b/09, 202a/07, 202b/09
 148b/08, 150a/13, 151b/04, 152b/09, 152b/10, 153b/17, 160a/16, 166b/16, 168a/10, 168b/07, 169a/17, 176a/17, 176b/02, 181a/16, 181b/07, 181b/08, 185a/15, 187a/21, 188a/21, 189a/18, 192b/18, 194b/10, 195a/04, 201a/21, 202a/01, 204b/18
 178a/14, 182b/03, 202b/20
 186b/15
 177b/03

ḳ.-up(secde kıl-) 196b/11,
 201b/06, 213b/10
 ḳ.-up(selām kıl-) 166a/17
 ḳ.-up(şenā kıl-) 180b/21
 ḳ.-up(ser-zenīş kıl-) 158a/15
 ḳ.-up(siyāset kıl-) 186b/19
 ḳ.-up(su'āl kıl-) 153a/11,
 155a/10, 155a/11, 157a/04, 167b/07
 ḳ.-up(Süleymān kıl-) 163b/04
 ḳ.-up(süst kıl-) 167a/08
 ḳ.-up(şükür kıl-) 160a/17,
 208b/03
 ḳ.-up(ta'accüb kıl-) 187a/18,
 187b/03, 195a/10
 ḳ.-up(tahlīl kıl-) 202a/07
 ḳ.-up(tahsīn kıl-) 180b/19
 ḳ.-up(ıapı kıl-) 178a/19,
 200b/06
 ḳ.-up(taşadduk kıl-) 203a/05
 ḳ.-up(tazarru' kıl-) 182a/09
 ḳ.-up(tecessüs kıl-) 149a/09
 ḳ.-up(tecrıbe kıl-) 225a/11
 ḳ.-up(tedbīr kıl-) 198a/03,
 205a/20, 205b/18
 ḳ.-up(teferrüc kıl-) 172b/14
 ḳ.-up(terahhüm kıl-) 208b/19
 ḳ.-up(tesbīh kıl-) 202a/07
 ḳ.-up(te'sīr kıl-) 153b/16
 ḳ.-up(tevbe kıl-) 149b/19,
 202a/19
 ḳ.-up(tevekkül kıl-) 223a/16,
 223a/17
 ḳ.-up(tīg-i 'uryān kıl-) 190a/21
 ḳ.-up('uryān kıl-) 192a/10,
 192b/11
 ḳ.-up(vuzū kıl-) 201b/08,
 202a/06
 ḳ.-up(yākūt kıl-) 173b/17
 ḳ.-up(yalıncağ kıl-) 159b/05,
 159b/06, 159b/07, 159b/09, 159b/14

ḳ.-up(yarağ kıl-) 158b/19
 ḳ.-up(zār kıl-) 149a/05, 193b/12,
 205a/01
 ḳ.-up(zeyin kıl-) 183b/12
 ḳ.-up(ziyāfet kıl-) 205b/11
 ḳ.-ur(aḥsen kıl-) 210a/11
 ḳ.-ur('arza kıl-) 211b/18
 ḳ.-ur(delālet kıl-) 228a/08
 ḳ.-ur(devā kıl-) 182b/18
 ḳ.-ur(ḥareket kıl-) 223b/02,
 223b/03
 ḳ.-ur(ḥaṭā kıl-) 180a/04
 ḳ.-ur(ḥikāyet kıl-) 193b/16
 ḳ.-ur(ḥizmet kıl-) 214b/10
 ḳ.-ur(ḥoş kıl-) 154b/11
 ḳ.-ur(namāz kıl-) 147a/05
 ḳ.-ur(rivāyet kıl-) 193b/17
 ḳ.-ur(zāyıl ve bātıl kıl-) 205b/10
 ḳ.-ur(ziyāde kıl-) 171a/20,
 177b/21
 ḳ.-uram(istiğfār-ı tevbe kıl-) 201b/18
 ḳ.-uram(dār kıl-) 160b/10
 ḳ.-uram(secde kıl-) 175a/19
 ḳ.-uram(ziyāde kıl-) 171a/20
 ḳ.-urdum(sefer kıl-) 151a/15
 ḳ.-urduñ(sefer kıl-) 151a/09
 ḳ.-urken(ḥikāyet kıl-) 204b/11
 ḳ.-urken(teferrüc kıl-) 170b/19,
 171b/12
 ḳ.-urlar(ceng kıl-) 158a/04,
 158a/04
 ḳ.-urlar(ḥikāyet kıl-) 162a/21
 ḳ.-urlar(rivāyet kıl-) 210b/09,
 210b/10
 ḳ.-urlar(secde kıl-) 176b/04
 ḳ.-urlar(ta'līk kıl-) 224b/21
 ḳ.-ursa(yārī kıl-) 228a/15
 ḳ.-ursañ(da'vī-i dost kıl-) 210a/20

ķ.-ursin (ne vech ile ķıl-) 175a/18
ķ.-ursin(devā ķıl-) 202a/09
ķ.-ursin(feryād ķıl-) 205a/11
ķ.-ursin(mu‘azzeb ķıl-) 227b/19
ķ.-ursin(muṣaḥḥar ķıl-) 172b/03
ķ.-uruz(‘āciz ķıl-) 164a/17
ķıldur- Kılma işini yaptırmak.
ķ.-ur(dār ķıldur-) 197b/12
ķılıç Kılıç.
ķ. 159a/14, 159b/06, 159b/09, 159b/14, 169a/11, 169b/03, 172a/14, 187b/02, 190a/06, 190b/11, 192a/11
ķ.+çek- 190a/17
ķ.+dan 186b/01, 212a/16
ķ.+dan 187b/07, 187b/08
ķ.+ı 190b/05
ķ.+ın 189b/14, 192b/13, 192b/19, 192b/20, 192b/21
ķ.+ın+şal- 183b/05
ķ.+larıla 167b/15
ķ.+ların 182b/15, 212a/21
ķ.+şal- 186a/21
ķ.+ur- 158b/17
ķ.+vur- 161b/08
ķılış- Karşılıklı yapılmak.
ķ.-urlar(hücüm ķılış-) 174a/09
ķ.-urlar(hum ķılış-) 174a/09
ķımıldan- Kımıldamak, hareket etmek.
ķ.-madı 191a/02
ķın Bıçak, kılıç gibi kesici araçların kabı.
ķ.+ına 192b/21
ķır- Öldürmek, yok olmasına sebep olmak.
ķ.-a 220a/18
ķ.-acakdur 205a/14
ķ.-dılar 159b/17, 160a/04
ķ.-mağdan 197b/05
ķ.-uban 197b/18
ķ.-up 160a/10, 199b/15

ķıran Bir topluluğun ve özellikle hayvanların büyük bir bölümünü yok eden hastalık veya başka bir sebep, afet.
ķ. 186a/21
ķırān Ar. 1. Yakınlık.
ķ. 160a/02
2. İki yıldızın aynı burçta birleşmesi.
ķ. 196b/13
ķırāt Ar. ķīrāt Mücevher tartmakta kullanılan 0,20 gram ağırlığında bir ölçü.
ķ. 225a/04, 225a/05, 225a/16, 226a/15
ķırıl- Helak olmak, telef olmak, ölmek.
ķ.-mış 150a/16
ķ.-up 219a/19
ķırķ Kırk.
ķ. 148b/21, 150a/19, 151b/17, 151b/17, 152a/18, 152a/19, 166a/05, 172b/15, 178a/10, 179b/04, 181a/13, 201a/13, 220a/09, 222b/04, 223b/09
ķırķ biñ Kırk bin.
ķ. 167b/06, 189b/18, 197b/08
ķırķ dōrt Kırk dört.
ķ. 170b/18
ķırķ kez yüz biñ Dört milyon.
ķ. 183a/09
ķırķ sekiz biñ sekiz yüz Kırk sekiz bin sekiz yüz.
ķ. 216b/16
ķırķar Kırk sayısının üleştirme biçimi, her birine kırk, her defasında kırkı bir arada olan.
ķ. 199a/09, 222b/05
ķırṭās ķirṭās Kâğıt.
ķ. 171b/14
ķıs- Sıkamak, sıkıştırmak.
ķ.-up 191b/21
ķısa 1. Az bir zamanda içinde olan, az süren, az zaman alan.
ķ. 182a/11
2. Kısa olan şey.

k.+y1 180a/02
 3. Boyu, uzunluğu az olan.
 k.+ol- 154a/06, 162b/06
kısmet Ar. kısmet Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
 k.+in 220b/16
 k.+kıl- 170a/17
 k.+ol- 207b/05
kışsa Ar. Hikâye, fıkra, rivayet, ibretli hikâye.
 k. 147a/17, 149a/20, 165a/03, 166a/13, 170a/05, 175a/13, 180a/13, 183b/08, 185a/11, 198a/09, 205b/17, 210b/06, 216a/14, 219a/20, 220b/05, 221a/07, 224b/11
 k.+(mişl-i kışsa) 162a/03
 k.+i ibtidâ 208b/20
 k.+muz 147b/01, 153a/04, 157a/20, 162b/02, 168b/15, 177b/04, 182b/07, 186b/07, 189a/04, 198a/11, 200a/19, 203a/09, 204b/09, 213a/03, 213b/02, 222a/14
 k.+sın 211a/13
 k.+y1 164a/08, 165a/03, 168a/18, 169b/19, 179b/07, 183b/01, 183b/08, 209a/08, 212a/03, 212a/05
kışsa-güzin Ar., Far. Seçilmiş kıssa.
 k. 177a/20
kış Kış.
 k.+eyle- 205a/05
kıtāl Ar. Birbirini öldürme, vuruşma.
 k.+dan 188b/14, 203b/15
 k.+ol- 163b/07
Ḳıṭḫīf Kahir bin Sam ile güreşen pehlivanlardan biri. Krş. **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**
 k.+ün 191a/20, 191a/21
Ḳıṭḫīf-i tīg-zen Kahir bin Sam ile güreşen pehlivanlardan biri. Krş. **Ḳıṭḫīf**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**
 k. 191a/19
 k.+ün 191a/14, 191a/15

Ḳıṭḫīf-i tīg-zen Kahir bin Sam ile güreşen pehlivanlardan biri. Krş. **Ḳıṭḫīf**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**
 k. 191a/09, 191a/11
Ḳıṭḫīf-i tīg-zen Kahir bin Sam ile güreşen pehlivanlardan biri. Krş. **Ḳıṭḫīf**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**, **Ḳıṭḫīf-i tīg-zen**
 k. 191a/06
Ḳıṭṭālā'blak Süleyman Şah'a, şeytanı yakalamak için yardım eden tekvinlerden biri. Krş. **Ḳıṭṭūā Alābalak**, **Ḳıṭṭūālāblak**, **Ḳıṭṭūlāblak-ūrāsır**
 k.+dan 194b/07
Ḳıṭṭūā Alābalak Tekvin adı. Krş. **Ḳıṭṭālā'blak**, **Ḳıṭṭūālāblak**, **Ḳıṭṭūlāblak-ūrāsır**
 k. 194a/06
Ḳıṭṭūālāblak Tekvin adı. Krş. **Ḳıṭṭālā'blak**, **Ḳıṭṭūā Alābalak**, **Ḳıṭṭūlāblak-ūrāsır**
 k. 195a/18, 197b/19, 221b/13
Ḳıṭṭūlāblak-ūrāsır Tekvin adı. Krş. **Ḳıṭṭālā'blak**, **Ḳıṭṭūā Alābalak**, **Ḳıṭṭūālāblak**
 k. 168b/05
kıvan- Sevinmek, memnun olmak
 k.-a 218a/06
 k.-up 218a/08
 k.-ur 218a/08
kıy- Acımayıp öldürmek.
 k.-alum 226a/05
ḳıyāmet Ar. Dünyanın sonu, bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.
 k. 146b/13, 193b/04, 211b/06, 222a/10
 k.+(şāfi'-i rüz-i ḳıyāmet)
 146b/09
 k.+e 165a/10, 166a/20, 166b/03, 202a/16, 202b/12

kıyās Ar. Karşılaştırma.

ķ. 157a/09

ķ.+ı 152b/15

ķ.+it- 183b/04, 222a/06

ķ.+ķıl- 172b/16

ķ.+umuz 225a/02

ķıyı Kenar, uç.

ķ. 147b/11

ķıymetī Ar. Kıymetli.

ķ. 172a/08, 173b/18

ķız Kız.

ķ. 152a/12, 169b/13, 172a/21,
176a/09, 209b/21

ķ.+a 163a/05

ķ.+dan 152b/03, 182a/10,
209a/05

ķ.+dur 152a/12

ķ.+ı 151a/20, 152a/09, 153b/02,
153b/03, 153b/09, 153b/09, 153b/12,
153b/18, 153b/21, 154a/01, 155a/02,
155a/12, 155a/15, 155b/03, 155b/06,
155b/10, 156a/16, 156b/10, 169b/09,
177b/19, 178a/02, 178a/12, 180a/08,
180a/15, 181b/14, 182b/08, 184a/03,
184a/15, 209a/01, 211a/02, 211b/05

ķ.+ıdur 179a/10

k.+ıla 181b/18

ķ.+ın 152a/21, 153b/03,
153b/10, 178a/10, 188a/08, 209a/04

ķ.+ına 181b/15, 181b/16

ķ.+ından 177b/11, 177b/11,
177b/12, 180a/12

ķ.+ını 152a/13

ķ.+ı+y+ıdı 153b/13, 153b/14

ķ.+ların 177b/17

ķ.+ol- 185a/10

ķ.+um 169b/03, 180b/09

ķ.+uñ 151b/02, 151b/03,
152a/05, 169b/06, 180a/18, 184b/01

ķ.+uñı 169b/08, 180b/02

ķız ķarındaş Kız kardeş.

ķ.+ı 153b/04

ķ.+ın 153b/06

ķ.+ları 169a/11

ķızar- Utanmaktan dolayı yüzüne kan
hücüm etmek.

ķ.-dı 179a/21

ķızıl 1. Altın.

ķ. 171a/14, 173b/08, 173b/10,
173b/16, 174b/18, 180b/10, 180b/12,
181b/04, 182a/07, 183a/11, 189a/07,
195a/07, 208a/15, 209a/17, 209a/19,
210b/14, 211b/20, 212a/01, 222b/15

ķ.+dan 174a/04

2. Parlak kırmızı renk.

ķ. 147b/06, 154b/11, 200a/03,
222b/10

ķ.+ol- 154a/08

ķi Far. Ki.

k. 146b/02, 146b/09, 146b/11,
146b/11, 147a/05, 147a/06, 147a/15,
147a/20, 147a/21, 147b/02, 147b/03,
147b/03, 147b/05, 147b/06, 147b/07,
147b/08, 147b/08, 147b/11, 147b/11,
147b/12, 147b/13, 147b/13, 147b/15,
147b/21, 148a/03, 148a/04, 148a/05,
148a/07, 148a/11, 148a/12, 148a/13,
148b/09, 148b/10, 148b/12, 148b/14,
148b/15, 148b/16, 149a/02, 149a/07,
149a/10, 149a/10, 149a/11, 149a/18,
149a/18, 149a/19, 149a/20, 149b/01,
149b/02, 149b/04, 149b/06, 149b/08,
149b/11, 149b/12, 149b/13, 149b/16,
149b/18, 149b/20, 150a/01, 150a/01,
150a/02, 150a/03, 150a/04, 150a/05,
150a/06, 150a/07, 150a/08, 150a/09,
150a/12, 150a/13, 150a/14, 150a/15,
150a/16, 150a/17, 150a/17, 150b/01,
150b/02, 150b/14, 150b/14, 150b/18,
151a/01, 151a/02, 151a/03, 151a/05,
151a/06, 151a/07, 151a/09, 151a/10,
151a/12, 151a/12, 151a/19, 151b/01,
151b/04, 151b/04, 151b/06, 151b/09,
151b/10, 151b/12, 151b/13, 151b/16,

151b/17, 151b/17, 151b/21, 151b/21,
152a/02, 152a/03, 152a/09, 152a/11,
152a/12, 152a/17, 152a/18, 152b/01,
152b/06, 152b/07, 152b/10, 152b/12,
152b/13, 152b/16, 152b/17, 152b/21,
153a/01, 153a/04, 153a/10, 153a/12,
153a/12, 153a/13, 153a/14, 153a/14,
153a/15, 153a/17, 153a/18, 153b/03,
153b/04, 153b/06, 153b/06, 153b/09,
153b/09, 153b/10, 153b/12, 153b/13,
153b/17, 153b/19, 153b/19, 153b/19,
154a/01, 154a/01, 154a/02, 154a/07,
154a/07, 154a/08, 154a/10, 154a/10,
154a/15, 154a/16, 154a/19, 154a/19,
154b/03, 154b/03, 154b/04, 154b/05,
154b/11, 155a/04, 155a/05, 155a/05,
155a/06, 155a/11, 155a/11, 155a/12,
155a/13, 155a/14, 155a/14, 155a/15,
155a/15, 155a/15, 155a/17, 155a/18,
155a/18, 155a/19, 155a/20, 155a/21,
155b/01, 155b/02, 155b/02, 155b/02,
155b/03, 155b/05, 155b/11, 155b/12,
155b/17, 155b/18, 155b/21, 156a/01,
156a/06, 156a/11, 156a/11, 156a/12,
156a/16, 156a/16, 156a/16, 156b/02,
156b/02, 156b/03, 156b/06, 156b/09,
156b/10, 156b/11, 156b/11, 156b/14,
156b/15, 157a/04, 157a/04, 157a/05,
157a/09, 157a/10, 157a/13, 157a/15,
157a/16, 157a/18, 157a/18, 157a/20,
158a/15, 158a/19, 158b/06, 158b/16,
158b/17, 158b/17, 159a/16, 159b/13,
160a/03, 160a/20, 161b/10, 161b/13,
162a/02, 162a/03, 162a/10, 162a/16,
162a/18, 162a/21, 162b/03, 162b/03,
162b/04, 162b/07, 162b/09, 162b/09,
162b/10, 162b/11, 162b/20, 162b/21,
162b/21, 163a/04, 163a/04, 163a/04,
163a/06, 163a/07, 163a/07, 163a/08,
163a/11, 163a/13, 163a/14, 163a/15,
163a/19, 163a/21, 163a/21, 163b/03,
163b/18, 164a/03, 164a/04, 164a/07,

164a/12, 164a/12, 164a/15, 164a/16,
164a/17, 164a/19, 164a/20, 164b/02,
164b/04, 164b/05, 164b/12, 164b/13,
164b/17, 164b/18, 165a/05, 165a/07,
165a/09, 165a/10, 165a/10, 165a/11,
165a/12, 165a/12, 165a/13, 165a/14,
165a/14, 165a/15, 165a/15, 165a/21,
165b/03, 165b/05, 165b/08, 165b/08,
165b/17, 166a/04, 166a/08, 166a/10,
166a/15, 166a/16, 166a/17, 166b/01,
166b/02, 166b/10, 166b/12, 166b/16,
166b/16, 166b/16, 166b/18, 166b/18,
166b/19, 166b/20, 166b/20, 167a/02,
167a/04, 167a/06, 167a/08, 167a/10,
167a/10, 167a/11, 167a/13, 167a/14,
167a/14, 167a/15, 167a/18, 167a/21,
167b/02, 167b/03, 167b/03, 167b/04,
167b/04, 167b/07, 167b/13, 167b/14,
167b/15, 167b/19, 168a/10, 168a/11,
168b/01, 168b/06, 169a/04, 169b/08,
169b/11, 169b/12, 170a/02, 170a/11,
172a/04, 172b/08, 172b/09, 172b/09,
173a/02, 173a/03, 173a/04, 173a/05,
173a/13, 173a/17, 173a/21, 174b/15,
175b/11, 175b/18, 176b/06, 176b/19,
176b/21, 177a/06, 177a/10, 177a/14,
177a/15, 177a/16, 177a/21, 177b/03,
177b/05, 177b/06, 177b/07, 177b/13,
177b/15, 177b/15, 177b/16, 177b/17,
177b/19, 177b/21, 178a/01, 178a/02,
178a/04, 178a/09, 178a/11, 178a/13,
178a/14, 178a/21, 178b/04, 178b/10,
178b/11, 178b/12, 178b/13, 178b/15,
178b/16, 178b/17, 178b/19, 178b/20,
178b/20, 178b/21, 179a/01, 179a/03,
179a/04, 179a/05, 179a/06, 179a/06,
179a/06, 179a/07, 179a/09, 179a/09,
179a/11, 179a/14, 179a/17, 179a/17,
179b/03, 179b/08, 179b/15, 179b/16,
180a/02, 180a/09, 180a/10, 180a/10,
180a/12, 180a/17, 180a/18, 180a/18,
180b/06, 180b/16, 180b/17, 180b/20,

180b/21, 180b/21, 181a/02, 181a/03,
181a/05, 181a/07, 181a/10, 181a/11,
181a/18, 181b/01, 181b/03, 181b/04,
181b/10, 182a/10, 182a/13, 182a/13,
182a/16, 182a/17, 183a/15, 183b/04,
183b/07, 183b/08, 183b/11, 183b/12,
183b/15, 183b/15, 184a/09, 184a/16,
184a/18, 184a/18, 184a/19, 184b/01,
184b/01, 184b/05, 184b/06, 184b/06,
184b/07, 184b/08, 184b/08, 184b/09,
184b/09, 184b/14, 184b/15, 184b/16,
184b/17, 185a/01, 185a/02, 185a/02,
185a/04, 185a/05, 185a/06, 185a/06,
185a/07, 185a/08, 185a/16, 185a/16,
185b/01, 185b/03, 185b/06, 185b/07,
185b/07, 185b/09, 185b/15, 185b/16,
185b/18, 186a/03, 186a/04, 186a/06,
186a/11, 186b/08, 186b/09, 186b/12,
186b/12, 186b/18, 186b/20, 186b/21,
187a/02, 187a/04, 187a/07, 187a/08,
187a/09, 187a/10, 187a/11, 187a/12,
187a/14, 187a/14, 187a/15, 187a/21,
187a/21, 187b/03, 187b/03, 187b/06,
187b/09, 187b/10, 187b/11, 187b/16,
187b/19, 187b/20, 188a/04, 188a/05,
188a/07, 188a/07, 188a/08, 188a/09,
188a/09, 188a/11, 188a/13, 188a/13,
188a/16, 188b/06, 188b/14, 188b/18,
188b/21, 189a/01, 189a/02, 189a/04,
189a/05, 189a/07, 189a/08, 189a/10,
189a/11, 189a/11, 189a/15, 189a/18,
189a/19, 189a/19, 189a/20, 189b/02,
189b/03, 189b/05, 189b/06, 189b/09,
189b/09, 190a/01, 190a/08, 190b/03,
190b/04, 190b/06, 190b/10, 190b/15,
190b/18, 190b/20, 190b/21, 191a/04,
191a/05, 191a/09, 191a/09, 191a/13,
191a/17, 191a/21, 191b/11, 191b/18,
192a/07, 192a/09, 192a/12, 192a/15,
192b/05, 192b/16, 192b/18, 192b/18,
193a/06, 193a/20, 193b/06, 193b/09,
193b/10, 193b/13, 193b/14, 193b/16,

193b/19, 194a/05, 194a/06, 194a/06,
194a/09, 194a/10, 194a/11, 194a/14,
194b/05, 194b/05, 194b/06, 194b/08,
194b/08, 194b/10, 194b/10, 194b/12,
194b/13, 194b/13, 194b/14, 194b/15,
194b/18, 195a/05, 195a/19, 195a/19,
195b/02, 195b/05, 195b/05, 195b/06,
195b/11, 195b/12, 195b/14, 195b/15,
195b/21, 196a/03, 196a/04, 196a/06,
196a/06, 196a/07, 196a/10, 196a/10,
196a/12, 196a/15, 196a/17, 196a/21,
196b/04, 196b/05, 196b/06, 196b/06,
196b/06, 196b/07, 196b/08, 196b/09,
196b/10, 196b/18, 196b/18, 197a/01,
197a/02, 197a/07, 197a/08, 197a/10,
197a/11, 197a/11, 197a/12, 197a/20,
197a/21, 197a/21, 197b/04, 197b/09,
197b/14, 197b/15, 197b/16, 197b/20,
197b/21, 198a/02, 198a/04, 198a/12,
198a/13, 198a/14, 198a/18, 198a/21,
198b/03, 198b/07, 198b/12, 198b/18,
199a/01, 199a/04, 199a/10, 199a/12,
199a/14, 199a/19, 199b/01, 199b/15,
199b/16, 200a/01, 200a/17, 200a/19,
200a/21, 200a/21, 200b/02, 200b/03,
200b/05, 200b/09, 200b/10, 200b/11,
200b/12, 200b/15, 200b/16, 200b/17,
200b/18, 200b/18, 200b/20, 200b/20,
201a/01, 201a/02, 201a/05, 201a/07,
201a/10, 201a/11, 201a/11, 201a/12,
201a/14, 201a/15, 201a/21, 201b/03,
201b/03, 201b/04, 201b/10, 201b/11,
201b/12, 201b/16, 201b/17, 201b/18,
201b/19, 202a/01, 202a/08, 202a/09,
202a/10, 202a/10, 202a/15, 202a/17,
202a/19, 202a/19, 202a/21, 202b/03,
202b/05, 202b/09, 202b/11, 202b/15,
202b/15, 202b/17, 202b/19, 203a/07,
203a/10, 203b/02, 203b/03, 203b/04,
203b/07, 203b/13, 203b/13, 203b/14,
203b/18, 203b/18, 204a/03, 204a/05,
204a/06, 204a/07, 204a/08, 204a/10,

204a/11, 204a/12, 204a/16, 204a/16,
204a/17, 204a/18, 204a/20, 204a/21,
204b/01, 204b/02, 204b/05, 204b/09,
204b/17, 204b/18, 204b/18, 204b/18,
204b/19, 204b/20, 204b/21, 205a/01,
205a/05, 205a/06, 205a/07, 205a/10,
205a/11, 205a/14, 205a/15, 205a/17,
205a/19, 205b/02, 205b/05, 205b/07,
205b/09, 205b/11, 205b/11, 206a/03,
206a/04, 206a/08, 206a/10, 206a/10,
206a/14, 206a/15, 206a/16, 206a/19,
206a/20, 206a/21, 206b/01, 206b/06,
206b/08, 206b/10, 206b/17, 206b/20,
207a/01, 207a/01, 207a/04, 207a/08,
207a/10, 207a/14, 207a/18, 207a/18,
207a/19, 207a/19, 207a/20, 207a/21,
207b/04, 207b/08, 207b/09, 207b/11,
207b/11, 207b/14, 207b/16, 207b/17,
207b/18, 207b/20, 207b/21, 208a/06,
208a/07, 208a/08, 208a/17, 208a/17,
208a/20, 208a/20, 208a/21, 208b/05,
208b/09, 208b/14, 208b/15, 208b/17,
208b/19, 208b/21, 209a/01, 209a/02,
209a/06, 209a/06, 209a/10, 209a/10,
209a/11, 209a/13, 209a/14, 209a/14,
209a/15, 209a/16, 209a/16, 209a/17,
209a/19, 209a/21, 209b/02, 209b/05,
209b/05, 209b/08, 209b/13, 209b/14,
209b/15, 209b/17, 209b/19, 209b/19,
210a/05, 210a/13, 210b/07, 210b/08,
210b/10, 210b/11, 210b/12, 210b/13,
210b/15, 210b/15, 210b/16, 210b/18,
210b/20, 210b/21, 210b/21, 211a/05,
211a/07, 211a/08, 211a/08, 211a/10,
211a/14, 211a/15, 211a/16, 211a/16,
211a/18, 211a/19, 211a/21, 211a/21,
211b/01, 211b/01, 211b/03, 211b/19,
212a/14, 212a/15, 212b/05, 212b/05,
212b/10, 212b/10, 212b/12, 213a/03,
213a/06, 213a/07, 213a/11, 213a/15,
213a/15, 213a/16, 213a/18, 213a/20,
213a/20, 213b/03, 213b/03, 213b/06,

213b/11, 213b/15, 214a/02, 214a/06,
214a/14, 214a/15, 214a/19, 214b/02,
214b/06, 214b/08, 214b/09, 214b/11,
214b/20, 215a/06, 215a/06, 215a/12,
215a/13, 215a/13, 215a/16, 215a/18,
215a/18, 215a/19, 215b/02, 215b/02,
215b/02, 215b/03, 215b/05, 215b/06,
215b/06, 215b/14, 215b/19, 215b/20,
215b/21, 216a/01, 216a/01, 216a/08,
216a/11, 216a/15, 216a/16, 216a/17,
216b/04, 216b/07, 216b/14, 216b/16,
217a/02, 217a/02, 217a/13, 217a/13,
217a/15, 217b/02, 217b/06, 217b/08,
217b/18, 218a/03, 218a/19, 218b/01,
218b/04, 218b/05, 218b/05, 218b/10,
218b/12, 219a/05, 219b/07, 219b/09,
219b/09, 219b/10, 219b/10, 219b/13,
219b/14, 219b/15, 219b/15, 219b/16,
219b/19, 220a/03, 220a/04, 220a/05,
220a/05, 220a/07, 220a/08, 220a/15,
220b/08, 220b/09, 220b/09, 220b/13,
221a/02, 221a/10, 221a/13, 221a/18,
221a/21, 221b/02, 221b/04, 221b/06,
221b/09, 221b/11, 221b/13, 221b/16,
221b/18, 221b/20, 221b/21, 222a/05,
222a/06, 222a/07, 222a/08, 222a/09,
223a/07, 223a/10, 224a/02, 224a/06,
224a/07, 224a/08, 224a/21, 225a/18,
225b/03, 226a/13, 226b/20, 227a/05,
227a/09, 227a/20, 227a/21, 227b/01,
227b/11, 227b/14, 227b/17, 228a/09,
228a/11, 228a/12, 228a/19, 228a/19

k.+(ne+ki) 193a/10

kibr Ar. Büyüklük taslama, kendini
herkesten üstün görme.

k. 191b/02, 203b/16

kibriyā Ar. kibriyā' Büyüklük, azamet,
ululuk.

k.+ol- 146b/05

kiçi Küçük.

k. 160a/09, 160a/12, 160a/20,
191b/07

kiçirek Küçücük.

k. 154b/08

k.+dür 184b/17

kifāyet Ar. Yeter miktarda olma, kâfi
olma.

k.+it- 228a/08

kilîd Far. Anahtar, düğme gibi bir parça
ile işleyen kapatma aleti.

k.+i 227b/18

k.+i+ur- 228a/21

kim Hangi kimse.

k. 146b/05, 147a/06, 147a/19,
151a/05, 153b/06, 156b/20, 157a/01,
158a/14, 158b/02, 158b/05, 182a/02,
209a/21, 216a/13

k.+den 227b/17

k.+durur 181a/06, 214a/19

k.+dür 169b/02, 206a/15,
208b/15, 214a/16, 227a/11
k.+e 148a/10, 151a/05, 182a/17,
227b/17

k.+em 177a/10

k.+idüğün 150b/11

k.+idüğün 189b/02

k.+ler 172b/12, 172b/12

k.+lerdür 188a/20

k.+lersiz 187b/06

k.+sin 158b/09, 167a/04

k.+ün 189a/12, 189a/15

k.+üñdür 189a/20

kim Ki. Krş. **ki**

k. 146b/14, 147a/09, 148b/12,
149b/17, 150b/04, 150b/07, 151a/01,
152b/15, 153a/14, 153a/20, 153a/21,
154b/21, 155a/03, 155b/10, 155b/10,
156a/05, 156b/15, 156b/16, 156b/19,
157a/06, 157a/06, 157a/07, 157a/07,
157a/08, 157a/09, 157a/11, 157a/12,
157a/15, 157b/04, 157b/18, 158a/03,
158a/09, 158a/10, 158a/11, 158a/12,

159a/08, 159a/11, 159a/13, 159a/14,
159a/16, 159b/01, 159b/02, 159b/04,
159b/06, 159b/09, 159b/10, 159b/12,
159b/18, 159b/19, 159b/20, 160a/01,
160a/06, 160a/15, 160b/03, 160b/12,
160b/13, 160b/15, 160b/16, 160b/20,
161a/09, 161a/11, 161a/13, 161a/17,
161a/17, 161b/02, 161b/05, 161b/06,
161b/07, 162a/05, 162a/14, 162a/19,
162b/18, 163b/19, 164a/05, 164b/19,
165b/02, 165b/06, 165b/12, 165b/12,
165b/13, 165b/21, 166a/03, 166a/08,
166a/11, 166b/02, 166b/04, 168b/11,
169a/05, 169a/09, 169b/17, 170a/12,
170a/14, 170a/16, 170b/09, 170b/12,
170b/14, 170b/20, 170b/20, 170b/21,
171a/07, 171a/09, 171a/12, 171a/13,
171a/19, 171b/02, 171b/09, 171b/13,
171b/15, 171b/15, 171b/16, 171b/18,
172a/06, 172a/12, 172a/12, 172a/14,
172b/01, 172b/02, 172b/09, 172b/10,
172b/11, 172b/12, 172b/14, 172b/16,
172b/17, 172b/19, 172b/21, 172b/21,
173a/15, 173a/20, 173b/03, 173b/08,
173b/09, 174a/17, 174a/18, 174b/06,
174b/10, 175a/01, 175a/02, 175a/03,
175a/03, 175a/06, 175a/07, 175a/10,
175b/02, 175b/02, 175b/11, 175b/13,
175b/16, 175b/20, 176a/17, 176b/01,
176b/07, 176b/09, 176b/10, 177a/04,
177a/10, 177a/17, 177a/17, 177a/17,
177a/18, 177a/19, 177b/10, 178b/03,
178b/04, 178b/05, 178b/16, 179a/02,
179a/07, 179a/19, 179b/16, 179b/17,
179b/17, 179b/20, 179b/21, 180a/03,
180a/06, 180a/08, 180a/11, 180a/11,
180b/14, 184b/01, 185a/05, 185b/11,
185b/21, 186b/12, 188a/15, 188a/15,
188a/18, 188a/19, 188b/02, 189a/21,
189a/21, 190a/09, 190a/13, 190a/14,
190b/21, 191a/02, 191a/19, 192a/21,
193a/16, 193a/21, 193b/08, 193b/08,

193b/09, 195b/17, 197a/01, 197b/13, 197b/19, 198a/12, 199a/05, 201a/06, 201b/03, 203a/06, 203b/17, 204a/03, 204a/06, 204a/07, 204a/09, 204a/09, 204a/12, 204a/13, 204a/17, 204b/04, 204b/05, 204b/07, 204b/12, 204b/13, 204b/13, 204b/13, 204b/14, 205a/02, 205a/03, 205a/05, 205a/12, 205a/15, 205a/20, 205b/03, 206b/12, 206b/14, 207a/02, 207a/13, 207a/21, 207b/01, 207b/03, 207b/13, 208b/01, 208b/13, 209b/06, 209b/10, 209b/12, 209b/17, 210a/01, 210a/01, 210a/08, 210a/10, 210a/17, 210b/03, 210b/05, 210b/06, 210b/18, 211a/20, 211b/09, 212b/06, 212b/07, 212b/07, 212b/08, 212b/08, 214b/01, 215a/03, 215a/09, 215a/09, 215a/10, 215a/10, 215a/12, 216b/06, 216b/09, 216b/11, 216b/12, 217a/05, 217a/21, 217b/13, 218a/08, 218a/08, 218a/08, 218b/08, 219b/03, 219b/11, 219b/13, 220a/03, 220a/12, 220b/19, 221a/08, 222a/15, 222a/16, 222b/01, 222b/03, 222b/05, 222b/08, 222b/09, 222b/17, 222b/20, 223a/02, 223a/04, 223a/12, 223a/18, 223a/21, 223b/04, 223b/05, 223b/09, 223b/11, 223b/13, 223b/16, 223b/19, 223b/20, 224a/05, 224a/08, 224a/09, 224a/15, 224b/01, 224b/04, 224b/07, 224b/11, 224b/13, 224b/14, 224b/15, 224b/20, 224b/21, 225a/04, 225a/06, 225a/17, 225b/07, 225b/10, 225b/13, 225b/17, 225b/21, 225b/21, 226a/05, 226a/07, 226a/07, 226a/10, 226a/15, 226a/17, 226a/19, 226b/02, 226b/02, 226b/04, 226b/06, 226b/08, 226b/16, 226b/17, 226b/18, 226b/19, 226b/19, 226b/20, 227a/05, 227a/07, 227b/04, 228a/21

kimesne Kimse. Krş. **kimsene**

k. 165a/02, 167a/09, 175b/19, 189a/18, 197a/04, 211a/18, 211a/21, 213b/11

k.+ler 223a/10

k.+nün 197b/02, 209b/05

k.+ye 190b/20, 225a/11

k.+yi 223b/16

kimi Bahsedilen kimse veya şeylerden yalnız bir kısmını kastetmek için tekrar edilerek kullanılır.

k. 169a/02, 169a/02, 171b/18, 171b/18, 173b/21, 173b/21, 174a/02, 174a/02, 174a/06, 174a/10, 174a/10, 174a/10, 174a/10, 174a/10, 174a/10, 174a/11, 174a/11, 176a/10, 176a/10, 176a/10, 176a/11, 176a/11, 176a/11, 176a/12, 176a/12, 176a/12, 176a/13, 199a/10, 199a/10, 211b/17, 217a/11, 224b/05, 224b/05, 224b/05

k.+n 171a/15, 176a/12

k.+ne 174a/14, 174a/14, 174a/14, 174a/15

k.+nün 199a/19, 199a/19, 199a/20, 199a/20, 199a/20, 199a/21

k.+si 150a/14, 150a/14, 150a/15, 174a/07

kimise Her hangi bir kişi, şahıs, nefer.

Krş. **kimse**

k. 203b/21

kimse Her hangi bir kişi, şahıs, nefer.

Krş. **kimise**

k. 149a/10, 149a/17, 153a/16, 160b/20, 164b/19, 165a/01, 172b/01, 179b/09, 181a/10, 184a/20, 186b/01, 192a/07, 193a/08, 194a/15, 194a/17, 194a/20, 194a/21, 194a/21, 195a/13, 195b/18, 200b/16, 201b/17, 202b/14, 202b/14, 203b/13, 205a/21, 206b/21, 207a/13, 210b/18, 211b/08, 212a/16, 213b/12, 213b/12, 215b/03, 223a/14

k.+de 209a/06

k.+degüldür 175b/18

k.+den 175b/18
k.+dür 198a/21
k.+ler 172b/18, 176a/17
k.+nüñ 146b/05, 162b/21,
165a/11, 209a/06
k.+si 177b/11, 213a/09
k.+ye 166b/01, 172b/08,
174b/10, 180a/17, 194a/12, 196a/03
k.+yi 152a/20, 166b/01
kimsene Kimse. Krş. **kimesne**
k. 149a/01, 152a/05, 166b/04,
167a/18, 174a/21, 174b/09, 207b/12
k.+si 163a/05
k.+ye 212a/18
kimyâ-ger Ar., Far. Eski kimya ile
uğraşan kimse.
k.+ler 173b/08
kīn Far. Gizli düşmanlık, garaz.
k.+den 203b/16
k.+i 207a/19
Kines Şeytan ulularından biri.
k. 218a/16
kirām Ar. Soyu temiz, şerefli ve ulu
kimseler.
k.+ı (kirām-ı geveri) 193a/14
kire (?) Bitki adı.
k. 154b/12
kirişlü Kirişli.
k. 193a/03
kirpi Kirpi.
k.+ye 160a/03
kirpi-veş Kirpi gibi.
k.+ol- 219a/16
kīse Far. Kese.
k.+sile 209a/18
kisvet Ar. Elbise.
k.+üñdür(āsītīn-i kisvet) 147a/04
kīş Far. Keten kumaş.
k. 169a/02, 186b/18
kişi 1. İnsan, kimse, şahıs.
k. 154a/14, 154b/01, 154b/17,
155b/19, 159b/03, 159b/06, 165a/15,

171b/11, 173a/20, 173b/03, 174b/01,
174b/18, 180a/05, 180a/06, 185a/17,
189a/17, 199b/13, 201b/03, 202b/13,
205a/11, 205b/16, 207a/02, 208a/07,
211a/05, 222b/04, 223a/12, 223a/13,
224a/03, 224a/03, 225b/05, 227b/02
k.+sin(ne kişi) 189a/15, 190a/08
k.+çün 168b/09
k.+den 224b/15
k.+dür 176b/10
k.+idüğün 176b/12
k.+le 210a/13
k.+ler 172b/15, 172b/16,
173a/16, 185a/11
k.+lermiş 172b/16
k.+lersiz 159b/05
k.+lerüñ 171a/20
k.+miş 224a/08
k.+nüñ 154b/16, 156a/16,
165b/01, 166b/02, 171a/19, 171a/20,
173b/09, 174a/20, 177b/09, 179a/17,
191a/13, 207b/03
k.+ye 159b/05, 207b/18,
222b/20, 226a/04, 227b/04
k.+yi 161b/11, 224a/07
k.+y+idi 148a/05, 150b/11
k.+y+idüğün(ne kişi) 189b/01
k.+yüz 201a/03
2. Erkek.
k. 162b/18, 169b/17, 178b/13,
179a/06, 179a/15,
kişver Far. Memleket, ülke.
k. 174b/17
k.+i 228a/20
k.+üñ 172b/05
kitāb Ar. Kitap.
k. 210a/13, 228a/19
k.+dakı 167a/08
k.+ı 228b/09
k+ı Kerīm 200b/03
k.+ı Süleymān 228a/17

k.+ı Süleymān-nāme 162a/18,
162a/19

k.+ı temcīd 212b/11, 212b/12

k.+ına 157a/03

k.+ında 184a/21

k.+larda 204b/17

k.+um 162a/06, 162a/07,

210a/16

k.+uñ 162a/20, 177b/02,

210b/08

Kīvem Şeytan ulularından biri.

k. 218a/16

kizb Ar. Yalan.

k.+i 166a/13

k.+ol- 201b/03

ko- 1. Bırakmak, yerleştirmek, koymak.

Krş. **koy-**

ķ. 167b/15

ķ.-dı 151a/13, 167b/18, 184b/06,

201a/01

ķ.-dılar 150b/12, 159a/02,

174b/13, 195b/04, 218a/12

ķ.-dum 210b/06

ķ.-ğıl 210b/04

ķ.-ma 171a/05, 203a/07

ķ.-madı 226a/19

ķ.-mamışlar 222b/06

ķ.-mayup 202b/21

ķ.-maz 184b/19

ķ.-mışlar 172a/09

ķ.-salar 189a/09

ķ.-ya 193b/14

ķ.-ya(ad ko-) 227b/05

ķ.-yalar 185a/09

ķ.-yalum 188a/20

ķ.-yasın 227a/19

ķ.-yayın 200b/01

ķ.-ydy 161a/08

ķ.-yup 153b/11, 164b/07,

169b/13, 180b/03, 183b/14, 185a/09,

186b/11, 191b/11, 191b/16, 192a/19,

201a/05, 203b/02, 203b/10, 208a/03,

209a/01, 210b/04, 213a/05, 216b/18,
220a/01, 227b/14

2. Öne sürmek, feda etmek, vermek.

ķ.-mış(baş ko-) 175a/09

3. Alıkoymak, durdurmak.

ķ.-madı 188a/19, 226a/19

4. Müsaade etmek, izin vermek.

ķ.-dı(baş ko-) 159a/07

ķ.-maya 220a/19

ķ.-mayup 207a/17

ķ.-maz 207a/02, 223b/17

ķ.-mazam 207b/11

ķ.-mışlar 172a/09

ķ.-r 158b/16

ķ.-yacak 209b/17

ķ.-yı vir- 186b/21

ķ.-yup(baş ko-) 160a/19,

160b/18, 179b/12, 181b/13, 186b/10,
226a/08

koça Yaşça büyük, yaşlı.

ķ.+ya 210b/13

koçm- Alınmak, tedirgin olmak.

ķ.-ur 168b/10

koç Koç.

ķ. 222b/15, 222b/18, 222b/19,

223a/11, 223b/08, 223b/11, 223b/14,

223b/15, 223b/16, 224a/04, 224a/05,

224a/06, 224a/19

ķ.+ı 223b/05, 223b/07, 223b/08,

223b/10, 224a/12, 224a/16, 224a/18,

224a/19, 224b/01

ķ.+lar 174a/04

ķ.+ları 174a/04

koķu Koku.

ķ. 149b/02

ķ.+sı 172a/19

ķ.+sından 149b/03

koķut- Bir koku sindirmek.

ķ.-urdu 149b/03

kol 1. Kol.

ķ. 169b/13

ķ.+ı 198b/02

ķ.+ına 156a/19, 190b/17,
192b/16

ķ.+ınca 223a/03

ķ.+ında 170a/15

ķ.+lar 202a/02

ķ.+ları 183a/17, 184b/03,
191b/01, 195b/09, 217a/07

ķ.+ların 223b/09

ķ.+unda 173a/09, 190b/14

2. Taraf, yan.

ķ.+da 183a/12, 183a/18

ķ.+dan 190b/08

ķolay Zahmetsizce, sıkıntı çekmeden
yapılan iş.

ķ.+uñca 175b/14

ķolķak Kola geçirilen kılıf.

ķ. 203b/16

ķoltuk Kolun gövde ile birleştigi yer.

ķ.+ında 191a/14, 192a/01,
192b/06

ķon- 1. (Uçucu şey) Uçmasına son verip
bir yerde durmak.

ķ.-arsa 175b/04

ķ.-dı 162b/17

ķ.-dılar 181b/11, 188b/04,
203a/18, 204b/19

ķ.-duğı 203a/20

ķ.-duk 194b/12

ķ.-miş 159a/19

ķ.-up 152b/18, 159a/18

2. Yolculuk sırasında bir yerde
konaklamak, geceyi geçirmek.

ķ.-dı 188b/12

ķ.-dılar 161a/20,

ķ.-dum 150b/17

3. Yerleşmek, yurt edinmek.

ķ.-dılar 158b/01, 158b/03

ķonak Konaklanan yer, menzil.

ķ.+da 157b/01

ķonduķlu İkametli.

ķ. 203a/20

ķondur- Konma işini yaptırmak.

ķ.-dı 181b/14

ķ.-dılar 157b/01, 184a/08

ķonuk Misafir.

ķ. 199b/13, 220b/16

ķop- 1. Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

ķ.-a 186a/20, 196b/07

2. Organlar için vücuttaki yerinden
ayrılmak.

ķ.-acak 191b/01

3. (Gürültü veya tehlikeli bir olay)

Birdenbire patlak vermek, ortaya
çıkma, birden başlamak.

ķ.-an(yıl ķop-) 168a/06

ķ.-dı 153a/01

ķ.-dı(ğırīv ķop-) 159b/13

ķ.-ınca 228b/10

ķ.-up 151a/16, 152b/08

ķopar- (Fitne, fesat, kavga, gürültü gibi
kelimelerle) Ortaya çıkarmak,
başlatmak.

ķ.-dılar(feryād ķopar-) 150a/12

ķ.-up 217a/19

ķ.-ur(‘aş‘aşe ķopar-) 171a/06

ķ.-urlar 216b/07

ķopuz Kopuz, Türklerin asırlardan beri
kullandıkları mızraplı saz.

ķ.+laruñ 208b/07

ķor 1. İyice yanıp ateş hâline gelmiş
odun veya kömür parçası.

ķ. 216a/02

2. Ateş parçası gibi, kırmızı, yakıcı.

ķ.+ı 184b/21

ķorķu Korku. Krş. **ķorku**

ķ.+sından 185a/03, 185a/03,
221a/08

ķorı- Bir kimseyi veya bir şeyi, dış
etkilerden, tehlikeden, zor durumdan
uzak tutmak, esirgemek, muhafaza
etmek.

ķ.-yup 204b/03

ķork- Korkmak.

ķ.-a 175b/18
ķ.-ar 227a/08
ķ.-aram 167b/01
ķ.-arduñ 198a/15
ķ.-dı 158a/08, 160b/11, 223a/12
ķ.-duğın 208b/05
ķ.-ma 150b/07, 223b/01,
225a/14
ķ.-madın 175b/17, 226a/08
ķ.-maya 226a/05
ķ.-mayup 189a/16
ķ.-up 206a/05
ķorku Korku. Krş. **ķorķu**
ķ.+şalmış+ıdum 172a/15
ķ.+sın 172a/18
ķ.+sından 148a/08, 171b/16,
187b/19, 193a/08, 199a/15, 209a/01,
221a/06
ķorkud- Korkmasına yol açmak. Krş.
ķorkut-
ķ.-duñ 215a/03
ķorkunç Dehşete düşüren, korku veren.
ķ. 183a/15, 195b/11, 199a/14,
217a/19
ķorkunç-şüret T., Ar. Görünüşü korku
veren.
ķ. 226b/11
ķorkunç-şekil T., Ar. Görünüşü korku
veren.
ķ. 195a/09
ķorkut- Korkmasına yol açmak. Krş.
ķorkud-
ķ.-dı 227a/12
ķoş- Yanına katmak, eklemek, arkadaş
olarak vermek.
ķ.-alum 180b/01
ķ.-dı 180b/16
ķ.-dum 213a/07
ķ.-up 168a/21, 179b/05, 182b/08
ķoş- Bir yere hızla, acele ile gitmek.
ķ.-a 172b/15, 172b/15

ķoşalaş- Çift olmak, ikişer olmak, yan
yana olmak, birbirinin yanında durmak.
ķ.-ı 171b/11
ķov- Arkasına düşmek, takip etmek,
kovalamak, izlemek.
ķ.-alar 165a/19
ķ.-araķ 162b/15
ķoy- 1. Bir yere yerleştirmek, bırakmak.
Krş. **ķo-**
ķ.-u+vir- 223a/10, 226b/01
ķ.-up 147a/21, 153a/05,
155b/19, 164b/10, 173b/21, 174b/04,
184a/11, 206b/18
ķ.-up(baş koy-) 150b/12,
168b/17, 169a/06, 169a/19, 169a/20,
169b/05
2. Bırakmak, terketmek, vazgeçmek.
ķ.-up 147a/14, 167b/07,
170a/09, 171a/04, 172b/09, 180a/06
ķoyın Göğüsle elbise arasında kalan
kısım.
ķ.+ından 151a/12
ķoyul- Üstüne saldırmak, hücum etmek.
ķ.-dılar 150b/04
ķoyun Koyun.
ķ. 154a/17, 156a/07, 203a/04
ķ.+a 174a/04, 204b/02
ķ.+ı 174a/06, 204b/03
ķ.+lar 174a/04
ķ.+ları 174a/05
ķ.+uñ 204b/03
ķoz Koz.
ķ. 154a/13
ķöhne Far. Eski, eskimiş.
k. 214a/02
ķök 1. Ağaç ve bitkilerin torpağın
altında kalan kısmı
k.+ini 153a/18, 197b/18
k.+inüñ 154b/12
2. Soy.
k.+ini 197b/18

köken Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan dalları.

k.+den 157a/17

köklü Kökü olan.

k. 199a/20, 217a/11

köpri Köprü. Krş. **köprü**

k. 222b/08, 222b/10, 223a/11, 223a/17, 223a/18, 223a/21, 223b/01, 223b/02, 223b/03, 223b/04, 223b/10, 223b/18, 224a/04, 224a/06, 224a/12, 224a/16

k.+den 222b/20, 223b/09, 224b/01

k.+nüñ 222b/21, 223a/02, 224a/20

k.+sinüñ 223a/01, 223a/10

k.+ye 222b/16, 222b/19, 223a/10, 223a/20, 223a/20, 223b/12, 224a/04, 224a/18

köprü Köprü. Krş. **köpri**

k. 223a/05, 223b/10

k.+den 223a/08, 223a/13, 223b/16, 224b/03

k.+si 151b/19

k.+sinüñ 223a/15

k.+ye 223a/12, 223a/17

köpük Köpük.

k.+ile 203a/13

kör Kör.

k. 167b/06

k.+it- 187b/21

k.+ol- 219a/20

körlik Körlük.

k.+üñe 227a/19

körük Açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleme suretiyle ateşi canlandırmaya yarayan, deri, meşin veya tahtadan alet.

k.+leri 170b/18

köşk Far. Bahçe içindeki büyük süslü ev, kasır.

k. 189a/20

köy Far. küy Köy.

k.+leri 181a/16

ķubbe Ar. Kubbe.

ķ. 171b/21, 176a/07, 180b/06, 180b/11, 180b/11, 180b/11, 180b/12, 222a/18, 222b/01, 222b/03, 222b/09, 223a/10, 224b/04, 224b/17, 224b/17, 225a/13, 225b/03, 225b/03, 225b/04, 225b/11, 225b/12, 225b/13, 225b/13, 225b/19, 226a/12, 226b/01, 226b/03, 226b/04

ķ.+dür 180b/10, 222a/19

ķ.+i+felek 147b/05, 149b/20, 181a/18

ķ.+i+Heremān 183a/16

ķ.+ler 176a/07

ķ.+lerüñ 181b/04

ķ.+nüñ 171b/21, 172a/03, 180b/07, 180b/12, 181b/03, 181b/18, 222b/05, 222b/05, 222b/19, 224b/06

ķ.+si 180b/10, 187b/16

ķ.+sin 172b/14

ķ.+since 217a/06

ķ.+sine 222b/09

ķ.+sinüñ 226b/06

ķ.+ye 180b/02, 222a/20, 225b/14, 226b/04

ķ.+yi 180b/05, 223a/13

ķubbelü Kubbesi olan.

ķ. 182a/15

ķucaķ Vücudun açılmış durumdaki kollarla göğüs arasında kalan kısmı.

ķ.+ından 226b/01

ķucaķla- 1. Bir şeyi kucağına almak.

Krş. **ķucaķla-**

ķ.-dı 226a/19

2. Kollarının arasına almak, sarılmak.

ķ.-yup 212b/18

ķuķ- Kucaklamak, sarmak.

ķ.-up 161b/02

ķucaķla- Kollarının arasına almak, sarılmak. Krş. **ķucaķla-**

ķ.-yup 187b/13, 187b/14

ķudret 1. Kuvvet, g¼ç, takat, iktidar.
ķ. 167b/15, 167b/15, 182b/15,
207a/05, 218b/17, 221b/08
ķ.+(tĩġ¼ ķudret) 218b/17
ķ.+i+yet- 162b/05

2. Allah'ın her Şeye kadir olması,
Allah'ın ezeli g¼c¼.

ķ.+i 157a/17, 196b/10
ķ.+i(kemāl-i ķudret) 184b/06
ķ.+in(kemāl-i ķudret) 186a/07
ķ.+¼ñe 146b/05

ķudretu'l-lāh Ar. Allah, Allah'ın b¼t¼n
varlıġı kapsayan ezeli ve sonsuz g¼c¼.

ķ. 200b/19

ķuds Ar. Kud¼s, Filistin'in mekezi olan
Şehir..

ķ.+e 198b/08
ķ.+i 186a/19
ķ.+i(Şehir-i ķuds) 186b/01
ķ.+i+m¼bārek 198b/08, 200a/05,
201a/09, 201b/09, 202a/06, 202b/08

ķudsī Ar. Mukaddes, kutsal.

ķ.+(peyk-i ķudsī) 146b/09

ķufl Ar. Kilit, s¼rg¼.

ķ.+inden 225a/10
ķ.+ine 225a/11, 225a/16,

226a/16

ķ¼h Far. Daġ.

ķ. 189b/21, 219a/15, 222a/18
ķ.+a 169a/08
ķ.+da 169a/08
ķ.+dan 169b/20
ķ.+ı 166a/04
ķ.+ı(ġār-ı ķ¼h) 217a/16

ķ.+ı bill¼r 198b/17, 199a/03,
199b/02, 199b/08, 213a/20, 215b/14,
216b/03, 218a/10, 221b/05, 221b/06,
221b/08

ķ.+ı bill¼r-ı a'zam 194b/08,

194b/09

ķ.+ı Dimāvendī 197b/07

ķ.+ı Elburz 150a/01, 191a/07,
217a/13

ķ.+ı ķāf 164b/13

ķ.+ı naħcır 157a/21

ķ.+ı Semavāt 194a/04

ķ.+ı Sīstān 205b/20

ķ.+ı Şu'ā' 187b/04

ķ.+ında 211a/07

ķ¼h-istān Far. Daġlık, daġı olan yer.

ķ. 150a/08, 150a/09, 150a/12,
169a/05, 169a/16, 169b/08, 170b/06

ķ.+(Ġazbān-ı Őāh-ı ķ¼h-istān)
169b/04

ķ.+(Őāh-ı ķ¼h-istān) 170b/06

ķ.+ı 171a/03

ķ.+uñ(cezīre-i ķ¼h-istān)

171b/02, 173a/06

ķ¼hī Far. Daġlı.

ķ.+ler 169a/08, 169a/10,
169a/18

ķ.+lere 169a/17

ķ.+leri 169a/16, 169a/18

ķ¼hl Ar. G¼z ilacı.

ķ.-ı başar 228b/04

ķ¼kn¼s Far. ķakn¼s, ķakn¼s R¼zgār
estikçe çok delikle gagasından naġmeler
çıkıtıġına ve sesinin verdiġi Şevk ile
kendisini yaktıġına inanılan çok iri bir
masal kuşu.

ķ. 164b/16, 184a/01

ķ.+a 164b/11, 186b/16, 212b/16

ķ.+ıla 152b/13, 152b/17,
203a/15, 204b/20, 212b/14

ķ.+lar 164b/16

ķ¼l Kul.

ķ. 157b/03, 158b/10, 160b/20,
178b/16

ķ.+(Őıfāt-ı ķ¼l) 196a/04

ķ.+a 180a/04

ķ.+dan 227b/20

ķ.+ı 183b/05, 228b/01

ķ. 190a/06
ķ.+dan 191b/10
ķurbān Ar. 1. Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve gibi hayvan.
ķ.+ķıl- 203a/04, 203a/05
2. Bir amaç uğruna kendini feda eden veya feda edilen kimse.
ķ.+it- 166a/02, 203a/09
ķurbiyyet Ar. Yakın olma durumu, yakınlık.
ķ.+bul- 202a/04
ķurd Kurt. Krş. **ķurt**
ķ. 154b/14, 204b/02
ķurı Kara, toprak, yer. Krş. **ķuru**
ķ. 184b/13, 187a/04, 206b/09
ķ.+da 184b/10
ķurı- Bitki, suyu çekilip cansız duruma gelmek. Krş. **ķuru-**
ķ.-ya 153a/17
ķ.-yup 153a/18
ķurılı Kurulmuş olan, yerleşmiş.
ķ. 199b/19, 226b/05
ķurıt- Kuru duruma getirmek.
ķ.-ur 154a/03
ķurret Ar. Işık, nur.
ķ.+ü'l 'ayn 146b/12
ķursak Kursak.
ķ.+ından 147b/19
ķurt Kurt. Krş. **ķurd**
ķ. 156a/09, 156a/12, 156a/14, 156a/17, 156b/04, 156b/05
ķ.+dan 204b/03
ķ.+lar 174a/05
ķurtar- Kurtulmasını sağlamak.
ķ.-am 160b/13, 188a/04, 192a/10
ķ.-asın 190b/05
ķ.-avuz 158b/17, 212a/14
ķ.-dum 209a/18
ķ.-uñ 212b/06

ķurtıl- İstenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan kimseden, bir yerden, bir durumdan uzaklaşmak, halas olmak.
ķ.-asın 161b/17
ķ.-avuz 205b/13
ķ.-duñ 158b/12
ķ.-duñuz 148b/19
ķ.-mağa 149a/13
ķ.-maya 186b/01
ķ.-up 158a/17
ķuru 1. Yer, toprak, kara. Krş. **ķurı**
ķ. 149b/12, 205b/05
ķ.+da 167b/15
2. Kurumuş, canlılığı kaybolmuş.
ķ. 159a/20
3. Nemi, suyu olmayan.
ķ.+ol- 154a/16
ķuru- Bitki, suyu çekilip cansız duruma gelmek. Krş. **ķurı-**
ķ.-mış 159a/17, 159a/18
ķurut- Kuru duruma getirmek. Krş.
ķurıt-
ķ.-up 199a/21
ķurul- Kurulmak, hazırlanmak.
ķ.-dı 170a/21
ķ.-mış 195a/07
ķūs Far. Kös, büyük davul.
ķ. 181b/21
ķ.+a 217a/16
ķus- Kusmak.
ķ.-am+mı+gerek 191b/21
ķuşūr Ar. 1. Eksiklik, noksan.
ķ. 171b/06, 171b/07
2. Sakatlık, özür.
ķ. 202b/21
ķ.+ı 202a/02
ķuş Kuş.
ķ. 188a/12, 203b/02, 203b/11, 204b/20, 206b/17
ķ.+ı 152b/17, 162b/14, 204b/20, 214a/07, 214b/13

186b/16
 184a/01, 184a/01,
 186b/16
 152b/13, 164b/12,
 212b/17
 163a/12
 152b/10, 152b/14,
 152b/21, 153a/03, 159a/18, 162b/13,
 162b/15, 163a/03, 168a/16, 168a/17,
 174a/12, 178a/05, 183b/02, 183b/20,
 183b/21, 184a/01, 187b/13, 187b/14,
 188a/06, 203a/11, 203a/15, 203a/19,
 203b/09, 204a/19, 204b/08, 204b/18,
 205a/05, 205a/13, 208b/18, 212b/14,
 212b/19, 213a/01, 213a/02, 213a/02,
 218b/04
 164b/17
 168a/17, 187b/13,
 205b/12
 150b/01
 150a/16, 150a/21,
 150b/02, 152b/20, 203a/17
 152b/16
 204b/11, 212b/03,
 214b/14
 159a/20, 212a/14,
 212b/01
kuşa- Kuşatmak.
 158b/01
kuşat- Etrafını sarmak, çevrelemek.
 200a/17
kuşan- Kılıç, kemer, kuşak gibi şeyleri
 eline bağlamak.
 190a/06
 182b/10, 189b/14, 203b/14
kuṭb Ar. Kutup.
 228a/21
 185b/14
kuvvet Ar. 1. Sıhhat, sağlamlık.
 156b/17
 2. Güç, kudret, takat.
 165b/08, 212a/07

217a/20
 206b/21
 164a/15, 191a/08,
 196a/11, 214a/09
 187a/20
 191b/13, 191b/17
 149a/13
 3. Bir hükümetin askerî gücü.
 220b/04
 215b/15
kuvvetlü Kuvvetli, kuvveti olan.
 194b/20
 154a/11
kuyruk Kuyruk.
 203a/16, 220b/16
 187b/17
 183a/20
 174a/08
kuyruklu Kuyruklu.
 187b/01, 189a/06, 199a/14
kūzah Ar. Renk renk olan çizgi.
 171b/09,
 189b/14, 222b/09, 222b/10
kuzgun Kuzgun.
 156a/17, 156b/03, 156b/05,
 220b/18
 172a/01
kuzı Kuzu.
 174a/06
 174a/05
 174a/05
kübrā Ar. En büyük.
 215a/20,
 215b/03
 215b/01
küfr Ar. Dinsizlik, imansızlık.
 218a/20
 176b/13
küfrān Ar. Yapılan iyiliği unutma, iyilik
 bilmeme.

k.+ol- 171a/21
küfuf Ar. El ayaları, avuçlar.
 k.+a(baħr-ı küfuf) 221b/21
kükre- Etrafı titreten sesler çıkarmak, yüksek sesle bağırarak.
 k.-yüp 195a/16
kükreş- Kükreşmek.
 k.-ürler 153a/01
kül Ar. küll Hep, bütün, tamam, çok.
 Krş. **küll**
 k.+(‘aklu kül) 196a/13
kül Kül.
 k.+it- 216a/02, 218b/17
 k.+in 155b/15
külāh Far. Külāh, başa giyilen şey.
 k. 169a/21
külhān Far. Külhan, hamam ocağı. Krş.
külhen
 k. 189b/12, 195a/12
 k.+a 183a/16, 217a/07
külhen Far. Külhan, Hamam ocağı. Krş.
külhān
 k. 210b/02
 k.+in 146b/08
 k.+lerde 216a/21
küll Ar. Hep, bütün, tamam, çok. Krş.
kül
 k.+i 210a/05
 k.+i hebā 146b/03
 k.+i müneccimin 152a/02,
 200a/21
 k.+i müneccimün 185b/08,
 186a/03, 186b/06
külliyen Ar. Bütünüyle, tamamen.
 k. 201b/15, 218a/02
külünk Far. Ucu sivri taşçı kazması.
 k.+ile 173b/10
 k.+lerle 173b/13
kümce Far. Bir parça, bir avuç.
 k. 216a/02

kümelā Ar. kümelā’ Kamiller, bilginler, olgunlar.
 k.+sı 164a/08
kün Ar. Ol, olsun.
 k. 165b/19, 176b/06, 179b/18,
 227b/12
künbed Far. Kubbe.
 k. 217b/04
künc Far. Köşe, bucak.
 k.+i ħalvet 210a/06, 210b/03
küp Geniş karınlı, dibi dar toprak kap, küp.
 k. 184b/05
 k.+e 203b/07
küpüldü Patırtı, gümbürtü.
 k.+si 157b/19
küre Far. Ocak, madenci ocağı.
 k.+ler 170b/18
küre Ar. Yuvarlak, toparlak. Krş. **kürre**
 k.+si 182b/12
kürek Kürek.
 k.+ler 149b/13
küreksüz Küreksiz, küreği olmayan.
 k. 149b/14
kürre Ar. Yuvarlak, toparlak. Krş. **küre**
 k.+i nār 167b/20, 167b/21,
 216a/21, 221b/15, 221b/16, 222a/03
 k.+i nesīm 168a/07, 187a/06,
 187a/08, 187a/10, 221b/17, 221b/18
 k.+i zemherīr 222a/03
kürsī Ar. Taht. Krş. **kürsi**, **kürsü**
 k. 150b/12, 183a/18, 195b/04,
 208a/12, 208a/12, 208b/14
 k.+de 208a/13
 k.+i ħan 147a/13
 k.+i zātī’l-burūc 147a/12
 k.+ler 183a/02, 183a/13,
 195a/06, 218a/12, 218a/14
 k.+lerde 182b/19, 218a/13,
 218a/13
 k.+lere 182b/21

kürsi Ar. kürsī Taht. **kürsī**, **kürsü**

k.+ler 218a/12

k.+ye 153a/09, 183a/15

kürsü Ar. kürsī Taht. Krş. **kürsī**, **kürsi**

k.+si 179b/06

kürüb Ar. Tasalar, kaygılar, kederler.

k.+dur(keşşāfe'l-kürüb) 185b/07

k.+sın(keşşāfe'l-kürüb) 201a/10

küs- Darılmak, gücenmek.

k.-üp 186b/15

Küstehem Kişi adı. Krş. **Kestehem**

K. 173b/02, 173b/06, 174a/21

L, 1

lā-büdd Ar. lā-büdd Mutlaka, elbette, besbelli.

l. 148b/02, 202a/11, 204a/05, 205a/21, 209b/10, 226a/03

lāciverdī Ar. Lacivert renginde. Krş.

lājiverdī

l. 172a/04

lāçüverd Ar. lāciverd Lacivert. Krş.

lājiverd

l.+i dünyā 147b/07

lāf Far. Söz, lakırtı.

l.+ı İskender 215b/04

l.+ı+ur- 214a/19, 215b/12, 220b/21

lā-fetā Ar. Yiğit yok.

l. 146b/12

lahn Ar. Belli bir kurala göre oluşmuş güzel ve düzgün ses, ahenkli ses, ezgi.

l.+ı Dāvudī 162a/12

la'īn Ar. Lanetlenmiş, Hakk'ın

rahmetinden mahrum olmuş, lanetli.

l. 197a/07, 222a/10

l.+i iblīs 163b/02, 163b/03, 163b/06

l.+(iblīs-i la'īn) 197b/20,

213b/03, 213b/15, 214a/21, 214b/21, 218a/16, 219a/19

l.+(recīm-i la'īn) 200a/13,

221a/13, 221b/02, 221b/04, 221b/14

l.+(server-i la'īn) 195b/13

l.+(şeytān-ı la'īn) 194a/19,

197a/02, 200a/17, 213b/06, 213b/10, 221a/02, 221a/21, 221b/18, 222a/01

l.+(şeytān-ı la'īn-i recīm)

194b/08

l.+(şeytān-ı la'īn) 221b/16

l.+e 166a/10

l.+e(iblīs-i la'īn) 195b/14,

218a/03

l.+i 167b/12

l.+i(iblīs-i la'īn) 195a/20,

213a/06, 213a/07, 213a/08

l.+ile(recīm-i la'īn) 198a/11

l.+i nā-bekār 163a/18

l.+i pelīd 163b/10

l.+i raḥīm 163b/09

l.+i(recīm-i la'īn) 193b/19

l.+i(şeytān-ı la'īn) 168b/13,

194a/05

l.+i(şeytān-ı la'īn-i recīm)

220b/21

l.+üñ 163b/04, 163b/07, 165a/01

l.+üñ(iblīs-i la'īn) 213a/14

l.+üñ(recīm-i la'īn) 167b/08

l.+üñ(şeytān-ı la'īn) 222a/04

l.+üñ(şeytān-ı la'īn) 220b/07

lājiverd Far. Lacivert. Krş. **lāçüverd**

l. 180b/12

lājiverdī Far. Lacivert renginde. Krş.

lāciverdī

l. 176a/07

laklak Far. Leylek.

l. 156a/01

la'l Ar. Kırmızı ve değerli bir süs taşı.

l. 147b/08, 147b/10, 148a/02, 148a/06, 148a/07, 148a/09, 148b/01, 148b/18, 176a/09, 177a/08, 180b/12, 181b/15, 205a/12

l.+den 226b/09

l.+i 228b/05

l.+i ahmer 228b/05

l.+i nāb 178b/05

l.+i rümmānī 173b/17

l.+i yākūt 147b/07, 169a/21

l.+i yevākit 195a/07

l.+it- 164b/20

l.+ü Bedahşān 174a/15

l.+ü ya'kūt 176a/12, 222b/12

lāla Far. lālā Sarayda şehzadelerin terbiyecisi durumundaki harem ağası.

l.+sını 208a/09

lāle-ḥad Far., Ar. Lale yanaklı. Krş. **lāle-ḥadd**

l.+(cemāl-i lāle-ḥad) 211b/06

lāle-ḥadd Far., Ar. Lale yanaklı. Krş. **lāle-ḥad**

l. 211a/02, 211a/05

lāle-reng Far. Lale renginde, pembe.

l. 219a/15

lāle-zār Far. Lale bahçesi.

l. 211b/10

la'l-īn Ar., Far. Lal rengi, kırmızı.

l. 170b/02, 187b/01

lā-mekān Ar. Mekansız.

l. 161b/20, 193a/19, 210a/04

l.+dur 177a/05

lā-müşīr Ar. Emir ve işaret edeni olmayan.

l. 177a/05

lā-naẓīr Ar. Eşsiz, benzersiz.

l. 210a/03

la'net Ar. Beddua, ilenç.

l. 182a/20, 196b/19

l.+eyle- 196a/05

l.+it- 196b/11, 207a/11

l.+kıl- 165b/20, 166a/19

l.+ol- 167a/19, 167a/20,

167b/09, 167b/10, 167b/11, 195b/17, 197a/05, 197a/07, 197a/09, 197a/20, 197a/21, 213b/10, 213b/11

lā-şerīk Ar. Eşi, benzeri olmayan.

l. 157a/15, 177a/05, 177a/06, 210a/04

laṭīf Ar. Yumuşak, hoş, güzel.

l. 150b/17, 188b/02, 188b/04, 188b/11, 218a/10

lā-vezīr Ar. Veziri olmayan.

l. 161b/20, 177a/05, 210a/04

lāyık Ar. lā'ik Yakışan, yaraşır, yakışık.

l. 157b/04, 163a/06, 176b/19, 180a/08, 196b/05, 198b/06, 206b/20, 210a/03, 214b/01

l.+degül 176b/08

l.+dur 196a/04, 196a/07, 207a/01

l.+ol- 174b/08, 176b/05,

180b/14, 187a/15

lā-ya'lem Ar. Bir şey bilmeyen, bilmez.

l.+ü'l-ğaybe illa'l-lāh 185b/08, 186b/06

lā-yefūt Ar. Hiç ölmeyen.

l. 157a/15, 161b/21, 175b/07

lā-yemūt Ar. Ölümsüz, ebedi.

l. 157a/15, 177a/06

lā-yenām Ar. Uyumayan.

l. 157a/15, 161b/21

lā-zevāl Ar. Zevalsiz.

l. 177a/06

lāzım Ar. Gerekli, lüzumlu.

l.+dur 157a/10

l.+gel- 194b/06, 204a/08, 205b/07

leb Far. Dudak.

l. 178a/13
 l.+e 178a/13
 l.+i 211b/07
 l.+lerin 173b/17
lebbeyk Ar. Buyrunuz, ne emrettiniz efendim.
 l.+(na're-i lebbeyk ur-) 147a/07
legençe Far. Küçük leğen.
 l.+ler 181a/17
 l.+ye 206b/18
lehv Ar. Oyun, eğlence.
 l. 194a/17
le'im Ar. Alçak, aşağılık.
 l.+(merdūd-ı le'im) 219a/21
Leklāk-i 'ifrīt Cın pehlivanlarından biri.
 l. 217a/14
lem-yezel Ar. Yok olmaz, zeval bulmaz, baki.
 l. 148b/03, 161b/21, 179b/16
le'ma Ar. lem'a Parıltı, parlaklık.
 l.+da 156b/20
lenger Far. Gemileri durduğu yerde tutabilmek için denize atılan demir zincir ve ucundaki çapa, gemi demiri.
 l. 147b/16, 147b/19, 148a/18, 203a/17
 l.+ler 148a/17
 l.+lerin 148a/19, 148b/05
leş Far. Kokmuş hayvan ölüsü.
 l. 204b/09, 219a/17
 l.+den 203a/20
 l.+lerine 203a/14, 203a/17
 l.+lerini 150a/16
 l.+lerle 205b/12
leşker Far. Asker.
 l. 157b/19, 158a/02, 191a/20, 194b/13, 198a/19, 214b/20, 216a/08, 219a/14, 221a/11
 l.+den 170a/06, 190b/08
 l.+dür 194b/13

l.+i 159b/21, 198a/16, 199b/03
 l.+i ehremenān 213b/14
 l.+i şeyātīn 218a/06
 l.+idür 158a/12
 l.+ile 199a/05, 199a/12, 214a/11, 217a/02
 l.+in 186b/12, 187b/07, 193a/09, 194b/20, 199a/02, 199a/02, 199a/03, 199b/15, 214a/10, 214a/14, 216b/20
 l.+le 209a/03
 l.+lere 161b/08
 l.+mi 216a/03
 l.+üm 198b/07, 198b/19, 205b/04, 218a/03
 l.+üme 215a/03
 l.+ümüz 149a/11
 l.+ün 220b/04
 l.+üni 216a/09, 216a/10
 l.+ününüz 164b/02
leşkerlü Askeri olan.
 l. 199a/02
levh Ar. Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey.
 l. 172a/08, 175a/05, 175a/10, 226b/12
 l.+(rūḥ-ı levh) 196a/13
 l.+a 226b/15, 226b/17
 l.+de 172a/10, 175a/06
 l.+e 175a/06
 l.+i 172a/09, 172a/11, 172a/13, 172a/13, 226b/12
 l.+i maḥfūz 196a/11, 196a/12, 219b/07
 l.+ün 226b/13, 226b/15, 226b/18
levlāk Ar. "Sen olmasaydın", bir kutsi hadisten alınmış olup, Hz. Muhammed'e hitaptır. Krş. **levlāke**
 l. 219b/17
 l.+(na't-ı levlāk) 196b/15
 l.+(şāḥib-i levlāk) 196a/13

levlāke Ar. “Sen olmasaydın”, bir kutsi hadisten alınmış olup, Hz.

Muhammed’e hitaptır. Krş. **levlāk**

l. 146b/10

levn Ar. Renk, boya.

l.+i 208a/06

leyl Ar. Gece.

l. 193b/20, 193a/15, 198b/05, 220a/16

l.+(nısfü’l-leyl) 181b/17

l.+de(nısfü’l-leyl) 213b/07

l.+i 146b/08

l.+i esrā 196b/15

l.+i zülf 178b/04

Leylā Ar. Leyla ile Mecnun hikāyesinin kadın kahramanı.

l.+(hüsn-i Leylā) 151a/03

lezīz Ar. Zevk veren, hoş a giden.

l. 212a/05

l.+ol- 155b/02

lezzet Ar. Tat, çeşni.

l.+al- 166b/11

2. Zevk, haz, keyif.

l.+i+cimā’ 157a/04

l.+in 154b/03, 154b/10

l.+inden 162b/03

l.+lerinden 166b/10

libāce Far. Elbise.

l. 175a/15

līk Far. Lakin, fakat, ama, ancak. Krş.

līki, līkin

l. 159a/13, 206a/06

līki Far. Lakin. Krş. **līk, līkin**

l. 148b/12, 151b/08, 153a/02,

162a/17, 164b/18, 165a/02, 165b/12,

166b/13, 173a/04, 177a/21, 186a/14,

186a/17, 186a/18, 188b/19, 197a/07,

198a/09, 206b/15, 208a/03, 212a/18,

220b/16, 222a/08, 222a/13, 227b/02

līkin Far. Lakin, fakat, ama, ancak. Krş.

līk, līki

l. 161b/20, 212a/03, 214b/02

limon-gāh Liman.

l.+a 148a/18

lisān Ar. Dil.

l.+(ehl-i lisān) 197a/07

l.+ı pīr 153b/08

līvān Far. eyvān Önü açık oda. Krş.

eyvān

l.+a 176a/19

l.+da 176a/09, 176a/11, 176a/13

l.+kıl- 176a/07

l.+laruñ 176a/08

l.+uñ 172a/04

liyākāt Ar. Layık olmaya sebep teşkil eden yetenek, yeterlilik, kifayet.

l.+i 228a/18

Loḳmān ibni ‘Ad Büyük bir hekim,

kıymetli sözleri ve hikāyeleriyle ün salmış bir hakim olan efsanevi kişi. Krş.

Loḳmān, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı

Ekber, Loḳmān-ı Ekber ibni ‘Ad,

Loḳmān-ı Ḥakīm

l. 210b/07

Loḳmān Büyük bir hekim, kıymetli sözleri ve hikāyeleriyle ün salmış bir hakim olan efsanevi kişi. Krş. **Loḳmān**

ibni ‘Ad, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı

Ekber, Loḳmān-ı Ekber ibni ‘Ad,

Loḳmān-ı Ḥakīm

l. 154a/21, 165a/07, 185b/03, 186b/03, 200b/17, 201a/01, 201a/02, 202a/20, 202b/05, 206b/02, 206b/14, 226a/02

l.+(‘aḳl-ı loḳmān) 200b/20

l.+a 185b/02

l.+ı devrān 226a/01

l.+ı za‘īf 202a/11

Loḳmān Ḥakīm Büyük bir hekim, kıymetli sözleri ve hikāyeleriyle ün salmış bir hakim olan efsanevi kişi. Krş.

Loḳmān ibni ‘Ad, Loḳmān, Loḳmān-ı

Ekber, Loḳmān-ı Ekber ibni ‘Ad,

Loḳmān-ı Ḥakīm

l. 153b/21

Loḳmān-ı Ekber Büyük bir hekim, kıymetli sözleri ve hikâyeleriyle ün salmış bir hakim olan efsanevi kişi. Krş.

Loḳmān ibni ‘Ad, Loḳmān Ḥakīm,

Loḳmān, Loḳmān-ı Ekber ibni ‘Ad,

Loḳmān-ı Ḥakīm

l. 147a/18, 162b/03, 178a/01, 186a/04, 193b/15, 200b/17

l.+e 157a/02, 157a/04

Loḳmān-ı Ekber ibni ‘Ad Büyük bir hekim, kıymetli sözleri ve hikâyeleriyle ün salmış bir hakim olan efsanevi kişi.

Krş. **Loḳmān ibni ‘Ad, Loḳmān, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı Ekber, Loḳmān-ı Ḥakīm**

l. 162a/18, 177b/01

Loḳmān-ı Ḥakīm Büyük bir hekim, kıymetli sözleri ve hikâyeleriyle ün salmış bir hakim olan efsanevi kişi. Krş.

Loḳmān ibni ‘Ad, Loḳmān, Loḳmān Ḥakīm, Loḳmān-ı Ekber, Loḳmān-ı Ekber ibni ‘Ad

l. 149b/04, 149b/05, 178a/02, 182b/11, 184a/18, 185a/12, 185b/04, 200b/19, 201a/08, 202a/05, 202b/04, 202b/07, 208a/16

l.+den 178a/07

l.+e 164a/14, 165a/06, 186a/02, 206a/21

l.+i 200b/15

l.+ile 200b/08

lu‘b Ar. Oyun.

l.+ile 190a/14

luṭf Ar. 1. İyilik, yumşaklık, hoşluk, iyi muamele.

l.+(menba‘-ı luṭf) 147a/04

l.+(ma‘den-i luṭf) 147a/01

l.+ıla 155b/07, 169b/09

2. Bağış, bağışlama, ihsan, kerem, cömertlik.

l.+eyle- 228a/10

l.+ı 228b/04

l.+ı mihr 146b/04

l.+it- 188b/21, 201b/11, 210a/17, 210b/11, 211a/09, 211a/12, 222a/13

l.+uñ 146b/06

l.+uña 228a/07

l.+uñı 166a/01

l.+uñla 228a/03

lūtī Ar. Lut kavminin çirkin hâllerini tekrarlayan kimse, eşcinsel.

l.+ol- 194b/01

lū‘lū’ Ar. İnci.

l. 162a/14

M, m

mā’ Ar. Su.

m. 165b/19, 219b/03, 219b/16

ma‘ābīd Ar. Mabutlar, ibadet edilecek yerler.

m.+i 227b/18

ma‘ādin Ar. Madenler.

m. 163b/21

m.+den(envā‘-i ma‘ādin)

195a/06

m.+e 166b/07

ma‘ālece Ar. mu‘ālece İlâç.

m.+sin 157a/01

ma‘a’l-kıssa Ar. Kıssa ile beraber.

m. 149b/04, 192b/02, 199a/04, 199b/02, 199b/18, 200b/04, 208a/10

ma‘ārif Ar. Bilimler, marifetler.

m. 147a/10
mābādā Far. mebādā Allah korusun.
 m. 188b/17
mā-beyn Ar. İki şeyin arası, ara.
 m.+ile 147b/05
ma'būd Ar. 1. Kendisine ibadet olunan, tapınılan.
 m. 149a/10, 175a/18, 175b/01, 175b/03, 176b/03, 176b/06
 m.+larumuz 176b/01
 m.+mı 175b/05
 2. Allah.
 m. 175a/18, 175b/01, 175b/03, 176b/03, 176b/06
 m.+(vāhidü ma'būd-ı Hāk)
 193a/19
 m.+ı halk-ı Hāk 207b/08, 207b/09
 m.+ol- 175b/06
 m.+um 175b/10
 m.+uñ(nebiyy-i ma'būd)
 162b/10
ma'būdlik Mabutluk, Allahlık.
 m.+a 176b/05, 176b/08
Macalcal Cinlerin casusluk yapan askerlerinden biri.
 m. 200a/12
Macdar Hindistan vilayeti padişahının küçük oğlu. Krş. **Macdar-dalīm**
 m. 160a/12, 160a/13
 m.+a 160a/13
 m.+ı 160a/21
 m.+ı t-ig-zen 160a/12, 160a/20
Macdar-dalīm Hindistan vilayeti padişahının küçük oğlu. Krş. **Macdar**
 m. 160a/09
ma'cūn Ar. Hamur kıvamına getirilmiş şey.
 m. 178a/04, 178a/08
 m.+ı zahrşāh 154a/12

m.+it- 178a/06
mā-dām ki Ar. Madem, çünkü, değil mi ki. Krş. mādēm
 m. 186a/09
madde Ar. Bir şeyi meydana getiren unsurlardan her biri, madde.
 m. 156b/15
 m.+lerden 157a/11
 m.+si 156b/14, 156b/16
mādēm Ar. Başına getirildiği cümleyi “değil mi ki, -dığı için, -diğine göre” gibi anlamlarla sonraki cümleye bağlar. Krş. **mā-dām ki**
 m. 215b/12
ma'den Ar. Maden.
 m. 171a/09, 171a/12
 m.+i 156b/14, 170b/10, 171a/02, 171a/08, 171a/16
 m.+i luṭf u vefā 147a/01
 m.+in 170b/15
 m.+üñ 147b/06
maḍhek Ar. Soyтары, güldürücü söz veya kimse.
 m.+ler 195b/11
mā-e'l-uşul Ar. Tertip olunan şey, yol, kaide.
 m.+la 154a/20
mafşıl Ar. Oynak yeri, eklem.
 m.+ları 184b/03
mağāra Ar. Mağara.
 m. 173b/14, 173b/15, 173b/15, 174a/19, 174b/12
 m.+da 175a/03
 m.+dan 174b/12, 174b/13
 m.+nuñ 173b/16, 173b/19
 m.+ya 170b/17, 183a/16
 m.+yı 175a/02
mağāraca Ar., Far. mağara-çe Küçük mağara.
 m. 217b/05
magārib Ar. Batılar, garplar.

m. 165b/08, 167b/14, 207a/07,
214b/17, 218b/03
m.+de 165a/16, 200a/16
m.+e 187b/11
m.+i 196a/18
mağbūn Ar. Şaşkın, şaşırmış.
m.+it- 203b/07
mağrib Ar. Batı, garp.
m. 147b/02, 150b/14, 152b/06,
152b/07, 167b/04, 178b/04, 187a/09,
187a/12, 187b/12, 188b/03, 203a/10,
204b/10, 208a/13, 208b/15, 212a/05,
215a/21, 221b/01
m.+(baħr-ı mağrib) 148b/07
m.+(melik-i mağrib) 210b/10
m.+(Melik-zāde-i mağrib)
151b/16
m.+dağı 164b/09
m.+deki 164b/05
m.+den 187b/10
m.+den(baħr-ı mağrib) 187b/04
m.+i(deryā-yı mağrib) 152b/15
m.+ün(baħr-ı mağrib) 149b/21,
188a/01
mağrūr Ar. Kendini beğenen, kibirli,
gururlu.
m.+ol- 167a/19, 172b/09,
176b/11, 220a/08, 220a/09
Mağzūb Sam-ı süvar ile gūreşen
pehlivanlardan biri.
m. 192b/11, 192b/12
m.+ı 192b/15
m.+uñ 192b/13, 192b/13,
192b/16
Mağzūb-ı ehremen Devler sultanı
Demūr-bād-ı dīv'in pehlivanlarından
biri.
m. 217a/02
māh Far. Ay, kamer. Krş. **meh**
m. 151a/01, 152a/21, 173b/12,
186a/15, 193b/03, 203b/21, 228b/03
m.+ı 151b/15, 219a/16, 219a/16

2. Bir takvim yılının on ikide biri, ay.
m. 173b/12, 186a/15, 210a/14
mā-ḥaleka'l-lāh Ar. Büyük kalabalık.
m. 151b/13
Maḥalḥal Casusluk yapan cinlerden biri.
m. 200a/12
maḥāmīz Ar. mahāmīz Mahmuzlar.
m. 189b/16
mā-ḥaṣal Ar. Hasıl olan, meydana gelen
şey, elde edilen şey, sonuç.
m. 148b/04, 175a/13, 190a/20,
192b/03
m.+ı kelām 179a/16
maḥbūb Ar. Sevilen kimse, sevgili.
m. 173b/04, 187a/21, 201b/01,
208a/14, 211b/19
m.+ı ḥuzā 196a/14
m.+ı zamān 185b/18
m.+ıla 208b/10
m.+lar 208b/08
maḥbūbe Ar. Sevilen kadın, kadın
sevgili, maşuka.
m. 153b/20, 155a/11, 177b/17
m.+ı zamān 151a/21
m.+ler 182b/05
m.+leridi 177b/14
m.+lerin 218b/14
m.+leriyle 163a/02
maḥfī Ar. Gizlenmiş, saklanmış, saklı,
gizli.
m. 162b/07, 162b/11, 200b/16,
202a/10
maḥfūz Ar. Saklanmış, gizlenmiş.
m.+a(levḥ-i maḥfūz) 196a/11,
196a/12, 219b/07
māhī Far. Balık.
m. 151a/01, 178b/01
māhir Ar. Usta, becerikli, maharetli,
marifetli.
m. 161a/10, 189b/04
m.+e 186b/08
m.+ol- 155a/05

maḥkūm Ar. Mahkūm, birinin hükmü altında bulunan.

m. 198b/16, 199b/04

m.+am 213a/10

m.+ol- 176b/17, 196a/18,

214b/13, 216b/19

maḥlūk Ar. Halk olunmuş, yaratılmış, yaratık.

m. 185a/04, 220a/17

m.+dan 215a/17

m.+dur 185a/03

maḥlūkāt Ar. Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar, mahluklar.

m.+(cemī'-i maḥlūkāt) 163b/21

m.+(şıfat-ı maḥlūkāt) 163b/19,

196a/17, 197a/17, 198b/15, 201b/12

m.+ı 183a/21

m.+inuñ 168a/19

m.+uñ 164a/08

maḥmūd Ar. Övülmüş, methedilmiş, methe ve övgüye değer.

m. 146b/10, 219b/18

m.+a(rūḥ-ı Maḥmūd) 209a/09

m.+ı(fīl-i maḥmūd) 189b/14

maḥmūz Ar. Ata binenlerin, hayvanı dürterek hızlandırmak için çizme ökçelerinin arkasına taktıkları sivri demir parçası veya ufak dişli çelik çark.

m. 191b/21

m.+ur- 190a/12

maḥrec Ar. Ses veya harfin ağızdan çıkış şekli, söyleyiş, telaffuz.

m.+ı kelām 201a/18

maḥrem Ar. Biriyle çok samimi, içli dışlı olan.

m.+ı 146b/06

m.+ı+ol- 185b/14

maḥrum Ar. İstedigini elde edemeyen, yoksun olan, nasipsiz.

m. 209b/01

m.+eyle- 182a/10

m.+it- 182a/10

m.+kal- 202a/04

maḥşūlāt Ar. Elde edilen, meydana gelen, hasıl olan şeyler.

m.+ı 171a/03

maḥşer Ar. Kıyamette ölümlerin dirilip toplanacakları yer.

m.+de(rūz-ı maḥşer) 228a/01

m.+ı 228b/10

māh-tāb Far. Ay ışığı, mehtap.

m. 178b/04, 211a/04

maḥv Ar. Yok etme, ortadan kaldırma, varlığına son verme.

m.+it- 215b/06

m.+ol- 215a/18, 224b/02

maḥzūn Ar. Üzüntülü, gamlı, kederli, hüzünlü.

m.+am(fürümānde-i maḥzūn)

201b/11

maḥzūz Ar. Hoşlanmış, haz ve zevk almış, hoşnut, memnun.

m.+ol- 162b/04

ma'kad Ar. Anüs, kış.

m.+ı 155b/12

maḳāl Ar. Söz, lakırdı, laf.

m. 177a/10

m.+(taḥḳīḳ-i maḳāl) 193a/11

maḳām Ar. Durulacak yer, durak, mekan, mahal.

m. 162a/07, 210a/21

m.+ı 188b/12

m.+ın 228a/05

m.+ları 216a/18

m.+uñ 162b/20

2. Mevki.

m.+ın 184a/11

m.+ında 218a/11

m.+ından 155a/09

m.+it- 147a/13

maḳāmlu Makamlı.

m. 184a/11, 218a/11

maḳar Ar. Mesken, oturulan yer.

m. 147a/15

maḳbūl Ar. 1. Kabul gören, beğenilen, uygun.

m.+eyle- 166a/07

m.+it- 202b/06

m.+ol- 165b/12, 201b/06,

202a/03, 202b/17, 203a/03

2. Geçerli.

m.+ūñ(sikke-i maḳbūl) 146b/03

maḳṣūd Ar. İstenilen şey, amaç, istek, gaye, maksat.

m. 196a/13, 198a/20

m.+bul- 176b/04

m.+et- 218a/07

m.+ı 166a/20, 166b/01, 197a/15

m.-ı cān 228b/03

m.+ıçun bul- 166a/05

m.+ına 201b/03

m.+lardan 209b/09

m.+um 175b/08

m.+umı 175b/09

m.+umuz 155a/13

maḳṭūl Ar. Akla uygun, akıllıca, akıla yatkın gelen, mantıklı.

m. 194b/03

m.+gör- 200a/10, 201a/09

māl Ar. Varlık, servet, mülk, her çeşit değerli ve gerekli şey.

m. 157b/02, 169b/07, 173b/11, 174b/03, 174b/08, 174b/10, 174b/11, 175a/04, 175a/05, 202a/14, 202b/11, 202b/11, 202b/12, 203a/06, 209b/04, 210a/04, 211b/09, 227a/18

m.+(meylü māl it-) 227b/15

m.+a 174b/11, 202b/16

m.+da 202a/13

m.+ı 171a/04, 171a/05, 203a/07, 227a/19

m.+ı 'ālem 227b/10

m.+ı Hindustān 205a/16

m.+ın 171a/06

m.+ına 202b/13

m.+ları 174b/03

m.+um 209a/18, 209b/03, 227a/13

m.+umı 172b/05, 210b/13

mālīk Ar. Bir şeye sahip olan, sahip.

m. 161b/20, 210a/05, 214b/10

m.+i 215b/14

ma'lūm Ar. Bilinen, Belli.

m. 149a/16, 207b/16

m.+degül 190b/20

m.+dur 150a/03, 201b/10

m.+durur 155a/21

m.+ı+ol- 155a/03

m.+ol- 179a/15, 179b/12, 182a/14, 184a/19, 195a/19, 200a/06, 200a/07, 208a/07, 208a/08

m.+um+ol- 179a/06

ma'mūr Ar. Bayındır, şenlikli.

m.+(şehir-i ma'mūr yap-)

164b/10

m.+ımış 171b/06

m.+it- 177b/09

m.+iken 172a/02

m.+ol- 164b/10

mancılık Mancınık, eski bir savaş aleti.

m. 157b/19

mānend Far. Benzer, eş.

m. 217a/13

m.+i 190a/12, 191a/07, 192a/01, 192a/04

m.+idür 164b/08

ma'nī Far. Anlam, mana.

m.+(remz-i ma'nī) 180a/02

m.+sine 208a/06

m.+sini 210a/17

mantık Ar. Söz, nutuk, kelam.

m.+u't-ṭayır 178b/10

manzara Ar. Pencere.

m.+lardan 182b/05
manzûm Ar. Nazım şeklinde yazılmış
veya söylenmiş.
m. 228a/15, 228a/20
mār Far. Yılan.
m. 161a/12, 163b/20, 164b/19,
172a/06, 183b/01, 197a/18, 198b/16,
201b/13, 219a/09, 219a/13
m.+ına 227b/10
m.+ol- 220b/03
mārān Far. Yılanlar.
m.+(şāh-ı mārān) 184b/15
marāz Ar. Hastalık, illet.
m.+a 156b/12
m.+ı-ı mevt 205a/15
marīz Ar. Hasta.
m.+ol- 156b/18
ma'rūf Ar. Ünlü, meşhur, herkes
tarafından tanınmış.
m. 186b/08, 189b/04
Mārūt Ar. İki meşhur melekten biri
olup, arkadaşı Harut'la birlikte büyü ile
uğraştıklarından dolayı kıyamete kadar
kalmak üzere Babil'de kuyu içerisinde
hapsedilmişler.
m. 167a/07, 216b/08
m.+(şāh-ı Mārūt) 216b/08
m.+ı 197b/07
maşāf Ar. maşāff Savaş, harp.
m. 189b/20
mā-sivā Ar. Bir şeyin dışında kalan ve
ondan başka olan her şey, dünya ile
ilgili olan şeyler.
m. 162a/01, 193a/17
m.+ol- 146b/10
m.+yı 210a/05
maşlahat Ar. İş, husus, mesele.
m.+a 187a/14
m.+ı 161a/06, 187a/12
m.+ıçun 194a/15
m.+um 188a/14

māşūra Yun. masu'ra Karton, tahta veya
plastikten yapılan, üzerine şerit, iplik ve
benzeri sarılan koni veya silindir.
m. 154b/08
m.+yı 154b/09
maşrık Ar. Gün doğusu, doğu, şark.
m. 187a/09, 187a/12
m.+a 164b/06, 187b/10, 188a/07
m.+dağı 164b/07
m.+dan 187a/07
ma'sūk Ar. Aşkla sevilen, aşık olunan
kimse.
m. 170a/10
m.+a 169b/10
m.+aya 169b/11
m.+dan 170a/11
m.+ı 169b/10
m.+ını 170a/09
ma'sūka Ar. Aşkla sevilen, aşık olunan
kadın.
m.+ña 209a/11
m.+ya 170a/09
māt Far. Yenik, yenilmiş, mağlup.
m.+it- 178b/02, 227a/02
maṭbah Ar. Ar. Mutfak.
m.+ında 228b/03
mātem Ar. Hüzün, keder ve musibet
zamanındaki ağlayış, yas.
m. 167a/20, 212b/04
maṭla' Ar. Güneş, ay ve yıldızların
doğması.
m.+ına 151b/18, 222b/07
maṭlab Ar. İstek, meram, istenilen, talep
edilen şey.
m. 175a/03
m.+ı 175a/03
maṭlūb Ar. İstenilen, aranılan, istek ve
arzu duyulan şey.
m.+ı cihān 185b/18, 185b/19
maṭrūd Ar. Kovulmuş.

m.+(pür-telbīs-i maṭrūd)
216b/21
Maṭṭān-ı cindī Cin adı.
m. 216b/09, 216b/10
Mā'ūc-ı cinnī Cin adı.
m. 199a/11
māye Far. Maya, öz, asıl, cevher,
yaratılış, karakter.
m.+i cān 163a/09
m.+si 180a/12
m.+sidür 153a/21
m.+sin 154b/05
maymūn-ser Ar., Far. meymūn-ser
Maymun başlı.
m. 217b/19
maẓarrat Ar. Zarar, ziyan.
m.+irgür- 194b/14
māzī Ar. Geçmiş, geride kalmış,
yaşanıp bitmiş.
m.+(der-beyān-ı temşīlāt-ı
dāstān-ı māzī) 176b/18
mazlūm Ar. Haksızlığa uğramış, zulüm
görmüş.
m.+laruñ 152a/10
maẓmūn Ar. Anlam, mana, mefhum.
m.+ı 179b/12
m.+ını 180a/02
māzū Far. Mazı, servi cinsinden, her
mevsimde yeşil, yapraklı, yassı dallı bir
orman ve süs ağacı.
m. 154a/21
ma'zūr Ar. Özü bulunan, özürlü.
m.+am 227b/20
mecāl Ar. 1. İmkân, fırsat.
m.+bul- 228a/19
m.+ı 175b/16
2. Güç, kuvvet, derman, takat.
m.+i 146b/05
m.+vir- 170a/19, 190b/12,
191a/05, 191a/06, 192a/05, 200a/17,

200a/18, 205b/15, 221b/01, 221b/04,
221b/07, 221b/14, 221b/19
mecālis Ar. Meclisler.
m. 177a/08
mecīd Ar. Şanı, şerefi yüce olan, çok
büyük, ulu. Kur'an.
m.+de(kelām-ı mecīd) 212b/11
meclis Ar. 1. Mensur eserlerde mustakil
bir hikâyenin anlatıldığı bölüm.
m. 159a/09, 208a/14
m.+(der-beyān-ı meclis-i āḫir)
177a/06
m.+i 177a/08
m.+üm 162a/02, 193a/20,
210a/09
2. Sohbet etmek, eğlenmek amacıyla
bir araya gelmiş dost ve arkadaş
topluluğu.
m. 210a/09
m.+i 170a/21
m.+ümde 227a/03
m.+ümüze 150b/18
3. Görüşülecek bir mesele için bir
araya gelmiş insan topluluğu.
m.+inde 164a/09, 164a/10,
197b/21
m.+ine 198a/07, 221a/02,
221a/11, 221a/13
m.+üñ 193b/02
mecmer Ar. İçinde tütsü yakılan kap,
tütsü kabı. Krş. mecmere
m.+ler 176a/04
m.+lerde 176a/04
mecmere Ar. İçinde tütsü yakılan kap,
tütsü kabı. Krş. mecmer
m. 176a/10
m.+ler 213b/20
m.+nüñ 195b/05
mecmū' Ar. Bütün, cümle, hep.
m.+ı endām 156b/15
mecnūn Ar. 1. Çıldırmış, deli, divane.

m. 203b/07
m.+it- 178b/04
2. Leyla ve Mecnun hikâyesinin
erkek kahramanı.
m.+it- 151a/03
Me'cûc Ar. Kıyamete yakın bir zamanda
ortaya çıkıp pek çok kötülük
yapacaklarına inanılan, çok kısa boylu
iki kavimden biri.
m. 215b/01, 215b/04, 215b/07
meded Ar. Yardım, imdat.
m.+ol- 157a/11
Mefâha Bağdat halifesinin kız kardeşi,
Hz. Süleyman'la evlenmek isteyen
kadın.
m. 153b/06
mefsûd Ar. Kan alınmış, kan alınan.
m.+(re'-i mefsûd) 207b/07
m.+(sürûr-ı mefsûd) 208a/04
Meftûk Kahır bin Sam ile güreşen
pehlivanlardan biri.
m. 190a/19
m.+ı 190a/21
meftûn Ar. Şaşkın, hayran.
m.+ol- 164a/16, 164a/17,
211b/16, 220b/12
meger Far. Meğer, oysa ki, halbuki.
m. 148b/16, 190b/01
meger ki Far. Ancak, yalnız, fakat, illa,
meğer. Krş. **meger kim**
m. 149a/17, 162b/12, 162b/14,
178a/12, 188b/04
meger kim Far. meger ki Ancak, yalnız,
fakat, illa, meğer. Krş. **meger ki**
m. 149b/08, 152b/12, 165b/11
meh Far. Ay. Krş. **mâh**
m. 146b/13, 196b/16, 199b/07,
211b/15, 222a/07, 228b/02
m.+i 178a/18, 178a/19
mehâr Far. Burunduruk.
m.+ları 174a/03

Mehî'n Bânû Hz. Süleyman'ın eşi.
m. 153b/13, 153b/14, 178a/18,
178a/21, 179a/09, 179a/21, 182a/03,
182b/02, 183b/11, 183b/19, 184a/04,
184a/15, 185b/01
m.+dan 185b/09, 185b/13,
185b/18, 186a/03, 186a/07, 193b/19,
200b/05
m.+durur 180a/09
m.+nuñ 178a/12, 178a/12,
178a/13, 180a/15, 182a/07, 182a/12,
183b/10, 185a/14, 185a/18, 186b/04,
200a/20, 200b/11
m.+ya 178a/21, 179a/14,
180a/10, 181a/19, 181b/14
m.+yı 180a/18, 181a/21,
182a/10, 182b/08, 183b/15, 184a/08,
184a/09
m.+yıldı 153b/10
m.+yıla 179b/02
Mehvâh-ı cindî Cin pehlivanlarından
biri.
m. 216b/17
mekân Ar. Yer, bölge, mahal.
m.+(kevn ü mekân eyle-)
176b/06
m.+ı 186a/09
m.+ı Şem'-i şâh 208b/21
m.+ın 186a/08
Mekâta'îl Hz. Süleyman'a hizmet eden
melek.
m. 167a/13, 167b/03, 167b/13,
168b/02, 194a/02, 194b/02, 198a/04,
221a/01, 221b/10
m.+i melek 194a/08
mekir Ar. mekr Hile, düzen, aldatma.
Krş. **mekr**
m. 208b/01
mekkâr Ar. Hileci, düzenbaz.
m. 218a/01

Mekke Ar. Kâbe'nin bulunduğu şehrin adı.

m. 147a/07, 198b/14

m.+yi 172b/04, 172b/06

mekr Ar. Hile, düzen, aldatma. Krş.

mekir

m.+i şeytân 167a/09

m.+inden 167a/09

m.+ine 220b/11

m.+it- 205b/16

m.+ol- 166a/09

melâ Ar. melâ' Dolu olma, doluluk, dolu olan yer.

m.+da 165a/19, 167b/14,
168a/07

m.+ya 168a/21

melâhat Ar. Güzellik, şirinlik.

m. 228a/09

melâ'ike Ar. Melekler.

m. 168b/13, 177b/05, 179b/05,
193b/19, 196a/21, 213b/08, 222a/14

m.+(cemî'-i melâ'ike) 196b/11

m.+den 213b/07

m.+den(müvekkel-i melâ'ike)

213a/06, 213a/07

m.+i muḳarrebîn 182b/13

m.+i tekvînât 201b/17

m.+ler 167a/17, 222a/04

m.+ye 196b/10

melâ'în Ar. Melunlar, herkesin lanet ve nefretini kazanmışlar.

m.+(erkân-ı melâ'în) 218a/17

m.+(merdûd-ı melâ'în) 218b/18,
218b/19

m.+(server-i melâ'în) 219b/02

m.+e(mih-ter-i mela1în) 218a/03

melâl Ar. Hüzün, keder.

m.+(def'-i melâl ol-) 208b/11

melâlet Ar. Bıkma, usanma, usanç.

m. 170a/14, 206a/07

melât Ar. Kalabalıklar, topluluklar.

m. 194a/09

melce' Ar. Barınak, sığınak.

m.+i cā 147a/09

melek Ar. 1. Güzel yüzlü, iyi huylu, masum kimse.

m. 172b/01

m.+(hūy-ı melek) 227b/16

2. Allah'ın hâlleri diğer canlılara benzemeyecek şekilde nurdan yarattığı varlıklar.

m. 147a/13, 165a/02, 165a/16,
165a/17, 165a/17, 165a/17, 165a/17,
165a/18, 165a/18, 165a/18, 165a/19,
165a/20, 165b/12, 167a/03, 167a/03,
168a/05, 168b/09, 177a/02, 183a/11,
183b/10, 202a/04, 219a/07, 221a/01,
221a/06, 221a/16, 221b/10, 222a/07

m. (melek-i Aḥmerî) 194a/02

m. (melek-i Aḥnagî) 194a/04

m.+(Mekâtā'îl-i melek) 194a/08

m.+(rūḥ-ı melek) 151a/10

m.+(Selemyā'îl-i melek)

221b/19, 221b/20

m.+den 196b/03, 197a/06

m.+e 167b/03, 168a/16

m.+e'l-mevt 185b/19, 186a/10

m.+i 167b/02

m.+i(müvekkel-i melek-i a'zam)

221a/08

m.+i Aḥmer 194a/08, 194a/10,
194a/11, 197b/21, 200a/13, 200a/14,
214b/08, 221a/17

m.+i Aḥmerî 168b/02, 168b/03

m.+i Aḥnaf 221b/08

m.+i Aḥnaf 214b/09

m.+i Aḥnifî 168b/04

m.+i Almîmûn A'zam 168b/03

m.+i Alyemûn-a'zam 194a/03

m.+i a'zam 167a/02, 167b/08
 m.+i Dehanişî 168b/03
 m.+i Dehneş 214b/08, 214b/09,
 221a/18
 m.+i Dehneşî 194a/02
 m.+i Hâmid 204a/05
 m.+i'l-Yemûn A'zam 214b/09
 m.+i Meytatarûş 194a/03,
 194a/04, 197b/21, 221a/20
 m.+i Meytatarûşi 214b/09
 m.+i Mîṭatarûş 168b/03
 m.+i muḳarreb 219b/06,
 220a/04
 m.+i müvekkel 167b/16,
 207a/05
 m.+i Nağmağā'îl 213a/17
 m.+i Nağmāğā'îl 168a/05
 m.+i Sipîd 197b/21, 198a/01,
 214b/08
 m.+i Sipîdî 168b/03, 194a/03
 m.+i Sipîd-i mûkerrem 221b/03
 m.+i Şehmûruş 194a/03
 m.+i Şemhûriş 168b/04,
 214b/09, 221b/05
 m.+i'l-meymûn-ı a'zam 221b/01
 m.+ile 167b/08
 m.+ile(Mîṭatarûş-ı melek)
 183b/17, 183b/18
 m.+ile(Sipîd-i melek) 183b/17
 m.+ile(Şemhûriş-i melek)
 183b/17
 m.+ile(Ṭamhûriş-i melek)
 183b/18
 m.+ler 146b/10, 164a/01,
 167b/15, 168a/10, 168a/21, 168b/08
 m.+leri 165a/20, 166b/06,
 168b/05, 198a/10, 221a/17
 m.+lerine 221a/16
 m.+lerine(müvekkel-i melek)
 168a/20

m.+lerle 168a/16
 m.+(Şemhûriş-i melek) 183b/17
 m.+ü'l-mevt 205a/02
 m.+üñ 165a/21, 167b/17,
 168a/03
melek-manzar Ar. Melek görünüşlü.
 m. 183a/06
melek-şûret Ar. Melek görünüşlü.
 m. 181b/05, 187a/21, 201b/02,
 211b/06
melekût Ar. Ruhların ve meleklerin
 alemi.
 m. 166b/15, 166b/19, 166b/21,
 216a/20
 m.+(cemî'-i melekût-ı
 müvekkelün) 165b/14
 m.+dan 165b/16, 167a/09,
 216a/20
 m.+ı müvekkel 168b/01
 m.+ı müvekkilîn 165a/16
 m.+ı müvekkelün 165a/12
 m.+ı rūḥān 215b/19
 m.+ıla 168a/01, 168a/13
melik Ar. Hükümdar, padişah, hakan.
 m. 152a/05, 171a/08, 171a/21,
 186a/20, 193a/21, 214b/19, 219a/05,
 223a/08
 m.+e 189b/03
 m.+i 151b/01, 152b/06, 153a/09,
 164b/01, 178b/11, 180b/05, 182b/20,
 183b/17, 184a/12, 204b/10, 208a/13,
 214a/03, 214a/04, 214a/04, 215b/20
 m.+i 'Ādil 228a/13
 m.+i dünyā 196b/06
 m.+i mağrib 210b/10
 m.+i perriyān 181a/01
 m.+i revḥāniyyāt 155a/11
 m.+i rūzigār 163a/06
 m.+i Sīstān 207b/17, 208a/16
 m.+i tācidār 211a/01
 m.+idür 189a/21

m.+imdür 151b/01
 m.+ine 164a/19
 m.+inüñ 188a/08
 m.+ler 181a/06
 m.+leri 162b/07, 162b/13,
 163b/17, 165a/05, 188a/16, 197b/19,
 200a/14, 201b/13
 m.+lerine 218b/15
 m.+lerinüñ 181a/02, 188a/02
 m.+üme 151b/03
 m.+üñ 196b/04
Melik-zāde Ar., Far. Batı vilayeti
 hükümdarının oğlu.
 m. 151a/11, 151b/07, 208b/15,
 208b/20, 208b/21, 209a/09, 209a/11,
 209a/12, 209a/15, 210b/11, 211b/14,
 211b/19
 m.+yi 212b/13, 212b/17
 m.+i Şem'î 152b/06
 m.+i mağrib 151b/16
melûl Ar. Üzgün, mahzun, boynu
 bükük.
 m. 153b/15
 m.+ol- 170a/16
mel'un Ar. Lanetlenmiş, lanetli.
 m. 163a/18, 195b/12, 221a/03,
 221a/04
 m.+dur 167b/06
 m.+ı 167b/07, 186b/09
 m.+ol- 168b/08
 m.+uñ 163a/21
Me'men Ar. İrak'ta bir kasaba.
 m. 154a/10
memāt Ar. Ölüm.
 m.+ina(hayāt ı memāt) 203b/19
memleket Ar. Ülke.
 m. 151a/21, 201b/12, 202b/12,
 204b/15, 204b/16
 m.+den 148a/06
 m.+den(umūr-ı memleket)
 152a/01

m.+e 148a/06, 186b/18, 205b/07
 m.+e(tedbîr-i memleket)
 194a/13
 m.+i 151a/08
 m.+i insān 151a/18
 m.+in 207a/10, 220a/03
 m.+ine 180b/17, 220a/07
 m.+ümüñ 202b/11
 m.+ünde 161a/14
me'mūr Ar. Bir işi yapmakla
 görevlendirilen, görevli.
 m. 216b/18
 m.+ıdur 179b/20
 m.+ol- 165a/11, 219a/13
men Ben.
 m. 147a/07, 161b/13, 161b/13,
 173a/17, 173a/17, 173a/18, 194a/09,
 218a/21, 227a/03, 227a/03, 227a/16,
 227a/18
 m.+(bî-cānu men) 161b/12
 m.+i 151b/08, 151b/08
men' Ar. Yasaklama, önleme,
 engelleme.
 m.+it- 190a/16, 190a/20,
 190a/20, 190a/21, 191a/09, 191a/11,
 191b/03, 191b/08, 191b/08, 191b/14,
 192a/12, 192a/21, 192b/02, 192b/03,
 192b/13, 192b/13, 192b/20, 193a/05
 m.+kıl- 191b/14, 191b/15,
 192a/13, 192a/13, 192b/14
men ente Ar. Sen kimsin.
 m. 167a/04
menār Ar. Fener kulesi.
 m. 217a/10
menāre Ar. Minare.
 m. 199a/18
 m.+ye 183a/17
menāre-he'yet Ar. Minare görünüşlü.
 m. 217a/09
menāre-şifat Ar. Minare görünüşlü.
 m. 217b/04

menba' Ar. Kaynak.

m.+ı kân-ı saḥāvet 147a/01

m.+ı luṭf u kerem 147a/04

menber Ar. minber Genellikle cami içinde hatibin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

m. 218a/05, 218a/17

m.+e 216a/10

menfa'at Ar. Fayda, yarar, çıkar.

m. 154a/20, 211b/02

menī Ar. Ar. Belsuyu, dölsuyu.

m. 154a/06, 155a/16, 155a/20

m.+nūñ 156b/14, 156b/14, 156b/16

m.+yi 154a/02, 154a/03, 154a/03, 154a/04, 154a/05, 154a/05, 155b/02, 177b/21

menkūḥa Ar. Nikâhlı kadın, eş, zevce, refika.

m.+sı 177b/17

menkūḥalu Nikâhlı.

m. 178a/11

menḵūr Ar. Oyulmuş.

m.+(kıfu menḵūr) 170b/03

menkūs Ar. Başı aşağı çevrilmiş, tersine dönmüş.

m.+ol- 184b/04, 184b/05

mensūb Ar. Bir kimse, bir görüş veya şeyle ilgisi, bağı bulunan, ilgili, ait.

m. 155b/04

m.+ol- 200a/14

menşūr Ar. Manzum olmayan, vezinsiz, düz yazı biçiminde olan, nesir.

m. 228a/15, 228a/20

Menūḵihir Far. Mīnūḵihir İran

mitolijisinde Feridun'un küçük oğlu İreç'in kızının oğlu.

m. 152a/07, 152a/07

menzīl Ar. 1. Varılacak yer.

m.+i 177a/01, 193b/04, 204b/03

2. İki konak arasındaki uzaklık, normal yürüyüşle bir günlük yol.

m.+dür 180b/01

merātīb Ar. Mertebeler, rütbelere, dereceler.

m. 201b/11

m.+bul- 218b/08

m.+le 169a/01

mercān Ar. Mercan.

m. 162a/14, 176a/12, 179b/18, 224b/05

m.+(hoḵḵa-i mercān) 178b/05

m.+dan 174a/15, 222b/10

merd Far. Adam, insan.

m.+i dānā 211a/08

m.+i ḡarīb 209b/08

m.+i kāmīl 211a/14

merdān Far. Mert insanlar, mertler, yiğitler.

m. 151a/07

m.+lar 149a/04

m.+ları 212a/08, 214b/12

merdāne Far. Ere, erkeğe yakışacak yolda, mertçe, yiğitçe.

m. 226a/05

m.+(hey'āt-ı merdāne) 169b/01

m.+dürüş- 218a/07

m.+ler 211b/16

merdāne-vār Far. Mertçe, yiğitçe.

m. 190a/03, 192b/17

merdek Far. Küçük adam, adamcığaz.

m. 191b/03

merdūd Ar. Kovulmuş, defedilmiş, reddolunmuş.

m.+(iblis-i merdūd) 216b/21

m.+ı 213b/15

m.+ı(mih-ter-i merdūd-ı rabbi'l-ālemīn) 219b/02

m.+ı le'īm 219a/21

m.+ı melā'īn 218b/18, 218b/19

m.+ı rabbi'l-‘ālemīn 195b/13
m.+ı şeyātīn 218b/19
m.+ol- 167b/11
merg Far. Ölüm, vefat, mevt.
m. 227b/02
m.+ı müfācāt 212a/06
mergavā Ar. Fenalık, kötülük.
m. 147a/08
mergūbe Ar. Herkesin beğenip arzu
edeceği, rağbet göstereceği kadar güzel,
makbul.
m. 153b/20
m.+ler 177b/14
m.+yiken 155a/12
merhabā Ar. Övülen, yüceltilen kimse
veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.
m. 195b/13
merhabala- Birini merhaba sözüyle
esenlemek.
m.-yup 168b/17
merhabalaş- Birini merhaba sözüyle
esenlemek.
m.-up 207a/17
merḥamet Ar. Acıma, şefkat gösterme.
m.+ine 206b/07
merkeb Ar. Binilecek şey, binek, taşıt.
m. 214a/07, 218b/08
m.+ı bād ol- 215a/13
m.+ol- 214b/17, 218b/02
mermer Yun. marmaro Mermer.
m. 171b/20, 176a/06, 222b/01
m.+den 161b/02, 170b/11,
170b/16, 171b/05, 172a/07, 173a/08,
173a/09, 188b/10, 226b/10
m.+den idi 222b/03
Mernc Ar. maranc Hindistan'da bir kale
adı.
m. 227a/18
merriḥ Ar. Dünya'dan sonra Güneş'e en
yakın olan gezegen.

m. 172a/14, 173a/15, 173a/16,
183b/05, 192b/16, 215b/10
m.+e 173a/14
m.+ı 217a/19
mertebe Ar. Kademe, derece, basamak,
sıra.
m. 182a/13, 202a/13
2. Rütbe, paye.
m.+ye 207b/15
m.+yi 196a/10
Merve Ar. Mekke'de bir dağ adı.
m. 147a/06
Meryem Ar. Hz. İsa'nın annesi.
m.+(buḥūr-ı Meryem) 154b/17
merzengüş Far. Mercanköşk,
merzengüş, sıçankulağı otu.
m. 154b/11
meşāliḥ Ar. İşler.
m.+üm 188b/21
meşel Ar. Ders ve ibret alınacak küçük
hikâye, fıkra, kıssa.
m. 209b/20
mesken Ar. Yaşanacak, oturulacak yer,
ev, konut.
m.+(çarḥ-ı mesken) 227b/13
m.+ı 177a/02
m.+in 146b/10, 193a/14
meskün Ar. Yaşanan, oturulan yer.
m.+(rub'-ı meskün) 164b/15,
186a/15, 187a/07, 194a/12, 194b/14,
200a/05, 200a/16, 200a/17, 216a/15
m.+dan(rub'-ı meskün) 164b/13
m.+ı(rub'-ı meskün) 165b/09,
172b/06
m.+uñ(rub'-ı meskün) 197b/18,
227a/02
mesned Ar. 1. Dayanılan, güç ve destek
alınan şey, dayanak.
m.+idür 147a/09
2. Makam, büyük mevki.
m.+inde 155a/10

mest Far. Sarhoş.

m.+it- 208a/20

meşārīk Ar. Güneş'in doğduğu taraflar, doğular.

m. 165b/08, 196a/18

m.+a 207a/07, 214b/17, 218b/03

m.+da 165a/17, 167b/14,

200a/16

m.+dan 187b/11

meşgūl Ar. Bir işle uğraşan, bir işi yapmakta olan.

m.+ol- 149b/20, 163a/02,

163a/14, 163b/03

meşhūr Ar. Şöhretli, ünlü, ün kazanmış, ün salmış.

m. 186b/08, 189b/04

m.+ı eṭībbā 155a/02

m.+ol- 151b/01, 151b/02

meşid Ar. Harçla yapılmış bina.

m.+den(kaşr-ı meşīd) 171b/04,

222b/01

meşveret Ar. Müşavere etme, fikir alma, danışma.

m.+it- 194a/05

m.+kıl- 165a/13, 165b/14,

184a/09

metā' Ar. Maddi manevi sermaye, varlık, servet.

m.+ına 148b/18

me'vā Ar. Yurt, mesken, yer, makam.

m.+it- 228a/02

mevc Ar. Dalga.

m.+ur- 158a/02, 160a/18

mevcūd Ar. Var olan, bulunan.

m. 149a/10, 149b/09

m.+dur 156b/17

m.+kal- 219b/12

mevlūd Ar. Bebek, yeni doğmuş çocuk.

m. 155a/19, 186a/03, 200b/05

m.+ı 200a/20, 200b/01

m.+mıdur 200b/13

m.+uñ 184a/18, 186b/04,

200b/14

2. Mevrit.

m.+(ṭālī'-i mevlūd) 157a/03

mevt Ar. Ölüm.

m. 177a/17

m.+(ḥīn-i mevt) 172b/09

m.+(meleke'l mevt) 185b/19,

186a/10

m.+(melekū'l mevt) 205a/02

m.+e(maraż-ı mevt) 205a/15

m.+içün 161b/13

m.+ine(vaḳt-ı hengām-ı mevt)

203b/20

m.+üñ 161b/13

m.+vir- 186a/12

mey Far. Şarap.

m. 227a/06

m.+ol- 208b/10

meydān Ar. 1. Geniş, açık düz yer, alan, saha.

m. 170b/14, 173b/16, 173b/19,

189b/17

m.+a 189b/17

2. Yarışma veya karşılaşma yeri.

m. 190b/03, 190b/16, 191a/18,

192a/08

m.+a 190a/02, 190a/03, 190a/19,

191a/07, 191b/07, 191b/09, 191b/20,

192a/06, 192a/17, 192b/11, 192b/17,

193a/08, 211b/14

m.+ı sābi' 189a/08

m.+ına 190b/14

meyl Ar. Bir kimse veya şeye diğerlerinden fazla eğilim, istek ve ilgi gösterme.

m.+it- 154a/10, 158b/18

m.+kıl- 202b/16

m.+ü māl it- 227b/15

m.+üm 202b/14

meymene Ar. Ordunun sağ cenahı, sağ kanadı.

m. 189b/19

Meymün-ı a'zam Cin meleklerinden biri.

m.+(meleki'l-Meymün-ı a'zam)

221b/01

meysere Ar. Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı, sol cenah.

m. 189b/19

Meytaatarüş Meleklerden biri.

m.+-i Meytaatarüş 194a/03,

194a/04

m.+(melek-i Meytaatarüş)

197b/21, 221a/20

m.+(melek-i Meytaatarüş)

m. 214b/09

mezāhib Ar. Mezhepler.

m. 147a/02, 218a/01

mezellet Ar. Alçalma, hakir olma durumu, bayağılık, hakirlik,

m.+e 210b/16

mezheb Ar. Din.

m. 175a/19

mezîd Ar. Artma, çoğalma.

m. 227b/11

Mıglāk Hz. Süleyman'a karşı savaşı cin kumandanlarından biri.

m. 199a/07

Mıklān Tagargar vilayetinin hükümdarı.

Krş. **Mıklān Hindî**, **Mıklān Hindü**,

Mıklān-ı cinnî, **Mıklān-ı Hind**, **Mıklān-ı**

Hindî, **Mıklān-ı Hindü**, **Mıklān-ı şah**,

Mıklān-ı şah-ı Hindü

m. 157b/01, 157b/02, 157b/08,

157b/14, 157b/21, 158a/06, 158a/13,

158a/14, 158b/10, 158b/15, 159b/05,

159b/10, 159b/13, 159b/18, 160a/06,

160a/5, 161a/11, 197b/08

m.+ı 160a/11, 160a/14, 160b/02,

160b/05

m.+uñ 160a/10, 160a/11,

160a/18, 161a/07

Mıklān Hindî Tagargar vilayetinin

hükümdarı. Krş. **Mıklān**, **Mıklān Hindü**,

Mıklān-ı cinnî, **Mıklān-ı Hind**, **Mıklān-ı**

Hindî, **Mıklān-ı Hindü**, **Mıklān-ı şah**,

Mıklān-ı şah-ı Hindü

m. 158a/17

Mıklān Hindü Tagargar vilayetinin

hükümdarı. Krş. **Mıklān**, **Mıklān Hindî**,

Mıklān-ı cinnî, **Mıklān-ı Hind**, **Mıklān-ı**

Hindî, **Mıklān-ı Hindü**, **Mıklān-ı şah**,

Mıklān-ı şah-ı Hindü

m. 158a/18, 161b/16

m.+nuñ 157b/12

Mıklān-ı cinnî Hz. Süleyman'a

casusluğa giden cinlerden biri.

m. 200a/12

Mıklān-ı Hind Tagargar vilayetinin

hükümdarı. Krş. **Mıklān**, **Mıklān Hindî**,

Mıklān Hindü, **Mıklān-ı cinnî**, **Mıklān-ı**

Hindî, **Mıklān-ı Hindü**, **Mıklān-ı şah**,

Mıklān-ı şah-ı Hindü

m. 158b/18

Mıklān-ı Hindî Tagargar vilayetinin

hükümdarı. Krş. **Mıklān**, **Mıklān Hindî**,

Mıklān Hindü, **Mıklān-ı cinnî**, **Mıklān-ı**

Hind, **Mıklān-ı Hindü**, **Mıklān-ı şah**,

Mıklān-ı şah-ı Hindü

m. 157b/05, 159b/12, 160a/06,

160a/09, 161a/05, 161a/07

Mıklān-ı Hindü Tagargar vilayetinin

hükümdarı. Krş. **Mıklān**, **Mıklān Hindî**,

Mıklān Hindü, **Mıklān-ı cinnî**, **Mıklān-ı**

Hind, **Mıklān-ı Hindî**, **Mıklān-ı şah**,

Mıklān-ı şah-ı Hindü

m. 159b/14, 159b/18, 160a/16,

161a/13

m.+nuñ 159a/02, 160a/09,

161a/08

m.+ya 158b/10

m.+yı 186b/12

Mıķlān-1 ŗāh Tagargar vilayetinin hūķūmdarı. Krş. **Mıķlān**, **Mıķlān Hindī**, **Mıķlān Hindū**, **Mıķlān-1 cinnī**, **Mıķlān-1 Hind**, **Mıķlān-1 Hindī**, **Mıķlān-1 Hindū**, **Mıķlān-1 ŗāh-1 Hindū**

m. 159a/01

m.+ı 161a/02

m.+uñ 160a/20

Mıķlān-1 ŗāh-1 Hindū Tagargar vilayetinin hūķūmdarı. Krş. **Mıķlān**, **Mıķlān Hindī**, **Mıķlān Hindū**, **Mıķlān-1 cinnī**, **Mıķlān-1 Hind**, **Mıķlān-1 Hindī**, **Mıķlān-1 Hindū**, **Mıķlān-1 ŗāh**

m.+nuñ 158b/03

mıķnāṭīs Ar. Mıknatıs.

m.+dür 184b/12

Mışır Ar. Mışır Mısır ŗehri. Krş. **Mışır**

m. 153a/08, 153a/09, 153b/01, 153b/09, 153b/13, 153b/15, 164a/18, 177b/12, 178a/12, 179a/10, 180a/15, 180a/16, 181a/13, 181b/09, 182b/07, 183b/16, 184a/02, 184a/13, 198b/07, 202b/07, 227a/21

m.+(sulṭān-ı Mışır) 153a/12, 180a/19, 180a/20, 180b/04, 181b/12, 181b/12, 181b/15, 181b/18, 182a/02, 182a/03, 182a/16, 184a/07, 184a/08, 184a/11, 184a/14, 203a/03

m.+la(sulṭān-ı Mışır) 181a/15, 184a/09

Mışır Ar. Mısır ŗehri. Krş. **Mışır**

m. 202b/11

m.+a(sulṭān-ı Mışır) 183b/19

m.+ı(mıķ-i Mışır) 210b/02

Mışırī Ar. Mısır'a ait.

m.+yi(saķanķūr-ı Mışırī) 178a/05

miceṣṭī Ar. Astronomi ve yıldızlar.

m. 173a/18

Midķāk Kāhır bin Sām sūvār'la gūreşen askerlerden biri. Krş. **Midķāk-ı tīg-zen**

m. 190b/07

Midķāk-ı tīg-zen Kāhır bin Sām sūvār'la gūreşen askerlerden biri. Krş. **Midķāk**

m. 190b/01, 190b/06

Mifrāk-ı cin Hz. Süleyman'a karşı savaşan cin kumandanlarından biri.

m. 199a/07

miftāh Ar. Şifre cetveli.

m.+ol- 225a/20

mih Far. Çivi, mih.

m. 222b/12

mih-ter Far. 1. Ulu, büyük, daha büyük olan kimse.

m.+ı 219b/06

m.+ı halk-ı cihān 195b/02

m.+ı melā'ın 218a/03

m.+ı merdūd-ı rabbi'l-'ālemīn

219b/02

m.+ler 183b/13

m.+leri 214b/21

2. Yüksek rütbeli hizmetkâr.

m.+ler 170a/20

mihir Far. mihir Güneş. Krş. **mihir**

m. 203b/21

mihnet Ar. Bela, musibet.

m. 206a/18, 208b/17, 209b/12

m.+çek- 207a/12

m.+dür 204a/09

m.+e 188b/18, 188b/19, 205a/02

m.+ile 209b/12

mihnet-zede Ar., Far. Gam, keder, mihnete uğramış.

m.+ler 150a/17, 150a/18

mihir Ar. 1. Güneş.

m. 151a/01, 219a/16, 228b/03

m.+ı ķadd-ı dü-tā 147a/05

m.+ı ruh 177b/14

m.+ile 193b/03

m.+üñ(luṭf-ı mihir) 146b/04

m.+üme 151b/15

2. Sevgi.

m.+ķıl- 203b/21

m.+i 180a/07
m.+ine 203b/19
miḥrāb Ar. Camilerde, mescitlerde yönelinen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer.
m.+ında 182b/16
miḥrāblu Mihraplı.
m. 182b/16
Mihran Ekber Qāhır bin Sām-ı süvār’a karşı savaşıyan pelivanlardan biri. Krş.
Mihrān-ı ‘Ādi, Mihrān-ı bīl, Mihrān-ı Ekber
m. 193a/10
Mihrān-ı ‘Ādi Qāhır bin Sām-ı süvār’a karşı savaşıyan pelivanlardan biri. Krş.
Mihran Ekber, Mihrān-ı bīl, Mihrān-ı Ekber
m.+ye 189a/04
Mihrān-ı bīl Qāhır bin Sām-ı süvār’a karşı savaşıyan pelivanlardan biri. Krş.
Mihran Ekber, Mihrān-ı ‘Ādi, Mihrān-ı Ekber
m. 193a/12
Mihrān-ı Ekber Qāhır bin Sām-ı süvār’a karşı savaşıyan pelivanlardan biri. Krş.
Mihran Ekber, Mihrān-ı ‘Ādi, Mihrān-ı bīl
m. 188b/05, 189a/10, 189b/08, 190a/01, 190a/02, 190a/02, 192a/06, 192b/10, 193b/18
m.+den 189a/15, 189a/16
m.+e 189b/07
m.+üñdür 189a/21
Mihrās bin Aḥvās ehremen Hz. Süleyman’a karşı savaşıyan devlerden biri.
m. 217a/04, 217a/05
Mihri Bānū Ġazbān-ı kūhīn’in kızı. Krş.
Mihrū Bānū

m. 169a/19, 169b/15, 169b/18, 170a/02, 170a/04, 170a/04, 170a/05, 170a/18
m.+dan 170a/01
m.+nuñ 170a/17
m.+ya 169b/14, 169b/15
m.+yı 169a/20, 169b/13, 169b/21, 170a/15, 170a/16, 170a/19
Mihrū Bānū Ġazbān-ı kūhī’nin kızı.
Krş. Mihri Bānū
m. 170a/06
m.+dur 169b/03
m.+yı 169b/06, 169b/09
m.+yıla 169a/11, 170a/01
miḳdār Ar. Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme durumu, nicelik.
m. 148b/20
m.+ı 147b/06, 149a/11, 150a/19, 153b/10, 160a/5, 165b/01, 183b/19, 184b/18, 186b/20, 187a/06, 187a/08, 189b/17, 195a/13
m.+ısa 148b/20
2. Değer, kıymet, derece, seviye.
m.+ınca 171a/15, 174b/14
miḳdārlu Miktarlı, derecesi, değeri olan
m. 171a/15, 174b/14
mīl Ar. Uzunluğu ülkeden ülkeye değişen bir uzaklık ölçüsü.
m. 183b/19, 184a/03, 184b/11, 187a/06, 195a/04,
2. Sivri dağ tepesi.
m. 217a/10
milk Ar. Mülk. Krş. **mülk**
m. 146b/06, 161b/20, 210a/04, 210a/05, 210a/21
m.+(āfitāb-ı milk ü dīn) 147a/01
m.+e 172a/13
m.+i 172b/09, 193a/19
m.+i(vālī-i milk-i cihān) 228a/21
m.+i ‘ālem 147a/05

m.+i cihān 172b/07
m.+i Hind 161b/15
m.+i Mıſır 210b/02
m.+idür 193a/16
m.+in 172b/09, 224a/02
m.+ine 164b/03, 164b/16,
175a/06
m.+ini 215a/21, 220b/17
m.+ün 227a/21
milket Ar. Mülk.
m.+de 161b/20
m.+üm 172a/20
millet Ar. Millet, ulus.
m. 163b/19, 175a/19, 196a/17,
197a/16, 198b/14, 201b/12, 211a/05,
219a/09
m.+i 218a/19
m.+ile 183b/04
m.+ün 164a/08, 168a/19
min-ba'd Ar. Bundan sonra, bundan
böyle.
m. 206b/12, 228a/14
minnet Ar. Yapılan iyiliğe karşı
teşekkür etme, şükür, hamdetme.
m. 162a/02, 177a/06, 210a/11
m.+ile 208a/11
mīr Far. Baş, başkan, emir, amir.
m.+i Hindūsītān 158a/13,
158a/14, 158a/18
m.+ü sipāhī 169a/02
mişāl 1. Örnek, numune.
m. 161b/15, 176b/07, 176b/18,
193a/11
m.+in 174a/18
m.+ol- 177a/09
2. Benzer, gibi.
m. 162a/12, 170b/14, 171b/09,
173a/07, 173b/16, 173b/19, 188b/10,
189b/14, 190b/06, 191a/14, 192b/06,
192b/15, 217a/07, 217b/01, 222b/10,
225b/04

m.+i 189b/20
3. Masal.
m.+imüz 204a/19
m.+ümüz 204b/02
Mişil Yer adı.
m. 182b/21
misk Ar. Misk.
m. 154a/21, 155b/15, 156a/08,
179b/20, 181a/17
m.+i Hıtā 146b/14
m.+ile 156a/04
mişkāl Ar. Yirmi dört kıratlık bir ağırlık
ölçüsü.
m. 154b/15
miskīn Ar. Miskli.
m. 201b/01, 211b/15
m.+it- 193b/06
misk-nāb Ar., Far. Saf misk.
m. 178b/04
mişl Ar. Benzer, eş.
m.+i 162a/13, 220b/18, 228a/20
m.+i(şehir-i mişl) 216a/01
m.+i ebter eyle- 222a/09
m.+i ebyāt 162a/04
m.+i kışsa 162a/03
m.+i sünbül 193b/07
m.+i 'ūd 199b/06
m.+i zālīm 207a/11
m.+i+durur 176b/20
m.+idür 193a/12
m.+in 189a/08
mismār Ar. Mıh, çivi.
m. 222b/12
mīşe Far. Meşe.
m.+nüñ 219a/12
mīşeyistān Far. Meşelik.
m. 203a/13, 205b/20
Mīṭatarūş Meleklerden biri.
m.+(melek+-i Mīṭatarūş)
168b/03
m.+ı melek 183b/17, 183b/18

mīve Far. Meyve.
 m.+sinden 188b/13
 m.+vir- 153a/17

miyān Far. Orta.
 m.+ından 191b/16

miyāne Far. Orta, vasat.
 m. 171a/11

mizāc Ar. Huy, yaratılış, tabiat.
 m.+da 156b/16
 m.+ına 154a/02, 154a/04,
 154a/07

mu'ālece Ar. Bir hastalığa karşı tedavi
 uygulama, ilaç.
 m.+sin 155b/11
 m.+sine 200b/20

mu'allā Ar. Yüksek, yüce.
 m. 171b/04
 m.+(kaşr-ı mu'allā kıl-) 226b/04
 m.+yı(kaşr-ı mu'allā) 222b/06
 m.+yı(kaşr-ı mu'allā-yı Çin)
 226b/07

mu'allāk Ar. Bir şeye veya bir yere
 asılmış olan, asılı.
 m. 224b/18, 224b/19, 225a/04

mu'arız Ar. Karşı çıkan, muhalefet eden
 kimse, muhalif.
 m.+ol- 190a/01, 191a/07

mu'azzam Ar. 1. Büyüklüğü şüphe
 götürmeyen, yüce, ulu.
 m. 151b/12, 151b/15
 m.+(şehir-i mu'azzam) 151b/13
 m.+ı(şehir-i mu'azzam) 164b/06
 2. Çok büyük, çok iri.
 m. 171b/12

mu'azzeb Ar. Azap içinde bulunan,
 eziyet çeken, çok sıkıntı gören.
 m.+kıl- 227b/19

mubaşşır Ar. Bekçi, gözetçi, bekleyici.
 m. 149b/16, 157a/18

mūceb Ar. Bir söz veya işin
 gerektirdiği, gerekli kıldığı şey, mucip.
 m.+i hikmet 155a/02, 155a/03
 m.+ince 147b/01, 153a/05,
 153b/21, 155a/02, 155b/03, 156b/11,
 162a/21, 162b/03, 162b/18, 184a/20,
 185a/11, 204a/07
 m.+ince+bil- 179a/20

mu'ciz Ar. Mucize.
 m.+i engüşt 196b/16

mu'cizāt Ar. Mucizeler.
 m.+ı 163b/16, 182b/12, 182b/16
 m.+ı Süleymānī 187a/02

mu'cize Ar. Tansık, Allah'ın emriyle
 peygamberler tarafından yapılan ve
 halkı hayrette bırakan olağanüstü işler,
 hâller ve davranışlar.
 m. 164a/12
 m.+i Süleymān 167a/01

muğannī Ar. Şarkıcı.
 m.+ler 208b/08

muğāyir Ar. Aykırı, uymaz, başka türlü.
 m. 217b/19

muğaylān Ar. Deve dikenini.
 m. 215a/05, 218b/07

muḥabbet Ar. Sevgi.
 m.+üm 202b/14
 m.+üñçün 159a/09

muḥakkık Ar. Tahkik eden, gerçeği
 arayıp ortaya çıkaran.
 m. 201a/06

muḥakkak Ar. Şüphesiz, kesinlikle,
 mutlaka.
 m. 205a/05, 228a/21

muḥāl Ar. Mümkün olmayan, olamaz,
 olmaz.
 m. 177a/11

muḥālif Ar. Muhalefet eden, aykırılık
 gösteren, uymayan, uygun olmayan.
 m. 147b/09, 147b/09, 147b/17,
 156b/13

muḥames Ar. Beşli, beş parçası olan.
m. 183a/13

Muḥammed Ar. Hz. Muhammed.

M. 146b/10, 147a/01, 162a/06,
166a/07, 196b/06, 201a/19, 210a/11,
210a/16, 220a/02

M.+(nūr-ı Muḥammed) 228a/03

M.+ise(nur-ı Muḥammed)

197a/01,

m.+dür(nūr-ı Muḥammed)

219b/09, 219b/13

m.+i(nūr-ı Muḥammed kııl-)

219b/17, 219b/18

m.+i Muṣṭafā 196a/14

m.+nuñ(Muḥammed-i Muṣṭafā)

166b/05

m.+üñ 196b/09

Muḥammedī Hz. Muhammed ile ilgili,

Hz. Muhammed'e ait.

m.+(nūr-ı Muḥammedī) 219b/16

m.+den(nūr-ı Muḥammedī)

163b/01

muḥanneş Ar. Korkak, alçak, kalleş.

m. 150b/07, 207a/10

muḥaşşal Ar. Sözü'n kısası, işin sonu,
hulasa.

m. 190a/16, 191a/10, 191b/14

m.+ı kelām 153b/11, 178a/09,

182b/11, 198b/06, 215a/08, 222a/02

muḥāṭara Ar. Tehlike.

m. 147b/16

muḥayer Ar. muḥayyer Türk

musikisinin en eski ve en çok kullanılan
makamlarından biri.

m.+den 162a/11

muḥīṭ Ar. 1. Çepeçevre kuşatan, etrafını
çeviren, kuşatan.

m.+(baḥr-ı muḥīṭ) 197a/13

2. Çevre.

m.+ı 'ilm 147a/04

muḥkem Ar. Sağlam kılınmış, sağlam,
berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli.

m. 147a/02, 151b/14, 158a/20,

171b/05, 187b/14, 190b/12, 191a/06,

212a/09, 212a/11, 221b/05, 222b/08,

223a/02, 223a/20, 227b/01

muḥtāc Ar. Bir şeye ve kimseye ihtiyacı
olan, ihtiyaç duyan.

m. 178b/03

m.+ı 193a/19, 210a/04

muḥtār Ar. Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin,
mümtaz.

m.+(nākilān-ı muḥtār) 162a/21,

177b/02, 210b/09

m.+ı 177a/21

muḥtişem Ar. muḥteşem Gösterişli,
görmekli, heybetli, ihtişamlı.

m. 160b/15, 170a/15

m.+di 208a/02

muḥābele Ar. Bir işin, davranışın
gerektirdiği karşı davranış veya iş,
karşılık.

m.+si 180b/20

m.+sine 162b/17

muḥābil Ar. Bir şeyin karşısında
bulunan, bir şeyin tam karşısına gelen,
karşı karşıya olan.

m. 190b/02, 190b/20, 191b/09

m.+ol- 160a/09, 190a/01,

190a/02, 190a/19, 191a/07, 191b/20,

198a/20, 198b/07, 198b/08

mukḥaddemā Ar. Bundan önce, evvelce.

m. 162a/19, 210b/08

muḥkadder Ar. Ezelde belirlenip takdir
edilen, alında yazılı.

m.+dür 200b/02

m.+it 228a/04

m.+it- 149b/12, 202a/11,

209b/16, 228a/13

m.+ol- 204a/05

m.+se 205a/19

mukāddis Ar. mukāddes Kutsal, mubarek.
 m.+(beyte'l mukāddis) 181b/01, 186a/19

mukārin Ar. Bitişik, ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş.
 m. 191b/09
 m.+ol- 191a/07, 191b/20

mukarreb Ar. Yaklaşmış, yakın.
 m. 176b/11
 m.+iken(melek-i mukarreb) 219b/06
 m.+ken(melek-i mukarreb) 220a/04

mukarrebīn Ar. Yakınlaşma, yaklaşmış olanlar, yakınlar.
 m.+(melā'ike-i mukarrebīn) 182b/13

mukavvī Ar. Güçlü ve sağlam bir duruma getiren, güç, kuvvet veren.
 m. 163a/13, 178a/04, 178a/06

mukayyed Ar. Bir işe önem veren.
 m. 148b/18

mukbil Ar. Bahtı açık ve talihli, ikbal sahibi, mutlu.
 m.+(veled-i mukbil) 163a/03

mukīm Ar. İkâmet eden, bir yere yerleşen, oturan.
 m.+ol- 209a/20, 219b/11

mūnis Ar. Samimi, cana yakın.
 m.+ol- 185b/15

munşif Ar. İnsaflı, doğruluktan ve adaletten ayrılmayan.
 m. 207a/19
 m.+ola- 210a/12

muntazır Ar. Bekleyen, gözleyen, intizar eden.
 m.+dur- 189b/05
 m.+ken 208a/21
 m.+tur- 189b/03, 200a/14, 200a/15

mūr Far. Karınca.
 m. 163b/20, 164b/19, 183b/01, 197a/18, 198b/15, 201b/13, 216a/01, 219a/09
 m.+dan 172a/06
 m.+ıdur 179b/21
 m.+ıla 220b/03
 m.+ol- 219a/13

murād Ar. Gerçekleşmesi arzu edilen şey, arzu, dilek, istek, amaç.
 m. 162a/04, 170a/01, 170a/02, 176b/03, 197a/02, 210a/14
 m.+bul- 201b/03
 m.+ca 180a/06
 m.+ı 192a/08
 m.+ı cimā' 179a/16
 m.+ın+bul- 199b/15
 m.+ın(nefs-i murād vir-) 179a/03, 179a/04, 201a/12
 m.+ın+al- 170a/20
 m.+ın+vir- 162a/08, 170a/10
 m.+ına 172b/11
 m.+ına+ir- 179a/13
 m.+ına+irgür- 169b/10
 m.+ınca+ol- 179a/03
 m.+um 196a/09, 211b/01
 m.+umca 203b/18
 m.+umuz 198a/04
 m.+umuzca 219b/05
 m.+uñ 165b/13, 203a/06
 m.+uñı 165b/11
 m.+vir- 169b/17, 169b/19, 170a/02, 170a/03

2. Meram, maksat.
 m. 173b/08
 m.+ı 174a/20
 m.+ın+bul- 216a/07

murādī Muradı olan, meramı olan.
 m. 216a/07

muraşşā' Ar. Kıymetli taşlarla süslenmiş.

m. 168b/21, 172a/04, 173b/18,
173b/20, 174a/03, 176a/08

Mūsā Ar. Hz. Musa. Krş. **Mūsī**

m. 166a/03, 172b/20, 173a/01,
219b/13

m.+(‘aşā-yı Mūsā) 219b/10

m.+nuñ 173a/01

m.+i nebī 172b/21

muşāḥabet Ar. Sohbet etme, konuşma,
görüşme.

m.+it- 195b/14, 207a/21

musahḥar Ar. Ele geçirilmiş.

m. 195a/01, 219a/10

m.+dururlar 214b/11

m.+eyle- 166a/08

m.+iken 201b/14

m.+it- 166b/07, 218b/13

m.+kıl- 166b/08, 172b/03

m.+ol- 163b/20, 198b/16,

214a/06, 219a/11, 222a/08

muşāḥib Ar. Biriyle karşılıklı konuşan,
sohbet arkadaşı olan kimse.

m.+ol- 207a/21

musallaḥ Ar. Bir kimsenin sıkıntı
verecek, bıktıracak şekilde üzerine
düşen.

m.+it- 163b/05

m.+ol- 163b/06

muşannaʿ Ar. Usta elinden çıkmış,
ustaca yapılmış, sanatlı.

m. 195a/07, 222b/13

muşannif Ar. Kitap yazan, müellif.

m.+idür 162a/20

muşḥaf Ar. Kitap.

m. 167a/03, 167a/05

m.+uñ 167a/05

Mūsī Ar. Hz. Musa. Krş. **Mūsā**

m. 164b/20

m.+(‘aşā-yı Mūsī) 182b/10

m.+dür(nār-ı Mūsī) 179b/19

m.+ye 228b/05

Mūsī-veş Ar., Far. Hz. Musa gibi.

m. 210b/02

muşibet Ar. Felaket, bela dert, sıkıntı

m. 150b/14, 205a/17, 206a/07

m.+inde 208a/18

m.+kıl- 198b/04

m.+üñden 205b/01

muşşadık Ar. Doğruluğunu ortaya
koyan, doğrulayan, tasdik eden.

m. 202b/05

Muṣṭafā Ar. Hz. Muhammed.

m. 146b/10, 162a/06, 210a/11,
222a/13

m.+(bi-cān-ı Muṣṭafā) 210a/18

m.+(Muḥammed-i Mustafa)

196a/14

m.+nuñ(Muḥammed-i Muṣṭafā)
166b/05

m.+ya 152b/05, 166a/13,
168b/12, 180a/14, 198a/09, 199b/16,
214a/20, 215b/12, 220b/05, 220b/20

muṭābık Ar. Uyan, uygun.

m. 208a/06, 214b/01

Mūtafta-i cindī Hz. Süleyman’a karşı
gelen pehlivan cinlerden biri.

M.+idi 216b/17

muṭāla’a Ar. Yaldızlı, yaldızlanmış.

m.+kıl- 171b/14, 175a/01

mu’teber Ar. Üstün ve değerli kabul
edilen, makbul.

m. 161a/09, 161a/21, 170b/11,
170b/15, 171b/02, 172a/04, 173a/07,
176a/07, 185a/11, 222a/18, 222b/01,
222b/06, 224a/14, 224b/20, 226a/19,
226b/08

mu’temed Ar. Kendisine itimat edilen,
inanılıp güvenilen kimse.

m.+ol- 157b/04

mu’terif Ar. İtiraf eden, kendi kusur ve
kabahatini gizlemeyerek söyleyen.

m.+ol- 201a/17, 202a/20

muṭī' Ar. Boyun eğen, tabi olan, uyan.

m. 182a/18, 194b/04, 197a/18,
201b/14, 214b/10

m.+i çāker it- 207a/07

m.+in 186b/19

m.+kıl- 166a/18

m.+ol- 158b/14, 163a/11,
166b/18, 180b/04, 181a/13, 212b/16,
215a/14, 215a/15, 218b/09

muṭlak Ar. Kesin olarak, mutlaka,
mutlak surette.

m. 186a/06

muṭrib Ar. Çalgı çalan, çalgıcı.

m.+ler 208b/06

muṭribān Ar. Çalgı çalanlar, çalgıcılar.

m. 227a/03

muṭṭali' Ar. Bir işi haber almış olan,
bilen, öğrenen, vakıf ve haberdar olan.

m. 201a/16

m.+ol- 151a/02, 153a/11,
181b/19, 196a/15, 200b/07, 200b/14,
219b/07, 219b/08, 219b/08, 225b/21

muṣāfık Ar. Uygun, yerinde.

m. 163a/06, 214b/01

muṣahḥid Ar. Allah'ın birliğine inanan,
müslüman.

m. 165b/01, 181a/04, 213a/12

mübārek Ar. Uğurlu, hayırlı, mutlu,
kutlu, mukaddes.

m. 179a/14, 186b/10, 200b/11

m.+(İd-i mübārek) 228b/08

m.+(Kuds-i mübārek) 200a/05,
202b/08

m.+den(Kuds-i mübārek)

201a/09

m.+e(Kuds-i mübārek) 201b/09,

202a/06

m.+i(Kuds-i mübārek) 198b/08

mübāriz Ar. Dövüş, güreş, kalkanlar.

m. 170a/20, 190b/13

m.+leri 215a/01

m.+lerile 220b/07

mübīn Ar. İyiye kötüyü, doğruyu yanlış
birbirinden ayırt eden, açıkça ortaya
koyan.

m. 182b/02

mübtelā Ar. Tutkun, tutulmuş.

m. 166a/02

m.+ol- 156b/13, 156b/13,
175b/05, 205a/15, 209b/04, 215b/07

m.+sı+ol- 170a/12

mücāma'at Ar. Cinsî münasebette
bulunma.

m.+it- 162b/14

mücellā Ar. Parlatılmış, parlak.

m. 224b/21

mücevher Ar. Cevher ile süslenmiş,
elmaslı.

m. 182a/15

mücrim Ar. Suçlu, cürüm işlemiş.

m. 202b/09

mücrimīn Ar. Suçlular, cürüm işlemiş
olanlar.

m. 201b/10

m.+e 146b/04

müdām Ar. Devam eden, sürekli.

m.+ı 146b/13

m.+ı Hakk 210b/03

müdārā Ar. Yüze gülme, dost gibi
görünme. Krş. **müdāre**

m. 158b/06, 190b/19

m.+kıl- 205b/07

m.+y+ıla 212a/13

müdāre Ar. Yüze gülme, dost gibi
görünme. Krş. **müdārā**

m.+müze 205b/15

m.+sin 207b/07

müdde'ī Ar. İnatçı.

m. 170a/12

müddet Ar. Zaman, vakit.

m. 157a/13, 219b/11, 220a/15

m.+i 156b/11, 186a/18

m.+i ħaml 180a/09
m.+i 'ömr 148b/19
m.+i rüzigār 152a/06, 184b/12, 185b/14
m.+i salṭanat 152a/09
m.+ile 203a/12
müdevver Ar. Yuvarlak, değirmi.
m. 184b/18, 224b/18
mü'elif Ar. Kitap yazar, eser sahibi.
m.+idür 162a/19, 210b/08
mü'eyyed Ar. Kuvvetlendirilmiş, sağlam.
m. 147a/02
mü'ezzin Ar. Ezan okuyan.
m. 181b/21
müfācāt Ar. Ansızın gelme, erişme, aniden olma.
m.+(merg-i müfācāt) 212a/06
müfīd Ar. Faydalı.
m.+dür 154a/15, 154b/06, 154b/10
m.+ol- 154b/05
müflis Ar. İflas etmiş, malını mülkünü batıran.
m.+ol- 146b/04
müfsid Ar. Fesatlık eden, ara açan.
m. 207b/11
müheyyā Ar. Hazır, amade.
m. 187b/13, 190a/07
mühim Ar. mühimm Ar. Önemli, ehemmiyetli.
m. 187a/12, 188a/07
mühlet Ar. Bir işin yapılması için verilen zaman.
m. 180b/16
mühr Ar. Mühür, damga. Krş. **mühür**
m.+in 179b/12, 179b/15
mühre Ar. Her çeşit yuvarlak, küçük top şeklindeki şey.
m.+i sīmīn 147a/05
mühür Ar. mühür, damga. Kr. **mühr**

m.+ur- 179b/13
müjde Far. Muştı, sevinç haberi.
m.+kıl- 184a/16
m.+ol- 183b/15, 194a/06
mükerrem Ar. Muhterem, aziz, hürmet ve tazime erişmiş.
m.+(melek-i Sipīd-i mükerrem) 221b/03
mülemma' Ar. Bulaşmış, sıvanmış.
m.+it- 156b/04
m.+kıl- 155b/13, 155b/18, 156a/01, 156a/12, 156a/17
mülevven Ar. Renkli, renk renk
m. 172a/07, 176a/07
mülk Ar. 1. Dükân, ev, arsa gibi taşınmaz mal. Krş. **milk**
m. 202b/12
2. Ülke, diyar, dünya.
m.+i 215b/08
m.+in 163b/08
m.+ine 215a/12
m.+ini 207a/09
mülük Ar. Hükümdarlar.
m. 146b/07
m.+ı 183a/04
m.+i(cemī'-i mülük-i şeyātīn) 218a/10
mü'min Ar. İman etmiş, İslam dinine inanmış, müslüman.
m. 164a/08, 165b/01, 165b/03, 181a/04
m.+(nefs-i mü'min it-) 177a/01
m.+(nefs-i mü'min eyle-) 177a/03
m.+e 146b/04
m.+eyle- 177a/02
m.+ide+gör- 227b/14
m.+kıl- 193a/14
m.+lerdür 162b/10
m.+lere 177b/08

m.+ol- 177a/01
mümtâz Ar. Seçilmiş, seçkin.
m.+ol- 184b/03
münâcât Ar. Allah'a dua etme,
yalvarma.
m.+it- 178a/17
m.+kıl- 165b/17, 166a/14,
201b/09
münâdî Ar. Bir haberi yüksek sesle
duyuran, tellal.
m.+ler 160b/02
münakkaş Ar. Nakışlı, işlemeli, resimli.
m. 176a/07, 222b/13, 226b/07
m.+dur 226b/06
müneccim Ar. Yıldız falına bakan
kimse, falcı.
m. 152a/01
m.+den 152a/09
m.+e 152a/01
m.+ün 152a/11
m.+in(küll-i müneccim)
152a/02, 200a/21
m.+ün(küll-i müneccim)
185b/08, 186a/03, 186b/06
münezzeh Ar. Allah için insanlara
mahsus her türlü sıfat, zaaf ve
noksanlardan uzak olan, hiçbir şeye
ihtiyacı bulunmayan.
m.+dür 178b/17
münfa'il Ar. Bir şeyin etkisi altında
kalan, etkilenen, etkilenmiş.
m.+olurdı 162b/12, 200b/06
münkâd Ar. Boyun eğen.
m.+dur 197a/18
m.+ol- 215a/15, 216b/20
m.+uz 194b/04
müntehâ Ar. Bir şeyin varabileceği son
nokta, son.
m. 171b/21, 178b/01
mürd Far. Ölmüş, gebermiş.
m.+et- 214b/04

m.+it- 217b/02
mürde Ölü, ölmüş.
m. 228a/03
m.+ler 203a/15
m.+ye 178b/05, 211b/07
m.+yi 166a/01
mürebbâ' Ar. Dört kısım veya parçadan
oluşan, dörtlü.
m. 183a/13
müretteb Ar. 1. Sıralanmış, sıralı,
tertipli, muntazam.
m. 152b/12, 202a/02
2. Kurulmuş, düzenlenmiş, tertip
edilmiş.
m. 164b/06
mürg Far. Kuş.
m. 168a/17
m.+i 205a/04
mürgân Far. Kuşlar.
m. 163a/11, 203a/19, 204b/19,
205b/14, 219a/08
m.+ıdı 183b/06
mürgizâr Far. Kuş yatağı, kuşu bol olan
yer.
m. 193b/10, 193b/10
mürsel Ar. 1. Gönderilmiş, yollanmış.
m. 163a/01, 164a/13, 194b/03,
202b/01, 207a/04, 221a/04
2. Peygamber.
m.+(cemî'-i mürsel) 201a/19
m.+e 185b/03
mürtekib Ar. kötülük yapan, günah
işleyen.
m.+ol- 205a/15
mürüvvet Ar. Yiğitlik, mertlik,
insaniyet.
m.+e 206b/20
m.+i 168b/20
müsaḥḥar Ar. Ele geçirilmiş, elde
edilmiş, zaptedilmiş.
m.+it- 194a/12

müsebbib Ar. Varlığa sebep olan, onu yaratan Allah.

m.+ü'l-esbāb 178a/02

müseddes Ar. Altı kısım ve parçadan oluşan, altılı.

m. 183a/13, 195a/07

müsevvā Ar. Düz hâle getirilmiş, düzeltilmiş.

m. 175b/05, 176b/05

müstağrak Ar. Batmış, dalmış, içine gömülmüş.

m. 176a/09

m.+ol- 169a/21, 169b/01

müstahakk Ar. Hak etmiş, hak kazanmış, layık. Krş. **müstahikk**

m.+a 174b/03

müstahikk Ar. Hak etmiş, hak kazanmış, layık. Krş. **müstahakk**

m.+kılup 167a/07

müstahsen Ar. Herkesce güzel kabul edilen, beğenilen, makbul.

m. 208b/10

m.+gör- 188b/12, 198b/09

müste'ân Ar. Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen.

m. 167b/01, 201a/07

müstecāb Ar. Olumlu, kabul olunmuş.

m. 166a/12

müstemi' Ar. Dinleyen, dinleyici, işiten.

m. 162a/10, 162a/15, 221a/07, 228b/09

m.+den 162a/04, 193b/02

m.+ken 177a/16

m.+señ 161b/14

müştesnā Ar. Seçkin, üstün, başkalarından farklı olan.

m. 178b/01

müstevlī Ar. İstila eden, ele geçiren, hükmü altına alan.

m.+olun- 166a/19

müslmān Ar. müslimān Müslüman.

m.+eyle- 202b/10

m.+it- 177b/03, 177b/04

m.+lara 157a/03

m.+ol- 176b/16

müşāhede Ar. Bir şeyi gözle görme.

m.+kıl- 179a/12

müşk Far. Misk.

m. 213b/20

m.+ile 156a/14

müşkil Ar. Güç, zor, çetin.

m. 161b/05, 225a/20

m.+dür 184a/20, 188a/19

müşkilāt Ar. Güçlükler, zorluklar.

m.+(cemī'-i müşkilāt) 202a/10

müşkīn Ar. Misk kokulu.

m. 146b/08, 195b/10

m.+(zülf-i müşkīn-i pür-çīn)

178b/02

müşrik Ar. Allah'a şerik, ortak koşan.

m. 194b/01

müş Ar. Yumruk, muşta.

m.+ur- 215b/09

müştehā Ar. Arzu olunan, istenilen.

m. 178b/01

Müşterī Ar. Dokuz uydusu bulunan ve güneşe yakınlığı bakımından beşinci sırada yer alan en büyük gezegen, Jüpiter, Mars, Erendiz.

m. 171a/01, 226b/16, 226b/17, 226b/18

müşāla'a Ar. Düşünerek, anlayarak okuma.

m.+kıl- 223b/21, 224a/01

müte'allim Ar. Kederli, üzgün.

m. 153b/18

m.+ol- 177b/19

mütehayyir Ar. Şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş.

m. 169a/04

müteḳaddimīn Ar. Evvelden gelip geçenler, eski insanlar, eskiler.

m.+(hükemā-i mütekaddimīn)
204a/17
mütemekkin Ar. Yerleşen, yerleşmiş,
oturan.
m.+lerdür 216a/19, 216b/01
mütevellid Ar. Doğan, dünyaya gelen.
m.+ol- 155a/19
müttakī Ar. Allah'tan korkan, günah ve
haramdan sakınan.
m. 166a/03, 166b/05
m.+dür 166b/04
m.+lere 166a/20
müvecceh Ar. Herkesin yöneldiği,
makbul, uygun.
m.+gör- 187a/04
müvekkel Ar. Vekil tayin edilen,
kendisine vekâlet verilen, vekil.
m. 196a/12
m.+i bād 213a/18
m.+i 165a/13, 168a/03, 168a/12,
168a/16, 168b/04, 198a/04, 214b/08,
215b/19
m.+i āb 167b/21, 182b/14
m.+i āteş 167b/20
m.+i 'azāyim 166b/21
m.+i bād 162b/12, 168a/05,
182b/13, 183b/10, 200b/04, 213a/17,
213a/19
m.+i cin 165a/14, 165a/21,
165b/13
m.+i cinn 218b/17
m.+i cinnī 194a/04
m.+i ervāh 200a/15, 200a/16
m.+i hāk 168a/03, 182b/14
m.+i insān 168a/09
m.+i+melā'ike 213a/06, 213a/07
m.+i melek-i a'zam 221a/08
m.+i melek 168a/20
m.+i+ol- 220b/21, 221a/01
m.+i recīm 166b/20, 167a/01,
167a/04, 167a/10, 167b/01, 168b/02,

194a/02, 194a/07, 194a/08, 194b/02,
198a/07, 198a/10, 200a/15, 221a/14,
221b/10
m.+i şeyāṭīn 166b/20
m.+i taht 182b/13
m.+ile(melek-i müvekkel)
207a/05
m.+ler 167a/17
m.+ler(melek-i müvekkel)
167b/16
m.+lere 167b/19
m.+lerile 182b/14
m.+lerle(melekūt-ı müvekkel)
168b/01
m.+ol- 166b/08, 167a/18,
181a/20, 222a/04
müvekkelün Ar. Vekiller.
m.+ıla(cemī'-i melekūt-ı
müvekkelün) 165b/14
m.+ıla(melekūt-ı müvekkelün)
165a/12
müvekkilīn Ar. Vekil tayin edenler.
m.+(melükūt-ı müvekkilīn)
165a/16
müvekkilün Ar. Vekil tayin edenler.
m.+(tekvinān-ı müvekkilün)
182b/13
müyesser Ar. Nasip olan.
m.+et- 207a/06
m.+it- 162a/05, 228a/04,
228a/12
m.+kıl- 165b/11, 202a/12
müzehheb Ar. Altın suyuna batırılmış,
tezhip olunmuş.
m. 172a/04, 176a/07, 222b/14,
226b/06, 226b/07
müzerkeş Ar. Altın sırmalı, altın sırma
ile işlenmiş.
m. 168b/18
müzeyyen Ar. Süslenmiş, bezenmiş,
süslü. Krş. müzeyyen

m. 174a/03, 195a/07, 226b/07
müzeyyen Ar. müzeyyen Süslenmiş,
bezenmiş, süslü. Krş. müzeyyen
m. 226b/07

N, n

nāb Far. Saf, katıksız, halis.
n.+(la‘l-i nāb) 178b/05
nā-bedīd Far. Görünmez, kayıp.
n.+ol- 152a/21
nā-bekār Far., Ar. İşsiz, işe yaramaz.
n. 190a/12, 190b/04, 191a/04,
191a/10, 191b/01, 191b/02, 191b/04,
212a/08
n.+(la‘īn-i nā-bekār) 163a/18
n.+ı tūnī 190b/09
nacāk Far. nāçeḡ Eskiden savaş aleti
olarak da kullanılan, ağaç saplı, geniş ve
keskin ağızlı büyük balta.
n. 159b/05
n.+ıla 159b/07, 175a/12
nā-çār Far. Çaresiz.
n. 218b/13
n.+ol- 189a/14, 189a/15
nādān Far. Cahil, bilmez, bilgisiz.
n.+cügez 194b/21
n.+ı naḥīfe 202a/11
nā-ehil Far., Ar. nā-ehl Ehil olmayan,
ehliyetsiz.
n. 206a/08
nafaḡa Ar. Geçinmek için gerekli olan
yiyecek, içecek ve bunun için sarf
edilen para.
n.+muz 150b/05
n.+ñuz(ḡāyet-i nafaḡa) 148b/20
nāfe Far. Misk ahusu denilen ceylan
türünün göbeğinden çıkarılan bir çeşit
misk, koku.
n.+dür 178b/04

nā-gāh Far. Birdenbire, ansızın. Krş. **nā-
geh**
n. 147b/09, 148b/06, 150b/18,
152b/06, 152b/07, 163a/14, 181a/21,
181b/01, 183b/15, 188b/18, 194a/06,
195b/01, 200b/04
nā-gāhān Far. Apansızın, birdenbire.
Krş. **nā-gehān, nā-gihān**
n.+ı(ḡazā-yı nā-gāhān-ı ‘akl)
148a/12
nā-geh Far. Birdenbire, ansızın. Krş. **nā-
gāh**
n. 150b/07
nā-gehān Far. Birdenbire, ansızın. Krş.
nā-gāhān
n. 178b/08, 182b/02, 204b/06,
227a/07
nā-gihān Far. nā-gehān Ansızın,
birdenbire. Krş. **nā-gāhān, nā-gehān**
n. 204b/11
Naḡmaḡā’īl Rüzgāra vekil olan melek.
Krş. **Naḡmāḡā’īl, Naḡmā’īl**
n. 183b/10
n.+dür(melek-i Naḡmaḡā’īl)
213a/17
n.+ı 213a/19
Naḡmāḡā’īl Rüzgāra vekil olan melek.
Krş. **Naḡmaḡā’īl, Naḡmā’īl**
n.+ı melek 168a/05
Naḡmā’īl Rüzgāra vekil olan melek.
Krş. **Naḡmaḡā’īl, Naḡmāḡā’īl**
n. 200b/04
Naḡcir Dağ adı.
n.+den(kūh-ı naḡcir) 157a/21
naḡīf Ar. Zayıf, arık.
n.+e(nādān-ı naḡīf) 202a/11
nā-ḡōr Far. Adi olmayan, değerli,
ehemmiyetli.
n. 160b/04
naḡs Ar. Uğursuzluk.

n. 147a/08
nākışāt Ar. Eksiği olanlar.
 n.+ü'l-‘aql 178b/21
naķış Ar. naķş Resim. Krş. **naķş**
 n.+da 225b/07
naķil Ar. naķl Anlatma, söyleme. Krş.
naķl
 n.+it- 163a/04, 196b/12, 200a/20
nākīlān Ar. Bir dilden başka dile
 tercüme edenler, çeviriciler.
 n.+ı muhtār 162a/21, 177b/02,
 210b/09
naķķāş Ar. Renkli resim ve süsleme
 yapan sanatkār, süsleme ustası.
 n.+a 151b/02, 209b/01, 209b/03,
 211b/20
 n.+ı 151a/21
 n.+ı Çīn 209b/09
 n.+u Çīn 151b/06, 210b/15,
 211b/20
naķl Ar. Anlatılan şey, masal, hikāye,
 söz. Krş. naķil
 n.+İdrīs 173a/17
 n.+i şahīḥ 177b/15
 n.+ince 149b/05, 162a/19,
 177b/02
 n.+ine 226a/02
 n.+it- 171b/14, 176b/18,
 183b/08
naķs Ar. Noksan, eksiklik.
 n. 171b/07
 n.+ir- 186a/09
naķş Ar. Resim. Krş. **naķış**
 n. 225b/14
 n.+a 151a/13, 225b/07
 n.+ı cihān 172b/07
 n.+ın 151b/03, 225b/16
 n.+ına 151b/05
 n.+ından 226a/04
 n.+it- 151b/01, 225b/03

n.+ķıl- 172a/04, 225b/08,
 225b/12, 225b/13, 226b/13, 226b/16
 n.+ol- 166a/07
 n.+uñ 225b/05
nāl Ar. na‘l Nal.
 n.+ından 219a/15
nālān Far. İnleyici, inleyen.
 n.+eyle- 164b/21, 166a/04
nāle Far. İnleme, inilti.
 n. 166a/05
 n.+ķıl- 205a/09
nāliş Far. İnleyiş, inleme, inilti.
 n.+it- 148b/12, 166a/12,
 165b/12, 165b/18, 182a/11
nām Far. Ün, şöret, şan.
 n. 158b/17
 n.+ı şāh 228b/08
 n.+uñ 146b/03
 2. Ad, isim.
 n.+ı Huzā 182b/10
 n.+(be-nām-ı nām-ı evvel)
 179b/16
nā-ma‘dūd Far., Ar. Sayısız, çok,
 sayılmaz.
 n. 228a/10
 n.+(şükr-i nā-ma‘dūd) 146b/02
nā-maḥdūd Far., Ar. Sınırsız, hudutsuz.
 n.+(ḥamdu nā-maḥdūd ķıl-)
 193a/18
 n.+(şenā’-i nā-maḥdūd) 228a/12
 n.+ile(ḥamdu nā-maḥdūd)
 193a/20
namāz Far. Namaz.
 n. 182b/09
 n.+dan 151b/10, 153a/07,
 202a/07
 n.+ın 153a/06
 n.+ın+ķıl- 151b/09, 166b/16,
 182b/09, 201b/09, 202a/07, 202b/09
 n.+ķıl- 147a/05, 201a/10
nāme Far. Mektup.

n. 179b/09, 179b/21, 180a/01,
181a/19, 188a/08

n.+de 179b/16

n.+i Süleymānī 179b/11

n.+sin 180a/15

n.+since 162a/14

n.+sini 180a/13

n.+ye 179b/12

n.+yi 151b/04, 179b/10,
179b/11, 179b/14

nā-mihrübān Far. nā-mihr-bān Far.
Sevgisiz, vefasız.

n.+uñ(çarḥ-ı nā-mihrübān)
162b/01

nāmudār Far. nām-dār Namlı, ünlü.

n. 227b/08

n.+(emir-i nāmudār) 163b/13

nāmūs Ar. Kanun, nizam.

n.+ıçun 158b/17

nāmuver Far. nām-ver Adlı, namlı, ünlü.

n. 174b/17

n. 180a/13

nār Far. Nar.

n. 167a/13

nār Ar. 1. Cehennem.

n. 177a/02

n.+a 168b/12

2. Ateş, od.

n.+a(kürre-i nār) 167b/21,
221b/15, 221b/16

n.+da(kürre-i nār) 167b/20,
216a/21, 222a/03

n.+ı caḥīm 215b/08, 216b/01,
228b/04

n.+ı cehennem 195a/09

n.+ı Mūsī 179b/19

n.+ı nūr 189b/09, 219b/15

n.+(Saḥr-ı nār) 199a/08

n.+ı(Şaḥr-ı nār) 215a/09

n.+ı şemūd 195a/17

n.+ı veyl 194b/19, 217a/11

n.+ıla 167b/20

na'ra Ar. Nara, yüksek sesle bağırma.

Krş. **na're**

n. 191a/07

n.+dan 199b/07

n.+ur- 159b/08, 159b/09,
190a/03, 190a/08, 190b/04, 190b/09,
190b/13, 190b/14, 191b/01, 191b/16,
192a/17, 192b/01, 192b/17, 192b/18

na're Ar. Nara, yüksek sesle bağırma.

Krş. **na'ra**

n.+i lebbeyk ur- 147a/07

nās Ar. İnsanlar, halk, herkes.

n. 164a/11

n.+(hayrū'n-nās) 213a/08

n.+i(peyker-i nās) 151b/04

naşb Ar. Yerleştirme, koyma.

n.+it- 183b/14

naşır Ar. naşr Zafer, nusret, galibiyet.

n.+(bahtu'n-naşır) 186a/20

nāşırīn Ar. Yardımcılar, yardım edenler.

n.+e(hayre'n-nāşırīn) 202a/08

naşīb Ar. Allah'ın kısmet ettiği şey.

Krş. **naşīp**

n. 199b/13, 209b/16, 209b/19

n.+it- 162b/06

n.+ol- 149a/15, 174b/09,
174b/09, 196b/05, 197a/12, 216a/07,

n.+üm 209b/16

n.+uñ 209b/19, 209b/20

nasīḥat Ar. Öğüt.

n. 189a/18, 221a/10

n.+al- 211b/02

n.+dur 172b/13

n.+dut- 216a/12

n.+eyle- 167a/19

n.+ı+it- 209b/06, 209b/07

n.+ı+kıl- 207b/18

n.+ı+vir- 209b/03

n.+ise 221a/10

n.+it- 149b/08, 165b/15,
179a/18, 197b/10, 198a/20, 207b/18,
218a/06
n.+in+ıtut- 148a/07
n.+ıtut- 148a/05, 209b/06,
216a/13
n.+um 167b/09, 207b/14
n.+um+dut- 167a/19, 209b/05
n.+um+ıtut- 210b/19, 210b/20
n.+uñ 207b/17
n.+ver- 148a/05
n.+vir- 195b/03, 209a/19,
212a/02, 216a/10, 216a/11, 219b/03,
220b/05
naşıp Ar. naşib Allah'ın kısmet ettiği
şey. Krş. **naşib**
n.+ol- 197a/13
Nāş Peygamber adı.
n. 182b/11
Nāşirāt-ı ehremen Devler sultanının
pehlivanlarından biri.
n. 217a/03
na't Ar. Hz. Muhammed'i övmek üzere
yazılan şiirler.
n.+ı levlāk ol- 196b/15
n.+ıdur 146b/10
nāṭık Ar. Söyleyen, konuşan.
n.+ı ḥayvān 177a/15
natī-ser Ar., Far. Tümsek kafalı.
n. 217b/20
nāy Far. Ney. Krş. ney
n. 193b/12
n.+a 179b/20
nāyib Ar. nā'ib Vekil.
n.+i Aḥmed 147a/02
nāz Far. Cilve, işve.
n. 178b/08
naẓar Ar. 1. Bakma, bakış, göz atma.
n.+da 178b/04, 195a/09, 195a/09
n.+eyle 195a/03, 200b/17,
211b/17

n.+ı+kıl- 210a/20
n.+it- 147b/11, 147b/15,
151b/11, 176a/20, 176a/20, 178a/21,
187a/08, 189b/20, 190a/03, 191a/09,
192a/21, 227b/14
n.+kıl- 147b/06, 147b/10,
148b/08, 150a/13, 151a/13, 151b/05,
151b/04, 152b/09, 152b/10, 153b/17,
157a/18, 160a/16, 161b/04, 161b/05,
166b/16, 168a/10, 168b/07, 169a/17,
171b/13, 173a/07, 174b/21, 175a/06,
176a/05, 176a/17, 176b/02, 181a/16,
181b/03, 181b/07, 181b/08, 185a/15,
187a/06, 187a/07, 187a/21, 188a/21,
189a/18, 192b/18, 194b/10, 195a/04,
201a/21, 202a/01, 204b/18, 223b/05,
223b/20225b/12, 225b/12
n.+ur- 152b/21, 168b/21,
172a/10, 182b/15, 182b/15, 222b/08,
224b/04, 224b/17
2. Bir kimsenin görüş alanı, huzuru,
göz önü.
n.+ı Süleymāni 182b/18,
200b/16
n.+ına 147b/21, 166b/17,
167a/02, 168a/18, 178a/19, 180b/18,
183a/09, 193b/21, 195a/04, 195b/01,
195b/04, 198a/03, 199b/02, 200a/18,
206b/18, 206b/18, 207a/14, 213b/02,
213b/18, 221b/05, 221b/07, 221b/12,
221b/19
n.+ında 198a/05, 213a/21,
220b/21, 221a/05
n.+ında+imiş 197b/20
n.+ından 181a/18, 198a/03,
221a/16
n.+uma 164b/13, 165a/15,
180b/03, 198a/18, 202b/13
n.+umda 151a/13
n.+uña 164b/14, 178a/06,
184b/15, 195b/02

3. Bir şeye şöyle veya böyle düşünerek bakma, bakış, bakış açısı.

n.+it- 174b/19, 179a/14, 193b/10, 195a/10, 200b/18, 203b/18, 206b/04, 208a/05, 219b/07

nāzenīn Far. 1. Nazlı yetiştirilmiş.

n. 153b/20

2. Cilveli.

n.+ün(yār-ı nāzenīn) 211a/09

nāzır Ar. Nazar eden, bakan, gözeten.

n.+lar 153b/11

n.+ol- 167b/19, 168a/17, 200b/14

nāzil Ar. İnen, inici.

n.+ol- 204a/14, 205a/02

nazm Ar. Şiir.

n. 148a/14, 148b/02, 148b/11, 149a/01, 149a/19, 149b/16, 150a/09, 150b/07, 150b/21, 151a/09, 151b/05, 151b/14, 152a/07, 152a/20, 152b/21, 153a/20, 154a/21, 154b/20, 155b/07, 156b/18, 157a/14, 157a/17, 158a/11, 160a/02, 160b/03, 161a/11, 161b/12, 162a/03, 163a/10, 163a/18, 163b/12, 164a/04, 164b/17, 165b/11, 165b/18, 166b/11, 167a/20, 168b/08, 169b/10, 170a/11, 171a/05, 171b/06, 172a/01, 172b/08, 173a/03, 173a/17, 173a/21, 173b/04, 173b/11, 174a/17, 174b/15, 175a/08, 175b/05, 176b/06, 176b/16, 179b/15, 180b/13, 181a/06, 181b/20, 182a/21, 183b/03, 185a/10, 185b/10, 185b/15, 185b/20, 186a/11, 188b/18, 189a/08, 189b/19, 193a/09, 194a/19, 195a/15, 196b/01, 196b/15, 197a/06, 197b/17, 198a/08, 198b/04, 199a/16, 199b/05, 200a/08, 201a/06, 201b/02, 202a/03, 202b/04, 203a/06, 203b/11, 203b/20, 204a/13, 204b/06, 205a/07, 205b/03, 205b/15, 206a/19, 206b/13, 207b/04, 208a/02, 208b/10, 209a/07, 209b/18, 211a/04, 211a/12, 211b/04,

212a/18, 212b/20, 213b/11, 214a/14, 214b/19, 215b/07, 215b/21, 216a/12, 216b/19, 217a/10, 217a/18, 217b/06, 217b/12, 217b/21, 218a/07, 219a/03, 220a/15, 220b/11, 221a/06, 222a/06, 224a/07, 224b/14, 226a/01, 226b/19, 228a/05, 228a/09, 228a/20

n.+ı 162a/04

n.+ı emlah 210a/10

n.+ıdur 162a/14

n.+ı 177a/09

nāzūk Far. Güzel, zarif.

n. 211a/05

ne Ne.

n. 148a/19, 148b/20, 149b/10, 149b/10, 149b/14, 150a/02, 150a/07, 150b/14, 152a/01, 152a/13, 153a/14, 154b/03, 157b/04, 157b/05, 157b/10, 158a/14, 158a/15, 158a/20, 158b/12, 158b/16, 158b/16, 159b/05, 159b/21, 160b/12, 161a/15, 161a/16, 161b/04, 162a/03, 162a/13, 162b/04, 163a/21, 164a/01, 164a/04, 164b/18, 165a/07, 166b/18, 166b/20, 167b/04, 168b/08, 168b/08, 168b/08, 168b/14, 170a/13, 170a/13, 170b/08, 170b/09, 172a/11, 172b/13, 172b/17, 172b/19, 173a/04, 173a/12, 174b/11, 174b/21, 175a/17, 175b/09, 175b/12, 175b/12, 176b/10, 176b/12, 177a/20, 177b/06, 179a/17, 180a/02, 180a/20, 180b/20, 181b/01, 184b/21, 185a/13, 185a/18, 186a/03, 187a/14, 187b/11, 189a/01, 189a/19, 190a/08, 192a/08, 193a/08, 193b/20, 194b/01, 194b/13, 194b/13, 195b/05, 196b/02, 196b/09, 198a/07, 198a/18, 198a/20, 198a/21, 198b/10, 200a/03, 200a/06, 200a/06, 200a/07, 200a/15, 200b/02, 200b/17, 201a/01, 201b/17, 204a/21, 205a/19, 205b/01, 205b/02, 205b/04, 205b/04, 206a/04, 206a/11, 206b/02, 206b/15, 207a/10, 207a/10,

207a/10, 207b/16, 208a/21, 209a/15,
 209a/15, 209b/02, 210a/07, 211a/08,
 211a/21, 212b/09, 214a/01, 214a/01,
 215a/06, 215b/07, 215b/17, 215b/18,
 216a/04, 216a/05, 216a/15, 216b/02,
 218b/05, 219b/03, 220b/17, 220b/17,
 220b/18, 220b/19, 221a/11, 221a/11,
 222a/16, 223a/12, 223b/02, 224a/01,
 224b/11, 224b/13, 225a/20, 225b/10,
 225b/12, 225b/14, 226b/04, 227a/19,
 227a/21, 227a/21, 228a/18, 228b/01
 n.+den 184a/19
 n.+dilce+ol- 171b/14, 172a/12,
 175a/15
 n.+dür 147b/08, 149b/04,
 153b/21, 154b/04, 157a/05, 157a/05,
 158a/10, 161a/17, 166b/01, 165a/03,
 167a/05, 167a/14, 169b/14, 175b/02,
 180a/13, 183b/08, 185a/11, 188a/07,
 188a/09, 190b/18, 191a/01, 194a/10,
 198a/09, 207b/17, 209b/10, 210b/06,
 215b/02, 219a/20, 220b/05, 221a/07,
 223a/06, 223a/07, 227b/03, 227b/08
 n.+güne+dur- 172b/03
 n.+it-148a/11, 153a/12, 159a/04,
 172b/08, 172b/13, 174b/01, 174b/07,
 205a/07, 211b/19, 222a/11, 227b/02
 n.+itmek+gerek 158a/18
 n.+kişisin 189a/15, 190a/08
 n.+kişiyidüğü 189b/01
 n.+ler+it- gerek 192a/07
 n.+ñ 190a/10
 n.+ol- 148b/04, 149a/07,
 152b/09, 188b/02, 188b/21, 205b/03,
 210a/10, 211a/20, 220b/04, 222b/18
 n.+resme 191a/17, 191b/12,
 191b/18, 192b/09, 193b/09
 n.+vech+ile+kıl- 175a/18
 n.+y+idi 196a/09
 n.+y+ile 197b/07
 n.+ye 167a/11, 209a/11,
 209b/02, 221a/15

n.+yiçün 205a/11
 n.+yidi 174a/20
 n.+yidügi 155a/03
 n.+yiki 181b/03, 183b/10,
 206a/03
 n.+yire 184a/08
 n.+yise 148b/02, 154b/01,
 206a/12
 n.+yse 210a/06
ne ki Neyi, her ne, ne kadar. Krş. **ne kim**
 n. 193a/10, 205b/16, 219a/09,
 219a/10, 227a/16
ne kim Neyi, her ne, ne kadar. Krş. **ne ki**
 n. 204a/05, 204a/06, 205a/10
 ne'am Ar. Evet, pek güzel, hay hay,
 öyledir.
 n. 155a/05, 187a/11, 196a/19,
 209a/17, 220a/08
nebāt Ar. Bitki.
 n. 151a/17
nebātāt Ar. Nebatlar, bitkiler.
 n. 163b/21
 n.+a 166b/07
 n.+uñ 168a/20
nebī Ar. Peygamber.
 n. 155b/08, 177a/21, 202a/02
 n.+(Dāvud-ı nebī) 219b/20
 n.+(Süleymān-ı nebī) 165b/15,
 175a/12, 185a/19, 189b/03, 194b/06,
 201a/08, 203a/02, 203a/03, 203a/04,
 207b/10, 221b/03, 221b/10, 221b/11
 n.+(İdrīs-i nebī) 184a/20
 n.+den(İdrīs-i nebī) 155a/06
 n.+den(Süleymān-ı nebī)
 178a/15, 181a/19
 s.+içün(Süleymān-ı nebī)
 171a/16
 n.+i şādık 210b/07
 s.+yiçün(Süleymān-ı nebī)
 174b/14
 n.+(Mūsā-i nebī) 172b/21

n.+nüñ(ḥazret-i Süleymān-ı nebī) 177b/12
n.+nüñ(Hūd-ı nebī) 185b/04
n.+nüñ(Süleymān-ı nebī) 162b/09, 174b/10, 179a/14, 207b/09, 213a/04, 221b/01
nebiyy Ar. Nebi.
n.+i ma'būd 162b/10
nebiyya'l-lāh Ar. Allah'ın peygamberi.
n.+ı 153a/12, 154a/01, 154a/01, 154a/06, 154a/15, 154a/18, 154b/04, 154b/09, 154b/14, 155a/14, 155b/11, 156a/05, 156a/11, 156a/15, 156b/01, 156b/09, 156b/14, 157a/05, 157a/16, 163b/18, 164a/16, 164a/20, 164b/04, 164b/13, 165a/07, 165a/12, 165a/15, 165a/21, 165b/11, 166b/18, 166b/20, 167a/05, 167a/11, 167a/14, 167b/04, 167b/09, 167b/14, 178a/04, 180b/08, 180b/21, 183b/15, 184a/19, 185a/16, 185b/04, 185b/13, 185b/18, 186a/05, 200b/11, 200b/20, 201a/02, 206b/04, 213a/10, 213a/16, 213a/20
nebiyyīn Ar. Peygamberler, nebiler.
n.+(ḥatimāni'n-nebiyyīn ol-) 219b/16, 219b/17
neb-tīz Ar. Far. Keskin kılıç.
n. 191b/18
necāt Ar. Kurtulma, kurtuluş.
n. 168b/12
n.+bul- 165b/02
n.+vir- 204b/07
neccār Ar. Dülger.
n.+lar 173b/13
necmī Ar. Yıldızla ilgili.
n. 173b/09
neden Ne sebepten, niçin.
n. 153a/11, 165a/21, 194a/09, 206a/05, 206b/10
nedīm Ar. Dost, arkadaş.
n. 227b/09

nef Ar. Fayda, kâr, çıkar.
n. 205a/11
n.+in 186a/13
n.+ine 185b/10
n.+ini 185b/21
nefer Ar. Rütbesi olmayan asker, er.
n. 178a/07, 180b/16, 181a/12, 181a/13, 182a/04, 189b/18, 198b/12, 200a/12, 201a/02
nefes Ar. 1. Soluk alacak kadar geçen zaman, an.
n. 147a/12, 147a/12, 165b/04, 220b/12, 227b/13
2. Soluk.
n. 149b/02, 199b/08,
n.+in 195a/14
n.+inden 183a/17
n.+in+vir- 195a/11
n.+vir- 199b/08
nefh Ar. Üfleme, üfürme.
n.+idür 178b/05
nef'i Ar. Çıkar ile ilgili.
n. 185a/07, 185b/21, 227a/21
nefir Ar. Boynuzdan yapılan boru.
n.+leri 158a/02
nefret Ar. Tiksiniş, iğrenme.
n. 156a/06
nefs Ar. 1. İnsanın yeme içme gibi biyolojik ihtiyaçları.
n.+e 176b/20, 209b/21, 227b/13, 227b/15
n.+i 177a/02, 179a/03
n.+i emmāre 176b/20, 182b/01, 193a/12, 201a/11, 201b/10, 201b/15, 218a/20
n.+i emr 153b/17
n.+i Fir'avn 210b/01
n.+i Ġazbān 177a/01
n.+i murād 201a/12
n.+i murād vir- 179a/03, 179a/04

n.+ine 203a/18, 220a/12
n.+ini 163a/06
n.+ümçün 172a/18
n.+üme 202a/18, 228a/07
n.+ümüz 201a/03, 205a/17
n.+üñ 161b/16, 210a/21
n.+üñ+dut- 227b/16
n.+üñe 193a/15
n.+üñi 193a/14, 227b/14

2. Ruh, can, hayat.
n.+e 227b/13
n.+i 228a/05, 228a/06, 228a/06,
228a/07, 228a/08, 228a/08, 228a/09,
228a/10
n.+i kâfir ol- 177a/02
n.+i mü'min it- 177a/01
n.+i mü'min eyle- 177a/03

3. Cevher, maya, asıl.
n.+i rūḥ 180a/12

nefsānī Ar. Canlılığın uyandırdığı
arzularla ilgili.
n.+(havā-yı nefsanī) 194a/13

neft Far. Neft yağı.
n. 152a/14, 152a/15, 152a/15,
152a/16
n.+e 154a/13
n.+i 152a/16
n.+ile 199a/06

nehār Ar. Gündüz.
n. 193b/20, 198b/05, 220a/16

neheng Far. Timsah.
n. 199a/19, 199b/18, 204a/20

neheng-süvār Far. Timsah binici, timsah
binen.
n. 199a/05, 199a/06, 216b/14,
217b/16

ne ḥō Far. “Ne...ne de” anlamına gelen
“ne...hod” tekrarlı bağlaç.
162a/04, 162a/13, 162a/13,
162a/14, 177a/18, 177a/18, 194b/01,
198b/05, 198b/05, 199b/10, 199b/11,

199b/11, 199b/12, 199b/12, 199b/12,
199b/13, 220b/17, 220b/18, 220b/18,
220b/19

nem Far. Hafif ıslaklık, az yaşlık.
n. 147a/04

nemed-pūš Far. Derviş.
n. 150b/18, 208b/21, 209a/13

nemgīn Far. Nemli, rutubetli.
n.+(çeşm-i nemgīn ol-) 177b/19
n.+ol- 182a/09

nemle Ar. Karınca.
n.+dür 215b/09, 215b/10

Nemrūd Ar. Hz. İbrahim’i ateşe attıran,
Babil’in kurucusu olan hükümdar.
n.+ı ‘āšī 185a/02

ner Far. Erkek.
n.+i(şirü ner) 219a/12

ner-şir-süvār Far. Erkek arslan binen.
n. 216b/11

nerdübān Far. nerd-bān Merdiven.
n. 224b/04, 224b/08, 224b/09,
224b/11, 224b/21, 225a/06, 225a/07,
225a/07, 225a/14, 225a/18, 225b/04,
225b/07, 225b/15, 225b/17, 225b/19,
226a/05, 226a/13, 226a/17, 226b/02
n.+a 225a/02, 225a/03, 225a/05,
225a/07, 225a/12, 225a/14, 225a/15,
226a/07, 226a/14
n.+da 224b/14
n.+dan 224b/13, 225a/09,
225a/09, 225a/13, 225b/05, 225b/05,
226a/12
n.+ı 225b/01, 226b/02
n.+uñ 224b/07, 224b/09,
224b/11, 224b/12

nerē Hangi yer.
n.+ye 168b/06

nerges Far. nergis Lale gibi soğanla
üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi.
n. 152a/04, 193b/07, 220b/19

n.+leri 205a/04
nerm Far. Yumuşak.
n.+ol- 199a/15
nerre Far. Erkek.
n. 217a/21
nerre-şîr Far. Erkek arslan.
n. 183a/01
n.+ü tîğüzên 189b/18
Nerrîmân Far. nerîmân Yiğitliği ve pehlivanlığı ile ünlü *Şehname* kahramanı, Rüstem'in dedesi olan Sam'ın babası.
n. 199a/15
n.+lar 171b/17, 205a/13
nerrîmân-şîfat Far., Ar. Neriman gibi.
n. 217a/18
neseb Ar. Nesil, soy, soy sop.
n. 180a/08
nesil Ar. nesl Soy, soy sop, nesil. Krş.
nesl
n.+leri 197a/11
nesîm Ar. Hafif rüzgâr.
n.+(kürre-i nesîm) 187a/08, 187a/10
n.+den(havâ-yı nesîm) 167b/20
n.+den(kürre-i nesîm) 168a/07
n.+e(kürre-i nesîm) 187a/06, 221b/17, 221b/18
n.+i 146b/06
nesl Ar. Soy, nesil. Krş. **nesil**
n.+i 165a/08, 168a/14, 183b/17, 215a/09, 215a/10, 218a/19, 218b/04, 218b/18, 220a/18
n.+i(cemî'-i nesl-i şeyâtî'n) 219b/01
n.+i âdem 166a/11, 199b/11, 220a/18
n.+i beşer 219b/16
n.+i insân 214a/18, 220a/18, 218b/05

n.+i şeyâtî'n 167a/11, 216a/16, 219b/21
n.+i şeytân 197b/18, 199b/11, 219a/04
n.+i+degül 179a/17
n.+in 219b/05
n.+inden 188b/04, 196a/01, 196b/06, 196b/08, 197a/03, 198a/14, 198b/14, 199a/08, 202b/10, 211a/01, 219b/19
n.+ine 165b/21, 196a/01, 218a/06
n.+ini 177b/08, 195a/01, 213b/21, 218b/16
n.+inüñ 155a/06, 162b/06, 218a/21
n.+üm 215a/14
n.+ümi 197b/05
n.+üñden 152a/05
nesne Şey, nesne.
n. 151a/05, 152b/16, 152b/16, 153b/07, 157a/06, 158a/10, 165a/09, 170b/10, 175b/06, 176b/05, 179a/02, 179a/06, 179a/19, 187b/11, 188a/02, 189a/01, 200b/11, 200b/18, 201a/13, 204a/07, 204b/04, 205a/11, 207a/13, 208a/18, 209b/10, 209b/13, 210a/02, 215a/16, 219b/09, 219b/11, 219b/12, 221a/09, 222b/14, 222b/21, 223b/01, 224b/09, 225b/02
n.+den 194a/18
n.+dür 175b/03, 176b/05, 184b/07, 200b/17
n.+ler 172a/16
n.+leri 174a/19, 174b/04, 174b/12
n.+ol- 176b/06, 209b/11
n.+ye 219b/14, 220a/01
n.+yi 175b/11, 179a/15, 184b/06, 208a/07, 213a/16
n.+yi(cemî'-i nesne) 178b/15

neşr Ar. Düz yazı, nesir.

n. 148a/16, 148b/04, 148b/13, 149a/03, 149a/20, 149b/18, 150a/11, 151a/01, 151a/11, 151b/06, 152a/08, 152b/05, 153a/21, 154b/02, 157a/16, 158a/13, 160a/04, 160b/05, 161a/12, 162a/03, 163a/12, 163a/20, 165a/04, 165b/13, 166a/14, 166b/13, 167b/01, 169b/12, 170a/13, 171a/06, 171b/08, 172a/03, 172b/10, 173a/05, 173a/18, 173b/02, 173b/06, 173b/12, 174a/19, 174b/17, 175a/10, 175b/07, 176b/07, 177a/09, 178b/07, 180b/15, 181a/08, 182b/02, 185a/12, 188b/19, 189a/09, 194b/01, 196b/03, 196b/16, 197a/08, 197b/19, 198b/06, 199a/17, 199b/16, 203b/12, 204b/08, 205a/09, 205b/04, 205b/17, 206b/15, 209a/09, 211a/06, 212a/19, 214a/20, 214b/20, 215b/13, 216a/02, 216a/13, 216b/20, 217a/12, 217a/20, 217b/07, 217b/14, 218a/01, 218a/09, 219a/21, 220b/06, 221a/07, 224a/09, 224b/16, 226a/03

n.+idür 162a/14, 210a/10

nesrīn Far. Yaban gülü, Mısır gülü, Van gülü gibi isimler alan bir cins gül.

n. 188b/06

nesteren Far. Ağustos gülü, yaban gülü.

n. 188b/06

nev Ar. Çeşit, türlü.

n.+ol- 184b/09

nevā Far. 1. Türk müziğinin yedi numaralı basit makamı olup en eski makamlardandır.

n. 162a/11

2. Ahenk, seda, name.

n.+kıl- 162a/11

nevāht Far. Okşama.

n.+it- 185b/20, 185b/21

n.+kıl- 181a/12, 185b/20, 186a/11

nevālu Ahenkli, makamlı, nameli.

n. 170b/05

nevbet Ar. Nöbet, sıra, sıra ile yapılan iş.

n. 190a/16, 190a/21, 191a/11, 191b/15, 192a/13, 192b/02, 192b/04, 192b/14

nev-cüvān Far. Taze, genç delikanlı.

n. 155a/12

n.+uñ 181a/04

nevha Ar. Ölüye sesle ağlama.

n. 219a/03

n.+it- 148a/03

nevrūz Far. Eski takvimlere göre güneşin Koç burcuna girdiği, yılın ve ilkbaharın başlangıcı.

n.+(eyyām-ı faşl-ı nevrūz ol-) 163a/08

Nevvāb-ı melā'īn İfrîr askerlerinden biri.

n. 218a/12

ney Far. Ney. Krş. nāy

n. 177a/10

neye Niye.

n. 175a/21

neyle- Ne yapmak.

n.-dūñ 191b/01

n.-r 206a/04

n.-yüp 172b/13

nışf Ar. Yarı, yarım.

n.+ı 150a/17

n.+ınca 195b/06

n.+ü'l-leyl 181b/17, 213b/07

n.+de 213b/07

ni Ne. Krş. **ne**

n.+gün 179a/09

nice Nice. Krş. **niçe**

n. 149b/07, 150a/05, 158b/12, 164b/17, 166a/13, 166b/12, 167b/08, 167b/13, 168b/10, 172b/16, 174b/18, 175a/17, 175b/17, 176a/01, 177a/03,

177a/17, 177a/18, 182a/06, 182a/10,
183b/04, 183b/08, 185a/02, 189b/09,
195a/20, 203b/07, 204a/21, 205b/20,
209b/17, 213a/13, 213a/15, 222a/12

n.+durur 210a/13

n.+dür 152b/05

n.+it- 193b/10, 197b/12

n.+itmek+gerek 165a/11,

165a/12, 216a/03

n.+ol- 224b/18

n.+si 167a/14, 197a/19

niçe Nice. Krş. nice

n. 151b/07, 152a/06, 152b/17,

155a/07, 160b/12, 160b/12, 161a/07,

161a/08, 161b/18, 162a/14, 165a/16,

165a/17, 165a/17, 165a/17, 165a/17,

165a/18, 165a/18, 165a/18, 165a/19,

165a/20, 165b/04, 168a/10, 168a/13,

168b/11, 171b/07, 172a/17, 175a/08,

175a/11, 185b/14, 193b/08, 195b/15,

196b/13, 198b/05, 200a/04, 200a/05,

205a/11, 211b/09, 212b/04, 213a/06,

214b/03, 214b/03, 214b/09, 216b/04,

219b/11, 220a/15, 227a/08

n.+(bir niçe) 167b/16, 168a/01, 168a/03,

168a/05, 168a/16, 184b/09, 185b/09,

188b/14, 192a/20, 192b/03

n.+ler 161b/09

n.+si 149a/11

niçeme Her ne kadar, ne kadar.

n. 152b/01

niçeme kim Her ne kadar, ne kadar.

n. 228b/07

niçün Niçin, neden, hangi sebeple, hangi
sebepten ötrü.

n. 149b/10, 162b/17, 162b/18,

163a/10, 163b/11, 164a/02, 169b/05,

175b/10, 175b/10, 176b/01, 178b/10,

189a/16, 189a/16, 193a/18, 206a/05,

206a/09, 206a/15, 209b/03, 223a/20,

224b/19, 225b/15, 227b/13

nidā Ar. Çağırma, seslenme.

n.+it- 160b/02, 160b/03

n.+kıl- 197a/01

nigün Far. Tersine dönmüş, altüst
olmuş.

n.+dan(ṭās-ı nigün) 171b/21

niḥān Far. Gizli, saklı.

n. 179b/11, 182b/14, 221a/01

niḥānī Far. Gizli, saklı.

n. 180a/16, 208a/20, 219b/07

niḥār Ar. nehār Gündüz.

n. 193a/15

niḥāyet Ar. 1. Son.

n.+i 147b/21, 152b/17, 198a/01,

202b/11, 208b/16

2. Sonunda, en sonunda.

n. 184b/11

niḳāb Ar. Peçe, yüz örtüsü.

n. 211b/15

niḳāḥ Ar. Nikâh.

n.+it- 177b/17

n.+kıl- 169b/21, 170a/01

niḳāḥlu Nikâhlı.

n. 153b/12, 177b/14, 177b/15,

179b/03, 201a/12

nīk-baḥt Far. Bahtı iyi, talihli.

n. 224b/15

n.+ḳal- 227a/17

nīk-ḥāḥ Far. İyilik isteyen, hayır
dileyen.

n. 211b/12

nīk-nām Far. İyi ad kazanmış, iyi ünlü,
iyi adlı. Krş. **nīkūnām**

n. 174a/18, 177a/01

n.+(pādiṣāḥ-ı nīk-nām) 157a/14

nīk-rāy Far. İyi düşünen, iyi fikirli.

n.+it- 180a/13

nīkūnām Far. nīk-nām İyi ad kazanmış,
iyi ünlü, iyi adlı. Krş. **nīk-nām**

n. 162a/14, 185b/16

Nīl Ar. Mısır'dan geçen, Akdeniz'e
dökülen meşhur nehir.

n. 194b/09, 198b/19, 199b/02,
199b/18

nīm-çāšt Far. Kuşluk vaktinin yarısı.

n. 181a/18

nīme Far. Yarım, yarı, buçuk.

n. 171a/13

nimet Ar. Azık, içecek, yiyeceğe
dair şeyler.

n. 150b/06, 150b/09, 171a/18,
171a/18, 181b/14, 189b/05, 208a/14

n.+de 202a/14

n.+e 171a/20

n.+ile 164b/09

n.+lerinden 166b/11

n.+üm 161b/09, 171a/01,
172a/17

n.+ün 209b/05

nisbet Ar. 1. Kıyaslama, ölçü.

n. 173b/10, 174a/18, 204b/15

2. İnat olsun diye yapılan iş.

n. 204b/15

nisbetçi Nisbetçi, karşısındakini
kızdırmak veya üzme için nispet
vermeyi seven.

n.+leri 218a/21

nīš Far. Zehir, ağı.

n. 205a/05

n.+it- 227a/09

nišān Far. İşaret, iz, alamet, belirti.

n. 191a/01, 210b/04

n.+e 161a/03

n.+ı Tūbī 228b/06

n.+it- 174b/04

n.+kıl- 173b/08

n.+ol- 161a/05

n.+vir- 171b/05, 171b/21,
222b/01, 222b/02

nišāne Far. İşaret, belirti, alamet.

n.+leridür 223a/06

n.+sinden 222b/21

nite Nasıl, niçin.

n. 147b/02, 147b/06, 148b/08,
153a/04, 155a/15, 159a/15, 160a/02,
161b/06, 162a/21, 162b/03, 168b/15,
170b/15, 171a/14, 173a/07, 176a/02,
177b/03, 179a/06, 182a/13, 182b/07,
184b/06, 186b/08, 193b/17, 195b/06,
198a/11, 198b/11, 200a/19, 203a/10,
203b/04, 213a/03, 213b/02, 216b/03,
217b/19, 222a/15, 222a/21, 222b/09,
222b/14, 224a/01, 225b/02

nite ki Gerçekten, hakikaten, nasıl ki.

Krş. **nite kim**

n. 179a/17, 219a/01

nite kim Gerçekten, hakikaten, nasıl ki.

Krş. **nite ki**

n. 154b/21, 157a/17, 162b/21,
173a/16, 178b/20, 179a/19, 179b/04,
184b/12, 189a/01, 197b/02, 200b/03,
203b/05, 204a/07, 204a/11, 205a/12,
206a/11, 206a/13, 207a/03, 207b/19,
209b/18, 210b/04, 210b/19, 211a/18,
211b/03, 211b/04, 212b/08, 212b/11,
216a/16, 225b/06, 225b/19, 227b/11

niyāz Ar. 1. Dua, tazarru, yalvarma,
yakarma.

n.+dan 153a/07, 182b/09

n.+ın 166b/06

n.+ın it- 166b/06

n.+it- 166a/17, 202b/05

n.+kıl- 165b/17, 178a/14,
182b/03, 202b/20

2. Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma, yakarma, rica.

n.+ı 182a/12

n.+it- 201a/19, 202b/17

niye Niçin, neden.

n.+ki 152b/07

niyyet Ar. Niyet, meram.

n. 182a/12, 201a/05

n.+i 162b/04, 182a/20

n.+it- 148b/03, 163b/11

n.+ile 189a/20

- n.+kıl- 179b/06
n.+üm 197a/09, 218a/04
n.+üñ+it- 215b/15
nizām Ar. Düzen, usul, tertip, yol.
n.+ı 154b/21, 166b/09
Nizāmī Ar. Nizamî Gencevî. Genceli
ünlü şair.
n. 162a/13
nīze Far. Mızrak, süngü, kargı.
n. 191a/13, 191a/16, 191b/05,
191b/06, 192a/03, 192a/18, 192b/04,
192b/08
n.+i cān-sitān 190a/11, 192a/01
n.+i sinān 190a/06, 190a/07
n.+ler 199a/10
n.+si 190b/15
n.+sin 190a/14, 190b/14,
191a/18
n.+yi 190a/13, 190b/16, 192b/07
noḵṣān Ar. Eksiklik, kusur.
n.+a+irgür- 207b/12
Nūḥ Ar. Kur'an'da adı geçen
peygamberlerden biri.
n. 150a/16, 164b/20
n.+(ṭūfān-ı Nūḥ) 151a/16
n.+uñ 166a/01
nuḥās Ar. Bakır.
n. 183a/18
nuḥāsī Ar. Bakırdan, bakırlı.
n. 216b/04
nūr Ar. Aydınlık, parıltı, parlaklık
n. 196b/10, 196b/11, 196b/14
n.+a 196b/19
n.+ı 166a/07, 196a/11, 197a/11
n.+ı(çeşm-i nūr) 146b/13
n.+ı(nār-ı nūr) 189b/09, 219b/15
n.+ı Ahmed 177a/11, 179b/19
n.+ı Hakk 162a/06, 210a/16
n.+ı Muhammed 197a/01,
219b/09, 219b/13, 219b/18, 228a/03
n.+ı Muhammed+kıl- 219b/17,
219b/18
n.+ı Muhammedī 163b/01,
219b/16
n.+ına 166b/06, 213b/10
n.+uñ 197a/02, 197a/04
nūrānī Ar. Nurlu, ışıklı.
n. 167a/03
nuṣḥ Ar. Öğüt, nasihat.
n.+ını 210a/07
nusha Ar. Yazılı, yazılmış şey, yazılı bir
şeyin benzeri.
n.+m 193b/04
n.+yı 210a/14
nuṣret Ar. 1. İlahî yardım.
n. 197a/20
n.+virici 149b/17
2. Başarı, üstünlük.
n. 203b/19, 220a/14
n.+vir- 207b/13
3. Yardım.
n. 215a/21
nūṣ Far. İçki, işret.
n.+(‘ıyş u nūṣ it-) 161a/01,
161a/14
n.+(‘ıyş u nūṣ kıl-) 199b/20,
199b/21
n.+a 163a/13
n.+ı 227a/09
n.+it- 193b/07, 208b/03,
208b/06, 227a/08
n.+umı 205a/05
nuṭfe Ar. Dölsuyu, sperma.
n. 157a/07
n.+ye 155b/17
n.+yi 155a/19, 157a/06
n.+yi(kaṭarāt-ı nuṭfe) 155a/16
nutḳ Ar. Konuşma, söz, kelim.
n.+a 177a/16, 201a/18
n.+ı 178b/05
n.+ına 185a/11
n.+um 162a/03
n.+uma 161b/15

nübüvvet Ar. Peygamberlik, nebilik.

n. 153a/07, 163b/03, 164a/03, 164a/03, 166b/15, 182b/12, 185a/17, 194b/16, 196a/19, 196b/14, 197a/02, 197a/04, 197a/12, 197a/15, 198a/15, 201b/16, 207a/04, 207a/06, 214a/06, 218b/01, 218b/02, 219a/07, 219b/10, 220a/11, 220b/09

n.+üm 163b/01

nücüm Ar. Yıldızlar.

n. 198a/06

n.+da 149a/10

nüh Far. dokuz.

n. 146b/10, 149b/16

nüh-ser Far. Dokuz başlı.

n.+(çarh-ı nüh-ser) 161a/12

nüzül Ar. nuzl Misafir için hazırlanan yemek.

n. 181b/14, 189b/05

O, o

o 1. O gösterme sıfatı. Krş. ol

o. 146b/07, 146b/07, 152b/03, 161b/21, 171b/06, 193a/19, 194b/21, 211a/12, 211b/06, 228a/21

2. Teklik üçüncü kişiyi gösteren söz.

o.+dur 177a/04, 177a/04, 179b/20, 196a/06, 204b/03

o.+ña 167a/06

o.+nuñ 179b/20

ocağınlayın Ocak gibi.

o. 217a/07, 217b/05

od Ateş.

o. 152a/16, 152a/20, 155b/15, 195a/13, 195a/16, 199a/17, 217a/11
o.+a 153a/18, 154b/07, 164b/20, 178b/05

o.+dan 167a/03, 167a/10

o.+dan(fi'l-i od) 192b/14,

192b/15

o.+durur 152a/17

o.+ı 147b/18, 166a/02, 195a/17,

209a/19

o.+ı 228b/04

o.+ın 179b/19

o.+ına 149a/06, 151a/04,

170a/07, 178a/16, 182b/06

o.+ınuñ 215a/16

oda Oda.

o.+yı 179b/01

odun Odun.

o. 205b/20, 205b/20

oğlan 1. Erkek çocuk.

o.+dan 185b/11

o.+ları 159b/06, 168b/19,

172a/21

o.+larıla 169a/09, 169a/12

o.+ların 169a/16, 169b/20

o.+larını 159b/18

o.+larınuñ 169a/19

o.+ol- 154b/01

2. Evlat.

o.157a/09, 182a/17, 185a/09,

186a/13, 200b/12

o.+(cemî'i oğlan) 154a/14

o.+a 157a/11

o.+ına 149b/12

o.+ların 195b/18

o.+ları 172a/21

o.+larumdan 169b/03

o.+uñ 156b/11, 156b/13,

184b/01

oğlancuk Çocuk, küçük çocuk.

o. 157a/13, 201b/07, 203a/01

o.+ı 203a/02, 213a/04

oğlancuğaz Küçük çocuk.

o. 215a/05, 218b/01

o.+uñ(beççe-i oğlancuğaz)

200a/02, 200a/03

oğul Erkek evlat, oğul.

- o. 153a/20, 162b/05, 172a/21, 177b/07, 177b/20, 180a/12
- o.+a 163a/05
- o.+dan 153a/13, 182a/10, 185b/21, 186a/13
- o.+dur 177b/10, 180a/11, 180a/12
- o.+ı 152b/06, 153a/08, 153a/14, 153a/16, 153a/21, 153b/01, 153b/02, 153b/03, 153b/09, 153b/09, 153b/13, 153b/14, 153b/16, 153b/18, 153b/18, 153b/20, 154a/01, 155a/02, 155a/12, 155a/15, 155b/03, 155b/06, 155b/10, 156a/16, 156b/10, 158b/03, 158b/10, 160a/09, 160a/12, 160a/20, 162b/08, 162b/10, 166a/17, 169a/06, 169a/11, 177b/08, 177b/09, 177b/19, 178a/02, 180a/10, 186a/17, 186b/07, 186b/16, 188a/08, 189b/04, 189b/08, 191a/21, 194b/21, 196b/12, 197a/20, 197b/03, 200a/02, 200a/06, 201a/11, 201a/16, 201b/11, 201b/16, 203a/08, 204b/10, 204b/20, 205a/06, 206b/11, 207b/07, 208a/13, 210b/10, 212a/05, 215a/04, 215a/05, 218b/01
- o.+ıla 160a/11, 160a/14, 160a/17, 160b/02, 160b/05, 168b/16
- o.+ına 227b/03
- o.+ınuñ 182a/11
- o.+ı+ol- 162b/09
- o.+ıyam 150b/15, 226b/21
- o.+ıydum 151a/14
- o.+ıyımış 208b/16
- o.+ları 157b/05, 159b/10, 160a/10, 160a/5
- o.+larıla 160a/09, 161a/02
- o.+larına 159a/02, 160a/06
- o.+larından 157b/08
- o.+larını 157b/12
- o.+larıyla 160a/19
- o.+um 153a/19, 172a/21

o.+uñ 186a/17

o.+uñ 206a/16, 207a/19

o.+vir- 180a/08

oğşa- Sevgi, şevkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek veya ona hafifce vurmak.

o.-mayayın 200b/02

o.-yasın 185b/19

ok Ok.

o. 147b/14, 148b/06, 148b/14, 150b/01, 173a/11, 173a/14, 173a/15, 173a/20, 173b/03, 173b/03, 173b/07, 173b/10, 191b/14, 191b/16

o.+dan 148b/09, 219a/16

o.+ıla 173a/09, 187b/21,

188a/06

o.+ın 173a/09, 173a/16, 173a/20, 193a/02

o.+ına 173b/08

o.+ından 191b/12

o.+ını 193a/04

okı- 1. Bir yazıda ne yazıldığını sadece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek, okumak. Krş. **oku-**

o. 161a/10, 161b/04

o.-yan 171b/16

o.-yana 162a/07

o.-yanlar 211b/07

o.-yup 153a/07, 161a/11, 170b/20, 170b/21, 175a/01, 180a/02, 180a/15, 182b/17, 202a/07, 210a/16, 223a/18, 226b/18

2. Şarkı, türkü, şiir ve benzerlerini sesli olarak veya ezgi ile söylemek.

o.-rdı 149b/16

okın- Okunmak.

o.-up 193b/04

o.-ur 171b/13

oklu Oklu.

o. 160a/03

oku- 1. Bir yazıda ne yazıldığını sadece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek, okumak. Krş. **okı-**

o.-dı 166b/15, 179b/12, 179b/15

o.-masam 167a/08

o.-r 147a/11, 210a/14

o.-yup 147a/10, 172a/12,

172a/14

2. Çağırarak, davet etmek.

o.-duğundan 166a/21

o.-yup 166b/21,

o.-r(ders oku-) 167b/06

o.-ram 167a/05

okut- Okumak işini başkasına yaptırmak.

o.-up 162b/01

ol O, üçüncü tekil şahıs zamiri ve işaret sıfatı. Krş. **o**

o. 146b/06, 146b/09, 146b/11, 146b/11, 146b/12, 146b/15, 147a/18, 147a/19, 147a/20, 147b/02, 147b/05, 147b/05, 147b/21, 148a/06, 148a/20, 148b/03, 148b/12, 148b/20, 149b/03, 149b/15, 150a/10, 150a/18, 150a/19, 150a/20, 150b/03, 151a/02, 151a/05, 151a/11, 151a/12, 151b/02, 151b/03, 151b/04, 151b/04, 151b/06, 151b/07, 151b/08, 151b/08, 151b/11, 151b/16, 152a/06, 152a/12, 152a/21, 152b/01, 152b/01, 152b/08, 152b/16, 152b/19, 153a/04, 153a/06, 153b/05, 153b/12, 154a/18, 154a/21, 154b/01, 154b/08, 154b/09, 154b/10, 155a/16, 155a/19, 155b/02, 155b/04, 155b/04, 155b/08, 155b/10, 156a/05, 156b/06, 156b/15, 156b/19, 157a/06, 157a/06, 157a/07, 157a/08, 157a/11, 157a/11, 157a/12, 157a/13, 157a/15, 157a/18, 157b/04, 157b/07, 157b/15, 157b/16, 157b/16, 158a/08, 158a/20, 158b/01, 158b/05, 158b/16, 159a/03, 159a/08, 159a/12, 159a/14, 159a/15, 159a/18, 159a/18,

159a/20, 159a/20, 159b/01, 159b/03, 159b/05, 159b/15, 159b/16, 159b/20, 160a/02, 160a/03, 160a/04, 160a/12, 160a/13, 160a/17, 160b/02, 160b/04, 160b/16, 160b/18, 160b/21, 161a/06, 161a/10, 161a/11, 161a/17, 161a/18, 161a/18, 161a/20, 161b/01, 161b/05, 161b/12, 161b/16, 161b/19, 162a/04, 162a/06, 162a/19, 162a/20, 162a/21, 162b/03, 162b/05, 162b/05, 162b/08, 162b/10, 162b/12, 162b/20, 163a/10, 163a/11, 163a/12, 163a/18, 163a/18, 163a/21, 163b/02, 163b/04, 163b/06, 163b/07, 163b/09, 163b/10, 163b/13, 164a/07, 164b/06, 164b/08, 164b/17, 165a/01, 165a/19, 165b/01, 165b/03, 165b/08, 165b/18, 165b/20, 166a/02, 166a/02, 166a/03, 166a/07, 166a/07, 166a/08, 166a/10, 166a/10, 166a/12, 166b/03, 166b/05, 166b/05, 166b/10, 166b/12, 167a/06, 167a/20, 167b/02, 167b/03, 167b/05, 167b/07, 167b/07, 167b/10, 167b/12, 167b/13, 167b/16, 168b/20, 169a/03, 169a/04, 169a/08, 169a/15, 169b/10, 169b/15, 169b/18, 170a/11, 170a/15, 170a/17, 170b/08, 170b/12, 170b/12, 170b/15, 170b/18, 170b/20, 171a/03, 171a/03, 171a/04, 171a/04, 171a/08, 171a/10, 171a/13, 171a/15, 171a/16, 171a/16, 171a/21, 171b/04, 171b/08, 171b/12, 171b/13, 171b/14, 171b/19, 172a/02, 172a/03, 172b/04, 172b/04, 172b/04, 172b/11, 172b/14, 172b/16, 172b/20, 172b/21, 172b/21, 173a/02, 173a/02, 173a/05, 173a/06, 173a/07, 173a/08, 173a/10, 173a/17, 173a/21, 173b/19, 174a/08, 174a/17, 174a/18, 174a/19, 174b/12, 174b/12, 174b/17, 174b/19, 174b/20, 174b/21, 175a/05, 175a/08, 175a/11, 175a/13, 175a/14, 175a/21, 176a/06, 176a/07, 176a/08, 176a/15, 176a/16,

176a/18, 176a/20, 176a/21, 176b/06,
 176b/07, 176b/09, 176b/15, 176b/21,
 177a/04, 177a/04, 177a/14, 177b/01,
 177b/02, 177b/04, 177b/05, 177b/14,
 177b/15, 177b/20, 178a/17, 178a/18,
 178b/01, 178b/02, 178b/02, 178b/07,
 178b/14, 178b/19, 179a/17, 179b/04,
 179b/07, 179b/16, 179b/17, 179b/17,
 179b/20, 179b/20, 180a/08, 180a/08,
 180a/09, 180a/13, 180b/06, 180b/14,
 180b/17, 180b/17, 181b/03, 181b/16,
 181b/18, 181b/21, 182a/04, 182a/12,
 182a/19, 182b/08, 183a/11, 183a/15,
 183b/07, 184b/19, 185a/01, 185a/04,
 185a/10, 185a/16, 185b/18, 186b/03,
 186b/08, 186b/08, 186b/09, 187a/14,
 187b/08, 187b/14, 187b/15, 187b/19,
 188a/05, 188a/07, 188a/12, 188a/16,
 188b/04, 188b/18, 189a/02, 189a/10,
 189a/18, 189b/03, 189b/04, 189b/17,
 189b/20, 189b/20, 191b/05, 191b/07,
 191b/13, 191b/19, 192a/09, 193a/12,
 193a/16, 193b/13, 193b/16, 193b/17,
 193b/17, 194b/18, 195b/12, 196a/13,
 196a/15, 196b/03, 196b/04, 196b/06,
 196b/11, 196b/14, 196b/19, 197a/02,
 197a/02, 197a/04, 197a/04, 197a/06,
 197a/06, 197a/09, 197a/14, 197a/18,
 197b/05, 197b/12, 197b/13, 197b/16,
 198a/08, 198a/11, 198a/19, 198b/03,
 199b/05, 199b/08, 200a/01, 200a/05,
 200a/19, 200b/01, 201a/04, 201b/03,
 201b/06, 202a/03, 202b/05, 203a/01,
 203a/05, 203a/06, 203a/10, 203a/14,
 203a/16, 203a/17, 203a/18, 203a/19,
 203b/01, 203b/21, 204a/20, 204b/01,
 204b/12, 204b/14, 204b/18, 204b/19,
 204b/21, 205b/11, 205b/19, 206a/02,
 207a/15, 207b/06, 207b/07, 207b/17,
 208a/04, 208a/16, 208a/19, 208b/09,
 208b/13, 209a/04, 209a/10, 209a/13,
 209a/16, 209a/19, 209b/16, 209b/21,

210a/01, 210a/05, 210a/09, 210a/11,
 210a/13, 210a/14, 210a/16, 210b/05,
 210b/05, 210b/10, 210b/11, 210b/12,
 210b/13, 210b/15, 210b/16, 211a/09,
 211b/05, 211b/06, 211b/08, 211b/08,
 211b/14, 211b/14, 211b/14, 211b/19,
 211b/20, 212a/08, 212a/08, 212b/17,
 213a/03, 213a/13, 213b/02, 214a/15,
 215a/03, 215a/05, 215a/11, 215a/14,
 215b/05, 215b/06, 215b/18, 215b/18,
 215b/20, 216a/01, 218a/02, 219a/02,
 219a/11, 219a/21, 219b/03, 219b/08,
 219b/16, 219b/18, 220a/04, 220a/04,
 220a/07, 220a/08, 220a/13, 220a/13,
 220b/13, 220b/13, 221a/03, 221a/06,
 221a/07, 221b/20, 222a/11, 222a/19,
 222a/20, 222b/02, 222b/03, 222b/06,
 222b/08, 222b/11, 222b/13, 222b/17,
 222b/18, 223a/02, 223a/04, 223b/07,
 223b/15, 223b/20, 223b/20, 223b/21,
 224a/04, 224a/08, 224a/14, 224a/21,
 224a/21, 224b/10, 224b/13, 224b/14,
 224b/15, 224b/19, 225b/03, 225b/03,
 225b/06, 225b/13, 225b/15, 225b/16,
 225b/18, 226a/01, 226a/02, 226a/03,
 226a/06, 226a/12, 226a/14, 226a/19,
 226b/05, 226b/07, 226b/08, 226b/08,
 227a/08, 227a/10, 227a/12, 227a/14,
 227a/16, 227a/19, 227b/01, 227b/06,
 227b/08, 228a/10, 228a/12

o.+dur 149a/19, 150a/09,
 154a/02, 154a/19, 155a/17, 155b/12,
 156a/11, 157a/09, 158b/05, 158b/06,
 158b/16, 158b/17, 158b/17, 160a/20,
 161b/20, 161b/20, 175b/13, 184b/05,
 185b/16, 185b/16, 187a/13, 189b/06,
 189b/21, 190b/10, 190b/15, 191a/05,
 191a/17, 204a/06, 204a/16, 204b/07,
 207b/04, 208b/11, 209b/05, 210a/03,
 210a/05, 212a/01, 215b/11, 215b/21,
 226a/02

o.+durur 146b/02, 157a/15,
162a/02, 164b/21, 177a/06, 179b/16,
210a/08
ol- “Mevcut olmak”, “meydana
gelmek”, “her hangi bir durumda
bulunmak” anlamında yardımcı fiil.
o.-(fāriğ ol-) 210a/07
o.-(‘ıyş ol-) 161a/06
o.-(kānī‘ ol-) 161b/19, 210a/07
o.-(muṣāhib ol-) 207a/21
o.-(mu‘temed ol-) 157b/04
o.-(padişāh ol-) 160b/09
o.-(reheb ol-) 176b/21
o.-(şādık ol-) 201a/07, 201b/03,
210a/19
o.-(sākin ol-) 210b/02
o.-(şāhid ol-) 202a/19, 202b/15
o.-(tābī‘ ol-) 160b/09
o.-(tālib ol-) 216a/11
o.-a 155a/21, 155b/01, 156a/05,
156b/02, 156b/02, 156b/16, 157a/09,
157a/11, 160b/03, 161a/16, 162b/10,
167b/13, 170b/10, 170b/16, 170b/17,
172a/09, 172b/18, 173a/09, 173a/12,
173a/15, 173a/20, 173b/03, 173b/08,
174a/20, 174a/21, 174b/01, 174b/02,
175b/08, 175b/12, 177a/02, 184b/18,
185b/19, 186a/17, 188a/15, 193b/11,
195a/05, 196a/21, 196b/02, 196b/08,
196b/09, 196b/10, 200b/19, 204a/20,
204b/12, 213a/15, 217a/06, 223a/03,
223a/05, 225b/15
o.-a(ağırıklı ol-) 156a/11,
156a/12
o.-a(aḥir ol-) 196b/14
o.-a(‘akṣi ol-) 185a/10
o.-a(alçaq ol-) 186a/17
o.-a(‘arş-ı felek ol-) 227b/16
o.-a(artuq ol-) 190b/21
o.-a(arturmuş ol-) 219a/06

o.-a(az ol-) 185b/10, 186a/18
o.-a(bāḳī ol-) 228b/08
o.-a(baş ol-) 174a/04
o.-a(bāṭıl ol-) 205b/10
o.-a(bende ol-) 178b/12
o.-a(bī-mişil ol-) 186a/08
o.-a(burūc ol-) 220b/01
o.-a(buyruğı ol-) 179a/02
o.-a(cavidān ol-) 155a/12,
155a/13
o.-a(cem‘ ol-) 155b/19, 156a/07,
163a/11, 204a/21
o.-a(çāker ol-) 147a/12, 220a/17,
220b/03
o.-a(delīl ol-) 178b/16
o.-a(devā‘ ol-) 155b/16
o.-a(dil-güşāde ol-) 163a/09
o.-a(düşmiş ol-) 206a/05
o.-a(düşvār ol-) 216a/13
o.-a(ebter ol-) 220a/18
o.-a(ehl-i şanem ol-) 210a/02
o.-a(emīn ol-) 222a/10, 222a/10
o.-a(felek ol-) 147a/14
o.-a(fermān-ber ol-) 164a/01,
180a/19, 188a/17, 220b/03
o.-a(fermān ol-) 196b/01,
219a/08, 219b/21, 220a/17
o.-a(giriftār ol-) 210b/16
o.-a(haḳan ol-) 220a/17
o.-a(hākim ol-) 201a/13
o.-a(halāş ol-) 155b/14
o.-a(halīfe ol-) 219b/13
o.-a(hāmile ol-) 156a/08
o.-a(harāb ol-) 186a/19
o.-a(hāşıl ol-) 192a/08
o.-a(hilkat ol-) 219b/10
o.-a(hōş-hüy ol-) 157a/10
o.-a(hōş ol-) 180b/20
o.-a(igen ol-) 208b/10
o.-a(ihtiyāc ol-) 210b/17
o.-a(‘izzet ol-) 220a/05

o.-a(kāyim ber-makām ol-) 163a/03, 177b/07, 177b/08
 o.-a(kāyim-makām ol-) 180a/19
 o.-a(kısa ol-) 162b/06
 o.-a(kızıl ol-) 154a/08
 o.-a(kör ol-) 219a/20
 o.-a(lāyık ol-) 174b/08
 o.-a(māhir ol-) 155a/05
 o.-a(maḥkūm ol-) 196a/18
 o.-a(maḥar ol-) 147a/15
 o.-a(maḥbūl ol-) 165b/12, 202a/03
 o.-a(ma‘lūm ol-) 179a/06
 o.-a(mār ol-) 220b/03
 o.-a(meded ol-) 157a/11
 o.-a(meşğūl ol-) 163a/02, 163a/14
 o.-a(mey ol-) 208b/10
 o.-a(muḥābil ol-) 190a/02
 o.-a(mūnis ol-) 185b/15
 o.-a(muṭṭali‘ ol-) 219b/07, 219b/08
 o.-a(mü‘min ol-) 177a/01
 o.-a(ne ol-) 149a/07, 152b/09, 188b/02, 188b/21, 210a/10, 220b/04, 222b/18
 o.-a(nice ol-) 224b/18
 o.-a(rām ol-) 180a/19
 o.-a(rāst ol-) 177a/15
 o.-a(rūzigār ol-) 228a/18
 o.-a(sa‘īd ol-) 147a/08
 o.-a(sākin ol-) 148a/17
 o.-a(seyrān ol-) 196b/02
 o.-a(sözi ol-) 211b/18
 o.-a(şu ol-) 155b/17
 o.-a(sultān ol-) 152a/07
 o.-a(şunulmuş ol-) 182a/17
 o.-a(Süleymān ol-) 219b/21
 o.-a(şāh ol-) 214a/19
 o.-a(tābi‘ ol-) 196a/18

o.-a(taş mı ol-) 150a/05
 o.-a(taḥrīr ol-) 201a/18
 o.-a(tamām ol-) 157a/14
 o.-a(tār ol-) 210b/16
 o.-a(tebdīl ol-) 209b/14
 o.-a(ten-dürüst ol-) 157a/10
 o.-a(tīz ol-) 154a/07
 o.-a(turāb ol-) 186b/01, 227a/21
 o.-a(‘ulvī ol-) 186a/09
 o.-a(vaḥt ol-) 179a/07
 o.-a(yād ol-) 193b/05
 o.-a(yār ol-) 216a/12, 216a/12
 o.-a(yıl ol-) 155a/16
 o.-a(yüklü ol-) 154a/18, 154a/18, 154b/16, 154b/18, 154b/18, 155b/19, 155b/20
 o.-a(zāhir ol-) 196b/10, 201a/17
 o.-a(zāyil ol-) 205b/09
 o.-a(zelīl ol-) 166b/13
 o.-a(zīrū pāy ol-) 210b/01
 o.-a(zīrū zeber ol-) 219a/19
 o.-a(ziyāde ol-) 154a/20, 181a/07
 o.-a+mı(şag ol-) 192b/01
 o.-acağı(ne ol-) 207b/16
 o.-acağın(la‘net ol-) 213b/11
 o.-acağın(ne ol-) 157b/10, 159b/21
 o.-acağum(yek-sān ol-) 227a/04
 o.-acaḥ(nesne ol-) 209b/11
 o.-acak(kāyim ber-makām ol-) 163a/05
 o.-acaḥ(sa‘īd ol-) 166b/03
 o.-acaḥ(şakī ol-) 166b/05
 o.-acaḥ olursa 205a/14
 o.-acaḥdur(kalacak ol-) 162b/08
 o.-acaḥdur(melik-i perrīyān) 181a/01
 o.-acaḥdur(kız ol-) 185a/10
 o.-acaḥdur(habīb-i Huzā) 196b/06

o.-acaḳdur(melik-i dünyā)
196b/06
o.-acaḳdur(‘āşık ol-) 209b/01
o.-acaḳdur(bī-ḳusūr ol-) 204a/06
o.-acaḳdur(ceng ü ḥarb ol-)
206b/05
o.-acaḳsın(giriftār ol-) 210b/21
o.-acaḳdur(hātimāni’n-nebiyyīn
ol-) 219b/16, 219b/17
o.-acaḳdur(naṣīb ol-) 197a/12
o.-adı(fermān ol-) 199b/10
o.-adı(süleymān ol-) 199b/10
o.-alar(sihir etmiş ol-) 156a/11
o.-alar(ḥavāş ol-) 181a/12
o.-alar(cem‘ ol-) 165a/16
o.-alar(ḥazır ol-) 167b/15,
167b/16, 167b/19
o.-alar(nāzır ol-) 168a/17
o.-aldan(pādişāh ol-) 197a/18
o.-aldan(fermān ol-) 218b/03,
218b/04
o.-aldan(la‘net ol-) 195b/17
o.-aldan(merkeb ol-) 218b/02
o.-aldan(Sām-ı süvār ol-)
218b/02
o.-aldan(seyvān ol-) 218b/04
o.-aldan(süvār ol-) 218b/02
o.-alum(ḥizmet ol-) 157b/11
o.-alum(‘āmil ol-) 200a/07
o.-alum(cem‘ ol-) 198a/05
o.-alum(ḥalāş ol-) 212a/17
o.-alum(ḳāyıl ol-) 200a/07
o.-am(‘āşık ol-) 209b/02
o.-am(bile ol-) 216a/08
o.-am(cimā‘ ol-) 179a/05
o.-am(emīn ol-) 167a/06
o.-am(ḥākim ol-) 214a/18
o.-am(la‘net ol-) 197a/07
o.-am(muḳābil ol-) 198a/20,
198b/07

o.-am(şāh-ı hümām ol-) 220b/14
o.-a+mı(miftāḥ ol-) 225a/20
o.-a+mı(şayd ol-) 180a/05
o.-an 148b/20, 154b/21,
155b/06, 158a/18, 158b/16, 164a/10,
168a/17, 181b/04, 184b/13, 196a/12,
197b/02, 198b/18, 203a/20, 221b/13
o.-an(anda ol-) 221b/18
o.-an(‘āşık ol-) 211b/19
o.-an(cāmid ol-) 175b/06
o.-a(cānibinde ol-) 147b/03
o.-an(cem‘ ol-) 171a/10
o.-an(dost ol-) 173b/05
o.-an(emr ol-) 198b/21, 199a/01
o.-an(ḡarre ol-) 161b/07,
170b/21, 224a/02
o.-an(gök yüzinde ol-) 221a/17
o.-an(ḥākim ol-) 221b/21
o.-an(ḥarīş ol-) 162b/20
o.-an(ḥāşıl ol-) 171a/10
o.-an(ḥazır ol-) 163b/15,
164a/09, 194b/02
o.-an(‘izzet ol-) 182a/17
o.-an(ḳısmet ol-) 207b/05
o.-an(la‘net ol-) 197a/05
o.-an(munşif ol-) 210a/12
o.-an(mübtelā ol-) 175b/05
o.-an(müfīd ol-) 154b/05
o.-an(müvekkel ol-) 220b/21,
221a/01
o.-an(naḳş ol-) 166a/07
o.-an(nāzır ol-) 167b/19
o.-an(şādık ol-) 202a/04
o.-an(süvār ol-) 205a/13
o.-an(şehvānī ol-) 162b/20
o.-an(zevādeden ol-) 208a/13
o.-an(zikir ol-) 154b/07
o.-an(zikr ol-) 168b/05, 198b/21
o.-ana(şāh ol-) 169b/11
o.-ana(maḥbūb ol-) 173b/04

- o.-aninuñ(‘āk ol-) 218b/16
o.-aninuñ(‘āsī ol-) 218b/16
o.-anlar(hāzır ol-) 188b/19
o.-anlar(mensūb ol-) 200a/14
o.-anlara(küfrān ol-) 171a/21
o.-anları(müvekkel ol-) 166b/08
o.-anuñuzı(‘aḳ ol-) 218b/11,
218b/12
o.-anuñuzı(‘āṣī ol-) 218b/11,
218b/12
o.-asın 188a/15, 197b/16
o.-asın(bī-zer ol-) 212a/02
o.-asın(bizār ol-) 212a/02
o.-asın(emīn ol-) 182b/01
o.-asın(fermān ol-) 158b/15
o.-asın(hem-nefes ol-) 193b/07
o.-asın(ṣeddād ol-) 227a/20
o.-avuz(cem‘ ol-) 179a/12
o.-avuz(fān ol-) 204b/07
o.-avuz(ġālib ol-) 219b/03,
219b/04
o.-avuz(ma‘mūr ol-) 164b/10
o.-aydı(olmazsa ol-) 178a/16
o.-aydı(ne ol-) 211a/20
o.-aydı(ṣeyṭān ol-) 167a/12
o.-aydı(ṭopṭolu ol-) 167a/13
o.-aydı(‘ubbād ol-) 194a/17
o.-aydum(epsem ol-) 211a/20
o.-aydı(ṭāḳat ol-) 228a/18
o.-ayım(hizmet ol-) 159a/06
o.-dı 147a/05, 152b/03, 158a/18,
158b/12, 160a/02, 162a/03, 162a/06,
182a/02, 186b/20, 188b/01, 195b/19,
195b/20, 227a/21
o.-dı(‘adet ol-) 228a/07
o.-dı(bād-ı şarşar ol-) 218b/08
o.-dı(bilesince ol-) 153b/03
o.-dı(cehennem ol-) 201a/07
o.-dı(cem‘ ol-) 204a/21
o.-dı(ceng ol-) 157b/18
o.-dı(def‘-i melāl ol-) 208b/11
o.-dı(delü ol-) 227a/11
o.-dı(epsem ol-) 211a/21
o.-dı(esner ol-) 188b/02
o.-dı(fermān-ber ol-) 219a/10
o.-dı(feth ol-) 159b/14
o.-dı(ġam-ġīn ol-) 186b/05
o.-dı(garḳ ol-) 209a/18, 224b/01
o.-dı(gelür ol-) 218b/05
o.-dı(görinmez ol-) 147b/15
o.-dı(hākim ol-) 219a/05
o.-dı(halāş ol-) 197b/06
o.-dı(hāmīle ol-) 180a/08
o.-dı(hāmūş ol-) 185a/20
o.-dı(handān ol-) 206a/06
o.-dı(haş ol-) 167a/18
o.-dı(hāşıl ol-) 201a/14
o.-dı(hāzır ol-) 167a/01, 190b/17
o.-dı(hizmet ider ol-) 218b/05
o.-dı(hōş-maḳal ol-) 210a/09
o.-dı(hurd ol-) 226a/17
o.-dı(hurd u hāşhāş ol-) 225a/18
o.-dı(hurrem ol-) 158b/10
o.-dı(ḳabūl ol-) 182a/12
o.-dı(kebūd ol-) 153a/01,
199b/06
o.-dı(kibriyā ol-) 146b/05
o.-dı(la‘net ol-) 167a/19, 167a/20
o.-dı(maḥv ol-) 224b/02
o.-dı(ma‘lūm ol-) 195a/19
o.-dı(mā-sivā ol-) 146b/10
o.-dı(meftūn ol-) 220b/12
o.-dı(mişāl ol-) 177a/09
o.-dı(musahḥar ol-) 222a/08
o.-dı(muṭī‘ ve fermān-ber ol-)
218b/09
o.-dı(müvekkel ol-) 222a/04
o.-dı(nāsib ol-) 174b/09
o.-dı(perīşān ol-) 177b/08
o.-dı(peydā ol-) 223b/11

o.-dı(rāḥat ol-) 209a/08
o.-dı(revān ol-) 193b/13
o.-dı(ṣabāḥ ol-) 170a/20,
175a/14
o.-dı(sākin ol-) 156b/20,
166b/12, 173b/12, 186b/03, 208a/10
o.-dı(sin ol-) 227a/18
o.-dı(süvār ol-) 212b/20
o.-dı(ṣād ol-) 181a/09, 181b/19,
184a/17, 198b/09, 203a/02, 206a/06,
214a/21, 224a/10
o.-dı(ṣādān ol-) 220b/09
o.-dı(ṣād u ḥurrem ol-) 158b/10
o.-dı(ṣāh ol-) 209a/07
o.-dı(tamām ol-) 162a/02,
193a/20, 210a/09, 221a/10
o.-dı(tārīḥ ol-) 162a/14
o.-dı(ṭapuñ ol-) 147a/06
o.-dı(tuṣ ol-) 169a/04
o.-dı(vāḳıf ol-) 150b/14,
193b/12, 221b/20
o.-dı(vāḳi' ol-) 205a/18
o.-dı(ẓarar ol-) 189a/19
o.-dı(zebūn ol-) 214b/05
o.-dılar(cem' ol-) 198a/07,
199b/03, 218a/10
o.-dılar(dil-periṣān ol-) 176b/17
o.-dılar(ehl-i īmān ol-) 176b/16,
176b/16
o.-dılar(eṭ'ām-ı ḥūt ol-) 208a/03
o.-dılar(fermān-ber ol-) 199b/04
o.-dılar(fermān ol-) 176b/17
o.-dılar(ġanī ol-) 203a/06
o.-dılar(ḥayrān ol-) 169a/13,
223b/16
o.-dılar(helāk ol-) 208a/01
o.-dılar(kādīd ol-) 193a/09
o.-dılar(maḥkūm ol-) 216b/19
o.-dılar(meṣġūl ol-) 149b/20
o.-dılar(müsülmān ol-) 176b/16
o.-dılar(Süleymān ol-) 220b/09

o.-dılar(ṣād ol-) 149b/18,
194a/07
o.-disa(ḳabūl ol-) 202a/20
o.-disa(muḳadder ol-) 204a/05
o.-disa(vāḳi' ol-) 205a/17
o.-duġı(ādemī-zād ol-) 168a/10
o.-duġı('akıl ol-) 152a/18
o.-duġı(ceng ol-) 158b/02
o.-duġı(ḳāyim ol-) 220a/06
o.-duġı(perverde ol-) 157a/17
o.-duġı(peyġāmbere-zāde ol-)
207a/15
o.-duġı(selim-ḳalb ol-) 220a/05
o.-duġı(süvār ol-) 152b/17
o.-duġı(zevāl ol-) 209b/13
o.-duġıçun(ḥikmet-āmīz ol-)
162a/15
o.-duġın(ḳanda ol-) 147b/03
o.-duġın(la'net ol-) 197a/20
o.-duġın(maḳbūl ol-) 202b/17
o.-duġın(ne dilce ol-) 171b/14,
172a/12, 175a/01
o.-duġın(oġlı ol-) 162b/09
o.-duġın(rāḥat ol-) 203b/14
o.-duġına(baġıruñ başlu ol-)
167a/14
o.-duġına(hācıl ol-) 148a/06
o.-duġına(maḳbūl ol-) 203a/03
o.-duġına(ṣaġ ol-) 178a/16
o.-duġına(ziyāde ol-) 163a/09
o.-duġından(dergāh ol-) 187b/06
o.-duġından(meṣhūr ol-)
151b/02
o.-duġum(perende ol-) 188a/10
o.-duġum(ġam-ġīn ol-) 153a/19
o.-duġum(la'net ol-) 197a/21
o.-duġum(müvekkel ol-)
167a/18
o.-duġumca(ḳādir ol-) 177a/09
o.-duġumuz('aṣī ol-) 157b/10

- o.-duḡ(muṭī' ol-) 166b/18
o.-duḡ(mübtelā ol-) 205a/15
o.-duḡ(mürtekib ol-) 205a/15
o.-duḡdan(ceng ol-) 163b/07
o.-duḡdan(cidāl ol-) 163b/07
o.-duḡdan(fāriḡ ol-) 202a/07
o.-duḡdan(kıtāl ol-) 163b/07
o.-duḡdan(muḡīm ol-) 219b/11
o.-duḡdan(ölüm ol-) 150b/06
o.-dum('āmil ol-) 201a/14
o.-dum(ardınca ol-) 197b/06
o.-dum('aynuma almaz ol-)
161b/11
o.-dum(baş şalmaz ol-) 161b/11
o.-dum(fāriḡ ol-) 151b/10
o.-dum(ḡarre ol-) 172a/18
o.-dum(gibi ol-) 211a/17
o.-dum(musallaṭ ol-) 163b/06
o.-dum ise(muṭṭali' ol-) 196a/15
o.-dum(şād ol-) 151a/19
o.-dum(tābi' ol-) 159a/05
o.-duñ('āşık ol-) 151a/05,
209a/15
o.-duñsa(mübtelā ol-) 170a/12
o.-duñuz(ḡalāş ol-) 148b/19
o.-ı+bile(ḡalāş ol-) 222a/05
o.-ıban(şāhib-kırān ol-) 186a/21
o.-ıcaḡaz(hıkmēt-āmīz ol-)
147a/11
o.-ıcaḡaz(nā-bedīd ol-) 152a/21
o.-ıcaḡ 158b/02, 175b/10,
181b/17, 182b/08, 186a/19, 213a/05
o.-ıcaḡ(ferah ol-) 150a/04
o.-ıcaḡ(ḡam-ḡīn ol-) 153b/16
o.-ıcaḡ(ihrāc ol-) 196b/21
o.-ıcaḡ(la'net ol-) 197a/09
o.-ıcaḡ(m'alūm ol-) 155a/03,
200a/06, 200a/07
o.-ıcaḡ(mu'ārız ol-) 190a/01
o.-ıcaḡ(muḡābil ol-) 190a/01
o.-ıcaḡ(naşīb ol-) 216a/07
o.-ıcaḡ(tamām ol-) 149b/20
o.-ımadum(rāḡat ol-) 197a/08,
197a/09
o.-ınan(beyān ol-) 224a/11
o.-ınca(cesed ol-) 210a/12
o.-ıncaya(la'net ol-) 167b/10,
167b/11
o.-ısar(arşlan ol-) 199b/11
o.-ısar('arş-ı eflāk ol-) 219b/17
o.-ısar(az az ol-) 185b/11
o.-ısar(bebr ol-) 199b/11
o.-ısar(çāk ol-) 196b/16
o.-ısar(çāker ol-) 186a/16
o.-ısar(farḡ-ı eflāk ol-) 196b/15
o.-ısar(fermān ol-) 186a/16
o.-ısar(ḡaderlenmiş ol-) 204a/14
o.-ısar(na't-ı levlāk ol-) 196b/15
o.-ısar(ne ol-) 205b/03
o.-ısar(nesne ol-) 209b/11
o.-ısar(pādişāh ol-) 186a/15
o.-ısar(server ol-) 186a/16
o.-ısar(sultān ol-) 186a/15
o.-ısar(Süleymān ol-) 199b/10
o.-ısar(şād ol-) 205a/08
o.-ısar(şāh-ı şeh-bāz ol-)
199b/12
o.-ısardur(hōş-nihād ol-)
173a/04
o.-ısardur(ne ol-) 148b/04
o.-ısardur(tahḡīḡ ol-) 152a/11
o.-ma(aḡmaḡ ol-) 147a/10
o.-ma(büm-veş ol-) 210b/02
o.-ma(dil-periştān ol-) 193b/07
o.-ma(ḡāfil ol-) 161b/17,
210b/04, 214b/19
o.-ma(giriftār ol-) 186a/11
o.-ma(maḡrūr ol-) 167a/19,
172b/09
o.-ma(melül ol-) 170a/16

- o.-madı(biñde birisi ol-) 149a/15
o.-madı(çäre ol-) 223a/12,
223a/13
o.-madı(dil-pedîr ol-) 212a/03
o.-madı(hacîl ol-) 202b/05
o.-madı(me'mûr ol-) 165a/11
o.-madı(oğlı ol-) 153b/02,
153b/03, 153b/09, 153b/13
o.-madı(peşîmân ol-) 211a/20
o.-madı(süvâr ol-) 204a/17
o.-madı(zehre ol-) 197a/11
o.-madıgına(oğlı ol-) 153b/16
o.-madın(ma'lûm ol-) 182a/14
o.-madın(muṭṭali' ol-) 200b/14
o.-madın(ziyâde ol-) 148a/18
o.-maduğıçun(oğlı ol-) 153b/01
o.-maduğına(ḥamli ol-) 182a/08
o.-maduğına(kimsesi ol-)
177b/11
o.-maduğına(oğlı ol-)153b/14,
153b/18, 153b/21, 154a/01, 155a/02,
177b/08, 177b/19
o.-maduğından(oğlı ol-) 155b/10
o.-maduğınuñ(oğlı ol-) 153b/18
o.-madum(emîn ol-) 163b/05,
203b/15
o.-madum(haste ol-) 227a/04
o.-madum(râḥat ol-) 219a/02
o.-mağa(yüklü ol-) 154b/10
o.-mağa(ḥalâş ol-) 148b/16,
148b/17, 148b/18
o.-mağa(ıışsı ol-) 154b/04
o.-mağa(ṭar ol-) 154b/03
o.-mağıçun(ferah ol-) 227a/07
o.-mağıçun(fermân ol-) 207a/06
o.-mağıçun(zâhir ol-) 184b/06
o.-mağın(eyyâm-ı faşl-ı nevrûz)
163a/08
o.-mağ(yâr ol-) 173b/05
o.-mağ(cem' ol-) 178b/09,
178b/18
o.-mağ(dil-efgende ol-) 206a/08
o.-mağ(ğarre ol-) 227b/03
o.-mağdan(âşık ol-) 151a/14
o.-mağdan(aşüfte ol-) 151a/14
o.-mağlıgum(yakın ol-) 167a/06
o.-mamağa(ğarre ol-) 220a/12
o.-mamağa(oğlan ol-) 154b/01
o.-mamış(naşıb ol-) 174b/09
o.-mamışdı(musahḥar ol-)
222a/08
o.-mamışdur(muṭī' ü münḳād ol-
) 215a/14, 215a/15
o.-masa(ḍarb-ı dağal ol-)
146b/03
o.-masa(ḥamr ol-) 208b/11
o.-masa(İblīs ol-) 194a/14
o.-masa(ifrāk ol-) 208b/11
o.-masa(kimse ol-) 201b/17
o.-masa(nefs-i kāfir ol-) 177a/02
o.-masa(toz ol-) 227b/02
o.-masaydı(şeyṭân-ı la'în ol-)
194a/19
o.-ması(ṭavîl ol-) 184b/11
o.-masın(cimâ' ol-) 179a/08
o.-masına(rām ol-) 202a/18
o.-masun('ayb ol-) 175a/17
o.-masun(çāk ol-) 195a/03
o.-masun(naşıp ol-) 197a/13
o.-maya('ahdi bütûn ol-) 170a/12
o.-maya(be-şer ol-) 227b/15
o.-maya(emîn ol-) 167a/09
o.-maya(evlād ol-) 153a/20
o.-maya(gül-âb ol-) 193b/11
o.-maya(hem-tâ ol-) 177a/20
o.-maya('illeti ol-) 156a/16
o.-maya(lâyık ol-) 187a/15
o.-maya(mabûd ol-) 175b/06
o.-maya(nesne ol-) 176b/06
o.-maya(rām ol-) 186a/18
o.-maya(peygâmbir ol-) 197a/11

o.-maya(oğlı ol-) 156a/16
o.-maya(şābit-kaḍem ol)
177a/13
o.-maya(tūrāb ol-) 193b/11
o.-maya(yüklü ol-) 155b/03,
o.-mayacağumuz(hālāş olma-)
149a/16
o.-mayadı(lūtī ol-) 194b/01
o.-mayalar(mübtelā ol-) 215b/07
o.-mayam(hālī ol-) 163a/08
o.-mayam(siyāh-pūş ol-)
167a/14
o.-mayana(destigīr ol-) 206b/21
o.-mayayıldı(hālī ol-) 194a/15
o.-mayayım(şerik ol-) 208a/10
o.-mayınca(emr ol-) 165b/15
o.-mayup(muṭī ol-) 163a/11
o.-mayup(vāḳıf ol-) 197a/04
o.-maz 153b/09, 155a/12,
155a/15, 155b/03, 155b/06, 162b/18,
165a/11, 185a/07, 195b/20, 206a/09
o.-maz(‘aql ol-) 178b/21
o.-maz(cem‘ ol-) 167b/08
o.-maz(destigīr ol-) 206b/21
o.-maz(emīn ol-) 168b/11
o.-maz(ğarre ol-) 227b/01
o.-maz(hākim ol-) 199b/11
o.-maz(hālāş ol-) 149a/01,
212a/16, 212a/17
o.-maz(hayā ol-) 162b/21
o.-maz(lezīz ol-) 155b/02
o.-maz(musahḥar ol-) 219a/11
o.-maz(mütevellīdol-) 155a/19
o.-maz(naşīb ol-) 196b/05
o.-maz(pāk ol-) 155b/01
o.-maz(pōst ol-) 205b/08
o.-maz(red ol-) 205a/21
o.-maz(ser-firaz ol-) 207a/10
o.-maz(tamām ol-) 157a/12
o.-maz(ṭavīl ol-) 184b/13
o.-maz(zebūn ol-) 165a/08

o.-mazam(hālī ol-) 201b/18
o.-mazdan(la‘net ol-) 167b/09
o.-mazdı(ḳarīn ol-) 194a/21
o.-mazdı(la‘net ol-) 213b/10
o.-mazsa(çāre ol-) 223b/17
o.-mazsa(ṭavīl ol-) 178a/16
o.-mazsın(edeb ol-) 178b/11
o.-mış(bād ol-) 214a/07
o.-mış(cem‘ ol-) 205b/20
o.-mış(çāker ol-) 214a/09
o.-mış(fermān-ber ol-) 198b/15
o.-mış(fermān ol-) 214a/03
o.-mış(harāb ol-) 171b/07,
172a/02
o.-mış(ḳabūl ol-) 202b/03
o.-mış(müstağraḳ ol-) 169a/21,
169b/01
o.-mış(revān ol-) 171b/03
o.-mış(süvār ol-) 190a/04
o.-mış(terkīp ol-) 195a/06
o.-mış(tūrāb ol-) 172a/03
o.-mış(vīrān ol-) 171b/06
o.-mış(zāhir ol-) 163b/16,
182b/12, 182b/16
o.-mış+ıdı(yedi gün ol-) 203b/02
o.-mış+ıdum(ğarre ol-) 197a/07
o.-mışam(rū-siyeh ol-) 146b/14
o.-mışamdur(dīde-i pūr-ḥūn ol-)
167a/21
o.-mışdur(fermān-ber ol-)
197a/17
o.-mışdur(gül-gūn ol-) 186b/20
o.-mışdur(hılḳat ol-) 166b/04
o.-mışdur(hūn ol-) 197b/03
o.-mışdur(merkeb ol-) 214b/17
o.-mışdur(meşğūl ol-) 163b/03
o.-mışdur(meşḥūr ol-) 151b/01
o.-mışdur(musahḥar ol-)
163b/20, 198b/16
o.-mışdur(üftāde ol-) 197a/19
o.-mışıdı(hāyin ol-) 204b/15

o.-mışıdı(müvekkel ol-) 181a/20
 o.-mışıdı(vaki ol-) 179b/03
 o.-mışıdı(zıkr ol-) 204b/17
 o.-mışıken(han ol-) 161b/13
 o.-mışlar(fāriğ ol-) 156b/16
 o.-mışlar(musahhar ol-) 214a/06
 o.-mışlar(süvār ol-) 187b/13,
 217b/15
 o.-mışlardı(çeşm-i gūş ol-)
 181a/21, 181b/01
 o.-mışlardur(giriftār ol-)
 210b/21
 o.-mışlardur(mahkūm ol-)
 214b/13
 o.-sa 153b/20, 153b/20, 155a/14,
 178a/05, 184b/19
 o.-sa(‘aql ol-) 207b/01
 o.-sa(eyle ol-) 206a/09, 206a/15
 o.-sa(fermān ol-gerek) 182a/18
 o.-sa(ğark ol- gerek) 149a/12
 o.-sa(halāş ol- gerek) 149a/12
 o.-sa(izhār ol- gerek) 200b/20
 o.-sa(kādir ol-) 207a/02
 o.-sa(kandan ol-) 219a/15
 o.-sa(kirpi-veş ol-) 219a/16
 o.-sa(marīz ol-) 156b/18
 o.-sa(mübtelā ol-) 156b/13,
 156b/13
 o.-sa(nāzil ol-) 204a/14
 o.-sa(süleymān ol-) 220b/04
 o.-sa(süleymān ol- gerek)
 220a/09
 o.-sa(süleymān-ı zamān ol-
 gerek) 196a/20
 o.-sa(sürh-ı bād ol-) 219a/14
 o.-sa(туş ol-) 151a/08
 o.-sa(yıl ol-) 155b/12
 o.-sa(yoldaş ol-) 207b/12
 o.-sa(ziyād ol-) 219a/14
 o.-sam(zinde ol-) 202a/16
 o.-saña(hizmet ol-) 149b/10

o.-savuz(helāk ol- gerek)
 148a/11
 o.-savuz(rāhat ol-) 188b/02
 o.-sun(anuñ ol-) 160b/07
 o.-sun(habs ol-) 166b/03
 o.-sun(müjde ol-) 183b/15,
 194a/06
 o.-sun(nişān ol-) 161a/05
 o.-sun(şag ol-) 207b/21
 o.-sun(sebeb ol-) 157a/03
 o.-sun(senüñ ol-) 169a/05
 o.-sun(tevbe ol-) 202b/15
 o.-sunlar(bende ol-) 169a/07
 o.-sunlar(cem‘ ol-) 216a/05
 o.-sunlar(şāhid ol-) 206b/11
 o.-uban(cem‘ ol-) 199b/05
 o.-uban(mahkūm ol-) 176b/17
 o.-uban(tābī‘ ol-) 183b/05
 o.-uncaya(fānī ol-) 150a/08
 o.-uñ(ardınca ol-) 221b/16,
 221b/17
 o.-uñ(sākin ol-) 212b/01
 o.-uñ(yaraş ol-) 221a/11
 o.-up(‘āciz ol-) 152b/19, 165a/01
 o.-up(āhen-pūş ol-) 157b/17
 o.-up(āhir ol-) 159a/09, 159a/10
 o.-up(‘āmil ol-) 208a/19
 o.-up(‘āşī ol-) 173b/03
 o.-up(bī-mecāl ol-) 192a/05
 o.-up(bī-zār ol-) 189a/18
 o.-up(bölük ol-) 221a/17
 o.-up(cem‘ ol-) 148a/17,
 161a/02, 168b/09, 169a/10, 169a/11,
 170a/20, 170a/21, 171a/17, 194a/04,
 211b/21, 214a/12, 216b/02, 216b/03
 o.-up(çav ol-) 211a/05
 o.-up(çeşm-i nemgīn ol-)
 177b/19
 o.-up(dil-perişān ol-) 203a/21,
 205a/09

o.-up(dil-teng ol-) 197b/12
 o.-up(emīn ol-) 164a/04
 o.-up(fāriğ ol-) 153a/07,
 182b/09
 o.-up(ferah ol-) 189b/09,
 206a/10, 206b/16, 220b/15
 o.-up(fermān-ber ol-) 183b/13
 o.-up(ğalīzz ol-) 185a/09
 o.-up(ğam-gīn ol-) 185a/15
 o.-up(ğam-gīn dil ol-) 186a/02
 o.-up(ğark ol-) 170a/14
 o.-up(ğarre ol-) 227a/05
 o.-up(germ ol-) 179a/13
 o.-up(germ ol- dururken)
 178b/08
 o.-up(gölge ol-) 214b/16
 o.-up(hākīm ol-) 215a/13
 o.-up(harāb ol-) 171b/05
 o.-up(hāsıl ol-) 163a/02
 o.-up(hāzır baş ol-) 190b/18,
 221b/09
 o.-up(hāzır ol-) 183b/01,
 188b/18, 221b/16, 222a/01
 o.-up(hāzır vakt ol-) 191b/12
 o.-up(helāk ol-) 151a/16,
 187a/11
 o.-up(hūn ol-) 196b/04
 o.-up(hurd ol-) 192a/16
 o.-up(irkek ol-) 182a/17
 o.-up(kadr u berat ol-) 228b/07
 o.-up(kalb kalb ol-) 150b/01
 o.-up(karaltı ol-) 150a/09
 o.-up(mağrūr ol-) 176b/11,
 220a/08, 220a/09
 o.-up(mahrem ol-) 185b/14
 o.-up(mahzūz ol-) 162b/04
 o.-up(makbūl ol-) 201b/06
 o.-up(ma'lūm ol-) 179b/12
 o.-up(meftūn ol-) 164a/16,
 164a/17
 o.-up(merdūd ol-) 167b/11

o.-up(merkeb-i bād ol-) 215a/13
 o.-up(mu'arız ol-) 191a/07
 o.-up(muḳābil ol-) 160a/09,
 190a/19, 191a/07, 191b/20
 o.-up(muḳārin ol-) 191a/07,
 191b/20
 o.-up(muḳīm ol-) 209a/20
 o.-up(murād ol-) 179a/03
 o.-up(mu'terif ol-) 201a/17,
 202a/20
 o.-up(muṭī' ol-) 158b/14,
 180b/04, 181a/13, 212b/16
 o.-up(muṭṭali' ol-) 151a/02,
 153a/11, 181b/19, 200b/07, 219b/08
 o.-up(muṭṭali' ol- durur) 225b/21
 o.-up(münfa'il ol-) 200b/06
 o.-up(mütellim ol-) 177b/19
 o.-up(nā-çār ol-) 189a/14,
 189a/15
 o.-up(nāzil ol-) 205a/02
 o.-up(nāzır ol-) 200b/14
 o.-up(nemgīn ol-) 182a/09
 o.-up(nerm ol-) 199a/15
 o.-up(pāsubān ol-) 182a/16
 o.-up(rāğıb ol-) 220b/12
 o.-up(rāḫat ol-) 188b/15,
 197b/18
 o.-up(rāzī ol-) 147b/18, 159a/11,
 159a/12
 o.-up(revān ol-) 171b/03,
 188b/11
 o.-up(şabāḥ ol-) 160a/5
 o.-up(şaf şaf ol-) 169a/02,
 169a/03
 o.-up(şaht ol-) 208a/19
 o.-up(sebük-bār ol-) 223a/16,
 224a/13
 o.-up(siyāh-pūş ol-) 167a/13,
 167a/20

o.-up(süvār ol-) 152b/13,
 161a/18, 161b/01, 176a/02, 180a/21,
 186b/16, 189b/15, 190b/02, 197b/04,
 197b/05, 204a/19, 205a/05, 205b/13,
 208b/18, 212a/14, 212b/03, 212b/17,
 213a/01, 217b/01, 217b/10, 222a/16
 o.-up(şād ol-) 166b/14, 180a/16,
 180a/20, 181b/14, 195b/03, 201b/06,
 203a/03, 203a/04, 224b/02, 224b/03,
 226b/03
 o.-up(şāh ol-) 152a/06
 o.-up(tebdīl ol-) 210b/17
 o.-up(üzerinde ol-) 213b/09
 o.-up(vākıf ol-) 185a/20
 o.-up(vālih ol-) 226a/02
 o.-up(yağın ol-) 213b/09
 o.-up(yüklü ol-) 155b/14,
 156a/03
 o.-up(zāhir ol-) 195a/14
 o.-up(zīnet ol-) 211b/13
 o.-updur(halk ol-) 203b/04
 o.-ur 146b/06, 150a/06, 150a/10,
 152b/03, 155a/18, 156b/18, 157a/11,
 158a/15, 161b/16, 165b/05, 165b/07,
 166a/08, 167a/11, 172b/09, 175b/05,
 177a/02, 177a/03, 177a/15, 178a/04,
 179a/03, 180a/21, 184b/05, 184b/11,
 193a/13, 194b/18, 211b/08, 218a/05
 o.-ur(ağrıgan ol-) 156b/03
 o.-ur(ağrıklı ol-) 155a/17,
 155a/19
 o.-ur(‘āşık ol-) 211b/12
 o.-ur(āşikār+ol-) 186b/02
 o.-ur(az ol-) 156b/12, 156b/14,
 156b/18
 o.-ur(bedr ol-) 204a/12
 o.-ur(bekār ol-) 168b/08
 o.-ur(beste ol-) 197b/02
 o.-ur(bir ol-) 220b/18
 o.-ur(bitişük ol-) 184b/04

o.-ur(cem‘ ol-) 156b/15,
 178b/14, 178b/15, 211b/11, 211b/13
 o.-ur(cuza ol-) 205a/07
 o.-ur(çāk ol-) 195b/11, 195b/12
 o.-ur(çoğ ol-) 154a/19
 o.-ur(çok ol-) 184b/19
 o.-ur(def‘-i gam ol-) 146b/03
 o.-ur(dil-firīb ol-) 146b/02
 o.-ur(dil-rübā ol-) 146b/03
 o.-ur(dimek ol-) 226b/17
 o.-ur(dost ol-) 173b/05
 o.-ur(düşmen ol-) 173a/16
 o.-ur(fānī ol-) 210a/04
 o.-ur(faşl-ı bahār ol-) 211b/10
 o.-ur(fersah ol-) 184b/09,
 184b/10
 o.-ur(gālib ol-) 154a/02,
 154a/03, 154a/03, 154a/04, 154a/04,
 154a/05
 o.-ur(gerek ol-) 157b/09
 o.-ur(görinmez ol-) 195a/15
 o.-ur(ğulüvv ol-) 158b/21
 o.-ur(hal ol-) 202a/10
 o.-ur(haşıl ol-) 189a/01
 o.-ur(hayrān ol-) 224a/08
 o.-ur(hāzır ol-) 165b/04, 165b/05
 o.-ur(helāk ol-) 158b/06,
 185a/01, 211b/03
 o.-ur(hīç ol-) 196a/17
 o.-ur(hīle ol-) 166a/09
 o.-ur(hör ol-) 178b/12
 o.-ur(‘iber ol-) 162a/15
 o.-ur(kāfir ol-) 202a/04
 o.-ur(ķala-i cemşīd ol-) 209b/21
 o.-ur(ķaşīr ol-) 184b/11
 o.-ur(ķısa ol-) 154a/06
 o.-ur(kizb ol-) 201b/03
 o.-ur(ķuru ol-) 154a/16
 o.-ur(lāyık ol-) 180b/14
 o.-ur(mahv ol-) 215a/18

o.-ur(ma'lūm ol-) 179a/15,
184a/19, 208a/07, 208a/08
o.-ur(meftūn ol-) 211b/16
o.-ur(mekr ol-) 166a/09
o.-ur(mel'ūn ol-) 168b/08
o.-ur(me'mūr ol-) 219a/13
o.-ur(menkūş ol-) 184b/04,
184b/05
o.-ur(muḵābil ol-) 198b/08
o.-ur(mūr ol-) 219a/13
o.-ur(müflis ol-) 146b/04
o.-ur(mümtāz ol-) 184b/03
o.-ur(münkad ol-) 216b/20
o.-ur(naşīb ol-) 149a/15
o.-ur(nev' ol-) 184b/09
o.-ur(ölüm ol-) 227b/03
o.-ur(pāk ol-) 185a/01
o.-ur(perverde ol-) 157a/07,
157a/07
o.-ur(peydā ol-) 195a/12
o.-ur(rahmet ol-) 199b/12
o.-ur(refīḵ ol-) 203b/13,
203b/14
o.-ur(reh-nümā ol-) 146b/11
o.-ur(rūḥ-perver ol-) 146b/02
o.-ur(sultān ol-) 199b/13
o.-ur(süst ol-) 155b/02
o.-ur(şāh ol-) 199b/11
o.-ur(telbīs ol-) 166a/09
o.-ur(uzun ol-) 154a/05
o.-ur(vāḵi' ol-) 154a/03
o.-ur(vaḵt ol-) 184b/09
o.-ur(yetişmiş ol-) 184b/04
o.-ur(yüklü ol-) 154b/15,
156b/09
o.-ur(żabṭ ol-) 174b/17
o.-ur(żāhir ol-) 184b/02, 199a/17
o.-ur(zār ol-) 178b/12
o.-ur(żāyi' ol-) 155a/20
o.-ur+ıdı(be-şer ol-) 208a/03

o.-uram(Sarāy H'ōca ol-)
179b/21
o.-uram(süleymān ol-) 220b/13
o.-urđı(halk ol-) 194a/19
o.-urđı(haşıl ol-) 171a/03
o.-urđı(münfa'il ol-) 162b/12
o.-urđı(on iki ol-) 224b/13
o.-urđı(sultān ol-) 180a/04
o.-urđı(tamām ol-) 198b/03
o.-urdum(gökde ol-) 195b/16
o.-urdum(perhīz-kār ol-)
207b/01
o.-urdum(yirde ol-) 196a/11
o.-urısa(hem-nefes ol-) 193a/13
o.-urlarsa(uçmayacak ol-)
212b/03
o.-urmı(lāyık ol-) 176b/05
o.-ursa 154a/02, 162b/08,
168a/04, 168a/12, 173a/20, 195a/13,
203b/11, 220b/01
o.-ursa('arz ol-) 210a/20
o.-ursa(cem' ol-) 165b/12
o.-ursa(ceng ol-) 158b/06
o.-ursa(ġālib ol-) 154a/07
o.-ursa(halāş ol-) 168b/06,
204a/21
o.-ursa(hālī ol-) 179a/01
o.-ursa(havāle ol-) 175b/04
o.-ursa(himmet ol-) 193b/01
o.-ursa(ḵadīd ol-) 193a/08,
193a/09
o.-ursa(olacak ol-) 205a/14
o.-ursa(vāḵi' ol-) 200b/01
o.-ursam(rūh ol-) 227b/09
o.-ursañ(tutacak ol-) 226a/10
o.-ursın(hōr-ı halk ol-) 147a/10
o.-ursın(mübtelā ol-) 209b/04
o.-uruz(helāk ol-) 212a/15
ola Belki, olabilir ki, ihtimal.
ola+ki 150a/13, 161a/16,
203b/10

o.+kim 170b/09
olanca Var olanın, elde bulunanın hepsi, bütün.
 o.+laruñ 150a/18
olın- 1. Olmak. Krş. **olun-**
 o.-ca (şubh olun-) 181b/20
 2. Meydana getirilmek, yaratılmak.
 o.-up+durur(zikir olun-) 216a/16
 o.-ur(halâş olun-) 191b/12
oluğ Bir şeyin akmasına yarayan üst tarafı açık boru.
 o.+ı 195b/08
 o.+ına 183a/17
olun- Meydana getirilmek, yaratılmak.
 Krş. **olın-**
 o.-dı(istimā' olun-) 194b/15, 198b/13
 o.-dı(müstevlī olun-) 166a/19
 o.-dı(şerh olun-) 156b/19
 o.-dı(zikir olun-) 177b/15, 177b/16
omuz Omuz.
 o.+a 217b/01
 o.+ı 224a/14
 o.+ına 217a/11
 o.+ından 191a/18
 o.+larına 180b/07, 181a/14, 181b/05, 182a/05, 212b/01
on On.
 o. 154a/20, 160a/14, 160a/17, 186b/13
on altı On altı.
 o. 160a/15, 172a/04
on biñ On bin.
 o. 203a/04, 203a/04
on birinci On birinci.
 o. 221b/17
on dört kez yüz biñ Bir milyon dört yüz bin.
 o. 158a/07
on dört biñ On dört bin.

o. 163b/16, 164a/18, 182b/20, 206b/12
on iki On iki.
 o. 147a/13, 151b/16, 152a/14, 172a/08, 183a/03, 184b/09, 187a/06, 199a/08, 199b/03, 199b/18, 224b/04, 224b/12, 224b/13, 225b/04
on iki biñ On iki bin.
 o. 163b/15, 164a/11, 164a/14, 182b/11, 182b/16, 184b/10, 206b/11
on ikinci On ikinci.
 o. 221b/19
on ikiye On ikiye.
 o. 183a/03
on sekiz biñ On sekiz bin.
 o. 183a/05, 213a/16, 213a/17, 219a/06
on üç On üç.
 o. 158a/01
 o.+indeyiken 218b/08
on yedi On yedi.
 o. 163a/04
onuncu Onuncu.
 o. 157a/21, 221b/15
op- Somurup yutmak.
 o.-sa 228b/01
ordu Ordu, asker topluluğu.
 o.+ların 169b/21
 o.+sından 152b/12
ornad- Tesis etmek, yerine koymak, orun vermek. Krş. **ornat-**
 o.-mışlar 222b/12
ornat- Tesis etmek, yerine koymak, orun vermek. Krş. **ornad-**
 o.-mışlar 173b/17
orta Ara, beyn.
 o. 192b/03, 200b/21, 201a/05
 o.+da 165b/04
 o.+sın 222b/10
 o.+sına 224a/04, 224a/20, 225a/08

o.+sında 172a/07, 173a/08,
173b/16, 222a/21, 223a/03

o.+ya 183a/06, 208a/14

‘Osmān Ar. 1. Hz. Muhammed’in

damadı, üçüncü halife.

o.+ıla 146b/12

2. Dördüncü Osmanlı hükümdarı.

o.+uñ(āl-i faḥr-i ‘Osmān)

228a/16

‘Osmān Han Hakan Bāyezīd Dördüncü

Osmanlı hükümdarı.

o.+(al-i ‘Osmān Han Hakan

Bāyezīd) 146b/14

ot Ot.

o. 150a/03, 171a/18

o.+a 189b/05

o.+lar 189a/07

o.+lara 154b/10

o.+ları 154b/07

o.+laruñ 154b/05

otla- Otlamak.

o.-mağıla 151a/17

o.-mışa 171a/18

o.-r 174a/10

o.-ruz 150a/03

otlak Mera, çayır.

o.+a 188b/13

otlu Otu bol olan yer.

o. 188a/21

otur- 1. Vücudun belden yukarısı dik
duracak biçimde ağırlığı kaba etlere
vererek bir yere yerleşmek, oturmak.

o. 150b/13

o.-a 181a/06, 219a/07

o.-alar 180b/07

o.-am 181a/02

o.-an 159a/20, 178b/11, 214b/21

o.-asın 180b/03

o.-dı 150b/13, 150b/19, 155a/10,

160b/20, 161a/21, 166a/16, 168b/19,

169a/06, 174b/12, 175a/15, 178a/20,

181a/09, 182a/03, 183a/11, 183a/13,
183b/10, 201b/07, 203a/01, 207a/18,
208a/13, 213b/18, 218a/12, 218a/13,
218a/18

o.-dılar 157b/13, 169b/21,
176a/19, 182b/17, 183a/01, 183a/04,
201a/01, 201a/05, 208a/12, 218a/11,
218a/14, 218a/16

o.-duğı 158a/09

o.-duklarına 182a/07

o.-mağ+gerek 154a/16

o.-mış 176a/13, 195a/11

o.-mışdur 182a/16

o.-mışdı 162b/13

o.-mışlar 152b/11, 195a/06

o.-sun 174b/19

o.-up 170b/03, 174a/16,
202b/07, 213a/21, 221a/03

o.-ur 159a/18, 159a/18, 159a/20,
160b/17, 168b/21, 173b/19, 189b/04,
195a/08, 226b/10

o.-urken 153a/07, 160a/15,
172b/01, 177b/07, 179b/07, 204b/09

o.-urlar 187b/14

2. Bir mevkiye geçmek, orada yer
almak.

o.-a 219a/07

o.-an 159a/20, 178b/11, 208b/15

o.-asın 164a/04

3. İkamet etmek, bir yerde sürekli
olarak kalmak.

o.-andur 176a/14

o.-duğı 214b/16

otuz Otuz.

o. 150a/19, 172b/15, 173a/01,
173a/01, 173a/02, 173a/09

otuz altı Otuz altı.

o. 187a/05, 187b/13

otuz altı biñ altı yüz Otuz altı bin altı
yüz.

o. 217a/12, 217a/13

otuz kez yüz biñ Üç milyon.

o. 199a/12, 199a/18
oyın Oyun. Krş. **oyun**
o.+da 227a/02
oyluk Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı.
o.+lar 202b/19
oyna- 1. Hareket etmek, kımıldamak.
o.-dı 152b/08
o.-mağa 211a/11
o.-yavuz 158b/18
o.-yup 170a/09
2. Eşya için bulunduğu yerden ayrılmadan oynar, hareket eder duruma gelmek, sabitliğini kaybetmek.
o.-dı 223a/18, 223b/04
o.-r 223a/11
o.-yıcak 223a/11
oyuk İnsan ya da hayvan şeklini andırır korkuluk.
o. 175b/03
oyun Oyun. Krş. **oyın**
o.+ı 165a/02

Ö, ö

öç İntikam.
ö.+in+al- 152b/04
öd Öd, safra.
ö.+in 156a/17, 156a/17, 156a/17, 156b/03, 156b/04
ö.+inden 154b/14, 154b/14, 154b/14, 154b/16
ög- Övmek.
ö.-e 166a/01
öğret- Alıştırmak, yetenek sahibi etmek.
ö.-ür 228b/06
öğren- Bilgi edinmek.
ö.-üp 167b/06
öğüt Öğüt.
ö.+üm 207b/14
öğün- Övünmek.

ö.-üp 177a/10
ökçe Ökçe.
ö.+ler 202b/20
ö.+si 195b/09
ö.+sin 191a/05
öküz Öküz.
ö. 173b/21, 199a/14
ö.+den 168a/07
ö.+e 217b/02
öl- Ölmek.
ö.-düğün 191a/21, 192a/17, 192b/10
ö.-ecek 153a/13
ö.-em 150b/07
ö.-em+gerekse 190a/09
ö.-eydi 178a/16
ö.-ince 149a/19, 159a/06
ö.-iser 150a/11, 186a/12
ö.-iserüz 203b/12
ö.-medin 151b/10, 189b/10, 210b/04
ö.-mek 148b/18
ö.-mese 227b/02
ö.-mesem 202a/16
ö.-meyeyim 172b/03
ö.-mez 150b/07, 165a/10, 205a/21, 210b/05
ö.-üben 214a/18
ö.-üp 166a/05, 175a/08
ö.-ür 151b/08, 160b/04
öldür- Öldürmek, hayatına son vermek.
ö. 197b/10
ö.-ince 203b/05
ö.-iser 193a/10
ö.-medi 197b/10
ö.-mege 207a/02
ö.-mez 207a/02
ö.-üp 153b/05
ö.-üpdür 152a/08
ö.-ür 185b/15, 197b/11
ölü Ölü.
ö.+leri 212b/14

ölüm Ölüm, vefat, mevt.

ö. 172a/19, 173a/20, 227b/03

ö.+den 150b/07, 170a/08,

177a/18, 182b/18

ö.+dür 149b/09, 150b/08

ö.+e 174b/05

ö.+ol- 150b/06, 227b/03

ö.+üm 227a/20

‘Ömer Ar. İkinci halife Hz. Ömer.

ö. 146b/12

‘ömr Ar. Ömür, yaşama, yaşayış, hayat.

Krş. **‘ömür**

‘ö. 149b/09, 203b/18, 208b/11

‘ö.+e 227a/05

‘ö.+i 149b/09, 156b/13, 156b/18,

161b/18, 161b/19, 178a/16, 185b/10,

185b/11, 186a/12, 218b/08

‘ö.+i cān 149a/06

‘ö.+i devlet 170b/20, 175a/04

‘ö.+i Süleymanī 163a/04

‘ö.+in 176a/13

‘ö.+ince 202a/11

‘ö.+ine 161b/06, 224a/02

‘ö.+ini 182a/11

‘ö.+iñüz(müddet-i ‘ömr) 148b/19

‘ö.+üm 205a/02, 205a/03,

205a/04

‘ö.+ümün 171a/01

‘ö.+ümüzi 148a/21

‘ö.+ün 189a/17, 227a/21

‘ömür Ar. ‘ömr Ömür, yaşama, yaşayış,

hayat. Krş. **‘ömr**

ö. 161b/10, 172a/20, 177a/17,

202a/11, 227b/04

ö.+de 202a/13

ö.+den 206b/17, 228a/14

ö.+sür- 148b/20, 161b/10,

171a/01, 172a/16, 202a/13, 202a/15,
227a/02

ö.+üm(cemī‘-i ‘ömür) 202a/16

ön Karşı, huzur, kat, nezd. Krş. **ön**

ö.+inden 199b/07

ön 1. Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka
karşısı. Krş. **ön**

ö. 223b/06

ö.+e 170b/13

ö.+ince 157b/19, 222a/18

ö.+inde 161a/03, 170b/15,

182a/03, 182a/16, 189b/17, 22b/16,
222b/19, 225b/04

ö.+inden 176b/13, 190b/15,

223b/13, 223b/15, 224a/18

ö.+ine 148a/09, 158a/14,

159b/01, 176b/13, 181b/11, 181b/13,
195b/09, 208b/07, 226a/16

ö.+lerince 171b/19, 173b/15,

226b/04

ö.+ünde 222b/14

2. Önce, evvel, mukaddem.

ö.+in 200a/09

3. Karşı, huzur, kat, nezd.

ö.+in+al- 190b/09

ö.+inde 160a/19, 160b/17,

169a/18, 169a/20, 176a/15, 216b/182

ö.+ine 158b/04, 168b/16,

181b/08

ö.+ünde 227b/18

öñdin Önce, evvel, mukaddem.

ö. 205a/21

öp- Öpmek.

ö.-diler 186b/10

ö.-mege 173b/05, 202b/13

ö.-üp 151b/04, 179b/11,

181b/13, 184a/14, 200b/06, 207a/17,
207b/16, 209b/08

ördek Ördek.

ö. 154a/16, 174a/12
 ö.+i 174a/13
ört- 1. Korumak, gizlemek veya görünmez duruma getirmek için üstüne bir şey koymak, örtülü duruma getirmek.
 ö.-mişler 176a/12
 ö.-üp 201b/08, 202b/08
 2. Kaplamak.
 ö.-üp 162b/16
örtü Örtü, örtmeye yarayan şey.
 ö.+si 164b/09
örtüsüz Örtüsü olmayan.
 ö. 218b/07
örü Kalkık, dik.
 ö.+tır- 203a/02
örücü Örücü, örme işini yapan kimse.
 ö. 194b/21, 200a/01, 200a/06, 215a/04, 219b/03
örüklen- Bağlanmak, hayvanın ayağı ile bağlanmak.
 ö.-miş 189a/07
öt- Şarkı söylemek.
 ö.-diler 170b/05
 ö.-üp 227a/10
 2. Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.
 ö.-er 193b/10, 220b/18
 3. Üflemeli çalgıların sesi çıkmak.
 ö.-üp 181b/21
öte İleri, öbür taraf.
 ö. 187b/04, 192b/09
ötüş- Hep birlikte ötmek, karşılıklı ötmek.
 ö.-erler 174a/16
öykin- Birine benzemek istemek, özenmek.
 ö.-imez 151b/06
öz Kendi, zat.
 ö.+ini 199b/15
 ö.+üm 167b/01
 ö.+ünden 210a/17

özge Başka, gayri.
 ö. 177a/16, 177a/18, 185a/07, 204a/14, 211b/08, 227a/18
 ö. (andan özge) 201b/04
 ö.+sin 157a/15, 185b/15
‘özr Ar. Suçun bağışlanması.
 ö.+in 168b/17

P, p

pā Far. Ayak. Krş. **pāy**
 p.+(ez-pā vü ser) 169a/21
 p.+(püşt-i pā) 192a/04, 215b/09
 p.+(taht-ı pa) 181a/09, 184a/14, 200b/06
 p.+sı(hāk-i pā) 228b/02
 p.+sın(hākü pā) 173b/05
 p.+ya(taht-ı pā) 162b/16, 162b/17
 p.+yı(taht-ı pā) 219b/17
pā-bürehne Far. Yalın ayak.
 p. 150b/18
pādişā Far. pād-şā Hükümdar, padişah.
 Krş. **pādişāh, pād-şāh**
 p. 146b/04, 146b/15
 p.+(himmet-i pādişā) 228a/15
pādişāh Far. pād-şāh Hükümdar, padişah. Krş. **pād-şā, pād-şāh**
 p. 161b/12, 165b/20, 166a/07, 196a/17, 197a/18, 211b/12
 p.+a 228a/12
 p.+dur 211a/01
 p.+ı 151a/20, 167b/05, 202a/12, 202b/16, 205b/06, 212a/05
 p.+ı nīk-nām 157a/14
 p.+ıdur 155a/06, 197b/09
 p.+ıla 206b/12, 214a/10
 p.+ınuñ 150b/14, 151a/20
 p.+ken 161a/11
 p.+lar 202a/12, 202b/16

p.+ları 163b/16, 194a/14,
201b/15
p.+larına 218b/15
p.+larını 163b/05
p.+larının 177b/17, 182b/20
p.+ol- 160b/09, 186a/15
p.+sın 201a/16
p.+uñ 153a/15, 163a/06,
177b/18, 182a/13, 211b/05
pādiṣāhlīk Padişahlık, saltanat,
hükümdarlık.
p. 227b/17
p.+ın 227b/17
p.+it- 152a/03
pād-ṣāh Far. Hükümdar, padişah. Krş.
pādiṣāh, pād-ṣā
p.+larına 164a/18
pāk Far. 1. Saf, halis, katışıksız, hilesiz.
p. 149b/08, 161b/17, 181b/21
p.+dan 219b/15
p.+ine(zihni-i pāk) 157a/02
2. Temiz, arık, pak.
p. 151b/09, 201b/08
p.+eyle- 186b/09
p.+it- 163a/17
p.+itdür- 183b/12
p.+kıl- 161a/03
p.+ol- 155b/01, 185a/01
3. Kutsal, mübarek.
p.+i yezdān 200b/21
pākīze Far. Temiz, lekesiz.
p.+den 162b/05
paklik Paklık, pak olma durumu, saflık.
p.+ile 156a/19, 156b/06
pāk-zāt Far. Temiz asıllı, soylu.
p. 168b/12
pāre Far. Parça.
p. 147b/04, 148b/13, 154a/13,
154b/13, 186a/07, 187a/05, 187b/13,
195a/13, 200b/05, 227a/01, 227a/01
p.+eyle- 159b/08, 190a/18
p.+si 184b/18, 185b/09, 200b/12

p.+sini 200b/10
p.+siyle 151a/16
pārele- Parça parça etmek, parçalamak,
paralamak.
p.-yüp 175a/12, 175a/13
par par Parlamak, yanmak fiilleriyle
kullanıldığında bunlara aşırılık katar.
p. 190a/05
pāsubān Far. pās-bān Gece bekçisi.
p. 228b/02
p.+ol- 182a/16
pāy Far. Ayak. Krş. **pā**
p.+(ḥāk-ı pāy-ı kāmīlāne)
177a/11
p.+ına 154b/21, 217b/07
p.+uñ(ḥāk-i pāy) 146b/15
p.+uñ(zīrū pāy ol-) 210b/01
pāy-ı taht Far. Başşehir, başkent.
p.+(serīr-i Süleymān-ı pāy-ı
taht) 162b/19, 162b/20
pāyimāl Far. pāy-māl Ayak altında
kalmış, çiğnenmiş.
p.+it- 228a/01
peççe Far. beççe İnsan veya hayvan
yavrusu. Krş. beççe, peçe
p. 218b/01
peçe Far. beçe İnsan veya hayvan
yavrusu. Krş. **beççe, peççe**
p. 220a/03
p.+yi 160b/01
pehlevān Far. Pehlivan, güreşçi, yiğit.
p. 149a/13, 150b/01, 160a/12,
160a/13, 160b/17, 161a/06, 161a/15,
168b/21, 170b/09, 171b/15, 173b/02,
173b/12, 175a/01, 175a/18, 175b/08,
176b/08, 176b/14, 183a/01, 186b/13,
188a/14, 188a/19, 189a/15, 190a/02,
190a/08, 190a/14, 190a/15, 190a/19,
190b/02, 190b/08, 190b/11, 190b/13,
190b/19, 191a/06, 191b/19, 192a/08,
192a/17, 192b/10, 192b/17, 192b/20,
193a/09, 204b/18, 206a/02, 207a/18,

207b/17, 208b/19, 214b/02, 222b/20,
224a/10, 225a/21, 225b/16, 226a/04,
226a/08, 226b/19
p.+(Rüstem-i pehlevān) 173a/10
p.+(Şavā'ik-i pehlevān) 191a/04
p.+a 160a/12
p.+dur 169b/03, 192b/18,
204b/21, 214b/07
p.+dur(Ḳārūn-ı pīl-ten-i
pehlevān) 188a/13
p.+ı 158a/16, 162b/01, 164b/01,
187a/18, 187a/19, 190a/17, 193b/17,
215b/20, 218b/02
p.+ı 'aḳıl 222b/19, 222b/20
p.+ı cihān 152b/11, 157b/02,
157b/05, 157b/10, 157b/14, 158b/04,
158b/05, 159a/04, 159a/07, 160a/19,
160a/20, 169b/05, 169b/13, 170b/07,
170b/08, 171a/09, 171a/12, 174b/02,
175a/21, 175b/01, 175b/15, 175b/20,
187a/14, 207b/07, 209a/13, 210b/12,
222a/19, 222b/18, 223a/06, 223a/09,
223b/18, 225b/09
p.+ı İ'tişām 226a/18
p.+ı Ḳārūn-ı pīl-ten 188a/06
p.+ı rüy-ı zemīn 186b/10
p.+ı rūzigār 161a/20, 187a/01,
189a/18, 193b/18
p.+ı Sām-ı süvār 161a/11,
189b/03
p.+ı Sām-süvār 198b/04,
212b/20
p.+ı Süleymān 172b/19,
174b/08, 188a/15, 224a/01, 226b/15
p.+ı Zāl-i destān 208b/09
p.+ı zamān 173b/06, 174b/05
p.+ıdum 172a/14
p.+lar 149a/04, 152b/14,
152b/20, 173b/14, 187b/20, 203a/20,
205a/13, 207a/01
p.+lara 187b/18

p.+ları 152b/17, 152b/19,
187b/15, 203a/15, 203a/19, 212a/08,
212b/16, 214a/05, 214b/12, 216b/05,
216b/07, 216b/09, 216b/12, 216b/15,
216b/17, 217a/02, 217a/13, 217b/03,
217b/12, 217b/18
p.+ların 187b/12
p.+larına 164a/18
p.+larıñ 152b/17
p.+sın 207a/20
p.+um 163b/09
p.+umuñ 181a/04
p.+uñ 187a/20, 191b/21,
204b/12, 207b/16
pehlevān-veş Far. Pehlivan gibi.
p. 211b/14
peleng Far. Kaplan, panter.
p. 159b/07, 159b/09, 199a/18,
199b/19
p.+ler 183a/20
peleng-pā Far. Kaplan ayaklı.
p. 217b/20
peleng-süvār Far. Kaplan binici.
p. 199a/05, 199a/09, 216b/14,
217b/16
pelīd Far. Alçak, rezil.
p. 205b/16, 212a/08, 215a/02
p.+(la'īn-i pelīd) 163b/10
penāh Far. Sığınacak yer, sığınma.
p. 205b/06
pence Far. Pençe, yırtıcı hayvanların ön
ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.
p.+ur- 164b/12, 164b/14
p.+lerin 183a/20
pencelü Pencesi olan, penceli.
p. 203a/17
pencere Far. Pencere.
p. 172b/16
p.+den 172b/16
p.+leri 172b/16
p.+sinden 172b/15

pend Far. Öğüt, nasihat.
 p.+ine 227b/07
 p.+ini 147a/17
 p.+i+vir- 218a/07
 p.+üm 158a/12
penhân Far. pinhân Gizli.
 p.+kıl- 197a/13
per Far. Kanat. Krş. **perr**
 p. 187a/15, 196b/02, 214b/16,
 217b/21
perde Far. Perde, örtü.
 p. 184a/10
 p.+de 162a/11
 p.+si 172a/19
 p.+yi 202b/19
peren Far. Ülker yıldızı.
 p. 199b/07
perende Far. Uçan, uçucu, perrende
 p. 163b/20, 183b/01, 196b/02,
 196b/02, 197a/18, 198b/16, 200a/05
 p.+ol- 188a/10
perhîz Far. Perhiz.
 p.+it- 206b/07
 p.-üñ 204a/03
perhîz-kâr Far. Mahrem olan şeylerden
 kaçınan.
 p.+ol- 207b/01
perhîz-kârlık Perhizkâr olma durumu.
 p.+dadur 207b/01
perî Far. Peri. Krş. **perrî**
 p. 164a/09, 165a/07, 173a/04,
 180b/20, 187a/11, 187a/15, 187b/10,
 211b/08, 216a/17
 p.+den 172a/06
 p.+ler 182a/07, 182b/04,
 183b/16
 p.+lere 182a/04
 p.+lerinden 149a/17
 p.+yi(Ṭālîshân-ı perî) 155a/08
perî-peyker Far. Peri yüzlü, çok güzel.
 p. 189a/05

perî-şûret Far. Ar. Peri görünüşlü, çok
 güzel.
 p. 211a/03
perîşân Far. Kederli, dağınık, zavallı.
 p.+dut- 169a/05
 p.+it- 228a/01
 p.+ol- 177b/08
perîşânlık Perişan olma durumu.
 p.+ıla 207b/20
perlü Kanath.
 p. 158a/07
perr Far. Kanat. Krş. **per**
 p.+in 171b/17
perrî Far. Peri. Krş. **perî**
 p. 180b/13, 180b/16, 181b/05,
 187a/17, 187b/03, 187b/09, 187b/11,
 189a/02
 p.+den 188a/07
 p.+ler 148b/17, 163b/17,
 164b/01, 168a/14, 180b/05, 180b/05,
 180b/08, 180b/14, 180b/15, 180b/16,
 180b/19, 181a/01, 181a/03, 181a/08,
 181a/10, 181a/12, 181a/14, 181a/17,
 181b/11, 182a/15, 182b/08, 183a/10,
 183a/12, 183b/15, 183b/18, 184a/07,
 187b/04, 188a/16, 218b/14
 p.+ler(cemî'-i perrî) 181a/02
 p.+nüñ 187a/17
 p.+(Ṭālîshân-ı perrî) 182a/04
 p.+ye 187a/12, 187a/21, 188a/08
perrîlik Peri olma durumu.
 p.+umca 187b/19
perrîyân Far. Periler.
 p.+(melik-i perrîyân) 181a/01
pervâ Far. Korku.
 p.+sı 205b/01
Pervâne Far. Mağrip şahının oğlu.
 p. 150b/15, 204b/10, 208a/13,
 212a/05
pervâne Far. Geceleri ışığın etrafında
 dönen küçük kelebek.

p.+ler 211b/16
pervāz Far. Uçma, uçuş.
 p. 205a/04
 p.+a 184a/02, 187a/20
perverde Far. Beslenmiş, büyütülmüş, yetiştirilmiş.
 p.+ol- 157a/07, 157a/07, 157a/17
pes Far. Şu hâlde, öyleyse, imdi, ne zaman ki, sonra, fakat, kısacası, eğer.
 Krş. **bes**
 p. 148b/03, 148b/11, 149b/09, 149b/10, 149b/11, 149b/19, 150a/12, 150a/12, 150b/10, 151a/05, 151b/05, 151b/10, 152a/13, 152b/03, 152b/17, 153a/14, 153a/19, 153a/21, 153b/06, 153b/09, 153b/15, 154a/08, 154b/01, 155b/06, 155b/08, 157b/20, 158b/08, 159a/09, 159a/14, 160b/01, 160b/03, 160b/04, 161a/02, 162a/09, 162a/20, 162b/11, 163a/09, 163a/13, 163b/11, 164a/01, 164a/05, 165b/08, 165b/10, 166a/21, 167b/16, 168b/10, 169b/11, 169b/12, 170b/16, 171a/21, 172a/04, 172a/07, 173a/08, 174b/04, 174b/06, 175a/05, 176a/21, 177b/18, 178a/02, 179b/04, 180a/02, 180b/16, 181a/06, 182a/16, 182b/01, 182b/01, 184b/13, 185a/04, 185a/05, 185b/21, 186a/17, 186a/19, 187a/15, 188a/07, 194b/11, 197b/20, 198a/08, 198b/12, 199b/08, 199b/16, 201b/03, 203b/04, 203b/06, 204a/08, 204b/17, 205a/17, 206b/10, 207a/14, 207b/12, 208a/06, 208a/18, 208a/21, 208b/11, 209b/12, 209b/15, 210b/09, 210b/15, 211b/19, 215b/21, 216b/02, 219a/11, 219b/14, 220a/01, 220a/04, 220b/19, 226b/18, 227b/13
pes Far. bes Yeter, kafi.
 p.+dür 180a/07
peşīmān Far. Pişman.
 p.+ol- 211a/20

pey-ā-pey Far. Azar azar.
 p. 154a/12
peydā Far. 1. Açıkta ve meydanda olan, aşikâr.
 p.+ol- 223b/11
 2. Mevcut, hazır.
 p.+ol- 195a/12
peygāmbēr Far. Tanrı elçisi, nebi, resul.
 p. 149b/19, 155a/10, 155b/10, 163a/20, 166b/14, 169b/09, 169b/21, 170b/19, 171a/07, 171b/13, 171b/17, 172a/11, 172b/10, 172b/18, 172b/20, 173a/13, 173a/19, 174a/21, 174b/08, 174b/11, 174b/21, 175a/10, 176a/19, 176a/20, 176b/15, 176b/21, 177b/03, 178a/12, 178a/21, 180b/18, 180b/19, 181a/10, 182a/14, 182b/10, 182b/11, 182b/11, 185a/12, 185a/16, 185b/03, 186b/17, 187b/06, 200b/16, 201b/05, 202a/12, 203a/08, 204b/14, 215a/19, 215a/19
 p.+dür 163a/01, 194b/03, 207a/04
 p.+e 160b/09, 164a/11, 164a/11, 164a/11, 172a/11, 174b/20, 175a/18, 185b/02, 185b/03
 p.+i 166b/05, 196a/14, 196b/14, 197a/10, 202a/15, 228b/09
 p.+inüñ 196b/17
 p.+ler 181b/06, 201a/19, 201b/21, 202b/01, 202b/18
 p.+lere(cemī^ʿ-i peygāmbēr) 164a/11
 p.+ün 159a/05, 204b/13, 204b/14, 221a/04
peygāmbēr-zāde Far. Peygamber oğlu.
 p.+olduğı 207a/15
 p.+sin 207b/09
peyik Far. peyk Haber ve mektup getirip götüren. Krş. peyk
 p.+lerine 175a/13

peyk Far. Haber ve mektup getirip götüren. Krş. peyik
 p. 151b/08
 p.+i ʔudsī 146b/09
 p.+i Süleymān 225a/01
 p.+iyem 151b/02
 p.+ũñ 151b/11

peykānleyin Temren gibi.
 p. 173b/10

peykānlu Peykanlı, temreni olan.
 p. 193a/02

peyker Far. Şekil.
 p.+i nās 151b/04

peymāne Far. Büyük kadeh.
 p.+leri 170b/02

peyvend Far. Bağ.
 p.+ler 157a/12, 157a/13

pīl Far. Fil.
 p. 189a/06, 193a/03, 199a/21
 p.+i Hindūsītān 203b/01

pīl-süvār Far. Fil binen.
 p. 217b/17

pīl-ten Far. Fil vücutlu, fil gibi.
 p. 208b/06

pīr Far. Yaşlı, ihtiyar.
 p. 151b/20, 164a/08, 170a/15, 170a/15, 170a/16, 176b/17, 193b/02, 209b/06, 212a/02
 p.+(bevvāb-ı pīr) 209a/18
 p.+(lisān-ı pīr) 153b/08
 p.+den 209a/16
 p.+e 170a/16, 211a/07
 p.+e(feylesūf-ı pīr) 147a/03
 p.+i ‘ākıl 211a/14
 p.+i bevāb 209b/15
 p.+i evliyā 147a/02
 p.+i fertūt 209b/02
 p.+i rāhib 176a/13, 176a/16, 176a/21
 p.+i sebā 211b/09
 p.+ũñ 209b/08

pīrāste Far. Donatılmış, süslü.
 p. 188b/08

pīrāye Far. Süs.
 p.+kıl- 147a/11

pīre-zen Far. Kocakarı.
 p. 161b/17
 p.+ũñ 205b/01

pīrehen Far. Gömlek.
 p. 161b/18

Pīruz Hind hükümdarının oğlu. Krş.
Pīrüz ibni Hūşenk
 p. 226b/21

pīrūze Far. Mavi renkli ve değerli bir süs taşı.
 p.+den 180b/10

pīrūzī Far. Uğurluluk, bahtlılık.
 p. 195a/06

Pīrüz ibni Hūşenk Hind hükümdarının oğlu. Krş. **Pīrüz**
 p.+(genc-i Pīrüz ibni Hūşenk) 227b/09

pīş Far. Ön, ileri.
 p. 150b/08

pīşe Far. Huy, adet, alışkanlık.
 p.+kıl- 182b/01, 227b/15
 p.+sidür 206a/08

pīş-keş Far. Peşkeş, armağan, hediye.
 p.+i 202b/13

pīşmanī Far. peşīmānī Pişmanlık.
 p. 200a/08

piyāde Far. Yaya.
 p.+kıl- 169a/14

pōst Far. pūst Tüylü hayvan derisi.
 p.+ı 193a/03
 p.+larından 199b/18
 p.+olmaz 205b/08

puç Far. Eğri, çarpık.
 p.+a 167b/05

pūlād Far. Çelik, çelik.
 p. 169a/01, 173b/13, 183a/02, 183a/14, 189b/11, 189b/13, 189b/15, 192b/20, 225a/03, 225a/17, 226a/19

p.+dan 172a/08, 191a/15,
192b/08, 199a/20, 222b/11, 224b/18
pus Görüş mesafesini çok kısaltmayan
hafif sis, duman.

p. 149b/01, 149b/21

püşide Far. Örtü.

p.+kıl- 201a/05, 222b/05,
222b/06

put Far. but Put. Krş. **büt**

p. 175b/13, 175b/14, 175b/15,
175b/17, 176a/11, 176a/20, 176b/04,
176b/08, 176b/09, 176b/09, 176b/13,
176b/14

p.+a 175a/18, 175a/19, 175b/01,
175b/02, 175b/14, 210a/02

p.+dan 176b/03

p.+ı 175b/01, 175b/14

p.+ı Āzer 210a/21

p.+lar 176a/13, 176b/13

p.+lardın 176a/19

p.+ları 176a/21, 176b/16

p.+larıyla 176a/03

p.+larum 176a/01

p.+larumuñ 175b/16

p.+larumuza 176b/03

p.+um 175b/12

p.+uñ 175b/12

put-hāne Far. but-hāne Puta tapanların
ibadet ettikleri yer.

p. 176a/03, 176a/05

p.+nūñ 176a/03

p.+sine 176a/02

p.+ye 176a/05

put-perest Far. but-perest Puta tapan,
putperest.

p.+e 175b/02

pür Far. Dolu.

p.+kıl- 170b/01, 170b/02

Pür-‘akıl Evcin Dane tartıcı kuşların
reisi.

p. 183b/21

pür-āteş Far. Ateş dolu.

p.+yalıñ 151b/17

pür-çîn Çok bükülmüş, çok buruşuk ve
karışık.

p.+(zülf-i müşkīn-i pür-çîn)

178b/02

pür-hūn Far. Kan içinde, kanlı.

p. 167a/20

p.+(dīde-i pür-hūn ol-) 167a/21

pür-hüner Far. Hünerli, çok usta.

p. 177a/03, 227b/14

p.+(dīde-i pür-hüner) 193b/15

p.+(ḥakīm-i pür-hüner) 147a/18

p.+(ḥurde-dān-ı pür-hüner)

185a/10

pür-mū Çok kıllı, kıl dolu.

p. 195b/10

pür-nem Far. Nem içinde, nemli.

p. 167a/20

pür-şeh-per Far. Kuş kanadının en uzun
tüyüyle kaplı, çok tüylü.

p.+lerin 178b/10

pür-tāb Far. Çok güçlü, çok kuvvetli.

Krş. **pür-tāp**

p.+it- 190b/07, 191a/01,

191b/13, 191b/14

pür-tāp Far. pür-tāb Çok güçlü, çok
kuvvetli. Krş. **pür-tāb**

p.+it- 191a/04, 92a/03, 192a/04

pür-telbīs Far., Ar. Çok hileli.

p. 163b/03

p.+(iblis-i pür-telbīs) 195b/20,

198a/13, 221b/11

p.+(iblis-i pür-telbīs-i ‘anīd)

163b/10

p.+(iblis-i pür-telbīs-i bī-dīn)

179b/05

p.+i(iblis-i pür-telbīs) 177b/05

p.+i bī-dīn 197b/20

p.+i+maṭrūd 216b/21

pür-uşûl Far., Ar. Düzenli, nizamlı, çok tertipli.

p. 147a/17, 169b/11

pürülen- Filizlenmek, yeşillenmek

p.-üp 153a/17

püşt Far. Arka, sırt.

p.+ine 191a/17, 191b/19

püştipā Far. püşt-pā Ayak tabanı.

p. 192a/04, 215b/09

R, r

Rab Ar. rabb Allah. Krş. **Rabb**

r. 146b/11, 146b/11, 146b/14, 213b/12

Rabb Ar. Efendi, sahip, Allah. Krş. **Rab**

r.+(merdūd-ı rabbi'l-‘ālemīn) 195b/13

r.+e'l-‘ālemīn 178a/14, 201b/10, 202a/08, 228b/10

r.+(hālik-ı rabbü'l-enām) 206a/20

r.+ı zūlmet 228a/05, 228a/06, 228a/06, 228a/07, 228a/08, 228a/08, 228a/09, 228a/10

r.+(mih-ter-i merdūd-ı rabbi'l-‘ālemīn) 219b/02

r.+i'l-‘ālemīn 213b/15

r.+ü'l-enām 152b/04, 156b/20, 162a/02, 185b/15, 210a/08

r.+ü'l-ibād 193b/01, 196a/10, 203b/12

rabbānī Ar. Rab'la ilgili. Krş. **rabbānī**

r.+(emr-i rabbānī) 198a/15

r.+(emr-i rabbānī) 163b/05

r.+(izn-i rabbānī) 165a/16, 194b/04

r.+(taḳdīrū Rabbānī) 200b/02

rabbānī Ar. rabbānī Rab'la ilgili. Krş. rabbānī

r.+ye(taḳdīr-i Rabbānī) 156b/10

ra'd Ar. Gök gürlemesi.

r.+i felek 153a/01, 185b/14, 221b/13

r.+ile 167b/19

Ra'd ibni Berk Hz. Süleyman'a hizmet eden pehlivanlardan biri.

r. 214b/06

ra'de Ar. Titreme, titreyiş.

r. 207b/01

rāğ Far. Dağ eteği.

r.+ma 203a/13

rağbet Ar. İstek, arzu.

r.+i 186a/18

rāğīb Ar. İstekli, isteyen.

r. 216a/11

r.+ol- 220b/12

rağm Ar. Aksine yapma, inadına, zıddına

r.+ı rüzigār 150b/17

r.+ma 174b/15

rāh Far. Yol.

r.+it- 218a/18

rāhat Ar. huzur, rahatlık, üzüntüsü, sıkıntısı olmayan.

r. 203b/02, 203b/04, 209b/11

r.+a 212b/08

r.+it- 218b/11

r.+ol- 188b/02, 188b/15,

197a/08, 197b/18, 197a/09, 203b/14, 209a/08, 219a/02

r.+uñ 195b/21

r.+ü'l-ervāh 208a/15

raḥım Ar. Döl yatağı. Krş. **raḥm**

r. 154a/15, 155b/01, 155b/02, 157a/10

r.+da 154a/17, 155a/18, 155a/19, 155a/20, 155b/12, 155b/13, 155b/17, 155b/21, 156a/07, 156a/13, 157a/11

r.+dan 154a/05

rāhib Ar. Evlenmez papaz, rahip.

r. 176a/16, 176b/01, 176b/02

r.+(pīr-i rāhib) 176a/13
 r.+e(pīr-i rāhib) 176a/16,
 176a/21
 r.+ler 176a/10, 176a/21, 176a/21
raḥīm Ar. raḥm Merhamet, acıma.
 r.+it- 207b/08, 207b/08
raḥīm Ar. Esirgeyen, merhametli,
 acıyan, koruyan, Allah.
 r. 228a/11, 228a/12
 r.+(la'īn-i raḥīm) 163b/09
raḥm Ar. Döl yatağı. Krş. **raḥım**
 r. 154a/06
 r.+a 155a/16, 157a/12
 r.+ında 154a/14, 154a/19,
 155a/15, 156b/04, 184b/01
 r.+ındağı 157a/16
 r.+ındaki 186b/04
 r.+ından 157a/13, 200b/11
 r.+uñ 154a/02, 154a/07, 154b/09
Raḥmān Ar. Dünyada her canlıya,
 mümin, kâfir ayırt etmeksizin herkese
 merhamet eden Allah.
 r. 228a/12
 r.+dan(Ḥalīl-i Raḥmān) 196b/13
 r.+dur(ḥalīfe-i Raḥmān)
 215b/19
 r.+ıdı 183b/07
raḥmet Ar. Acıma, esirgeme, koruma,
 yarlıgama.
 r. 195b/17, 196b/11, 197a/09,
 227b/19
 r.+bul- 162a/01, 162a/01
 r.+eyle- 177a/12, 210a/17
 r.+i 220b/17
 r.+i Hakk 210a/18
 r.+i+ol- 199b/12
 r.+ide
 r.+it- 156b/20, 160b/04,
 182a/20, 201a/07, 228a/05
 r.+in 207a/10
 r.+kıl- 165b/19

raḥne Bir kuş çeşidi.
 r. 152b/13, 152b/17, 164b/12,
 184a/01, 186b/16, 203a/16, 204b/20,
 212b/14, 212b/17
raḥş Far. Gösterişli, güzel at.
 r. 172a/17, 180a/21, 222a/20
 r.+ı 188b/12
 r.+ıla 187a/05
 r.+ından 223a/01
 r.+ımuñ 193a/07
raḥşān Far. Parlak.
 r.+ıla 180a/21
raḥt Far. Her türlü ev eşyası, elbise ve
 süs malzemesi.
 r.+ıla 164b/09
 r.+ını 164b/06
raḥam Ar. Yazı yazma.
 r.+itdür- 157a/03
raḥş Ar. Sıçrayarak oynama, dans etme.
 r.+a 150a/02, 152b/16
 r.+ur- 149b/16, 150a/06,
 150a/21
rām Far. Boyun eğen, kendisini
 başkasının emirlerine bırakan.
 r.+it- 158b/05, 193a/13
 r.+ol- 180a/19, 186a/18, 202a/18
ra'nā Ar. Güzel, hoş.
 r. 177a/08
rāst Far. Doğru, uygun, düzgün.
 r. 166a/13, 190b/07, 192a/02,
 194a/11, 194b/03, 215b/14, 222b/09,
 224a/05, 224a/06, 224a/20, 224b/17
 r.+gel- 156b/07, 224a/13,
 224a/17, 225a/02, 225b/10
 r.+getür- 225b/01, 226a/09
 r.+ı 177a/16
 r.+ın 209a/11
 r.+ma+gel- 149a/15
 r.+kıl- 193a/04
 r.+ol- 177a/15
 r.+vir- 191b/05, 191b/06

raṭb Far. Yanlış doğru ağza geleni söyleme.

r. 206a/12

rāviyān Ar. Rivayet edenler, hikâye anlatanlar.

r.+ı aḥbār 162a/21, 177b/02, 210b/09

rāy Far. Rey, fikir, oy.

r. 206b/14

r.+it- 214b/01

r.+ı tedbīr 218a/09

r.+it- 205a/20

rāyegān Far. rāygān Pek çok, pek bol.

r. 186b/03

rāyiḥa Ar. Koku.

r. 149b/03, 149b/04

r.+sın 154b/10

rāz Far. Sır, gizlenilen şey.

r.+ı 212a/18

r.+ını(rāz vir-) 212a/19

rāzık Ar. Rızık veren, Allah.

r. 203b/12, 207b/04

r.+durur 210a/02

r.+uñ 188b/14

rāzī Ar. Rıza gösteren, kabul eden, boyun eğen.

r. 198a/19

r.+ol- 147b/18, 159a/11, 159a/12

re' Ar. Fikir, düşünce. Krş. **re'y**

r.- i mefsūd 207b/07

recīm Ar. Lanetlenmiş, mel'un.

r. 164b/17, 167b/02, 167b/21, 168a/02, 168a/04, 168a/15, 168a/17, 172b/05, 195b/05, 213a/09, 213a/20, 215b/13, 218a/03, 218a/04, 218a/09, 219a/20, 221a/01, 221a/08, 221a/18, 221a/19

r.+(iblis-i recīm) 195b/02, 219a/21

r.+(müvekkel-i recīm) 166b/20, 167a/01, 167a/10, 167b/01, 168b/02,

194a/02, 194a/07, 194a/08, 194b/02, 198a/07, 198a/10, 200a/15, 221a/14, 221b/10

r.+(şeytān-ı la'īn-i recīm)

194b/08, 220b/21

r.+(şeytān-ı recīm) 166b/21, 167b/03, 167b/04, 168a/11, 168a/14, 175b/13, 215b/07, 220b/04, 221b/06, 221b/07, 221b/09, 222a/05

r.+(şeytān-ı r-recīm) 165b/02

r.+e 165b/20

r.+em(müvekkel-i recīm)

167a/04

r.+i 163b/13, 166b/08, 167a/14, 167b/13, 167b/16, 168a/08, 168b/08, 177b/06, 194a/09, 198a/05, 222a/14
r.+i(şeytān-ı recīm) 168b/01, 193b/21

r.+i(zürriyāt-ı recīm) 167a/11

r.+i bī-dīn 194a/06, 222a/01

r.+i la'īn 167b/08, 193b/19, 198a/11, 200a/13, 221a/13, 221b/02, 221b/04, 221b/14

r.+ile 213b/02

r.+imiş 172b/04

r.+uñ 166b/21, 167a/06, 168b/07, 194a/21, 198a/12, 218a/21, 221a/16

r.+uñ(şeytān-ı recīm) 213a/15

red Ar. redd Geri döndürme, geri çevirme, çevirilme, kabul etmeme.

r.+it- 166a/19, 167b/01, 193a/05, 227b/21

r.+ol- 205a/21

refīk Ar. Arkadaş, yoldaş.

r.+bul- 209a/21

r.+i 205a/06, 215b/20

r.+ol- 203b/13, 203b/14

reh-ber Far. Yol gösterici, kılavuz.

r.+i 228a/21

reh-nümā Far. Yol gösteren, kılavuz.

- r. 210a/17
r.+ol- 146b/11
- reheb** Ar. Korku.
r.+ol- 176b/21
- re'īs** Ar. Baş, başkan.
r. 147b/09, 147b/13, 147b/15, 148a/07, 148a/10, 148a/11, 148a/16, 148a/19, 149a/01, 150a/11, 150b/04, 212b/12
r.+den 147b/03, 147b/08
r.+e 147b/04, 148a/09
r.+i 155a/04, 162b/06, 165a/08, 178a/05, 183b/21, 184a/01, 187a/05, 210b/08
r.+i cinnī 163b/04, 166a/08
r.+i cinniyān 196a/08
r.+i hükemā 185b/01, 186a/05
r.+i'l-hükemā 155a/01
r.+i şeyātīn 216a/03
r.+lerin 177b/06
r.+lerinden 155a/03
r.+lerine 178a/07
r.+ü a'dā 212a/08, 212a/09
r.+ü'l-hükemā 163a/13, 177b/20, 182b/18, 184a/17, 185a/17
r.+ün 148b/04, 212b/13
- rek'at** Ar. Namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.
r. 151b/09, 166b/15, 201a/10, 201b/09, 202a/06, 202b/08
- remil** Ar. reml Nokta ve çizgilere dayanarak gaybı keşfetme, gelecekte haber verme. Krş. **remil**
r. 185a/13
- remil** Ar. Nokta ve çizgilere dayanarak gaybı keşfetme, gelecekte haber verme. Krş. **remil**
r. 185a/14
- remz** Ar. İşaret, ima.
r. 180a/07, 225b/10
r.+e 225b/21
- r.+i 173a/12, 173a/14, 173a/20, 173b/03, 226b/18
r.+i dāsītān 161b/14
r.+i ma'nī 180a/02
r.+in 173a/21, 225b/09
r.+tut- 226a/04
r.+ün 173b/11, 176b/19
- renc** Ar. Ağrı, sızı.
r. 205a/16, 211b/10
r.+e 156b/13
- rencūr** Far. Hasta, dertli, rahatsız.
r. 150a/11
- reng** Far. Renk.
r.+i 154a/08, 192b/14
- re's** Ar. Baş.
r.+inde 194b/09
- resm** Ar. 1. Resim, tasvir.
r.+e 222b/17
2. Tarz, şekil.
r.+e 224b/20
r.+e(ne+resm) 191a/17, 191b/12, 191b/18, 192b/09, 193b/09
3. Suret.
r.+i 184b/02
r.+içün 166a/07
- resül** Ar. Peygamber.
r. 180a/12
r.+ı 206b/10
- resûla'l-lâh** Ar. Allah'ın elçisi.
r.+ı 185b/07
- revā** Far. Yakışır, uygun, yerinde.
r.+kıl- 203a/01
r.+sı 187a/02
- revān** Far. 1. Hemen, derhal.
r. 159b/02, 159b/04, 159b/16, 159b/20, 160b/16, 160b/17, 171b/14, 192b/09
2. Yürüyen, giden, akan, su gibi akıp giden söz.
r.+(serv-i revān) 188b/09, 193b/12

r.+(yākūt-ı revān) 170b/01
r.+ına(rūḥ-ı revān) 222a/16
r.+lar(āb-ı revān) 188b/11
r.+ol- 171b/03, 171b/03,
188b/11, 193b/13

revende Far. Gidici, yürüyen, giden.
r. 200a/04

revḥāniyyāt Ar. rūḥāniyyāt Ruhtan
meydana gelen melekler.
r.+(melik-i revḥāniyyāt) 155a/11

revnak Ar. Parlaklık, güzellik, tazelik.
r.+ı 166b/09, 186b/02
r.+ın 147a/08

revzene Far. Pencere.
r. 222b/06

re'y Ar. Fikir, düşünce. Krş. **re'**
r. 179a/04
r.+it- 214a/01
r.+ine 226a/02
r.+ini 198b/09
r.+ümi+qıl- 172b/08
r.+ün 181a/04
r.+ün+it- 147a/03

reyhān Ar. Fesleğen.
r. 188b/08

rezzāk Ar. Bütün mahlukların rızkını
veren Allah.
r.+ı a'zam 228a/12
r.+ı benī ādem 207b/02,
207b/03

rızā Ar. Razi olma, pekiyi deme.
r.+ñ 146b/07, 194a/10
r.+vir- 148a/07, 149a/18,
162b/15, 162b/18, 169b/14, 169b/07,
187a/01, 187a/04, 204a/08, 204a/14,
205b/02, 205b/03

rızk Ar. 1. Allah'ın herkese başettiği
nimet.
r. 209b/16
r.+a 171a/19, 171a/20
r.+ıçun 209b/19

r.+ın 171a/19, 171a/20, 171a/20
r.+ına 207b/03
r.+uma 207b/03
r.+uñ 207b/05, 209b/17,
209b/18, 210a/02

2. Yiyecek, içecek şey, azık.
r.+uñuz 148b/20

rī'āyet Ar. Uyuma, itaat etme.
r. 186b/19
r.+um- 228a/09

ribā-ḥōr Ar., Far. Tefeci, faizci.
r.+lar 194a/16

rif'at Ar. Yücelik, yükseklik, büyük.
r.+ına(eyyām-ı rif'at) 180b/21
r.+ında(eyyām-ı rif'at) 228a/13

rīḥ Ar. Yel, rüzgâr.
r. 217b/07
r.+ı 'İsī 179b/18

rīḥlet Ar. Ölüm.
r.+it- 153a/14, 153a/15

rīḥte Far. Dökülmüş, akıtılmış.
r.+lerin 203a/12

rīkḥat Ar. Acıma, merhamet
r.+qıl- 149a/05, 186b/15

rīsmān Far. İp.
r.+ına 206a/19

rīšteleyin İplik gibi, tire gibi.
r. 160a/11

rīv Far. Düzen, hile.
r.+qıl- 205b/16

rivāyet Ar. Söylenti, bir haber, söz veya
hadisenin hikâyesi, rivayet.
r. 178a/11, 213b/03
r.+ı şahīḥ 181a/17, 181a/18
r.+it- 179b/04, 179b/05
r.+qıl- 147a/19, 177b/03,
193b/17, 210b/09, 210b/10

riyā Ar. riyā' İkiyüzlülük, riyakârlık.
r. 147a/08
r.+nuñ 147a/08

riyāzet Ar. Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınma, perhizle yaşama.

r. 227b/15

r.+le 220a/06

rū Far. Yüz, çehre. Krş **rūy**

r.+yı siyāh 162b/19

rubʿ Ar. Dörtte bir, çeyrek, bir şeyin dört kısmından bir kısmı.

r.+ı meskūn 164b/13, 164b/15, 165b/09, 172b/06, 186a/15, 187a/07, 194a/12, 194b/14, 197b/18, 200a/05, 200a/16, 200a/17, 216a/15, 227a/02

r.+ın 186a/17

rubāʿī Ar. Dörtlü.

r. 149b/16

ruh Far. 1. Yanak, çehre.

r. 178b/02

r.+(mihr-i ruh) 177b/14

r.+ıçun 178b/06

2. Anka kuşu.

r. 178b/03

rūh Ar. Can, nefes.

r. 196b/18

r.+ı Aḥmed 146b/14

r.+ı levḥ 196a/13

r.+ı Maḥmūd 209a/09

r.+ı melek 151a/10

r.+ı revān 222a/16

r.+ına 162a/05

r.+ını 185b/19, 186a/10

r.+ol- 227b/09

r.+um+al- 227a/15

r.+uñ 161b/16, 166a/01,

176b/21, 193a/13, 193a/13

r.+uñ(nefs-i rūh) 180a/12

r.+uñ+durur 176b/19

ruḥāmī Ar. Mermere ait, mermerle ilgili.

r. 180b/12, 182b/05, 183a/13, 188b/10, 195b/04

rūḥān Ar. rūḥāniyān Ruhtan meydana gelmiş olan melekler.

r.+dur(melekūt-ı rūḥān) 215b/19

rūḥānī Ar. Ruhla ilgili, ruha ait.

r.+(ḡidāʾ-i rūḥānī) 188b/16

ruhbān Ar. Evlenmeyen papazlar.

r.+larla(cemīʿ-i ruhbān) 176b/15, 176b/16

Rūḥ-ı cindī Can neslinin hükümdarı.

Krş. **Rūḥ-ı şāh-ı cindī**, **Rūḥ-şāh-ı cindī**,

Rūḥ-şāh, **Rūḥ-şāh-ı cindī**

R.+(şāh-ı Rūḥ-ı cindī) 155b/09

Rūḥ-ı şāh-ı cindī Can neslinin

hükümdarı. Krş. **Rūḥ-ı cindī**, **Rūḥ-şāh-ı**

cindī, **Rūḥ-şāh**, **Rūḥ-şāh-ı cindī**

r. 155a/06

r.+nūñ 157a/03

r.+yi 155a/09

Rūḥ-şāh Can neslinin hükümdarı. Krş.

Rūḥ-şāh-ı cindī, **Rūḥ-ı şāh-ı cindī**, **Rūḥ-şāh-ı cindī**

r. 183a/13

r.+a 164b/01

Rūḥ-şāh-ı cindī Can neslinin hükümdarı.

Krş. **Rūḥ-ı cindī**, **Rūḥ-ı şāh-ı cindī**, **Rūḥ-şāh**, **Rūḥ-şāh-ı cindī**

r. 155a/15, 155b/11, 156b/21, 183b/17

rūḥ-perver Ar., Far. Ruh besleyen, ruha kuvvet ve ferahlık veren.

r.+ol- 146b/02

ruh-sār Far. Yanak, çehre.

r.+ı 211a/04

Rūm Ar. Rum.

r.+uñ(der-bān-ı Rūm) 228b/01

rumūz Ar. Remizler, işaretler.

r.+ı sırr-ı ʿışk 209b/10

rū-siyeh Far. Kara yüzlü, yüzü kara.

r.+ol- 146b/14

Rūş Sām-ı süvār'la güreşen pehlivanlardan biri.

r. 191b/09, 191b/12, 191b/17,
191b/19

r.+uñ 191b/14

rüşen Far. 1. Açık, belli, aşikâr.

r. 161b/03, 171b/13, 173a/08,
174b/20, 175a/02, 223b/21

2. Aydın, parlak.

r.+it- 228b/06

r.+uñden(žamīr-i rüşen) 147a/03

ruṭūbet Ar. Nem, yaşlık.

r. 154a/03, 154a/19

r.+denise 154a/18, 154a/19

rūy Far. Yüz, yüzey, satıh. Krş **rū**

r.+(pehlevān-ı rūy-ı zemīn)

186b/10

r.+ı zemīn 164a/18, 214a/05

r.+ı zemīn 168a/10, 190b/19

rūz Far. Gün, gündüz.

r.+(şafi'-i rūz-i kıyāmet)

146b/09

r.+ı berzah 228a/02

r.+ı mahşer 228a/01

r.+ü kuvvet 217a/20

rūzī Far. Nasip, kader, kısmet.

r. 146b/08

r.+eyle- 162a/07

r.+kıl- 163a/03, 163a/07,

163b/19, 185a/17, 197a/16, 200b/15,
202b/10, 203b/21

rūzigār Far. rūzgār 1. Yel, rüzgâr.

r. 151b/15, 171b/07, 226b/20

r.+dan 148b/15

r.+ı felek 148b/14

r.+ıla 150a/07, 150a/15,

161b/06, 170b/20

2. Zaman, devir, dünya, vakit.

r. 157b/04, 200a/07, 201a/02,
203a/12, 206a/18, 210b/20, 220a/15,
227a/17

r.+(ḥakīm-i rūzigār) 185b/02

r.+(ḥalk-ı rūzigār) 193b/14

r.+(müddet-i rūzigār) 152a/06,
185b/14

r.+(pehlevān-ı rūzigār) 161a/20,
187a/01, 189a/18, 193b/18

r.+(rağm-ı rūzigār) 150b/17

r.+(sehun-dān-ı rūzigār) 193b/15

r.+ıla(müddet-i rūzigār) 184b/12

r.+ol- 228a/18

r.+uñ(melik-i rūzigār) 163a/06

rūcū' Ar. Geri dönme, dönme.

r.+it- 185b/10

rūkūn Far. rükn Bir şeyin temel direği,
en sağlam ve temel tarafı, istinatgâhı.

ç. 222b/10, 222b/11

rūmmānī Ar. Nar.

r.+den 174a/14

r.+den(la'l-i rūmmānī) 173b/17

r.+den(yāḳūt-ı rūmmānī)

187b/02

rüst-e-ḥīz Far. Kıyamet, mahşer.

r.+ı 228b/10

Rüstem Far. İran'ın ünlü pehlivan ve
savaşçısı. Cemşid soyundan gelen

Zal'ın oğlu. Krş. **Rüstem bin Zāl**,

Rüstem-i Destan, **Rüstem-i Tehehten**,

Rüstem-i Tehimten, **Rüstem-i**

Tehümiten, **Rüstem-i Tehümten**,

Rüstem-i Tühümten

r. 168b/16, 168b/16, 169a/04,
169a/12, 169a/16, 169a/18, 169a/20,
169b/01, 169b/03, 169b/06, 169b/14,
169b/15, 169b/16, 169b/16, 169b/18,
170a/20, 170a/21, 170b/12, 171a/08,
171a/15, 171a/21, 171b/18, 172a/09,
172a/10, 172b/11, 172b/17, 173a/05,
173a/11, 174b/19, 175a/13, 175a/17,
175a/21, 175b/02, 175b/07, 175b/10,
175b/15, 176a/05, 176a/16, 176a/18,
176b/04, 176b/08, 176b/10, 176b/12,
176b/13, 176b/14, 176b/19, 186b/20,

204b/21, 205a/14, 206a/16, 206b/01,
 206b/01, 206b/08, 207a/19, 214b/05
 r.+(hün-ı Rüstem) 171a/17
 r.+den 206b/05
 r.+e 168b/20, 169a/17, 169b/18,
 174b/11, 176a/17, 176b/03
 r.+e(ceyş-i Rüstem) 169a/12,
 169b/21
 r.+i 170b/13, 170b/14, 171b/01,
 173a/06, 186b/17
 r.+i cihân 170b/09, 171b/15,
 172a/12, 173a/19
 r.+i devrân 174b/08
 r.+i pehlevân 173a/10
 r.+le 148b/19, 171a/12, 171b/08,
 172b/10, 176a/03
 r.+ûñ 169a/03, 169a/15,
 174b/13, 174b/21, 176b/17
Rüstem bin Zāl Far. İran'ın ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
i Destan, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i
Tehimten, Rüstem-i Tehümiten, Rüstem-
i Tehümten, Rüstem-i Tühümten
 r. 170b/06
Rüstem-i Destan Far. İran'ın ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
bin Zāl, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i
Tehimten, Rüstem-i Tehümiten, Rüstem-
i Tehümten, Rüstem-i Tühümten
 r. 169a/14, 169a/17, 169a/18,
 169a/20,
 r.+a 168b/21, 169a/07
 r.+dur 215b/20, 215b/21
Rüstem-i Tehemten Far. İran ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
bin Zāl, Rüstem-i Destan, Rüstem-i
Tehimten, Rüstem-i Tehümiten, Rüstem-
i Tehümten, Rüstem-i Tühümten
 r. 176a/14

Rüstem-i Tehimten Far. İran'ın ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
bin Zāl, Rüstem-i Destan, Rüstem-i
Tehemten, Rüstem-i Tehümiten,
Rüstem-i Tehümten, Rüstem-i Tühümten
 r. 171a/07, 175b/17, 176a/02,
 177b/03
 r.+i 171a/11
Rüstem-i Tehümiten Far. İran'ın ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
bin Zāl, Rüstem-i Destan, Rüstem-i
Tehemten, Rüstem-i Tehimten, Rüstem-i
Tehümten, Rüstem-i Tühümten
 r. 169b/12
Rüstem-i Tehümten Far. İran'ın ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
bin Zāl, Rüstem-i Destan, Rüstem-i
Tehemten, Rüstem-i Tehimten, Rüstem-i
Tehümiten, Rüstem-i Tühümten
 r.+e 168b/15
Rüstem-i Tühümten Far. İran'ın ünlü
 pehlivan ve savaşçısı. Cemşid soyundan
 gelen Zāl'ın oğlu. Krş. **Rüstem, Rüstem**
bin Zāl, Rüstem-i Destan, Rüstem-i
Tehemten, Rüstem-i Tehimten, Rüstem-i
Tehümiten, Rüstem-i Tehümten
 r. 168b/17, 170b/08, 170b/14,
 170b/18, 173a/07, 173a/13, 173a/13,
 173b/13, 173b/14, 174a/19, 174b/06,
 174b/12, 174b/13, 174b/20, 175a/11,
 175a/15, 175a/19, 175a/20
 r.+e 169a/12
 r.+ise 186b/17
rüsvā Far. Rezil, itibarsız.
 r.+it- 228a/01, 228a/02
rü'yā Ar. Düş. Krş. **rü'ya**
 r.+sı 166a/04
rü'ya Ar. **rü'yā** Düş. Krş. **rü'yā**

r.+yı 173a/18

S, s; Ş, ş; S, s

sa'adet Ar. Mutluluk, bahtiyarlık, mutlu olma.

ş. 180a/04, 182a/08, 203b/21, 207b/15

ş.+i 203b/20

ş.+ine 163a/06

şa'ak Ar. Ölüm, vefat.

ş.+er- 175a/09

Şa'alik-i dīv Pehlivan devlerden biri.

Ş. 217b/03

sā'at Ar. 1. Muayyen vakit.

s. 179b/13

2. Zaman, vakit.

ş.+i 198a/06

ş.+i sa'd 155b/14, 155b/20, 156a/03, 156a/08, 156a/13, 156b/06, 206b/03

ş.+i sa'd ı şerīf 156a/18

şa'b Ar. Güç, zor, çetin.

s. 158a/03

şabā Ar. Gün doğusundan esen hafif rüzgâr.

ş. 146b/06, 211b/09

şabāh Ar. Sabah.

ş. 171a/16

ş.+ol- 160a/5, 170a/20, 175a/14

şabır Ar. şabr Sabır, dayanma, katlanma. Krş. şabr

ş.+dan 204a/07

ş.+it- 181b/20, 204a/07

sābi' Ar. Yedinci.

ş.+(meydān-ı sābi') 189a/08

şabī Ar. Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk.

ş.+ye 185b/10, 185b/20, 186a/12

şābit Ar. Anlaşılmış, ispat edilmiş.

ş. 147a/02

şābit-kaḍem Ar. Yerinde ve sözünde duran.

ş.+ol- 177a/13

şabr Ar. Sabır, dayanma, katlanma. Krş.

şabır

ş.+dan 204a/14, 204b/04

ş.+ı 166a/02

ş.+it- 148a/17, 151a/07, 204b/05

sācid Ar. Secde eden, alnını yere koyan.

ş.+ūñ(felek-i sācid) 204a/04

saç Saç. Krş. saç

s. 201b/01

ş.+ıdur 178b/04

saç Saç. Krş. saç

ş.+ı 183a/06

ş.+ın 182b/10

saç- 1. Etrafa serpmek, dökmek.

ş.-avuz 162a/12

2. Yaymak, dağıtmak.

ş.-mış 187b/18

ş.-sam 215a/18

ş.-up 215b/05

sa'd Ar. Kutlu, uğurlu.

s. 146b/13, 186b/02, 219a/13

ş.+(sā'at-i sa'd) 155b/14,

155b/20, 156a/03, 156a/08, 156a/13, 156b/06, 206b/03

ş.+(sā'at-i sa'd ı şerīf) 156a/18

şad hezār Far. Yüz bin.

ş. 201a/15, 219a/13

şad hezārān Far. Yüz binler.

ş. 219a/11, 224a/08

şadā Ar. Ses.

ş.+ları 217a/16

ş.+sı 159b/13

şadaḳa Ar. Sadaka.

ş.+it- 150a/18

şadef Ar. Sedef, inci kabuğu.

ş. 220b/19

şādık Ar. Sadakatli, içten bağlı.
 ş. 201a/06, 201a/07, 201b/03,
 202a/03
 ş.+dur(nebī-i şādık) 210b/07
 ş.+dur(ṭabīb-i şādık) 210b/08
 ş.+ıçun 201a/06
 ş.+ısam 201b/19, 202b/16
 ş.+ol- 201b/03, 202a/04,
 210a/19
şaf Ar. şaff Dizi, sıra, saf. Krş. **şaff**
 ş.+bağla- 181b/09, 183a/19,
 183b/02, 189b/20, 222b/07, 222b/08
 ş.+şaf+ol- 169a/02, 169a/03
 ş.+tut- 183a/12
şaf-ber-şaf Ar., Far. Dizi dizi, sıralar
 halinde.
 ş. 166b/17
şaf-şiken Ar., Far. Düşman safarını
 kıran, bozan, galip.
 ş. 183a/02, 206a/02
 ş.+dür(ḳal'a-güşā-yı şaf-şiken)
 204b/21
şafā Ar. şafā' Kedersizlik, gönül şenliği,
 neşe, ferahlık. Krş. **şafa**
 ş. 147a/06, 195b/13
 ş.+ñ 195a/02
 ş.+sın 203b/18
 ş.+sın+sür- 174b/07
şafa Ar. şafā' Kedersizlik, gönül şenliği,
 neşe, ferahlık. Krş. **şafā**
 ş. 228a/17
şaff Ar. Dizi, sıra, saf. Krş. **şaf**
 ş. 189b/19
 ş.+ı 162b/15
 ş.+ıla 170b/03, 171b/10, 176a/09
 ş.+ına 169a/20
 ş.+ında 153a/08, 157b/13,
 160b/19
 ş.+ından 158b/04
şāfī Ar. Temiz, arı, saf.
 ş. 149b/08

Şafşaha-i cind Şeytan'a hizmet eden
 hükümdarlarından biri.
 ş. 218a/15
şag Solun karşıtı, sağ taraf.
 ş. 153a/08, 156a/19, 166a/16,
 169a/01, 176a/05, 183a/04, 183a/18,
 183b/21, 190b/08, 192b/01, 213b/18,
 218a/12, 223b/08
 ş.+ına 200b/08
şag Sağlam, sağlıklı, sıhhatli.
 ş. 190a/15, 191a/09, 192a/12
 ş.+ol- 207b/21
 ş.+sın 192b/01
 2. Canlı, diri.
 ş.+ol- 178a/16
şag- Memeyi parmak uçları ile sıkarak
 içindeki sütü akıtmak.
 ş.-up 185a/08
şagrılı Sağrılı, sağrısı geniş olan.
 ş. 189a/06
şah Ar. şahh Doğru, sahih, yanlışsız.
 ş. 147a/11, 151a/11
şahā Ar. saḥā' Cömertlik, elâçıklığı.
 s. 147a/04
 s.+da 228b/02
Şahar Hz. Süleyman'a karşı savaştan
 cinlerden biri.
 s.+ı cinnī 199a/08, 199b/17
 s.+ı cinni 198b/12
şahāvet Ar. Cömertlik, el açıklığı.
 s.+(menba'-ı kân-ı şahāvet)
 147a/01
 s.+le 174b/16
şāhib Ar. Malik, sahip.
 ş. 175a/09
 ş.+i 189a/11
 ş.+i levlāk 196a/13
 ş.+idür 197a/02
şāhib-cemāl Ar. Güzel, yakışıklı.
 s.+e 151a/05
şāhib-kemāl Ar. Kemal sahibi, olgun.

s. 161b/15, 177a/10, 200a/09,
210a/14
s.+it- 210b/04
şāhib-kırān Ar., Far. Her zaman başarı,
üstünlük kazanan hükümdar.
s. 160a/03
s.+a 157b/10
s.+ları 214a/05, 214a/05
s.+ol- 186a/21
s.+uñ 169b/12
şāhib-nakş Ar. Nakış sahibi.
s.+uñ 151b/10
şāhib-sa'adet Ar. Saadet sahibi.
s.+sin 207b/10
şāhib-tercūme Ar. Tercūme sahibi.
s.+sidür 210b/09
şahīh Ar. Gerçek, doğru.
s. 147a/19, 162a/21, 177b/03,
193b/16, 211a/10, 219b/09
s.+(nakl-i şahīh) 177b/15
s.+(rivāyet-i şahīh) 181a/17,
181a/18
sāhir Ar. Büyücü.
s. 187b/07, 218a/01
s.+e 163a/19
sāhire Ar. Büyücü kadın.
s.+nūñ 153b/06
s.+y+idi 153b/04
Sahr Cin adı. Krş. **Şahr**
s.+ı cin 217b/08
S.+ı nār 199a/08
Şahr Cin adı. Krş. **Sahr**
s.+ı cinnī 213b/17, 218a/13,
220b/07
s.+ı nār 215a/09
şahrā Ar. Çöl, kır, ova.
s. 151b/12, 219a/15
s.+da 159a/16
s.+sından 164b/14
s.+ya 151b/11, 218a/10
Şahratā 'Ā'ā'il Hak'e tekvin olan melek.

ş.+ile 168a/03
Şahşaham Cin adı.
ş. 216b/05
saht Ar. Sert, katı.
ş. 175a/20
ş.+ol- 208a/19
sahtlık Sertlik, katılık.
ş.+ıla 175a/21
sa'id Ar. Mutlu, uğurlu, kutlu.
s. 166b/04, 166b/05, 209b/05
s.+ol- 147a/08, 166b/03
sāk Ar. Baldır, incik.
s.+(sīmü sāk) 170b/02
s.+lar 202b/19
şakal Sakal.
s.+ın 215b/10
şakallu Sakallı.
s. 170a/14
sakankūr Ar. Bir çeşit ince tül.
s.+ı 178a/08
s.+ı Mısrī 178a/05
s.+ıla 178a/04
sakf Ar. Tavan, çatı.
s.+ı 226b/06
s.+ından 171a/14
sakın Asla yapma anlamında uyarı sözü.
s. 158a/12, 158b/07, 171a/05,
195a/03, 203a/07
şakın- Korunmak, çekinmek, sakınmak.
ş. 210b/02
ş.-asın 226a/13
ş.-urdu 181a/21
sākī Ar. İçki sunan, dağıtan.
s. 208b/10
s.+ler 170b/02, 208a/15
s.+ya 208b/02
sākin Ar. Yerinde duran, hareketsiz.
s.+idi 148a/13
s.+ol- 148a/17, 156b/20,
166b/12, 173b/12, 186b/03, 208a/10,
210b/02

2. Teskin olmuş, yatışmış.
 ş.+ol- 212b/01
şakla- Korumak, himaye etmek,
 esirgemek, gözetmek. Krş. **şakla-**
 s.-miş 152a/21
 s.-sun 193b/01
 s.-ya 204a/15
şakla- Korumak, himaye etmek,
 esirgemek, gözetmek. Krş. **şakla-**
 ş.-dı 151a/17
 ş.-yup 167b/02
 2. Gizlemek, saklamak.
 ş. 157b/09, 160b/01, 179a/17
şaklat- Saklamak işini başkasına
 yaptırmak.
 ş.-dı 153b/10
sāl Far. Yıl.
 s. 173b/12, 186a/15, 210a/14
şal- 1. Koyuvermek, serbest bırakmak,
 bırakmak.
 ş.-a 222a/09
 ş.-up 213a/08
 2. Sallamak.
 ş.-a(kılıç şal-) 186a/21
 ş.-ardı(kılıç şal-) 183b/05
 ş.-dı(baş şal-) 224a/19
 ş.-dı(baş şal-) 185a/15, 223b/06,
 223b/07
 ş.-dum(baş şal-) 209a/16
 ş.-ınca(gürz şal-) 193a/01
 ş.-up(kuyruk şal-) 174a/08
 ş.-up(baş şal-) 149a/09, 158a/08,
 170a/08, 200b/19
 ş.-maz(baş şal- ol-) 161b/11
 ş.-up 192b/21, 223b/09, 224a/14
 3. Yaymak, sermek, saçmak.
 ş.-mış(sāye sal-) 171b/04
 ş.-mışıdum(koğu şal-) 172a/15
 ş.-sa(sāye şal-) 146b/04
 ş.-up(kanad şal-) 152b/18
 ş.-up(seccāde sal-) 201a/09,
 202a/06, 202b/08

4. Çevirmek.
 ş.-dılar 148b/05
 5. Uğratmak, güç duruma düşürmek.
 ş.-dum(harca şal-) 161b/13
 ş.-mış(derde şal-) 206a/19
 ş.-maya(fitne şal-) 166a/11
 ş.-maya(iğvā şal-) 166a/11
 6. Koymak, bırakmak, atmak.
 ş.-alum 147b/16
 ş.-am 214a/17
 ş.-duğumca 219a/02
 ş.-ımadum 219a/04
 ş.-mışlar 217b/01
 ş.-up 147b/19, 152b/21, 159a/06,
 160b/15, 169a/14, 169a/17, 173a/02,
 189b/13, 190b/16, 198b/20, 200a/03
 7. Saldırmak, hücum etmek, atılmak.
 ş.-aşam 218a/08
 ş.-mışamdur 161b/13
 8. Kaldırmak.
 ş.-avuz 219b/04
 9. Bırakmak, salıvermek, terk etmek.
 ş.-ı+virdi 188b/13, 197b/08
 ş.-ı+virdiler
 ş.-mış 189b/05
 10. Göndermek, yollamak.
 ş.-up 198a/02
şalābet Ar. Manevi kuvvet, sağlamlık,
 metanet.
 ş. 188b/05, 190a/04
 ş.+e 172a/18
 ş.+ine 189a/14
 ş.+üñe 215b/14
şalābetlū Kuvvetli, sebatlı, sağlam,
 metin.
 ş. 195a/08, 199a/14
şalāh Ar. 1. Barış, rahatlık ve huzur
 içinde olma.
 ş. 212b/09
 2. İyileşme, düzelme, iyi olma.
 ş.+ı 207b/01
şalāt Ar. Namaz.

ş. 201b/09
şalavat Ar. şalavât Salatlar, namazlar.
 Krş. **şalavât, şalâvat**
 ş.+vir- 166a/13, 173b/12,
 198a/09, 212b/21, 215b/12, 219a/20,
 221a/07, 222a/13, 228b/09
şalavât Ar. Salatlar, namazlar. Krş.
şalavat, şalâvat
 ş.+vir- 201a/20, 201b/21,
 202b/01, 202b/18, 214a/20, 220b/05,
şalâvat Ar. şalavât Salatlar, namazlar.
 Krş. **şalavat, şalavât**
 ş.+vir- 147a/17, 148b/04,
 149a/20, 152b/05, 156b/20, 156b/20,
 162a/17, 165a/04, 166b/13, 168b/12,
 177a/21, 180a/14, 183b/08, 185a/11,
 186b/03, 199b/16, 210a/18, 210b/06,
 212a/03, 220b/20
şalık Eski bir savaş aleti, şeşper.
 a. 217b/16
 a.+lar 199a/09
 s.+lar 216b/14
şalm- Naz ve eda ile yürümek.
 s.-i+gel- 170a/15
 s.-u+gel- 169a/19, 169a/20
 s.-up 178a/19
şalîp Ar. şalîb. Haç.
 s.+ler 176a/10
şalih Ar. Dinin emrettiği şeylere uygun
 harekette bulunan, iyi amel sahibi.
 s. 153a/20, 176b/19
sâlik Ar. Bir yola giren, bir yolda giden.
 s. 146b/07
Şalsâl Bir ifrit adı.
 s.+ı 'ifrît 198b/11
Şalsâl Bir dev adı.
 Ş.-ı dîv 199b/01, 199b/17,
 199b/18, 213b/17, 217a/21, 217b/08,
 217b/14, 218a/14, 220b/06
salânat Ar. Hükümdarlık, sultanlık,
 padişahlık, şahlık.

s. 163b/19, 168b/14, 172a/20,
 197a/10, 202b/12, 220a/05
 s.+(müddet-i salânat) 152a/09
 s.+a(aḥkâm-ı salânat) 194a/13
 s.+dan 166b/10
 s.+dan(zevâl-i salânat) 152a/01
 s.+ı 152a/04
 s.+ı('azamet-i salânat) 196b/05
 s.+ı 'alâmet 196b/17
 s.+ı taht 220a/07, 220a/08
 s.+ı yasını 215a/21
 s.+ıla 164a/03
 s.+ın 220a/03
 s.+ına 177b/10, 207a/08,
 220a/07, 220a/08
 s.+la 226b/20
 s.+uñ 152a/03, 166b/09
 s.+uña 215b/14
sâlûs Far. İkiyüzlülük, riyakârlık.
 s.+ı 147a/08
Sâm Far. Neriman'ın oğlu, Zal'ın
 babası, Rüstem'in dedesi. İran'ın
 efsanevi kahramanlarından biri. Krş.
**Sâm-ı süvâr, Sâmi ibni Nerîmân, Sâmi-
 süvâr**
 S. 157b/03, 157b/05, 157b/06,
 157b/06, 157b/17, 157b/19, 158a/05,
 158b/01, 158b/15, 159a/04, 159a/08,
 159a/10, 159a/13, 159a/21, 159b/02,
 159b/11, 159b/15, 159b/19, 159b/21,
 160a/14, 160a/15, 160a/19, 160a/21,
 160a/21, 160b/18, 160b/21, 161a/08,
 161a/09, 161a/17, 161b/01, 197b/08,
 197b/14, 198b/03, 198b/03, 223b/19,
 225b/15, 226a/07, 227b/10
 s.+a 152b/11, 161a/04, 161b/01,
 161b/05, 186b/13, 198b/05
 s.+ı 197b/10
 s.+ıla 223b/12

s.+uñ 159a/14, 159a/15,
159b/03, 159b/04, 159b/20, 197b/05,
197b/09

Sām-ı süvār Far. Neriman'ın oğlu,
Zal'ın babası, Rüstem'in dedesi. İran'ın
efsanevi kahramanlarından biri. Krş.

Sām, Sām ibni Nerīmān, Sām-süvār

s. 152b/12, 157b/07, 157b/11,
157b/13, 157b/14, 157b/16, 157b/20,
158a/16, 158a/16, 158b/03, 158b/06,
158b/07, 158b/13, 159a/18, 159b/09,
159b/10, 159b/15, 159b/17, 160a/16,
160a/17, 160b/01, 160b/05, 160b/05,
160b/12, 161a/01, 161a/02, 161a/04,
161a/13, 161a/14, 161a/18, 161a/20,
161b/03, 161b/04, 161b/16, 162a/21,
163a/16, 163b/09, 181a/03, 186b/07,
186b/14, 187a/01, 189b/03, 189b/08,
197b/03, 198a/20, 198a/21, 198b/01,
203b/14, 205a/06, 206b/09, 207a/01,
207b/07, 214a/09, 214a/11, 214b/02,
218b/02, 222a/15, 222a/17, 222a/18,
222a/20, 222b/06, 222b/16, 223a/05,
223a/14, 223a/16, 223b/17, 224a/09,
224a/10, 224a/11, 224a/15, 224a/16,
224b/02, 224b/05, 225a/10, 225a/20,
225b/09, 225b/10, 225b/11, 225b/12,
225b/13, 225b/20, 226a/06, 226a/09,
226b/07, 227b/07

s.+(pehlevān-ı Sām-ı süvār)
161a/11, 189b/03

s.+a 157a/20, 158b/14, 159a/03,
159a/05, 159a/21, 159b/01, 159b/01,
159b/02, 159b/02, 160b/03, 160b/09,
160b/16, 197b/07, 197b/13, 203b/13,
222a/14, 222a/15, 224a/01

s.+dan 158b/12, 160b/11

s.+dur 198b/03

s.+ı 157b/01, 158b/20, 160b/17,
160b/21, 197b/11, 198b/02

s.+ı(ceyş-i Sām-ı süvār) 158a/06

s.+ıla 187b/08, 214b/05,
222b/13, 223b/15, 226a/20, 226b/03

s.+ıla(icāzet-i Sām-ı süvār)
187a/04

s.+la 222b/02, 223a/01

s.+uñ 158b/04, 158b/18,
158b/20, 159a/11, 226a/18

Sām ibni Nerīmān Far. Neriman'ın oğlu,
Zal'ın babası, Rüstem'in dedesi. İran'ın
efsanevi kahramanlarından biri. Krş.

Sām, Sām-ı süvār, Sām-süvār

s. 215b/20

Sām-süvār Far. Neriman'ın oğlu, Zal'ın
babası, Rüstem'in dedesi. İran'ın
efsanevi kahramanlarından biri. Krş.

Sām, Sām-ı süvār, Sām ibni Nerīmān

s. 148b/19, 204b/20

s.+(pehlevān-ı Sām-süvār)
198b/04, 212b/20

s.+uñ 158a/12

şaman Saman.

ş. 148b/08

şamed Ar. Ulu, ebedi.

ş.+e 219b/18

Şamşām Bir cin adı.

s. 218a/15

şan Ün, şan, şöhret.

s. 161b/07

s.+uñı 192a/09

şan- Düşünmek, tasavvur etmek,
zannetmek.

s. 212b/20

s.-asın 148b/10, 149b/06,
174a/05, 195a/16, 222b/16

ş.-dı 170a/13, 206a/20

ş.-dılar 220b/11

ş.-duğın 206a/19

ş.-dum 223a/21

ş.-ma 147a/16, 160b/03

ş.-mışıdum 227a/04

ş.-sa 205b/16

ş.-up 151b/08, 186b/16,
207b/08, 212b/02, 212b/16
ş.-ur 172a/07
ş.-urdum 196a/16
ş.-ursın 175b/15, 198b/02
ş.-ursız 176b/09
saña Sen zamirinin yönelme hâli.
s. 147a/13, 147a/15, 147b/15,
149a/15, 158a/12, 161b/14, 161b/15,
164a/01, 169b/04, 169b/09, 170a/17,
174b/09, 175b/12, 175b/14, 176b/18,
177a/19, 180b/01, 180b/20, 185a/17,
186a/13, 186a/14, 186a/14, 188a/19,
190b/20, 191b/04, 191b/21, 193a/11,
193a/11, 195b/03, 196a/02, 201a/15,
202a/09, 202a/09, 203b/13, 207b/08,
207b/09, 207b/14, 207b/17, 207b/18,
209b/03, 209b/19, 209b/20, 210b/20,
211a/17, 211a/17, 211a/19, 211a/20,
213a/19, 214b/01, 216a/07, 216a/09,
220a/19, 220b/03, 223b/01, 227a/09,
227a/20, 227b/08, 227b/13, 227b/14,
227b/17
şan'at Ar. Sanat, ustalık, hüner, marifet.
s. 224b/14
s.+a(cemî'-i a'mâl-ı şan'at)
194a/13
s.+ıla 154b/07
s.+ına 223b/16
s.+ların 174b/02
s.+larıla 172a/05
s.+larla 226b/07
şanc- Saplamak, batırmak. Krş. **şanç-**
ş.-a 190a/13
sancak Sancak, bayrak.
s. 158a/01, 158a/07
sancılı planmış, batırılmış.
s. 223b/19
Sancıtâ Hilâ'îli Bir melek adı.
s. 167b/20
şanç- Saplamak, batırmak. Krş. **şanc-**

ş.-dı 192a/02
şandal Ar. Sandal ağacından yapılan
iskemle, sandalye.
s. 147b/14, 181a/17
s.+ı 147b/13, 147b/13, 168b/21,
183a/11
s.+iler 183a/04
şandal Ar. Hindistan'dan getirilir
kuvvetli ve güzel kokulu sert bir ağaç.
ş. 156a/09, 188b/15, 195b/04,
199b/19, 213b/20
şandalî Ar. Sandal ağacından yapılan
iskemle, sandalye.
ş.+den(kâfûr-ı şandalî) 180b/11
ş.+ler 169a/01
şanem Ar. 1. Put.
s.+(ehl-i şanem ol-) 210a/02
2. Çok güzel kimse, dilber, mahbube.
ş. 211a/05
şanevber Ar. Sevgilinin boyu bosu.
ş. 169a/19
şanış- Birlikte düşünmek.
ş.-dılar 149a/07
şanki Far. Anlatılan şeyin gerçekte var
olmadığını, fakat öyle sanıldığını
gösterir, sözde, guya.
ş. 203a/19, 211a/07
şankim Far. Sanki.
ş. 173a/09, 174a/06
şanlı Ünlü, şöhretli, namılı.
ş. 151a/14
şanu Dilek, istek, düşünce.
ş.+ları 170a/13
şaplu Sapı olan.
ş. 216b/14
şar- 1. Bir şeyi döndürerek diğer bir
şeyin üzerine veya etrafına dolamak.
ş.-dılar 212a/12
ş.-up 182b/09
2. Bir şeyi üzerine başka bir şey
dolayarak onunla kaplamak, sargı, örtü
gibi şeylerin içine almak, örtmek.

ş.-up 155b/13, 161a/03
sarāy Far. Saray.
 s. 178b/09, 181b/08, 181b/13, 181b/17
 s.+da 182b/03
 s.+ı hālvat 200b/10
 s.+ı hāş 183b/13
 s.+ına 163a/02, 184a/10
 2. Mecazi manada dünya.
 s.+ına 153a/15, 172a/12, 172b/12, 175a/02, 196a/16, 215a/06
 s.+ında 161a/16, 161b/11, 168a/14, 170b/09, 172a/16, 172b/03, 178b/21, 197b/17
 s.+ından 172b/11
Sarāy H̱ōca Süleyman'ın Sinop kalesindeki harem ağası. Krş. H̱ōca
Sarāy
 s. 179b/21
Şargām Bir cin adı.
 s.+ı+cind 218a/15
şarıl- Kaplanmak, örtülmek.
 s.-miş 200b/10
şarīh Ar. Açık, aşikâr, vazih.
 s. 219b/09
şarp Sert, keskin, güçlü.
 s. 156b/04
 2. Çıkılması, geçilmesi zor olan yer.
 s. 211a/18
şarşar Ar. Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr.
 s.+(bād-ı şarşar) 148a/13, 148a/14, 148a/15, 148a/21, 192b/06
 s.+(bād-ı şarşar ol-) 218b/08
 s.+uñ(bād-ı şarşar) 205b/01
şaru Sarı.
 s. 154a/08, 155a/18, 155b/12, 155b/17, 170b/15, 173a/07, 174a/14, 217a/09, 226b/14
şat- Bir malı ticaret amacıyla satmak.
 s.-dı 204b/03
şataş- Rast gelmek, rastlaşmak, karşılaşmak.

ş.-up 148b/13
saṭır Ar. saṭr Satır, yazı sırası.
 s. 161b/03, 170b/19, 171b/12, 172a/10, 174b/19, 223b/21, 226b/15
şaṭvet Ar. Karşı konulmaz derecede zorlu ve ezici kuvvet, sindirici, boyun eğdirici güç.
 s.+e 172a/18
 s.+üm 172a/20
Şā'ūr Bir kale adı.
 s. 157b/15
 s.+(kal'a-i Şā'ūr) 161a/03
 s.+a(kal'a-i Şā'ūr) 157b/16, 160b/02
şav Haber, söz.
 s. 159a/14
 s.+ı 148a/09
 s.+nı 213a/18
şav- Atlatmak, geçirmek.
 s.-dı 190a/14, 190a/16, 191a/10, 191a/11
Şavā'ık Pehlivanlardan biri.
 s. 190b/13, 190b/15, 190b/18
 s.+ı 191a/05
 s.+ı pehlevān 191a/04
Şavaş Savaş.
 s.+itdür- 203b/08
şavlet Ar. Saldırma, şiddetli hücum.
 s.+ı 205b/09, 217a/19
 s.+ı intikām 205b/10
savul- Dağılmak, uzaklaşmak, yol vermek üzere çekilmek.
 s. 169a/02
sa'y Ar. Çalışma, çalışıp çabalama, emek.
 s. 146b/03
şayad Ar. şayd Av. Krş. şayd
 s.+it- 150b/16
şayd Ar. Avlanma, avlama. Krş. şayad
 s.+ol- 180a/05

sāye Far. Gölge.
s.+kıl- 147a/12
s.+şal- 146b/04, 171b/04
s.+si 216a/07
sāye-bān Far. Gölgelek.
s. 183b/03, 184a/05, 199b/19,
214b/17, 219a/08
s.+ı 183b/06
şayıkla- Uykuda veya ateşli bir
hastalığın verdiği dalgınlık sırasında
anlamsız, tutarsız sözler söyleme.
ş.-ya 155b/05
şāyim Ar. şā'im Oruç tutan, oruçlu.
sayvān Far. sāyebān Gölgelek, sayvan.
ş. 214a/08
ş.+ol- 218b/04
ş. 220a/06
sāz Far. Çalgı.
s.+a 170b/04
s.+ların 208b/06
sāzende Far. Çalgıcı.
s. 170b/03
Sebā Ar. Hz. Süleyman'ın eşi Belkıs'ın
Yemen'de hükmü altında bulundurduğu
şehir.
s.+(pīr-i Sebā) 211b/09
sebak Ar. Ders.
s. al- 147a/10, 175a/09, 227a/20
sebeb Ar. Bir şeyin olmasına yol açan
şey, durum yahut kimse, neden, amil,
sebeb. Krş. **sebeb**
s. 149b/10, 150b/19, 153b/03,
153b/21, 154a/01, 154b/01, 157a/05,
167a/14, 178a/02, 184b/14, 194a/10,
196a/09
s.+den 155a/19, 196b/20,
220a/06, 223a/13
s.+dür 207b/12
s.+i 156b/10, 156b/10
s.+i efğān 153a/11
s.+i hūşūmet 204b/16

s.+i 'illet 155a/02, 157a/01
s.+in 153b/19, 209b/04
s.+ol- 157a/03
sebeb Ar. sebeb Bir şeyin olmasına yol
açan şey, durum yahut kimse, neden,
amil, sebeb. Krş. sebeb
s. 205b/14
seb'-seyyār Ar. Yedi gezegen. Merkür,
Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn, Neptün,
Plüton.
s.+ı felek 165b/13
sebu' Ar. Yırtıcı hayvan, canavar.
s. 183b/06
sebük-bār Far. Yüğü hafif, eşyası az
olan.
s.+ol- 223a/16, 224a/13
sebz-istān Far. Yeşillik, çimenlik.
s. 171b/03
seccāde Ar. Seccade, namaz kılınan
küçük kilim, küçük halı.
s. 166a/16, 201b/09, 202a/06,
202b/08
s.+si 182b/16
s.+şal- 201a/09
seccādelü Seccadeli.
s. 182b/16
secde Ar. Secde.
s. 196a/04
s.+i şükür eyle- 166b/15
s.+i şükür it- 203a/04, 206b/16,
206b/17
s.+it- 175b/03, 196a/04211a/04
s.+kıl- 167a/19, 167a/19,
167a/19, 166a/19, 175a/19, 176b/04,
196a/05, 196a/09, 196b/10, 196b/11,
197a/05, 197a/06, 197a/09, 196b/19,
201b/06, 213b/10
s.+ye 165b/18, 181b/10,
182b/03, 202b/05

seç- 1. İki ve daha fazla şey veya kimseden birinin daha üstün, daha iyi olduğuna karar vermek, tercih etmek.

s.-ipdür 166a/03

s.-meyesin 193a/18

2. Teşhis etmek, farketmek, ayırt etmek.

s.-üp 168b/07

sed Ar. sedd Set, sur. Krş. **sedd**

s. 215b/01, 215b/04

s.+(Zü'l-Karney-n-i sed) 220b/01

s.+dür 215b/02

s.+it- 227b/21

sedd Ar. sedd Set, sur. Krş. **sed**

s.+-i İskender 183a/15, 187b/14, 189b/20

s.+ine 215b/02

s.+ün 215b/05

sefer Ar. Yolculuk.

s.+de 187b/11

s.+in+eyle- 209a/21

s.+in+it- 206b/13

s.+in+kıl- 151a/15

s.+it- 171a/04

s.+kıl- 151a/09, 151a/15

segir- Koşmak.

s.-e 177b/08

segri- Seğirmek, hafif kımıldamak.

s.-se 189a/08

segirdiş- Koşuşmak.

s.-üp 150a/19

segriş- Koşuşmak.

s.-üp 150b/03

seher Ar. Seher vakti.

s. 146b/08, 178b/06, 181b/20, 181b/21, 193b/10, 223b/10

seher-gāh Ar., Far. Seher vakti, sabahın erken vakti.

s.+ıdı 151b/12

sehhār Ar. Büyücü.

s. 167b/06

sehun Ar. suhan Söz, kelam, lakırtı.

s. 162a/12, 162a/16, 177a/08, 177a/09, 177a/20

sehun-dān Far. suhan-dān Söz bilen, güzel söz söyleyen.

s.+-ı rüzigār 193b/15

sehun-gūy Ar., Far. suhan-gūy Söz söyleyen, söz söyleyici.

s. 206a/14

sehv Ar. Yanlış.

s. 194a/17

sekinc (?) İlaç adı.

s.+(ḥabb-ı sekinc) 154a/11

sekiz Sekiz.

s. 158b/20, 159a/12, 159a/14, 159a/19, 159a/20, 159b/03, 159b/05, 187b/16, 199a/04

sekiz biñ Sekiz bin.

s. 189b/17

sekizinci Sekizinci.

s. 151b/11, 221b/10, 222a/17

seksen Seksen.

s. 170b/07

seksen sekiz biñ Seksen sekiz bin

s. 217a/21

seksen sekiz biñ sekiz yüz Seksen sekiz bin sekiz yüz

s. 216b/08, 216b/09

selām Ar. Selām.

s. 146b/13, 176a/17, 209a/09

s.+kıl- 166a/17

s.+vir- 151b/20, 166a/15, 166b/16, 166b/17, 167a/02, 176a/16, 182b/15, 184a/04, 187b/03, 210a/13, 221a/15

selāmet Ar. Eminlik, esenlik, salimlik.

s. 190a/15

s.+durur 191a/09, 192a/12

s.+dür 192b/01

selāmlaş- Birbirine selam vermek.

s.-up 151a/19

selātīn Ar. Sultanlar, padişahlar.

s. 153a/08, 157b/15, 157b/17, 159a/09, 160a/15, 160b/12, 160b/19, 161a/02, 161a/19, 161a/20, 170a/20, 170b/02, 175a/11, 222a/15, 222a/17, 222b/13, 223a/01, 225a/19, 226a/20, 226b/03

s.+ler 159a/10, 223b/12

s.+ler(cemī'-i serverü selāṭīn) 186b/09, 186b/10

s.+lerine(cemī'-i server-i selāṭīn) 164a/18

s.+lerle 223b/19

s.+ün 172a/15

Selemyā'īl Bir melek adı.

s.+i melek 221b/19, 221b/20

selīm-ḳalb Ar. Sağlam, kusursuz, doğru.

s.+ol- 220a/05

Selmān Kişi adı.

s. 162a/13

sem' Ar. Kulak.

s.+i Süleymāni 162b/11, 183b/11, 200b/05

s.+ine 213a/18

Semavāt Bir dağ adı.

s.+(kūh-ı Semavāt) 194a/04

semek Ar. Balık.

s. 199b/07, 215b/09

s.+den 218a/18

s.+e 150b/20

s.+e(ḥandaḳ-ı sevr ü semek) 151b/14

semen Ar. Yasemin.

s. 188b/06

Semendūn Bir cin adı. Krş. **Semendūn-ı hezār-yek-dest**

s. 219a/14

s.+i cinnī 218b/12

Semendūn-ı hezār-yek-dest Bir cin adı. Krş. **Semendūn**

s. 214a/08, 214a/09, 214b/04

s.+e 164b/01, 164b/02

şemer Ar. Meyve, yemiş.

ş.+dür 219a/10

şemerāt Ar. Yemişler, meyveler.

ş. 163b/21

ş.+uñ 168a/20

şemere Ar. Meyve.

ş.+i dil 177b/10

Şemūd Ar. Salih peygamberin gönderildiği kavmin adı.

s.+(nār-ı şemūd) 195a/17

semūm Ar. Sam yeli, sıcak rüzgar.

s.+ı ḳahr 146b/06

semüz Yağlı, semiz.

s. 154a/18

sen Tekil ikinci şahıs zamiri.

s. 147a/11, 147a/13, 160b/10, 161a/05, 161a/06, 163a/16, 163a/19, 167a/04, 167b/08, 168b/10, 168b/12, 169b/07, 174b/10, 175a/12, 175b/01, 175b/11, 175b/13, 175b/14, 178b/18, 178b/19, 181a/07, 182a/10, 182b/01, 186a/03, 186b/21, 186b/21, 189b/02, 190a/10, 191b/17, 193a/18, 197a/03, 197b/16, 198a/05, 198b/02, 201a/10, 201b/03, 202a/19, 202b/15, 206a/09, 206a/11, 209b/17, 209b/19, 210a/18, 210a/19, 210b/03, 210b/20, 210b/21, 211a/16, 215b/07, 215b/18, 216a/08, 221a/03, 222a/13, 225a/13, 225a/14, 226a/13, 227a/05, 227a/08, 227b/10, 227b/10, 227b/19

s.+de 166b/13, 197a/03, 209b/21, 211a/19, 212a/01

s.+den 161b/14, 161b/15, 169b/06, 169b/09, 174b/10, 176b/18, 180a/11, 181a/10, 188a/10, 190b/20, 198a/04, 209b/20, 210b/21, 211b/01, 221a/07, 227b/08, 227b/20, 228a/09

s.+i 147b/15, 179a/04, 181a/11, 194a/09, 195a/02, 207b/10, 209b/17, 210b/14, 211a/18, 211a/19, 221a/03, 226b/20

s.+ũn 149a/14, 151a/03,
151a/06, 151a/07, 152a/05, 157b/11,
159a/09, 163a/01, 164a/01, 164a/02,
169a/05, 169b/13, 172b/02, 181a/05,
186a/10, 188a/03, 188a/07, 188a/09,
189b/05, 192a/10, 195b/19, 196a/08,
197a/04, 198a/13, 201a/02, 204a/03,
205b/01, 207a/19, 207b/12, 211b/02,
227a/19

s.+ũnçün 227b/12, 227b/12,
227b/12

s.+ũnle 158b/14, 170a/18,
175b/21, 179a/05, 179a/12, 205b/13

senā' Ar. Övme, övüş, medih.

s. 150b/05
s.+i+cezīli 228a/17
s.+i nā-maḥdūd 228a/12
s.+kıl- 180b/21

sence Senin gibi.

s. 220a/20

sencileyin Senin gibi.

s. 157b/10, 169b/05

seng Far. Taş.

s. 151a/01
s.+i āsiyāb 199a/19, 199a/20,
217a/02

s.+i ḥārā 217a/13
s.+i siyāh 216b/06
s.+in 224a/14
s.+ü ḥāre 217b/01

seng-āsiyāb Far. Değirmen taşı.

s. 217a/11

sengīn Far. Taştan yapılmış.

s. 224a/21

ser Far. Baş, kafa.

s. 146b/04
s.+(ejdehā-yı ser) 218b/13
s.+(ez-pā vü ser) 169a/21
s.+i 'alem 181b/04
s.+i asker 183a/01, 199b/01
s.+içün 159a/07

ser-bülend Far. Başı yüksek.

s. 171b/04

ser-cümle Far., Ar. Bütün, hepsi.

s.+si 148a/21, 149a/05, 149b/19,
165b/14, 194b/11, 197a/18, 199b/02,
200a/16, 214b/12, 222a/14

s.+sin 166b/08

s.+sine 168b/05

serçe Serçe kuşu.

s. 162b/14, 163a/10, 163a/12

serd Far. Sert, haşın, çirkin.

s. 168b/11

ser-dih Far. Baş olan, reis.

s.+ler 170a/21

seren Yelkenli gemilerde üzerine yelken
çekilmek üzere direklere haçvari takılan
gönder.

s. 203a/16
s.+ine 205a/07
s.+lerin 148b/05

ser-encām Far. Başına gelen.

s.+ın 208b/17
s.+muñ 208b/16
s.+uñ 209a/11

ser-firāz Far. Başını yukarı kaldıran,
yükselten, benzerinden üstün olan.
s. 180a/02, 180a/10, 185b/10,
222a/18

s.+ları 214b/12
s.+ol- 207a/10

ser-gerān Far. Kumandan.

s. 157b/14, 157b/14
s.+ı(server-i ser-gerān) 176a/18

ser-geşte Far. Başı dönen, şaşkın,
sersem.

s. 177a/14

ser-güzeşt Far. Serüven, birinin
başından gelip geçen şey.

s.+i 208b/16
s.+in 208b/19, 210b/10, 210b/11
s.+inden 210b/12
s.+lerini 204b/11

s.+üm 151a/10
ser-ḥadd Far., Ar. Sınır boyu, hudud.
s.+idür 151a/19
serheng Far. Çavuş, bekçi, yasakçı, kavas.
s. 198b/02
s.+i 164b/02, 195b/10, 199a/07
s.+i cinniyān 222a/14
s.+i ʿafārīt 218a/11
s.+idür 198b/01
s.+in 198b/18
s.+leri 162b/07, 163b/17,
165a/05, 183a/19, 194a/07, 194b/02,
195a/05, 195a/18, 195b/19, 197b/20,
198a/01, 198a/18, 198b/10, 199a/10,
201b/13, 213b/19, 216b/21, 218b/09,
218b/19, 219b/01
s.+lerle 183b/18, 197b/12,
199b/18
s.+lerin 163a/15, 163b/11,
168b/14, 180b/01, 197b/14, 213a/06,
213b/04
s.+lerine 198b/21, 199a/01,
215b/02, 216a/04
s.+lerini 179b/05, 200a/12,
215a/03
serīr Ar. Taht.
s. 180b/14, 182a/03, 183b/12,
198b/20
s.+e 181a/13, 195a/01
s.+i 158b/04, 180b/03, 182a/05
s.+i Süleymān-ı pāy-ı taht
162b/19, 162b/20
s.+i Süleymān 183a/10, 184a/07
s.+inde 214a/17
s.+inden 172b/07, 200a/03,
219b/04
s.+ine 153a/16, 175a/15
s.+leri 215a/13
serīr-nişīn Ar., Far. Padişah, hükümdar.
s.+leri 172b/07

ser-kar Far ser-kār İşbaşı, reis.
s. 157b/05
ser-keş Far. İnatçı, asi.
s. 148a/05
s.+in 186b/19
ser-keşān Far. ser-kaşāne Dikbaşlıca,
itaatsızca.
s.+dan 146b/04
ser-keşlik Dik başlılık.
s.+kıl- 160b/08, 160b/09
ser-leşker Far. Kumandan.
s. 199a/07
s.+ler 157b/20, 157b/21
serlü Serli, başı olan.
s. 158a/07
Sermāl Bir hükümdar adı. Krş. **Sirmāl**
S.+ı şāh 172b/02
ser-māye Far. Anamal, sermaye.
s.+i ten 163a/09
s.+ñ 209a/20
s.+si 180a/11
sermāye-dār Far. Sermayesi olan,
sermaye sahibi.
s. 227b/13
sermed Far. Daimi, sürekli.
s.+(devlet-i sermed) 147a/02
sermen- Sıvanmak, çemrenmek.
s.+di 226a/11
s.-üp 224a/13, 225a/15
ser-nefer Far., Ar. Kumandan.
s.+leri 163b/17, 198b/10,
201b/13, 213b/19
ser-sebz Far. Yemyeşil.
s. 159a/17, 159a/18
serserī Far. Başiboş, avare.
s. 210b/04
ser-te-ser Far. ser-tā-ser Baştan başa,
bütün.
s. 161b/07
serv Far. Selvi, sevgilinin boyu bosu.
Krş. **servi**
s. 169a/19

s.+i add-i+b sit n 178a/19
s.+i rev n 188b/09, 193b/12
s.+  ur m n 170b/01
s.+  add 211a/05
s.+  ad 177b/14
ser-vakt Far., Ar. Yalnız g r  meye uygun bo  oda veya yer.
s.+uma 172b/01
server Far. Ba kan, reis, ulu.
s. 157b/03, 157b/04, 160a/14, 160b/06, 169b/16, 170a/02, 190b/19, 223b/01, 224a/11, 224b/06, 226a/09
s.+(cem  -i server-i sel   n) 164a/18
s.+(cem  -i server  sel   n) 186b/09, 186b/10
s.+d m 161b/07
s.+i 146b/09, 182a/04, 196a/14, 196b/16, 210b/06, 215b/14
s.+i  af r t 215a/02
s.+i cinn  213b/21
s.+i cinniy n 195b/01, 195b/15
s.+i erv h 219b/03
s.+i la  n 195b/13
s.+i mel   n 219b/02
s.+i ser-ger n 176a/18
s.+i S leym n 173a/10
s.+i  ey   n 218a/03
s.+ler 153a/08, 157b/01, 157b/15, 157b/17, 159a/07, 159a/09, 160a/07, 160b/12, 160b/19, 170a/07, 170a/20, 171a/07, 171a/17, 171b/08, 171b/11, 172b/10, 172b/12, 172b/17, 173b/14, 174b/06, 175a/16, 175a/21, 176a/19, 176b/03, 222a/16, 222b/02, 222b/13, 223a/01, 225a/19, 226a/10, 226a/20, 226b/03
s.+ler+ile 161a/19
s.+lerden 172a/10
s.+lerd r 214b/10

s.+lere 157b/20, 170b/03, 171a/15, 174a/20, 174b/13, 176a/17, 176b/03, 226a/07
s.+leri 161a/02, 165a/06, 175a/11, 201b/13, 214a/04, 214b/11, 216a/05
s.+lerile 160a/15, 161a/08, 170b/18, 175a/20, 176a/02, 176a/16, 176a/18, 215a/01, 220b/07
s.+lerle 160a/15, 161a/21, 161b/01, 170b/13, 171b/18, 172a/09, 173a/10, 222a/17, 222a/20, 224a/15
s.+ler m z 158a/20
s.+ol- 186a/16
s.+  n 169b/05, 188b/06
server  Far. Ey server.
s. 147a/04
servi Far. serv Selvi, sevgilinin boyu bosu. Kr . **serv**
s.+ye 211b/07
serv-ad Far., Ar. serv-add Servi gibi boyu olan, servi boylu. Kr . **serv-add**
s. 211b/06
serv-add Far., Ar. Servi gibi boyu olan, servi boylu. Kr . **serv-ad**
s. 211a/02
ser-zen    Far. Ba a kakma, sitem.
s. 170a/03
s.+it- 170a/03
s.+k l- 158a/15
ses Ses, sada.
s.+it- 212a/18, 222a/12
sett r Ar. “Kullarının hata, kusur, ay p ve g nahlarını  rten, ba   layan” anlamında Allah i in kullanılır.
s.+e l- uy p 185b/07, 185b/08
sev- Sevmek, muhabbet beslemek.
s.-d  in 169b/08
s.-d   n se 210a/19
s.-e 155b/05

s.-er 170a/11, 170a/12, 170a/12,
201a/06

s.-er+ise 211b/12

s.-mek 210a/02

s.-mez 156b/02

sevāb Ar. Allah tarafından
mukafatlandırılan hareket. Krş. **sevāp**
ş. 212a/03

ş.+ı dü-cihān 188a/11, 188a/12

sevāp Ar. sevāb Allah tarafından
mukafatlandırılan hareket. Krş. **sevāb**
ş.+dur 186a/04

sevāhil Ar. Kıyılar, sahiller.
s.+inde 184b/17

sevdā Ar. İstek, arzu.
s.+ya 195b/20

sevgü Sevgi.
s.+si 176b/13

sevin- Sevinmek.
s.-di 181b/20
s.-üp 150a/02

sevr Ar. 1. Boğa burcu.
s. 219a/16
s.+(ḥandaḳ-ı sevr ü semek)
151b/14

2. Boğa, öküz.
s.+i 151b/15

seyf Ar. Kılıç.
s. 192a/10
s.+i bürrān 217b/16
s.+ler 216b/11

seyir Ar. seyr 1. Mana alemi, rüya. Krş.
seyr
s. 170a/14

2. Bir şeyi zevk alarak gözle takip
etme, izleme, bakma.
s.+it- 161a/08, 224a/02

3. Gezip dolaşma, gezme, gezinme.
s.+it- 159a/16, 161a/21, 177b/04
s.+kıl- 175a/02

seyr Ar. Bulunduğu yer üzerinde
hareket etme, ilerleme. Krş. **seyir**

s.+i yıldız 181b/02

s.+it- 227b/12

s.+inden 220a/14

2. Bir şeyi zevk alarak gözle takip
etme, izleme, bakma, temaşa
s.+it- 211b/15

seyrān Ar. seyerān Gezinme, dolaşma,
gezinti.

s.+a 161a/08

s.+a+çık- 189a/21

s.+it- 152b/15, 187b/15, 219a/06
s.+kıl- 165b/10, 196a/19

2. Bakıp seyretme, temaşa.
s.+kıl- 194b/16
s.+ol- 196b/02

seyyāhlik Seyyah olma durumu.
s. 150b/11

seyyāre Ar. Güneş'in etrafında dolaşan
gezegen.

s.+(yākūt-ı seyyāre) 170b/02
s.+yi(kevākib-i seyyāre) 149a/08

seyyāreleyin Seyyare gibi.
s. 170b/02

seyyid Ar. Başkan, reis, önder.
s.+i 155b/07

s.+leri 165a/05, 201b/13

**Seyyid Naşr-ı Bağdādī Süleymān-nāme-
i kebîr**'i Fars diline tercüme eden kişi.
s. 147a/19

sezā Far. Münasip, uygun, yaraşır.
s. 228a/12
s.+gör-147a/07

sezāb Far. Su teresi.
s. 155b/12

sı- 1. Yenmek, mağlup etmek.
s.-dı 193a/09
s.-yup 186b/12, 197b/09

2. Kırma.
s.-ya 210a/21
s.-yup 176b/16, 186b/12

sıbtan Ar. sıbt Kabile.
s.+uñ 183a/03

şıçra- Sıçramak.
 ş.-rdı 173a/02
 ş.-sa 173a/01
 ş.-yup 173a/02, 191a/15,
 205a/01, 221a/09
şıçraş- Birlikte sıçramak.
 ş.-up 152a/10
Şiddik Ar. İslam dünyasının ilk halifesi,
 Hz. Muhammed'in vefalı dostlarından
 Hz. Ebubekr'in lakabı.
 Ş. 146b/12
şiddik Ar. Pek doğru, sözünün eri
 kimse.
 ş.+(Yûsuf-ı şiddik) 153b/05,
 202b/10
 ş.+ısa 201a/16
şidk Ar. İç, yürek temizliği.
 s. 147a/06, 147a/08
 s.+ı 201b/05
 s.+ı berekât 201a/04
 s.+ıla 165b/21, 166a/14,
 201b/05, 201b/20, 202a/04, 202a/08,
 202b/05
şifat Ar. Hal, keyfiyet, şekil, suret,
 varlık, biçim.
 ş. 168a/19
 ş.+ı mahlûkât 163b/19,
 196a/17, 197a/17, 198b/15, 201b/12
şifât Ar. Sıfatlar, varlıklar.
 ş.+ı kul 196a/04
şifatlu Biçimli, görünüşlü, suretli.
 s. 183a/15, 199a/19
şığ- Sığmak.
 ş.-ar 206b/20
 ş.-maz 211a/11
şığa- Okşamak, sıvazlamak.
 s.-yup+dur- 159a/19
şığan- Sıvanmak, kolları bacakları
 sıvamak
 ş.-dı 226a/11
 ş.-up 224a/13, 225a/15
şıgm Bir cins büyük geyik, alageyik.

ş. 174a/07, 174a/08, 189a/06
şıgm- Birinin veya bir makamın
 himayesine, kolu kanadı altına girmek.
 ş. 223a/14
şığır Sığır.
 ş. 203a/04
şığrak Sağrı.
 ş.+a 191b/16
şıhhat Ar. Sağlık, sağlamlık.
 ş. 177a/19
 ş.+virdi 162a/03
şıķ- Çevresine sarılarak veya sararak
 sımsıkı kavramak, üzerine basınç
 uygulamak.
 ş.-dı 227a/12
şımarla- Ismarlamak.
 s.-dılar 160b/20
şın- Yenilmek, mağlup olmak, bozguna
 uğramak.
 ş.-duğı 157b/01
 ş.-up 158a/15
şınıcak (?) Mağlup, yenik, bozguna
 uğramış.
 ş. 157b/14
şıpa Eşek yavrusu.
 s. 172a/08, 172a/08
 s.+sınuñ 153b/08
 s.+yıla 172a/09
sır Ar. sırr Gizli tutulan, kimseye
 söylenmeye şey. Krş. **sırr**
 s. 177a/20
 s.+dan 155a/06
 s.+dur 200b/20
 s.+ısañ 210b/01
sırça Camdan yapılmış.
 s.+dan 180b/06
sırr Ar. Gizli tutulan, kimseye
 söylenmeye şey. Krş. **sır**
 s.+a 193b/12, 219b/08
 s.+ı 212a/19
 s.+ı(rumûz-ı sırr-ı 'ışķ) 209b/10

s.+ın 147a/03
s.+ına 175b/19, 197a/04,
201a/16, 217b/14
s.+ını 176b/19
sırtlan Sırtlan.
s. 183a/20, 199a/13
sıva- Sıva ile kaplamak, örtmek.
s.-mağ+gerek 154b/09
sızır- Sızdırmak, süzmek.
s.-acak 170b/17
sibā' Ar. Yırtıcı hayvanlar, canavarlar.
s. 183a/19, 201b/13
siccīn Ar. Cehennemde bir vadinin adı.
s. 177a/02
s.+it- 177a/01
sidre Ar. En yüksek makam.
s.+i a'lā 146b/11
sihr Ar. sihr Büyü, sihir. Krş. **sihr**
s. 167b/06
s.+etmiş 156a/11
s.+itmişler 155b/01
sihr Ar. Büyü, sihir. Krş. **sihr**
s.+ile 176b/02, 199a/05,
216b/07, 217b/10, 217b/17
s.+in 155b/01
s.+ine 220b/12
Sikender Ar. İskender-i Zülkarneyn.
Krş. **İskender, İskender bin 'Abdu'l-lāh**
bin Ḍaḥḥāk ibni Sām ibni Nūḥ
s. 152a/08
sikke Ar. Madeni para, akçe.
s. 223a/03, 224a/03, 226a/10
s.+i demür 223a/05
s.+i maqbūl 146b/03
s.+ye 224a/05, 224a/06,
224a/16, 224a/17, 224a/21
silāḥ-şörlük Silahşor olma durumu,
cengâverlik.
s.+it- 192a/06
silk- Silkelemek, silkmek.
s.-di 191a/05

s.-üp 191a/18
sillī Far. Sille, tokat.
s.+ur- 158a/17
silsile Ar. Art arda meydana gelen
şeylerin meydana getirdiği sıra.
s.+y+ile 219b/18
sīm Far. Gümüş.
s. 174a/06, 174b/16, 176a/08,
181b/15, 213b/13, 222b/12, 226b/12
s.+ü sāk 170b/02
simāk Ar. Balıklar.
s.+a 218a/18
sīmīn Far. Gümüşten, gümüş gibi,
gümüşe benzer.
s. 182b/21, 195a/05
s.+(mühre-i sīmīn) 147a/05
Sīmurğ Far. Kaf dağının arkasında
yaşadığına inanılan efsanevî kuş, Anka.
s. 158a/07, 171b/17, 184a/03,
187a/15, 204b/19, 205b/12, 212a/21,
212b/15, 214a/07, 214b/13
s.+a 183b/20, 197b/04
s.+dan('ālem-i Sīmurğ) 164b/15
s.+ı Kāf 162b/14, 163a/04,
164b/11, 189a/09, 212b/20
Sīmurğ-süvār Far. Simurg binici, simurg
binen.
s. 152b/11
sin Mezar, kabir.
s. 161a/03, 161a/21, 161b/01,
161b/02, 162b/18, 193b/04
s.+de 171a/06, 193b/11,
203a/07, 227a/21
s.+e 227b/02
s.+e+şal- 172a/03
s.+em 227a/17
s.+i 193b/11
s.+ol- 227a/18
s.+ün 227a/19
siñ- Saklanmak, gizlenmek.
s.-erse 221b/14

sinān Ar. Mızrak, süngü.

s. 190b/14

s.+(nize-i sinān) 190a/06,
190a/07

Sindūs Bir cin adı.

s.+ı cinnī 163a/14, 179b/10,
179b/13, 183b/15, 213a/05

sīne Far. Göğüs, bağır.

s. 174a/06

s.+sin 182b/05, 190a/13,
191a/15, 192a/02, 192b/07
s.+sinden 191a/17, 191b/06,
191b/19, 192b/09

s.+sine 161b/13, 226b/14

siñek Sinek.

s. 175b/04

siñir Kas kirişi, kas zarı.

s.+i 193a/03

sinle Mezar, kabir.

s. 219a/17

s.+de 172a/03

s.+ye+şal- 227a/17

Sinop Yer adı.

s. 178a/10, 179b/08, 179b/10,
180a/17, 180a/21, 180b/02, 181b/07,
182b/03

s.+(‘azm-i kal’a-i Sinop kıl-)

181a/14, 181a/15

s.+a(kal’a-i Sinop) 181a/19

s.+da(kal’a-i Sinop) 179b/03

s.+dan 180b/06

s.-dan(şehir-i Sinop) 179b/14

s.+ı(kal’a-i Sinop) 181b/10

s.+uñ(kal’a-i Sinop) 181b/21

sipāhī Far. Timar sahibi süvari asker.

s. 183a/09, 189b/20

s.+(mīrū sipāhī) 169a/02

siper Far. Arkasına saklanılacak şey,
kalkan.

s. 190a/17, 190b/10, 191a/08,
191a/15, 191b/03, 191b/05, 191b/10,
191b/14, 191b/17, 191b/17, 192a/11,
192a/16, 192a/21, 192b/08, 192b/12,
192b/15

s.+çek- 192a/15

s.+den 191b/18

s.+e 183a/07, 190a/18

s.+in 192b/16

s.+inden 191a/16, 192b/08

s.+ine 192a/15

s.+le 192b/12

Sipīd Bir cin adı. Krş. **Sipīdī**

s.+(dīv-i Sipīd) 199b/01

s.+(melek-i Sipīd) 197b/21,
198a/01

s.+ile(melek-i Sipīd) 214b/08

s.+i melek 183b/17

s.+(melek-i Sipīd-i mükerrerem)
221b/03

Sipīdī Bir cin adı. Krş. **Sipīd**

s.+(melek-i Sipīdī) 168b/03,
194a/03

sipīhr Far. Gök, sema.

s.+(‘ādet-i devr-i sipīhr) 152a/07

s.+(çarh-ı sipīhr) 180a/07

sirāyet Ar. Geçme, bulaşma.

s.+it- 167a/06

sīretlū Bir kimsenin sahip olduğu
karakter, tavır, hâl.

s. 183a/11

sirke Sirke.

s.+yile 156b/04

Sirmāl Bir hükümdar adı. Krş. **Sermāl**

s. 172b/11

s.+ı şāh 172a/16, 172a/17,
175a/04

Sīstān Far. Yer adı.

s. 184b/18, 203a/13

s.+(kūh-ı Sīstān) 205b/20

s.+(melik-i Sīstān) 207b/17

s.+(şāh-ı Sīstān) 205a/13,
205a/14
s.+a(melik-i Sīstān) 208a/16
sitem Far. Zulüm, haksızlık.
s.+den 206b/20
s.+den(tīgü sitem) 152a/10
sivri siñek Sivrisinek.
s. 175b/16
siyāh Ar. Kara, siyah.
s. 155b/18, 156a/02, 156a/07,
156a/12, 156b/03, 156b/05
s.+(çarḥ-ı siyāh) 150b/21
s.+(dūd-ı siyāh it-) 150b/20
s.+(rū-yı siyāh) 162b/19
s.+dan(seng-i siyāh) 216b/06
s.+it- 153a/10, 219a/01
s.+itdür- 163b/08, 163b/09
s.+umdan(dūd-ı siyāh) 151a/10
siyāh-büş Far. siyāh-püş Yashı, matemli.
Krş. **siyāh-püş**
s.+ol- 167a/13, 167a/14
siyāh-püş Far. 1. Karalar giymiş. Krş.
siyāh-büş
s. 176a/09, 176a/10
2. Yashı, matemli.
s.+ol- 167a/20
siyāh-rüy Far. Kara yüzlü.
s. 167a/02
siyāset Ar. 1. Seyislik, at idare etme.
s.+e+ṭurgur- 157b/06
s.+e+ṭur- 160a/16, 160a/17,
169a/18
2. Ölüm cezası, idam.
s.+kıl- 159a/06, 186b/19
Sīyed Bir dev adı.
S.+e 198b/11
siz Çokluk ikinci şahıs zamiri.
s. 150a/04, 158b/19, 187b/09,
194b/13, 198b/19, 212b/01, 212b/06,
221a/11
s.+de 155a/05
s.+den 166b/19, 194b/18

s.+e 150b/13, 212b/06, 221a/12
s.+i 158b/16, 212b/04
s.+ler 187b/06
s.+lere 158b/16
s.+leri 158b/15, 188a/19
s.+lerüñ 198b/17
s.+siz 205b/15
şoḥbet Ar. Görüşme, konuşma.
ş.+i 208b/10
ş.+it- 208b/13
ş.+inden 163a/07
ş.+ine(vişāl-i şoḥbet) 179a/04
ş.+kıl- 189b/01, 208b/09
ş.+ümi 151b/08
şok- Sokmak, bir şeyi başka bir şeyin
içine veya arasına girmesini sağlamak.
ş.-mağ+gerek 154b/08, 154b/09
ş.-up 189b/14, 189b/16, 212a/21,
212b/18
sol Sol taraf.
ş. 169a/01, 176a/05, 182b/18,
183a/12, 184a/01, 187b/02, 213b/19,
218a/13, 223b/09
ş.+da 183a/04
ş.+ına 200b/08
sol- Diriliğini, tazeliğini yitirmek.
ş.-mağa 152a/04
soñ Son, ahır, nihayet.
ş. 172b/13, 169b/01, 169b/02,
169b/03, 224b/15
ş.+ı 150b/08
ş.+ın 157b/03, 200a/09
ş.+ına 153b/15
ş.+ında 154b/05, 154b/14,
177b/09, 227b/05
ş.+uma 153a/19
ş.+umda 177b/07
ş.+unı 200a/09
ş.+uñla+kıl- 186a/15
şoñra Sonra.
ş. 147b/17, 148b/21, 150b/06,
152a/21, 152b/03, 153b/06, 156a/09,

156a/14, 157a/02, 158a/09, 160b/10, 162b/11, 163a/03, 163b/07, 171a/05, 173a/11, 180a/19, 182a/18, 182b/16, 185b/09, 185b/13, 186a/08, 186a/14, 186a/17, 195b/17, 196b/09, 196b/11, 196b/13, 196b/13, 199a/08, 202a/07, 206b/04, 209a/05, 219b/11, 227a/17
 ş. (andan sonra) 151a/13, 152a/03, 156a/17, 156a/18, 156b/04, 157a/03, 163b/09, 167a/15, 167b/19, 167b/21, 168a/02, 168a/05, 168a/09, 168a/12, 168a/15, 168b/02, 168b/19, 169a/01, 181b/16, 182b/13, 182b/15, 182b/17, 182b/19, 183a/03, 183a/07, 183a/10, 183a/14, 183a/18, 183a/21, 185b/13, 186a/18, 193a/07, 196a/16, 199a/08, 213b/05, 216a/09, 221a/05, 221b/12, 223b/14, 226a/05
 ş.+(şimden sonra) 148a/14
 ş.+(şimdiden sonra) 148a/10, 148b/19, 149a/16, 181a/05, 212a/13
şor- Sormak, sual etmek.
 ş. 169b/02, 169b/14, 189a/11
 ş.-alum 223a/07
 ş.-ar 185a/07
 ş.-arlardı 148b/15
 ş.-dı 147b/08, 150b/13, 169b/02, 187b/11, 188a/07, 188a/09, 195b/14, 208b/14, 222a/18
 ş.-dılar 158b/09, 159b/11, 187b/03, 194b/08
 ş.-duķ 150b/20, 194b/12
 ş.-dum 151a/19, 169b/08, 196b/06, 197b/08, 220a/04
 ş.-dum(haber şor-) 151b/21
 ş.-ıcak 158b/12
 ş.-maĝa mı(haber şor-) 190a/09
 ş.-maķ 175a/17
 ş.-up 150b/11, 185a/06, 195b/20
şoriş- Soruşmak, birbirine sormak.
 ş.-up 158b/11, 169a/10, 181b/19
şovut- Soĝutmak.

ş.-ur 154a/03, 154a/05
şoy- Birinin elbisesini çıkarmak.
 ş.-updur 161b/18
şoyın- Soyunmak.
 s.-up 147b/19
söĝ- Sövmek.
 s.-er 227a/19
 s.-erdi 149b/15
söyin- Sönmek, parlaklıĝı gitmek.
 s.-düginden 205b/01
söyken- Dayanmak, yaslanmak.
 s.-miş 150a/14
 s.-üp 150a/08
söyle- 1. Yazmak, düzmek.
 s. 177a/19
 s.-di 177a/08, 199b/16, 220b/19
 s.-düm 162a/03
 s.-mege 204a/02, 228a/19
 s.-mişdür 184a/21
 s.-yüp 177a/08, 228a/15, 228a/20
 2. Anlatmak istediĝi şeyi sözle bildirmek.
 s. 185b/06, 189b/02, 209a/11, 211a/12
 s.-di 154b/01, 166a/04, 173b/07, 189a/02, 191b/07, 208b/20
 s.-diler 186a/05
 s.-dilerse 186a/05
 s.-düĝi 175b/13
 s.-dügüm 206a/11
 s.-düm 173a/21, 173b/01
 s.-dün 206a/12, 215a/02
 s.-mediler 186a/06
 s.-mege 204a/02
 s.-megi 228a/04
 s.-mezem 206a/14
 s.-mişüz 185b/16
 s.-r 178b/20
 s.-rsem 175b/09
 s.-rsin 189a/20, 194b/03, 209b/02

s.-rsiz 176b/09
s.-sün 185b/05
s.-ye 206a/11
s.-yem 185a/18, 211b/05
s.-yen 177a/10
s.-yevüz 201a/03
s.-yicek 175b/14, 176b/12
s.-yince 148a/20
s.-yüben 166b/12
3. Haber vermek, bildirmek.
s.-meyüp 212a/18
s.-mişdi 181a/20
s.-r 175b/12, 175b/15
s.-yüp 189b/07
4. Konuşmak.
s.-mesi 201a/18
s.-mez 175b/05, 175b/08
s.-yen 227a/11
s.-yeni 176b/09
söylen- Söylemek işi yapılmak, sözle anlatılmak.
s.-üp 177a/09
s.-ür 211a/06
söyleş- Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.
s. 158b/07
s.-em 158b/14
s.-mekde 204b/08
s.-ürlerdi 162b/07
söylet- Dile getirmek.
s.-en 210b/14
s.-me 151a/09, 151a/09
söz Kelam, kavi, söz, lakırtı.
s. 147a/20, 148a/09, 148a/20, 153b/01, 159a/14, 162a/12, 162a/14, 166a/04, 169b/04, 169b/20, 170a/20, 173b/07, 177a/15, 178a/09, 182b/05, 184a/21, 185b/16, 189a/19, 196a/08, 199b/16, 206a/14, 213b/08, 214b/20, 215a/02, 215b/16, 216a/20, 220b/19
s.+aç- 157a/20, 208b/14
s.+çe 177a/16

s.+den 185a/05, 196a/09
s.+e 162a/09, 177a/09, 202a/04, 221a/07
s.+i 152a/11, 153b/16, 162a/11, 163a/12, 167b/09, 169b/05, 169b/15, 173b/07, 197a/06, 199b/16, 202a/20, 208a/10, 220a/12, 220b/20, 221a/08, 222a/02, 224a/13
s.+i+ol- 211b/18
s.+idür 193a/16
s.+ile 172b/05, 176a/02, 208a/19, 218a/08
s.+in 148a/07, 152b/06, 160a/21, 167b/17, 169b/15, 179a/20, 187a/03, 189b/07, 197b/19, 204a/16, 209a/09, 227b/07
s.+in+dut- 199a/02
s.+in+gör- 154b/19
s.+in+ıtut- 176b/21, 226a/03
s.+inde 208a/07
s.+inden 179a/15, 208a/07
s.+ine 164b/15, 175a/20, 207a/20, 208a/05, 212b/13
s.+ini 218a/09
s.+ler 200a/20, 209b/02, 228a/04
s.+lerden 184b/16
s.+lerdür 173b/07
s.+leri 174b/06, 204a/04, 224a/11
s.+lerin 198a/12, 200a/21
s.+lerine 207b/08, 218a/21
s.+lerini 157a/03, 162b/11, 227b/06
s.+lerüm 177a/10, 211a/14
s.+lerümden 211b/02
s.+lerüme 161b/14
s.+lerümi 162a/04
s.+lerüne 198a/14
s.+lerüni 185a/13
s.+üm 148a/13
s.+üm+işit- 227a/14

s.+üm+üt- 173b/11, 201b/15,
207b/16

s.+ümde 201b/19, 202b/16
s.+üme 175a/21, 210a/14,
220b/15, 222a/12

s.+ümüz 193b/17
s.+ümüze 205b/15
s.+ümüzi+üt- 169b/18
s.+üni 157b/12
s.+üñ 206a/11, 208a/06
s.+üñ+üt- 201a/02
s.+üñdür 196a/08
s.+üñe 162a/16, 177a/16

şu 1. Su.

ş. 150b/04, 154a/16, 155a/18,
155b/17, 155b/17, 161a/12, 203b/02,
203b/10, 208b/03, 215b/06, 222a/21,
224b/02, 224b/02

ş.+dan 151b/09, 201b/08,
202a/06, 202b/08

ş.+ya 192b/14
ş.+yıla 154a/10
ş.+yın 155b/20, 156a/04,
179b/02

ş.+yumuz 150b/05, 158a/19
ş.+yuñuz 148b/20
ş.+yuñuzdan 150a/18

2. Deniz, nehir, göl, pınar, akarsu.

ş. 148b/10, 149a/21, 150a/13,
150a/15, 150b/04, 161a/21, 171b/08,
ş.+da 150a/15, 179b/18, 219a/12
ş.+dan 148a/09,
ş.+lar 216a/18
ş.+ya 147b/20, 148b/09,
161a/20, 223a/21, 224a/07

ş.+yı 150a/04
ş.+yıla 150a/09

3. Bazı meyve ve sebzelerden sıkılmak suretiyle elde edilen sıvı.

ş.+yıla 156a/12
ş.+yın 154a/08, 154a/08

4. Gözyaşı.

ş.+yı 179b/18

su'al Ar. Soru.

s. 184a/19
s.+et- 194a/10, 194b/18,
194b/19, 206a/05
s.+it- 151a/02, 152a/01,
154b/03, 155a/13, 155a/04, 167a/10,
167a/13, 171a/09, 176a/01, 187b/05,
187b/06, 195a/19, 196a/16, 196b/08,
210b/11, 215b/02, 220a/06, 220a/07
s.+kıl- 153a/11, 153b/19,
155a/10, 155a/11, 157a/04, 167b/07,
184a/17, 184a/18, 185a/16, 196b/17,
196b/18

su'bân Ar. Büyük yılan, ejderha.

ş. 199a/14
ş.+eyle- 166a/03
ş.+uñ 184b/10, 184b/11

şubh Ar. Sabah, sabah vakti.

ş. 153a/06, 182b/09, 193a/20,
210a/08, 227a/06
ş.+(şubh olın-) 181b/20
ş.+a 220a/06

şubhıdem Ar., Far. şubh-dem Sabah vakti.

ş. 193b/06

şuç Kabahat, hata, günah.

ş.+um 227b/21

şuhf Ar. şuhuf Yapraklar

ş.+ı Furkân 196b/15, 207b/05

şulb Ar. Döl.

ş. 208b/16

sultân Ar. Padişah, hükümdar.

s. 162a/13, 175a/07, 179b/17,
180a/08, 180b/14, 183b/07, 196a/19,
196b/02, 219b/05, 228a/16
s.+a 161b/19, 193a/19
s.+dan 211a/12
s.+eyle- 202b/11
s.+ı 153a/08, 153a/10, 153b/01,
153b/09, 153b/14, 153b/15, 164a/19,

164b/01, 176a/18, 177b/12, 178a/12, 180a/15, 180b/05, 180b/08, 180b/15, 180b/16, 180b/19, 181a/01, 181a/03, 181a/08, 181a/13, 181b/09, 182b/07, 182b/20, 182b/21, 182b/21, 183a/10, 183a/13, 183a/18, 183b/16, 183b/16, 183b/20, 184a/12, 184a/12, 187b/04, 187b/05, 202b/07, 214a/03, 214a/09, 217a/01, 218a/05

s.+ı(alay-ı şultān bağla-)

158a/01

s.+ı+dīn 146b/12

s.+ı kāmīl 228a/13

s.+ı Mışır 153a/12, 180a/19, 180a/20, 180b/04, 181a/15, 181b/12, 181b/12, 181b/15, 181b/18, 182a/02, 182a/03, 182a/16, 184a/07, 184a/08, 184a/09, 184a/11, 184a/14, 203a/03

s.+ı Mışır 183b/19

s.+ıdı 183b/07, 226b/21

s.+ıdum 172a/14

s.+ıdur 214b/08

s.+ıla 184a/03

s.+ın 180a/16, 184a/13

s.+ınuñ 179a/10

s.+ol- 152a/07, 180a/04, 186a/15199b/13, 219b/21

s.+uñ 180a/12, 228a/16

Sultān Bāyezīd Dördüncü Osmanlı hükümdarı. Krş. **Şultān Bāyezīd ibni Muḥammed Ḥan**

s. 193b/05, 227b/11

s.+i(şāh-ı Sultān Bāyezīd)

193b/03

Sultān Bāyezīd ibni Muḥammed Ḥan Dördüncü Osmanlı hükümdarı. Krş.

Şultān Bāyezīd

s.+uñ 228a/16

sultānī Ar. Sultana ait.

s. 184b/18

sultānsuz Hükümdarı olmayan.

s. 227a/15

şulu Sulak, suyu bol.

ş. 188a/21

2. Yılışık, sırnaşık, cıvık kimse.

ş.+ları(yüzi şulu) 164a/14

summār Ar. Eğlence.

s.+ı 177a/19

şun- Bir şeyi büyük veya saygı duyduğu kimseye nezaket kurallarına uyarak vermek, göndermek, yollamak, takdim etmek.

ş.-ar 228b/05, 228b/05

ş.-dı 172a/11, 174b/21, 179b/11, 179b/14, 190b/15, 191b/05, 192b/07, 208b/06, 226b/13

ş.-dılar 170b/03, 208a/16

ş.-mamış 160b/20

ş.-up 190b/16, 191a/12, 192b/04, 208b/05, 209b/08

şundur- Sunmasını sağlamak, verdirmek.

ş.-mak 157b/03

şunıl- Takdim edilmek, ikram edilmek, verilmek. Krş. **şunul-**

ş.-madı 182a/13

ş.-up 198a/16

sunkur Ak doğan.

s. 184a/02

s.+a 217b/09

şunul- Takdim edilmek, verilmek. Krş.

şunıl-

ş.-dı 182a/13

ş.-ıncaya 163b/02

ş.-mış+ol- 182a/17

Sūrbakūl Bir kavim adı.

s. 216b/05

şüret Ar. 1. Biçim, görünüş, kılık, şekil.

ş. 208a/02

ş.+e+gel- 193b/20

ş.+i 199a/17, 217b/21

ş.+idür 206a/08

ş.+ler 172a/05, 172a/06

ş.+leri 184b/02

2. Yüz, çehre, surat.
 ş.+i 151b/06, 151b/07
 ş.+i Çîin 178b/01, 178b/02
 ş.+ile 183a/21
 ş.+in 151a/21, 226b/13
3. Resim, tasvir.
 ş.+in 226b/13, 226b/16
- şüretlû** Suretli.
 s. 183a/11, 187b/01, 187b/17, 195a/11, 199a/18
- sûr-nâ** Ar. Zurna.
 s. 158a/02
- şusuz** Su içmeye ihtiyacı olan, susamış.
 ş. 203b/12
 ş.+dur 203b/10
- şusuzlık** Susuzluk.
 s.+ıla 212a/15
- suşurlâb** Far. Usturlap. Krş. uşurlab, uşurlap
 s. 149a/08, 185b/15
- şuyurga-** İhsanda bulunmak.
 s.-dı 158b/13
- sübḥān** Ar. Allah.
 s. 177a/04
 s.+(zıll-ı Sübḥān) 146b/14
 s.+uñ(zıll-ı Sübḥān) 228a/15, 228a/16
- sübḥānī** Ar. Allah'a ait, Allah ile ilgili.
 s.+(hidāyet-i sübḥānī) 187a/01
 s.+yi(kelām-ı Sübḥānī) 207a/09
- süd** Süt.
 s. 156b/18
 s.+ile 154a/18
 s.+inden 185a/08
- süflī** Far. Aşağıda bulunan.
 s.+ye 186a/10
- Sührāb** Amelika hükümdarı. Krş.
Sührāp
 s. 182b/21, 214a/03
- Sührāp** Amelika hükümdarı. Krş.
Sührāb
 s. 184a/13
- süksün** Boyun kökü, ense.
 s. 183a/21
 s.+i 155a/19
- sükût** Ar. Susma, sessizlik, konuşmama.
 s. 194a/09
 s.+a+var- 185a/15, 185a/20, 194a/08, 200b/06, 200b/19
 s.+it- 185b/01, 211a/15
- sülāle** Ar. Soy sop, döl döş.
 s. 180a/11, 184a/16
 s.+vir- 179a/13, 180a/19
- Süleymān** Ar. Hz. Süleyman. Krş.
Süleymān bin Davūd, Süleymān ibni Dāvud
 s. 147a/20, 148b/16, 149a/17, 153a/04, 153a/06, 153b/03, 153b/04, 153b/05, 153b/06, 153b/07, 153b/09, 153b/11, 153b/16, 154a/04, 154a/09, 154b/02, 154b/19, 155a/10, 155a/15, 155b/07, 155b/10, 157a/04, 157a/19, 159a/05, 160b/09, 162a/13, 162b/08, 162b/21, 163a/10, 163a/12, 163a/19, 163a/20, 163b/13, 163b/15, 164a/09, 164a/10, 164a/10, 164a/11, 164a/13, 164a/14, 164a/18, 164a/21, 164b/11, 164b/17, 165a/05, 165a/11, 165a/13, 165a/21, 165b/12, 165b/14, 165b/15, 166a/12, 166a/14, 166a/15, 166a/17, 166a/21, 166b/10, 166b/12, 166b/12, 166b/14, 166b/17, 166b/18, 166b/21, 167a/04, 167a/04, 167a/10, 167a/13, 167a/21, 167b/02, 167b/07, 167b/13, 167b/17, 168a/18, 168a/19, 168b/13, 169b/09, 170b/09, 174b/07, 177b/04, 177b/05, 177b/10, 177b/18, 177b/19, 178a/01, 178a/09, 178a/12, 178a/19, 178a/21, 178b/02, 178b/07, 178b/08, 178b/14, 179a/05, 179a/09, 179a/20, 179b/02, 179b/09, 179b/14, 179b/21, 179b/21, 180a/20, 180b/01, 180b/03, 180b/04, 180b/05, 180b/13, 180b/14, 180b/15, 180b/18, 180b/18, 180b/19,

181a/03, 181a/08, 181a/10, 181a/18,
181a/21, 181b/06, 181b/19, 182a/14,
182b/03, 182b/07, 182b/14, 182b/14,
182b/15, 183a/09, 183b/04, 183b/11,
183b/16, 184a/09, 185a/12, 185a/16,
185b/03, 185b/06, 185b/17, 185b/19,
186a/01, 186a/02, 186a/11, 186b/04,
186b/05, 186b/06, 186b/07, 186b/13,
186b/17, 186b/21, 187a/03, 187b/06,
187b/09, 188a/15, 188a/16, 193a/13,
193b/17, 193b/18, 193b/21, 194a/15,
194a/18, 194b/05, 194b/15, 194b/18,
196b/06, 196b/17, 197a/10, 197a/15,
197a/18, 197b/10, 197b/16, 197b/17,
198a/03, 198a/15, 198a/19, 198a/21,
198b/03, 198b/04, 198b/07, 198b/08,
198b/13, 198b/14, 199a/01, 199a/04,
199b/03, 199b/09, 199b/10, 199b/14,
200a/11, 200a/12, 200a/14, 200a/18,
200a/19, 200b/04, 200b/07, 200b/09,
200b/15, 200b/16, 201a/01, 201a/11,
201a/16, 201b/05, 201b/14, 201b/15,
201b/16, 202a/02, 203a/08, 204b/14,
206a/03, 206a/19, 206b/09, 206b/18,
207a/04, 207a/09, 207a/10, 207a/14,
212a/15, 213a/03, 213a/14, 213a/19,
213a/21, 213b/04, 213b/05, 213b/14,
214a/02, 214a/05, 214a/11, 214a/16,
214a/18, 214b/02, 214b/10, 214b/14,
215a/01, 215a/03, 215a/12, 215b/09,
215b/16, 215b/20, 218a/03, 218a/04,
218b/06, 218b/21, 219a/02, 219a/11,
219a/15, 219a/21, 219b/20, 220a/08,
220a/11, 220a/16, 220b/01, 220b/08,
220b/12, 220b/17, 221a/03, 221a/05,
221a/11, 221a/19, 221a/20, 221b/05,
221b/07, 221b/12, 221b/19, 222a/06,
222a/11, 228a/20

s.+(‘azm-i Süleymān kıl-)

182a/06

s.+(bi-ḥaḳḳ-ı ḥātem-i Süleymān)
205b/21, 206a/01

s.+(ḥātem-i Süleymān) 219b/10

s.+(ḥazret-i Süleymān) 153a/10,
178a/06, 178a/17, 179a/11, 179a/12,
179a/13, 179b/01, 179b/04, 182b/09,
183b/03, 183b/09, 184a/16, 184a/17,
200b/05, 200b/06, 206a/21

s.+(ḥazret-i Süleymān-ı nebī)
177b/12

s.+(kitāb-ı Süleymān) 228a/17

s.+(mu‘cize-i Süleymān)

167a/01

s.+(pehlevān-ı Süleymān)

172b/19, 174b/08, 224a/01, 226b/15

s.+(peyk-i Süleymān) 225a/01

s.+(serīr-i Süleymān-ı pāy-ı taḥt)
162b/19, 162b/20

s.+(server-i Süleymān) 173a/10

s.+a 158b/14, 167a/01, 179a/08,
179b/13, 179b/14, 183b/14, 184a/08,
184a/14, 185a/11, 197a/12, 197a/13,
197a/19, 198a/16, 200a/15, 201b/11,
204b/15, 206a/18, 214a/09, 214a/15,
215a/14, 219a/19, 219b/03, 220a/05,
220a/14

s. (ḥazret-i Süleymān) 153a/10,
155a/08, 157a/01

s.+a (ḥazret-i Süleymān)

153b/01

s.+a(ḥazret-i Süleymān)

185b/01, 185b/02

s.+a(ḥazret-i Süleymān)

153b/01, 162b/02

s.+a(taḥt-ı Süleymān) 214a/07,
214b/17

s.+dan 162b/07, 166b/14,
179a/01, 181b/08, 182a/08, 182a/18,
197b/03

s.+dan(ḥazret-i Süleymān)
178b/18

s.+dur 206b/11, 214b/19
s.+dur(ḥazret-i Süleymān)
178b/11
s.+ı 179b/01, 182b/12, 200a/06,
202a/13, 215b/11, 218b/10
s.+ı nebī 165b/15, 171a/16,
174b/10, 174b/14, 175a/12, 179a/14,
181a/19, 185a/19, 189b/03
s.+ı(bāb-ı Süleymān)183a/08
s.+ı(da‘vet-i Süleymān) 214a/08
s.+ı(emr-i Süleymān) 206b/02
s.+ı(hātem-i Süleymān) 218b/19,
218b/20
s.+ı(taht-ı Süleymān) 214b/15
s.+ı emīnu’l-lāh 201a/18
s.+ı nebī 162b/09, 178a/15,
194b/06, 201a/08, 203a/02, 203a/03,
203a/04, 207b/09, 207b/10, 213a/04,
221b/01, 221b/03, 221b/10, 221b/11
s.+ı zamān 196a/20, 215b/18
s.+ıdı(hātem-i Süleymān)
219b/14
s.+ıla 148a/06, 148b/18,
149b/09, 163a/16, 197b/14, 207b/20,
218a/05, 218a/06
s.+kıl- 163b/04, 219b/04
s.+la 219a/12
s.+ol- 199b/10, 220a/09,
220b/04, 220b/09, 220b/13
s.+sın(pehlevān-ı Süleymān)
188a/15
s.+uñ 153b/03, 153b/05,
153b/13, 153b/14, 155a/09, 163b/18,
177b/14, 177b/15, 179a/04, 179b/07,
182a/07, 198b/01, 198b/02, 214a/10,
214b/13, 216a/06, 219a/03, 220a/07,
221b/20
s.+uñ(ḥazret-i Süleymān)
178a/09, 178a/10, 178b/08, 183a/05
s.+uñ(serīr-i Süleymān) 183a/10,
184a/07

s.+uñdur 194b/03
Süleymān bin Davūd Ar. Hz. Süleyman.
Krş. **Süleymān, Süleymān ibni Dāvud**
s. 188a/03
s.+uñ 162b/10
Süleymān bin Şahr-ı nār Cin kavminin
hükümdarı.
s. 215a/10
Süleymāncuğaz Süleymancığaz.
s. 215a/05, 218b/01
s.+a 220a/04
Süleymāncügez Süleymancığaz.
s.+ı 194b/21
s.+üñ 200a/02
Süleymān-ı Cafī Cafī kavminin
hükümdarı.
s. 215a/07
Süleymān-ı Cān Can kavminin
hükümdarı.
s. 215a/08
Süleymān-ı Cin Cin kavminin
hükümdarı.
s. 215a/08
Süleymān-ı Hafī Hafī kavminin
hükümdarı.
s. 215a/07
Süleymān ibni Dāvud Ar. Hz.
Süleyman. Krş. **Süleymān, Süleymān
bin Davūd**
s. 166a/16, 166a/17
s.+uñ 162b/07, 162b/08
Süleymāni Ar. Süleymānī Süleyman’a
ait, Süleyman ile ilgili. Krş. **Süleymānī**
s.+ye(dīvān-ı Süleymānī)
155a/09, 183b/01, 182b/15
s.+ye(emr-i Süleymānī) 214b/10
s.+ye(hük-m-i Süleymānī)
181a/13, 183b/13
s.+ye(nazar-ı Süleymānī)
182b/18, 200b/16

s.+ye(sem'-i Süleymānī)
 162b/11, 183b/11, 200b/05
 s.+yi(hizmet-i Süleymānī)
 215a/15
Süleymānī Ar. Süleyman'a ait. Krş.
Süleymānī
 s. 221b/15
 s.+(dīvān-ı Süleymānī) 194a/14
 s.+(hizmet-i Süleymānī) 194a/10
 s.+(mu'cizāt-ı Süleymānī)
 187a/02
 s.+de(dergāh-ı Süleymānī)
 207b/15
 s.+de(dīvān-ı Süleymānī)
 183a/04
 s.+den('ömr-i Süleymānī)
 163a/04
 s.+den(taht-ı Süleymānī)
 184a/06
 s.+ler 158a/04, 158a/06, 160a/04
 s.+yi(dīvān-ı Süleymānī)
 183a/10
 s.+yi(hizmet-i Süleymānī)
 181a/02,
 s.+yi(nāme-i Süleymānī)
 179b/11
 s.+yi(tedbīr-i Süleymānī)
 180b/04
Süleymānlık Saltanat, Süleymanlık.
 s. 149a/15, 163b/02, 195a/01,
 196b/20, 197a/16, 198a/16, 215a/13,
 216a/06
 s.+it- 215a/10, 215a/11
 s.+kıl- 195a/01, 197b/16,
 197b/17, 200a/04, 220a/10, 215a/13,
 219b/20, 220a/16, 220a/20, 220b/08,
 220b/11
Süleymān-nām Ar., Far. Süleyman adlı.
 s. 197a/03

Süleymān-nāme Ar., Far. Firdevsî-i
 Rûmî'nin büyük eseri. Krş. **Süleymān-
 nāme-i kebīr**
 s. 162a/03, 228b/08
 s.+den 177a/19
 s.+nüñ(kitāb-ı Süleymān-nāme)
 162a/18, 162a/19
 s.+sin 162a/15, 177a/07,
 193b/04, 210b/05, 212b/21
Süleymān-nāme-i kebīr Ar., Far.
 Firdevsî-i Rûmî'nin büyük eseri. Krş.
Süleymān-nāme
 s.+üñ 147a/19, 147a/20,
 228a/04, 228a/11
sünbül Far. Sünbül.
 s.+(mişl-i sünbül) 193b/07
 s.+ler 183a/06
Sündüs-ı cinnī Bir cin adı. Krş. **Sündüs-ı
 cinni**
 s. 213a/10, 213a/15, 213a/16,
 221a/13, 221b/17
 s.+yi 221a/14
Sündüs-ı cinni Bir cin adı. Krş. **Sündüs-ı
 cinnī**
sünen Ar. Sünnetler.
 s.+(aḥbāb-ı sünen) 147a/01
sünnet Ar. Hz. Muhammed'in sözleri,
 işleri ve tasvipleri.
 s.+i 218a/01
sünnī Ar. Sünnet ehlerinden olan kimse.
 s.+(adū-yı sünnī) 196b/17,
 213b/21, 214a/01, 218a/02
 s.+yiseñ(adū-yı sünnī) 215b/18
sünniyān Ar. sünniyün Sünnet ehlerinden
 olan kimseler.
 s.+(adū-yı ḥaşm-ı sünniyān)
 196a/08
 s.+(adū-yı sünniyān) 195b/15
süñü Süngü, mızrak.
 s.+sin 189b/13
sür- 1. Yürümek, ilerlemek, sürmek.

s.-di 159b/11, 166b/16, 170a/18,
176b/12, 186b/06, 190a/03, 192a/08,
192b/11, 192b/17, 201b/07, 201b/20,
223b/08, 224a/20
s.-diler 159b/19, 222a/20
s.-e 159b/05, 159b/18, 176a/15,
196b/20
s.-e+gel- 192a/11
s.-e+ilt- 157b/15
s.-e+ir- 224a/06, 226a/18,
226a/19
s.-e+var- 225b/08, 225b/18,
226a/06
s.-elüm 158b/20
s.-sem 172a/17
s.-üñ 227a/11
s.-üp 158a/01, 159b/20, 160b/15,
169a/08, 178b/10, 181a/01, 189b/16,
190b/08, 190b/14, 191a/07, 191b/09,
191b/20, 192a/18, 192b/11, 195b/01,
200b/09, 224a/04, 224b/01
s.-ür 174a/11
2. Değdirmek, dokundurmak.
s.-(yüz sür-) 177a/04, 193a/16
s.-di(yüz sür-) 154b/21, 178a/18,
181b/10, 184a/15, 193b/20, 202b/05
s.-e(yüz sür-) 195b/02
s.-em(yüz sür-) 187a/03
s.-er(yüz sür-) 146b/07
s.-er(yüz sür-) 180a/01
s.-erem(yüz sür-) 213a/11
s.-iyüp(yüz sür-) 176b/17
s.-mek(yüz sür-) 207a/17
s.-mekde(yüz sür-) 182b/03
s.-meyeyidi(yüz sür-) 194a/15
s.-miş(yüz sür-) 214a/07
s.-mişdür(yüz sür-) 155a/07,
155a/08
s.-üben(yüz sür-) 165b/18
s.-üp(yüz sür-) 146b/06,
188a/17, 219b/05
3. Kovmak, uzaklaştırmak.

s.-emez 175b/04
4. Geçirmek, yaşamak, görüp
geçirmek.
s.-dügümce(‘ömür sür-) 202a/15
s.-düm(‘ömür sür-) 161b/10,
171a/01, 202a/13, 227a/02
s.-esiz(‘ömür sür-) 148b/20
s.-mişidüm(‘ömür sür-) 172a/16
s.-emedüm 203b/18
s.-elüm 205b/03
s.-miş(şafā sür-) 174b/07
5. Yürütmek.
s.-iben 148a/15
s.-ince 148b/07
s.-üp 148a/21
sürgen Yaba.
s.+e 217a/09
Sürh-ı bād Bir cin adı. Krş. **Sürh-bād-ı
cin, Sürh-bād-ı cinn, Sürh-ı bād-ı cinni,
Sürh-ı bād-ı cinnî**
s. 194b/20, 195a/04, 195b/03,
195b/12, 196a/03, 196a/10, 197a/08,
197b/21, 198a/05, 198b/02, 198b/06,
198b/09, 198b/17, 199b/10, 199b/14,
200a/13, 213b/02, 214a/02, 214a/16,
214a/19, 214a/21, 214b/19, 215a/02,
215a/15, 215b/04, 215b/12, 215b/13,
216a/03, 216a/08, 219a/11, 219a/11,
220a/19, 220b/04, 220b/21, 221a/01,
221a/05, 221a/13
s.+(‘azm-i Sürh-ı bād kııl-)
199a/02, 199a/03
s.+a 163a/18, 163a/20, 163a/21,
213b/02, 213b/03, 216b/02, 221a/04
s.+dan 197b/13, 221a/12
s.+ı 196a/08, 198a/07, 219b/04
s.+ı ‘asker-i cinniyān 213b/14
s.+ıla 213b/17
s.+ol- 219a/14
s.+uñ 195a/18, 195a/20, 198b/09

s.+uñdur 194b/19

Sürh-bād-1 cin Bir cin adı. Krş. **Sürh-bād, Sürh-bād-1 cinn, Sürh-1 bād-1 cinni, Sürh-1 bād-1 cinnī**

s. 195a/02, 195b/01, 197b/20, 199a/02, 199b/02, 199b/04, 199b/17, 213a/21, 213b/18, 216b/18, 218a/12, 221a/16

Sürh-bād-1 cinn Bir cin adı. Krş. **Sürh-bād, Sürh-bād-1 cin, Sürh-1 bād-1 cinnī**

s.+e 216b/19

s.+uñ 199a/01, 213b/03, 216b/03, 218a/14

Sürh-1 bād-1 cinni Bir cin adı. Krş. **Sürh-bād, Sürh-bād-1 cin, Sürh-1 bād-1 cinn Sürh-1 bād-1 cinnī**

s.+ye 163a/15, 163a/17, 163a/18, 163b/10, 198a/11, 213b/21, 221a/02

s.+yiseñ 215b/18

Sürh-1 bād-1 cinnī Bir cin adı. Krş. **Sürh-bād, Sürh-bād-1 cin, Sürh-1 bād-1 cinn, Sürh-1 bād-1 cinni**

s. 195b/20, 196b/03, 196b/16, 198a/01, 198a/03, 198a/12, 199a/03, 200a/01, 200a/10, 213b/19, 214a/20, 216a/14, 217a/01, 218a/02, 218a/09, 220b/06, 221a/10

s.+yi 195a/19

sürh-püş Far. Kırmızı giyen, al giyinmiş.

s. 169a/21, 169b/02, 169b/03

süri- Sürümek.

s.-yü+var- 174a/06

s.-yüp(yüz süri-) 188b/10

sürin-Sürünmek, karnı üzerinde sürüklenir gibi ilerlemek.

s.-ür 184b/07

sürme Far. Sürme.

s. 154a/21, 192a/16

sürür Ar. Sevinç.

s.+ı mefsüd 208a/04

sürücü Sürücü.

s. 215a/04

sürül- Sürgün edilmek, başka bir ülkeye veya yere gönderilmek.

s.-di 167b/11

Süryāni Ar. Süryānī Eski Surye halkına ait.

s. 162a/20, 179b/09

süsen Far. Süsen, iris.

s. 154b/18

süst Far. Gevşek, zayıf, güçsüz.

s.+kıl-167a/08, 167b/12

s.+ol- 155b/02

sütün Far. Direk.

s.+ı 189b/13, 217a/08, 217b/01

süvār Far. Ata binen, süvari.

s. 169a/09, 217b/09

s.+ol- 152b/13, 152b/17, 161a/18, 161b/01, 176a/02, 180a/21, 186b/16, 187b/13, 189b/15, 190a/04, 190b/02, 197b/04, 197b/05, 204a/17, 204a/19, 205a/05, 205a/13, 205b/13, 208b/18, 212a/14, 212b/03, 212b/17, 212b/20, 213a/01, 217b/01, 217b/10, 217b/15, 218b/02 222a/16

Ş, ş

şād Far. Sevinçli, memnun.

ş.+eyle- 181a/20

ş.+it- 162a/10, 203b/21, 211a/12

ş.+ol- 149b/18, 151a/19, 158b/10, 166b/14, 180a/16, 180a/20, 181a/09, 181b/14, 181b/19, 184a/17, 194a/07, 195b/03, 198b/09, 201b/06, 203a/02, 203a/03, 203a/04, 205a/08, 206a/06, 214a/21, 220b/09, 224a/10, 224b/02, 224b/03, 226b/03

şādī Far. Sevinç, mutluluk.

ş.+si 182a/11

şādīlık Sevinçli olma durumu, sevinçlilik.

- ş. 212b/07, 212b/08
 ş.+eyle- 149b/15
 ş.+ına 148a/02
şāf Far. Fıtil, anüs fıtili.
 ş.+idüp 156a/17
şāfī Ar. Birinin affı için araya giren, sefaatçi olan, sefaat eden kimse
 ş.+i rüz-i kıyāmet 146b/09
şağāl-he'yet Far. Çakal görünüşlü, çakal gibi.
 ş. 217b/19
şāh Far. Geyik ve benzeri hayvanların dallı boynuzu.
 ş. 174a/07
 ş.+a 174a/07
şāh Far. Sultan, hükümdar, padişah.
 ş. 148a/16, 150b/15, 154b/21, 157b/21, 158a/13, 158a/20, 158b/19, 159b/18, 161a/15, 169b/11, 172b/11, 176a/14, 179b/20, 182b/21, 183b/07, 184a/13, 197b/09, 208a/13, 210a/21, 211a/01, 212a/05, 214a/03, 214a/04, 216b/03, 216b/15, 226b/08, 226b/11, 226b/12
 ş.+(nām-ı şāh) 228b/08
 ş.+(Sermāl-ı şāh) 172b/02
 ş.+(Sirmāl-i şāh) 172a/16, 172a/17
 ş.+a 151a/09, 180a/09
 ş.+a(Tanķūr-ı şāh) 223a/07
 ş.+dur(Tanķūr-ı şāh) 160b/16
 ş.+ı 160b/16, 164a/19, 164b/01, 169a/04, 178b/02, 189b/01, 195b/11, 217a/07
 ş.+ı(Tanķūr-ı şāh) 223a/08
 ş.+ı cihān 165b/18
 ş.+ı çınār 199a/20
 ş.+ı cindī 216b/08
 şāh-ı cündī 156b/19
 ş.+ı Dahhāk 152b/03
 ş.+ı Edünyā 149a/20
 ş.+ı Ġazbān 176b/20
 ş.+ı Hind 197b/10
 ş.+ı Hindūsitān 158a/10
 ş.+ı Huşenk 226b/21
 ş.+ı hümām ol- 220b/14
 ş.+ı küh-istān 170b/06
 ş.+ı mārān 184b/15
 ş.+ı Mürüt 216b/08
 ş.+ı Rūh-ı cindī 155b/09
 ş.+ı Sīstān 205a/13, 205a/14
 ş.+ı Sulţān Bāyezīd 193b/03
 ş.+ı+şāhān 178b/11, 193a/21
 ş.+ı şeh-bāz ol- 199b/12
 ş.+ı Tağarğar 158a/11, 158a/14, 158a/18, 158a/19, 158b/17, 161a/14, 223a/09
 ş.+ıdı(mekān-ı Şem'-i şāh) 208b/21
 ş.+ıdum(Sirmāl-ı şāh) 175a/04
 ş.+ıla 204b/10, 214a/12
 ş.+ından 193a/03
 ş.+ımı 197b/12
 ş.+ınuñ 208b/15, 215a/21
 ş.+lar 174b/03
 ş.+ları 172b/02, 216b/18
 ş.+ol- 152a/06, 199b/11, 209a/07, 214a/19
 ş.+sın 181a/04
 ş.+(Tanķūr-ı şāh) 157b/02, 159a/01, 160b/08, 160b/19, 160b/20
 ş.+um 147a/15
 ş.+umuza 189b/02
 ş.+uñ 160a/13, 160b/18, 193b/01, 228a/19, 228b/07
 ş.+uñ(Tağarğar-ı şāh) 162b/01
şāhā Far. Ey şah, şahım. Krş. **şāha**
 ş. 185b/15, 185b/20
şāha Far. **şāhā** Ey şah, şahım. Krş. **şāhā**
 ş. 227a/18
şahāb Ar. Kıvılcım.
 ş.+ıla 216a/21

şāhān Far. Şahlar.
 ş.+(şāh-ı şāhān) 178b/11,
 193a/21
şāhen-şāh Far. Şahlar şahı, en büyük padişah.
 ş.+sın 181a/05
şāhid Ar. Tanık, şahit.
 ş. 162a/01
 ş.+dür 193a/17
 ş.+ol- 202a/19, 202b/15,
 206b/11
şāhīn Far. Doğan.
 ş. 184a/02
 ş.+ler 174a/13
şāh-nişīn Far. Odanın sokak tarafına olan çıkıntısı, dışarıya doğru uzanan kısmı.
 ş. 178a/20
şahş Ar. Kişi, kimse.
 ş. 169a/21, 172b/04, 195a/08,
 195a/11
 ş.+ı 213a/13
Şahşāh Bir cin adı.
 ş.+i cindi 216b/16
şak Ar. şakḳ Yarılma, yarma, çatlama.
 Krş. **şakḳ**
 ş.+eyle- 190a/21
 ş.+kıl- 192b/16
Şakankūl Bir kavim adı.
 ş. 216b/10
şakı- 1. Şimşek ve yıldırım gibi çakmak, parlamak.
 ş.-dum 215b/05
 2. Nağmeli sesler çıkarmak, şakarak ezgiler söylemek.
 ş.-r 227a/10
şakī Ar. Fena hareketli, haylaz.
 ş. 166b/03, 166b/03, 186b/02
 ş.+lere 166a/20
 ş.+ol- 166b/05
şakḳ Ar. Yarılma, yarma, çatlama. Krş.
şak

ş.+a'l-kamer eyle- 146b/11
şalgām Şalgam.
 ş. 156a/06
şām Far. Akşam.
 ş. 193a/20, 210a/08, 227a/06
Şām Şam şehri.
 ş. 202b/11
Şāmiḥāt Bir dev adı.
 ş.+ı ehremen 217a/03
şarāb Far. Şarap, içki. Krş. **şarap**
 ş. 150b/17, 150b/19, 199b/21,
 227a/08
 ş.+eyle- 197b/01
 ş.+ı gül-gün 208a/15
 ş.+ın 203b/01
 ş.+lar 199b/20
şarāp Far. şarāb Şarap, içki. Krş. **şarāb**
 ş. 199b/20, 208a/20
şark Ar. Doğu.
 ş. 151a/15, 189a/08, 221a/19,
 221a/19
 ş.+(halk-ı şark) 214b/07
 ş.+a 186b/02, 196a/21
 ş.+ısında(cānib-i şark) 151b/13
 ş.+ısından 184a/07
şart Ar. Koşul, şart.
 ş.+ıla 165b/06
şaşt Far. Okçuların parmaklarına geçirdikleri yüksük.
 ş.+a 191b/10, 191b/16
şaş- Şaşırmak.
 ş.-ar 148a/16, 211b/15
 ş.-mış(bilüsi+şaş-) 158b/05
 ş.-up(‘aklı+şaş-) 223a/19
şa‘şa‘a Ar. Parlaklık, parıltı.
 ş.+sına 149b/20
Şa‘şa‘ Bir cin adı.
 ş.+ı cind 218a/15
Şa‘şa‘āk Şemtīlkāk kavminin pehlivanlarından biri.
 Ş.+ı cindī 216b/15

şaşır- Şaşmak. Krş. **şaşur-**
ş.-up 172a/18
şaşur- Şaşmak. Krş. **şaşır-**
ş.-mayasın 148a/12
Şataṭ bin Nişāt Cin kavminin
pehlivanlarından biri.
ş.+idi 217b/12
şeb Far. Gece.
ş. 228a/03
ş.+i 228b/07
şeb-çırāk Far. Gece parlayan kıymetli
taş.
ş.+(gevher-i şeb-çırāk) 173b/17
ş.+dan(gevher-i şeb-çırāk)
222b/15
ş.+larmış 181b/04
şeb-dīz Far. Karayağız at.
ş. 211b/14
şebēh Far. Benzer, benzeyiş.
ş. 178b/01
şebīh Ar. Benzeyen, benzeyici.
ş. 176b/07
şecā'at Ar. Cesaret, yiğitlik, yüreklilik.
ş. 188b/06, 218a/08
ş.+de 217a/17
ş.+ine 187a/19, 189a/14
ş.+üne 214b/01, 215b/14
şecā'atlü Yürekli, cesur.
ş. 195a/08, 199a/14
şecer Ar. Ağaç.
ş. 219a/10
şecerāt Ar. Ağaçlar, şecerler.
ş. 163b/21
ş.+uñ 168a/20
Şeddād Ar. Yemen'de Ad kavminin
padişahı. Krş. **Şeddād bin 'Ād**, **Şeddād-ı**
'Ād
ş.+ol- 227a/20

Şeddād bin 'Ād Ar. Yemen'de Ad
kavminin padişahı. Krş. **Şeddād**,
Şeddād-ı 'Ād
ş. 188b/05
Şeddād-ı 'Ād Ar. Yemen'de Ad
kavminin padişahı. Krş. **Şeddād bin 'Ād**,
Şeddād bin 'Ād
ş. 214a/05
şeddādī Ar. Çok büyük ve sağlam yapı.
ş. 222b/02, 226b/05
şefā'at Ar. Birinin suçundan geçilmesi
veya dileğinin yerine getirilmesi için
edilen aracılık.
ş. 206b/20
ş.+kıl- 227a/13, 228a/09
şefī' Ar. Şefa'at eden, bir suçun
bağışlanması için aracılık eden.
ş. 146b/11
şefkat Ar. Acıyarak ve esirgeyerek
sevme, şefkat.
ş. 157b/08
ş.+eyle- 157b/08
ş.+üm 202b/15
şeh Far. Padişah, şah, sultan. Krş. **şāh**
ş. 146b/12, 152a/21, 152b/03,
154b/20, 154b/21, 155b/07, 155b/08,
163b/13, 166b/12, 166b/12, 179b/21,
180b/14, 182a/04, 183b/04, 183b/05,
193a/13, 197b/17, 199b/09, 199b/10,
199b/14, 206a/19, 214a/15, 214a/18,
214b/19, 215b/11, 219a/12, 219a/19,
220a/16, 220a/16, 220a/20, 220b/04,
220b/09, 220b/12, 220b/13, 222a/06,
227a/11, 227b/05, 227b/06, 227b/10,
228a/20
ş.+(hazret-i şeh) 228b/09
ş.+den 175a/08
ş.+dür 146b/12, 219a/11
ş.+ler 157b/03, 222b/11
şeh-bāz Far. Bir cins iri ve beyaz doğan.

ş. 207a/10
 ş.+(şāh-ı şeh-bāz ol-) 199b/12
 ş.+a 217b/09
 ş.+ıla(‘uḳḳāb-ı şeh-bāz) 184a/01
 ş.+lar 174a/13
şeh-bāz-veş Far. Şahbaz gibi.
 ş. 217b/20
şeh-cihān Far. Cihan şahı.
 ş. 185b/21
Şehāb Bir melek adı.
 ş.+ıla 213b/08
şehādet Ar. Tanıklık, şahitlik etme.
 ş. 176b/15
Şehbāz-ı perī Bir peri adı. Krş. **Şehbāz-ı perri**
 ş. 188a/14
Şehbāz-ı perri Bir peri adı. Krş. **Şehbāz-ı perī**
 ş. 188a/09, 188a/10, 188a/18, 188b/15, 188b/20
 ş.+yile 188b/03
şehir Ar. şehir Büyük belde, büyük kent.
 Krş. **şehir**
 ş. 151b/12, 151b/20, 182b/04, 227a/01
 ş.+de 209a/21, 211b/21
 ş.+den 209b/04, 209b/16, 212a/01
 ş.+lerde 194a/16
 ş.+leri 181a/16
Şehmūruş Bir melek adı.
 ş.+(melek-i Şehmūruş) 194a/03
şeh-nişīn Far. Pencere çıkması, balkon.
 ş. 182b/21
şeh-per Far. Kuş kanadının en uzun tüyü.
 ş. 183b/06
 ş.+in 212b/20
 ş.+lerine 212b/18
şehir Ar. şehir Büyük belde, şehir, büyük kent. Krş. **şehir**

ş. 226b/20
 ş.+e 175a/14, 211b/01
 ş.+i 151a/20, 164b/07, 164b/08, 164b/08, 164b/10, 227a/05
 ş.+i a‘zam 171b/06
 ş.+i Çin 151a/21
 ş.+i Kuds 186b/01
 ş.+i ma‘mūr yap- 164b/10
 ş.+i mişl 216a/01
 ş.+i mu‘azzam 151b/13, 164b/06
 ş.+i Sīnōp 179b/14
 ş.+i teşrīḳ 151a/19
 ş.+inde 228b/02
 ş.+inden 178a/10
 ş.+ine 179b/10
 ş.+ini 164b/05, 164b/05, 164b/07
 ş.+inüzde 209b/08
 ş.+ümüzün 210b/21
 ş.+ün 151b/13, 151b/20, 209a/20, 209b/09
şehriyār Far. şehir-yār Hükümdar, padişah.
 ş. 164b/18, 171b/15
 ş.+(emīr-i şehriyār) 161a/11, 180a/11
şehvānī Ar. Şehvete çok düşkün kimse.
 ş.+ol- 162b/20
şehvet Ar. Cinsel istek.
 ş. 162b/16, 178b/11
 ş.+i 155b/18
 ş.+ine 178b/12
şeh-zāde Far. Hükümdar oğlu, prens.
 ş. 210b/10
 ş.+ler 157b/13, 158b/04
 ş.+leri 157b/07
 ş.+lerin 218b/14
 ş.+lerüz 157b/11
 ş.+si 211b/11
 ş.+yi 151a/06

şek Ar. şekk Şüphe, tereddüt, zan. Krş. **şekk**

ş. 203b/12

ş.+degül 182a/17

ş.+getür- 181a/07, 202a/04,
207b/05

Şekāk Bir ifrit adı.

ş.+i 'ifrīt 217a/14

şeker Far. Şeker.

ş. 208a/21, 208b/02, 208b/03

şeker-pāsiḥ Far. şeker-pāsiḥ Tatlı söz söyleyen, cevabı şeker gibi tatlı olan.

ş. 178b/07

şeker-şiken Far. Tatlı konuşan, tatlı söz söyleyen.

ş.+(tūṭī-i şeker-şiken) 179a/11

ş.+ven 206a/14

şekil Ar. şekl. Biçim, tarz. Krş. **şekl**

ş. 225b/16, 225b/16, 226b/17

2. Şekil, biçim, görünüş, kılık, suret.

ş.+den 195b/06

şekk Ar. Şüphe, tereddüt, zan. Krş. **şek**

ş. 194b/05

şekker Far. Şeker.

ş. 179b/20

ş.+i şerbet 208b/13

ş.+i zehr 203b/20

şekl Ar. Şekil, biçim, görünüş, kılık, suret. Krş. **şekil**

ş. 177a/15

ş.+e 217b/13

ş.+i 173b/02, 195a/14, 217a/15,
217a/19, 217b/06, 217b/10, 217b/19,
222b/18, 226b/12

ş.+i 'azamet 195a/18

ş.+i insān 185b/13, 186a/08,
200b/15, 213a/04

ş.+i taṣvīr 201a/17

ş.+ile 225b/07, 227a/07

ş.+in 225b/08, 226b/08, 226b/10

ş.+inden 195a/10

ş.+ine 168a/11, 168a/18,
194b/12

ş.+inūñ 226b/11

ş.+i+y+idi 217b/13

şeksüz Şüphesiz, şüphe götürmeyen.

ş.+in 156b/20

şem' Ar. Mum.

ş. 176a/04, 211b/16

ş.+i 176a/10

ş.+ini 228a/03

Şem' Bir şah adı. Krş. **Şem'a**

ş.+i(mekān-ı Şem'-i şāh)

208b/21

Şem'a Feridun neslinden bir şahın adı.

Krş. **Şem'**

ş.+nuñ 211b/05

Şem'a Feridun neslinden bir şahın kızı.

Şem'ī, Şem'a, Şem'ī bānū, Şem'ī-i Bānū

ş.+i ḥüsn-i cemāl 151a/20

Şemhūriş Meleklerden biri.

ş.+(melek-i Şemhūriş) 168b/04,
214b/09, 221b/05

ş.+i melek 183b/17

Şem'ī Batı vilayeti hükümdarının oğlu.

ş.+(melik-zāde-i Şem'ī) 152b/06

Şem'ī Feridun neslinden bir şahın kızı.

Krş. **Şem'a, Şem'ī bānū, Şem'ī-i Bānū**

ş. 211b/12, 211b/20

Şem'ī Bānū Feridun neslinden bir şahın

kızı. Krş. **Şem'a, Şem'ī, Şem'a, Şem'ī-i**

Bānū

ş. 211a/02, 211b/13

Şem'ī-i Bānū Feridun neslinden bir

şahın kızı. Krş. **Şem'a, Şem'ī, Şem'ī**

bānū, Şem'ī-i Bānū

ş.+nuñ 211a/06

şem'i-veş Ar., Far. şem'-veş Mum gibi.

ş. 160b/04
şems Ar. Güneş.
 ş. 219a/07
 ş.+e 173b/10, 216b/01
 ş.+i 147a/07
şemsi Ar. Güneşle ilgili.
 ş. 173b/08
Şemtılķāk Bir kavim adı.
 ş. 216b/13
şenāʿat Ar. Kötülük, fenalık.
 ş.+degül 178b/13, 178b/14
 ş.+kıl- 228a/06
şenlik Sevinç, neşe.
 ş.+ine 149b/18
şer Ar. şerr Kötülük, fenalık. Krş. **şerr**
 ş. 147a/02, 192a/10
 ş.+(ḥayr u şer it-) 208a/03
 ş.+den 205b/17
 ş.+i Aḥmed 147a/06
 ş.+inden 161b/17, 168b/12
Şerāṭāʾīl Bir melek adı.
 ş.+ile 168a/09
şerāyit Ar. şerāʾit Şartlar.
 ş.+i 216a/11
 ş.+in 164b/04
 ş.+in(ḥizmet-i şerāyit) 218b/03
şerbet Ar. Şerbet, içilecek tatlı şey.
 ş.+den 208b/06
 ş.+i(şekker-i şerbet) 208b/13
 ş.+in 208b/02
 ş.+ine 208a/21
şeref Ar. Şeref, büyüklük, yükseklik, ululuk.
 ş. 204a/12
 ş.+i faẓl 179a/17
 ş.+indeyiken 156b/07
 ş.+indeyiken(ṭālīʿ-i şeref)
 156a/18
şerer Ar. Kıvılcımlar.
 ş. 179b/19
şerḥ Ar. Açıklama, yorumlama, şerh.

ş.+eyle 209a/12
 ş.+it- 151a/10, 166a/13,
 185b/05, 185b/06, 209a/09, 210b/06,
 211a/13, 222a/12
 ş.+in+eyle- 173b/01
 ş.+in+it- 154b/01
 ş.+ini 184b/16
 ş.+olun- 156b/19
şerīʿat Ar. Herkesin uyması için konan
 her çeşit kural, kanun, yasa, düzen ve
 nizam.
 ş.+dur(emr-i şerīʿat) 178b/14
 ş.+inca 149b/19, 169b/21,
 176b/15, 177b/03
şerīf Ar. Mübarek, kutsal, şerefli.
 ş. 206b/03
 ş.+de(sāʿat-i saʿd ı şerīf) 156a/18
 ş.+(vaẓīfū şerīf) 169a/07
şerīk Ar.Ortak.
 ş.+ol- 208a/10
şerme-sār Far. şerm-sār Utangaç,
 mahçup.
 ş. 208a/08
şerr Ar. Kötülük, fenalık. Krş. **şer**
 ş. 148b/03, 180a/06
 ş.+i 193a/15
 ş.+it- 194a/21
 ş.+in 194b/07, 200a/18
 ş.+inden 163a/17, 165b/01,
 168b/09, 185a/01, 204b/01, 222a/10
 ş.+ini 163b/12, 163b/13,
 164a/03, 179b/06, 186b/09, 213a/08
şes-tā Far. Altı telli eski bir saz, çeşte.
 ş. 208b/07
şevķ Ar. Ar. 1. Şiddetli arzu, istek,
 heves.
 ş. 163a/02
 2. Işık, parıltı.
 ş.+i 181b/02
şevket Ar. Büyüklük, ululuk, heybet,
 haşmet.

ş.+i(umūr-ı şevket) 166b/09
 ş.+üne 215b/15
şey' Ar. Şey, nesne.
 ş. 193a/17
 ş.+i kalīl 215a/06
şeyātīn Ar. Şeytanlar.
 ş. 162b/06, 162b/06, 162b/09,
 165a/08, 167a/12, 198a/04, 213b/20,
 218a/16, 218b/04, 218b/16, 218b/18,
 219b/06
 ş.+(a'yan-ı şeyātīn) 218a/17
 ş.+(cedd-i şeyātīn) 219b/02
 ş.+(cemī'-i mülūk-i şeyātīn)
 218a/10
 ş.+(cemī'-i nesl-i şeyātīn)
 219b/01
 ş.+(hüccāb-ı şeyātīn) 218a/11,
 218a/12
 ş.+(leşker-i şeyātīn) 218a/06
 ş.+(merdūd-ı şeyātīn) 218b/19
 ş.+(nesl-i şeyātīn) 216a/16
 ş.+(re'īs-i şeyātīn) 216a/03
 ş.+(vesvese-i şeyātīn) 209b/07
 ş.+(zürriyāt-ı şeyātīn) 213b/06
 ş.+e(nesl-i şeyātīn) 219b/21
 ş.+e(server-i şeyātīn) 218a/03
 ş.+i(müvekkel-i şeyātīn)
 166b/20
 ş.+i(nesl-i şeyātīn) 167a/11
şeyh Ar. Mürşit, şeyh
 ş. 147a/02
şeytān Ar. Şeytan.
 ş. 164a/05, 166b/13, 167b/08,
 175b/13, 175b/16, 175b/18, 175b/21,
 176b/09, 176b/09, 176b/10, 176b/12,
 177b/08, 194b/06, 195b/03, 196a/02,
 196b/03, 197a/05, 198b/02, 198b/06,
 198b/08, 201b/18, 213b/05, 220b/12,
 220b/17, 221a/06
 ş.+(iblīs-i şeytān) 220b/11

ş.+(nesl-i şeytān) 197b/18,
 199b/11
 ş.+a 175b/18
 ş.+dan(mekr-i şeytān) 167a/09
 ş.+ı 168a/12, 168b/06, 182a/20,
 198a/02, 222a/09, 222a/11
 ş.+ı(nesl-i şeytān) 219a/04
 ş.+ı+lain 194a/19, 197a/02,
 200a/17, 213b/06, 213b/10, 221a/02,
 221a/21, 221b/16, 221b/18, 222a/01
 ş.+ı la'īn-i recīm 194b/08,
 220b/21
 ş.+ı+la'īn 168b/13, 194a/05,
 222a/04
 ş.+ı-recīm 166b/21, 167b/03,
 167b/04, 168a/11, 168a/14, 168b/01,
 172b/04, 175b/13, 193b/21, 213a/15,
 215b/07, 220b/04, 221b/06, 221b/07,
 221b/09, 222a/05
 ş.+ı'r-recīm 165b/02
 ş.+ol- 167a/12
 ş.+uñ 167a/09, 167b/06
 ş.+ü'l-la'īn 220b/07
şeytānlık Şeytanca davranış, kurnazlık.
 ş.+it- 198b/01
şeyyād Ar. Yüze gülen, riyakâr.
 ş.+ıla 162a/15
şifā Ar. şifā' İyi olma, sağalma.
 ş.+bul- 156a/10, 156a/14,
 156a/19
 ş.+vir- 201a/04, 201a/06
şikār Far. 1. Av.
 ş.+a 150b/16
 ş.+it- 150b/16
 2. Avlanan hayvan.
 ş.+al- 152b/18
şikāyet Ar. Sızlanma, yakınma.
 ş. 204b/11
 ş.+it- 148b/15, 149a/05,
 164a/05, 164a/10, 204a/04
şikeste Far. Yenilmiş.

ş. 210b/02
şimāl Ar. Kuzey.
 ş. 165a/17, 221b/03
 ş.+da 167b/14, 200a/16
 ş.+ı 165b/08
şimālī Ar. Kuzey ile ilgili, şimale ait.
 ş.+sinde(cānib-i şimālī) 194b/09
şimden şimdiden Bundan sonra, bundan böyle, artık.
 ş.+soñra 148a/14
şimdi Şu anda, şimdi, içinde bulunduğumuz zamanda.
 ş. 148a/13, 149b/14, 157b/10, 158a/19, 166b/21, 167b/03, 167b/07, 170a/03, 174b/07, 174b/09, 187b/09, 203b/08, 206b/11, 207b/14, 214a/19
 ş.+ye dek 195b/14
 2. Bundan sonra, bu duruma göre, bundan böyle, artık.
 ş.+den soñra 148a/10, 148b/19, 149a/16, 181a/05, 212a/13
şimdiki Bu andaki, bu zamandaki.
 ş. 163b/10, 197a/16, 197b/06, 197b/16, 214a/09
şimşek Şimşek.
 ş. 192b/15
şir Far. Aslan.
 ş. 185a/09, 199a/18
 ş.+i ğurrān 192a/03
 ş.+ü ğurrān 190b/06
 ş.+ü ner 219a/12
şirā Ar. şirā' Satın alma, satın alınma.
 ş. 194a/16
şir-behā Far. Nikâhta kız tarafına verilen ağırlık, para, başlık.
 ş. 169b/07
Şirīn Far. Ferhad ile Şirin hikâyesinin kadın kahramanı.
 ş. 211b/14
şirīn-cevāb Far. Hoş sohbet, tatlı dilli.
 ş. 228a/19

şirīn-dehen Far. Tatlı ağızlı.
 ş. 211a/13
şirīn-hey'et Far., Ar. Sevimli, cana yakın.
 ş. 177b/13
şirīn-kelām Far., Ar. Hoş sohbet, sözü tatlı.
 ş.+162a/10
şirīn-nigār Far. Güzel, latif segvili.
 ş. 180a/09
şirīn-zübān Far. Tatlı dilli.
 ş. 178b/07, 211a/05
 ş.+dan 179a/11
şirket Ar. Ortaklık.
 ş. 161b/20
şirret Ar. Kötülük, şerirlik.
 ş.+inden 194a/19
Şiṣ Hz. Şit, Adem Peygamber'in oğlu. Yelken bezi dokuyanların, kebecıların, çul dokuyanların, bez dokuyup gömlek yapanların piri.
 ş. 182b/09, 196b/12
 ş.+den 196b/12
 ş.+içün 165b/21
şiş Silah gibi kullanılan ucu sivri çubuk.
 ş.+ler 199a/06
şişe Far. Şişe, sırça.
 ş.+ler 199a/06
şive Far. Naz, eda.
 ş. 178b/08
şol Şu, o.
 ş. 148a/12, 149b/01, 149b/21, 151b/09, 153a/15, 153a/18, 162b/09, 163b/03, 165b/05, 166b/02, 166b/03, 175b/18, 177b/19, 178b/11, 184b/05, 187a/10, 190b/06, 191a/02, 191a/03, 191a/16, 192a/03, 192b/08, 193a/08, 193a/10, 194b/20, 194b/21, 196a/10, 197b/14, 198b/18, 201a/12, 201b/11, 203b/13, 204a/19, 204b/02, 206a/13, 207a/04, 208b/20, 210b/14, 210b/18, 211a/17, 211a/20, 212a/06, 213a/07,

214a/14, 215b/03, 216a/08, 221a/09,
222b/17, 223a/04

ş.+dur 206a/10

şorba Çorba.

ş. 154a/18

şöyle Öyle, şunun gibi, onun gibi,
olduğu gibi.

ş. 152a/18, 153a/02, 157a/06,
157b/05, 158a/08, 158a/13, 158a/17,
158b/18, 160a/04, 160b/11, 161b/04,
161b/07, 162b/09, 163a/08, 164b/17,
165b/12, 167a/21, 168a/11, 168b/01,
169b/08, 169b/16, 170a/04, 172a/06,
172b/03, 172b/16, 172b/19, 172b/21,
173a/02, 173a/13, 173b/21, 174b/05,
174b/15, 175b/05, 175b/07, 175b/16,
175b/17, , 176a/11, 179b/15, 179b/16,
184b/06, 186a/11, 187b/19, 188b/06,
191a/02, 191a/13, 191b/17, 192b/05,
192b/16, 194b/10, 194b/15, 199a/14,
208a/17, 210b/09, 210b/12, 211b/03,
211b/12, 221a/21, 222a/05, 222b/01,
223a/01, 223a/18, 223a/21, 223b/03,
223b/04, 223b/09, 224b/06, 224b/18,
224b/20, 225a/18, 225b/06, 225b/20,
226a/17, 226b/02, 226b/06, 226b/07,
226b/19

ş.+durur 170b/18

ş.+dür 169b/17, 172b/02,

212b/10, 224a/05

ş.+dür+kim 222b/19

ş.+it- 174b/05, 175b/21

ş.+kıl- 174b/10

şöyle ki Bir düşüncüyü, bir iddiayı
açıklamak için sözlerin başına gelen
bağlaç. Krş. şöyle kim

ş. 195a/09, 202b/14, 203a/05,
205a/18, 217b/01, 218a/18

şöyle kim Bir düşüncüyü, bir iddiayı
açıklamak için sözlerin başına gelen
bağlaç. Krş. şöyle ki

ş. 152b/09, 158a/06, 159b/13,
160a/10, 160a/12, 160a/18, 171b/10,
170b/11, 171b/21, 172b/15, 175b/03,
197a/07, 211a/03, 222a/05, 224b/05,
225a/21

şūr Far. Şamata, gürültü.

ş. 168b/11

şu Bu, işaret zamiri ve sıfatı.

ş.+nı 222b/20

ş.+nuñ 150a/03

ş.+ña 161b/10

ş.+ñadur 209b/13

Şu‘ā Bir dağ adı.

ş.+da(kūh-ı Şu‘ā) 187b/04

şübān Far. Çoban.

ş. 194b/21

şuğul Ar. şuğl Dert, gaile.

ş.+dan 197b/02

şukka Ar. Parça.

ş.+ların 158a/02

şu‘le Ar. Alev, ateş alevi.

ş.+si 147b/08, 190a/05

ş.+sinden 190b/03, 222b/13

ş.+vir- 147b/07, 181b/04

şūr Far. Kavga, fitne, gürültü.

ş.+it- 194a/21

ş.+uñdan 192a/10

şurb Ar. İçme, içilme.

ş.+dan 206b/07

ş.+it- 150b/19

şūrīde Far. Tutkun, şeyda, aşık.

ş.+i güyā+it- 210a/15

şübhe Ar. Kuşku, şüphe.

ş. 202b/06, 205a/14

ş.+müz 194b/05

şükr Ar. Görülen iyiliğe karşı gösterilen
memnunluk, minnetdarlık. Krş. **şükür**

ş.+i 175a/16, 182a/20

ş.+i Hakk 182b/01, 201b/07

ş.+i nā-ma‘dūd 146b/02

ş.+i Yezdān it- 202a/03

ş.+in 188b/14
ş.+in+di- 171a/18
ş.+it- 202b/05
ş.+üm 209b/13

şükür Ar. şükr Görülen iyiliğe karşı
gösterilen memnunluk, minnetdarlık.
Krş. **şükr**

ş. 207a/18
ş.+(secde-i şükür eyle-) 166b/15
ş.+(secde-i şükür it-) 203a/04,
206b/16, 206b/17
ş.+it- 150b/05, 171a/19,
171a/20, 181b/10, 202b/04, 213a/02
ş.+kıl- 161b/19, 208b/03
ş.+ler+kıl- 160a/17

şükürsüz Şüküretmeyen, minnet
duygusu beslemeyen, şükürsüz.

ş. 171a/18

şütür-pā Far. Deve ayaklı.

ş. 217b/11

şütür-ser Far. Deve başlı.

ş. 217b/11, 217b/19

T, t; Ṭ, ṭ

tā Far. Dek, değin, kadar, beri ve
benzeri edatlarla birlikte kullanılarak bir
fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin
başladığı veya sona erdiği noktayı,
zaman ve uzaklık bakımından abartmalı
bir biçimde anlatılan söz.

t. 146b/13, 147a/13, 147b/05,
149a/19, 150a/08, 151b/01, 158b/01,
161b/15, 161b/17, 162a/06, 163b/02,
165a/10, 166a/20, 167a/17, 167b/10,
167b/10, 168a/20, 183b/08, 191a/02,
193b/04, 193b/07, 194a/12, 196b/12,
197b/17, 200b/02, 201b/03, 203a/07,
209a/12, 210b/03, 214a/08, 214a/16,
214a/17, 215a/11, 215a/14, 215a/18,
216a/08, 218b/21, 219a/15, 219a/18,

220a/09, 220a/13, 222a/10, 227b/16,
228a/03, 228b/08, 228b/10

ta'accüb Ar. Şaşma.

t.+e+var- 209a/16

t.+it- 165b/14, 187b/15, 188a/07,
189a/10, 195a/19, 204b/12, 206a/04,
213a/15

t.+kıl- 187a/18, 187b/03,
195a/10

ta'addī Ar. Zulmetme, hak ve insaf
sınırını aşma.

t.+ler+kıl- 197a/05

ta'alluk Ar. İlgisi olma, ilgisi bulunma,
ilgi.

t. 216b/02

t.+dur 156b/10

ta'am Ar. Yemek, aş.

ṭ. 156b/13

ṭ.+a 153b/08

ṭā'at Ar. Allah'ın emirlerini yerine
getirme, ibadet, kulluk.

ṭ. 227b/20

ṭ.+eyle- 162a/01, 177a/04,
182b/01, 193a/15, 210a/08, 210b/03

ṭ.+ı Hakk 193b/20, 194a/20

ṭ.+i 175a/17

ṭ.+i Hakk 195b/18

ṭ.+i+kıl- 166a/12

ṭ.+ile 220a/06

ṭ.+it- 202a/04, 227b/13

ṭ.+kıl- 175a/19, 193a/16

ṭ.+uma 197a/07

ṭ.+uña 167a/19, 228a/02

ṭ.+kıl- 161b/19

ṭabak Tabak, kap.

ṭ. 174b/18, 174b/20, 175a/01,
175a/05, 175a/07, 175a/08, 175a/08,
175a/11

ṭ.+a 174b/19

ṭ.+dağı 175a/10

ṭ.+ı 174b/20, 174b/21, 175a/03,
175a/06, 175a/11, 175a/12, 175a/12

ṭabaḳa Ar. Kat, katman.

ṭ.+sı 165b/03

ṭ.+sında 183a/10

ṭaban Taban, ayağın yere basan tarafı.

ṭ. 202b/20

ṭ.+ından 184b/08

ṭ.+lar 202b/20

ṭ.+ları 217a/09

Tabbu' Bağdat halifesi. Krş. **Tabbu' bin**

Aşda', Tubba', Tabu'

T. 153b/12

Tabbu' bin Aşda' Bağdat halifesi. Krş.

Tabbu', Tubba', Tabu'

t. 184a/13, 214a/11

tābī' Ar. Birinin emiri altında bulunan,
boyun eğen, bağlı kalan.

t. 147a/21, 153a/04, 156b/02,
198a/18, 200a/15, 216a/15

t.+dür 203b/10

t.+idi 199a/04

t.+ine 147a/21, 153a/05

t.+iyile 207a/14

t.+ol- 159a/05, 160b/09,
183b/05, 196a/18

ṭabī'at Ar. Huy, yaradılış, tabiat, mizaç.

ṭ. 156b/17

ṭ.+ı 155b/05

ṭabīb Ar. Hekim, doktor.

ṭ.+i şādīḳ 210b/08

ta'bīr Ar. Anlatma, ifade.

t.+eyle- 189b/08

t.+it- 173a/18

t.+kıl- 173a/17

ṭabl Ar. Davul.

ṭ. 164b/08, 183a/03, 214b/18

Ṭabṭāb Ateşe mensup cinlerden biri.

Ṭ.+ı cinnī 216b/05

Tabu' Bağdat halifesi. Krş. **Tabbu',**

Tabbu' bin Aşda', Tubba'

T.+uñ 153b/04

tāc Far. Taç.

t. 151a/08, 153b/15, 161a/11,
167a/03, 168b/18, 172a/20, 173b/18,
175a/15, 178b/03, 187b/02, 198a/17,
207b/01, 210a/21, 215b/11, 216a/06,
227a/16, 227a/16, 227a/18

t.+ı 152a/12, 168b/18, 210a/04,
219b/12

t.+ı eflāk 196a/13

t.+ın 152a/08, 207a/16

t.+ını 205a/01, 207a/05, 215a/21

t.+vir- 155b/08

tācidār Far. tāc-dār Hükümdar, taç
giyen, padişah.

t.+umuz(melik-i tācidār)

211a/01

ta'cīl Ar. Acele ettirme, çabuklaştırma.

t. 148a/04, 180b/16, 187a/14,
188a/09, 188a/13

tācir Ar. Ticaretle uğraşan.

t.+durur 209b/21

t.+e 150b/13

t.+i ġarīb 210b/12

t.+uñ 151a/14, 210b/11

tācuver Far. tāc-ver Hükümdar,
padişah. Krş. **tāc-ver**

t. 174b/16

tāc-ver Far. Hükümdar, padişah. Krş.

tācuver

t. 164b/20

tafşīl Ar. Etraflı olarak bildirme, uzun
uzadıya açıklama, anlatma.

t. 184b/16, 204b/17

t.+i 209a/12

ṭağ Dağ.

ṭ. 149b/21, 149b/21, 150a/01,
150a/03, 150a/06, 150a/06, 150a/06,

150a/14, 152b/19, 187b/12, 187b/14,
212a/07, 217b/01, 217b/05

ṭ.+a 150a/20, 203a/18

ṭ.+da 184b/10, 211b/10

ṭ.+ı 150a/02, 194b/10

ṭ.+ına 203a/13

ṭ.+ında 200a/14

ṭ.+ını 165b/09

ṭ.+ınuñ 198a/06, 221a/15

ṭ.+lar 149b/01, 199b/05

ṭ.+mı+ol- 150a/05

ṭ.+uñ 150a/04, 150a/19

Tağargar Hindistan'da Tağargar
vilâyetinin hükümdarı.

t. 157a/21, 160b/06, 160b/14,
161b/07

t.+(şāh-ı Tağargar) 158a/11,
158a/14, 158a/18, 158a/19, 158b/17,
161a/14, 223a/09

T.+ı şāh 162b/01

tağıdııcı Dağıdııcı.

ṭ.+dur 204a/18

tağıl- 1. Dağılmak, toplu hâlde
bulunurken birbirinden ayrılıp
uzaklaşmak.

ṭ.-a 186b/02

ṭ.-dılar 150b/02

2. Karışık duruma gelmek.

ṭ.-up 151a/14

tağıt- 1. Dağıtmak, güçlü bir vuruşla
büyük bir zarara yol açmak.

ṭ.-dı 193a/07

2. Etkisini, gücünü azaltmak,
gidermek.

ṭ.-duğı 155a/17

ṭ.-ur 155a/16

3. Kendinden geçmek.

ṭ.-madı 223b/05

4. Bölüştürmek, pay etmek.

ṭ.-mışlar 171a/10

5. Tolu durumda bulunanları
birbirinden uzaklaştırmak, dağılmasına
sebep olmak.

ṭ.-up 165b/16, 200b/07

tağla- Kızgın demir basarak işkence
etmek.

ṭ.-yup 157b/07

tağlaş- Dağlaşmak, birlikte acı çekmek.

t.-dılar 149a/06, 219b/02

Ṭağtağa Kişi adı. Krş. **Ṭağtağa-ı tarrār**

ṭ. 169b/14, 169b/15, 169b/18,
169b/18, 175a/12

Ṭağtağa-ı tarrār Kişi adı. Krş. **Ṭağtağa**

ṭ. 173b/15, 174b/04

ṭ.+a 171b/18, 175a/11

Ṭāhā Ar. Ṭā-Hā Kur'an-ı Kerim'in
yirminci suresinin adı.

t. 219b/17

taḥkīk Ar. Doğru, gerçek.

t. 151a/05, 153a/21, 162a/09,
196a/12, 197a/07, 201a/07, 201b/03,
204b/20, 207a/09, 208a/02

t.+bil- 194a/07

t.+ı makāl 193a/11

t.+idi 166a/04

t.+ise 201a/17, 202a/20

t.+ol- 152a/11

taḥkīkan Ar. Gerçekten.

t. 184b/15

taḥlīl Ar. İnceleme, çözümleme.

t.+kıl- 202a/07

taḥşīl Ar. Toplama, alma, hasıl etme.

t.+it- 188b/16, 207a/13, 211b/10

taḥsīn Ar. Güzel bulup takdir etme,
beğenip alkışlama.

t. 157a/02, 222b/17, 224a/08

t.+it- 155b/08, 162a/10, 173b/11,
188a/01, 216b/21, 217a/01, 223b/13,
226a/02, 226a/21, 227b/07

t.+kıl- 168b/20, 166a/11,

180b/19, 216a/09, 225a/06

taḥsīnle- Takdir etmek, beğenmek.

t.-di 224b/03
t.-diler 224a/15
t.-yüp 160b/21
taht Far. Taht, saltanat, hükümdarlık.
t. 146b/07, 172a/07, 172a/08, 172a/09, 172a/20, 173b/16, 173b/16, 173b/19, 181b/09, 182b/15, 184a/05, 195a/07, 195a/11, 210a/21, 213b/18, 220b/01, 226b/05, 227a/15, 227a/16, 227a/18
t.+(müvekkel-i taht) 182b/13
t.+a 207b/01, 226b/12
t.+dan 181b/12
t.+ı 151a/08, 160b/17, 164a/04, 180b/19, 181a/11, 181b/11, 182b/04, 196b/15, 219a/07, 220b/01
t.+ı 'azīm 180b/17, 180b/18
t.+ı pā 162b/16, 162b/17, 181a/09, 184a/14, 200b/06, 219b/17
t.+ı Süleymān 214b/15, 214a/07, 214b/17
t.+ı Süleymānī 184a/06
t.+ı yed 198b/18, 201b/12, 211a/01
t.+ın 153a/16, 153b/15, 161a/11, 183b/06, 196a/20, 198a/17, 216a/06, 219a/08, 220b/02
t.+ına 153a/07, 184a/03, 195b/12, 202b/10, 213a/05, 218b/02, 218b/02, 218b/08, 220a/11
t.+ına(saltanat-ı taht) 220a/07, 220a/08
t.+ında 168b/14
t.+ını 164b/06, 178a/10, 183b/19, 198b/16, 207a/05, 207a/07, 215b/11, 219a/05
t.+ınuñ 184a/04
t.+um 180b/09, 227a/16
t.+umı 182a/16
t.+uñ 226b/08, 226b/08
tahta Far. tahte Tahta.

t. 151a/16, 210b/01
t.+ları 150a/15
t.+ların 203a/12
t.+larından 205b/21
t.+sı 150a/15, 150a/16, 189b/13, 190a/04, 190a/05, 192b/19
t.+sına 190a/06
tahtıgāh Far. taht-gāh Saltanat makamı, payitaht.
t.+ı 214a/11
t.+um 180b/08, 180b/09, 203b/16
ṭāk Ar. Kubbe, künbet.
ṭ. 189a/21, 222b/01
ṭ.+(kaşru ṭāk) 182a/15
ṭāk- Geçirmek veya tutturmak, asmak, ilıştirmek.
ṭ.-alum 148a/17
ṭ.-up 164b/04, 205b/19
taḳarrüb Ar. Yaklaşma, yanaşma
t. 167a/17, 167b/10
ṭākat Ar. Güç, kuvvet, derman.
ṭ.+i+ol- 228a/18
ṭ.+üm 181a/02
taḳdīr Ar. 1. Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler, alın yazısı, yazgı.
t.+eyle- 210a/07
t.+i+ezelde 205a/10
t.+i rabbāni 156b/10
t.+ini 206b/14
t.+it- 148b/03, 207b/05
t.+ü rabbāni 200b/02
t.+ümden 166b/02
taḳdīrce Takdir ile, bu sebebe göre.
t. 165b/07
taḳdīrū'l-lāh Ar. Allah'ın takdiri, Allah'ın her şeyi daha önceden düzenlemesi.
t. 148b/02
t.+da 204a/05, 205a/18, 211a/21
t.+ı 148b/12

taķm- Kendine takmak, kendi üzerine takmak.

t.-up 205b/12, 212a/21

t.-urlardı 199a/10

tā ki Yeter ki, öyle ki, sonunda. Krş. **tā kim**

t. 154b/09, 162a/01, 162a/17, 163a/08, 163a/15, 167a/05, 174b/16, 177b/20, 188b/18, 200a/08, 201a/04, 216a/12, 218a/06, 228a/15

tā kim Yeter ki, öyle ki, sonunda. Krş. **tā ki**

t. 147b/21, 152a/19, 157a/11, 157b/18, 158b/14, 159a/12, 162b/05, 170a/01, 172b/06, 174b/07, 204a/15, 205b/07, 210b/01, 219b/05, 220b/03, 223a/07, 226a/06

takrîr Ar. Anlatma, anlatış.

t.+eyle- 173a/17, 173b/01, 189b/07, 211a/07, 211b/01, 211b/05

t.+kıl- 209b/10, 210b/20

t.+ol- 201a/18

taksîm Ar. Pay etme, parçalara ayırıp bölme, bölüşürme.

t.+it- 178a/05, 178a/06, 178a/08

takşîr Ar. Kabahat, suç.

t. 151a/17

Ṭaķtaķūş Cinlerin reisi.

ṭ. 187a/11, 187a/13, 187a/20, 187b/06, 189a/02

ṭ.+a(tekvîn-i Ṭaķtaķūş) 188b/01

ṭ.+(Ṭaķtaķūş-ı tekvîn) 186b/08, 187a/05, 187a/10, 187a/16, 187a/18, 188a/18, 188b/03, 188b/15, 188b/20, 189a/03, 197b/11

ṭal Dal.

ṭ.+ında 188b/08

ṭal- Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek.

ṭ.-dı 175b/20

ṭ.-dılar 147b/20, 148a/02

ṭ.-uñ 148a/02

ṭ.-up+ṭur- 225b/02

ṭaleb Ar. İstek, arzu.

ṭ.+in+it- 189a/05

ṭ.+indeyiken 169b/07

ṭ.+it- 151a/08, 180a/03, 190b/13, 192a/06, 209b/17, 209b/18

ṭ.+iyiçün 157a/12

ṭ.+kıl- 192b/17

ṭālî Ar. Talih, kısmet, kader, baht.

ṭ. 146b/09, 156a/18, 172b/02, 185a/19

ṭ.+a 156b/10

ṭ.+i 155b/04, 206b/02

ṭ.+i ferḥunde 146b/08

ṭ.+i mevlūd 157a/03

ṭ.+i şeref 156a/18

ṭ.+in 149a/08, 151b/21, 155b/14, 155b/20, 156a/03, 156a/08, 156a/13, 156b/06, 185a/14, 185a/18, 185b/01, 186b/04, 206b/01, 206b/03

ṭ.+ine 156b/02

ṭ.+lerinden 149a/05

ṭ.+lerine 148b/15

ṭ.+uñ 147a/08, 208a/17

ṭālîb Ar. İsteyen, istekli.

ṭ.+ol- 216a/11

ta'lik Ar. Asma, asılma.

t.+kıl- 224b/21

ṭālî'lü Talihli, bahtlı, şanslı.

ṭ. 173a/16

ṭ.+ye 155b/04

ta'lim Ar. Öğretme, öğrenme, öğretim.

t.+al- 155a/06, 155a/07

t.+i ezel 147a/03

Ṭālis Bir cin adı.

ṭ.+i cinnî 181a/10

Ṭālishān Bir peri adı. Krş. **Ṭālishān-peri**

ṭ.+a 181b/11

ṭ+-ı+perî 155a/08

ṭ+-ı+perrî 182a/04

Ṭālīshān-perī Bir peri adı. Krş. **Ṭālīshān**
Ṭālīshān-perī

ṭ.+ye 180b/16

Ṭālīshān-perī Bir peri adı. Krş.

Ṭālīshān, Ṭālīshān-perī

ṭ. 181a/12

ṭ.+ye 182a/02

ṭ.+yi 184a/08

Ṭaltāş Şemṭılķāk kavminin
pehlivanlarından biri.

ṭ.+ı cindī 216b/15

tām Ar. tām Mükemmel, gerekli her
şeyi kendisinde bulunduran, eksikliği
olmayan.

t.+ile(ta'zīm-i tām) 178a/18

ṭama' Ar. Açgözlülük, tamah.

ṭ.+dadur 207b/02

ṭ.+ı 207a/12

ṭ.+idici 207a/13

ṭ.+it- 148a/01, 148a/07, 204a/20,
205a/12

ṭ.+kıl- 207b/01

Ṭamāhāb'a'īl Yırtıcı, tartıcı kuşlara vekil
olan melek.

t. 168a/16

Ṭam'ahā Kahumā'a'īl Cinlere vekil olan
melek.

t. 168a/12

ṭ.+i 165a/14

tamām Ar. Tamam, tam, eksiksiz, tam
olma, bütün, tüm.

t. 152b/04, 156b/19, 157a/15,
165b/10, 174a/17, 177b/17, 185b/11,
185b/15, 186a/17, 186b/12, 191a/01,
192a/03, 195a/18, 196b/21, 200a/06,
202a/21, 204a/09, 204b/17, 205b/11,
209a/12, 210a/07, 213a/04, 214a/15,
216b/19, 218a/07, 220b/14, 227a/01

t.+bul- 162a/06, 206a/19

t.+et- 213a/13

t.+it- 165b/04, 177b/16, 227a/06

t.+ol- 149b/20, 157a/12,
157a/14, 162a/02, 193a/20, 198b/03,
210a/09, 221a/10

tāmamet Ar. Tamamıyla.

t. 197b/18

Ṭam'a Nekā'īl Toprağa vekil olan
melek.

t. 168a/03

ṭamar Damar.

ṭ.+ından 154a/08

ṭ.+lara 185a/06

ṭ.+ları 209b/07, 211a/10

Ṭamhūriş-cinnī Bir cin adı.

ṭ.+le 214b/08

Ṭamhūriş Bir melek adı.

ṭ.+ı melek 183b/18

ṭa'n Ar. Sövmeye, yerme.

ṭ.+it- 210a/10

ṭ.+ı+it- 210a/10

ṭanbūr Ar. Tambur.

ṭ.+a 208b/07

tanı- Bilip ayırmak, seçmek, ayırt etmek
t.-yuban 210a/21

ṭanış- Danışmak, müşavere etmek.

ṭ.-dılar 212a/13

Tanķūr Hindistan'ın Tağargar
vilayetinin hükümdarı. Krş. **Tanķūr-ı**
Tağargar, Tanķūr-ı Tağargarī, Tanķūr-ı
Tağarī

t. 157b/01, 157b/14, 157b/21,
158a/06, 158b/09, 159b/13, 160a/01,
160a/07, 160a/5, 160b/06, 160b/10,
160b/17, 160b/20, 160b/20, 161a/15,
161a/19

t.+a 161a/14, 222a/18

t.+ı 160b/07

t.+ı şāh 157b/02, 159a/01,
160b/16, 160b/08, 160b/19, 160b/20,
223a/07, 223a/08

t.+ıla 160b/21

t.+uñ 160a/11, 160a/14, 160b/08

Tanķūr-ı Tağarğar Hindistan'ın
Tağarğar vilayetinin hükümdarı. Krş.
Tanķūr, Tanķūr-ı Tağarğarī, Tanķūr-ı
Tağarī

t. 158a/17, 158a/18

Tanķūr-ı Tağarğarī Hindistan'ın
Tağarğar vilayetinin hükümdarı. Krş.
Tanķūr, Tanķūr-ı Tağarğar, Tanķūr-ı
Tağarī

t. 158a/08, 158a/13, 159a/02,
222a/19

t.+nuñ 160b/06

Tanķūr-ı Tağarī Hindistan'ın Tağarğar
vilayetinin hükümdarı. Krş. **Tanķūr,**
Tanķūr-ı Tağarğar, Tanķūr-ı Tağarğarī

t. 159b/11

tanuk Şahit, tanık.

ţ. 220b/15

tanız Ar. Alay etme, eğlenme.

ţ.+it- 175b/02

tañla- Şaşırmak, hayret etmek.

ţ.-dı 171b/18

tap- Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

ţ.-aram 175a/18, 175b/01

ţ.-arlar 151a/21, 176b/03

ţ.-arsın 175a/17

ţ.-mak 210a/02

ţ.-mazlarmı 175b/02

ţ.-up(Ĥakķa tap-) 227b/15

tapalak Topalak, yermiski, havlican.

t. 154b/11

tapu Hizmet, tanzim, hürmet.

ţ.+ķıl- 178a/19, 200b/06

t.+ña 197b/13

2. Huzur, kat, nezd.

ţ.+ñ (tapuñ ol-) 147a/06

ţ.+ña 156b/19, 197b/13

tar Dar.

ţ.+dur 210b/19

ţ.+eyle- 154b/10

ţ.+ol- 154b/03, 210b/16

tarab Ar. Sevinçten gelen coşkunluk,
sevinç ve şenlik.

ţ. 194a/17

tarab-engiz Ar., Far. Sevinç veren,
coşturucu.

ţ.+lik+it- 208b/08

taraba Tahta perde.

ţ. 190a/06

taraf Ar. 1. Yan, yön.

ţ.+a 151b/17, 174a/14, 192a/03,
221b/04, 226a/20

ţ.+da 153a/08, 174a/02, 174a/09,
174a/11, 182b/19, 190b/01

ţ.+dağı 218a/13

ţ.+dan 157b/16, 157b/19,
159a/03, 169a/15, 186a/19, 187a/20,
191b/11

ţ.+ı 152b/15

ţ.+ın 173b/20

ţ.+ına 213b/18, 213b/19,
215b/05, 221b/02, 221b/03

ţ.+ında 166a/16, 221a/20

ţ.+ındağı 218a/12

t.+ından 187a/09

2. Bölge, yer, memleket, ülke.

ţ.+a 221b/04

tarāvet Ar. Tazelik, taze olma.

ţ.+de 178b/01

tarfet Ar. Göz kapağının bir kere açılıp
kapanması.

ţ.+ü'l 'ayn 179b/13, 180b/08,
180b/18, 213a/11

ţ.+ü'l 'ayın 182a/05

tarh Ar. Atma, bırakma.

ţ.+it- 166a/13

tārīh Ar. Tarih.

t. 161a/05, 161a/09, 224a/13,
224a/17, 227b/06, 228a/18

t.+den 215a/11

t.+i 161a/13

t.+i dil-peżir 228a/12, 228a/13

t.+i(ħaţţ-ı tārīh) 226b/19

t.+i esahh-i dil-peẓīr 147a/20
t.+ide 193b/14
t.+in 162b/01, 175a/09
t.+inden 222a/15
t.+ol- 162a/14
t.+ün 210b/09
ṭarīḳ Ar. 1. Yol.
ṭ. 207a/01
ṭ.+ile 180a/20
2. Sebep, vesile, vasıta.
ṭ.+ıla 157a/07, 157a/08
ṭarlıḳ Darlık.
ṭ.+ı 210b/17
ṭ.+ından 210b/17, 210b/18
ṭart- Çekip bırakarak sallamak.
ṭ.-up 203a/20
ṭartıcı Tartıcı.
ṭ. 168a/16, 183b/21, 214b/14
tārūmār Far. tār-mār Karmakarışık,
dağınık, perişan.
t.+it- 163b/14
ṭarvan- Davranmak, hareket edip
kalkmak.
ṭ.-up 175b/04
ṭās Ar. Tas, su kabı.
ṭ.+dan 216b/04
ṭ.+ı felek 199b/07
ṭ.+ı nigün 171b/21
taşadduḳ Ar. Sadaka olarak verme,
verilme.
t.+ile 203a/05
t.+kıl- 203a/05, 203a/06
taşavvur Ar. Zihinde şekillendirme,
kurma.
t.+it- 211a/16
taşdīḳ Ar. Doğrulama, gerçekleştirme,
gerçek olduğunu söyleme.
t.+eyle- 206a/12, 206a/13
t.+idi 166a/04
taşnīf Ar. Eser ve kitap hâline getirme.
t.+it- 210b/05
t.+itmeklik 228a/13

taşvīr Ar. Resmini yapma, resmi
yapılma.
t. 211b/20
t.+eyle- 151b/06
t.+i(şekl-i taşvīr) 201a/17
t.+ine 151a/07
t.+it- 172a/05, 176a/08, 211a/07
taş 1. Taş, kaya.
ṭ. 160a/03, 171a/02, 171b/08,
220b/16, 223a/04, 223a/17
ṭ.+a 223a/02, 223b/15, 224b/01
ṭ.+da 184b/10, 223a/05, 224a/04
ṭ.+dan 173a/14, 222b/12,
223a/03, 224b/05
ṭ.+dur 173b/04
ṭ.+durur 170b/17
ṭ.+ı 160a/03, 171b/05, 171b/07,
176a/07, 223a/05, 223b/11, 223b/11
ṭ.+ma 161a/05, 161a/07,
161b/03, 172a/02, 225b/12
ṭ.+ınca 223a/04
ṭ.+ından 171b/12, 180b/12
ṭ.+ımı 164b/05
ṭ.+ınla 164b/08
ṭ.+lar 173b/18, 222b/05
ṭ.+ların 161a/04, 161b/02
ṭ.+uñ 223a/03, 223b/20
2. Mücevherlerde kullanılan yüksek
değerli cevher.
ṭ. 222b/13,
ṭ.+dan 172a/08, 176a/06,
taş- Bulunduğu yere sığmayarak
dışarıya doğru akmak.
ṭ.-ar 148a/15
taşı- Taşımak, götürmek.
ṭ.-yavuz 205b/14
ṭ.-yup 212b/04
taşınlayın Taşı gibi.
ṭ. 171a/14
taşra Dışarı.

ṭ. 166b/02, 170a/07, 182b/11,
194b/05, 195a/11, 197a/14, 204a/05,
205a/10, 210b/01, 219a/12, 223a/03

ṭ.+sın 159b/12

ṭ.+sında 151b/16

ṭat- Tatmak.

ṭ.-up 208b/06

ṭatlu Tatlı.

ṭ. 203b/10, 208b/03

ṭavāf Ar. Kâbe'nin etrafını dolaşma.

ṭ.+it- 147a/06, 147a/07

ṭavīl Ar. Uzun.

ṭ.+ol- 178a/16, 184b/11, 184b/13

ṭavīle Ar. Hayvan katarı, birbiri ardına
bağlanmış bir sıra hayvan.

ṭ. 173b/20, 173b/20, 173b/21

ṭavşan Tavşan.

ṭ. 154b/05, 154b/14, 174a/09,

174a/11

ṭavuk Tavuk.

t. 154a/17

ṭāvus Ar. Tavus kuşu.

ṭ. 164b/16, 183b/21, 187b/01

ṭ.+a 164b/12

ṭāvus-veş Ar., Far. Tavus kuşu gibi.

ṭ. 183a/12

ṭaya Süt nine, daye.

t.+sı 200b/09

ṭayan- Varmak, ulaşmak.

ṭ.-dı 150a/20

2. Kendini dayamak, vücudu bir yere
yaslamak.

ṭ.-up 206b/21

ṭayındur- Durdurmak, dinmesini
sağlamak.

ṭ.-ur 154a/04

ta'yīb Ar. Ayıplama.

t.+ide 163a/10

ṭāyife Ar. ṭā'ife Takım, bölük, fırka.

ṭ.+sinüñ 155b/09, 157a/01

2. Kavim, kabile.

ṭ.+sız 194b/13

ṭayır Ar. ṭayr Kuş. Krş. **ṭayr**

ṭ.+ca(mantıku'ṭ-ṭayır) 178b/10

ṭayr Ar. Kuş. Krş. **ṭayır**

t. 183b/01, 183b/04, 198b/15,
219a/09

t.+a 196b/02

t.+ı(varaḳu'ṭ-ṭayr) 156a/04

taẓarru' Ar. Kendini alçaltarak
yalvarma.

t.+it- 202b/21

t.+kıl- 148a/12, 182a/09,
205b/11

t.+la 146b/07

tāze Far. 1. Genç.

t. 150a/16

2. Körpe, taze.

t. 154b/05, 202b/08,

3. Yeni olan, yeni, son.

t. 194b/15, 198b/13, 201b/08,
202a/06, 203a/14, 214a/02, 220b/11

tāzele- Yenilenmek.

t.-yüp 201a/09, 202a/06

tāzī Far. Arap.

t.+(Ḍaḥḥāk-ı tāzī) 152a/04,
152a/21, 209a/01, 209a/02, 209a/03

t. atlar 174a/11

t.+den(Ḍaḥḥāk-ı tāzī) 152a/06,
152a/12, 209a/08

t.+nüñ 152a/10

ta'ẓīm Ar. Saygı gösterme, ikram etme.

t.+i+tām 178a/18

t.+içün 183b/16

t.+ile('izzet-i ta'ẓīm) 184a/13

t.+it- 195b/12, 195b/13

t.+kıl- 179a/12

tebāh Ar. Yıkılmış, harap olmuş,
mahvolmuş.

t.+it- 214a/19

t.+itdür- 163b/08

t.+kıl- 219a/04

tebdīl Ar. Değiştirme, başka bir hale getirme.

t.+ola 209b/14, 210b/17

teber Far. Balta.

t.+e 183a/07

tebessüm Ar. Gülümseme.

t.+it- 179a/21

tebs Yatıştırma, teskin etme.

t.+it- 163b/12

tecemmülât Ar. Süslenmek üzere kullanılan eşya.

t.+umla 150b/17

tecessüs Ar. Araştırma, yoklama.

t.+kıl- 149a/09

tecribe Ar. Tecrübe, deneme, sınama.

t.+kıl- 223b/14, 224a/11,

225a/01, 225a/11, 226b/02

tecvîz Ar. Caiz görme, izin verme.

t.+it- 197b/13

tedbîr Ar. Hazırlık, yol, çare, yöntem.

t. 194a/05, 212a/18

t.+i 198a/01

t.+(fikrû tedbîr it-)149a/06,

149a/07

t.+i(rây-ı tedbîr) 218a/09

t.+i+kıl- 198a/03, 205b/18

t.+i memleket 194a/13

t.+i Süleymānī 180b/04

t.+in+it- 213b/04

t.+ini 165a/12, 212a/19

t.+it- 163a/18, 165a/07,

201a/01, 208a/21, 213a/16, 214a/01, 214b/01

t.+kıl- 205a/20

Tedeyün-ı cinnî Cin pehlivanlarından biri.

t. 216b/07

te'dīb Ar. Terbiye etme.

t.+it- 193a/15

te'essüf Ar. Eseflenme, kederlenme, tasalanma.

t.+it- 208a/05

tefahhüş Ar. İnseden inceye araştırma.

t.+it- 159b/04

tefekkürsüz Düşüncesi olmayan.

t. 206a/14

teferruh Ar. Ferahlanma, içi açılma.

t.+kıl- 222b/14

teferrüc Ar. 1. Gezinti. Krş. **teferrüç**

t.+eyle- 174a/19

t.+içün 174a/21

t.+ine 158a/05

t.+it- 196a/19, 171b/08, 181b/07

t.+kıl- 172b/14195a/04

2. Temaşa etmek.

t.+kıl- 170b/19, 171b/12,

173a/11, 222b/02, 226b/08

teferrüç Ar. teferrüc Gezinti. Krş.

teferrüc

t.+it- 171b/09

teferrüclen- Temaşa etmek.

t.-ürken 174b/19

teftiş Araştırma, kontrol etme.

t.+it- 153a/11, 179b/08, 213a/20,

220a/14

tehdîd Ar. Birinin gözünü korkutma, göz dağı.

t.+it- 193a/14

Tehemiten Far. tehem-ten İran'ın efsanevi kahramanı Zaloğlu Rüstem'in lakabı. Krş. **Tühümten**

T. 169b/11

tehiyyet Ar. Selam.

t. 146b/13

tehlîl Ar. "Lâ ilâhe il-lallah" sözünü söyleme.

t. 181b/05

tehlûke Ar. Bir kimse veya şeyin varlığını tehdit eden durum, tehlike.

t.+ye 204a/16, 206b/13

tekbîr Ar. "Allahü ekber" sözünü söyleme.

t.+getür- 181b/06, 182b/17,
201a/19, 201b/21, 202b/01, 202b/02,
202b/18
te'kīd Ar. Üsteleme, bir iş için evvelce
yazılan veya söylenen bir şeyi tekrar
hatırlatma.
t.+it- 221b/06
teklīf Ar. Öneri, teklif.
t.+it- 150b/19, 208b/02, 208b/04
tekrār Ar. Yine, bir daha, yeniden.
t. 153a/19, 188a/07, 190a/15,
191a/10, 201b/06, 204b/17
2. Bir şeyi bir veya daha çok yapma,
tekrarlama.
t. 184a/09, 185a/16, 192a/06,
200b/20
tekvīn Ar. Yaratma, var etme.
t. 167b/20, 168b/05, 168b/13,
177b/05, 193b/19
t.+e(Ṭaḳṭaḳūṣ-ı tekvīn) 187a/10,
187a/16, 188b/03, 188b/20
t.+i bād 168a/05
t.+i cīn 168b/04
t.+i ervāḥ 188b/20
t.+i Ḥaḳ 168a/03
t.+i+taktakuṣ 188b/01
t.+i (Ṭaḳṭaḳūṣ-ı tekvīn) 187a/18
t.+i+ile 168a/01
t.+ile 187a/21
t.+ile(Ṭaḳṭaḳūṣ-ı tekvīn)
186b/08, 188b/15, 197b/11
t.+(Ṭaḳṭaḳūṣ-ı tekvīn) 187a/05,
188a/18, 189a/03
t.+ler 168b/01, 179b/05,
193b/21, 200a/14, 213a/07
t.+lere 221a/18, 221a/19,
221a/21, 221b/02, 221b/04, 221b/06,
221b/11, 221b/13, 221b/15, 221b/18,
221b/21
t.+leri 168b/05, 222a/04
t.+leri+ile 183b/18

t.+lerine 168a/20
tekvīnān Ar. tekvīnāt Var edişler,
yaratmalar. Krş. **tekvīnāt**
t.+ı müvekkilün 182b/13
tekvīnāt Ar. Var edişler, yaratmalar.
Krş. **tekvīnān**
t.+(melā'ike-i tekvīnāt) 201b/17
tekvīnlik Var etme, yaratma durumu.
t.+ümüzce 195a/21
Telaşşuş bin Temaşşuş Bir cin adı.
t. 217b/18
telbīs Ar. Hile, oyun.
t.+i 164a/21
t.+i bi-dīn 213b/03
t.+inden 164a/13
t.+ine 220b/10
t.+ini 163a/20, 163b/12
t.+ol- 166a/09
Teleyün Sürbaḳūl kavminin pehlivan
cinlerinden biri.
t.+i cinnī 216b/07
te'līf Ar. Eser yazma, toplayıp kaleme
alma.
t.+it- 177a/07
telḳīn Ar. Fikir aşılama, kulağına
koyma.
t.+it- 176b/15
temāşā Ar. Bakıp seyretme.
t.+it- 181a/16, 187b/20
temcīd Ar. Tanrı'yı ta'zim etme,
ululama, medh etme. Kur'an
t.+de(kitāb-ı temcīd) 212b/11,
212b/12
temelluḳ Ar. Yaltaklanma.
t.+ḳıl- 205b/11
temennā Ar. Arzu, istek, temenni.
t. 180b/21
t.+eyle- 169b/11
t.+it- 162b/10
t.+ḳıl- 209a/12
t.+m 166b/19, 202a/21

Temlîhâ bin Belkıyâ Edünyâ bin Dâvud'un hocası. Krş. **Temlîhâ bin Bulkıyâ**

T.+-y1 hâkîm 148a/11

Temlîhâ bin Bulkıyâ Edünyâ bin Dâvud'un hocası. Krş. **Temlîhâ bin Belkıyâ**

T. 149a/04, 149a/07, 149a/14

temşîlât Ar. Temsiller.

t.+(der-beyân-ı temşîlât-ı dâstân-ı mâzî) 176b/18

Temür Sām-ı süvâr ile güreşen pehlivan.

T. 192a/17, 192a/21, 192b/03, 192b/07

T. +uñ 192b/07, 192b/10

ten Far. Vücut, gövde, beden.

t. 177a/17, 193b/11, 227b/09

t.+(ser-māye-i ten) 163a/09

t.+de 177a/19, 180a/11

t.+in 184b/21

t.+inde 185a/07

t.+ine 184b/21

t.+üm 227a/12

t.+ümüñ 205a/04

tenāsül Ar. Üreme, türeme.

t.+gel- 178b/15

t.+i 178b/16

Tenaṭun-ı cinnî Cin pehlivanlarından biri.

t. 216b/08

tenbîh Ar. Uyarma, uyarı.

t.+it- 221b/12, 221b/17, 221b/21

ten-dürüst Far. Sağlam vücutlu, sağlam, kuvvetli.

t.+ol- 157a/10

ten-dürüstlik Sağlam, sihatli olma durumu.

t. 157a/08

t.+bul- 204a/03

teng Far. Dar, sıkıntılı.

t.+it- 197b/15

tenhâ Far. Issız, içinde az insan bulunan yer.

t.+da 207b/14, 207b/18

tenîn Ar. tinnîn Büyük yılan, ejderha.

Krş. **tennîn, timnîn, tinnîn**

t.+üñ 184b/11

tennîn Ar. tinnîn Büyük yılan, ejderha.

Krş. **tenîn, timnîn, tinnîn**

t. 193a/03

t.+i baħr 163b/21

terahḥum Ar. Acıma, merhamet etme.

t.+it- 167b/02

t.+kıl- 208b/19, 215b/06

terahtân Far. dirahtân Ağaçlar.

t. 158a/02, 158a/08

terakki Ar. İlerleme, gelişme.

t.+bul- 152a/04

2. Yükselme, yukarı kalkma

t.+kıl- 214a/08

terâzû Far. Terazî.

t. 170b/16, 170b/19, 171a/02

t.+sına 225b/02

t.+y1 170b/18

tercümân Ar. tercemân Tercüman, çevrici.

t.+ı 162a/19, 177b/02

tercüme Ar. terceme Tercüme, çevrme.

t.+it- 162a/20

terk Ar. Bırakma, terk etme, vaz geçme, salı verme.

t.+in 147b/16

t.+in+ur- 170a/10, 170a/12

t.+it- 146b/07, 147a/15, 151a/08,

151b/08, 193a/15, 194a/18, 210a/05,

210a/06, 210a/12, 210a/21, 227a/18

terkîb Ar. Birkaç şeydan meydana

getirilmiş şey. Krş. terkîp

t.+it- 177b/21, 178a/08

2. Takım.

t.+üñ(ehl-i terkîb) 147a/15

terkibât Ar. Birkaç şeydan meydana getirilmiş şeyler, terkipler.

t.+itdür- 163a/13
terkīb Ar. terkīb Birkaç şeydan meydana getirilmiş şey. Krş. terkīb
t.+itdür- 180b/09
t.+ol- 195a/06
terkü Binek hayvanının sağrısı, terki.
t.+dedür 188b/18
tertīb Ar. Düzen, sıra, sizi.
t.+ile 184a/06
tesbīh Ar. “Sübhânallah” kelimesini söyleyerek Allah’a tanzim etme.
t. 181b/05
t.+it- 193a/17
t.+kıl- 202a/07
tesellī Ar. Avutma, avundurma.
t.+it- 169a/04
t.+sin+bul- 203b/17
teş’ir Ar. Etki, tesir.
t.+it- 153b/01, 153b/02, 163a/12, 163a/13, 214b/15
t.+kıl- 153b/16
teşbīh Ar. Benzetme.
t.+it- 211b/07
teşrīk Ar. Doğu tarafındaki memleketler.
t. 151b/12, 178b/03, 187b/04, 228b/01
t.+(şehir-i teşrīk) 151a/19
tevaḳḳu’ Ar. Arzu etme, isteme.
t. 146b/07
tevaḳḳuf Ar. tevaḳḳuf Durma, eğlenme, bekleme.
t.+eyle- 190b/10
t.+it- 198a/18
tevālūd Ar. Doğma, doğurma.
t. 178b/15
t.+i 178b/16
tevażzu’ Ar. Konulma, konuluş.
t.+(hulḳu tevażzu kıl-) 178b/09
t.+it- 207b/07
t.+kıl- 151b/04

tevbe Ar. Tövbe.
t.+(istiğfār-ı tevbe kıl-) 201b/18
t.+it- 201a/17, 202a/20
t.+kıl- 149b/19, 162a/01, 202a/19, 201b/20
t.+ol- 202b/15
t.+vir- 201a/15
t.+ye+gel- 220a/11
t.+yi it- 161b/17
teveccüh Ar. Çevrilme, yönelme.
t.+it- 200a/17
tevekkül Ar. İş Allah’a bırakıp kadere razı olma.
t.+it- 204b/04, 204b/07
t.+itmekde
t.+kıl- 204a/15, 207b/04, 223a/16, 223a/17
tevfīk Ar. Allah’ın yardımına kavuşma.
t.+ir- 162a/09
Tevrāt Ar. Dört mukaddes kitaptan Hz. Musa’ya ineni.
t. 182b/17, 202a/07, 220a/12
tezyīn Ar. Süsleme.
t.+it- 183b/13
tıḳ- Sokmak.
t.-ar 147b/18
tıḳa- Br şeyin ağzını, deliğini kapamak.
t.-yup 149b/02
ṭılsım Ar. ṭılsım Sihir, büyü, tılsım.
Krş. **ṭılsım, ṭılsım**
ṭ. 223b/02, 223b/05, 223b/07, 223b/10, 223b/16, 223b/17, 224a/16, 224a/18, 224a/19, 224b/01, 225b/06, 225b/18, 226a/06, 226b/02
ṭ.+dur 225a/20
ṭılsım Ar. Sihir, büyü, tılsım. Krş.
ṭılsım, ṭılsım
ṭ. 223a/06, 223b/13, 224a/12
ṭ.+a 166a/07
ṭ.+ı 224a/03, 225a/01, 225a/06, 225a/11, 225a/21, 226a/04
ṭ.+ıdur 222b/19

ʧ.+ıla 223b/04, 223b/12,
 224b/02, 225b/17
 ʧ.+uñ 223b/19, 225b/09
ʧılısmāt Ar. Tılsımlar. Krş. **ʧılısmāt**
 ʧ. 155b/16, 155b/20, 156a/04,
 156a/10, 156a/15, 173a/21, 222b/21
 ʧ.+ı 155b/14, 155b/20, 156a/03,
 156a/09, 156a/13, 156b/05, 223b/13
ʧılısim Ar. Sihir, büyü, tılsım. Krş.
ʧılısim, ʧılısim
 ʧ.+ıla 223b/01
ʧılısmāt Ar. ʧılısmāt Tılsımlar. Krş.
 ʧılısmāt
 ʧ. 223a/15
 ʧ.+uñ 224a/07
ʧın- Ses çıkarmak, söz söylemek.
 ʧ.-madı 194a/08
 ʧ.-mayup 148a/08
ʧıraḳa Gürültü.
 ʧ.+sı 223b/11
ʧırfıl (?) Ok kabı, okluk, tirkeş.
 ʧ.+ına 189b/16
 ʧ.+ından 192a/20
ʧırnak Tırnak.
 ʧ.+lar 202b/20
ʧılb Ar. Güzel koku, güzel kokulu nesne.
 ʧ.+i enfā 193b/06
tīg Far. Kılıç.
 t. 183a/07, 190a/18, 190b/11,
 199a/10, 203b/14, 219a/16
 t.+çek- 152b/02
 t.+i bürrān 192b/14
 t.+i Hind 190b/03
 t.+i ḳahır 192b/16
 t.+i ḳahr 146b/04
 t.+ine 184b/20
 t.+i ʿuryān kıl- 190a/21
 t.+ile 174b/20, 175a/02
 t.+ü āb-dār 190b/09, 190b/10
 t.+ü āb-reng 191b/02
 t.+ü bürrān 190a/19, 192b/11

t.+ü ḳamḳam 214b/04
 t.+ü ḳudret 218b/17
 t.+ü sitem 152a/10
tīg-zen Far. İyi kılıç kullanan. Krş.
tīgüzen
 t.+(macdar-ı tīg-zen) 160a/12
 t.+i(macdar-ı tīg-zen) 160a/20
tīgüzen Far. tīg-zen İyi kılıç kullanan.
 Krş. **tīg-zen**
 t.+(nerre-şirü tīgüzen) 189b/18
tīmār Far. Bakım yapma, bakım, bakma.
 t.+it- 153a/17, 153a/18
 t.+ḳıl- 185b/10
timnīn Far. tinnīn Büyük yılan, ejderha.
 Krş. **tenīn, tennīn, tinnīn**
 t. 199b/18
timsāḥ-süvār Ar., Far. Timsah binen.
 t. 199a/09
 t.+larla 216b/09
tīn Çamur, palçık.
 ʧ. 219b/03, 219b/16
 ʧ.+den 165b/19, 203b/03
tin Ruh.
 t. 228a/02
tinnīn Ar. Büyük yılan, ejderha. Krş.
 tenīn, tennīn, timnīn
 t.+(çarḥ-ı tinnīn) 220a/21
Tinnīn-ṭāgra Bir dev adı.
 t. 219a/12
tīr Far. Ok.
 t. 152b/02, 183a/07, 183b/05,
 190a/06, 191b/10, 193a/02, 216b/16,
 217b/09, 219a/16
 t.+i āf-tāb 193a/05
tīr-endāzleyin Okçu gibi.
 t. 173a/10
tīr-keş Far. Okluk, ok kabı.
 t. 190a/06
tīre-ḥāk Far. Kara toprak.
 t. 193b/08
tīz Far. Çabuk, seri, tez.

t. 153a/02, 187a/17, 189b/10,
193b/08, 213a/21, 227a/10

t.+ol- 154a/07

tîz-tab Far., Ar. Aceleci, sabırsız.

t.+i 148a/05

tîzcek Çabucak, derhâl, hemen.

t. 186a/12, 189a/01, 227b/04

toğ- Doğmak.

toğ.-a 180a/10

toğ.-an 182a/10

toğ.-ar+mı 193b/11

toğ.-dı 181b/20

toğ.-up 200a/02

toğan Doğan.

toğ.+lar 174a/13

toğrı Doğru. Krş. toğru

toğ. 152b/20, 158a/20, 176b/14

toğrılt- Yönelmek, çevirmek.

toğ.-mak 147b/09

toğru Doğru. Krş. toğrı

toğ. 147b/04, 149a/21, 189a/03,

206a/01, 223a/17, 224a/20

toğur- Doğurmak.

toğ.-a 154b/16, 180a/06

toğ.-ur 156b/09

tohum Far. Tohum. Krş. tohum

toğ.+ıla 154b/06

toğ.+ın 156a/06, 156a/06

tohum Far. tohum Tohum. Krş. tohum

toğ. 157a/07

tokın- Dokunmak, değmek, isabet etmek. Krş. tokun-

toğ.-a 213a/18

toğ.-duğı 184b/21, 225b/07

toğ.-up 190a/18, 225b/16

toğ.-ursa 224a/05

toksan Doksan.

toğ. 149a/11, 173a/03, 187b/17,

212a/10

toksan biñ Doksan bin.

toğ. 169a/08, 216b/06

toksan tokuz biñ Doksan dokuz bin.

toğ. 217b/08

toku- Çakmak, vurmak.

toğ.-mışlar 223a/03

tokun- Dokunmak, değmek, isabet etmek. Krş. tokın-

toğ.-dı 192a/16, 226a/17

toğ.-madılar 171b/11

toğ.-maya 224a/06

toğ.-mış 225b/06, 225b/07

tokuz Dokuz.

toğ. 151b/19, 157a/21, 160a/11,

160b/02, 160b/05, 179a/03, 193a/03

tokuz biñ tokuz yüz toksan tokuz Dokuz bin dokuz yüz doksan dokuz.

toğ. 183a/01

tokuz yüz biñ Dokuz yüz bin.

toğ. 215a/10

tokuz yüz toksan tokuz Dokuz yüz doksan dokuz.

toğ. 199a/12

tokuzar Dokuzar, dokuz sayısının üleştirme şekli.

toğ. 216b/14

tokuzuncı Dokuzuncu.

toğ. 221b/13

tol- Dolmak.

toğ.-dı 152b/04, 161b/11

toğ.-mış 158a/07

toğ.-mış+durur 227a/05

toğ.-mış+ıdı 199b/09

toğ.-mışdur 213a/18

toğ.-up 172a/02

tolaş- Dolaşmak, gezinmek.

toğ.-dılar 222b/03

toğ.-mış 206a/18, 206a/19

toğ.-up 222b/07

toldur- Doldurmak.

toğ.-up 208a/15

toğ.-ur 152a/15

tolu Dolu.

217a/14, 200b/18, 208a/16,
 219a/14, 222a/21, 227b/02
 227b/12
tomruk Hamam ve fırınlarda yakılan
 kalın odun, kütük.
 227b/12
ton- Hareketsiz kalmak.
 227b/03
tonan- Süslenmek, giyinip kuşanmak.
 227b/03
tondur- Buz tutmasını, donmasını
 sağlamak.
 227b/03
tonlu Giysili.
 227b/20
top 1. Gülle veya şarapnel atan ateşli
 silâh.
 227b/02, 217b/09, 216b/09
 2. Top.
 227b/19, 211b/19, 224b/18,
 224b/19, 225a/04, 225a/05, 225a/08,
 225a/08, 225a/10, 225a/11, 225a/15,
 225a/16, 225a/17, 225a/18, 225b/04,
 225b/05, 225b/07, 225b/07, 225b/17,
 226a/05, 226a/09, 226a/15, 226a/16,
 226a/16, 226a/18, 226a/19, 226b/01,
 226b/01
 227b/01, 225a/06
 227b/19, 225a/03, 225b/08,
 225b/16, 225b/16, 225b/18, 226a/06,
 226a/08, 226a/10, 226a/11, 226a/19,
 226b/01
 227b/01
 227b/21
toplu Dolu.
 227b/09
toprak Toprak. Krş. **toprak**
 227b/06
toprak Toprak. Krş. **toprak**
 227b/06
 227b/07, 204a/18
toptolu Çok dolu, tamamen dolu.

176a/03
 167a/13
topuk Topuk.
 173a/02
 173a/03
torun Torun.
 172a/21
toy Şenlik, ziyafet.
 170a/01
toy- Doymak.
 212b/14
toyla- Ziyafet vermek, ağırlamak.
 205b/13
toynak Toynak, at ve eşek gibi hayvanların tırnağı.
 153b/08
toynaklı Toynağı olan.
 189a/06
toyur- Yedirip açlığını gidermek, doyurmak.
 150b/09
toz Toz.
 192a/16
 228b/02, 228b/04
 146b/15
 228b/01
 189a/09
 227b/02
Tubba Bağdat halifesi. Krş. **Tabbu**,
Tabbu bin Aşda
 153b/03
 177b/11
Tübî Ar. tûbâ Cennet'de Sidre'de bulunan ilahî ağaç.
 228b/06
tûfân Ar. Hz. Nuh zamanında meydana gelen tufan.
 166a/01
 151a/16
 216b/07
tûl Ar. Uzunluk, boy.

1. -ur(dökülmeye 159a/17
 2. -ur(dutup 226b/14
 3. -ur(tutup 225b/16
 4. -urken(geçürüp 200b/04
 5. -urken(gözleyüp 169a/09
 6. -urken(kararup 152b/21
 7. -urlar(egüp 183a/21
 8. -urlardı(gözleşüp 225a/04
 9. -urlardı(kuşadup 200a/17
 6. Kurulmak, yapılmak.
 1. -dı(dīvān 161a/02,
 170a/21, 171a/17
 2. -dılar(cenge 160a/01,
 160a/10
 3. -ınca(cenge 159b/21
 4. -mayaydı 194a/14, 194a/16
 5. -ur(siyāsete 160a/17
 6. -urdılar(siyāsete 160a/16
 7. -urlar(siyāsete 169a/18
 7. Kalkmak, ayağa kalkmak.
 1. -dılar 176a/21,
 2. -i+gel- 181a/09
 3. -sun 174b/19
 4. -up 158a/21, 159a/13, 159b/02,
 159b/12, 161a/01, 161a/07, 166a/15,
 169a/06, 170a/04, 170a/19, 170b/12,
 171a/17, 183b/13, 200b/08, 201b/08,
 201b/21, 202b/07, 202b/18, 203a/01,
 207a/15, 221a/14, 226a/05
 8. Yaşamak, var olmak, varlığını
 sürdürmek.
 1. -maz 156b/09, 156b/10
 2. -ur 175a/09
 9. Karşı durmak, karşı koymak.
 1. -maz(karşı 158a/12
 2. -up 212a/09
 3. -up(karşı 168b/17,
 213b/17
 4. -ur 158a/14,
 10. Sona ermek, kesilmek
 1. -sa 154b/16
 2. -ur 225b/18

- turāb** Ar. Toprak.
 t.+ol- 227a/21
Ṭūrāk Sūrākūl kavmiden bir cin.
 Ṭ.+ı cinn 216b/06
Tūrān Far. Eski İranlıların Türk diyarına
 verdikleri ad.
 t. 153a/09, 164a/19, 182b/20,
 184a/12, 214a/03, 214a/04, 214b/11
ṭurgur- Durdurmak.
 1. -dılar 157b/07
 2. -dılar(siyāsete ṭurgur-) 157b/06
ṭurna Turna.
 1. 156a/01
 2. +lar 174a/12
 3. +yı 174a/13
turp Far. Turp.
 t. 156a/06
ṭurrāc Ar. durrac Turaç, sülüne benzer
 bir kuş.
 1. 188b/09
ṭuruş- Durma işi veya biçimi.
 1. -ları 217a/10, 217a/18
tuş 1. Taraf, cihet, yön, yol. Krş. **tuş**
 t.+a(tuş tuş) 158a/04
 t.+tuş 158a/04
 2. Rast gelmek, isabet etmek,
 karşılaşmak.
 t.+ol- 169a/04
tuş Rast gelmek, isabet etmek,
 karşılaşmak. Krş. **tuş**
 1. +gel- 155b/04, 168a/15,
 184b/20
 2. +getür- 203b/08
 3. +ol- 151a/08
tuş Düş, rüya.
 1. +gör- 159a/15
tut- 1. Yakalamak, tutmak . Krş. **dut-**
 1. 190a/12, 190b/09, 191b/02,
 191b/16, 192b/06
 2. -a 226a/06
 3. -acağ ol- 226a/10

221b/01
 221b/01
 221b/14, 226a/08
 226a/09
 189b/20
 160a/18
 158a/16
 225b/18
 221b/16
 168b/13, 177b/05,
 179b/05, 213a/06, 221a/03
 164b/11, 222a/14
 168b/08
 215a/17
 200a/18, 204b/14, 209a/05,
 213a/08, 221b/12, 222a/01
 225b/16, 225b/17,
 226a/19
 2. Tanzimlemek, düzenlemek.
 206b/01
 183b/06
 185a/14, 206b/03
 158b/03,
 170a/20
 226a/04
 209b/06
 160a/15,
 196b/02
 169a/03
 183a/12
 3. Gereğini yapmak, yerine getirmek.
 222a/12, 225a/21
 173b/11, 176b/21
 201a/02
 207b/17
 147a/11
 201b/15
 211b/02
 226a/03
 216a/13
 148a/07

210b/19,
 210b/20
 148a/19
 148a/05
 216a/13
 207b/16
 169b/18
 210a/07
 4. Varsaymak, farz etmek.
 220b/09, 227a/20, 227a/21
 178a/02
 5. Denetimi ve yetkisi altına almak,
 zaptetmek, istila etmek.
 186a/17
 215b/12
 215a/10, 228a/20
 227a/02
 199b/14, 220b/17
 220b/14
 199b/14
 151b/21
 210b/02
 6. Yönelmek.
 152a/04
 163a/21, 205a/02,
 205a/04
 205b/09
 147a/07
 7. Alıkoymak, gitmeğe bırakmamak,
 engel olmak.
 213b/05
 215b/11
 148b/08
 8. Yapmak.
 170a/19
 9. Uygun gelmek, denk düşmek.
 190b/07
 10. Bir kimsenin yerini almak.
 153a/16, 193b/08
 153a/14

11. Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.
 1. -ar 217b/16
 1. -arlar 199a/06, 214b/17, 216b/04, 217b/09, 217b/10
 1. -arlardı 199a/10
 1. -dı(depere 1. -) 190a/17
 1. -dılar 183b/03
 1. -duġınıñ 173a/14
 1. -maz 175b/04
 1. -mış+1. -tur- 225b/08
 1. -uban 219a/08
 1. -up 147b/20, 226b/11, 227a/06
 1. -up(depere 1. -) 190b/05, 190b/10
 12. Beġenmek, kabul etmek, saymak.
 1. -ar+ısa 211b/17
 13. Kaplamak, doldurmak.
 1. -arsa 219a/17
 1. -dı 152b/07, 157b/19, 199b/06, 214a/15
 1. -mış 172a/02
 1. -up 156a/06
 14. Beklenen, istenilen sonucu vermek.
 1. -dı 180a/09
 1. -maz 155b/17
 15. Yöñünü, yüzünü, gözünü bir tarafa çevirmek.
 1. -dı 199a/04, 205a/03
 1. -mağ+gerek 200b/21
 1. -mış 222b/16
 1. -up 148a/18, 153b/19, 155a/04, 222b/19, 224a/03, 224a/15
 1. -up(kulak 1. -) 159b/19
 16. (İçki, yiyecek ve içecekler için) Sarhoş veya hasta etmek, başına vurmak, dokunmak.
 1. -mış 212a/08
 17. Başlamak.
 1. -up 208b/20
1. -tağ Dudak.

1. -ları 195b/08
1. -tağlı Dudaklı.
 1. 187b/01, 189a/06
1. -tın- Dayanmak, güvenmek.
 1. -avuz 205b/06
1. -tış- Yanmaya başlamak, alev almak.
 1. -up 185a/01
1. -tışdur- Yanmasını, tutuşmasını saġlamak.
 1. -dum 197b/06
1. -tūī Far. Dudu, papaġan.
 1. 188b/08, 220b/18
 1. +-i şeker-şiken 179a/11
 1. +-i řīrīn-kelām 162a/10
 1. +ler 174a/15
1. -tūī-řeker-ḥā Far. 1. -tūī-i řeker-ḥā řeker çigneġen papaġan.
 1. 170b/05
1. -tūtiyā Ar Sürme.
 1. 146b/15
1. -tutul- Tutmak işi yapılmak.
 1. -ıcak 226a/20
1. -tutuş- Kavga, tartışma ve benzerleri için girişmek.
 1. -dılar 170a/05
1. -tuy- Duymak, sezmek, fark etmek, hissetmek.
 1. -arlarsa 158b/21
 1. -arsa 170a/08
 1. -madın 200b/16
 1. -mazlar 158b/21
 1. -up 204b/02
1. -tuyul- Duyma işine konu olmak.
 1. -dılar 159b/10
1. -tuyūr Ar. Kuřlar.
 1. 163b/20, 164a/10, 164b/19, 165a/03, 197a/17
 1. +dan 172a/06
 1. +uñ 212b/20
tū Tüy.
 t.+si 217a/09
 t.+sile 156a/12

t.+sin 156a/17
tüfek Far. tufeng Ateşli silah. Krş.
tüfenk
t.+in 191a/14, 192b/06
tüfenk Far. tufeng Ateşli silah. Krş.
tüfek
t. 152b/02, 217b/10
t.+ler 216b/09
tügünük Çadır bacası.
d. 170b/17, 224b/18
Tühümten Far. tehem-ten İran'ın
efsanevi kahramanı Zaloğlu Rüstem'in
lâkabı. Krş. **Tehemiten**
t.+e 217a/10
tükür- Ağızdaki tükürüğü dışarı atmak.
t.-ür 184b/21
tülü Tüylü.
t. 199a/13
tünd Far. Sert, haşin.
t. 148a/05
türāb Ar. Toprak.
t. 172a/03
t.+ı 177a/04
t.+ol- 186b/01, 193b/11
türbe Ar. Mezar.
t.+sinden 161a/13
türmüz Ar. türmüs Acı bakla.
t. 154b/12
tütün Duman.
t.+inden 188b/16
tütüz- Tütsülemek.
t.-mek 154b/06
t.-mek+gerek 154b/06

U, u; Ū, ū

u Far. Ve. Krş. **ı, i, ü, ve**
u. 146b/02, 146b/02, 146b/07,
146b/10, 146b/15, 147a/01, 147a/06,
147a/08, 147a/08, 147a/08, 147a/11,
147a/12, 147b/21, 148a/06, 148b/03,
148b/11, 148b/11, 149a/14, 149b/08,

150a/07, 150a/12, 150b/11, 150b/16,
150b/21, 151a/01, 151a/03, 151a/08,
151a/10, 151a/17, 151a/18, 151a/18,
151b/12, 152b/02, 152b/03, 152b/15,
153b/15, 153b/15, 151a/14, 155a/12,
155a/17, 155b/08, 156a/08, 156a/09,
156a/09, 157a/15, 157a/15, 157b/02,
157b/05, 157b/07, 157b/09, 157b/13,
158a/01, 158a/07, 158a/07, 158b/10,
158b/17, 160a/14, 160a/16, 160b/04,
160b/19, 161a/11, 161b/07, 161b/09,
161b/21, 161b/21, 161b/21, 162a/03,
162a/08, 162a/16, 163a/13, 163b/07,
163b/13, 163b/20, 163b/20, 163b/20,
163b/20, 163b/20, 163b/21, 164a/21,
164b/08, 164b/19, 164b/19, 164b/19,
164b/19, 164b/20, 165b/08, 165b/08,
165b/17, 165b/19, 166a/09, 166a/18,
166b/09, 167a/07, 167b/14, 168a/13,
168a/19, 168b/11, 169a/01, 169b/05,
169b/10, 170a/03, 170a/10, 170b/03,
170b/07, 171b/07, 171b/07, 172a/06,
172a/06, 172a/19, 172a/20, 172a/20,
172a/20, 172b/18, 173a/04, 173b/04,
173b/12, 174a/09, 174a/09, 174b/03,
174b/03, 174b/03, 174b/03, 174b/08,
174b/10, 174b/11, 175a/04, 175b/07,
176a/04, 176a/05, 176a/10, 176b/06,
176b/07, 177a/02, 177a/02, 177a/06,
177a/07, 177b/14, 177b/14, 178a/14,
178a/16, 178b/06, 178b/08, 178b/12,
179b/16, 179b/17, 179b/17, 180a/05,
180a/05, 180a/21, 181a/17, 181b/07,
181b/18, 181b/21, 182a/08, 182a/15,
182a/15, 182b/06, 182b/09, 182b/16,
182b/17, 182b/19, 183a/03, 183a/03,
183a/04, 183a/07, 183a/07, 183b/01,
183b/01, 183b/01, 183b/04, 183b/04,
183b/05, 184a/02, 186a/09, 186a/15,
186b/02, 186b/02, 187a/18, 188a/21,
188b/02, 188b/06, 188b/07, 188b/07,
188b/10, 188b/15, 188b/15, 189a/08,

189b/04, 189b/04, 189b/19, 189b/21,
190a/07, 190a/07, 190a/15, 191a/07,
191a/09, 192a/09, 192a/12, 192b/01,
192b/01, 193a/07, 193a/13, 193a/17,
193a/20, 194b/01, 195a/03, 195b/04,
196a/18, 196b/02, 197a/17, 197a/17,
197a/18, 197a/19, 197a/19, 197a/20,
197b/12, 198a/09, 198a/17, 198b/15,
198b/15, 198b/15, 199b/12, 199b/19,
199b/19, 201a/17, 201b/06, 201b/10,
201b/13, 201b/13, 201b/14, 201b/17,
202a/07, 202a/14, 202b/11, 202b/11,
202b/11, 202b/12, 203b/12, 203b/12,
203b/15, 203b/18, 203b/20, 203b/21,
203b/21, 205a/21, 205b/17, 206a/06,
206a/12, 206a/14, 206b/10, 207b/01,
207b/15, 208a/08, 208b/07, 209a/06,
209a/08, 209b/04, 209b/14, 209b/21,
210a/04, 210a/04, 210a/08, 210a/14,
210a/19, 210a/21, 210a/21, 210b/01,
210b/01, 211b/09, 211b/11, 211b/19,
212a/03, 212a/08, 212b/04, 212b/09,
212b/21, 212b/21, 213b/20, 214a/04,
215a/15, 215b/01, 215b/11, 216a/06,
216a/12, 216b/09, 216b/19, 217a/19,
217b/09, 218a/14, 218b/06, 218b/16,
218b/21, 219a/08, 219a/09, 219a/09,
219a/09, 219a/11, 219a/13, 219a/13,
219a/15, 219a/17, 219a/20, 219b/02,
219b/18, 220b/12, 222b/13, 223b/08,
224b/02, 224b/03, 224b/03, 226b/03,
227a/06, 227a/16, 227a/16, 227a/16,
227a/18, 227a/18, 227a/18, 227b/04,
227b/10, 228a/07, 228a/09, 228a/12,
228a/15, 228a/21, 228b/01

‘ubbād Far. Abitler, ibadet eden
kimseler.

‘u.+ola- 194a/17

u‘cb Ar. Kendini beğenmişlik, kibir,
gurur.

u.+ını 210b/01

ucı (?) But, uca, kalça kemiklerinin
birleştiği yer.

u.+ına 184b/04

uç Sebep, vesile.

u.+ından 164a/21, 182a/20,
182a/20, 195b/21, 197a/09, 201b/05,
206b/04, 207a/12, 218b/21

uç 1. Son, nihayet, netice.

u.+a+ir- 172a/21

2. Bir yerin en uzak noktası.

u.+ı 147b/11,

3. Bir nesnenin genellikle batıcı veya
sivri olan bitim noktası, uç.

u. 191b/06, 192b/08

u.+ı 191a/16

u.+ıla 192a/18

u.+ın 192a/01

u.+ında 151b/15, 161a/04

4. Kenar, yan.

u.+ıdur 228b/03

u.+ını 189b/12

uç- Uçmak.

u.-an 218b/04

u.-ar 217b/21

u.-aram 187b/10

u.-asız 164b/03

u.-dılar 212b/19, 221a/15

u.-duğ 194b/17

u.-mağa 205a/05

u.-mağdan 152b/18

u.-mayacak+ol- 212b/03

u.-sa 187a/15

u.-sa+gerek 220a/11

u.-up 149b/07, 149b/11,

149b/11, 152b/14, 152b/20, 153a/03,
159a/19, 159a/20, 162b/17, 168b/07,
179b/10, 179b/14, 180b/07, 181a/15,
187a/17, 187b/12, 187b/15, 188a/01,
188a/20, 189a/03, 194b/09, 198a/06,
203a/11, 203a/17, 203b/11, 213a/02,
213b/01, 214b/17, 221b/03, 221b/06,

221b/08, 221b/13, 221b/15, 221b/17,
221b/21

uçar Uçucu, uçan.

u.+lardan 150b/16

uçuş Hep birden uçmak. Krş. uçuş-

u.-up 182a/05

uçmak Soğd. Cennet.

u. 166a/01, 201a/06

u.+da+y+iken 196b/20

u.+dan 163b/01, 196b/20,

218b/20, 219b/11

uçuş Uçma işi ve tarzı.

u.+ı 165a/21

uçuş Hep birden uçmak. Krş. **uçuş**-

u.-up 183b/18, 183b/19, 184a/02

u.-urlardı 184a/05

ūd Ar. 1. Öd ağacı.

‘u. 156a/09, 176a/04, 176a/10,

181a/17, 188b/15, 195b/04, 199b/19,
213b/20

‘u.+(misl-i ‘ūd) 199b/06

2. Ut.

‘u. 208b/07

ufuk Ar. ufḵ Ufuk.

u.+dan 181b/20

uğra 1. Başına gelmek, maruz kalmak,
düçar olmak.

u.-duğum(belā uğra-) 151a/06

u.-duḵ 149a/18

u.-maya 188b/18

u.-rsın 182b/02

u.-yısar 188b/19

u.-yup(ḳazā uğra-) 148b/12

2. Bir yerin yanından veya içinden
geçmek.

u.-rsa 165a/19

u.-sa 171b/17

u.-yı 215b/02

u.-yup 171b/17

uğrat Maruz kılmak, duçar etmek.

u.-a 186a/21

u.-ayım(belā uğrat-) 151a/06

u.-up(ḳadere uğrat-) 203b/09

u.-up(ḳazā uğrat-) 203b/09

uğurla 1. Gizlemek, saklamak.

u.-dı 190b/06, 190b/15

u.-yup 190b/11

2. Çalmak, sirkat etmek.

u.-maḳdadur 216a/20

u.-yup 213b/08

uhrevī Ar. Ahirete ait, ahiretle ilgili.

u. 176b/21

‘uḳalā Ar. ‘uḳalā’ Akıllılar, akıllı olanlar.

‘u. 178b/12, 179a/15, 197a/21,

197b/02, 205a/12, 205a/15, 205b/10

‘u.+sı 164a/07

‘uḳḳāb Ar. ‘uḳāb Kartal, karakuş.

‘u. 159a/19, 159a/21, 187a/05,

187b/01, 190a/12, 192a/01, 192a/04,
223b/09

‘u.+ı şeh-bāz 184a/01

‘u.+uñ 159a/19

‘uḳḳāb-süvār Ar., Far. Kartal binici,
karakuş binen.

u. 217b/09

‘uḳḳāblayın Kartal gibi.

u. 226a/18

‘Uḳḳār bin Ḳahār Bir cin adı.

‘U.+ı ehremen 217a/04

‘ulā Ar. Şan ve şeref sahibi.

‘u.+ya 177a/03

ulaşdur Ulaştırmak, ulaşmasını
sağlamak.

u.-dı 171a/15, 174b/14, 174b/15

‘ulemā Ar. ‘ulemā’ Bilginler, alimler.

‘u. 164a/14, 179a/17

‘u.+ı insān 220a/10

‘u.+sı 164a/07

‘u.+ya 163a/21, 174b/14

ulı Ulu. Krş. **ulu**
u. 180a/10

ulu 1. Maddi yapısı bakımından büyük.
Krş. **ulı**
u. 149b/01, 152b/10, 158a/03, 158b/03, 159a/17, 159a/18, 161a/03, 161a/04, 161a/04, 169a/06, 170b/15, 170b/15, 172a/08, 172a/08, 172a/09, 172b/18, 173b/14, 173b/15, 174b/18, 175a/07, 222a/21, 223a/04
u.+lardur 172b/21

2. Çok üstün niteliklere sahip, çok büyük, yüce.
u. 151a/14, 161b/11, 170b/21, 172a/14, 183b/04, 211a/01
u.+ları 164a/11, 164a/14, 165a/05, 182b/20, 201b/13, 218a/16, 219b/01
u.+ları+ile 214a/08
u.+larıla 183b/20, 214b/13
u.+sı 176a/14, 176a/15, 176b/01

ululu Büyük olan, yüce.
u. 169b/10

ululuḵ Ulu olma durumu, büyüklük, yücelik, azamet.
u.+ın 171b/10

ulus Kavim, halk, aşiret.
u.+ların 169b/20

‘ulvī Ar. Yüce, yüksek.
‘u.+de+kıl- 186a/09
‘u.+den 186a/10
‘u.+ol- 186a/09

‘ulyā Çok yüksek, çok yüce.
‘u.+(Ka‘be-i ‘ulyā) 147a/06

um- Beklemek, temenni etmek.
u.-ar 146b/07, 205a/11
u.-ar(assı um-) 179a/06
u.-ar(ri‘āyet um-) 228a/09
u.-aram 197b/16

u.-ardum 186b/20
u.-arken 206b/20
u.-duḡın 199b/13, 220b/16
u.-maz+ıdum 197a/07
u.-mazıdum 172b/09

Umarā’ Bir cin adı.
u.+i cind 218a/10, 218a/11

‘ummān Ar. Okyanus, çok büyük engin deniz.
u. 147a/04, 148a/15, 167b/04
u.+(baḥr-ı ‘ummān) 176b/20
u.+(baḥr-ı ‘ummān) 215b/10
u.+(deryā-yı ‘ummān) 149b/06, 187a/07, 203a/12, 203a/13
u.+a(baḥr-ı ‘ummān) 219a/04
u.+a(deryā-yı ‘ummān) 205a/14, 205a/15
u.+ıla(deryā-yı ‘ummān) 208b/18

‘ummān-veṣ Ar., Far. Okyanus gibi.
u. 158a/11

umūr Ar. İşler.
u.+ı memleket 152a/01
u.+ı şevket 166b/09

unut- Unutmak. Krş. **unut-**
u.-up 158b/19

unut- Unutmak. Krş. **unut-**
u.-duḵ 195a/21
u.-dum 172a/18
u.-dum(kendümi unut-) 187b/19
u.-durmasam 167a/08

ur- Vurmak.
u.-a 211b/19
u.-a(berḵ ur-) 196b/14
u.-alum 205b/04
u.-amaz 175b/04
u.-dı 152b/09, 192a/05, 192a/15, 223b/11, 224b/01, 225a/18
u.-dı(baş ur-) 159a/03, 176a/15

u.-dı(ḍarb ur-) 191a/10, 192a/21, 192b/01, 192b/02, 192b/02, 192b/03, 193a/06
u.-dı(gürz ur-) 190b/07, 191a/08
u.-dı(kilīd ur-) 228a/21
u.-dı(lāf ur-) 214a/19, 215b/12
u.-dı(mahmūz ur-) 190a/12
u.-dı(mevc ur-) 160a/18
u.-dı(na'ra ur-) 159b/08, 159b/09, 190a/03, 190a/08, 192a/17, 192b/17, 192b/18
u.-dı(nazar ur-) 224b/04
u.-dı(silli ur-) 158a/17
u.-dı(zahīm ur-) 160a/13
u.-dılar 170b/01, 183a/02, 183a/07
u.-dılar(başına ur-) 168b/19
u.-dılar(nazar ur-) 172a/10, 182b/15, 222b/08, 224b/17
u.-dılar(zahīm ur-) 160a/13
u.-ı+bil- 224a/16
u.-ıcaḳ 223b/11
u.-ma(terkin ur-) 170a/12
u.-madı 226a/11
u.-maduñsa 147b/16
u.-maḡa(ḍarbu ḥarb ur-) 167b/15
u.-maḡa(dest ur-) 215b/17
u.-miş 217a/11
u.-miş+durur 168b/11
u.-sa+gerek 166a/20, 218b/10, 218b/17
u.-sam 215b/09
u.-sun 224a/05, 224a/17
u.-up 148b/06, 150b/02, 159a/15, 159b/07, 173b/18, 174a/07, 175b/20, 182a/05, 183a/20, 187b/21, 188b/16, 189b/12, 189b/16, 190b/03, 193a/05, 203a/20, 205a/05, 207b/20, 208b/08, 211a/08, 212a/09, 212b/01, 225b/02, 226b/14
u.-up(baş ur-) 175a/12, 223b/15

u.-up(cān u baş terkin ur-) 170a/10
u.-up(el ur-) 170b/03
u.-up(ḳulaḳ ur-) 159a/03
u.-up(mevc ur-) 158a/02
u.-up(mühür ur-) 179b/13
u.-up(na'ra ur-) 190b/04, 190b/09, 190b/13, 190b/14, 191b/01, 191b/16, 192b/01
u.-up(na'ra-i lebbeyk ur-) 147a/07
u.-up(nazar ur-) 168b/21
u.-up(pence ur-) 164b/12, 164b/14
u.-up(raḳs ur-) 149b/16, 150a/06, 150a/21
u.-up(yüz ur-) 207b/19
u.-up(zencīre ur-) 165b/10
u.-ur 173a/21, 174a/13, 180a/05, 184b/08, 220b/16, 224a/07
u.-uram(ḳılıç ur-) 158b/17
u.-urđı 173a/02
u.-urđı(cevlān ur-) 149b/15
u.-urken(lāf ur-) 220b/21
u.-urken(nazar ur-) 152b/21
u.-urlarsa 217b/02
u.-ursam(müşť ur-) 215b/09
u.-ursın 226a/10
urđur- Vurdurmak işini başkasına yaptırmak.
u.-ur 152a/15
urın- Giyinmek.
u.-up 175a/15
urış- Vuruşmak, çarpışmak.
u.-ur 174a/07
Urmiyā Yer adı.
u. 215a/05
urucı Vurucu, vuran.
u. 215a/04
urul- Konulmak, takılmak.
u.-miş 170b/18

‘uryān Ar. Çıplak.

u. 151a/18

u.+(tīg-i ‘uryān kııl-) 190a/21

u.+kııl- 190b/03, 192a/10,

192b/11

usan- Bıkmak, bezmek.

u.-am 211a/05

u.-maya 155b/06

‘usr Ar. Güçlük, zor iş, zorluk.

u.+ı 212b/11

u.+uñ 204a/10, 212b/11

uşş Akıl, us.

u.+um+git- 151b/05

üstād Far. Usta, sanatkâr, mahir kimse.

Krş. **üstād**

u. 224b/14

u.+ımış 224b/14

u.+ına 224a/08

ušturlāb Ar. sušturlāb Eskiden bir yıldızın ufuk çizgisinden yüksekliğini ölçmekte kullanılan yarım daire şeklinde tahta alet, sekstant. Krş.

sušturlāb, ušturlāp

u. 152a/01, 185a/17, 185b/08, 206b/03

u.+da(‘ilm-i ušturlāb) 149a/07, 186a/05

u.+uñ 149a/14

ušturlāp Ar. sušturlāb Eskiden bir yıldızın ufuk çizgisinden yüksekliğini ölçmekte kullanılan yarım daire şeklinde tahta alet, sekstant. Krş.

sušturlāb, ušturlāb

u. 185a/19,

uş İşte, şimdi.

u. 158a/12, 173a/05, 211b/21

uşak Küçük, ufak.

u.+ı 201b/14, 217b/08

u.+inuñ 217a/15

uşan- Parçalanmak, kırılmak.

u.-ur- 199a/15

uşda İşte.

u. 148a/15, 148b/18, 150a/10

ut- 1. Yutmak, hazzmetmek.

u.-a 157a/09

2. Yenmek, mağlup etmek.

u.-am 172b/07

u.-dum 227a/02

u.-ısar 199b/15

u.-mış degül 165a/02

utan- Utanmak, çekinmek.

u.-mağ+mı 179a/02

u.-maz+mısın 178b/11, 178b/18, 179a/02

u.-up 179a/21

‘Uṭārid-fıṭnat Ar. Utarit anlayışı,

zeyrekliği.

u. 211a/03

uy- 1. Tabi olmak, uymak.

u.-a 203b/13

u.-an 176b/20

u.-dı 226a/03

u.-ma 182b/01

u.-up 181a/09, 201a/11, 201b/16

2. Aldanmak, kanmak.

u.-dum 207a/20

u.-up 164b/15

uyan- Hakikati görmek, gözü açılmak.

u. 227b/14

u.-dı 170a/18

2. Uyku durumundan çıkmak.

u.-dılar 159b/15

u.-up 159a/21

uyar- İkaz etmek, uyandırmak.

u.-dı 189a/15

uydur- Uymasını sağlamak, uygun

düşürmek.

u.-up 174a/12

uyḥu Uyku. Krş. uyku

u.+da 188b/21

u.+sında 155b/05

uyku Uyku. Krş. uyku

u.+dadur 159a/14
uyluk Uyluk, bacağıın kalçadan dize kadar olan kısmı.
 u. 183b/02, 191b/21
 u.+a 183b/03
 u.+ı 190a/11, 190b/16, 191a/12, 192b/04
 u.+ların 212b/18
‘uyüp Ar. ‘uyüb Ayıplar, kusurlar.
 u.+dur(settäre’l-‘uyüp) 185b/07, 185b/08
uyuz Uyuz.
 u. 185a/01
uzat- Uzatmak.
 u.-mayalum 222a/02
 u.-up 192a/19
uzun Uzun.
 u. 149b/09, 150b/08, 227b/03
 u.+ı 150a/13, 173a/01, 187b/17, 195b/09, 222b/04
 u.+ol- 154a/05
uzunluk Uzunluk.
 u.+ı 184b/09, 184b/10, 184b/11
‘užv Ar. Organ.
 u.+uñ 156b/17

Ü, ü

ü Far. Ve. Krş. **ı, i, u, ve, vü**
 ü. 146b/02, 146b/05, 146b/06, 146b/09, 146b/09, 146b/10, 146b/15, 147a/01, 147a/06, 148a/05, 148a/09, 148b/03, 148b/03, 149a/02, 149a/14, 150b/05, 150b/08, 150b/15, 150b/19, 151a/01, 152b/01, 152b/02, 153a/08, 153a/13, 153b/20, 153b/20, 155a/11, 155b/15, 156a/08, 157a/14, 157a/14, 157a/15, 157b/15, 157b/17, 158a/07, 159a/09, 159a/13, 159a/14, 159a/17, 159b/09, 160a/15, 160b/12, 160b/19, 161a/02, 161a/19, 161a/20, 161b/19,

161b/20, 161b/20, 162a/03, 162a/12, 162b/08, 162b/11, 162b/16, 163b/02, 163b/03, 163b/03, 163b/07, 163b/12, 163b/17, 163b/20, 163b/20, 163b/20, 163b/20, 163b/21, 164a/04, 164a/07, 164a/08, 164a/08, 164a/09, 164a/09, 164a/15, 164a/15, 164a/16, 164a/20, 164b/03, 164b/18, 164b/18, 164b/19, 165a/01, 165a/07, 165a/07, 165b/08, 165b/20, 165b/21, 166a/08, 166a/09, 166a/11, 167a/09, 168a/13, 168a/14, 168a/21, 168b/07, 168b/11, 168b/11, 170a/20, 170a/20, 170b/02, 170b/02, 170b/02, 170b/03, 170b/04, 171b/14, 172a/06, 172b/02, 173a/04, 173a/04, 173a/04, 173a/04, 173b/11, 174a/03, 174a/06, 174a/12, 174a/18, 174b/16, 175a/11, 175a/19, 176a/04, 176a/08, 176b/07, 176b/17, 177a/05, 177a/05, 177a/06, 177a/07, 177a/07, 177a/09, 178b/11, 177b/10, 179b/17, 179b/20, 180a/03, 180a/05, 180a/06, 180a/19, 180a/19, 181a/04, 181a/17, 181b/05, 181b/14, 181b/15, 182a/08, 182a/18, 182a/18, 182a/21, 182b/14, 182b/21, 183a/07, 183a/07, 183a/19, 183a/21, 183b/01, 183b/01, 183b/04, 183b/04, 183b/05, 183b/06, 183b/06, 184a/02, 186a/09, 186b/01, 186b/18, 187a/18, 188b/05, 188b/06, 188b/06, 188b/06, 188b/08, 188b/08, 188b/08, 188b/14, 189a/08, 189a/14, 189a/20, 189a/20, 189b/05, 189b/19, 190a/01, 190a/04, 190a/04, 190a/06, 190a/06, 191b/02, 191b/18, 192a/10, 192b/18, 193a/02, 193a/12, 193a/15, 193a/19, 193a/21, 193b/02, 193b/08, 193b/20, 194a/16, 194a/21, 194b/01, 194b/04, 194b/05, 195a/02, 195a/05, 195b/13, 196a/13, 196a/18, 196b/02, 196b/02, 197a/17, 197a/17, 197a/18, 198a/01, 198a/16, 198b/05, 198b/05, 198b/15, 198b/15,

198b/15, 198b/21, 199a/01, 199a/01, 199a/10, 199a/12, 199a/16, 199a/16, 199a/18, 199a/18, 199b/05, 199b/06, 199b/07, 199b/09, 199b/10, 199b/11, 199b/18, 199b/19, 200a/21, 200b/13, 200b/13, 201b/10, 201b/11, 201b/13, 201b/13, 201b/21, 202a/07, 202b/01, 202b/05, 202b/05, 202b/09, 202b/12, 203a/06, 203a/06, 203a/11, 203a/14, 203b/01, 203b/15, 203b/15, 203b/16, 203b/16, 203b/20, 203b/21, 205b/16, 206a/08, 206b/04, 206b/07, 206b/10, 207a/07, 207a/19, 207b/03, 207b/11, 207b/11, 207b/15, 209b/12, 209b/14, 210a/04, 210a/21, 211a/02, 211a/02, 211a/05, 211a/05, 212a/08, 212a/19, 212a/20, 212b/07, 213b/12, 213b/12, 213b/13, 214a/01, 214a/02, 214a/12, 214a/15, 214a/18, 214b/01, 214b/03, 214b/03, 214b/16, 214b/17, 214b/18, 214b/18, 215a/02, 215a/03, 215a/14, 215b/03, 216a/04, 216a/17, 216b/11, 216b/16, 217a/10, 217b/04, 217b/09, 217b/15, 217b/21, 218a/06, 218b/03, 218b/03, 218b/05, 218b/07, 218b/09, 218b/10, 218b/13, 219a/05, 219a/07, 219a/09, 219a/09, 219a/10, 219a/16, 219a/19, 219a/20, 219b/03, 219b/03, 219b/06, 219b/16, 219b/16, 219b/17, 219b/18, 219b/20, 219b/21, 220a/07, 220a/12, 220a/14, 220a/16, 220a/17, 220a/17, 220b/03, 220b/08, 220b/14, 222a/07, 222a/15, 222a/17, 222b/11, 222b/12, 222b/12, 222b/13, 223a/01, 223b/13, 224b/15, 224b/15, 225a/19, 226a/02, 226a/20, 226b/03, 226b/20, 227b/02, 228a/07, 228a/11, 228a/11, 228a/11, 228a/12, 228b/03

üç Üç, ikiden sonra gelen sayı.
 ü. 147a/14, 149a/10, 149b/05, 149b/05, 151a/17, 153b/12, 154a/12, 155b/13, 155b/19, 156a/02, 156a/07,

156a/13, 165a/09, 165b/17, 168b/04, 168b/16, 171a/21, 177b/15, 180b/16, 180b/18, 184a/21, 184b/11, 185b/13, 185b/21, 186a/07, 186b/19, 190a/16, 190a/20, 191a/10, 191a/11, 191b/10, 191b/15, 191b/16, 192a/13, 192a/13, 192b/02, 192b/02, 192b/03, 192b/13, 192b/13, 193a/03, 202a/11, 209a/21, 209b/02, 215a/11, 219b/09, 219b/12, 219b/14, 220a/01, 223b/02

ü.+i 186a/05, 212a/20

ü.+in 190a/20, 192b/02

üç bin Üç bin.

ü.+in 159a/02

üç bin üç yüz otuz üç Üç bin üç yüz otuz üç.

ü. 183a/07

üç yüz Üç yüz.

ü. 177b/14, 177b/17, 178a/11,

179b/03, 196b/21, 201a/11

üç yüz elli dört Üç yüz elli dört,

ü. 227a/02

üç yüz on bir Üç yüz on bir.

ü. 162a/02

üç yüz on dört Üç yüz on dört.

ü. 210a/09

üç yüz on iki Üç yüz on iki.

ü. 177a/08

üç yüz on üç Üç yüz on üç.

ü. 193a/20

üç yüz otuz üç Üç yüz otuz üç.

ü. 192b/21

üç yüz 90 Üç yüz doksan.

ü. 161b/10

üçüncü Üçüncü.

ü. 153b/08, 153b/13, 155a/19,

155b/21, 165a/11, 170b/11, 180b/11, 184b/05, 216a/19, 216b/08, 219b/10, 221a/20, 223b/07, 224a/19

üftâde Far. Biçare, düşkün.

ü.+ol- 197a/19

üleş- Paylaştırmak, bölüştürmek,
dağıtmak.

ü.-diler 178a/08

ümem Ar. Ümmetler.

ü. 211a/06, 222a/08

ü.+(cemî-i ümem) 162b/07

ü.+üñ 163b/17, 164a/07

ümerā Ar. Emirler, beyler.

ü. 206b/12

ümîd Far. Umut. Krş. **ümîz**

ü.+it- 149a/06

ümîz Far. ümîd Umut. Krş. **ümîd**

ü. 148b/21, 180a/10, 184a/16,
188a/13

ü.+dür 180a/18, 205b/09,
209b/14

ü.+e 151b/09

ü.+e+ir- 180a/05

ü.+i 204a/21

ü.+it- 185b/11

ü.+üm 220a/19, 220b/14

ü.+ümüz 212b/10

ümmet Ar. Bir peygambere inanıp
bağlanan cemaat, taife.

ü. 162b/13, 163b/20, 173a/04,
183b/04, 194a/18, 196a/18, 196b/01,
197a/17, 198b/15, 201b/12, 207a/06,
219a/10, 219b/21

ü.+i 218a/20

ü.+sin 175a/18

ü.+üm 218a/19

ü.+üñ 168a/20

üre- Doğup sayıca çoğalmak.

ü.-di 215a/09

ürk- Korkup birden sıçramak.

ü.-er 217b/06

üst Üst, üzeri.

ü.+i 153a/09, 207a/18

ü.+in 181a/02, 181a/05,
222b/05, 225b/11

ü.+inde 180b/10, 200a/16,
225b/03

ü.+indeki 217a/06, 222b/04

ü.+inden 187a/09, 191a/20,
201a/20, 212b/19, 223b/10

ü.+ine 154b/07, 167a/15,

171b/07, 174a/17, 181b/07, 182b/04,
182b/04, 184b/07, 184b/20, 184b/20,
185b/20, 188b/04, 188b/17, 189b/15,
190b/07, 191a/01, 191a/03, 191a/05,
191a/19, 192a/04, 192a/10, 199b/05,
203a/18, 207b/17, 218b/04, 219a/08

ü.+ini 194a/01

ü.+ümüze 205b/06

üstād Far. Far. Usta, sanatkâr, mahir
kimse. Krş. **üstād**

ü. 173b/01, 226a/02

ü.+(ḥakīm-i ḥādīq-ı üstād)
162a/18

ü.+(ḥakīm-i üstād) 177b/01

ü.+a 222b/17, 223b/13

ü.+dur 148a/20

ü.+ı 173b/01

ü.+lar 171b/20, 174b/02,
222a/21

ü.+larına 176a/08

üş- Her taraftan gelip toplanmak, koşup
yığılmak.

ü.-diler 160a/10, 160a/12,
212a/08

ü.-ince 216a/01

ü.-miş 206a/18, 208b/17

ü.-üp 160a/13, 165a/20, 203a/17

üşen- Çekinmek, korkmak.

ü.-e 175b/18

ü.-me 223b/02

üştür Far. Deve.

ü. 215a/04

üz- Kesmek, koparmak, ayırmak.

ü.-em 215b/09

ü.-üp 193a/07

üzengü Üzengi.

ü. 192a/19, 203b/16

üzer Üst, üst yan.

ü.+lerinde 152b/12, 152b/16,
187b/13

ü.+lerine 212a/09

üzere Üzerine, üzerinde. Krş. **üzre**

ü. 158b/01, 160a/12

üzeri Üst, üzeri. Krş. **üzürü**

ü.+n 148b/10, 152b/07, 201a/05

ü.+nde 147b/11, 150a/06,

150a/06, 152b/11, 157b/18, 164a/04,
166a/16, 167b/19, 168b/21, 169a/01,
171b/04, 172a/08, 178b/09, 179b/06,
182b/16, 183a/04, 183a/13, 183a/18,
186a/10, 195a/06, 195a/08, 195a/11,
197b/04, 199b/03, 199b/18, 208a/12,
208b/03, 208b/15, 213b/09, 218a/15,
225b/13, 226b/08

ü.+ndeki 149b/21, 171b/08,
187a/18, 225a/18, 225b/07, 225b/15,
226a/17

ü.+nden 150a/19, 151b/19,
181b/09, 198b/20, 202b/02, 202b/19,
205b/21, 213a/08

ü.+ne 147b/06, 149b/01,
149b/20, 150a/21, 151b/19, 155b/04,
157b/04, 158b/21, 159a/21, 159b/07,
160a/10, 161a/09, 163b/03, 163b/09,
166a/20, 169b/13, 171b/20, 172b/20,
175b/04, 178a/20, 179b/13, 181a/20,
182b/12, 183a/02, 183a/11, 183b/03,
184a/04, 186b/12, 188a/01, 192a/02,
192a/14, 194a/05, 194b/16, 194b/20,
194b/21, 197a/20, 197b/08, 197b/14,
198a/17, 198a/19, 198a/20, 198a/21,
198a/21, 198b/07, 198b/18, 200a/03,
201a/05, 201a/12, 201a/13, 202b/07,
208a/12, 209a/03, 212a/07, 213a/07,
213b/04, 213b/07, 213b/14, 214a/08,
214a/11, 214a/14, 215b/03, 215b/16,
216a/20, 221a/02, 222a/04, 222b/03,
223a/17, 223b/20, 224a/12, 224a/15,
225b/12

ü.+ne+elt- 163a/16

üzürü Üzeri, üst. Krş. **üzeri**

ü.+me 163b/11

ü.+mden 187a/14

ü.+müzden 187a/15

ü.+ñe 163a/16

üzil- Kesilmek, kopmak, ayrılmak.

ü.-e 157a/13

ü.-üp 223a/21

ü.-ür 157a/12, 223b/01

üzre Üzere, üstüne, üstünde, üzerinde.

Krş. **üzere**

ü. 147a/19, 157b/17, 158a/03,
158b/02, 163b/18, 165b/13, 166a/06,
166a/19, 169b/16, 169b/20, 170b/16,
171a/14, 171b/21, 172a/08, 172a/09,
173b/16, 174a/15, 176a/06, 176a/06,
176a/20, 178a/04, 178a/20, 180b/03,
180b/20, 181b/21, 182a/03, 183b/12,
188b/03, 192b/21, 198a/10, 203a/01,
204b/15, 208b/08, 210b/09, 219a/07,
222b/01, 222b/08, 222b/12, 223a/17,
223a/18, 223b/02, 223b/03, 224a/03,
224a/14, 224a/16, 225b/06, 225b/17,
226a/05, 226b/13

V, v

va'de Ar. Ecel

v.+müz 204b/07

vādī Ar. İki dağ arasındaki uzun çukur,
dere.

v.+i hayret 172b/20

vāfir Ar. Çok, bol.

v. 155b/08

v.+eyle- 174a/18

vāh Ar. Vah, ah, ay.

v. (āh ü vāh) 219a/03

vaḥdāniyyet Ar. Birlik, Allah'ın bir
oluşu.

v.+ine 178b/15

vaḥdet Ar. Birlik, teklik, yalnızlık.
 v.+(kible-i vaḥdet kıl-) 210a/21
 v.+(ehl-i vaḥdet) 147a/16
 v.+e 147a/16
 v.+in 147a/16
 v.+inde 210b/02

vāhid Ar. Yalnız, tek.
 v. 146b/02, 179b/16, 206b/10
 v.+durur 213b/12
 v.+dür 161b/21, 193a/16
 v.+ü ma'būd-ı Hāk 193a/19

vāhidü'l-lāh Ar. Allah tektir.
 v.+durur 177a/05
 v.+u 175b/07, 176b/07

vahş Ar. Yabani, vahşi hayvan.
 v. 164b/19, 183b/01, 183b/04,
 196b/02, 198b/15, 219a/09

vākı'a Ar. Vuku bulmuş, olmuş bir iş,
 gerçek.
 v. 153b/02, 198b/13
 v.+yı 210b/20

vākıf Ar. Bilici, bilen, haberdar olan
 kimse.
 v.+ol- 150b/14, 185a/20,
 193b/12, 197a/04, 221b/20

vākı' Ar. Vuku bulan, olan, düşen,
 meydana gelen, rastlayan.
 v.+bul- 208a/03
 v.+ise 224a/10
 v.+ol- 154a/03, 179b/03,
 200b/01, 205a/17, 205a/18

vakt Ar. Vakit, zaman.
 v. 148a/13, 158b/20, 177b/06,
 185a/06, 188a/15, 195b/05, 203b/10,
 203b/14, 216a/08, 220a/08, 223b/08
 v.+(ān-ı vakt) 167a/01, 180b/01,
 189a/09, 191b/06, 213b/01, 214b/18,
 216a/01
 v.+a 167b/10
 v.+da 218b/09, 228a/01

v.+da(ān-ı vakt) 213a/16,
 215a/18, 215b/05
 v.+dan 167a/20, 197a/09
 v.+ı 147b/21, 148a/08, 157a/13,
 163a/08, 173a/21, 181a/18, 181b/20,
 207b/14, 211b/11
 v.+ı ahir 219b/16
 v.+ı aşır 147b/17
 v.+ı hengām-ı mevt 203b/20
 v.+ıdur 220a/21, 227a/09
 v.+ıla 157a/08
 v.+ın 168b/14, 190b/11,
 192a/03, 192a/11, 210b/16, 216a/10,
 219b/08, 220a/04
 v.+ına 188b/19
 v.+ında 155a/17, 155a/20,
 155b/12, 194a/09, 204a/09, 204b/04,
 206a/07, 206a/07, 216b/07
 v.+larına 167b/19
 v.+ol- 184b/09, 179a/07
 v.+umuzdur 153a/14

vakti ki Ar. Ne vakit ki, o vakit ki,
 olduğu vakit. Krş. **vakti kim**
 v. 186a/09, 195a/11, 195a/14,
 198a/02, 208b/01, 213a/12

vakti kim Ar. vakti ki Ne vakit ki, o
 vakit ki, olduğu zaman. Krş. **vakti ki**
 v. 157a/09, 184b/19

vālī Ar. Vali, idareci, amir.
 v. 201a/13
 v.+ı milk-i cihān 228a/21

vālide Ar. Anne.
 v. 156b/18

vālīh Ar. Şaşırmış, şaşakalmış.
 v.+ol- 226a/02

var Mevcut, varlık, var.
 v. 149b/12, 150a/13, 150a/15,
 150a/16, 150a/17, 151a/20, 151b/12,
 151b/13, 151b/16, 151b/17, 151b/18,
 151b/19, 154a/01, 156b/10, 158a/19,
 160b/01, 160b/06, 162a/03, 164b/18,

168b/08, 170b/08, 170b/18, 172b/04,
172b/16, 173a/04, 178a/02, 179a/03,
179a/06, 180a/10, 181b/04, 181b/05,
183b/04, 184a/16, 185b/11, 187a/12,
187b/02, 188a/21, 190a/04, 190a/10,
192b/18, 195b/11, 195b/11, 199a/16,
200a/21, 201b/02, 205b/02, 205b/02,
205b/04, 207b/04, 210a/21, 211a/19,
213a/09, 217b/21, 219a/09, 219a/10,
220a/19, 220b/14, 227a/16, 228b/01

v.+dı 172a/21

v.+dur 150a/04, 151a/20,

151a/20, 151a/21, 153b/08, 154b/15,
155a/14, 156b/09, 157b/11, 157b/15,
159b/01, 161a/15, 161a/17, 164b/05,
167a/05, 167b/04, 167b/05, 170b/10,
170b/10, 170b/11, 170b/11, 173b/10,
174b/11, 175b/16, 176b/02, 177a/18,
178a/09, 180b/09, 180b/13, 185a/07,
185a/17, 188a/08, 188a/13, 188b/21,
189a/11, 194a/14, 202a/15, 203b/14,
204a/10, 204a/11, 204a/13, 205a/11,
207b/14, 209b/14, 211a/01, 211a/02,
212b/11, 212b/11, 214b/02, 223b/19,
228a/12

v.+ıdı 149b/08, 150b/10,

153b/04, 153b/12, 177b/13, 177b/15,
177b/15, 177b/17, 189b/15, 189b/17,
189b/18, 190b/02, 191a/21, 195b/16,
199a/13, 207a/19, 209a/17, 222b/05

v.+ımış 150a/03, 180a/18

v.+ısa 150a/07, 162b/04,

178b/14, 182a/02, 192a/08, 195a/02,
198a/18, 198b/10, 198b/10, 200a/16,
216a/04, 216a/05, 216a/16, 216b/02,
223b/19

v.+iken 153b/02, 177a/19

v.+mı 155a/04, 155a/05,

177a/14, 179b/09

v.+mıdur 222b/21

v.+sa 150a/10, 154b/20,

164a/04, 193a/10, 196b/02, 208b/11

var- 1. Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak.

v. 147a/14, 147a/14

v.-acağ 195a/13

v.-am 158b/16, 160b/13

v.-an 222b/20

v.-avuz 188a/14

v.-dı 160b/12, 178a/12, 221b/01

v.-dı(‘acze var-) 165a/03

v.-dı(fesāda var-) 161b/12

v.-dı(gazāya var-)172b/20

v.-duğın(ḥamli var-) 180a/15,

180a/16

v.-duğınca 148a/04, 148a/21,

152b/08, 214a/08

v.-duğında 163a/18

v.-duğum 175b/09

v.-duğunı 175b/13

v.-duğ 151a/15

v.-duğlarınca 149b/06

v.-dum 197b/07

v.-duñ 150a/10

v.-ıcağ 158b/16, 169a/15,

176a/16, 198b/08

v.-ımadı 214b/05

v.-ımaz 195a/13

v.-ınca 187a/07, 225a/11

v.-madın 147b/17

v.-mağ 223b/16

v.-mam 180a/20

v.-mış 163a/15

v.-mışıdı 179b/04

v.-sun 200a/05

v.-up 180b/17, 189b/17,

194b/16, 197b/08, 198a/05, 199a/01,

221a/21, 221b/11, 225a/16

v.-ur 159a/20

2. Gitmek, yürümek.

v. 158b/07, 169a/06, 189b/03,

198a/20, 213a/21

v.-a 177b/20, 188a/18

v.-a(geçe var-) 223a/13

v.-a(süre var-) 226a/06
v.-alum 170b/12, 173a/06,
188a/20, 176a/01, 212b/02, 222b/21
v.-am 187a/03, 188a/04, 201a/12
v.-avuz 205b/12
v.-ayın 159a/06, 159b/01,
161a/06, 221a/11
v.-dı 170a/16, 178a/18, 188b/15,
223b/15
v.-dı(geçe var-)192a/12
v.-dı(giçe var-)191a/08
v.-dılar 169b/20, 187a/21,
212b/14, 223a/02
v.-duğunu 163a/21
v.-ma 158b/07
v.-ımadı 193a/08
v.-ınca(geçe var-)191b/03
v.-ınca(giçe var-) 192a/03,
192a/04
v.-madum 167b/11
v.-mağa 175b/16, 188a/14,
189a/14, 214a/13
v.-mak 188a/19
v.+makdan 148a/14
v.-makdan 167b/12
v.-maya 204a/17
v.-mayup 149b/10
v.-maz 205a/16
v.-mı(ş)süre var-)225b/08
v.-sa 165a/02
v.-sak 189a/01
v.-sam 219b/07
v.-sın 186b/21
v.-uñ 189b/10
v.-up 149b/10, 150a/13,
150a/20, 151b/03, 155a/08, 157b/15,
158a/16, 158b/20, 159a/11, 159a/19,
159a/21, 160b/15, 161a/08, 162b/20,
163a/02, 163a/18, 163b/10, 165b/05,
168a/06, 169a/10, 172a/11, 172b/06,
176a/19, 178a/08, 179b/14, 180a/17,
181a/11, 181b/14, 183b/12, 183b/19,

184a/03, 184a/09, 184a/13, 186b/14,
188a/11, 189b/01, 190a/08, 194b/14,
197b/21, 198a/05, 200b/16, 206b/10,
207a/15, 211a/08, 221b/15, 222b/02,
223b/12, 225a/02, 226a/14

v.-up(süre var-) 176a/15,
225b/18

v.-up(yaya var-) 190a/13
v.-up(yete var-) 190a/17,
191b/04

v.-up(yetişi var-) 192b/06
v.-up(yite var-) 191a/14
v.-ur(süriyü var-) 174a/06
v.-ur+gel- 180a/21
v.-uram 213a/11
v.-ursa 167b/17
v.-ursın 167b/08
v.-uruz 150a/03

3. Başına geldiği cümleye “istersen,
haydi” anlamlar katar.

v. 222a/06

4. Hücum etmek, saldırmak.

v.-a 195a/01
v.-alum 157b/21, 158b/21,
198b/20, 200a/03
v.-am 160b/13, 198a/21,
198b/07, 214a/15
v.-asın 197b/14
v.-dılar 157b/01,
v.-mağa 198a/21, 213b/15,
215b/16
v.-mak 198a/17, 213b/04
v.-up 161b/08, 198a/20, 198b/08
v.-ursa 186b/19

5. Bir durumdan başka duruma
geçmek.

v.-dı(sükūta var-) 200b/19
v.-dum(kendümden var-)
151b/07
v.-duñ(ğaflete var-) 189a/16
v.-ınca(sükūta var-) 200b/06
v.-maya(ğaflete var-)188b/18

v.-up(fikre var-) 149a/09,
210b/13, 211a/15, 220b/13, 225b/20
v.-up(ğarkā var-) 151a/16,
207b/21, 208a/03
v.-up(hayrete var-) 149a/09,
204b/12, 210b/11
v.-up(helāka var-) 149a/11,
149a/12
v.-up(‘ibrete var-) 172b/17
v.-up(kendūzinden var-) 211b/16
v.-up(sūkūta var-) 185a/15,
185a/20, 194a/08
v.-up(ta‘accūbe var-) 209a/16
v.-up(vehme var-) 215a/01
6. Yükselmek, iyi bir duruma
erişmek.
v.-duğınca 152a/04
7. Evlenmek.
v.-mağa 169b/14
v.-mak 153b/04
varak Ar. Kitap veya kâğıt yaprağı.
v.+u’ṭ-ṭayrı 156a/04
vāriş Ar. Mirasçı.
v.+e 171a/05, 203a/07, 227a/19
varlık Mevcudiyet, var olma durumu.
v.+ına 193a/17
varṭa Ar. Kuyu gibi oyuk ve derin yer,
uçurum.
v.+dan 149a/01, 149a/18
v.+i girdāb 149b/18, 149b/19
vasaṭ Ar. Orta, iki şeyin arası.
v.+ında 152b/15, 165a/18,
185a/09, 218a/17
vaşf Ar. Vasıf, özellik, nitelik, hal.
v.+(celāl-i vaşf-ı ‘izz) 146b/05
v.+a 195b/21
v.+ı ḥāl 151a/13, 211a/09,
211a/10, 211b/05
v.+uñ 146b/02
vaşl Ar. Kavuşma, vuslat.
v.+ı dil-ber 208b/11

v.+ı ḥasreti 203b/19
v.+ı yār 193b/06
v.+ın+bul- 211b/10
v.+uma 162b/20
vaşla Ar. Parça.
v.+sıdur 177b/09
vaşlat Ar. vuşlat Kavuşma, birleşme.
v.+bul- 209a/11
v.+ı yār 209a/14
v.+ına 211b/09
Vasvās Bir cin adı.
v. 195b/01, 213b/16, 218a/16
v.+ıla 221a/13
vaṭan Ar. Yurt, vatan.
v.+ın 149a/06
v.+larını 194b/15
vaṭanlı Yurdu olan.
v. 149a/06
vay Yazık, eyvah.
v. 180a/03, 199b/15
v.+it- 193b/12
Vays Bir cin adı.
v.+la 221a/14
vāz Far. Bırakma, terk.
v.+geç- 170a/11
v.+gel- 196a/02
va’z Ar. Öğüt, nasihat.
v.+ın 209b/05
v.+it- 216a/10, 218a/06
važ’ Ar. Duruş, vaziyet, tavır, biçim.
v.+ı 217b/11
v.+ında 152a/14, 226b/10
važīf Ar. vaşīf Uşak, hizmetçi.
v.+ü şerīf 169a/07
ve Far. Ve. Krş. **ı, i, u, ü, vü**
v. 147a/18, 147a/18, 147a/18,
147a/20, 147a/21, 147b/03, 147b/12,
147b/19, 147b/20, 148a/04, 148a/07,
148a/18, 148a/19, 148b/02, 148b/05,
148b/05, 148b/09, 148b/13, 148b/15,
148b/19, 148b/19, 148b/20, 149a/03,

149a/04, 149a/04, 149a/04, 149a/05,
149a/05, 149a/08, 149a/12, 149a/15,
149b/01, 149b/02, 149b/03, 149b/05,
149b/06, 149b/11, 149b/12, 149b/13,
149b/14, 149b/14, 149b/14, 149b/15,
149b/16, 149b/16, 149b/18, 150a/01,
150a/07, 150a/13, 150a/14, 150a/15,
150a/15, 150a/15, 150a/16, 150a/17,
150a/18, 150b/03, 150b/04, 150b/16,
150b/21, 151a/02, 151a/04, 151a/05,
151a/08, 151a/12, 151a/13, 151a/17,
151a/20, 151a/20, 151a/21, 151b/02,
151b/16, 151b/17, 151b/17, 151b/19,
151b/20, 151b/20, 151b/21, 152a/01,
152a/04, 152a/05, 152a/12, 152a/15,
152a/16, 152a/18, 152a/19, 152b/16,
153a/03, 153a/03, 153a/05, 153a/09,
153a/11, 153a/18, 153b/02, 153b/08,
153b/12, 153b/13, 153b/20, 153b/20,
154a/03, 154a/04, 154a/07, 154a/07,
154a/08, 154a/08, 154a/09, 154a/09,
154a/09, 154a/10, 154a/10, 154a/11,
154a/11, 154a/12, 154a/13, 154a/13,
154a/13, 154a/14, 154a/15, 154a/16,
154a/16, 154a/17, 154a/17, 154a/17,
154a/18, 154a/18, 154a/20, 154a/21,
154a/21, 154a/21, 154b/03, 154b/04,
154b/06, 154b/06, 154b/07, 154b/08,
154b/08, 154b/09, 154b/10, 154b/10,
154b/10, 154b/10, 154b/11, 154b/11,
154b/11, 154b/11, 154b/11, 154b/12,
154b/12, 154b/12, 154b/13, 154b/13,
154b/16, 154b/18, 155a/02, 155a/02,
155a/03, 155a/06, 155a/06, 155a/07,
155a/07, 155a/11, 155a/11, 155a/12,
155a/17, 155a/19, 155b/02, 155b/02,
155b/03, 155b/05, 155b/05, 155b/06,
155b/12, 155b/12, 155b/14, 155b/16,
155b/18, 155b/18, 155b/18, 155b/19,
155b/21, 156a/03, 156a/05, 156a/06,
156a/08, 156a/11, 156a/13, 156a/15,
156a/17, 156a/17, 156a/17, 156a/17,

156b/01, 156b/02, 156b/03, 156b/04,
156b/04, 156b/05, 156b/05, 156b/05,
156b/05, 156b/10, 156b/11, 156b/12,
156b/14, 156b/14, 156b/14, 156b/15,
156b/16, 156b/16, 156b/17, 156b/17,
157a/02, 157a/05, 157a/08, 157a/08,
157a/10, 157a/10, 157a/12, 157a/16,
157b/01, 157b/02, 157b/07, 157b/14,
157b/18, 157b/21, 158a/05, 158a/06,
158a/14, 158a/15, 158a/21, 158b/05,
158b/16, 159a/01, 159a/03, 159a/09,
159a/17, 159a/17, 159a/18, 159b/12,
159b/13, 159b/16, 160a/07, 160a/11,
160a/13, 160a/14, 160a/18, 160a/5,
160b/09, 160b/12, 160b/13, 160b/13,
161a/05, 161a/09, 161a/15, 161a/18,
161b/01, 162a/19, 162a/21, 162b/01,
162b/04, 162b/05, 162b/06, 162b/06,
162b/07, 162b/09, 162b/13, 162b/20,
163a/04, 163a/06, 163a/06, 163a/09,
163a/13, 163a/20, 163a/21, 163b/01,
163b/08, 163b/16, 163b/16, 163b/16,
163b/17, 163b/17, 163b/17, 163b/17,
163b/19, 163b/20, 164a/03, 164a/03,
164a/07, 164a/07, 164a/07, 164a/07,
164a/08, 164a/08, 164a/10, 164a/11,
164a/11, 164a/11, 164a/14, 164a/14,
164a/15, 164a/18, 164a/18, 164a/19,
164a/19, 164a/20, 164a/21, 164a/21,
164a/21, 164b/01, 164b/01, 164b/01,
164b/02, 164b/03, 164b/07, 164b/09,
164b/09, 164b/10, 164b/11, 164b/12,
164b/12, 164b/13, 164b/13, 164b/16,
165a/05, 165a/05, 165a/05, 165a/05,
165a/06, 165a/06, 165a/07, 165a/08,
165a/10, 165a/17, 165a/17, 165a/17,
165a/17, 165a/18, 165a/18, 165a/18,
165a/19, 165b/03, 165b/06, 165b/09,
165b/09, 165b/09, 165b/09, 165b/17,
166a/20, 166a/21, 166b/03, 166b/07,
166b/07, 166b/07, 166b/08, 166b/08,
166b/09, 166b/09, 166b/09, 166b/11,

166b/20, 167a/01, 167a/02, 167a/02,
167a/03, 167a/03, 167a/08, 167a/15,
167b/05, 167b/09, 167b/12, 167b/14,
167b/14, 167b/14, 167b/15, 167b/15,
167b/15, 167b/18, 167b/19, 167b/21,
168a/01, 168a/02, 168a/02, 168a/04,
168a/05, 168a/07, 168a/07, 168a/07,
168a/09, 168a/12, 168a/13, 168a/14,
168a/14, 168a/14, 168a/19, 168a/20,
168a/20, 168a/20, 168a/20, 168a/21,
168b/01, 168b/03, 168b/03, 168b/03,
168b/03, 168b/04, 168b/04, 168b/05,
168b/13, 168b/14, 168b/14, 169a/01,
169a/02, 169b/16, 170a/13, 170a/18,
170b/03, 170b/05, 170b/05, 170b/08,
171a/15, 171a/16, 172a/12, 172a/21,
172b/03, 172b/17, 173a/01, 173a/09,
173a/10, 173a/12, 173b/09, 173b/09,
173b/14, 173b/14, 173b/18, 173b/21,
173b/21, 173b/21, 174a/02, 174a/03,
174a/05, 174a/06, 174a/07, 174a/08,
174a/08, 174a/09, 174a/10, 174a/10,
174a/11, 174a/11, 174a/11, 174a/11,
174a/12, 174a/12, 174a/13, 174a/13,
174a/13, 174a/13, 174a/14, 174a/14,
174a/14, 174a/15, 174a/16, 174a/16,
174a/20, 174b/08, 174b/14, 175a/02,
175a/06, 175a/18, 175a/19, 175b/08,
175b/08, 175b/10, 175b/12, 175b/12,
175b/18, 175b/18, 176a/03, 176a/04,
176a/10, 176a/10, 176a/11, 176a/11,
176a/11, 176a/12, 176a/12, 176a/12,
176a/13, 176a/17, 176a/20, 176b/03,
176b/08, 177b/01, 177b/02, 177b/03,
177b/04, 177b/05, 177b/05, 177b/10,
177b/11, 177b/12, 177b/12, 177b/13,
177b/13, 177b/14, 177b/14, 177b/19,
177b/20, 178a/03, 178a/03, 178a/03,
178a/03, 178a/11, 178a/13, 178a/14,
178a/15, 178a/18, 178a/19, 178a/21,
178b/01, 178b/01, 178b/02, 178b/14,
178b/19, 179a/01, 179a/02, 179a/03,

179a/08, 179a/11, 179a/13, 179a/15,
179a/16, 179b/01, 179b/02, 179b/03,
179b/05, 179b/05, 179b/08, 180b/02,
180b/06, 180b/10, 180b/11, 180b/11,
180b/11, 180b/11, 180b/12, 180b/12,
180b/18, 180b/18, 180b/21, 181a/04,
181a/05, 181a/11, 181a/16, 181a/16,
181a/20, 181a/20, 181a/21, 181b/04,
181b/04, 181b/05, 181b/06, 181b/15,
181b/15, 181b/15, 181b/17, 181b/19,
182a/03, 182a/07, 182a/08, 182a/09,
182a/11, 182a/11, 182a/15, 182a/16,
182a/20, 182b/03, 182b/03, 182b/03,
182b/04, 182b/04, 182b/04, 182b/05,
182b/11, 182b/11, 182b/11, 182b/12,
182b/13, 182b/20, 182b/21, 183a/03,
183a/06, 183a/07, 183a/07, 183a/08,
183a/09, 183a/10, 183a/11, 183a/11,
183a/12, 183a/13, 183a/13, 183a/14,
183a/16, 183a/17, 183a/18, 183a/19,
183a/19, 183a/21, 183b/02, 183b/12,
183b/13, 183b/14, 183b/17, 183b/17,
183b/17, 183b/17, 183b/18, 183b/18,
183b/18, 183b/18, 184a/01, 184a/01,
184a/01, 184a/02, 184a/10, 184a/10,
184a/12, 184a/12, 184a/13, 184a/20,
184b/01, 184b/02, 184b/02, 184b/03,
184b/03, 184b/03, 184b/04, 184b/04,
184b/05, 184b/08, 184b/09, 184b/10,
184b/10, 184b/11, 184b/12, 184b/15,
184b/17, 184b/18, 184b/19, 185a/01,
185a/01, 185a/02, 185a/04, 185a/05,
185a/07, 185a/07, 185a/07, 185a/09,
185a/20, 185a/21, 185a/21, 185a/21,
185b/03, 185b/08, 186a/09, 186a/10,
186b/11, 186b/18, 186b/19, 186b/20,
187a/02, 187a/02, 187a/15, 187a/19,
187a/19, 187b/02, 187b/02, 187b/07,
187b/07, 187b/08, 187b/10, 187b/20,
188a/05, 188a/12, 188a/17, 188a/21,
188b/07, 188b/08, 188b/08, 188b/09,
188b/10, 188b/11, 188b/12, 188b/13,

188b/13, 189a/15, 189a/15, 189a/15,
189a/16, 189a/20, 189b/04, 190a/05,
190a/06, 190a/06, 190a/06, 190a/06,
190a/07, 190a/08, 191b/13, 192a/09,
193a/07, 193b/16, 193b/18, 193b/19,
193b/20, 194a/01, 194a/01, 194a/02,
194a/02, 194a/03, 194a/03, 194a/03,
194a/04, 194a/05, 194a/05, 194a/06,
194a/07, 194a/13, 194a/13, 194a/14,
194a/16, 194b/05, 194b/07, 194b/15,
194b/15, 195a/05, 195a/05, 195a/06,
195a/06, 195a/06, 195a/08, 195a/08,
195a/09, 195a/13, 195a/18, 195b/03,
195b/04, 195b/04, 195b/07, 195b/07,
195b/07, 195b/08, 195b/08, 195b/08,
195b/08, 195b/09, 195b/09, 195b/09,
195b/10, 195b/11, 195b/11, 196a/01,
196a/08, 196a/11, 196a/12, 196a/16,
196a/17, 196a/18, 196b/06, 196b/11,
196b/12, 197a/02, 197a/03, 197a/10,
197a/11, 197a/12, 197a/13, 197a/13,
197a/17, 197a/20, 197a/21, 197b/01,
197b/01, 197b/04, 197b/04, 197b/04,
197b/04, 197b/05, 197b/06, 197b/15,
197b/20, 197b/21, 197b/21, 198a/10,
198a/14, 198a/14, 198a/20, 198b/02,
198b/10, 198b/11, 198b/13, 198b/17,
199a/05, 199a/06, 199a/06, 199a/06,
199a/07, 199a/07, 199a/07, 199a/07,
199a/08, 199a/09, 199a/09, 199a/10,
199a/10, 199a/11, 199a/11, 199a/11,
199a/11, 199a/11, 199a/11, 199a/13,
199a/13, 199a/15, 199a/19, 199a/20,
199a/20, 199a/20, 199a/21, 199a/21,
199b/01, 199b/01, 199b/01, 199b/01,
199b/02, 199b/17, 199b/17, 199b/17,
199b/17, 199b/17, 200a/01, 200a/04,
200a/06, 200a/11, 200a/12, 200a/12,
200a/13, 200a/13, 200a/14, 200a/15,
200a/15, 200a/16, 200a/16, 200b/01,
200b/03, 200b/08, 200b/08, 200b/20,
201a/12, 201a/13, 201a/15, 201b/07,

201b/17, 201b/19, 202a/02, 202a/02,
202a/13, 202a/14, 202a/17, 202a/20,
202b/03, 202b/14, 202b/20, 202b/21,
203a/03, 203a/03, 203a/09, 203a/12,
203a/13, 203a/14, 203a/20, 203b/19,
203b/19, 203b/19, 203b/19, 203b/19,
203b/20, 203b/20, 204a/10, 204a/11,
204a/12, 204a/12, 204a/17, 204b/08,
204b/16, 204b/20, 204b/21, 205a/06,
205a/14, 205a/17, 205a/19, 205a/21,
205a/21, 205b/06, 205b/07, 205b/08,
205b/10, 205b/11, 205b/12, 205b/12,
205b/13, 205b/14, 205b/15, 205b/15,
205b/20, 205b/21, 206a/02, 206a/05,
206a/07, 206a/07, 206a/08, 206a/08,
206a/14, 206a/15, 206a/21, 206b/05,
206b/07, 206b/07, 206b/10, 206b/11,
206b/12, 206b/12, 206b/13, 206b/13,
206b/20, 207a/04, 207a/05, 207a/10,
207a/10, 207a/10, 207a/12, 207a/12,
207a/16, 207a/19, 207b/01, 207b/01,
207b/02, 207b/02, 207b/09, 207b/11,
208a/01, 208a/09, 208a/11, 208a/12,
208a/12, 208a/17, 208a/20, 208b/07,
208b/08, 208b/10, 208b/16, 208b/21,
209a/07, 209a/15, 209a/19, 209a/20,
209b/03, 209b/08, 209b/09, 209b/11,
209b/11, 209b/14, 210b/07, 210b/08,
210b/09, 210b/12, 210b/19, 211a/04,
211a/16, 211a/21, 211b/02, 212a/05,
212a/09, 212a/12, 212a/12, 212a/20,
212b/05, 212b/07, 212b/08, 212b/11,
212b/11, 212b/11, 212b/11, 212b/13,
212b/15, 212b/15, 212b/17, 212b/18,
213a/01, 213a/02, 213a/05, 213a/06,
213a/07, 213a/16, 213a/20, 213b/03,
213b/14, 213b/17, 213b/17, 213b/17,
213b/19, 213b/21, 214a/03, 214a/03,
214a/04, 214a/04, 214a/05, 214a/05,
214a/07, 214a/07, 214b/01, 214b/01,
214b/02, 214b/03, 214b/04, 214b/05,
214b/06, 214b/06, 214b/06, 214b/06,

214b/07, 214b/07, 214b/08, 214b/08,
214b/08, 214b/09, 214b/09, 214b/09,
214b/09, 214b/11, 214b/11, 214b/11,
214b/12, 214b/12, 214b/12, 214b/13,
214b/14, 214b/17, 214b/18, 214b/21,
214b/21, 215a/01, 215a/01, 215a/02,
215a/04, 215a/04, 215a/04, 215a/05,
215a/05, 215a/07, 215a/08, 215a/08,
215a/14, 215a/14, 215a/15, 215a/15,
215b/04, 215b/07, 215b/14, 215b/14,
215b/15, 215b/15, 215b/15, 215b/15,
215b/15, 215b/15, 215b/16, 215b/16,
215b/16, 216a/04, 216a/05, 216a/09,
216a/11, 216a/15, 216a/17, 216a/17,
216a/17, 216a/18, 216a/18, 216a/19,
216a/19, 216a/20, 216a/21, 216a/21,
216b/01, 216b/01, 216b/01, 216b/05,
216b/05, 216b/07, 216b/07, 216b/08,
216b/08, 216b/09, 216b/10, 216b/10,
216b/10, 216b/12, 216b/13, 216b/13,
216b/14, 216b/15, 216b/15, 216b/15,
216b/17, 216b/17, 216b/18, 217a/02,
217a/03, 217a/03, 217a/03, 217a/03,
217a/03, 217a/04, 217a/04, 217a/04,
217a/04, 217a/04, 217a/05, 217a/05,
217a/06, 217a/06, 217a/06, 217a/07,
217a/07, 217a/08, 217a/08, 217a/09,
217a/09, 217a/09, 217a/10, 217a/14,
217a/14, 217a/15, 217a/15, 217a/16,
217a/16, 217a/16, 217a/17, 217a/17,
217a/17, 217a/18, 217b/03, 217b/03,
217b/03, 217b/03, 217b/04, 217b/04,
217b/04, 217b/05, 217b/05, 217b/09,
217b/09, 217b/09, 217b/10, 217b/11,
217b/11, 217b/11, 217b/11, 217b/12,
217b/12, 217b/16, 217b/16, 217b/17,
217b/18, 217b/18, 217b/18, 217b/19,
217b/19, 217b/20, 217b/20, 217b/20,
217b/20, 217b/20, 218a/02, 218a/05,
218a/06, 218a/06, 218a/11, 218a/11,
218a/11, 218a/12, 218a/13, 218a/13,
218a/14, 218a/14, 218a/14, 218a/15,

218a/15, 218a/15, 218a/15, 218a/15,
218a/15, 218a/16, 218a/16, 218a/16,
218a/16, 218a/16, 218a/16, 218a/16,
218a/17, 218a/17, 218a/17, 218a/17,
218a/19, 218a/19, 218a/19, 218a/21,
218b/02, 218b/02, 218b/02, 218b/03,
218b/04, 218b/05, 218b/06, 218b/06,
218b/08, 218b/08, 218b/09, 218b/11,
218b/12, 218b/13, 218b/14, 218b/14,
218b/15, 218b/15, 218b/15, 218b/16,
218b/18, 218b/19, 219a/03, 219b/01,
219b/01, 219b/02, 219b/02, 219b/07,
219b/08, 219b/09, 219b/10, 219b/10,
219b/10, 219b/12, 219b/13, 219b/14,
219b/14, 219b/18, 219b/19, 220a/06,
220a/07, 220a/07, 220b/06, 220b/06,
220b/06, 220b/07, 220b/07, 220b/07,
221a/09, 221a/10, 221a/11, 221a/18,
221b/01, 221b/03, 221b/05, 221b/08,
221b/10, 221b/10, 221b/12, 221b/12,
221b/15, 221b/17, 221b/19, 222a/02,
222a/02, 222a/03, 222a/03, 222a/03,
222a/03, 222a/03, 222a/14, 222a/14,
222b/04, 222b/10, 223a/02, 223a/04,
223a/07, 223b/20, 224b/17, 224b/17,
224b/20, 225b/03, 226a/01, 226a/21,
226b/06, 226b/07, 226b/09, 227b/15,
227b/17, 227b/18, 227b/19, 228a/03,
228a/12, 228a/12, 228a/13, 228a/15,
228a/17

v.+dur(ve'l-insān) 215b/20

vecd Ar. Sevgi ve heyecandan doğan
coşkunluk, kendinden geçme.

v.+e+gel- 211a/04

vech Ar. Üslup, tarz, biçim, yol.

v. 198a/02

v.+ile 147a/19, 149a/21,

152a/13, 155b/09, 162a/21, 165b/14,
175b/21, 177b/02, 183b/09, 184b/21,
186b/05, 193a/08, 193b/16, 193b/20,
194a/05, 195a/18, 200a/03, 201b/05,

204b/08, 208b/09, 209a/13, 209a/15,
218a/02, 220b/21

v.+ile(ne vech kı1l-)175a/18

v.+in 147a/14

ve eger Ar., Far. Eğer, şayet, şart edatı.

v. 164a/09, 164a/09, 164a/09,
164a/09, 164a/10, 168a/17

ve eger nî Ar., Far. Yoksa, aksi hâlde,
aksi takdirde.

v. 158b/06

vefâ Ar. Sevgide süreklilik, bağlılık,
sadakat.

v. 147a/01

v.+kı1l- 172b/08

vefâsuzlık Vefasız olma durumu.

v.+ın 162b/02

vehim Ar. vehm Kuruntu, endişe, korku.

Krş. **vehm**

v.+al- 224b/08

v.+it- 189a/14, 226a/14

v.+itdür- 176b/02

vehm Ar. Kuruntu, endişe, korku. Krş.

vehim

v.+al- 159a/21, 170b/11,
225a/19

v.+e 223a/19

v.+e+var- 215a/01

v.+ile 152b/09

v.+inden 223b/04

ve lâkin Ar., Far. Lakin, şayet, fakat,
ama.

v. 166a/18, 170b/10, 184b/03,
185a/13, 186a/04, 188a/01, 188a/04,
208a/09

ve'l-bezâc (?) Kısırlığı giderici karışım,
merhem.

v. 154a/09

veled Ar. Çocuk, oğul. Krş. **velet**

v. 147a/14, 153a/21, 156a/03,
156b/12, 163a/07, 180a/10, 182a/14,
193b/19, 201a/13

v.+dür 163a/09

v.+i muķbil 163a/03

v.+üñ 157a/16

veledçük Çocuk, bebek.

v.+üm 178a/15

velet Ar. Çocuk, oğul. Krş. **veled**

v.+leri 205b/09

velî Far. Fakat, ama, velakin, şöyle ki.

v. 147b/07, 147b/14, 148b/10,
149b/06, 149b/07, 150a/01, 152b/16,
157b/03, 157b/21, 158a/04, 159a/07,
159a/09, 159a/15, 160a/13, 160a/19,
161a/16, 161a/17, 161b/05, 169b/01,
169b/03, 169b/08, 169b/16, 170a/15,
170b/16, 171a/10, 171b/05, 171b/20,
171b/21, 172a/02, 173b/07, 173b/14,
174b/18, 175b/21, 180a/07, 181b/02,
186a/14, 186b/21, 187a/09, 200a/21,
204a/21, 206b/02, 211b/02, 222b/17,
222b/20, 223a/04, 223a/15, 223b/04,
224b/10, 224b/11, 225a/13, 225b/07,
226a/13, 226b/01, 227b/05, 228a/06,
228a/19, 228a/21

ve lîkin Ar., Far. Ama, lakin, fakat.

v. 158b/07, 177b/16

ver- 1. Bildirmek, iletmek. Krş. **vir-**

v.-(haber ver-) 211a/10

v.-di(naşıîhat ver-) 148a/05

v.-diler(istimâlet ver-) 158a/21

v.-em 216a/09

v.-icek(cevâb ver-) 167b/13

v.-icek(haber ver-) 188a/05,

188a/10

v.-ince(haber ver-) 147b/18,

189a/17

2. Kazandırmak, sahip olmasını
sağlamak.

v.-e(fehm vir-) 200a/09

3. İletmek, eriştirmek

v.-em 216a/09

4. Bağışlamak, ihsan etmek,
bırakmak.

v.-di 185a/05

v.-ile(nübüvvet ver-) 219b/11
v.-ile(kerāmet ver-) 219b/11
v.-mişdür 165a/09
v.-se 174b/16
5. Feda etmek.
v.-mişdurur(cān ver-) 168b/12
6. Çevirmek, döndürmek, yöneltmek.
v.-üp 148b/05
verevin Bir köşeden karşı köşeye doğru kesilmiş, katlanmış veya konulmuş olan.
v.+e 195b/08
verhem Far. Sert, acı söz.
v.+it- 198b/01, 206a/12
verhemlū Sert, acı sözlü.
v. 189a/19
veril- Verme işine konu olmak. Krş.
viril-
v.-mişdür 165b/08
Vesves Bir şeytan adı.
v. 218a/17
vesvese Ar. Şüphe, kuruntu, vesvese.
v. 201b/18
v.+i şeyā'ın 209b/07
v.+yi 201b/19
veyā Ar., Far. Ya da, yahut.
v. 149a/17, 149a/17, 149b/04, 150a/05, 154a/02, 154a/05, 154a/06, 154b/06, 154b/14, 154b/14, 156a/01, 156a/14, 178b/18, 184b/20, 187a/01, 196b/07, 202a/08, 203b/13
ve yāhūd Ar., Far. Yahut, veya, ya da. Krş. ve **yāhūz**
v. 149a/18, 154a/03, 154a/03, 154a/08, 154a/12, 156b/13, 166b/04, 180b/05, 180b/06, 202a/18, 212a/16, 214b/16, 218a/04
ve yāhūz Ar., Far. ve yāhūd Yahut, veya, ya da. Krş. **ve yāhūd**
v. 148b/16, 148b/21, 156b/12
veyl Ar. Cehennemde bir derenin adı.
v.+(nār-ı veyl) 217a/11

v.+den(nār-ı veyl) 194b/19
vezīr Ar. Vezir.
v.+iyem 201b/12
vezn Ar. Ağırlık, ölçü, tartı.
v.+e+vur- 169a/21
v.+ile 223b/15
vilāyet Ar. İl.
v. 211a/01
v.+al- 227a/03
v.+de 184b/19
v.+e 163b/16
v.+i 151a/08, 160b/07, 187b/08
v.+in 186b/12
v.+ine 151a/15, 157a/21
v.+lerinde 184b/18
v.+ümi 160b/13
vir- Vermek. Krş. **ver-**
1. -i zafr-fiil eki almış fiillerden sonra yardımcı fiil gibi kullanılarak tezlik bildirir.
v.-(bili vir-) 213a/09
v.-di(koyu vir-) 226b/01
v.-di(yüriyü vir-) 190b/08
v.-di(şalı vir-) 188b/13
v.-diler(şalı vir-) 197b/08
v.-düm(koyu vir-) 223a/10
v.-eler(bulu vir-) 168b/06
v.-em(alı vir-) 169b/09
v.-memek(koyu vir-) 186b/21
v.-miş(alı vir-) 206a/20
2. Bağışlamak, ihsan etmek, bırakmak.
v.-(diyānet vir-) 228a/09
v.-(hidāyet vir-) 228a/10
v.-di(hil'at vir-) 155b/08
v.-di(tāc vir-) 155b/08
v.-di 196a/02, 196a/10, 219b/15, 220a/02
v.-di(şihhat vir-) 162a/03
v.-diler 203a/05
v.-diler(hil'at vir-) 207a/16

v.-düğine(ḥaḳ vir-) 161b/19
v.-dügüm(rızḳ vir-) 171a/20
v.-dügüm(salṭanat vir-) 166b/10
v.-düm(amān vir-) 169b/08,
207b/09
v.-düm 172b/05
v.-düh(ḥazāne vir-)202b/11
v.-düh(merātib vir-) 201b/11
v.-e 148b/02, 177b/20, 180a/10,
180a/12, 212b/10
v.-e(necāt vir-) 204b/07
v.-e(şifā vir-) 201a/04, 201a/06
v.-e(sülāle vir-) 179a/13,
180a/19
v.-ecek 196a/02
v.-em 209b/03
v.-en 148b/01
v.-gil(maḳām vir-)162a/07
v.-ici(intikām alı vir-) 209a/06
v.-ici(rızḳ vir-) 210a/02
v.-ici(nuşret vir-) 149b/17
v.-icidür 212b/07
v.-iser 186a/14
v.-medügi(nuşret vir-) 197a/21
v.-medügi(zafer vir-) 197a/21
v.-memişdür(nesne vir-)
165a/09, 165a/10
v.-meye(devlet vir-) 174b/16
v.-meyeyidi(aḳça vir-) 194a/16
v.-meyüp (amān vir-)206b/17
v.-mez(amān vir-) 173a/21,
200b/02
v.-miş(Süleymāncuḡaza vir-)
220a/04
v.-se(oḡul vir-) 177b/07,
180a/08
v.-üp 210a/15
v.-üp(amān vir-) 153a/05
v.-üp(begligümi vir-) 227a/14
v.-üp(‘ilm vir-) 165b/19
v.-ür(rızḳ vir-) 207b/05

v.-ürsin 227b/17
v.-ürsin(dünyā vir-) 227b/18
3. (Sevgi, ilgi, dikkat, ömür vb. için)
Döndürmek, çevirmek, adamak, feda
etmek.
v.-(göñül vir-) 210a/01
v.-(murād vir-) 162a/08
v.-di(cān vir-) 190b/01, 191b/06,
191b/19
v.-düm(nefs-i murād vir-)
201a/12
v.-e(cān vir-) 219a/18
v.-eler(nefs-i murād vir-)
179a/03, 179a/04
v.-en(baş vir-) 149a/04
v.-en(cān vir-) 149a/04
v.-esin(cān vir-) 212a/01
v.-evüz(cān vir-) 149a/18
v.-ince(cān vir-) 150a/11
v.-me(dil vir-) 210b/03
v.-me(göñül vir-) 210a/01
v.-medi(göñül vir-) 153b/05
v.-mege(cān vir-) 203b/05
v.-meye(göñül vir-) 180a/03
v.-meyüp(murād vir-) 170a/10
v.-mezem(murād vir-) 169b/17
v.-sün(murād vir-) 169b/19
v.-üben(cān vir-) 203b/12
v.-üp(cān vir-) 203a/18
v.-ür(cān vir-) 211b/09
v.-ür(def‘-i cān vir-) 184b/08
v.-ürüz(cān vir-) 212a/16
v.-ürüz(murād vir-) 170a/02
v.-medi(mevt vir-) 177a/17
v.-meyiser(mevt vir-) 186a/12
v.-miş(cān vir-) 191a/20
v.-üp(göñül vir-) 210a/03
v.-ürsem(murād vir-) 170a/03
4. Bildirmek, iletmek, söylemek,
ulaştırmak.
v.-(güşimāl vir-) 227b/15

v.-(haber vir-) 151a/05, 151a/06,
154b/03, 155a/11, 157a/04, 167b/03,
184a/18, 186a/02, 186a/03, 196b/07,
198a/06, 209a/14, 211a/12, 211a/13,
213b/01

v.-(rızā vir-) 204a/14

v.-(şalāvat vir-) 147a/17,
148b/04, 149a/20, 152b/05, 156b/20,
162a/17, 165a/04, 166a/13, 166b/13,
168b/12, 173b/12, 177a/21, 180a/14,
183b/08, 185a/11, 186b/03, 199b/16,
210a/18, 210b/06, 212a/03, 212b/21,
214a/20, 215b/12, 219a/20, 220b/05,
221a/07, 222a/13, 228b/09

v.-di(cevāb vir-) 147b/08,
148a/12, 149a/01, 149a/10, 150b/14,
151a/19, 153b/21, 154a/01, 155a/15,
155b/07, 155b/07, 162b/21, 165a/12,
165a/15, 167a/04, 167a/11, 167a/14,
167b/04, 167b/14, 167b/17, 178b/10,
178b/20, 185a/11, 185b/03, 185b/07,
188a/07, 188a/08, 194a/10, 196a/10,
196b/09, 196b/18, 200b/10, 203b/13,
206a/10, 208b/15, 209a/15, 212b/05,
213a/20, 220a/08, 221a/09, 221a/10

v.-di(haber vir-) 161b/01,
181b/14, 183b/11, 183b/14, 183b/15,
183b/20, 187b/09, 189b/06, 200b/05,
210b/13, 221a/21, 221b/02, 221b/11

v.-di(selām vir-) 166a/15,
166b/16

v.-diler(cevāb vir-) 154b/18,
154b/19, 164a/12, 164a/16, 164b/13,
165b/15, 194b/13, 195a/20

v.-diler(haber vir-) 221a/16,
221a/17

v.-diler(selām vir-) 166b/17,
176a/16, 187b/03

v.-düm(cevāb vir-) 209a/17

v.-düm(haber vir-) 211a/16

v.-düm(naşîhat vir-) 209b/03

v.-düm(selām vir-) 151b/20,
210a/13

v.-dün(haber vir-) 211a/09

v.-e(cevāb vir-) 202b/21

v.-e(fermān vir-) 163b/04

v.-e(naşîhat vir-) 195b/03

v.-e(şalāvat vir-) 220b/20

v.-em(aḥbar vir-) 227b/08

v.-en(rāz vir-) 212a/19

v.-evüz(rızā vir-) 149a/18,
204a/08, 205b/02, 205b/03

v.-eyin(haber vir-) 221a/12

v.-icek(and vir-) 185a/18

v.-icek(cevāb vir-) 149a/13,
151a/11, 187b/05, 213a/14

v.-icek(haber vir-) 162b/03,
187a/16, 206b/16, 208b/20, 209a/14,
209b/01, 209b/02

v.-icek(rızā vir-) 188a/17

v.-gil(şalavat vir-) 198a/09

v.-ince(haber vir-) 196a/07

v.-medi(cevāb vir-) 178a/01,
185a/15, 185a/16

v.-mek(haber vir-) 211a/19,
213b/08

v.-mek(rızā vir- gerek) 162b/18

v.-mek(tevbe vir-) 201a/15

v.-memişsin(rızā vir-) 169b/07

v.-meyüp(rızā vir-) 162b/15,
187a/01, 187a/04

v.-meyicek(cevāb vir-) 178a/03

v.-meyüp(cevāb vir-) 185b/01

v.-meyüp(haber vir-) 211a/20

v.-mezem(icâzet vir-) 215b/17

v.-üben(pend vir-) 218a/07

v.-üp(and vir-) 166b/06, 206a/03

v.-üp(cevāb vir-) 151b/21,
153a/12, 154b/04, 155a/13, 155a/14,
155b/11, 157a/05, 164b/04, 166a/16,
178b/13, 184a/19, 185b/18, 186a/04,
194b/08, 195b/15, 207b/20, 210b/12,
211a/15

v.-üp(düşnām vir-) 191b/08,
192a/20

v.-üp(gūşimāl vir-) 170b/04,
208b/07

v.-üp(haber vir-) 182b/05,
184a/15, 189b/01, 199a/01

v.-üp(izin vir-) 158b/08

v.-üp(naşıhat vir-) 209a/19

v.-üp(rızā vir- tur-) 148a/07

v.-üp(şalavāt vir-) 201a/20,
201b/21, 202b/01, 202b/18

v.-üp(selām vir-) 167a/02,
182b/15, 184a/04, 221a/15

v.-ür(cevāb vir-) 175b/09,
176a/01

v.-ür(cevāb vir-) 175b/15

v.-ür(haber vir-) 189a/19,
197b/10, 213a/19, 213b/10

v.-ür(nişān vir-) 171b/05,
171b/21, 222b/01, 222b/02

v.-ürdi(haber vir-) 162b/12

v.-ürem(rızā vir-) 169b/16

v.-ürmi(rızā vir-) 169b/14

v.-ürseñ(selām vir-) 209a/09

v.-ürsin(haber vir-) 189a/20

v.-ürsin(naşıhat vir-) 219b/03

5. (Bir şeyi bir kimseye) İletmek,
eriştirmek, uzatmak.

v.-di 170a/17, 175a/11, 190a/18,
190b/10, 191b/05, 192a/11, 192b/12,

v.-emedi(rāst vir-) 191b/05,
191b/06

v.-ince 192b/15

v.-mege(ğidā vir-) 203a/18

v.-mek(habb-ı sekīnc vir- gerek)
154a/11

v.-mek(koz kadar vir- gerek)
154a/13

v.-mek(zahr-şāh vir- gerek)
154a/12

v.-meyüp 179b/15

v.-mişler 173b/19

v.-se(ādeme vir- gerek 218b/11

v.-üp 179b/13, 191a/08,

191a/16, 191b/03, 192a/21, 192b/08,
193a/01, 203a/09, 205b/12, 209b/01

v.-ür 151b/01,

6. Göndermek.

v.-di 171a/15

v.-se(hizmetlenmege vir- gerek)
218b/16

7. Kazandırmak, sahip olmasını
sağlamak.

v.-di(‘aql vir-) 177a/07

v.-di(fehm vir-) 177a/07

v.-di(idrāk vir-) 177a/07

v.-di(kemāl vir-) 177a/07

v.-di(kāmuyāb vir-) 181b/21

v.-di(güşād vir-) 191b/13

v.-dūñ(faşāhat vir-) 228a/09

v.-esin(el vir-) 201b/20

v.-gil(edeb vir-) 193a/15

v.-icek(ağız vir-) 201b/06

v.-medūñ(inşāf vir-) 227b/13

v.-mez(nuşret vir-) 207b/13

v.-üp(inşāf vir-) 220a/12

v.-ür(hayāt vir-) 178b/05,
211b/07

v.-ür(nizām vir-) 154b/21

v.-ür 228b/06

8. Bir olayın veya durumun etkisinde
bırakmak, maruz bırakmak.

v.-di 227b/11

v.-di(ğarqa vir-) 151a/01

v.-di(iğvā vir-) 213b/03, 213b/05

v.-e(iğvā vir-) 164a/02, 196b/19

v.-i+yorur(iğvā vir-) 213a/21

v.-mege(iğvā vir-) 163b/03,
221a/05

v.-megiçün(iğvā vir-) 165a/10

v.-megile(iğvā vir-) 166b/04

v.-mekde(iğvā vir-) 200a/13

v.-meye(iğvā vir-) 166a/11, 177b/08
v.-üp(iğvā vir-) 163a/19, 163b/11, 166a/20, 218a/20
v.-ür 179b/20, 179b/20,
v.-ür(iğvā vir-) 163a/15, 221a/02
v.-ürsin(iğvā vir-) 221a/04
9. Birlikle evlendirmek.
v.-dügi 169b/17
10. İkrām etmek.
v.-dük(kebāb vir-) 150b/19
11. Yaymak, çıkarmak.
v.-dükçe(nefes vir-) 149b/03
v.-se(nefes vir-) 199b/08
v.-se(nefes vir-) 195a/11
v.-ür(āvāz vir-) 200b/12
12. (Bir hālî bir kimse veya yerde) Hakim kılmak, hasıl etmek.
v.-icidür(ferah vir-) 210b/15
v.-meyüp(mecāl vir-) 170a/19, 190b/12, 191a/05, 191a/06, 192a/05, 200a/17, 200a/18, 205b/15, 221b/01, 221b/04, 221b/07, 221b/14, 221b/19
v.-mez(zindigānîlik vir-) 184b/13
v.-üp(fesād vir-) 209b/07
v.-ür(zahmet vir-) 155a/18
13. Bitki ve ağaç, ürün üretmek.
v.-ür(mīve vir-) 153a/17
14. Döndürmek, çevirmek, yöneltmek.
v.-üp 178a/13, 195b/09
virān Far. Yıkık, yıkılmış.
v. 216a/18
v.+ol- 171b/06
virdür- Verme işini yaptırmak, vermesini sağlamak.
v.-meye 150b/04
viribi- Göndermek, irsal etmek.
v.-dügüm 180b/02
viril- Verme işine konu olmak. Krş
veril-

v.-e 196b/21
vişāl Ar. Kavuşma, birleşme, vuslat.
v.+i şohbet 179a/04
v.+in 151a/08
vuḥūş Ar. Yabani hayvanlar.
v. 164a/10, 172a/06, 183b/06, 197a/17, 201b/13
vukūf Ar. Anlama, bilme, öğrenme, bilgi.
v.+bul- 185a/15, 206b/03, 206b/04
vur- 1. Koymak, bağlamak.
v.-dı(vezne vur-) 169a/21
2. Kesmek, yarmak.
v.-mışıdum(kılıç vur-) 161b/08
vuşūl Ar. Ulaşma, erişme, kavuşma.
v.+bul- 162b/20, 169b/11
vużū Ar. vużū' Abdest alma, abdest.
v.+kıl- 201b/08, 202a/06
vü Far. Ve. Kr. **ı, i, u, ü, ve**
v. 149b/14, 157a/01, 158a/02, 158a/12, 160a/11, 161b/21, 163a/19, 163b/20, 164b/08, 164b/19, 166a/09, 168a/07, 177a/14, 177b/09, 186a/18, 186a/18, 186b/01, 188b/07, 188b/12, 193b/03, 194b/15, 198a/19, 198b/16, 203b/09, 203b/15, 205a/03, 205a/04, 205a/21, 205b/21, 206a/18, 208b/17, 209b/11, 210a/05, 218b/01, 219b/17, 222a/06, 226a/02, 226a/02, 226a/03, 227b/09, 228a/17
vücūd Ar. Beden, gövde.
v.+a+gel- 152a/12, 178a/15, 185b/13, 185b/18, 186a/07, 200a/20, 200b/05, 200b/12, 200b/13, 201a/13, 209a/05
v.+dur 213a/11
v.+ını 218b/17
v.+ını(cemī'-i vücūd) 195a/12
vüs'at Ar. Fırsat, boş meydan.
v.+ı 193b/01

vüzerā Ar. vüzerā' Vezirler.

v.+sı 206b/12

Y, y

ya Yay.

y.+sınuñ 193a/04

yā Ar. Ey, hey.

y. 146b/05, 146b/11, 146b/11, 146b/14, 147a/13, 147b/10, 147b/15, 148a/03, 148a/11, 148a/11, 149a/10, 149a/14, 149b/09, 151b/07, 151b/16, 152a/02, 153a/12, 154a/01, 154a/04, 154a/06, 154a/09, 154a/15, 154a/18, 154b/03, 154b/09, 154b/14, 155a/04, 155a/14, 155b/11, 156a/05, 156a/11, 156a/15, 156b/01, 156b/09, 156b/14, 157a/05, 157a/16, 162a/06, 163b/18, 164a/16, 164a/20, 164b/04, 164b/13, 164b/17, 165a/07, 165a/12, 165a/14, 165a/15, 165a/21, 165b/11, 165b/12, 165b/15, 165b/20, 166a/07, 166a/16, 166b/18, 166b/20, 167a/03, 167a/04, 167a/05, 167a/10, 167a/11, 167a/13, 167a/14, 167a/21, 167b/03, 167b/04, 167b/09, 167b/13, 167b/14, 168a/15, 169a/05, 169b/02, 169b/05, 170b/09, 171a/08, 171a/09, 171a/12, 171b/15, 172a/12, 172b/19, 173a/05, 173a/13, 173a/19, 173b/02, 173b/06, 174b/02, 174b/08, 175a/01, 175a/17, 175a/18, 175b/01, 175b/08, 175b/11, 175b/20, 176b/03, 176b/08, 176b/10, 176b/14, 177a/10, 177a/11, 178a/14, 179b/21, 180a/05, 180a/12, 180b/05, 180b/08, 180b/19, 180b/21, 181a/03, 183b/15, 184a/18, 184a/19, 185a/13, 185a/16, 185b/02, 185b/03, 185b/04, 185b/07, 185b/13, 185b/18, 185b/19, 186a/02, 186a/05, 186a/11, 186b/13, 186b/15, 187a/13, 188a/03, 188a/10, 188a/14,

188a/19, 188b/20, 189a/15, 191b/02, 194a/08, 194a/10, 195b/01, 195b/13, 195b/15, 195b/20, 196a/03, 196a/08, 196a/10, 196b/03, 196b/16, 196b/18, 197a/01, 197a/08, 198a/13, 198b/02, 200b/11, 200b/16, 200b/20, 201a/01, 201a/02, 201a/14, 201b/10, 202a/04, 202a/08, 202a/09, 203b/06, 203b/13, 204a/02, 204a/08, 204a/10, 204a/16, 205a/10, 205a/18, 206a/10, 206a/13, 206a/15, 206a/21, 206b/04, 206b/06, 206b/08, 207a/18, 207b/08, 207b/14, 207b/17, 208b/15, 208b/19, 209a/11, 209a/13, 209a/14, 209a/15, 209b/02, 209b/03, 209b/15, 209b/19, 209b/19, 210a/16, 210b/11, 210b/14, 210b/19, 211a/15, 212b/05, 212b/05, 213a/10, 213a/15, 213a/16, 213a/20, 213b/06, 213b/21, 214a/21, 215a/06, 216a/03, 216a/08, 217b/06, 218a/03, 218a/05, 219a/20, 220a/08, 221a/03, 221a/04, 221a/10, 222b/19, 222b/20, 224a/10, 225a/13, 226b/15, 226b/19, 228a/05, 228a/06, 228a/06, 228a/07, 228a/08, 228a/08, 228a/09, 228a/09, 228a/10, 228b/10

yā Far. O halde, öyle ise, ya da, veya.
Krş. **ya**

y. 146b/05, 149a/19, 150b/06, 150b/06, 154a/01, 154a/02, 154a/05, 154a/13, 154b/06, 156b/13, 160b/04, 165a/11, 168a/07, 176b/21, 177a/18, 184a/18, 189b/05, 204b/07, 204b/07, 213a/15, 219a/10, 219a/10, 219a/18, 219b/03, 227a/21

ya Far. yā O halde, öyle ise, ya da, veya.
Krş. **yā**

y. 154b/04, 158b/05, 158b/06, 158b/17, 158b/17, 167a/04, 175b/02, 175b/10, 175b/18, 176b/04, 176b/05, 176b/05, 176b/05, 187b/09, 200b/13, 212a/15, 227a/20

- yābis** Ar. Kuru.
y. 206a/12
- yacan-** Çekinmek, sakınmak.
y.-ur 220a/20
- yad** Yabancı, el.
y. 189a/15
y.+lar 153a/16
- yād** Ar. Hatırlama, anma.
y.+eyle- 210a/15
y.+it- 146b/08, 185b/06,
193b/11, 228b/09
y.+ol- 193b/05
y.+uñ 146b/02
- yādigār** Far. yād-gār Hatıra, yadigâr.
Krş. **yādigar**
y. 153a/20, 180a/14, 191b/05,
193b/14, 210b/06, 228a/17
y.+ı 228b/08
y.+kal- 180a/11
- yādigar** Far. yād-gār Hatıra, yadigâr.
Krş. **yādigār**
y.+ı 210b/04
- yağ** Yağ.
y.+ıla 154b/05, 154b/06,
154b/12, 154b/18, 155b/12, 155b/18
y.+ın 154a/16, 154a/17, 154a/17,
154a/19, 156a/01
y.+ına 154a/13, 154a/14
- yağ-** Yağmak.
y.-mağa 152a/11
- yağdur-** Yağdırmak.
y.-urlar 216b/05
- yağma** Yağma, çapul.
y.+kıl- 157b/03
- yağrın** Sirt. Krş. **yağrını**
y.+ı 155a/18, 156a/01
- yağrını** Sirt. Krş. **yağrın**
y.+na 189b/13
- yahşı** İyi, hoş, güzel.
y. 205b/03, 214b/01, 220b/18,
220b/18, 227b/05
- yāhū** Far. yā-hūd Veya, ya da, yahut.
y. 189b/21, 219a/17, 220b/01,
220b/16
- yāhūd** Far. Veya, ya da, yahut. Krş.
yāhūz
y. 149a/19, 205b/06
- yāhūz** Far. Veya, ya da, yahut. Krş.
yāhūd
y. 189a/12, 189b/05
- yak-** 1. Ateşe vermek, ateşle yok etmek.
y.-am 215b/08
y.-ar 146b/08, 216a/02
y.-arsa 184b/21
y.-mağdadur 216a/21
2. Yanmasını sağlamak, tutuşturmak.
y.-ar 152a/16, 152a/17
y.-ar(bağrımız yak-) 147b/18
y.-dılar 195b/04
y.-aydı 178a/17
y.-mağıla 152a/16
y.-maya 152a/20, 209a/20
y.-sa+gerek 218b/18
y.-up 153a/18, 164b/20,
181a/17, 199b/19, 213b/20
3. Işık veya ısı vermesini sağlamak.
y.-dılar 176a/05
y.-up 173b/15
- yaka** Giyisilerin boyuna gelen, boyunu çeviren bölümü.
y.+sından 190b/12
- yakıcı** Yakıcı, yakan.
y. 215a/05, 215a/05
- yakıl-** Yakılmak.
y.-up 205a/01
- yakın** Yakın, uzak olmayan.
y. 150a/10, 150a/13, 151a/15,
151a/16, 152b/08, 159b/02, 163b/09,
167b/18, 169a/15, 173b/07, 176a/16,
181b/03, 182a/06, 184a/07, 184a/12,
187a/21, 187b/18, 206a/03, 207b/21,
212b/19, 216b/01, 218b/09, 218b/14,
222b/02, 227b/19
y.+da 184a/16

- y.+dur 180a/09
y.+ına 167b/11, 211a/08
y.+ında 152a/17
y.+ol- 213b/09
y.+olmaklık 167a/06
yakınlık Yakın olma durumu.
y.+it- 162b/05
yakış- Birlikte yanmak.
y.-makda 182b/07
yakış- Yaklaşmak, meyletmek.
y.-up 211a/08
yaķın Ar. Sağlam bilgi, iyi, kesin olarak bilme.
y. 160b/04, 210b/21
y.+(‘ilme’l-yaķın) 208a/06
Ya’ķūb Ar. Hz. Yusuf’un babası, Hz. İshak’ın oğlu olan Hz. Yakup. Krş.
Ya’ķūp
y. 211a/13, 219b/19
y.+(āl-i ya’ķūp) 186a/20
y.+ına 211a/09
y.+uñ(āl-i ya’ķūb) 186b/02
y.+uñuñ 166a/03
Ya’ķūbi Ar. Ya’ķūbī Hz. Yakup ile ilgili.
y.+ye 186b/03
Ya’ķūp Ar. Ya’ķūb Hz. Yusuf’un babası, Hz. İshak’ın oğlu olan Hz. Yakup. Krş. **Ya’ķūb**
y. 164b/21, 213b/08
yāķūt Ar. Değerli bir süs taşı.
y. 147b/21, 174a/01
y.+(la’lū yāķūt) 176a/12,
222b/12
y.+a(la’l-i yāķūt) 147b/07,
169a/21
y.+dan 174a/14, 226b/09
y.+dan+ķıl- 173b/17
y.+ı 228b/05
y.+ı revān 170b/01
y.+ı rummānī 187b/02
y.+ı seyyāre 170b/02
y.+ıla 174a/17
yalan Yalan.
y. 194a/20
yalın 1. Çıplak, kınından çıkmış.
y. 187b/02
2. Çıplak ayak.
y. 205b/19
yalıncak Çıplak, üryan.
y.+ķıl- 159b/05, 159b/06,
159b/07, 159b/09, 159b/14
yalıñ Alev.
y. 152a/17, 206a/03
y.+ı 195a/12
y.+ı(pür-āteş yalıñ) 151b/17
y.-ıyam 215a/18
y.+la 195a/16
yalıñlan- Alevlenmek, yanmak,
parlamak.
y.-up 152a/16
yalıñuz Yalnız, tek başına. Krş. **yaluñuz**
y. 161b/02
yalıñuzlık Yalnızlık.
y. 178b/16
yaluñuz Yalnız, tek başına. Krş. **yalıñuz**
y. 165a/15, 165a/20, 168b/10
yalvar- Yalvarmak.
y.-ı+gör- 227a/14
y.-up 178b/10
yaman 1. Fena, kötü, hoş olmayan.
y. 205b/03, 220b/18, 220b/18
2. Fenalık, kötülük, musibet.
y.+gel- 169b/04, 169b/05
yan 1. Yan taraf, yön, cihet. Krş. **yañ**
y.+a(yan yan) 183b/02
y.+ın 154b/08
y.+uña 181a/05
y.+yana 183b/02
y.+ından 192b/14
2. Huzur, nezd, kat.

y.+ına 149b/03, 159a/20,
167b/08, 167b/12, 189b/17, 195a/13,
201a/20, 201b/21, 202b/19, 212b/01

y.+ında 153a/09, 153a/09,
181a/02, 183b/21, 184a/01, 198a/01,
200a/13, 207a/18, 208b/15, 214b/02,
223a/04

y.+ındağı 204b/21

3.Kalça kemiğı.

y.+ları 156b/03

yan- Yanmak.

y.-an 195b/05

y.-ar 152a/17, 183a/16, 185a/01,
190a/06, 195a/14, 195a/16, 216b/01,
217a/07, 217a/11, 217a/16, 217b/05

y.-dı 170a/07

y.-mış 176a/10

y.-up 205a/01, 215a/18

yaña Taraf, yön, cihet. Krş. **yan**

y. 148b/07, 148b/10, 149b/13,
152b/07, 155a/04, 173b/15, 176a/16,
176a/19, 184a/04, 184a/06, 184a/06,
184a/07, 190b/08, 195b/09, 195b/10,
200a/15, 201a/05, 201a/09

y.+dın 174a/05

yañaķ Yanak.

y. 201b/01

y.+ıdur 228b/06

y.+ına 184b/04

y.+ları 217a/09

yañaķlu Yanaklı, yanağı olan.

y. 187b/01

yanıca Yanında, beraberinde.

y. 216a/03

yañıl- Yanılmak.

y.-ma 158b/07

y.-ursın 227b/10

ya'ni Ar. Yani, sözün kıyası, açıkça, tek
kelimeyle, doğrusu.

y. 162b/11, 167a/04, 168a/06,
171a/20, 173a/15, 173b/08, 178b/21,

190b/21, 199a/07, 200b/11, 201a/12,
211b/17, 216a/17, 219b/17, 226b/17,
227a/07

yap- 1. İnşa etmek, kurmak, meydana
getirmek.

y. 227b/11

y.-alum 164b/07

y.-an 172b/16, 215b/01

y.-anlar 172b/17

y.-dum 171a/03, 227a/01

y.-mış 222b/17

y.-mışdur 152a/18

y.-mışlar 171b/04, 172a/07

y.-up 152a/20, 209a/01

y.-up(řehr-i ma'mūr yap-)

164b/10

2. Yerine getirmek, uygulamak.

y.-dılar 186b/11

y.-dılar(göñlin yap-) 186b/11

yapdur- Yaptırmak.

y.-dı 215b/03

y.-mış 172b/11

y.-up 227a/06

yapıl- İnşa edilmek, kurulmak.

y.-mış 151b/19, 171a/13

yapılı Yapılı.

y. 224b/06

yapış- Yapışmak, sarılmak, tutunmak.

y.-dılar 212b/18

y.-up 211a/08, 227a/12

yaprak Yaprak.

y.+ı 160b/11, 223b/04

yapraklan- Yaprakları açmak.

y.-up 153a/17

yapu Yapı, bina.

y. 222b/09

y.+sı 171b/05, 171b/21

y.+sın 164b/08, 171b/12,

222b/14

y.+sında 222b/05

y.+sını 224b/17

yār Far. Dost, sevgili.

y. 153a/20, 180a/09, 187b/16

y.+a 173b/05, 201a/06

y.+a(vaşl-ı yār) 193b/06

y.+dan(vaşlat-ı yār) 209a/14

y.+ı 170a/11, 170a/12, 170a/12,
170a/12, 177a/13

y.+ı(der-geh-i yār) 177a/13

y.+ı(cemāl-i yār) 177a/13

y.+ı cān 151b/05, 161b/14,
220b/05

y.+ı nāzenīn 211a/09

y.+ın 170a/12

y.+ol- 173b/05, 216a/12,
216a/12

y.+uñ 170a/12

yara- Faydalı olmak, uygun olmak.

y.-maz 157a/08, 157a/11

y.-mazın 185a/06

y.-r 157a/06

yaradıl- Yaratılmak.

y.-dı 195b/17, 204a/18

yaradılmış Mahluk, mahlukat.

y.+(cemī'-i yaradılmış) 196a/20,
215a/17

y.+a(cemī'-i yaradılmış) 165a/09

yarak Savaş aleti, silah.

y. 214b/05

y.+ıla 187a/05, 216a/06, 218a/02

y.+ın 181b/17, 199b/04

y.+ın+eyle- 210b/04

y.+ına 189b/11

y.+ında 221a/11

y.+it- 159a/01

y.+kıl- 158b/19

yaramazlık Yaramaz olma durumu.

y.+a 211a/19

y.+ından 205a/17

yaraş- Yakışmak, uygun gelmek, layık
olmak.

y.-ur 178b/16, 201a/15, 202a/09,

202a/10, 227b/17

yarat- Yaratmak.

y.-a 196b/07, 196b/18

y.-aldan 163b/01

y.-dı 178b/15, 182a/21, 185a/05

y.-duğundan 196a/13

y.-dum 220a/02

y.-mışdur 194b/19

y.-up 193b/03

y.-ur 172b/19

yardım Yardım.

y. 214a/13

y.+kıl- 168b/08, 187a/02,
189b/09

yarı Yarı, tam olmayan, kısmen. Krş.

yarı

y. 184b/21, 209a/17

yarıcı Yardımcı, şefaathçi.

y. 215b/19

yarın Yarın.

y. 148a/17, 205b/03

yarındası Ertesi gün, ertesi.

y. 153a/06, 169a/12, 182b/08

yārī Far. Yardım.

y.+kıl- 182a/09, 228a/15

yarı Yarı. Krş. **yarı**

y. 159b/07

y.+sı 223a/03

Ya'rūh Bir cin adı.

y.+-cinnī 199a/11

yas Matem.

y.+dut- 212b/04

y.+um+dutıl- 205a/08

yas Yaz.

y.+ını 189a/17

y.+ını(saltanat-ı yas) 215a/21

yas- Bozup dağıtmak, bozmak.

y.-a 189a/17

y.-an 215a/21

yasa- Düzenlemek, hazırlamak.

- y.-sınlar 157b/20
y.-yup 158a/01
- yasak** Yasak.
y.+kıl- 168b/01
- yaşduğ** Yastık.
y.+um 203b/16
- Yāsīn** Ar. Kur'an'ının 36'cı suresi, 83'cü ayetidir.
y. 219b/17
- yaş** Göz yaşı.
y. 148b/01, 151a/01, 193b/13, 206a/20
y.+ı 150b/20, 186b/20
y.+ın 197b/01, 201a/19
y.+itdür- 203b/08
y.+um 205a/08
- yaş** Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin.
y. 227b/03
y.+ı 218b/08
y.+ında 189b/14
y.+uñ 149b/09, 150b/08
- yaşa-** Sağ olmak, hayatta bulunmak.
y.-miş 150b/06
- yaşıl** Yeşil.
y. 174a/14, 174a/15, 188b/11, 200b/10, 222b/10
- yaşlu** Yaşlı.
y. 167a/14
- yat-** Yatmak.
y.-dı 158a/16, 159a/10, 161a/18, 170a/14
y.-dılar 171a/16, 175a/14
y.-duğı 158b/20, 170a/14, 203a/01
y.-dum 151a/17
y.-up 151b/07, 189a/16
y.-ur 151b/15, 157b/05, 161b/02, 171b/07, 172a/03, 174a/10, 184b/01
y.-urken 188b/20, 188b/21
- yatış-** Sona ermek.
y.-up 181b/20
- yavru** Yavru, çok küçük yaşta insan veya hayvan. Krş. **yavru**
y. 163a/07
- yavru** Çok küçük yaşta insan veya hayvan. Krş. **yavru**
y.+ların 174a/12
y.+larum 163a/09
- yavuz** 1. Güçlü, yaman, çetin.
y. 214b/02
2. Kötü, fena.
y.+it- 208a/01
- yay** Yay.
y. 150b/02, 173a/09, 173a/14
y.+dan 147b/14, 148b/06, 148b/14
y.+ın 173a/09
- yay-** Duyurmak, herkesin öğrenmesine sebep olmak.
y.-am 162a/10
- yaya** Piyade.
y.+var- 190a/13
- yaz** Yaz, yılın en sıcak mevsimi.
y. 211b/11
y.+a 156b/07
y.+umı 205a/05
- yaz-** Yazmak, çizmek, resmetmek.
y.-alar 155b/14
y.-an 161b/06, 170b/20, 171b/15, 172a/12, 173b/09, 175a/01, 224a/02, 226b/19, 226b/19
y.-ana 162a/07
y.-dı 179b/09
y.-dılar 225b/15, 226b/17
y.-dışa 204a/06
y.-duğıñ 161a/10
y.-ınca 176a/08
y.-miş 179b/16, 226b/19
y.-mişlar 161b/03, 173a/08, 174b/20, 179b/15, 226b/14
y.-sunlar 161a/05
y.-up 147a/11, 155b/15, 155b/20, 156a/04, 156a/09, 156a/14,

156a/18, 156b/05, 161a/08, 161a/09,
175a/06, 179b/12, 210a/14

yazdur- Yazdırmak, yazılmasını
sağlamak.

y.-up 151b/03, 211b/20

y.-ur 211b/20

yazı Yazılmış şey. Krş. yazı

y.+da 211b/07, 211b/07

yazıl- Yazılmak, çizilmek.

y.-an 148b/02, 166a/06, 174b/21

y.-dışa 205a/10

y.-miş 225b/06

y.-mişdur 158a/20, 166b/03,

226b/18

yazılı Yazılı, yazılmış.

y. 171b/12, 173b/10, 173b/13,

225b/07, 225b/19, 226b/15

yazu Yazı, hat. Krş. yazı

y. 161b/03, 170b/19, 171b/12,

172a/10, 174b/19, 223b/21, 226b/15

y.+dan 175a/10

y.+sın 172a/14

y.+yı 170b/20, 170b/20,

170b/21, 171b/14, 171b/16, 175a/01,

226b/19

ye- Yemek. Krş. yi-

y.- diler 208a/14

y.-dise 175a/09

y.-mekde 204b/09

y.-mişdür 175a/07

y.-yi+yorur 150a/17

y.-yüp 161a/01, 177b/04

Ye'cüc Ar. Kıyamete yakın bir zamanda

ortaya çıkıp pek çok kötülük

yapacaklarına inanılan, çok kısa boylu

iki kavimden biri.

Y. 184b/14, 215b/01, 215b/04,

215b/07

yed Ar. Güç, kudret.

y.+i 155a/04

y.+i 'ışk 211a/07

y.+indedür(taht-ı yed) 211a/01

y.+iñüzde(taht-ı yed) 198b/18

y.+umdadur(taht-ı yed) 201b/12

y.+üm 227a/01

yedi Yedi. Krş. yidi

y. 147b/19, 149b/05, 149b/06,

150a/05, 151b/11, 151b/16, 152a/14,

152b/13, 155a/14, 155b/06, 155b/09,

155b/10, 156b/04, 157a/01, 158a/16,

164b/14, 165a/09, 165a/18, 165b/02,

165b/03, 165b/04, 165b/05, 165b/06,

165b/07, 165b/09, 167a/15, 167b/12,

168a/01, 168a/04, 168a/07, 168b/04,

170a/01, 170a/05, 171b/19, 171b/19,

172a/07, 172a/15, 172b/02, 173a/14,

177b/13, 178a/07, 179b/13, 180b/10,

180b/12, 180b/17, 181b/02, 181b/03,

181b/03, 182a/15, 185b/01, 187a/16,

187b/17, 187b/17, 188a/06, 189b/11,

189b/12, 191a/15, 192b/07, 192b/20,

193a/02, 194a/01, 194a/04, 197b/04,

197b/04, 198b/12, 203a/19, 203b/01,

203b/04, 203b/07, 209a/04, 212a/11,

214a/05, 216b/12, 216b/19, 216b/21,

217a/21, 217b/02, 221a/17, 221b/08,

222a/02, 222a/03, 222a/17, 222b/11,

223a/04, 223a/18, 223b/14, 223b/14

y.+den 155a/14

y.+sinde 170a/06

yedi biñ Yedi bin.

y. 161a/19

yedi biñ yedi yüz yetmiş yedi Yedi bin

yedi yüz yetmiş yedi.

y. 183a/01

yedi biñ yedi yüz yigirmi yedi biñ Yedi

bin yedi yüz yirmi yed bin.

y. 172b/05, 172b/06

yedi yüz Yedi yüz.

y. 152a/03, 152a/09, 177b/12,

178a/11, 179b/03, 201a/12

yedi yüz yigirmi Yedi yüz yirmi.

y. 176a/06

- yedinci** Yedinci.
y. 149b/06, 149b/20, 155b/03, 156b/01, 167a/17, 180b/12, 216b/15, 221b/08
- yedür-** Yedirmek. Krş. **yidür-**
y.-di 153b/07, 153b/08, 153b/09
y.-eler 155b/15
y.-üp 150b/09
- yeg** Daha iyi, daha üstün. Krş. **yig**
y.+dür 206b/20, 212a/19
- yegrek** Daha üstün tutulan, tercih edilen, üstün.
y.+i 160b/13
- yek** Far. Tek, bir.
y. 190b/09, 190b/10, 191b/02
- yek-pāre** Far. Tek parça, bütün.
y.+dür 180b/10
- yek-sān** Far. Bir, beraber.
y. 173a/04
y.+it 204a/01, 209a/02, 227a/09
y.+ol- 227a/04
- yel** Rüzgâr. Krş. **yil**
y. 148a/04, 197b/10, 204a/18
y.+i 148a/08, 148b/06, 223b/10
y.+ile 147b/05
- yel-** Koşmak, acele yürümek. Krş. **yil-**
y.-se 189a/09
- yelebit-** Dalgalanmak, rüzgâr etkisiyle sallanmak.
y.-üp 192b/15
- yelek** Kuşların kanadındaki sert ve uzun tüy.
y.+lerin 212a/21, 212b/16
- yeleklü** Peylekli, arkasında tüy bulunan ok.
y. 193a/02
- yelilü** Yeleli.
y. 199a/13
- yelken** Yelken. Krş. **yilken**
y. 147b/04, 147b/19, 148a/17, 148a/19, 148b/05, 206a/17
y.+ler 149b/13
- y.+lerini 205b/12
- yelkensüz** Yelkensiz.
y. 149b/11, 149b/14
- yemek** Yemek. Krş. **yimek**
y.+de 204a/12
y.+ile 151a/17
- yemîn** Ar. Ant, yemin.
y.+it- 194a/20
2. Sağ, sağ taraf.
y. 170b/02
- yemiş** Meyve.
y. 151a/17
y.+inden 188b/02
y.+ler 174a/15
- Yemlûn** Kişi adı.
Y. 185a/21
- Yemûn A'zam** Melek adı.
Y.+(meleki'l Yemûn A'zam)
214b/09
- yen-** Yemek yenme işi yapılmak. Krş.
- yin-**
y.-di 171a/17
- yene** Yine, gene, yeniden, tekrar. Krş.
- yine**
y. 154b/02, 175b/11, 201b/18, 223b/15
- yenil-** Yemek işi yapılmak.
y.-di 175a/16
- yeñi** Yeni, taze.
y. 169a/12, 169a/12
- yer** Yer, yurt, ülke. Krş. **yir**
y. 162b/13, 163b/17, 201b/01, 201b/01, 203a/14
y.+de 162b/20, 202a/17
y.+den 203a/01, 212a/07, 217a/18
y.+e 225a/15
y.+i 195b/07, 195b/08, 210b/03, 211b/08, 223b/06

y.+ile 152b/10, 152b/18,
181a/15, 181b/01, 182a/06, 184a/02,
213a/02
y.+in 177b/09, 186b/21, 193b/08
y.+in(yir yer) 171b/07
y.+ince 213a/04
y.+inde 164b/10, 176a/08,
181a/09, 188b/02, 190a/15, 193a/09,
198a/08, 202a/02, 202b/04, 218a/12
y.+indeki 153a/17
y.+inden 152b/08, 159b/02,
161a/01, 161a/07, 164b/06, 170a/04,
170b/12, 173b/13, 175a/15, 176a/17,
178a/18, 181a/09, 183b/13, 187a/05,
191a/02, 200b/08, 201a/20, 201b/08,
201b/21, 202a/05, 202b/02, 202b/07,
202b/18, 207a/15, 207b/16, 224a/14,
224a/19, 226a/16
y.+inden+it- 164b/05
y.+ine 152a/07, 153a/08,
153a/15, 153a/19, 153b/17, 159a/20,
161a/12, 162a/12, 162b/08, 162b/19,
163a/03, 163a/05, 164b/04, 164b/10,
173b/17, 177b/11, 191a/01, 198a/16,
200b/05, 201b/07, 202a/21, 202b/03,
202b/07, 202b/20, 208a/11, 220a/15,
221a/10, 222b/12, 223b/15
y.+ine+getür- 175b/09, 181a/11,
188b/14, 194b/04, 194b/06, 216a/11,
y.+ine+yetür- 194a/10, 197a/15
y.+ine+yitür- 181a/02
y.+ini 153a/14
y.+le 167a/12
y.+ümden 151a/18
y.+üme 180a/19
y.+üñ 165a/09
yerin- Kederlenmek, üzölmek,
tasalanmak.
y.-üp 148b/15, 204b/11
yesār Ar. Sol, sol taraf.
y. 170b/02

yeşim Ar. Yağmur taşı da denilen bir
yeşil taş.
y. 176a/12, 224b/05
y.+den 174a/14, 188b/11,
222b/10
yet- Yetişmek, ulaşmak, erişmek, vasıl
olmak. Krş. **yit-**
y.-di 159b/13, 172a/20, 186b/09,
212a/06, 212a/06, 213b/02, 213b/02
y.-diler 158a/03, 169a/12,
181a/19, 184a/03, 199a/03
y.-dim 150b/15
y.-dise 204b/07
y.-dükçe 162b/05
y.-düm 151b/11, 219b/08
y.+e+gel- 191a/08, 191b/02
y.-e+var- 190a/17, 191b/04
y.-emez 217b/07
y.-medin 156b/11
y.-mez 151a/06, 154a/06
y.-üp 190a/19
yetiş- Yetişmek, erişmek, ulaşmak, vasıl
olmak.
y.-dün 185b/03
y.-i+gel- 190b/14
y.-i+var- 192b/06
y.-medin 206a/11
y.-mege 151a/08
y.-mez 151b/12
y.-miş+ol- 184b/04
y.-üp 213a/19
y.-ür 184b/04, 205a/11
yetmiş Yetmiş.
y. 160a/12, 160a/12, 160a/13,
160a/13, 171b/11, 181a/16, 195a/13,
222b/04
yetmiş biñ Yetmiş bin.
y. 213a/12, 213a/13
yetmiş iki Yetmiş iki. Krş. **yitmiş iki**
y. 162a/19, 163b/19, 164a/08,
168a/19, 183b/04, 196a/17, 197a/16,
198b/14, 201b/12, 219a/09

yetmiş yedi biñ Yetmiş yedi bin.
y. 216b/11

yetür-Yetirmek, ulaştırmak, eriştmek.
Krş. **yitür-**
y.-di 187a/06, 189b/10
y.-diler 181a/14, 200b/16
y.-eler 196b/01
y.-emedüm(yerine yetür-)
197a/15
y.-esiz 164b/04
y.-mege(yerine yetür-) 194a/10
y.-mekden 152b/18
y.-miş 176a/13
y.-üñ 221b/05
y.-ür 214b/18

yevākīt Ar. Yakutlar.
y.+ile(la‘l-i yevākīt) 195a/07

Yevs Bir şeytan adı.
y. 218a/17

yeyni Ağır olmayan, hafif.
y.+dür 184b/01

Yezdān Far. Allah.
y.+(be-hük-m-i emr-i Yezdān)
167a/01
y.+(emr-i Yezdān) 166b/18
y.+(şükr-i Yezdān it-) 202a/03
y.+a(pāk-i Yezdān) 200b/21
y.+dur 206b/10

yezīd Ar. Kendisinden nefret edilen kimseye söylenen söz.
y. 205b/16

yığ- 1. Tepeleme bir yığın hâline gelecek şekilde üst üste koymak.
y.-dılar 148a/09
2. Toplamak, biriktirmek.
y.-an 174b/09
y.-duğum 171a/04
y.-dum 171a/03
y.-maya 163a/07
y.-miş 174b/09
y.-up 174b/15

yıgıl- Toplanmak, birikmek.
y.-mış 171a/14
y.-up 203a/13, 216a/20

yıgıldı Yığıntı, bir araya yığılmış küme hâlindeki şeyler.
y.+sı 205b/20

yıgın Yığılmış şeylerden meydana gelen tepecik, küme.
y. 148a/09, 148a/09, 174a/17

yığış- Bir araya toplanmak, birikmek.
y.-mışlar 174a/17

yık- Yıkma, devirmek, düşürmek.
y.-alar 186a/19
y.-am 215b/08
y.-up 164b/08, 187b/21

yıkıl- yıkılmak, devrilmek, düşmek.
y.-dı 190b/01, 190b/07, 191a/17, 192b/09
y.-ınca 192a/05
y.-maduñ+mı 191a/10
y.-miş 171b/05, 191a/19
y.-up 171b/07, 176b/13, 191b/06, 191b/19

yıkın Yığın, küme.
y. 174a/17

yıl Yıl, sene.
y. 150b/06, 152a/03, 153b/03, 153b/10, 156b/09, 161b/10, 161b/10, 163a/04, 171a/01, 171a/03, 172a/16, 185b/21, 196b/21, 202a/15, 203b/14, 209a/04, 215a/10, 227a/02
y.+a 152a/09
y.+da 211b/10, 211b/13
y.+dan 209a/05
y.+dur 163a/04, 195b/15, 211b/18
y.+ın 211b/18
y.+ında 171a/02, 196b/13
y.+lar 171b/07, 202a/12, 227a/04
y.+lardur 198a/14

yıldırım Yıldırım.

y. 159b/06, 181b/02, 181b/03,
187b/16

yıldırım-veş Yıldırım gibi.

y. 190b/03, 190b/04, 192b/15

yılduz Yıldız, gezegen.

y. 181b/02

y.+a 226b/17

y.+a(seyr-i yılduz) 181b/02

y.+da 173a/14

y.+ı 156a/18, 156b/06, 197a/03

y.+ise 155b/04

y.+lar 147b/07

y.+uñ 155b/04

yılduzlu Yıldızlı.

y. 173a/16

y.+lara 173a/16

yıllık Üzerinden ... yıl geçmiş.

y. 165a/21, 165b/03, 165b/05,
165b/06, 165b/07, 165b/07, 180b/17,
196b/01, 213a/12, 213a/13

yırt- Parçalamak.

y.-up 203a/20

yırtıcı Yırtıcı.

y. 168a/16, 183a/19, 214b/14,
217b/15

yi- Yemek. Krş. **ye-**

y. 175a/12

y.-dügi 171a/18

y.-dügine 184b/14

y.-me(ğam yi-) 181a/07, 204a/10

y.-medi 150b/19

y.-medüm 171a/04

y.-mege 203a/20

y.-mekdi 204a/03

y.-meyen 171a/06

y.-meyesin 200a/08

y.-meyüp 227a/19

y.-mez 220b/16

y.-miş 175a/12

y.-r 216a/01, 220b/16

y.-rlerdi 161b/09, 171a/01,

172a/17

y.-se 156b/13

y.-sevüz 188b/03

y.-yelüm 150b/05

y.-yemez 199b/13

y.-yen 183b/21, 203a/17,
204a/03

y.-yenüñ 153b/09

y.-yüp 161a/18, 171a/16,
171a/18, 175a/14, 203a/21, 208a/18,
212b/14, 216a/07, 227a/19

yidi Yedi. Krş. yedi

y. 147a/13, 159b/06, 199a/21

yidür- Yedirmek. Krş. **yedür-**

y.-di 153b/07

y.-medüm 171a/04

y.-meyen 171a/06

y.-meyenüñ 174b/15

yig Daha iyi, üstün, daha uygun. Krş.

yeg

y.+em 176b/11

yigirmi dört Yirmi dört.

y. 190a/03

yigirmi sekiz Yirmi sekiz.

y. 226b/15

yigirmi üç Yirmi üç.

y. 192b/18

yigirmi yedi Yirmi yedi.

y. 169a/11, 169a/13, 169a/14

yigit Yiğit, yürekli, gözü pek,
kahraman.

y.+sin 190b/19

yil Yel, rüzgâr. Krş. **yel**

y. 147b/09, 147b/17, 148a/13,
148a/18, 149b/02, 152b/13, 155a/16,
162b/11, 178a/10, 183b/06, 195a/11,
196a/20, 198b/16, 207a/07, 212a/11,
214b/15, 214b/17, 219a/05, 219a/08

y.+e 148b/05

y.+i 148a/01, 148a/03

y.+kop- 168a/06

y.+ler 189a/09

y.+ol- 155a/16, 155b/12

yil- Koşmak, acele etmek, esmek. Krş.

yel-

y.-se 217b/07

yilek Yelek. Krş. **yelek**

y.+ 183b/02

y.+e 183b/02

y.+i 204b/19

yilken Yelken. Krş. **yelken**

y.+i 203a/16

y.+lerin 148b/09

yimek Yemek, aş. Krş. **yemek**

y.+deyiken 203a/15

yin- Yemek yeme işi yapılmak. Krş.

yen-

y.-ür 205a/08

yin- Yenmek, mağlup etmek.

y.-er 220b/17

yine Tekrar, yeniden, bir daha, yine.

Krş. **yene**

y. 147b/17, 148a/02, 149b/17, 153a/17, 154a/13, 159a/20, 160b/06, 160b/09, 161a/14, 163b/09, 164b/06, 165b/06, 166b/11, 166b/15, 167a/10, 167a/13, 167a/16, 167b/03, 167b/07, 168b/15, 168b/20, 169a/05, 169a/13, 169a/20, 170a/05, 170a/05, 170a/20, 170b/17, 173a/09, 173b/21, 174a/07, 174a/10, 174a/13, 174a/16, 175a/09, 175a/14, 175b/10, 175b/20, 178b/17, 183a/18, 185b/09, 186a/14, 187a/03, 187b/20, 188a/09, 189a/01, 190a/15, 190b/13, 191a/10, 191a/18, 192a/07, 192a/12, 192b/03, 195a/10, 195a/19, 196a/02, 196a/16, 196b/05, 196b/08, 197b/06, 197b/06, 206b/18, 213a/13, 215b/06, 218a/14, 219b/08, 220a/06, 220a/11, 223a/04, 223a/19, 223a/20, 223b/03, 223b/04, 223b/06, 223b/12, 224a/03, 224a/16, 224a/18, 224a/18, 224a/19, 224b/08, 224b/11, 224b/12, 225a/03, 225a/07, 225a/10, 225a/18, 225b/03, 225b/04, 225b/13, 225b/18,

225b/21, 226a/06, 226a/07, 226a/08, 226a/16, 226a/18, 226a/19

yir Yer, mekan, toprak. Krş. **yer**

y. 147b/07, 147b/07, 147b/09,

150a/06, 151a/19, 157b/13, 160b/19, 162b/13, 163b/17, 165b/03, 165b/03, 165b/04, 165b/05, 165b/07, 167a/15, 167a/15, 168a/01, 168b/19, 171b/05, 171b/05, 171b/21, 171b/21, 172b/04, 174a/17, 174a/17, 176a/18, 176a/21, 176a/21, 178b/18, 179a/01, 179a/01, 181a/16, 184b/07, 188b/04, 192a/18, 194a/01, 194a/01, 194b/11, 196a/21, 197b/04, 197b/04, 199a/16, 199b/06, 199b/06, 200a/16, 203a/14, 207a/18, 218a/12, 218a/12, 219a/15, 221b/09, 222a/02, 222a/05, 223b/20, 223b/20

y.+(cemî'-i yir ü gök) 166b/16

y.+bul- 155a/20

y.+de 147b/06, 149b/12,

150a/05, 150a/05, 150b/16, 151a/10, 152a/14, 158a/09, 160a/13, 161a/03, 167b/18, 168b/02, 169a/13, 175a/04, 178b/12, 181a/16, 183b/06, 184b/13, 185a/03, 186b/11, 188a/19, 192b/03, 195b/16, 196a/11, 198a/02, 205b/05, 214b/16, 214b/16, 219a/07, 219a/17, 220b/01, 222a/02, 226b/02

y.+de+durur 175b/16

y.+dedür 167b/04, 200a/06

y.+den 147b/19, 150a/05,

151b/19, 164a/05, 168a/07, 173a/01, 175b/19, 182a/05, 183b/20, 187a/04, 188b/17, 195a/04, 206b/09, 213b/13, 217a/19, 218b/18, 222b/07, 223b/08, 225b/08

y.+dür 147b/09, 147b/16,

165b/06

y.+e 148a/16, 148b/17, 149b/13,

153b/20, 155b/13, 155b/17, 157a/07, 159a/16, 163a/01, 167b/08, 169b/19,

170a/07, 171b/02, 175a/09, 178b/10,
179a/11, 179a/12, 179a/12, 179b/02,
182a/09, 183a/20, 183b/21, 184a/15,
188a/14, 190b/01, 191a/03, 194a/04,
195b/01, 195b/21, 198a/17, 198b/16,
198b/20, 200a/03, 201a/01, 201a/05,
201b/06, 203a/13, 205a/11, 205b/20,
211a/18, 212a/12, 213a/10, 214b/18,
215a/18, 216a/10, 216b/18, 223b/10,
224b/08, 224b/09, 224b/10, 224b/11,
224b/12, 224b/21, 225a/03, 225a/07,
225a/07, 225b/19, 226a/15, 226b/03

y.+e(ne yir) 184a/08

y.+e kara- 198b/21, 214a/16

y.+i 217a/19, 217b/02

y.+ile 194b/09, 197b/05,

203b/03, 214b/15, 216a/19

y.+ince 184a/10

y.+inden 166a/15, 192a/18

y.+ine 147b/17, 219b/04

y.+ine getir- 218b/03

y.+ini 164b/21

y.+le 152b/13, 152b/14

y.+ler 168a/04

y.+lerde 168a/10, 216b/01

y.+lerdedür 216a/18

y.+lerdeki 216b/01

y.+lerin 158a/03

y.+lerinden 158a/20, 159a/13,

159b/09, 221a/14

y.+üme 153a/13

y.+üñ 165b/06, 165b/06,

211b/11

y.+yerin 171b/07

yir altı Yeraltı. Yerin toprağın altında kalan bölümü.

y.+ına 165b/03, 165b/05,

221b/09

y.+ında 165a/18, 165a/19,

167b/14, 197b/04, 222a/02

y.+ındadır 216a/18

y.+ından 165b/04, 165b/07,
167a/15

y.+ını 194a/01

yir yüzi Yeryüzü, dünya.

y. 185a/01

y.+n 163a/17, 219a/17

y.+nde 155a/16, 163b/05,

165a/17, 166b/07, 187a/07, 194b/11,
196b/07, 219b/12

y.+ndeki 221b/06

y.+nden 167a/16, 186b/09

y.+ne 152b/18, 181b/10,

181b/11, 184a/07, 187a/06, 188a/20,
188a/21, 188b/07, 194b/10, 194b/12,
196b/20, 196b/21, 200b/01, 218b/20,
221b/07

y.+nüñ 177b/18

yirlü Yerli, yeri olan, belli bir yer sahibi olan.

y. 164b/10, 184a/10, 193a/09,
198a/08, 202a/02, 202a/21, 202b/03,
202b/04, 202b/20, 213a/04

yit- 1. Yetiyecek miktarda olmak, kafi gelmek, yetiymek, elvermek. Krş. yet-

y.-dükçe 181a/02

y.-er 147a/09, 207a/04, 209a/21,
227a/20, 227a/20

y.-er+mi 209a/17

2. Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak.

y.-e+gel- 190b/05

y.+e+var- 191a/14

y.-üp 192a/20

3. Olgunlaşmak.

y.-er 227b/04

yitmiş iki Yetmiş iki. Krş. **yetmiş iki**

y. 211a/05

yitür- 1. Kaybetmek, telef etmek, yok etmek, mahvetmek. Krş. **yetür-**

y.-di 158a/09, 209a/03

y.-e 206b/17

y.-se+gerek 218b/12

y.-üp(‘aqlumı yitür-) 151b/07,
187b/19

2. Ulaştırmak, eriştirmek, iletmek,
götürmek.

y.-diler 182a/06

y.-e 206b/18

y.-eler 177b/06, 180b/03

y.-em(yerine yitür-) 181a/02

y.-esin 164a/03

y.-esiz 164b/13, 221b/12

y.-se+gerek 196a/21

y.-ürken 207a/07

y.-ürmiş 198b/17

yoğur- Yoğurmak, ezmek.

y.-mağ+gerek 154b/12, 154b/13

yohsa Yoksa. Krş. yoksa

y. 148b/17, 148b/21, 150a/09,

190a/09, 212a/02, 212a/15

yok Yok, değil, var olmayan.

y. 147b/11, 147b/21, 148a/14,

151b/18, 151b/19, 152b/15, 152b/17,

156b/11, 158b/15, 160b/07, 160b/09,

161b/19, 161b/20, 163a/05, 175b/03,

177a/04, 177a/05, 177a/13, 177a/13,

177a/14, 177a/14, 177a/15, 177a/15,

177a/16, 177a/16, 177a/17, 177a/18,

177a/18, 177a/19, 177a/20, 177a/20,

177a/21, 179b/17, 179b/17, 193a/16,

193a/19, 193a/19, 194a/10, 195b/15,

201a/14, 201a/21, 201b/04, 202a/02,

202b/06, 202b/11, 202b/12, 203a/14,

204a/14, 205a/07, 205a/14, 206a/16,

208b/16, 210a/04, 210a/04, 210b/03,

215b/16, 218a/01, 223a/14, 228a/07

y.+dur 146b/05, 148b/18,

150b/08, 153a/21, 158a/11, 166b/02,

175b/16, 176b/07, 178b/16, 179a/01,

181a/10, 185a/05, 185b/16, 185b/21,

186a/13, 188a/15, 194b/05, 198a/02,

201a/06, 204a/07, 204a/14, 205a/10,

205a/16, 205a/20, 207b/13, 209b/11,

210a/17, 211b/03, 220a/20, 227a/11,
227a/18

y.+ıdı 158b/02, 204a/03

y.+iken 202a/14

y.+mıdur 148b/16

y.+sa 158b/08, 182b/02, 224b/06

yoksa Yoksa. Krş. yoksa

y. 147b/17, 165a/20, 194b/18

yöksullık Yoksul olma durumu.

y. 209a/19

yokuş Yukarıya doğru yükselen dik yol.

y.+dan 149b/06

yol Yol.

y. 148b/01, 151b/19, 157a/13,

165b/01, 165b/05, 165b/07, 169a/09,

196b/01, 211b/09, 212b/07, 212b/10,

213a/12

y.+a 151b/10, 187a/12

y.+bursa+gerek 149a/13

y.+da 158b/18

y.+dan 176b/03

y.+dur 165b/03, 165b/06,

170b/06, 170b/07

y.+durur 165b/07

y.+ı 176b/14, 213a/13

y.+ın 166a/20, 168b/11

y.+ına 149a/04, 170a/10,

203a/06

y.+ına+git- 172a/19

y.+ında 161b/09

y.+ından 147a/15

y.+ıdı 180b/17

y.+ları 184b/03

y.-ların(cemī‘-i yol) 222a/04

yol- Yolmak, koparmak.

y.-ar 215b/10

yoldaş Arkadaş, yoldaş.

y.+ol- 207b/12

yorgan Yorgan.

y.+um 203b/16

yort- Koşmak, sürekli yol yürümek, sefer etmek.

y.+ıla 169a/02

yoruk- Yorulmak.

y.-mışıdı 152b/19

yön Cihet, taraf, yön.

y.+in 222b/19

y.+lerini 149b/13

y.+ünü 201a/09

yöre Etraf, çevre, civar.

y.+sinde 168a/14, 197b/05,
218b/06, 218b/07, 222a/04

y.+sinden 181b/02

y.+sine 168a/17, 168b/01

yören- Gönlü kaplamak, hatıra gelmek.

y.-mesün 200b/11

Yū'ā bin Çarūpā Edinyā bin Dāvud'un beylerbeyi.

Y. 204b/13, 207b/10, 212a/08

Y.+i bed-şifat 212b/05

yukarı Yukarı.

y. 152a/19, 167b/21, 168a/08,
173a/01, 182a/05, 224b/12, 225a/04,
225a/08, 225a/16, 226a/15, 226a/19,
226b/01, 226b/14

yum- Yummak, kapamak, örtmek.

y.-sa 195a/16, 199a/17

y.-up 152b/18, 152b/20

yumuşak Yumuşak, sert olmayan.

y. 154b/12

Yūnān Ar. Yunan.

y. 162a/20, 164a/07, 214b/12

yurdu İğne deliği.

y.+sı 222a/05

Yūsevis Bir cin adı.

y. 213b/16

Yusūf Ar. Yakup Peygamber'in oğlu, Hz. Yusuf.

y. 173a/18, 211a/09, 211a/13,
219b/19

y.+dan 161b/18

y.+ı şiddīk 153b/05, 202b/10

y.+uñ 164b/21, 166a/04

Yusūf-lika Ar., Far. Yusuf yüzlü, yüzü Yusuf gibi.

Y. 146b/15

yuva Yuva.

y.+sın 199b/13

Yuvas Cin adı.

Y.+la 221a/14

yübüset Ar. Kuruluk.

y. 154a/03

y.+denise 154a/15

yüce Yüksek, büyük, ulu, değerli.

y. 149b/01, 150a/04, 151b/13,
151b/13, 152a/14

y.+dür 146b/10

yücelik Yüce olma durumu.

y.+it- 152a/19

yügrış- Koşuşmak.

y.-ür 174a/05, 174a/11

yügrümle Hızla.

y. 150a/20

yügür- Koşmak, hızlı gitmek.

y.-ür 174a/06, 174a/07, 174a/10

yüklü Yüklü, hamile.

y.+nüñ 157a/09

y.+ol- 154b/10, 154b/15,
154b/16, 154b/18, 154b/18, 155b/03,
155b/14, 155b/19, 155b/20, 156a/03,
156b/09

yüklülük Hamilelik.

y.+e 154b/04

yüksek Yüksek.

y. 152a/18, 173a/07

yükseklik Yükseklik.

y.+idür 152a/18, 152a/19

y.+ine 171b/10, 171b/11

yüñ Tüy, kuş tüyü.

y. 155b/18

y.+e 154b/13, 155b/13

y.+i 154a/13

y.+ile 156a/02, 156a/07

yürek Kalp, yürek.

y.+i 155a/17

y.+üm 209b/07, 211a/11,

227a/08

y.+ün 209a/20

yüret- yürütmek Üretmek, ileri sürmek.

y.-di 182a/13

yüri- Yürümek. Krş. **yürü-**

y. 169a/06, 223a/14, 223b/02,

224a/16, 224b/06, 225a/02, 225a/13,

226a/12

y.-di 159b/15

y.-diler 159a/15, 176a/16

y.-dügi 185a/06

y.-dük 208b/17

y.-se+gerek 166a/20

y.-señ 172b/02

y.-sün 224a/04

y.-ye 154b/17, 185b/14,

202b/17, 202b/21

y.-yen 189a/11

y.-yü+vir- 190b/08

y.-yüp 147b/05, 150a/19,

157a/21, 158a/04, 158a/21, 159b/03,

161a/20, 170b/02, 171b/08, 172b/03,

173b/15, 185b/15, 205b/19, 205b/21,

222a/17, 226b/03

yürüt- Çevirmek, döndürmek, hareket ettirmek. Krş. **yürüt-**

y.-imezdük 149b/14

yüriyiş Yürüyüş, yürüme eylemi.

y.+kıl- 157b/18

yürt- Koşmak.

y.-üp 162b/17

yürü- Yürümek, gitmek. Krş. **yüri-**

y.-di 160a/08, 223a/17, 225a/15

y.-diler 159b/16, 169a/15

y.-ñ 159b/14, 160a/07, 222b/21

y.-r 169a/02, 174a/05, 174a/10

y.-rlr 174a/12

yürüt- Hareket ettirmek, yürümesini sağlamak.

y.-en 165b/19

yürür Yürüyen, yürümek eylemi yapan.

y.+lerden 150b/16

yüsr Ar. Kolaylık, rahat. Krş. **yüsür**

y.+i 212b/11

y.+ün 212b/11

yüsür Ar. Kolaylık, rahat. Krş. **yüsr**

y. 204a/10, 204a/10, 204a/10

yüz Yüz, doksan dokuzdan sonra gelen sayı.

y. 150a/13, 151b/02, 161b/13,

165a/16, 165a/17, 165a/17, 165a/17,

165a/18, 165a/18, 165a/18, 195a/05,

203a/05, 217a/01

yüz Yüz, çehre.

y. 155a/04, 159b/10, 181a/01,

200b/21, 201a/21, 201b/06, 205b/04,

216b/18

y.+çevir- 158a/15

y.+dut- 147b/10, 152a/04,

177b/21

y.+e 166b/16, 201b/20, 206a/03

y.+göster- 185a/13, 185a/14,

200b/02, 206b/02, 208a/17, 216a/11

y.+i 146b/07, 152a/21, 183a/06,

211b/06

y.+i+şulu 164a/14

y.+in 175b/03, 176b/01,

176b/02, 201b/08, 202a/12, 211b/12,

211b/15, 211b/16, 222b/16

y.+in+dut- 185b/17, 186a/02

y.+in+sür- 202b/05

y.+in+üt- 163a/21

y.+inde 201a/17, 201b/01

y.+inden 148b/17, 169a/11,

179a/15, 181a/16, 188a/20, 190b/19,

200b/18, 203b/18, 208a/07, 211b/15

y.+ine 147b/14, 152a/10,

207b/20, 208a/05, 221a/18

y.+ine+ur- 207b/19

y.+ini 211a/05

y.+leri 176a/20, 217a/08,
217a/17
y.+lerin 195b/01
y.+lerinden 157b/07
y.+lerine 147b/19
y.+sür- 146b/06, 154b/21,
155a/07, 155a/08, 165b/18, 178a/18,
180a/01, 181b/10, 182b/03, 184a/15,
187a/03, 188a/17, 193a/16, 193b/20,
194a/15, 195b/02, 207a/17, 213a/11,
214a/07, 219b/05
y.+süri- 176b/17, 188b/10
y.+tut- 152a/04, 153b/19,
205a/02, 205a/04, 205b/09
y.+üm+tut- 147a/07
y.+üme 210b/13, 227a/08
y.+üñ+sür- 177a/04
2. Yüzey, satıh.
y.+i 190b/03
y.+inde 150a/07, 150a/14,
150a/15, 169b/03, 182a/16, 184a/03,
188a/06, 194b/09, 197b/04, 203b/04,
203b/07, 221b/10, 222a/02, 226b/13,
226b/15
y.+indeki 226b/18
y.+in 150b/20, 153a/10, 219a/01
y.+ini 149b/01
3. Nedeniyle, sebebiyle.
y.+inde 169b/03, 172a/14
4. Yan, taraf, yön.
y.+den 171b/09, 220a/14
yüz biñ Yüz bin.
y. 146b/13, 157b/18, 158a/01,
158a/04, 161b/13, 165b/12, 167a/12,
168a/13, 195a/05, 199a/05, 203a/04,
203a/05, 214b/03, 214b/09, 214b/10,
216b/04, 217a/01, 219a/14
yüz biñ yigirmi üç biñ tokuz yüz tokşan
tokuz Yüz bin yirmi üç bin dokuz yüz
dokşan dokuz.
y. 215a/11, 215a/12
yüz kırk Yüz kırk.

y. 165b/07
yüz kırk altı Yüz kırk altı.
y. 188b/05
yüz kırk biñ Yüz kırk bin.
y. 165b/05
yüz onuncı Yüz onuncu.
y. 196b/13
yüz yetmiş Yüz yetmiş.
y. 222b/01, 222b/03
yüz yigirmi Yüz yirmi.
y. 171b/20, 176a/06
yüz yigirmi dört Yüz yirmi dört.
y. 163b/19, 164a/08, 168a/19,
172a/21, 196a/17, 197a/16, 198b/14,
201b/12, 217b/15
yüz yigirmi dört biñ Yüz yirmi dört bin.
y. 217b/14
yüzlük Peçe, yüz örtüsü.
y. 147b/20
yüzlü Belirtilen nitelikte yüze sahip
olan.
y. 172b/01, 173b/03
yüzük Yüzük.
y.+i 196b/21
yüzül- Derisi soyulmak, derisi
çıkarılmak.
y.-miş 212a/11

Z, z; Z, z; Ž, ž; Ž, ž

zabı Ar. Hükmü altına alma, tutma,
zapt.

ž.+it- 153b/16, 197b/18

ž.+ol- 174b/17

zād Ar. Yiyecek, azık, rızık.

z. 203a/14

zafer Ar. Yenme, galip gelme.

z. 207b/13, 219a/19

z.+bul- 152b/03, 163a/16,

163a/17, 164b/19, 164b/20, 166a/21,

166b/04, 164b/15, 184b/15, 197b/01,

197b/07, 197b/13, 198b/05, 215b/03,
220a/19

z.+i+bul- 210b/02

z.+vir- 197a/21

za'ferān Ar. Safran.

z. 155b/15, 156a/08

z.+ıla 155b/18

zağar Bir av köpeği cinsi.

z.+lar 174a/11

zaḥım Far. zaḥım Yara. Krş. **zaḥım**

z.+ur- 160a/13, 160a/13

zāhir Ar. Gizli olmayan, aşikâr,
meydanda, herkesçe bilinen, açık.

z.+ol- 163b/16, 182b/12,

182b/16, 184b/02, 184b/06, 195a/14,
196b/10, 199a/17, 201a/17

zahîre Ar. Yiyecek.

z.+müz 158a/19

zaḥım Far. Yara. Krş. **zaḥım**

z.+ı bağır 193b/09

zaḥmet Ar. Sıkıntı, eziyet, güçlük,
rahatsızlık.

z.+çek- 173b/14, 195b/21,

196a/01

z.+i bād 155b/14

z.+i+çek- 224b/15

z.+ile 188b/18

z.+vir- 155a/18

zaḥmetlū Zahmet veren, sıkıntılı, güç,
zor.

z.+dür 204b/05

zahr-şāh (?) Bir merhem adı.

z.+(ma'cūn-ı zahr-şāh) 154a/12

za'īf Ar. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.

z. 184b/05, 185a/02, 185a/03

z.+e(Lokmān-ı za'īf) 202a/11

Ẓakẓāk İfrit adı.

z.+i 'ifrīt 217a/14

Zāl Far. Farsların ünlü kahramanı
Rüstem'in babası. Krş. **Zāl-i Destān**,
Zālū Destān

z. 206a/01, 206a/04, 206a/16

z.+i zamān 172a/12

z.+üñ 212a/20

Zāl-i Destān Far. Farsların ünlü
kahramanı Rüstem'in babası. Krş. **Zāl**,
Zālū Destān

z. 152b/12, 153a/03, 186b/15,
203b/06, 203b/13, 204a/02, 204a/16,
205a/14, 205b/11, 206a/01, 206a/10,
206a/13, 206a/15, 206b/05, 206b/09,
206b/16, 207b/07, 207b/17, 208a/04,
208a/05, 208a/09, 208b/03, 208b/14,
208b/20, 209a/10, 210b/10, 210b/12,
214b/06

z.+(pehlivān-ı Zāl-i Destān)

208b/09

z.+a 207b/07, 208a/15, 212a/05

z.+dur 188a/12, 204b/20,

205a/06

z.+ile 208b/13

z.+ıla 188a/06, 208a/17, 212b/15

z.+uñ 204a/16, 212a/10

zālim Ar. Haksızlık eden, zalim.

z. 186a/20, 207a/11

z.+(mişl-i zālim) 207a/11

Zālū Destān Far. Farsların ünlü
kahramanı Rüstem'in babası. Krş. **Zāl**,
Zāl-i Destān

z. 203b/01, 203b/13, 206a/02,
206a/03, 206a/06, 206a/21,

z.+a 208a/19

z.+dan 205a/19

z.+ile 212b/02

z.+ı 208a/11

zamān Ar. Zaman, vakit, devir, çağ.

z. 147b/02, 149a/09, 151b/15,
153a/04, 154a/21, 156b/19, 158a/07,
160a/03, 162b/03, 163a/10, 164a/07,
165b/18, 166a/10, 167a/21, 168b/11,

177b/05, 177b/14, 180a/13, 180b/13,
185b/20, 186b/03, 186b/08, 188b/19,
193a/18, 196a/13, 197a/06, 197b/18,
198a/12, 199b/05, 199b/08, 200a/19,
203a/10, 204b/07, 205a/08, 207b/05,
210b/15, 213a/03, 213b/03, 213b/12,
219a/05, 220b/05, 220b/13, 224a/08,
227a/14
z.+(Cemşīdü zamān) 226a/01
z.+(evvel zamān) 174b/02,
174b/03
z.+(ḥalīfe-i zamān) 148a/03,
182a/18
z.+(maḥbūb-ı zamān) 185b/18
z.+(pehlevān-ı zamān) 173b/06,
174b/05
z.+(Süleymān-ı zamān) 196a/20
z.+(Zāl-i zamān) 172a/12
z.+a 194a/12, 215a/14, 218b/21
z.+bul- 228a/14
z.+da 153a/17, 163b/09,
171a/10, 207b/21, 218b/14
z.+dan 149a/04, 158a/09,
171a/08, 173a/11, 220a/13
z.+dur 161a/17, 187b/10
z.+dur(maḥbūbe-i zamān)
151a/21
z.+dur(Süleymān-ı zamān)
215b/18
z.+ıla 175a/02
z.+ında 155a/07, 171b/16,
215a/19
z.+ındaki 215a/12
z.+umda 170b/21, 172a/14
z.+uñ 177b/20
zamāne Ar. Devir, vakit.
z.+dür(ḥūrī-i zamāne) 211a/03
zāmin Ar. Kefil.
z. 207b/03
zamīr Ar. İç, içyüz.
z.+-i rüşen 147a/03
z.+uñ 196a/09

zanbak Ar. Zambak.
z. 156a/01
zānī Ar. Zina eden.
z. 194b/01
zār Far. Ağlama, inleme.
z. 151a/18, 180a/05, 180a/05,
197a/19, 197b/12, 205a/21, 227a/16
z.+eyle- 166a/09
z.+ı 153a/11
z.+ı+kıl- 193b/12, 205a/01,
218b/21
z.+it- 148b/11, 150b/21,
151a/03, 163b/13, 164b/19, 178b/06,
219a/20
z.+kıl- 149a/20
z.+ol- 178b/12
zarār Ar. Zarar, ziyan, kötü sonuç.
z.+ir- 153b/11, 156b/02,
156b/12
z.+gel- 152a/20, 181a/21
z.+irgüri+bil- 197a/12
z.+irgür- 147b/01, 219a/01
z.+kıl- 149a/05, 188b/17,
215b/04
z.+ol- 189a/1
zārılık Ağlama durumu, inleme, inleyiş.
z.+dur 219a/03
z.+it- 149a/21
zarūret Ar. Çaresizlik.
z.+den 210a/13
zāt Ar. sahip, malik.
z.+(kürsī-i zātı'l-burūc) 147a/12
z.+ıdı 183b/04
zāyī Ar. Elden çıkan, yitik, ziyan.
z.+it- 161b/18, 161b/19
z.+ol- 155a/20
zāyil Ar. zā'il Sona eren, devamlı
olmayan, kaybolan.
z.+ol- 205b/09
z.+kıl- 205b/10
zaymurān Ar. za'imurān Hoş kokulu ot.

ž. 188b/07
zebānī Ar. Cehennemlikleri cehenneme
 atmaya memur edilen melek.
 z.+leri 165a/06
zeber Far. Üst.
 z.+kıl- 195a/02
 z.+ol- 219a/19
zeberced Ar. Değerli bir süs taş.
 z. 176a/12
 z.+den 174a/15, 180b/11
zebercedī Ar. Zebercetle ilgili.
 z. 195a/06
zebīḥ Ar. Hz. İsmail'in babası Hz.
 Abdullah'ın lakabı.
 z.+ün 166a/02
zebūn Ar. Zayıf, güçsüz, aciz.
 z.+am 201b/11
 z.+it- 215a/17
 z.+ol- 165a/08, 214b/05
Zebūr Ar. Hz. Davud'a nazil olan
 mukaddes kitap.
 z. 182b/17, 202a/07
 z.+a 220a/12
zecr Ar. Eziyet.
 z.+ 203b/21
zeḡan Far. zeḡān Çaylak.
 z. 207a/10
zeheb Ar. Altın.
 z. 213b/13
zehī Far. Ne güzel, ne hoş, ne iyi.
 z. 222b/17
zehr Ar. Zehir, aḡu.
 z.+ile 156b/05, 187b/18
 z.+in 156b/04
 z.+ine(şekker-i zehr) 203b/20
 z.+ini 156a/12
 z.+iyile 156a/01
zehrā Ar. Yüzü pek beyaz ve parlak
 olan.
 z.+(zühre-i zehrā) 208b/09
zehre Far. Yiğitlik, cesaret.
 z.+leri 147b/12

z.+m+ol- 197a/11
 z.+ñ 195a/03
Zehre Ar. Çobanyıldızı, Venüs.
 z. 197a/03
zehr-nāk Far. Zehirli.
 n. 208b/04
zeker Ar. Erkeklik organı.
 z.+i 154a/05, 154a/06
zelel Ar. Eksiklik.
 z.+iriş- 220a/07
Zelīḡā Ar. Hz. Yusuf'un refikası.
 z. 161b/17
 z.+dan 153b/05
Zelīḡā-şūrat Ar. Zeliha görünüşünde,
 biçiminde olan.
 z. 177b/13, 177b/14
zelīl Ar. Hor, hakir, alçak.
 z. 215a/06
 z.+ol- 166b/13
zemherīr Ar. Gün dönümünden sonraki
 şiddetli soḡuklar, karakış.
 z.+de(kürre-i zemherīr) 222a/03
 z.+ün 211b/11
zemīn Ar. Yer, yeryüz.
 z. 158a/07, 188b/03
 z.+(rūy-ı zemīn) 164a/18,
 214a/05
 z.+de 167b/04
 z.+de(rūy-ı zemīn) 168a/10,
 190b/19
 z.+ler(pehlevān-ı rūy-ı zemīn)
 186b/10
zenbīl Ar. Zenbil.
 z. 194b/21, 200a/01, 200a/06,
 215a/04, 219b/03
zencīr Far. Zincir.
 z. 164b/03, 212a/09, 218b/10
 z.+e+çek- 166b/19, 168b/06
 z.+e+ur- 165b/10
 z.+ile 189a/07, 224b/18,
 225a/05, 225a/08, 225a/15, 225a/18,
 226a/18, 226b/02, 226b/12

z.+lerle 173b/21, 174a/01
z.+lerin 167b/15
zen-şîre Dişi aslan, yiğit, cesur kadın.
z.+e 169b/01
zer Far. Altın.
z. 174b/16, 181b/15, 205b/04,
211b/17
z.+den 174a/07, 222b/12
z.+ler 176a/08
zer-baft Far. Sırmalı kumaş.
z. 178a/20
zerd-nā Far. Solgunluk, solukluk.
z. 146b/07
Zerîr-i tâc-bağş Kişi adı.
z. 174b/01
zerre Ar. Pek ufak parça, zerre.
z. 147a/07
z.+di 174a/18
z.+durur 147a/03
z.+si 228a/08
zerrece Zerre kadar.
z. 194a/20, 194a/21, 227a/13
zerrîn Far. Altından yapılmış, altın, altın
gibi parlak.
z. 150b/12, 153a/09, 168b/18,
169a/21, 170b/01, 182a/05, 182a/15,
182b/21, 183a/04, 183a/04, 183a/05,
193b/07, 195a/05, 213b/18, 218a/12,
226b/05, 226b/08, 226b/11, 227a/06
Zerrîn-tâc Bağş Kişi adı.
z. 173a/19, 173b/02
zersüz Altını olmayan.
z.+in 212a/02
zevād Far. Azık, erzak.
z.+nul- 203b/11
zevāde Far. Azık, erzak.
z. 203b/02, 203b/03
z.+bul- 203b/03
z.+den+ol- 208a/13
z.+si 203a/14
zevāl Ar. Yok olma, yok edilme,
ortadan kalkma.

z. 147a/07
z.+i saltanat 152a/01
2. Bozulma, yenilme, alçalma,
düşme.
z.+ı 193a/16
z.+i 204a/11
z.+i+ol- 209b/13
z.+üñ 204a/11, 209b/14
zevk Ar. Eğlence.
z. 203b/18
z.+e 163a/02
z.+i 205b/03
zeyin Ar. zeyn Süs, bezek.
z.+kıl- 183b/12
zeyreklük Anlayışlı, uyanık olma
durumu.
z.+in 179a/21
zıll Ar. Gölge.
z.+ı sübhān 146b/14, 228a/15,
228a/16
zıllı'l-lāh Ar. Allah'ın gölgesi.
z.+üñ 163a/06
zihn Ar. Zihin, anlama, bilme, hafıza.
z.+i pāk 157a/02
zikir Ar. zıkr Ar. Anma, anılma. Krş.
zıkr
z.+it- 184b/12, 184b/13,
188b/09, 193a/18, 203b/06
z.+ol- 154b/07
z.+oln- 216a/16
z.+olun- 177b/15, 177b/16
zıkr Ar. Anma, anılma. Krş. **zikir**
z.+kıl- 161b/19
z.+it- 164b/07, 211a/06
z.+ol- 168b/05, 198b/21,
204b/17
zillet Ar. Hakirlik, horluk, alçaklık,
aşağılık.
z. 207a/13
z.+e 205a/02
z.+ine 203b/19
z.+üm 209b/14

zindān Far. Karanlık, yer altı hapishane.

z.+eyle- 164b/21

zinde Far. Dinç, sağlam, güçlü, kuvvetli.

z. 190b/02

z.+it 228a/03

z.+kıl- 166a/01

z.+ol- 202a/16

zindigānīlık Far. zindegānīlık Zindelik, zinde olma durumu.

z. 184b/13

zīnet Far. Süs, bezek.

z.+bul- 147a/05

z.+i 161b/16, 227b/09

z.+i dünyā 209b/21

z.+içün 224b/20

z.+ol- 211b/13

zinhār Far. Sakın, aman, asla.

z. 185b/20, 186a/10, 186a/10

z.+(Kārūn-ı zinhār) 206b/06

zīr Far. Alt, aşağı.

z.+ü pāy ol- 210b/01

zirā Far. Çünkü, şundan dolayı, zira.

Krş. **zirā ki, zirā kim**

z. 173b/08, 178a/01, 184b/13, 194a/13, 201a/06, 205a/16, 212b/10, 220a/20, 224b/14

zirā ki Far. Çünkü, şundan dolayı, zira.

Krş. **zirā, zirā kim**

z. 151a/14, 153a/16, 153b/02, 155b/17, 156b/03, 162b/06, 163a/03, 163a/09, 163a/16, 165a/08, 165a/09, 177b/09, 177b/11, 178b/14, 178b/21, 179a/13, 179a/15, 182a/12, 182a/14, 182a/19, 184b/11, 185b/06, 188a/08, 188b/17, 194a/11, 194a/12, 196a/15, 196b/04, 197b/01, 203b/03, 204a/03, 205b/08, 205b/10, 207a/11, 207b/18, 208a/07, 208a/16, 209b/11, 209b/14, 210b/17, 211a/17, 213a/11, 213a/17, 213b/06, 215a/15, 215a/17, 220a/01

zirā kim Far. zirā ki Çünkü, şundan dolayı, zira. Krş. **zirā, zirā ki**

z. 148a/21, 151a/04, 160a/20, 171a/17, 171a/19, 182a/20, 196a/04, 203b/10, 205b/14, 207b/13, 209a/21

zirā'at Ar. Tarım, çiftçilik.

z.+it- 150a/03

zirḳ Ar. zerḳ Hile, riya, ikiyüzlülük.

z. 147a/08

zīr-zemīn Far. zīr-i zemīn Yerin altı.

z.+e 149b/07

zīr ü zeber Far. Altüst.

z.+kıl- 195a/02

z.+ol- 219a/19

zişt Far. Çirkin.

z. 199a/16, 215a/02

ziyād Ar. Fazlalık, çokluk.

z. 201b/04, 214a/16, 214b/19, 215b/12, 219a/11, 220a/20, 220b/04

z.+it- 193a/21, 228b/10

z.+ol- 219a/14

ziyāde Ar. 1. Daha çok.

z. 148a/21, 187a/17, 188b/21

2. Fazla, çok.

z. 148b/14, 179a/11, 195b/07, 220a/02

z.+dür 165a/13, 208a/18

z.+ise 202b/14

z.+it- 171a/19

z.+kıl- 171a/20, 171a/20,

177b/21

z.+ol- 148a/18, 154a/20,

163a/09, 181a/07

ziyāfet Ar. Ziyafet, şölen.

z.+i 208b/10

z.+ine 206b/07

z.+it- 213b/21

z.+kıl- 205b/11

ziyān Ar. Zarar, kayıp.

z.+gel- 179a/07

ziyān-kārlik Ziyankâr olma durumu.

z.+a 205a/11

ziyāret Ar. Görmeye gitme, görüşmeye gitme.

z.+kıl- 176a/15

zū-finūn Ar. zū-fünūn Fen sahibi, bilgi sahibi.

z.+ı 210b/08

zuhūr Ar. Görünme, meydana çıkma, türeme.

z.+a+gel- 152a/05, 156a/03, 156b/12, 182a/14, 182a/17, 185b/09, 195b/05, 195b/12, 196b/08, 200b/12, 220a/11

zū'l-celāl Ar. Celal sahibi, Allah.

z. 203a/06

zulimāt Ar. zulümāt Karanlıklar.

z. 147b/12, 148b/11, 187b/04

z.+dan(baħr-ı zulimāt) 194b/13, 194b/14, 194b/17

z.+uñ 149b/04

Zū'l-ķarneyn Ar. Büyük İskender.

z.+i sed 220b/01

zulm Ar. Haksızlık, eziyet, zulüm. Krş.

zulüm

z. 193a/19

z.+i 152a/10

z.+it- 228a/07

zulmāt Ar. Karanlıklar.

z.+ında 228a/03

zulmet Ar. Karanlık.

z.+(rabb-ı zulmet) 228a/05, 228a/06, 228a/06, 228a/07, 228a/08, 228a/08, 228a/09, 228a/10

z.+den 153a/01

zulüm Ar. zulm Haksızlık, eziyet,

zulüm. Krş. **zulm**

z.+et- 211a/17

z.+it- 211a/17

zūr Far. Kuvvet, güç, zor.

z.+ıla 180a/03, 180a/04, 180a/05, 180a/05, 220b/02

zūrubāz Far. zūr-bāz Kuvvetli, güçlü.

z. 180a/04

zūbāb Ar. Sinek.

z. 220a/21

Zühāl Ar. Satrūn, Sekendiz gezegeni.

z. 220a/14

zūhd Ar. Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

z.+üm 228a/06

Zühre Ar. Çobanyıldızı, Kervankıran.

z. 220a/14

z.+i zehrā 208b/09

zühre-cebīnet Ar. Yüzü Zehra yıldızı gibi parlak olan.

z. 211a/03

zūkrān Ar. Erkekler.

z. 213b/04

zūlf Far. Saç, züluf.

z.+i 228b/05

z.+i(leyl-i zūlf) 178b/04

z.+i müşkīn-i pūr-çīn 178b/02

zümürūd Ar. Zümrüt.

z.+den 174a/15

zürriyyāt Ar. zürriyyāt Nesiller, soylar.

Krş. **zürriyyāt**

z.+ı 162b/06, 167a/12, 222a/09

z.+ı recīm 167a/11

z.+ı şeyāṭīn 213b/06

z.+ıdur 162b/09

z.+ın 163b/14, 167b/11

z.+ınuñ 197a/05

z.+um 197a/19, 197b/12,

198b/05, 218b/09

z.+uma 197a/13, 198b/03

z.+umdan 195b/17

z.+uñ 198a/15

zürriyyāt Ar. Nesiller, soylar. Krş.

zürriyyāt

z.+ından 163b/04

KAYNAKLAR

1. Kitaplar

Akbayar, Nuri, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001.

Akkaya, Hüseyin, *The Prophet Solomon in Ottoman Turkish Literature And The Süleymâniyye of Şemseddin Sivâsî*, ed. Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Harvard University, 1997.

Aksu, Cemal, “Fırdevsî (Rumî, Uzun)”, *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlı Ansiklopedisi*, c. I, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.

Alî, *Künhü'l- Ahbar'ın Tezkere Kısım*, hzl. Mustafa İsen, Akçağ Yayınları, Ankara, 1994.

And, Metin, *Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitologyası*, 2. bs, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008.

Arslan Erol, Hülya, *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.

Atalay, Besim, *Divanü Lügat-it Türk Dizini* , C IV, 4, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

Aynur, Hatice, *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları Tezler*, Yayınlar, Haberler, Toplu Sayı 1-10, Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü S 10, İstanbul, 2000.

Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, C I-II-III, bs. 2, Kubbealtı Lügatı, 2006.

Banarlı, Nihad Sâmi, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C I, II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.

Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, 5. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

Bezmez, S.-Blankey, R. vd., *Redhouse Büyük Elsözlüğü*, bs. 14, Redhouse Yayınevi, İstanbul, 2001.

Biçer, Bekir, *Fırdevs-i Rûmî ve Tarihçiliği*, bs. 1, Tablet Kitabevi, Konya, 2006.

Bursalı Mehmed Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*, C II, hzl. Fikri Yavuz, İsmail Özen, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972.

Cemiloğlu, İsmet, *14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.

Çağbayır, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, C I-V, Ötüken Neşriyat A.Ş. İstanbul, 2007.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Asiklopedik Lûgat*, hzl. Aydın Sami Güneyçal, bs. 17, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2000.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 503, Ankara, 1983.

Eflâkî, Ahmet, *Âriflerin Menkıbeleri*, çev. Tahsin Yazıcı, Millî Eğitim Basımevi İstanbul, 1989.

Eralp, T. Nejat, *Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar*, Türk Tarih Kurumu Yayınları: 68, Ankara, 1993.

Ergin, Muharrem , *Dede Korkut Kitabı, Giriş-Metin-Faksimile*, C I, bs. 4, Türk Dil Kurumu Yayınları: 169, Ankara, 1997.

Ergin, Muharrem , *Dede Korkut Kitabı*, C II, bs. 3, Türk Dil Kurumu Yayınları: 219, Ankara, 1997.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım-Yayın-Tanıtım, İstanbul, 2000.

Ersoylu, Halil, *Kız Destanı*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 639, Ankara, 1996.

Firdevsî-i Rumî, *Kutb-nâme*, hzl. İbrahim Olgun, İsmet Parmaksızoglu, Türk Tarih Kurumu Yayınları: XVIII, Ankara, 1980.

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Manakıb-ı Hacı Bektâş-ı Velî “Vilâyet-nâme”*, İnkılâp kitabevi, İstanbul, 1958.

Gülsevin, Güner, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 673, Ankara, 1997.

Gülsevin, Güner, BOZ, Erdoğan, *Eski Anadolu Türkçesi*, bs. 1, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

Gürsoy Naskali, Emine, KAYA, Ceval, vd., *Türk Dili Kitabı*, ed. Prof. Dr. Güliden Sağol Yüksekaya, Duyap, İstanbul, 2006.

Hacıeminoğlu, Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 193, İstanbul, 1992.

Kaşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-it-Türk Dizini “Endeks”*, çev. Besim Atalay, C IV, 4. bs., Akara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1999.

Kanar, Mehmet, *Farsça Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2008.

Karatay, Fehmi Edhem, *Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, C I, II, İstanbul, 1961.

Kınalı-zade Hasan Çelebi, *Tezkiretü’ş-şuara*, Türk Tarih Kurumu Yayınları: XVIII, S 4, Ankara., 1989.

Korkmaz, Zeynep (1995), *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C I, II, Türk Dil Kurumu Yayınları: 629, Ankara, 1995.

Korkmaz, Zeynep, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, bs. 4, Türk Dil Kurumu Yayınları: 598, Ankara, 2000.

Köprülü, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, hzl. Dr. F. Köprülü, bs. 6, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

Latîfî, *Latîfî Tezkiresi*, hzl. Dr. Mustafa İsen, bs. 1, Akçağ Yayınları, İstanbul, 1999.

Levend, Agâh Sırrı (1984), *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, bs. 4, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Levend, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, bs. 3, Ankara, 1988.

Muhammed Bin Hamza, *XV. Yüzyıl Başlarında Basılmış “Satır-Arası” Kur’an Tercümesi*, hzl. Dr. Ahmet Topaloğlu, C II (sözlük), bs. 2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1978.

Mütercim Asım Efendi, *Burhân-ı Katı*, hzl. Mürsel Öztürk, Derya Örs, Türk Dil Kurumu Yayınları:733, Ankara, 2000.

Noyan, Bedri, *Firdevsi-i Rûmi Manzûm Hacı Bektâş Veli Vilâyetnâmesi*, Doğuş Matbacılık, Ankara, 1986.

Özkan, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, bs. 2, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2000.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C I, II, III, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971.

Pala, İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1989.

Redhouse, Sır James W. (2001), *A Turkish And English Lexicon*, bs. 2, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2001.

Sağol, Gülden, *Harezmi Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi*, 1. Kısım: Giriş ve Metin, 2. Kısım: Sözlük, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Kaynakları: 26, Harvard Üniversitesi, 1995.

Steingass, F., *A Comprehensive Persian- English Dictionary*, New Reprint, Beirut, 1975.

Şemseddin Sami (1989), *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989.

Tarama Sözlüğü Türk Dil Kurumu Yayınları: 212, C I-VIII, bs. 2, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1996.

Tiken, Kâmil, *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 837, Ankara, 2004.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, bs. 9, Alfa Basım-Yayım-Dağıtım, İstanbul, 1999.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.

Tökel, Dursun Ali, *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, bs. 1, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları: 549, bs. 9, Ankara, 2005.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi: 182, İstanbul, 2001.

Yılmaz, Mehmet, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992.

Ziya Şükûn, *Farsça-Türkçe Lûgat*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3014, İstanbul, 1996.

2. Süreli Yayınlar

Akalın, H, Şükrü, “Eski Anadolu Türkçesinde Cümle Başı Edatlarıyla Kurulmuş Cümleler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1992, s. 156-163.

Akay, Asuman Ahmed, “Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları” *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S 118, Şubat, 1999, s. 217-228.

Cemiloğlu, İsmet, Eski Anadolu Türkçesi Söz Diziminde “Çün”lü Cümleler, *Türk Dili Dergisi*, S 510, Haziran, 1994, s. 409-413.

Çatıkkaş, Ata, “Türk Firdevsî’si ve Süleymannâme-i Kebir”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 25, Ağustos, 1983, s. 169-177.

Çatıkkaş, Ata, “Firdevsî-i Rûmî’nin Şatranç-nâme-i Firdevsî’si”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S 37, Ağustos, 1985, s. 186-198.

Dağlıoğlu, Hikmet Turan “Uzun Firdevsî (Firdevsî-i Rumî)”, *Uludağ Dergisi*, S 10, Nisan, 1937, s. 38-40.

Güleç, Hamdi, “Süleymânnâme’de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil-Üslûp ve Motifler”, *Bilig*, S 36, s. 243-260.

Gülsevin, Gürer, “Eski Anadolu Türkçesinde Birleştirilmiş Özel Şekiller”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S 489, Eylül, 1992, s. 256-261.

Kocatürk, Vasfi Mahir, “ Süleymanname’de Efrasiyab-ı Türk Hikâyesi”, *Türk Yurdu*, 3[236], Eylül, 1954, s. 200-208.

Köprülü, M Fuad, “Firdevsî”, *İslam Ansiklopedisi*, C IV, İstanbul Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1988, s. 649-651.

Kutluk, İbrahim, “Kenek Oğlu Orhan ve Teşhis ül- İnsan”, *Türk Dili, Belleten*, S 3, 14 Ocak, 1950, s. 29-33.

Olgun, İbrahim, “Uzun Firdevsî ve Türkçeciliği”, *Ömer Asım Aksoy Armağanı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1978.

Özçelik, Sadettin (2002), “Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları”, *Türk Dili*, S 612, Aralık, 2002, s. 1033-1041.

Özyaşamış Şakar, Sezer (2007) “Firdevsî-i Râmî ve Terceme-i Câmeşûy-nâme”, *Turkish Studies* S 2, 2007, s. 723-730.

Walker, J., “Süleyman”, *İslam Ansiklopedisi*, C XI, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1972, 172-174.

3. Tezler

Abul, Yasemin, *Süleymân-nâme-i kebir (47. cilt) Metin Tenkidi ve İnceleme*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2004.

Ahmed Akay, Asuman, *Firdevsî: Süleymân-nâme (44. cilt) Metin ve Fülleri Üzerine Bir İnceleme*, yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul, 1990.

Aksoy, Mustafa, *Uzun Firdevsî'nin Süleyman-nâme'sindeki Destan Unsurları, cilt:I, II (Giriş-İnceleme)*, yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2000.

Biçer, Bekir, *Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Orta Çağ Tarihi Bilim Dalı, Konya, 2005.

Büyükkarcı, Fatma, *Fidevsî-i Tavîl ve Da'vet-nâme'si, (İnceleme-Metin-Dizinler)* yayınlanmış yüksek lisan tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1993.

Çatıkkaş, M. Ata, *Süleymânnâme 72. cilt (Gramer, Sentaks, Lûgat, Metin)* yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1979.

Erdem, Mehmet Dursun, *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması (Süleymânnâme 74. cilt)*, yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2005.

Genç, Gülnaz, *Süleymân-nâme (25 ve 26 ciltler) Giriş-Metin-Sözlük* yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995.

Güleç, Hamdi, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme'si - 42. cilt, -Dâsitân-ı Ceng-i Aheng-i Efrâsiyâb-ı Türk- Üzerinde Bir Metin İncelemesi*, yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994.

Jafarova, İlham, *Fidevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

Köz, İbrahim, *Fidevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt 7a-54byk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2004.

Özyaşamış Şakar, Sezer, *Fidevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt 28 yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

Tanyıldız, Ahmet, *Firdevsî-i Tavil Münazara-i Seyf ü Kalem (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyat Anabilim Dalı, Ankara, 2005.

Usta, Halil İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr*, yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.

4. Yazma Eserler

Firdevsî-i Rûmî, *Süleymân-nâme-i Kebîr*, Fatih, Millet Kütüphanesi, Nu 317, C 81, İstanbul.

Firdevsî-i Rûmî, *Süleymân-nâme-i Kebîr*, Topkapı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1534 C 63, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Azerbaycan'ın Hanlar ilçesinde doğdu. İlk ve lise öğrenimini Azerbaycan'ın Şemkir şehrinde tamamladı. 1997 yılında Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili bölümünden mezun oldu. 2000 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans yapmaya başladı. 2003 yılında yüksek lisansını tamamladı. 2004 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde doktora programına başladı. Halen aynı üniversitenin Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ana bilim dalında doktora programında öğrencidir.